ICONES ANIMALIVM

QVADRVPEDVM VIVIPARORVM ET OVIPARORVM, QVAE IN HISTORIAE ANIMALIVM CONRADI GESNERI LIBRO I. ET II. DESCRIBVNTVR, CVM NOMENCLATVRIS SINGVLORVM LATINIS, GRAECIS, ITALICIS, GALLICIS, ET GERMANICIS PLERVNQVE, ET ALIARVM QVOQVE LINGVARVM, CERTIS ORDINIBVS DIGESTAE.

EDITIO ſecunda, nouis Eiconibus non paucis, & paſſim nomenclaturis ac deſcriptionibus auctior.

LE Figure de gl' Animali quadrupedi d'ogni ſorte.

LES Figures & pourtraictz des beſtes a quatre piedz de toute ſorte.

Die Figuren vnd contrafacturen von allerley vierfüſſigen Thieren.

Accedunt & Indices ſecundum diuerſas linguas in fine libri.



CVM Priuilegijs S. Cæſareæ Maieſtatis, & Chriſtianiſſimi Regis Galliarum.

TIGVRI EXCVDEBAT C. FROSCHOVERVS
ANNO M. D. LX.

SERENISSIMAE ELIZA-BETHAE, DEI GRATIA REGINAE ANGLIAE, FRANCIAE ET HYBERNIAE, etc. DOMINAE suae clementissimae, S. & Foelicitatem à Deo Opt. Max. precatur Conradus Gesnerus Tigurinus.

HVNC librum, cùm ante septennium ferè primùm ederetur, serenissima Regina, illustrissimi Suffolchiæ ducis Henrici Gray piæ memoriæ fratribus inclytis, dedicabam. Sed tum temporis non placuit Deo, ut ad eos in Anglia adhuc uiuentes perueniret. Quamobrem hanc secundã editionem, multò iam locupletiorem, ne sine illustris alicuius nominis patrocinio, ceu posthuma quædã pupilla appareret, tuæ Maiestati offero atq; consecro. Tanta enim est uirtutum tuarum gloria, tantus pietatis syncerae ardor, tanta ingenij dexteritas, eruditio, & in linguis diuersis, Græca etiam Latinaq; peritia singularis: quibus cunctis non solùm omnem nostri sæculi muliebrem sexum, sed ipsos etiã reges atq; principes, & ex priuatis plerosq; doctrina celebres uiros, summa omnium admiratione, antecellis: Tantus inquam gloriæ ac famæ tuæ splendor est, ut librum hunc Angliæ omnino à me destinatum (propter gentis uestræ multorum hominum multa ac recentia in me beneficia, ac meum erga illos, ut merentur, amorem, officiumq; gratitudinis) non debuerim alteri, quàm totius Regni supremo capiti, hoc est, Maiestati tuæ nuncupare. Sic enim uniuersis & singulis quodammodo aliqua ex parte satisfacere mihi uideor. Scio autem omnes bonos & eruditos uiros, quorum Dei gratia ingens in regno tuo numerus est, Maiestatem tuam adeò amare, uenerari & colere, sicuti par est, ut ab externis etiam hominibus laudes tuas celebrari, ac tui honoris famam illorum lucubrationibus per orbem terrarum diffundi, libentissimè cognoscant. Suscipe igitur serena hilariq; fronte, clementissima Heroina, hos Quadrupedum animantium Ordines: quibus aliquando inspiciendis animum grauissimis Regni negotijs intentũ remittas, & iucundissimo hoc Naturæ spectaculo oblectes. Quod quidẽ non per se modò honestũ & liberale est: sed ad Dei etiã optimi maximi, nostriq; & aliorũ hominũ pleniorẽ cognitionẽ nõnihil cõducit. Nam ad Dei notitiã in nobis excitandã atq; promouendã, ex omniũ & quarunuis huius Vniuersitatis rerũ inspectione, pia de opifice cogitatio animos nostros subire & debet & solet: in primis uerò cum Hominis (qui ueluti exiguus quidã Mundus est, & ut corpore terræ, aliorũq; tum elementorum, tum ex eis constantiũ rerum, ita animo Dei imaginem repræsentat) naturam consideramus. Itaq; huius etiam parentem dicimus Deum: cæterorum opificem tantùm. At inter hominem & cætera Dei opera, medium ferè locum animantibus quæ ratione carent attribuimus: harum autem præcipuæ sunt Quadrupedes: adeò ut illis inter ea quæ ex elementis mixta sunt, ita primum tribuamus ordinem: quemadmodum inter ipsa elementa aut simplicia corpora cœlo. Fecit autem hæc omnia Deus in usum hominis, ut seruiant aut subijciantur ei omnia, siue natura & iussu Dei perpetuò, ut elementa, cœli, & corpora inanima: siue sensu aliquo: idq; uel sponte, ut animalia quæ cicurari possunt: uel per aliquam uim, ut reliqua, quæ uarijs modis capere, uenari, & in usus suos conuertere solet: quemadmodum etiam puri tum spiritus tum homines ultro seruiunt Deo, impuri uerò coacti & renitentes. Iam cum Deus non hæc solùm, quæ in hoc uisibili mundo sensibus nostris se ingerunt, in solius hominis gratiam fecerit omnia: sed spiritus quoq; & angelos inuisibiles, hominibus præsertim pijs custodes ac tutelares, impijs uerò ultores constituerit: deniq; unigenitum filium suum in generis humani salutem, hominis formam assumere, & acerbissimam mortem subire uoluerit: decet omnino & par est, ut Deum etiam solũ, in omnibus actionibus & cogitationibus suis sibi proponat homo, eumq; unicum pro summo & incomparabili bono tum suo tum rerum omnium, agnoscat, adoret, inuocet, amet, & collaudet perpetuò: nec ullas prorsus res creatas ullo modo diuini honoris, inuocando uel adorando, participes faciat. Nam sicut unus in cœlo Sol est, dictus ab eo quòd solus sit, & una eius imago Luna, non suo,

Dedicationis occasio.

Naturæ, præsertim Quadrupedum, consyderationem, cum per se honestã esse: tum uerò utilem.

1. Ad cognitionem Dei.

ſed Sôlis lumine lucida: ita ſolus idemq́ ſummus cœlorũ & uniuerſæ Naturæ dominus, Deus eſt, à quo uim ſuam, quãcunq; habet, omnem mutuatur Natura, hoc eſt, quicquid factum, natum aut creatum eſt: proprium uerò nihil habet. Hæc qui non agnoſcunt, Deum profectò non agnoſcunt. Præterea cum tot animalium generibus à Deo conditore tam pulchrè & abunde proſpici uidemus, ut quantum natura & neceßitas ſingulorũ poſtulat, nulli eorum inter tot myriades, quod ad cibum, potum, ueſtitum, habitationem, & alias res, quicquã deſiderari poßit: an non exiſtimabimus (non iam ueriſimiliter, ut uulgus hominum, ſed firma & indubitata quam à nobis requirit fide) eundem qui ſuis operibus tam benignè proſpexit, multò magis hominibus, quos filiorum nomine dignatur, quantumcunq; eis utile aut neceſſariũ ſit, conſulturum ac ſuppeditaturum? At miſeri mortaliũ plurimi non pro uictu tantùm & ueſtitu ſuo anxij ſolicitiq́ ſunt, hoc eſt, Deo non ſatis confidunt: ſed inſuper auari, & alijs hominibus iniurij, ipſis etiam beſtijs hac parte ut deteriores, ita infeliciores. quanuis enim harum nonnullæ ſui uictus cauſa noceant alijs, præſentem tamen ſolùm famem explere, non in multos dies aut annos aliquid reponere cupiunt. Illi uerò cum Deo ſuo non fidant, & ipſa ſolicitudine dubitationem ſuam ac diffidentiã prodant, digni ſunt qui quandoq; rebus neceſſarijs priuentur, aut (quod Tantalo accidit) præſente etiam copia non fruantur. Hactenus dixi, (& quidẽ prolixiùs quàm inſtitueram,) Animantium naturæ conſyderationem, ad uberiorem Dei notionem deducere nos poſſe. Reſtat, ut quomodo noſtri quoq; & aliorum hominũ cognitio inde in animis noſtris promoueatur, oſtendã. Primùm igitur quod ad nos, quoniã per comparationẽ omnia magis innoteſcunt, cõferamus nos ipſos cum cæteris animalibus. Corpus igitur hominis, quod ad materiam, partes & organa, id eſt, actionum inſtrumenta, nihil ferè ab alijs differt: unde colligimus, mẽtem (qua proximè ad angelos accedimus, & poſt illos rebus omnibus præſtamus: & cuius ratione ad conditoris noſtri exemplar facti ſumus) uim eſſe multò præſtantiorẽ illis animæ uiribus, quæ organo indigent, & corpori alligantur, adeò ut ſeparari nõ poſſint. Ipſa uerò corporis noſtri forma & ſtatura, quoniã erecta eſt, à pleriſq; omnibus differt: ita ut caput ſurſum ad cœlũ, hoc eſt, ſummã Vniuerſi partem ſpectet: (id autem propter oculos & uiſum maximè factũ eſt,) admonet nos officij noſtri, cuius pulchrè meminit poeta his uerſibus:

II. Ad notitiam ſui cuiq;, & uirtutũ exempla.

A corporis forma ſeu capitis ſitu.

Pronaq́ cum ſpectent animalia cætera terram:
Os homini ſublime dedit, cœlumq́ tueri
Iußit, & erectos ad ſydera tollere uultus.

Non ſolùm autem corporis oculos ad cœlum, ſed multò magis contemplantem omnia animi aciem à terris auerſam, ultra ipſos etiam cœlos aduſq; conditorem, primumq́ motorem eorum, extendere oportet. nam corporeis oculis cæteræ quoq; animantes cœlum aliquando aſpectant, piſcis quidẽ Vranoſcopus ſemper. Deinde ſi uirtutes, aut potiùs mores & actiones aliorũ aliquot animalium cum humanis comparemus, imbecillitatẽ noſtram & degenerẽ naturam facilè agnoſcemus. Multæ enim animantium, bonas & ſecundum naturam laudabiles actiones, (quæ in homine à ratione conſilioq́ profectæ uirtutes appellantur,) ipſo naturæ inſtinctu, multò perfectiores pleriſq; hominibus edunt. In contemplandis certè animalium moribus, ut ſcribit uir doctißimus Theodorus Gaza, exempla nobis ſuppetunt omnium officiorum, & effigies offeruntur uirtutum, ſumma cum authoritate naturæ omnium parentis, non ſimulatæ, non commentitiæ, non inconſtantes & labiles: ſed uerè ingenuæ atque perpetuæ. Nec ulla pars uitæ humanæ eſt, quæ non ſuorum officiorũ exempla commodißimè hinc accipiat. Iubet nos dominus Chriſtus prudentiam ſerpentium, ſimplicitatem uerò Columbarum miſcere: ne illa nimirum in aſtutiam, hæc uerò in ſtoliditatem abeat. Inſignis eſt Gruum, Apicularum, Murium alpinorum, Melium, Sciurorum, Caſtorum, & aliorum animalium ingenij uis, qua uictum ſibi cõparant aut recondunt, loca & regiones mutant, domicilia parãt, inſidias ſtruunt aut fugiunt, & alia quædam cautè prouideq́ agunt. Mira auium quarundam ad uocis humanæ imitationem: Canum uerò & Simiarum, ad uarias hominis actiones, docilitas. Diſciplina & eruditio Elephanti, quem non faciat ſtudioſiorem? Quis tam peruerſa natura hoſtis ſui generis eſt, quin emendetur & mitigetur, cum nullũ animal occidi à ſui generis beſtia uideatur? Magnus in plurimis ſuorum gregalium amor eſt, tum manſuetis, ut Bobus, Ouibus: tum

A moribus, ingenij, & actionibus aliorum animalium.

Circa prudentiam aut prouidentiam, induſtriam, docilitatem.

Circa iuſtitiã, & eius partes.

tum syluestrium plurimis in omni animalium genere: mirus præcipuè in Elephantis. Quid de iustitia Apum dicam, quæ colligunt quidem ex ijs quibus aliquid dulcedinis inest, sed sine ullo fructuum detrimento? Quæ fides, quis amor in Canibus? agnoscunt nomina sua, aduolant, seruiunt, faciunt imperata, ad mortem usque domino, (à quo ne uerberibus quidem aut iniurijs repelli queunt,) aliquando etiam funeri, fideles. Fidelissimi (inquit Plinius) ante omnia animalia homini Canes atque Equi. Quis principem bonum non colat atque obseruet, cum si rex Apum in itinere aberrauerit, omnes eum inquirere, odoratuq́ sagaci persequi, donec inuenerint, cognitum habeat: gestari etiam regem à plebe, cum uolare non potest: & si perierit, omnes discedere? Nunquid parum hinc exempli ad boni principis siue desiderium, siue obseruantiam datur? Quis tam in parentes impius, ne cũ Ciconiæ auis aut Meropis, sicut & Leonum ac Elephantorum, pietatem erga parẽtes intelligat, pientior efficiatur? Quis adeò inhumanus illiberalisq́ est, quem Ossifraga benignitas in pullos alienos (ut nihil dicam de omnium in prolem propriam amore) ab Aquila eiectos, non faciat benigniorem?

Circa tẽperantiam libidinis, & iræ ferociæq;.

Percelebris est Elephanti castitas, & adulteriorum detestatio: sicut & in Porphyrione. Columbarũ & Cornicum fida coniugia quis nescit? Anseris quædam uerecundia commendatur. Mite est ingeniũ Boum, remissum, & minimè peruicax: agnoscunt uocem bubulci, uocatiq́ nominibus proprijs intelligunt, & iussis parent. His etiam mitiores Oues: quarũ simplicissima innocentia, & ad parendum facilitas, admirationem homini mouet. Sed magis mira sit in Elephantis tanto robore, & Camelopardalis tanta excelsitate, eximia mansuetudo. Strenuum & animosum iumentum Equus est: sed rectoris imperio se submittit. Iracundior Canis: sed in eos qui se subsidentes demiserint, clemens. Quis princeps non ad clementiam facilè inuitetur, cum reges Apum armari quidem aculeo, sed eo nunquam uti intelligat? Quantum studium ornatus ac polituræ in Pauone? Quanta opera uocis amœnæ suauisq́ in Luscinia?

Circa fortitudinem & laborũ tolerantiam.

Quem non pudeat per metũ peccare, cum non solùm Leonis animum inuictũ cogitat: sed etiã Reguli auiculæ, quæ cum Aquila pugnat, certatq́ de imperio? Leo forte magis, & animosum, quàm crudele est animal: magnanimum, liberale, ingenuum, & (ut authores quidam referunt) mite, iustum, nec expers amoris erga illos quibus cum uersatur. Quis tam piger, iners & segnis est, quin excitetur ad uitæ munera, cum Formicarum aut Apum labores atque industriam intuetur? Sed hæc & huiusmodi singillatim enarrare, nimis prolixum foret. Satis hoc esto, natiua uirtutum officiorumq́ omnis generis exempla (& ueluti naturalem quandam de moribus philosophiam) hominem in diuersis animalibus reperire: quibus seipsum corruptæq́ naturæ suæ infirmitatem agnoscat, plerisq́ brutorum inferiorem se animaduertens: hoc uno forsan plerũq́ superiorem, quòd sua ipse uitia noscens fateatur. Agnita autem & damnata infirmitate atque corruptione sui, Dominum Deum, unum omnium bonorum (siue per naturam, siue per uoluntatem, siue etiam absque omni medio) authorem, ut primæ conditioni, hoc est, perfectioni, in qua primus homo creatus est, ipsius gratia (quæ per solum dominum Iesum Christum nobis præstatur) se restituat, toto animo assiduè orabit.

III. Ad alios quoq; homines noscendos ac dignoscendos.

Cæterum quod tertio loco propositum erat, alios etiam homines, hoc est, diuersa hominum ingenia, collatione ad bestias facta, magis dignosci: eâdem ferè uia & ratione intelligi potest, qua quisq́ seipsum ex illorum naturæ cõtemplatione meliùs agnoscit. Nam siue seipsum, siue alios uideat bonos alicuius animantis mores referre, ut mansuetudinem Ouis, castitatem Elephanti, pietatem Ciconiæ, laudabit: sin malos, uituperabit: ita ut stolidos, inertes ac socordes homines, Asinis: libidinosos & uoraces Porcis: astutos & uersipelles, Vulpibus, Felibus: insidiosos et crudeles, Pantheris: timidos Ceruis, impudentes Canibus, & alios alijs comparet. In bestijs quidem istis uitiorum turpitudinem nobis Deus, tanquam in speculo, Ut nosceremus ac fugeremus, proposuit: sicuti liberis suis ebrietatem in seruis Lacedæmonij solebant.

Physiognomonia.

Physiognomones certè prout animantium quorundam similitudo, & eædem corporum notæ, in facie aliáue parte hominis apparent, de moribus quoq́ & ingenio cuiusq́ coniecturam faciunt, eamq́ ut plurimùm non uanam, nisi doctrina & disciplina naturam, sicuti in Socrate, uicerit. Hæc & huiusmodi, optima & doctissima Regina, picturis hisce Animalium contemplandis, Maiestati tuæ in mentem uenire poterunt. Mores quidem & ingenia pingi non possunt: sed corpus cuiq́ adeò suis moribus & ingenio aptum appositumq́,

per naturā largitus est Deus: ut plerunq; ex ipsa facie, aut specie corporis eiusq; partibus, qualis cuiusq; natura sit, coniectare liceat. Quod si etiam Anglica nomina adscribi singulis uoluerit M. T. uiro alicui erudito id cōmittet. Inter cæteros autem mihi notos facillimè id præstiterit Iohannes Parkhurstus, (qui persæpe mihi uirtutum tuarū laudes amplißimè prædicauit:) aut Guilielmus Turnerus, Io. Caius medicus longè doctißimus, Io. Falconerus, uiri ut omnibus bonis artibus & scientijs, ita naturæ cognitione præclari. Nam Guilielmus Cecilius, qui à secretioribus libellis M. tuæ est, uir prudentia, grauitate alijsq; uirtutibus illustris, ac omnium literarum genere literatißimus, maiora & ad Regni totius administrationem pertinentia negocia subinde tractat, quàm ut ad hæc rerum Naturæ studia, utcunq; pulcherrima, diuertere poßit. Porrò ne quis inconstantiæ me accuset, & ut meus erga heroes illos, illustrißimi Suffolchiæ ducis piæ memoriæ fratres, ac totam illam familiam, animus appareat, epistolam in ipsorum olim nomen inscriptam, uirtutis & honestißimæ ipsorū famæ testimonium, ad huius Libri finē retuli. VALE serenißima Heroina. Dominus noster Iesus Christus, æternus Dei filius, M. tuam cum toto Regno, spiritu ac uerbo suo incolumē perpetuò conseruet ac gubernet. Tiguri Heluetiorum urbe primaria. Idibus Iunij.

Anno Salutis nostræ M. D. LX.

Viri eruditi in Anglia.

ΕΙΣ ΕΛΙΖΑΒΕΤΗΝ τῶν μεγαθύμων Ἄγγλων Βασίλισσαν τὴν πάνυ.

Οἵη Ἄρτεμις εἶσι κατ' οὔρεος ἰοχέαιρα:
Τῇ δέ θ' ἅμα Νύμφαι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο:
Πασάων δ' ὑπὲρ ἥγε κάρη ἔχει, ἠδὲ μέτωπα:
Ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι.
Ὣς καὶ Ἐλιζαβέτη Ἄγγλων Βασίλισσα φερίστη,
Πασάων ἄλλων νικᾷ βασιλήιον εὖχος.
Ταύτῃ παμβασιλεὺς ΘΕΟΣ ὄλβια πάντα διδοίη,
Εὐτυχίην, νίκην τε, καὶ εὐσεβίην διὰ μακροῦ
Ἀσκῆσαι βιότου: ἢ νυμφίον ἄνδρα θεουδῆ,
Εἰνάρετόν θ' ἥρωα, πολέων ἀντάξιον ἄλλων,
Καλῶν τε ῥητῆρα λόγων, πρηκτῆρά τε ἔργων:
Ἀσκηθῆ τ' ὑγίειαν ἔχειν ψυχήν τε δέμας τε:
Καὶ παῖδας παίδων πολλαῖς γενεῇσιν ἀνάσσειν:
Καί ποτε ἀθάνατον ζωὴν μετὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ,
Ἐν γενετῆρος ἑοῦ μεγάροις ὑπερουρανίοισι.
Τὸν καὶ δοξάζειν θνητοὺς διὰ παντὸς ἔοικε,
Καὶ μεγαλοσθενέτην ἀναμέλπειν ποιμένα κόσμου:
Ὃς γαῖαν χλοεράν τε, καὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔτευξε:
Δένδρα τε τηλεθόωντ', ὀρέων τε ἀγάννιφον αἴγλην:
Κέδρους ὑψιτενεῖς, καὶ ἀκρόδρυα, πᾶσαν ὀπώραν:
Τετραπόδων τ' ἀγέλας, μήλων γένος, ἠδὲ λοφούρων:
Καὶ βοῦς εἰλίποδας, καὶ ὀρέστερα θηρία γαίης:
Εὐκεράους τ' ἐλάφους. καὶ δορκάδας, ἠδὲ λαγωούς:
Ἀρκτόμυάς τε, καὶ ἄλλα τὰ μείονα κνώδαλα γαίης:
Ἑρπετά, καὶ πτερύγεσσι μεταΐσσοντα ποτητά,
Ἔντομα πολλά: γένος τ' ὀφίων θνητοῖσιν ἀπηνές:
Ἠερίους τ' ὄρνιθας, ἰδ' ὑδατοθρέμμονας ἰχθῦς.
Τῷ καὶ κυδαίνειν αὐτὸν χρὴ πάντοτε πάντας.

CON.

CON. GESNERVS LECTORI S.

D SECVNDAM hanc editionem, optime Lector, tum Icones Quadrupedum nouas non paucas, addidi, tum nomina & descriptiones: & priùs etiã publicatis Iconibus multa passim adscripsi, pleraq; noua: pauca uerò ex ijs quæ in Historia eorum cõtinentur, repetiui: idq; certam ob causam: sicuti pluribus indicaui in præfatione libri Nomenclatoris Aquatilium: cuius editio prima hoc tempore prodit. Velim autem ab harũ rerum studiosis in unum Volumen coniungi Iconum Quadrupedũ & Auium editiones secundas, Aquatiliũ uerò primã ac nouam: qui tres libri omnes hoc anno Salutis Christianæ M. D. LX. typis excusi sunt. Rarioribus quidem & peregrinis Quadrupedum, descriptiones copiosiores adieci: communioribus nihil aut parum plerunq; (nisi prorsus noui aliquid esset) præter ipsa nomina. Asino tantùm & Sui Hieroglyphicas quasdam interpretationes addidi, spacia chartæ replendi consilio, cum ijs omnino locis, non priùs aut posteriùs, horum Quadrupedum figuras collocari uellem. Hieroglyphicæ autem significationes ipsis animalium Iconibus cõmodissimè adduntur: &, si non data opera breuitati studuissem, singulis, aut plerisq; animantium, ex doctissimis huius argumenti Pierij Valeriani commentarijs, summatim Hieroglyphica quædam adscripsissem. Sed isti superioribus annis Basileæ Isingrinij prælo excusi, hominis philologi Bibliotheca dignissimi, facilè ab omnibus haberi possunt.

Quòd ad Icones: agnosco non omnes optimè pictas: non mea tamen culpa: qua de re nunc dicere tempestiuum non est. Mediocres quidem sunt pleræq;, & tolerabiles: quandoquidem his meliores (De quadrupedibus loquor) hactenus publicatæ non sunt. Fictitiæ uerò, ut quidam suspicatur, nullæ sunt: uel si quæ sunt, non approbantur à me, sed notantur aut reprehenduntur: ut Olai Rangifer, aliaq; pauca in Quadrupedibus, in Aquatilibus plura: & Salamandra quorundam, &c. Quòd si quæ ipse non pinxi (id est, pingenda curaui) ad uiuum, authores citaui à quibus acceperim, aut quorum è libris mutuatus sim. Paucas quasdam in hac editione accuratiores dedi, relictis tamen etiam ueteribus: ut ex collatione appareat illas quoq; non omnino malas neq; fictitias esse: ut Alcis, Lyncis, Felis Zibethi. Obijcit mihi bonus quidam uir, (bonum appello, animi & habitus, quem in eo esse non dubito, respectu: neq; enim statim malus est, qui alicui iniuriã facit præ iracundia, aut uindictæ studio, aliáue causa quæ ueniam mereatur, si nõ ut plurimùm & consultò talis sit:) obijcit inquam, Gulonem, Lupum Scythicum, Camelopardalin, Cricetum. Atqui authores unde acceperim nominaui in singulis, si non in prima editione Iconũ cum nomenclaturis editarum, saltem in Historia priùs euulgata, ad quam Lector in ipso Libri titulo remittitur. Ponticum etiam Murem fictum à me dicit: cum ego pro Mure Pontico Sciurum me posuisse, colore tantùm differentem, profitear. Sciurum uerò frequentissimum nobis animalculum, fingi quid opus erat? Putorius forsan non qua debuit aut fieri potuit diligentia & arte à pictore sculptoreq; nostris expressus est: idcircò ne fictus erit? nõ magis puto quàm homines deformes, ficti non sunt. Sphingem quoq; finxisse me ipse sibi fingit: in libris enim nostris nulla reperitur. Deniq; Damam Plinij: cuius imaginis authorẽ nominaui Io. Caium Anglũ medicũ, uirum doctrina, iudicio, fide & diligentia summum. Quòd si is ipse nullas herbarũ imagines ab amicis missas ponere uoluisset, in suis quibus Dioscoridis libros illustrat cõmentarijs, plurimis & rarissimis sanè destituerentur. Fieri nõ potest ut unus homo diuersas Orbis regiones adeat, & quę singulis peculiaria sunt ipse uideat. Acquiescendum est illis quæ miserint amici: quãuis non optimè aliquando expressis. Falsas etiã uel prorsus uel aliqua ex parte imagines, illarũ rerum, quarum ueras adhuc nemo dederit, exhibere, modo nominato authore & nulla dissimulatione id fiat, non est inutile: sed occasio ad inquirendas ab aliquibus, aut cõmunicandas ab ijs qui iam habent, ueras. Hoc consilio, & hac confessione, si Aconiti primi & Siluri sui icones nobis dedisset ille, nihil dubitatione aut reprehensiõe nostra opus fuisset. Hæc equidem inuitus publicè scribo: neq; de rebus ipsis adeò contenderem, (quanquã harum etiam ueritas mihi homini naturæ cognitionem ex professo indaganti curæ est,) nisi honoris etiam mei, & librorũ quos edidi authoritatis, habenda esset ratio. Cœperam priuatis epistolis cum illo agere, sed frustra. Itaq; publicis eius calumnijs, respõdeo publicè. Fateor me priorem de Aconiti ipsius imagine, an uera esset, dubitasse: cuius dubitatiõis causas, quas multas & graues habeo, hîc exponere nõ conuenit. Sed dubitare non est calumniari. Ipse plurimas in meis libris fictas imagines reperiri, nulla dubitatione & simpliciter ait: quàm uerè, quo candore, ipse uiderit: idq; nõ in secũda solùm Dioscoridis sui editione Latina: sed nuper etiã tertia, ut audio (neq; dum enim uidi) Venetijs excusa. Potest sanè calũnia, etiam cum ueritate, aut potiùs ueritatis parte, coniungi: cum id quod uerum est, non integrum, sed ex parte tantùm, in alterius detrimentum aut infamiam dicitur. Posuit Gesnerus icones fictitias. Fatetur. sed ita ut agnoscat, authores nominet, sæpe etiã reprehendat. Horum ille censor meus nihil dicit: sed primã solùm partẽ. Ignosco tamen (quod, ita me Deus amet, candide, & nullo scõmate dico) illi bono eruditoq; uiro, tum aliarum ipsius uirtutum & doctrinæ, tum meæ tranquillitatis, officijq; hominis Christiani causa. Hæc hactenus satis, & quidem prolixiùs quàm uolebam. Porrò si quis aliud quippiam hîc dicendũ aut excusandum à me fortè expectat, quæ in alios huius argumenti libros præfatus sum, legat.

ENVMERATIO ORDINVM, QVIBVS HOC IN LIBRO ANIMANTES QVADRVPEDES DIGESSIMVS.

QVADRVPEDES aut sunt uiuiparæ, aut ouiparæ. Illas in sex Ordines distribuimus: has propter paucitatem non libuit diuidere.

Continet igitur Quadrupedum uiuipararum mansuetarum

Ferarum uerò Quadrupedum uiuipararum, quæ omnes utrinq; dentatæ sunt

Animalium Quadrupedum ouipararum

In Libri fine sequuntur

ADDITIONES quædam omissorum, &c.

ANI-

ANIMALIVM DIVISIO, SECVNDVM ELEMENTA, IN QVIBVS HABITANT.

ANIMALIVM tria summa sunt genera: Aues, Pisces, & Terrestria. Piscium nomine nunc communius sumpto, Aquatilia omnia comprehendimus. Terrestria dicimus, quæ Aristoteles πεζὰ: Theodorus malè pedata. nam Angues etiam πεζοὶ sunt, cum pedibus careant. Insecta ambigunt. plurima enim terrestria sunt: sed & aquis sua non desunt insecta: & quædam eorum in aëre uolitant. ¶ Singulorum autem multæ sunt uariæque differentiæ. A forma: unde sunt genera & species. A materia, ut à partibus. Ab accidentibus, ut à moribus, à uictu: ab usu, qui ad homines pertinet. Et aliæ quædam. Nos hîc de ijs præcipuè dicemus, quæ ab elementis in quibus degunt, sumuntur differentiæ, ex Scaligeri ferè cõmentarijs. Alia enim in uno: alia in duobus elementis uiuunt, quæ amphibia dixeris, multò latiùs patente hoc uocabulo, quàm uulgò accipiatur. Deinde etiam quomodo secundum refrigerationem caloris natiui differant, ex Aristotelis sententia.

TERRESTRIVM ALIA

1. In terra degunt, & è terra uiuunt, ut Buffones.
2. E terra, non de terra, ut quæ frugibus uescuntur.
3. Ab aqua, ut Lutræ: quæ & in terra & in aqua uictum capiunt. Quædam piscium auidissima, aquarum contactum exhorrent, ut Feles.
4. Ex aëre, ut Canis læuis: quem rore uiuere aiunt.

AVIVM ALIAE

1. In solo aëre, & ex eo, nempe aëre, Manucodiata dicta. Hirundo uerò non in solo aëre, sed à solo.
2. In sola aqua: ut in Oceano Brasiliæ marini Anseres, colore atro: qui nunquam euolant, & in Oceano Sur, Chinam uersus, aues apodes, quæ nunquam exeunt è mari, &c.
3. In sola terra, Struthiocamelus.
4. In terra & aqua, Ardea.
5. In aëre & terra, Vespertilio: qui & in aere Culices uenatur, & in terra suillas pernas populatur.
6. In tribus elementis uitam, sed non uictum habet, Cycnus. Sed & quæcunque animalia in duobus sunt, ut terra & aqua: sunt etiam in tertio, nempe aere. in terra enim esse nequeunt extra aerem.

PISCIVM SEV AQVATILIVM ALIA

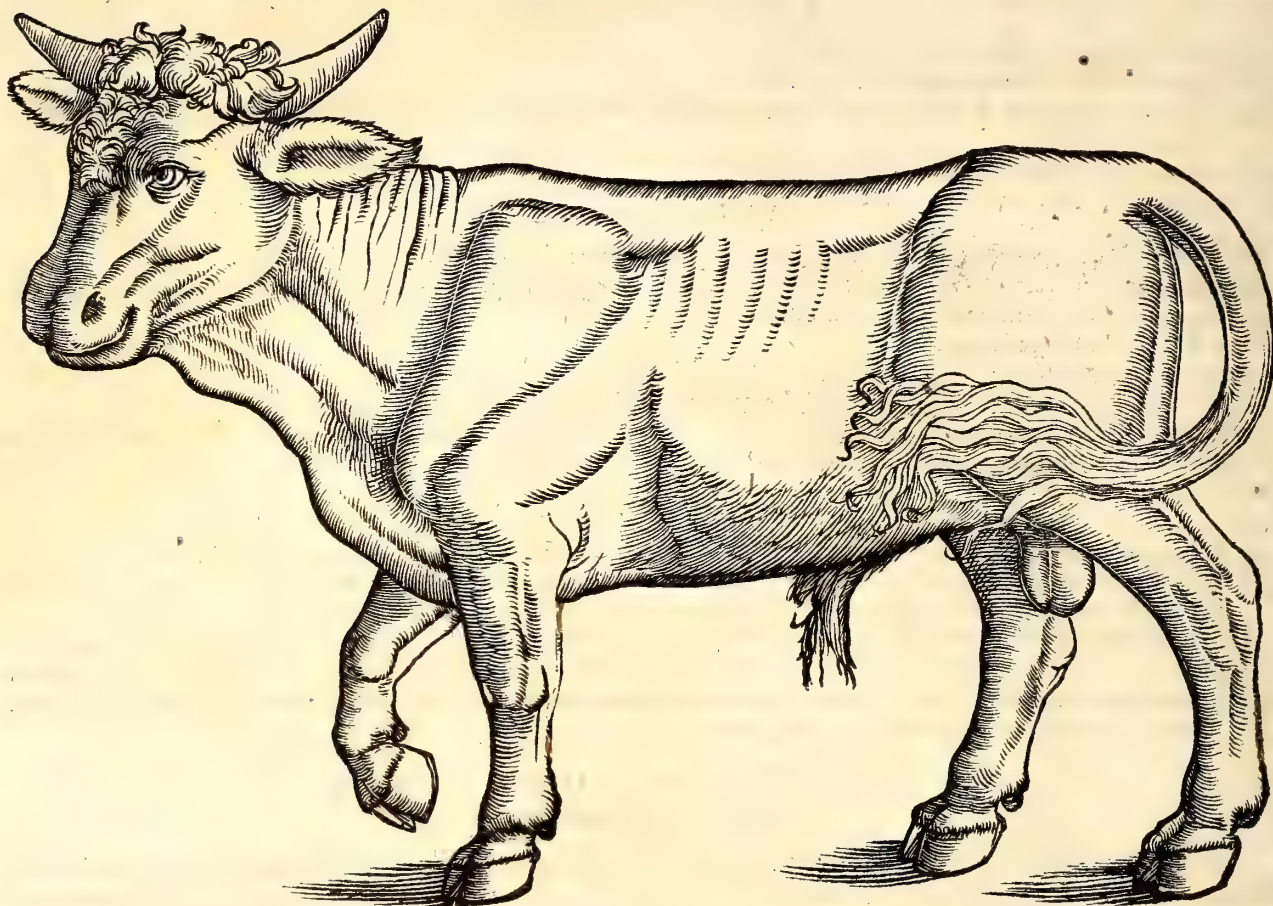
1. In sola aqua degunt & uiuunt, ut Pisces propriè dicti plerique: sed plurimi ab aqua: Apua ex aqua tantùm.
2. In aqua & terra, ut Polypus: qui ad fructus arborũ, & ad salsamenta exit. est enim omniuorus. Et Vitulus marinus, qui tum piscibus uescitur, tum uastat uineas. Tiburo depascitur herbas, quæ in ora sunt maris, exerto ab aquis ore.
3. In aqua & aere: non ad solùm uictum, sed usu uario. quidam enim aere utuntur tanquam instrumento, aut (ut ita dicã) sequestro ad motum uolatus instar, cum fugiunt instantem hostem: ut Loligo, Hirundo, Miluago, Pecten. Alij ad spirandum, ut Delphini. Nonnulli ad cibum consequendum, ut Cancri. Aliqui ad teporem: ut Polypus, Exocœtus, Testudo, Muræna coniugij cum Serpente gratia.

A REFRIGERATIONIS MODO *Animalium differentiæ.*

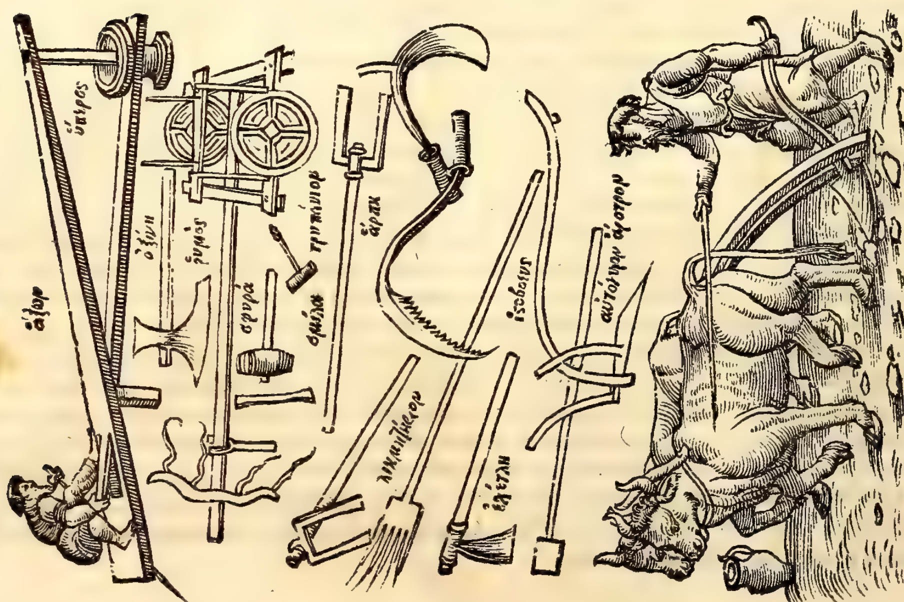
VITA in calore consistit: qui in uiuentibus omnibus nisi temperaretur ac refrigeraretur mediocriter, non duraret. Refrigeratio aũt hæc contingit alijs forinsecus tantùm ambiente elemento refrigerante: ut plantis, partim ab aere, partim à terra: & insuper alimento. nam alimentum quoque primum refrigerat. Et similiter animalium exanguibus, ut in terra insectis: quorum quæ minus calida sunt, simpliciter aere externo temperantur: quæ uerò calidiora sunt, & longioris idcirco uitæ, corpus sub diazomate sectum apertumque habent, ut aer illic magis penetret per tenuem diazomatis membranam. Et spiritus etiam intrinseci motu, nonnihil refrigerantur, quem quidem in eis moueri uel sonus testatur. huiusmodi enim omnia bombum aut sonum aliquem ædunt, ut Apes, Vespæ. Ex aquatilibus exanguia sunt, Malacostraca, Ostracoderma, Mollia. Malacostraca ut Cancri, & Mollia ut Polypi, aquam necessariò admittunt, dum cibum capiunt, obiter, non ut refrigerentur: & eam mox reddunt, ne in uentrem illabatur: hæc quidem per foramina dicti capitis: illa uerò per partes quas λαιὰ uel βραγχιοειδῆ in eis appellant. Ostracoderma fortè corpore toto compresso astrictoque, aquam exprimunt ceu per spongiã aut meatus quosdam latentes. His omnibus, quoniam parum caloris habent, elementum ambiens sufficit. At quorum copiosior calor est, recepto intra se aeris aut aquæ portione refrigerantur, ut sanguine prædita omnia: quibus cunctis etiam hepar inest, prima sanguinis officina: & cor caloris uitalis fons. Quorum autem sanguis calidior est: ea recreantur haustu aere, perque os uel nares in arteriam ad pulmonem & cor inspirato. Cæterum pulmonem alia habent sanguine imbutum abundantiore, ut Quadrupedes uiuiparæ, quæ necesse habent perpetuò per interualla crebrò inspirare, id est, aerem recentẽ haurire: & expirare, id est, crassiorẽ ueluti fuliginosum sanguinis halitũ expellere. itemque Cete propriè dicta, ut Balæna, Delphinus: quæ aquam non admittunt, nisi cibi capiendi gratia, quam pleraque mox per quandã in capite fistulã, reddunt, paucæ alio quodam rostri meatu. Hæc idcirco, capita subinde extra aquas exerunt, ut Ranæ in nostris aquis. Aliorũ pulmo minus sanguineus est, ut Quadrupedum ouipararum, (& ex uiuiparis Lutræ etiam, & Phocæ, puto,) Serpentium, Auium. hæc aliquandiu spiritum cohibere possunt, & sine respiratione durare, alia longiore, alia breuiore tempore: quòd & minùs opus eis sit refrigeratione: & in uacuis pulmonũ meatibus aerem extrinsecus haustum retineant. itaque urinari aut inclusa latère possunt. Postremò ea quorum minùs calidus & dilutus est sanguis uniuersus, ut Piscium propriè dictorum, refrigerantur aqua per branchias (arteria enim aspera & pulmone carent) ad cor deducta. Aquam uerò obiter per os ingressam dum cibũ capiunt, ijsdẽ branchijs rejciunt: Lampredæ fortè ac similes etiam per fistulam, ut Cete: quoniam ore adhærere solent. Branchiæ alijs spineo operimento teguntur, ut Piscibus simpliciter dictis: alijs ceu foramina aperta sunt, ut Galeis & Cartilagineis omnibus præter Ranam piscatricem.

QVADRVPEDVM VIVIPARORVM ORDO PRIMVS, QVI CONTINET ANIMALIA MANſueta: & primum armenta ac greges.

LATINE Taurus. GRAECE Ταῦρος.
ITALICE Toro. GALLICE Toreau.
GERMANICE Stier.

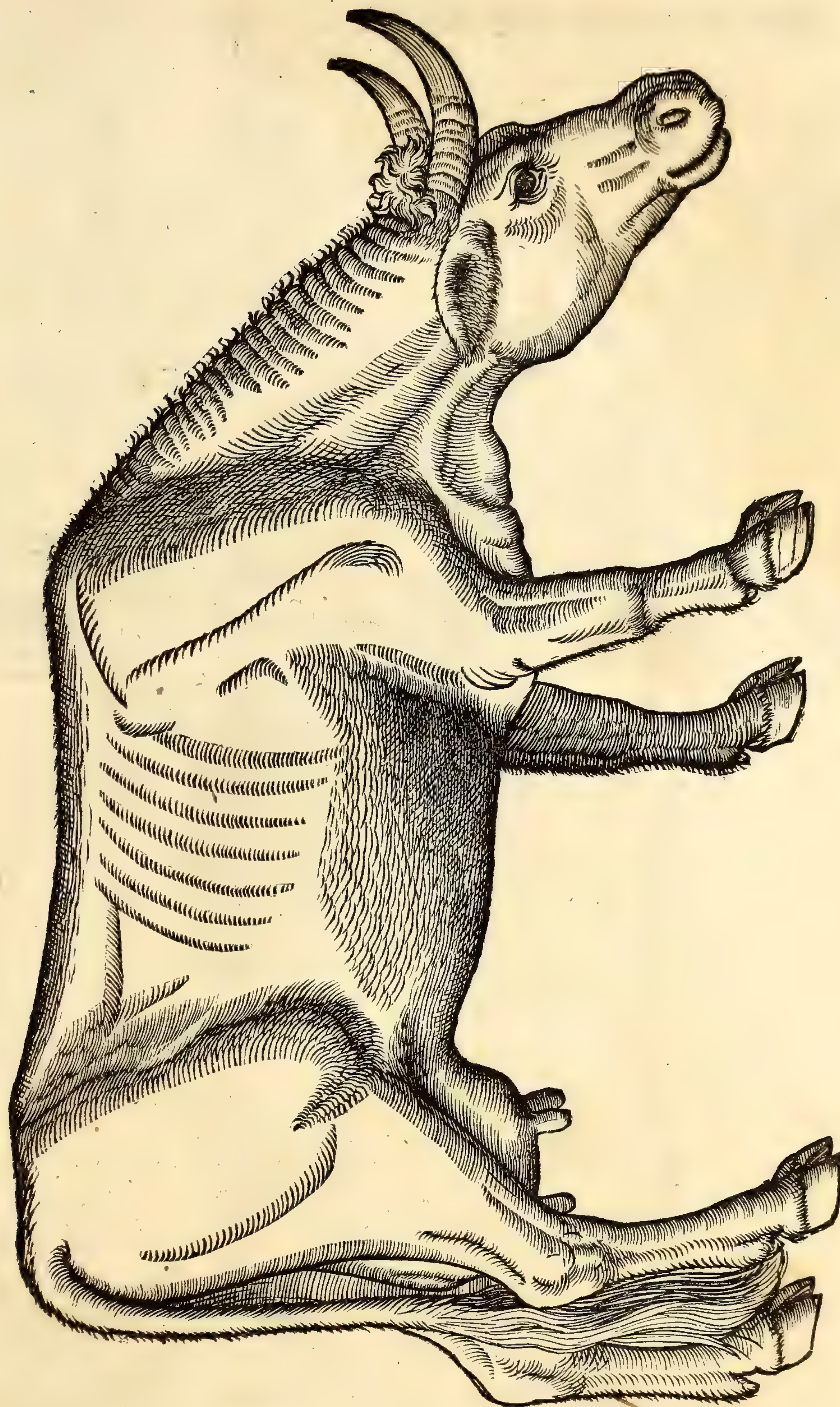


VARIA inſtrumenta rei ruſticæ, ſicut excuſa ſunt cum Græcis in Heſiodi libros interpretationibus.



LAT.

LATINE Vacca. GRAECE Βοῦς fœm. genere.
ITALICE Vacca. GALLICE Vache.
GERMANICE Kü.



LATINE Bos (Grȩcè βοῦς, generis cõmunis in utraq; lingũa) Taurum & Vaccam comprehendit: ſed propriè Bos dicitur qui caſtratus eſt. Græcè βοῦς maſc. genere.

ITALICE Bue. **GALLICE** Beuf.

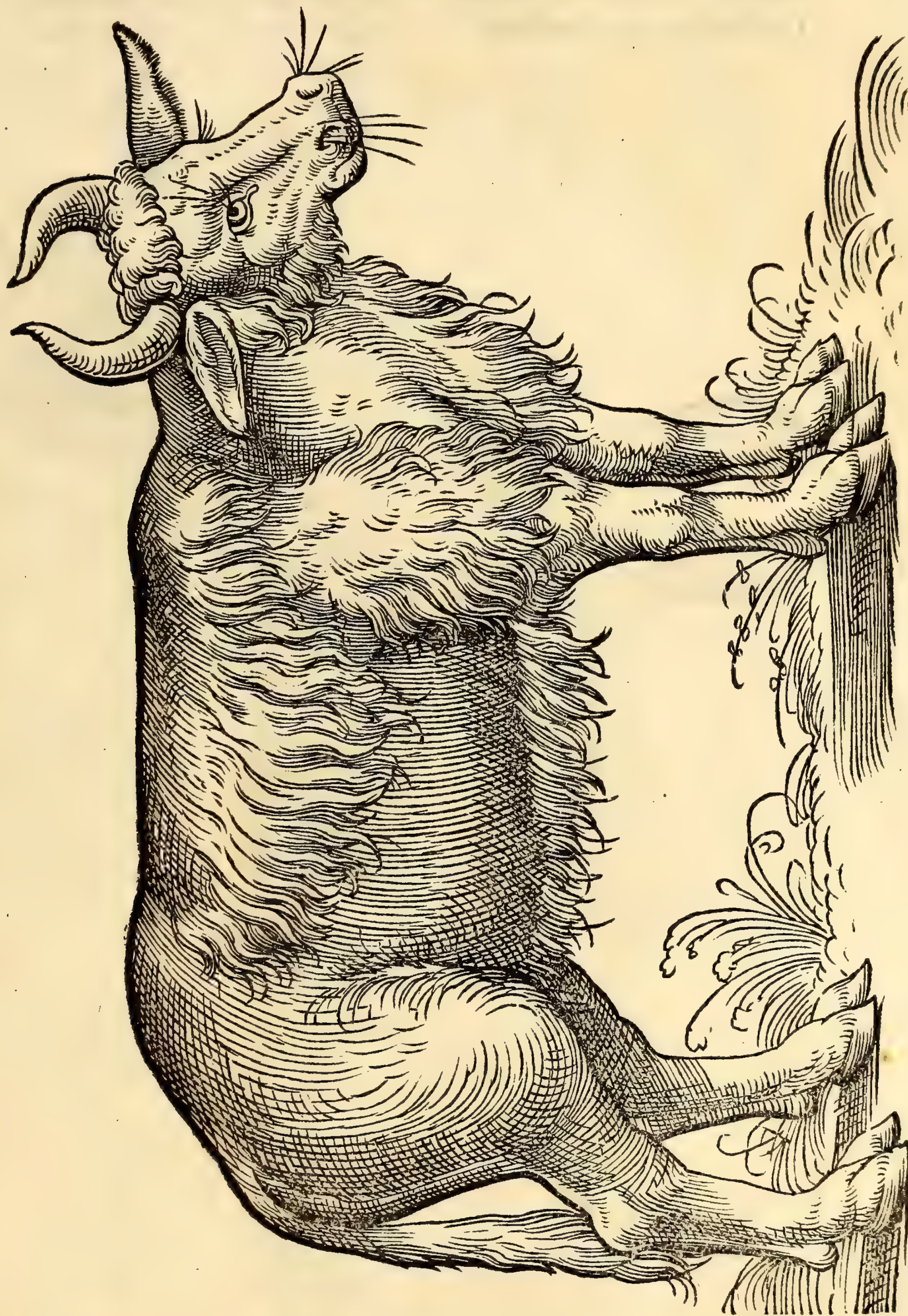
GERMANICE Ochß/oder Rind.



LAT.

LATINE apud recentiores Bubalus. nam alius est ueterum Bubalus, uide ordine 1. ferarum.

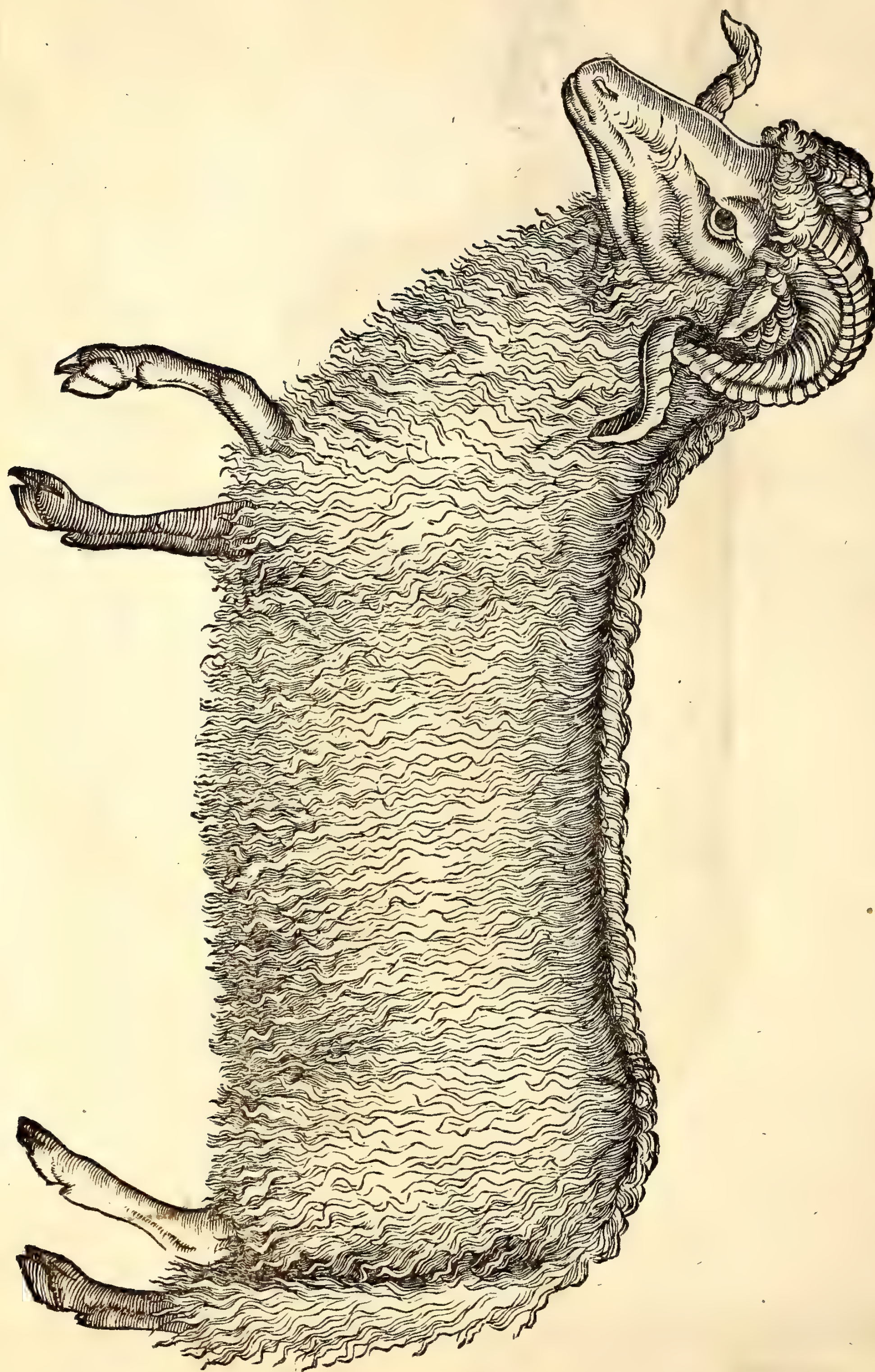
ITAL. Bufalo. **GAL.** Beuffle. **GERM.** Büffel



Bufalus uulgò dictus Italis (inquit Cæsar Scaliger) est Bouis genus atri, maximi roboris: depreßiore quàm Bos magnitudine: sed corpore compactiore, latiore, pleniore, firmiore. Cornua nõ tã teretia, quàm pressa: nec surrecta, sed deorsum uersũ retroflexa. Etiã domitis maxima ferocia: quæ corrigitur, uitulis annello ferreo pridem naribus inserto: cui funiculus inditus pro habenis est. Hunc neque Bubalin (ueterum) esse, neque Vrum scio. Calcibus non cornibus (ut Bubalus Aristoteli) pugnat: inepta enim sunt ad pugnam cornua, quia retrorsum auersa ac demissa cuspide.

LATINE Ouis. **ITALICE** Pecora.
GALLICE Brebis. **GERMAN.** Schaaff.

Indicam ouem, quæ uictu ſeu loco fera uidetur, ingenio & moribus manſueta, ſicuti & Camelopardalis, unde ouis nomen utricꝫ obtigit, non à formæ ſimilitudine, exhibebimus infrà, Ordine primo ferarum.



OMNIVM Hebridum poſtrema inſula eſt quæ Hirtha appellatur, polarem habens eleuationem ſexaginta trium graduum. Nomen autem huic ab Ouibus, quas priſca lingua Hierth uocamus, inditum eſt. ſiquidē Oues fert uel maximos hircos altitudine exuperantes, cornua bubulis craſſitudine æqua, ſed longitudine aliquanto etiam ſuperantia. caudis in terram uſcꝫ promiſſis. Cæterùm in Orchadibus Oues penè omnes geminos, immò trigeminos pleræcꝫ partus edunt.

Ouis

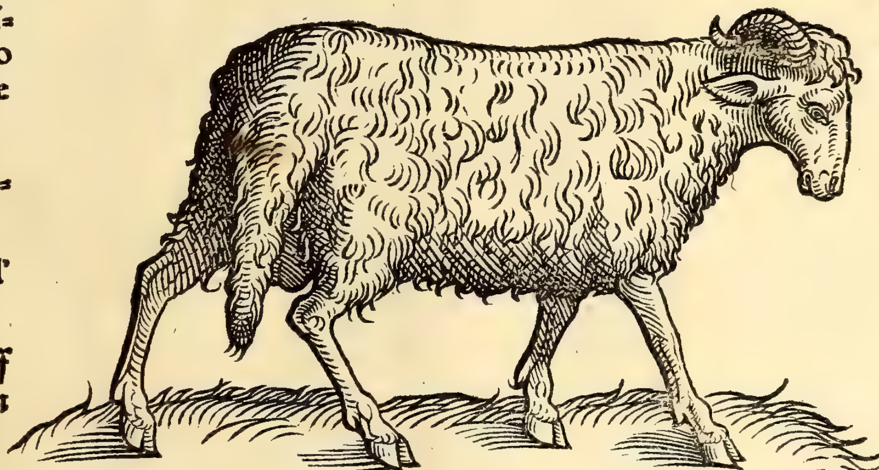
OVIS Arabica (inquit Io. Caius Anglus, qui etiam eicones duas, quas subijciemus, misit) paulò maior est uulgari, eodem tamen quo illa uellere, figura corporis, & colore. Tantum tibiæ & prima facies ruffescunt modicè. cauda lata est in summo cubitũ unum, paulum modò in descensu se coarctans leniter, quousq; tandem desinat in eã figuram, qua est aliarum ouium cauda. Vescitur herba, carne, pisce, pane, caseo, & quibusuis, id docente fame in naue, cum aduecta ad nos est in Britanniam. Herodotus in Thalia scribit, non alibi uisum hoc, aliudq; genus μακρόκερκον (quod hic unà subijciam) quàm in Arabia. Sũt (inquit) in Arabia duo Ouiũ genera, admiratione digna, neq; alibi usq; uisa. Alterum, caudam gerit tricubitali longitudine: alterum, cubitali latitudine. Hæc ille. Hæc dum scriberem, uir quidam fide dignus mihi retulit, uisam sibi Francfordiæ olim huius generis ouem cauda lata, non ut hîc pingitur: sed simpliciter marsupij seu peræ alicuius instar latam, ita ut non attenuaretur deorsum: siue natura ea talis fuerit, siue aliter. Iohannes Leo Africanus hoc genus Africæ attribuit. His arietibus (inquit) nullum ab alijs discrimen est, præterq; in cauda, quã latissimam circumferũt: quæ cuiq; quò opimior est, eò crassior obtigit, adeò ut nonnullis libras X. aut XX. pẽdat, cum sua sponte impinguantur. Verùm in Aegypto plurimi farciendis ueruecibus intenti, furfure hordeóq; saginant: quibus adeò crassescit cauda, ut seipsos dimouere non possint. itaq; qui eorum curam gerunt, caudã exiguis uehiculis alligantes, gradum promouere faciunt. Vidi in Asiota Aegypti ad Nilum ciuitate, centum & quinquaginta passuum milibus ab Alcairo sita, huiusmodi caudam libras octoginta ponderare, alijs se uidisse affirmantibus quæ semiducentas (*sic habet codex impressus*) libras expendissent. Omnis itaq; horum animalium pinguedo in cauda consistit: nec usquam nisi Tuneti & in Aegypto reperiuntur.

LATINE Ouis Arabica, cognomine Græco πλατύκερκος, hoc est, latæ caudæ.

ITAL. Pecora d' Arabia con la coda larga.

GAL. Vne Brebis d' Arabie, à queue large.

GERM Ein Schaaff vß Arabia/ mit einem breiten schwantz.

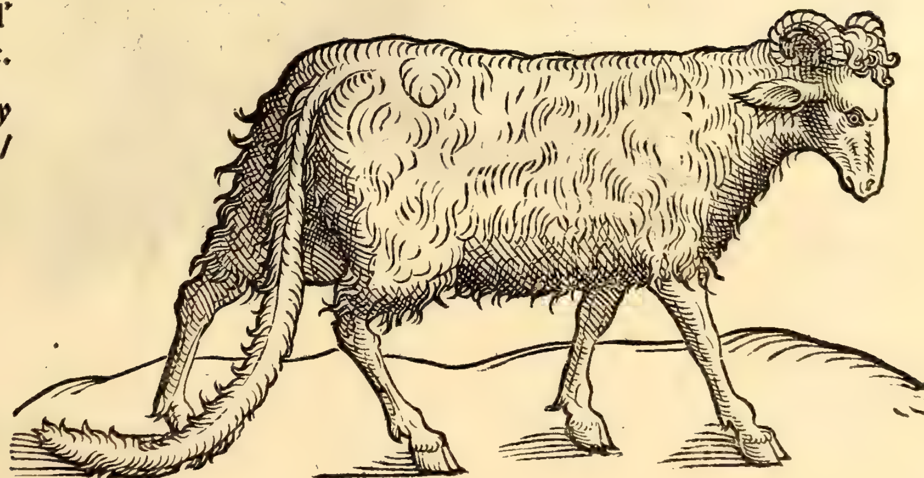


LATINE Ouis Arabica altera, Græco cognomine μακρόκερκος.

ITALICE Pecora d' Arabia con la coda longa.

GALL. Vne Brebis d' Arabie à queue longue.

GERM. Ein anderley Schaaff vß Arabia/ mit einem langen schwantz.



LATINE Hircus. ITALICE Beccho.
GALLICE Bouc. GERMAN. Bock.



LATINE Capra. ITALICE Capra.
GALLICE Cheure. GERMAN. Geiß.



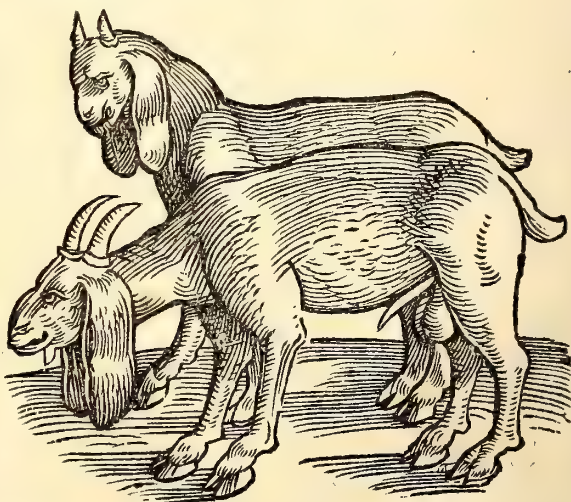
LATINE Capra Indica, ad uiuum depicta.

ITALICE Capra de la India. **GALLICE** Cheure d'India.

GERMAN. Indianiſche Geiß.



Eiuſdem ex libro quodam impreſſo Icones.



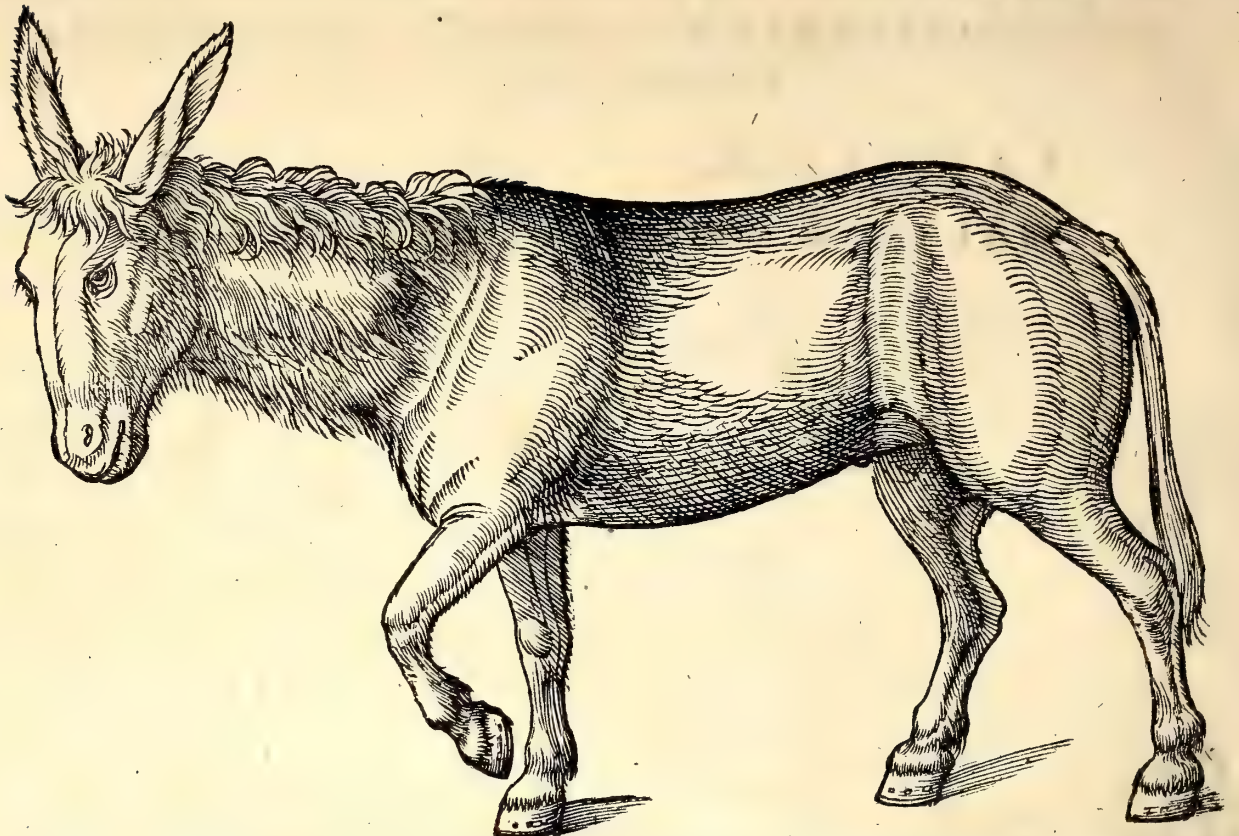
Capra Indica à recentioribus quibuſdã Mambrina cognominatur, fortè à Mambre, qui mons eſt iuxta Hebron. Capra Mambrina in regione Damiata dicta, fert equitantẽ, ſellam, frenũ: & cætera quibus equi inſtrui ſolent, admittit. auriculas ad terram uſq; demiſſas habet: cornua deorſum reuoluta ſub ore. haud ſcio an ſit ex capris ſylueſtribus illius regionis, Italus quidam innominatus in deſcriptione terræ ſanctæ. Hanc capram Io. Leo Africanus in Africæ deſcriptione Adimain uocat, ut conijcio. Adimain (inquit) animal domeſticum, arietem forma refert, ſtatura aſinum. Aures habet oblongas & pendulas. Libyci his animalibus pecoris uice utuntur: quorum lacte maximam caſei & butyri copiam conficiunt. Lanã tametſi curtam gerant, habent mediocrẽ. Fœminæ ſaltem cornua geſtant. Ego quondam iuuenili feruore ductus, horum animalium dorſo inſidens, ad quartam miliarij partem delatus fui. In deſertis Libyæ frequenter reperiuntur, alioquin rari: licet plerunq; in agris Numidiæ uideantur, quod prodigij loco habent. Sic ille. Aelianus ſcribit, Oues Indiæ & Capras ad maximorum magnitudinem aſinorum accedere.

QVADRVPEDVM VIVIPARORVM ORDO SECVNDVS, QVI EX MANSVETIS IVMENTA complectitur, cum Canibus & Fele.

LATINE Equus. ITALICE Cauallo.
GALLICE Cheual. GERMAN. Roſſz.



LAT. Asinus. ITAL. Lasino. GAL. Asne. GERM. Esel.



VT Pierius Valerianus in uario & doctissimo suo Hieroglyphicorum uolumine docet, per Asini effigiem denotabantur olim, denotariue possunt hæc. I. Rerum omnium, hominumq; locorumq; ignarus per Asellicipitem hominem significabatur. II. Immodica petulantium hominum luxuria, per Asinum in diuinis literis notatur. III. Impudentia: quòd Asinus sua tantùm comoda destinatissimo quodam animo prosequatur: & modò suæ morem gerat uoluntati, nihil pensi habeat, castigationes contemnat, uerbera etiam nihili faciat. Xenephon Asinos quadrupedum inuerecundissimos dixit. Iosippus cor Asini & Canis impudentiam obijcit Appioni. IIII. Populus Iudaicus: utpote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis eorum literis delitescit, intellectum minimè percipiunt, simplicitatemq; scriptorum tantùm prosequuntur, ob huiusmodi stuporem & imperitiam Asinæ assimilatur, quam Christus posthabuerit inscenso eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus quā ille nos docuit, &c. V. A Deo & sacris alienus. Asinum enim Aegyptij adeò impurum existimabant, ut animal etiam dæmoniacum arbitrarentur, &c. Erat uerò apud eos mos ut Asinum ludibrijs omnibus incesserent, luto cespitibusq; passim impetitum, contis etiam stimularent, quaq; se locus offerret opportunus, præcipitem agerent, unde prouerbium in contemptibiles despicatissimosq; homines emanârit, Asinus Aegyptius. VI. Egregium principium citò destitutum. In ore enim omniū est Asini succussationem (uel incœptum cursum) parum admodum procedere, &c. VII. Stoliditatis ludibrium. Sic Aegyptij in Simiarum grege Asinum uel saltare uel tibijs canere, uel etiam disceptare fingebant, rem quidē tam dictu q; spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat. VIII. Indocilitas, per Asinum frænatum, apud Aegyptios & Mathematicos. IX. Sophistarum nugæ. Asinū enim (inquit Pierius) Sophistæ nostri ita in delicijs habent, ut sine Asino nihil meditentur, nihil moliantur, & disciplinam omnem suam περὶ ὄνυ σκιᾶς ostentent, &c. X. Adulatorum illecebræ. Sacerdotes enim Aegyptij Asinum inter flores & unguēta statuebant: quorum nihil ad sensum eius pertineret: ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibrijs omniū exponantur, qui enormes adulatorū assentationes aucupantur. XI. Ignauia. XII. Mulier male morigera & cōceptum euitans, &c. per Asinam & fustem inhærentem tergo, designatur: ut uir etiam minimè officiosus in uxorem, per Asinum, &c. XIII. Prægnantiæ dissimulatrix. Asina enim impendio cauet ne uel in conspectu hominum, uel in luce pareat. XIIII. Solstitium uel tempus annuū, per Asinæ pullum. Solstitio enim ferè & parit & admittitur: annumq; integrum omnino gestat. XV. Vir frugi, uxor prodiga, per hominem sparti funiculum torquentem, & Asellū à tergo opus quantumcunq; fieret, abrodentem. XVI. Patremfamiliâs parcum, familiā prodigam, per Asinum unum longioris funis nodos complicantem, ac alios à tergo clanculum dissoluentes. XVII. Bonum omen, quod Augusto in aciem descendenti Eutychus asinarius, & Asinus Nicon nomine obuij fuerint. XVIII. Vinitor. nam abroso ab Asino uitis palmite, uindemiam inde feraciorem prouenisse obseruatum est: idq; secuti mortales lætiorē sibi quotannis prouentum compararunt. XIX. Ochus ab Aegyptijs, quem tanq; tyrañum oderant. XX. Labor indefessus atq; seruilis. Eremitam diuinæ literæ per Onagrum intelligunt, hoc enim animal in solitudinarijs locis uitam degit.

LATINE Mulus. ITALICE Mulo.
GALLICE Mulet. GERMAN. Multhier oder Muleſel.



LATINE Camelus, uel Camelus Bactriana. **ITALICE** Camello.
GALLICE Chameau. **GERMAN.** Kämelthier.



LATINE Camelus Arabica, uel Camelus Dromas.
ITALICE Dromedario. GALLICE Dromedario.
GERMAN. Dromedari.





LATINE Sus uel Scropha.
ITALICE Scrofa uel Troiata.
GALLICE Truye uel Coche.
GERMAN. Mor oder Loof.

LATINE Verres.
ITALICE Verro.
GALLICE Verrat.
GERMAN. Eber.

Suis Icones apud ueteres.

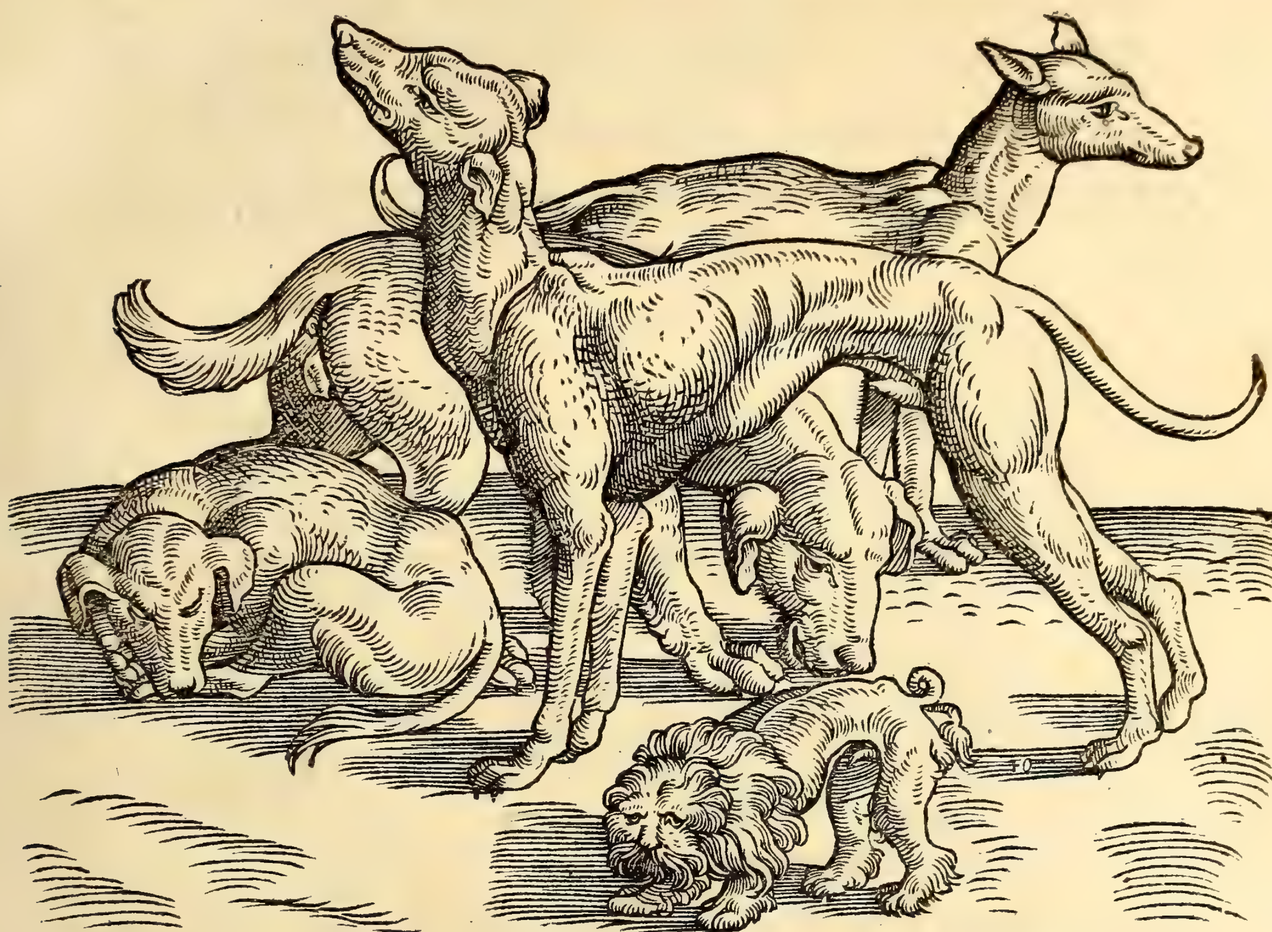
SVS Aeneæ Lauini (ut ſcribit Varro) triginta porcos peperit albos, itaqꝫ quod portenderit factum, ſcribitur, triginta annis ut Lauinienſes conderent oppidũ Albam. Huius ſuis ac porcorum etiam nunc ueſtigia apparent. Iã ne (*Nónne*) ſimulacra eorũ æ nea etiam nunc in publico poſita: & corpus matris ab ſacerdotibus, quod in ſalſura fuerit, demonſtratur? Porci (Apri, Plinius) effigies inter militaria ſigna quintum locum obtinebat. quia confecto bello, inter quos pax fieret, cæſa porca fœdus firmare ſolebant, Feſtus. Samiorum naues Suis typum in proris prætendebant: unde & prouerbium natũ eſt, Συὸσ τύπον, Varinus. Samæna (adiectiuũ nomen fœmininũ à Samo) nauis, cuius inſigne fuerit Porci caput, (προτομὴ) apud eundem & Heſychium legitur. Veteres numos pecudum effigie ſignabant, Ouis, Bouis, Suis, Plutarchus in uita Publicolæ. Porcam auream & argenteam dici ait Capito Atteius: quæ etſi numero hoſtiarum non ſit, nomen tamen earum habere, (&) alteram ex auro, alteram ex argento factam adhiberi ſacrificio Cereali, Feſtus.

Emblema Alciati: loquitur autem Mediolanum ciuitas.

Bituricis Veruex, Heduis dat Sucula ſignum.
His populis patriæ debita origo meæ eſt.
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam uetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt ubi numine Tecla
Mutato, matris uirginis ante domum.
Laniger huic ſignum Sus eſt, animálqꝫ biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

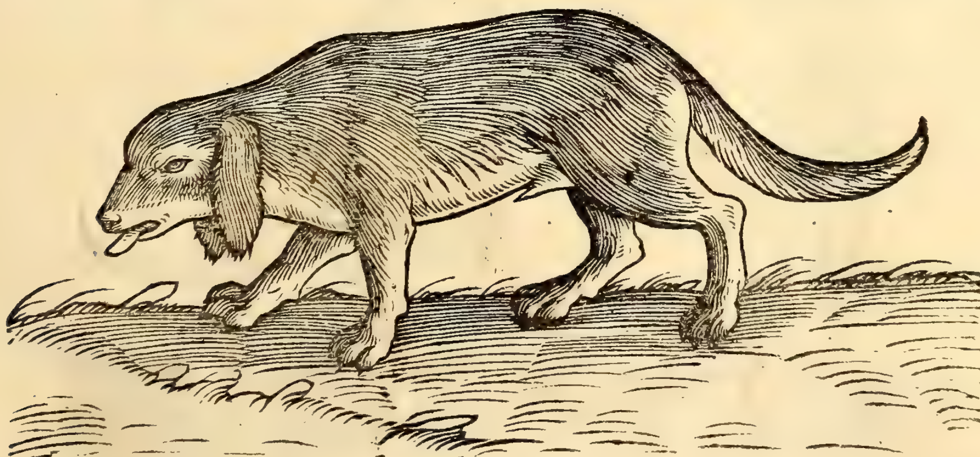
Quadrupedum

LATINE Canis. **ITALICE** Cane.
GALLICE Chien. **GERMAN.** Hund.



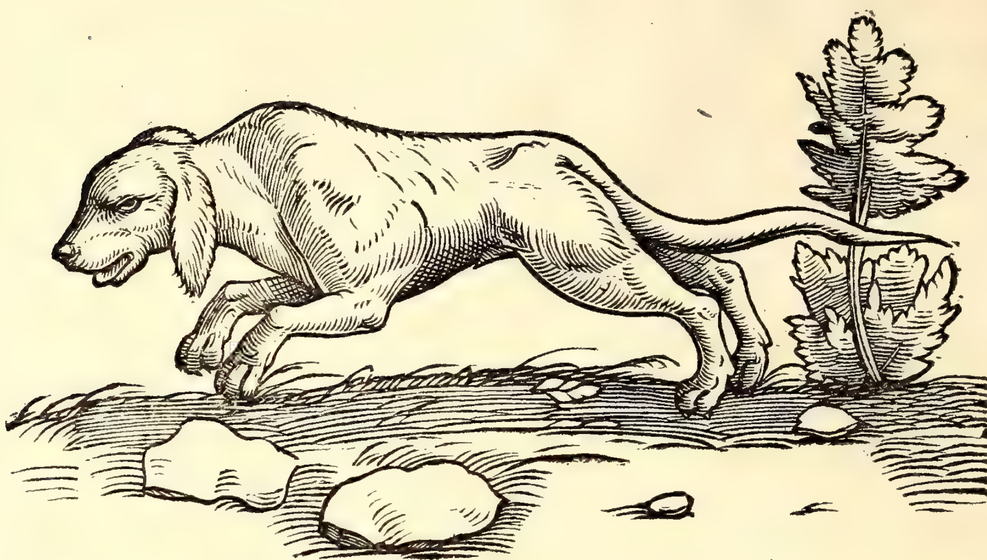
SEQVVNTVR *tria canum genera, quæ Hector Boëthius Scotis peculiaria esse scribit: sed ut Io. Caius Anglus nos monuit, non minus frequentes in Anglia sunt. Effigies eorum Heinricus à S. Claro Metropolitanæ Ecclesiæ Glasguensis in Scotia decanus, uir nobilitate & eruditione præclarus, per doctissimum uirum Io. Ferrerium Pedemontanum nobis transmisit.*

CANIS Britannicus siue Scoticus alius, furũ deprehensor, Scotis uocatus **ane Sluth hownd.** Conferatur hic cum Anglorum **Bluthunde**/id est, Cane sagace sanguinario. Similem quidem huic Canem sagacem sanguinarium pictum Io. Caius misit, cuius effigies mox sequetur cum loro. sed hoc & sequente sagacibus suum maiorem esse scribit. Canis hic (inquit Hector Boethius) haud maior est odorisequis: sed ut plurimum ruffus, nigris inspersus maculis: aut niger ruffis. Tanta uero his sagacitas inest, ut fures furtoq; ablata persequantur, & deprehensos continuò inuadant. Quod si fur, quò fallat, fluuium traiecerit, quo loco fluuium ingressus est & ipsi se præcipitant, & in aduersam deuenientes ripam, in gyrum circunquaq; procurrere non cessant, donec odoratu uestigia assequuti sunt, &c. GERM. **Schlatthund/ Blůthund.**



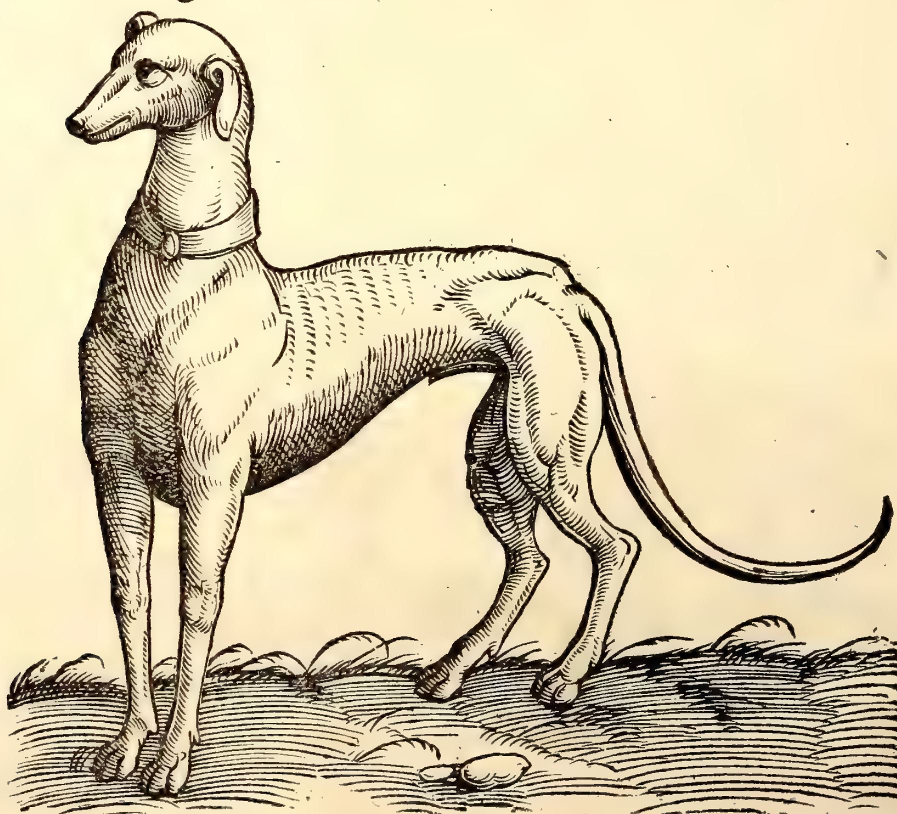
CANIS Britannicus ſagax: qui in Scotia, ut quidam retulit, uocatur ane Rache. Genus hoc (inquit Hector Boëthius) odoriſequũ eſt: feras, aues, imò & piſces quoq; inter ſaxa latentes, odoratu inueſtigat. Io. Caius Anglus tamen nos docuit, Canem uenaticum omnem qui feras perſequatur, Anglicè uocari a Hunde. in eoq; genere qui feras uiuas tantùm odore ſequatur, ſimiliter nomine generis a Hunde dici: fœminam uerò eius, Anglis a Bracke: Scotis ane Rache.

GERMAN. Ein Brack / ein Schottiſcher Waſſerhund.



CANIS Britannicus uenaticus, celerrimus audaciſsimusq;: non ſolùm in feras, ſed in hoſtes etiam latronesq;: præſertim ſi dominum ductorémue iniuria affici cernat, aut in eos concitetur. Leporarius.

SCOT. Ane Grew Hownd/id eſt, Canis Græcus, ut quidam interpretantur. Angli ſcribunt a Grehunde: quod nomen Io. Caius deducit uel à gret/id eſt, magnitudine, quòd cæteros uẽaticos magnitudine excedit: uel à gre / hoc eſt, gradu, quòd in Canum uenaticorum genere præcipui gradus eſt & generoſitatis.

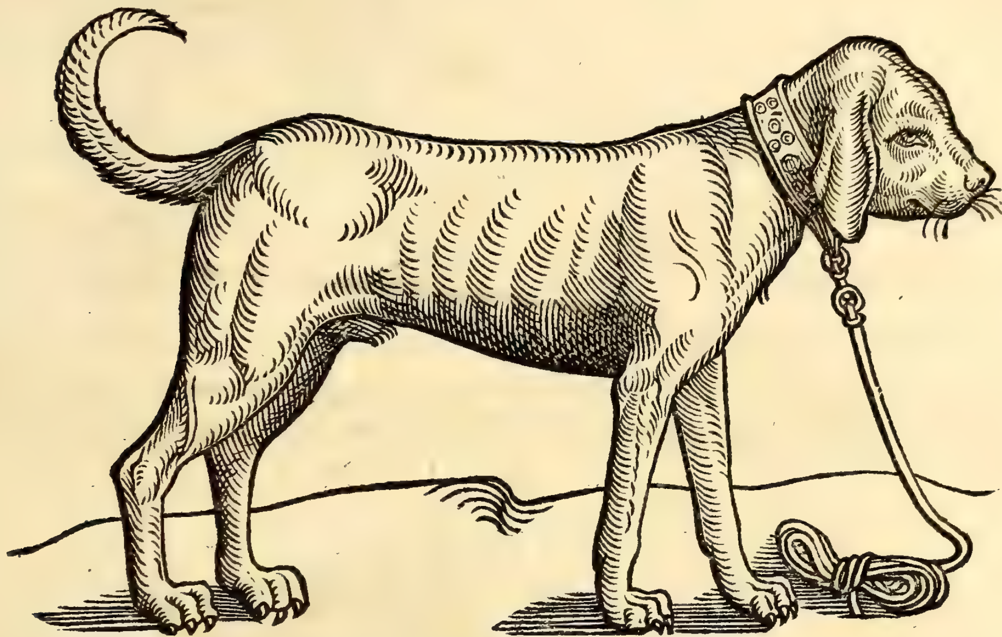


Sequuntur

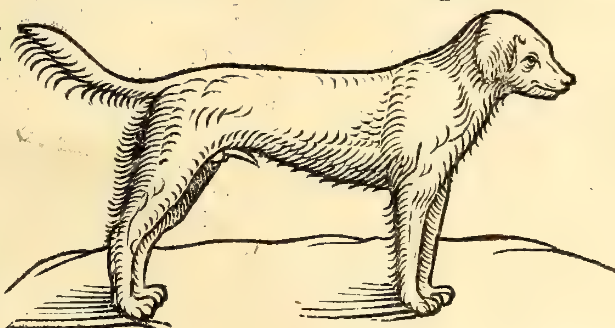
SEQVVNTVR ALIA CANVM BRITANNICORVM GENERA: quorum eicones ad uiuum factas Io. Caius Anglus miſit: ut etiam Getuli Canis. Idem Caius Tractatum De differentijs & moribus Canũ Anglicorum, pereruditum in noſtram gratiam conſcripſit: quẽ primo quoq; otio unà cum alijs quibuſdam in lucem dabimus.

CANIS ſagax ſanguinarius, apud Anglos.

ANGLICE A Bludhunde. Eadem huius natura uidetur, quæ Canis Scotici furum deprehenſoris, proximè deſcripti.

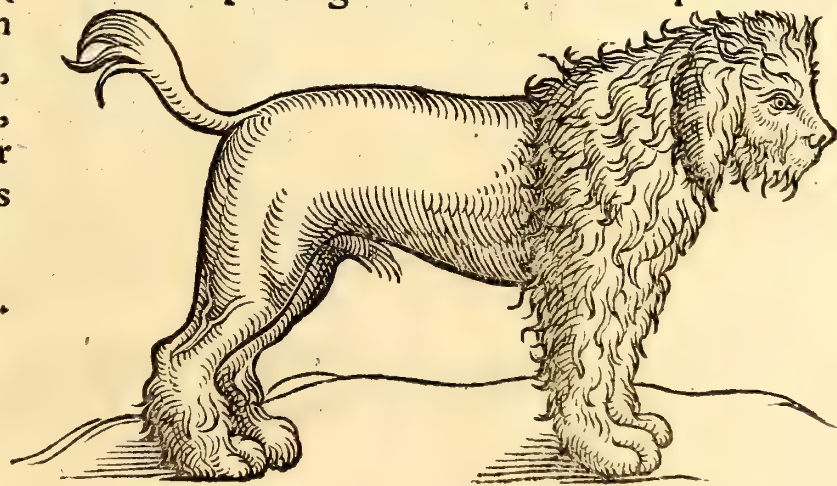


CANIS Auiarius Campeſtris, quo Falconarij (id eſt, qui cum Accipitribus aucupantur) ad Perdicum aut Phaſianorum ferè aucupium utuntur. Sunt huius generis omnis ferè coloris (inquit Caius) ſed magna ex parte candidi: & ſi quas maculas habeant, rubræ ſunt, raræ & maiores. Peculiare nomen Anglis non habet, niſi ab aue, ad cuius uenationẽ natura eſt propẽſior.



GERM. Ein Vogelhũd / wirdt zů dem fåderſpil gebrucht / råbhůner oder Phaſanen / ꝛc. zů fahen.

CANIS Auiarius aquaticus. Qui per aquas uenatur (inquit Caius) propenſione naturali, accedente mediocri documento, maior his (*auiarijs qui in ſicco uenantur*) eſt, & promiſſo pilo naturaliter per totum corpus. Ego tamen ab armis ad poſteriores ſuffragines atq; extremam caudã depinxi detonſum, ut uſus noſter poſtulat, quò pilis nudus expeditior ſit, & minùs per natationes retardetur.



ANG. A Waterſpagnelle.

CANIS Getulus. GERM. Ein art der hünden vß Affrica.

Canis Getulus (inquit Caius) iam apud nos eſt in Britannia: corpore coacto, curto & recuruo naturaliter, etiam quum ingreditur, pariter & collo breui aut nullo: cruribus longioribus quàm pro corporis proportione, cauda breuiſſima & penè nulla: facie, ut herinaceo terreſtri, acuta atque nigra. Voce canis, greſſu ſimiæ, &c.



LATINE Feles, uel Catus. ITALICE Gatta uel Gatto.
GALLICE Chat. GERMAN. Katz.

Domeſticorum felium pellibus fœminæ Moſcouitæ ueſtes muniunt aduerſus hybernum gelu. Aiunt enim nullius æquè pili calore foueri corpora. Peſſetz animal hoc uocant illi, haud procul à noſtratium Dalmatarum appellatione, Scaliger.



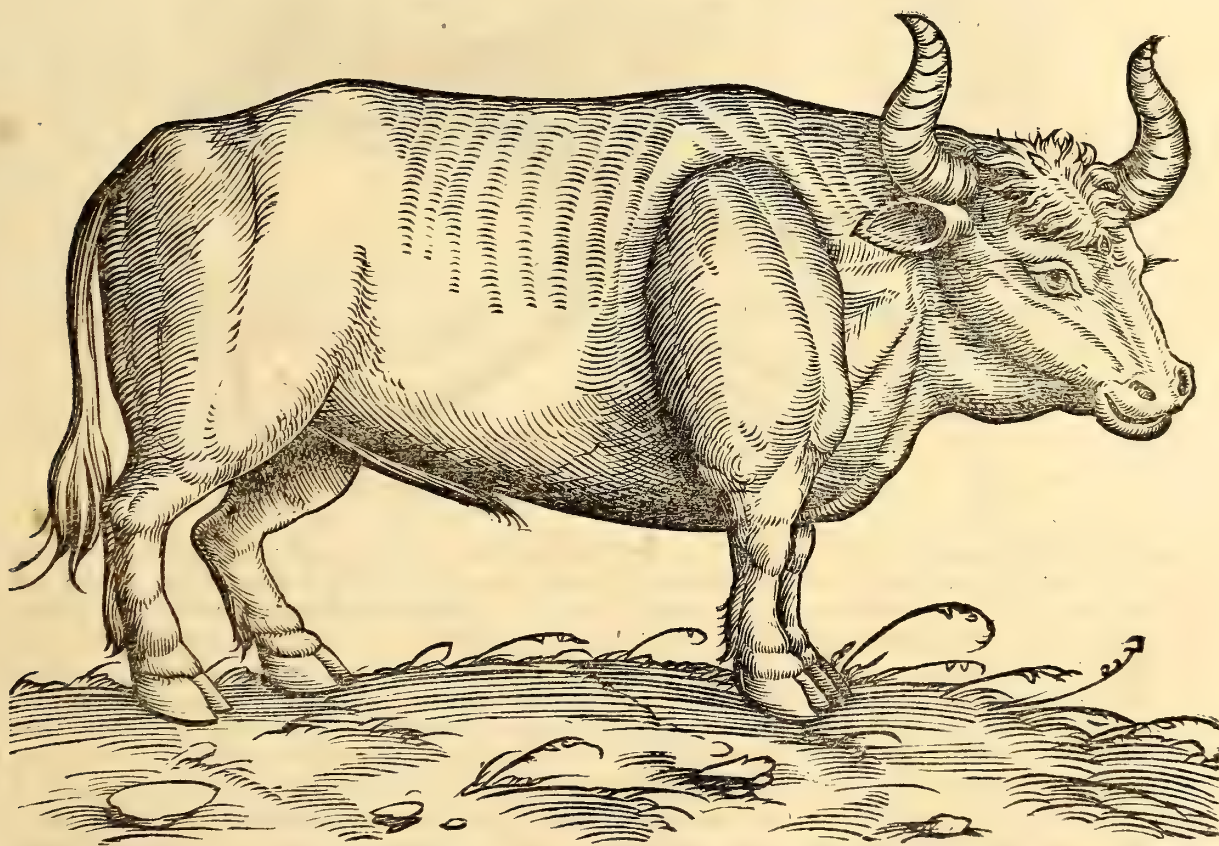
QVADRVPEDVM VIVIP. FERORVM
ORDO I. QVO CONTINENTVR FERAE CORNVTAE.
Cornuum differentiæ.

CORNVTARVM animantium cornua, alia simplicia sunt, alia ramosa. Simplicia decidere nõ solent: cauitatem enim aliquousq; habent, & alimentum perpetuò recipiunt. Hæc rursus uel bina sunt, ut in armentis & pecore, alijsq; cornutorum plerisq;, (Ouem Creticam Oppianus quadricornẽ facit:) uel singula, idq; in paucissimis, & orbi nostro peregrinis, ut monocerote, oryge. sed monocerotis ita singulare est, ut geminum uideatur, nempe è binis quæ funalium instar spiratim contorta inuicem coaluerint. Orygis cornu nondum uidimus. Rursus bina uel inflexa sunt, ut plerorunq;: uel directa, ut Strepsicerotis Bellonij, Camelopardalis. Flexus quidem uarius est, antrorsum, retrorsum, in obliquum: uel in eandem partem, sed alijs plus, alijs minus. Situ etiam differunt bina, tum simplicia, tum ramosa. rhinoceroti nasus uidetur insigni cornu præditus: aliud uerò paruum ad initium dorsi corniculum eminet. Alce in supercilijs sua gerit cornua. Elephanti cornua dentes uidentur. quoniam deorsum uergentia superiorem maxillã penetrant. Cæterũ ramosa omnia, ni fallor, quotañis decidua sunt: quoniã cauitatẽ qua enascũtur nullam habent, & cũ prorsus solida sint, alimento repleta, obstructis meatibus, exiccatóq; principio cadũt. Hæc rursus uel rotunda ferè sunt, ut in Capreolis & Ceruis simpliciter dictis: uel lata, idq; uel per totam longitudinẽ, ut Alces: uel aliqua ex parte, maiore, ut Platycerotis: minore, ut Cerui palmati. Nos in his animalibus proponendis, ea ferè coniungemus, quorum similia sunt cornua.

LATINE Vrus ueterum. Est autem hæc eius icon ad uiuum reddita: sequentem ex Tabula quadã Geographica mutuati sumus, Plura leges cũ Icone proxima.

GERMAN. Wisent / recht conterfeetet: sollt billicher ein Awerochs oder Aurox (Vrochs) genennt werden / als etlich meinend.

POLONIS & Lithuanis Thur.





LATINE Vri alia icon (non proba, ut mihi uidetur,) ex Tabula quadam Chorographica, olim nobis desumpta. **De Vri** forma apud ueteres hæc ferè solùm legimus: Bouem esse ferum in sylua Hercynia, specie, colore & figura Tauri: magnitudine paulò infra elephantum. cornuum amplitudine, figura, specieq́;, multùm à nostrorum boum cornibus differente: quorum pro poculis usus esse possit. Latisq́; feri cornibus Vri, Seneca in Tragœdijs dixit: non quòd cornua lata habeant, sed quod latissime ad latera ea extendant. Vi & uelocitate insignem esse. Vergilius Vrorum nomen simplicius pro bobus syluestribus posuit, abundante etiam epitheto Syluestrium: neq; enim Vri ulli mansueti sunt. Seruius interpretatur boues syluestres qui in Pyrenæo mõte inter Galliã Hispaniãq; nascãtur, interpretatur, sic dictos ἀπὸ τῶν ὀρῶν, id est, à mõtibus. Sed boues feri in alijs atq; alijs regionibus diuersi sunt: Vri uerò propriè dicti speciem unam constituunt, nomine, ut ego coniecerim, non Græcæ originis, sed ab illis gentibus sumpto apud quos nascitur. nam & Germani Vrochs (id est Vrum bouem, quanquam non hunc sed Bisonem) appellant: & Poloni Thur, literati Thuronem, maior is est mansueto, Bisone autem minor: cornibus extrema parte præacutis: robustum & uelox animal ut aiunt. Germania Scythiæ contermina insignia boum ferorum genera gignit, iubatos Bisontes: excellẽtiq́; & ui & uelocitate Vros, quibus imperitũ uulgus Bubalorum nomen imponit, Plinius. Plura uide mox in Bisone: & in Censuris ad finem huius libri adiectis. Basileæ nuper apud egregium pharmacopolam Hummelium uidi cornu oblongum, nigrum: ab uno latere nodis, ferè ut Ibicis cornu, distinctum: Bubali esse aiebat. sed inquirendum diligentiùs. Vros (inquit Sigismundus Liber Baro) Germani Bisontes uocant: Lithuani Thur. reperitur autem in sola Mazouia: forma bouis nigri, longioribus cornibus quàm Bison. Nec te moueat dictio Germanica, quæ Vrum Bisontem uocat: & Bisontem, Aurox, (id est, Vrum.) Nam Cæsar in Commentarijs tradit, Germanos Vrorum cornibus pro insignioribus poculis quondam usos fuisse: quem usum etiam hodie Samogithæ (proximi Lithuanis) obseruãt. Vrorum porrò cornua, quæ etiam nostro tempore in quibusdam

templis

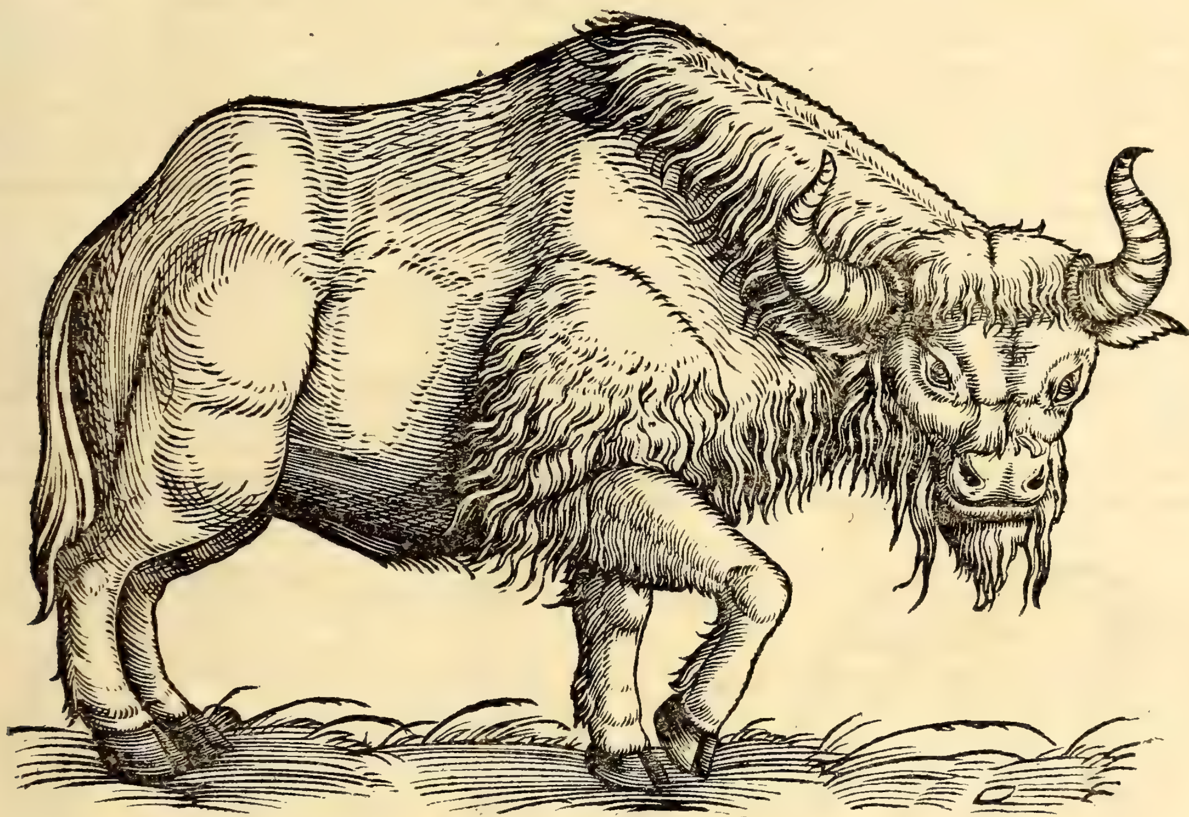
templis auro & argento exornata, ueluti rara quædam monimēta reperiuntur, & longitudine & colore à Bisontis cornibus aliquanto breuioribus, poculisq; minimè aptis, facilè discernuntur. Vrus (inquit Scaliger) à uulgari Tauro nihil differt, nisi magnitudine, & utribus, quibus illum superat. cornibus uastißimis.

GERMAN. Ein Vrochs oder Awerochß / nit conterfectet / sunder vß einer Mappa deß Moscowiter lands genommen.

LATINE Bison ueterum. nā recentiores aliqui Germanici uocabuli imitatione, Vrum ueterum, nominãt Bisontem. Nos hunc uerum Bisontem existimamus, ut ante nos uir doctissimus Nicolaus Hussouianus, cuius carmē extat de Bisontis statura, feritate ac uenatione: & similiter Sigismundus Liber Baro, & Iulius Scaliger. Lege etiam quæ proximè cum Vro scripsimus.

GERMAN. Awerochs/Vrochs: solt billicher ein Wisent genent werden/ als etlich meinend.

LITHVANIS Suber, Polonis Zuber, unde aliqui Latina inflexione Zubronem nominant.



Bison à Pausania Taurus Pæonicus nominatur. Aristoteles Bonasum etiam, Taurum Pæoniæ ferum esse tradit. Bison, Bisonis, inflectitur à Græcis: Latini in obliquis proferunt cum t. bisontem. obtigit autem ei hoc nomen à Bistonia, quæ est Thracia, uel Thraciæ regio, quanuis in ipsa Thracia & Pæonia fortè nō reperitur, sed alijs ad occidentē magis remotis regionibus, & Græcis Latinisq; olim incognitis. Apud authores cognominatur turpis, uillosus, & iubatus Leonis instar describitur, barbatusq; cornibus acutis admodum, mucrone recuruo & sursum spectante. Albertus Bisontis nomine etiam Vrum complectitur: nam Wisent uulgo nominatis alta longaq; cornua esse ait: alijs uero breuia, crassa & ualida. Bisontis apud Iul. Cæsarem descriptio, planè falsa est, (& ad Tarandū magis q̃ Bisonem accedit,) sicut & Alces. Bisontis (inquit Antonius Schnebergerus meus in epistola ad me) quem Poloni Zubr nominant, imaginem mittam tibi ubi accuratam nactus fuero: nam Sigismundi Baronis neutra mihi probatur. Mittam etiam cornu. Nullum equidem noui animal cuius aspectus tam atrox sit. nuper duos uidi in amplißimo roborario, quod duarum horarū itinere Vilna distat. æstate sicut & aliæ quadrupedes, pilos breuiores rarioresq; habet: hyeme cōtra. uescitur fœno. Hæc ille. Nobilissimus Io. Bonerus, in epistola qua me dignatus est: Ex cornibus (inquit) quæ mitto, quanuis non iustæ magnitudinis, uastitas huius beluæ considerari potest. nam in capite ubi applicantur osSibus & pelli, interuallum ad minus duos pedes Romanos æquat.



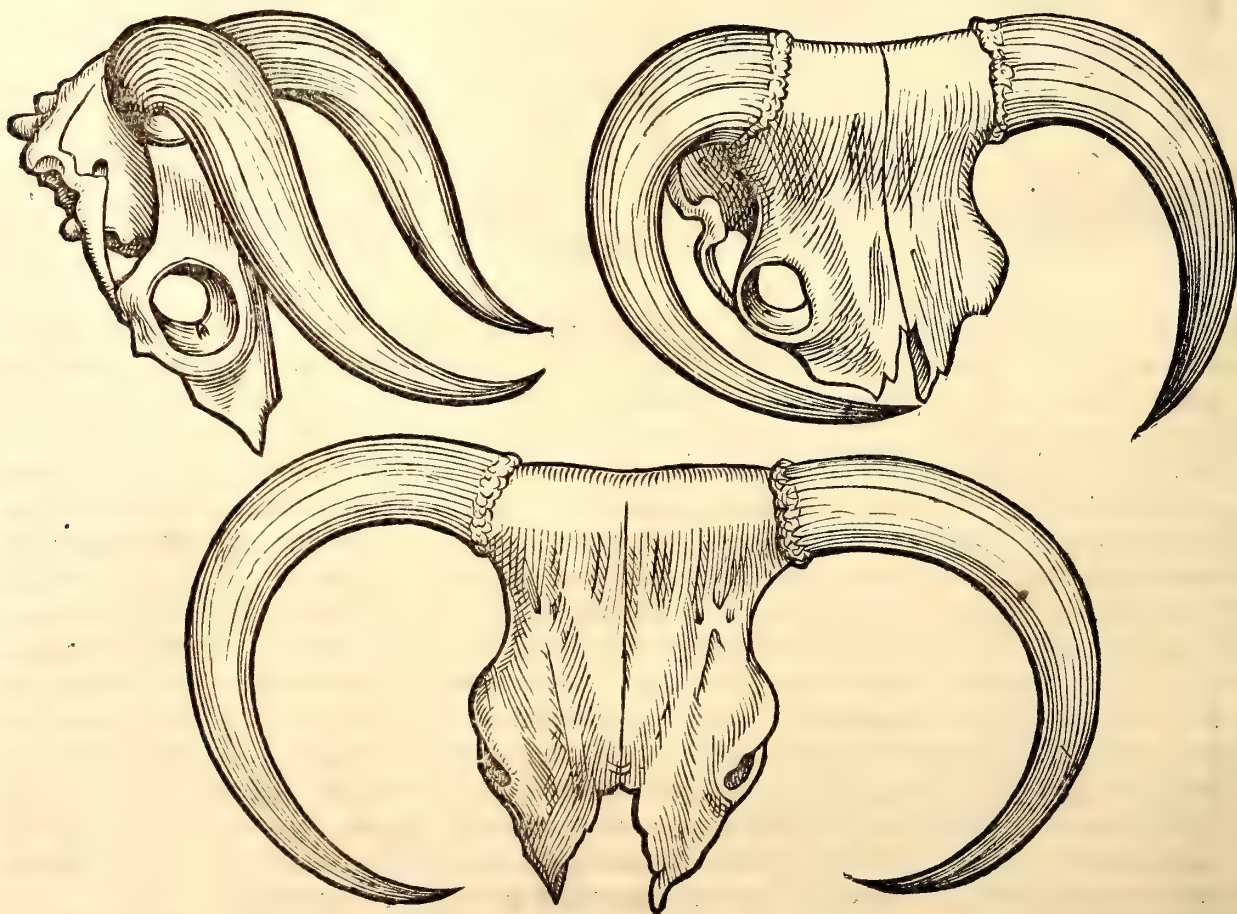
LAT. & Græcè Bonaſus uel Bonaſſus: reperitur & n geminato ſcriptũ. alio nomine Monops à Pæonibus uocatur.

GERM. Ein wilde Büffel oder Wiſenten art.

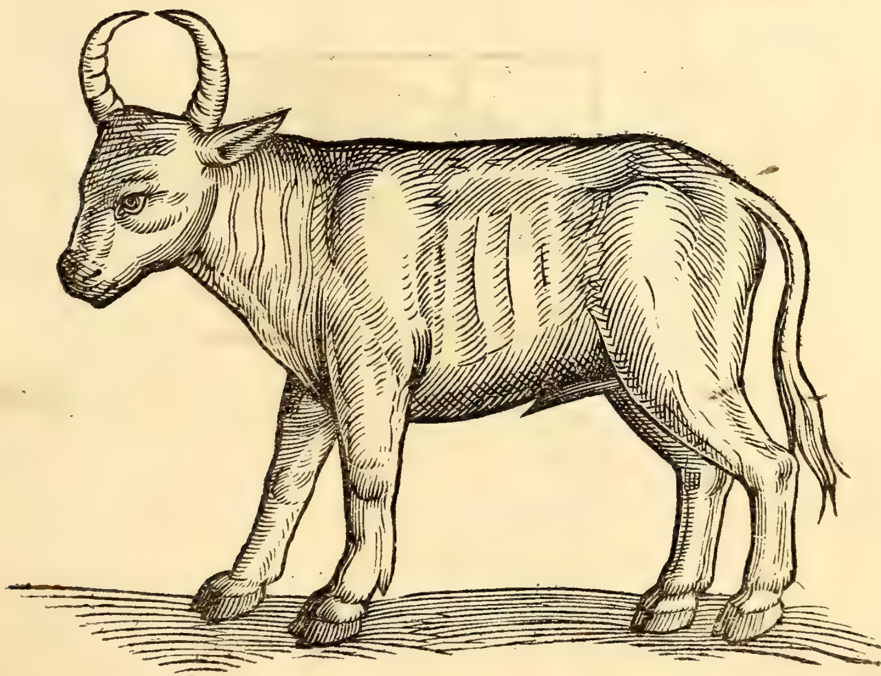
BOHEMICE Loni.

ICONEM exhibitam tanquam Bouis feri alicuius olim Cor. Sittardus Norimberga ad me miſit, neſcio unde nactus. nihil enim præterea ſcripſit, & paulo poſt ſuum diem obijt. Ego cũ in Europa poſt Vrum & Biſontem nullum aliũ Bouem ferum nominatum inueniam quàm Bonaſſum, hunc Bonaſſi nomine proponere uolui: non quidem ut affirmarem, ſed ut ſtudioſis harum rerum diligentiùs inquirendi occaſionem præberem. Bonaſſum Ariſtoteles nominat ac deſcribit. nam Aelianus & Plinius ex Ariſtotele repetierunt: ex Plinio Solinus. Tauri eſt magnitudine, ſed latior, breuior & in latera auctior. Tergum eius diſtẽtum locum ſeptem accubantium occupat. Ceruix armorum tenus iubata eſt, ut equi, ſed uillo molliore & compoſitiore. Caproneæ ad oculos uſq; (ſed magis ad latera) propendẽt. Color toto ferè corpore flauus. Villus ſuprà ſqualidus, ſubter lanarius. Cornua adunca in ſe flexa, & pugnæ inutilia, dodrãtalia aut paulò maiora, trium ſextariorum ferè (aut dimidiati congij) capacia, pulchrè & ſplendidè nigra. cauda minor quàm pro magnitudine. in fuga dum urgetur, fimum feruidum & adurens ad quatuor ferè ulnas (orgyias) remittit. Tergus contra ictus ualidum eſt. Hæc ferè Ariſtoteles. in Mirabilibus narrationibus, Tauro multò maiorem eſſe ſcribit. Apparet autem eum hæc ita ut à narrantibus acceperat, hominibus diuerſis, nec uno tempore, annotaſſe: & fieri poteſt ut duorum ſylueſtrium boum hiſtorias confuderit. Cornua dicit eſſe γαμψὰ πρὸς ἄλληλα (Paraphraſtes quidam, ἀντινεύοντα ἀλλήλοις) Gaza orbẽ inflexu mutuo colligere interpretatur. quaſi ambo pariter incuruata (ut ſi quis brachijs ante pectus extenſis in circulum coniungat manus) in orbem colligantur, neſcio quàm rectè, in ea quam Sittardus miſit effigie, cornu utrunq; per ſe ſubtus aures curuatum, γαμψὸν, id eſt, aduncum potiùs quàm orbiculare apparet. Pleraq; ſanè huic Tauro cũ Biſonte communia ſunt, ut uel idem uideatur, niſi cornuum figura obſtet: uel omnino cognatus. authores qui Biſontis meminerunt, nihil de Bonaſſo: & contrá. Vide etiam ſequentes cranei figuras.

BONASSI, ut conijcimus cranei figuram, cornibus à ſuperiore differentem, ni fallor: quam Io. Caius ex Anglia ad me miſit, hîc ſubijcere uolui. Mitto ad te (inquit in epiſtola ad me) caput uaſti cuiuſdam animalis: cui nudum os capitis, unà cum oſsibus quæ cornua ſuſtinebant, grauiſsimi ponderis ſunt, & iuſtum ferè attollentis onus. Cornuum curuatura ita ſe promittit, ut non rectà deorſum uergat, ſed obliquè antrorſum. quod quia uideri nequit in facie proſpiciente, curaui ut appareret in auertente in latus. Spatium frontis inter cornua, palmorum Rom. trium eſt cum ſemiſſe. Longitudo cornuum, pedum eſt duorum, palmorum trium, & digiti ſemiſſis. (*Bonaſſus Ariſtotelis dodrantalia habet cornua, uel paulò longiora.*) In ambitu ubi capiti iungũtur, pedis unius & palmi ſemiſſis ſunt. Huius generis caput aliud Varuici in caſtello uidi: cuius cornuum oſsibus ſi ipſa cornua addas, multò fierent longiora, & alia figura atq; curuatura. Eo in loco etiam uertebra colli eiuſdem animalis eſt, tanta magnitudine, ut non niſi longitudine trium pedum Rom. & duorum palm. cum ſemiſſe circundari poſsit, &c. *Cranei huius iconem à pictore noſtro inuerſam eſſe, Io. Caius poſtea per epiſtolam ſignificauit. ego qualis reuera cornuum in eo ſitus ſit, non ſatis aſſequor.*



BVBALVS Africanus Bellonij. Vidimus(inquit) in Cairo paruum bouem Africanum, forma corporis plena, parua, in se conferta, crassa, sed scitè expressa. Hunc statim Bubalum ueterum Græcorum esse conieci, notis omnibus. Aduectus autem erat Cairum è regione Asamiæ: quamuis in Africa quoq; reperiatur. Aetate iam prouectus erat, corporis mole Ceruo inferior, plenior autem & maior Capreolo: membris omnibus tam scitè in se confertis & compactis, ut iucundissimum sui conspectum præberet. Pilus etiam cū coloris subflaui esset, præ splendore politus uidebatur. idem sub uetre magis ruffus est ad subflauū inclinans colorem, ꝙ in dorso, ubi ferè bæticus apparet. Pedes eius bubulis similes sunt, crura compacta & breuia. collū crassum & breue, palearia uix modicè præ se ferens. Caput, bouis: in quo cornua prominent à summo uertice, nigra, sursum erecta, & ualde mucronata, (sicut in Gazella,) & arcuata instar Lunæ crescentis: quibus non admodum defendere se posset, eò quod mucrones introrsum uersi se inuicem spectent. Auriculæ uaccinæ. Cauda pilis nigris uestitur, duplò maioribus ꝙ setæ in cauda equi. Mugitus qui bouis, sed minùs altus. Sic ille. Nescio an idē forte animal sit, quod nuper quidam ex Italia rediens, Florentiæ sibi uisum referebat, Bouis Indici nomine, magnitudine iuuenci, colore flauo ferè ad ruffum inclinante: capite magno pro portione reliqui corporis, oblongo: cornibus non altis, rectis, modicè suprà intortis quasi in spiras. parte circa lumbos multò humiliore. Sed fieri potest ut ille, cum obiter tantùm spectârit, non rectè omnia meminerit. Mansuetum hoc animal an ferum sit, non expressit Bellonius: ferum tamen esse hoc ipso, quòd Bubalum ueterum esse conijcit, insinuat. Io. Leo in descriptione Africæ: Lant (inquit, capitis quidem inscriptio haber Lant uel Dant) similitudine Bouem refert: sed minor est, cruribus cornibusq; elegantior: colore albo: unguibus nigerrimis, tantæq; uelocitatis ut à reliquis animalibus, præterꝙ ab equo Barbarico superari nequeat. Faciliùs æstate capitur. Eius tergore clypei ualidissimi conficiuntur: quos nulla ratione preterꝙ sclopeti ictu traijcias. sed carè admodum uæneunt. Sic ille: & mox de alio boue syluatico, cuius aliud nomen non exprimit: Bouem (inquit) refert domesticum, tametsi statura minor, leucophæi coloris, ipse etiam uelocissimus. In desertis solùm, uel desertorum confinijs reperitur. Carnem aiunt absoluti saporis esse. Quòd si color conueniret, alterutrum istorum animalium, prius præsertim, Bubalū Africanum Bellonij esse diceres. Sed si aliud nihil obstet, color solus hoc non efficiet, ut speciē diuersam statuamus. Fortasse Lant Bubalis sit (inquit Scaliger) nam Plinius ambiguè Vitulo Ceruóue similem facit. Ego sanè hūc Bubalum esse facilè persuadeor, quoniam aliū hactenus non noui cui ueterum descriptio æquè conueniat: præsertim Oppiani lib. 2. de uenatione: etiamsi minorem eum facere uideatur: nempe dorcade platycerote corpore inferiorem. Cornua quidem eius ita describit, ut non ramosa, sicut ceruis & capreis: sed Rupicaprarum nostrarū cornibus similia, tum situ, tum in auersam partem retortis mucronibus, esse uideantur, ad pugnam ferè inutilia. Author innominatus cuius Græcum de animalibus libellum manuscriptū habeo: Bubalum in Libya, inquit, partim boui, partim ceruo similem esse: non dormire: & aliū ultra alpes prope Rhenum fluuiū Bubalum esse, colore albo, sæuū, uel, ut ipse loquitur, φόνιον.



Cornu incertum cuius bestiæ, catena suspensum ad columnam in æde summa Argentinæ: longū (filo ducto secundum hemicyclium à principio ad finem) quatuor ferè cubitos Romanos. Cultro cum raderem, cornu uerum esse apparebat. fuere nimirum Vri alicuius uastissimi, ætate multùm prouecti. illic quidem cuius sit animalis nemo scit. Crassitudinem siue circunferentiam basis oblitus sum metiri. Apparet ante annos q̄ plurimos (duo aut tria sæcula forte) propter admirationē magnitudinis illic suspensum fuisse. Philippus rex Macedonum ad pedem Orbeli montis in Macedonia iaculo confodit Taurum ferum, & cornua eius, orgyiæ uel (ut alij) sedecim palæstarum longitudinis, in uestibulo templi Herculis consecrauit. Plura leges inferiùs in Monocerote.

GERMAN. **Ein groß horn/hanget zů Straßburg in dem Münster an einer saul/yederman vnbekant/klåffterig: vilicht von einem grossen alten Aurochsen.**



In hac icone cornuum Ibicis interstitium meliùs exprimitur q̄ sequente.



Latine

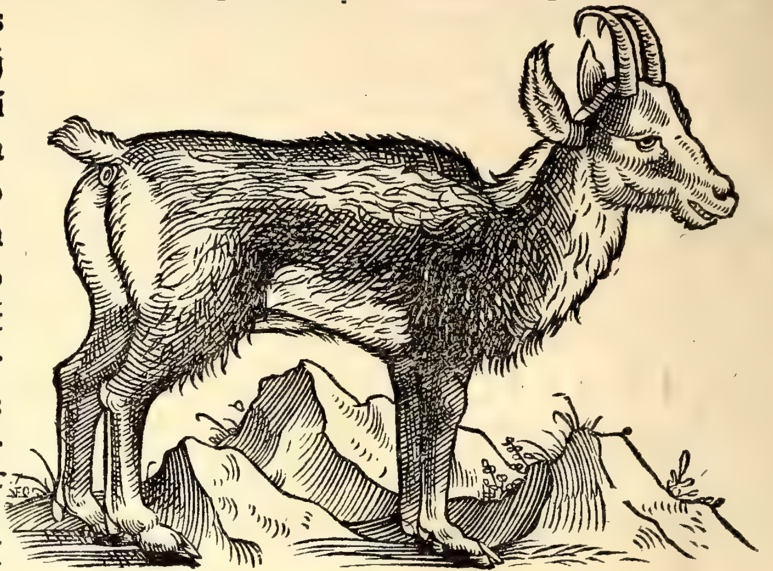
LATINE Ibex, uel Capricornus apud recentiores. Capra fera Varroni. ἴξαλος αἲξ Homero. ἴξαλον autem interpretantur πηδητικόν, ὁρμητικόν, &c. è cuius cornibus sedecim palæstarum, arcum Pandari Lyciorum ducis factum meminit. Αἲξ ἄγριος Aeliano lib. 14. cap. 16. qui in summis Libycorum montium uerticibus eos comorari scribit, & ad boum (sunt autē boues in Africa parui, ut Io. Leo testatur) magnitudinem accedere, &c. Reperiuntur etiam in Creta, Agrimia uulgò. Quærendum, an idem sit animal, cuius meminit Strabo sub finem libri quarti, his uerbis: Habent alpes Equos agrestes & Boues: utq; memoriæ tradidit Polybius, peculiaris formæ belluam gignūt: figura quidem ad ceruū accedente: collo duntaxat excepto & uillis, in quibus capro (id est hirco: Græcè quidē legitur κάπρῳ, quod est, uerri: sed Polybium hæc à Latinis hominibus audiuisse, & caprum Latinis aliud q̃ κάπρον Græcis significare, nō obseruasse conijcio) similis est: sub mento autem carnis globum (πυρῖνα) gerit, dodrantalem, in summo pilosum, crassitudine pro equini pulli cauda.

ITALICE Stainboch, quæ uox est Germanica.

GERMAN. Steinbock: & fœmina priuatim Ybsch uel Ybschgeiß: ut apud Rhætos qui Italice loquuntur Vesina.



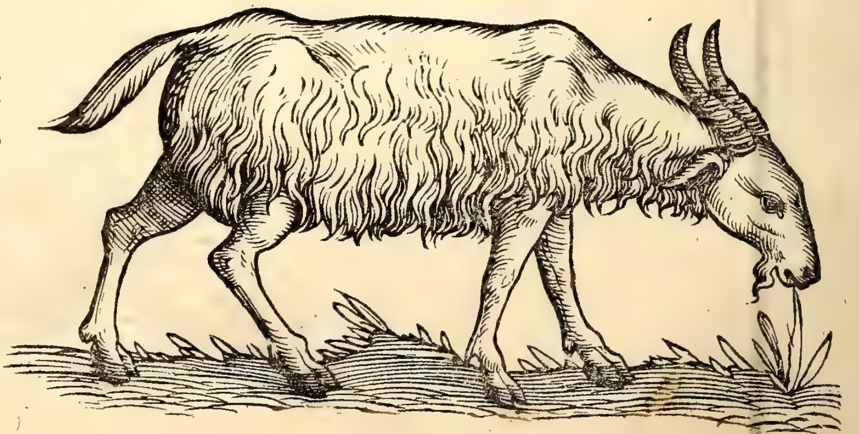
Rupicapra Plinio dicta. Poteſt & Capra fera uel alpina minor dici, ad differentiam. Ab Oppiano Αἰγαςρος dici uidetur, uel potius Αἰγαγρος. Albertus Capram montanã nominat. Hæc aut ſuperior eſt Cretica illa capra, quæ dictamni pabulo ſagittas quibus percuſſa fuerit, expellit. Ad has prouerbium mala remittit, execrationem aliquã auertens κατ᾽ αἴγας ἀγρίας. Bellonio Cemas Aeliani hæc uidetur, quã deſcribit lib. 14. cap. 14. Libycę cognomine, celerrimam, pilis ruffis & denſiſſimis ualde hirſutã: oculis cyaneis, cornibus antrorſum tendentibus, ſpecioſis, in fluuijs & aquis aliquando natantẽ, & in locis paluſtribus paſcentẽ. Sed hæc Dama Plinij potius, aut aliud ſaltem quam Rupicapra animal fuerit. Rupicapra autem, uel potius cognata & coloribus differens, quam eodem in capite Dorcadẽ Libycam nominat: celerrimã, ſed quæ equũ Libycum non effugiat. capitur etiam retibus. Vẽtre albo (locus hic non eſt integer:) nigris per latera uittis, reliquo corpore ruffo aut flauo. pedibus longis, oculis nigris, (Rupicapræ rubros tribuit Albertus,) capite cornuto, auriculis prælongis. Sic ille. Dorcadi quidem, id eſt Capreolo, non cornibus, ſed pilo, ſtatura, habitúq; corporis cognata uidetur. colore quidem etiam noſtræ non omnes nec ſemper eodem ſunt, rariſſimæ albæ.



ITAL. Camuza uel Camorcia. HISP. Capra montes. GAL. Chamois. Rex Franciſcus ueteri Gallico nomine uocabat un Yſard, Bellonius. uidetur autem id nomen Germanicum eſſe, à glacie factum. Scaliger in Pyrenęis ſic uocari ait.

GERM. Gemß oder Gamß. POLON. Dzyka koza, id eſt fera capra. Bohemice Corytanſky kozlik, id eſt, Carnicus uel Carinthiacus hirculus.

Dama Plinij. Hæc icon Damæ eſt (inquit Io. Caius, qui eam ex Anglia ad me tranſmiſit,) quam ex caprarum genere eſſe, indicat pilus, aruncus, figura corporis, atq; cornua: niſi quòd his in aduerſum adunca, cũ cæteris in auerſũ acta ſint. Capræ magnitudine eſt, & colore Dorcadis. Sic ille. & rurſus in epiſtola ad me: Eſt amicus quidã meus Anglus, qui mihi certa fide retulit, in partibus Britanniæ Septentrionalibus reperiri Damas illas, quarũ effigiem ad te miſi. Plinij & Romanorum eſſe indicio eſt, quòd Romæ in columna quadam marmorea & triumphali ſuperſtite adhuc inſculpatur, & cum Pliniana deſcriptione conuenit. Et rurſus in alia: Conueni tertiò amicum meum ſuper Dama Plinij: qui reſpondit certum eſſe in partibus Britañiæ Septentrionalibus eã reperiri, ſed aduentitiam. Vidit is apud nobilẽ quendam, cui dono dabatur. Accepi à quibuſdã, eã in Hiſpania naſci. Plinius Damam & Pygargũ ex Caprarũ ſylueſtriũ genere è regionibus transmarinis mitti ſcribit. Recentiores Damã uocant Dorcadẽ ſeu Capreã platycerotẽ ueterum. Videtur eadem Cemas Libyca, ut in Rupicapra dixi.



GERM. Ein frömbde art wilder geiſſen / mit fürſichgebognen hörneren. Etliche ſagend ſy werdind in Hiſpanien gefunden.

Strepsiceros Bellonij, uel Ouis Cretica, ut Io. Caius coniicit. Oppianus Capras & Oues feras reperiri ait, non multo maiores mansuetis, cursu ueloces, & ualidas ad pugnandum: capitibus armatis στρεπτοῖσι κεράεσσιν, id est, cornibus tortis, Strepsicerotes nimirum intelligens. ¶ Ex Caprarum syluestriũ genere Strepsicerotes sunt. mittunt eos transmarini situs. Cornua eis erecta, rugarumq́ ambitu contorta, & in leue fastigium exacuta, (ut lyras diceres.) Addaces Africa appellat. ¶ In Creta (inquit Bellonius) præsertim Ida monte, genus Ouis reperitur, quod pastores Strepsicerotem nominant: cui cornua non ut Ouibus communibus reflexa, sed omnino recta erectaq́ ut unicornis, spiris canaliculatis capreolorum instar intorta. nec aliud à nostris Ouibus differt, ne magnitudine quidem: & similiter, ut nostræ, gregarium est, & in magnis gregibus degit: cuius figuram nos primi, à nemine alio excerptam publicamus, Hæc ille. De Strepsicerote alio, proximè leges.



Strepsicerotis cornuũ effigiem aliam Io. Caius ex Anglia pictã ad nos misit, cum descriptione eorundem, quam hîc adiicio. Strepsicerotis cornua (inquit) tam graphicè descripsit Plinius, atq́ lyris tam appositè comparauit, ut longiore uerborum ambitu opus non sit. Ergo hoc tantum addam: ea esse intus caua, sed longa pedes Romanos duos, palmos tres, si recto ductu metiaris: si flexo pro natura cornuũ, pedes tres integros. Crassa sunt ubi capiti committuntur, digitos Rom. tres cum semisse. describuntur in ambitu palmis Rom. duobus & dimidio, eo ipso in loco. In summo, leuore quodam nigrescunt, cum in imo fusca magis & rugosa sint. Iam inde à primo ortu sensim gracilescunt, & tandem in acutũ exeunt. Pendunt unà cum facie sicca per longitudinem dimidiata, libras 7. uncias 5. & semissem. Facies, quæ adhuc superest iuncta cornibus, & frontis ceruicisq́ pilus, loquuntur Strepsicerotem animal esse magnitudine ferè ceruina, & pilo rufo ad instar ceruini. Sed an nare & figura corporis ceruina sit, ex facie nihil habeo certi dicere, cũ nares diuturni temporis usu detritæ sint, & facies eadem de caussa hinc inde glabra sit. coniiceres tamen ex eo quod superest eum propius accedere ad ceruum aut platycerotem. Hinc pictor ceruinas adiunxit nares Strepsicerotis faciei, exiguas scilicet & breuiores, quàm pro facies magnitudine. Quod inter radices cornuum uides, pars colli est. Hæc Caius. Idem postea in Epistola ad me: Si Ouis Cretensis (inquit) seu Idæa, Strepsiceros sit, propter erectorum cornuum figuram, eadem opera & Monoceros erit Strepsiceros. At non propter uersuram erecti, sed flexuram indirecti cornu uocatur Strepsiceros. Ita enim flexa utraq́ sunt, ut eorum curuaturæ faciant imaginem lyræ, ut rectè scripsit Plinius. Quamobrem imaginem adiunxi, ut inter Strepsicerotem & Ouem Cretensem, non tu solũm, sed & omnes qui eam uiderint diiudicent. Talem autem antiquorum lyram esse uicissim & ex hac cornuum curuatura, & ex cœlesti lyra scire licet (etsi in chartis astronomicis aliter depingatur) si dempto manubrio, aut pro manubrio supposito animalis capite, spacium inter cornua corpus esse lyræ, animo conceperis. ¶ Subus appellatur ab Aristotele (*Oppiano di*

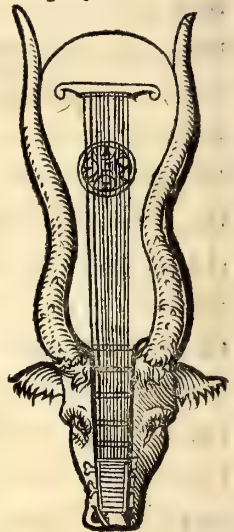
cere debuit) qui à Plinio Strepsiceros, inquit Io. Bodinus enarrans librũ 2. Oppiani de Venatione: mihi hoc simpliciter affirmari posse non uidetur: quando aliis uersibus Oppianus, ut superius citaui, Strepsicerotis meminit. Subus quidẽ ei amphibia quadrupes est, piscibus uictitans. uideri autem potest ad syluestre Ouium genus referri posse. nam statim ante historiam eius Oppianus de Ouibus feris Creticis egit, quas colore flauo uel purpurascente esse scribit, quadricornes: non lana, sed uillo ferè caprino tectas. Et mox addit: Quinetiam Subus colore flauescit splendido, sed non æquè uillis hirsutus est: & duo tantùm ualida cornua supra latã gerit frontem. Quòd si non congeneres bestias istas existimasset, conferre inter se atque distinguere opus non fuisset. Sed coniectura hæc tantum nostra est: quam certioribns aliorum scriptis aut confirmari aut infirmari uelim.

GERMAN. Ein gehürn võ eim frõmbden gewild/ welches mir der hochgeleert Jo. Caius vß Engelland conterfetet zůgeschickt. Die hörner sind also gekrümet vnd gestaltet/ dz sy anzesähen/ als ob die wyte darzwüschend grad von einer violen vßgefüllt wurde.

Strepsiceros Io. Caij.



Alia eiusdẽ icon, cum imagine lyræ, quam cornuum interuallum repræsentat.



Bestiæ cuiusdam mihi incognitæ cornu quale hîc exhibeo, uidi in arce generosi domini Guilielmi Vuernheri Cimbrorum comitis, longitudine brachii, colore nigricans, baculi uel coli crassamento, leue, cauum ad dimidiam partem aut amplius. Addebat, ex fama nimirũ, animalis bicornis esse: & bina huiusmodi inter anathemata rariora Ferdinandi Augusti extare.



GERMAN. Ein horn von einem vnbekañten gwild/ welches ich gesähen in deß wolgebornen herr Wilhelmen Werners Graffen vnd herren zů Zimbern schloß (ein halb myl von Rotwyl) sampt vil andern antiquiteten/ vnd seltzamẽ wunderbaren dingen.

TRAGELAPHVS Bellonii. Tragelaphus (inquit in Singularibus lib. 1. cap. 53. cuius nomen Gallicum non habeo) quod ad pilos Ibicem refert, sed barba caret. Cornua ei caprinis similia, sed aliquanto retorta sicut Arieti. ea nunquã amittit. Rostro fronte & auriculis ouem refert, ut scroto etiam pendulo & admodum crasso. Crura eius albicant, ouillis similia. Cauda nigra, coxæ (femora) sub cauda albæ sunt. Pilos tam longos habet circa stomachum & colli prona supinaque parte, ut barbatus uideatur. Pili etiam armorum (scapularum) & pectoris, longi ac nigri sunt, cum duabus maculis cinereis (griseis) utrinque ad ilia. Nares nigræ, rostrum album, ut etiam totus uenter inferne. Sic ille. Sed doctissimus Io. Caius noster hanc picturam cum nulla ueterum Tragelaphi descriptione congruere iudicat. Mihi quidem Pygargus potius quàm

quàm Tragelaphus uidetur. Sunt enim Pygargi, teste Plinio, ex Caprarum syluestrium genere, quas transmarini situs mittũt. Deuteronomĳ cap. 14. Dischon Hebraicã uocem, Septuaginta & D. Hieronymus interpretantur Pygargum, inter quadrupedes puras. Obscurus quidã author animal cornutum, & instar hirci barbatum esse tradit, magnitudine inter ceruum & hircum, similẽ Hircoceruo. In eo certe q̃d Bellonius describit animali, partẽ sub cauda & clunes coxásue albi coloris esse, Pygargi nominis interpretatio uidetur. Nihil aut parũ ab hac quadrupede differre uidetur Musmon Sardiniæ, de quo ꝓxime.



GERMAN. Ein frömbde art wilder böcken/mit langem haar vñ die brust: von den alten Griechen Weyßarß genañt.

MVSMONIS effigies ad uiuum expressa: quam à Genuensi quodam mercatore acceptam Theodorus Beza nobis cõmunicauit. Vocant autem in Sardinia uulgò Muflonem. Est in Hispania, sed maximè Corsica, non maximè absimile pecori (id est Ouibus) genus Musimonum, caprino uillo quàm pecoris uelleri propius, quorũ è genere & Ouibus natos prisci Vmbros uocauerunt, Plinius. Strabo quidem Græcè Musmon (Μόσμων) duabus syllabis scribit, non tribus ut Latini quidam. Musimon, asinus, mulus, aut equus breuis, Nonius. Dicti sunt autem isti forsitan Musimones, quòd ĳsdẽ ex locis haberentur, unde Musimones oues uel capræ syluestres, nempe ex Hispania, uel Sardinia. ¶ Hirci syluestres Sardiniȩ, magnitudine sunt qua hirci aliarum regionum, (pectore perquàm hirsuto.) Cornua eis non protenduntur à capite à se inuicem dissita, sed statim iuxta aures reuoluuntur. Celeritate quidem beluas omnes superant, Pausanias. In Sardinia & Corsica nascuntur Arietes, qui pro lana pilum caprinum producunt, quos Musmones uocitant, Strabo. Capris Sardiniæ cubitales innasci pilos Nymphodorus tradit: uidetur autem Musmones intelligere. Ophiona quoq; Plinĳ, cuius mentionẽ se apud Græcos reperisse scribit, non alium quàm Musmonem esse, planè asseruerim, cum Sardiniæ peculiaris sit, ceruo minor, pilo demum similis. Hodie quidẽ, nomine etiã congruente Muflo (uel, ut alĳ scribunt Mufron) nominatur. Interĳsse cer-



tè ſuſpicari, ut Plinius, abſurdum dixerim. Idem aut proximum Muſimoni uidetur animal, cuius Hector Boëthius in Deſcriptione regni Scotiæ meminit his uerbis: Hirthæ inſulæ Hebridum poſtremæ adiacet alia quædã ſed inhabitabilis inſula. In ea animalia quædam ſunt, Ouibus forma haud diſſimilia: cæterum fera, & quæ niſi indagine capi nequeant: pilos medios inter Oues & Capras ferentia, neq; molles ut Ouium lanam, neq; ut Caprarum duros. Nec alterius in ea generis ullum pecus uiſitur. ¶ Tragelaphus Bellonij proximè exhibitus, perparũ à Muſimone differre uidetur: ut, ſi quid intereſt, ſpecies duæ unius generis proximi uideantur.

GERM. **Ein art wilder Böcke oder Schaaffen vß Hiſpanien oder Sardinien/ dem nächſtgemälten gantz gleych/ wo es nit äben einerlei iſt.**

Apud Scythas & Sarmatas quadrupes fera eſt, quam Colon (κόλον) appellant, magnitudine inter ceruum & arietem, albicante corpore: eximiæ ſupra hos leuitatis ad curſum. Naribus potans trahit ad caput, hinc poſtmodum complures ad dies ſeruans, adeò ut per carentes aquis agros facilè pabulum carpat, Strabo lib. 7. Sniatky (*melius Sulac, à quo literis tranſpoſitis nomen Colus factum uidetur*) apud Moſchobios uulgò nominatur animal ſimile Oui ſylueſtri candidæ, ſine lana, capitur ad pulſum tympanorum, dum ſaltando delaſſatur, ut doctiſſimus Sigiſmundus Gelenius nobis retulit. Colos quidem nomen à Moſcouitico neſcio quid ſignificante factũ apparet. Callixenus Rhodius in deſcriptione pompæ Ptolemæi Philadelphi in Alexandria exhibitæ, inter cætera memorat συνωρίδας τράγων ἑξήκοντα, κώλων (fortè κόλων) δ' ἑκατόν. κόλον quidem etiam grammatici Hircum mutilum interpretantur. Apud Tar-



taros (inquit Matthias à Michou) reperitur Snak animal, magnitudine Ouis, in terris alijs non uiſum, lana (*pilo dicere debuit*) griſeum, duobus paruis cornibus præditum, curſu uelociſſimum. Carnes eius ſuauiſſimæ. Horum animalium grex cum alicubi inter gramina in campo conſpicitur, imperator Tartarorũ cum equitibus ſuis eum circundat, in altiſſimis graminibus deliteſcentem. Et cum equites tympana incipiunt ſonare, Snaccæ tanquam metu perculſæ rapidiſſimè huc illuc ab una parte circunſtantium ad alteram procurrũt, idq; toties donec præ laſſitudine deficiant, & ita ab irruentibus Tartaris cum clamore occidũtur. ¶ Ex epiſtolis Ant. Schnebergeri, quas Cracouia ad me dedit: Magnificus dñs Io. Bonar de Balice, liber Baro, &c. in ædibus ſuis mihi oſtendit duo cornua pellucida ferè inſtar laminæ corneæ, (*præſertim ſuperiore ſui parte,*) cornibus Ibicis non diſſimilia. Animal dicebat forma & magnitudine Oui ſimillimum, maximæ celeritatis, inueniri in finibus Podoliæ principatus: neq; capi, niſi multitudine militũ includatur ut effugere non poſſit. Et rurſus: Vocatur hoc animal à Tartaris Akkijk albo Vwana, à Turcis A koim, Turci è

cornibus

cornibus auriſcalpia & dentiſcalpia faciunt, & cultellorum capulos. Inuenitur circa Neprum fluuiũ, Negeiska terra, in Tartaria, Polonis Nehiska dicta. ſemper in campo agit, niſi alta nix ſit: tunc enim ſyluas ſequitur, ubi facillimè capitur, atq; etiam baculo occiditur. Gregatim degunt circiter quingentos: à paſchatis feſto interdum ad duo millia congregantur. coloris ſunt cinerei, pulli uerò eorum fului: roſtro in acutum porrecto ut porci. Pariunt plerunq; gemellos poſt paſcha: famis patientiſſimi, frigoris non item. Lupi niuis tempore plurimum eis nocent. Cornibus equũ perforant, ſi uentrem attigerint. Martio menſe effodiunt radicem quandam, quæ uel odore ſuo libidinem eis excitat, & uim genitalem adauget. Cornu raro duobus digitis quàm id quod ad te mittitur, longius reperitur. Cornua etiã fœminæ gerunt. rariſſima ſunt recta nec circuntorta. quòd ſi diutius ſolem & pluuiam ferãt in agris iacentia, ligneſcunt. In Turcia cornu unum quatuor ſolidis Cracouienſibus uænit. Qui hæc mihi dictabat, propria manu ad ducentos interfeciſſe ſe affirmabat. ¶ Ex epiſtola, qua me dignatus eſt illuſtris uir dominus Io. Bonar de Balicze, liber Baro, etc. uir ut auita nobilitate, ita eruditione uaria, & omni uirtutum genere ſummus, à quo etiam cornu dono accepi. Cornu miſſum à me gratum tibi fuiſſe gaudeo: ipſius uerò feræ iconem integram non facile tibi polliceri auſim: conabor tamen quantũ potero ut haberi poſſit. In campis Ponticis, ubi ſunt maximæ planicies, in quibus præter cœlum & terram nihil cõſpici poteſt, iſti Sulaci gregatim agunt, uelocitatis ac libidinis immenſæ: itaq; aliquando Venere exhauſti, contractis (*aut reſolutis*) omnibus neruis, per horas 24. ſemimortui, amiſſo pedum uſu, humi proſtrati iacent, neq; ante horas uiginti quatuor liberantur, niſi herba quadã guſtata. quam ſi in proximo fortè naſcentem rependo cõtigerint, illico ſibi reſtituuntur. Sic affecti interdum deprehenduntur. Quòd ſi aliquando turmæ equitum sereniſſimi regis noſtri, (quæ cuſtodiam agunt, & per illos campos qua tranſire Tartari ſolent, obequitant, ut eos à prædatione arceant, uel inſidijs uenientes excipiant,) gregem iſtorum animalium circundare poſſunt, nonnulla ex eis conficiunt ſagittis, cornuaq; (rariſſimum etiam inter nos munus) acquiruntur. Quòd ſi quando animal uiuũ capiatur, omnis manſuefactionis impatiens eſt. Hæc ille. Cornu autem quod ab eo accepi, tale eſt: Longum digitos 16. id eſt, palmos quatuor: cum aliâs modicè inflexũ, tum mucrone retorto. Solidum eſt totũ, craſſitudine baculi inferiùs, (ſex pollicum ambitu,) quæ mucronẽ uerſus magis magiſq; attenuatur. Vncias appendit nouem. Corneæ laminæ inſtar translucet ad ſolem aut lumen, præſertim circa medium & inde ad ſummũ uſq; qua candicat: inferior enim pars craſſa & fuſca non translucet. Circulis uel nodis in orbẽ eminentibus liratim, non ſpiratim, tredecim aut 14. ambitur, quorum tres ſummi imperfecti ſunt: ſuperficies læuis & ſplendida eſt, ſumma præſertim quæ per 4. aut 5. digitos nodis uacat. Cornuũ ſitum & corporis iconẽ ſecundum deſcriptiones propoſuimus ex coniectura.

GERMAN. Ein art gewilds/einẽ ſchaaff glych/ wirt gefunden in Tartaria/ bey den anſtöſſen an Poland/ äſchenfarb/ an geſtalt vnd gröſſe einem ſchaaff geleych/ in Poland genennt Sulac.

LATINE Camelopardalis, uel Camelopardus, uel Camelus Indica, uel Ouis fera. Giraffa (aliâs Gyrapha, Girapha) recentioribus: aliquibus Zirafa, Oraſius, Oraflus, Anabula. Animal eſt (inquit Io. Leo Africanus) adeò ſyluaticum ut rarò uideatur. in ſyluis ac deſertis latet, hominem conſpectum fugit, quanquam non eſt magnæ uelocitatis, capite Camelum refert, auribus bouem, pedibus *. Parua tantùm & recens nata à uenatoribus capitur. ¶ Georgiani regni incolæ aſſerunt Camelopardalim in uallibus quibuſdã ſuæ regionis inueniri, Paulus Iouius. ¶ Ab Aethiopibus Nabis dicitur, à Perſis Girnaffa. Nihil habet Cameli præter collum. Non unus omnibus color, &c. Caput ceruinum, cornicula Capreoli. Lingua purpurea, penè tripe-

dalis, teres. hac herbas & frondes legit tanta celeritate, ut oculos penè fallat. Collũ ad 15. pedum pertingit altitudinem. anteriora crura aliquanto proceriora, quàm quæ Equi maximi. posteriora ualde breuia, ut ei dorsum decliue sit ad clunes, quas astrictas habet, ut Asinus: cuius etiã caudã sua cauda refert. Cõtrà latissimo pectore est. Hæc Scaliger. Oppianus caudã Dorcalidis, id est, Capreoli, ei tribuit, nigris in extremitate pilis hirsutã. Aures exiguas. Cornua exilia, rectà procedentia. Icon quã exhibemus sumpta est ex Italico libro, typis uulgato, authoris innominati, quo Terra sancta describitur. Strabo hoc animal non θηρίον, id est, ferã, sed βόσκημα, id est, pecus uel pecudem esse tradit: quod ita accipio, moribus eam pecudũ instar placidis, earumq́ue ritu βόσκεσθαι, hoc est, herbis & frondibus pasci, homini & alijs animalibus innoxiũ. Diuersum confusa genus Panthera Camelo, Horatius. ex recẽtioribus etiam Græcis innominatus quidam scribit nasci hoc animal ex parentibus genere diuersis: quod mihi non uidetur, &c. Nabim Aethiopes uocant, collo similem Equo: pedibus & cruribus Boui, Plinius. qui & Camelopardalim dictam scribit, ab albis maculis rutilum colorem distinguentibus.



Cameli Indicæ iconem hanc mutuati sumus olim ex libro quodam typis impresso innominati authoris qui Terram sanctam Italicè descripsit. Aliam meliorem quæres in fine huius libri.

ARABICE Serapha, unde cæteræ gentes pleræq; omnes Giraffam, uel Zirafam nominant.

GERMAN. **Giraff/ ein frömbd thier vß India/ꝛc. Mag ein Kämelpard genennt werden: darumb daß es mit dem kopff vnd halß eim Kämelthier glych ist/ mit den fläcken aber einem Leopard: vornen gar hoch gesetzt/hinden nider.**

ALLOcamelus Scaligeri. Animal est (inquit) in terra Gigantum, capite, auriculis, collo Mulæ: corpore Cameli, cauda Equi. Quamobrem ex Camelo & alijs compositũ ἀλλοκάμηλον appellauimus. Sic ille. Apparet autem hoc ipsum esse, cuius figurã proponimus, ex charta quadã typis impressa mutuati, cum hac descriptione: Anno Domini 1558. Iunij die 19. animal hoc mirabile Mittelburgum Selandiæ aduectum est, antehac à principibus Germaniæ nũquam uisum, nec à Plinio aut alijs antiquis scriptoribus cõmemoratum. Ouem Indicam esse dicebant è Piro (*fortè Peru*) regione sexies mille miliaribus ferè Antuerpio distante. Altitudo eius erat pedum sex, longitudo



gitudo quinq; collum cygneo colore candidiſſimum: corpus (reliquum) ruffum uel puniceum. pedes ceu Struthocameli: cuius inſtar urinã quoq; retro reddit. Hoc animal (erat autem mas, ætatis annorum quatuor) Theodoricus de Neus ciuis Colonienſis ad Rhenum, Cæſareæ maieſtati adduxit & obtulit. Hæc hactenus ut in Scheda illa leguntur, Noribergæ, ut conijcio, excuſa. in qua ciuitate hanc beſtiam ſibi uiſam amicus quidam nobis retulit. Eam quanuis non cornutam, hoc loco poſt Camelopardalim dare uolui, quòd quàm plurima ei communia habeat: & nomen Ouis ſimiliter, non ab aliqua corporis ſimilitudine, ut apparet, ſed ob ſimilem morũ manſuetudinem in tanto corpe miram.

LATINE Ceruus.	**ITALICE** Ceruo.
GALLICE Cerf.	**GERMANICE** Hirtz.
Fœmina uero **LAT.** Cerua.	**ITALICE** Cerua.
GALLICE Biche.	**GERMAN.** Hinde / oder Hindin.

Ceruum recens natum νεβρὸν dixerim, adultiorem paulò κεμάδα, deinde πατταλίαν, poſtea ἔλαφον, poſtremo κεράστην aut ἀχαίνην, &c. ¶ Vidi hodie in regio conclaui maxima cornua cerui ex quercu arbore egredientia ſeu enaſcentia miro modo. in altera (poſteriori) nanque parte prima uertebra colli adhuc eminet: antrorſum nihil niſi utrinq; duo infimi rami cornuum egrediuntur, reliqua pars ſurſum tendit, &c. Curabo depingi, & ad te mittam cum diligenti deſcriptione. eſt enim res admiranda: Antonius Schnebergerus in ſuis ad me literis è Vilna Lithuaniæ datis, quarto Auguſti anno 1559. Cornua Ceruo poſt annũ ſextum nihilò numeroſius ramificant. Quin ſenibus duo deſunt rami, qui prima ſtatim prodeunt ætate, quos ἀμυντῆρας Græci, Latinè minus bene adminicula, melius proſubulas dixeris: quia & alijs ſurrectis proſtant: & primorum faciem gerunt, quas Latini ſubulas in anniculis appellant: unde & ipſos, Subulones, Scaliger. Vide cum ſequente figura.



Ceruus.



Cerua.



Ceruis bimis cornua primùm oriuntur ſimplicia & recta, ad ſubularum ſimilitudinem, quamobrem Subulones (πασσαλίαι) per id temporis eos uocant, Ariſtoteles. Ego ſubulonis cerui cornua uidi dodrantis circiter longitudine, nullis adminiculis, (lege quæ proximè retrò ſcripſi de Ceruo,) noſtri uocāt ein Spiſſz: Furcarij uerò uulgò dicti, hoc eſt, trimi (eins Gablers) duorum & amplius dodrantum. quadrimum demum, Ceruum appellant, ein Hirtz. Sed ſpecies alia Ceruorum reperitur, qui ſemper Subulones ſunt: hoc eſt, directa ſimpliciaq́ & ſine ramis cornua gerunt. Ego cum aliquando putarem, ita ut in ueterum libris legeram, Subulones non alios eſſe quàm Ceruos bimos, ea de re cum Sabaudo quodam Seguſiano, uiro literato, diſputaui, rogauiq́ ut ad ſuos reuerſus rem omnē diligētiſſimè mihi perſcriberet, id quod is paulò poſt præſtitit, his uerbis: Superioribus diebus, cum noſtræ diſceptationis de Ceruis in mentē ueniſſet, ſtatim ad eos qui ab ineunte ætate in uenatione conſenuerant, me contuli, quos aliquando ſuper hac re audierā, ut iterū eos ſedulò cōſulerem, cum etiā ex ipſis quoſdā habeam familiariſſimos. Quibus perſuadere adnixus ſum, Brocardos ceruos eſſe, ceruorū hinnulos, ut tandē noſtra altercatione huius rei clarior patefieret ueritas. Sed rationibus utrinq; agitatis, omnes qui uenationis ſunt peritiſſimi, Brocardos ceruos alterius generis eſſe aſſerunt, præſertim in mōte Iura. Nam in ſyluis Galliarum nunquam tales inueniuntur, quamuis Galli ceruorum hinnulos, Brocardos uocare ſoleant. In monte uerò Iura ad lacum Lemanum Brocardi

ab alijs

ab alijs ceruis genere differunt: quod hisce rationibus probant. Primùm tales cerui nunquam habent ramosa cornua, neq; senes, neq; iuuenes: sed in quolibet cornu unus est ramus, satis longus, gracilis tamen, & unius digituli crassitudine, & uno acumine. quare alios ceruos ramosos (qui cornua ramosa seu bifurcata habēt) facile uincunt, cum ceruæ sunt in amore. Deinde ubi cōsenuerint ex dentibus dignoscuntur. Nam uenatores, seniores ceruos, ex dentibus cognoscunt: qui, ubi cōsenuerint Brocardi, non tamē cornua mutantur. Præterea cum sint alijs ceruis magnitudine æquales, tamen corpore sunt graciliori, & cursu perniciores. Adde etiam, quòd cum uenatores persequuntur, non sæpe latitant, sed penè continuum faciunt cursum, aliquando tamen aduentum uenatorum auribus obseruant. Et si sint plures cerui simul (ut sæpe fit) cum uenatores sequuntur, si quis sit Brocardus, cerui ramosa habentes cornua fugiunt simul, deinde auribus aduentum uenatorum obseruant, & latitant in opacis. Quòd si uenatores prætereant ramosos ceruos, dum latitant, illi statim fugientes retia, retrocedunt, & relictis uenatoribus, canibus ac retibus euadunt. Sed Brocardi fugiunt quidem, uerum alios ceruos ramosos non diu comitantur in fuga aliorum more, nec sæpius latitant ut retrocedant, sed pedibus & fugæ fidentes ad retia facilius adiguntur, quocirca facilius capiuntur, nisi saltu transiliant sæpes, alijs euadentibus. ¶ In syluis nostris quæ sunt ad Romanū Monasteriū & Orbam & iuxta lacū Lemanū in uia quæ ducit in Burgundiam uersus oppidulū Pontali Burgundicum, cerui ramosi frequentius unum Brocardum secum habent, quem nostri uenatores ceruorum scutiferum appellant, eò quòd per ipsum cerui ramosi euadant: quia cerui Brocardi fugiunt nec latitant sæpe. quocirca canes uenatitij facilius Brocardū sequūtur, relictis ceruis ramosis latentibus, & sic Brocardus capitur, & ramosus euadit frequentius. Postremo uenatores asserunt carnes Brocardorum, ramosorū carnibus esse multò suauiores atq; delicatiores. Istis rationibus, & alijs multis facile est iudicare, duas apud nos, id est, apud Segusianos, (qui supra Lacum Lemanum habitamus) esse ceruorum species. De cerua autem Brocardi fœmina nihil inuenio, nisi quod inueniuntur ceruæ cornutæ cornua bifurcata minimè habentes aut ramosa, sed unius digituli longitudine: quas quidem ceruas Brocardorum fœminas esse putarim. Sed istuc asserere non audeo. Id tamen scio, ceruas minime cornutas fugere Brocardos solitas. nam lubentius cum ramosis coëunt: quo fit ut Brocardi sint rariores: primùm quòd facilius capiuntur: deinde quòd non tam libenter in coitu admittuntur. Anno 1553. iuxta Romanum Monasterium uenatores æstate uiderunt ceruum ramosum, ceruam, & Brocardum simul: sed cum Brocardus ultra fluuiū per saxa saltare tentasset, ob fractam tibiam, captus est. Hactenus Segusianus ille. Misit autem nuper ad me huius Ceruorum generis cornuum tria paria Gilbertus Cognatus Ecclesiastes Nozerethi, uir undiquaq; doctissimus. quorum effigiem in fine huius uoluminis ponemus, maxima duos dodrantes longa sunt, minima unum. omnium pars capiti uicina inæqualis & tuberosa est. maxima in processu magis diuaricantur, in summo rursus mucrones ad sese recuruantur, ut species tota modicè instar arcus inflectatur. Minima non diuaricantur, & cum propemodum rectà procedant, superius perquàm modicè curuantur. Omnia post initium (quod tuberosum esse dixi) prorsus leuia sunt, non solum absq; ramis, sed tuberculis etiam prorsus uacua: quo nomine à Caprearum & Ceruorum cornibus facilè discernuntur. Hoc etiã interesse opinor, quòd cornuum radices osseæ intra cutem latentes, in hoc genere q̃ Ceruorum simpliciter dictorum longiores sint: & quòd cornuum basis, hoc est proxima supra cutim pars, in Ceruis tanquam circulus magis prominet, à superna parte distinctus: in his non item, sed paulatim sursum attenuatur. Sed hæc melius distinguent, qui cornua plura utriusq; generis inter se contulerint: quod nobis non licuit. Nos interim Burgundicos istos ceruos, anamyntas cognominabimus, quoniã non solum cæteris ramis, sed ijs etiam quos amynteras uocant, carent: donec aliud commodius antiquiúsue nomen docuerit alius.

in arce generosi Cimbrorum comitis Guilielmi Vuernheri, cornua hæc uidi quorum effigiem pono, nullis præter amynteres ramis: unde monamyntas cognominare licebit, pars supra amynteres brachij longitudine erat, tanquam Cerui ferè adulti. An uerò peculiare aliquod genus hoc Ceruorum sit, & ramos alios nunquam producat: an potius subulo grandis, quantus rarò inueniatur, non facilè dixerim. His ego similia domi habeo: sed in alterius tantum cornu parte inferiore, supra adminiculũ, ramus paruus est.



TRAGELAPHVS quorundam. Tria dicunt esse Ceruorũ genera uenatores nostri (inquit Ge. Fabricius, qui etiam iconem hanc misit) non singulari quidem naturæ discrimine: sed aliquo tamen, nominis, formæ, uirium. Primum illud notum omnibus, diligenter ab authoribus descriptum. Alterum ignotius, quod Græco nomine Tragelaphus dicitur: priore maius, pinguius, tum pilo densius, & colore nigrius: unde GERMANIS à semiusti ligni colore **Brandhirtz** nominatur. Hoc in Misenæ saltibus Boëmiæ uicinis capitur. Tertium genus quod reliquorum ceruorum more non amittit cornua: hoc castratis accidere ait Plinius. (*Cerui, si, cum per ætatem nondum cornua gerunt, castrentur, non ædunt cornua: sed si cornigeri exciduntur, non decidunt cornua, & magnitudine eadẽ seruantur, Aristot.*) sed & uitio accidere affirmant qui feras apud nos consectantur. Ceruo enim fuga sitiq; fesso, & flumini se committenti, in ipsoq; anhelitu auidiùs bibenti, pinguedinem qua abũdat resolui & diffundi aiunt: ex eoq; aut mori eum, aut superstes si sit, cornua ei nũquam decidere. idq; fieri eo maximè tempore, cum ardentissimè fœminã appetit. Hoc genus Cerui proprio nomine **ein Kümerer** appellant. Hæc Fabricius: qui simul etiam eruditissimi uiri Ge. Agricolæ literas ad se mihi communicauit: quibus ille suam de Tragelapho sententiam exponit, his uerbis. Tragelaphus ex Hirco & Ceruo nomen inuenit. nam Hirci quidem instar uidetur esse barbatus, quòd ei uilli nigri sint in gutture & in armis longi: Cerui uerò gerit speciem. eo tamen multo est crassior & robustior. ceruinus etiam ipsi color insidet, sed nonnihil nigrescens. ueruntamen suprema dorsi pars cinerea est: uentris, subnigra, non ut Cerui candida: atq; illius uilli circa genitalia nigerrimi sunt. Cæteris non differunt. uterq; est in nostris syluis. Sic ille. Ego in huius Cerui cornibus, apud ciuem quendam nostrum, mucrones siue ramulos supremos (qui bini alioqui plerunq;, aut terni spectantur) septenos obseruaui: & eâdem parte stipitis latitudinem sex digitorum. inferius autem erant & alij bini rami & adminicula. unde hunc Ceruum palmatum esse, cuius mentionẽ fecit Capitolinus, suspicabar. Sed plura de Ceruo palmato cum proxima icone dicemus. In Anglia ceruos nigricantes reperiri audio: qui an ijdẽ sint cum illo, cuius effigiem hîc posuimus, non sum adhuc certus. Britannicos à Capitolino nominari coniecerim albos ceruos: nam hoc etiã colore in Anglia haberi aiunt: & Pausanias albos Romæ sibi uisos scribit, (in spectaculis nimirum è Britannia aduectos.) ¶ Tragelaphus eâdem est qua Ceruus specie, barba tantùm & armorũ uillo distans, (*Aristoteles etiam cornibus distinguit,*) nõ alibi quàm iuxta Phasin amnem nascens, Plinius. at Diodoro Tragelaphi & bubuli nascuntur in Arabia. exhibitus quidem hîc Ceruus, quamuis circa guttur & armos, uillis tegitur longis, non tamen barbatus uidetur, ut neq; Bellonij Tragelaphus, quẽ potius Pygargum esse diximus ex Caprarum syluestrium genere. Hunc uerò Ceruum, quoniam cæteris maior est, Achainam cognominemus licet: sic enim ueteres ceruorum maiorum genus ab Achæa Cretę ciuitate nominarunt. Non desunt Grammatici eosdem ceruos σπαθηνάιας dici interpretantes. Ceruorum fœtus νεβροὶ dicuntur: paulò adultiores κεμάδες: postea

ἔλαφοι.



ἔλαφοι. Forte uerò etiã ἀχαΐναι & σπαθῖναι dicti aliquo ætatis, aut ſpeciei, aut magnitudinis diſcrimine differunt. grammatici quidem ut ἀχαιΐνεην ἔλαφον quis ſit interpretentur, multum ſunt occupati, Euſtathius in Iliad.θ. Quærendum autem an eadem ratione Spathinæ cerui à Grecis dicti cognominatiue ſint, qua apud Latinos palmati. quoniã ſpathe, ut Pollux teſtatur, pars palmæ eſt à qua fructus dependẽt: & ſpathæ inſtrumẽta quædam, altera parte latiuſcula, nominãtur: itẽ textoria & gladij. eandem partem Dioſcorides elaten uocauit: quod nomen etiã latiori remorum parti tribuitur, quam Latini palmulam dicunt. Aliqui Achainen deducunt παρὰ τὸ ἄχος: id eſt, à mœrore: & interpretantur triſtem propter fœtus adhuc paruos & nondum exire ualentes è latibulo. quòd ſi proba hæc deriuatio eſſet, congrueret cum Germanico Cerui nomine Kummerer, ſimiliter à mœrore dicti, quanquam aliam ob cauſam, ut dictum eſt. ¶ Tragelaphum ab Ariſtotele Hippelaphum dici apparet: ut Raphaëli Volaterrano etiam uidetur: quoniam & peregrinum facit, & eadem quæ Plinius Tragelapho tribuit: barbam nempe, & armos uilloſos, & cerui ſimilitudinem tum corporis magnitudine, tum quòd fœmina in eo genere cornibus caret. Hippardium (inquit) & Hippelaphus tenuiſſimo iubæ ordine à capite ad ſummos armos crineſcunt. proprium Hippelapho uillus, qui eius gutturi modo barbæ dependet. Gerit cornua utrunque, excepta fœmina Hippelaphi; & pedes habet biſulcos. Magnitudo Hippelaphi non diſſidet à ceruo. Gignitur apud Arachotas. Et alibi, Satis iubæ ſummis continet armis, forma partim equi, partim cerui. Cornua ei Capræ proxima. Sic Ariſtoteles. Cerui quidem ſimilitudinem utrique in hoc animali uiderunt, tum qui Tragelaphum uocarunt, id eſt, Hircoceruum, propter barbam & cornua hircina; tum qui Hippelaphum, id eſt, Equiceruum, propter iubam. Volaterranus non rectè (puto, in Aeliano enim meo non reperio) ex Aeliano citat, Tragelaphum cætera ſimilem Ceruo eſſe, barba tantùm & armorum uillo propiorem Hirco: quod ſolus, ni fallor, Plinius ſcripſit. Albertus ramoſa & ceruinis ſimilia cornua Tragelapho tribuit, ſed ſine authore. Recentiores quidam obſcuri Pygargum aiunt animal cornutum & barbatum eſſe Hirci inſtar, minus Ceruo, maius Hirco, ſimile Hircoceruo, ſed longè minus. Bellonius cum Platycerotem deſcripſiſſet, eiuſque cornua magna in aſcenſu ar-

cis Ambausij in Gallia spectari dixisset: addit, ibidem etiam alterius bestiæ huius generis effigiem uideri in lapide sculptam, cum cornibus ueris, quæ animal uiuum gestauerat, adiunctis, barbatam ibicis instar: quæ forsan Aristotelis Hippolaphus sit. Ergo Cerui species quam hic proponimus, non uidetur esse Tragelaphus: sed Ceruus Achaines aut spathines, Latinè forsan palmatus. Grammatici Cerasten, Ceruū interpretantur, magnis præditum cornibus: sed non puto authorum quenquam absolutè hoc uocabulo uti. nos apud Pollucem κεράστην inter epitheta Cerui pro cornuto legimus. κατ' ἐξοχὴν quidem accipi nihil prohibet.

GERMAN. Brandhirtz.



Caput hoc Io. Caius in Anglia depictum ad me dedit. Videtur autem (inquit) eius animalis esse, quod Iulius Capitolinus Ceruum palmatum ex argumēto uocat. Eius si non est, alicuius ex genere Platycerotum fuerit. Verùm quòd cornua hæc aut æquant aut superant & longitudine & crassitudine ceruina, & latitudine excedunt Platycerotis cornua, consonum est corpus animalis Cerui potius, quàm Platycerotis simile esse. Hæc ille. Ego Ceruos palmatos, quorum solus Capitolinus meminit, aliquando esse conijciebā quos uulgò Damas uocāt, (aliæ enim sunt ueterum seu Plinij Damæ,) Græci Dorcades platycerotes. nā cum platycerotes Cerui (Ceruis quidē Oppianus adnumerat) Latinum nomen aliud non habeant, & cornua eorum (ut Plinius scribit) natura in palmas finxerit, digitosq; emiserit ex ijs, Cerui palmati meritò appellari poterunt. Tragelaphus etiam quorundam de quo proximè retrò dictum est, cum summa cornua lata, & ueluti digitata habeat, & à Græcis (ut conijcio) σπαθίνης cognominetur, spatha autē arboris palmæ pars quædam est (unde & alijs quibusdā in latitudinem ex angusto diffusis nomen) Cerui palmati nomine dignus uidetur: sicuti & Tarandus siue Scythicus ceruus, de quo sensisse uidetur Cæsar lib. 6. de bello Gallico, cum scribit: Est (in Hercynia sylua) bos cerui figura, cuius à media fronte inter aures unum cornu (*falsus est: sunt enim bina*) existit, excelsius magisq; directum his, quæ nobis nota sunt cornibus. ab eius summo sicut palmæ ramiq; latè diffunduntur. Præ cæteris tamen exhibita nobis à Caio cornua Cerui palmati per excellentiam dicendi esse uidentur: non enim superiore solum parte palmata sunt, ut Achainæ & Platycerotis: sed ramis omnibus, nempe tribus, similiter: sicut & Tarandi ferè, cuius cornibus paulò post exhibendis, qui hæc contulerit, cognationem aliquam esse animaduertet.

GERMAN. Ein gehürn eins frömbden gewilds / welches contrafactur mir vß Engelland zůgeschickt ist: von der art der Hirtzen / dem Renner änlich / rc.

CAPREA, Capreolus & Dorcas, tria nomina animal unum denotant. quanquam non indocti quidam, inter quos etiam Scaliger omnis doctrinæ exemplar, Capream à Capreolo distinguunt: ita ut hic sit qui Italicè etiamnum Capriolo dicitur, Gallicè Cheureul,



Cheureul, cornibus ramosis: Caprea uerò, Capra syluestris alpina, quam Plinius priuatim Rupicapram dixit. quod nomen Scaliger cōmune facit ad Capream suam & Ibicem, sed sine authore. Plinius certè Capreis cornua ramosa esse tradit, sed parua, nec decidua: (ego uerò non soli ceruo, ut Aristoteles tradit,) sed etiam cæteris quorū cornua sint ramosa, decidere puto omnibus. Idem tamen ubi Aristoteles Capras syluestres in Africa reperiri negat, Capreas (simpliciter) interpretatur, oblitus nimirū sui: alibi quidem πρόκα uidetur Capream interpretari. Martialis etiam cum canit: Pendentem summa Capream de rupe uidebis: Casuram speres, decipit illa canes, de Rupicapra sentire uidetur. Ego omnino inter Capream & Capreolum, non aliam quàm uel ætatis, uel sexus differentiam, si propriè loquamur, admiserim. nam apud Græcos etiam inter Dorcem, Dorcum, Dorcadem, Dorconem, Dorcadium, & Dorcalidem nihil interest. apud Strabonem Zorces pro Dorces leguntur, nisi uitium sit in exemplari, Hermolaus. Plinius modò Capreæ Latino nomine utitur, modò Dorcadis Græco, sicut & alij quidam Latini scriptores, tanquam nullum apud Latinos uocabulum ei responderet. Græcè legitur etiam ἴυρξ, ἴορξ, & ἴορκος pro capreolo: quanuis aliqui Hinnulos aut Capras syluestres interpretentur. Capreolus quidem Hinnulo similis est: quare & Germani aliqui utrunq; Reech appellando non distinguunt. Sic próca (πρόκα) etiam alij Ceruū tenerū, id est, Hinnulū interpretantur, alij Dorcadū speciem. Gaza Damā, (aliubi uerò δόρκα, Damam.) Idem & Hermolaus Dorcadem Capream. Aristoteles Ceruo & προκὶ fel negat: & sanguinem eorum non spissari ait: Plinius utrunq; de Ceruo & Caprea (*corrupti codices Capram habent*) scribit. Archilochus πρόκα pro Ceruo dixit, Eustathio teste. Similiter & κεμάδα Hinnulum

Alia icon utrunq; Capreolorum sexum repræsentans.



aut Dorcadem interpretãtur, ſed κεμὰς Libyca Aeliani ab utroq; differt, ſicut & Dorcas Libyca.

GRAECIS hodie Zarchadion.

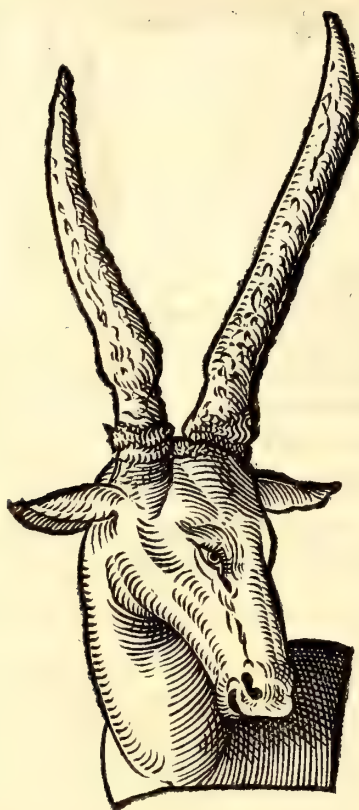
ITALICE Capriolo uel Cauriolo.

HISPAN. Zorlito, Cabroncillo montés.

GALLICE Chieureau, uel Cheureul, uel Cheureul ſauuage.

GERMANICE Reech/oder Reechbock/vnd das weyble Reechgeiß.

Cornua hæc uidi nuper apud generoſum Cimbrorum comitem Guilielmum Vuernherum, qui ea Capreoli fœminæ fuiſſe (cum fœminæ cornutorum, quorum ramoſa ſunt cornua, ſine cornibus eſſe ſoleant) aſſerebat.



GERMANICE Ein gehürn von einer Reechgeiß / die ich geſähen hab in dem ſchloſſz deß wolgebornen herren / herr Wilhelm Wernhers Graue zů Zimbern/ꝛc.

Platyceros, ut Plinius nominat: Oppiano Euryceros. Poterit & cum ſubſtantiuo ſui generis Ceruus platyceros, uel Caprea aut Dorcas platyceros nominari. Dama recentiorum. nam de ueterum & Plinij Dama ſuprà diximus. Fortè etiam Ceruus palmatus Iulij Capitolini: ſed alios quoque palmatos Ceruos indicauimus ſuprá. Gaza ex Ariſtotele Próca uertit Damam, platycerotem nimirum intelligens, non ueterum Damam. In Samothrace Capræ ſunt feræ, quas Latinè Rotas appellant, Varro: Hermolaus legit quas Platycerotas appellant. ſed Strepſicerotes potiùs Capris feris adnumerandæ ſunt, Platycerotes Ceruis. ¶ Nos plura de Platycerote ſcripſimus, libro primo De animalibus pag. 335. & rurſus in Appendice, pag. 11.

¶ Γρόκα



¶ πρόκα Damã docti putant omnes. alij acutiores sibi uisi, malunt esse Platycerotem: quia hic sit Ceruo similior, & in insula Proconneso frequens, quæ uocata sit etiam Elaphonnesus, Scaliger.

GRAECI hodie Platogni uocant, Bellonius.

ITALI Daino uel Danio.

GALLI Dain uel Daim.

GERMAN. Dam/Dämlin/Damhirtz.

Hanc effigiem tanquam animantis è qua moschus preciosissimum odoramentum habeatur, Antonius Musa Brasauolus ad nos misit Ferraria; quã licet absq; cornibus, cornutis inserere mox post Capreas uolui, quoniam etsi in animali è quo Moschus habetur describendo authores uariant, pleriq; tamen cornutum faciunt, & Capreárum generi adscribunt. Gazella illa uel Caprea Moschi quam Bellonius Cairi sibi



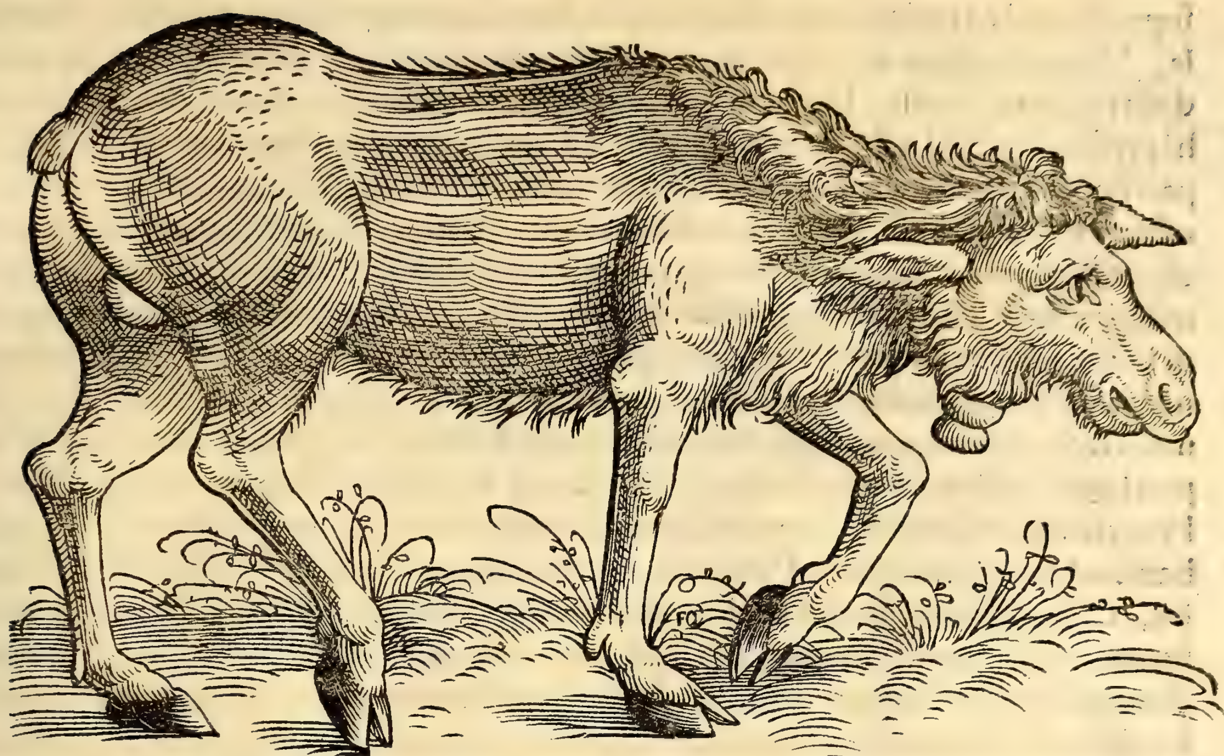
uiſam deſcribit, omnino alia uidetur. Lege quæ ſcripſimus lib. 1. De animalibus, & in Appendice.

ITALICE Capriolo del muſco.

GALLICE Cheureul du muſc.

GERMAN. Biſemthierle oder Biſemreech.

ALCE, ἄλκη Pauſaniæ. Cæſar Alces numero plur. dixit, tanquam à recto Alx. Eſt autem omnino id animal, quod Ellend Germani uocant, alij Elend uel Elch uel Elg/ quæ duo poſtrema ad Alcis aut Alces uocabulum propius accedunt: Iulij Cæſaris quidem deſcriptio ei non conuenit: ſed neq; ulli alteri animali crura ſine iunctura habere: & nihil mirum eſt Cæſarem ex auditu falſa quædã ſcripſiſſe. A Polonis & Moſchis Los uocatur, quaſi Alx, literis trãſpoſitis. Nec aliud in Hercynia aut alijs ad Septentrionem ſyluis reperitur animal, quod Alce ueterum eſſe poſſit. Cornua in hoc genere (inquit Pauſanias) mares habent, fœminæ carent. quod indicio eſt, naturam ueluti ceruorum eſſe cornibus, ſolidam nimirum, & quotannis ea decidere. An uerò in ſupercilijs Elendi noſtri cornua ſint, nondum habeo quod affirmem. ea quidem huius animalis icon, quam à Io. Pontano: & altera quã à Io. Kentmano, doctiſſimis medicis accepi (utraq; ad uiuũ facta, & accuratius quàm quæ hîc exhibetur,) in fronte huius animantis cornua collocãt. Magnitudo etiam & ſpecies huic noſtræ fauent. eſt enim Alce Pauſaniæ ſpecie inter Ceruum & Camelum. & noſtra Alce, quam Equiceruam



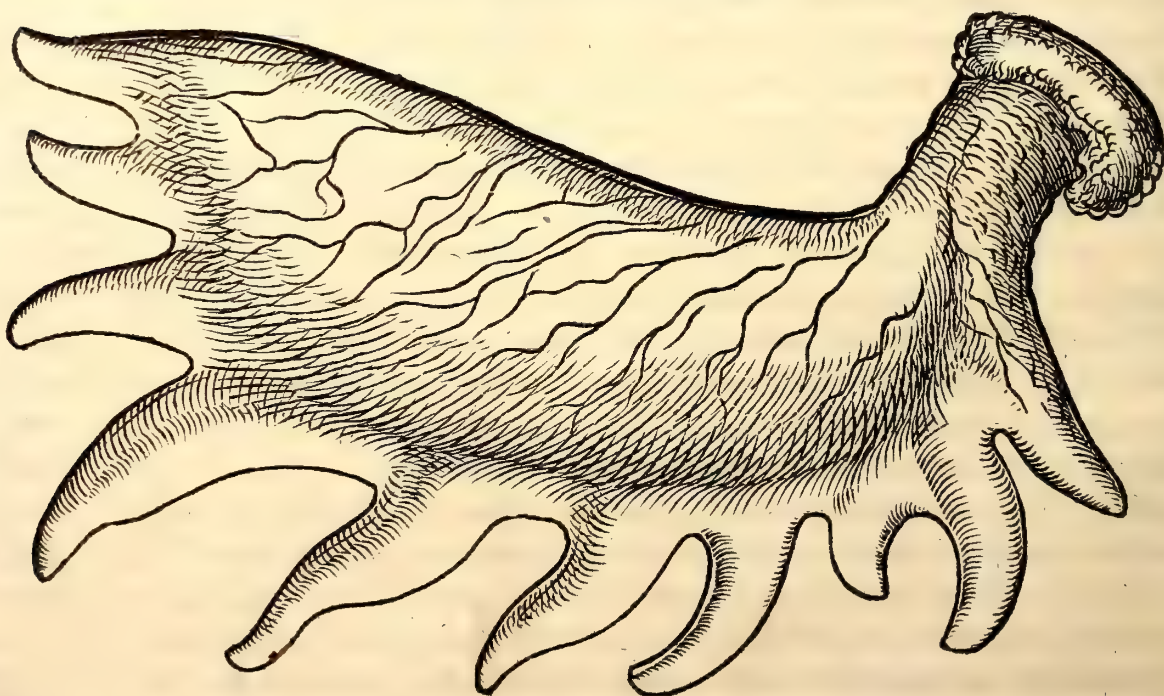
Alces icon, qualem olim à pictore quodam accepi, non optima ut audio: cornuum pictura separatim subijcietur. Meliorem ponam in fine huius libri.

quiceruā Albertus nominat, Equo similis est, sed altior. Generosus & illustris in regno Poloniæ uir Io. Bonerus de Balicze, &c. non politicæ tantum administrationis, sed uariarum insuper naturalium rerum peritus, de Alce ita ad me scripsit: Mitto tibi Gesnere Cornua Alcis, talia ut uix pulchriora possint reperiri: & frustum ungulæ. ego enim pedem integrum (*integram tibiam nuper mihi donauit Augustæ Christophorus Vuirsungus, uir doctrina & pietate eximius, præstantissimi medici Philippi parens: & dum hæc scribo alteram longè maximam è Vilna Lithuaniæ ab Antonio Schnebergero meo accepi*) unà cū ungulis seruo, de fera quā ego ipse in uenationibus Lithuanicis (præsente serenissimo Sigismundo Augusto secundo rege Poloniæ) uno uenabuli ictu mirandæ magnitudinis confeci. est enim ut uastæ magnitudinis ita mollis ad uulnera, & impatiens: nec aliud periculum uenatori, nisi is à fronte & non à latere impetat. fortissimo enim ictu anterioris pedis tanquam telo traijcit uenatorem. Eius magnitudo ferè duos ceruos adæquat: sicut ex pede integro iudicari facilè potest. Verùm hæc & alia quæ ad me dono mittebat, nescio quo infortunio hactenus ad me non peruenerunt: & quoniā nuper maximo bonorum omnium mœrore, fatis concessit, spem planè omnem hæc & huiusmodi rara è Sarmatia acquirendi abijcerem, nisi Antonius Schnebergerus meus, (cui longam & felicem in Polonia uitam opto, ut uirtus & doctrina eius merentur,) mei curam susciperet: aut Georgius Ioachimus Rhæticus, aut alius quispiā in illis regionibus, mihi simul gratificari simul, Naturæ hanc partem illustrare, & honorificam eo nomine sui memoriam in libris nostris posteritati relinquere uellet. ¶ Plinius Alcen, ni proceritas aurium distinguat, iumento similem facit: is quidē hac in re fide dignior quàm Cæsar, spectatis iam aliquoties Alcibus Romam adductis. Præterea ut Pausaniæ sæculo, ita hodieq; raro capitur hæc fera: quod uel ex pedis ungulæúe pretio cōstat: quæ quoniam amuletum esse cōuulsionum & morbi comitialis creditur, in magno est precio, non tanti æstimanda si frequenter caperetur. Vngula Alcis (ut scribit Bonerus) habetur apud Polonos gestata in digito uel brachio pro singulari remedio contra spasmum aut morbum caducum. Obseruatur autem tempus ungulis abscindendis, post medium scilicet Augusti, usq; ad finem Septembris. quo tempore, ut asserunt, hoc animal patitur hunc morbum: per quem cum prosternitur, perfricat dextram auriculā dextro posteriore pede, & liberatur. is pes uiuo animali abscinditur, & ungula detracta seruatur pro certissimo horum morborum remedio: quod utrū

ſuperſtitioni an rationi naturali adſcribendum ſit, relinquo aliorum iudicio. Hæc ille. Velocitas etiam animalis, ut rarius capiatur in cauſa eſt, & loca ſyluarum uaſta deſertaq; quæ incolit. Hæc omnia animal Elend dictum, ut Alcen eſſe credam, mihi perſuadent. Sed adhuc obijcit quidam Iul. Cæſaris uerba: Harum eſt cõſimilis Capris figura, & uarietas pellium: crura ſine nodis articulisq;. Mirum uerò cur non cornibus etiã mutilas eſſe Alces ex eiuſdem uerbis obijciat. atqui Pauſanias cornutas facit, cui maior fides. eius enim ſæculo regiones ubi hæ feræ capiuntur, Romanis ſubiectæ erant: & ipſæ in Romanorum ſpectaculis aliquoties uiſæ. Fieri quidem poteſt ut Cæſari Alcen aliquis deſcripſerit, qui eam nondum adultam, & uel adhuc ſine cornibus, uel ijs nuper amiſſis uiderit. Paruas enim adhuc Alces, Capris (Capreisue) ſimiles ferè putârim, caudæ præſertim breuitate, & barba, ac pellium uarietate. (Si Capris legas, ſimilitudo erit in barba: ſed Capreis legendum ſuadet uarietas pellium.) Hoc etiam uериſimile eſt, in unam feram ab imperitis relata, quæ ad diuerſas pertinebant: uel contrà interdum. Pauſanias Alcen marem cornua in ſupercilijs habere ſcribit. Cæſar feræ in Hercynia ſylua innominatæ id attribuit: Eſt Bos (inquit) Cerui figura, cuius à media fronte inter aures unum cornu exiſtit, excelſius magisq; directum his quæ nobis nota ſunt cornibus. ab eius ſummo ſicut palmæ ramiq; latè diffunduntur. Eadem eſt fœminæ marisq; natura, eadem forma magnitudoq; cornuũ. His uerbis Tarandum ſeu Rangiferum feram inſinuat, quod ad cornuum figuram, fortaſſis etiam ſitũ. At unicorne animal in Europa (ni fallor præter Capras quaſdam feras in Carpatho monte, ſi uera eſt fama) nullum inuenitur: & cum ceruina ſpecie animal ſit, fœminas quoq; cornibus, ijsq; forma & magnitudine nõ aliter quàm mares, armari, uix mihi ueriſimile ſit. Plinius Alcen & Machlin diſtinguit: hãc illi ſimilem faciens, ſed nullo ſuffraginũ flexu &c. Alci igitur Plinius articulos tribuit, Cæſar negat. an habet quidem tum Alce, tum Machlis, (ut cunctæ animantes quibus pedes ſunt,) ſed propter nimiam uelocitatem uel habere, uel flectere eos non ſatis apparet? Sed hæc an alia cauſa ſit huius falſæ perſuaſionis, uiri docti, quibus animal ipſum eiusq; greſſum aut curſum aſpicere datum fuerit, obſeruabunt. Quod uerò addit Plinius Machlin uelociſſimam eſſe, & labrũ ei ſuperius prægrande, in Scandinauia non tam eſſe, hæc etiam Alci conueniunt: ut eam à Machlide non rectè diſtinxiſſe uideatur, præſertim cum apud nullum alium authorem Machlis nomen legatur.

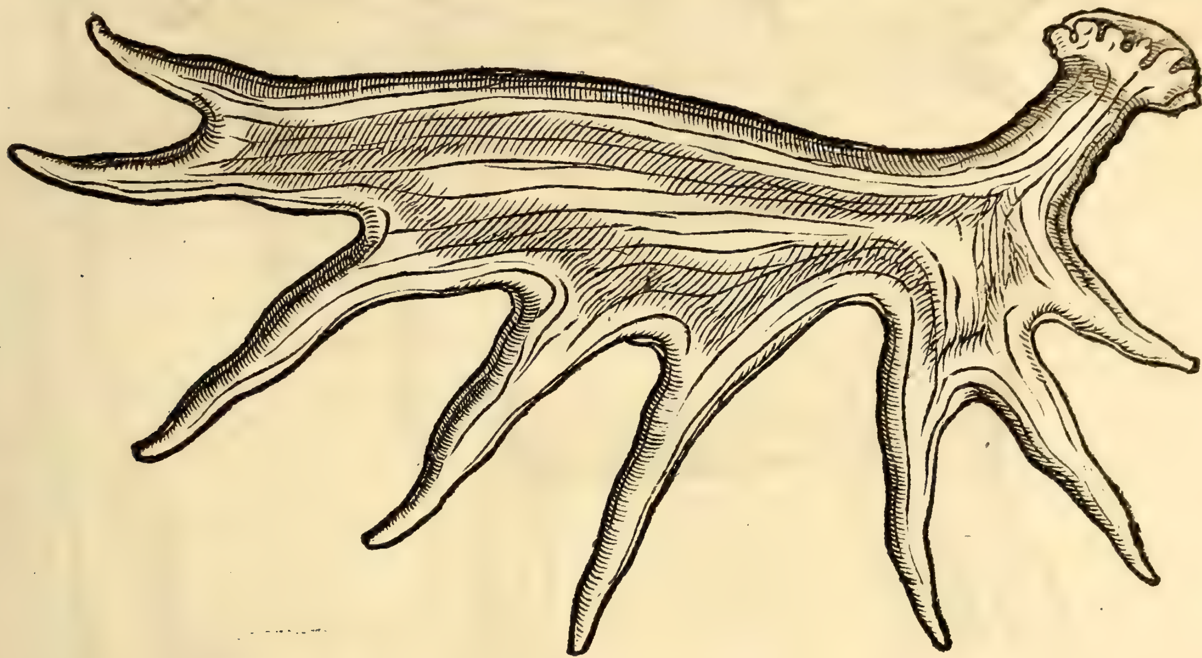
GERM. Elend/Ellend/Elch/Elg.

Cornu Alces, quale pictum olim amicus miſit.



Eiuſdem

Eiusdem, ut uidetur, effigies alia, ad cornu quod domi meæ habeo, delineata. longitudo eius dici non potest, propter situm partium eius distortum. latitudo decem ferè digitorum est, si à mucrone longissimo ad partem oppositam metiaris. Est autem mucro longissimus, digitorum 15. breuissimus, septem. Principium siue radix cuti proxima



qua enascitur, paulò crassiore est ambitu quàm manus mea amplecti queat. Cornu totum bipartitum uidetur, ut icon præ se fert: coniicio autem latere sinistro feræ additum fuisse, quoniam partes ferè omnes introrsum uergunt, si ita colloces, ut pars altera, quæ tribus mucronibus distinguitur antrorsum spectet. Totum est solidum. Pondere librarum medicinalium 15.

Hippelaphus Aristotelis, ut Io. Caio Anglo uidetur: à quo & iconem, & descriptionē, quam subiiciam, accepi. ¶ Noruegia (inquit) in nostrā Britanniā animal quoddam transmisit, sui quidem generis, sed mixtæ formæ. Nam corpore compacto, crure longo atq; gracili, ungula bifida, cauda breui, ceruū esse diceres: capite & aure mulum, cornu dorcadem, labro superiori propenso alcē ferè, iuba equum, nisi quòd tenuior & erectior ea est quàm equi. Peculiariter habet ab armis ad caudam per omnē spinæ longitudinē pilum eleuatū leuiter, aruncū sub fauce promissum, & in eo palear pendulum, pilum per armos longiusculum obliquo ascensu, collum breuius quàm pro corporis modo. Eam ob rem cum uel herbam carpit, uel panem proiectum tollit, uel potum ex uase aut uado sumit, in genua procumbit. Cornua in hoc genere mari tantum, non è summo capite erecta, sed è medio ferè capite ex utroq; latere paulò supra oculū enata, & in latus exporrecta, aspera & tuberosa ut ceruis, nusquā læuia, nisi in summis processuū fastigiis, & qua decurrunt uenæ, ad tegumentū uillosum in teneritudine nutriendum per longitudinem productæ. Minus tamen aspera sunt à primo processu ad secundum in anteriori parte, & rugis potius quàm tuberculis conspicua. Eadem ad dimidiam sui longitudinem, rectà tendunt, inde, in sublime sensim recuruantur. Vtrūq; processus tantum tres facit, quorum humiliores bini in aduersum spectant, sublimiores singuli cœlum. Euenire tamen solet, ut uel inopia pabuli, uel morbo, (ut custodes retulerunt & ipse uidi,) sinistrum cornu duos tantū exigat processus. Longa ea sunt pedem Romanū unum cum semisse, & digitū unum cum semisse. Crassa ad radicem, palmos Romanos duos integros. Summus unius cornu processus, distat à summo alterius, ped. Romanis tribus, & digit. tribus: ut & infimus ab infimo, pedibus duobus. Metior à fastigiis. Colore sunt & densitate substantiæ, ceruinis quàm simillima. Pendunt unà cum sicca, dimidiata, rupta, & spongiosa fronte, libras quinq; cum semisse & unciæ dimidio. Cum libram dico, uncias sede-



cim intelligo. Decidunt quotannis ut ceruis, aprili mense. Caua enim nō sunt. Frontis spacium inter cornua, palmorum duorum Romanorū cum semisse est. Eminens caluæ pars, quæ inter cornua est, à posteriori parte caua est. In ea cauitate cerebrum erat positum, descenditq́ ea ad mediam oculorum regionem. Eam in sceleto a & b literæ (*In pictura nostra hæ literæ per incuriam omissæ sunt*) indicant. Dens ut ceruis, sed equino maior, & in maxillaribus per interiores sulcos, sed summa sua parte, denticulus acutus assurgit, ne quid eò cibi inconfectum delabatur. Colore id animal est per adolescentiam, murino aut asinino: per prouectam ætatem, fusco, sed magis per extremas totius corporis margines: pilo lęuissimo, cruris maximè, nisi sub uentre, in intimo & summo crure, imò & supremo collo, pectore, armo, atq; spina. Proceritate est, duodeuiginti palmorum uulgarium & digitorum trium. Multò uelocius equo est. Fœmina singulos peperit in Britannia: aiunt tamē geminos parere. Caro illi nigra est, & fibra crassa atq; longa uti bubus: præparata tamen ut ceruina, atq; in furno cocta, in cibo ceruina est suauior. Vescitur herba, sed rarius apud nos, eo credo ingenio quo equi, qui cum panem possunt, fœnum nolunt. folio, cortice ex arbore, pane & auena lubentius. Priora uel ad triginta palmos uulgares excelsa, naturali corporis positura carpit. Si quid sit eò excelsius quod affectat, erigit se in posteriores pedes, & prioribus in arborem aut maceriem innixum, ut solent capræ, uel supra fidem extenta ore detruncat: tanta est animalis proceritas & altitudo. Bibit aquam, bibit & alam ceu ceruisiam auidissimè pariter & copiosissime, idq; sine ebrietate. Sunt qui uinum dedêre, sed id si prolixius hauserit, imitatur uitium ebrietatis. Placidissimum animal est, si cicuretur: alioqui ferox admodum, & humanum genus persequens, si non aspectu, at odore, quo maximè pollet & cane certius. Quamobrem qui per uiuaria regia illi præficiebatur, singulis annis serra dissecabat cornua. Quem comprehendit, calcibus deturbat, &, si eques est, etiam equum. Quem non ante conspectum odore præsenserit,

senserit, uoce prodit propemodũ clarè grunnientis suis. Orbũ sua fœmina, mulieres ualdè affectat, & quasi sexum nosset, pudendũ denudat. Id habet instar ceruini. Vngulam eius aduersus morbum caducũ ualere creditur. Hoc animal Noruegia Elend & Elke nominat, si benè externa uocabula nostri sonant. Equidẽ Hippelaphũ, seu equiceruum cum Aristotele & Alberto Magno dicerem. Hic enim muli caput atq; aures habere dicit equiceruũ. Ille iubam tenuem à capite ad armos protensam, aruncum peculiarem à gutture pendulum, & dorcadis cornua gestare scribit Hippelaphum. Alcem esse non putem: cum Alci nec crura flexa, sed rigida, nec cornua his similia, nec in armis iuba sit apud ueteres authores, si bene memini. Minus Hippardium crediderim, cum præsertim fœmina cornibus careat, & mari aruncus sit: quæ in Hippardium non cadunt. Tragelaphum esse dicere, uetant & dorcadis cornua, & muli caput. Adiungam ueram imaginem, & seorsum capitis sceleton unà cum suturis, ut erant naturaliter, quò certius quæ ad caput pertinent cernantur omnia. Hæc omnia Caius. Apparet autem omnino animal hoc Alces esse speciem, eandem per omnia illi quam nos exhibuimus, exceptis tantum cornibus: quæ certè Dorcadis seu capreoli in Alcium genere inueniri ab alio nemine hactenus cognouerã. nam Alce nostra, quæ similiter à Noruegis Elent uel Elke nominatur, semper magna & lata admodũ (qualia pinximus & uidimus ipsi, & Albertus quoq; describit) cornua gerit: ut testes oculati non pauci mihi asseruerunt. & ex Prussia Poloniaq;, ubi capiuntur, depictas icones cum eiusmodi cornibus miserunt amici, Io. Kentmanus, Io. Pontanus, & Ant. Schnebergerus, omnes medici doctissimi. Aristoteles quidem historiæ lib. 2. cap. 2. dorcadis cornua Hippelapho tribuit, id est, capreæ: & iubam in summis armis, & in capite descendentem tenuem: animal bisulcum esse dicit, non maius ceruo: fœminam cornibus carere. proprium ei quòd barbam gutturi annexam habeat. nasci apud Arachotos (est autem Arachosia regio maioris Asiæ, in qua Alexandria & Arachotos ciuitates sunt) ubi etiam Boues feri inueniantur. Quæ omnia uidentur Alcæ nostræ conuenire, nisi quòd Ceruo multo maior est, duplo plerũq;: & cornua non dorcadis simpliciter, sed eius quæ platyceros cognominatur, quanuis adminiculis (quæ uocant) caret, longè maioribus, &c. Quare duplex, opinor, Hippelaphus fuerit: unus uidelicet Alce nostra cornibus latis: alter uerò, Hippelaphus Aristotelis seu Arachosius, cornibus dorcadis, qui apud Noruegos etiam reperitur, eadem magnitudine qua Alce nostra platyceros: quanquã Aristoteles apud Arachotos Ceruo magnitudine parem esse dixit, siue deceptus, siue quòd reuera illic minor nascatur. duæ unius generis proximi species: utraq; inter equum & ceruum ferè ambigente natura: barba non à mento, ut cæteris, sed à larynge (id est gutture) dependente. Equiceruus noster, inquit Albertus, cicuratur etiam ad equitandi usum. tantundem enim uno die spacij, quantum Equus triduo perficit. An Hippelaphus Caij cœlo uictuq; mutato, etiam cornua mutauit? Videtur autem idem Tragelaphus ab aliJs dictus, qui ab Aristotele Hippelaphus. Vide quæ notauimus suprà in Tragelapho quorundam, cui cornua ceruina. ¶ Alces audio Rigæ in Liuonia nutriri in domibus, & per uicos urbis cicures obambulare.

TARANDVS ueteribus Græcis. Recentioribus Latinis, ut Alberto Magno Rangifer, aliJs Raingus, uocabulis à Germanico aut Scythico detortis, ut fortè etiã Tarandi nomen: quoniam aliam eius originem aut significationem non uidemus. Idem animal Ceruum Scythicum appellauerim. De eodem etiam Iulius Cæsar fortè intellexit libro 6. belli Gallici his uerbis scribens: Est (in Hercynia sylua Germaniæ) Bos Cerui figura: cuius à media fronte inter aures unum cornu existit, excelsius magisq; directum his quæ nobis nota sunt cornibus, ab eius summo sicut palmæ ramiq; latè diffunduntur. eadem est fœminæ marisq; natura: eadem forma magnitudoq; cornuum. Petrus Gillius hoc loco non rectè legit: Est Bison in Hercynia sylua, &c.

Tarandi seu Rangiferi effigies uera.



Ego planè Rangiferum à Cæsare descriptũ puto, sed parum rectè ut etiã Alcen. est enim Rangifer ueluti Bos quidam, Cerui figura. huius enim cornua gerit, magnitudine uerò superior ad Bouem accedit: & cicuratus etiã mulgetur. Cornua bina (non unum ut ipse scribit) excelsiora cæteris quæ nobis nota sunt cornibus supra caput erigit, quæ in summo palmata & ramis uel mucronibus aliquot tanquam digitis diffusa sunt. An uerò etiam fœminæ huius generis cornutæ sint, nondum mihi constat. opinor autem fœminas omnes, quorum mares ramosa habent cornua, cornibus carêre, nisi rarissimè forsan præter naturam aliter eueniat. Quòd si à Rangifero discesseris, nullum aliud animal in remotis Hercyniæ syluæ saltibus reperias, cui Cæsaris uerba conueniant. Tarando (inquit Solinus) magnitudo quæ Boui est: caput maius ceruino, nec absimile: cornua ramosa, ungula bifida, &c. In Scythia Ceruos ita cicurari, ut equitandos se præbeant, ueteres quidam & recentiores prodiderunt, de Rangiferis proculdubio fama accepta. Quamobrem Ceruum Scythicum rectè cognominabimus: &, si libuerit, etiam palmati cognomen addemus, ut Ceruum Scythicum palmatum dicamus, propter cornuũ speciem. Sed de Ceruo palmato plura superiùs indicauimus. De Rangifero etiam accipiendum puto quod Io. Boëmus scribit, in Polonia Equum syluestrẽ ceruino cornu reperiri, & sanè posset Hippelaphus dici, nõ indigniùs quàm Alcen Albertus sic nominat. sed alius Solini Hippelaphus est, ut



est,ut in Alce docui. ¶ Rangifer (inquit Albertus) reperitur in regionibus ad Septentrionem uersus Polum Arcticũ sitis, ut Noruegia, Suecia & alijs. Dicitur autem Rangifer, quasi Ramifer. tres enim ordines cornuum gerit in capite, ita ut in singulis bina sint cornua, & caput eius uirgultis (*aliàs uirgulis*) circũpositum uideatur. Ex his duo cæteris maiora sunt, in loco cornuum cerui, quæ ad perfectam magnitudinẽ augentur, adeò ut quinq; cubitorum mensuram aliquando attingant, & ramis conspiciantur uigintiquinq;. Duo etiam in medio capitis, lata ut Damarum habentur, mutilis & breuibus ramis mucronata. Deniq; alia in frõte antrorsum uersa, ossibus similiora, quibus in pugna potissimùm utitur. Hæc ille. Videtur autem tres cornuum ordines fecisse hoc modo, ut primum ordinẽ faciant cornua ipsa quà in sublime porriguntur, in quorum medio rami seu mucrones parui spectantur, superiùs autem palmæ mucronatæ. Secundi uerò ordinis sint rami maiores, proximè supra amyntêres (seu adminicula ut in ceruis nominant) positi. Tertij deniq;, amyntêres ipsi, quibus præcipuè pugnat, uti etiam Cerui. ¶ Lappi siue Lappones Equorũ loco utuntur animalibus, quæ Raingi suo sermone uocant. quibus magnitudo & color asini est, pilus hirsutus, ungulæ bifidæ, forma atq; cornua ceruorum. sed cornua lanugine quadam obducuntur. eadem tenuiora, longiora, & ramis rarioribus quàm ceruina sunt: Damianus à Goës & Munsterus. Gregarium est animal. cicuratum triginta miliaria Germanica uno die emetitur. Per niuem Equis celeriùs currit. In Scandinauia metallis præfecti quadringẽtos aut quingentos Rangiferos alere solent ad uehicula, currus, traheas quoq; ualde onustas, & equitandi usum. Mulgentur etiam, & omne genus lactarij operis ex ipsorum lacte conficitur. In eadem regione Tengillus Scricfinnorum rex equitatum habet Rangiferis insidentem: & uincit interdum Helsinglandiæ regem Argrimum, cuius equites Equis utuntur: Olaus Magnus. ¶ Ex Antonij Schnebergeri Tigurini, doctissimi in Polonia medici ad me literis: Ex magnifico quodam uiro, qui olim legatione ad regem Sueciæ functus est, & Moscouita quodam, de Rangifero hæc cognoui: animal esse gemino cornu, ceruini instar, sed magis ramoso, (*ramos intelligo mucrones ramorum propriè dictorum: nam ramos ipsos rariores quàm ceruus habet,*) ramis introrsum cõuersis, maiore, candidiore, fragili & cauernoso. in rupibus Lapporum degere: non feræ, sed placidæ naturæ, mulgeri. triginta aut ampliùs miliaria uno die conficere. pabulũ cũ eo uehi non opus esse, quòd sub niue quærat radices quibus uescatur: & maiori ex parte musco piceastri (quam Forhen Germani dicunt) uiuat. Vngulam bisulcam habere, acutam & ualidam ac si ferrea esset: ideoq; in glacie uelocissimum esse. liberè ad pastum dimitti ac facillimè reduci. Moschouita addebat in magnis campis circiter centũ aut ducẽtos greges integros Rangiferorũ reperiri. gramine saltem uesci: eandemq; rationẽ ipsis utendi ad uecturã exponebat, cuius uir illustris Sigismundus Liber Baro in Herberstein meminit in Cõmentarijs Moschouiticarum rerum. Pellem eius ostendebat undiq; albam, nisi quòd parum in dorso glauca erat. In oppido Bietz ecclesiastes quidã idemq; medicus, narrauit mihi in Massouia Rangiferos ad quadraginta tantùm adhuc superesse: eosq; ita cicures, ut inter alia armenta pascantur. Hæc ille. Sunt qui Ceruo minorem esse dicant Rangiferum, & Asello conferant. uehiculi quod trahit fundũ triangulum & carinatum fabricari solere, ut ita cõmodius sit ad sulcandum iter. non ferre calorem. in Bohemiam adductum uiuere non potuisse. Lappum qui adduxerat

ſub finem Decembris, nunquã ſe maiorem cœli caloris uim ſenſiſſe teſtatũ. Cornua huius quadrupedis Bernæ in curia uiſuntur. nos etiam Auguſtæ in ædibus ampliſſi mi uiri Ge. Fuggeri uidimus. GALLICE Rangier, Ranglier.

GERMANICE Rein/Reen/Reyner/Rainger/Reinſthier. Wirt mit groſſen ſcharen gefunden in Norwegen vnd anſtoſſenden landẽ: auch in Maſſouia/welches iſt ein gegne im künigrych Poland/aber zů vnſerer zeyt vaſt wenig. Ich halt daß ſein nam ein Teütſchen vrſprung habe von dem rennen har: dañ diß thier iſt alſo ſchnäll/daß es eins tags vff xxx. Teütſcher meylen louffen mag/ꝛc. POLONICE Renſcheron.

RHINOCEROS, uel Taurus Aethiopicus Pauſaniæ: nam alij ſunt Aethiopici illi tauri, quorũ Plinius & Aelianus me minerunt. Rhinocerotis nomen Græcum in linguis alijs pleriſq; ſeruatur. Latinè dici poſſet Naricornis. ¶ Rhinocerotis eius picturã uidimus, cuius cadauer è naufragio eiectum eſt in Tyrrhenum litus. Capite eſt ſuillo, tergore munitus ſcutulato. cornu gemino, altero puſillo in fronte, altero in nare robuſtiſſimo, quo audaciſſimè pugnat ac uincit Elephantum, Scaliger. Indorũ lingua hoc animal Sandabenamet uocat. ¶ Rhinoceros magnitudine par eſt Equo fluuiatili.



Degit

Degit autē iuxta Nilum, ab Oceano ascendens: & cum apud Indos Bouis nomine dicatur, apud Nilū nominatur Rhinoceros, Scriptor Græcus recentior innominatus. Oppianus hoc animal Oryge non multò maius esse scribit. Strabo magnitudinē Tauri ei tribuit. Plinius Elephanto longitudine propè parem facit: alij uel parem, uel paulò longiorem, humiliorē tamen, & breuioribus cruribus. ¶ Pictura quā exhibeo, Alberti Dureri est, qua clariss. ille pictor Rhinocerotē Emanueli Lusitaniæ regi anno Salutis 1515. è Cambaia Indiæ regione Vlysbonā aduectum, perpulchrè expresit.

GERM. Ein groß frömbd thier vß India/mit einem kleinen hörnle/vff dem halß oben: vnd einem anderen starcken horn vff der nasen/mit welchem er fräfenlich wider den Helfanten streyt/reyßt jm den bauch auf/vnd überwindet jn. Mag ein Naßhorn genent werden.

ELEPHAS Græcum uocabulum, Latinis etiam receptum est, dicitur & Elephantus à Cicerone



ac alijs bonis authoribus. Barrus, ut Grammatici quidam annotant, lingua Sabina Elephas dicitur: unde & ebur appellatum putat Seruius, tanquam è Barro. Barrire etiam Elephanti dicuntur à sono, ut Festus scribit, per onomatopœiam. Elephantes Italia in Lucanis primùm bello Epirotico uidit, & Boues Lucas inde dixit, Plinius & Solinus. Amat insani Bellua Ponti, Lucię boues, Seneca in Hippolyto. ITAL. Leofante.
GALL. Elephant. GERMAN. Helfant.

MONOCEROS, hoc est, Vnicornis à recentioribus nominatur, ut subaudiatur, fera, bestia, aut quadrupes: quod ab antiquioribus Asinus uel Onager uel Equus Indicus appellatur. ab Indis Cartazonus, ut Aelianus tradit. Quòd si quis Hippelaphū Indicū nominare uoluerit, nō fecerit absurdè, propter similitudinem ad utrūq; animal: quanquam alius est Hippelaphus Aristotelis.



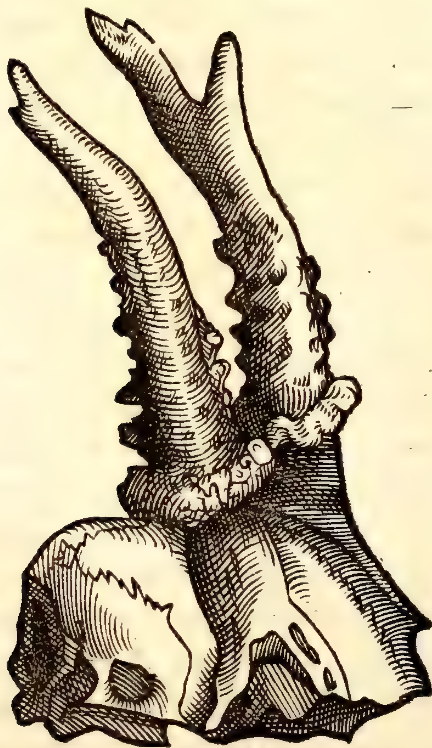
Orsei Indi uenantur asperrimam feram monocerotem, reliquo corpore equo similē, capite ceruo, pedibus elephanto, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro, &c. Plinius: qui Rhinocerotis quædam, Monoceroti attribuere uidetur, & in unam descriptionem feras diuersas confundere. Authores certè & ueteres & recentiores in describenda hac fera uariant: ita tamē ut omnes de eodem animali sentire uideantur. Color quidem cornu, & fortè etiam corporis, non conuenit: siue reuera, siue quia à scriptoribus erratum est. Sed color speciem aliam non facit. Maius ex pedum differentia discrimen fuerit. nam Aristotelis Asinus Indicus solipes est: nostra uerò icon (talis, qualis à pictoribus hodie pingitur, certi quidē nihil de ea habeo) animal ostendit bisulcum. Solinus & alij pedes Elephanti ei attribuunt. Ludouicus Romanus patritius unicorne animal Mechæ (quod Arabiæ oppidum est, sepulchro Mahometis insigne) se uidisse scribit, ungulis anteriorum (*quasi non similes etiam posteriorum sint*) pedum bifidis, caprinos pedes fermè referentibus. ¶ Monocerotis figuram (inquit Scaliger) ex Vartomani facetissima narratione adscribemus. Vnicornibus Equi magnitudo: crura, pedes, caput, Cerui. pili color balius. Equi iuba, rarior, breuior. Coxæ uillosæ. Cornu unum integrum Niceæ uidimus: alia alibi. Suffuluū unum: unū subluteum, accedens maximè ad buxeum: unum subpuniceū. Etiam habemus frustū candidū. ¶ Nos multa de Monocerote primùm in eius integra historia scripsimus: deinde in Paralipomenis libri De quadrupedibus, & rursus in eiusdem Appendice.
Reperiuntur frequenter in Polonia cornua quædam, quæ Monocerotis esse conijciunt quidam, duplici argumento: primùm quòd singula reperiri soleant, nunquam bina quod hactenus sit auditum, quanuis aliquando cum ipso craneo & reliqui corporis ossibus inueniantur: deinde quòd uis eorum cōtra magnos & difficillimos morbos explorata sit. qua de re diligentissimè Antonius Schnebergerus olim discipulus meus, nunc magnæ doctrinæ apud Sarmatas medicus, & summus naturæ perscrutator, ad me perscripsit ante quinquennium ferè, ad cornua aliquot huiusmodi spectanda, clarissimi hoc tempore in Sarmatia medici, & mathematici nostra ætate incomparabilis Ioachimi Rhætici, summi amici mei, opera admissus. Primum istorum cornuum

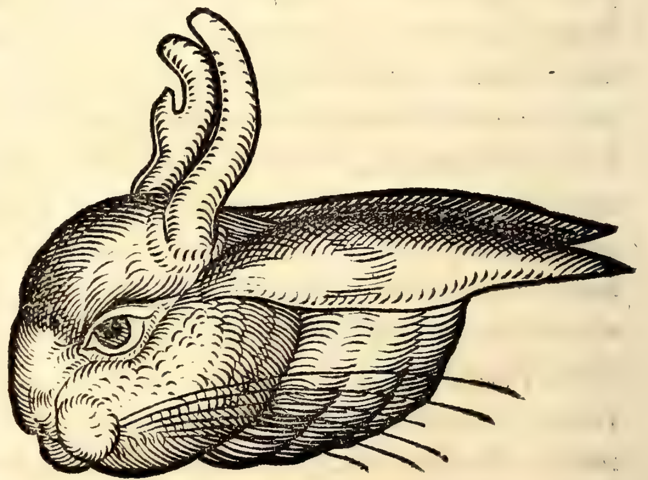
nuum (inquit) uidi longitudine orgyiæ meæ, colore subcinericeo uel subnigro: mucrone acutissimo, terete. Diameter circa radicē cornu sesquidodrantem excedebat. Superficies erat plana, nullis spirarum uersuris; substantia friabilis, figura incurua: interius colore candidissimo: qui fuscum colorem contrahit, si uinū imbiberit. Octo tales coniunctæ ei erant scissuræ (*laminæ*) quales in maiori parte quam mitto uidebis. est autem illa pars non de cornu, sed uel palati os, uel alia quæpiam ut coniicio. Inuentum est hoc cornu sub terra, non profundius pede, loco solitario, & excelso ut hîc sunt: inter duos colles sito, per quem torrens fluit, à rusticis fodientibus propter iacienda ædificij fundamēta. Percussum quidem securi cornu, in minimas partes dissectum est: generosus autem & magnificus uir Io. Frikasz (in cuius agro duo miliaria distante Cracouia, inuentum est cornu) qua potuit diligentia ne particulæ disgregarentur, è terra eximi curauit. A radice ad apicē usque totum rotundū (teres) fuit, linguę contactu adhæret. dens tantus erat, quantum complecti manus potest, suprema (uel extrinseca) parte osseus, intus cauus, in medio albus, in fine subruffus. Inuentum est autem totū animal: & ut ex magnitudine ossium facilè perspicitur, maius equo fuit. Quadrupes fuisse certum est ex humerorum, tibiarū & costarum ossibus. Quòd si dens Elephantis esset hoc cornu, ut quidam suspicantur, mireris cur nunquā (quod audierim) bina reperiātur. (*Sed neque adeò curui sunt Elephanti dētes, seu potius cornua, ut ad semicirculum ferè accedant, quemadmodum ista.*) Huius cornu uires, denario eius exhibito cum uino aut aqua borraginis, in febribus inueteratis, tertiana triū annorum, quartana, & alijs mirabiles sum expertus, &c. uomitum nonnullis mouet, & aluum deijcit. Hactenus de primo ex quatuor illis quæ uidi cornibus. Alterum huic simile erat, sed minus integrū: colore foris nigerrimo, intus candidissimo, in torrente inuentum. Tertium & quartum durissima, ita ut uel saxum & ferrum eis cedere potuisse existimem, solida usque ad mucronem. integra tamen non uidi: sed unius partem cubitalem, alterius sesquicubitalē: colore fusco, crassitudine eâdem ferè, qua præcedentia duo. Verùm priora duo cum nullas habeant rimas aut scissuras, hęc habent per longitudinem instar striarum in caulibus herbarum. Horum alterū in agro quodam repertum est, ita prominens, ut palum esse rustici existimarēt. Horum etiam ui medica multi à febribus liberati sunt. Quòd priora minùs dura fuerint, causam arbitror quoniā alterum eorum in aqua tanto tempore latuerit. alterū uerò sub terra uix bene absconditū. Vidi postea quintū simile primo. nullum ex eis directum, sed omnia curua, quædā ad semicirculū ferè. Hactenus Schnebergerus meus: qui hoc etiā addit plurima huiusmodi inueniri in Polonia, & idcirco ferè cōtemni. Reperta sunt autem apud nos quoque, in Heluetijs dico, mea memoria aliquot huiusmodi cornua: unum in Arula fluuio iuxta Brugam oppidum: alterum superiore anno Basileæ in Birsa flumine, quod ipse uidi, sed fractum. sicuti etiam tertium apud illustrē Cimbrorum comitem Guilielmum Vuernerum in arce prope Roteuillam, qui magno fragmento me donauit: quod quia iam diu non reperio, furto mihi subtractum suspicor: sed aliud mediocre à chirurgo & tonsore Basiliensi, qui in Birsa dum piscatur, reperit, accepi. In torrentibus quidem & fluuijs singula reperiri minus est mirū, ubi multo tempore partes separatæ aquarum ui in loca diuersa rapiuntur. An uerò in terra etiam semper singula reperiantur, considerandum est diligentiùs: & quærendum an de eodem animali sit cornu illud maximū, quod singulare in templo maiori Argentinæ ad columnā plurimis, ut apparet, annis iam pependit. uidetur enim eadem planè magnitudo, crassitudo, & figura, qua Schnebergerus sua descripsit. id superius post Boues feros exhibuimus. Cornua singula ueteres Monoceroti tantùm tribuerunt, quem alij alijs nominibus appellarunt, ut dictum est, & præterea Orygi (feræ nostro sæculo ignotæ ni fallor,) quem Aristoteles & Plinius unicornem faciūt: Aelianus quadricornem: Oppianus non exprimit, uidetur tamen bicornem facere. Symeon Sethi Capream etiam quæ Moschum gerit, monocerotem esse scribit, &c. Re-

centiores quidam (ut Scaliger repetit) in Aethiopia alicubi Bobus unicum è fronte media cornu prodire tradunt, pedali maius, curuitate supina, cuspide retrorsum deuexa: eosdemq́; pilo ruffo uestiri. Vnde non omnium unicorniũ cornu rectum esse colligimus. Sed cur in Polonia frequentius huiusmodi cornua reperiuntur quàm alibi? an inde suspicabimur, Vrorum quorundam ea fuisse? qui ut hodieq́; in Sarmatiæ syluis sunt, ita olim nimirum longè plures fuerunt: & cum in maioribus magisq́; desertis syluis uiuerent, nec tam assiduis uenationibus occiderentur, eorum aliquos ad grandæuam ætatem maioribus subinde cornibus insignem peruenisse uerisimile est. Nos hæc alijs consideranda proponimus. Pharmacopolæ nusquam opinor ueri Monocerotis cornua habent: sed alij adulteratum quippiam, alij cornu illius maximi & ignoti, de quo diximus, fragmenta: & non solum de cornu, sed etiam de ossibus capitis: quorum nonnulla temporis longinquitate ita affecta sunt, ut triplicem in eis substantiam deprehendas, suo quanq; interstitio diremptam, unam ferè corneam, & pallidam: alteram albiorem, molliorem q́; tertiam, lapideam, candidissimam. Audio & ex nouis insulis Monocerotis nomine cornu adferri, cõtra uenena laudatum: quod quale sit nondum resciui. quærendũ autem an sit Rhinocerotis. nam & ueteres & recentiores quidam hunc cum Monocerote confundunt. Vires quidem utriusq; cornibus propè easdem esse conijcio. ¶ Rupicapræ genus unicorne, Polonice Skalna koza, quasi rupea capra, inuenitur in monte Carpatho, & sæpe ex uenatione Cracouiam in aulam adfertur: ut retulit Albertus Moscenius Polonus, eximiæ doctrinæ iuuenis, ipsum se non semel uidisse asserens.

ITALICE Alicorno uel Vnicorno.

GALL. Licorne. GERMAN. Einhorn.



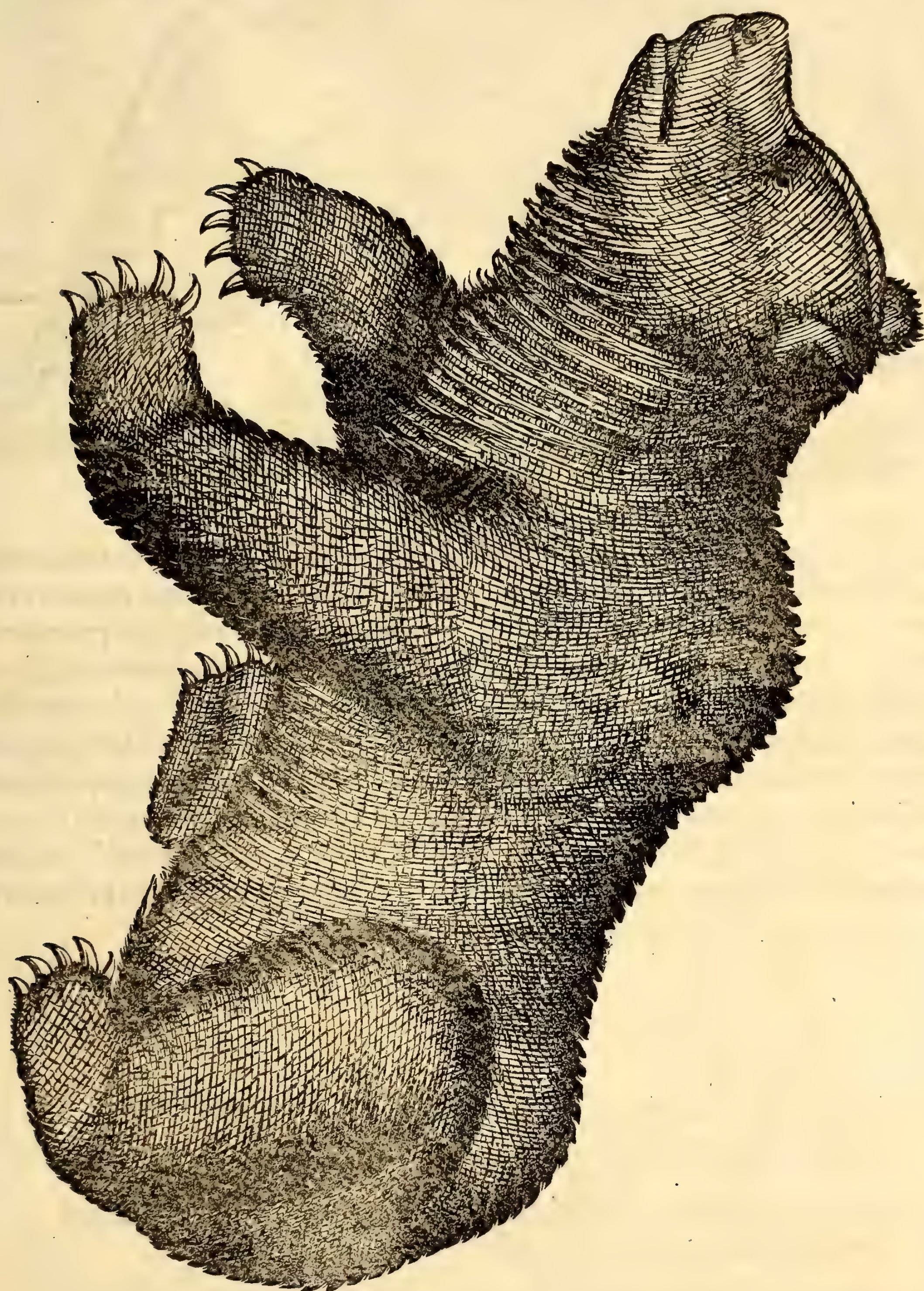


Leporis effigiem collocauimus infrà in fine Ordinis III. Quadrupedum ferorum. At hoc in loco feris cornutis subiungere libuit monstrosa leporũ capita cornuta in Saxonia (ni fallor) repertorũ: quorum icones à Io. Kentmano Miseno medico accepi. Cornua hæc (inquit) ab amico mihi donata, cùm prius à Saxoniæ principibus seruata fuissent, Leporis capiti adnata fuisse, uel ipsum cranium cui etiamnum hærent, arguit. sex ferè digitos longa sunt. Vidi & alia bina capita leporum similiter cornuta, sed nullum maioribus cornibus. Sic ille. Nos & maiorum & minorum cornuũ quæ misit figuras expressimus.

QVAD.

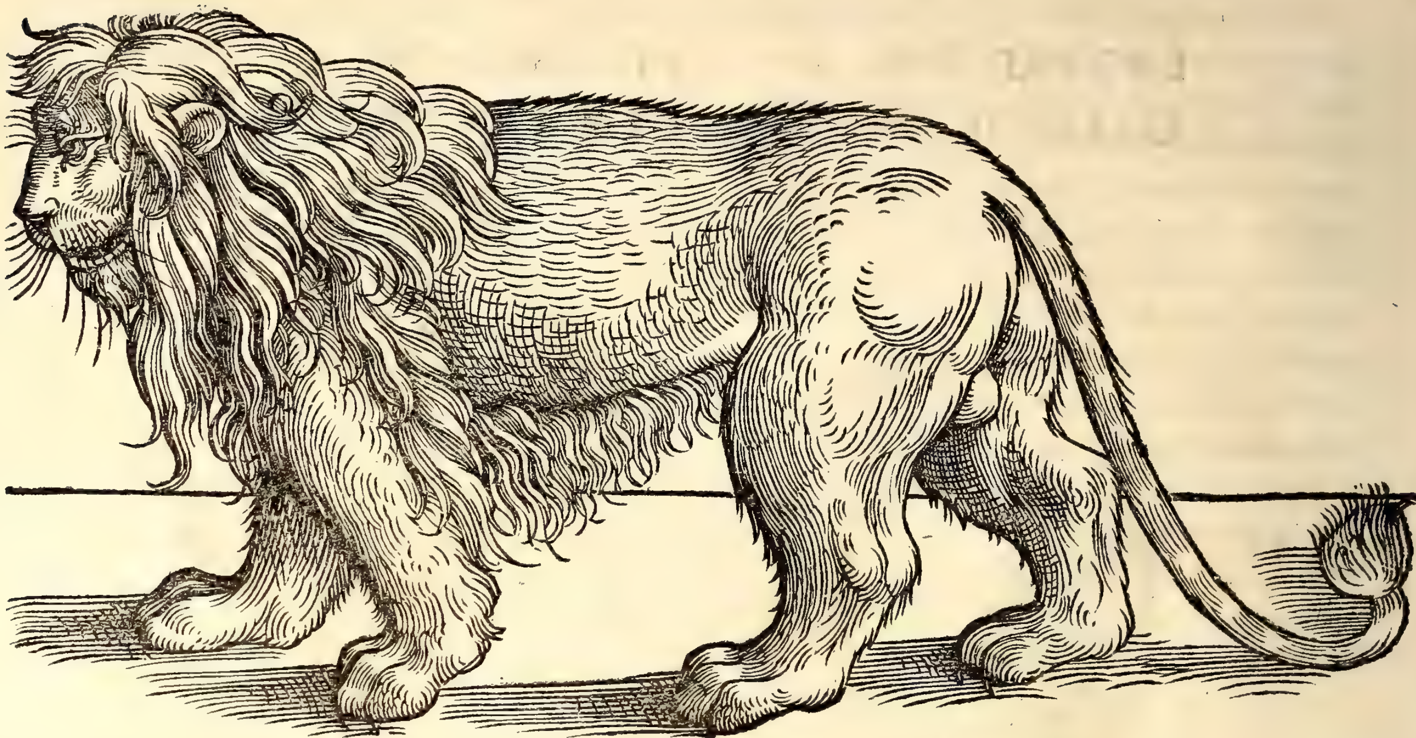
QVADRVPEDVM VIVIPARORVM FERORVM ORDO SECVNDVS, COMPLECTENS feras non cornutas maiores.

LATINE Vrſus. ITALICE Orſo.
GALLICE Ours. GERMAN. Bär.



Vrſam non parere fœtum prorſus informem, quem poſtea lambendo figuret atq; perficiat, argumento eſt fœtus ex utero matris in uenatione captæ excíſus in Polonia: quem Georgius Ioachimus Rheticus, medicus doctiſſimus, & Mathematicorũ noſtri ſæculi facilè princeps, è Cracouia dono ad me miſit. Is paulò longior digito eſt, pollicis craſſitudine, corpore pulchrè articulato, diſtinctoq; perfectè, niſi quòd poſteriora crura imperfecta adhuc retrò extenduntur à corporis trunco rectà ferè, anteriora uerò perfecta ſunt, ita ut manus etiã in palmam ſeu uolam, digitos ac ungues diſtinguantur. thoracis etiam coſtæ conſpicuæ ſunt: oculi, aures & dentes nondum.

LATINE Leo. ITALICE. Leone.
GALLICE Lyon. GERMAN. Löw.



LEO animalibus cunctis robore, animo, & crudelitate antecellit: nec feras tantùm, sed homines etiam deuorat. Nonnulli quidem multis in locis uel ducentos equites inuadere audent. Armentorum greges intrepidè aggreditur, & quos capit in proximum nemus suis catulis defert. Equites, ut dixi, est qui quinos aut senos interficiat. Quicquid apprehendit, etiamsi Camelus foret, rictu aufert. Qui montes frigidos incolunt Leones, minus habēt atrocitatis & ferociæ: quantò feruidioribus uerò locis degunt, tantò maior eorum rabies & audacia est: uelut in Temesnæ & Fessæ regnorum confinijs, Angad deserto iuxta Telensinum, quicꝙ inter Hipponam & Tunetũ degunt, quos inter celebriores & truculentiores totius Africæ Leones referunt. Vêre dum in Venerem propensi sunt, cruentam inter se exercent pugnam, octo aut duodecim unà (*unam*) Leænam insequentes, Io. Leo Africanus.

LATINE Tigris. ITALICE Tigre, uel Tigra.
GALLICE Tigre. GERMAN. Tigerthier.

Tigres uulgò dictas non uerè Tigres, sed Thôas maiores esse aliqui putant, &c. Arrianus.

Dicta est Tigris à uelocitate. hoc enim uocabulum Armeniorum lingua sagittam significat. ¶ Indi Tigrim Elephanto robustiorem multò existimant. aiunt autem eam maximi Equi magnitudine esse, uelocitate & uiribus tantis, ut nullum ei animal conferri possit. nam si quando cum Elephanto pugnat, insilire in eius caput, & facilè suffocare. Quas uerò nos uidemus & appellamus Tigres Nearchus scribit Thôas uarios & maiores esse, Arrianus in Indicis. Recentior quidam Græcus, qui sub Constantino Monomacho uixit, (cuius de natura animalium libellum manuscriptum habeo,) de Tigride & Hippotigride capita separata habet. Hippotigris (inquit) similis est Ona-

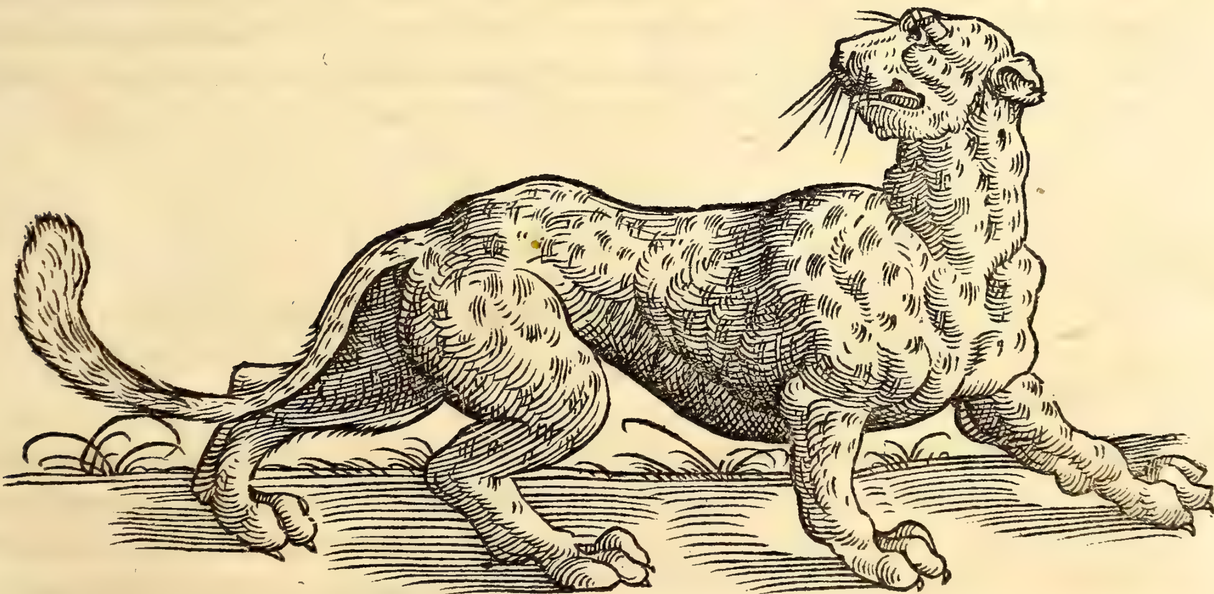


eſt Onagris, animal perniciſſimum, pelle maculoſa, colore cinereo. Huius generis feræ Romæ in Theatro exhibitæ ſunt currum trahentes agente auriga, mirabili ſpectaculo: & talis currus (Tigribus iunctus) regiam ſponſam uexit.

LATINE Panthera, Pardalis, Varia, Africana, Leopardus. Pardum Plinius à Panthera ſexu tantùm differre putat, quanquam dubitat.

ITALICE Leonpardo. GALLICE Leopard.

GERMAN. Leppard. Sind klein vnd groß. Vide ſequentes duas figuras.



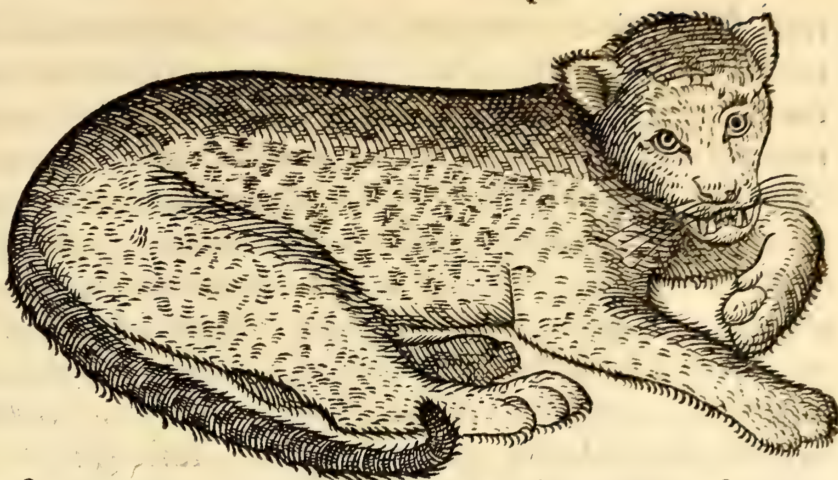
PARdalium duplex genus eſt, inquit Oppianus. ſunt enim aliæ maiores, ſed cauda minore, aliæ minores, cauda maiore, robore non inferiores. Eandem coloris uarij, & figuræ corporis ſpeciem ſimilitudinemq́ ambæ, præter caudam, gerunt, &c. Alnemer (inquit Andreas Bellunenſis) eſt animal minus Lynce, id eſt, Lupo ceruario,

Leopardo ſimile figura & colore: ſed aliquanto maius, pedibus quoq; & unguibus maioribus & acutioribus; oculis obſcuris & terribilibus, ut ipſe uidi. Idem Leopardo (qui Arabicè nominatur alfhed) fortius, ferocius, & audacius eſt. Inuadit enim & dilaniat homines. Sic ille: ex cuius uerbis coniicias alnemer, Pantherum ſeu Pardalin Oppiani maiorem eſſe: Leopardum uerò ſeu alfhed, minorem. ¶ Alius eſt Græcorum Panther, maſculini tantùm generis, qui Lupis adnumeratur. alij enim hunc ceruarium Lupum eſſe uolunt, qui uulgò Lynx nominatur: alij canarium, (ut Theodorus & Niphus ex Ariſtotele uertunt,) quem Græci etiamnum Pantherem uulgò appellant, Arabes Lupum Armenium, Turcæ Cicalum, animal uile, minus Lupo, & cætera longe degenerans. Idem animal Pantherion & Lycopantheros nominatur, &c. Qui hunc Lupũ canarium dicunt, ex Lupi Canisq; coitu natum inſinuant: quale animal nos non raró uidimus, Cani domeſtico perſimile, nulla cum Pantheris ſimilitudine. Qui uerò Lycopantherum nominant, Lupi & Pantheræ ſobolem faciunt: qui Leopardum, Leonis & Pantheræ. Sunt qui ut Pantheræ, Pardalidis, Pardiq; nomina non diſtinguant, (niſi quòd Pardalis uſitatius eſt Græcis, Panthera Latinis: Pardus Latinis frequens, in Græcis libris qui extãt ſemel tantùm legitur, quod ſciam, apud Scholiaſten Pluti Ariſtophanis, ſexu tantùm, teſte Plinio quanquam dubitante, à Panthera differre uidetur:) ita ne Leopard quidem. Leopardi certè nomẽ apud Græcos, Latinosq; ueteres hactenus non legimus, præterquàm recentiorem quendam Græcum innominatum, qui Conſtantini Monomachi ætate in libro De animalibus caput unum περὶ παρδάλεως inſcripſit, alterũ περὶ λεοπάρδου. Leæna (inquit) cum conceptum è Pardalide fœtum ediderit, ne Leo inuentum dilaniet, ſe unà cum illo abſcõdit, & plurimis aquis adulterij odorem abluit. Deinde tertium περὶ πάνθηρος: Pantherem, inquit, mater è multorum animalium coitu grauida parit. Indicus uerò Panther odoris ſui fragrantia feras ad latibulum ſuum allectas deuorat. Sic ille. Et debebat ſanè Leopardus propriè dici id tantùm animal, quod Leonis Leænæ ue cũ Pardo coitu naſcitur. Sed obtinuit ferè conſuetudo, ut Leopardus ſimpliciter pro Panthera ponatur: unde & uulgares linguæ ſua mutuantur nomina, peregrinũ animal omnes uno ferè peregrino nomine uocitantes. Græci Grammatici annotant Pardalis per a. ſcribi pro fœmina, Pordalis uerò per o. pro mare. ſed authores hoc diſcrimen obſeruare non uidentur. Pardalis quidem dicta uidetur ab Hebraico Pardes, quod eſt hortus: quòd macularum oculis tanquam floribus, pellis eius pulcherrimè ornetur. Ariſtoteles ſcribit chamæleontem habere pellem pallidam nigris diſtinctam maculis, ut Pardalia, παρδάλια, τά. ¶ In aula regis Galliarum Leopardos duorum generum ali audiuimus, magnitudine tantum differentes; maiores uituli corpulentia eſſe, humiliores, oblongiores: alteros minores ad canis molem accedere.

ITALICE Lonza. GALLICE Vnza, uel Vncia.

GERMAN. Ein Vntz/ oder kleiner Leppard. mag ein Hundleppard/(oder Hundpard/Wolfpard/) genennet werden / dann er iſt von gröſſe wie ein Rüd/ꝛc.

PANthera Pardaliſue minor uidetur, quæ à recentioribus Vncia uocatur: quanuis im propriè, ut coniicio. uidetur enim Vnciæ nomen à Lynce corruptũ. Eſt autẽ Lynx diuerſa quidẽ & ſui generis fera, Vnciæ tamen dictæ tum corporis ſpecie, tum natura & moribus ſimilis. ¶ Vnciæ effigiem hîc exhibitam Io. Caius (qui & alias multas rariſſimorum animalium icones deſcriptionesq; mihi communicauit, eo nomine de hac parte naturæ & eius ſtudioſis optimè meritus) ex Anglia ad me miſit cũ hac deſcriptione. Vncia (inquit) fera eſt ſæuiſſima, canis uillatici magnitudine, facie & aure leonina; corpore, cauda, pede & ungue felis, aſpectu truci: dente tam robuſto & acuto, ut



to, ut uel ligna diuidat: ungue ita pollet, ut eodē contra nitentes in aduersum retineat: colore per summa corporis pallescentis ochræ, per ima cineris, asperso undiq; macula nigra & frequenti, cauda reliquo corpore aliquanto obscuriori & grandiori macula. Auris intus pallet sine nigro, foris nigricat sine pallore, si unam flauam & obscuram maculam è medio eximas. Ea è duplici pelle (ea uidelicet quæ è regione exteriori maxillæ assurgit, & quæ à summo capite conuenit) in summa aure coeunte, constituta est, facileq; in sicco capite (quale domi meæ habeo) & uideri & separari eædem possunt. Reliquum caput totum est maculosum frequentissima macula nigra, (ut & reliquum corpus,) nisi ea parte quæ inter nasum & oculum est, qua nullę sunt, nisi utrinq; duæ, & eæ paruæ: quemadmodum & cæteræ omnes in extremis & imis partibus, reliquis sunt minores. maculæ in summis quidem crurū partibus & in cauda, nigriores sunt & singulares, per latera uerò compositæ, quasi singulæ maculæ ex quatuor fierent. Ordo nullus est in maculis, nisi in labro superiori, ubi ordines quinq; sunt. In primo & superiori, duæ discretæ: in secundo, sex coniunctæ, ut linea esse uideantur. Hi duo ordines liberi sunt, nec inter se commisti. In tertio ordine, octo coniunctæ sunt, sed cum quarto ubi finit commiscentur. Quartus & quintus in suo principio (quod ad nasum habent) tenui admodum discrimine separati, statim se committunt, & unà decurrunt per totum superius labrum, faciuntq; non maculam per totum id, sed latam lineam. In mortuo animali ita se habent maculæ, propter cutis (puto) cōtractionem. In uiuo maculæ istæ in suis quæq; ordinibus uidentur separatæ. In ipso medio inter hos utrinq; ordines, aliæ minores sunt exactè per quincuncem dispositę. Sed in imo labro maculæ, etsi magnitudinē, non tamen ordinem seruant. Nasus nigrescit, linea per longitudinem perq; summam tantum superficiem inducta leniter. Oculi glauci sunt. Dentes illi anteriores hinc inde sex sunt, humanis non absimiles, nisi quòd ex his, qui in medio collocantur, minores: qui per extrema, maiores sunt, ut & superiores imis. His utrinq; dens grandis, acutus, atq; longus est, in ima maxilla cæteris iunctus, in superiori, tanto spacio disiunctus, quanto dens inferior capi possit. Hi labris uelantur in uiuo animali, sed in mortuo non item, reductis præ siccitate labris. Grandis ille dens, longus est digitos Romanos duos, in ambitu ad radicem non nisi digitis duobus cum semisse comprehensus. Denti inest cauitas quædam exilis per totam longitudinem, quæ tamen non apparet nisi rumpatur dens. Inferior maxilla durum os est & rigidū, tres dentes habens magnitudine inæquales, ut & superior, quatuor. Caua etiam ea est intus per longitudinem. Inter magnum dentem & maxillariū primum inferioris maxillæ, spacium est unius digiti uacuū, à quo positus statim est primus, cæteris duobus minor. huic contiguus alius est grandior, & post hunc tertius etiam, secundo maior. In summa maxilla, in medio illo spacio (quod digiti unius Romani esse dixi) inter dentem grandem & primum maxillarem, dens est exiguus admodum & informis, demittens se tantum leniter è maxilla, nullo inferiore, qui illi respondeat, existente. Dimidiati digiti post eum spacio, secundus est, cui iunctus tertius est, & post hunc quartus. Inter se ita superiores & inferiores maxillares morsu cōmittuntur, ut pectinatim coeant. Duo priores in inferiori, & secundus & tertius in superiori maxilla dentes, eius sunt figuræ, cuius est iris in summo diademate coronatorum aureorum regis Angliæ atq; Franciæ. Eius etiam figuræ tertius est in infe-

riori, & quartus in superiori, nisi quòd interior utriusque ala, quæ gulæ propior est, natura demitur. His coniuncti nulli erant alij in utraque maxilla. An post interuallum unius digiti, finita dentium serie, relictum integrũ, alij erant inserti, nescio. Illud scio, non nisi post id spacij amputatas maxillas, quasi studio monstrandi dentes id esset factum, indicioque nullos superfuisse. Viuit ex carne. fœmina mare crudelior est & minor. Vtriusque sexus una, ad nos ex Mauritania est aduecta naue. Nascũtur in Libya. Si quod illis coeundi statum tempus est, hic mẽsis Iunius est. nam hoc mas fœminam superuenit. Leones cicurari possunt, id quod ex hoc intelligo, quòd in urbe Londino, & in arce Londinensi Leones custodum suorum oscula excipiunt, cõtactum admittunt, & colludunt. Ipse uidi. ista animalia, tam ferocia sunt, ut custos cum primo uellet de loco in locum mouere, cogebatur fuste in caput acto (ut aiunt) semimortua reddere, atque ita in capsa lignea ad hoc facta, & respirationis gratia perforata reponere, atque transportare. Post horam reuiuiscebant tamen hæc, ut cati, non nisi extremis iniurijs obnoxia morti. Itidem fecit custos cum è capsa exemit. Iam uerò nouas rationes inuenerũt reponendi & eximendi, trahendo ea in capsam fune, & eam promouendo. Aiunt hæc animalia sæpe cum Leone contendere. Paruũ canem non lædunt, nisi fames urgeat: magnum uel satiati lacerant. Iratum, uocem ædit irati canis, r. literam geminantis, sed quàm quiuis canis maiorẽ, ex amplo pectore & arteria ductam: qualemque canis uillaticus redderet, si in cupa grandiori inclusus, ad iram stimularetur. Quod scribunt esse cane longius, id mihi non uidetur. nam sunt apud nos multi canes uillatici, qui longitudine æquent. pecuario tamẽ & maior est & longior, ut & uillatico humilior. Vanum est: quem Vncia uulnerauerit, eum murium concursu permictũ interire. Nã nos uidimus duos custodes ab una Vncia uulneratos, nec tamen mures accurrerunt, nec perminxerũt, neque ex uulnere grauius quid est insecutum, quàm si ex sano cane, aut incisione leui uulnus esset. Quem ferit, caput petit si possit, idque aut ex insidijs, si imparem se putet: aut simulata beneuolentia. Ita enim canem uillaticũ (sic M. Varro & Columella eum nominant, quem hodie Molossum uocant: cuius generis præcipui pugnacesque apud nos sunt in Britannia, ut si uspiam terrarum, adeò ut ne cum urso quidẽ certare singulari certamine uereantur) dudum interfecit intromissum. primo enim conspectu, caudæ motu applaudebat: mox se ꝓsternebat tanquã supplex, tum appropinquabat uelut ludibunda, exporrecto pede uno, ut feles solent cum ludere gestiunt. tandem ubi securũ putabat canem, ac de uita parũ sollicitum, nacta opportunitate, impetu insultabat, ac morsu iugulũ petijt, nec nisi mortuũ dimisit. à morte, ungue lacerando, pectus aperuit, & cor eduxit, primũque uorauit, crudeli more. Hucusque Caius. ¶ Alphec (*meliùs Alphed, quod nomen Andreas Bellunensis simpliciter Leopardum interpretatur. Vide supra in Panthera*) animal est perquàm ferox & noxium: multi in Italia, Gallia & Germania Leunzam (malim Vnciam) uocant, Albertus. Vncia (inquit Isidorus, neque apud antiquiorem Isidoro ullum hoc nomen legi puto) est animal sæuissimum, non altius cane, sed longius corpore. canibus ualde infensum. prædam non edit nisi in sublimi. & sæpe cum ad arborem uenit, à summo ramo suspensam uorat, &c. Aliqui corruptius Lauzanum pro Vncia scripsisse uidentur.

LATINE Genetha, uel potiùs Genetta, aut Ginetta apud Albertum & recentiores. Forsan genus quoddam Pantherij, seu Pantheris Thoisue minoris. ¶ Genetha ardua non ascendit, sed in humilibus locis & iuxta riuos degit, Isidorus: quo nemo antiquior puto hoc nomine usus est. Ginettas Hispania mittit, forma & moribus domesticis Mustelis, quas Itali Foinos uocant, similes, pelle uaria, ac nigro & cinereo alternantibus maculis distincta, Cardanus. Cõtra quem Scaliger: Quũ domestica Mustela (inquit) perpusilla bestiola sit, quomodo Ginettarũ speciem ei attribuere ausus est?

Ginettæ pellis, qualis apud pellifices ſpectatur.



ſus eſt. Vnius Ginettæ corium amplius tricenas continet Muſtelinas pelliculas. Lutram enim maximam æquat. Deniq; Muſtelæ nihil, præter auriculas. Pilo uerò longè diuerſa. Si tam eſſet inuentu rara, quàm admirabili pulchritudine eſt: ſine controuerſia, præter cæteras ſummo in precio futura erat. Macularum crebritas, ordo, uegetus ſplendor nulli cedit. Idem in Hiſpania hoc animal generari ſcribit. ¶ Genethas Conſtantinopoli per domos, cicures uagari ſinunt, tanquam Catos, Bellonius.

Ginettæ icon à Bellonio exhibita, neſcio quàm accuratè facta. macularum quidem ſpecie pellis differt ab illa, quam nos probè ſciteq́; à pictore noſtro expreſſam dedimus.



GALLICE Ginette. GERMAN. Genithkatz.

Hanc iconem doctus & nobilis quidam uir Mediolani nobis olim pingendam curauit. accuratiorẽ aliam ad finem huius libri dabimus.



LATINE Catus aut Felis Zibethi uel Zibetti: Catus Zibethicus Scaligero. Nonnulli è recentioribus Græcis, ut scribunt Hermolaus & Ruellius, hoc animalis genus Zapetion appellant: & eodem nomine cõpositionis (seu odoramenti) genus, quod ex animalis moscho, agallocho & ambare constat: quæ etiam net uocatur à Græcis quibusdam uocabulo Arabico, & aliter algalia: hodie pharmacopœis galia moschata: Gallis uulgo ciuetta. Aëtius suffumigium regiũ uocat: sed styracẽ addit. Fortè autem Zibetti nomen originis Hebraicæ fuerit, sicut & Cyphi medicis notũ, (unde Cypriarum auicularum nomen seplasiarij Galli detorserunt,) & à suffitu (ut coniicio) dictum, caua enim uel cauot Hebræis urere significat, ut Græcis καίω καύσω: nimirum quod qui ex hoc animali colligitur succus, eodem ferè odore, quo cyphi suffitum percipiatur. ¶ Aliqui hanc feram ad Pantheræ uel Pantheris genus pertinere coniiciunt: Bellonius Hyænam esse suspicatur. ego uerò sui generis Indicum Aethiopicúmue animal esse dixerim. ¶ In animalis huius, tam masculi quàm fœminæ genitalibus folliculum odorati humoris feracem gigni Cardanus tradit: distinctius uerò Alexander Benedictus: Odoramentum (inquit) ex hoc animali colligitur, in fœmina inter genitale & aluum, in mari inter genitale membrum ac testes. ¶ Zibeth (inquit Scaliger) uocatur odoramẽtum quoddam pingue, crassum, nigri saponis facie: quod sudor est animalis, & strigmentum quoddam: non semen, ut quidam putant, nec humor exactus è loculis genitalibus. extergitur autem cochleario argenteo æreóue, aut quod nonnulli magis probant, corneo. neq; uerum est, quod aliqui aiunt, nullo unquã tempore mitescere. Tres Romæ uidimus apud Cardinalem Galeottum. Vnum Mantuæ. Romanenses illos pipionum carne ad succi prouentum ali uidebamus. nõ nisi irritatis peti atq; distringi. quoniam & plus materiæ cieretur, & odoratius esset uirus illud. Tantum q; abest ut essent implacabiles, ut unus eorum humeris gestari se pateretur. Ab Alexandria aduectos illos aiebant Cardinali. neq; enim in Hispania gignuntur, ut aliqui fortè putant. Ladanũ & Zibeth maximè sunt affinia. Collectum Ladanum (quippe è Creta quàm recentissimum allatum habuimus) tam malè olet, quàm Zibeth, cum detergitur. Tempore & arte purificatum deponit uirus, & fit suaue. sic & Zibeth. ¶ Ex literis Io. Caij Angli ad me: Nuper fortuna mihi Zibettum animal ex Africa obtulit. Id curiosius ad uiuum atq; diligentius depictum ad te mitto, ut non sit ouum ouo similius. Id fele quouis maius est, & taxo paulò minus, facie acuta ut taxi aut martis, aure breui obtusa & orbiculari, intus pallida, foris nigra, nisi in marginibus, ubi pallescit. Oculo cœruleo & cœlesti, crure & pede nigro, explanato q; magis quàm feli: ungue item nigro, nec in pede abdito, nec ita adunco ut feli, dente magis quàm ungue timendum. Totum est maculosum. Etenim nasus illi niger est. ima pars maxillæ superioris pallescit, media nigrescit: inde ad uerticem melino colore est. Inferior maxilla nigra est tota. Setæ in labro superiori albæ sunt in pallida cute, ut & paulò supra oculum duæ aliæ albæ, in cute nigra. Guttur nigrescit. Paulò infra supra q; aurem lineæ tres nigræ oriuntur, quarũ prima, rectà de-

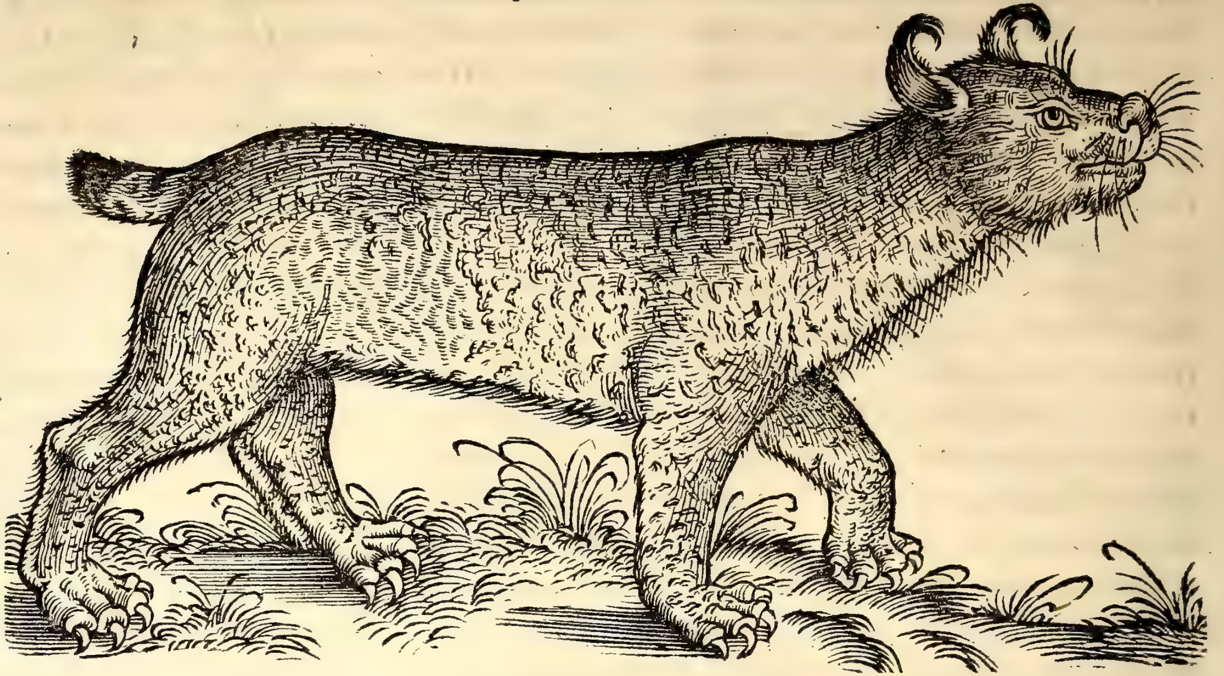
ctà descendit ad guttur: secunda, obliquè defertur ad mediam colli longitudinē: tertia obliquè item ad armum ferè pertinet. Paulò infra id loci, contrario ducto, aliæ lineæ exorsæ, semicirculari penè modo ascendunt ad spinam per armū, idq; per armi tantum regionem. Nam cæterum corpus macularum lineas (seu ordines) abruptas aut continuas, per corporis longitudinem dispositas, aut productas habet. Etenim quæ per spinam tenditur una, longa est & cōtinua, ab armis incipiens: secunda una item, sed abrupta ut & tertia. Quarta & quæ deinceps sunt, maculæ discretæ sunt, sed ita ut in longitudinem porrigatur earum positio. Cauda illi ex dimidio priori maculata, ex posteriori nigra ex toto est. Pilus per faciē, tibiam, atq; pedē, mollis est & sessilis: per reliquū corpus, profundus, rigidus, & erectus. Maculæ penitus descendunt, non per summa tantum incūbunt. Lingua non scabra, sed læuis est. Sub cauda meatus est, ut cæteris animalibus, per quem alui excrementum egerit. Paulò inferius, ciuettæ receptaculum est. Pari post spacio pudendum masculinum est, in corpore abditum. Iratum, uocem edit irati canis r. literam geminantis. Aliter affectū, felis, cum adhuc sit iuuenis, sed submissam. Longum est zibettum à capite ad caudam, pedem unum, palmos tres, & digitum unum Romanum. Crassum, sub uentre maximè, quà maximū est, pedem unum, palmos duos, & digitos tres Romanos. Mansuetum animal hoc nostrum est, & tractabile. Vendebatur libris octo nostratibus, hoc est coronatis Gallicis uiginti quatuor, aut florenis rhenensibus quadraginta octo. Hæc omnia Caius. ¶ Tua Zibethici Cati imago (inquit Io. Kentmannus ad me) non probè expressa est: ea quam mitto (*misit autē illi quā à Io. Caio accepi undiquaq; similem*) accuratè depicta est ad huius generis animal uiuū, quod illustrissimus Saxoniæ dux elector Io. Fridericus septuaginta taleris (*taleri precium est circiter denarios argenteos octo cum dimidio*) emptum habuit, anno Domini 1545. Animal est mundiciæ studiosum. locus in quo degit, euerri debet quotidie, & uasa elui. longum erat ulnam communem, dentibus instar Canis armatum. Succus odoratus quo turget, bis in septimana ei demebatur: secus enim affricabando se ad quæuis ꝓxima, eum exprimebat. Cibi auidissimum & uorax est. consumebat enim quotidie oua elixa dura numero quindecim, singula decorticata singulis bucceis: aut carnis libras (*16. unciarum nimirum*) duas, aut pipiones duos, aut duos gallinaceos pullos. Omnem eius cibum in aquam imponebat minister. Postea cum is princeps amico cuidam hanc felem donasset, negligentius tractata breui interijt. Quanquā autem sumptuosa sit eius nutritio, pretio succi qui ex eo colligitur, sumptus pensatur non sine lucro. Hæc ille. ¶ Zibethi feles, (inquit Io. Leo Africanus) naturæ syluaticæ sunt, atq; in Aethiopiæ syluis reperiuntur. Mercatores catulos saltem cōparant: quos lacte, furfure & carne nutrientes in caueis alunt. excrementum uerò bis uel ter singulis diebus excipiunt, quod quidem animalculi sudor est. nam uirgula crebris ictibus percussum frequenter per caueam agitatur donec erumpat sudor: quem sub coxis, brachijs, collo & cauda excipiunt: quod quidem excrementum uulgò Zibethum dicitur.

LATINE Lynx uel Lupus ceruarius, uel Chaus, uel Raphius, & Thos secundum aliquos. Chaus animal (inquit Plinius) quod Galli Raphium uocant Lupi effigie, Pardorum maculis. ¶ Vnciæ nomen quanquam recentiores Leopardo seu Pantheræ minori tribuunt, à Lynce tamen corruptū uidetur. est autem & ingenio & corporis effigie simile animal. cauda breuior Lynci, illi longior, &c.

ITAL. Lupo ceruero. GALLICE Loup ceruier.

GERM. Luchs oder Lux. ANGLICE Luzarne.

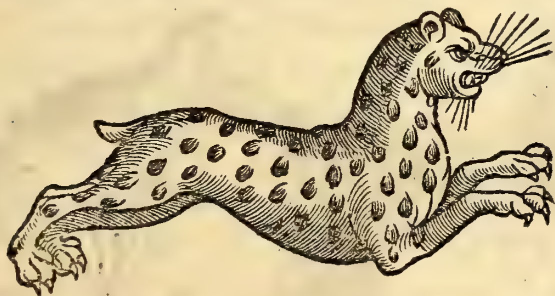
Icon hæc proba est, excepta facie, qua Felem referre debebat. meliorem quæres sub finem huius libri.



Est in arce Londinensi (inquit Io. Caius) animal carniuorum, agni bimestris magnitudine, corpore toto, capite, ore, pede & ungue felis. Sed sua barba atque cauda, illa, utrinque dependente, ex dimidio anteriori nigra, posteriori alba: hac, breui atque crassa, ex dimidio superiori ruffa, inferiori nigra. Oculo flauescente, cilio obscurè albicante. Aure, ut cati, erecta, pilo intus albo & tenui repleta, foris albo & nigro uestita, sed ita ut summa pars nigro, media, triangulari ferè modo, candido, & ima nigro uestiatur. Nec est ea contenta suo orbe finiri, nisi etiam & anterior eius pars seu extrema margo & posterior etiam, eo modo recuruetur in auersum, quo modo margines galeri sacerdotis Græcæ apud Venetos ecclesiæ ad superiora replicantur. Summis auribus insident pili aliquot nigri, ueluti cristæ. Color animali est in extima parte, ruffus, in intima albus, sed respersus hîc fuscis & ferè per quincuncem dispositis, illic sui coloris obscurioribus maculis, singulari pilo candido & item frequenti per uniuersum corpus præter cætera conspicuus, ut est in quibusdam cuniculorum nigris pellibus. Ex utraque nasi parte, maculæ quatuor sunt, ordine recto positæ. In utroque labro, ut nunc dicemus. In superiori labro, quinque sunt macularũ ordines æquidistantes. In primo ordine & summo, quatuor: in secundo, quinque: in tertio, octo: in quarto, quinque: in quinto, quatuor sunt, & hæ etiam in suo quæque ordine æquidistantes. In imo labro, septem sunt tantũ insigniores, duobus ordinibus collocatæ. In primo, quatuor, ad ipsam labri oram: in secundo post eas, tres aliæ: post has, aliæ minores, sed non ita certa lege dispositæ ut superiores. In superiori labro, utrinque extant pili quidam rigidiores atque albi, ut in catis & leonibus. Nasus illi ruffescit pallidè, distinctus à cætera facie undequaque linea nigra. Extremum nasum per longitudinem alia linea (ut in Vncia) diuidit, sed per summa tantum leuiter ducta, non per ima altius impressa. Pes illi callosus est, & unguis, ut Feli & Vnciæ, in pede abditus, nec nisi appetendo prætendit, ut illæ. Scandit mirum in modum, ita, ut, ea in re quid possit, ipsa natura uel in cauea docet. Mobile animal est, & loco stare nescit, adeò ut nisi fortè fortuna Pici martij uox ex corbe cuiusdam rustici, (qui tum Leones uidendi caussa uenerat) quietum reddidisset & attentũ, nulla fuisset spes exquisitioris delineamenti. Eo præsente, quietissimum erat: illo discedente, nusquam consistebat. Quamobrem coactus eram misso post rusticum famulo, uocalem illum emere, quo præsente, mirabundum tantisper constitit, dum confecto negotio atque absoluto opere discedendũ fuit. **Luzarne** nostri uocant, Leunciámne an Lyncem ex uocum symphonia dicturi, ambiguum est. Pellis in usu est magnatum, & precijs uenditur amplioribus. Nõ excandescit

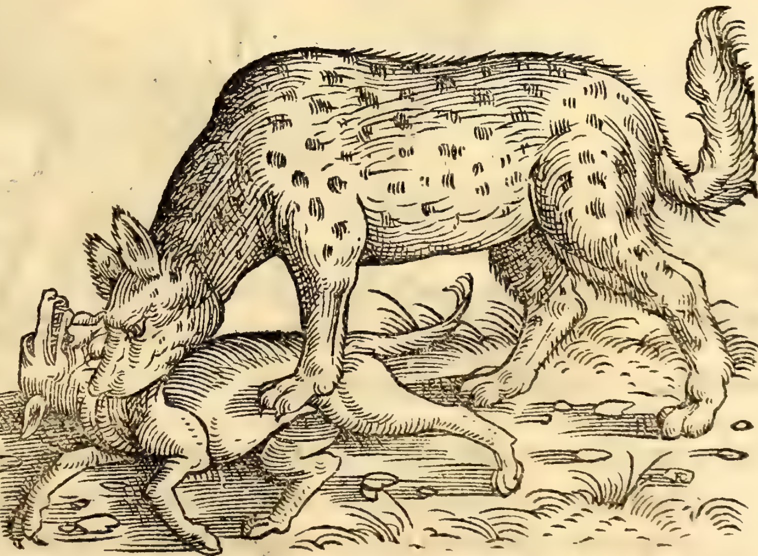
candeſcit niſi in iniurioſos. Vocem reddit qualem felis, cum ſuccenſet ſocio cibum prærepturo. Cuſtodi blandum eſt & mite, nec in quenquã ſæuum. Hactenus Caius. ¶ Inuſitatæ formæ animal anno Domini M. D. XLVIII. menſe Maio è ſylua Aureliana in agrum Bituricenſium impetum fecit, tanta feritate, ut nemo agricolarum aut uiatorum tutus ullis armis eſſet. Mediæ inter Lupum & Ceruũ naturæ fuit, (*dicere forſan uoluit Lupum ceruariũ fuiſſe,*) antea illis in locis ignotum. Hæc ex Chronicis cuiuſdam, qui addidit Paralipomena hiſtoriæ Carionis. Ego, ſi bene memini, non in Gallia natum animal ita graſſatum eſſe accepi, ſed Leopardum, qui ex aula Regis, ubi alebatur, euaſerat. & hoc alicubi in Hiſtoria quadrupedum à me literis mandatũ puto, locus iam non occurrit, id cũ legiſſet Io. Caius, ſic ad me ſcripſit: Quod ſcribis de Leopardo regis Galliæ, poteſt etiam ſcribi de quodam quem habuit Angliæ rex Henricus octauus, uti mihi retulit nobilis quidam ſeptuagenarius eius olim familiæ. Sic ille: & certè uериſimilius eſt, Pantheræ quàm Lyncis tantum robur & tantam ſæuitiam fuiſſe. ¶ Cæſar Scaliger libri de ſubtilitate ad Cardanum, Exercitationis 210. prima parte, ſentire uidetur feram quæ Luberna uulgò dicatur, fœminam eſſe: Lyncem uerò marem, Lupũ ceruariũ ſcilicet. Huic.n.(inquit) breues, orbiculares, diſtinctæ maculæ: illi productæ, & admodum continuæ pleræq;. Lupi autem dici uidentur ab auiditate. uicina enim omnia populantur. quocirca in Scandinauia ubi Lyncum frequentia, aliarum ferarũ inſignis raritas. ad uictum maxima ex parte agreſtiũ felium prædam faciunt. Ceruorum eſſe hoſtes acerrimos (unde ceruarij nimirum cognominantur) ex Oppiano diſces: qui luculentiſſimis uerſibus eiuſmodi pingit uenationem, qualem pugnam Delphinis & Amiarũ: ac Thoas uocat. Sic ille. Sed cum Lynces etiam alibi ab Oppiano nominentur, quorum genera duo facit, Thós ne an Lynx ſit Luchſa noſtra, conſiderandum eſt.

ALIA Lyncis effigies (ex tabula regionum Septentrionalium Olai Magni) Felem ſylueſtrem perſequentis. GERMANICE **Der klein Luchs/ wirt in Gottland gefunden/ jaget die wilden katzen.**





Hanc imaginem Hyænæ *in ueteri Græco codice manuſcripto poematum* Oppiani *reperi. mihi quidem non placet.*



LATINE Hyæna uel Belbus: cuius hæc imago eſt, qualem in uetuſto codice Græco poëmatũ Oppiani manuſcripto reperimus. Vomitionẽ hominis imitari traditur ad ſolicitandos canes, quos inuadat, ut ex Ariſtotele Plinius repetit. Hyænæ aũt nomen factum eſt, ab eo quòd eius dorſum ſeta duriore & longiore tanquam ſuilla rigeat: corpus reliquum, quod cærulei coloris (ut Oppianus tradit) tęniæ diſtinguunt, non item. Phryges & Bithyni Hyænam Ganon uocitant, Heſychius:

ſed Glanon uidetur legendum ex Ariſtotele: quanquã Auguſtinus Niphus etiam Hyænam Epheſij Gannum (n. duplici) uocari, ex Philopono annotauit. Et nimirum etiam Glanis piſcis graſſator ac uoraciſſimus (Siluro opinor cognatus) ab hac quadrupede ſuum nomen accepit. Arabicè Zabo uel Dabu nominatur. Syriacè Dabha uel Dahab. In ſacris literis bis legimus Zeebe ereb, & ſemel Araboth: interpretes uariant, nam Lupos Arabiæ, aut ſolitudinum, aut ueſpertinos interpretantur. ego Hyænas eſſe crediderim: quæ ueſperi & noctu graſſantur, Lupis alioqui ſimiles in multis: ſed magis quàm illi aſtuti, malefici, uoraces atq; crudeles. ¶ Dabuh (inquit Io. Leo Africanus) Arabica appellatione, Africanis Ieſef dicitur. Animal id & magnitudine & forma Lupum refert, pedes & crura homini ſimile. Reliquo beſtiarum generi non eſt noxiũ, ſed humana corpora ſepulchris euellit ac deuorat, abiectum alioqui ac ſimplex animal. Venatores antrum in quo degit edocti, tympanũ cantantes pulſant: cuius harmonia demulſum, nõ animaduerſis technis, ſolido fune crura conſtrictum extrahitur ac interficitur. Sic ille. quibus perlectis ſtatim animaduerti animal quod uulgò Papionem uel Babuin aliqui nominãt, omnino Hyænam eſſe. Olim Arctopithecum eſſe ſuſpicabar, (propter informem & urſinam ferè corporis craſſitiem, & ceu manuũ pedumq; cum eiſdem in Simia aut homine partibus ſimilitudinem, quodq; arbores ſimiliter aſcendit, & ijſdem ueſcitur cibis:) quæ omnia tamen non ſolum cum Simia, ſed etiam Vrſo ferè, ut & pili colorem, communia habet, tanquam Arctocyon quidam, hoc eſt ex Cane & Vrſo compoſitum animal. Bellunenſis Cani ſimile eſſe dicit, medium inter Lupum & Canem, noctu latrare: in Syria abundare inter Damaſcum & Berytum. Eius figuram hîc adijcio, qualem reperi in charta quadam typis excuſa.



In eadem charta deſcriptio Germanica continebatur huiuſmodi: Hoc animal Papio (Pauyon Germanicè ſcribitur) à frequente populo ſpectatum Auguſtæ Vindelicorũ, anno Salutis 1551. in magnis Indiæ ſolitudinibus, & rarò quidẽ, reperitur. Veſcitur malis, pyris, & alijs arborum fructibus; apud nos etiam pane. in potu uinum amat.

amat. Eſuriens conſcendit arbores, easq; concutit, ut fructus decidant. Quòd ſi Elephantum ſub arbore uiderit, nihil curat: alia uerò animalia cum ferre non poſſit, omnibus modis repellere conatur. Natura alacre eſt, & præcipuè cum mulieres uiderit (ad libidinem pronum) alacritatem ſuam oſtendit. Digitos in pedibus quatuor humanæ manus digitis ſimiles habet. Fœmina in hoc genere ſemper geminos parere ſolet, marem ſimul & fœminam. Hæc ad uerbũ ex charta illa reddidimus. Papionem quẽ pingis (inquit Petrus Coudenbergius, pharmacopola Antuerpienſis eximius, in epiſtola ad me) uidi uiuũ: nec ineptè depictus eſt anum oſtentans. nam ad nutum, haud ſecus atq; caput reliqua animalia, eum uertebat, frequentiùs populo oſtentans. ¶ Sub genere uno cõmuni, ſed quod noĩe uacat, ſunt Lupus, Canis, Tigris, Vulpes, & Hyæna, Scaliger. ¶ Ego aliquando Simiarum generis cum propter cauſas prædictas hoc animal eſſe conijciebam: tum quia Babuini nomen, ad Papionis nomen alludit. Sunt autem Babuini (ut Io. Leo Africanus ſcribit) Simiæ non caudatæ. uerùm Papio (ut apparet) caudam breuem gerit. qui ſi non Arctopitheci, Lycopitheci tamen nomen ex Lupo & Simia compoſitum, corporis ſimul & morum ratione meretur. Quòd ſi Hyæna hæc eſt, ut omnino perſuaſus ſum, (nam & Arabes medici, ut Auicenna de animali Dabha nomine, eadem ſcribunt, quæ de Hyæna Græci,) nõ erit Lupus aureus Oppiani (is enim Hyænæ ſeorſim meminit) ut Bellonius conijcit in Singularibus ſuis libro 2. cap. 108. Paruus quidam Lupus (inquit) in Cilicia & tota ferè Aſia reperitur, qui rapit & aufert quæcunq; inuenerit noctu circa dormientes, (ad quos proximè accedit) ut pileos, ocreas, frenos, calceos, & huiuſmodi. Forma ei inter Lupum & Canem eſt. Multi eius ueteres tum Græci tum Arabes (Arabicũ nomen non exprimit) meminerũt. Græci hodie uulgò appellant Squilachi (σκύλακοι *nimirum multitudinis numerò pro* σκύλακες:) & hic eſſe uidetur quẽ Græci authores Lupum chryſeon, id eſt, aureum, cognominant. Non multò minor eſt Lupo. Noctu incluſus, Canis inſtar latrat. Nunquam ſolus reperitur. eſt enim gregarius, adeò ut aliquando ducenti in unum gregẽ coëant, & nihil per Ciliciam hoc animali frequentius ſit. Vociferantur autem in grege alius poſt alium, ac ſi Canis uocem hau hau repeteret. Color eis egregiè flauus eſt: quamobrem pellis eorum ueſtibus fulciendis deſtinata non paruo illic in precio eſt. Hæc ille. Atqui ſolus Oppianus Lupi aurei meminit: qui in altis montibus degat, Lupo præſtantior fera ac robuſtiſſima, præſertim ore & dentibus, ita ut æs & ſaxa aliquando perforet. at Papio inferior uiliorq; eſt Lupo. quamobrem Papionem, Hyænam eſſe concludimus, multis hactenus ſeculis re, nomine & figura doctiſſimis etiam uiris ignotam. ¶ Quod ad nomen Dabha, Syriacum illud uel Chaldaicum eſſe apparet. Deeba Chaldæis Lupus eſt, Hebræis Zeeb uel Seb. ſolent autem Chaldæi z. in d. mutare. Alſebha (inquit Andreas Bellunenſis) nomen eſt cõmune ad omnes quadrupedes, quæ hominem dentibus & unguibus inuadunt, mordent, lacerant, & aliquando interimunt, ſicut Leo, Lupus, Tigris, & ſimiles. inde mores alſebhaie dicuntur, ferini ſcilicet, immanes, crudeles, belluini: quales huius generis animalium ſunt. Sic ille. Vt Dabha Hyænã Syris & Aſſyrijs, ſic Dob Vrſum ſignificat. eſt autem, ut prædiximus, aliqua inter has feras ſimilitudo. Lupi quidem aurei, de quo diximus cognomen, ab Hebræis ſeu Syris ductũ uidetur, qui aurum nominant ſahab, uel ſehab, & dahab uel dehab: Lupũ uerò ſeeb, deeb, deeba. Circa Hyænæ tamen colorem non omnibus conuenit. Ariſtoteles Lupi ferè colorem ei tribuit, quanquã non omnes Luporũ ſpecies eodem colore ſunt: Andreas Bellunenſis Vrſi: Bellonius aureum: Oppianus frequentes utrinq; cœrulei coloris tænias. ¶ Coït Hyæna cum alijs etiam ſpecie diuerſis animalibus. nam ex Leæna Aethiopica Crocutam parit, ut Plinius ſcribit. Heſychius Thôes ex Hyæna & Lupo generari ſine authore tradit. Thos (inquit Euſtathius in librum XI. Iliados) animal eſt Leonibus inimicum, & Lupo ſimile, ſecundum uetere, unde & uulgò fortè Lycopanther uocatur. Et rurſus in lib. XIII. Veteres (inquit) Thôem tra-

dunt Hyænæ similem esse, & cum saltu ingredi, idq; statim ut natum est: (οὐ ἡ βάδισις μετὰ ἅλματος, ὃ τεχθὲν ἅμα βαδίζει.) quamobrem erramus qui uulgò Lycopantheres feras degeneres (ἀγεννεῖς) & fructibus uescentes, putamus esse Thôes, qui uel aduersus Leonem audacia præditi sunt. Hæc Eustathius. Homerus quidem libro XI. Thoes Ceruum (sagitta percussum, cum iam sanguine exhaustus fugere ampliùs nequit) laniantes, superuentu Leonis diffugere canit. Hyænam, Crocutam (fœminino genere, uel Crocottam masculino,) Leucrocutam & Mantichoram seu Mantioram ueteres in suis descriptionibus confundere uidentur. Porphyrius Hyænam dicit ab Indis appellari Crocutam. Videtur autem ut Pantherarum genus est duplex, ita & Hyænarum genus unum in Syria esse, minus & innocentius: alterum uerò maius & perniciosius apud Indos ac Aethiopes, quod illorum lingua Crocuta nominetur, & ab imperitis cum Leucrocuta, cui acies dentium perpetua est, confundatur, eò quòd similiter homini insidietur, &c. hanc Indicam Aethiopicámue Hyænam cognominare licebit. Qui in Aethiopia uocatur Crocottas (inquit Agatharchides) tanquam ex Lupo & Cane compositum animal, hoc nomen accepit, utroq; tamen sæuius est, & multò grauius (βαρύτερον) facie ac summis pedibus. robore admirandus, dentium ui præcipua, & uentris (omnia concoquentis.) facilè enim omnium ossium genus frangit, cōminuit, deuorat, & incredibili concoctione consumit. Eundem aiunt sermonē humanum imitari, quod nobis quidem non persuadent: & nominatim uocatos nocte, accedentes ad se tanquā hominē, deuorare. ¶ Hyæna ex Lupo concipit & parit Onolycum (lego Monolycum) dictū, qui non in grege, sed solitarius degit, inq; homines & pecora grassatur, ut scribit Græcus recentior, qui etiam pilum acutū ac densum (τρίχα ὀξεῖαν καὶ πυκνὴν) ei tribuit: & sine uertebris collum, uno rectoq; osse rigens, sicuti Plinius quoq; & Solinus. quod de Lupo etiam Aelianus scribit, & aliqui de Leone. ego omnium animaliū, quæ collum propriè dictum habent, uertebris id constare puto. Scaliger Leonis collum uertebris constare affirmat, contra quàm proditum sit ab antiquis. ¶ Hyænæ forsan cognatum est animal quod aliqui Gulonem uocant, de quo proximè dicemus.

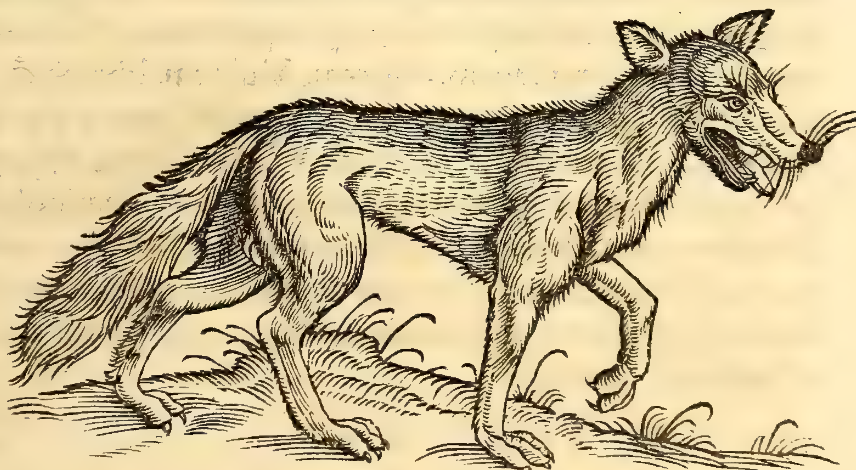
ITALI, GALLI, & GERMANI Papionem appellant, uel Babionem potiùs, nescio qua de causa: Babion, Babuin, **Babian**: quāquam aliqui Babion Gallicè, Germanicè & Illyricè dictum animal, Cynocephalum interpretantur. **Diß thier hat ein frömbden namen Babian/ mag ein Nachtwolff/ Hundswolff/ Bärwolff/ oder Affewolff genennet werden: oder ein art deß Vilfrassen/ von welchem hernach volget.**

GVLO dictus ab Olao magno, ex cuius Tabula Septentrionalium ad Europam regionum iconem hanc qualemcunq; mutuati sumus. Idem in regionum istarum historia, qua parte de animalibus earum scribit: Inter omnia (inquit) animalia quæ immani uoracitate credūtur insatiabilia, Gulo in partibus Suetiæ Septentrionalis præcipuè memorabilis est, ubi patrio sermone Ierff dicitur, & lingua Germanica **Vielefraß**, Sclauonicè Rossomaka à multa comestione: Latinè uerò non nisi fictitio, Gulo, uidelicet à gulositate appellatur. Magnitudo eius, quæ magni Canis: aures & facies Cati: pedes & ungues asperrimi. corpus uillosum, prolixis pilis subfuscis. cauda Vulpis, (*Corpus & cauda Vulpis, inquit Matthias à Michou, qui in Lithuania & Moscouia hoc animal inueniri tradit,*) sed breuior & pilis densior: unde optima conficiuntur hyemalia capitum tegumenta. Hoc animal reperto cadauere tantùm uorat, ut uiolento cibo corpus instar tympani extendatur. inuentaq; angustia inter arbores se stringit, ut uiolentiùs egerat: sicq; extenuatum reuertitur ad cadauer, & ad summum usq; repletur, iterumq; se stringit angustia priore, repetitq; cadauer, donec eo consumpto aliud solicita uenatione inquirat. Caro eius omnino inutilis est ad humanam

manã eſcam: ſed pellis percõmoda atq; precioſa. Cãdet enim fuſcata nigredine inſtar pãni Damaſceni, diuerſis ornata figuris: eadẽq; eo pulchrior aſpectu redditur, quò magis artificum diligentia & induſtria, colorum conformitate, in quocunq; ueſtium genere fuerit coniuncta. Soli principes & magnates eo indumento tunicarum more confecto hyemis tempore utũtur: quia calorem concipit citius, & diutius ſeruat cõceptum: idq; non ſolùm in Suetia & Gothia: ſed & in Germania, ubi raritas harum pellium maiorem ſortitur æſtimationem. Et huius cauſa ſagittis à uenatoribus hoc animal petitur. Hæc ille. Roſomachæ nomen Sclauonicum eſt, inquit Scaliger: nos ioco Vulturem quadrupedem conſueuimus appellare, cadauera nanq; miro certoq; odore ſectatur. ¶ An Hyæna quædam Scythica hoc animal ſit, uel potiùs ſui generis, quærendum. ¶ Pileo ex huius feræ pelle confecto uel Polonorum reges aliquando utuntur. Pili in ea (ut Schnebergerus meus ad me ſcripſit) ſunt longi, ſed nõ admodũ denſè diſpoſiti, nigri, ſplendẽtes, ut Zobellæ uideri poſſint: minoris tamen quàm Zobella uenditur. Alitur hoc animal apud Lithuanos (ut audio) in principum aulis propter admirandam uoracitatem: tantumq; robore pedum ualet, ut arborem in duas partes diuidat, & aluo per medium diſtricta ſe exoneret, ita ut tu uerẽ ſcribis. Iam ſcripſi ad CL. V. Ioachimum Zĩmermanum, qui Vilnæ (quæ urbs Lithuaniæ caput eſt) medicum agit illuſtriſſimi principis, utq; curet mihi depingi hanc feram, & certam eius hiſtoriam perſcribat tuo nomine rogaui. Hæc ille.

GERMAN. Ein Vilfraß/wirt gefunden im künigreych Schweden: auch in der Littaw/vnd bey den Moſcouiten oder Rüſſen. Friſſet ſich ſo voll an andern abgeſtandnen thieren/dz er vor völle vnd verſtopffung ein enge zwüſchend zweyen böumen ſůcht den bauch zů ſtreiffen/vnd das gefür außzetrucken.

LATINE Lupus. ITALICE Lupo.
GALLICE Loup. GERMAN. Wolff.



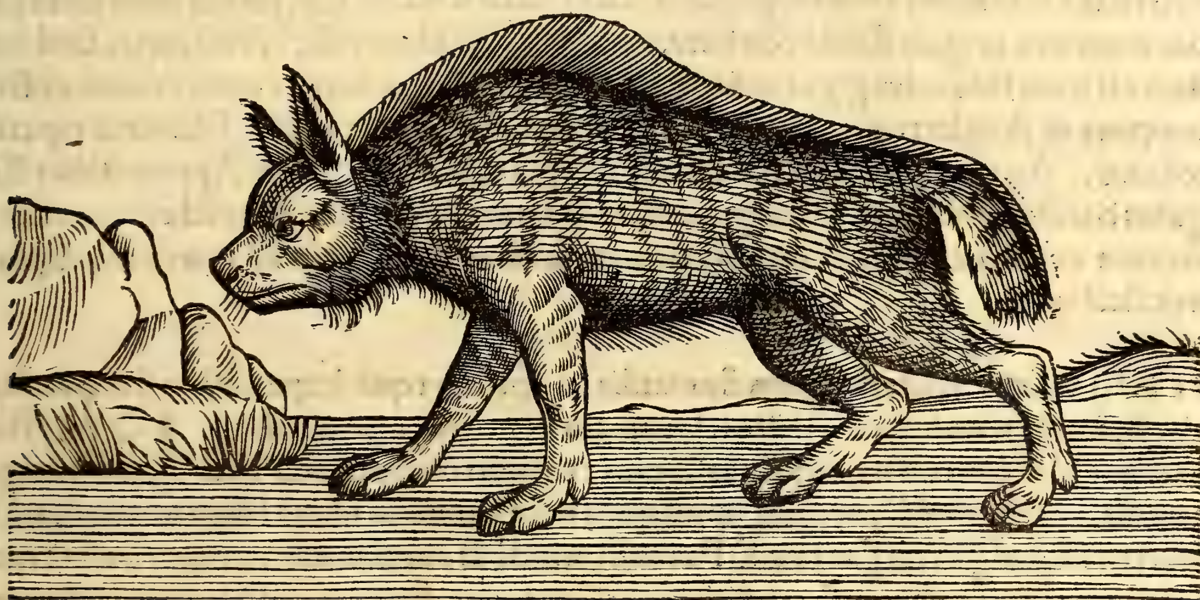
LVPORVM genera quinq; Oppianus deſcribit: quorum primus ab eo uocatur τοξευτὴς, id eſt, ſagittarius, (à celeritate fortaſſis: qua tamẽ non hunc, ſed ſecundum inter Lupos præſtare ait,) perq; audax, toto corpore ruffo ſeu fuluo, membris rotundis, capite præ cæteris Lupis grandiori, ut cruribus etiã maioribus & uelocibus. Venter eius canis aſperſus maculis albicat. Vlulat horrendùm, & ſublimi impetu fertur. Caput aſſiduè concutit, igneis oculis. II. Circus (nimirum à ſimili ingenio Circi auis in Accipitrum genere) uel Harpax, id eſt, Raptor, corpore maior & longior, omnium uelociſſimus, ar

genteo per latera & caudam colore. Hic montes habitat: & magno cum impetu ſummo mane uenatum exit, perpetuò famelicus: Cum montes niuibus replentur, interdum ad urbes per famem impudentiſſimus accedit, furtim omnino & placide, donec in propinquo alicubi Capram corripiat. III. Aureus cognomine, præcipua pulchritudine ſpectabilis, multis comatus pilis reſplendet. is niuoſos Tauri ſcopulos, Ciliciæ rupes, & Amani iuga incolit, non Lupus, ſed Lupo præſtantior, ardua fera. Robuſtiſſimus eſt: præcipuè autem ore & dentibus ualet, æs, ferrum & ſaxa aliquando perforans. Sirium orientem metuit, & mox in aliquem terræ hiatum aut obſcuram ſpeluncam ſe abdit, donec Solis æſtus imminuatur. IIII. & V. communi nomine Acmones nuncupantur, (neſcio quam ob cauſam: niſi acmonis, id eſt, incudis aliqua in corpore eorum ſimilitudo reperiatur: aut ab Acmone forſan aue rapace Aquilarum generis:) utriq; paruo ſunt collo, humeris latis, hirſutis femoribus & pedibus, roſtro minore, oculis paruis. ſed differunt, quòd alteri dorſum argenteũ & uenter albus ſplendeant, ac ſoli pedes imi nigricẽt. hanc aliqui Ictinũ (id eſt Miluum) canum (ἰκτῖνον πολιότριχα) nominarunt. Alter colore niger, corpore minor, non tamen infirmus, Lepores in primis inuadit, & rectis undiq; pilis riget. Hæc Oppianus. Videtur aũt primum Luporũ genus eſſe, quod pleriſq; regionibus, præſertim planis, communius eſt. ſecundum uerò, montanum ſiue alpinum. in Rhætia quidem noſtra magni Lupi nigricantes reperiuntur, robuſtiores, & maioris precij: audio tamen cum illis ſæpe etiam alios minores & communes Lupos inueniri. Moſcouia qua iungitur Lithuaniæ, paſſim in Hercynia ſylua, prægrandes ac atros Lupos, eoſq; ferociſſimos gignit. Pellium apud nos artifices Lupos è Suetia in primis commendant: quòd egregij, magni & cinereo ſiue cano colore ſint. In Landſerucca (quæ maxima Scandinauiæ ſylua eſt) tria Luporum genera capi, Olaus Magnus prodidit in explicatione Tabulæ ſuæ. Idem in Septentrionalium regionum hiſtoria: Sunt (inquit) in montibus Doffrinis, qui Suetiæ ac Noruegiæ regna diuidunt, Lupi albicantis coloris, gregatim ut pecora, partim in uallibus, partim in montibus uagantes: quorum eſca ſunt animalia imbecilla, ut Mures, Talpæ, & huiuſmodi. Sylueſtres uerò & communes Lupi, armentis & pecoribus incolarum mira importunitate inſidiantur. contra quos uenatio publica inſtituitur. non uerò tam curam habent ut ueteres Lupi interimantur: quàm ut tollantur catuli ne adoleſcant. Quidam ex catulis ſic interceptis etſi domeſtici fieri uideantur uinculis clauſi, ſæuitiæ tamen ſuæ non obliti, quibuſuis alijs, etiam uolatilibus, inſidiantur. Fœtus quidem ex ijs & Cane domeſtica procreatus, ualde inimicus efficitur omni reliquo Luporum generi, quod gregibus inſidiatur. Eſt & genus Luporũ Thoës dictum, cæteris longitudine procerius, ſed breuitate crurum diſſimile, uelox ſaltu, &c. Sed hæc ueteres de Thôe ſcripſerunt: quæ ab Olao non ſimpliciter repeti oportebat. ¶ Genus unum anonymũ eſt, quod continet Lupum, Canem, Tigrem, Vulpem, Hyænam, Scaliger Exercitatione 202. ubi contra Cardanum ſcribit Luporum & Canum ſpecies eſſe diuerſas, nec inuicem tranſire: & Lupum nõ ſola feritate à Cane diſtare, ſed tota ſpecie. Reperiuntur enim (inquit) Canes feri, qui neutiquam Lupi ſunt. In latibulis montis Falconi multis iam ſæculis agitant Canes abſq; ulla hominum ſocietate: cui tantum abeſt ut ſeſe accommodent, ut maxima ex parte carnibus ueſcantur humanis. Lupi tamen neq; habent faciem, neq; uocem, neq; uocis modum, neq; mores. Non enim eos exigit inde fames ad uaſtandos greges.



LVPVS Scythicus, ſi libet, appelletur fera illa, quæ in ultima Scandinauia poſt Noruegiam & Sueciam reperitur: quam Olaus magnus in Tabula regionum illarũ depinxit: unde nos hanc effigiem qualemcunq; mutuati ſumus. appellat autem Germanico nomine Grimklaw ab unguium acie, quòd illis præcipuè ſæuiat: animal Lupi magnitudine, perpetuò iracundum. In ipſa quidem hiſtoria Regionum illarum, ne uno quidem uerbo huius feræ mentionem ab eo factam reperio: ſed neq; ab alio quoquam.

LVPVS marinus (inquit Bellonius) non cognitus, quod ſciam, ueteribus fuit, amphibium animal, piſcibus magna ex parte famem exaturans: in Oceani Britannici litore aliquando conſpectum, ſic terreſtrem Lupum referens, ut non immeritò Lupi nomẽ apud uulgum retinuerit. Cicurem diu uixiſſe aiunt, capite enormi, oculos permultis undecunq; pilis adumbratos gerens, nare ac dentibus caninis, robuſtisq; barbis ore



obſeſſo: pelle uillis erectioribus hiſpida: nigris maculis undiq; (ut & totum corpus) diſtincta: cauda oblonga, craſſa, uilloſa ac ſpiſſa, cætera Lupum referens, quemadmodum in pictura propoſita apparet. Sic ille. Ariſtoteles hiſtoriæ animalium lib. 9. cap. 36. Lupi (λύκον, id eſt, Quadrupedis Lupi, non Labracis piſcis) piſcatoris meminit: qui cum piſcatoribus ſocietatem ineat, ac niſi prædæ particeps fiat, retia diſcerpat. Sed id animal Lutra fortè potius, quàm Lupus aliquis fuerit.

GERMAN. **Ein Meerwolff/gleych einem rechten Wolff/ ſol vff dem land wonen/aber fiſch vß dem meer fräſſen / am Britanniſchen meer gegẽ Franckreych etwan gefunden vnd zam gezogen.**

LATINE Aper ſimpliciter, uel Aper agreſtis: Sus ferus uel ſyluaticus.

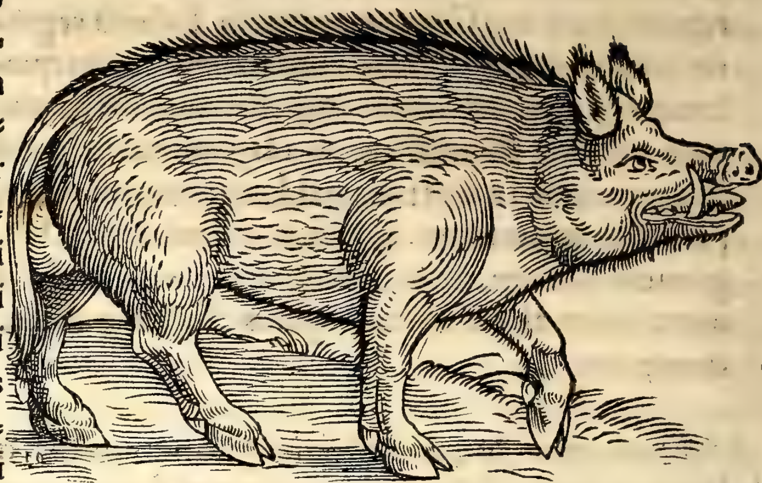
GRAECE uulgo Agrimochthera.

ITALICE Porco ſyluatico, uel Cinghiale, quaſi Simgularis.

GALLICE Sanglier uel Pore Sanglier.

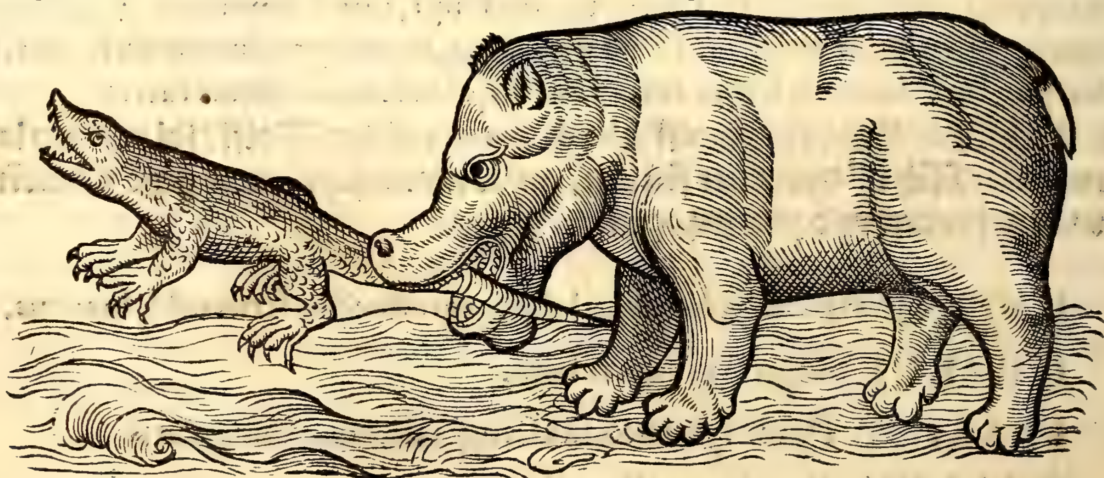
APRVM Græci Sýagron uocant, & Cápron: ſed hoc poſterius nomen etiam manſueto Sui mari tribuunt. Sciendum eſt (inquit Cælius Rhodiginus) Chlunem (χλοῦνιν) dici ab Græcis entomian, id eſt, exſectum eunuchumq; Aprum. Id quod Aeſchyli do-

ctrina comprobat, atque Aeliani. Fiunt uerò eunuchi attritis arbori (*ut Aristoteles prodit*) aut saxo testiculis usque ad affectionem pruritu. Alij chlunen Suem interpretantur χλοεύνην, id est, in herbis fœnóue dormientē. alij magnitudine uisenda chlunem accipiunt. Aristophanes grammaticus: Sunt ex Suibus (inquit) qui dicuntur monij, quibus similis forsan fuerit, quem uocāt chlunem, sæuitia & uiribus. Moniū



sunt qui monolycum interpretentur: alij Suem ferum, qui cum alijs minimè aggregetur. Cyrillus in Oseam prophetam, Asinū eo nomine intelligit. Thomas Magister chlunen ac monion & chauliodonta, esse putat poëticas uoces. ¶ Hispani in quadā parte noui Orbis Apros inuenerunt nostris minores, caudis breuissimis, adeò ut abscissas fuisse arbitrarentur: pedibus etiam nostris dissimiles. posteriores enim pedes aiunt una ungula solida constare, anteriores bisulcos esse. Aristoteles sanè author est Sues solipedes gigni in Illyria, Pæonia, & Macedonia; quales etiam nostro tempore in Anglia repertos accepi, & Albertus in maritimis locis Flandriæ reperiri testatur. Agatharchides ait Sues in Aethiopia cornutos esse. ¶ Aprum habet Regulus Saluimontis ingenti magnitudine: qui cum hero & Canibus ad cornuum concentum exit in uenationē: certatque cum cursoribus Leporarijs ad prædarū adeptiones: Scaliger.

HIPPOPOTAMVS, id est, Equus fluuiatilis, turpissima quadrupes, Nilo ferè peculiaris est, ambiguæ uitæ: cui Aristoteles iubam & uocem equi attribuit. ¶ Capite Bouem aut Vitulum refert, inquit Bellonius: reliquo corpore ad Porci figuram magis accedit. Quamobrē Byzantini, apud quos mihi aliquādo uiuus Hippopotamus cōspectus est, uulgari lingua modò Porcum, modò Bouem marinum appellarūt: quæ res nonnullos, eosque paulò eruditiores, cōmouit ut dicerent nostris temporibus uisum nunquam fuisse Hippopotamum. Cui sententiæ, nisi ego rerum potiùs quàm uocabulorum essem studiosus, facilè subscriberem. Verùm in diuersum me pertrahit antiquorū numismatū atque Hippopotamorum figura: quæ certè plurimum acce-



dit ad eam, quā ante uiuum animalis corpus Byzantij delineare iussimus. Hæc ille. Imaginem quidem illam ad uiuum ab eo expressam nondum uidi. Volui autem hoc libro inter Quadrupedes uiuiparas Hippopotamum proponere, quòd non solùm pariat educetque in sicco, sed noctu etiam relictis agris fruges & fœnum depascatur, ac

proximas

proximas agroru mesles populetur: & ad ingrediendum magis quàm natandum à natura factus uideatur. PHOCAM uerò quanuis quadrupedem, oblæsam tamē & imperfectam: somniq; tantum causa, non etiam cibi in litora exeuntem, ad hunc librum non pertinere iudicaui. Sed de Hippopotamo quoq; in Libro qui aquatiliū icones cum nomenclaturis exhibet, plura dicemus.

TVRCAE & GRAECI hodie, utriq; uocabulis suæ linguæ, Porcum marinum uocant. etenim uetus Hippopotami nomen, prorsus ubiq; hodie obliteratum est, & ne in Cairo quidem Aegypti cognitum amplius, Bellonius.

ITALI, præsertim qui Constantinopoli degunt, Bo marin, id est, Bouem marinum nominant, Bellonius.

GERMANICE **Ein frömbd thier / wonet im Nilo dem fluß in Egypten: mag von siner gestalt ein Wasserochs / oder ein Wassersau genennt werden: dann es mit dem kopff einem Ochsen oder Kalb gleych ist / mit dem übrigen leyb einem Schweyn: wirdt von den Türcken vnd Griechen diser zeyt ein Meerschweyn genennt / wiewol es nienan im meer gefunden wirt: von den Italiänern ein Meerochs. Ist den menschen auffsetzig / vnd frisset sy.**

Hippopotami in præcedente pagina icon, sumpta est ex Colosso, qui Nilum Aegyptium Romæ in Vaticano refert.

QVADRVPEDVM VIVIPARORVM FERORVM ORDO TERTIVS, DE FERIS NON CORnutis mediæ magnitudinis, minusq; noxijs.

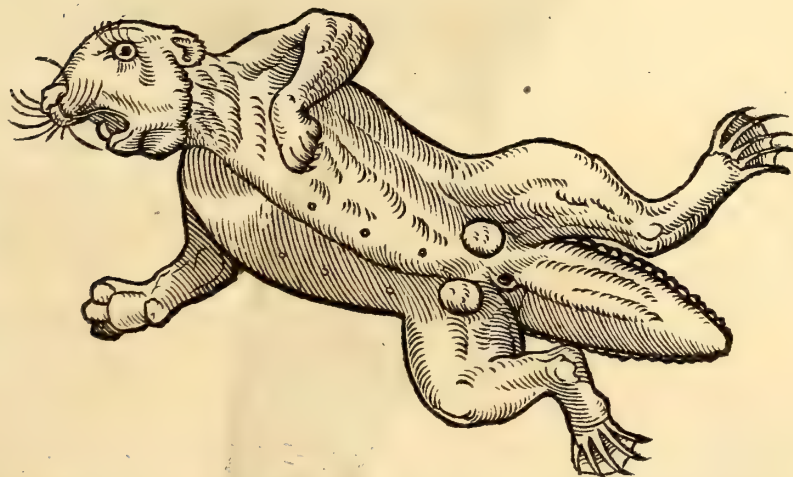
GRAECE Castor, quod uocabulum Latini etiam receperunt, quanuis aliud proprium habeant, Fiber: quod fibras amnium, id est, ripas incolat.

ITALICE Biuaro, uel Beuero.

GALLICE Bieure, Bifre. GERMAN. Biber, Piber.

Castoris fœminæ supinæ icon, à Rondeletio exhibita. Nostra Castoris icon proxima pagina sequetur.

GERMAN. **Biber das wyble.**



FIBRI in inguinibus (ut inquit Rondeletius) geminos tumores habent, utrinq; unicū, membrana sua cōclusum, oui aserini magnitudine. inter hos est mentula in maribus, in fœminis pudendum. Hi tumores, testes non sunt, sed folliculi membrana cōtecti, in quorum medio singuli sunt meatus, è quibus exudat liquor pinguis & cerosus:

quem ipſe Caſtor ſæpe admoto ore lambit & exugit, poſtea hoc ueluti oleo quas poteſt corporis partes contingere, oblinit. Hos tumores, teſtes non eſſe, hinc maximè colligas, quòd ab his nulla ſit ad mentulam uia, neque ductus quo humor in mentulæ meatum deriuetur & foras emittatur. Præterea quòd teſtes intus reperiantur. Leporibus etiã ſimiliter in utroque inguine tumor eſt. Eoſdem tumores Moſcho animali eſſe puto, à quibus odoratum illud pus emanat. Fœminæ, quam hîc depinximus, unicus eſt meatus & ad excernenda excrementa, & ad pariendum. Hæc ille.



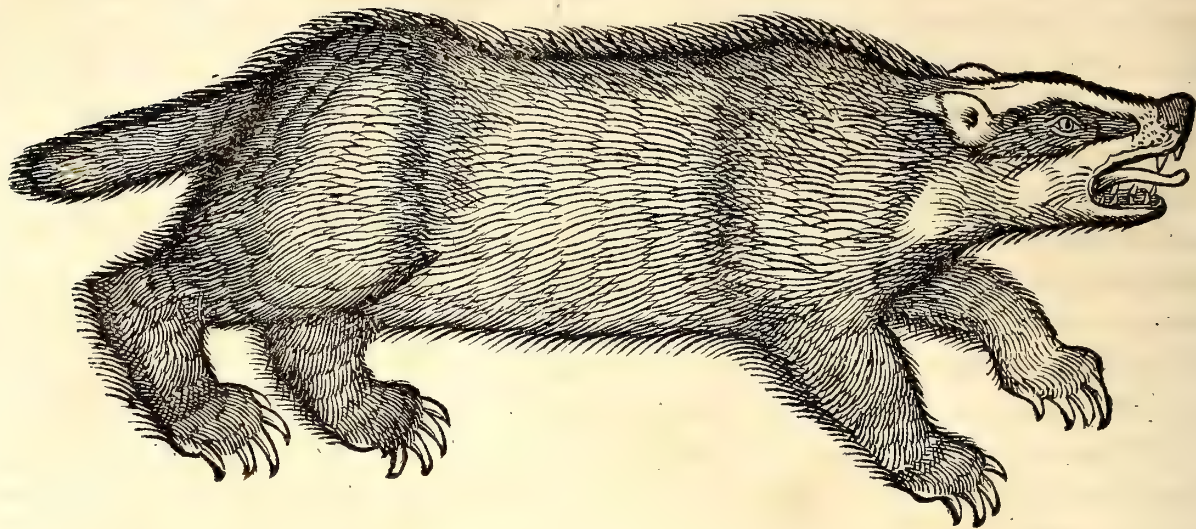
LAT-



LATINE Lutra. Lutras etiã Lytras dici posse Varro docuit: quia radices arborum in ripa succidere atque dissoluere (quod Græcis est λύειν) dicũtur. potest tamen & à luendo uideri nominata, quòd in aquis se lutet, sicut & Græcè Enhydris, Hermolaus. Sed Varro Lutram cum Enydride confundit, teste Scaligero. Ab Aristotele ἐνυδρὶς uocatur uocabulo oxytono, à quo gignendi casus ἐνυδρίδος: Herodoto proparoxytonum est ἔνυδρις, ἐνύδριος. ἔνυδρος, ὁ, Hesychio est animal fluuiatile simile Castori. Scribit autẽ Herodotus libro 2. Enydrias in Nilo nasci, & sacras existimari. quo loco Enydrium nomine Ichneumones aliter dictas, peculiares Nilo quadrupedes, intelligere mihi uidetur. nam Ichneumones quoque sacros Aegyptijs esse legimus: & Marcellinus eosdem Hydros uocat, Isidorus Enydros. Alibi uerò cũ scribit: In maximo apud Gelonos lacu capi Enydrias, & Castores, & alias feras τετραγωνοπροσώπους, (*id est, forma oris quadrata, nimirũ qualis Felium ferè est, aut Simiarum: ut fortè Satyria Aristotelis hæc sint, Castori Lutræque cognata: nam Satyri etiam Simiarum generis existimantur:*) quorum (*omnium scilicet ex æquo*) pelles circa sisyras pro fimbrijs assuuntur: testiculi uerò uteri remedijs apti sunt. In his uerò Enydriũ nomine nõ Ichneumones Nili, sed Lutras proprie dictas intelligo. Apud Gelonos quidem & Scythas omnes, Lutræ abundant: quòd in regionibus eorũ flumina stagnaque permulta sint. & Lutræ testes non secus ferè quàm Castoris (quanuis impropriè testes dicuntur, ut in Castore indicatũ est) ad uterum remedijs pollent. Aelianus & Aëtius Græci scriptores Lutram nuncupant Canem fluuiatilem, κύνα ποτάμιον: Seruius Castorem quoque Canem Ponticum nominat. Bellonius Lutræ caput caninũ, & dentes ferè Canis attribuit. ¶ Tanta est Lutræ sagacitas, ut ex aqua per riuulum effluente, per aliquot procul miliaria piscium odores excipiat è uiuarijs: quæ subiens uastet. Simul facilius haurit auram secũdo fluuio delatam: simul inanis superare cursum potest: quo satura sine labore atque negotio unà cum ipso fluxu rursum delabatur, Scaliger. ¶ Lutræ (inquit Olaus Magnus) quadrato ore mordaces, ut Castores: quibus similes pelle, sed triplo longiores sunt, in Septentrionalibus aquis, præsertim Suetiæ superioris, &c. reperiuntur. pelles earum cum alijs mira multitudine ad Moscouitas & Tartaros pro tegumentis & uestibus exportantur, &c.

ITALICE Lodra, Lodria, Lontra. GALL. Loutre, Leurc.
GERMAN. Otter.

ITALICE Tasso. HISPANICE Tasúgo, Texón.
GALLICE Tasson, Taixon, Grisart, Blaireau, Bedouo.
GERMAN. Tachs/oder Dax.
ANGLICE Brocke/Bagert/(aliâs Badger/)Bauson/Deer/Gray.
ILLYRICE Gezwecz.



MELES, uel Melis potiùs, fœm. gen. Varroni, Samonico, & Gratio, qui lucifugæ epitheton ei tribuit. Melo ab Isidoro, & ineptiùs etiam Melotus, à recentioribus dicitur: sicut & Taxus, Tassus, Taxo, Daxus, à Germanico eius nomine Tachs. Melis quidem dicta uidetur à mellis auiditate, cuius gratia aluearibus insidiatur, & fauos petit. Græcum eius nomen uetus non inuenio, neq; à nostri sæculi Græcis quomodo appelletur scio. Galenus (de alimentorum facult. lib. 3. cap. 1.) scribens apud Lucanos in Italia animal reperiri medium quodãmodo inter Vrsum & Suem (μεταξύ πως ἄρκτου τε καὶ συός) de Mele forsitan intellexerit. abundant. n. hoc animali, ut audio, non Lucani modò, uerùm etiã Siculi, & reliquæ regni Neapolitani partes: eoq; uescuntur, per autumnum præsertim, quòd tum maturis uuis & reliquis fructibus maximè pinguescat. quamobrem uno nomine σύαρκτος uel σύαρκος Græcè uocari poterit: nisi quis apud Galenum pro συὸς legat μυός, ut Arctomys animal, hoc est, Mus alpinus intelligatur: sed animus magis inclinat ad Melem: & Murem alpinũ nõ puto frequentem Lucanis esse. Habet autem cum Vrso cõmunia quędam Melis, ut crura humilia, corpus crassum, auriculis etiam & pedibus nõ dissimilis: & quòd ijsdẽ ferè uescitur, & in cauernis degit, somniculosus adeò ut magna hyemis parte dormiat: cum Sue uerò, pinguitudinis abundantiam. Melium genera duo faciunt: unũ Canis instar digitatum, quod caninũ uocant: alterum ungulas, ut Sues, bisulcas habet, quod idcirco suillum appellant. Quidam non unguibus tantùm, sed ore etiam, siue naso & rostro, suillum Sui, caninum Cani similem faciunt: (ut in Erinaceorũ quoq; genere.) Caninum (quem solum ego hactenus uidi) cadaueribus uesci, & ijs cibis quibus Canes: suillum uerò radicibus, & ijs quibus Sues, Normannus quidam mihi retulit: qui utrũq; genus aliquando se cepisse aiebat. ¶ Antiquis fuerat persuasum, promiscuum esse utrũq; in Hyæna sexum. eos castigat Aristoteles. Negat enim in masculo eam rimam, quæ sub excrementorũ exitu est, peruiam introrsum esse. De Melibus hoc item dictum à nobis est, Scaliger. ego alium, in quo de Melibus hoc dixerit, locum iam non reperio.

ITA-

ITALICE Hiſtrice, uel Porco ſpinoſo. **HISPAN.** Puérco eſpin.
GALLICE Porc eſpic. **ANGLICE** Porkepyne.
GERMANICE Meerſchweyn/ Dornſchweyn/ Stachelſchweyn/ Porcopick/ Taran.
ILLYRICE Porcoſpino.



HYSTRIX ſubijciatur Meli, quòd & naturam partim ſimilem habeat, partim magnitudine non multum abſit, Eas generat India, Aethiopia, Africa (præſertim circa Afros

pastorales, teste Herodoto:) & Tartaria. Hystrix quem ipse uidi, tres circiter pedes longus erat. Agyrta qui circunducebat, os eius leporino conferebat, aures humanis: pedes anteriores Melis, posteriores Vrsi pedibus. At Hieronymus Cardanus in opere de Subtilitate hac facie animal describit, quod non sit Hystrix, (quoniam spinas immobiles habeat, non emissarias ut Hystrix,) sed bigener fortè animal, quodcp ex Hystrice, aliocp uelut Vrso, natū uideri possit: [*Sed hoc diligentius considerandū est.*] Hystricem (inquit idem) Africam mittere proditum est, sed nunc & Gallia habet, & Italia. ¶ Similiter ut Herinaceus spinis cōtegitur: sed multò maior est, rictucp & pedibus differt. digitati enim Erinaceo sunt, illi bifidi. quanquam & Erinaceorum speciem bisulco esse pede tradunt: mihi ut uiderem nondum contigit: quod & Scaliger de se testatur. ¶ Hystrix ut in plerisq uulgaribus Porcus spinosus hodie nuncupatur: sic & à Græcis recentioribus (ut Suida) Acanthochœrus, idem ad uerbū sonante uocabulo uocatur: sed & uulgarem Echinum terrestrem eodem nomine uocitant, ut scribunt Etymologus & Varinus. quòd uerò Hystricē quocp Echinum terrestrē Suidas interpretatur, falsum est. Albertus cum Hericium alium marinum, aliū porcinū esse dixisset, subdit: Et similiter animal quod uocatur Succa (*nescio qua lingua*) cuius itidem duæ species sunt, quarum altera pedes Porci habet, altera Canis: est autē idem qui Porcus spinosus. Scribitur Græcè ὕστριξ, ὕστριχος: uel ὕστριγξ, ὕστριγγος. Sic autem dictus uidetur à setis siue aculeis potiùs, quibus multò magis horret, quàm setis suis rigere Sues soleant. Plinius Hystrices fœminino genere protulit, Oppianus masculino. ¶ Animal fœtidū esse audio, & in syluis cauernas fodere Melis instar. Quatuor hybernis mensibus (inquit Aristoteles) se condit ut Vrsa: & triginta diebus uterum fert, ut Vrsa: & reliqua facit perinde ut Vrsa. Hinc est fortè quòd Ἄρκηλα à Cretensibus nominatur.

ITALICE Volpe.	HISPAN. Raposa, à rapiendo nimirum.
GALLICE Regnard.	GERMAN. Fuchß.
ANGLICE Foxe.	ILLYRICE Lisska.

VVLPES, apud Grāmaticos etiam Volpes scribitur: sic dicta, ut Aelius dicebat, quòd uolat pedibus. Vulpecula diminutiuum est. Apud Græcos ueteres ἀλώπηξ dicitur, hodie ἀλωπού. κίναδος, τὸ. sunt qui bestiam omnem appellari uelint, peculiariter uerò Vulpem: & Siculos priuatim Vulpem κινάδιον appellare. Vsurpant hoc nomen Demosthenes, Sophocles, sed & Aristoteles. sunt qui non ipsam Vulpem, sed Martem à Martiale dictā, esse putent. ¶ Sunt in Septentrionalibus syluis (inquit Olaus Magnus) Vulpes nigræ, candidæ, rubeæ, crucigeræ in dorso, aliæcp cœruleo colore aspersæ: omnes quidem ex æquo malignæ atcp astutæ. Nigræ pelles preciosiores cæteris æstimantur: quia Moschouitarū principes frequentius his utuntur. deinde crucigeræ, hoc est, quæ nigra cruce dorso tenus à natura signantur, propter maiorem ornatum & pellium magnitudinem: quam non nisi in maturiore ætate Vulpes consequitur. Hæ etiam pelles, uti nigræ, propter cōmercia Moscouitarum, Russorum & Tartarorum, magno in precio sunt. Candidæ minoris æstimantur, & quæ coloris cœrulei sunt, propter earum copiam, & quòd pilos faciliùs amittant. Nigræ aliquando adulterantur, atro colore fumo picearum tædarum inducto. Rubeæ Vulpes omnium frequentissimæ ubicp reperiuntur. ¶ Germani Vulpes quasdam uillo densiore & nigricante, à colore Brandfüchß nominant: nostri Kolerle. sunt autem minoris precij, & magnitudine etiam ut plurimum minores. ¶ Vulpium (ut scripsit Ge. Fabricius ad me) magnæ sunt in coloribus differentiæ. Vnū genus notissimū, quod in regionibus frigidis nobilius coloratur. nam in ijs quæ ad meridiem & occasum pertinent plagis, colore est cinereo, & quasi lupino, & pilos fluxos habet, ut in

Italia

Italia & Hispania. Hoc genus apud nos duobus nominibus, propter gutturis uarietatem, distinguitur: nam **Köler** appellantur, quibus guttur quasi carbonum puluere consperſum, in albo nigricat. Rursus **Berckfuchſe**, qui candido sunt gutture: quod quò magis candet, eò est preciosius. Alterum genus est primo simile, sed nota insigni differens. nam ab ore per caput, tergum, caudam, recta nigri coloris linea ducitur: tũ

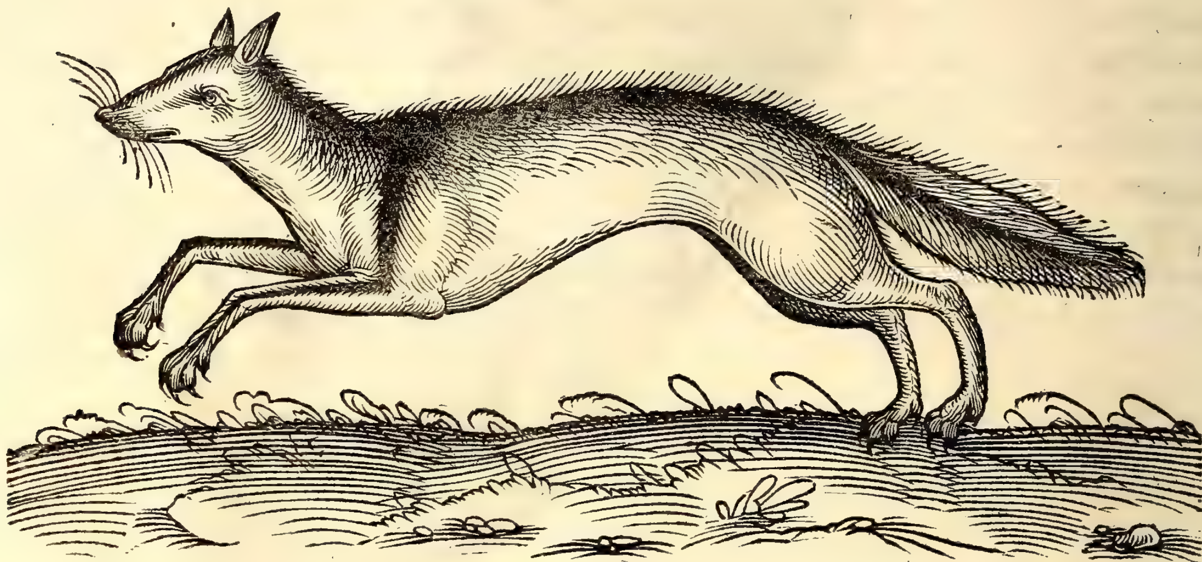


per reliquum corpus & pedes anteriores, transuersa: ita ut utraq; crucis exprimat similitudinem, unde & nomen illis est **Krützfuchſe**, quasi crucigeræ. Gutture hoc genus nigriore est, & ex aliјs ad nos importatur regionibus. Tertium genus est quod colorem isatidis uel cœli sereni refert, **Blauwfuchſe**, id est, cœrulei coloris, sed diluti. Vulpes pili rutili capiũtur apud nos, **Brandfuchſe**: candidi in Suetia & Noruegia, licet rarius. ¶ Vulpium pelles nigerrimæ, nuper à mercatoribus in Galliam allatæ sunt, ad usum uestium non uulgarem, sed alia re admirabiles. Quippe rarissimis, & quasi ordine dispositis pilis candidis, singularibus uariæ. Vulpes accepimus amaris

amygdalis eſitatis interire. nos Vulpeculam aloë cum carnibus deuorata, uidimus extinctam, Scaliger. Vulpes in Arabia (inquit idem) & Syriæ Palæſtina, pilo fœdo, audacia inſigni, ueſpere mutuis ululatibus quaſi ſigno dato ad nocturnam condictam prædam conuenire. Gregatim prædari. Omnia ſurripere, etiam calciamenta, atq; in ſua luſtra comportare. Ergo incolæ, incolarumq; monitu uiatores, auditis earum gannitibus, colligere uaſa ex agris ac locis apertis. Nihil enim tutum eſſe. Hæc cum ex quodam Regulo accepiſſem: unus, qui in eodem fuerat comitatu, negabat eſſe Vulpes: ſed Lupos eſſe haud magno corpore: neq; fœdo pilo, ſed colore luteo nitido. Hæc ille. Nos hæc animalia nec Vulpes, neq; Lupos, ſed Hyænas eſſe ſuprà oſtendimus.

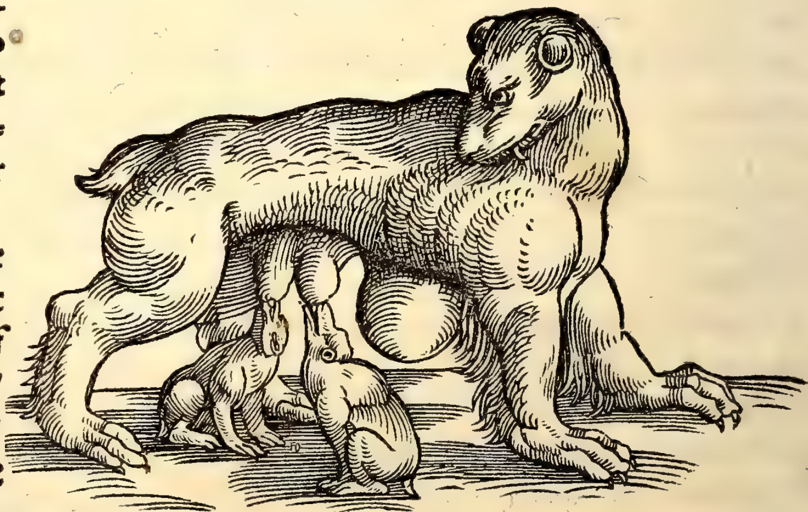
VVLPES crucigera. Lege inter ea quæ proximè retrò de Vulpe ſcripſimus.

GERMAN. Kreützfuchß. man bringt ſy gwonlich vß Schweden/ſind die köſtlichiſten nach den gar ſchwartzen frömbden Füchſen.



Simiuulpa caudam Cercopitheci habet, quod hæc icon non oſtendit: ut inde cætera etiam non probè expreſſa aliquis ſuſpicetur.

SIMIVVLPA dici poteſt hoc animal peregrinum ficto nomine: Græcè πιθηκαλώπηξ, aut Ἀλωπεκοπίθηκος: propter ambiguam inter hæc animalia corporis ſpeciem.



GERM. Diß frömbd thier mag ein Fuchßaff genennt werdẽ: dañ es mit dem kopff geſtaltet iſt wie ein Fuchß/hindẽauß aber wie ein Aff/ mit einẽ langẽ ſchwantz wie ein Meerkatz: wiewol das in der beygeſetzten figur/die wir vß einer getruckten Mappen der wält/nachgemacht/nit angezeigt wirt. Arbores in Pariana regione ingentes ſunt, (inquit Petrus Martyr, Oceanæ Decadis 1. lib. 9.) inter quas repertum eſt animal monſtroſum, uulpino roſtro, Cercopitheci cauda, ueſpertilionis auribus, manibus humanis, pedibus Simiam æmulans: quod natos ſibi catulos circunfert, quocunq; proficiſcatur, utero exteriore in modum magnæ crumenæ (dependente.) Id, licet mortuũ, ipſe uidi, conuolui, crumenamq; illam nouum uterum, nouum naturæ remedium, quò à uenatoribus aut aliâs à cæteris uiolentis ac rapacibus animalibus natos liberet, illos

ſecum

ſecum aſportando admiratus ſum. Nunquã autem illos emittere dicitur, niſi aut recreandi aut lactandi gratia, donec ſibi uictum per ſe quæritare didicerint. Cum catulis animal ipſum deprehenderant: ſed in nauibus catuli intra paucos dies perierunt: mater per aliquot menſes ſuperfuit. ſed & ipſa tandem tantam aëris & ciborũ mutatione ferre nequiuit. Hæc ille. ¶ Cardanus in opere De ſubtilitate hoc animal Aethiopiam mittere ſcribit. Mittit & India occidentalis (inquit) Chiurcam è muſtelino genere, quæ eodem modo filios ſecum fert. Et rurſus in opere De rerum uarietate: Chiurcam (inquit) ſeu Chuciam noua Hiſpania mittit. ea minor Vulpe eſt, collo oblongo, pedibus breuibus, capite uulpino, colore cinereo, uelociſſimè currebat, cum ſeptem filios in crumena deferret. Videtur autem hoc animal medium eſſe inter Leporem ac Vulpem: ſed alterius generis ab utroq;, ob crumenam. Chiurca (inquit Scaliger) Viuerræ facie ac magnitudine eſt, capite uulpino, ſub terra habitat. fœcundiſſima eſt. duodenos parit exiguos. Cauda ei tenuis, penè glabra. Ipſa pilo atro. Catulos in burſa ſub aluo obtenſa ſecum fert. In America uulgò uocatur Seruoy (inquit Io. Stadenius Hombergenſis, qui Americam à ſe uiſam deſcribit: ipſe u. duplici Germanicis literis Serwoy ſcribit) magnitudine Felis animal, & cauda eiuſdem: pilis aliјs ex albo fuſcis, aliјs ex nigro. Catulos parit quinos aut ſenos. Locũ in uentre ad ſex digitos ferè ſciſſum gerit: et intra ſciſſurã illã mamillas habet: eidemq; incluſos catulos circunfert. Sed forſan idem animal fuerit Alopecopithecus & Chiurca, etſi pro diuerſis à Cardano & Scaligero memoretur: cum utrũq; capite ſit uulpino, & in alui ceu burſa ſuos catulos geſtet. hæc enim utriq; conueniunt: cætera quæ in alterutro deſcribendo addunt, ſaltem nõ aduerſantur. Itaq; animal unum eſſe ſuſpicabor, donec aliquis certiora docuerit. Hoc fortè intereſt, quòd Alopecopithecus lactandi gratia catulos è burſa ſua emittit: & icon (ſi quid ei credendum) burſam illam anteriore uentris loco, mamillas poſteriùs oſtẽdit. Chiurca uerò mamillas intra burſam (quanuis non burſam ſed ſciſſuram in uentre eſſe ſcribit Stadenius) habet. Conijcio & Cynocephalis cognatum eſſe: quoniã Agatharchides author eſt Cynocephalum fœminam uterum per omnem uitam extra corpus geſtare.

LATINE Simia. ITALICE Simia, Bertuccia.
HISPANICE Ximio. GALLICE Singe.
GERMAN. Aff. FLANdris Simme/Schemmkel.
ANGLIS Ape. ILLYRICE Opicze.

SIMIA dicitur, ut grammatici annotant, quòd ſima ſit & naribus depreſſis: uel quaſi mima & imitatrix. Simius maſculino genere apud poëtas aliquot legitur, Simiolus apud Ciceronem. Græcis πίθηκος, & rariùs πίθηξ: recentioribus μιμὼν & ἀρκοΐζιανὸς uel ἀρκοβιζανός. Africa diuerſis in partibus & India Simiarũ genera uaria ferũt. Indi ad regẽ ſuum afferunt Simias albas & nigras. nam rufas ideo in urbem non adducũt, quòd Veneris libidine inflammentur in muliebrem ſexum, Aelianus. Differunt inter ſe Simiæ cauda & barba, quòd aliæ habeant, aliæ careant. Deinde magnitudine, colore. Item faciei figura, qua uel hominẽ, uel Canem, uel Porcum repræſentant. Primæ ſimpliciter Simiæ dicuntur, alteræ Cynocephali, tertiæ Chœropitheci, id eſt, Simiæ porcariæ, ut Gaza apud Ariſtotelẽ uertit: Qui uno tantùm in loco hoc animal nominat, Chamæleontem ſcribens roſtrum ei ſimillimũ habere. Differunt autem inter ſe Simiæ, non ſolùm ut nominibus diſtinctæ ſunt, ut ſimpliciter dictæ Simiæ, Cercopitheci, Cepi, Callitriches, Cynocephali, Satyri, Sphinges: ſed etiam quæ unius ſunt generis & nomẽ cõmune habent, nõ omnes ſunt ſimiles. nã ex ſimpliciter dictis Simijs, aliæ ſua facie hominem, aliæ Canem magis referunt. Sunt & Cynocephalorum di-



uersa genera, nec unum genus caudatarũ. ¶ Simiarum (inquit Io. Leo Africanus) uariæ sunt species, quarum quæ caudam gerunt, Monæ (*Hispanico uel Africano uocabulo*) dicuntur: aliæ uerò Babuini. Reperiuntur in Mauritaniæ syluis Bugiæ & Cõstantinæ montibus. Humanam faciem nõ pedibus modò & manibus, sed uultu etiam referunt, admirando ingenio astutiaq; à natura dotatę. Herbis & grano nutriuntur, & spicas pasturæ magno comitatu incedũt. Earum una ad limites campi excubans, si percepto agricola clamorem ediderit, reliquæ in fugam maximis saltubus in proximas arbores insilientes aguntur. Fœminæ catulos humeris gestant, cum quibus pariter ex arbore in aliam desiliunt. Quæ ex ijs edoctæ sunt, res patrãt incredibiles: uerùm iracũdæ sunt & crudeles, tametsi facilè placentur. ¶ Sine cauda (inquit Scaliger) Simias plures uidimus, quantus puer est annorum octo. Marem quoq; ac fœminam cum prole. Filiolus si quid uideretur desiderare: manu, pugnoq; fœminam à marito, tanquam malæ tractationis ream, etiam addita uultus acerbitate, castigari, nempe supercilio, rictu, murmure, irati patris, atq; reprehensoris mariti animum præ se ferre. Multa leguntur in libris itinerarijs: sic enim inscribuntur. In India mediterranea ingentes corpore, audacia ciuiles, ultro citroq; non solùm per agros, sed etiam per oppida in mercatibus, sine maleficio aut offensione ciuium cõmeare. Tot earum sunt species, forma, colore, cauda, iubis, magnitudine differentes: ut non parum negocij facessat historiæ ordinem meditanti. In Troglodytica iubatæ sunt Leonum modo, maximi Veruecis proceritate. Simiam Mauri Bugiam uocant, nos Monam, (*Mona uocabulum Hispanicum aut Africanum uidetur pro Cercopitheco.*) Et rursus: Simiarum genera quædam uiriditate conspicua sunt: aliarum color luteus. Hæc omnia Scaliger.

GALLICE Magot, Tartarin.

GERMAN. Ein bsundere art groslachter Affen: welcher männlichs gelid anzesähen/als ob es von natur beschnitten wäre.

CYNOCEPHALVS, ut uidetur, Græcè & Latinè dictus. Gaza Canicipitem transfert. Genera eorum plura sunt, Arriano teste. Figura quam damus Simiæ cuiusdam est ad uiuum expressæ, quam Theodorus Beza ad nos misit, qui uiuam sibi talem Lutetiæ uisam ait, Tartarinum uulgò dictam. Ego (inquit) ex Cynocephalorum genere esse arbitror, quod uel ex pudendo natura circunciso (nam Cynocephalum circuncisum gigni author est Orus) animaduerti potest. Magnitudo est ut Canis leporarij. Bipes plerunq; obambulat, & uocem penè articulatã habet. Videtur & hoc conuenire, quòd legimus Cynocephalos Simijs maiores esse, minùs erectos: rostro longiore, ferè canino. Caudas quidem alia etiam Simiarum genera habent. ¶ Simiæ quoddam genus (inquit Bellonius) Galli Tartaretum uel Tartarinum, & in alijs locis Ma-

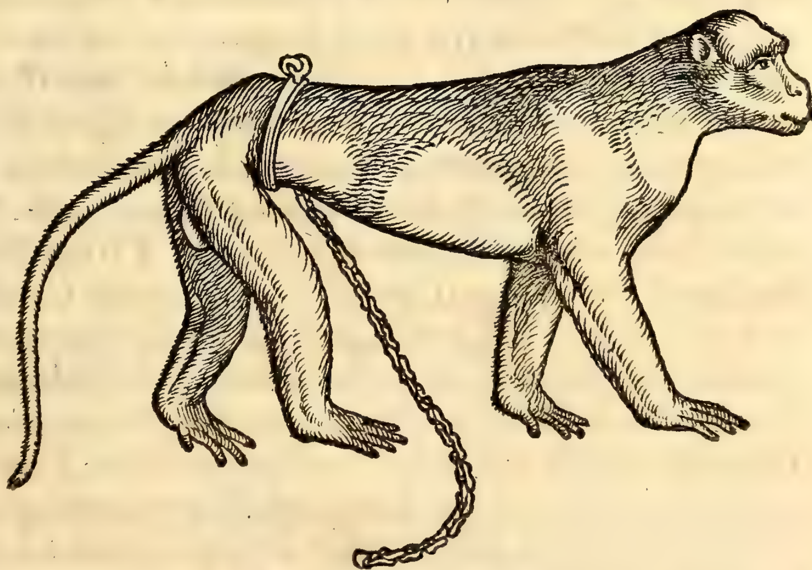
cis Magot nominant, uidetur autem eadē esse quæ ab aliȷs populis Maimon appellatur, & Aristoteli Simia porcaria. Sunt tamen qui Tartaretum Simiam ab illa quæ Magot uel Maimon dicitur, diuersam esse defendant. ¶ Cynocephalum unum barbatum uidimus (inquit Scaliger) fœdum aspectu, nigrum, maleficū, moribus infamem. Magot genus illud maximū Galli uocant. In aula Regis unus fuit, qui diu bipes deambulabat, amictus sagulo militari, ensiculo accinctus. In sella iussus, continuit sese pernox, aut perdius publico spectaculo: ita ut non deessent, qui homuncionē putarent uerum. ¶ Quærendum an Cephus, de quo mox in Cercopitheco dicemus, cum Cynocephalis potius quàm Cercopithecis censeri debeat. ¶ Cynocephalus fœmina uterum perpetuò extra corpus gerit, ut scripsimus suprà in Simiuulpa: nescio an mas quoq; suum genitale, ita semper, ut hîc pingitur, exerat. ¶ Cynocephali uocis expertes strident acutum. Descendit autem eis barba sub mento (ὑπὸ τὴν ὑπήνην γένειον) ut Draconibus hac in parte conferri possint. Edunt autem tum alias animantes, tum homines, prout contigerit, Græcus quidā innominatus. Agatharchides eos ex Troglodytica uel Aethiopia mitti scribit: corpore hominē deformem, facie Canem referre, uocē edere mygmi instar, (μυγμῷ παραπλησίαν. *Grāmatici* μυγμὸν *interpretantur suspirium aut Muris sonum. Eustathius à uerbo* μύζειν *deriuat, id autem mî. literam sonare interpretatur, uel clausis labiȷs per nares sonum quempiam edere:*) ferum omnino animal & quod mansuefieri nequeat: uultum à superciliȷs & oculis præsertim austerum ostendens.



GRAECE & LAT. Cercopithecus, id est, Simia caudata.

ITALICE Gatto Maimone. **GALLICE** Marmot.

GERMAN. Meerkatz. **ANGLICE** Marmoset: & species alia Munkai. Hispani uel Afri puto, Monas appellant Simias caudatas.

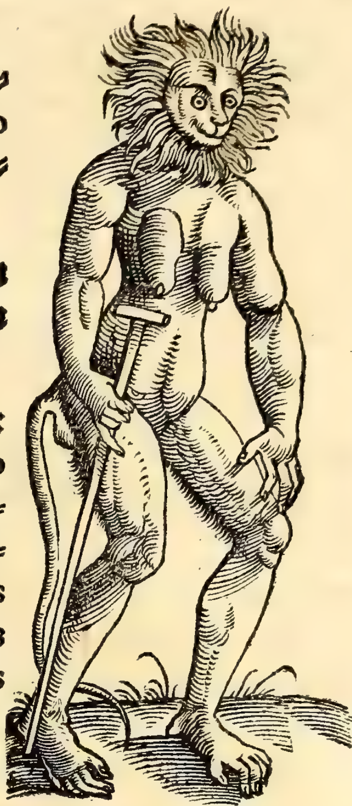


SIMIAE quidem caudatæ inueniuntur etiam aliæ: sed huic q̄d exhibemus generi priuatim hoc nomen cōtigit, siue per excellentiam, siue quòd aliæ minùs cōmunes sint. ¶ Aethiopia generat Cercopithecos nigris capitibus, pilo asinino, & dissimiles cæteris uoce, Plinius. Indiæ sylua supra Emodos montes abundat ingentibus Cercopithecis. Onesicritus scribit in India Cercopithecos esse, qui per præcipitia uaden-

tes, petras contra insequentes deuoluant, Strabo. Ex quibusdam Noui orbis regionibus Cercopithecos pulcherrimos aduehi aiunt. Cêbus (Κῆϐος, Gaza Cæbum interpretatur per æ,) Aristoteli Simia caudata est. nam Cercopitheci nomen in eius libris non reperitur. at Strabo, Aelianus, Plinius, Cephum (sic enim scribunt) à Cercopitheco distinguunt. Pompeij Magni ludi ostenderunt ex Aethiopia quos uocant Cephos: quorum pedes posteriores pedibus humanis & cruribus, priores manibus fuêre similes. hoc animal postea Roma non uidit, teste Plinio. Cepus (Κῆπος) faciem habet Satyro similē, cætera inter Canem atque Vrsum. in Aethiopia nascitur, Strabo: qui & alibi tradit in Arabia reperiri Cepum, cui facies sit Leonis, corpus reliquum Pantheræ (πάνθηρι, Agatharchides.) magnitudo Dorcadis, id est, Capreæ. Cepum autem dictum uolunt, Græca origine, quòd horti instar uarietate colorum insigne sit animal: siue uarietas illa, non aliter quàm in Pantheris, cui confertur eius corpus, maculis intelligatur: siue aliter, ut Aelianus tradit. Cêpus (inquit) circa mare rubrum cum cõfirmata ætate est, pari magnitudine est cum Eretriensibus Canibus: coloribus uarium. eius enim caput & dorsum & spina ad caudam usque prorsus ualde igneo colore sunt: tum aurei quidam pili disseminati spectãtur. Facies alba ad genas usque. inde ad collum aureæ uittæ pertinent. Collum & pectoris inferiores partes, & anteriores pedes omnino albi coloris sunt. Mammæ duæ manum implentes cœruleo colore uisuntur. Venter candidus, pedes posteriores nigri sunt. Rostri forma Cynocephalo rectè comparari potest. Hæc ille. Hebræi quidem Simiam Koph appellant: à qua uoce Græcos Cepum, uel Cebum denominasse aliquis conijciat. Videtur autem Cêpus, Strabonis præsertim & Aeliani, tum ab Aristotelis Cebo, id est Cercopitheco differre, tum ad Cynocephalos referri debere: sed nihil pronuncio. Nam & authores inter se non satis conueniunt: & natura sæpe ceu ludens inter duo genera medium aliquid producit. Hoc saltem dixerim, Simias caudatas alias concolores esse: alias uerò uarias, & his Cepi nomen meliùs cõuenire: præsertim si παρὰ τὴν κῆπον ποικιλίαν deriues. ¶ Cercopithecorum (inquit Scaliger) tanta uarietas est, ut memoriam confundat. Catos Maimonos, appellamus subuirides, malignos. Hos uidimus sibiipsis caudarum exedere extremas partes. Hoc, aiebant, ab ijs solis committi, qui gustassent aliquando carnes. Albi dicuntur esse alicubi. Nos nigros cum maculis albis uidimus, sono uocis grauiore: croceos, fuluos, furuos, paruos, magnos, mediocres: agiles omnes, atque maleficos. Imitatores maximi, ingeniosissimique omnium ij, qui bene olent. ¶ Angli Cercopithecum tum maiorem tum minorem, **Marmoset** uocant. Et rursus **Munkai** ijdem appellant, aliud Cercopithecorum genus barbatum, minus priore. idque similiter in maius & minus diuidunt: ita ut ex magnitudinis differentia genera eorum quatuor sint: quorum minimum instar Sciuri ferè est. Habemus Cercopithecum seu Mamonetum (inquit Io. Caius Anglus in epistola ad me) colore dorsi & lateris uiridi, frequenti inserto hinc inde pilo melino: uentre, mento, & barba (quam habet Turcicam) candidis: facie & tibijs nigris, naso albo. ex minore eius animalis genere est, magnitudine uidelicet Cuniculi. Si placet, eius imaginem mittam, quanquam opus non est. Nam moribus, corporis figura & lineamentis, per omnia similis est cæteris Cercopithecis. Sic ille. hunc quidem meritò, propter colorum uarietatem, Cepum appellaueris. ¶ Megasthenes author est (inquit Strabo) apud Prasios gigni Cercopithecos maximis Canibus maiores, & totos albos, præter faciem quæ nigra est: apud alios uerò ecõtra: caudæ longitudine supra duos cubitos: eosque mitissimos, nec inuadendo & furando malignos. Aelianus etiam barbam eis tribuit, & comam ex fronte propendentem, caudamque leoninæ similē: mansuetudinem insignem, & sensus propè humanos. Et quanquam syluestres sunt (inquit) ad suburbium tamen Latagis urbis frequentes quotidie proficiscuntur. quibus coctam oryzam rex comedendam obijcit. expletæ ad domesticas sedes magna moderatione reuertuntur, nec obuium quenquam lædunt. ¶ In ora Cariai (inquit Petrus Mar-

trus Mar-

trus Martyr in Nauigationum historijs) animal insolitum repererunt. Id est grandi Cercopitheco par, cauda longiore, procerioreꝙ: qua & feras strangulat, & in arbore suspensus, uim terꝙ quaterꝙ sese deuoluens capiendo, ex ramo insilit in ramum, & ex arbore sese proijcit in arborem ac si uolitaret, &c. ¶ Callitriches toto penè aspectu differunt(à cæteris Simijs) barba est in facie, cauda latè fusa priori parte. Hoc animal negatur uiuere in alio quàm Aethiopiæ quo gignitur cœlo, Plinius. Callitriches quidem Hermolao à barbitio dictæ uidentur, quod Græci tricha uocant: atqui thrix Græcis pilum omnem significat: & hæ Simiæ non tam barbæ, quàm caudæ extremę pilis latiùs fusis à reliquis differunt.



CERCOPITHECI seu Cepi Satyriue genus, (nam & Satyri inter Simias sunt, & Cepi faciem esse tanquam Satyri Strabo scribit,) cuius imaginem ex Germanico quodam libro descriptionis Terræ sanctæ mutuati sumus.

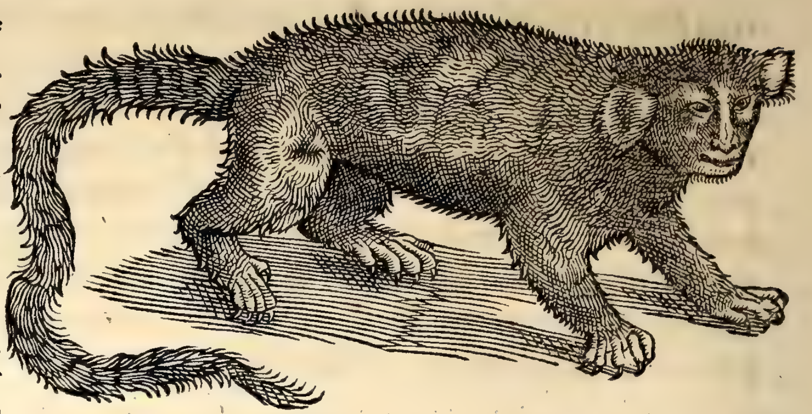
GERMAN. **Ein wunderbare Affen oder Meerkatzen art/welche wir also conterfetet gefunden habend in einem Teütschen getruckten bůch von dem Heiligen land/ꝛc.**

De hac aut simili bestia sensisse uidetur Cardanus, cum scribit: Est & formæ raræ Cercopithecus, magnitudine & forma hominis, cruribus siquidem, uirili membro, facie, dicas hominem agrestem, quia totus est pilo obsitus. Nullũ animal perseuerat plus stando illo, homine solo excepto. amat pueros & mulieres, non secus ac homines suæ regionis: conaturꝙ cum uincula effugerit, palàm cum his concumbere, quod nos uidimus.

MONSTRVM Satyricum captum anno Salutis M. D. XXXI. in ditione Episcopi Salceburgensis, in saltu quem Hanesbergium uocant.

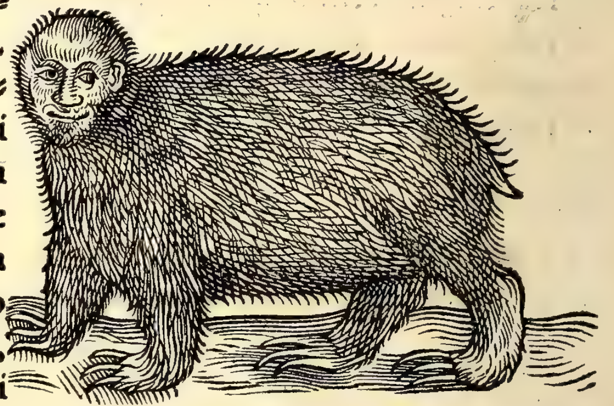


GERMAN. **Ein wunder von einem thier/gefangen im jar von der geburt Christi** M. D. XXXI. **in dem Hansperger wald/in dem gebiet deß Bischoffs von Saltzburg.**



ANIMALIS quod Sagoin uulgò appellant (nomine forsan Bresiliæ incolis usitato, unde nuper aduectum est) iconem perpulchrè & accuratè expressam, Petrus Coudenbergius doctissimus celeberrimusq; Antuerpiæ pharmacopœus mihi communicauit. Sagoini animalis (inquit in epistola) imaginem mitto ad uiuum delineatam secundũ omnes dimensiones. (*Picturæ quam misit magnitudo, undique tripla ferè ad nostram erat: an uerò animal ipsum quam pictura exprimitur maius non sit, ignoro.*) Viuidum admodum erat, agile ac timidum. Pilis erat mollibus admodũ. Vuis passis uescebatur Sole siccatis, & pane albo modico. Coronatis hîc quinquaginta diuenditum est, aduectũ ex Bresilia. forsan ex Simia parua & Mustela procreatum. miscentur enim ibi uaria animalia, propter regionis caliditatem. Nusquam de eo quicquam legi. Sic ille: nos eius uerbis & specie ipsa animalis inuitati, Galeopithecum nominabimus.

GERMAN. Ein frömd thier/ kurtzlich vß dem nüwen land Bresilia gen Antorff gebracht/ anzesähen den Meerkatzen etwas gleych.



IN America (inquit Andreas Theuetus) reperitur animal corpore supra modũ deformi. incolæ nominant Haüt uel Haüti, magnitudine Cercopitheci Africani (quem Galli uulgò Guenon appellant) satis magni. Ventre ad terram ualde demisso, capite & facie ferè infantis, ut apposita pictura ad uiuum facta ostendit. Captum quoq; suspirare dolentis infantis instar solet. Pellis ei cinerea, & parui Vrsi modo uillosa. Pedibus terni solùm ungues hærent, quatuor digitos longi, similes magnis Cyprinorum spinis: quibus per arbores repit. in his enim frequentius quàm humi degit. Cauda tres digitos longa, paucis & raris pilis. Hominis uiui carnem nunquam gustare uisum est: quanquam incolæ aliquando longo tempore (absq; alio cibo) ipsum retinuerint, experiundi gratia. Galli quidam aliquando per syluam deambulantes, duo huius generis animalia in excelsæ arboris cacumine, ictu sclopeti deiecerunt: ex quibus alterum ualde læsum fuit: alterum attonitum duntaxat, & mihi donatum. quod cum ad dies ferè uiginti sex seruarem, cibo & potu omni abstinuit, in eodem semper statu: & tandem à Canibus nostris occisum est. Putant aliqui hoc animal uiuere ex solis folijs arboris cuiusdam, quam uernacula lingua Amahut uocant. ea præ cæteris excelsissima est, folijs perexiguis ac teneris. in hac quoniã ut plurimùm degit hoc animal, ab eius nomine Haüt appellatum est. Si mansuefiat, hominem deamat: & in humeros eius ascendere subinde cupit: quod ferre nequeunt incolæ nudi: cum ungues eius peracuti sint, & longiores quàm Leonis aut ullius alterius feræ nobis cognitæ. Toto hoc tempore quo ipsum sub dio retinui, quanuis multoties plueret, à pluuijs nunquam madefactum est. Hæc ille. Nos Arctopitheci nomen huic animali ponemus: nam Papio dictus uulgò, hoc est Dabha Syrorum (quem olim Arctopithecum posse dici suspicabar) Hyæna nunc mihi uidetur.

CATI syluestres (Wild katzen) in Heluetia multi capiuntur, in syluis præcipuè & arbustis, iuxta aquas interdū: similes domesticis per omnia, (quamobrem effigie alia opus non est,) maiores tantùm, densioreq; & maiore pilo, fusci coloris, &c. sed fortè ut domestici coloribus uariant, ita etiam feri non uno colore reperiuntur, in diuersis regionibus præsertim. ¶ Feles Scythica uel Moscouitica, (fera an domestica nescio. Scaliger quidem, domesticorū Felium pellibus tradit fœminas in Moscouia uestes munire aduersus hybernum gelu: quòd nullius æquè pili calore foueantur corpora) cuius pellem nuper Ant. Schnebergerus ad me misit, longa est duos dodrantes cum dimidio, Felibus nostris similis, sed colore diuerso, nempe nigricante, uel, si propiùs & ad lucem inspicias, è nigro ruffescente: undiquaquaq; ferè concolor. Cauda decem digitos longa, terete, nigra. Sed unam tantùm pellē uidi, nec scio an omnes eiusmodi sint. ¶ In Malabar prouincia (inquit Scaliger) Feles sunt agrestes in arboribus agitantes. De eorum celeritate in cursu nihil memorabile proditum est. Saltu ualere potiùs. Peculiaris uerò uolatus. Idq;, quod mirum magis est, sine alis. Membranam ab anterioribus pedibus ad posteriores usq; productam tendi, quam, dum quiescunt, ad aluum contrahunt. Vbi uolare instituunt, pedū crurumq; agitatione protenta, collectaq; membrana, tum sustinentur, tum feruntur: mirabilisq; est eorū, tanquam per aërem currentium species. Sic ille. addit autem uerisimilius hoc nobis fieri ex Vespertilionis natura. De Mure Pontico uolante dicemus suo loco.

¶ Ad Feles fortè referri potest etiam Heyrat in America dictum animal, cuius iconem (non satis explanatam tamen) Andreas Theuetus posuit, Genethæ cato nō dissimilem, & similiter maculosam. Heyrat (inquit) uocatur animal, uocabulo bestiam mellis significante: eò quòd passim desiderio mellis certas arbores (quas Vhebehason incolæ uocant, è quarum fructu apes mellificant) perquirat. Colore est castaneæ ferè, magnitudine Felis. mel tanta solertia suis unguibus extrahit, ut Apes neq; lædat, nec ab eis lædatur.

MARTES, ut uidetur, à Martiali (nullus enim alius ueterum, quod sciam, hoc nomine usus est) dicta, (à recentioribus Marta, Martarus, Marturus, Marturellus, & Mardur fœm. genere,) nomen seruat apud plerasq; gentes hodie, Italos, Gallos, Hispanos, Germanos & Anglos, terminationibus tantùm diuersis.

ITALICE Foina uel Fouina, fortè à fago, quam Galli fau appellant.

GALLICE Foyne, Foing.

GERM. Marder / Tachmarder / Hußmarder / Steinmarder / Büchmarder. Sunt apud Borussos nemora plena animalculorum, quæ indigenæ Gaynos, Germani Marter appellant, Erasmus Stella.

MARTEM sic dictam conijcio, quòd Martia, id est, pugnax & ferox bestia sit. iugulat enim Mures, Gallinas, & aues cæteras. Species eius apud nos cognitæ duæ sunt: una nobilior, cuius pars prona magis flauescit: altera ignobilior, parte prona albicans. huius nomina in diuersis linguis paulò pòst seorsim referemus: illius iam diximus. Nobilior, magis syluestris est, & circa syluarū arbores, præsertim abietes, reperiri solet. Retulit mihi aliquando rusticus quidam, se initio Aprilis in præalta abiete Martem cepisse cum quatuor catulis: & in abietibus eas Sciurorum instar nidificare. Ignobilior circa fagos & saxa degit, & ad domos accedit, ubi ferè sub tectis latitat: noctu grassatur. hæc domestica dici ad illius differentiam potest. In syluis supra Brigantium ad Brigantinum seu Acronium lacum, Martis genus inueniri audio, cuius pili noctu luceant, Zündmarder. ¶ Inter eruditos ferè hactenus conueniebat, Martem & similem ei bestiam Putorium, ad Mustelarū genus pertinere: id quod doctissimo



Scaligero non probatur. Sic enim scribit contra Cardanum, Mustelam domesticã esse, quæ ab omnibus hactenus sic uocata sit: syluestrem uerò, Ictidem Græcè dictam, non magnitudine aut specie corporis, sed loco tantùm differre. nam & syluestres Mustelas (inquit) familiaribus similes, sicut & Mures, uidemus. A Mustelis uerò differre Viuerrã, quam Furonem uulgò nominant: cuius nomen Græcum non ponit: & qui Ictidem interpretantur Viuerram, reprehendit. Sicut & illos qui Putoriũ, Iltis Germanice dictum, Ictidem arbitrantur ob similitudinem uocabuli: hunc enim sicut & Mardurem aquaticam (sic Galli uocant) esse ex genere illorum quinque quæ ab Aristotele nominantur, Enydris, Castor, Latax, Satherion & Sathyrion. Denique Mardurem quoque sui generis esse: aliam (ut diximus) aquaticam: aliam terrestrem. Terrestrium excellentissima Sebellina, (inquit,) dilutior & splendidior, pilisque raris, ut ita dicam, argẽtata. Nostratis color fuluior. Tertiam uocant Calabram, colore longe minus saturo. Domitius Martẽ uult esse Vulpis genus, quod sit κίναδος Aristotelis. Audiui à Germanis nostratibus, qui in Russia siue Rutenia fuerant, Mardures Sebellinas tribus dotibus cõmendari: pilorũ nigritia, densitate, prolixitate. Conueniunt hæc postrema duo cum Gallorũ æstimatione. de nigritia non item. Hilariorem pilum eligunt, respersum ea quam dicebamus, candicantium raritate. Hæc Scaliger. ¶ Marduri ac Zebelli (inquit Olaus Magnus) frigidarum regionũ animalia sunt, agiles cursu, & saltu eximij. Ferè enim ut Sciuri, cauda quasi pro temone utentes, de arbore in arborẽ, ramos unguibus apprehendo saltant, morsu terribiles pro sua magnitudine. Dentes enim natura eis quasi nouaculas dedit: & ungues subtiles acutosque. Caro inutilis: pellis magno in precio est, apud remotas præcipuè nationes. Earum discrimen in hoc est, quòd mardurinæ crassioris pili sunt: à uertice ad caudam, non autem econtrà, contrectatæ, pulchrum ordinem habentes: non item zebellinæ. nam à cauda ad uerticẽ contrectatæ, æqualem seruant decorem, quia uillosiores sunt, & densioris pili. quæ ob id citiùs uermibus cõsumuntur, quàm reliquæ pelles, nisi sint in continuo motu, aut absinthij ramis interpositis cõseruentur. Quòd si sub dio Soli siccandæ exponantur, plus uno die consumuntur, quàm si toto anno tritæ uel gestatæ forent. Viuens enim bestia semper latitat in umbroso saltu, ubi auiculis insidiatur. Libidinosum est animal, & ualde fœtidum libidinis tempore. Vtriusque tamen (Marduri & Zebelli) pelles, pili tactu sunt molliores: & ingenti luxui deditorum hominũ precio emptæ, à uermibus tandem consumuntur. Nascitur Zebellus (Zobel dicunt Germani) in extremis

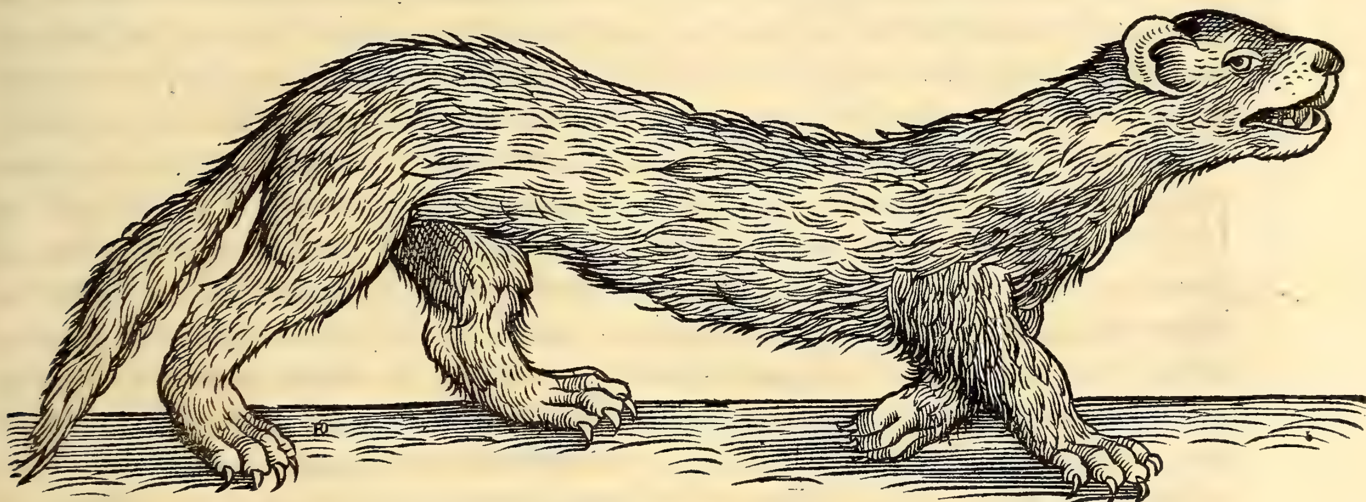
tremis Moschouitarum syluis, & magno terrarum mariumque spacio deportatur ad exteros. Hæc Olaus. ¶ Martium genera inter se miscentur, & Martes fagi ferè sequitur Martem abietum, tanquam nobiliorem, ut ex ea fœtum nobiliorem acquirat, Albertus. ¶ Martes hæc à nõnullis Fuina uel Foinus dicitur, Gallico Italicóue nomine, ad Latinam terminationem deflexo.

MARTIS altera species, nobilior, solo colore à præcedenti differens: quare iconem eius propriam dare non opus fuit. Mardur Calabra, ut uidetur, Scaligeri. Vide plura retrò cum Marte simpliciter scripta.

ITALICE Marta, uel Martore, Martorello. GALLICE Mardre.

GERMAN. Marder / Fäldmarder / Wildmarder / Baummarder / Tannmarder / Fiechtmarder.

PVTORIVS, uocabulo à Gallis & Italis sumpto: qui à tetro odore, quo putet fœtetque, hoc animal denominarunt. Scaliger (ni fallor) Catum fœtentem uocat: & alio nomine Fuinam, Exercitationis De subtilitate 210. parte 2. Quidã è recentioribus (inquit) Ictidem Fuinam esse uoluit: quoniam Germanice dicatur Iltis. (Ego Fuinam, Martem ignobiliorem, non Iltissum Germanorum à Gallis & Italis dici existimo.) Et mox: Inter quinque amphibia ab Aristotele memorata, (quę sunt, Castor, Latax, Enydris, Satherion & Satyrion,) est etiam Catus fœtens, pilo obscuriore, tetro odore.



Huius figura capitis, ab illorũ (*amphibiorum scilicet quæ diximus*) capitibus abscedit ad domestici Felis formam. Scandit arbores in fuga, quarum præsidio saluti consulat. ¶ Putorius an ad Mustelas referri debeat, leges in ijs quæ de Marte scripsimus suprà. ¶ Catiuare dictum animal in America, cuius Io. Stadenius Hessus meminit, an ad amphibia illa quinque quæ diximus, pertineat, quærendum.

ITALICE Foetta, quod uocabulum ne cum Foina ab Italis dicta, id est, Marte subtus albicante, confundatur, cauendum. Liguribus Taurinis Put.

GALLICE Putois, Pouttet. Picardis Catharet, teste Scaligero.

GERMANICE Iltis / Ulk / Büntsing.

LATINE Mustela, Græcis γαλῆ. Obuersatur hæc circa domos: & similis reperitur ei syluestris, ita ut loco uictuque tantum differre uideatur, Ictis à Græcis dicta: alia quàm Viuerra, ut dictum est suprà: ubi etiam Scaligeri sententia explicata est, qui Martem & Putorium, à Mustelarum genere prorsus separat.



ITALICE Donnola, Ballottula, Benula.

GALLICE Belette uel Belotte. **GERMAN.** Wisele.

MVSTELA alba, specie corporis nihil prorsus à superiore differt, sed colore tantùm, quo tota est alba. Hermelinum uocant recentiores. Aliqui uiri docti Murem Ponticum ueterum hunc esse putant. Mihi animus magis inclinat, ut Sciurus Ponticus (is enim de Murium genere est) Mus Ponticus sit. ¶ Cōduntur (ut Plinius scribit, inquit Olaus Magnus, qui hoc animal Murem Ponticum esse putat) in hyeme Pontici mures, & ij duntaxat albi. Atqui si hyeme perpetua clauderentur, nunquam appareret albior pellis huius bestiolæ, quæ æstate subrufa uidetur in fine Maij: quando deposita albedine proli propagandæ certis diebus operā dat inter nouas herbas, prout obiter inter equitandū uidi apud Helsingos populos Septentrionales: ita ut in congressu propter nimiam cōiunctionem (*multitudinem earum conferctam*) in cursu uelocissimo cohærerent, atque dentibus striderent, tantum fœtorē in magna parte syluæ diuersarum arborum relinquētes, ut uix meminerim me deteriorē sensisse unquam. Singulo quoque triennio ut plurimùm, copia alimenti, maximo mercatorū lucro, ampliatur & extenditur earum pellis, quod hoc modo non in Noruegia solùm, sed & in Helsingia & uicinis regionibus, accidit. Bestiolæ quadrupedes Lemar uel Lemus dictæ, magnitudine Soricis, pelle uaria, per tempestates & repētinos imbres è cœlo decidunt: incompertum unde, an ex remotioribus insulis, & huc uento delatæ, an ex nubibus feculentis natæ deferantur. Id constat, statim atque deciderint, reperiri in uisceribus earum herbas crudas nondum concoctas. Hæ more Locustarum, maximo examine cadētes, omnia uirentia destruunt: nam quæ uel morsu attigerint, perdunt. Viuit hoc agmen, donec non gustauerit herbam renatam. Conueniunt gregatim quasi hirundines euolaturæ. sed stato tempore aut moriuntur aceruatim cum lue terræ (ex quarum corruptione aër fit pestilens, & afficit incolas uertigine & ictero:) aut his bestijs dictis uulgariter Lekat, uel Hermelini, (*uocabulo non tam Italico quàm Gothico*) consumuntur. unde ijdem Hermelini pinguescunt, & reddunt pellium mensurā longiorem. Horum pelles (ut cæteræ etiam) uenduntur decadum munero, quadraginta præsertim in quolibet fasciculo: & in regiones longinquas nauigijs exportantur. Hæc Olaus. deinde uenationis eorum tribus aut quatuor modis expositis, per decipulam, foueas, canes, & sagittas, subdit: Caro eorum contemnitur: pellis sola in precio est propter candidissimum colorem, in summis principum utriusque sexus aulis. Solent autem his pellibus interponi raræ caudæ nigræ, maximē in amplissimis uestium fimbrijs, antiqua honestate seruatis. ¶ Varius, Mus est Ponticus & Sarmaticus: Hermellinus, Sueticus: quem Aristoteles Murem album appellat, Scaliger. Recentiores aliqui Latini scriptores Armelinum uel Armillinum nominant.

GERMAN. Hermelin / Ein wyß Wiselin: in Norwegen Lekat. Hermelini nomen etiam GALLI & ITALI usurpant.

LAT.

LAT. Viuerra, apud recentiores Furo, Furus, Furetus, Furunculus: quę nomina à uetere Viuerræ uocabulo per aphæresin facta uidētur. ad id quidem propiùs accedunt Angli *Ferret*, uocantes. Ictis Græcè dicta, Mustela syluestris est. Theodorus Latinè Viuerram transtulit: nullo, ut opinor, (inquit Scaliger) alio argumento, quàm quòd Plinius aiebat genitale esse osseum Mustelis & Viuerræ. id enim de Ictide Philosophus in secundo. Cæterùm de Ictide loquens ipse Plinius, Græca uoce nominauit: neq; Viuerræ naturam descripsit cum propensione ad depopulanda mella, sed ad Cuniculos tantùm debellandos. & Mustelas numero plurali cum posuisset, addidit: Viuerræ, in singulari. Tum autem Viuerra non solùm mel non appetit, sed oblatum & respuit et fastidit. Vna etiam eo gustato cōtabuit: atq; in eo fuit, ut penè moreretur. Hæc ille, ut Viuerrā neq; Ictidem, id est, Mustelam rusticam esse, neq; omnino Mustelarum generis, sed sui, ostēderet. Ictidē animal mellis auidum esse, & aluearibus officere, Aristoteles prodidit. Grecum quidem Viuerræ nomen nullum indicat Scaliger. At Strabo libro 3. de Cuniculis Hispaniæ loquens, & uenatricibus earum Viuerris, Ictides nominat, ex Africa importatas scribens: quo argumento & Mustelarum generis eas esse, & Ictides rectè nominari fortè aliquis afferat, sed ita ut Ictidum species non sit una. Mauritania Mustelas alit Felibus pares ac similes, nisi quòd rictus eis eminentior & oblongior est, Strabo. sunt autem hæ nimirum Viuerræ. Φερεοίκος ab Arcadibus appellari animal album, simile Mustelæ: quod sub quercubus & oleis nascatur (aut uersetur,) & glandibus uescatur, apud Etymologum & Hesychium legimus. & conuenit quidem Furonis q̊d ad literas Φερεοίκου nominis pars prior: significatio (Latinè enim domiportam sonat) nō conuenit: sed Cochleæ & Testudini. ¶ Viuerra sub terra tanta est ferocia, ut sexcuplo ac decuplo se maiorem Cuniculum superet atque interficiat. extra latebras illam deponit ferociam, Scaliger.



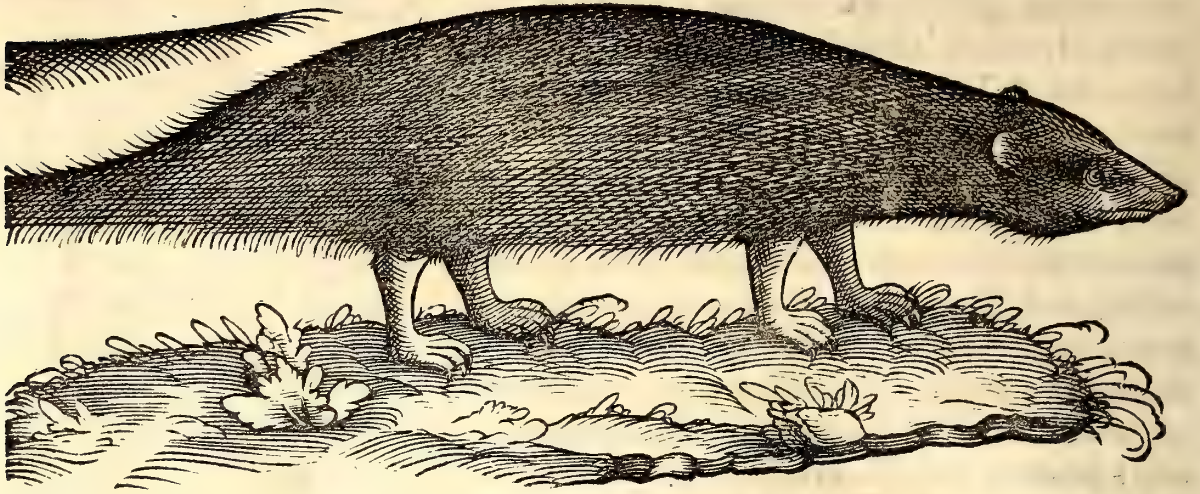
ITALICE. Viuerram uocat Italia Galliaq; Furetum, Scaliger.

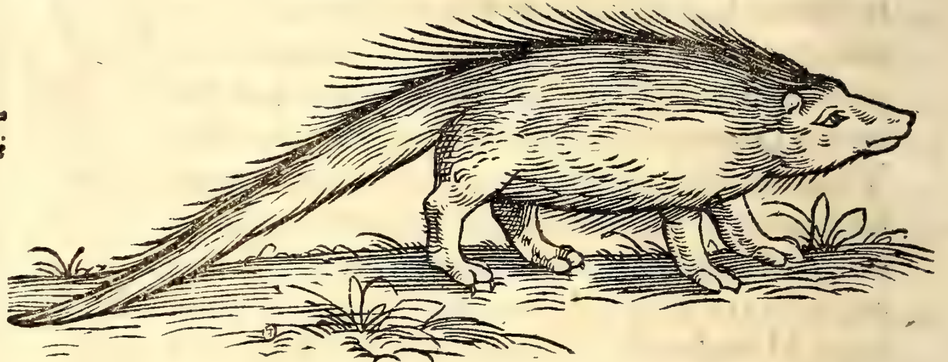
HISPAN. Hurón, Furam. Hispanum uulgus nunc φωλεύτας uocat: quoniam iniiciunt eas in multifores Cuniculorum specus, Hermolaus Barb. & φωλεός quidem specum significat: sed Hispanicum nomen non uidetur accedere, nisi Furam nomen à foramine factum putemus.

GALLICE Furon uel Furet.

GERMAN. *Frett/Frettel/Furette.* **ANGLICE** *Feret/Ferrette.*

Ichneumonis picturam hanc deſumpſimus ex uera eius effigie cum Crocodilo nobis conſpecta, Bellonius. Ex eodem poſtea cognoui dorſum in hac pictura nimis eleuari, & planius eſſe debere: roſtrum paulò magis acuminatum, crura minùs craſſa. Colorem, talem ferè eſſe, qualis hîc nigro alboq; diſtinctus conſpicitur.





Ichneumonis alia imago, ex ueteri manuſcripto Oppiani poëmatum codice.

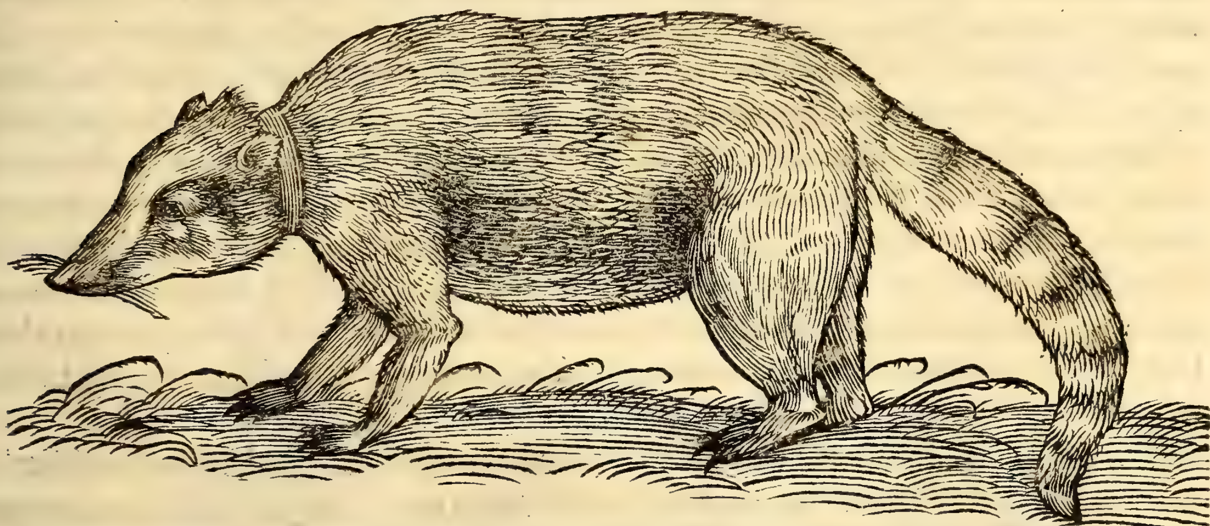
LATINE & Græce Ichneumon, ἰχνεύμων. Nicandro etiã ἰχνευτής, id eſt, inueſtigator. Inueſtigat enim & obſeruat cum aues & animalcula quæ deuoret: tum Crocodilum, & Aſpidem, eorumq; oua, &c. Aegyptij hodie Murem Pharaonis appellant, Bellonius. Eſt autem Hydri ſiue Enydri, id eſt, Lutræ ſpecies in Aegypto. quanquã Marcellinus & Solinus non Ichneumonem Hydri, ſed Hydrum Ichneumonis ſpeciem faciunt: quaſi Hydrus latiùs pateat, quod non placet. Hydrus enim pleriſq; in regionibus reperitur: Ichneumon uerò Lutra quędam eſt Aegypto peculiaris iuxta Nilum, amphibium & ipſe animal. Latino nomine caret: nam quòd Suilis & Suillus ab Iſidoro & Alberto uocatur, quoniam ſetas pro pilis habeat, bonis authoribus receptum non eſt. Ab Auicenna Alcaſim dicitur: uel, ut Bellunenſis legit, Harimun. Ichneumoni magnitudo Felis eſt, ſpecies Muris: uulgò nunc Murem Indicũ uocant, aliqui Damulam, [*uel potiùs Donolam, id eſt, Muſtelam.*] ¶ Ichneumon (inquit Bellonius) eſt corpore Melis, eodemq; pilo: recurtis pedibus, nigris: capite oblongo, nare prominula, Muſtelam iratam eſſe diceres. In Crocodili dormientis fauces magno impetu irrumpit, ut ab eo deuoratam eſcam depaſcatur: qua exaturatus, Crocodili uentrẽ erodere atq; ipſum enecare traditur. Magnus eſt etiam Aegypti ſerpentium depopulator. Aues in primis appetit, & præ cæteris gallinas ac pullos. Iratus pilos erigit: qui duplici in eo colore uiſuntur, nempe albicantes uel ſubflaui per interualla, & leucophæi, duri aſperiq; ceu lupini. Corpus ei quàm Feli longius & cõpactius eſt. roſtrum nigrum & acuminatum inſtar Furonis dicti in genere Muſtelarum, abſq; barba. Digiti in pedibus poſterioribus quini: quorum poſtremus ab interiore parte perbreuis eſt. Cauda longa, & craſſa ab ea parte qua lumbos attingit. Lingua, dentes & teſticuli Felis. Hermaphroditus nõ eſt, ut quidam putarunt: ſed uidetur, propter mea-

tum

tum undiq; pilis cinctum extra meatum excrementi, genitali muliebri non dissimile. Agilis & animosus est, ita ut magno etiã Cani se opponere nõ dubitet. in primis uerò Catum si inuenerit, tribus dentiũ ictibus strangulat. Et q̃niam rostrum ei nimis acutum est, ægrè crassiusculum aliquid mordere potest, & ne hominis quidem pugnum clausum. Aegyptij eum in priuatis domibus, ut nos Felem, educant: nam similiter Mures captat. Hæc ille. Vide etiam superiùs in Lutra.

GERMAN. Ein Indianische Mauß/oder Egyptischer Otter: mag ein Wasserfuret/oder Egyptische Wasserkatz genennt werden.

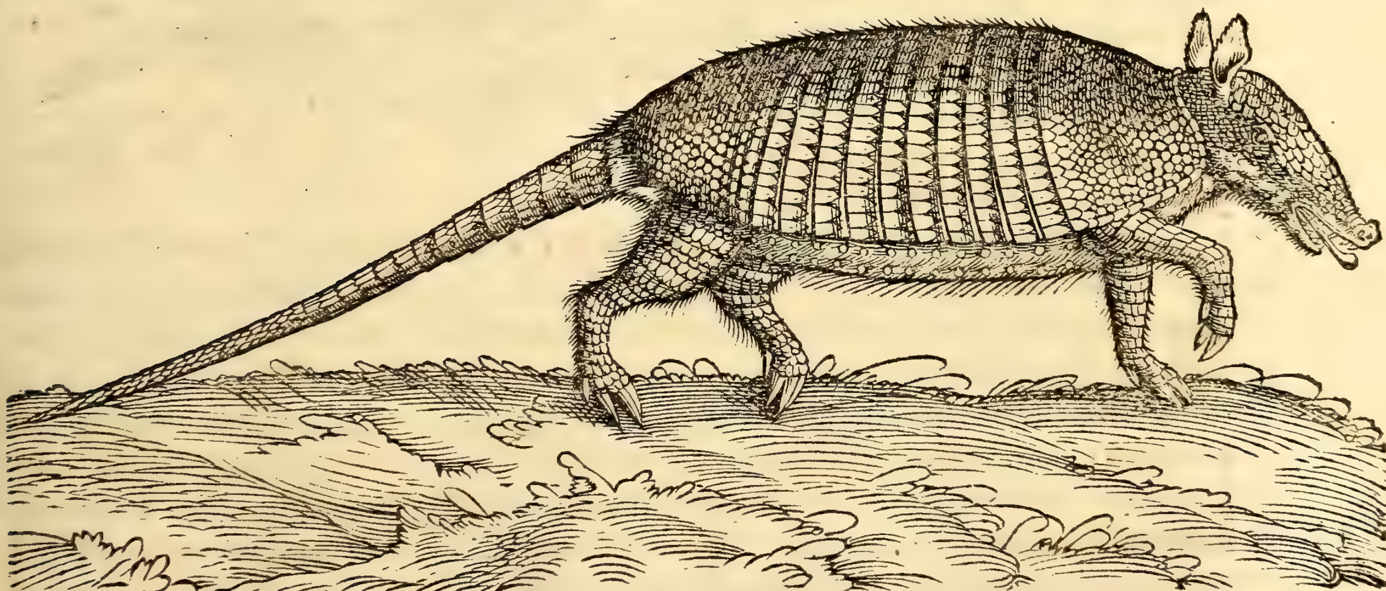
MVS Indicus alius, ut uidetur. Misit ad me aliquando Ant. Musa Brasauolus Muris Indici (sic enim appellabat) effigiem: quam ego priusquam ueram à Bellonio ex-



hibitam uidissem, Ichneumonis esse conijciebam: & rostro quidẽ (si barbã adimas) & auriculis ferè conuenit: sed differt cauda, qua Felem magis refert: & alijs pluribus, quæ facile conferendo est obseruare. Eam, ut accepi, posui.

GERMAN. Ein andere Indianische Mauß.

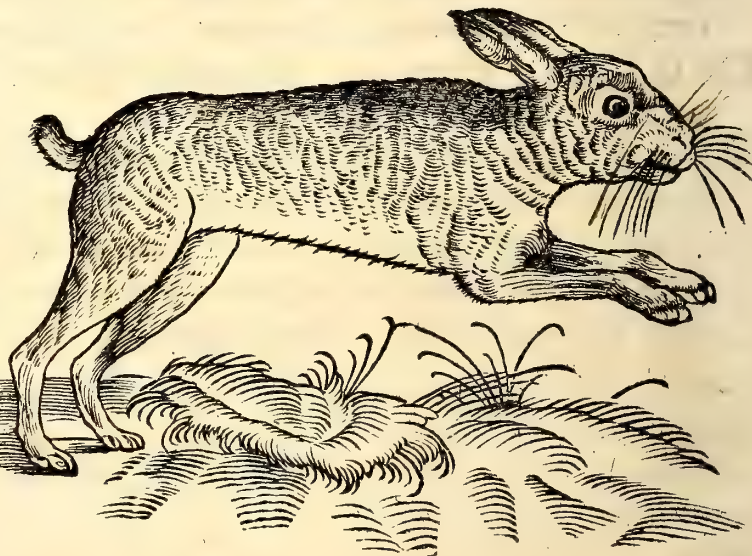
TATVS quadrupes peregrina. Cum iter facerẽ per Turchiam (inquit Bellonius) apud agyrtas & uagos pharmacopolas inueni animal quòd uulgò nominant Tatu, (Tato Scaliger:) quod è Guinea & Orbe nouo adfertur: cuius mentio nulla apud ueteres. Facilè autem in longinquas regiones transfertur: quoniam natura munitũ est duro cortice, & testa squamata ueluti loricatũ, (*testis scutulatis loricatum ad uentrem*



usq;, Scaliger:) & quia facile potest caro eius intrinsecus eximi absq; ulla noxa natiuæ eius figuræ. Videtur autẽ esse Herinacei species Brasiliæ insulæ. retrahit enim se intra corticem suum, ut intra spinas Herinaceus. Magnitudine non excedit Porcellum

mediocrem: & porcino generi affine uidetur: quod cruribus, pedibus & rostro refert, (*rostrò paulò contractiore & latiore quàm Porcellus: cauda longissima ac ueluti lacertacea, tessellis item incrustata, Scaliger.*) Iam enim in Galliam quoque allatum est hoc animal uiuum, ubi seminibus & fructibus uesci uisum est. Sic ille: qui etiam quadrupedis huius figurã proponit, bisulcis pedibus ut in Sue, & cruribus quàm in nostra figura altioribus, rictu etiam alio. Nostram quidem Adrianus Marsilius à Dongen, pharmacopola Vlmensis egregius, ad me misit, unà cum cortice ipso, cauda & cruribus huius animalis: unde picturam quoque rectissimè opera eius expressam omnino apparet. pedes in ea non bisulci, sed multifidi sunt: quinis in posterioribus digitis, quaternis ante. duo quidem extremi utrobique breuissimi sunt, & introrsum ita reducti ut ferè lateant, unguibus omnes satis ualidis muniti. Sceleti nostri longitudo duos dodrantes (absque cauda) æquat. Latitudo cum sit conuexa non rectè mensuratur: ad 7. tamen digitos accedit. Crusta illa dorsi non ad caudam usque pertingit: sed uacuum quatuor ferè digitorum locum relinquit, &c. ¶ Huic cognatũ uidetur Aiotochtli dictum animal peregrinũ, de quo Cardanus: In noua Hispania (inquit) iuxta Aluaradum flumen, animal quadrupes est Aiotochtli, Fele non maius, rostrum habens Anatis, pedes Ericij, collum longũ. tegitur phalerati Equi instar corticibus inuicem insertis, non una, ut Testudines. Differt & ab ipsis, quòd collum & caput testis eisdem contectum habet, ut solæ aures promineant. unde ab Hispanis armatum aut cõtectum appellatur. Aiotochtli nomen Indorum lingua Cuniculum cucurbitalem sonat. Sunt qui referant grunnire ut Suem: rostroque Suis esse, & ungula bifida, sed quasi equina.

GERMANICE dici potest ein Schaligel/ von wägen der schalen/ mit welcher es wie einem harnisch über den rucken/ seyten vnnd vmb den gantzen schwantz gewapnet ist. Ein frömbd thier vß Bresilien.



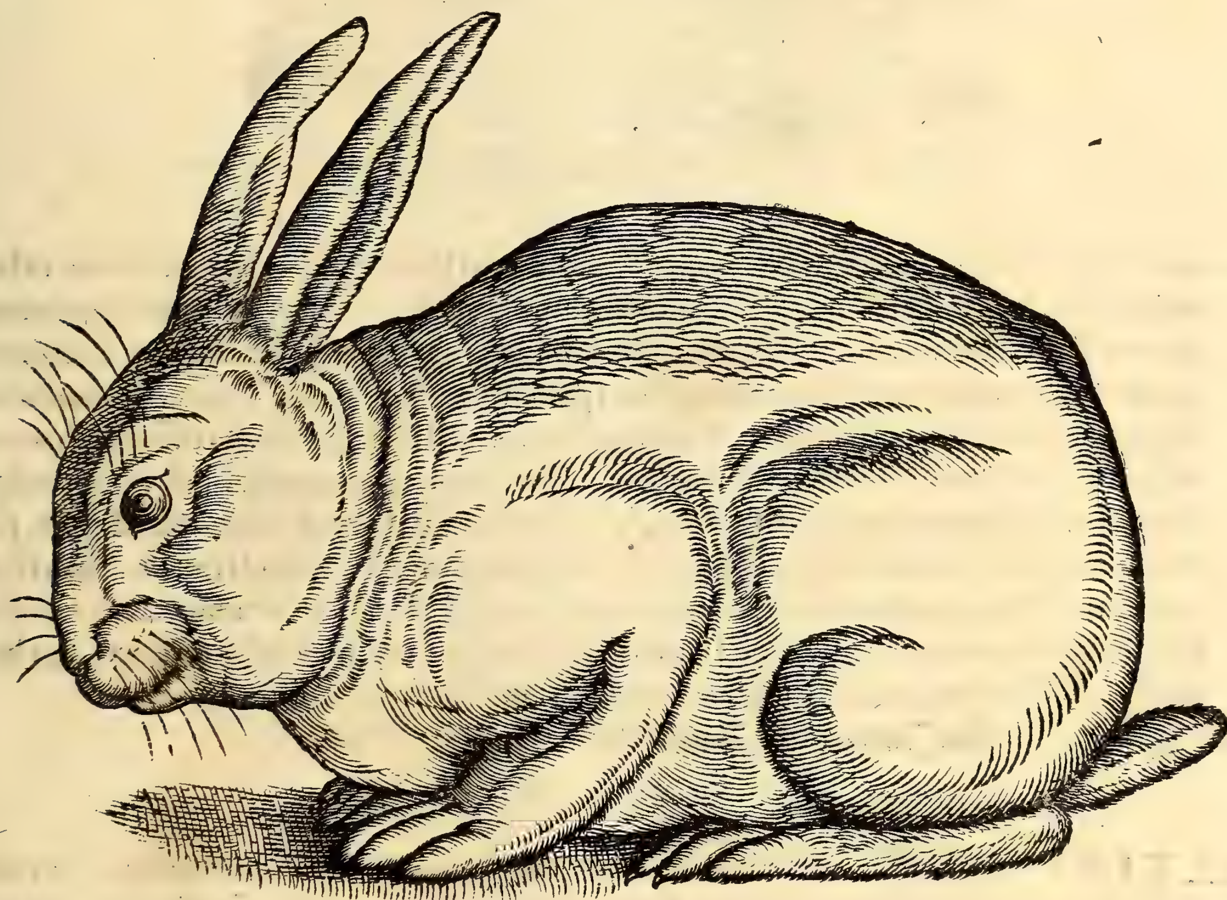
LEPVS L. Aelio dictus uidebatur, quasi leuipes. ego (inquit Varro) arbitror à Græco uocabulo antiquo (sic dictum,) quòd eum Aeoles Bœotij Leporẽ (λέποριν) appellant: sicut & Siculi. sed hi Roma orti, fortasse hinc illud nomẽ tulerunt. Græcè λαγὼς dicitur, uel λαγός, uel λαγωός. uulgò etiã hodie λαγός. Dasypus quoque Lepus est, à pedibus suprà infraque hirsutis dictus: quanquã Aristoteles alicubi cõiungit λαγῶν & δασύποδα: ut Plinius Leporem & Dasypodem: ubi Gaza Leporem & Cuniculum uertit. Strabo Cuniculos λαγιδεῖς γεωρύχους, id est, Lepusculos terræ fossores nominat. Plutarchus Dasypodum catulos, λαγιδεῖς (à recto λαγιδεὺς) uocat: (Eustathius ipsos Cuniculos simpliciter:) Cicero & alij Lepusculos. Græcè etiam λαγίδια & λάγια legimus. ¶ Leporum species & differentias uarias, ut Chelidonias, Elymæos, Italicos, Gallicos, Candidos, explicauimus in Quadrupedum historia. ¶ Apud Moscouitarum oppidum Mosaiscum, Leporum multitudo multorum diuersorumque colorũ habetur, Scaliger. Leporem aliquando aluimus (inquit idem) qui adultus cum Cane leporario, etiam interdum à recenti cruento uenatione, liberè ac securè lusitaret. Alium Leporem domesticum in arce Montispesati memini, posterioribus pedibus terram bis, ter, quater supplodentem, quo quasi sese acueret, belli cientem simulacra, ultro Canes prouocare.

ITAL.

ITALICE Lepre uel Lieuora. HISPAN. Liebre.
GALLICE Lieure. GERMAN. Haſʒ/Haas.
ANGLICE Hare. ILLYRICE Zagicz.

POST Leporis mentionem non uiſum eſt prætereundũ animal Noui orbis, de quo Cardanus: Guabiniquinax (inquit) quem alij Guadaquinaium uocãt, Lepore maius paulò eſt, colore roſeo, piloq́ ut Taxus oblongo, pedibus Cuniculi: collo & reliqua corporis parte inferiori Vulpi non abſimili: capite Muris: carne iucunda, guſtui & ualetudini commoda, eſt autem animal agreſte.

ANIMALIVM QVADRVPEDVM FERORVM ORDO QVARTVS, NON CORNVTA & minima complectens.



LEPORVM generis eſt, & quem Hiſpania Cuniculum appellat, teſte Plinio. ſed quoniam magnitudine differũt, hunc primum inter Quadrupedes minimas feci, Leporem uerò ex mediocribus ultimum. Lepus hic uel Lepuſculus Hiſpanicus cognominari poteſt. Eſt Leporum genus Hiſpanum (inquit Hermolaus) Adapis nomine. Cuniculus autẽ nominatur, quòd ſub terra cuniculos ipſe faciat. Strabo Leberides (quod à Latino Lepores corruptum iudico) à quibuſdam nominari tradit ipſos Cuniculos. De Græcis uocabulis Daſypus & Lagides, in Lepore iam dictum eſt. ¶ Apud nos habentur Cuniculi albi, nigri, uarij ex utroq́, fului, cinerei, Scaliger. Cuniculi ſunt in Thracia ac Macedonia, (inquit idem,) qui iuxtà ac noſtri, ſub terra agitant: leporino pilo, breuioribus auriculis; curto corpore, craſſo, cõpacto: qui maximi Gliris haud excedunt magnitudinem: cauda longa & ad ſciurinam quàm proximè accedente. ¶ Τὸ τοῖς λαγωοῖς ὅμοιον ζωΰφιον, ὃ καλοῦσι κουνικοῦν, Galenus de medic. fac. lib. 3.

ITALICE Coniglio. HISPANICE Conejo.
GALL. Connin. GERM. Künigle/Künele/Künlein.



CVNICVLVS Indus, ante paucos annos primùm in Europã inuectus ex Nouo orbe: nunc ubiq; frequens, est enim fœcundissimum animal, cum octonos uel plures uno partu edat. Magnitudine ferè Cuniculi nostri, minor plerũq;: sed corpore breuiore. Crura ei breuia: digiti seni anteriùs, quini posteriùs. dentes ut in Muribus. caudæ uestigium nullũ. Color alijs alius. Vidi ego totos candidos, & totos ruffos: & utroq; colore distinctum. Vox nonnihil ad Porcellorum uocem accedit: unde aliqui uulgò Porcellum Indicum appellare malunt. Vescitur omne genus herbis & fructibus, pane, auena. Parit hyeme etiam, & catulos uidentes, non ut Cuniculi cæcos. Superfœtare solet. Potu opus non habet: nisi modico fortè, si cibo sicciore utatur: alioqui facilè hydrope tentatur. In cibo satis suauis est, & pinguis multo subflauo adipe, aut lardo ferè suilli instar, carne minùs alba quàm Cuniculi nostri & humidiore.

GERMAN. Ein Indianisch Künele/oder Indisch Seüle.

LATINE & GRAECE Echinus, ἐχῖνος, (ἀπὸ τοῦ συνέχειν ἑαυτὸν στρογγυλούμενον: uel per antiphrasin quòd teneri manu non possit.) Vocatur & Herinaceus Latinè: quod nomen sunt ex recentioribus qui sine aspiratione scribant, (in penultima etiam, i. uocalem pro e. ponit Eucherius:) ego semper aspirare malim, siue ab horrendo deriues, quoniam spinis horret: siue ab hærendo, quòd fructus & alia spinis eius infixa hæreant. Theodorus Echinum marinum non aliter quàm Echinum interpretatur, Plinium fortè imitatus: at eum qui terrestris est, Erinaceum conuertit. Ego aquatilem Echinum, à Latinis Erinaceum appellari, authorem non inuenio. quamobrem Hermolaum miror Echinum piscem (sic enim loquitur) Erinaceum Latinè uocari scribere. Legitur & Hericius apud Eucherium, Ericius apud Varronem, & Herix apud Perottum. Implicitumq; sinu spinosi corporis Erem, Nemesianus dixit. Ἀκανθόχοιρος (id est Porcus spinosus) recentioribus Græcis Herinaceus est, aut etiam Hystrix. uide supra in Hystrice, Ordine III. Ferorum. Græci recentiores Scanzocheron dicunt. ¶ Erinacei species duæ traduntur à recentioribus, una quæ rostro & pedibus bisulcis Por-

cis Porcum referat,(nondum mihi uisam, ut neque peritissimo harum rerum Scaligero:) Sew-igel Germanis dictam. alteram pedibus multifidis & rostro similem Cani, Hunds-igel Germanis.

Icon hæc est Herinacei quem caninum Germani cognominant.



ITALICE. Riccio,Rizo. HISPAN. Erizo. Lusitanice Ouriso: uel Orico cachero,eò quòd corpore contracto sese occultet. GALLICE Herisson. GERMAN. Jgel.



MVS Alpinus. Conduntur hyeme (inquit Plinius) ut Vrſi, & Pontici mures, ita & alpini: quibus magnitudo media eſt. [*Atqui Alpinos in Murium nobis cognitorum genere maximos eſſe, Albertus teſtatur. Hermolaus in Corollario hos Mures magnis oculis eſſe ſcribit, prominentibus media magnitudine: quaſi in Plinio legerit, quibus magnitudo media oculorum extat. Scaliger Marmotæ ſuæ, quam tamẽ Murem alpinum eſſe negat, Melis magnitudinẽ tribuit.*] Sed hi pabulo antè in ſpecus conuecto: cum quidam narrent alternos marem ac fœminã ſupra ſe complexo faſce herbæ ſupinos, cauda mordicus apprehenſa, inuicem detrahi ad ſpecũ: ideoq; illo tempore detrito eſſe dorſo. Sunt his pares & in Aegypto: ſimiliterq; reſidunt in clunes, & binis pedibus gradiũtur, prioribusq; ut manibus utũtur. Hæc Plin. Ex cuius uerbis quin Mus mõtanus ille hîc exhibitus, Plinij Alpinus ſit, non eſt dubitandum: quãuis Scaliger Pliniũ nullam eius mentionem feciſſe ſcribat, & nouo tantùm nomine Marmotam appellet. Emptra uel Enitra apud Albertum & huius farinæ ſcriptores, neſcio cuius linguæ ſit. Germanicũ fortè fuerit, quaſi Embder, id eſt, fœni cordi collector. ¶ Arctomys (Ἀρκτόμυς) à diuo Hieronymo nominatur, animal (ut inquit) in Palæſtina abundans, à ſimilitudine Muris ac Vrſi nominatũ. Hoc Gelenius noſter Murem uulgò Cricetũ dictũ, interpretabatur, eruditus uerò quidã apud nos pro Mure alpino accipit. & quanquã apud nos in altis tantùm ac niuoſis alpibus degat, fieri tamen poteſt, ut in Palæſtina quoq;, hoc eſt, in regionis illius mõtibus inueniatur. Vrſo quidẽ & Muri cõmunia quædã habere uidetur, tum corporis ſpecie, tum aliâs. Galenus apud Lucanos ait reperiri animal μεταξύ πως ἄρκτου τε καὶ συός. ubi ſi μυός legeretur, Arctomỹn intelligerẽ. nũc uerò de Mele potius accipio. uide ſuperiùs in Mele. Græcus quidã recentior, cuius de animalibus aliquot libellũ manuſcriptũ habeo: Arctomys (Ἀρκτόμυς, paroxytonum, inquit) unus cuſtodit cæteris paſcentibus: & ſinguli partem pabuli ad eum deferũt. at ſi negligen-

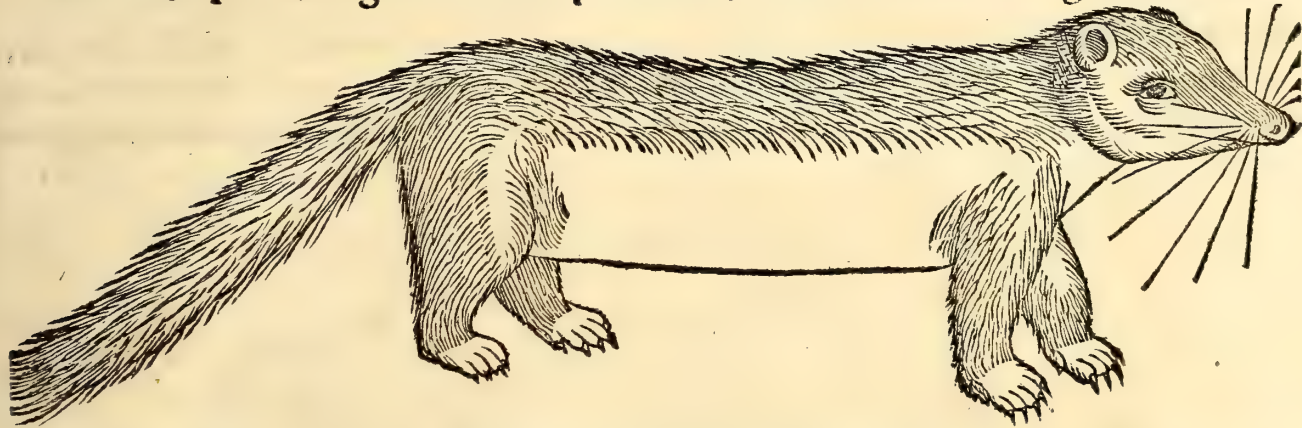
gligentior fuerit in custodia, & (homo) aliquis subitò superuenerit, (*cuius scilicet aduentum ille non prodiderit uoce,*) à cæteris occiditur. Sic ille. Ego hæc alpino Muri tantùm conuenire puto: non etiam Criceto. ¶ Marmotæ (inquit Scaliger) Melis sunt magnitudine (*nostræ minores sunt, inter Leporem ferè & Cuniculum*) & pilo: cauda itē nulla penè. [*Nostrarum cauda ad sex plerunq; digitos accedit.*] Eundem quoq; ad modum crura breuia, aures breuissimæ, auriculis curtissimis, atq; ad aspectū nullis. Vngues longi, acuti, firmi, unci, robusti, nigri. Inter Mures quidam cōnumerarunt: cum quorum natura nihil habent cōmune, præterquàm quòd, sicuti Sciuri, sedentes, pedibus anterioribus utuntur ad officia manuum. At hoc etiam Leporum genus utrūq; facit: quorum capita non malè suis capitibus Marmotæ quoq; referunt. Cum Gliriū specie conueniunt in somno. hybernos enim totos menses transigunt sopore. Cum Leporum Muriumq; dentibus eorum dentes multam habent affinitatem. Non nisi irritatæ sæuiunt, postquam cicures factæ sunt. Vnam aluimus in Taurinis mansuetam: quæ laneam lineamq; omnem supellectilē dentibus absumebat. Hoc etiam domestici solent Cuniculi. Earum uox à leporina recedit in soricinam, aut potiùs in cercopithecinam. Hæc Scaliger. Ego cum Plinio, & Alberto, Murium generi adnumeraui, multas ob causas. astipulantur & uulgaria nomina, quæ nunc exponemus.

ITALICE Murmont, id est, Mus montanus: Marmota, Marmontana, Montanella, Varoza.

GALLICE Marmote, ni fallor.

GERMAN. Murmelthier / Murmentle / Mistbellerle. postremum hoc nomen ab acuta & tinnula eius uoce factū est, qua Caniculas domesticas sic propriè dictas quodammodo refert & superat.

GLIS à pinguitudine dictus uidetur. gliscere enim crescere & pinguescere significat. pinguescit autem somno hoc animalculum, tota hyeme dormiens. Albertus Magnus hunc Murem uarium nominat, eò quòd dorso fusco sit, uentre autem albo: sed breuioris (inquit) pili est, & tenerioris corij quàm animal quod uerè Varium (*Mus Ponticus nimirum, siue Mustela alba*) appellatur. Græci μυοξὸν uocant, ut ex Oppiani & Epiphanij scriptis cōstat. recentiores aliqui Myoxum, malè Bufonem interpretantur. μυωξία per ω. magnum in antepenultima, Murium cauernam significat. μύξος

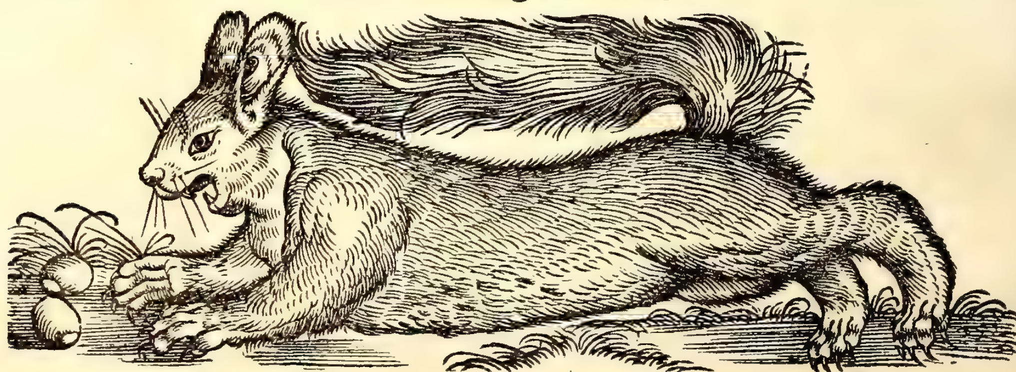


(malim μύοξος, à quo forte per syncopen factus est Myxus) est qui apud nos uulgò λαγόγηρος (λαγόνηρος, Varinus) dicitur, Suidas. ego non aliud quàm Glirem intelligo: quem uulgus Italorum hodie multis in locis Galerū uocat, nomine ad Lagonerum accedente, literis trāspositis. De Myxo incantatio legitur apud Suidam ad Asini dysuriam: Gallus bibit & non meijt: Myxus non bibit, & meijt. An uerò Glires non bibant, affirmare non possum. Νιτέλις quoq; uox detorta uidetur à Myoxo: Varinus Camers interpretatur Murem Cappadocem, qui alio nomine Sciurus dicatur: deceptus nimirum, sicut & illi qui ἐλειὸν pro Sciuro acceperunt, ut mox dicemus. Oppianus Myoxos & Sciuros disertè distinguit: ut Plinius Glires & Sciuros. Apud Aristotelem nec Myoxi nec Sciuri nomen extat: sed ἐλειός, oxytonum: Gaza Glirem uer-

tit. Ge. Agricola Sciurum esse putauit: deceptus nimirũ Hesychij uerbis: apud quem legimus, corrupta, ut suspicor, hæc: ὄλιος, σκίυρος, ἔλιος. aliqui enim nimirũ ἐλειὸν Sciurum esse putabãt, quorũ sententiam ipse in uocabulo ἐλειὸς reijcit. nam cũ ἐλειὸν dixisset uermi simile animal esse, quo pisces inescentur, subdit: οὐκ ἔστι γὰρ ζῶον τετράπουν ὁ ἐλειὸς καλούμενος μῦς ὁ σκιυρός, (lego σκίουρος:) hoc est, Neq; enim ἐλειὸς est animal illud quadrupes è Murium genere, quod Sciurum uocant. Doctissimus Scaliger etiam ἐλειὸν & μυοξὸν, diuersa nomina unum Glirem significare existimat. Cui aliquis obiecerit locum Galeni lib. 3. de aliment. facult. ubi scribit singulis regionibus suas quasdam peculiares animantes esse: ut Cuniculum Hispaniæ: animal inter Vrsum & Suem ambigens, Lucanis: sicut & illud quod in medio sit τῶν ἀρουραίων μυῶν, καὶ μυοξῶν καὶ τῶν καλουμένων ἐλειῶν, (à recto ἔλειος proparoxytono,) quod in illo Italiæ tractu & alijs multis estur. Ego hæc uerba, καὶ μυοξῶν, abundare puto, & fortè interpretandi gratia dictionem ἐλειῶν, utpote antiquiorẽ aut obscuriorẽ, in margine ab aliquo adscripta, postea in contextum irrepsisse. accedit, quòd ferè cum animal unum inter alia quædam ambigere dicimus, duo nõ tria nominamus. Medium autem illud inter Murem aruensem & Glirem animal, apud Lucanos edi solitum, mea quidem coniectura Sciurus fuerit. ¶ Sciurum Gliremq; (inquit Scaliger) temere quidam cõfudêre. Sciurus cauda tegit se: fuluo colore est. Mansuescit: scurriliter & gannit, & ludit. Glis cinereus est, & esculentus. Nunquam placet, nisi inter patinas. Nihilo uerius quod aiunt, ἐλειὸν ab Aristotele dici, quem nos Sciurũ, quòd caudam inuertat. hoc enim est κάμπτειν, id est, flectere: non autem ἑλελίζειν, id est, uertere aut uoluere. Sed quia in cauis arborum inuoluit sese, ubi dormiens pinguescat. Sciurus autem ab umbra caudæ, & à flexu, Campsiurus. ¶ Lardironus à Cardano dictus libro 10. de Subtilitate, non alius mihi quàm Glis uidetur: & nomen fortè ab eo confictum, propter lardum, hoc est, pinguitudinem qua gliscit hoc animal. Lardirolum Scaliger putat esse Lombardã uocem, neq; cuius animantis ea sit intelligere uidetur.

ITALICE Galero, Gliero, Ghiro: & in Lombardia fortè Lardirono, ut diximus.
GALLICE Liron, Rat liron, Loir, Rat ueul.
GERMANICE Greul/Rell/Rellmuß/grosse Haselmuß.
¶ Gliri congenerem puto Murem Bilchmuß dictum, &c.

SCIVRVS Græcum est uocabulũ, quo tamen ueteres Græci non usi sunt: sed primus, quod sciam, Oppianus, Antonini Cæsaris tempore. Latini nomẽ eius non habent, sed Græco utuntur: à quo aliarum etiam gentiũ aliquot deducta sunt nomina, quæ-



dam adeò distorta, ut originem uix agnoscas. Sic autem Græci uocarunt à cauda, qua supra dorsum reflexa se tegit & inumbrat. Alio nomine à flexu caudæ καμψίουρος dicitur, apud Hesychium: & ab eiusdem magnitudine ἵππουρος. Cæterũ ἐλειὸς & μυοξὸς Græca uocabula, Glirem potius quàm Sciurum significant: ut supra in Glire ostendimus, simulq; eius à Sciuro differentiam. Recentiores quidã, qui Latinè ineptiùs scripserunt, Pirolum & Spiriolum aliquando uocitant. Ineptè etiam Vincentius Belluacensis: Scurulus, inquit, à currendo dictus est. Reperiuntur apud nos tum rutili, tum nigri.

tum nigri. Albertus intra primum ætatis annum nigros esse putat, deinde rutilos fieri. ¶ Scythicus à nostris colore tantùm differt: de quo proximè.

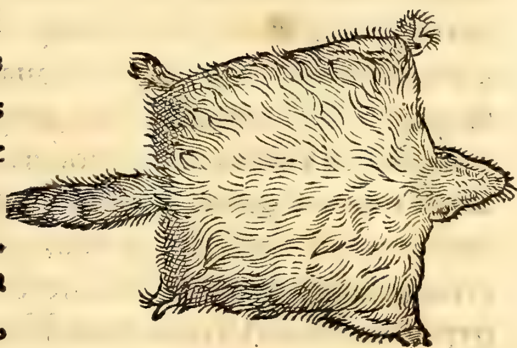
ITALICE Schiriuolo. HISPAN. Hárda, Esquilo.
GALL. Escurieu uel Escureau. GER. Eichorn/Eychhorn/Eichhermlin.
ILLYRICE Vueuuercka: à quo nomine nostri forsan Sciuros Scythicos Veeh/ & Werck appellant.

Sciuri Scythici iconem non damus, quòd solo colore à nostrate differat.

SCIVRVS Scythicus fortè non alius est, quàm Mus Ponticus olim dictus: à recentioribus (ut Isidoro, Alberto, alijs) Varius, ob colorem. Aliqui Fennicum aut Venetum murem nominant: Hermolaus Muris Pontici nomine tum Varios, tum Hermelinos accipit: cum hi omnino Mustelæ albæ sint, illi Sciuri uarij aut cinerei. Sciurus Fennicus (inquit Agricola) solo colore differt à nostrate Sciuro. nam in candido cinereus est. in Polonia inuenitur cui rutilus color mistus cinereo. Græci hodie uulgò etiam domesticum Murem, Ponticū ineptè uocant. Venetis (Muribus) in dorso color (*uarius*,) à quo dossuariæ (*Italis uulgò Dosse*) pelles uocantur: quandoque ferrugineus, deterior priore, Hermolaus. Venetorum autem nomine in eius uerbis Septentrionalem gentem intelligo. Conduntur hyeme & Pontici Mures, hi dūtaxat albi: quorum palatum in gustu sagacissimum authores quonam modo intellexerint, miror, Plinius. Vide superiùs in Mustela alba. ¶ Sciurorum (inquit Olaus) infinita est multitudo in Septentrionalibus syluis, pilorū densitate & colore distincta. Eorum pelles tanto pulchriores sunt, quanto remotiùs ad Septentrionē capiuntur: deteriores, quò propiùs Austrum. Caro huius bestiolæ assa uenatoribus est pro esca suaui, & cætera.

ITALICE Vare, à uario colore. Pelles priuatim Dosse uocantur. nam uenter albicat: dorsum duntaxat propter uarium aut cinereum colorem in precio est. Varum uentris pellem uocat Venetus: dorsum, Dossum, Scaliger.

GERMAN. Feeh oder Veech/ quasi Venetus aut Fennicus Mus. Vide superiùs etiā in Sciuri simpliciter nominibus Germanicis. Pundten/Pundtmuß: nō à Ponto opinor: sed à decadibus pellium, quæ in fasciculos (Bünd uocant Germani) colligantur. Werck/Grauwerck.

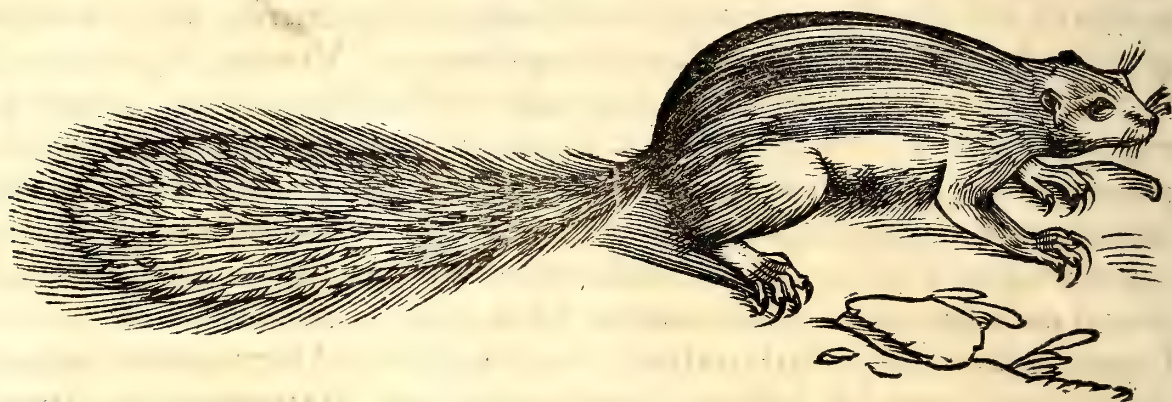


MVS Ponticus aut Scythicus, Sciurúsue, alius, quē uolantem cognominant. licebit & Sciurum latum nominare. Huius pelles duas Antonius Schnebergerus meus è Lithuaniæ Vilna ad me misit. Mitto tibi (inquit) pellem paruam, superficie pilorū cinerea siue albicāte: radice uerò (.i. parte interiore) è fusco nigricante. Popyelycza latayacza, id est, Murem Ponticum uolantem, à celeritate cognominant. Semper humidior apparet. non potest à pellionibus præparari. Vtuntur ad oculos dolentes abstergendos, uim quandam singularem ad oculorū dolores mitigandos aut curandos ei inesse persuasi, ego mollitiem eius puto inuitasse primùm ut oculis abstergendis adhiberetur. sed cum pili non firmiter cuti hæreant, non sine periculo fieri uidetur. Iuxta uel supra anteriores pedes, pilos ferè in orbem eminentes habet: alas appellant. quidam de arbore in arborem uolare putant. Sic ille. Ego pelles missas cum crudæ essent, & à tineis ne perirent periculum, pellifici dedi: qui eas præparauit cum aceto & fæce uini, &c. unde egregiè remollitæ & extensæ sunt. earum nunc utraque longa est palmos duos (id est digitos octo) capite & cauda exceptis, latitudo eadem: ut Mus

uel Sciurus quadratus uocari mereatur. Cauda quatuor aut quinq; digitorum est: similis cæterorum Sciurorum caudis, densis hirsuta pilis, albo nigroq; distincta. Ventris & totius pronæ partis color candicat, pilis interiùs fuscis. Pilorum mollities summa est, & ad oculos aliámue partem demulcendã lenissimo ductu tanquam holoserici, sed multò mollior, idonea. Auriculæ breuiores rotundioresq; quàm in Sciuro. Pedes non satis apparent: Prona pars à supina distinguitur ceu linea quadam, à qua prominentes pili densiores solidioresq; sunt: &, ut conijcio, ad uolatũ promouent: sicuti etiã ipsa corporis prætenuis latitudo: ut pisces lati sua latitudine natant. Aiebat pellifex uidisse se apud Silesios uestes etiam his pelliculis (quibus nihil tenerius) præparatis subduci.

GERMAN. Fliegend Veeh.

Lineas caudæ pictor non expreßit corporis lineis respondentes.

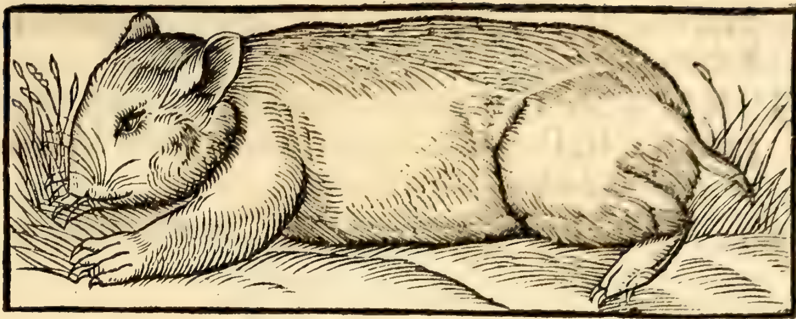


SCIVRVS Getulus (inquit Io. Caius, qui hanc eius iconẽ misit) coloris est mixti ex rufo & nigro. Eum ab armis ad caudam per latera albæ fuscæq; lineæ, alternatim certis distinctæ interuallis, decentissimè depingunt. Idem aliquibus fit in colore ex albo & nigro, respondentibus etiã in cauda lineis: nisi si quando expansa cauda propter pilorum raritatem eædem dispareant. Venter illi cœruleum colorem imitatur in albo positum. Paulò minor is est uulgari Sciuro, nec aures extantes habet, ut ille: sed depressas magis & ferè capiti æquas, orbiculares, & per cutis superficiem deductas in longum. Caput, Ranæ ferè est. Cætera similis uulgari Sciuro. Nam figura corporis eadem, eadem natura pili, mos idem, & uiuendi ratio. Cauda se contegit more cæterorum Sciurorum. Hæc Caius. Et rursus in alia epistola: Sciurum Getulum ad uiuum depinxi. Nam è Getulia (quam hodie uocant Barbariam) à mercatore quodam aliquot uiui ad nos allati sunt, utriusq;, quem dixi, coloris. Eos ad delicias uiuos alimus, & extra omnem controuersiam Sciuri sunt. Nam (ut dixi) & mores, & magnitudo, & uiuendi genus, & uox, & agilitas, & usus caudæ, & erecta insessio quãdo est, & cætera respõdent: etsi ego depingendum curaui extenta cauda, ne corpus adumbraretur, caudaq;, qualis esset & colore & figura, ostenderetur. ¶ Hic nimirum ex Aegyptiorum seu Africanorum Murium genere est. In Africa (inquit Herodotus) tria Murium genera sunt: quorum alij bipedes uocantur: alij Zegeries Punica lingua, quod in nostra pollet idem quod colles, (βουνοί,) alij Echines, &c. Plura leges in nostra Quadrupedum historia, capite De Muribus diuersis secundum regiones. Echines quidam dicuntur pilos duros sicut Herinacei habere. Zegeries nomen ad Sciuros alludit. Bipedes dicti feruntur (similiter ut Sciuri) prioribus pedibus pro manibus uti: & cum urgentur, salire.

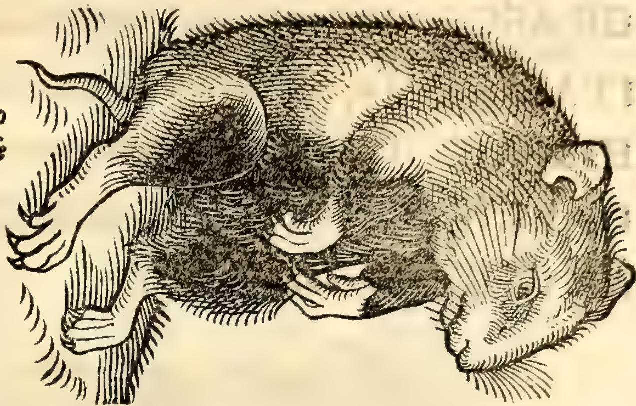
GERMANICE Ein Africanischer Eichorn: ein sundere art der Eichornen vß Barbaryen.

Effigies

Effigies Criceti hæc sumpta est ex Germanico libro De quadrupedibus Michaëlis Heri.



Alia eiusdem accuratior, quam à Io. Kentmano accepi, eo corporis habitu, quo per iracundiam esse solet, aut cum se comprimit, ut color eius (nam pictum cum coloribus ad uiuum misit) in parte prona supinaq; & in lateribus appareret.



CRICETVS, ut dicunt quidam, (inquit Albertus,) animal est paruulum, dorso rubro, &c. quod de antro suo non facilè extrahitur, nisi aqua feruente, uel alioquin humore infuso: in quo ei conuenit cum Cuniculo & Citello. Germanice uocatur Hamester, Albertus. Coniicio autem idem esse animalculum, quod alibi ab eo Traner, nescio qua lingua, uocatur. Id (inquit) animal est paruum, speciosum, rubri coloris, Cuniculi magnitudine: mirum in modum pugnax & animosum: in cuius signum ad protectionem capitis & cerebri à natura galeam osseam accepit. ¶ Criceti quidem nomen nouum est, & ab Illyrico Skrzecziek, ut coniicio, factum. Vetus quidē eius Latinum aut Græcum nomen, nullum scio: quanquam aliqui hunc Arctomȳn diui Hieronymi esse putarunt: quem nos potiùs pro Mure alpino accipimus. ¶ Mustelarū generis (inquit Ge. Agricola) est etiam Hamester, quem quidam Cricetū nominant. Etenim existit iracūdus & mordax adeò, ut si eum eques incautè persequatur, soleat prosilire, & os equi appetere: &, si prehenderit, mordicus tenere. In terræ cauernis habitat, non aliter atq; Cuniculus, sed angustis: & idcirco pellis, qua parte utrinq; coxā tegit, à pilis est nuda. Maior paulò quàm domestica Mustela existit. Pedes habet admodum breues. Pilis in dorso color est ferè Leporis: in uentre, niger: in lateribus, rutilus. Sed utrūq; latus maculis albis, tribus numero distinguitur. Suprema capitis pars, ut etiam ceruix, eundem, quem dorsum, habet colorē: tempora rutila sunt: guttur est candidum. Caudæ, quæ palmum longa est, similiter Leporis color. Pili autem sic inhærent cuti, ut ex ea difficulter euelli possint. Ac cutis quidem faciliùs à carne auellitur, quàm pili ex cute radicitus extrahantur. Atq; ob hāc causam, & uarietatem, pelles eius sunt preciosæ. Multa frumenti grana in specum congerit, & utrinq; dentibus mandit. Ager Turingiæ eorum animalium plenus est, ob copiam & bonitatem frumenti: Hucusq; Agricola. Sed inter Mures potiùs quàm Mustelas numerandum hoc animal mihi uidetur: quod ex dentibus maximè confirmari posset: qui tamen quales sint, adhuc ignoro. ¶ Mus Noricus quoq; uel Citellus dictus, (inquit idem Agricola) in terræ cauernis habitat. Ei corpus, ut Mustelæ domesticæ, longum & tenue. cauda admodum breuis. Color pilis, ut Cuniculorum quorundam pilis, cinereus, sed dilutior. Sicut Talpa caret auribus: sed non caret foraminibus, quibus sonum ut auis recipit. Dentes habet Muris dentibus similes. Ex huius etiā pellibus, quanquam non sunt preciosæ, uestes solent confici. Hæc ille: qui & Germanicè Pile interpretatur: Albertus Zysel uocabulo in Austria usitato. aliqui, ni fallor, Bilch-

muß uocant: alij grosse Zißmuß/grosse Haselmuß. Huius Muris iconem nondum habere potui.

GERMAN. Hamster uel Hamester, ut dictum est. Circa Argentoratum Kornfärle, id est, Porcellus frumentarius, quòd cauernas in aruis frumento consitis fodiat. Græcè μῦν σιτολόγον dixeris.

ILLYRICE Skrzecziek: unde Criceti nomen ductum uidetur.

MVS domesticus communis uel minor.

GRAECE μῦς, μῦς κατοικίδιος. Vulgò hodie ποντικός.

ITALICE Topo, (Hispani Talpam sic uocant:) Sorice, Sorgio di casa.

HISPAN. Rat. nam Murem maiorem uocant Ratón.

GALLICE Souris. GERM. Mauß/Haußmauß.

ANGLICE Mows/Mouse.



MVS exiguum est animal, incola domus nostræ (ut Plinius loquitur) rosor omnium rerum. Ruinis iminentibus (inquit idem) Musculi præmigrant. ¶ Soricem cum Mure communi aliqui confundunt, ut Galli & Itali uulgaribus uocabulis. alij Murem maiorem interpretantur: alij Araneum murem. Plinius manifestè distinguit, Soricem syluestrem faciens, & maiorem, auriculis etiã caudaq; pilosis: qualem mox exhibebimus. μῦν ἀρουραῖον, id est, Murem aruensem Aristotelis, Gaza Soricem uertit. ¶ De Muribus diuersis Americæ, lege Andream Theuetũ in eius descriptione Gallica, cap. 67. ¶ De Muribus uulgò Lemmer dictis, qui in Nortuegia è nubibus cadunt, uide suprà in Hermelino, id est, Mustela alba.

MVS domesticus maior, quem Rattum appellârim cum Alberto, quoniam hoc nomine non Germani tantùm: sed Itali etiam, Galli & Angli utuntur.

ITALICE Rato di casa, Pantegana, (quod nomen sumptum uidetur à Græco uulgari Ponticus, quo tamen Murem simpliciter, etiam minorem appellant;) Sourco.

HISPANI Murem minorem Rat uocant, maiorem Ratón.

GALLICE Rat. GERMANICE Ratz.

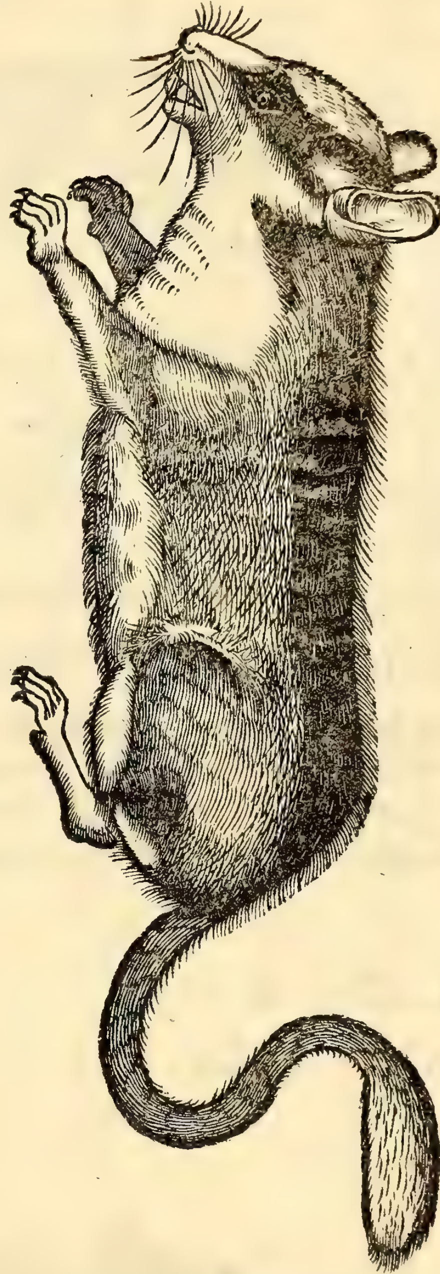
ANGLICE Rat/Ratte.

MVRIS huius distinctam à minore mentionem apud ueteres non inuenio. Gelenius noster in Lexico symphono suo tria hæc uocabula, Sorex, Ratz, ῥασὴς, Latinũ, Germanicum, & Græcum, tanquam idem significantia coniungit. Græcũ fortè apud recentiores aliquos reperitur. nam in ueterum libris nusquam mihi occurrit, sed ne in Lexicis quidem. Cynoraistes Græcè, Croton seu Ricinus est, dictus quòd Canes perdat. ῥαίειν enim interpretantur φθείρειν. Hyrax quidẽ (ὕραξ) quo pro Mure Nicander utitur, prima syllaba omissa, satis cum Germanico cõgruit: ut & cum Latino Sorex, aspiratione in s, mutata, ut fieri solet. sed & ῥίσκος fortassis, q̃d Muris genus facit Hesychius.

ſychius. ¶ Ge. Agricola Rattum putauit eſſe Mygalen, id eſt, Araneum murem quòd magnitudine ferè muſtelina, Muris autem ſpecie ſit. Aëtius certè contrà, Mygalæ magnitudinem Muris tribuit, colorem autem Muſtelæ. Nos uerum Araneum murem mox dabimus.



SOREX Plinij. nam & ſylueſtris eſt, & cauda piloſa, & per hyemē dormit: quæ omnia Sorici Plinius adſcribit. an uerò Sorex hic noſter etiam aures piloſas habeat, ut Plinius uult, non ſatis memini. Videntur tamen aliquando etiam pro domeſtico Mure Soricis nomen uſurpare ueteres. Domeſtico quidem, ſed maiori, ſimilis eſt ſylueſtris ille, quem hîc pingimus. Vide ſuperiùs in Mure minori. Græcè forſitan Ὕραξ, ut iam in Ratto dixi. Recentioribus Mus corylorum uel auellanarum. Poteſt & Mus ſyluaticus dici.



HISPAN. Sorce, uel Raton pequenno, ni fallor.

GALLICE Lerot.

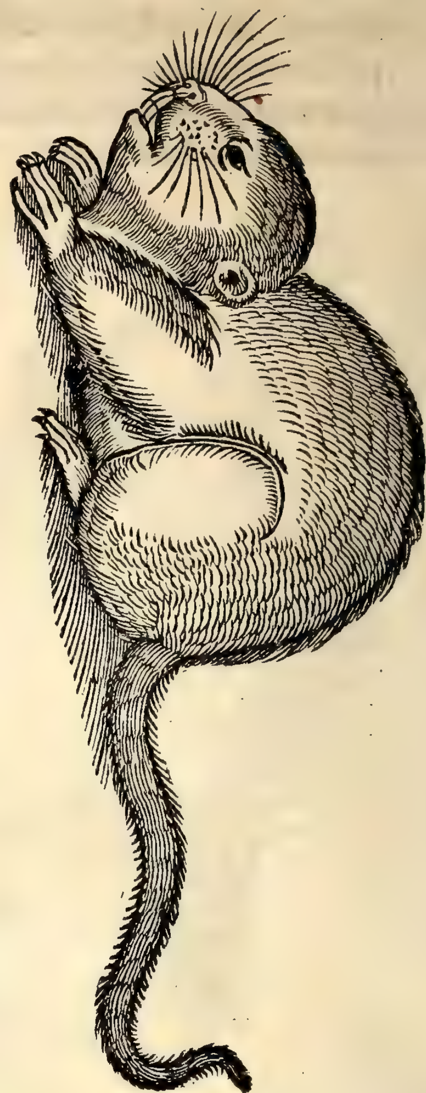
GERMAN. Haſelmuß/kleine Haſelmuß/Schlafratz.

ILLYRICE Vliemegka myß/ni fallor.

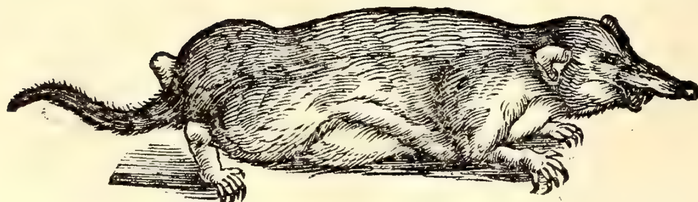
MVS aquatilis quadrupes Bellonij, ultimo Aquatilium Ordine inter amphibia nobis exhibitus eſt.

MVS agrestis maior, Μῦς ἀρουραῖος Aristoteli, hoc est, Mus aruensis. Gaza Soricem transtulit: Plinius Murem agrestem, quod magis probo, distinctionis causa. Alius & minor, quàm hic, est agrestis Mus ruffi coloris: quem in agris frumentarijs aliquando abundare, terræ scilicet putredine in Mures conuersa, existimo.

GERMAN. Erdmuß / Nülmuß / Schormuß / Stoßmuß / Luckmuß / grosse Ackermuß.



Mus Araneus.





Eiusdem maxillæ cum dentibus.

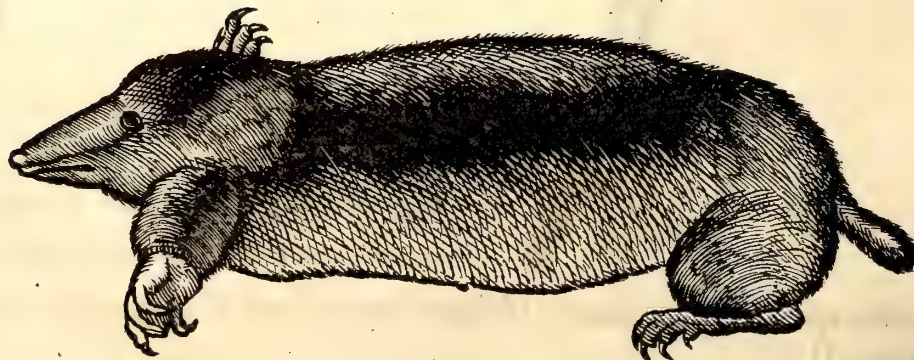
MVS araneus, Mus cæcus, Mygale. Vide superiùs in Mure domestico maiore.

ITALICE apud Rhætos Mufferaing.

GALLICE Muserain, Muzeraigne, Muset, Musette, Sery.

GERM. Mützer / Spitzmuß / Zißmuß. Silesijs Bisem muß. siccatus enim in furno mirè moschum olet: ut inde meritò Μῦς μοσχίας dici queat. Sed est aliud etiã Muris genus, (quod recentiores aliqui Latinè Citellum,) Zißmuß Germanis dictũ, sed differentia ferè maioris adiecta: Die grosse Zißmuß / Pile / Bilchmuß / Bůchmuß.

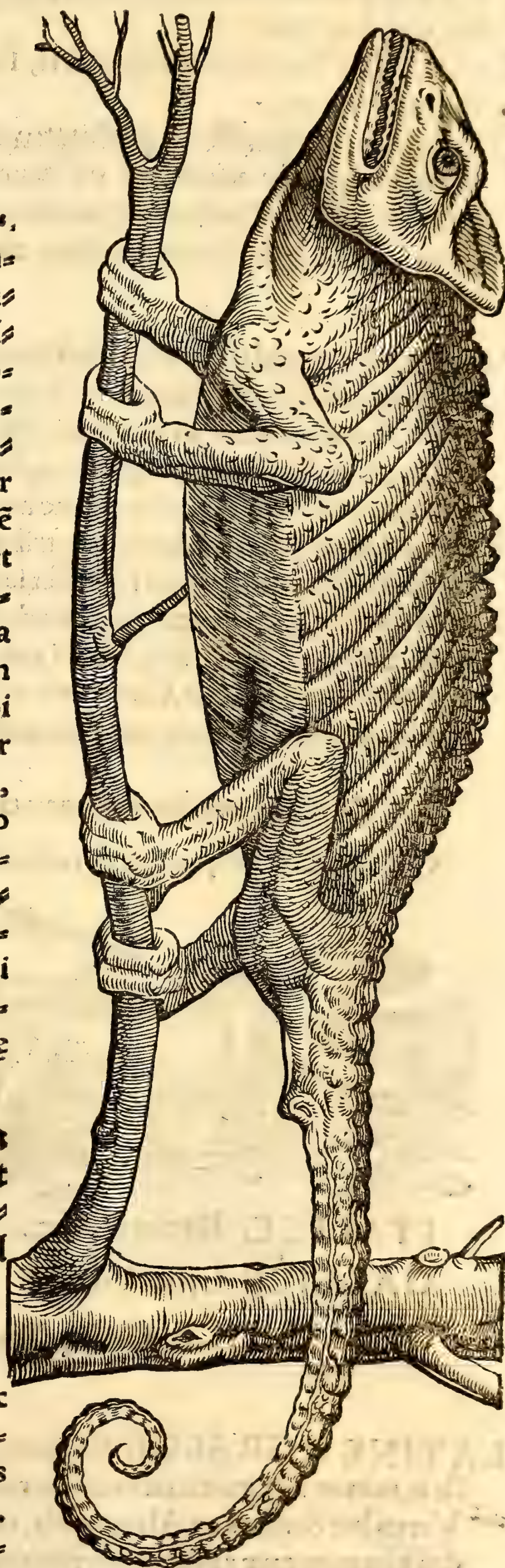
LATINE Talpa.
HISPANICE Tópo.
ITALICE Talpa.
GALLICE Taulpe.



GERM. Maulwerff / Moll / Mollmuß / Scherrmuß.

ANIMALIVM QVADRVPEDVM VIVIPARORVM ICONES ET NOMENCLATVRAE.

CROCODILORVM Fluuiatilis & terrestris: & PHATTAGAE, id est, Caudiuerberæ uulgò dictæ, icones & nomenclaturas dedimus sub finem Libri De aquatilibus.



Chamæleontis icon, quam Venetijs olim à Petro Gillio accepi. Ioanni Caio Anglo tum hæc tum à Bellonio posita imago, ad sceleton potiùs, quàm ad uiuũ aut recens corpus depictæ uidentur.

LATINE & GRAECE Chamæleo, χαμαιλέων. Animal est peregrinũ ex Africa, quamobrẽ nomen in alijs linguis nõ habet. ¶ Chamæleon (inquit Io. Leo Africanus) animal figura & magnitudine lacertæ, deforme, gibbosum ac macilentum, cauda prælonga & instar Muris tenui, lentè ꝓgreditur. Aëris alimento ac Solis radijs nutritur, ad quorũ exortum rictu diducto se uoluit, corpusq́ue ad Solẽ gyrat ac flectit. Colorem pro loci quem uidet uarietate facilè commutat, modò uiridis, modò niger, quod & ipse uidi, effectus. Venenatis serpentibus admodũ insidiatur: & si quem sub arbore dormientem conspiciat, eam subitò conscendit, & locum capiti serpentis aduersum dispiciens, ex oris rictu mucoris filum, cuius extremitati guttula margaritę similis appendet, uibrat: quẽ si obliquè cadere animaduertat, loco pedes amouet, donec mucoris extremitas serpentis caput contingat, cuius uirtute penetratus euestigio moritur. Nostri scriptores plurima de huius animalis proprietate occultisq́ue uirtutibus in scripta retulere, quę memoria nobis exciderunt.

GERMAN. Ein frömbd thierle vß Barbareyen / Chameleo genannt. Mag ein Ratt adex / oder Ratzegochs genẽnt werden. darumb daß es zum teil einem Ratzen / zum teil einem Heidox sich vergleychet.

TESTVDO terrestris (χελώνη χερσαία) est, quæ nec in dulci, nec in salso humore degit, nec in cœno & paludibus, sed locis siccis. Terrestres in operibus Chersiuæ uocantur, inquit Plin. Nicander ὀυρείην, id est, montanam cognominat, Oppianus ὀυρεσίφοιτον. Videntur autem montanæ (ὀρειναὶ, Arriano) cæteris terrestribus maiores fieri. Differunt terrestres colore, (nam & albæ reperiuntur,) testæ

craſſitudine, & aliter. In Africa et inſulis quibuſdam Rubri maris, laudatę & precioſæ reperiuntur earũ teſtæ. ¶ De Teſtudinibus quidẽ in genere, & marinis priuatim, diximus in Libro iconum Aquatilium, ad finẽ Ordinis XII. qui eſt De cetis. De lutaria uerò, inter Amphibia, eiuſdem libri.

Teſtudinis terreſtris putamen tantùm hoc tempore habuimus.



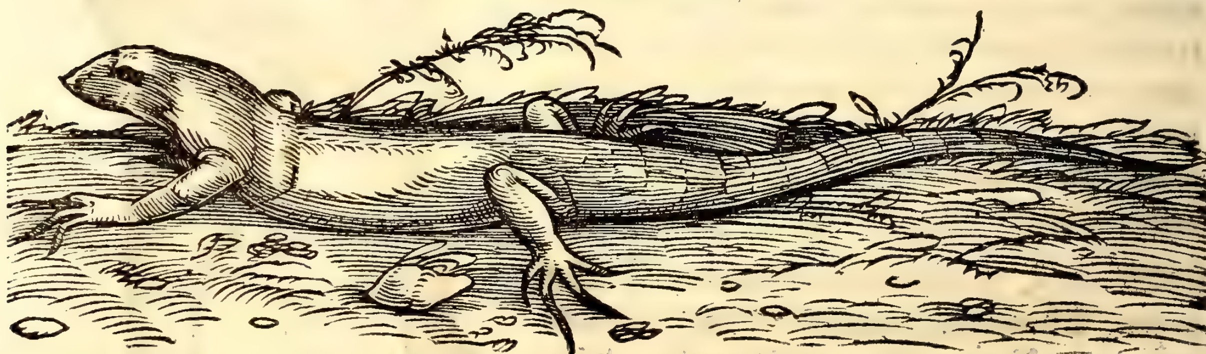
GALLICE Tortue des boys, id eſt, Teſtudo ſyluarum.

GERMAN. Ein Erdſchiltkrott: wonet allwäg oder allermeeſt vff der erden: wie die Tällerkrotten (welche ein äbne ſchalen / gleych einem täller / oben vnd vnden hand) im mũr: vnd andere im meer.

TARTARVCAE, id eſt, Teſtudines plurimæ (*inquit Io. Leo Africanus, amphibijs eas adnumerans: quanuis inter terreſtria etiam referri poterant ex ipſius ſententia, quòd in deſertis uitam degant*) in deſertis Libyæ reperiuntur, quæ ad magnitudinem dolij accedant. Tradit Bicris geographus, hominem itineris tædio defatigatum, ſub ueſperam eminens in deſerto ſaxum, ne à uenenoſis animalibus infeſtaretur, cõſcendiſſe. qui ad lucem grauiter dormiens, tribus ferè paſſuum milibus à quo reclinauerat loco traductus, intellexit quod ſubijſſet ſaxum Teſtudinem fuiſſe: quæ interdiu firma, noctu rependo pabularetur, uerùm adeò lentè, ut uix percipi poſſet. Huiuſmodi Teſtudines uidi quæ mediocris uaſculi amplitudinem attingerent, nullas autem tam prodigioſæ magnitudinis. Carnes aiunt lepram curare, ſi ſeptennium non excedant, quibus ſeptem diebus continuò ueſcendum ſit.

LATINE Lacertus aut Lacerta uiridis.

GRAECE Σαύρα χλωρά: & recentioribus Χλωροσαύρα, Κολισαύρα.

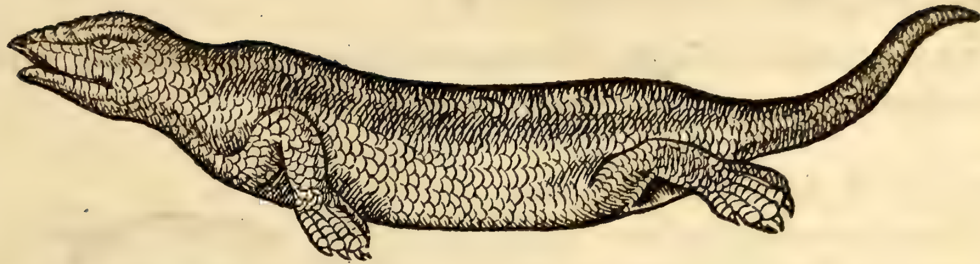


ITALICE. Ramarro, Gez.

GALLICE Lyſarde uerde.

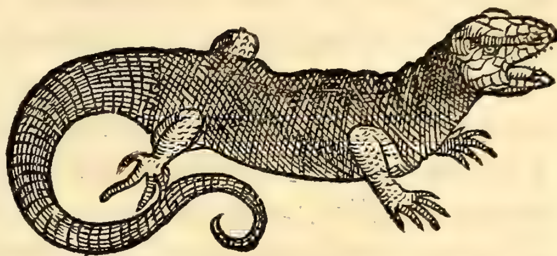
GERMANICE Grüner Adex / grüner Egochs.

LATINE & GRAECE Scincus, Σκίγκος, Κίγκρος, Κροκόδειλος χερσαῖος. Crocodilus terreſtris, minor nimirum. nam alium maiorẽ cum amphibijs poſt Aquatilia poſuimus. Verus hic Scincus ex Alexandria, noſtra memoria adferri cœpit: cũ priùs Salamandra aquatica quæ apud nos reperitur, pro Scinco: hoc eſt, pręſentiſſimo ueneno pro remedio uterentur pharmacopolæ. Scinci nomen ab Aegyptio Suchus (ſic enim Crocodilum in Aegypto uocari author eſt Strabo) deflexum coniecerim.



ITALICE Scinco uel Stinco.

GERMAN. Ein Egochsen art vß Aegypten/in den Apotecken bekant vnd Stinck genennet.



LATINE Lacertus uel Lacerta simpliciter. Kiranides Lacertæ tria genera facit: heliacam, omnibus notã, ut inquit: χαλκῆν, id est, æream: & chlorán, id est, uiridem. Ego uulgarem nostrum Lacertũ pro heliaco (cuius etiã Epiphanius meminit) acceperim: cui nomen forsan ab eo factũ est, quòd Sole & apricatione gaudeat. ærea uerò seu chalcidica cognomine, à colore nimirum, (quæ & Chalcis & Zignis & Seps uocatur,) peregrina & alterius orbis, multoq́ magis uenenata mihi uidetur: quanq́ Ge. Agricola Germanicum eius nomen finxit, Kupferadex, id est, ærea Lacerta.

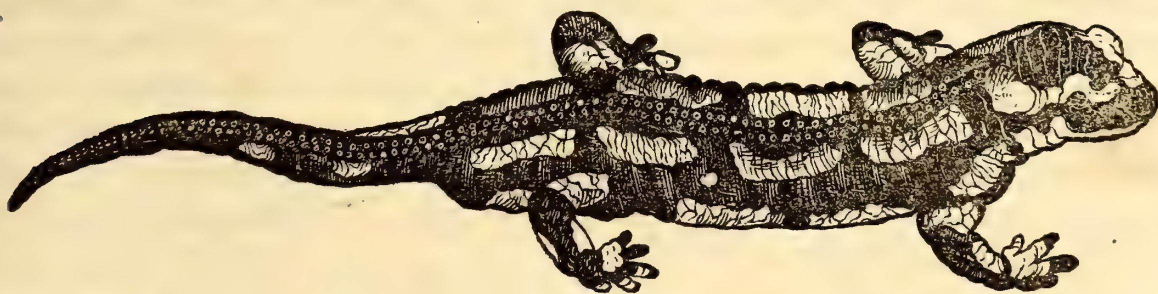
ITALICE Liguro, Leguro, Lucerta, Lucertula. & fortè etiam Ramarro: Vide in Italicis nominibus Buffonis.

GALLICE Lysarde. GERMAN. Adex/Egles/Egochß.

LATINE & GRAECE Salamandra, Σαλαμάνδρα.

ITALICE Salamandra.

GALLICE Sourd, Blande, Alebrẽne, Arrassade, That, & Normannis (ni fallor) Muron.



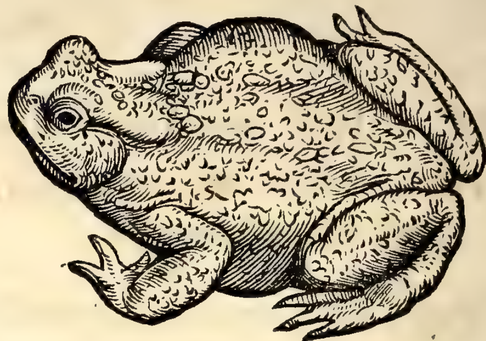
GERM. Maal/Moll/Molch/Moldwurm/Olm/Puntermaal/Quattertetsch.



Salamandræ figura falsa: quam addidimus reprehendendi tantùm causa illos qui eam publicarunt. Apparet autem confictam eam esse ab imperitis, ne dicam impudentibus quibusdam, Salamandram & Stellionem unum animal esse arbitratis: & cum à stellis Stellionẽ dictum legissent, dorsum eius stellis insignire uoluisse. Pilos etiam addiderunt contra huius generis naturam: quoniam amiantum, alumen plumæ uulgò dictum, pilorum quadam specie, Salamandræ pilos aliqui nominant.

LACERTI Aquatici,ſeu Salamandræ aquatilis, imaginem & nomina dedimus ſub finem Libri De aquatilibus inter Amphibia.

DE RANIS aquaticis ibîdem leges,& Ranarum in genere diuiſionem. hîc de Terreſtribus dicendum.



BVFO (ſeu Buffo, ſed malim per f. ſimplex) à Vergilio nominatur his uerbis, Inuentusq́ꝫ cauis Bufo. Rubeta(inquit Hermolaus)inflat ſe irata,tam proteruè audax,ut inſiliat quoq́ꝫ proximũ,quanquam ſuſpirio ſe frequẽtius quàm morſu uindicans : Buffo inde, ut arbitror,à Vergilio & uulgo dicta. Sic ille. Qua uoce Græci Buffonem appellarent,fruſtra quæſiui diu. Qui Μυοξὸν ab illis nominatum arbitrãtur, à ueritate abſunt tantum,quantum diſtat à Glire Buffo, Scaliger. Ego omnino φρῦνον Græcorũ eſſe puto,nam quanuis aliqui φρῦνον & βάτραχον ἕλειον, id eſt, Rubetam, & Ranã paluſtrem(uenenatam ſcilicet)non diſtinguant:alij tamẽ manifeſtè diſtinguunt, ſiue quòd ſpecies ſeparatæ ſint: ſiue quòd relictis paludibus, aut eis deſiccatis,ex paluſtri Rubeta terreſtris fiat.Ego ſpecies duas conſtituo,terreſtrem perpetuò: & aquaticam: quę ſi aquas deſerat,aut deſeratur,propter elementi mutationem,ſpeciem ferè immutat,(ut tertia hæc ſit Bufonis ſpecies,) & multò pernicioſior redditur : ſicuti Hydrus etiã in Cherſydrum cõuerſus. Accedit, quòd ſimiliter turgere per iracundiã,& inflare ſe dicitur, apud Aëtium:ut Buffo à noſtris:& afflatu quoq́ꝫ ſimiliter malefica eſſe. Sed κάρφυκτος quoq́ꝫ Rhodijs uſitatum nomen pro Phryno (teſte Heſychio) cum Gallico Crapaude fermè conuenit. φρῦνος maſc. genere frequentius eſt, Aelianus etiam fœminino φρύνην dixit. Phryganium Plinio memoratũ non aliud quàm Rubeta mihi uidetur. ¶ Rubetam terreſtrem trium generum obſeruaui: unam maiorẽ, quam Rondeletius ſimilem eſſe ait paluſtri Rubetæ(quam inter Amphibia in Aquatiliũ libro ab eo mutuati ſumus)ſed maiorem. alteram minorem, quæ ſub terra uel ſtercore inuenitur, oculis multum prominentibus & uireſcentibus: cuius iconem hic exhibemus.Et huius (minoris)alteram ſpeciem,oculis aureolis: quam deſcripſi cum aquatilium Ranarum iconibus in diuiſione generis Ranarum ad numerum 5. Ibîdem ad numerũ 6. Rubetæ foſſilis ſeu ſaxatilis mentio fit:Ea circa Regenſpurgum, agri Tigurini caſtellum,reperitur(Steinkrotten uocant,)inter lapides montis, qui ferè calcarij ſunt: in quorum rimis & fiſſuris latet,nulla in propinquo aqua. uêre non apparẽt, niſi inſtet calor cum primum incipiunt apparere. Vocem edit per interualla,aliarum Rubetarum uoci(de qua Mönen dicunt,per onomatopœiam puto)diſſimilem. Fœmina oua uentri annexa gerit ut Cancri : quod ex egregio & doctiſſimo uiro Con. Sutore, eius loci eccleſiaſte cognoui.

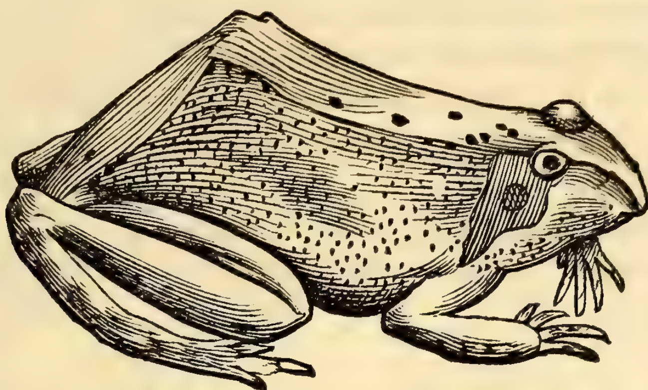
ITALICE Roſpo,Botta,Boffa, (Babi etiam, Scaligero:) alicubi Chiatto (ut apud Rhætos qui Italicè loquuntur Chatt)uel Zatto. item Buffo,Buffa,Buffone,Ramarro.ſed poſtremum hoc nomen Lacerto minori potiùs deberi puto.

HISPANICE Sápo eſcuérco.

GALLICE Crapault : circa Neocomum Boug. Scaliger ſcribit Crapaud. unde (inquit)lapidem Buffonitem,Crapaudinam uocant.

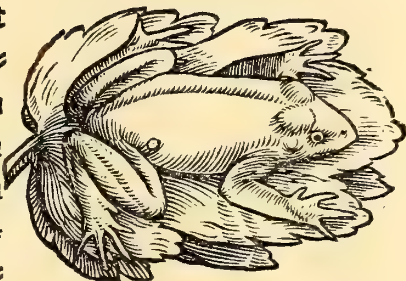
GERM. Krott/Krote/Quapp: Gartenkrott/Erdkrott: Flandris Padde.

RANA uel Rubeta gibbosa, ut nos cognominauimus. Lurida hæc terrestris Rana, & (ut ex ipso colore apparet) uenenosa, mutaq; (nisi uox ui aliqua exprimatur) in hortis & syluis inter frutices reperitur apud nos: magnitudine qua uulgares aquaticæ Ranæ, dorso gibboso utrinq; ad latera eminentibus ossiculis. Color ei uiridis ferè, sed



obscurus & subfuscus est. latera maculis ruffis scatent. sunt & digiti pedum ruffi. De mutis quidem Ranis non satis sibi constant ueteres, & species diuersas confudisse uidentur.

GERM. Grasfrösch/Gartenfrösch/Holtzkrott.



RANVNCVLVS seu Ranula uiridis, Rana calamites aut dryopetes cognomine: quòd inter arundines aut arbusta degat. Veterum aliqui hanc mutam dixerūt: sed cum uoce sua pluuias præsagiat, unde & Mantis appellata uidetur, nō est muta: nec adeò uenenosa, arbitror, ut Rubetæ & mutæ ab eis dictæ Ranæ. ego nullā prorsus mutam esse puto Ranarū speciem: sed si fluuiatilibus & coaxantibus Ranis conferantur terrestres, mutæ uideri possunt, in primis uerò gibbosa, ni fallor.

GRAECE βάτραχος καλαμίτης, βάτραχος χλωρὸς ἢ μικρὸς ὁ ἐπὶ τῶν καλάμων γινόμενος. Βρέξας (ut Aïas) aliquibus, Galeno teste, per onomatopœiam fortè: aut à præsagio pluuiæ. Βρέχειν enim Græcis pluere est: quasi diceret βρέξει, βρέξει, id est, pluet, pluet. Βρεκεκεκὲξ, κοὰξ, κοὰξ, Aristophani fictitia de Ranarum uoce nomina sunt. Germanicum etiam Ranæ fl. nomen ad Græcum Brexas accedit. ¶ Vbi manum iniicit benignè, ibi onerat aliquam zamiam, Plautus de homine auaro blandiente: ubi Scholiastes: zamiam (inquit) id est, damnum. nam zamiæ dicuntur Ranulæ in arbore, quæ nisi detrahantur, alios lædunt. Sic ille: sed absq; authore, ego ζημίαν Græcè damnum significare scio, pro quo Doricum est ζαμία, (cui simile Germanicum jamer, id est, calamitas:) qui tamen uel Latinè uel Grecè hoc uocabulum pro Rana usurpauerit inuenio neminem.

ITALICE Racula, Ranocchio, Verdacula, Ranauoto, Ranonchio de rubetto.

GALLICE Renogle, Graisset, Croisset, Verdier.

GERMANICE Laubfrösch.

FINIS.

ADDITIONES QVAEDAM.

AD ORDINEM II. QVADRVPEDVM MANSVETORVM.

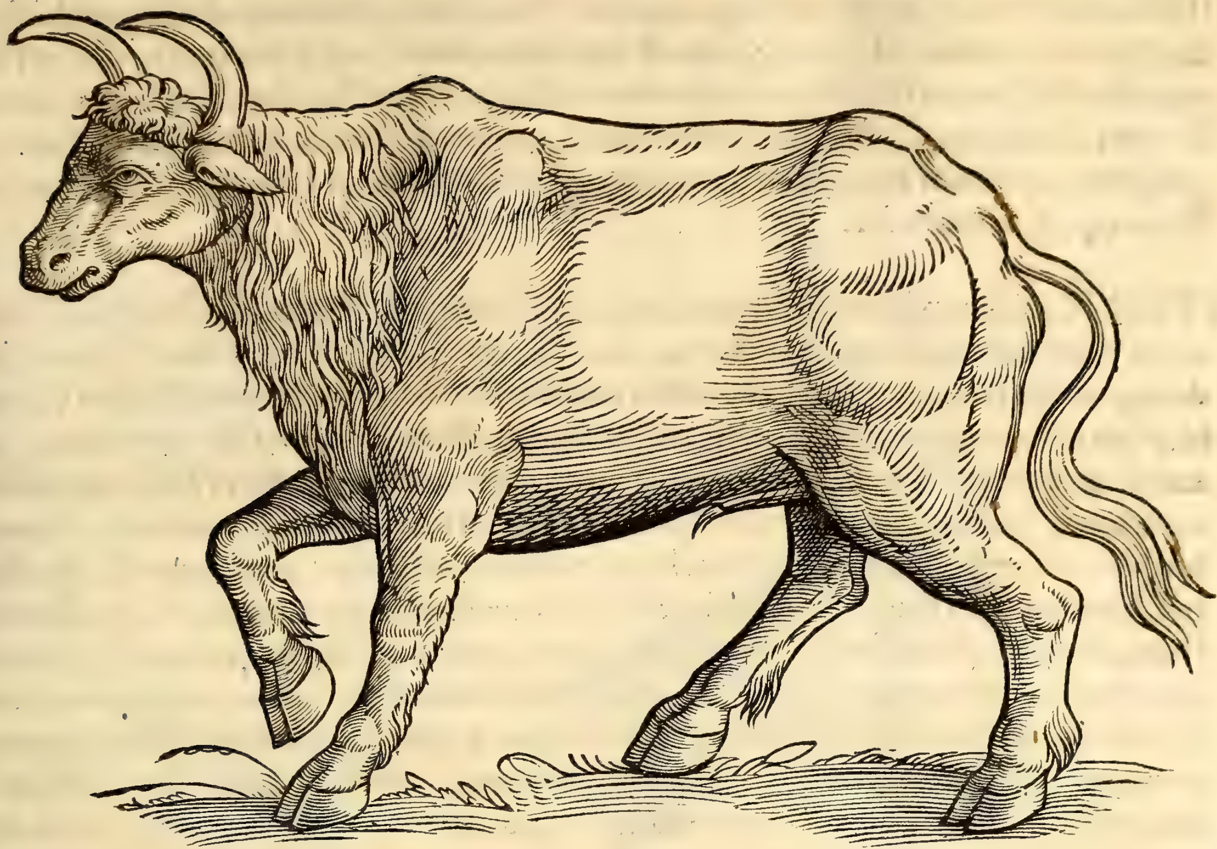
HINNVLVS ex Tauro & Equa generatur. Multos uidimus, inquit Scaliger, duos olim habuimus: nunc unam fœmellam: cuius aures inter, ossea tubercula duo semiiuglandis magnitudine paternæ frontis præ se ferunt rudimentum. Huic generi aiunt quidam superiores deesse dentes. Illud in ijs uitium frequens, quòd inferior mandibula porrectior est superiore: quod in multis conspicitur piscibus. Besi dicuntur à Gabalis & Aruernis.

Constat in Cozumella & Iucatana atque alijs insulis, CANES altiles haberi ad uescendum: quos latratum ullum edere negant, Scaliger. De CANIBVS feris leges in Lupo.

AD ORDINEM I. QVADRVPEDVM FErorum, qui est De feris cornutis.

BISONTEM Lithuuani (inquit Sigismundus liber Baro in Herberstain, &c.) lingua patria uocant Suber: Germani impropriè Aurox uel Vrox: quod nominis Vro conuenit, qui planè bouis formam habet, cum Bisontes specie sint dissimillima. Iubati enim sunt Bisontes, & uillosi secundum collum & armos, barba quadam à mento propendente: pilis moschum redolentibus, capite breui: oculis grandioribus & toruis, quasi ardentibus, fronte lata, cornibus plerunque sic diductis & porrectis, ut interuallum eorum tres homines bene corpulentos insidentes capere possit: cuius rei periculum factum perhibetur à rege Poloniæ Sigismundo, (huius qui nunc regnat Sigismundi Augusti patre,) quem bene habito & firmo corpore fuisse scimus, duobus alijs se non minoribus sibi adiunctis. Tergum ipsum ceu gibbo quodam attollitur, priore & posteriore corporis parte demissiore. Qui uenantur Bisontes, eos magna ui, agilitate & solertia præditos esse oportet. Deligitur locus uenatui idoneus, in quo sint arbores iustis diremptæ spacijs, truncis nec crassis nimis, ut facilè circumiri possint: nec paruis, ut ad tegendum hominem sufficiant. Ad has arbores singuli uenatores disponuntur, atque ubi Canibus persequentibus exagitatus Bison eum in locum propellitur: qui primus ex uenatoribus sese profert, in eum magno impetu fertur. At is obiectu arboris sese tuetur, & quà potest percutit uenabulo feram: quæ ne sæpius quidem icta cadit, sed incensa magis ac magis rabie, non tantùm cornua, sed etiam linguam uibrat: quam ita scabram & asperam habet, ut uenatorem solo uestis eius attactu cõprehendat & attrahat: nec antè relinquet, quàm occidat. Quòd si quis fortè circumcursitando & feriendo delassatus respirare cupit, is feræ obijcit pileum rubrum, in quem & pedibus & cornibus sæuit. Si uerò alteri in idem certamen non confecta fera descendere libet, ut fieri necesse est, si salui illinc abire uelint: is eam facilè in se prouocat, si uel semel sono barbaro Lululu succlamârit. Sic ille in Commentarijs suis Rerum Moscouiticarum, editione secunda, ubi imaginem quoque huius feræ, qualem nos etiam ab ipso nacti sumus, exhibet.

BISON albus Scoticus. Calydonia Scotiæ sylua gignere solet boues candidissimos, in formã Leonis iubam ferentes, cætera mansuetis simillimos: uerum adeò feros indomitosque, atque humanum refugientes consortium, ut quas herbas arboresque aut frutices, humana contrectatas manu senserint, plurimos deinceps dies fugiant. capti autẽ arte quapiam (quod difficillimum est) mox paulò præ mœstitia moriantur. Quum uerò sese peti senserint, in obuium quencunque magno impetu irruentes eum prosternunt, non Canes, non uenabula, nec ferrum ullum metuunt. Carnes eius esui iucundissimæ



dissimæ sunt, atque in primis nobilitati gratæ, uerùm cartilaginosæ. Cæterū quum tota olim sylua nasci ea solerent, in una tantùm nunc eius parte reperiuntur, quę Cummirnald appellatur: alijs gula humana ad internecionem redactis. Hæc ille. Mihi quidem genus hoc Bouis uidetur rectè appellari posse Bison albus Scoticus uel Calydonius: eò quòd Leonis instar iubatus sit, ut de Bisone Oppianus scribit: sed non etiam barbatus, ut Bison simpliciter dictus eidem.

GERMAN. **Ein art wilder Ochsen / findt man in dem wald Caldar oder Callendar genañt / im künigreych Schottland / gantz weyß von farw / mit langē haar vmb die schultern vnd brust wie ein Löw.**

VROS (inquit Sigismundus Liber Baro) sola Masovuia Lithvuaniæ cōtermina habet: quos ibi patrio nomine Thur uocant, nos Germani propriè **Vrox** dicimus. Sunt enim uerè Boues syluestres, nihil à domesticis bobus distantes, nisi quòd omnes nigri sunt, & ductum quendam instar lineæ ex albo mixtum per dorsum habent. Non est magna horum copia: suntque pagi certi, quibus cura & custodia eorum incumbit: nec ferè aliter quàm in uiuarijs quibusdam seruantur. Miscentur Vaccis domesticis, sed non sine nota. Nam in armentum postea, perinde atque infames, à cæteris Vris non admittuntur: & qui ex eiusmodi mixtione nascuntur Vituli, non sunt uitales. Sigismundus Augustus rex mihi apud se oratori donauit exenteratum unum, quem uenatores eiectum de armento semiuiuum confecerant: recisa tamē pelle quæ frontem tegit. quod non temerè factum esse credidi: quanquam cur id fieri soleret per incogitantiam quandam non sum percontatus. Hoc certum est, in precio haberi cingula ex Vri corio facta: & persuasum est uulgò horum præcinctu partum promoueri. Atque hoc nomine regina Bona, Sigismundi Augusti mater, duo hoc genus cingula mihi dono dedit: quorum alterum serenissima domina mea Romanorū regina, sibi à me donatum, clementi animo accepit. Hæc ille. Ego etiam ex Vri pelle cingulū ab Antonio Schnebergero meo ex Polonia missum accepi: cuius corium duriusculum ualidumque est, pili uerò (quod mireris) mollissimi, instar pecoris lanæ, densi, coloris nigri, sed ruffo modicè admixto, si propiùs spectes. ¶ Icon quā suprà posuimus pag. 30. tanquam Vri, cum uenatore post arborē stante & uulnerante, ipsum uenabulo,

Biſontis eſt potiùs ſecundum Sigiſmundum Baronem,(quanuis non ſatis probè facta,) qui hoc modo Biſontes(quibus & barbam tribuit)non Vros capi ſcribit. ¶ Plinius alicubi Bouem ſylueſtrem nigrum nominans, Vrum intellexiſſe uidetur. Sunt & apud Arachotos Boues feri, colore atro, corpore robuſto, rictu leuiter adunco, (ἐπίγρυποι,) quorum cornua reſupinantur, ἐξυπτιάζουσι: qui ad Biſontes potiùs quàm Vros accedere uidentur.

INTER Floridam peninſulam Noui orbis & Palmam flumẽ, (inquit Andreas Theuetus)ferarum monſtroſarum formæ diuerſæ reperiuntur: & inter alias Taurus quidam grandis, cuius cornua ſunt pedalia tantùm. dorſo imminet tumor ſicut in Camelo. pilus toto corpore prolixus eſt, colore Mulæ flauæ aut ex ruffo nigricantis, eaximè parte quæ ſub mento eſt. Huius generis duo uiui aliquando in Hiſpaniam aduecti ſunt,(quorum alterius pellem ſolùm uidi,)ſed uiuere diu non potuerũt. Aiunt hoc animal perpetuum eſſe hoſtem Equi, nec ferre poſſe ut in propinquo ſit. Sic ille, qui iconem etiam eius in Gallica ſua deſcriptione Americę proponit. Carici Boues Plinio in parte Aſiæ, fœdi uiſu, tubere ſuper armos à ceruicibus eminente, luxatis cornibus, excellentes in opere narrantur. Idem memorat Scythicos, in quorum dorſo, ſimiliter ut Camelorum, gibber ſit, & eos quoq; cùm dorſo clitellæ imponuntur, perinde ut Camelos genu flectere, &c. Quin etiam Syriacis gibber in dorſo eſſe ſcribit, palearia negat. Sed hi omnes manſueti uidentur: Theueti uerò Bos ferus eſt: quem idcirco Bouem camelitam ferum nominabimus. legitur autem camelitæ nomen apud Suidam, his uerbis: Καμηλίτης βοῦς οὕτω καλούμενος.

Pag. 36. uerſu 11. poſt hęc uerba, animal fuerit, notandus eſt punctus geminus, & addendum: aut fortè Subus Oppiani, qui ſimiliter amphibius eodemq; colore eſt.

Pag. 38. uerſu 7. poſt hæc uerba, caprino tectas, addendum: In Rupicapra etiam paulò antè diximus, Cemadẽ Aeliani, uideri poſſe Oppiani Subum.



COLI (ut nos appellauimus ex Strabone)caput cum ſuis cornibus, cuius picturã à generoſo uiro Sigiſmundo Libero Barone in Herberſtain, accepi. Ego ſuperiùs (pag. 40.) eiuſdem ferè cornua ſatis rectè quidẽ picta exhibui, (nam corpus reliquum ex coniectura ad deſcriptionem expreſſum eſt,)quantũ imitari meus pictor cornu uerum, quod habeo, potuit: flectuntur enim ita in diuerſas partes hæc cornua, ut pictura nõ ſatis aſſequatur. at ſitum eorum inter ſe,(qui ad Strepſicerotis Caij cornua ferè accedit)& elatam ſublimitatem, non rectè.

¶ In deſertis campis circa Boryſthenem(inquit idem Baro in Commentarijs rerum Moſcouiticarum) Tanaim & Rha, eſt Ouis ſylueſtris, quam Poloni Solhac, Moſci Seigak appellant, magnitudine Capreoli, breuioribus tamen pedibus: cornibus in altum porrectis, quibuſdam circulis notatis: ex quibus Moſci manubria cultellorum tranſparentia faciunt: uelociſſimi curſus, & altiſſimorum ſaltuum.

CAMELOPARDALIS icon accuratior(quàm exhibita ſit ſuprà pag. 41.) ex charta quadam nuper impreſſa Norimbergæ, ubi hæc etiam uerba leguntur: Rarum & admirabile animal, nunquam priùs uiſum(*in Germania*) Surnappa nomine, altitudine ad ſummum uerticem ſupra quinq; orgyias, corniculis duobus ferrei colors, pilo læui(& cõpoſito,)colore pulchro: diligenter & probè depictũ per Melchiorem

Luorig

Luorig Conſtantinopoli, (ubi Turcarum imperatori hoc animal donatum fuit,) & amico cuidam in Germaniam trãſmiſſum, anno Salutiferi partus M. D. LIX.



CERVI Burgundici, ſeu Subulonis, aut ſemper Subulonis (de quo ſcriptum eſt ſuprà in Ceruo, paginis 44. & 45.) caput ad ſceleton expreſſum.



GALL. Brocard in Burgundia. idem quidem nomen Galli cæteri Ceruo communi bimo attribuunt.

GERMAN. Ein Spiſs od Spiſs-hirtz/der von natur ein Spiſs-hirtz iſt vñ bleybt: dañ ſunſt nennet man die zwey-järigen Hirtzen auch alſo. wirdt in Burgund gefangen.

ALCES figura accuratior quàm ſuperius (pag. 53.) exhibita. Hanc quidẽ ceu ad uiuum pictam Io. Kentmanus & Io. Pontanus, excellentiſſimi medici, ad me dederunt: nec diſſimilem, ſed breuiore & magis cõpacto corpore Ant. Schnebergerus.



Quę fera Lithvuanis (inquit Sigiſmundus Liber Baro) ſua lingua Loſs eſt, eam Germani Ellend, quidam Latinè Alcen uocant; Poloni uolunt Onagrum, hoc eſt, Aſinum agreſtem eſſe, nõ reſpondente for-

ma. Sectas enim ungulas habet: quanquam & quæ solidas haberent, repertæ sint, sed id perrarum est. Animal est altius Ceruo, auribus & naribus prominulis, cornibus à Ceruo nonnihil diuersis, colore item magis ad albedinem tendente. Cursus est uelocissimi; non quo cætera animalia modo, sed (Equi) gradarij instar. Vngulæ, tanquam amuletum, contra morbum caducum gestari solent.

AD QVADRVPEDVM FERORVM ORDINEM II.

DE Pardalide seu Leopardo diximus pag. 67. cui hæc addes. Pardalin Persæ (inquit Scaliger) Barbuct uocant: Leænæ similem pilo ruffo, maculis oblongis picto, nigris ex transuerso. Faciem habet subrubram, nigris uariam maculis, & candidis: uentrem album, caudam Leonis. Sunt & quædam dorso minùs fuluo, & maculis minùs uegetis. Oculos eis glaucos esse scit, qui uidit, ut nos. ¶ Pardalis (seu Panthera) Oppiano, maior & minor est. hæc quidem uiribus & animo nihil inferior maiore. unde àpparet Pantheras minores, alias esse quàm Pantheres (πάνθηρας) ab eo dictos sub finem secundi de uenatione: [ubi eos θῆρας ὀτιδανοὺς, id est, nullius precij uel nullarum uirium feras: & χαροποὺς nominans, cum Felibus & Gliribus numerat.] Cæterum ut Thoës, sic etiam Pantheres duorum generum statuuntur: & forsan Thos minor, Panther minor fuerit: qui & Lycopantheros, Pantherium, & Lupus canarius dicitur. ¶ Leopardi (inquit Io. Leo Africanus) degunt in syluis Barbariæ, neque homini, cum robusti sint & crudeles, nocent: nisi alicui (quod rarò contingit) in angusto calle obuij, illi aut cedere non possint, aut redarguantur, fastidioque afficiantur. in hunc enim irruentes unguibus uultum comprehendunt, tantumque carnis auferunt, quantū prendunt: & plerunque cerebrum homini perfringunt. Gregem inuadere non solent: Canibus alioqui infestissimi, quos occidunt ac deuorant. Monticolæ Constantinæ regionis equestrem uenationem aduersus illos instruunt, exitus uiarum occludentes. Leopardus autem hac illac fugiens, dum uia equitibus obsessa se nequaquam euasurum perspicit, in crebros flexus gyros confodiendum se præbet. At si Leopardum effugere contingat, qui incautiùs eam partem obseruauit, conuiuium cæteris uenatoribus, recepta consuetudine, præparare tenetur. Sic ille.

Pag. 72. iconem Felis Zibethi dedimus, non ita accuratè expressam atque hæc est, à doctissimo diligentissimoque uiro Io. Caio ex Anglia ad me missa. Alteram quoque, huic

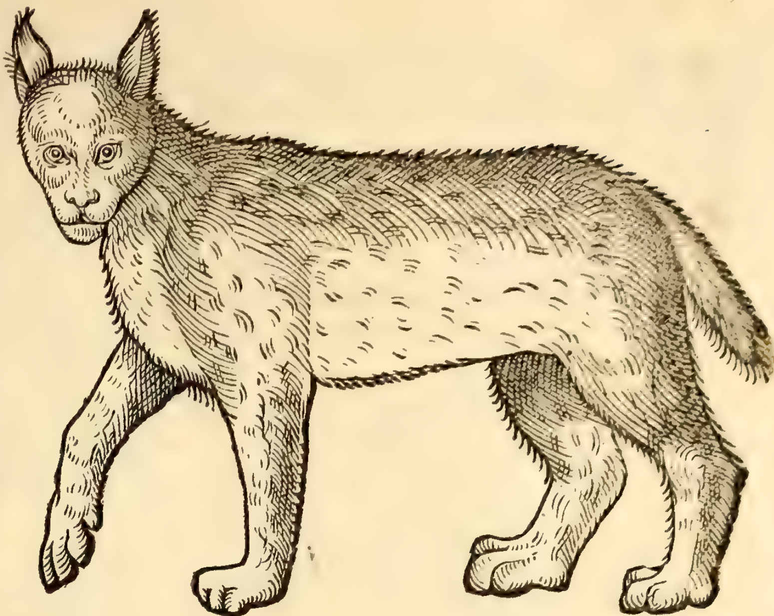


per omnia similem Io. Kentmanus medicus eximius ad me dedit. Zibetti liquorem, umbilico impositum uteri strangulationibus mirum in modum mederi, alijsque multis remedijs pollere aiunt.

Pag. 74. Lyncis imaginem proposuimus, nō inscitè factā, capite excepto. quamobrem aliam à Io. Caio mihi cōmunicatam, & probè expressam; hîc adijcere uolui. Vngues

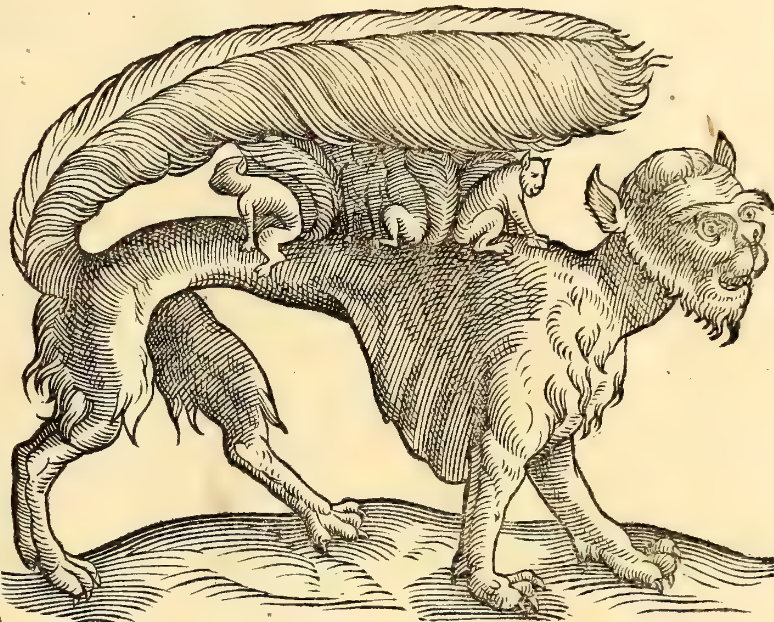
Lynx

Lynx modò occultat, ut hîc: modò exerit, pro arbitrio, ut cum irascitur, pugnat, scandit aut se retinet, & quidem præ longos, ut illic.



GERMAN. **Ein Vntz / ist ein Luchß oder Luchsen art.**

Lyncum genera duo solus Oppianus facit (lib. 3. De uenatione) maius & minus. Lynces paruæ (inquit) Lepores uenantur: maiores uerò in Ceruos atq; Oryges facilè insiliunt. Ambę corporis figura similes: & similiter oculi utrisq; suauiter fulgēt, &c.



NOVI Orbis regionem quandam Gigantes dicti (lingua ipsorum Patagones) incolunt. & quoniam cœlo non admodum calido fruuntur, uestiunt se pellibus animantis illius, quam Su appellant, id est, aquam: ab eo nimirum, quòd magna ex parte circa fluuios degat. Est autē omnino rapax hæc fera, & formæ monstrosæ, qualem hîc exhibeo. Cum à uenatoribus urgetur, suæ pellis gratia, catulos suos in dorsum admissos cauda ampla longaq; tegit, & fuga elabitur. Itaq; dolo scrobe effossa, & frondibus obtecta, unà cum catulis capitur. Cum autem ita inclusam se uidet, rabie quadam suos catulos obtruncat & occidit; & clamore horribili ipsos etiam uenatores terret: à quibus tandem sagittis confossa excoriatur, Andreas Theuetus cap. 56. Descriptionis Americæ.

AD ORDINEM IIII. DE QVADRVpedibus feris minimis.

ASPREOLVM in Germanicis cōmentarijs lego: & quid legam, nescio, Scaliger. Ego Sciurum Ponticum, siue Varium esse conijcio. Quoniam Sigismundus Liber Baro in Cōmentarijs rerum Moscouiticarum, ubi de pellibus diuersis è Moscouia adferri solitis mentionem facit, Sciuros Ponticos præterierit, quorum pelles inter pręcipuas sunt, nisi Aspreolorum nomine eos intelligamus. Aspreolorum pelliculæ (inquit) ex diuersis partibus adferūtur, &c. ex nōnullis semper decem numero colligatę, quarum in singulis fasciculis duæ sunt optimæ, quas Litzschna appellant. tres aliquanto deteriores, quas Crasna uocant: quatuor, quas Pocrasna: & ultima Moloischna dicta, omnium uilissima. Harum singulæ una aut duabus dengis emuntur. Meliores & selectas in Germaniam & aliò mercatores magno suo cōmodo portant. Sic ille. Aspreoli quidem nomen, ad Pirolum uel Spiriolum (sic enim barbari quidem scriptores Sciurum uocant) accedit.

FINIS.

INDICES NOMINVM OMNE GENVS QVADRVPEDVM IN DIVERSIS LINGVIS. I. LATINORVM. II. GRAECORVM. III. ITALICORVM. IIII. Hispanicorum. V. Gallicorum. VI. Germanicorum. VII. Anglicorum. VIII. Illyricorum IX. Hebraicorum, Arabic. X. Aethiopic. Indic. Punicorum, Persicorum, Phrygum, Turcicorum, Americæ.

LATINA ET GRAECA QVAEDAM QVAdrupedum nomina: *& barbara etiam Latinis terminationibus prolata aliquot.*

Index.

GRAECA VETERA *& recentiora: quibus* R. *literam addidimus. Veterum quidem multa* Latinis *characteribus ſcripta*, Latinis *permixta ſunt.*

Ἐλα=

Nacht-

Index.

FINIS INDICVM.

MVTANDA ET ADDENDA QVAEDAM.

L. *lege.* A. *adde.*

Pag. 14. *uersu* 7. *post omniũ* Hebridum, A. *inquit* Hector Boethius. 19. 3. *l. cũ Suibus, Canibus &* Fele. 30. 1. *l. Vri uulgò dicti (id est, Bisontis ueterum, secundum Sigismundum* Baronem) *alia icon non proba, ex tabula* Chorographica Lithvuaniæ Antonij Vuied, *olim nobis desumpta* 35. 4. *l.* Αἰξ. 37. 6. *post*, appellat. *distingue &* A. Plinius. *& uersu* 15 *post misit*, A. (*quã pag. sequenti dabimus,*) *Ad eiusdẽ paginæ iconẽ adscribatur Strepsiceros* Bellonij. 38. *post uersum* 11. A. GERM. Ein art wilder schaaffen in den bergen der Jnsel Candia. mag ein Wundhorn oder Straubhorn genennt werden/darumb dz seine hörner gleych als ein straubẽ gewunden sind. *Et qui mox sequuntur uersus Germanici quatuor, imagini Strepsicerotis* Io. *Caij subijciantur.* 43. 14. l. παλλακίαν. 54. 32. *post Germanicum nomen* Elg/*distingue &* A. von welchem die hörner hernach volgend vff zweyerley gestalten. 56. 10. *l. imò.* 57. *post uersum* 41. A. GERM. Ein ander geschlecht deß Elends / vß Nortvuegen in Engelland gefürt. 63. 38. l. *Vuernherum.* 64. *ad finem paginæ* A. GERM. Gehürn an etlichen Hasen gefunden: welcher contrafactur mir zůgeschickt hat ein glaubwirdiger glerter mañ vß Meyssen. 68. 4. *l.* Pantherã. 75. *post uersum* 39. A. ITALICE *Gatto de Zibetto.* GALL. *Chat du Zibeth.* GERM. Zibethkatz vß Africa. 76. 5. *l. & semel Zebee araboth. & uersu* 15. *l.* Babuinum. 81. *in* Italicis *nominibus* Apri, *l. Singularis in Gallicis*, Porc. 86. *in Melc. pro canino & suillo, l. canariũ & suarium. Ibid. uersu* 25. *l simile, &* 26. *pro quem l. quod.* 98. 21. *l. Satyrion.* 110. 23. A. *Gallicum nomen Gliris, Muret.* 117. 39. *l. chersinæ.* 118. 16. *l.* Tartarucæ, *minoribus literis : cohærent enim hæc adhuc præcedentibus.* 125. *post uersum* 6. A. GERM. Ein frömbd thier Giraffa genañt/od Surnappa/wol vnd eigentlich conterfeet. 127. *post uersum* 34. A. GERM. Ein wild vnd gantz reübig thier in America od nüwen Jndia Su genañt/das ist/wasser: dañ es gern bey dem wasser wonet.

AMPLISSIMIS HEROIBVS, D. THOMAE ET D. IOANNI ILLVSTRISSIMI AC POTENTISSIMI *Principis Henrici Gray Suffolchiæ ducis fratribus, Conradus Gesnerus Tigurinus S. D. P.*



LVCVLENTVS *ille uirtutum ueſtrarum, Heroes præſtantiſsimi, ſplendor à Britannis (ut ille inquit) penitus toto orbe diuiſis, tanto maris terræq; interuallo, ad nos uſque diffuſus, ut haſce Quadrupedum animantium Icones, omnigenorum Dei & mirabilium operum umbras, Eminentiæ ueſtræ dedicarem, facile mihi perſuaſit. Siquidem ampliſsimæ familiæ ueſtræ diuinas planè uirtutes & regia ornamenta, quibus illa iam inde à maioribus magnifice tanquam hæreditaria ſucceſsione, animi corporumq; & fortunæ bonis reſplendet, nemo nõ bonus & egregius uir, qui ſemel cognouerit, laudare, & in donis ſuis Dominum Deum prædicare pergit. Neque uerò id mirum: in hac enim nunc frater ueſter illuſtriſsimus Suffolchiæ dux, uir nunquam ſatis laudatus, inſtar Solis inter minora ſydera eluceſcit. Qui non ipſe tantum omnibus boni & felicis Principis laudibus gloriaq; abſolutus eſt: ſed pleriq; omnes qui in eius aula & familia uiuunt (plurimi quidem illi & nobiles uiri) uirtutum optimi Principis æmuli, in bonarum literarum ac pietatis ſtudio tum ſponte ſua, tum doctrina & pietate præſtantium uirorum, præcipuè uerò Iacobi Haddoni, Thomæ Hardingi, & Io. AElmeri concionibus exhortationibusq;, ſubinde exercentur. Quid dicam de filiabus Principis, Ioanna, Catharina? quæ ut præcipuis ſui ſexus ornamentis pudicitia ac modeſtia inſignes, ita ſupra ſexus conditionem doctrina rerum linguarũq; cultiorum Latinæ & Græcæ, & (quod præcipuum eſt) diuino ſyncerae ueterisq; religionis Chriſtianæ ſtudio inſtructæ excellunt. Has quidem ut Deus omnipotens, pulcherrimum humano generi propoſitum exemplar, quàm diutiſsime pro ſua ineffabili benignitate incolumes conſeruet, ac in illuſtre faſtigium, ubi quàm plurimos ad felicem ſui imitationem mouere, & ad uitæ ſanctimoniam Chriſtiq; noſtri gloriam promouere & allicere uelint ac poſsint, maturè euehat, toto equidem pectore opto & oro. Iam uerò de ueſtris laudibus, inclyti uiri, quæ non paucæ in uobis Dei liberaliſsimi munere conſpicuæ ſunt, longior mihi inſtituenda erat oratio: quam ego, tenuitatis in dicendo meæ cõſcius mihi, illis relinquere, qui propius uos ueſtraq; omnia perſpecta habent, quàm pauca forſitan & minora duntaxat afferendo multa magnaq; præterire, poſteris tradendam malui. Hoc unum dicam, magna apud nos per homines fide dignos de ueſtro in ueram pietatem bonasq; artes & literas ſtudio, ac homines earum ſtudioſos fauore, præconia iam in plurimorum animis certa confirmataq; eſſe. His accedit mirifica cum prudentiæ ueſtræ in rebus domi ac in pace Regni gerendis, tum foris & in bello circa rem militarem peritiæ ac fortitudinis, ut multis hactenus periculis declaraſtis, laus & prædicatio. Quibus in uobis diuinitus collocatis bonis ut Anglia ueſtra diu & proſperè fruatur faxit Deus opt. maximus. Hæc ita ſe habere cum mecum æſtimarem, animi ueſtri celſitudine fretus, has Animalium picturas ſub nominis ueſtri patrocinio ædere non dubitaui. Quanquam enim inſula ueſtra, uiros multos incomparabilis doctrinæ ſubinde producat: ſpero tamen magnum & excelſum animum ueſtrum nullis locorum finibus includi aut cohiberi poſſe, quò minùs ſe qualis quantusq; ſit erga exteros etiam declaret: idq; diuina quadam Dei omnium patris imitatione, qui beneficentiam, ita ut Sol ſuam lucem, æquè in omnes partitur. Accipite igitur, magnanimi uiri, hoc ceu anathema uirtutum ueſtrarum ueluti templo conſecratum, in quo per otium aliquando uarias & admirandas Animalium ſpecies contemplemini: ex qua contemplatione tũ oblectemini obiter, tum in meditationẽ Dei omniũ opificis (per quem eſt, mouetur & uiuit quicquid in rerum natura extat, ſuo quodq; modo & quodam diuinitatis ueſtigio) animis prouehamini. Spectabitis hîc uelut in theatro beſtias, non uulgares tantum, quarum ſi nõ raritas, pictura ſaltem delectabit, ars ſemper liberalis & nobilis iudicata: ſed peregrinas etiam, quas uel Aſia, uel mirabilium ferarum mater Africa, uel ad extremam meridiem remotus orbis nouus, uel ad ultimum Septentrionem diuerſæ regiones alunt. Spero autem nõ pictoribus tantum alijsq; artificibus, qui rerum imagines quoquo modo exprimere conantur, propter artem cuiq; ſuam, ſed alijs etiam pleriſq; propter uoluptatem quam rerum naturæ admiratio parit, inſtitutum hoc noſtrum approbatum iri. Nam licet eædem ferè imagines in magnis Voluminibus noſtris, cum prolixis ſingulorum deſcriptionibus reperiantur: iucundius tamen & cõmodius pro multorum conditione fore uiſum eſt, ſi ſeparatim æderentur: & uobis quoque non ingratum, quibus propter grauiſsima Reipub. negotia, magna Volumina uerſare nõ uacat. Valete. Tiguri in Heluetia, Anno redempti orbis* M. D. LIII. *quinto Calendas Auguſti.*

Hanc epiſtolam cur hîc in uoluminis calce poſuerim, in Præfatione ad Sereniſsimam Angliæ Reginam expoſui.

AD

N LIBRVM, qui Auium eicones & nomenclaturas continet, emendationes & additiones pauculas, quæ ad eius finem ponendæ fuerant, incuria quadam omissas: huc referre libuit.

Pagina 44. post Fringillæ iconē & nomina, hæc subijciantur. Aues insolitæ Salodori uisæ per hyemē anni 1559. fuerunt auiculis, quas Fringillas uocant, magnitudine æquales, & omnino ijsdē quoq; cum illis (pręsertim fœmellis) coloribus, sed paulò explicatioribus: & rostro subflauo, in extremitate tantùm nigro. Vox non eadem, sed magis incondita, & rauca quodammodo. In summa, ita repræsentabant Fringillas nostras pulchriores, ut dubitare aut negare nullus fuisset ausus, quin essent de illarum genere. Multitudine autē uolabant incredibili. solas syluas frequentabant, & præcipuè fagorum: tribus aut quatuor mensibus conspectæ. Hæc ex literis præstantissimi Salodorensis medici Apollinaris Burcardi.

Pag. 67. uersu 1. ut Rondeletius conijcit, dele hæc uerba.

Pag. 68. 3. esse, lege etiam.

Pag. 71. ad uersum 7. adde, Vide infra pag. 101. in Gallinula Serica.

Pag. 74. 4. diuersam, adde exhibet.

Pag. 75. penultimo uersu, pro Rondeletius scribe Bellonius.

Pag. 77. 6. post uocatur, adde, quasi Costée. (nam costam pro latere dicunt, s. non proferūt) Ibidem uersu 8. Iconem Bellonius non apponit. Gallicè circunloquitur, petit plongeon espece de canard, hoc est, Mergus paruus species Anatis. Nos Mergum ab Anate specie distinguimus: & hanc auem Anatum potiùs quàm Mergorum generi adnumeramus. Capitur etiā in nostro lacu. in uentriculo dissectæ cochleas & strombos reperi. Nostri uocant Vollentle, à pleno & probè cōpacto parui corporis habitu: & alio nomine Muggentle, uel klein Muggent: id est, Anatem muscariam minorem, sed nomen Muscariæ ad duas aut tres species referunt. quare magis probârim alterum. nam & aliam quandam Anatem maiorem, per omnia huic similem, & similiter cirratam, sed crista maiore, Vollent appellant, pondere unciarum 33. pleruncq; minor, hoc pondere uncijs 10. pleruncq; leuior est, crista tam parum eminente, ut non nisi ab attento animaduertatur, &c.

78. 1. post uocant, adde, ein Muggent.

90. 3. dele hæc uerba, Ortygometra fortè Bellonij. & ad finem uersus noni, adde: De nomine Ralli plura leges in Ortygometra pag. 71.

100. 5. plumbino, lege piombino.

Pag. 130. post ea quæ de Caprimulgo scripsi addantur hæc: His scriptis, doctissimi uiri Guil. Turneri ex Anglia literas accepi: in quibus præter alia de hac ipsa aue ita ad me scribit: De Caprimulgo, tam in Anglia quàm in Germania mihi sæpissime uiso, nisi tardius tuas accepissem, plurima scripturus eram. nam lacte diu alui. Gulam habuit longè proportione capacissimā. Prope Bonnam uocatur ein Nacht-rap, in Anglia an Euechur & an Horsik.

Ad finem pag. 131. De Passere solitario, hæc addantur. Alius est Passer solitarius, sic dictus circa Geneuam: cuius (maris in eo genere) picturam summa arte & elegantia factam Claudius Textor Benedicti uiri doctissimi & præstantissimi Geneuæ medici, summæ spei filius, nuper ad me dedit: capitis, colli dorsiq; colore cœruleo, sed maculis subruffis insperśis: uentre ruffo: cauda nigro & ruffo distincta. pennis alarum fuscis, marginibus tamen subruffis, aut subflauis. macula ad alarum initium candida & transuersa, dorsum uersus, ubi punctis etiam candidis uariatur. Crura fusca sunt. rostrum longiusculum, directum, & acutum, nigricat. Hæc ego ad picturam, ipse uerò in epistola: Aliquando (inquit) misisti ad patrem Rubeculæ saxatilis (ut uocas) iconem, quæ prorsus consentire uidetur cum fœmina Passeris soliuagi maris. Hæc auis, mas præsertim, si edocta fuerit canere, suauissimè uarias uoces imitatur: quas etiam in syluis admodum sonoras summa gutturis contentione acutissimè eiaculatur. Mas & cicur qui canere nouerit, numo aureo uænit his in locis. nam & propter egregiū cantum, & insignes colores, cœruleum præsertim ac puniceum, quibus ornatur, maximo est in precio.

Ad finem pag. 132. adijcienda sunt hæc. Sic ille. Sed alius Passer canarius nominatur Geneuæ, (cuius iconem doctissimus iuuenis Claudius Textor mihi donauit,) non Citrinellæ nostræ dissimilis, similis uerò Passeri spermologo illi, quem Emberizam flauam (propter partis supinæ colorem,) nostri nominant, ut ex primo picturæ aspectu iudicaui.

ICONES AVIVM OMNIVM, QVAE IN HISTORIA AVIVM CONRADI GESNERI DESCRIBVNTVR, CVM NOMENCLATVRIS SINGVLORVM LATINIS, ITALICIS, GALLICIS ET GERMANICIS PLERVNQVE, PER CERTOS ORDINES DIGESTAE.

EDITIO *secunda, nouis aliquot Eiconibus aucta.*

I Ritratti e le figure de gli ucelli.

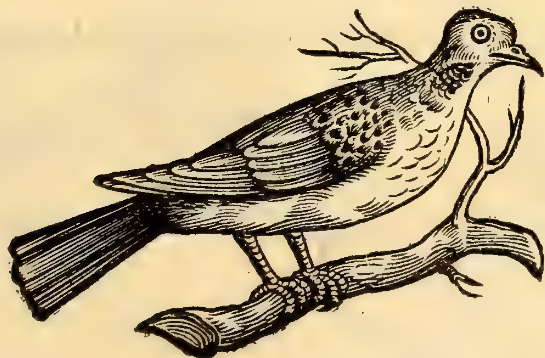
LES Figures & pourtraictz des oiseaux.

Die Figuren vnd contrafacturen der vögeln.



CVM Priuilegijs S. Cesareæ Maiestatis ad annos octo, & Christianissimi Regis Galliarum ad decennium.

TIGVRI EXCVDEBAT C. FROSCHOVERVS,
ANNO M. D. LX.



GENEROSO ET MAGNIFICO VIRO VLRICHO FVGGERO, KIRCHBERGAE ET VVEISSENHORNI Comiti, &c. domino & Mœcenati suo bene merito Conradus Gesnerus Tigurinus S. D. P.



QVOT homines tot sententiæ, & suũ cuiq; pulchrum. Et ut circa cibũ ac potum Tres mihi conuiuæ prope dissentire uidentur Poscentes uario multum diuersa palato: sic ingeniorum quoq; (uir nobilissime) mira uarietas est, non modo alijs alia studiorũ genera probantibus, sed in eodem etiam genere alium atq; alium modũ. Plerunq; tamen ita cõtingit, ut illi qui certa ratione & aliquo fine sibi proposito in literis uersantur, quod ex professo studiũ delegerint, in eo prolixè ac diligentissimè sese exerceãt: in pximis mediocriter, remotiora uel degustasse contenti. Quod cum animaduerterem in illustranda Animalium historia triplicem modum mihi proposui. Primum enim omnia huius argumenti scriptorum (nisi prorsus falsa aut barbara essent) omnium collegi, & de proprijs obseruationibus nõ pauca adieci, in libris duobus de Quadrupedibus uiuiparis ac ouiparis, & nunc tertio de Auibus à me æditis. Quod si uixero, eorundem Cõpendia breui publicanda curabo. Deinde icones cũ solis nomenclaturis (in quibus præcipua difficultas est) separatim exhibui, Quadrupedum antehac, nunc etiam Auium, in illorũ gratiam qui hæc tantum degustare, & picturis spectandis se oblectare potius, ac sola tenêre nomina, quàm prolixiori lectione animalium naturas cognoscere uoluerint. Est autem honesta hæc oblectatio ingenuis animis, ab altioribus studijs & cõtemplationibus aliquãdo se demittentibus: quemadmodum oculis cœlos eorumq; splendorem contemplatis, deorsum ad terram & stirpium uirorem sese reuocare & ita recreare iucundũ est. sic enim nimium lucis obtutu dispersa ac hebetata oculorũ acies colligitur. Et sanè animus quoq; res maximas & diuinas contemplantis, in earũ amplitudine & excellẽtia ueluti dispergitur, & immẽsa luce percellitur: inde ad res inferiores demissus ad sese redit, seq; iterum colligit. quandiu enim in hoc corporis tanquam carcere animus noster coercetur, nihil sine phantasia agere & concipere potest, atq; ea ex partê passibilis est, & recreatione per interualla indiget. Cum igitur te quoq; uiderem VLRICHE FVGGERE Mecœnas optime, in magnarum & sacrarum rerum lectionumq; studijs subinde exerceri, atq; adeò tempus omne quod huc non collocaueris, tibi perire arbitrari: has Auium icones supra ducentas, suis depictas coloribus, quibus spectandis & oculos & animum aliquando recreares, grauioribus studijs & curis intermissis, Excellentiæ tuæ offerre ac dedicare uolui. Nam & tua & gentiliũ tuorũ (patraui imprimis ANTONII, & fratris IOAN. IACOBI clarissimorum heroum) liberalis in me beneuolentia, aliquod à me gratitudinis officiũ postulat. Et insuper meretur illustris nobilitas & excellẽs doctrina tua, claris publicisq; testimonijs celebrari. Tu enim inter nobiles nostri seculi doctissimus, inter doctos nobilissimus es. Tu utriusq; linguæ & optimarum scientiarũ cognitione tantum profecisti, ut eruditissimus quisq; ad hoc sapientiæ simul & eloquentiæ fastigium in hac ætate & hoc splendore fortunæ te peruenisse miretur. Non uerò eruditas tantum illas, sed etiam uulgares linguas, in quibus ego animalium nomenclaturas propono, Germanicam, Italicam & Gallicam, egregiè diserteq; calles, adeò ut uel Italus uel Gallus Germanũ te esse ex sermone non facile deprehendat. Suscipe igitur hunc librum serena fronte, ut partim in Auibus spectandis delectêre, partim Platonis illud ex Phædro tibi in mentẽ ueniat, uiri etiam boni & sapientis animã, quæ relictis humanis curis sursum ad cœlos subinde euolet, uolucrem & alatam esse. Sic einim ait Plato: Πέφυκεν ἡ πτεροῦ δύναμις τὸ ἐμβειθὲς ἄγειν ἄνω μετεωρίζουσα, ᾗ τὸ τῶν θεῶν γένος οἰκεῖ, κεκοινώνηκε δέ πῃ μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ θείου ψυχή. Τὸ δὲ θεῖον, καλὸν, σοφὸν, ἀγαθὸν, καὶ πᾶν ὅ,τι τοιοῦτο. Τούτοις δὴ τρέφεταί τε καὶ αὔξεται μάλιστα τὸ τῆς ψυχῆς πτέρωμα. αἰσχρῷ δὲ καὶ κακῷ καὶ τοῖς ἐναντίοις, φθίνει τε καὶ διόλλυται.

Vale Tiguri, tertio idus Martij anno Salutis M. D. L V.

ORDINVM *singulorum argumenta in fine libri posuimus.*

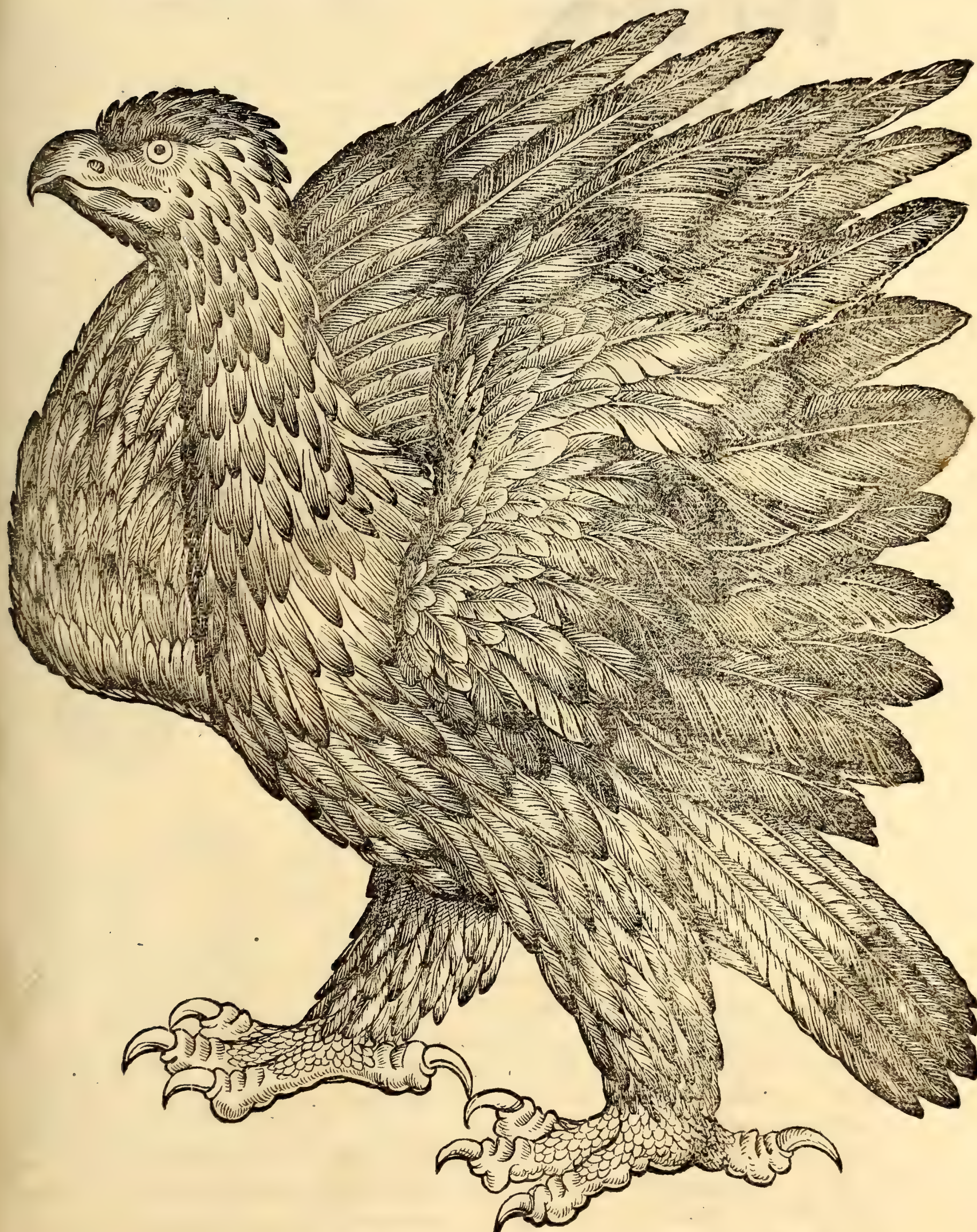
AVIVM ORDO PRIMVS, QVI CONTINET AVES RAPACES, QVAE OMnes rostris ac unguibus aduncis, & carniuoræ sunt, & interdiu uolant.

F. litera præfixa nomen à nobis fictum significat, quoties uetus nullum inueniebamus.

LATINE Aquila. ITALICE Aquila.

GALLICE Aigle. GERMAN. Adler.

Figura hæc aquilæ est, quæ in montibus Rhætiæ & Heluetiæ capitur.



Aquilæ genus, cuius picturam ab Argentinensi quodã pictore sum nactus, qui se eandem ab alijs ceu uerã accepisse aiebat. Nos hoc in ea præcipue miramur, quòd crura coloribus diuersis insigniantur, sinistrum cœruleo, ut rostrũ quoq;: dextrum fusco albicante, &c. Ergo si quæ huiusmodi aquila est, heteropus cognominari poterit.

GER. Ein adler gschlecht/an eim fůß oder schenckel blaw/am anderẽ lichtgraw.





Aristoteli auis Scythica magnitudine Otidis. Circa Scricfinniam regionem Septentrionalem remotissimam aquila grandis detracta leporis pelle oua sua inuoluit, cuius fœtifico calore pulli educũtur, ut scribit Olaus Magnus, ex cuius Regionũ Septentrionalium tabula hanc figurã mutuati sumus. Omne genus aquilarum (inquit Albertus) partes uulpinæ pellis colligere solet, ut oua in eis reponat, uel in alijs mollibus & calidis pilis. Quod autem Plinius prodit aquilam aquilonarem oua in pelle uulpis inuoluta à ramis arborum suspendere, donec Solis calore perficiantur, expertus sum esse falsissimum, &c. Vide in Historia Aquilæ C.

GERM. Ein ander groß adler geschlecht in Mittnächtischen landẽ hinder Gottland/ welcher einem hasen sin balg abzücht vnd wicklet sine eyer dryn/ daß sy von der werme deß balgs vßschlieffen/als etlich schryben.

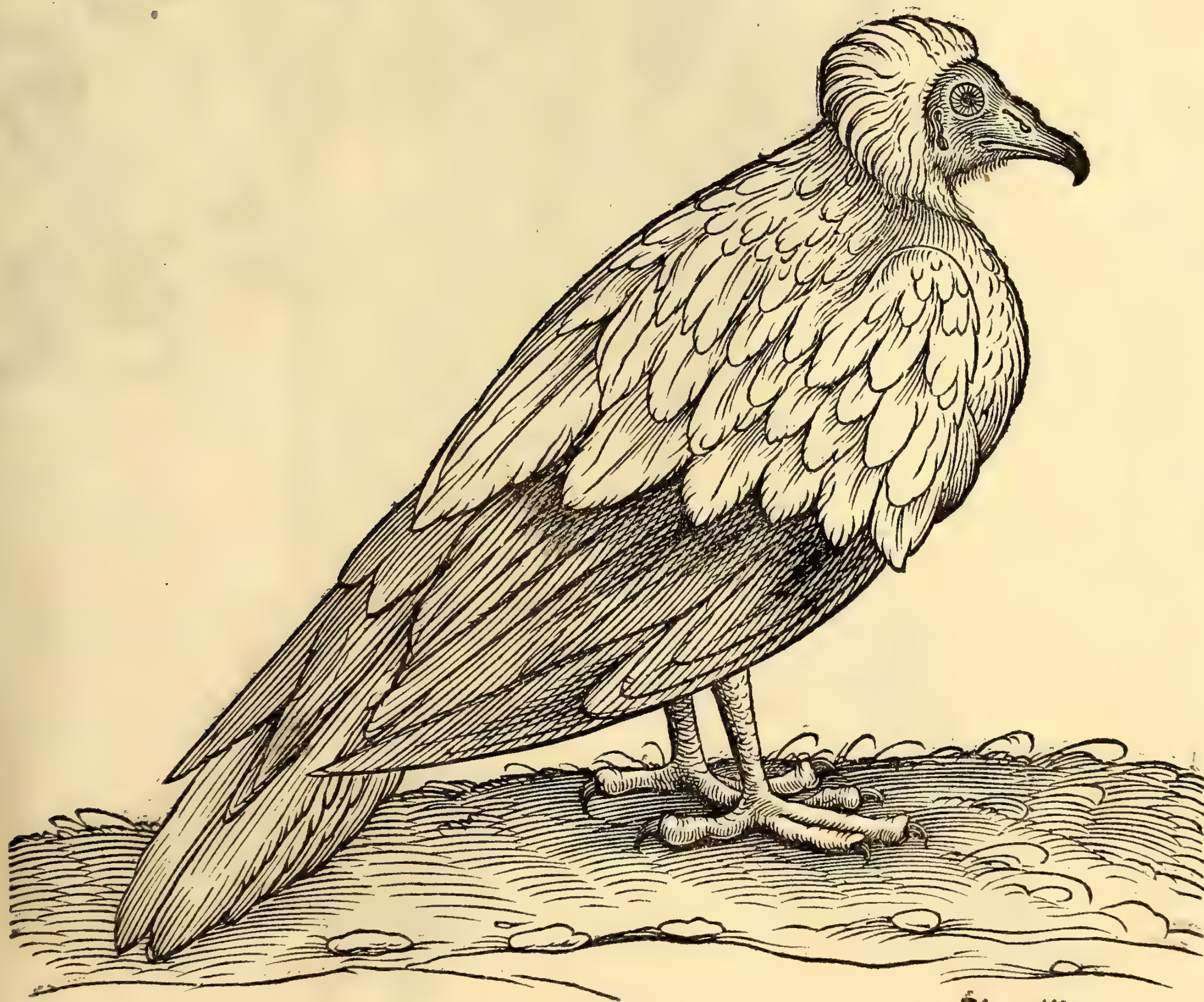
Figura hæc siue aquilæ, siue maioris cuiusdam auis, quæ propter magnitudinem non in unius sed duarum aut plurium arborum uicinarum ramis nidificat, ex Tabula Regionum Septentrionalium Olai Magni desumpta est. Sed ipse in Tabulæ & picturarũ explicatione, nullam huius auis mentionem facit. Nos in Capite de Aquilis diuersis apud recentiores, talem auem ex Ge. Fabricij ad nos epistola descripsimus.



Aristotelis Hypæetus, id est Subaquila, ut Gaza uertit: uel potius Gypæetus, id est Aquila uulturina. uidetur enim & corporis specie, & animo seu moribus, ex uulture & aquila mixtum hoc genus. Vocatur & Oripelargus, id est Ciconia montana, quòd albicante & nigro coloribus ferè ut Ciconia distinguatur. & percnopterus, à nigro pennarum (in alis) colore. Hæc cuius iconem exhibemus auis, (quæ si Gypæetus non est, planè ei cognata & fortè magnitudine tantum diuersa fuerit,) semel tantum nostra memoria Basileæ capta est, omnibus ignota. Hebræis & Arabibus Racham & Alrachme dicitur.

GALLICE percnopterum Bellonius interpretatur Boudrée.

GERMAN. Ein frömbd Adler geschlecht/mag genennt werden Ein Geyradler.



LATINE Aquila anataria, Clanga, Planga, Percnus, Morphnus. Omnia enim (inquit Turnerus) quę Aristoteles & Plinius percno tribuerũt Anglorũ balbushardo (is aũt est cuius picturã damus, ut facile ex Turneri descriptione conijcio) conueniunt, si solam magnitudinem exceperis, &c. Ego an Harpe Aristotelis sit hæc auis dubito, cognatam saltem ei esse putauerim.

ITALICE Aquilastro. **GALLICE** Huart, ni fallor.

GERMANICE Moßwy / Fischer / Entenstößel, hoc est, Miluus palustris, Piscator, Anataria uel Anaticida.



LATINE Accipiter absolutè, uel Accipiter maior. Firmico & recētioribus Astur. Pinximus autem fœminam, quòd in rapacium genere fœminæ maribus præstent. Tertiolus (aliqui tercellinum, uel tricellum, uel trizolum scribūt) uocatur mas in accipitrum & falconum genere, quia simul tres in nido nascuntur, duæ fœminæ, & tertius mas: qui fœmina minor est, minusq́ue audax & fortis. Fœminæ quidem simpliciter accipitres aut falcones dicuntur, Crescentiensis.

ITALICE Astur, mas, Terzolo. GALLICE Austour, mas, Tierzelet.

GERMAN. Habich/Hapch. Das männle/Ein Häpchle.



LAT. Accipiter minor, Nisus recentiorū. (nam Nisus Ouidij Haliæetus est, id est Aquila marina,) Accipiter fringillarius Aristotelis, ut Alberto & nobis uidetur: etsi Turnerus accipitrem palumbariū hunc esse conijciat. Mas recentioribus appellatur Muscetus.

ITAL. Sparuiero, Sparauier, Sparauiero, Loyetta.

GALL. Esperuier, Esparuier, mas, Muschet.

GERM. Sperber/Sperwer. Frisijs Wickel / ni fallor. Das männle/Ein Sprintz/Sprintzel.



LATINE Tinnunculus Columellæ & Plinio, (quidã apud Plinium nõ recte tristunculũ legunt,) Cenchris.

ITALICE Canibello, Tristinculo, Tristarello, Gauinello.

GALLICE Cercerelle, Quercerelle. In Narbonensi Gallia Siricach.

GERMAN. Wannenwäher/ Wandwäher/ Wanntwehen/ Wiegwehẽ. Saxonib. Steingall/ Steinschmatz.



LAT. Miluus, Miluius.

ITALICE Nichio, Miluio, Nibbio, Niggo.

GALL. Milan, Escorffle.

GERMAN. Weye/ Wy/ Weiher/ Hůnerarh/ Hůnerdieb. Flãdris Wůwe.



LATINE Buteo, Triorches. Lanarius apud recentiores, & Villanus. Alberto etiam Buteus & Butherius.

ITALICE Aieta, circa lacũ Verbanũ. alibi, niſi fallor, Poyana, Bucciario, Lainero.

GALLICE Buyſard, Buzart, Bouſant, Lanier. Subaudis Bouſat, Boſe, Lanoy. Faciunt au[tem] Sabaudi genera buſati quatuor. primum cognominant nobilẽ, alterum cõmunem, tertiũ albũ aut caligatum, (blanc ou chaulſé,) quartũ marinum.

GERMANICE Buſhart/Buſant/Buſarhn/Buſe. Saxones Rüttelwy. Germani inferiores Broburen. Sunt qui genus quoddam buteonis impropriè nominent Moſwy/Moſhuw. Albertus & Murmellius Lanarium Germanicè interpretantur, Lanete/Sweimer/Swemer.



LATINE Falco, apud Firmicũ, Suidam & recentiores. Aquila, Theodotion & Symmachus omnia accipitrũ genera, uel omnes aues rapaces, quarũ usus est in aucupio, falcones uocant. Accipitrem palumbarium Michaël Ephesius falconem gentilem (id est generosum) interpretatur, Niphus Italus. Accipiter palumbarius est falco tertiolus dictus, Idem.

ITALICE Falcon. GALLICE Faulcon.

GERM. Falck. Belgis Valke. Est autẽ figura falconis, quam exhibemus, nigri: quem Germani priuatim Kolfalck, id est carbonariũ falconem uocitant.



AEſalon Ariſtotelis, ut eruditi quidam coniiciũt.
Recentioribus Smerillus, Smerla, Smerlus, Merlina, Iſmerlus, Merillo, Meriſtio.

ITALICE Smerlo, Smeriglio.

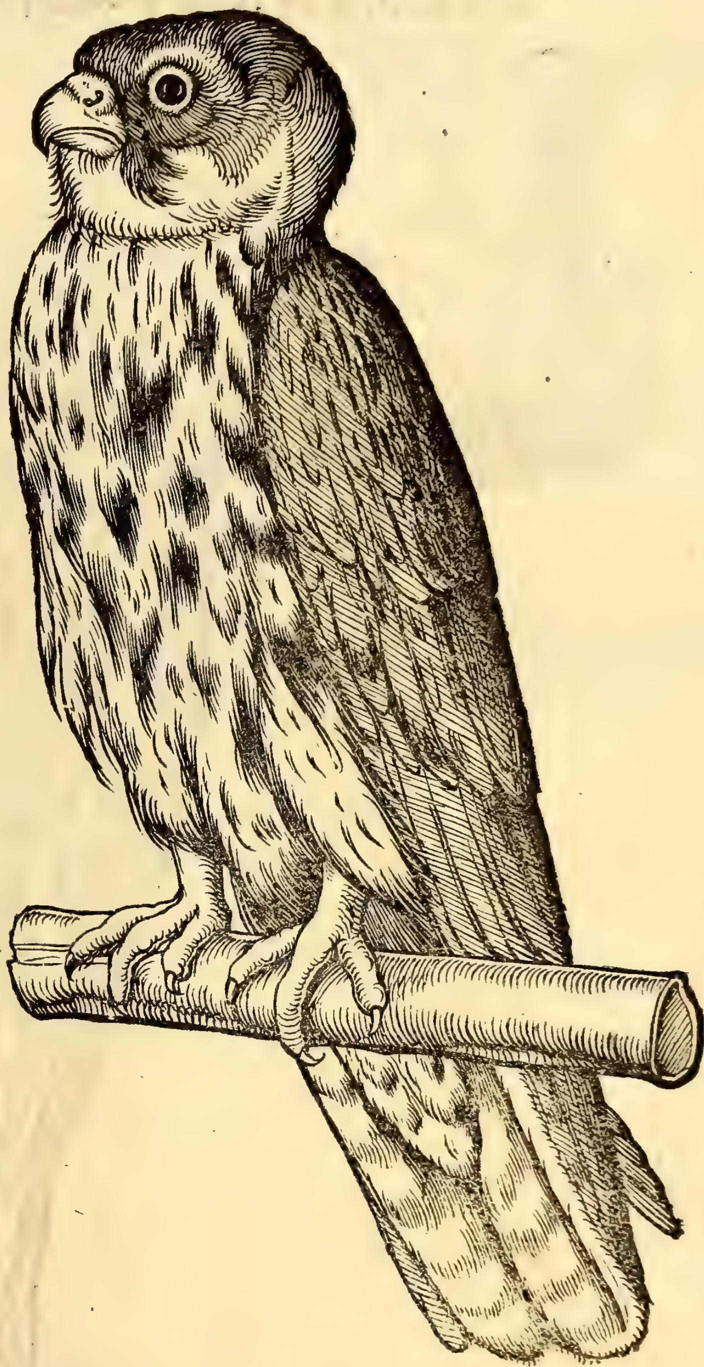
GALLICE Emerillon, Eſmereillon.

GERMAN. Mirle/Smirlin.

F. Dendrofalcus. Falco arborarius Alberto.
Fortè accipiter fringillarius ueterum.

GERMAN. Baumfalck/Baumfelckle.





VVLTVR Alpinus, uel aureus (à colore) ut Heluetij cognominant. Tota pars ſupina, id eſt, collũ inferius, pectus & uenter, & pedes quoq;, ruffo colore ſunt, dilutiore quidẽ caudam uerſus, rubentiore autem uerſus caput, &c. Oßifraga. *Iacobus Dalechampius, medicus Lugduni longè doctißimus, Oßifragã ueterum hanc auem eſſe iudicat. Pelliones (inquit) noſtri adhuc uocant un Freneau, quaſi Feneau, ad æmulationem Græci nominis* φήνη. *Sequani uocant Briſeos, Oßifragam exprimentes. In uentriculo diſſecti repertus eſt Bouis pes. Ex inferiore roſtri parte, barbæ nonnihil propendet. quamobrem Aquilam barbatam olim uocauerunt. Hæc omnia monſtrant Oßifragam eſſe, non Vulturem, cuius exuuiæ frequentes hîc in tabernis pellionum uiſuntur, à Vulturis pennis magnopere diuerſæ. Hæc ille. Bellonius Oßifragã ſuam longè aliter pinxit. Phenæ ſuæ Ariſtoteles colorem cinereum tribuit: qui Vulturi aureo à noſtris dicto non conuenit. Oßifragam habere barbam, colligimus ex uerbis Plinij: Sex Aquilarum generibus (inquit) quidam adijciunt genus Aquilæ quam barbatam uocant, Thuſci Oßifragam. at* φήνην *barbatam eſſe, Græcorum (quod ſciam) nemo ſcripſit. Oppianus tamen,* Harpe. *Harpæ ſuæ ceu barbam attribuit: & alia quædam quæ alij authores Latini Oßifragæ, Græci uerò Phenæ,* τῇ φήνῃ. *& Grammatici quidam Græci, Harpen interpretantur Phenen. Quamobrem Dalechampij ſententiæ acquieſcemus, donec aliquis meliora proferat.*

GERMANICE Goldgeyr.



LATINE Vultur.
ITALICE Auoltoio.
GALLICE Vautour.
GERMAN. Geir/Afgeir/Hasengeir.

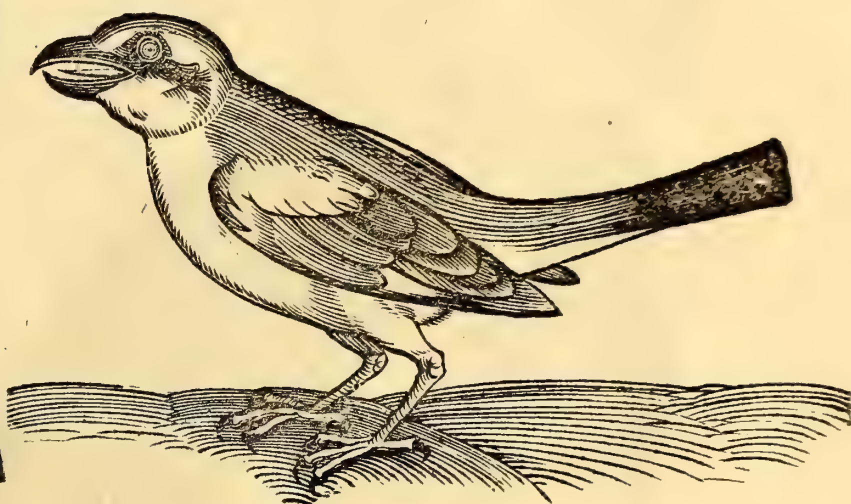


F. Lanius (ſolet.n.dilaniare cæteras quas poteſt auiculas) cinereus mediæ magnitudinis. Bellonio eſt Collurio Ariſtotelis, minor: quanquã Ariſtoteles nullã magnitudinis differentiã facit. Collyrion (inquit) auis eſt ſimilis Merulæ, & eiſdẽ cibis ueſcitur: magnitudine uerò Pardali & Mollicipitis. capitur potiſſimùm hyeme.

GER. Thornkretzer/Thorntråer/Nünmörder.

ITAL. Regeſtola falconiera, Gaza ſperuiera. Gaza marina, Paſſera gazèra.

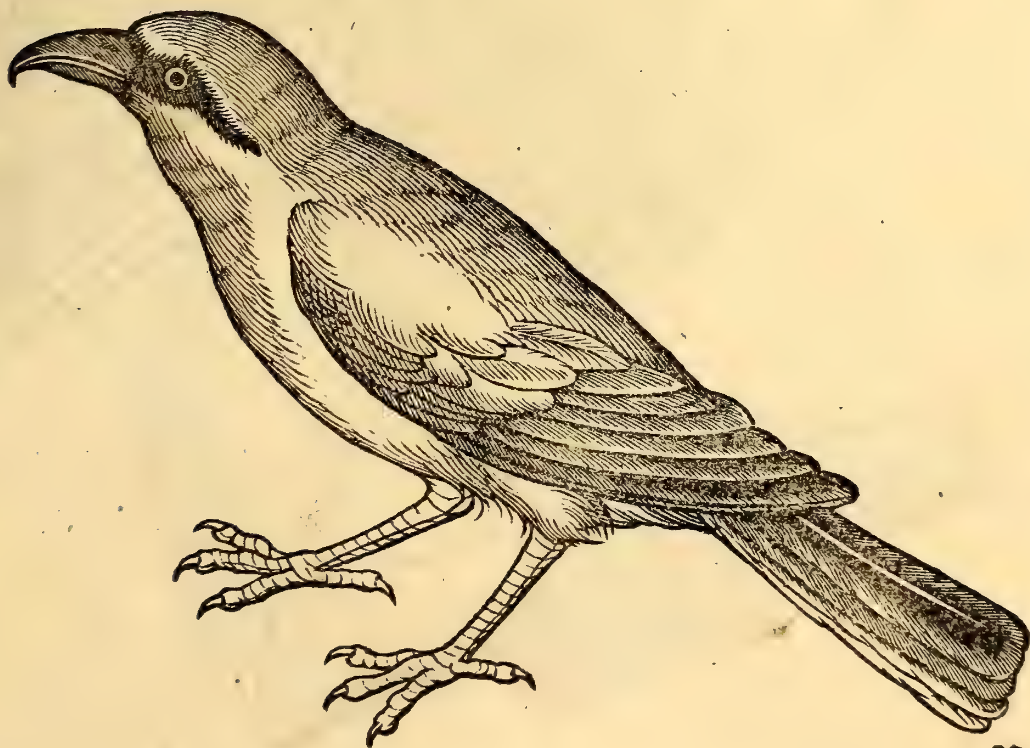
GALL. & Sabaudice Matagaſſe. Pie griayche, uel Pie Grieſche, ut Bellonius ſcribit. Pie eſcrayere. Pie ancrouelle, Arneat.



F. Lanius maior, Collurio Ariſtotelis maior, ſecundum Bellonium. Vide quæ minori huius generis formæ adſcripſimus.

GERMANICE Warkengel.

Italica & Gallica nomina eadem ei conuenire uidentur, quæ ſequenti.



ORDO SECVNDVS DE AVIBVS RAPACIBVS CARNIVORIS NOCTVRNIS.

LATINE Bubo. ITALICE Duco, Dugo, Bufo.
GALLICE Chathuant, Hibou. Duc Bellonio, uel grand Duc: nam alium minorem, quem Otum facit, Gallicè nominat Duc moyen, ou Hibou cornu. SABaudice, Duc, Chasſetont, Lucherant.
GERMANICE Franck/Hertzog/Berghuw/Hüru.





LATINE Vlula. Bellonius Vlulam auritam pingit similiter ut Bubonem, & Græcè Aegolium nominat.

ITALICE Vlula.

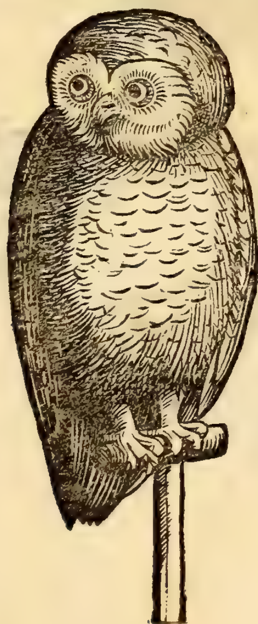
GALLICE Grimauld, Machette. Bellonius (ut dixi) auritam pingit Vlulam, & Gallicè nominat Hulote, uel Huette.

GERMAN. Vl/ Eül/ üwel/ Huhu.

LATINE Noctua, uel potius noctuæ genus paruum. Bellonij Noctua digitos binos prorsum, & totidem retrorsum uertit.

ITALICE Ziuetta, Zueta, Ziguetta.

GALLICE Souette, Siuette, Zoëtta, Chouette. Bellonius Noctuam aliam, ut dixi, pingit, & Gallicè Cheueche nominat. GERMANICE Kutz.



Auritæ Bellonio aues nocturnę sunt, Bubo, Otus, Vlula: Gallicè, Grand duc, Hibou cornu, Huette.

Cruribus hirsutis, Bubo, Aluco (id est, Hibou Gallicè, uel Chahuant) Vlula.

Digitis antrorsum binis, & totidem retrorsum, similiter ut Pici, Aluco, Noctua, Vlula.

Vlulæ genus alterum, quod quidam flammeatum cognominant. Hæc fortè est aut cognata auis, quã pro Caprimulgo Bellonius pinxit, & Gallicè ab horribili clamore, quem inter uolandũ ædit, Effraye aut Frezaye uocari ſcribit: & alio nomine petit Chahuant. nam Chahuant ſimpliciter Aluconem ſuum appellat. Sed idem Caprimulgum alium & ueriorem, poſtea ad nos miſit.

ITALICE Barbaiano.

GALLICE. Lege proximè retro ſcripta. Gallis Ciſalpinis Dama, hæc uel ſimillima auis.

GERMAN. Schleierül / Kirchül / Ranfulle. Crura paucis raris'ue pilis ueſtiri debuerant.



Noctua quam ſaxatilem Heluetij cognominant: Latinè Lagopodem cognominare licebit, ꝑpter digitos pedũ ſimiliter ut Lepori uel Lagopodi aui alpinæ, hirſutos.

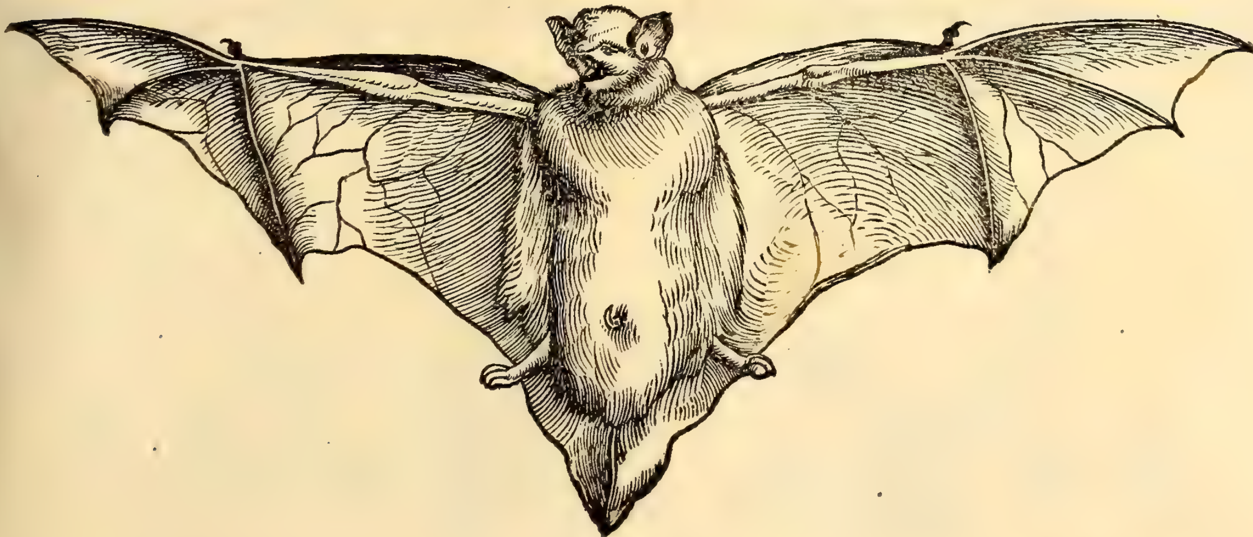
GERMANICE Steinkutz.



LATINE Veſpertilio. ITALICE Nottola. Notula, Sporteglìono, Ratto penago, Barbaſtello, Pipiſtrello, Vilpiſtrello.

GALLICE Souris chauue, id eſt, Mus glaber: uel Rattepenade, id eſt, Mus (pennatus.

GERMANICE Flädermuß/Speckmauß.



Nycticorax, non ueterum, sed uulgò sic dictus circa Argentinam & alibi circa Rhenum, auis pisciuora.

GERMANICE Nachtram/Nachtrabe.



ORDO TERTIVS DE CAETERIS AVIBVS AEREIS SEV VOLACIBVS, QVAE RAPACES NON sunt, & primum de maioribus, deinde de reliquis mediæ magnitudinis. Minores ad Ordinem quartum differuntur.

LATINE Grus. **ITALICE** Gru, Grua.

GALLICE Grue **GERMAN.** Kran/Kranich/Krye.



Paradiſi auis, uel Paradiſea, ex Nouo orbe, noſtri tantum ſæculi ſcriptoribus commemorata.

ITALICE Manucodiata: quod uocabulum Indicum uel Noui orbis eſt, ubi Mamuco diata, id eſt Auicula Dei nominatur.

GEMANICE Paradyßuogel/Lufftuogel.

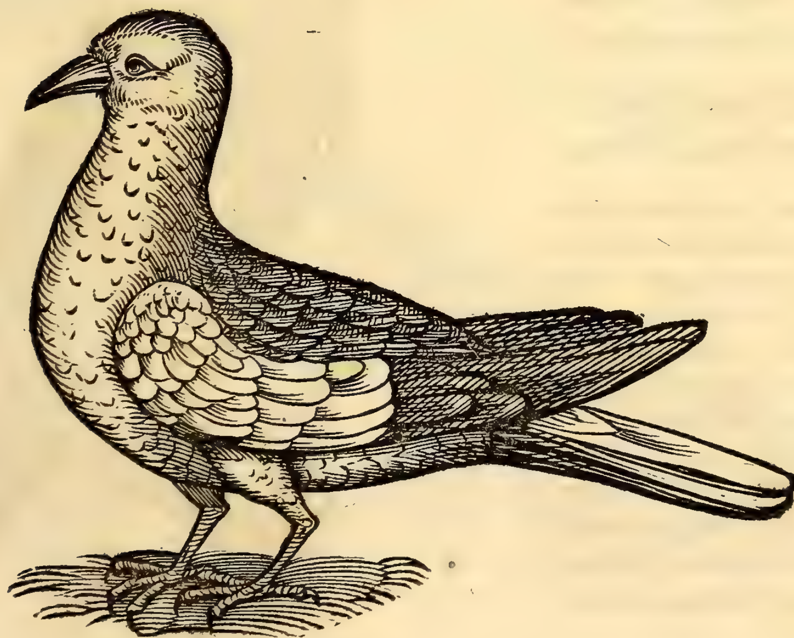


LATINE Coruus. **ITALICE** Coruo, Corbo.
GALLICE Corbeau. **GERMAN.** Rapp/Rab.



Cornix cærulea apud Misenos.

GERMAN. Wilde Holtzkrae/Galgenregel/ Halckregel/Teutscher Pappagey.



F. Coruus syluaticus, Ibis nigra secundum Bellonium, ni fallor. quanquam imago ab ipso exhibita, non satis cum hac nostra conuenit. Ibidem albam Herodoti, Ciconiam esse putat: cui Strabo Ciconiæ colorem attribuit, non ipsam Ciconiam esse dicit.

ITAL. Coruo seluatico, Coruo spilato, Coruo Marino.

LOT Haringis Corneille de mer.

GERM. Waldrapp/ Steinrapp/ Clausrapp.



Cornix uaria uel cinerea, marina, hyberna, apud recentiores: uel cognata ei species, colore nonnihil differens.

ITALICE Mulacchia uel Munacchia.

GALL. Corneille sauuage, Corneille emmantelee.

GER. Näbelkrae/Schiltkrae/Pundterkrae/Aßkrae.

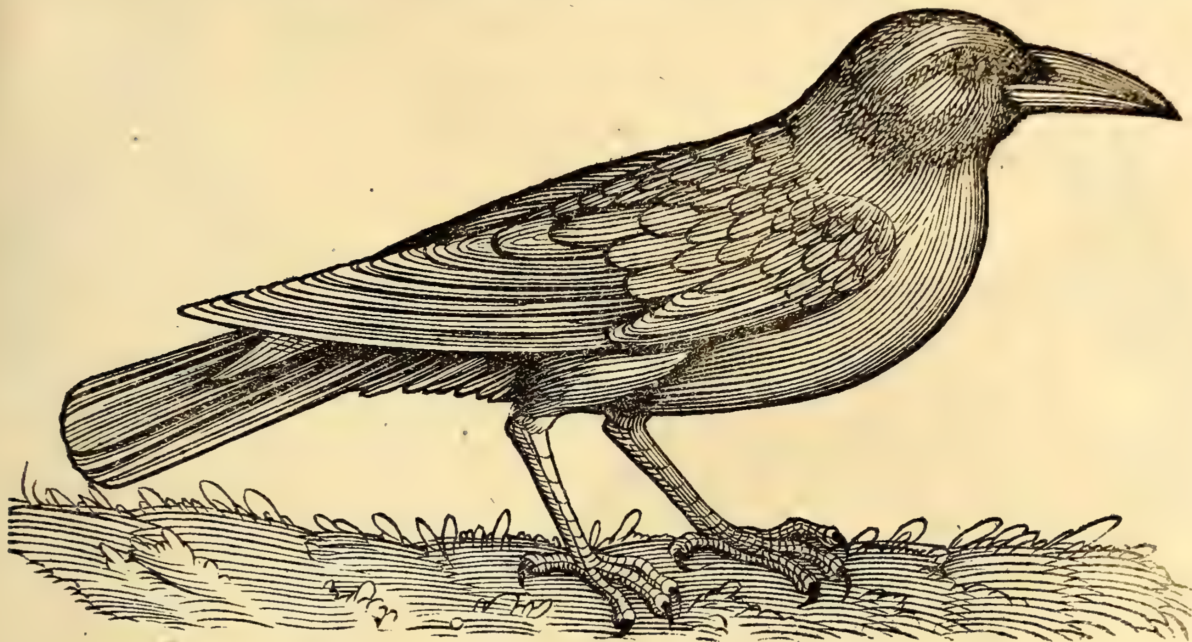
Eiconem huius auis accuratiorem dedit Bellonius: qui docet aliam Cornicis speciem esse, maiorem, quæ rostro longiore, albo, in locis cultis grana & uermes eruat: uulgò dictam à Gallis Graye, (ab Anglico noīe Craye/ *quod Cornicem etiam Germanis significat,) uel Grolle, (aliqui scribunt Graille, Graillat:) & Freux, ueluti corrupto nomine à Frugilega. sic enim Latinos eam uocare, Græcos Spermologum. Eadem à Germanis* Rüch *uocatur.*



LATINE Cornix. **ITAL.** Cornice, Cornacchia, Gracchia.

GALLICE Corneille, un petit Corbin. qui hanc auem Graye uel Grolle nominant Gallicè, cum Cornice uaria eam cōfundunt, ut admonet Bellonius.

GERMANICE Kråe/Krahe/Hußkråe/Schwartzkråe.



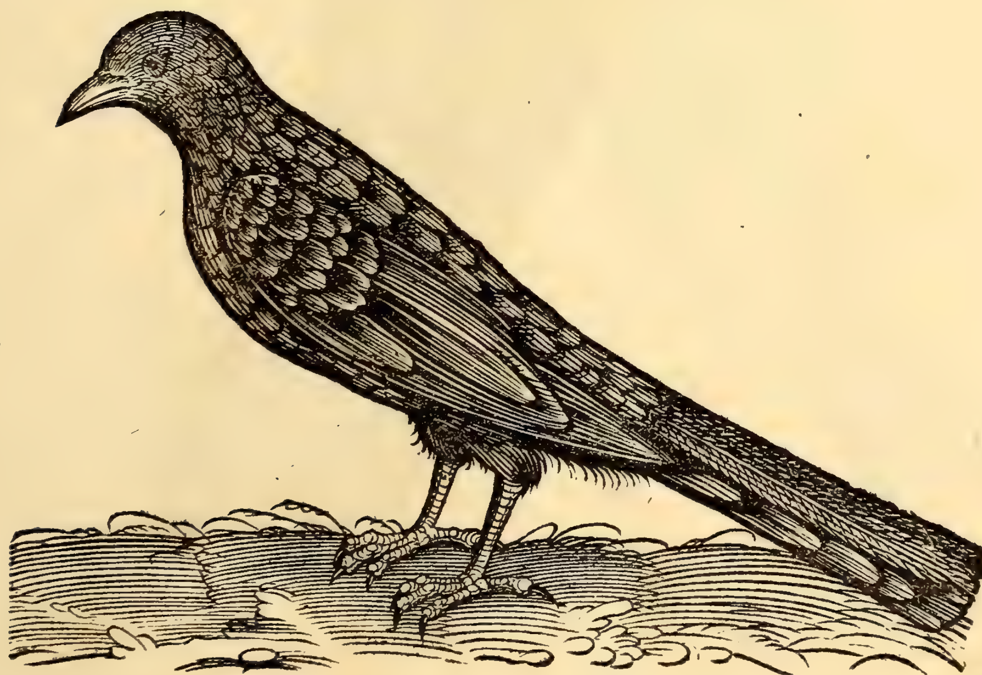
Pyrrhocorax alpium peculiaris eſt, luteo roſtro, niger, Plinius.

ITALICE Speluier, Taccola, Paſon, Zorl.

GALLICE Chouette, ou Chouca rouge.

VALEſijs qui Sabaudicè loquũtur, Choquar, Chouette: quæ tamen communia gracculorum generi nomina ſunt.

GERMAN. Alprapp / Alpkachel / Wildetul / Bergtul / Steinhetz / Beena.



LATINE Gracculus, Monedula, Lycos Aristotelis.

ITALICE Ciagula, Tatula, Taccola, Cutta, Pola.

GALLICE Chouchette petite, Chouca, ou Chouëtte, ut Bellonius habet. aliqui scribunt Chucas, Choca.

GEMANICE Tul/Dole/Aelke/Kaycke/Gacke/Tahe.



F. Caryocatactes uel Nucifraga.

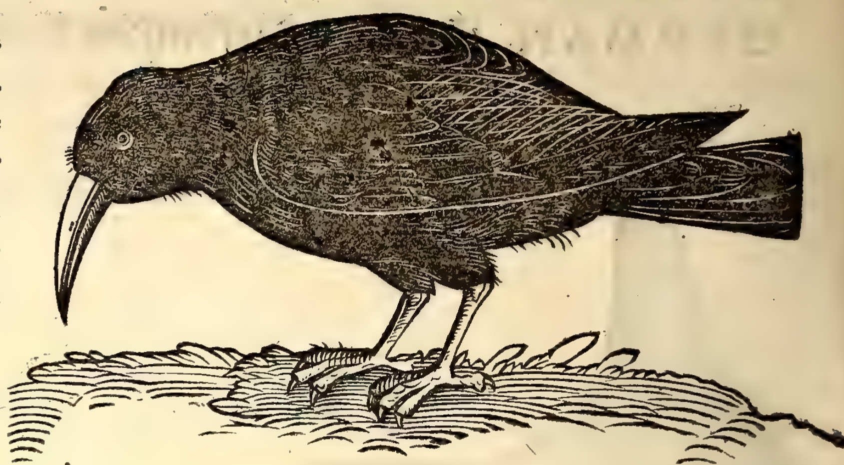
GALLICE Cassenoix.

GERMAN. Nußbrecher/Nußbretscher/Nußbicker/Nußhäher.



LAT. Gracculus coracias, roſtro & pedibus rutilis. Bellonius Pyrrhocoracem noſtrum & Graculũ Coraciam eundem facit: nos diſtinguere uoluimus, pręſertim colore roſtri admonente: qui in Pyrrhocorace luteus eſt Plinio: in Coracia puniceus, Ariſtoteli.

GERM. Steintahen/ Steintulen.



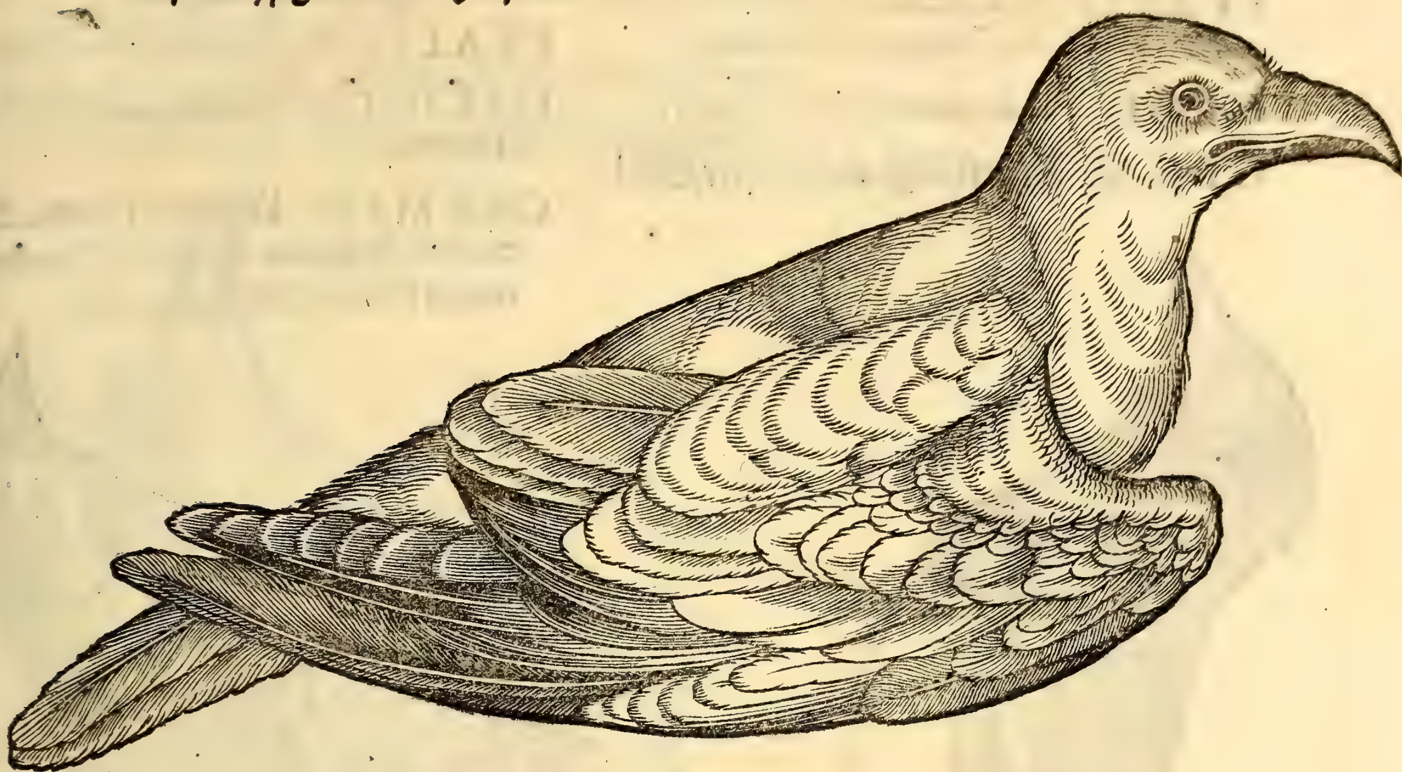
LATINE Pica glandaria. Pica quæ glande ueſcitur, Plinio. Garrulus recentioribus. Molliceps Ariſtotelis an ſit, quęrendum. Colios, ut quidam putat, κολιὸς ἢ κολεὺς, eſſe nõ poteſt.

ITALIC. Gaza ghiãdaia uel ghiandara. Gaza uerla. Berta. Ab incolis Chij, qui ex Genuenſibus et Græcis mixti ſunt, uulgò omnibus nominatur Bertina, hoc eſt cinerea, Bellonius.

GAL. Gay. Sabaud. Gaion.

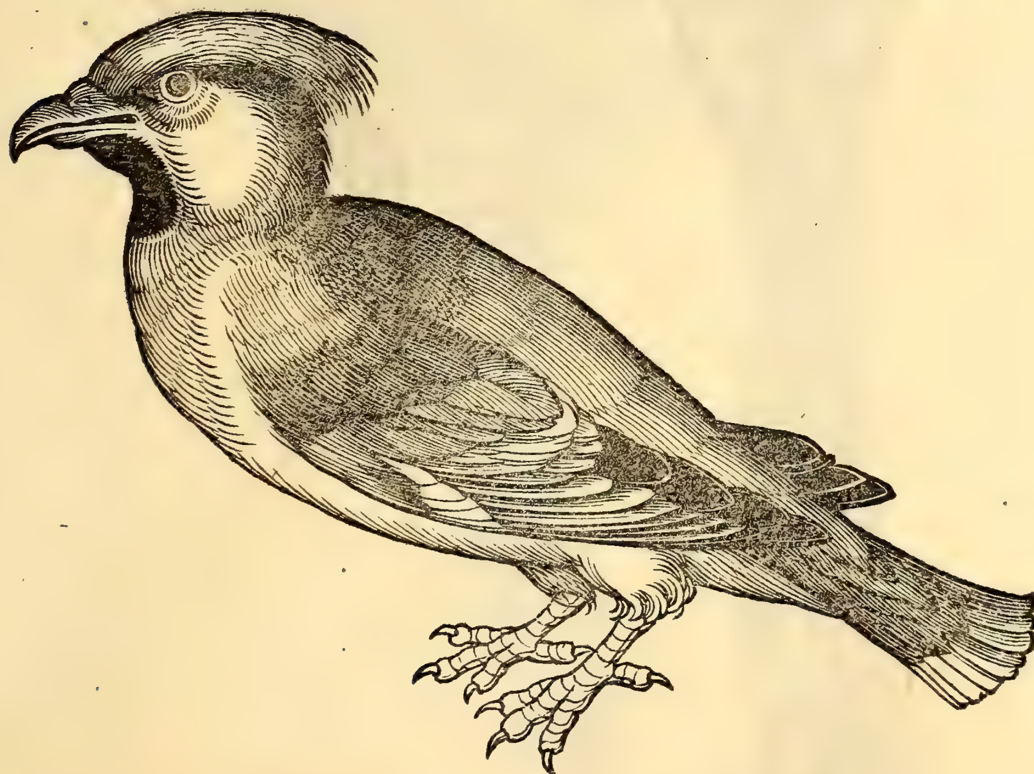
GER. Häher. Hätzel/ Baumhätzel/ Hätzler/ Herrenuogel/ Här/ Jäck/ Margraff/ Marcolfus/ Holtzſchreier. Brabantis Girau, Richau.

Garruli uel Picæ glandariæ genus alterum, quod GERMANI circa Argentoratum Roller appellant per onomatopœiam. Ein andere art deß nächstgemälten Hähers.



F. Garrulus Bohemicus, uel Picæ glandariæ genus tertium. Quærendũ an hęc sit Hercyniæ syluæ auis, noctu ignium modo collucens.

GERMAN. Behemle / Beemerle / Zinzerelle / Seidenschwantz / Wipsterz.

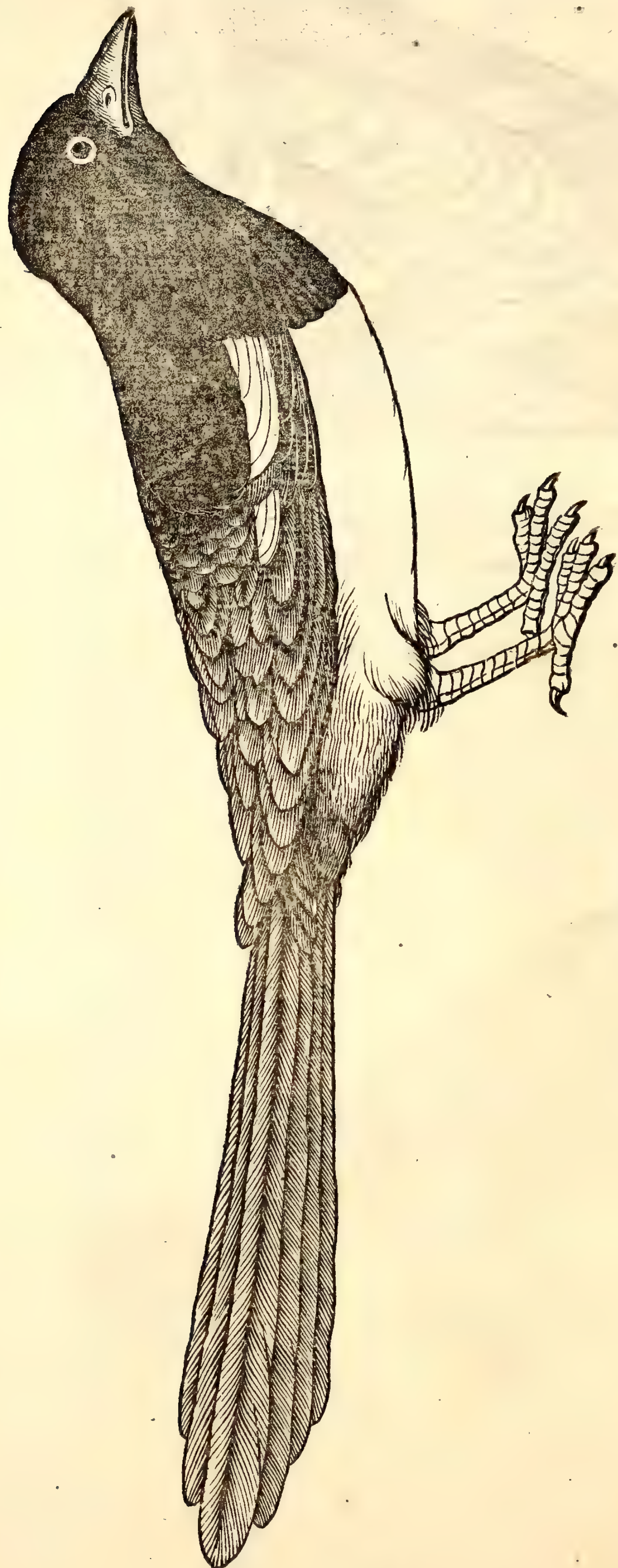


LATINE Pica uaria uel caudata, longa insignis cauda.

ITALICE Gazza, Regazza, Putta, Picha, Gazzuola, Gazzara, Ghiandara.

GALL. Pie, Iaquette, Dame, Agasse.

GERM. Aegerst/Aglaster/Elster/Atzel.



LATINE Turdus minor, quem illadem uel tyladem cognominãt, Gaza Iliacum uertit.

ITALICE Maluizo, Cion, Cipper.

GALLICE Mauuis, Griuette, Trasle, Touret.

GERMAN. Wintzel/ Wintze/Bergtrostel/ Behemle/Bõmerle/Beemer ziemar/Wyntrostel/Rot trostel.

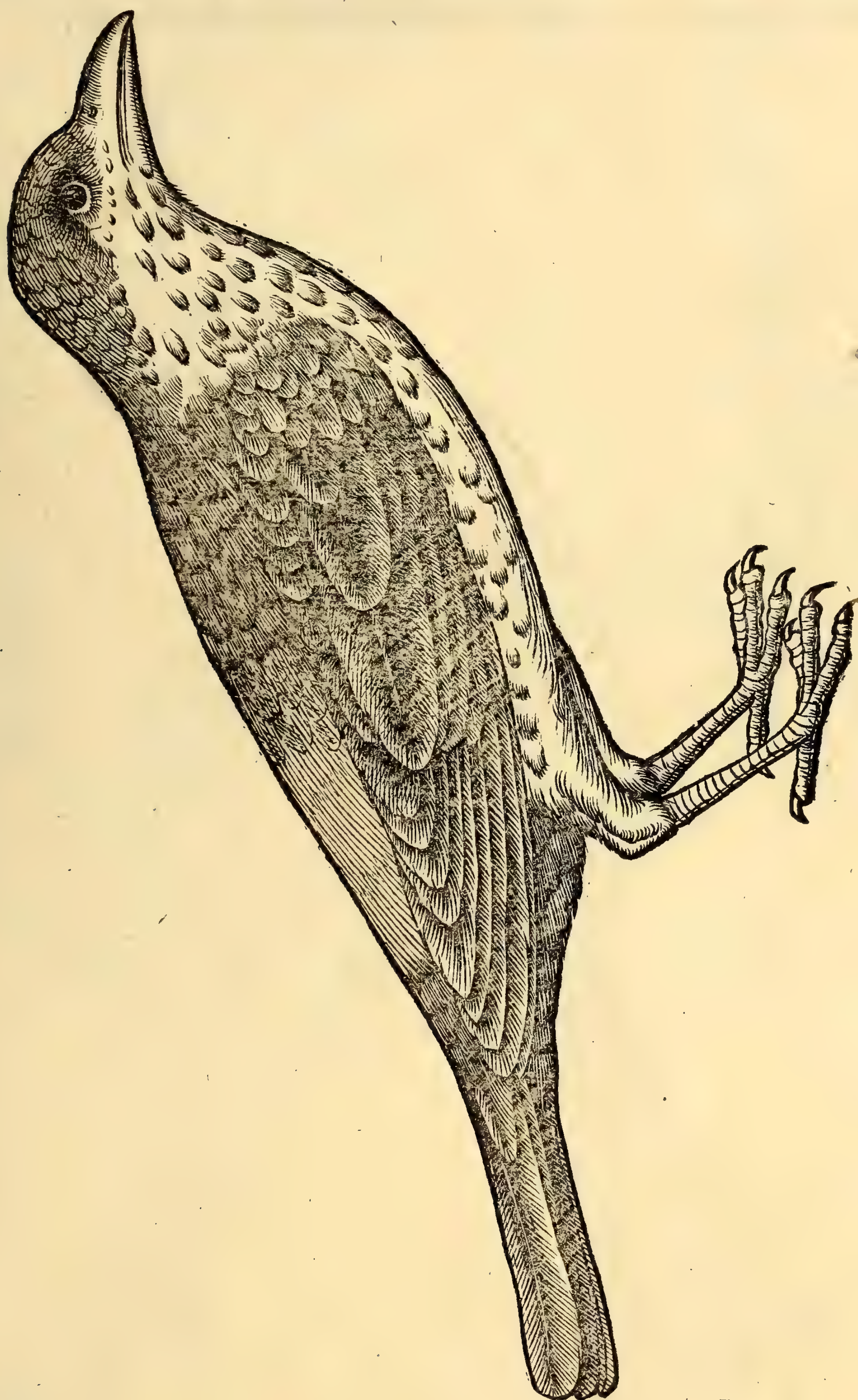


LATINE Turdus ſimpliciter dictus, mediæ magnitudinis, Trichàs Ariſtotelis, Gaza Pilarem uertit.

ITALICE Tordo.

GALLICE Tourd, Litorne, Oiſeau de nerte.

GERMAN. Krametvogel/Reckolterogel.



LATINE Turdus uiſciuorus, uel maior, turdela quibuſdam recen- tioribus.

ITALICE Turdela, Drexano.

GALLICE Griue. Siſerre Lugduni. Sabaudis Griue ſiſalle.

GERMAN. Miſtler/Miſtelfinck/Ziering/Zerrer/Schnerrer.

Eſt & altera ſpecies minor: Germanis ein Troſtel, Gallis Griue petite.



LATINE Vpupa, Epops.

ITALICE Buba, Vpega, Gallo de paradiſo, Galleto de Magio, Pupula.

GALLICE Hupe, Huppe, Putput, (uel, ut Bellonius habet, Puput, per onomatopœiam,) Lupoge.

GERMANICE Wydhopf/Kathan.



LATINE Merula, quòd mera & solitaria ferè uolet.

ITALICE Merlo, Merulo.

GALLICE Merle, Merle noir.

GERMANICE Amsel/Merl/Lyster Hollandis.



Merula torquata, ut nos appellauimus à re ipsa, & Germanici Gallicique uocabuli imitatione. Bellonius aliam Merulam torquatam pingit, torque (quam tamen pictura nō exprimit) in collo fusci coloris: quam Aristotelis bæum esse suspicatur. sed in eo torquis Aristoteles non meminit, & Gaza non bæum, id est, paruam: sed phæum, id est, fuscam legit, quod laudamus. Nostri id genus à montibus sæpibus'ue **Birgamsel** uel **Hagamsel** denominant. Sed considerandum an potius Passer solitarius uulgò dictus, Merula fusca Aristotelis sit, quemadmodum Aug. Nipho placuit: & ante eum, Alberto Magno ut uidetur.

ITALICE Merulo alpestro.

GALLICE Merle au collier.

GERMAN. **Ringamsel / Waldamsel / Steinamsel / Kureramsel / Roßamsel / Birgamsel.** Sed postremum hoc nomen frequentius tribuitur merularum generi fusco, non canoro.



F. Rubecula uel potiùs Merula saxatilis. Natura & specie ferè, cantusq́ suauitate Merularũ generi, aut Passeri solitario, cognata uideri potest: necnon Cyano Aristotelis, quam Græci hodie Petrocossyphon, id est, saxorũ incolam Merulam uocant: Italicè quidam, ut Ragusij, Merlo biauo. Germani Blawuogel. colore differt.

ITALICE Crosseron circa Bellizonam, alibi (ni fallor) Corossolo, quod nomen ruticillæ seu phœnicuro alioqui tribuitur.

GALLICE dici potest Merle de Rochiers.

GERMANICE Steinrötele/Steintröstel.



LATINE Cuculus, Coccyx.
ITAL. Cucculo, Cucco, Cuco, Cucho.
GALLICE Cocou, Coquu, uel ut quidam scribit, Coqu.
GERMAN. Gucker/Guggauch/Kuckuck.

LATINE Sturnus.
ITAL. Storno, Stornello, Sturnello.
GALLICE Estourneau.
GERM. Staar/Rinderstar/Sprehe.

LATINE Picus maximus, uel niger. Tertia ſpecies Pryocolaptæ Ariſtoteli.

ITALICE Pico, Picchio.

GALLICE Pic, Pimar, Pieumart: Le plus grand Pic uerd. abutuntur enim nomine Pic uerd ad quoſuis Picos.

GERMANICE Holtzkráe/ Holkráe/ Kráſpecht/ Ein groſſer ſchwartzer Specht.



LATINE Picus uiridis. Picus arborarius uel arborum cauator, Picus Martius maior, Bellonio.

ITALICE Pigozo.

GALLICE Piuert, Pic uerd, uel Pic iaulne.

EERMANICE Grünſpecht.



LATINE Picus uarius, albo nigroq́ diſtinctus. Bellonio Pipra, Pipo, & Picus Martius minor.

GALLICE Epeiche, Coul rouge, uel Pic rouge.

GERMAN. Aegerſtenſpecht/Elſterſpecht/Bunterſpecht/Wyß-ſpecht. Minimus inter uarios, à noſtris uocatur Spechtle/Graß-ſpecht.

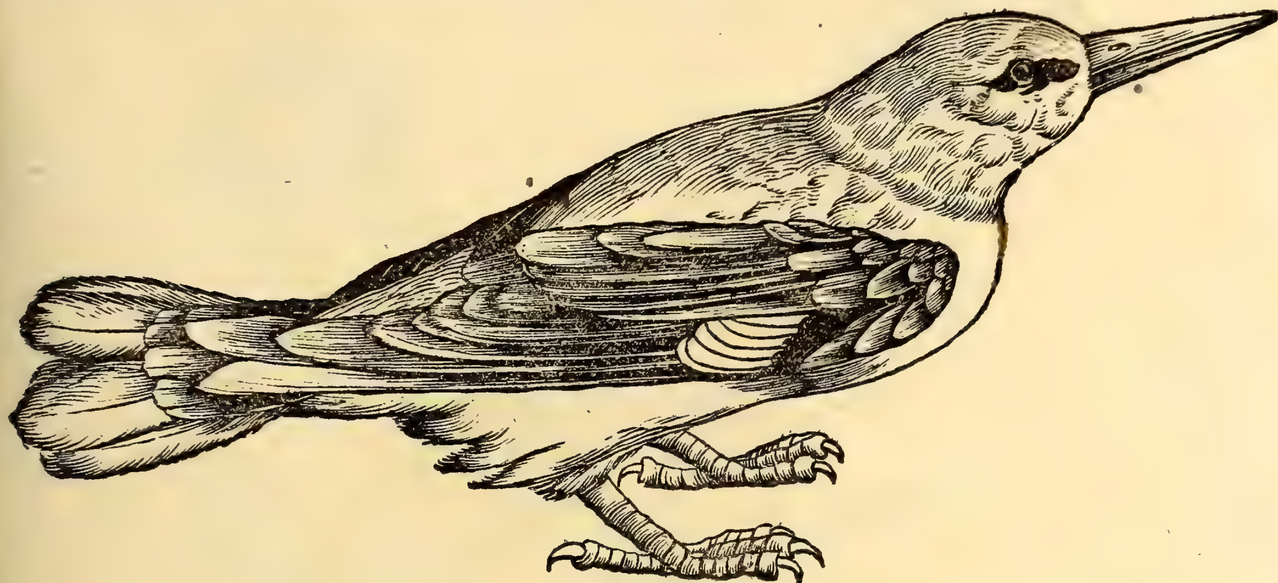


Oriolus apud recentiores quosdã. Plinio picus qui nidum suspendit in surculo primis in ramis cyathi modo. Bellonio Galgulus, Icterus, Chlorion, Colios.

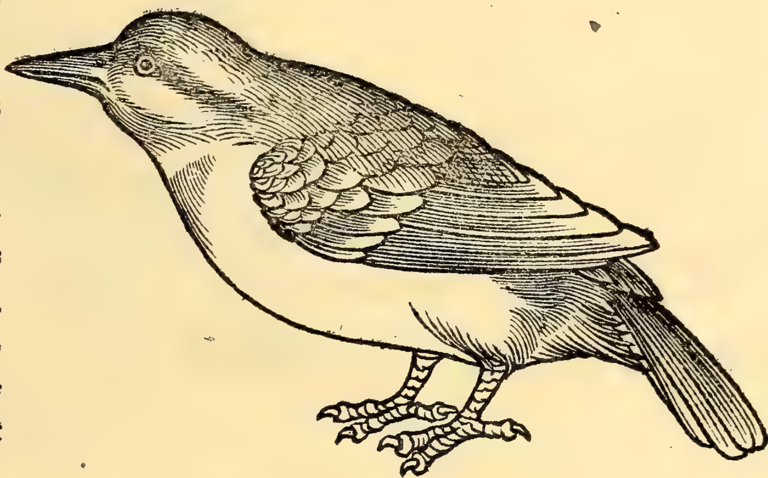
ITALICE Becquafiga, Brusola, Galbedro, Garbella.

GALLICE Loriot, Orio.

GERMAN. Wittewal/Widwal/Bierolff/Brůder berolff/Gerolff/Byrolt/Tyrolt/Kersenryfe/Goldmerle/Olimerle.



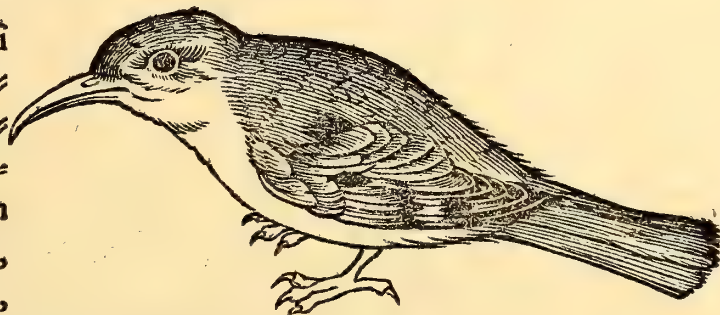
F. Picus cinereus uel subcæruleus. Sitta fortè Aristotelis.



ITAL. Ziollo circa Bellizonam prope Alpes.

GALL. Torchepot, ab artificio nidi è terra pingui tanquam à figulo facti: uel grand Grimpereau. Bellonius alteram quoque speciem eius minorem inueniri tradit. Vide mox in Certhia.

GERMAN. Chlän/Tottler/Kottler/Nußbicker/Nußhäcker/Blawspechtle/Baumhecker/Kläber/Meyspecht.



Certhias uel Certhius Aristotelis, nisi quis Cnipológon eiusdẽ esse malit. Scandulaca Latinè uel Reptatrix uocari potest. Turnerus uidetur Cnipológon lyngem nostram facere. Præsentem uerò auiculam, Picorum formæ respõdere negat, & rostri teneritudinem ut Picorum albo adscribatur, non pati.

GALLICE dici potest petit Grimpereau: quanquam Bellonius auiculam sic dictam Gallicè aliter pingit, Certhiam Aristotelis & ipse faciens. Proximè quidẽ antè exhibitam auem Galli grand Grimpereau uocant.

GERMAN. Baumkletterlin/Rinnenkläber: melius fortè Rindenkläber dicenda, quod corticibus arborum adhæreat.

LATINE Iynx, Torquilla, Turbo.

ITALICE Collotorto, Stortacoll, Capetorto, Vertilla, Formicula.

GALLICE Tercot, Turcot, Torcot, Tercou, Torcou.

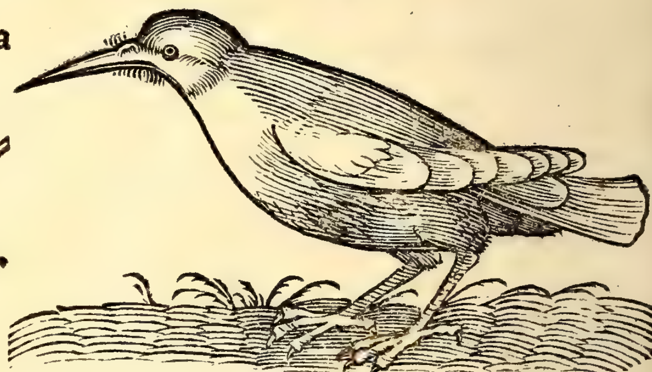
GERMAN. Windhalß/ Naterhalß / Naterwendel/ Naterzwang/ Träehalß/ Krinitz.



F. Picus muralis. SABAVDIS circa Neocomum Pitſchat.

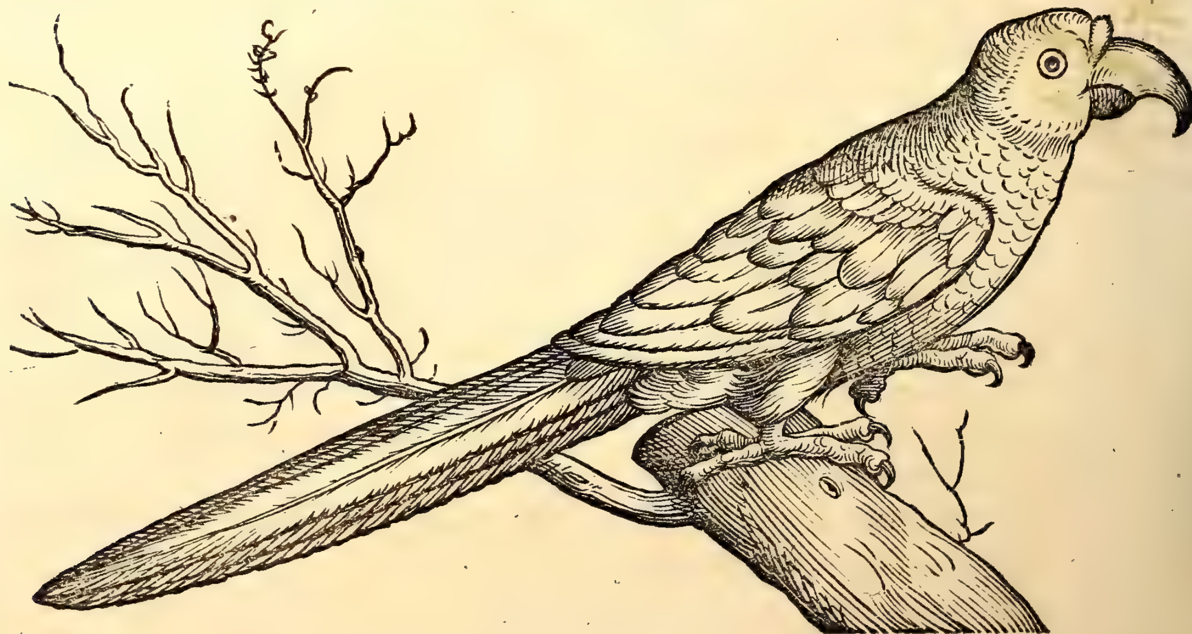
GALLICE Pic de muraille: uel Eſchelette, Ternier, apud Aruernos.

GERM. Murſpecht/ Klättenſpecht.



Pſittacus quem erythroxanthum diſtinguendi gratia cognominare uiſum eſt.

GERMANICE Ein rotgelber Sittich.

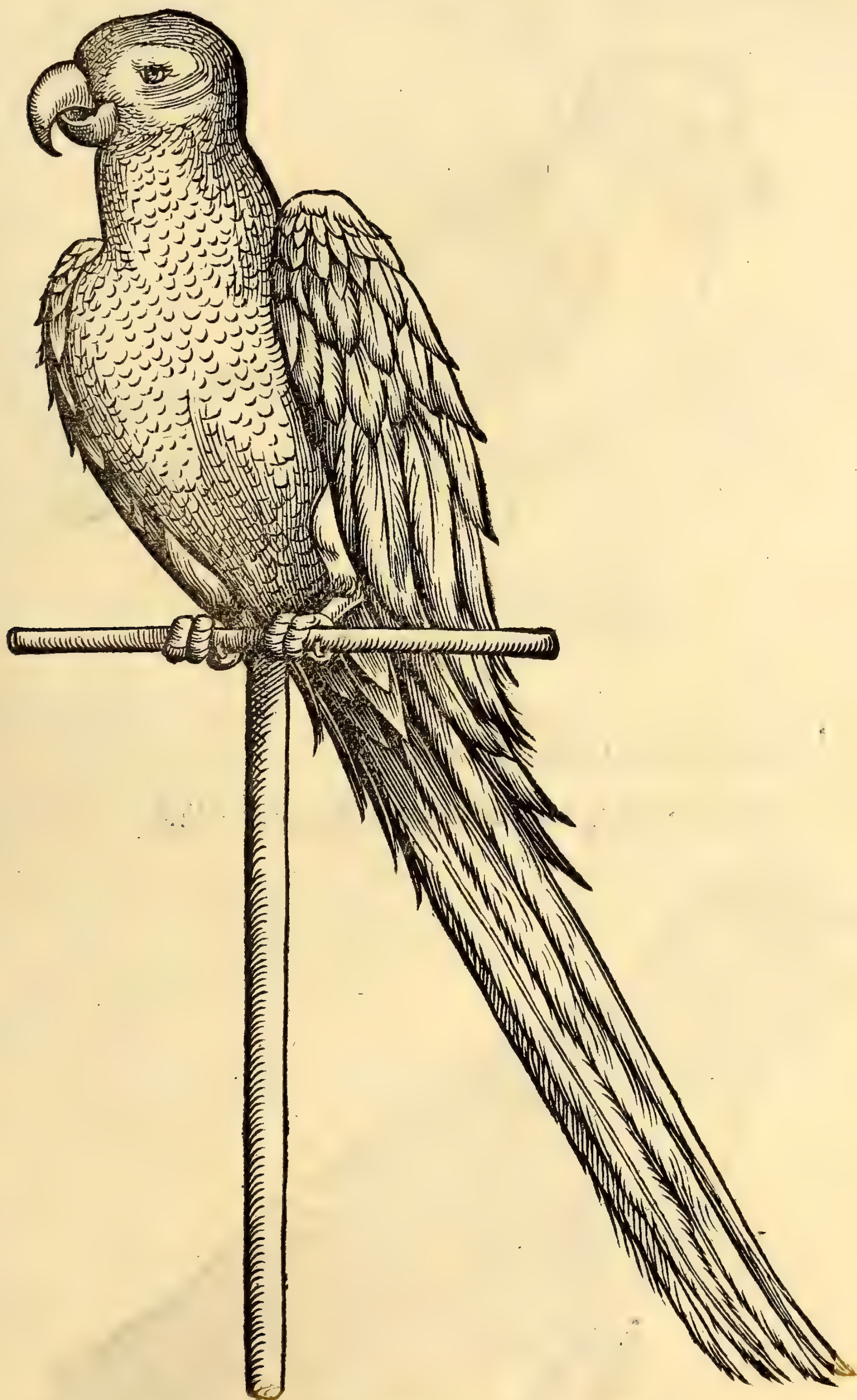


LATINE Psittacus, Psittace. Sunt autem species huius generis diuersæ. Psittacum illum cuius hęc figura est erythrocyanum nos à præcipuis coloribus cognominamus.

ITALICE Papagallo.

GALLICE Papegay, Papegaut, Perroquet.

GERMAN. Sittich/Sickust/Pappengey.



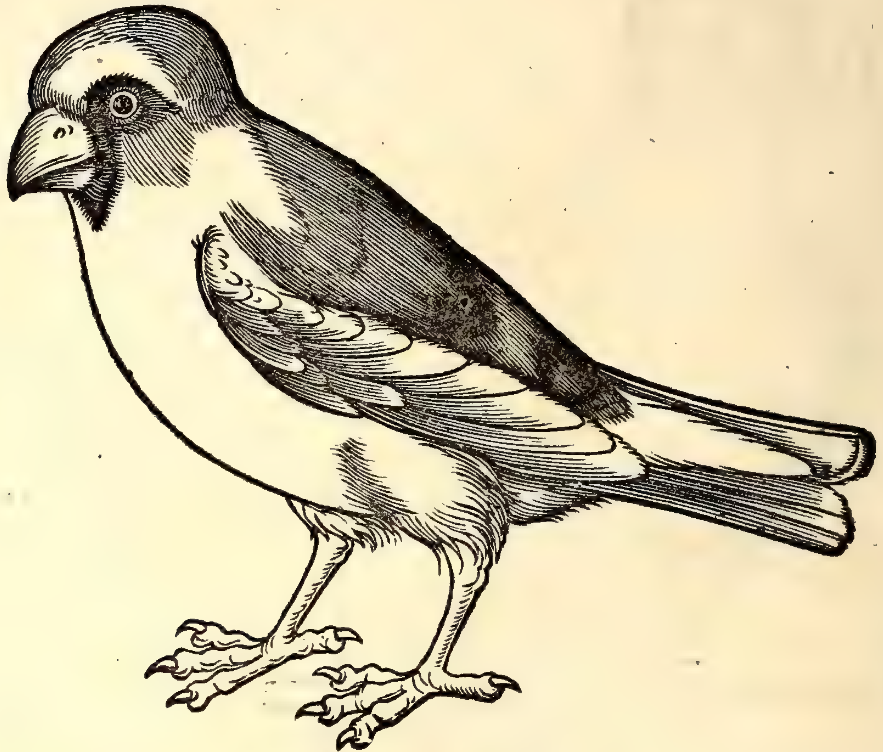
ORDO QVARTVS DE AVIBVS VOlacibus siue Aëreis minoribus, frugiuoris primum, deinde uermiuoris.

Coccothrauftes Græcè, Latinè Offifragus dici poterit, quod officula cerasorum cõfringere foleat ut nucleis uefcatur. Sed longè alia eft Offifraga Aquilarum generis. Hic fortè eft Pardalus Bellonij, quamuis colore differt. fed ipfe etiam pro ætate colores eum uariare fcribit.

ITALICE Frifon, Frufone, Grifon, Franguel montagno.

GALLICE Choche pierre: eadem fortè quæ Grosbec & Pinfon royal à Bellonio dicitur.

GERMAN. Steinbyffer/Klepper/Kernbeiß/Kirßfinck/Kirßeschneller/Bollebick.



F. Loxias uel Curuiroftra.

GERMAN. Crützuogel/Krumſchnabel.



LATINE Paſſer.

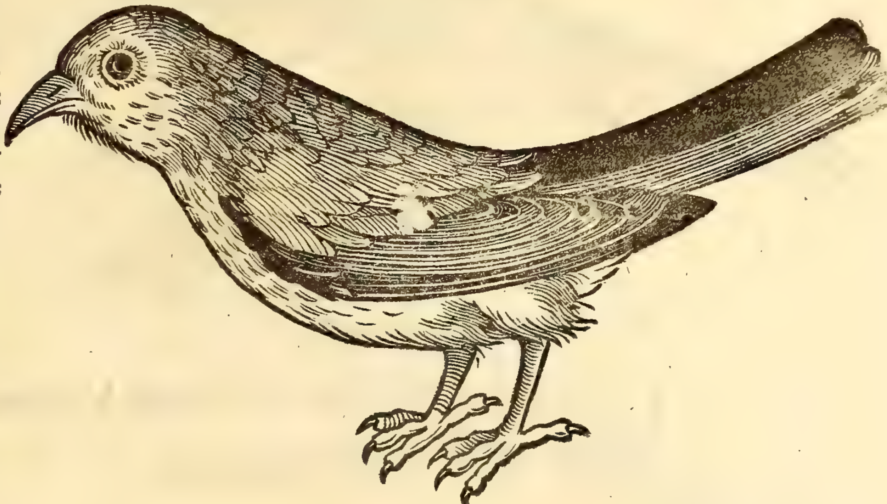
ITALICE Paſſara, Celega.

GAL. Moineau, Moucet, Paſſe, Paiſſe, Moiſſon, Paſſereau, Paſſerat.

GERMAN. Spar/ Spatz/ Hußſpar/ Sperck/ Sperlinkg/ Lüninkg.



Paſſeris ſpecies quã GERMANI uocãt Gaulammer/ Gollammer: aliqui Emerling ſimiliter ut proximè ſequentem auem.

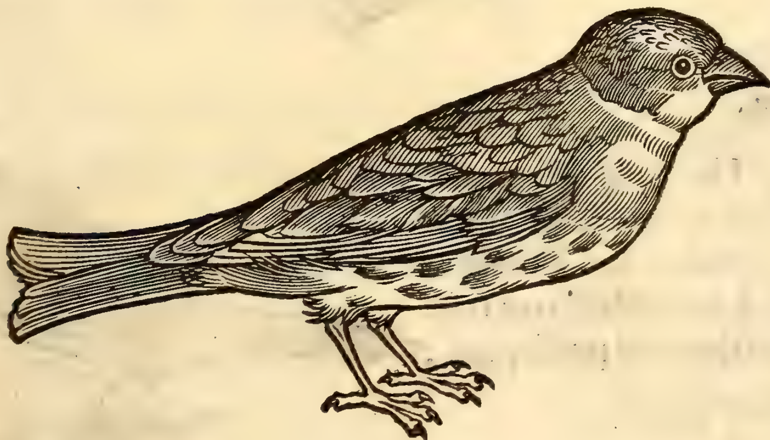


Paſſeris ſpecies alia, fortè paſſer ſpermologus ueterum, nos Germanici uocabuli imitatione Emberizam flauã nominauimus. Vide mox in Gallicis nominibus.

ITALICE Cia, Megliarina, Verzerot, Paierizo, Spaiarda.

GALLICE Bruyan, Verdun, Verdrier, Verdereule, Verdere. Sed hoc poſtremum alij chloridi noſtræ attribuunt. Bellonij Anthus hic uidetur, quem à Græcis hodie Latino nomine Florum appellari ſcribit. Gallicum nomen unum duntaxat ponit, Bruant, à uoce factum.

GERMAN. Embritz/ Emmeritz/ Emmering/ Emmerling/ Gilbling/ Gilberſchen/ Kornuogel/ Geelgorſt. Aliqui hanc quoq; (ut alij ſuperiorem) uocant Goldamer.



F. Emberiza alba, uel potius Spermologus albus, superiorem differentiæ gratia flauum cognominabimus.

ITALICE Cia montanina, ni fallor.

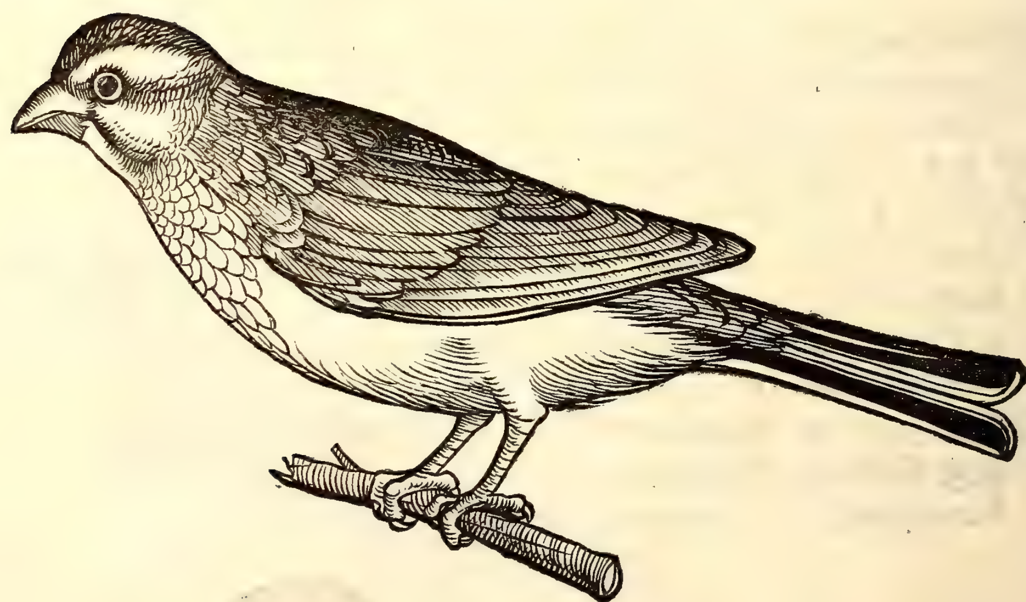
GERMAN. Wysse Emberitz.



F. Emberiza pratensis.

ITALICE Ceppa, circa lacum Verbanum.

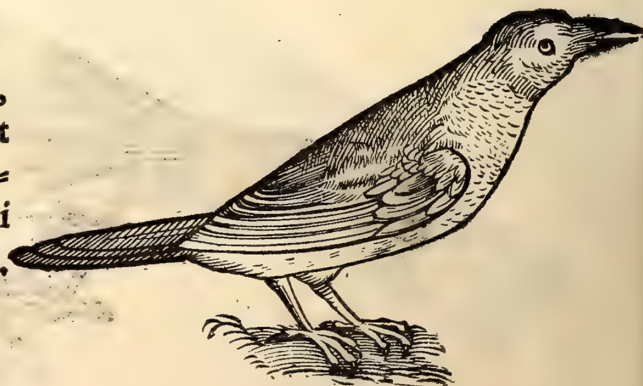
GERMAN. Wisemmertz.

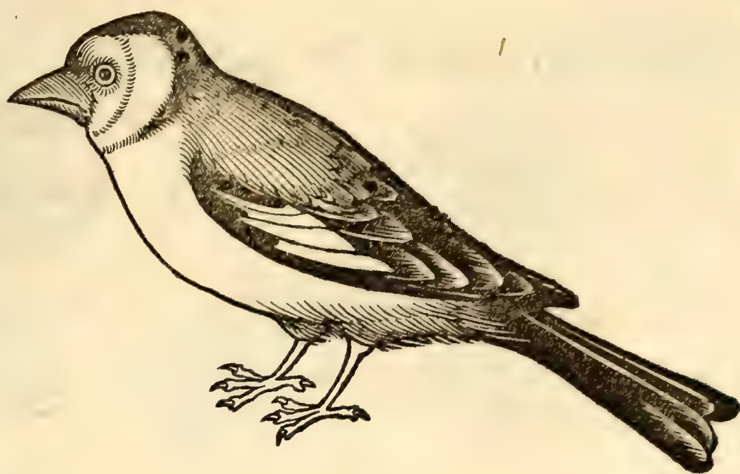


F. Prunella.

GALL. Hæc fortè est auicula, quam Bellonius Gallicè uocat petit Mouchet aut Mouchetelle, & Latinè Passerem rubi (aut sepiũ) uocari posse putat.

GERM. Prunell.



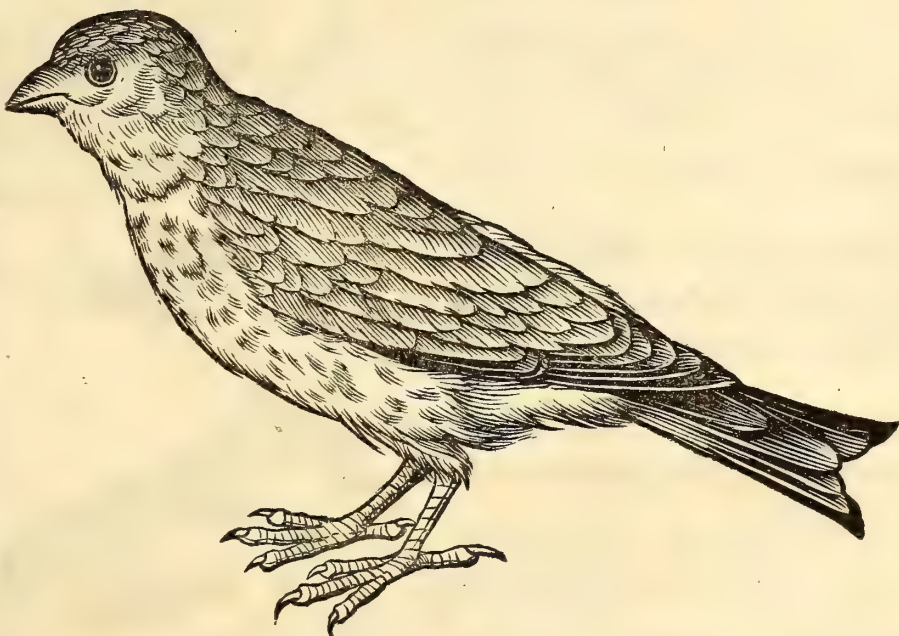


LAT. Carduelis, Thraupis Aristotelis: & fortè Acanthis recentiorum Græcorum, quam et Phœcilida (id est, Variã) uocãt. Zena, & Astragalinus Græcis uulgò. Aristoteles Pœcilides & Alaudas inimicas facit, et oua inuicem deuorantes. Nostra quidẽ Chloridis ueterũ species altera, Bellonij Thraupis uidetur.

ITAL. Raparino, Rauarino. Vel potius Gardello, Gardellin, Gardelino, Cardellino, Carzerino.

GALLICE Chardonneret. Sabaudis Charderaulat.

GERMAN. Distelfinck/Distelvogel/Stigelitz. Frisijs Petter.



F. Linaria. Ruellius Miliariam uocat. Columellæ quidẽ et Varronis Miliaria, alia maior uidetur auis fuisse, milio saginari solita: ea (ut coniJcimus) quam Itali Bononiæ Hortulanũ uocant. Linariam nostram Bellonius Aegithum Græcorũ esse putat, Salũ Latinorum: alij uerò sequentem ꝓximè auiculam.

ITALICE Fohonello, Fanello, Canuarola.

GALLICE Linotte, uel Picaueret. Sabaudis Lynnette.

GERMANICE Lynfinck/Schößlin/Henffling/Flachsfinck. Frisijs Rubin.



F. Linaria rubra. After fortè Oppiani, nisi ea Carduelis sit.

ITALICE Finett, circa Lacum Verbanũ.

GALLICE dici poterit, Linotte rouge.

GERMAN. Schößerle / Stockhenffling/Tschütscherle. Eruditi quidam hãc ueterum Aegithon seu Salum esse putant: & Germanicè interpretantur Zötscherlin. Bellonius uerò auiculam proximè retrò positam, Aegithum facit.

LATINE Fringilla uel Frigilla.

ITALICE Franguello, Francueglio, Fringuello.

GALLICE Pinſon, Grinſon, Quinſon.

GERMAN. Finck/ Rotfinck/Bůchfinck.



LATINE Fringilla montana.

ITALICE Franguel montagno, quod tamen nomen alij etiam alijs auibus attribuunt.

GALLICE Montan, Montain, Pinſon d'Ardenne. Aliqui nō rectè Paſſerem ſyluaticū uocant, Paiſſe ou Moineau de bois.

GERMANICE Waldfinck/ Thañfinck/Schneefinck/ Winterfinck/Rowert.

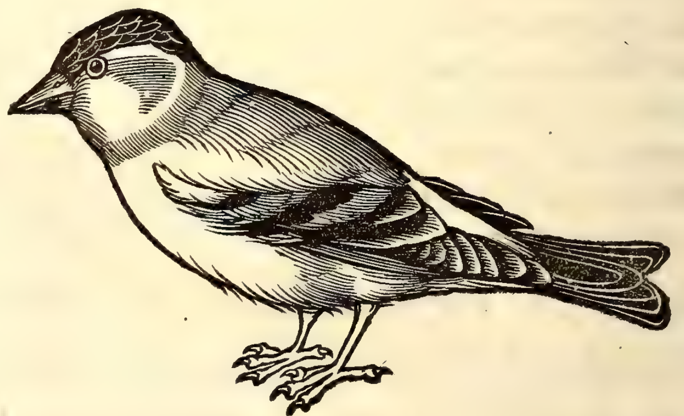


Acanthis Ariſtotelis, Gaza Spinum & Ligurinum tranſtulit.

ITALICE Lugaro, Lugarino, Legora, Legorin, Luganello.

GALLICE Scenicle, Ceriſin, Cinit.

GERMAN. Zinſle/Zeiſel/ Zyſele/Zyſchē/Gǻluogel/ Siſgen.



F. Citrinella, Chloridis ueterum ſpecies. Bellonio hæc Thraupis Ariſtotelis eſt, nos Carduelem uulgò dictam, Thraupidē appellamus.

ITALICE Citrinella, Lequila.

GALLICE Tarin, per onomatopœiam, Tirin.

GERMAN. Citrynle.



F. Serinus, Chloridis ueterum species alia: quæ Gallis & Italis Serin, quasi Siren quædam, à dulcedine cantus uocatur. Bellonius hanc Acanthidem, hoc est, Spinum seu Ligurinũ facere uidetur.

ITALICE Serin, Scartzerino.

GALLICE Serin, Cedrin.

GERMAN. Fädemle/Schwäderle/Girlitz/Grill/Hirngrill.



Chloris Aristotelis. Gaza Luteã & Luteolam uertit, malim ego Viridiam.

ITALICE Verdon, Verderro, Verdmontan, Zaranto, Tarãto, & Frinson circa Tridentum.

GALLICE Verdier, Verdier de haye, Serrant, ut Græcis alicubi uulgò Asarandos. Sabaudis Verdeyre: quod nomen etiã passeri spermologo nostro à Gallis attribui puto.

GER. Grünling/Grünfinck/Kuttuogel/Tutter/Kappuogel/Hirßuogel.

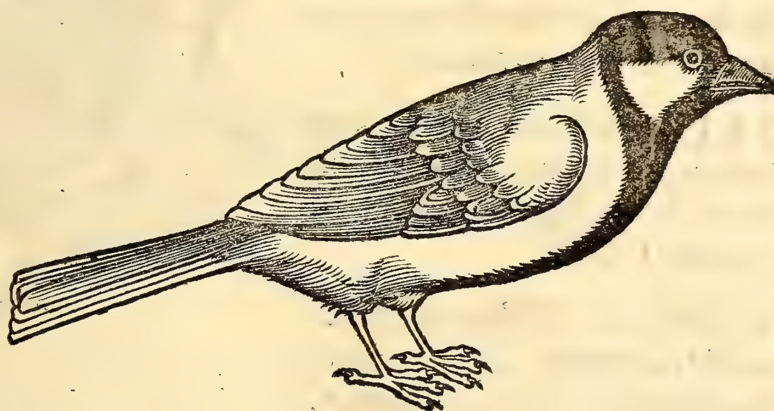


LAT. Parus uel Aegithalus maior, Fringillago Gazæ.

ITAL. Parisola, Parussola, Parisola domesticha, alicubi capone gro, & circa Alpes tschirnabò. Priora duo ex his nomina parorum generi cõmunia sunt: Capo negro atricapillæ seu ficedulæ potius attribuendum est.

GALL. Mesange, uel Nonnette. Sabaudis Maienze.

GERM. Spiegelmeiß/Grosse meiß/Brandtmeiß/Kolmeiß aliquibus. nostri enim de minore paro uerticis nigri hoc nomẽ efferunt.

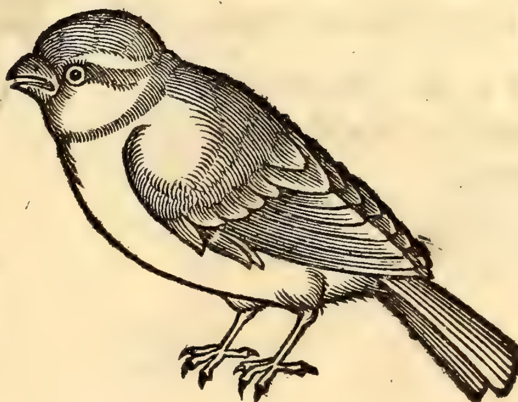


Parus cæruleus uel minor hic cognominari potest. Aegithali tertia species Bellonio.

ITAL. Parussolin, Parozolina.

GALL. Marenge, uel Mesange bleue.

GER. Blawmeiß/Bymeisse/Pimpelmeiß/Meelmeiß.



Parum atrum appello, quem plerique Germani Kolmeiß, id est parum carbonariũ nominãt: quanquam etiam parũ maiorem Saxones & alij quidam similiter appellant.



Parus syluaticus hic à nostris dicitur.

GERMAN. Waldmeißle/Thañmeißle/ & à uoce Zilzelperle. Aliqui minus propriè Waldzinßle uocant.



Parus palustris uulgò dictus. nostri hunc carbonarium uocant: quod nomẽ alij paro maiori, alij minori, quẽ paulò antè atrũ appellauimus, attribuunt.

GALL. Videtur hæc etiã auicula post cæteros paros à Bellonio describi, sed nullo peculiari nomine Gallico.

GERMAN. Mürmeiß/Rietmeiß/Reitmeiß/Aeschmeißle/Kaatmeißle. Nostris Kolmeiß.



Parus cristatus uulgò.

GALLICE Mesange hupée.

GERMAN. Kobelmeiß/Strußmeißlin/Heubelmeiß/Heidenmeiß.



Parus mõticola Ariſtotelis, ut cõijcio. noſtri caudatũ nuncupãt, quod caudæ lõgitudine paros cęteros excedat.

GALLICE Meſange a la longe queue.

GERM. Schwantzmeißle/Pfannẽſtil/Berckmeißle/ Zagelmeiß/Pfãnenſtiglitz.

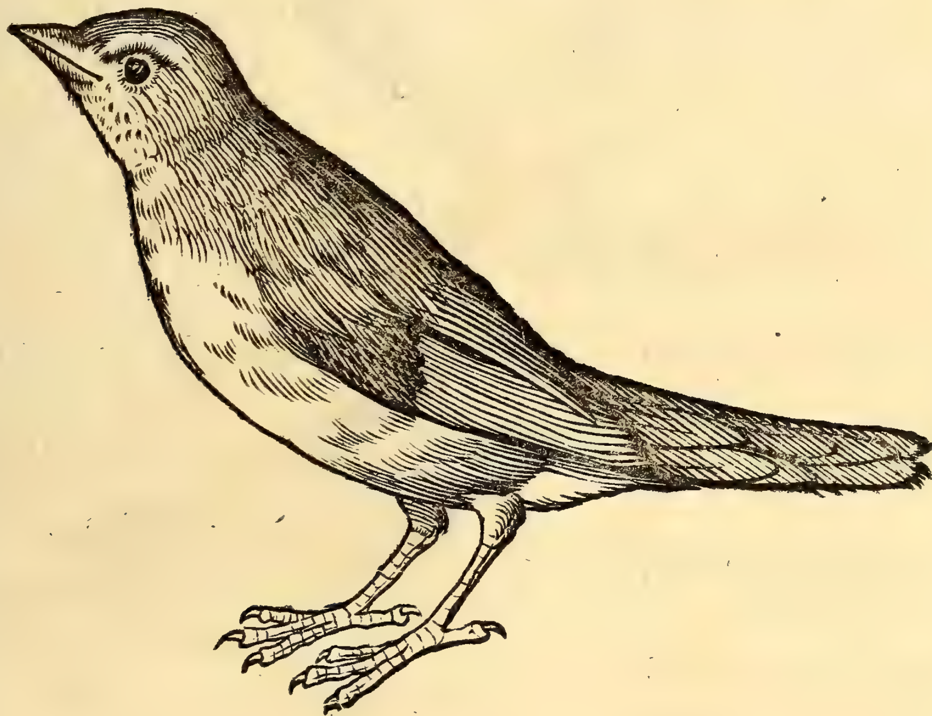


LATINE Curuca, uel Curruca per duplex r. Sub hoc genere etiam ficedulas & atricapillas comprehendo. Bellonius Ficedulam facit.

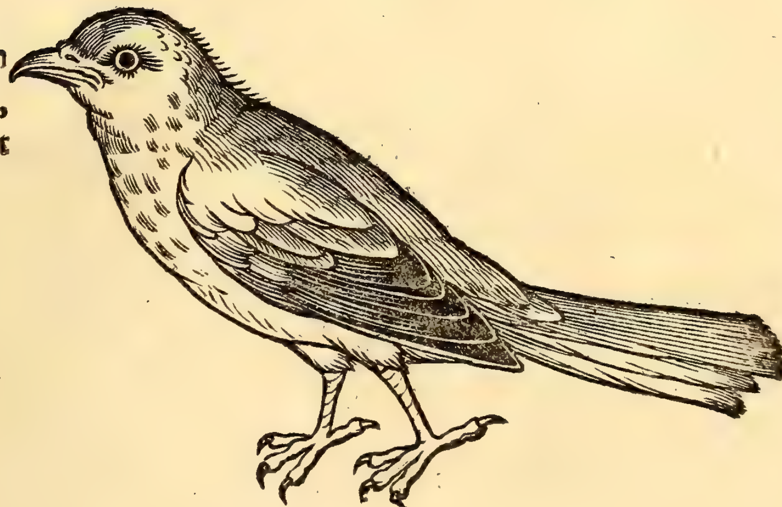
ITALICE Pizamoſche, Becquefigo, Piccafiga, Capo nero, Teſta nera, Sartagnia.

GALLICE Becquefigue, Papafigho.

GERMANICE Grasmuck/Schnepffli/Wüſtling. Es ſind jren IIII. oder V. vnderſcheid/vnder welchen ſunderlich der Schwartzkopff oder Münchlein (in Saxen) genennt wirt.



Currucis ſeu ficedulis cognatam hãc quoq; auiculam dixerim, quã circa Argentoratũ uocãt ein Bürſtner.



LATINE Luſcinia, Philomela etiam Latinis quibuſdam. Nam Græci plerique Philomelæ nomine hirundinem intelligunt.

ITALICE Roſignuolo, Roſcignolo, Ruſcigniuolo, Luſigniuolo.

GALLICE Roſſignol, Rouſſignol.

GERMAN. Nachtgall.

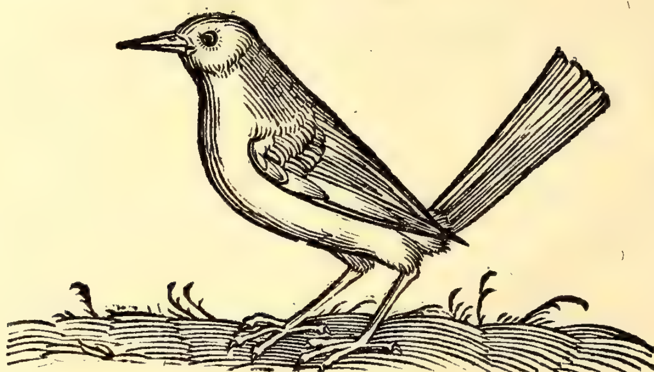


Erithacus Ariſtoteli, Rubecula Gazæ. Hanc auem hodie plerique à rubicundo pectoris colore denominant.

ITALICE Petto roſſo, & per ſyncopen petuſſo: Peccietto, Pechietto, Ferbott.

GALLICE Rubeline, Gorge rouge, Berée: aliquibus etiam Gadrille, Roupie. Saubaudis, ni fallor, Rouge bourſe.

GERMAN. Rötele/Winterrötele/Rotbrüſtle/Waldrötele/Rotkröpfflin/Rotkelchyn.



Phœnicurus Ariſtoteli, Ruticilla Gazæ.

ITALICE Reuezôl, Coroſſolo.

GALL. Rouſſignol de mur, Roſſignol de muraille.

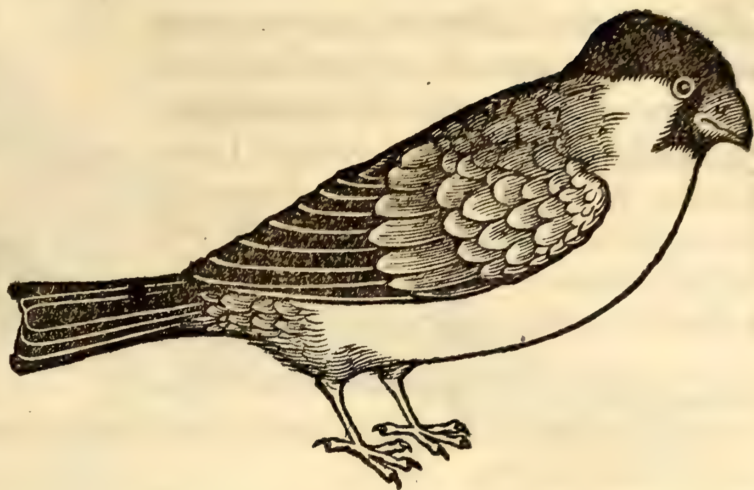
GERM. Hußrötele/Sumerrötele/Rotſchwenzel/Rotzägel/Rotſtertz/Wynuögele.



Phœnicuri ſpecies altera: Pyrrhulas fortè Ariſtotelis, quam Gaza Rubicillam interpretatur.

GERMANI circa Argentoratū uocant Rotſchwenzel/quod tamen nomē ab aliis pleriſque ſuperiori tribuitur.





F. Rubrica. Pectore inter aues hæc una maxime omniũ rubet. Bellonio hæc est Sycalis seu Ficedula, & alio nomine Melancoryphus, id est, Atricapilla.

ITAL. Suffuleno, Franguello montano, (quãuis & aliæ quædam fringillæ montanæ uocantur,) & alicubi circa Alpes Franguel inuernengk, id est fringilla hyberna.

GALL. Piuoine, Sifleur, & Groulard, sed postremum hoc potius debetur alteri auiculæ, quam Batidem Aristotelis Bellonius putat. Lotharingis Pion.

GERMAN. Güгger/Blůtfinck/Goldfinck/Gůtfinck/Brommesser/Bollenbysser/Rotuogel/Hail/Goll/Gympel/Gumpel/Thumherr/Thumpfaff/Pfäfflin/Quecker/(Das wyble/Quetsch/)Pilart.



LATINE Regulus, Trochilus, Rex, Senator, Basiliscus. Bellonius Troglodyten nostrum, cuius icon statim sequitur, pro Trochilo & Rege auium pingit: & Roytelet quoque nominat Gallicè. hunc uerò nostrum Regulũ, facit Aristotelis Tyrannum: quem Aristoteles paulò maiorẽ cicada esse scribit, crista punicea. noster hic non cristam, sed maculã auream, nõ puniceam, in uertice gerit.

ITALICE Reillo, Regillo, Scricciola, Rectino, Reatin, Fior rancio.

GALLICE Rottolet, Roytolat, Petit roy, id est Regulus. ab alijs Poul, quòd propter paruitatẽ semper pullus appareat. alijs Sourcicle, uel melius Soulcie, quòd plumas nigras supra oculos ceu supercilia gerat.

GERMAN. Goldhendlin/Strüßle/Ochsenеugle. Sed pleraq; hæc nomina in diuersis linguis à rege denominata, passerẽ troglodyten potius significant, quem cum regulo multi confundunt.



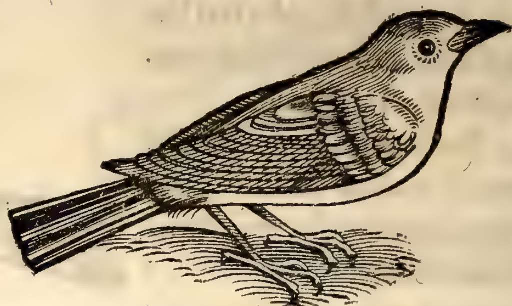
LAT. Passer troglodytes. Bellonius quidẽ lõgè aliũ Troglodyten facit, auiculã Phœnicuro ualde similẽ, multò minorẽ, corpore oblongo: Gallicè dictam Fouette rousse, ab eo quòd foueas intret, & ruffo colore sit. Sed nostrum Troglodyten uerũ esse ex Aëtij descriptione perspicuum est.

ITALICE Reillo, &c. uide superius in Regulo. Perchia chagia (ni fallor) Siculis.

GALL. Beurichon, Farfonte, Contafasona, Rebetre, Roy, Rezeto, Redoyell. uide supra in Regulo. Bellonio Roytelet, Bœuf de Dieu, & Berichot.

GERMAN. Zunschlipffle/Thurnkönick/Schnykünig/Zunkünig/Nesselkünig/Winterküninck/Meußkönig/Dumeling.

Passerculi genus solitarium, cuius nomen nobis incognitum est, nisi quod aucupes quidam nostri nominãt Todtenvögele/ Flügenstächerle, id est, Myiocopõ. In arboribus & syluis semper irrequietum muscis uictitat. Batidem Aristotelis esse cõiectat Bellonius, cui à batis, id est uepribus nimirum impositum est nomen.



GALLICE Traquet, Groulard, Tarier. Nomen quidem Groulard, etiam proximè antè depictæ Atricapillæ Bellonij quidam tribuunt.

Auicula Argentorati dicta Wydengückerle / minima est: colore partim fusco, partim subflauo, &c. Nostris Wyderle/ quòd salices amet, quãuis aquatica non sit: & Zilzepfle/ à uoce. Latinè Salicariam dixeris.



Ibidem auiculam muscis uictitantem appellant Guckerlin / Gickerlin/ Grienvögelin. Latinè si libet, Glareanã uocemus. Est enim glarea Latinis, quod grien Germanis: hoc est minutissimi lapilli & arenæ in ripis ac litoribus.



Est & quæ Güntel dicitur ibidẽ, gregaria auis, & seminibus uictitans, pectore rubicundo uel rubricæ colore: ad Passeres nimirum referenda, uel rostri specie.



Auis quam circa Argentoratum Wegfleckliu nominant, magnitudine & specie Phœnicurũ seu Erithacum referens, sed pectore cæruleo, &c.



LATINE Hirundo.

ITALICE Rondine, Rendena, Rondena, Rondinella, Cesila, Zisila.

GALLICE Harondelle, Hirondelle petite.

GERMAN. Schwalm/Schwalbe/Hußschwalm.



LATINE Cypselus, Apus: Gaza apedes & depedes dixit.

ITALICE Rondone, Biui, Dardano.

GALLICE Martinet, Martelet, La grande hirondelle, grand Martinet, Moutardier.

GERMAN. Spyr/Spyrschwalb/Gerschwalm/Geyrschwalb.





LATINE Hirundo rustica cognomine, uel agrestis, uel syluestris. Drepanis uel Riparia Bellonio, ut suspicor. Potest & Apus minor uocari, uel Cypselus minor. nam superior, maior est.

GALL. Petit Martinet, Hirondelle de riuage Bellonio ni fallor.

GERMAN. Murspyr / Münsterspyr / Kirchschwalb / Murschwalb/ Bergschwalb/Wysser spyr.

ORDO QVINTVS DE TERRESTRIBVS SEV HVMIuolis auibus, quæ pulueratrices sunt: & primum de mansuetis: quibus & columbas adnumeraui ex sententia Aristotelis, etsi Gyb. Longolius columbas inter aues pulueratrices rectè numerari non putat.

LATINE Gallus, uel Gallus gallinaceus, & Gallinaceus seorsim. **ITAL.** Gallo.

GALL. Cocq, Gau, Geau, Gal, Cog. **GERM.** Han/Haußhan/Gul/Güggel.

LATINE Gallina, Gallina uillatica uel uillaris.
ITALICE Gallina.
GALLICE Geline, Poulle.
GERMANICE Henn/Hůn.

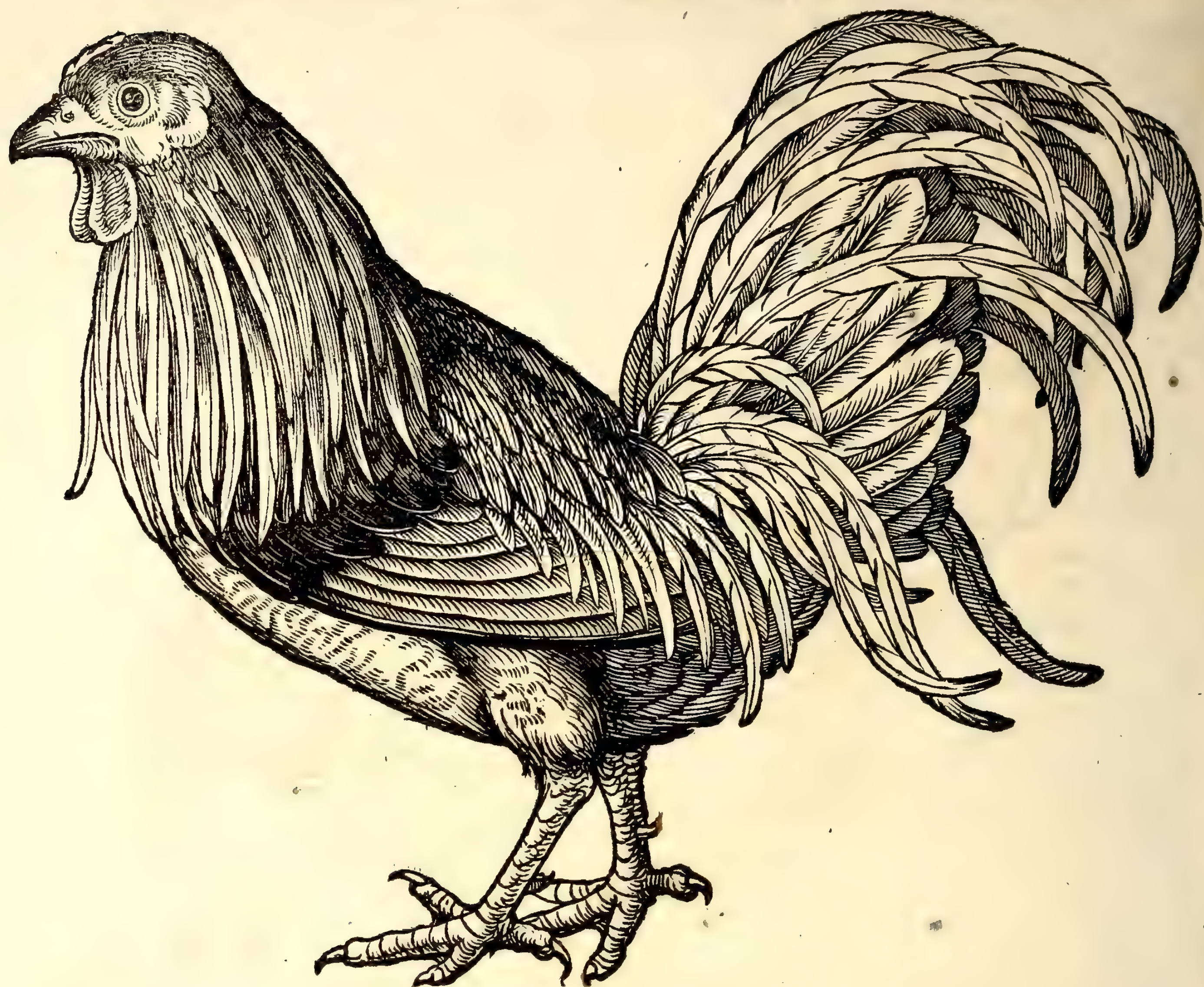


LATINE Capus, Capo.

ITALICE Capon, Capone.

GALLICE Chappon.

GERMAN. Kappun/Kapaun/Kaphan.



Gallina lanigera, in regno Mangi, ex Charta quadam Cosmographica.

GERMAN. Ein frömbder Han/hat wullen nit fädern.



LATINE Pauo, Pauus: fœmina priuatim Paua Ausonio. Iunonis auis, ales Iunonia.

ITALICE Pauon, Pauone, Pagone.

GALLICE Paon.

GERMAN. Pfaw. Saxonicè Pagelün.

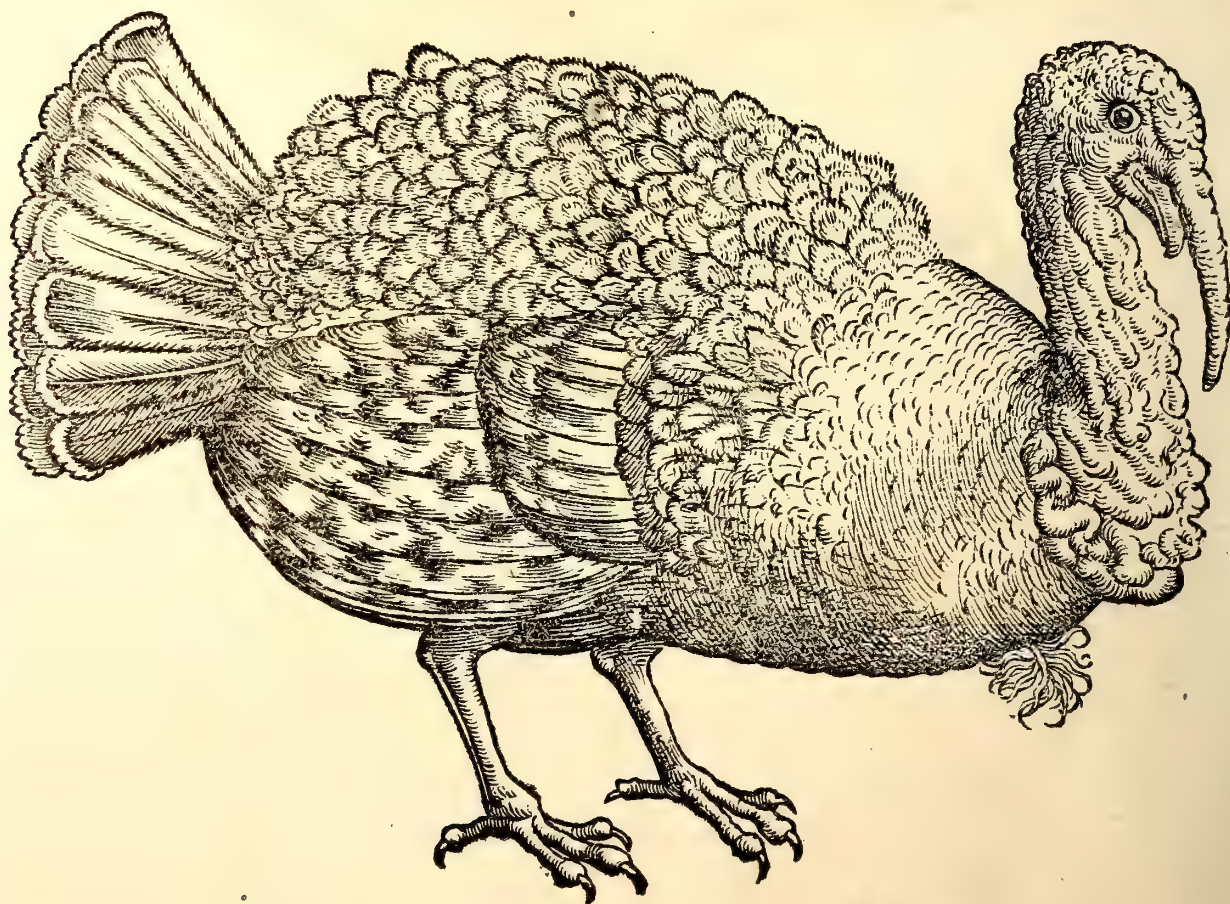


F. Gallopauus. Auis est Gallinacei generis, non pauonini: neq; aliud cum pauonibus commune habet, quàm caudæ explicationem. quare aliqui non rectè pauonem Indicum uocitant. Aelianus de animalibus 16, 2. Indicum gallinaceum nominat. Meleagridum generi cognata uidetur àuis. Bellonius hanc ipsam, Meleagridem putat: uel Gibberam (gallinam) Varronis. Meleagrides, hoc est, gallinarum genus gibberum, uarijs sparsum plumis, &c. Plinius. Nos paulò post aliam Meleagridē dabimus, (quam Bellonius Gallinam Africanam seu Numidicam facit,) cui crura sine calcaribus, & alia ex Clyti descriptione conueniunt. Bellonius huius generis marem cum calcaribus pingit, fœminam absq; illis: & à Ptolemæo in penultima tabula Asiæ, Pauonem Asiæ nominari scribit. Varro & Plinius Gallinam Africanam à Meleagride non distinguūt. Grandes, uarias, seu uarijs sparsas plumis, & gibberas esse scribunt. Columella uerò distinguens: Africana Gallina est (inquit) quam pleriq; Numidicam dicunt, Meleagridi similis, nisi quòd rutilam galeam (*fortè paleam*) & cristam capite gerit: quæ utraq; sunt in Meleagride cærulea. Tranquillus etiā Meleagrides à Numidicis separat. Martialis Numidicas guttatas dixit. Clytus scribit magnitudinē ei esse galling generosæ. caput paruū & glabrum: in quo crista carnea, dura rotundaq; claui aut paxilli instar emineat, colore lignū referens. Ad malas ab ore orta caruncula longa, barbæ (palearū) loco dependet, rubicundior quàm in genere gallinaceo. barbam autē mentúmue in gallinis dictum, quod rostro adhæret, non habet. Corpus nigrū, maculis plumarum candidis, frequentibus, lente maioribus, distinguitur. sunt autem orbiculi isti in rhombis nigris. Crura sine calcaribus: fœminæ maribus tam similes, ut uix dignoscas. Sic ille.

ITALICE Gallo d' India.

GALLICE Coc d' Inde.

GERMAN. Ein Indianischer oder Kalekuttischer han.



LATINE Columba uulgaris, uel domestica. Albæ propriè sunt domesticæ: illę uerò quibus niger color in alis accedit, turricolæ uel saxatiles cognominãtur, in quo genere etiam Oenades seu Vinagines sunt, maiores albis: eas Galli Pigeons Fuyards appellant. Rondeletius aliam auem Oenadem facit, de qua infra. Tertium genus ex duobus superioribus mixtum, Misellum aut gregale cognominari potest, Bellonius.

ITAL. Columbo, Columba, Colomba, Puniono, Palumbo etiam aliquibus.

GALLICE Coulon, Columbe, Pigeon priué.

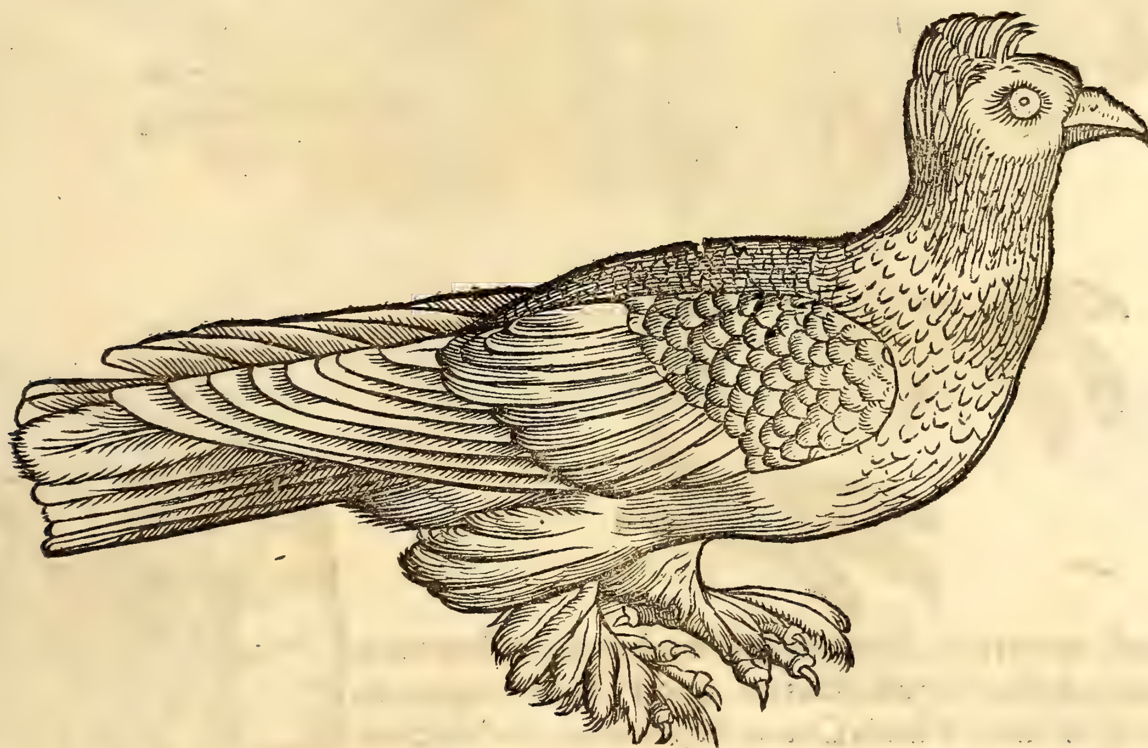
GERMAN. Tub/Taube/Zametaube.



Columba Anglica uel Russica, Palumbus cicur.

GALLICE Pigeon paté.

GERMAN. Zame schlagtub/Welsche tub/Gehöflete tub.



ORDDO SEXTVS DE PVLVERATRICIBVS FEris seu syluestribus, maioribus primum, quæ ferè gallinacei generis sunt: deinde minoribus.

F. Vrogallus simpliciter, uel Vrogallus maior. Videtur autem Tetraon Plinij. Bellonius etiam Tetraonem uel Erythrotaon nominat. Otidem uerò uel Tardam, facit alteram Tetraonis speciem hanc. Gallus syluestris uel montanus maximus.

ITALICE Cedron, Gallo Cedrone, Gallo seluatico: Stolzo, Stolgo, Stolcho.

GALL. Apud Sabaudos & Aruernos, Coc de bois, Faisant bruyant.

GERMAN. Orhan/Vrhan/Awerhan/Pirckhůn/Grosser bergfasan.

Vrogalli minores in Septentrione duobus aut tribus mensibus sub niue sine cibo latitant, quod Olaus Magnus testatur, ex cuius Tabula Oceani Septentrionalis hanc iconem mutuati sumus olim, priusquam Vrogallum utrunq; ad uiuum depictum haberemus.



F. Vrogallus minor. Tetraon minor.

ITALICE Fasàn négro, Fasiano alpestre, Gallo alpestre.

GERMAN. Laubhan/in Heluetia: alibi (ni fallor) Bromhan. Kleiner bergfasan.



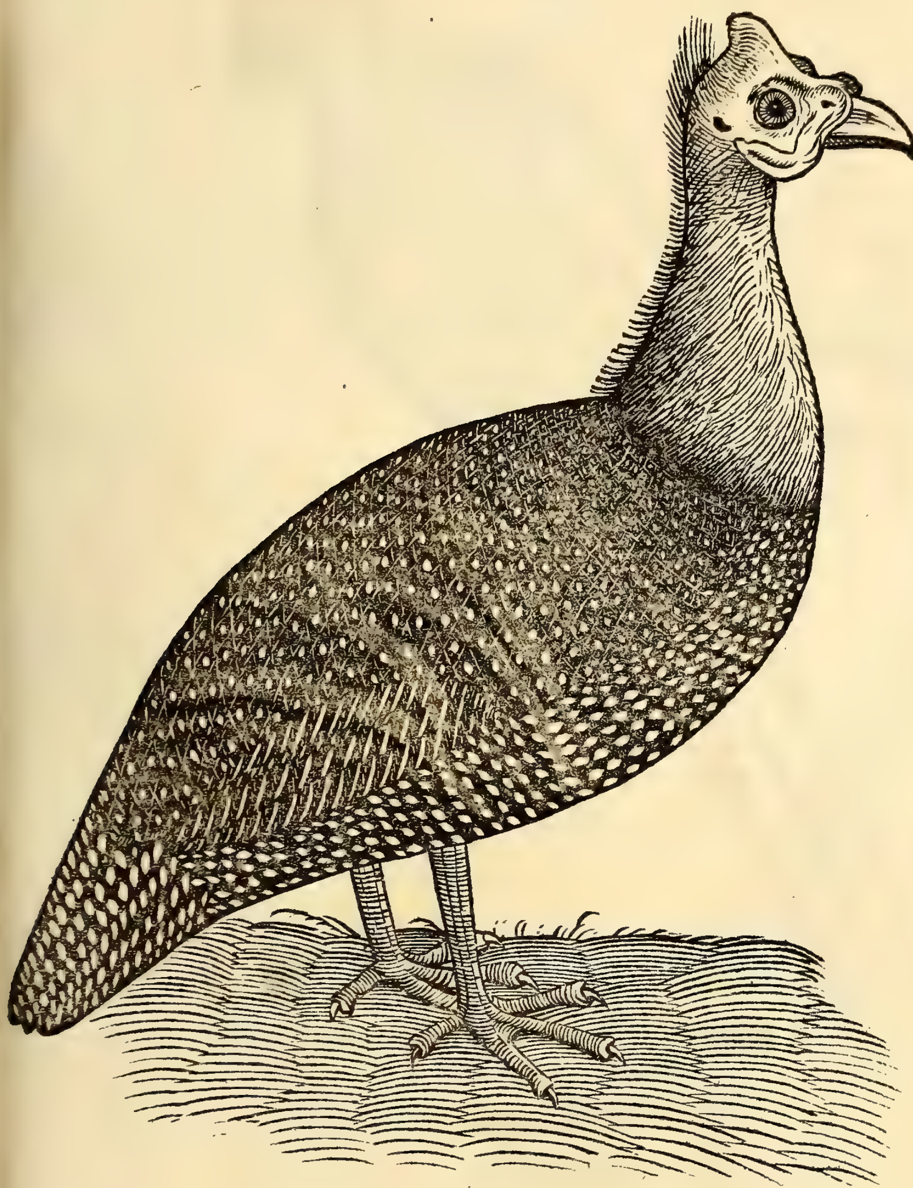
F. Grygallus maior, ut nos uocamus per onomatopœiam, & Germanici uocabuli imitatione. Eadem aut prorſus cognata uidetur Bellonij Attagen: ipſa etiam in altis tantum montibus degens, apud Hiſpanos, Aruernos, in alpibus & alibi, maior quàm Gallina ruſtica: ſimilis feræ Canæ petieræ Gallorũ, ſed minor. Colore ut plurimum eodem eſt, (illum quidem non exprimit:) inuenitur tamen etiam tota candida, ita ut à Lagopode ſola magnitudine diſcernatur. A Græcis hodieq; Taginari uocatur.

GALL. & ITALICE Francolino: quanquam id nomen Itali quidam etiã Gallinæ ruſticæ tribuunt, ut circa Brixiam.

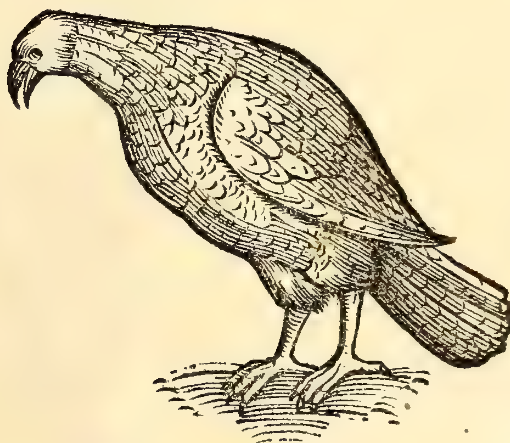
GERMAN. Grügelhan/in Alpibus Heluetiæ.
Ab hoc non differt Grygallus minor, quem Alpium noſtrarum incolæ uocant ein Spilhan: niſi quòd dimidio ferè minor eſt, nempe ſeſquialter ad Gallinam ruſticam, quam à corylis Germani denominant, comparatus: ad quam Grygallus maior triplus eſt.



LAT. Meleagris, Gallus Numidicus uel Mauritanus ſylueſtris. Afra auis, Horatio. Gallina Africana ſeu Numidica Bellonio. Plura lege ſuprà in Gallo Pauo, pag. 56.
GALLICE Poulle de la Guinoe.
GERM. Ein fremder wilder han vß Africa oder Barbarijen.



Aliud Galli ſylueſtris genus in Scotia, quod indigenæ uocant ane blak cok, hoc eſt gallum nigrum: fœminã uerò quæ magnitudine inferior & colore dilutior eſt, ane grey hen, hoc eſt gallinã fuſcam. Eadem fortè auis eſt quam Turnerus uocat Anglicè Morheñ, & Hethcok.



Scoti hunc Gallum paluſtrem uocant: ſua lingua, ane mwyr cok: quod nos pferremus ein Mürhan. Haud ſcio an eadem ſit Gyb. Longolij Gallina paluſtris quã Germanicè uocat Kürhenn.



LAT. Phaſianus. **ITAL.** Faſan, Faſano, Fagiano.
GALL. Faiſant. **GERM.** Faſan/Faſian/Faſant.



Bellonius ſuum Phaſianum nec capite criſtato pingit: nec cauda tam longa, ſed eâdem qua corpus eius, collo & capite demptis, longitudine, &c. In deſcriptione quidẽ duo Phaſianorum genera, ſicuti & Perdicũ, inueniri ſcribit: & in utriuſque capite binos è plumis apices ſpectari, quos tamen cum libuerit, demittant.

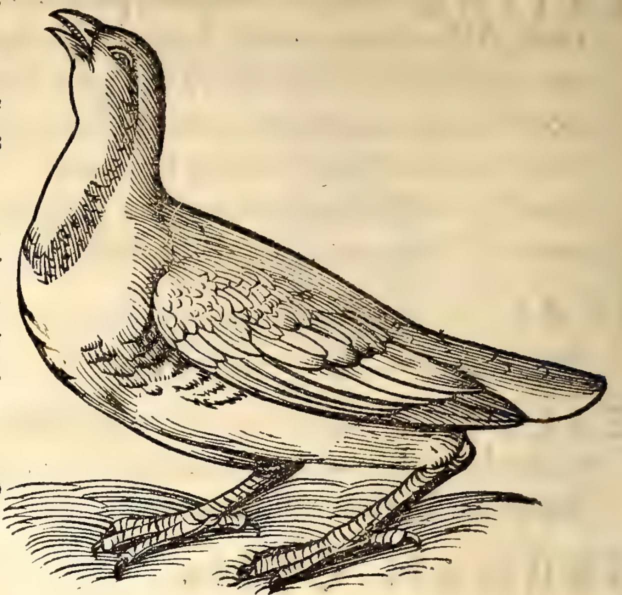
LATINE Attagen, ut quidã putant. Recentioribus qui Latinè balbutiuerunt Bonoſa, Alberto etiam orix, ineptè. Bellonius aliam Attagenẽ facit, eam ſcilicet auem aut cognatam, quam ſupra Grygallum appellauimus. Hanc uerò Gallinam ruſticã uocat, de qua ſcripſerit Varro: Gallinæ ruſticæ ſunt in urbe raræ, nec ferè manſuetæ ſine cauea uidentur Romæ: ſimiles facie non his uillaticis gallinis noſtris, ſed Africanis aſpectu & facie contaminata. In ſeruitute non fœtant, ſed in ſyluis. Ab his Gallinaria inſula in mari Liguſtico dicta eſt.

ITALICE Francolino, ut circa Brixiam uocant: Pernis alpedica, Perdice alpeſtre, Faſanella. Sed Francolini nomen alteri potius aui debetur, nempe Attageni.

GALLICE Gelinette ſauuage, Perdris de montaigne: Lutetiæ (quò aliquando ex Arduenna ſylua adfertur, Gellinote de bois. Præfertur Phaſianis: & una auis aliquando duobus numis aureis uænit.

GERMAN. Haſelhůn.





LAT. Perdix maior, roſtro & cruribus rubris: Perdix Græca.

ITAL. Coturnis, Chotroniſſe, Perniſo, Perniſa. Græci etiam hodie Italos imiti Cothurno uocant.

SABAVDIS, Perdris gaye, uel gaille, uel gaule. Perdris aux pieds rouges, Perniſſe. Eadem uideretur Gallorum Perdris cognomine franche uel rouge, niſi duplo ferè minor eſſet.

GER. Rothůn/ Rotrábhůn/ Weltſch rábhůn/ Perniſſe/ Parniſſe.

LAT. Perdix minor (uel fulua, Bellonio.) Auis externa Plinio.
ITAL. Perdice, Perniſette, Pernigona, Starna. GALL. Perdris, Perdris gringette ou grieſche, Perdris des champs, Perdris griſe, Perdris goache, (aliàs gouache, uel goiche.)
GERMAN. Rábhůn/ Váldhůn.



LAT. Lagopus uaria, colore tantum (ut uidetur) à ſequente differens. Perdices alpinæ etiã uocari poterunt, hæc uaria: quæ ſequitur, candida.
ITAL. Otorno (ni fallor) circa Tridentum, circa Verbanum lacum Colmeſtre.

GERMAN. Steinhůn.



Eſt præterea Perdix Damaſcena (quã Bellonius pingit ac deſcribit,) uulgari Perdice noſtra minor: cruribus hirſutis uſq; ad digitos pedum, ut Tetraon & Attagen. colore per collum ac dorſum gallinaginis ſiue ſcolopacis. alarum uerò color uarius eſt, &c. ſub alis & uentre albicat. cauda breuis eſt. torques diuerſis coloribus in pectore. Alia denique eſt Syroperdix, nobis adhuc ignota, corpore nigro, roſtro rubro.

LATINE Lagopus, cui pedes leporino uillo inſignes nomen hoc dedêre, cætero candidæ, columbarum magnitudie, teſte Plinio. Inuenitur & Attagen totus candidus, ita ut ſola magnitudine à Lagopode diſcernatur, ueluti minore, ut refert Bellonius.

ITALICE Vrblan, Rhoncas, Herbey, Perdice alpeſtre, Perdice bianche de la montaigne. **GALLICE** Perdris blanche de Sauoie, Arbenne.

GERMAN. Schneehůn / Schneeuogel / Berghůn / Wyß räbhůn / Wyß wildhůn / Steinhůn / Schrathůn Hæc auis Attageni congener eſt, ut Bellonio uidetur.



LATINE Palumbus uel palumbes minor. Liuia columba, ut Gaza ex Aristotele uertit. Græce Phaps, uel Pelias oxytonum.

ITALICE Palumbella.

GALLICE Croiſeau, à cauernis: & Biſet à colore, ut pain bis.

GERMAN. Lochtub/Kleine wilde tub/Holtztaub.



LATINE Palumbus maior (quanuis icon hæc per negligentiam minor facta eſt) uel torquatus. Græce Phatta.

ITALICE Torquato, Ghiandaria, Colombo fauaro, uel fauacco: Tudon, alibi Colombo butaracco, à uoce.

GALL. Coulon ou pigeon ramier, (à ramis arborum puto quibus inſidet:) Manſart.

GERMAN. Ringeltub / Schlagtub/Groß Holtztub/Plochtub. Flandris Krießduue.



LATINE Turtur.

ITALICE Tortore, Tortole, Tortora, Turtura.

GALLICE Turtrelle, Tourte, Tourterelle, Tortorelle.

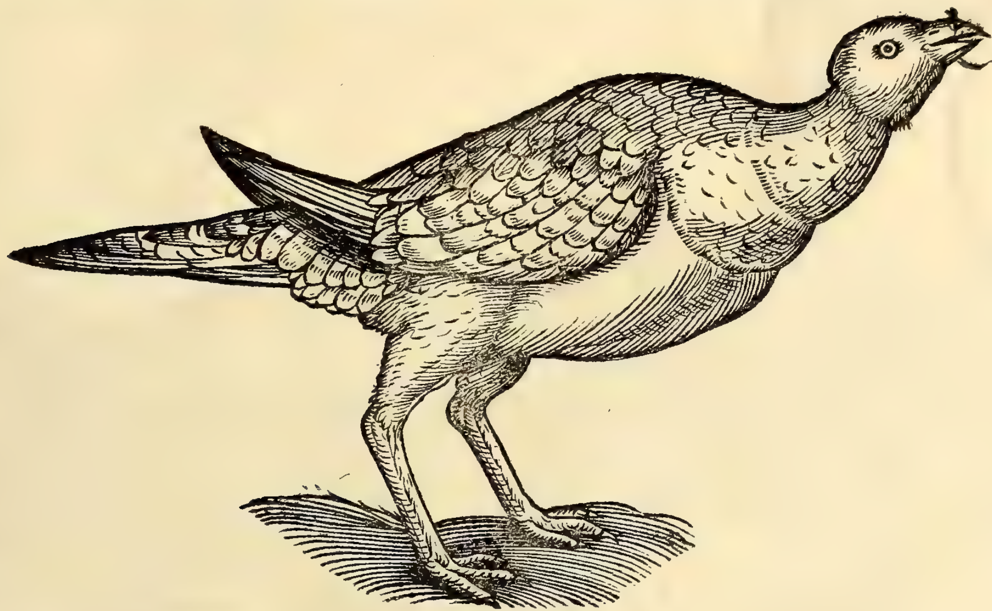
GERMAN. Turteltub/Turtel.



Oenas Ariſtoteli, Gazæ Vinago, ut Rondeletius conijcit. Alchata Arabicè. Rondeletio ἶνας potius nominanda uidetur hæc auis quam exhibemus, à fibris quas Græci ἶνας nominant. ita enim fibroſa & dura eſt, ut neq; edi, neq; ad cibum parari, niſi detracto tergore, commodè poſsit. gregalis eſt, ſimillima Perdici, &c. cruribus, ni fallor, anteriori parte tibiæ ad pedem uſq; hirſutis, ut pictura præ ſe fert. Bellonius aliam Oenadem facit, ut ſuprà in Columba domeſtica dictum eſt. Similis huic aui & cognata, Cana petiera uulgò Gallis appellata, uidetur: colore differt. Canam quidem illam Bellonius pingit ac deſcribit, putatq; Otidi ſiue Tardæ aui affinem eſſe, ita ut magnitudine ferè tantùm differre uideatur. quamobrem Otis minor appellari poterit: hæc uerò Rondeletij Inas, Otis minor altera.

GALLICE Angel circa Monſpeſſulum.

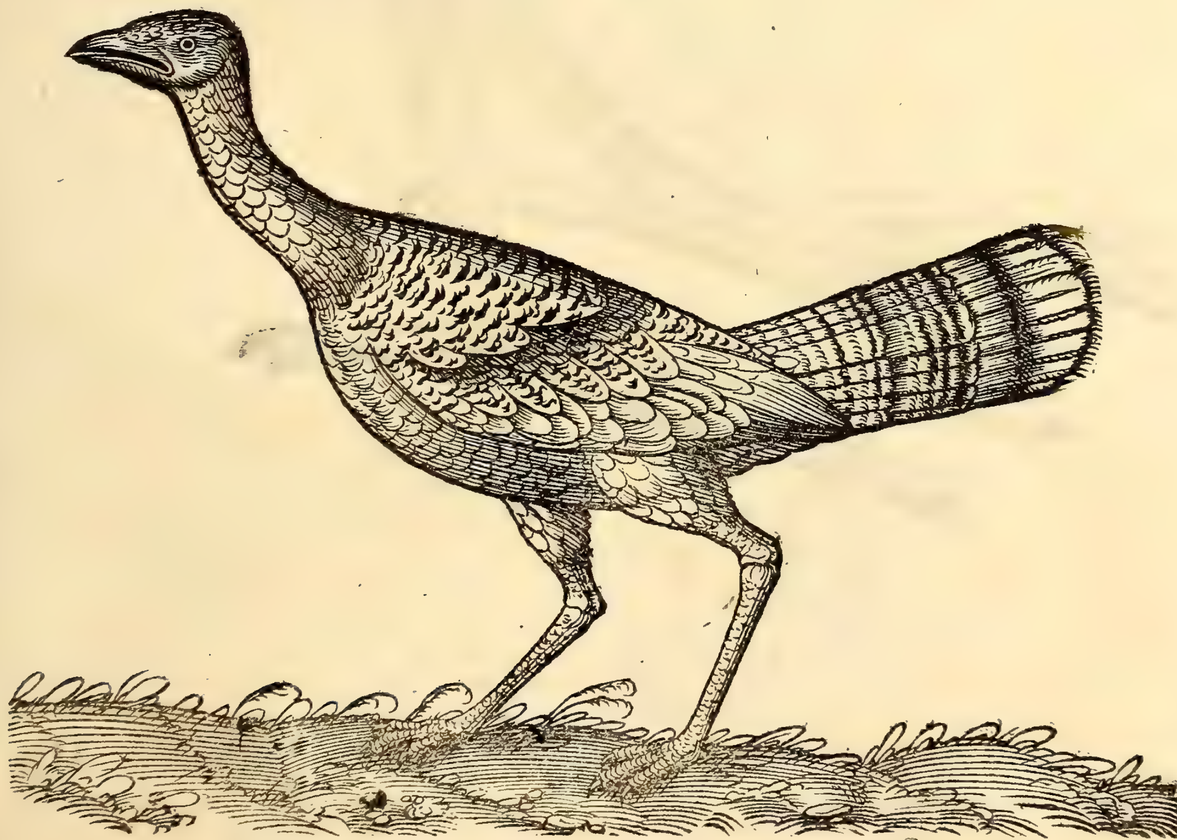
GERMAN. **Ein vogel im Tütſchland vnbekannt: bedunckt mich der art der Trappen etwas änlich/möchte ein kleiner Trapp genennt werden.**



Otis Ariſtotelis. Recentiorum Tarda uel Biſtarda. Nemeſiani Tetrax uel Tarax. Tetraonis altera ſpecies Bellonio. ſed multùm ſanè differt à Tetraone uero, hoc eſt, Vrogallo noſtro. Huic Canam petieram uulgò à Gallis dictam, cognatam eſſe conijcit Bellonius: uide quæ annotauimus ad auem proximè præcedentem.

ITAL. Starda. GALL. Ouſtarde, Oſtarde, Houtarde, Biſtarde.

GERMAN. **Trapp/Trappganß/Ackertrapp.**



F. Trochilus terrestris (uel Rallus terrenus) ad differentiam eius qui circa aquas uictitat, nomen Trochili à celeritate cursus indidimus: alius quidem longè est Trochilus, qui alio nomine Regulus dicitur, &c. Alius esse uidetur Rallus terrenus Bellonij, ut supra in Ortygometra diximus.

GALLICE Vne sorte du Rasle.

GERMAN. Heggeschär/Eggenschär.



LATINE Struthio, Struthocamelus, Struthio Africa, Struthio Libycus, Struthiocamelus.

ITALICE Strutza.

GALLICE Auſtrouche, Autruche.

GERMAN. Struß/Strauß.

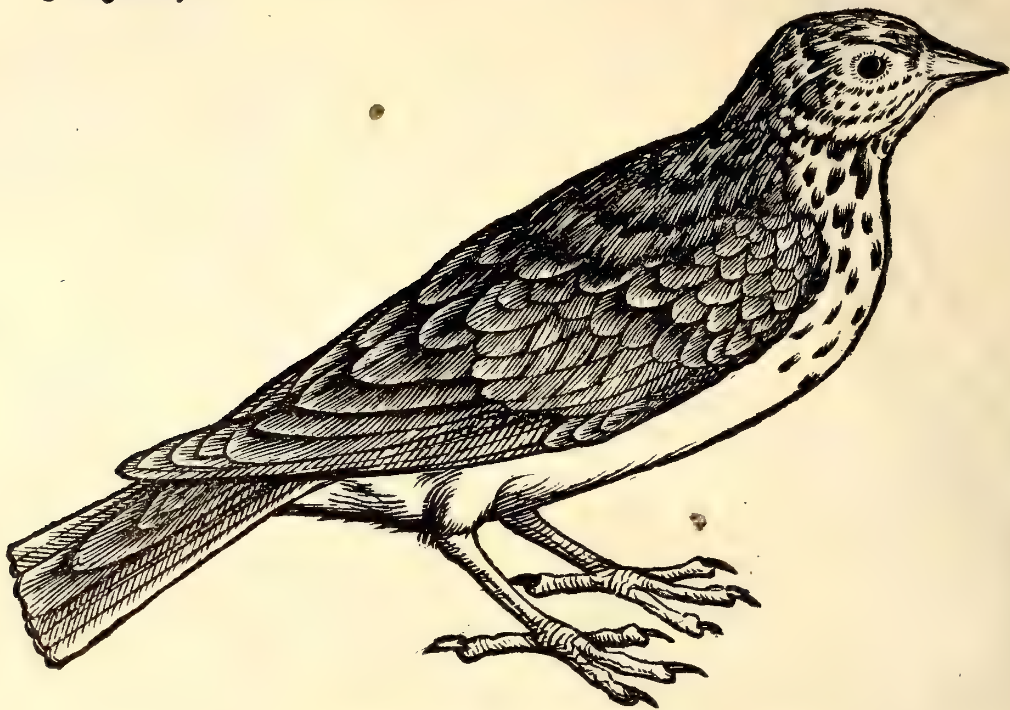


LATINE Alauda, Alauda non cristata uel gregalis.

ITALICE Allodola, Allodetta, Lodola, Lodora.

GALLICE Alouette. Quæ Calandra apud Gallos uulgò dicitur, Alauda nõ cristata maior est, nomine(ut uidetur) à Græco Corydalus detorto.

GERMAN. Lerch/Heidlerch/Sanglerch/ Himmellerch/ Holtzlerch.



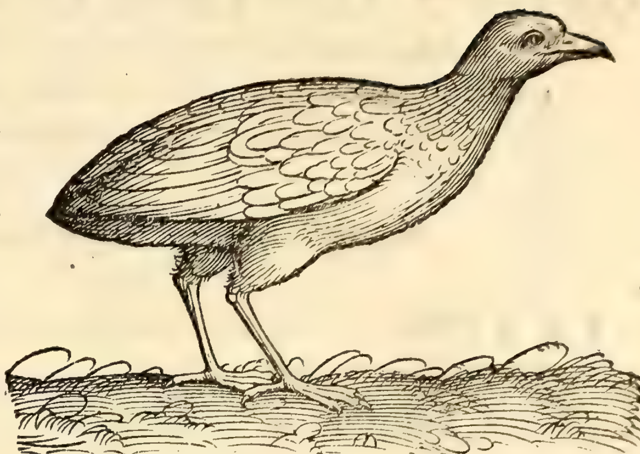
LATINE Alauda cristata uel terrena, Galerita, Cassita.

ITALICE Lodola capelluta, Chapelina, Couarella, Cipperina.

GALLICE Cocheuis.

GERMANICE Heubellerch/Wäglerch.





LATINE Ortygometra: cuius iconem à clariſſimo medico Aloyſio Mundella ex Italia accepimus. Bellonius quanuis auẽ Italis Re de qualie dictã Ortygometram eſſe putat, paulò aliter tamẽ eam pingit: roſtro præſertim longiore & directiore, &c.

ITALICE Re de qualie, id eſt, Rex coturnicum.

GALLICE Rasle, Ralle, aliqui circunloquuntur, Le roy & mere des cailles. Rallæ quidem nomen etiam alijs ſimilibus auibus tribuitur. Bellonius Rallum (Rasle maſculino genere) alium terrenũ facit, qui circa geniſtas degat, colore ſubrubro, roſtro breuiore, rariorem: quem Ortygometram alteram nominat. alium circa aquas degentem, crebriorem, roſtro binos digitos longo, cætera ſimilem, ſed colore nigricante, quem ſimpliciter Ortygometram uocat, Gallicè Rasle noir: ut illum Rasle rouge, ou de genet: geniſtarum enim & huiuſmodi fruticum ſeminibus ueſcitur, Ruſticula uel Ruſtica Perdix Martialis fortè, ex illius coniectura.

GERMAN. Der Wachtlen künig in Italia genent. Ein fremder vogel den Waſſerhüneren glych: flügt im Herbſt mit den Wachtlen hin.

LATINE Coturnix. Recentioribus Qualea & Quiſcula.

ITALICE Quaglia, Quallia. Anglice Quail.

GALLICE Caille.

GERMAN. Wachtel. Flandris Quackel.



ORDDO SEPTIMVS DE AVIBVS AQVATICIS Palmipedibus: quæ uel in aquis natant, ut Anatum & Mergorum genera: uel circa aquas uolitant, ut Lari & aliæ quædam. His adduntur etiam non palmipedes, sed circa aquas uolare solitæ, ut ripariæ.

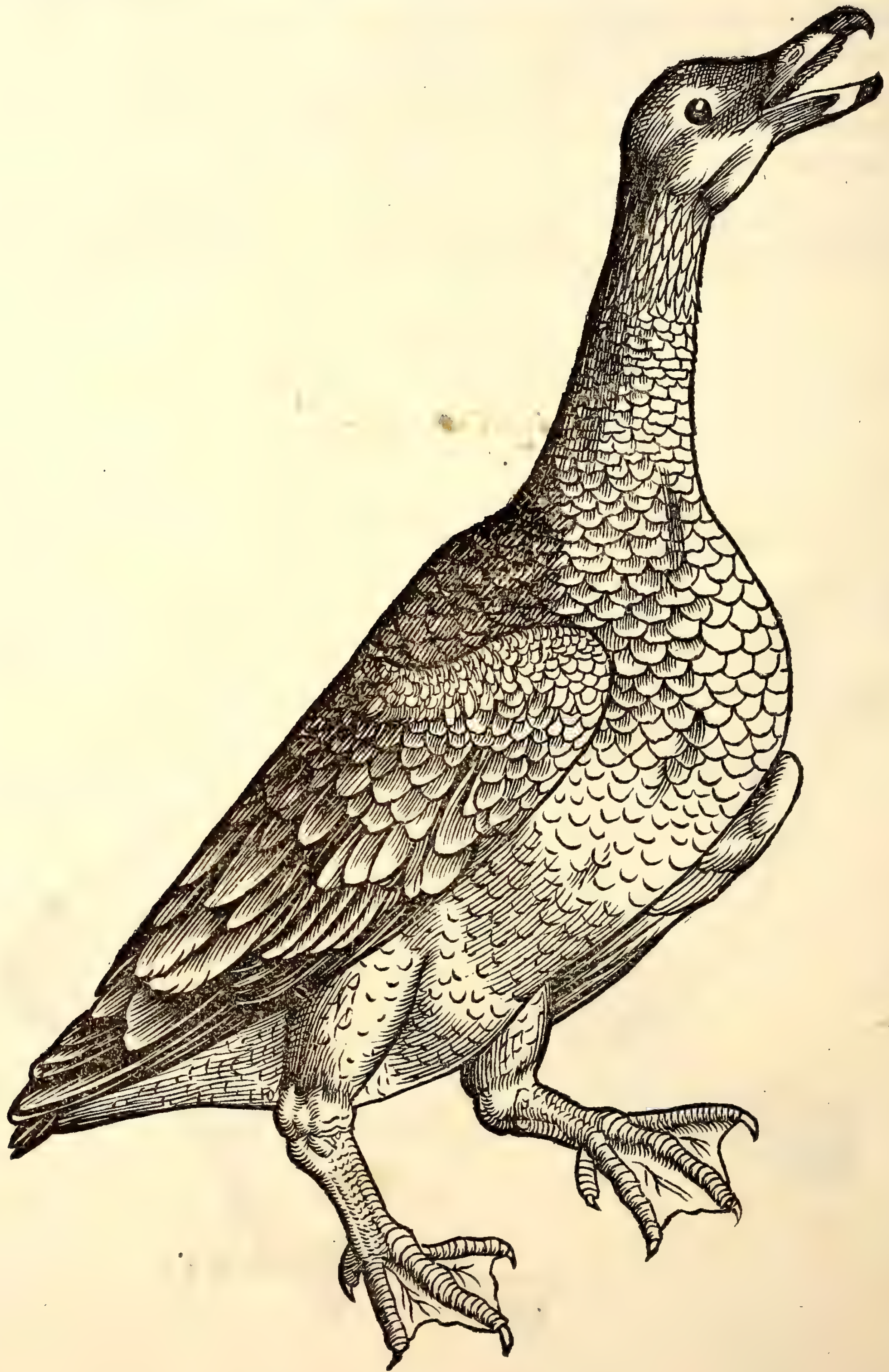
PARS I. De palmipedibus quæ in aquis natant.

LATINE Anser ferus, eius generis quod sub initium hyemis sublimi uolatu gregatim migrat.

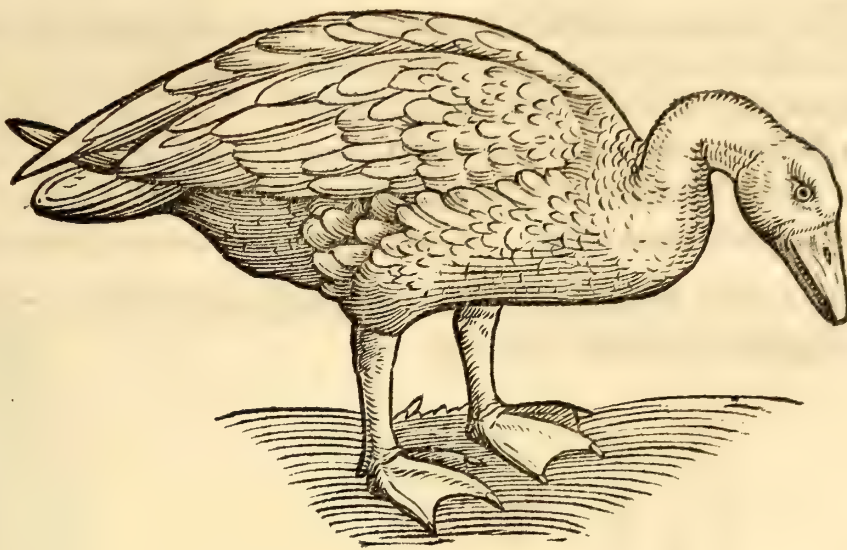
ITALICE Ocha saluaticha.

GALLICE Oye sauluage.

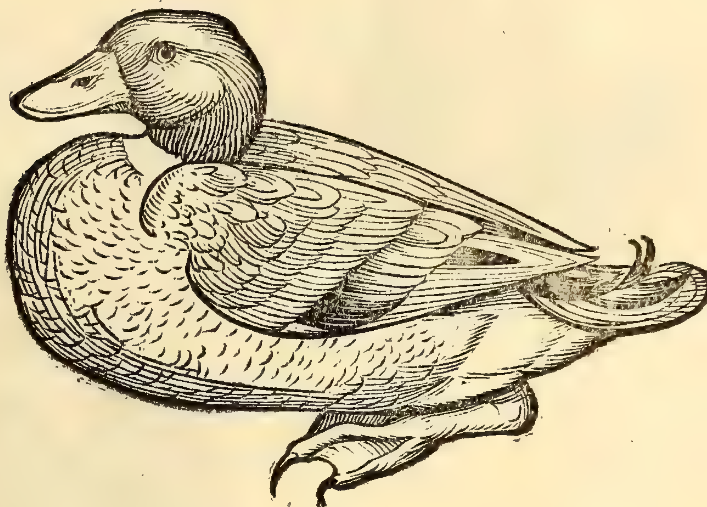
GERMAN. Wildeganß/Schneeganß.



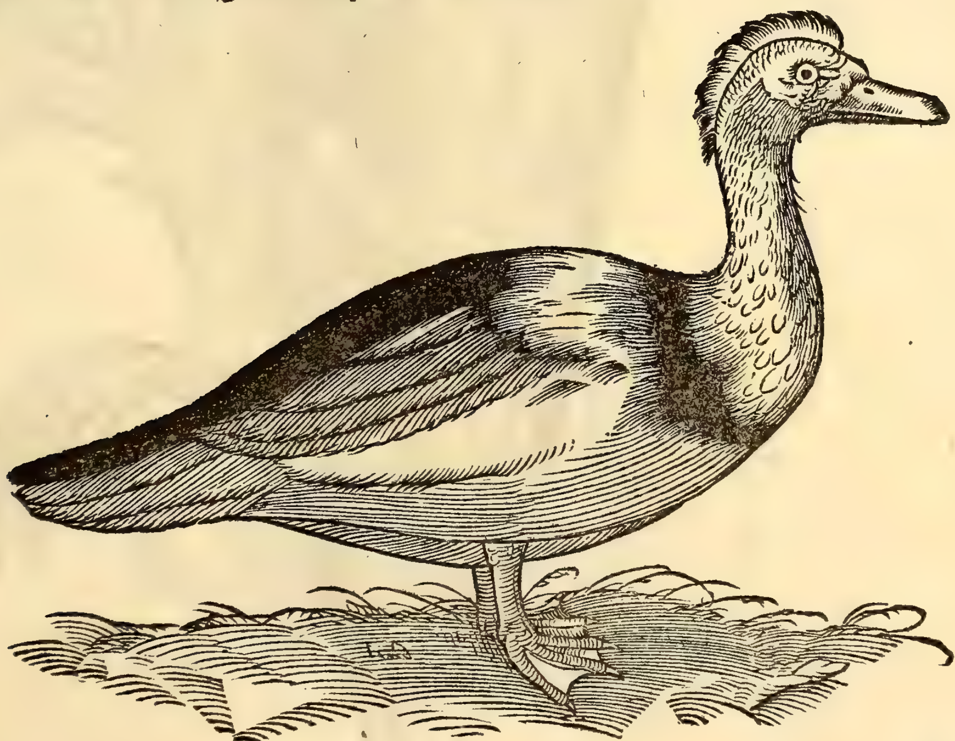
LATINE Anſer.
ITALICE Papara, Ocho, Ocha.
GALL. Oye, Iars.
GERM. Ganſ.



LATINE Anas.
ITALICE Anatre, Anadre, Anitra.
GALLICE Canard, Cane.
GERM. Endt / Ent / Ant / Antuogel.



Anas Indica mas.
ITALICE Anatre d' India.
GALLICE Canard d' Inde.
GERMAN. Ein Indianiſcher Entrach.



Anas fera torquata maior, Boſcas maior Athenæi. nam Boſcas minor, uidetur Querquedula, quam pag. 77. pictã dabimus. Periezoſmenen hanc Græcè dixeris, ut etiam ſequentem: quanquam Bellonius ab utraq; diuerſam, Anatem marinã à Gallis uulgò dictam, quæ cum coloris ruffi ſeu caſtaneæ ſit, alba circa collum torque inſigniatur: [ſicuti etiam ſequens,] ſed roſtrum quale pingit, cum uerbis in deſcriptione eius poſitis parum conuenit. Aliam marinam Anatem, pagina ſequente dabimus.

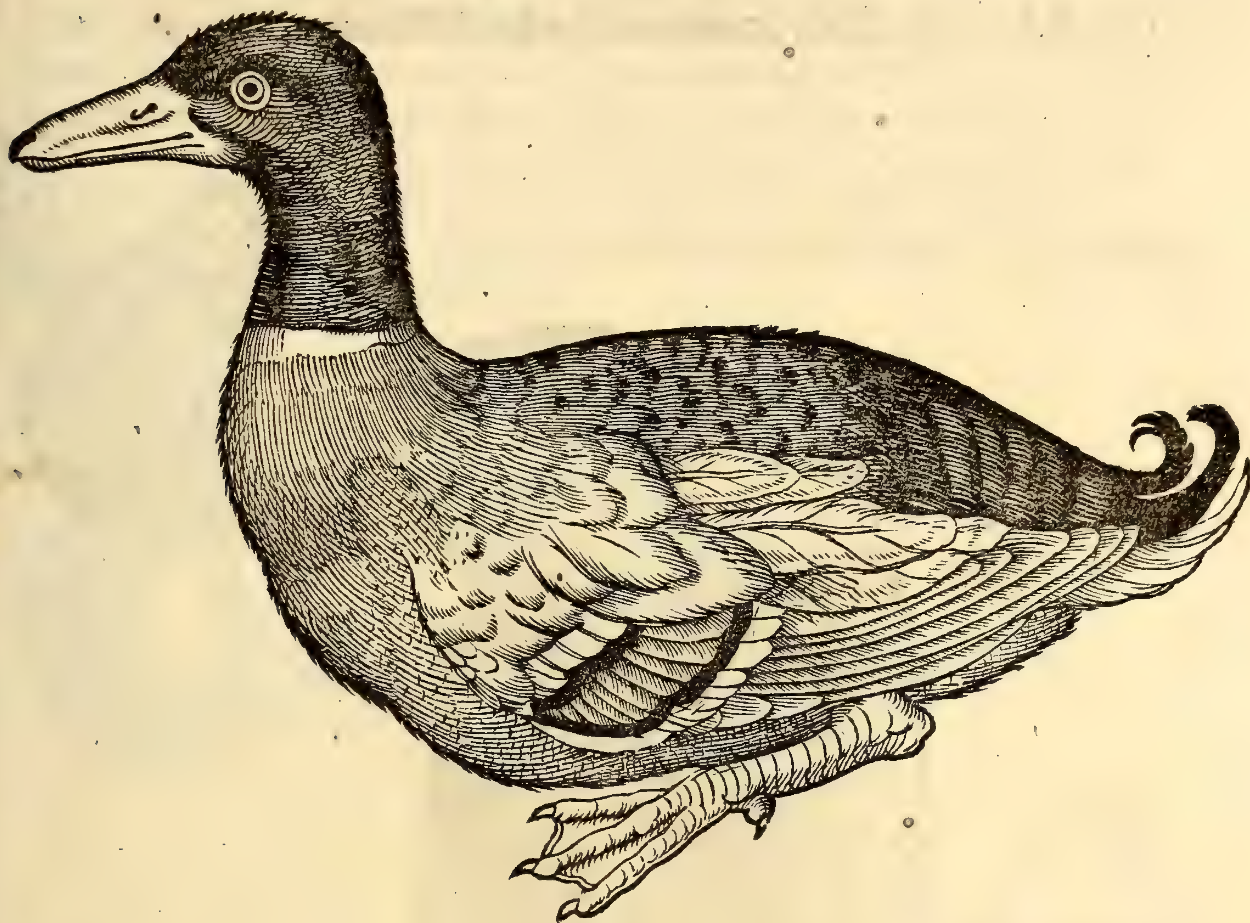
GERMAN. Stortzent/Storent/Groſſe ente/Mertzent. Alicubi, ni fallor, etiam Muggent/Moſent/Mürent.



Anas fera torquata minor. Lege quæ cum antecedente ſcripſimus.

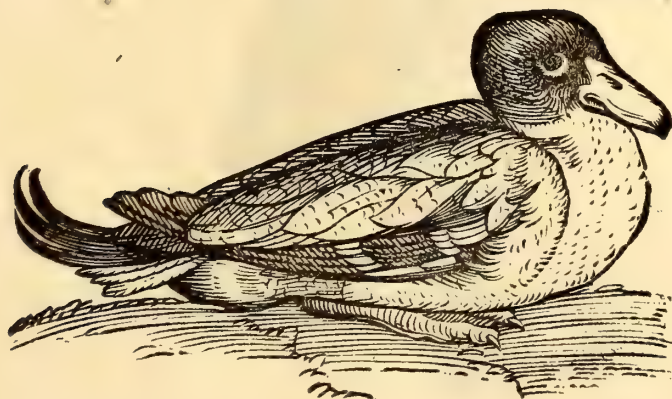
ITALICE Circa lacum Verbanum Ceſon, ni fallor, nam alibi cygnum ſic appellant.

GERMAN. Retſchent/Blaſſent/Spiegelent/Wilde blauw eent/Hagent



Anas fera quædam marina, quam inter platyrhynchos, id eſt latiroſtras, in opere noſtro deſcripſimus. Huic cognata fortè eſt, quam Miſeni Caudacutam cognominant, ein Spitzſchwantz. longior enim acutiorq́ eius cauda uidetur, quàm pleriſq́ huius generis. Aliam quidē marinam Anatem Rondeletius pingit.

GERMAN. Ein ſeeuogel/Ein meerent.



Anas fera fuſca uel media, id eſt mediæ magnitudinis. Penelops ueterum uidetur: quanquam Bellonius hanc aut ſimillimam; Glauciũ ueterum facit: quæ à Gallis Morillon dicatur, libro 3. De auibus, cap. 10. Deinde cap. 18. aliam ei ſimilem eſſe dicit, capite ruffo, &c. quam Gallicè circunloquitur, Cane a la teſte rouſſe. Idem fortè Penelops ueterum eſt, ſimiliter puniceo uarioq́ collo, &c.

GERMAN. Wilde graweent/ Rothalß/ Mittelent.



LATINE Querquedula, per onomatopœiam. Græcis Boscas minor aut Phascas, sicut etiam Bellonio uidetur, (qui tamen Latinum eius nomẽ nullum posuit,) lib. 3. De auibus, cap. 21. Descripta ab eodem Anas parua, capite 07. eiusdem libri, rostro cæterisq́; partibus anatinis, sed capite cirrato, oculis fuluo colore splendidis: capite, collo toto, & anteriori pectoris parte nigris: linea per alas candida trãsuersa (unde à Gallis Cotee uocatur,) Querquedula cristata dici posse uidetur: uentre plumbei coloris. Colymbis quidem ea non est, ut ipse putat, cum rostro sit lato, quod Colymbidi Athenæus acutum tribuit. Quæ Anas Circia à Ge. Fabricio nominatur, Germanicè ein Birckilgen, à sono uocis: Querquedula fusca est. Quæ uerò circa Argentinam Kernell uocatur, à coloribus diuersis Querquedula uaria cognominetur.

ITALICE Cercedula, Cerceuolo, Scauolo, Garganello, Garganei, Sartella.

GALLICE Cercella, Cercerella, Sarcelle, Alebranda, Halebran, Garsote.

GERMAN. Kleine ent/ Grawentle/ Mürentle/ Sorentle/ Tröſſel/ Socke/ Krichentlein/ Krigente/ Kruckentle.

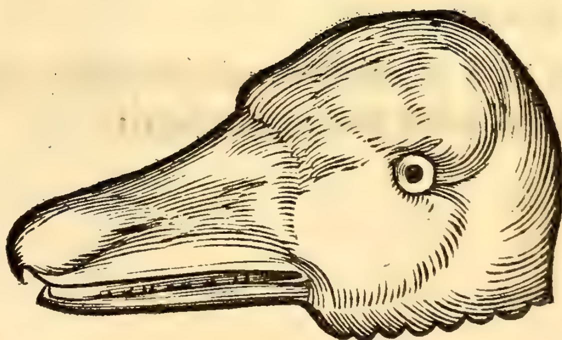


Anas muſcaria, ut noſtri uulgò uocant. quanquam & torquatam maiorem alibi muſcariam cognominari audio. Magnitudo ei & figura ferè quæ manſuetæ Anati. peculiare ei dentes utrinq; ſerrati, latiuſculi, & quodammodo membranacei, flexiles. Color plumarum per totum ferè corpus uarius eſt, ex nigricante, charopo, albo & muſtelino alicubi mixtus: qualis Perdicum ferè, hoc eſt, κεραμνοῦς. Huic congener uidetur Anas ſtrepera à Ge. Fabricio nominata, Miſenis, **ein Leiner**, à uocis ſtrepitu grauiore.



Anatis platyrhynchi, id eſt latiroſtræ ſpecies, quam noſtri Schellent appellant: uel à roſtri figura. roſtro enim genus crepitaculorum ex ære, quod ſchellas nuncupant, fermè refert. Vel potius quoniam inter uolandum alis ſuis ita perſtrepat, & crepitaculorum huiuſmodi ſonum repræſentet. Figura hæc roſtri latitudinem non ſatis exprimit.

Caput Clangulæ. Sic autē hanc anatem appellare uoluit Ge. Fabricius. nam & Miſeni uocant ein Klinger/ ab alarum clangore, quæ firmiſſimæ ſunt, nec ſine ſono in uolatu mouentur. Mihi uel eadem, uel omnino congener ſuperiori uidetur.

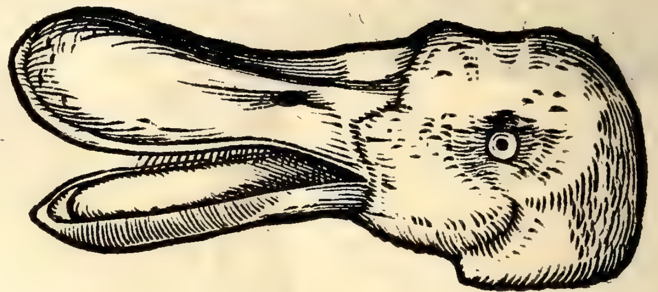


Caput Fuligulæ. Sic enim hãc quoqꝫ G. Fabricius nominat, à fuligineo totius corporis colore: unde & Germanicum nomen **ein Rüſgen.**

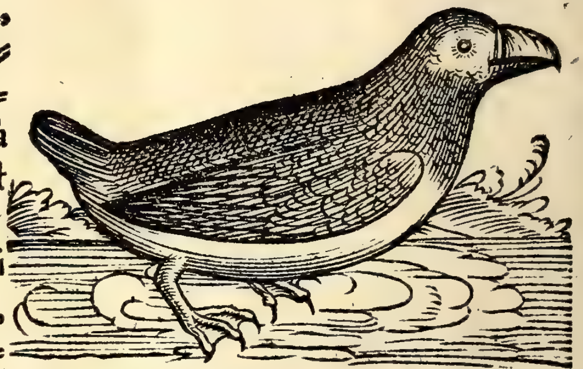


Caput Latiroſtræ maioris, ut idẽ Fabricius appellat, quòd roſtrũ ei duplo ferè (inquit) quàm cæteris latius ſit.

GERMAN. **Ein breitſchnabel.**



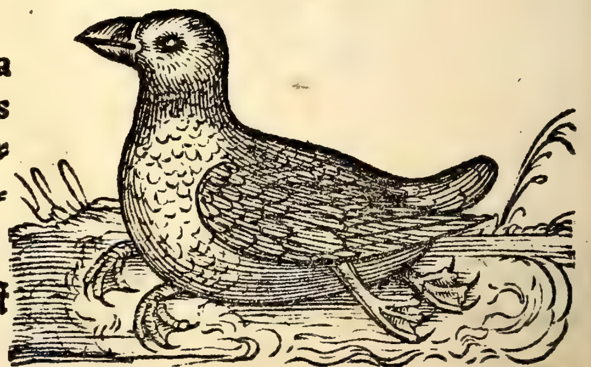
Puphinus uulgò ab Anglis dictus, auis marina, cuius iconem & deſcriptionem Io. Caius medicus Anglus ad nos miſit, anatis paruæ magnitudine. Vox illi naturalis, Pupin, eſt: à qua Pupinus melius diceretur. In piſcis uſu eſt apud Anglos, uel in ſolenni ieiunio: carne & guſtu Phocæ haud diſſimilis. gregalis, carne, ſi domi nutriatur, libentius quàm piſce ueſcitur, &c. Hanc priùs adhuc incognitam, ficto Picæ marinæ nomine in Paralipomenis Hiſtoriæ auium deſcripſimus.



GERMAN. **Ein ſundere gattung der Meerenten/ wirt in Engelland ein Puffin genañt/ vnd ouch in der Faſten für fiſch geäſſen: mag ein Fiſchuogel oder Fiſchent geheiſſen werden.**

Anas quadrupes, cuius hiſtoriã dedimus in Volumine de Auibus pagina 117. in Capite de anatibus quas Ge. Fabricius apud Miſenos nobis deſcripſit. Videtur autem à Puphino Anglorum ꝓximè exhibito nihil ferè differre, niſi numero pedum.

GERMAN. **Ein ent mit vier füſſen/ ſunſt in allwäg ånlich der nächſtgeſetzten.**



LATINE Cygnus, Cycnus, Olor.
ITALICE Cino, Cigno, Cesano.
GALLICE Cyne uel Cygne.
GERMAN. Schwan/Oelb/Elbs.

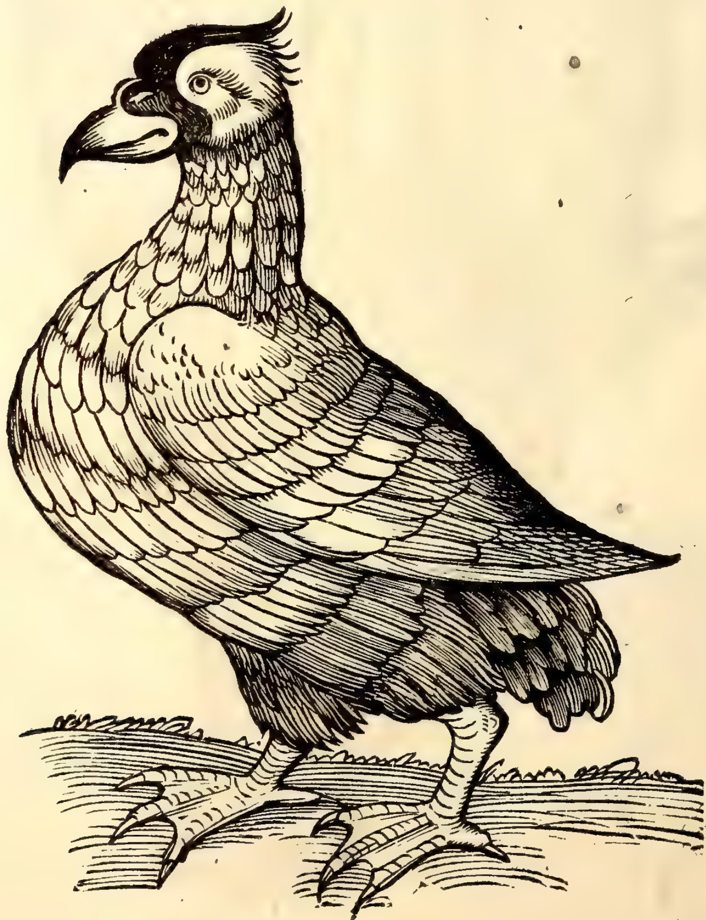


Anſeres marini, quos Scoti Clakis appellant, quæ ex putreſcentibus in mari lignis naſci creduntur. Recentiores quidam Brantas & Berniclas appellant, ut Albertus & alij. In nonnullis codicibus ſcribuntur etiam Barliatæ, Bernecæ & Barbates, corruptis (ut conijcio) uocabulis.





Capercalze, id eſt ſylueſtres equi appellati uulgò à Scotis, ſolius pinus arboris extremis flagellis uictitant, Hector Boëthius. Aiunt has aues coruis paulò maiores eſſe, ac in delicijs haberi.



Guſtarda auis uulgò apud Scotos dicta, ni fallor, à tarda uel biſtarda, id eſt otide, longè diuerſa.



Anſer Baſſanus uel Scoticus, auis marina.

SCOTICE uulgò à Solendguſe.

GERMAN. dici poteſt Solendganß/ oder Schottenganß.



Coruus aquaticus (aut Graculus palmipes) Aristotelis fortè, nisi is idem cum Phalacrocorace est. Carbo aquaticus Alberto, & Mergus magnus niger. Bellonius Phalacrocoracem aliter pingit: rostro penitus recto, non unco parte extrema. Aristoteles Coruum aquaticum solum palmipedum in arboribus consistere & nidulari scribit. Bellonius præter Phalacrocoracem, etiam Mergi speciem (quam Galli Fibrum nominent) in genere Palmipedum id facere tradit. Facit hoc quidem & hîc exhibita auis, ut hoc quoq; nomine (sicut & magnitudine, coloreq;) Phalacrocoraci cognata uideatur: & Anseris genus ferum (ni fallor) quod arboreum Germani cognominant, quamuis non unam speciem, sed alijs in locis aliam.

GERMAN. Scharb/Nezescharb.



F. *Merganser, Mergus anseri magnitudine figuraq́; similis. Cognatus omnino huic uidetur Mergus ille quem Bellonius describit uulgari Gallico nomine, Herle uel Harle, ad Ligerim fluuiũ usitato. sed is Ansere fero minor est. Specie (inquit ipse) Anatem magis quàm Anserem refert. Circa collum & in uentre pomi Nerantij colorem habet. Plumæ supra collum & capitis nigræ sunt. alæ prorsus albæ forent, nisi partes illæ quas diminutiuo nomine Galli allerons uocant nigricarent. Rostrum longum digitos tres, in hoc ab anatino differt, quia teres est, & mucrone reflexo, colore subrubro, ut etiam crura & pedes. Idem Morillono (id est, Anati feræ fuscæ uel mediæ nostræ, aut maximè simili) in eodem Capite coniungit aliam ueluti affinem, quam Gallicè uocat un Tiers, quòd tertia mediaq́; sit inter alias duas Anates, nempe cicurem & syluestrem illam quam Morillonum uocant. ego inter Anatem & Mergum, mediam facerem. huius enim rostrum habet, illius autem corpus ferè, &c.*



ITALICE circa lacum Verbanum, Garganéy: Bellonius tamen Querquedulam nostram Mediolani sic uocari tradit.

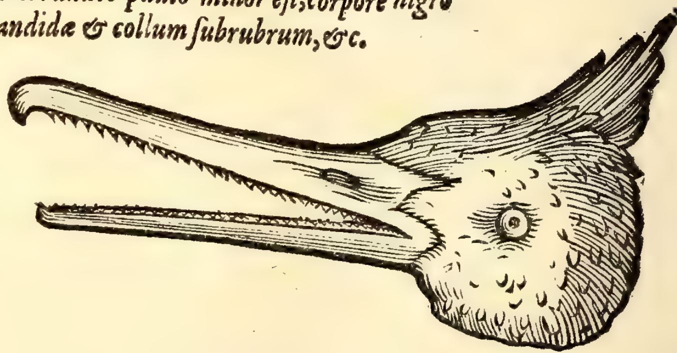
GERMAN. Meerrach/Weltsche ent: & in Acronio lacu Seefluder/ ni fallor.

ℌ

Anſer arborum uulgò dictus Germanis circa Argentoratũ, Baumganß. Anſere paulò minor eſt, & in ſalicibus moratur infra ſupraq; aquam.

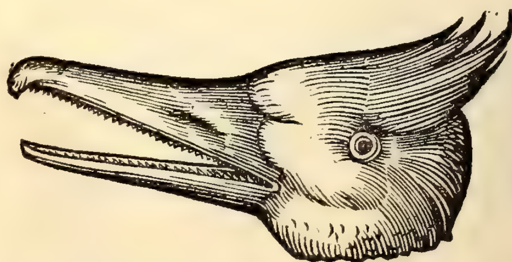


F. Mergi longiroſtri minoris caput. Ipſe mediocri anate paulò minor eſt, corpore nigro præter alas, in quibus paucæ tantum pennæ candidæ & collum ſubrubrum, &c.



GERM. Langſchnabel/ *à roſtri longitudine:* Schluchtente/ *à gemitu uocis. Eſt & alius apud nos Mergus longiroſter maior, criſtatus & ipſe, ſimili roſtro, & ruffo capite: quem Bellonius quoniam* GALLICE *Bieure dicitur, id eſt, Caſtor, Latinè Fibrũ nominat, quoniam (inquit) ut Fiber quadrupes maxima pernicie in piſces graſſatur (Rondeletius Caſtorem corticibus ramisq; arborum & folijs, & fructibus potiùs ueſci quàm piſcibus docet:) ita hæc auis in ſtagnis & piſcinis piſcium uoraciſſima eſt. Idem hunc Mergorum maximum facit, magnitudine mediocris Anſeris feri. nos præcedenti pagina ficto Merganſeris nomine, maiorem dedimus: hunc, Merganſerem minorem cognominabimus. Eiuſdem generis eſt quam Miſeni uocant,* ein Rogis, *Ge. Fabricius Anatem raucedulam: cui itidem caput criſtatum eſt, corpus & alæ cinereæ, &c.* GERM. Gann/ Ganner/ Merg/ Kleiner Meerrach: *quem ueterum Hipparion eſſe conijcio.*

Caput anatis ſeu Mergi quẽ uulgò Miſeni muſtelarem appellant, Ein wiſelgen: quòd muſtelã ruffo capitis colore referat. Cognatus hic eſt ſuperiori.



GALL. Caſtagneux, ni fallor, à caſtaneæ colore. Noſtri eandem aut ſimillimam & eiuſdẽ omnino ſpeciei auem Yſentle/ hoc eſt anaticulam glacialem appellant. Ego hanc ipſam cum præcedente & ſequente, mergi uarij uel glacialis nomine cõmuni appello. nõ enim tam ſpecie, quàm cirrho capitis, coloribus & magnitudine differunt. omnium quidem corpus albo & nigro colore diſtinguitur. Kernella tantum uulgò Germanis dicta in hoc genere nõ ſimiliter ut cæteri his coloribus pingitur.

Mergus uarius maior, uulgò Mergus Rheni, & Monialis alba à colorum uarietate. Bellonius hanc ueterum Phalaridem eſſe ſuſpicatur. mihi nõ uidetur. Conſtat quidem ex ueteribus Phalaridem palmipedem eſſe, circa lacus & amnes degere: & ſparſis ad ſtagnorum fluminúmue margines frugibus, illaqueari. roſtrum habere anguſtum, caput rotundius, uentrem & dorſum cinerei coloris. Cremonenſis Kiranidæ interpres, Phalaridem interpretatur auem quę uulgò dicatur Alba frons, tota nigra, fronte tantùm alba. ea quidem ab Italis Folega quaſi Fulica dicitur.

GALLICE Piette, quòd albo nigroq́ Picæ inſtar diſtinguatur ut plurimùm.

GERMAN. Rhynent/Nunn. Aliqui hanc quoq́, ut ſuperiorem, Anatem glacialem nominant, Yſente. Eiuſdẽ generis eſt mergus qui albus cognominatur uulgò, Ein wyſſe tuchent / magnitudine paulò inferior. caput collumq́ extra candidius habet, ac dorſum totum nigrũ. Idem Italis non procul Alpibus appellatur Morgon, Gyuen, Polono, Garganello, Sed poſtremum hoc nomen etiam aliјs anatibus ſeu mergis tribuitur.



Colymbus maior. Vria uel Vrinatrix maior. (*Bellonius quoq; Vriam nominat, οὐρίαν, ex Athenæo.*) *Pygoſcelis maior. Species huius generis tres aut quatuor ſunt, quidam criſtas habent, quos mergos cornutos ex Seuero Sulpitio appellare licebit* (*quanquam & de mergis uarijs & longiroſtris ſupra dictis aliqui cirrhati cornutiue ſunt:*) *alij non habent. Magnitudine etiam differunt: & colore, & punctis. eſt enim genus unum, prona parte nigricans, candidis punctis uarium: membranis pedum integris, non diſſectis ut in reliquis huius generis. pondere ſex librarũ ferè. Reliqua ſpecie, præcipuè roſtri & pedum, conueniunt. in lacubus degunt.*

ITALICE Sperga, lurár. SABAVDICE Loere, ni fallor.

GALLICE Grand Plongeon de riuiere.

GERMAN. Dúcchel / & Fluder / ni fallor, in Acronio lacu. Hollandis Arſevoet / quod nos ſcriberemus Arßfůß.

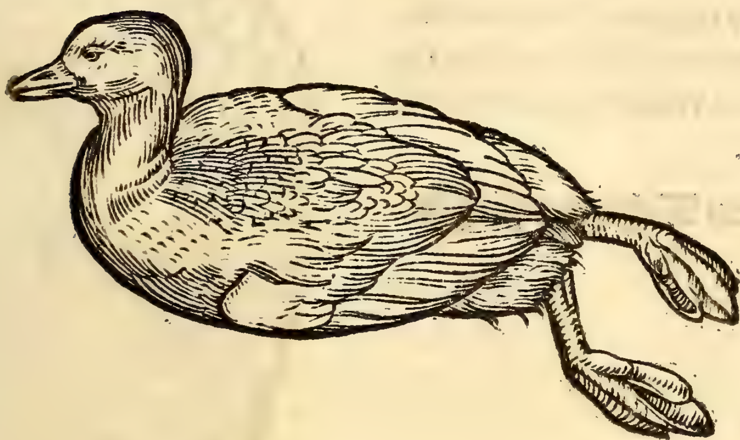


Colymbus minor, Colymbis. Vria uel Vrinatrix minor. Pygoſcelis minor. Mergulus. Bellonio Mergus minimus fluuiatilis: quanquam in mari etiam eum uiuere ſcribit.

ITALICE Trapazorola, Arzauola: & circa Lacum Verbanum Piombin, id eſt Plumbina, quod nomen alij iſpidæ aui melius, ut puto, attribuunt.

GALLICE Petit Plongeon, Caſtagneux, Zoucet.

GERMAN. Düchelin / Hürchelin / Duchentlin / Küche / Küggele / Tüchterlin / Pfurtzi / Käferentle / Arßfuß der klein / Mirgigeln quaſi Mergulus.



Eiuſdem genus alterum, aliquanto maius & nigrius. Mergulus niger.

GERMAN. Ein anders Düchele / Schwartz düchele.





Rallus hæc auis circa Venetias appellatur, palmipes, aquatica, & in delicijs habita. Ortygometra fortè Bellonij. Refert ferè fulicam nostrã corporis specie: sed in alis & circa oculos plus albi coloris habet, rostrum nigrum, crura subuiridia, membranas inter digitos non ita dissectas, caluitium nullum, quantum ex pictura assequor.

GERMAN. Ein Welsch wasserhůn.

LATINE Fulica. Pullus aquæ Alberto. Phalaris Kiranidæ. De Phalaride plura leges superius in Mergo uario, pagina 87. Quærendum an hic sit κολοιός, id est, Gracculus palmipes ille Aristotelis, quem circa Lydiam & Phrygiã reperiri scribit, (nimirum quia in illis regionibus plures & maiores sint lacus,) potius quàm Phalacrocorax Plinij, quẽ Aristoteles alio in loco Coruum (aquaticũ) nominare uidetur, & Ciconiæ magnitudinẽ ei tribuit, sed crura breuiora: Gracculis quidẽ ad summum Cornicis magnitudo tribui potest, quæ huic potius aui ꝙ Phalacrocoraci conuenit.

ITALICE Folega, (sed audio Italos duplicẽ facere folegam. minorẽ, cuius hæc icon est: & maiorẽ, quã phalacrocoracẽ esse conijcio, & eundẽ apud Holãdos dici **Meercoot** uel **Marcol**. nec displicuerit si quis etiam fulicã nostrã, phalacrocoracem minorẽ appellet.) Polun, Pullon, alibi ei nomẽ à fronte alba, ut Kiranidę interpres scribit.

GALLICE Pulle d'eau, Foulque, Foucque, Foulcre. Diable Parisijs ab atro colore, Iodelle, Ioudarde, Belleque. Bellonius Gallus fulicam Italis dictam, gallinam aquaticã esse ait. **GERM.** **Belch/Böllhinen/Belchinen/Floꝛn/Pfaff/Bleß/Blessing/Wasserhůn/Roꝛheüle/Zapp.** Sunt qui Fulicã ueterum non hanc auem, sed Aristotelis Cepphum esse existiment, quemadmodũ etiam Gaza transtulit, præsertim cum marinas fulicas Vergilius dicat, nostra uero palustris seu lacustris tantũ sit. Quæ apud Misenos **Wasserhůn**, id est gallina aquatica, nominatur, fulicæ nostræ per omnia similis est, nisi quod caluitiũ in fronte (seu maculam glabrã & albam) non habet, infra oculos uerò utrinꝗ alba macula in plumis rotunda apparet, si rectè pictura repræsentat.





Pelecânus, ut uulgò à pictoribus effingitur.

LATINE Pelecanus, Platea uel Platalea, auis ad uiuum expressa. Bellonius Pelecanum uel Plateam auem, eandem Onocrotalo facit, (quod non laudamus:) hîc uerò depictam, Ardeolam candidam, uel Albardeolam nominat. Nos Ardeam albam, à cæteris Ardeis rostro non differentem, exhibebimus infrá.

ITALICE Becquaroueglia.

GALLICE Pale, Truble, Poche, Cueillier.

GERMAN. Löffler/Löffelgans/Lefler/Lepler.



F. Recuruirostra uocari poterit hæc auis, donec aliud aptius nomen inueniatur. Sola enim rostrum neq; rectum habet, neq; deorsum flectit, sed sursum.

ITALICE Auosetta, Beccostorta, Beccoroëlla, Spinzago d' aqua.

GERMAN. Ein frembder wasseruogel / wirdt selten by vns gesehen / aber offt in Italia: mag genennt werden ein Vberschnabel / darumb daß er den schnabel übersich bügt.



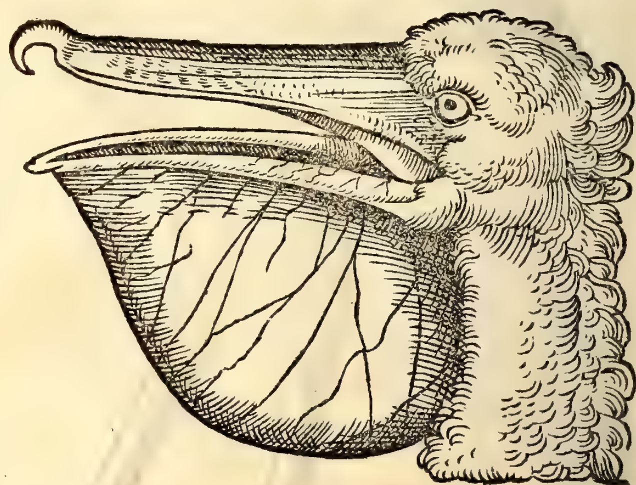


LAT. Onocrotalus Græcis & Latinis, Truo apud Festum. Bellonius hanc auem eandem Pelecano uel Plateæ (aut Plataleę) facit: quod nos non probamus.

ITAL. Grotto, Agrotto, Grotto molinaro, Grotto marino, Ocello d'el ducha.

SABAVD. circa lacum Lemannum Gouttreuſe, id eſt, Gutturoſa. GALLI quidam, pręſertim Brabanti, Liuane uel Libane uocant.

GERM. Onuogel/ Meergans. Quidā interpretatur Schneegans/ neſcio quā recte: nam noſtri tantū anſeri fero cuidam paruo id nomē tribuūt. Poſſent etiam fingi nomina, Kropfelb / Eſelſchryer/ Kropfgās/ Sackgans.



Onocrotali caput à pictore quodam olim nobis communicatum.

GERMAN. Deß Onuogels kopff.



Eiuſdem figura ex tabula Septentrionali Olai Magni, in qua quid malè expreſſum ſit præcedentium collatione intelligi poteſt.

GERMAN. Ein Onuogel / wie jn etlich malend / aber nit recht.

ORDINIS SEPTIMI PARS II. DE PALMIPEDIBVS quæ circa aquas uolitant, & piſcibus magna ex parte uiuunt. Ex his quatuor priores laros uel gauias generali nomine appello: qui omnes circa dulces aquas degunt, maritimi enim adhuc nullius iconem habere potui.

LATINE Larus cinereus Ariſtoteli, Gauia cinerea, ut Bellonius etiam appellat. Larus tum cinereus tum albus (inquit ille) à mari ad loca mediterranea, dum amnes & lacus ſequuntur, ſatis altè aſcendunt. Albi ſpecies duæ ſunt: Vna, maior, candida inſtar niuis, niſi quòd parum cinerei in alis habet: roſtro & pedibus rubris. Altera minor, capite nigro.

ITALICE Galedor, Galetra, Gauina.

GALL. Gauian, Mouette cendree, Glaumet, Maulue. SABAVDIS Grebe uel Griaibe, Beque, Heyron. ſed hoc poſtremum nomen ardeæ potius debetur.

GERMAN. Meb/Mew/Mieß/Alenbock/Holbrot/Holbrůder.



Larus minor, Sterna uel Stirna ut Britāni & Frisij nominãt. A marinis sola magnitudine & colore differt. Rostro & cruribus rubet: capite nigro, collo & pectore albo: dorso & alis cinereis.

GERMAN. Stirn/Spyrer/Schnirring.

Larus quem piscatorem cognomino, imitatione Germanici uocabuli circa Argentinam usitati. Caput nigrum est, rostrum pallidum: collũ anterius & pectus albent: dorsum cum alis cinereum est.

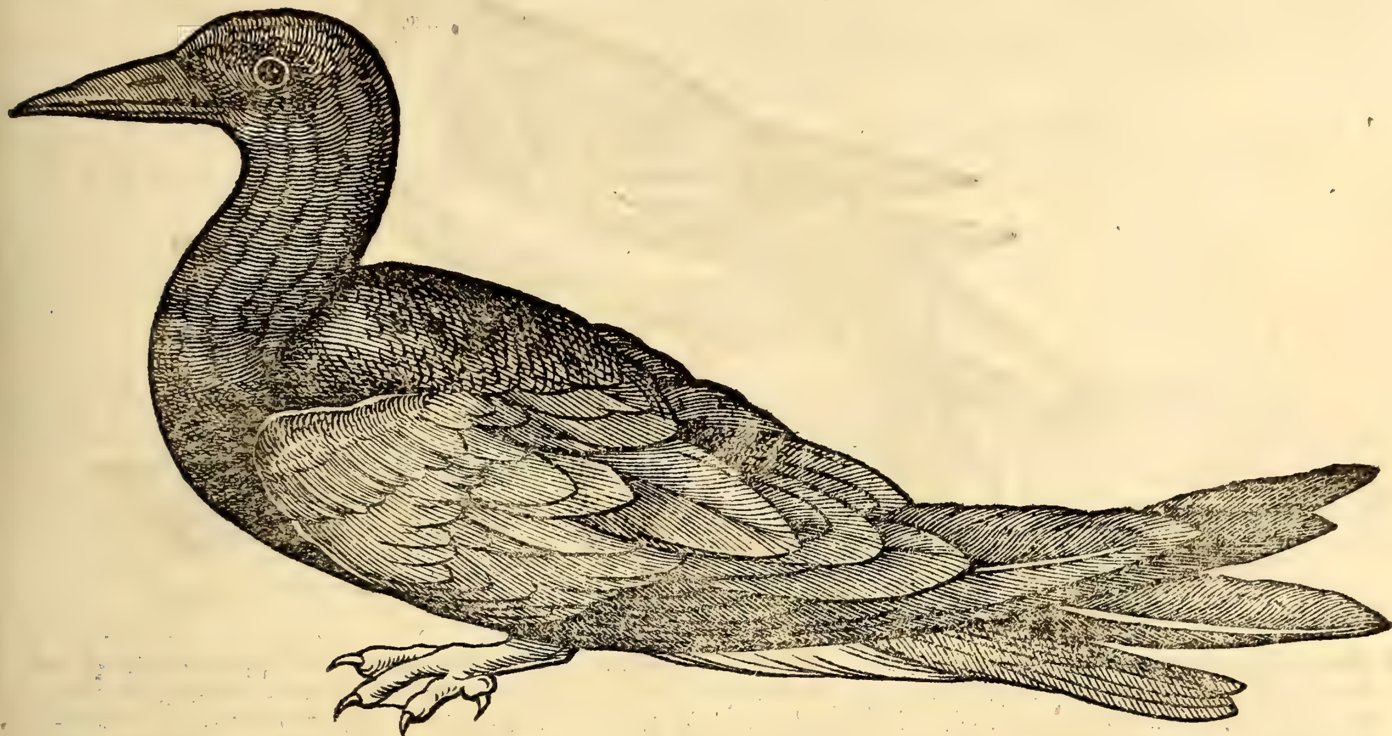
GERMAN. Fischerlin/Fel.



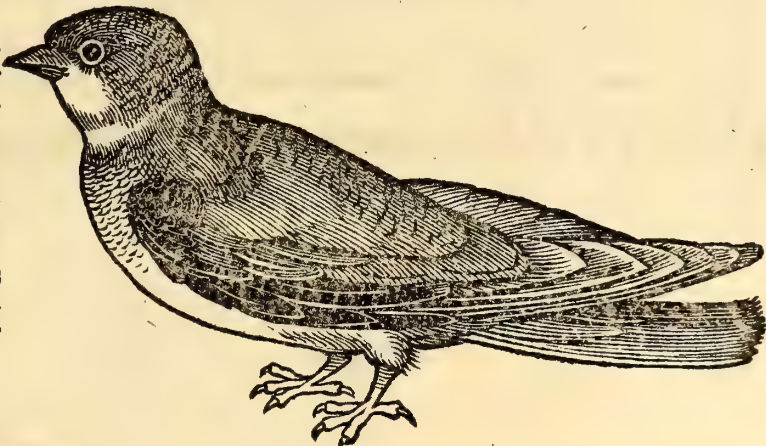


Larus niger, pleræq; enim eius partes nigræ sunt, (rostrum, caput, collum, pectus, &c.) alæ tantum cinereæ, crura leui rubore notantur. Albertus Fulicæ & Mergi nigri appellatione non Fulicam nostram, sed Larum nigrum intelligere uidetur.

GERMAN. Meynögelin/Schwartzer mewb: & Brandvogel/ ni fallor, circa Gandauum.



ORDINIS VII. PARS III. DE AVIBVS NONNVLLIS quæ circa aquas uolitare solent quanquam non palmipedes.



LAT. Hirundo syluestris uel riparia, Ripariola, Drepanis: ut à Bellonio etiã nominatur, qui tamen iconem nõ exhibuit.
GAL. dici potest Hirondelle de riuage.
GERM. Rynuögele / Rynschwalme/ Wasserschwalme/ Seelschwalm / überschwalbe: nõnusquam Spyr/ sed nostri apodem sic uocant.

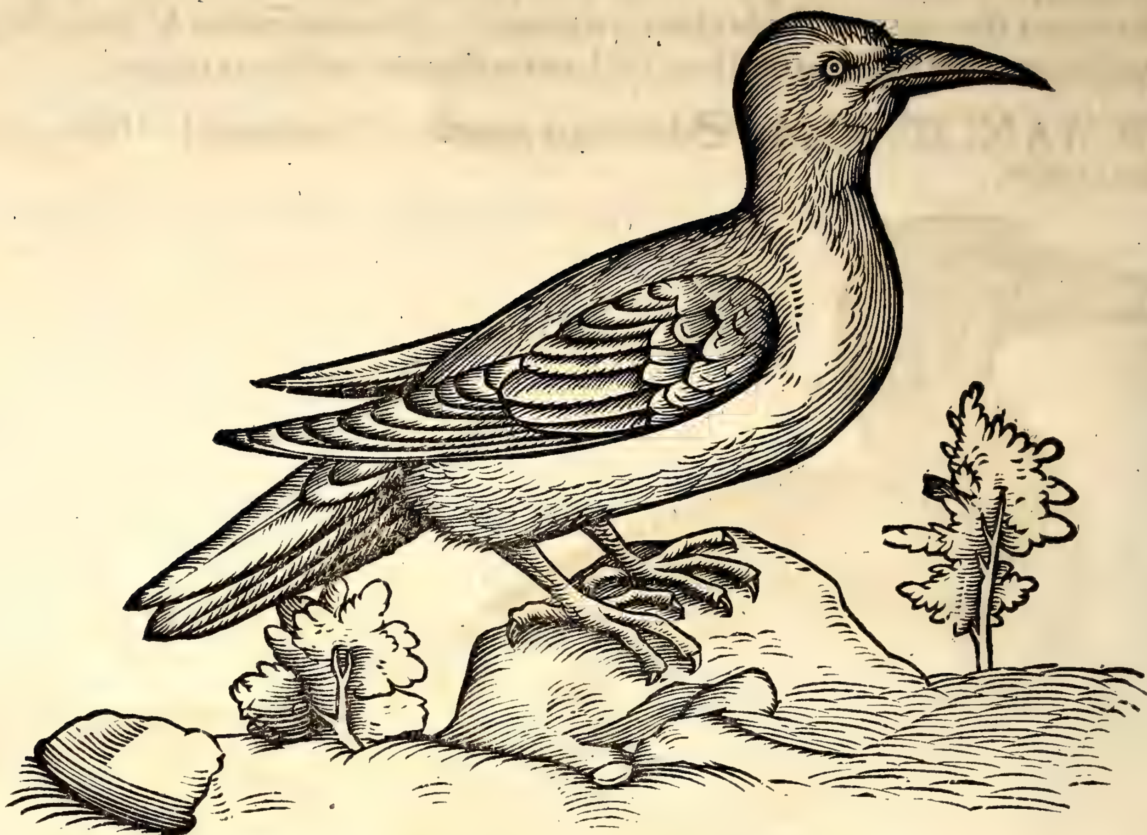
LATINE Merops, Apiaster, Flôrus, (sed alia est Anthus Aristotelis quam Gaza Flôrum reddit.) Iconem hãc Bellonius nobis exhibuit, eiusdem (ut conijcio) uel parum diuersæ auis ab illa quam subijciemus statim.

ITALICE Dardo, Gaulo, Ieuolo, Lupo de l'api (Italus quidam hoc nomine in Italia auem, rostro flauo esse mihi retulit: Bellonius suo nigrum tribuit) Picciferro: alicubi etiam Grallo, ut Niphus scribit: qui tamen alibi Galgulum quoq; grallum interpretatur.

GALLICE dici posset Guespier, ab eo quòd apiculis & uespis uescatur, Bellonius.

GERMANICVM nomen fingere licebit, Imbenwolff/Imbenfraß.

Lege quæ cum sequente mox icone annotauimus.



F. Merops alius, uel cognata auis, Hirundo marina, ut quidam Germanicè nominant. Iſpide noſtræ, quæ paulò pòſt ſequetur, cognata eſt auis. Merops (inquit Bellonius) Italis rarus, Gallis nullus. apiculis & ueſpis ueſcitur, quas ſequitur ad latera montium uolitando gregatim, ſicut & Græcè hodie uulgò in Creta, ubi frequens eſt, Meliſophago dicitur, Latine Apiaſter. Magnitudine eſt Merulæ, in cibum non uenit, ut nec Iſpida à quibuſdam dicta auis, cui perſimilis eſt, & ſimiliter terram excauat: plumis & coloribus tam eleganter ueſtitus quàm Pſittacus: pedibus etiam ſimiliter digitatis, ita ut digiti bini retrorſum, & totidem antrorſum tendant. Lingua ei longa & gracilis eſt. Roſtrum nigrum, oblongum, & falcis inſtar inflexum, quaſiq; triangulū. cauda prorſus cærulea, ultra alas extenſa. Crura breuia, ut ægrè ſuper terra conſiſtat, ut plurimùm uolans. Pars ſub roſtro & pectore pulchrè flaua eſt: & utrinq; linea nigra diſtinguitur. Magnitudo ei quæ Merulæ, quanta ferè hic pingitur. Hæc certè deſcriptio, eam ipſam auem, quam nos hîc pinximus, eſſe arguit. digiti quidem pedum in ipſius etiam pictura ſimiliter ut hic collocati ſunt. Vox Meropi (inquit idem Bellonius) clara, & tam alta ut Orioli, ſimilis ferè ſibilo hominis, qui ore in rotundum aperto (lingua ad palatum reflexa) editur, ac ſi cantillaret Grulguruurul. Ab ea fortè Meropis nomen Græci ei fecerunt.

GERMAN. Seeſchwalm / circa Argentinam, quanquam rariſſimè illic conſpicitur.



Capra uel Capella (Αἲξ) Aristotelis, ut Bellonius conijcit, quòd uocem instar Capræ ædere uideatur, eam ipsam scilicet qua nominatur Aex, Aex. Sunt qui Parcum Plinij esse putent. Plinius semel tantū non Parci, ut quidā legunt, sed Parræ meminit, cornicula ei tribuens. Albertus & alij Vanellum nominant.

ITALICE Pauonzino, Paon, Paoncello, Paonchello: id est, Pauo, uel Pauunculus: sicut & à Græcis hodie Taos agrios, id est, Pauo syluestris. nam & cristata hæc auis est, ut Pauo: & collum, quà capiti iungitur, similiter gracile habet: & plumarum colores similiter uario pro diuerso ad lucem positu splendore ostendit.

GALLICE Vanneau, Papechieu: uel per onomatopœiam Dixhuit.

GERMAN. Gyfitz/Gyuitt/Gybytz/Kyuütz/Zweiel.



Iſpida apud recentiores. Italis Plumbina, quod plumbi & perpendiculi inſtar rectà deorſum, dum piſcibus inhiat, feratur. Galli quidã, Angli, & Italorum etiam multi piſcatorem appellant, uel ſimpliciter, uel Martinum piſcatorem, uel regium. Sunt qui Alcyonem fluuiatilem appellandam cenſeant: cuius ego olim ſententiæ author fui, ſed nihildum affirmo. Bellonius Alcyonem duplicem facit: unam, Iſpidam noſtram: quam áphonon, tanquam ex Ariſtotele, id eſt, mutam, (non ſimpliciter, ſed comparatione alterius,) uel maiorem cognominat: (cuius & ſpecies & natura ferè ad Meropem accedit, ut in Merope diximus: pedibus etiam ſimiliter breuibus, quare in terra non inſiſtit.) Alteram uerò minorem & uocalem nominat, quæ in locis paluſtribus omnium ſuauiſsimè cantillet: unde à quibuſdam Roßignol de riuiere appelletur, id eſt, Luſcinia fluuiorum: quoniam & ſuauiſsimo cantu, eoq; dies ac noctes perpetuò, audientes oblectet. Scandit per arundines ita ut Picus per arbores. quanuis digitos pedum non ut Pici, ſed ut Merula & pleræq; aues habeat. Colore & cauda iyngen refert, magnitudine auem Proyerum à Gallis dictam, (Miliariam Latinè uocat Bellonius, & Alauda criſtata maiorem facit.) Roſtrum ei quodammodo ad Picæ Græcæ (id eſt, Lanij noſtri) roſtrum accedit. Videtur eſſe criſtata, quoniam capitis eius plumæ longiuſculæ ſunt. Crura & pedes mediocri longitudine, colore cinereo. Hanc, inquit, Galli uocant Rouſſerole, nimirum à colore ruffo uel infumato: alij Roucherole, quoniam interdiu in carectis degat: ubi etiam nidificat ex paruis arundinum ſtipulis. Oua ut plurimum quinq; aut ſex parit. Hyeme non recedit. Hæc Bellonius. mihi quidem inter duas has aues cognatio nulla eſſe uidetur: & neutrius hiſtoria congruere cum Alcyone ueterum, multò minus autem poſterioris.

ITALICE Plumbino, Vcello del paradiſo, Peſcatore, Peſcatore del re, Martino peſcatore, Vcello di ſanta Maria, Vitriolo à colore chalcanthi.

GALLICE Peſcheur, Martinet peſcheur, Tartarin per onomatopœiã. Artre quòd tineas abigere credatur eius ſceletos. Mounier, ni fallor, circa Lutetiam: & à nonnullis impropriè etiam Piuerd, id eſt picus: cui ſi Aquatilis differentiam addas, non erit ineptum nomen.

GERMAN. Yſuogel/Eiſuogel/Yſengart.

Digiti pedum, neq; in noſtra, nec in Bellonij pictura (quanquam uerbis ipſe probè deſcripſerit) probè expreßi ſunt. habet enim illos peculiari quodam modo, ut nulla alia auis, &c.



ORDO OCTAVVS DE AVIBVS AQVATICIS illis quæ non in aquis, ſed circa aquas degere ſolent, & circuire potius quàm circumuolare. ſunt aũt fidipedes omnes, non palmipedes, & pleræq; cruribus longiuſculis. Et poſtremò de motacillis quibuſdam.

IN HOC ORDINE PRIMVM ILLAS PONAM, QVAS GEnerali uocabulo Gallinagines uel Gallinulas aquaticas appello, uel Trochilos aquaticos. ITAL. Giarioli, Girardelli. GERM. Waſſerhünle. Germanica quidem nomina ſingulis adiecta, circa Argentinam in uſu ſunt.

ARISTOTELES *Hiſtoriæ 8.12. ubi Ortygometram ſcribit* παραπλήσιον εἶναι τὴν μορφὴν τοῖς λιμναίοις : *hoc eſt, ſpecie ſimilẽ paluſtribus auibus: (& in Phyſiognomonicis,* τοὺς ὄρνυγας *(malim* ὄρνιθας*)* τῶν λιμναίων στενόποδας εἶναι: *hoc eſt, Aues paluſtres, pedibus anguſtis eſſe, digitis nimirum anguſtè coniunctis, & naturæ timidæ, unde homines etiam timidi eſſe conijciantur illi, quibus digiti pedum ſimiliter* συμπεφραγμένοι *fuerint:) de hoc genere auium proculdubio ſenſit. Gallicè Raſles omnes hæ aues dici poſſe uidentur, (& Italicè fortè Ralli.) differentia aliqua adiecta, Bellonius. Bellonius duas tantum huius formæ aues deſcribit & pingit: nempe Rallum nigrum Gallicè dictum, quem Ortygometram facit: & Rallum rubrum uel à geniſtis cognominatum: quam Perdicem ruſticam ſeu ruſticulam eſſe conijcit.*

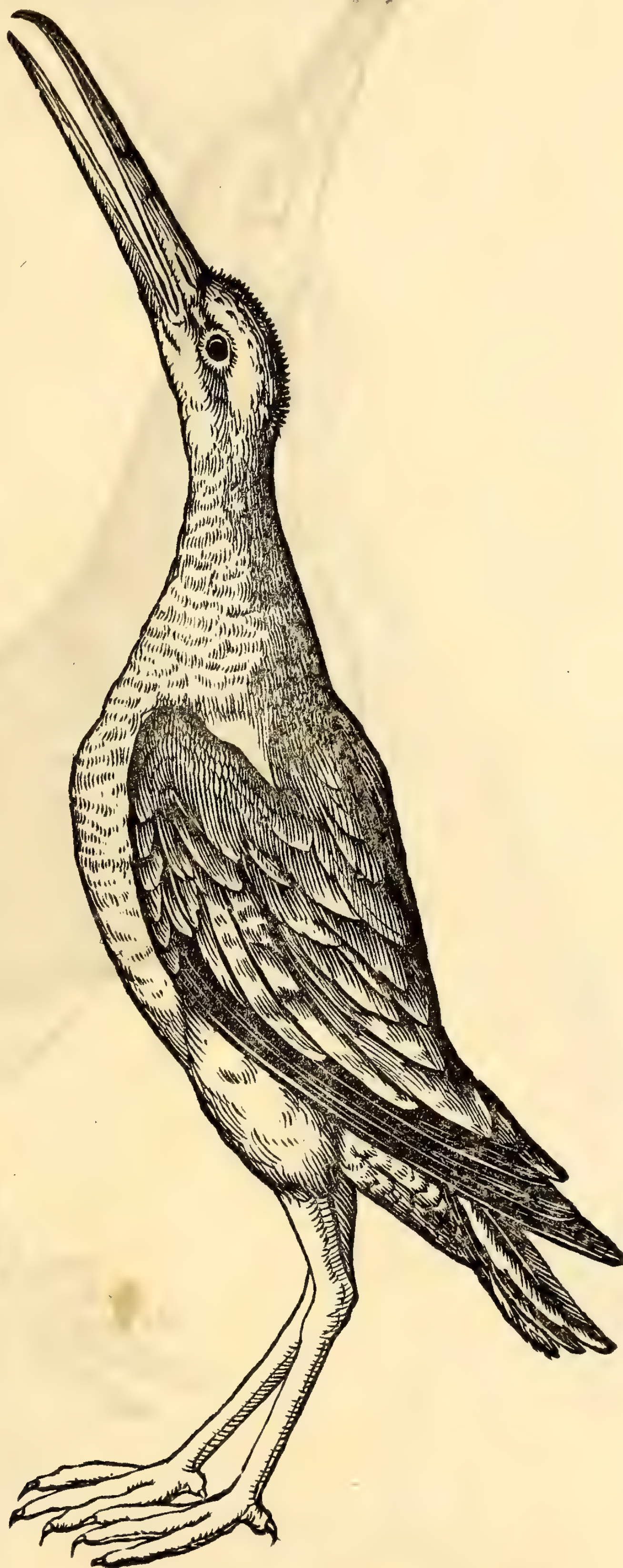
F. Gallinula Serica dici hæc auis poterit, quòd color ater in ea holoserici instar splendeat. Quærendum an hęc sit Ortygometra Bellonij.

GERmanicũ etiã nomen similiter finxerim Samethünle.

F. Erythropus maior, à rubro colore crurũ. An hæc sit Erythropus cuius Aristophanes meminit, dubito. Minoris iconem requires inferius.

GERMAN. Rotbein.





F. Phæopus, à pedibus fuſcis.

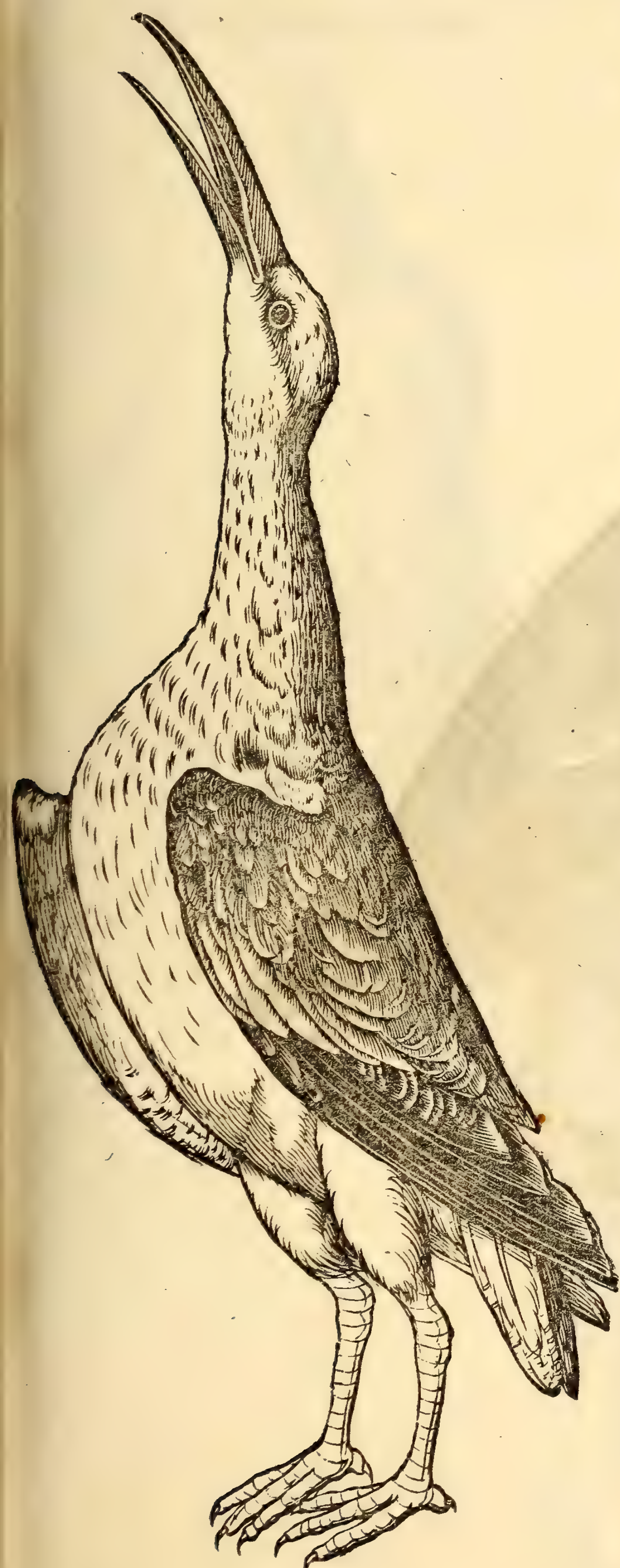
GERMAN. Brachuogel. alia etiam auis maior Brachuogel uocatur, quam nos Arquatam maiorem uocauimus.



F. Phæopus alter, Arquata minor.

ITALICE Tarangolo.

GERMAN. Rägenuogel. sed Arquatam maiorem quoque (ni fallor) nõ desunt qui eodem nomine appellent.



F. Ochropus magnus, cruribus pallidis. Medij minorisq; icones sequentur inferius.

GERMAN. Schmirring.



F. Poliopus, à cruribus incanis.

GERMAN. Deffyt.



F. Glottis, fortè Aristotelis Glottidi congener. quam Gaza Lingulacam interpretatur. Ea linguam exerit prælongam, & ducem se præbet abeuntibus Coturnicibus, sicut & Ortygometra, &c. non plus tamen uno die pergit, &c. Elaphis Oppiani pennas in dorso ceruinæ pelli colore similes habet: & lingua longissima in aquam protensa, sensim ad fauces deceptum aliquem piscem attrahit: Ardeolarum generis potius quàm Gallinularum fuerit. hæ enim (opinor) piscibus non uescuntur.

GERMAN. Glutt.

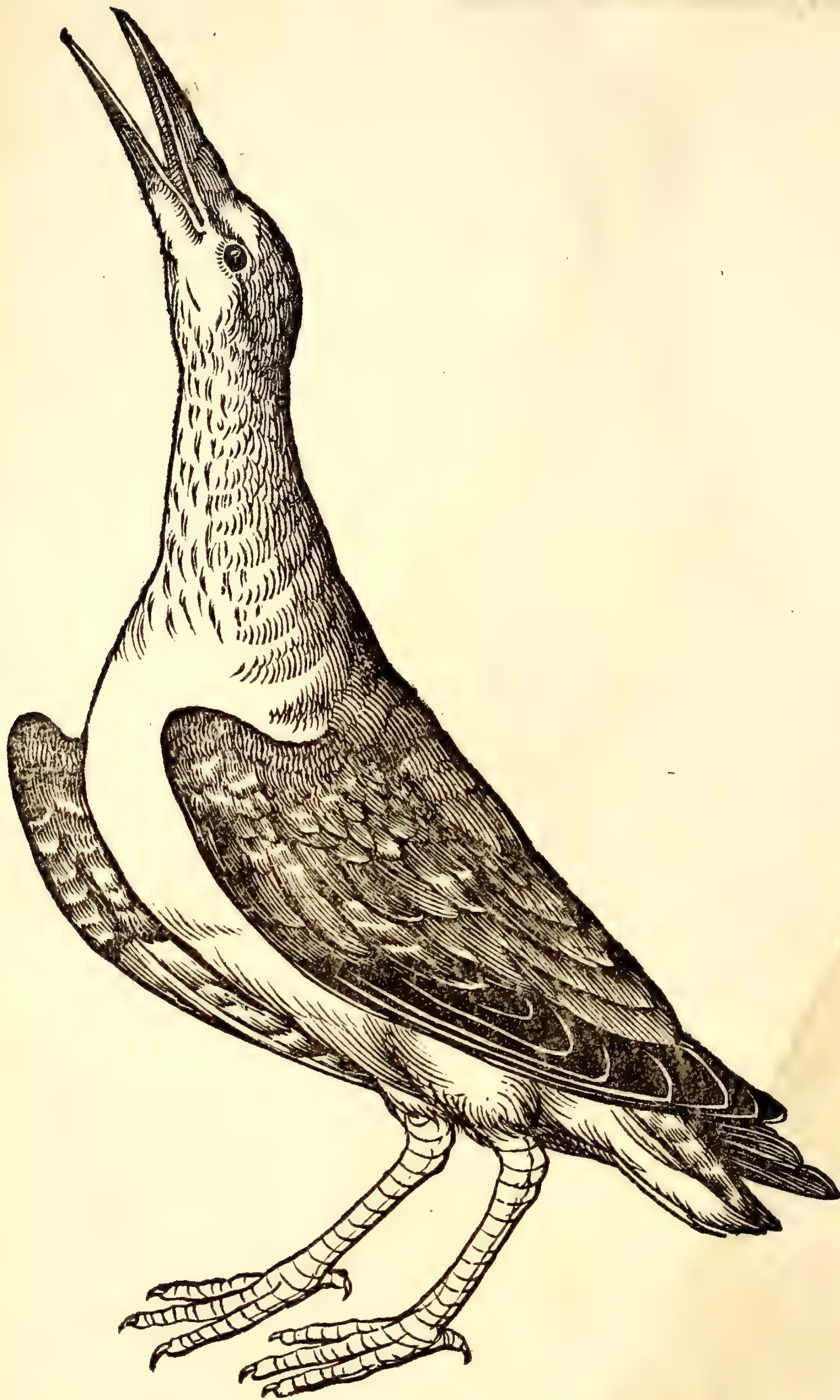


F. Rhodopus, à roſeo colore crurum.

GERMAN. Steingällyl.

F. Hypoleucos, à colore partium ſupinarũ (colli, pectoris, uentris,) qui purè candidus & abſq; maculis eſt: reliquũ corpus fuſcũ: crura quoq; fuſca cũ modico colore ruffo. Roſtrum nigrum, modicè flexũ anterius.

GERMAN. Fyſterlin.





F. Melampus, cruribus nigris.

GERMAN. Rotknillis.



F. Ochropus medius, cruribus pallidis, Minoris icon sequetur, magni præcessit.

GERMAN. Mattknillis.



F. Erythra, à colore rubro. Totū enim ferè corpus ei rubicundum est. Venter quidem albicat, sed rubro colore suffunditur. crura leucophæa sunt. Obscurior hic rubor in dorso est, & maculis nigris interceptus: clarior in alarum aliquot pennis: in quibus longissimæ ad rubricæ fabrilis colorem accedunt. Rostrū nigricat non absq; rubore, breuius q̃ plerisq; in hoc genere.

GERMAN. **Mattkern.** Audio ab alijs etiam **Rynuogel**/hoc est auem Rheni appellari paruam quādam in gallinularū genere, colore uariā, subfuscā, & alio nomine **Mattkern** dici.

F. Ochra, à totius ferè corporis colore subuiridi, sed sordido & obscuro: prona parte magis fusco. Caput, collum, pectus & alæ, punctis & maculis cādidis insigniuntur. cauda aliqua ex parte albicat. Rostrum partim nigricat, partim puniceum est. Crura, ut in Ochropodum genere, lutea.

GERMAN. **Wynkernnell.**





F. Erythropus minor. Maioris iconem superius habes.

GERMANICE Koppriegerle.



F. Ochropus minor, cruribus pallidis. Magni & medij icones præcedunt.

GERMANICE Riegerle.

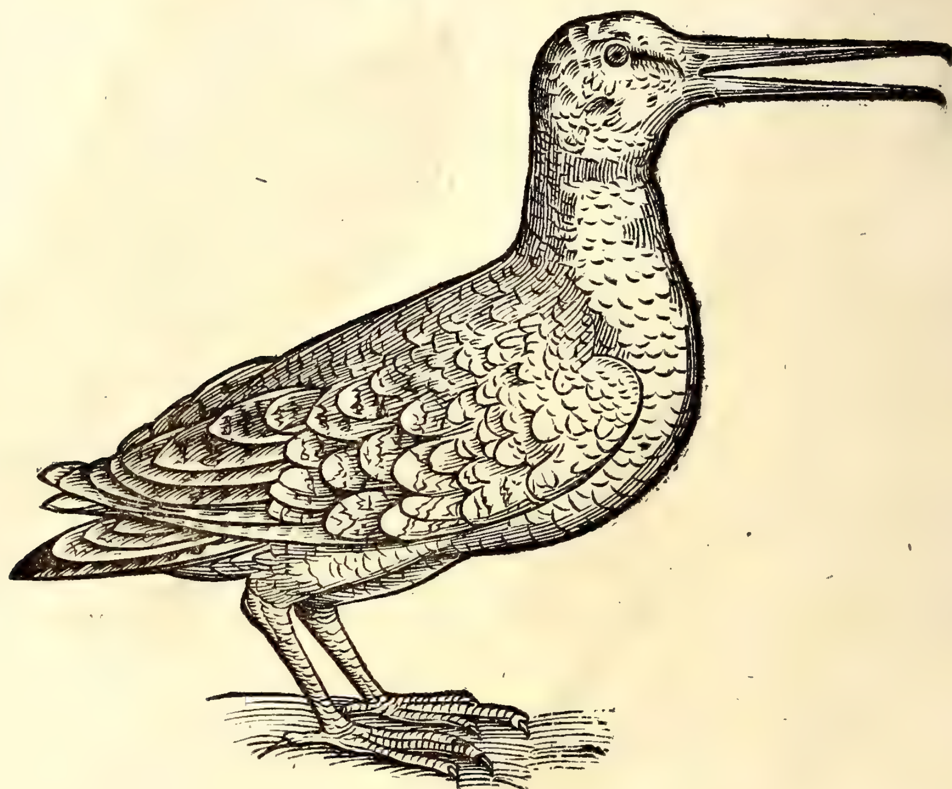


LATINE Rusticula uel Perdix rustica maior. Aristoteli Ascolopas: uel ut alibi melius legitur, Scolopax, ut Herodianus etiã habet. Gallinago, ut Gaza transfert. Auicæca Gallis quibusdam hodie ficto nomine, quoniam panthero retis genere tam facile capiatur, ut aliqui auem cæcam esse existimarint. **GRAECIS** hodie Xylorintha. Alia est Gallina rustica, ut Bellonius docet, quã nostri à corylis denominant: quæ tamen Perdicum potius generi, quàm Gallinarum cognata uidetur, & syluatica quædam aut montana Perdix esse.

ITALICE Gallina arcera, Arcia, Pola, Gallinaza, Gallinella, Beccassa.

GALLICE Becasse (alij c. geminant, Beccasse,) ac si rostricem Latine dicas. Becasse grande. Bequasse: alijs Videcocq, uel Vitcoc, ab Anglico nomine Wodcoc. quod Gallum syluestrem sonat.

GERMAN. Schnepf/Schnepfhůn/Rietschnepf/Grosser schnepf. Flandris Sneppe. Brabantis Neppe.



Versus Nemesiani.

Cum nemus omne suo uiridi spoliatur honore,
Fultus equi niueis syluas pete protinus altas
Exuuijs. præda est facilis & amœna scalopax.
Corpore non Paphijs auibus maiore uidebis.
Illa sub aggeribus primis, qua proluit humor,
Pascitur, exiguos sectans obsonia uermes.
At non illa oculis, quibus est obtusior, etsi
Sint nimium grandes, sed acutis naribus instat,
Impresso in terram rostri mucrone sequaces
Vermiculos trahit, & uili dat præmia gulæ.

Martialis distichon, sub lemmate Rusticulæ.

Rustica sum perdix. Quid refert, si sapor idem est?
Carior est perdix, sic sapit illa magis.

Alia est quæ simpliciter Rusticula dicitur, uel Rusticula palustris maior, cuius icon præcedit: alia uerò Rusticula syluatica, cuius hæc figura est, syluatica potius quàm palustris: unde & à Germanis uocatur **Waldschnepf/ Holtzschnepf**: maior superiore, cum Gallinam ferè æquet: & colore simili quidem, sed saturatiore, cruribus cinereis, uentre albicante, rostro minus longo, ut pictura ostendit, quam ab Argentoratensi aucupe eodemq; pictore accepi.



LATINE Gallinago uel Scolopax minor, siue Rusticula minor. Bellonius Ascolopacion etiam appellat, ficto nomine diminutiuo ab Ascolopace.

ITALICE Piczardella.

GALLICE Becasson, Becasse petite, Becassine, Becasseau. Vocantur & aliæ duæ auium aquaticarum species à Gallis eodem nomine Becassine. quarum prior ea uidetur esse, quæ à nobis Sametbünle nominata est supra pagina 101. ipse Cinclum Aristotelis esse suspicatur. posterior Gallicis tantùm nominibus ab eo uocatur Becassine la plus petite, id est, Gallinago minima: et Deux pour un, quòd cum dimidio minor sit Gallinagine maiore, duæ huius generis precio unius maioris uæneant: & obscœniùs Fouton, nomine Oceani accolis usitato, quoniã caudã præ cæteris ferè auibus subinde agitet: unde Cinclum minorem appellare licebit: & Germanico nomine ein Halbschnepflin. Vtraq; à Bellonio describitur, sed non pingitur. Lege etiam infra in fine paginæ 123. in Motacillæ genere, &c.

GERM. Herrschnepf/Härsneff/Harschnepf/Grasschnepf/Schnepflin.



Numenius ueterum, uel ei cognatus. Arquata maior, ut nos uocamus. Bellonius Elorium Aristotelis esse conijcit: & aliam quoque eius speciem paulò minorem inueniri ait, quæ Gallicè petit Corlieu uel Barge uocetur, (& ab aliquibus ab hac maiore non discernatur:) uidetur autem ea esse, cuius icon proximè sequitur, rostro nõ arcuato, sed recto, &c.

ITALICE Arcase, Torquato, Charlot, Tarlino uel Terlino, Spinzago: uel, ut Bellonius habet, Caroli, Insubribus.

GALLICE Corlis, uel Corlieu per onomatopœiam.

GERM. Brachuogel/ Kägenuogel/ (nos suprà Arquatam minorem etiã iisdem nominibus appellari diximus,) Wetteruogel/ Windvogel/ Grüy. Frisijs Schrye. Frisijs Orientalibus ein Wallop. Hollandis Hanikens. Anglis a Curlew uel a Whaupe.



Gallinulæ maritimæ genus, quod Venetijs uulgo Limosam uocant. Limosa & Totanus Venetijs dictæ aues, ut Iac. Dalechampius medicus rerũ naturæ peritissimus ad me scripsit, non sunt Ardeolarum generis, (pisces enim minimè captant:) sed Gallinulis aquaticis potiùs adnumerandæ. Bellonius pro Calidri scitè depinxit. Galli Equites (Cheualiers) uocant, ob crurum longitudinem: earumq́ colore distinguunt alteram ab altera, eam cuius pedes rubent & crura, uocantes Cheualier aux piedz rouges: alteram cuius è uiridi pallent, Cheualier aux piedz uerds. Sic ille. Colorem quidem rostri & crurum in Calidri suo rubere ait Bellonius: & in altera eius specie utrobiq́ nigrum esse. At in nostris, non idem est rostri qui crurum color, &c. Sed cum reliqua ferè congruant, color non poterit genus diuersum facere. cuius species etiam una uidetur quæ Barge Gallicè à Bellonio uocatur, Latinè Aegocephalus: quam imperiti quidam, ut proximè retrò monuimus, cum Arquata confundunt.

ITALICE Limosa Venetijs, Girardel ad lacum Verbanum, Leuersina circa Neapolim.

GALL. Cheualier. Vide in Latinis nominibus.

GERM. Ein meerhůn.



Gallinulæ maritimæ genus aliud, Venetis Totanus. Vide quæ cum præcedenti adnotauimus.

ITALICE Totano Venetijs, alibi Charlot: quod nomen potiùs ad Arquatam proximè dictam referendum est.

GALLICE Cheualier aux piedz rouges.

GERMANICE Ein ander meerhůn.



Falcata Latinè dici poteſt à roſtri figura. Ibidi cognata uidetur. Italis circa Ferrariam Falcinellus uulgò dicitur, ab aliĳs Ardea nigra, ſed impropriè. nã ardearũ generi illæ tantũ aues collo & cruribus proceris adnumerãdæ uidentur, quibus roſtrum eſt longiuſculũ & directũ. Color etiam huic aui niger nõ eſt, ſed uiridis ferè, pro diuerſo ad lucẽ poſitu uarians, ut in Vannello.

ITALICE Falcinello, Ayron negro.

GERMAN. Ein Weltſcher vogel/ wirt offt vm̃ Ferrar gefangen/ mag geneñt werden Ein Sichler od Sägiſer/ võ der geſtalt ſines ſchnabels.



LATINE Ardea uel Ardeola pulla uel cinerea, Ariſtoteli pella.

ITALICE Airon, Anghiron, Garza.

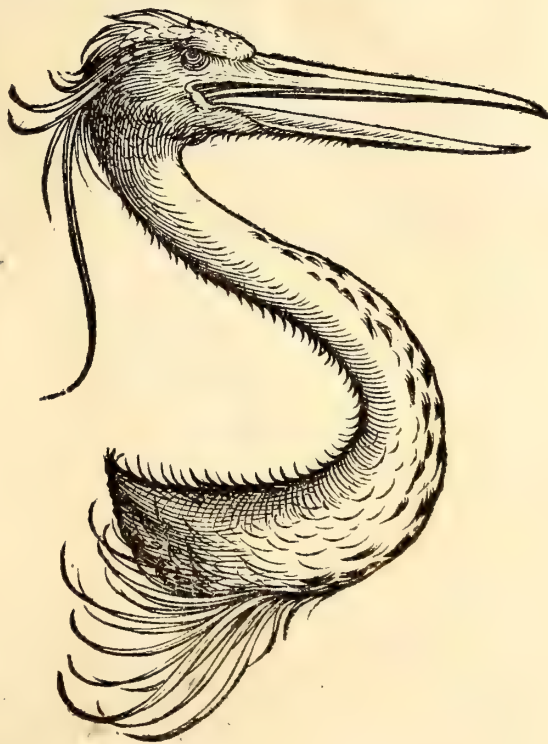
GALLICE Heron gris ou cendre. Sabaudis Airon uel Heyron.

GERM. Reiger/Reigel/Ein grauwer oder blauwer(áſchfarber)reigel/ Reiher/ Rayer/ Heerganß. Friſijs Rarg. Flandris Riegher.

LAT. Ardea cirrhata uel criſtata maior. Genus hoc ardeæ magnũ eſt, capite & collo candidis, dorſo & alis cinereis: ſed maiores alarũ pennæ nigricant. &c.

GERM. Ein reigel art/mag genennt werden Ein ſtrußreigel.

Alia Ardeæ ſpecies cirrhato ferè ſimiliter capite, pingitur à Bellonio: qui illam Gruẽ Balearicam eſſe ſuſpicatur, & Gallicè uocat Bihoreau: uel Roupeau, à rupibus in quibus nidificat ad Oceanum Gallicum. Quærendum an hæc ſit Quaiotto Italorum: de quo lege mox pag. 119.



LATINE Ardea alba, Albardeola. ITAL. Airon bianco, Garza biancha: alicubi Agroto, ut Bellonius putat. ſed hoc nomen Onocrotalo noſtro debetur, quem Itali corrupto ſcilicet antiquo nomine Onocrotali ſic uocitant.

GALLICE Heron blanc, Aigrette à uoce clara & magis ſonora quàm Ardeæ.

GERMANICE Wyſſer reigel.

IN Italia Ardeam albam duplicem obſeruaui, unam fuſca ſeu cinerea maiorem, Itali Girono uocitant: alteram minorem, quæ iiſdem Garzetto uel Garietto, uel Gargea nominatur. hæc etiam cirrho ſeu criſta uerticis aliquando inſignis reperitur. Bellonius Pelecanum noſtrum, uel Plataleam, quã dedimus ſuprà pag. 92. Ardeolam candidam facit, quoniam Ariſtot. libro 8 cap. 3. roſtrum latum porrectúmq; ei tribuit: eam uerò quam hic exhibemus Ardearum quoq; generi adnumerans, eam eſſe ſuſpicatur, quam Gaza Albiculam nominauerit ex Ariſtotele, alio nimirum uſus codice quàm Aldus & alij quidam, in quibus Græcè nullũ nomen Albiculæ reſpondet Ego Ardeæ albæ nomen commune fecerim ad ſpecies tres, quarũ una alio nomine Platea uel Pelecanus dicatur: altera quæ pullæ uel cinereæ æqualis aut etiã maior eſt, generis tantùm nomine uocetur, Ardea alba: de qua ſcribit Bellonius lib. 3. cap. 3. Hiſtoriæ auium, nec pingit: quòd ſolo colore, ut inquit, à pulla differat tertia minor, quam hîc exhibemus, quæ rectè Ardeola alba uocabitur: quamuis ueteres nõ ita exactè diſtinxerint.



LATINE Ardea stellaris maior. Hoc genus compositum uidetur ex ardea fusca & stellari minore, quæ propriè ueterũ stellaris uidetur. Elaphis Oppiani fortè, aut cognata. Vide quæ scripsimus supra inter Gallinulas aquaticas, pagina 105.

ITALICE Ruffey, circa lacum Verbanum, fortè à colore ruffo colli & uentris.

GERMANICE. Grosser rotreigel.

Cognata huic & similis est ardea Quaiotto dicta circa Adriaticum mare, iride oculorũ similiter flaua: quæ cum ad ætatem peruenit cirrhos à capite retro oblongos tendit, albos, in extremitate nigros, &c. Vide caput Ardeę cirrhatum superius pagina 117.



LATINE Ardea ſtellaris Plinio & Ariſtoteli, quòd punctis tanquam ſtellis eleganter picta diſtinctaq; ſit. Vocatur & Ocnus. Bellonius eandem Taurum à Plinio dictam eſſe conijcit. Butorius uel Botaurus (quaſi Bos taurus) recentioribus à mugitu quem ædit roſtro in terram paluſtrem inſerto, uel inter harundines.

ITAL. Trumbono, Tarabuſſo, Terrabuſa, Aigeron. **GALL.** Boutor. Armoricis Galerand. **GERM.** Urrind/Meerrind/Moßkü/Moßochs/Rortrum/Rordump/Rordumpf/Rordumel/Rorreigel/Moßreigel/Lorrind/Waſſerochs/Mor/Dompshorn/Erdbüll/Hortybel/Pickart/Fauſer. Friſijs Reidommel/Roſdam. Sunt qui Gallico nomine corrupto Pittouer appellent.



LATINE Ciconia, Ibis alba Herodoto, ut Bellonius suspicatur. Vide supra Ordine III. in Ibide.

ITALICE Cigogna, Zigognia.

GALLICE Cigogne.

GERMANICE Storck/Storch. Saxonibus Ebeher. Rostochij & alibi Adebar uel Odeboer. Flandris Houare.



Ciconia nigra, cuius ueterum nemo meminit præter Albertum Magnum. Genus ciconiæ (inquit) dorso omnino nigrum (si eminus uideas: sin propius, in nigro subuiride apparebit, cum cœruleo & pauco purpureo mixtum, ut in Coruo syluatico & Vanello ferè,) uentre subalbum: quod non in locis habitatis ab hominibus, sed in paludibus deserti nidificat. Reperitur multis Heluetiæ locis desertis & montanis.

GERMANICE Schwartzer storck.



LAT. Cinclus, ut Turnero placet. Auicula (inquit) quam ego cinclũ esse puto, galerita paulò maior est, colore in tergo nigro, uentre albo, tibĳs longis, & rostro neutiquam breui. Vêre circa ripas fluminum ualde clamosa est & querula. breues & crebros facit uolatus. Aliã auẽ Cinclum esse suspicatur Bellonius, de qua scripsimus suprà in Gallinagine minore pag. 112.



GERM. Lyßklicker/ circa Argentinam. alibi Steinbicker/ & Steinbeysser. Nostrates hoc postremo nomine Coccothraustem nostrum appellant.

F. Mer.

F. Merula aquatica uel riualis.

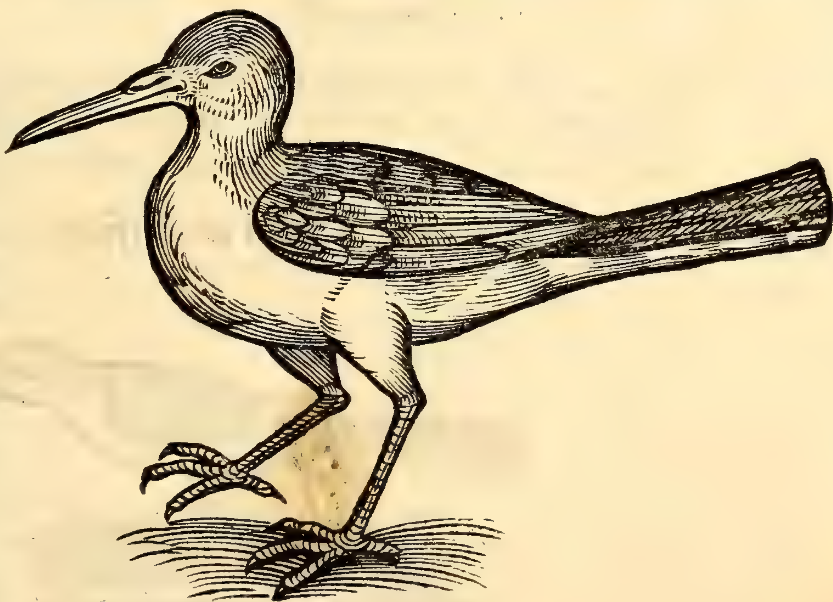
ITALICE Folor uel Folun d' aqua, Lerlichirollo, circa lacum Verbanum.

GERMAN. Wasseramsel / Bacchamsel. Cæterum Eberus & Peucerus in Saxonia etiam palmipedem auem minimam in mergorum genere, quam Vrinatricem ueterum esse putant, Germanice nominant Wasseramsel / & Schwartztücherlin / id est merulam aquaticam, & mergulum nigrum. Georgius Agricola merulam interpretarur Amsel & Sehamsel / marinam quoque uel maritimam quandam merulam esse aut dici insinuans.



Motacillæ genus, fortè Tryngas Aristotelis, aut Schœniclus, id est iūco, ut Gaza uertit.

GERM. in Misnia Pilwenckgen / uel Pilwegichen / nomine composito à sono uocis, et ab agitatiōe caudæ, uel Pilente / à quadā similitudine cū anate. quanquam palmipes nō est, & rostrū longū, (molle et colore cinereū) ac alta crura habet. Eius duo genera sunt, maius & minus. Minus est cuius picturam damus, magnitudine merulæ, tergum ei cinereum, uenter albus. alæ & cauda superiore parte cinereæ, inferiore cum albo distinctę. Quærendū an aliqua Gallinaginis minoris aquaticæ species Bellonij, (de quibus suprà scripsimus pag. 112.) cū harum alterutro genere conueniat.



Motacilla quam nostri albam cognominant. Albicula uel Albicilla uno nomine uocari poterit. Legitur quidē Albiculæ nomen inter aues caudam motitantes in Gazæ translatione ex Aristotele, sed quod ei respondeat nomen Græcum nullum reperio. Bellonius in Historia auium hanc auiculam non solùm Motacillam, sed & Culicilegam (Cnipologon) Aristotelis nominat, cognomento cineream, ut à sequente distinguat: addit & Susuradam uocari, nec exprimit qua dialecto. in Singularibus Obseruationibus à Græcis uulgò Culicilegam non hanc, sed sequentem sic nominari scribit. Est & altera Motacillæ huius cinereæ species minor, eodem teste.

ITALICE Balarina, & circa lacum Verbanum Geron.

GALLICE Lauandiere, quòd circa aquas iuxta mulieres lotrices uersetur, uel quòd similiter ut illæ podicē asſiduè agitet. Enguane pastre, circa Monspessulū, nisi id nomen sequenti potiùs debeatur. Sabaudis Colapa.

GERMAN. Wysse oder grauwe wasserstelz oder bachstelz/ Quickstertz/Wegestertz: alicubi Klosterfreuwle/ id est Monialis, ab albi & nigri colorum distinctione.

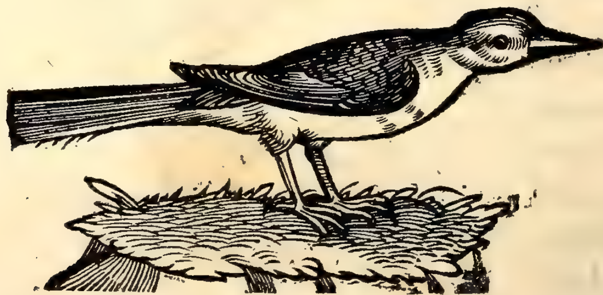


Motacilla flaua, quā aliqui Florum esse putant. Huic quoq; nomina conueniunt quęcunq; superiori, flauæ tantum differentia adiecta. Sed habet etiam peculiaria sua nomina. Bellonius hanc Culicilegam (Aristotelis) alteram nominat, superiorem distinguendi causa cineream cognominans.

ITALICE Cotremula.

GALLICE Bergerette, uel Bergeronnette iaulne, ut Bellonius scribit: quod pastorum instar pecora frequentet. Battequeue, Battelessifue, Battemara. Sabaudis Aussecue uel Haussequeue.

GERMANICE Gälbe wasserstelz.



Charadrius, ni fallor, Aristotelis hæc auis est: Gaza Latinè hiaticolam dici posse scribit, quod circa fluminum alueos & riuorum charadras, siue hiatus riparum uersari soleat. Alibi Rupex ab eodem transfertur. Alia eius nomina nescio: nisi ITALICE Coruz: & GERMANICE alicubi Triel uel Griel nominetur, ut quidam nobis retulerunt.



PORPHYRIONIS ET HORTVLANAE PICTVRAS SERO *nacti sumus, quare extra suos Ordines positæ sunt. Hæc ad Ordinem sextũ post Alaudam referri poterit, ille ad Ordinem tertium post Gruem.*

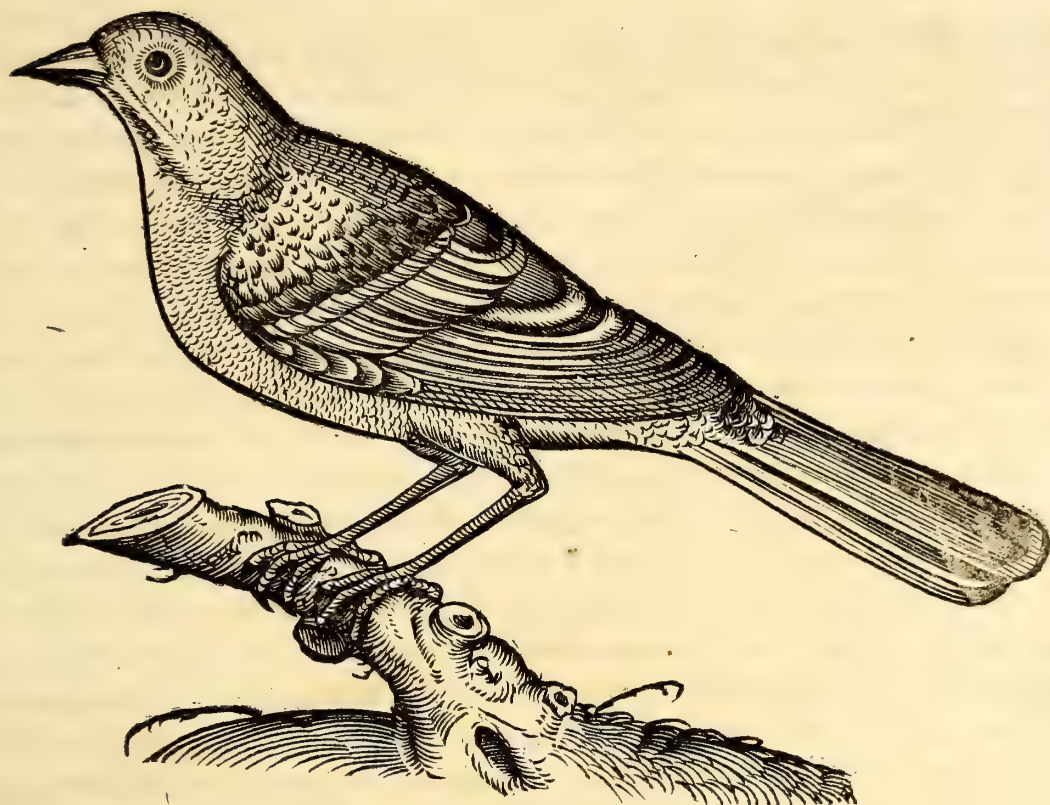
Porphyrion HISPANICE Telamon.

GERMAN. Ein frembder vogel / möchte in Tütsch genennt werden ein Purpurvogel: darumb daß er die füß vnd schnabel purpurfarb oder rotlacht hat / die fädern am̃ gantzen lyb sind blauw.



Hortulana, ut circa Bononiam uulgò uocatur. Fortè Miliaria ueterum.

ITALICE Ortolano. GER. Ein frömder vogel/in Italia gemein vmb Bononi: mag in Tütsch genent werden ein Weltscher gilbling.



AVIVM ORDINES OCTO fecimus: qui sunt,

PRIMVS, De auibus rapacibus carniuoris diurnis.

II. De rapacibus carniuoris nocturnis.

III. De cæteris auibus aëreis seu uolacibus, quæ rapaces non sunt: & primũ de maioribus, deinde de reliquis mediæ magnitudinis. Minores ad ordinem quartum differuntur.

IIII. De generis eiusdem auibus minoribus (siue auiculis,) frugiuoris primum, dein uermiuoris.

V. De terrestribus seu de humiuolis auibus, quæ pulueratrices sunt: & primũ de mansuetis, quibus etiam columbas adnumeraui ex sententia Aristotelis, etsi Gybertus Longolius columbas inter aues pulueratrices rectè numerari non putat.

VI. De pulueratricibus feris seu syluestribus, maioribus primũ, quæ ferè gallinacei generis sunt: deinde minoribus.

VII. De auibus aquaticis Palmipedibus: quæ uel in aquis natant, ut Anatum & Mergorum genera: uel circa aquas uolitant, ut Lari & aliæ quædam. His adduntur etiam non palmipedes, sed circa aquas uolare solitæ, ut ripariæ.

VIII. De auibus aquaticis illis, quæ non in aquis, sed circa aquas degere solent, & circuire potius quàm circumuolare: ut cum aliæ quædam, tũ gallinulæ aquaticæ uel trochili aquatici à nobis in genere dicti. sunt autem fidipedes omnes, non palmipedes, & plerœq; cruribus longiusculis. Postremo de motacillis quibusdam.

FINIS.

CL. V. IOHANNI PARKHVRSTO, ECCLESIAE CLIVIENSIS IN ANGLIA ANTISTITI, DOCTRINA ET PIETATE INSIGNI, Conradus Gesnerus Tigurinus S. D.



SVauissima illa recordatio raræ benignitatis et iucundissimæ comitatis tuæ, aliarumq; uirtutũ ac eruditionis eximiæ, (quibus mihi etiam inter cæteros qui hîc sunt eruditos postremo, dũ in clarissimi theologi Rod. Gualtheri ædibus per años quatuor & amplius, affatim frui licuit,) vt sæpissime in animũ mihi subit, ornatissime Parkhurste, ita mirificũ tui desideriũ subinde excitat. Atque hoc ipsum est, quod nunc te, quanuis tanto terræ marisq; interuallo remotum, ac dulcissimæ patriæ Dei gratia restitutum, aliquo munusculo vt salutem, & memorem tui futurum perpetuò animum declarem, inuitat simul ac impellit. Accipe igitur lætissima illa candidissimaq; fronte, (qua uiros bonos & amicos tuos exhilarare soles: quam ne exilium quidẽ illud, quod Verbi Dei gratia fortissimè tandiu sustinuisti, tibi excussit,) hanc de aliquot Auibus quantulamcunq; Accessionem, argumentum doctrina & præstantia tua longè inferius, non iniucundum tamen spero tibi futurum. memini enim te aliquid nostris aliquando siue Musis siue nugis tribuisse. Quod si authoritate tua effeceris, vt viri aliqui docti apud vos, illarum auium quæ in Anglia reperiũtur vltra eas quas hîc exhibui, effigies mihi communicent, librum hunc aliâs ijs ipsis iconibus, & alijs fortè (si quas aliunde interim nanciscar) Domino Opt. Max. vitam largiẽte, augendum curabo. Hoc autem fœlicissimè omnium præstare mihi poterit Gulielmus Turnerus vester, vir multijuga eruditione insignis: qui primus ferè nostro seculo (ceu Phœnix quidam è cineribus eruditæ antiquitatis enatus) Auium historiam suis scriptis magna cũ laude illustrauit. Poterit & Io. Caius, medicus ille & philosophus summus: à quo imagines tũ Auium tum aliarũ animantium, vnà cum descriptionibus accuratè ab eo perscriptis, hactenus permultas accepi. sed neq; Io. Falconerus, vt spero, theologus simul & medicus præclarus, mihi deerit. His Angliæ vestræ ornamẽtis vt me meaq; studia etiam atq; etiam commendes, vehementer te rogo. Sic enim fiet vt Bellonio Lutetiæ apud Gallos, Benedicto Textore Geneuæ inter Sabaudos, Gesnero autem tuo in Heluetijs, Auium historiam excolentibus, Dei architecti & creatoris omniũ bonitas ac sapientia immẽsa, in hac tãta varietate naturæ, hoc in genere vel maximè vocaliusq; se exerentis, plenissimè cognoscatur. Nec est quòd aliquis metuat vel obijciat, multis & magnis libris ingenia obrui. quò studiosius enim hæc inquiruntur, eò magis subinde, & nomina singulis conuenientia, et naturæ deprehenduntur: vnde fiet, vt exoriatur proculdubio breui aliquis, qui nostris hisce præuijs laboribus adiutus, veriora vtilioraq; quàm breuissimè omnia complectatur: ad quod efficiendum ego viam & aditũ alijs sternere ac præparare, quoad vixero, non desinam. vtinam verò hoc breui ac bonis auibus aliquis perficiat. VALE vir clarissime, cum vxore honestissima & amicis omnibus. Saluere cupio apud vos, præcipuos doctrina, pietate authoritateq; viros, dominos mihi honorandos, Robertum Horn, Io. Iuellum, Thomam Samsonum, Iacobum Pilkintonum, Richardum Chambers, Thomam Leauer, Thomam Spenserum, Laurentium Humphrydum: & quos iam prius nominaui: & insuper alios pios ac eruditos viros, qui me nouerunt aliquando. nomina enim singulorũ iam non occurrunt. Salutant te & illos omnes ecclesiæ nostræ antistites et ministri, imprimis Rod. Gualtherus hospes tuus, et Heinrychus Bullingerus cum tribus generis, Ludouico Lauatero, Huldrico Zuinglio, et Iosia Simlero: itẽ Petrus Martyr, Io. Vuolphius, Io. Frisius, & alij viri boni. Iterum Vale. Tiguri, quinto Kal. Martias, Año salutis M. D. LX.

AD LECTOREM.

HACTENVS, benigne Lector, Auium Eicones prius etiam editas, dedimus: nomenclaturas tamen aliquot addidimus aut emendauimus, (ex collatione præſertim noſtrarum Iconum cũ ijs quas Bellonius in Gallica ſua Auium hiſtoria dedit, quantum per anguſtiam temporis licuit,) & alicubi breuiſsimas deſcriptiones, ne nimium chartæ uacaret. Deinceps aliquot nouas non editas hactenus à nobis aut alijs, per amicos nacti, ſubijciemus: & deſcriptiones quibuſdam addemus uberiores paulò, quod eæ in uolumine Auium hiſtoriæ non reperiantur.

AD ORDINEM I. DE AVIBVS rapacibus carniuoris, diurnis.

HALIAEETVS, id eſt, Aquila marina: quæ plurimum damni adfert ſua piſcium uoracitate, in aquis marinis præſertim. Eſt genus Aquilæ paruum, inquit Albertus, quod Aquila piſcium uocatur (à Germanis.) Huius pes alter digitos membranis iũctos habet, ad natandum idoneos: alter fiſſos, ad apprehendendum, &c. Idem recentiores quidam parum Latini de Aurifrigio aue ſcribunt: quod nomen ab Oſsifrago corruptum ſuſpicor, (ſicut & Gallicum eius nomen,) non quod auis eadem ſit, ſed quia ſimilis. Memini & Burgundum audire, qui idem de Coruo piſcatore Burgundis dicto referebat. Sed an Haliæetus in Burgundia inueniatur, dubitari poteſt. In eicone quam damus à Io. Caio Anglo medico præſtantiſsimo communicatam, ſimiliter in utroq; pede fiſsi ſunt digiti, nullis iuncti membranis: quod itidem in Bellonij pictura apparet. ¶ Haliæetos (inquit Io. Caius) id genus aquilæ eſt, quod ex mari lacubusq; prædam quærit, unde nomen inuenit. Is magnitudine Milui eſt, capite albis & fuſcis diſtincto lineis, ut merlino: roſtro aquilino: oculis in medio nigris, in ambitu aureis: lingua ferè humana, niſi quòd ad radicem utrinq; habet appendicem: colore per ſumma aſturis, per ima albo: gutture maculis notato ruffis ut & uentre, pectore medio purè candido: crure craſſo & ſquamoſo: pede uncungui & cœruleo. digitis quatuor per ſuperna ad dimidiam longitudinem etiam ſquamoſis, ad reliquam inciſis, per inferna aſperis & aculeatis tenacitatis cauſa: & his tam ualidis, ut flexos uix ulla ui extendas. Prædator is eſt piſciũ, diſcuſsis decidentis corporis impetu aquis, ex eiſq; uiuit. & quamuis ex piſce uiuit, fidipes tamen eſt utroq; pede, non altero palmipes ut uulgus putat. Supra magnitudinem corporis alæ longitudo eſt, quæ ad pedes Romanos duos & digitos undecim extenditur. Inoleuit opinio iſtic apud noſtrum uulgus in Britannia, eam ineſſe uim naturalem huic aui, ut quem conſpexerit piſcem, eum ſe quàm mox re ſupinare & conuertere, atq; ad ſummam aquam aſcendere, in eaq; fluitare ut ſopitum, quò facilior præda ſit uolanti. ideoq; eius adeps ſtudioſius aſſeruatur à noſtris piſcatoribus, quòd eandem uim habere creditur. frequentes ſunt apud nos in maritimis locis & Vecti inſula. Noſtri an Oſprey uocant. Moribus placidus eſt & tractabilis, & famis patientiſsimus. uixit enim ſeptem dies ſine cibo, & in alta quiete: niſi ſi hoc non mos fecit ſed fames, quæ omnia domat. Carnem oblatam recuſauit: piſcem non obtuli, quòd eum ex hoc uiuere didici. Caro illi nigra eſt.

ITALICE Aguiſta piombina, id eſt Aquila plumbina, ab eo quod è ſublimi in aquam præceps plumbi inſtar rectà feratur: quod in mediterraneis etiam circa ſtagna facit Aquila anataria dicta.

GALLICE Orfraye uel Offraye, ab Oſſifrago nimirum corrupto nomine ſicut diximus. Poterit etiam Aigle de mer uocari. A Burgundis audio Crot peſcherot, id eſt, Coruum piſcatorem dici.

ANGLICE Oſprey, corrupto nimirum Gallico nomine.

GERMANIS maritimis Vißhärn / noſtri ſcriberent Fiſchärn / Fiſchadler / id eſt Aquila piſcium. Mag auch ein Meeradler genennt werden.



AD ORDINEM II. DE AVIBVS NOCTVRNIS.

Caprimulgus, Aegothelas, depictus ad ſceleton à Petro Bellonio nobis donatum, magnitudine ferè Merulæ, hoc eſt, dupla ꝗ hîc exprimitur. Roſtrum ei breue, exiguum, tenue, ſuperiori eius parte leuiter adunca. extremitas acuta & anguſta eſt, ad caput ualde latũ. fauces amplæ. Crura ad pedes uſqꝫ hirſuta. Digiti pro portione perparui & tenues. Vnguiculi illius qui medium digitum prælõgum armat, ſquamæ ab altera parte ſerratæ ſunt. Cauda, ut apparet, longa. Color toto corpore uarius, partim fuſcus, partim maculis ruffis diſtinctus: in cauda dorſoqꝫ, & minoribus alarum pēnis admodum uarians & punctis notatus. Species tota nonnihil ad Apodem uel Cypſelum accedere uidetur. In libro quidem de auibus Gallicè edito, aliam auem Vlularum opinor generis, pro Caprimulgo exhibuit Bellonius: de qua leges ſuprà pag. 16. poſtea uero illum, quem hic damus, ceu ueriorem agnitum ad me miſit: cuius antea etiam pēnas, Caprimulgi nomine à doctiſſimo Turnero acceperã. Horũ ego auctoritati facilè acquieſco.

GER. Mag ein Milchſuger/oder Geißmelcher genēnt werden/den Teüſchen (ſo vil mir ietz zů wüſſen) vnbekãt: wirdt etwan in Franckrych gefunden.



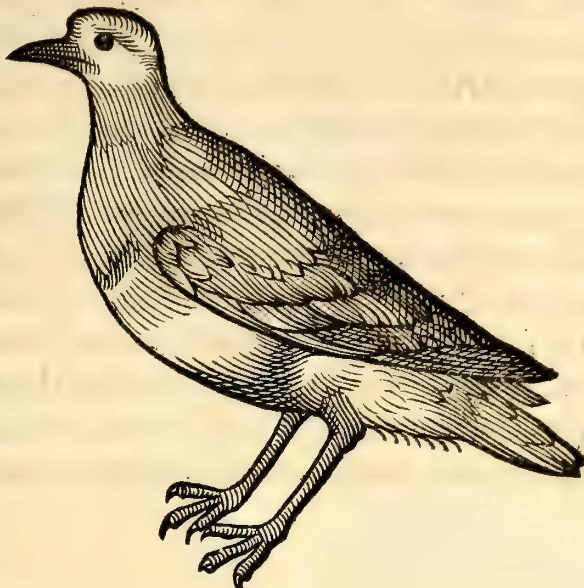
AD ORDINEM III. DE AVIBVS VOLACIBVS, QVAE rapaces non ſunt, maioribus ac medijs.

PICA Breſsillica, cuius roſtro Io Ferrerius Pedemontanus ſummæ eruditionis uir me donauit, quod hîc expreſsi, reliquum corpus ex Galliæ Antarcticæ deſcriptione Andreæ Theueti Gallicè edita adieci. Roſtrum hoc permagnum (inquit Ferrerius) auis eſt cuiuſdam ex Breſilla regione allatum: non maioris (ut referunt qui ex illis locis ad nos reuertuntur) Pica noſtra. Is qui mihi hoc roſtrum pertulit, eam auem refert nutriri pipere: quo quidem uoraciſsimè repletur, & non digerit, ſed ſtatim egerit. atqꝫ eius piperis egeſti magnum apud illius regionis incolas eſſe uſum, potiùs quàm alterius ex arbore recenter collecti. Perſuaſum etenim habent, uim piperis illic maximam, ſic ab auicula domari, ut minùs utentes eo lædat. Et pleraqꝫ alia de eadē aue referunt, quæ omnia an uera ſint, non facilè dixerim. Hæc ille. qui poſtea etiam pellem de pectore cum plumis aureo uel croceo colore ſplendidiſsimo pulcherrimoqꝫ inſignibus, (reliquum corpus nigrum eſt, niſi quod caudæ initium & extremitas rubent,) ad me miſit. Roſtrum ei ferè craſſius & longius eſſe quàm reliquum corpus tradit Andreas Theuetus: quod eò faciliùs credimus, quoniã tenuiſsimũ inſtar membranæ, & ferè pellucidum, leuiſsimumqꝫ & cauum eſt, aërisqꝫ interni capax: quamobrem hoc etiam ei peculiare, quòd odorandi meatu careat. in tanta enim tenuitate ut facilius penetrant odores: ita ſi quid apertum fuiſſet, facilè frangi potuiſſet roſtrum. quod idcirco etiam denticulatum à natura factum uidetur, ut minore ui aliquid ſecaret. An uerò etiam aër obiter circa hos ueluti dentes, quibus roſtrum penitus claudi prohibetur, ſe inſinuat ad fauces & arteriam? Auis ipſa ab hac roſtri magnitudine Burhynchus aut Rampheſtes (ſicut & piſces quidam) appellari poterit. Toucan ab Americæ incolis uocatur. Lege Theuetum cap. 47. libri iam citati.

GERM. Ein Indianiſcher vogel/glych vnſeren Aegerſten/vſgnomē den ſchnabel. Ein Pfeffervogel/Pfefferfraß.

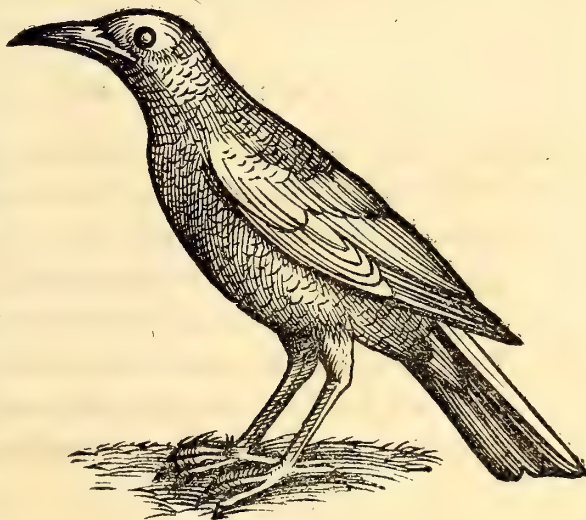


Morinellus Anglorũ, cuius effigiem & descriptionem Io. Caius Anglus ad me dedit: Mitto (inquit) ad te etiam Morinellum auem, nobis cum Morinis comunem. Stulta admodum est, sed in cibis delicata, & apud nos in summis delicijs. Capitur noctu ad lumen candelæ pro capientis gestu. nam si is expandit brachium, extendit & illa alam: si is tibiam, & illa itidem. Breuiter quicquid gerit auceps, idem facit & illa, ita humanis gestibus intenta auis, ab aucupe decipitur, et rete obuelatur. Auis parua est, magnitudine sturni: tribus tãtum digitis anterioribus, posteriori nullo, uertice nigro, genis candidis, Coturnicis ferè colore, si cinericei parum admisceas, potissimum circa collum. Morinellũ uoco duplici de causa, & quod auis est apud Morinos frequentissima, & quòd auis stolida est, quæ stultitia Græcis μωρότης dicitur: eã ob rem nostri **Doterelle** uocant.



GERMAN. **Ein vogel gmein in Engelland/ Doterelle genannt: möchte von siner thorheit wägen ein Thor genannt werden/ ꝛc.**

Passer solitarius à recentioribus, Alberto magno & alijs, hodieq; uulgò Germanis, nominatur Merulæ genus fuscum, minus Merula, suauissimè canorum: cognatum, ni fallor, Cyano, hoc est Merulæ cœruleæ, tũ genere & magnitudine, tum cantus suauitate, tum loco: quoniam similiter in saxis, præsertim montium, degit. unde Cyanũ Græci hodie uulgò Petrocossyphum uocant, Germani à colore **Blawvogel**. Merula hæc fusca, quoniam super tectis & saxis solitaria cantillat, Passeris solitarij nomen aliqui indiderunt: ex sacris literis nimirum: quoniã Psalmo 102. Passer solitarius in tecto nominatur. sed rectiùs Merulam solitariam, q̃ Passerẽ solitariũ appellaueris: quanq; Merulæ omnes ab eo denominantur, quòd meræ, id est, solæ uolitent. Aristoteles Merulam fuscam appellat, nos aliud quoq; genus Merulæ fuscũ habemus, montanum uulgò cognominatum, quod cantus gratia nemo alit. Non reperitur in nostra regione Passer hic solitarius: sed ab Italis aut Rhætis, qui nobis transalpini sunt, mittitur. Mediolani & Geneuæ in foro aliquando magno precio uendi audio. Falconarius Friderici imperatoris ad remedia quædam utitur fimo passeris Indici siue solitarij: uel eius loco, passeris comunis. Iconem eius ab Aloisio Mũdella medico eximio missam, in Auium historia etiam posui, quæ in prima Iconum editione nescio quomodo nos subterfugit.



ITALICE Circa Tridentum Merulo solitario nominatur. Albertus Romæ Merulum stercorosum uocari scribit, quòd in latrinis antiquis & rimosis degat. Iuxta Larium lacum uel hanc, uel Cyanum potiùs, Passerem montanum uocant.

GERMAN. **Passer solitari**/ nomine ab Italis, à quibus petunt hãc auem, accepto. Posset autem uocari **ein Steinamssel**: uel **ein grawe Steinamssel**/ Cyanus uerò **ein blawe Steinamssel**.

Cyani Aristotelis hæc dum scribo, iconẽ Godefridus Seilerus Augustanus, admodũ adolescens & supra ætatem eruditus, (Geryonis Seileri nobilissimi medici & Archiatri Augustæ, maximæ spei filius, & Raphaëlis I. C. præstantissimi, Comitisq́ Palatini frater,) ad me misit, ad uiuũ depictã, unà cũ descriptione, quam hîc subijcio. Cœrulea auis (der Blawvogel/ oder Eyßvogel: sed posterius nomen, Alcyoni fl. ut quidam uocant, potiùs conuenit) uescitur grossiori illo & minus contrito quod à farina hordeacea seiungitur, ac cum lacte recenti commixto. Cantu suaui admodum atq; iucundo, uarijq́ generis. multos enim maximeq́ uarios sonos à cæteris auibus, quibus cum fuerit, exiguo temporis spacio, si præcipuè tenella ac nuper è nido recepta sit, discere solet. atq; ita cantus eius multiplex est, ut ad certum quoddam genus referri nequeat. Qui pullos è nido suffurari conantur, obuelare penitus faciem coguntur propter parentes: qui suos tueri strenuè conseruareq́ student, cui rei dum intenti omni studio sunt, & hostem depellere conantur, oculos tantummodo eius obseruant, quos si uel minimum attingere liceat, gaudẽt ac uictores sese agnoscunt. oculos enim hominis confodere rostro conantur.



AD ORDINEM IIII. QVI EST DE AVICVLIS.

Godefridus Seilerus Augustanus, unà cum Cyano superiùs exhibito, CHLORIDIS peregrinæ etiam, quæ è Canarijs insulis aduehitur, imaginem dedit: quam hoc loco posuissem, nisi per omnia Chloridis illam speciem, quam uulgò Citrinam nostri cognominant, suprà à nobis positam, coloribus, figura, magnitudine, & (ni fallor) etiam uoce cantuq́ ita referret, ut uix distinguas. Vescitur (inquit) auicula hæc semine lini uel papaueris apud nos: in natali autem solo, saccharo incocto pascitur. Cantus ei omnium dulcissimus: uox ualde canora, ac mirum in modum sonora: qua inter omneis alias similes excellit.

Ad Ordinem

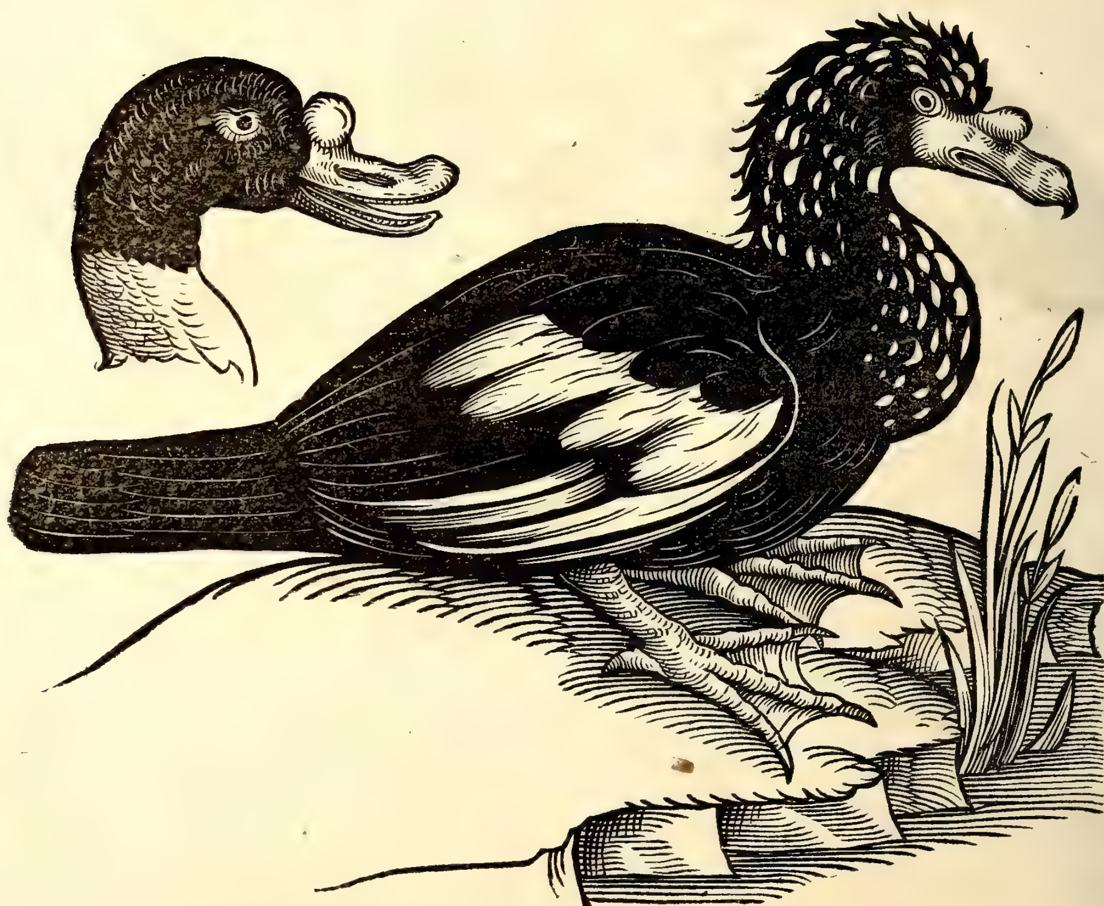
AD ORDINEM VII. DE AVIBVS AQVATICIS PALMIPEDIBVS.

Anatis Indicæ rara quædam species, cuius eiconem Io. Thannmyllerus F. chirurgus egregius, Augusta Vindelicorum ad me misit. Caput ei albicat, ut pictura ostendit. Rostrum, crura, cauda, & extremæ longissimæ alarum pennæ, atri coloris sunt. reliquum corpus, concolor fermè, ruffum aut rubricæ fabrilis colore, (non qui rubricæ est, sed lineæ ex ea ductæ,) alarum tamen partes quædam albicant: in masculo aliquid etiam punicei & uiridis coloris per alas spectatur. Collũ supremum angusta linea nigra ambitur.

GERMANICE Ein bsundere frömbde art der Indianischen Enten.



Anas Indica alia, cuius picturam doctiſſimus Cardanus miſit. Corpus undiq; nigris pennis integitur, candidis alarum maculis exceptis per tranſuerſum & ſecundum longitudinem: & candidis in capite, collo ac pectore punctis: ſicut in icone à prælo ſtatim apparet, nullis à pictore coloribus inductis, ſed crurum & roſtri color cinereus uel corneus eſt. Pars oculis ſubiecta, & roſtri poſterior pars cum tuberculo illo rotundo, ut apparet, egregiè rubent. Anatis iam deſcriptæ figuram integram poſui: alterius uerò quam Rondeletius miſit, caput duntaxat cum collo expreſſi. Maritima eſt (inquit ille in epiſtola ad me) in ſtagnis degẽs, & criſtata, ſatis rara apud nos, nec aliud addit, niſi quòd ex Anatum genere eſſe ſuſpicatur, in quo facile ei aſſentior, cum palmipes Anatum inſtar ſit, & roſtrum ſimile habeat: cui hoc peculiare in Anatum genere quòd reſimum eſt: tuberculum rotundum cum Indica ei adiuncta commune habet, à quo globiroſtram aut ſphærorhynchum cognominare licebit, diſtinguendi cauſa ab alijs Anatibus. Crura etiã ei pro portione q̃ alijs proceriora uidentur. ea roſeo (roſæ ſylueſtris) ferè colore rubent, ſicut & roſtrum cum tuberculo. Caput nigricat, non ſine uiridibus exiguis maculis. In pectore color rubricæ fabrilis eſt: albus in collo: reliquum corpus albo fuſcoq; diſtinctum.



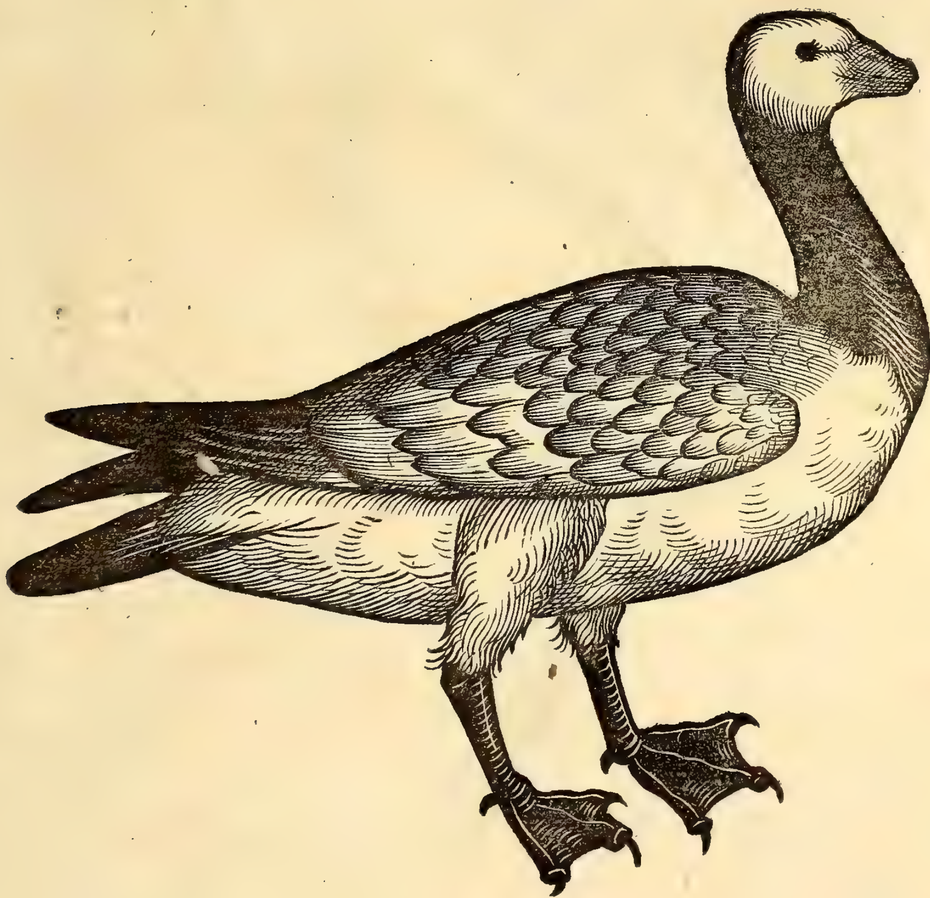
Bernicla

Bernicla uel Branta Anglorum, quam pulchrè depictam nobilissimi medici Io. Kentmannus Torga Misenorum, & Io. Caius Londino Angliæ ad me miserunt. De ueteri eius nomine non constat. Eliota Anglus Chenalopecem suspicatur esse Barnaclam (sic ipse scribit) Anglorum. Turnerus uerò (cuius maior apud me authoritas) aliam auem mediæ inter anserem anatemq; magnitudinis, alis ruffis, in cuniculorum foueis more uulpium nidulantem, Bergander (quasi montanam anatem, quòd in excelsarum rupium cauernis nidificet) uulgò in Anglia dictam, Chenalopecem esse credit. Chenerotẽ uerò Plinij (si rectè Chenalopeces & Chenerotes apud Plinium leguntur: alia enim lectio est, Penelopes & Chenalopeces, quibus lautiores epulas Britannia non nôrit) uel Berniclam, uel Anserem Bassanum Scoticúmue (quem exhibuimus suprà, pag. 83.) esse conijcit. Berniclæ uocabulum quid sibi uelit non habeo quod dicam: conijcio quidem è ueteri Britannica lingua, quæ hodieq; Vuallorũ in Anglia, Britonum uerò in Gallia est, relictum esse: quoniam Armorici, id est, Britones, eo etiamnum utuntur. At Brantæ nomen (Caius Brendinum anserem mihi uocauit) originis Germanicæ uidetur, Anglosaxonibus in usu, ab atro ceu titionis colore factum: qui & ceruis & uulpibus quibusdam apud Saxones nomen fecit. Ater enim hic color in capite eius, rostro, cruribus, collo, dorso, pectoris parte caudáq; insignis est: in alarum parte & uentre cinereus: post oculos maculæ albæ sunt: pectoris etiam pars & laterum interior candicat. Albertus Magnus de his auibus scribens, ut ex descriptione liquet: Falsò (inquit) quidã dicunt eas idcirco nominari Baumgenß, (id est Anseres arborum,) eò quòd ex arboribus nascantur, uel putridis in mari lignis, asserentes à nemine unquam has aues uisas coire uel oua parere. sed hoc omnino absurdum est. ego enim & alij complures mecum uidimus eas coire & oua fouere, ac pullos alere, & cætera. Ego in historia Auium Turneri uerba copiosè retuli, quibus ut persuadear has aut similes aues è putredine gigni aut quomodocunque ex arboribus aut lignis posse, ferè inducor. Idem in epistola ad me: Branta (inquit) Anserem palustrem ualde refert: differt tamen, quia breuior est. à collo, quod rubescit nonnihil (in nostris quidem picturis nihil ruboris apparet) ad medium usque uentrem, qui candicat, nigra est. Anserum more segetes populatur. In Vuallia (quæ pars est Angliæ) in Hybernia & Scotia aues istæ adhuc rudes & implumes in litore, sed non sine forma certa & propria auis, passim inueniuntur. Est autem præter hanc alia etiam auis, quæ originem suam arbori ad litus Scotici maris refert acceptam. Sic ille. est autem altera hæc auis, quam Scoti Clakis uocant, suo loco à nobis exhibita: quam in mari è ligno nasci Hector Boethius (cuius uerba in Auium historia recitaui) tanquam testis oculatus planè affirmat. Anates Oceani Britannici (inquit Iulius Cæsar Scaliger, enarrans librum primũ Aristotelis de plantis,) quas Aremorici partim Crabans, partim Bernachias uocãt. Eæ creantur è putredine naufragiorũ, pendentq; rostro à matrice, quoad absolutæ decidant in subiectas aquas, unde sibi statim uictum quærant: uisendo interea spectaculo pensiles, motitantesq; tum crura tum alas. ¶Non uerò in maritimis tantùm tractibus Berniclæ inueniuntur, sed in mediterraneis quoq;: ut Sonneuualdi in ditione illustris comitis Sulmensis, sex miliariũ interuallo distante Torga Misenorũ: ubi in arborib. nidulantur, ut doctissimus Kentmannus noster obseruauit. ¶Bellonius Historiæ auium lib. 3. cap. 5. eandem auem describit, quanquam rostrum longius pingit, & an sit Crauant Aremoricorũ dubitare uidetur. ego omnino eãdem esse auem absq; dubio dixerim, cõueniẽte prorsus descriptione, &c. (Nomen quidem Crauant, Germanicum uideri potest, quasi Grau ent, id est, Anas fusca.) Qua tamẽ eas parere et pullos excludere se obseruasse ait, & falsam esse persuasionem, quod ex malis nauium putrescentibus oriantur. à ueteribus quidem Chenalopeces, id est, Vulpanseres dictas putat, cum in Singularibus Mergi genus quod Galli Fibrum nominant, (ipse in Historia auium Vriam,) Chenalopecem appellauerit. Est autem Chenalopex, ut emaculatiores (ni fallor) Plinij codices habent, in summis Britannorum delicijs: Bernicla (Turnero teste) insuauior est, & diuitibus parum expetitur. ¶Quæ Io. Caius de Bernicla seu ansere Brendino ad me scripsit, nunc non occurrunt. Hoc animaduertendum, aliud etiam Anseris syluestris genus circa Argentinam similiter Baumgãß nominari, cuius iconem dedimus suprá.

GALLICE apud Armoricos Crabant, Crauant, & Bernachia, ut dictum est.

GERMAN. Ein Baumganß/wiewol auch ein andere art wilder gensen an etlichen orten also geneñt wirt.

ANGLICE. Bernacla/Bernicla/Branta/Brendin.



Phœnicopterus, qualem doctißimus Rondeletius mihi transmisit, degit in medijs stagnis marinis. Vescitur cochleis, pisciculisq́;, &c.
¶Mirum est huius tam pulchræ & eximiæ auis nomen ab Aristotele taceri, cum Aristophanes, qui uixit eadem ætate, meminerit. sed Græcis etiam raram esse hanc auem puto. Nam Heliodorus Nili incolam eam facit. Bellonius quidem eandem Aristotelis Glottidem esse suspicatur: ego uerò ijs quas Gallinulas aquaticas nostri uocant auibus Glottidem adnumero, quæ omnes fidipedes sunt.
GALLICE Flammand, Flament, Flambant: à corporis proceritate, quali solent esse Flandri, uel à colore flammineo.
GERMANIS ignotam puto auem, sicut & Gallis ad Oceanum Bellonio teste, quare fingo nomen interpretatum ex uetere Græco eius, Latinis etiam recepto nomine: Mag ein Rotfeck oder Rotuogel genennt werden/ dann er rot ist am schnabel/ schencklen/ vnnd fecken/ außgenommen die schwingfädern/ welche schwartz sind/ ꝛc.



AD ORDINEN VIII. DE AVIBVS AQVATICIS FIDIPEDIBVS.

HAEMATOPVS, quem pingendum curaui ad sceleton, à præstantissimo Lugdunensi medico Iacobo Dalechampio, omnibus ingenij & doctrinę uirtutibus ornatissimo uiro mihi donatum. Mitto (inquit) & do auem non admodum frequentem, à te nusquam memoratam in copiosissimo uolumine De auibus, palustrem & aquas etiam profundas adeuntem, quod ex crurũ altitudine intelligi potest. Hæmatopoda siue Himantopoda (nam utroq; modo apud Plinium in alijs atque alijs exemplaribus legitur) censet esse Benedictus Textor: nomine conuenienti, siue crurũ sanguineum colorem, siue obsequiosam ferè lori modo flexilitatem spectemus. Hæc ille. ¶ Porphyrionibus rostra & prælonga crura rubent. hęc quidem & Himantopodi multò minori, quanquam eâdem crurum altitudine nascitur in Aegypto. insistit ternis digitis. præcipuum ei pabulum muscæ. uita in Italia paucis diebus, Plinius lib. 10. cap. 47. quæ descriptio ei quam exhibemus aui omnino fauet. quod ad nomen, meliores codices non hæmatopodi, ut alij quidã, sed himantopodi habent. aliqui Hæmantopodi, quod ab Himantopode corruptum facile apparet: nã si ab hæma, quod est sanguis, deriuetur, n. literam habere non potest. Nos etiam in Paraphrasi Ixeuticorum Oppiani Himantopodes legimus. ἱμαντόποδες aues (inquit) nomen à crurũ tenuitate habent. hoc nouum in eis, quòd maxilla inferiore fixa, superior solùm in ipsis moueatur, Sic ille. sed in aue hic proposita maxillarũ motus nihil ab aliarum auiũ natura uariat, ut ex articulis in sceleto apparet. Himantopodis quidem (hoc est Loripedis) nomen probo, rei etiam ipsius argumẽto: uix enim alius auis tam procera crura cum tanta exilitate reperias: sanguinea uerò plurium. ¶ Quod ad partiũ magnitudinem & colorem, sceletos sic se habet: Rostrum digitos ferè quatuor longũ est, caput paruum: collum digitorum V, reliquum corpus (quod leue & gracile est, instar auium palustrium ferè quas Gallinulas aquaticas uocamus) digitorum VI. cauda IIII. crura XV. Alarum longitudo parũ excedit dodrantẽ. Color rostri nigricat. in capite & collo prono fuscus: dorso et alis niger, pauco subuiridi admixto, si diligentiùs intuearis. cauda cinerea. Partes pronæ omnes, & latera quoq;, albi coloris sunt. Crura sanguinea: digitis dũtaxat ternis, (sicut in Bistarda, Oenade Rondel. Morinello Caij, Struthocamelo, Pluuiali, et Cana Petiera Bellonij, eiusdemq; Pica marina:) quorũ medius longissimus est, breuissimus interior: iũgitur aũt medius cum exteriore breuissima membranula tanquam palmipedũ. Poplitum cauitas insignis est, articulo tam flexili ut in sceleto etiam tibia ad femur tota facillimè reflectatur. Videtur sanè non cursu tantùm ualere, sed etiam uolatu hæc auis: quoniam oblongę eius alæ sunt, ita ut longissimæ earum pennæ caudam seu orrhopygium duobus aut ampliùs digitis excedant. ¶ Alia auis est, quam pro Hęmatopode Bellonius exhibet lib. 4. cap. 11. De auibus: quam à Gallis Pie uel Becasse de mer, id est, Picam uel Scolopacem marinam uocari scribit: quòd rostrum instar Scolopacis habeat: in alis uerò transuersam maculam albam ut picæ, &c. cruribus rubentibus quidem, sed breuioribus crassioribusq; quàm Himãtopodis nostræ.



GERMANICVM nomen fingendum est, utpote auis peregrinæ. **Ein frömbder vogel/ wirt etwan iñ Franckreych gefangen/ doch seltẽ: mit roten/ langen vñ gar tünen schencklen: mag ein Riemling genennet werden.**

In Himantopodem Tetrastichon nostrum.

Loripedem Graio uocitant me nomine: quanquam
In ripis celeri curro citata gradu.
Hæmatopun alij: nullo quæ nomine mallem
Nota, ornithophagis uiuere sola mihi.

FINIS.

INDEX IN AVIVM NOMINA, QVARVM PICTVRAE HOC IN LIBRO EXHIBENTVR, O. LITERA ADIECTA MENTIONEM

alicuius auis, ſed abſq; icone, ſignificat.

LATINA.

frons

GERMANICA: quibus etiã Anglica pauca inseruntur, A litera notata.

Index.


CONRADVS GESNERVS ÆTATIS SVÆ XXXIX·AN·DOM·M·D·LV·

NOMENCLATOR
AQVATILIVM ANIMANTIVM.

ICONES ANIMALIVM Aquatilium in mari & dulcibus aquis degentium, plusquàm DCC. cum nomenclaturis singulorum Latinis, Græcis, Italicis, Hispanicis, Gallicis, Germanicis, Anglicis, alijsq; interdum, per certos ordines digestæ.

EXPLICANTVR autem singulorum nomina ac nominũ rationes, præsertim in Latina & Græca lingua uberrimè: & nominum confirmandorum causa descriptiones quorundam, & alia quædam, præsertim in magno nostro De aquatilibus uolumine non tradita, adduntur: deq; singulis Rondeletij, Bellonij, Saluiani, & nostræ sententiæ explicantur breuißimé.

PER CONRADVM GESNERVM TIGVRINVM.

Le Figure de pesci e d' altri animali, li quali uiuono ne l' acque salse e dolci, piu che DCC.

Les Figures & pourtraicts de plus de DCC. poissons & autres bestes aquatiques tant de la mer, que des eaux doulces.

Figuren vnd Contrafacturen von allerley fischen vnd anderen thieren/die im meer vnd süssen wasseren gefunden werdend/mee dañ DCC.

TIGVRI EXCVDEBAT CHRISTOPH. FROSCHOVERVS, ANNO M. D. LX.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO REGI BOHEMORVM D. MAXIMILIANO, ARCHIDVCI AVSTRIAE, DVCI BVRGVNdię, &c. Domino suo clementissimo Conradus Gesnerus S. P. D.

AESAREAE *Maiestati (Celsitudinis tuæ parēti Augusto) serenissime Rex, ante biennium ferè Historiam animalium aquatilium nostram consecraui: eamq; non ingratam illi fuisse, cum ex ipsius benignissimo sermone, tum alijs argumentis liquidò cognoui. Quamobrem hoc tempore eiusdem libri Compendium quoddam, quod ad nomenclaturas præcipuè, in lucem editurus, tuæ Maiestati meritò multas & graues ob causas inscribi dicariq; debere, existimaui. Tu enim cū aliorum maiorum tuorum, quorum perillustris ad omnē posteritatem gloria pertinget, tum imprimis sacratissimi parentis, præclaras & uerè regias virtutes, ac raram in principibus viris doctrinam, summa cum laude adeò fœliciter æmularis, paternisq; vestigijs insistis tam luculenter, vt hæc honoris tui elogia nemo omnium ignorare possit. Mihi quidem frequentem, & pleno omnium ore de virtutibus tuis doctrinaq; celebrem famam, Paulus Scalichius Comes Hunnorum, (antiquissima generis nobilitate illustris, et eruditione multijuga, sacrarum maximè literarū, excellentissimus vir, idemq; dignitatis tuæ obseruantissimus assiduusq; prædicator,) verissimam esse iampridem asseruit: & eandem nuper cum alij quidam non vulgares & fide digni viri, tum præcipuè Ioannes Sambucus, (vir multarū linguarum cognitione, & eruditione varia summus, deq; omnibus bonis literis optimè meritus,) planè confirmarunt. Itaq; confidentius ad hanc dedicationem accessi: & librum hunc qualemcunq;, ad optimum maximumq; patrocinium tuum, omnino pertinere iudicaui. Sed dicat aliquis: Quò maior Celsitudinis tuæ in omni virtutum doctrinæq; genere præstantia est, eò minùs audere me debuisse de rebus huiusmodi, nec magnis per se, nec satis pro dignitate à me tractatis, ad te scribere. Huic ego responderim: Virtutum & eruditionis comitem perpetuò esse humanitatem atq; benignitatem erga inferioris conditionis non improbos homines, & ad ignoscendum facilitatē: quam in M. tua quoq; mihi nō defuturam: eamq; animum meum, voluntatem, studium ac obseruantiam tui, magis quàm reipsa quid præstiterim, æstimaturam, indubitata spe memet mihi promisisse. Fateri me & agnoscere ingenij mei angustiam, doctrinæ tenuitatem, et eloquentiæ inopiam: sperare tamen hæc omnia rerum ipsarum, quas tractādas suscepi, raritate, varietate, & admiratione, operisq; magnitudine ac difficultate, siue compensatum siue excusatum iri. Res autem illas nec magnas esse, nec regum & principum virorum fauore & contemplatione dignas, haudquaquam concesserim. Neq; id pluribus probandum mihi existimo: qui minimè dubitem, M. tuam, si quis alius, probè intelligere, cum aliarum rerum (quæ à DEO O. M. ad suam gloriam & hominis usum conditæ sunt) omnium, tum verò illarū quas naturales appellamus, sciētiam, planè liberalem, & animis bene institutis, familiaritate quadam inuitante, prorsus iucundam esse: nec priuatos duntaxat homines, aut ex professo philosophos, sed principes etiam viros mediocrem earum cognitionem decere: idq; adeò, ut post pietatis officia, & in moribus actionibusq; hominum positas virtutes, non aliunde maius ornamentū eis accedere possit. Quis enim varias illas et admirabiles corporum in mari agitantium formas non libenter agnoscat: ac inde immensam Naturæ vim, nullo in elemento satis adhuc, ne diligentissimis quidem mortalium, perspectam & exploratam, miretur? Quis inde, nisi stupidus & tantis indignus spectaculis, non secum superiorem aliquam & principem omnium rerum causam ratiocinando inquirat? Si enim tam multiplex, admiranda, & infinita hactenus homini, circa centrum hoc mundi Natura est, (cuius nos quoq; pars sumus, et quidē præcipua,) infinities & incomparabiliter maiorem esse oportet uim conditoris, motoris primi, & conseruatoris omnium: qui vt ineffabili numine, ac præsentis ubiq; sapientiæ suæ operibus omnia replet: sic cœlos omnes & omnem loci temporisq; conditionem solus excedit. quamobrem omnis & in-*

Dedicationis huius occasio.

Rerum Naturæ cognitionē aliquam, Reges etiam decere: & his contemplandis animos ad DEI notitiam euehi.

finita ei soli gloria, ac veneratio perpetua debetur: ut prorsus impietatis & læsæ maiestatis diuinæ incusandus sit ille, qui ullum comparationis modum aut gradum (ita ut in regno dignitatum deinceps ad proregem, & regem deniq; sui gradus sunt) hîc constituerit. Nam & ipse de sese clarißimè testatur, se unum ac solum esse, cui diuinus honor uniuersus sit deferendus: &, tanquam æmulatione quadam afficiatur, honorem eundem, aut eius partē aliquam, alteri cuicunq; cōtribui, ferre non posse. Diuinus autem honor est, quicunq; confertur propter uniuersale aliquod bonum: ut sunt, cognoscere & posse omnia, facere & conseruare cuncta, propitium & benignum esse omnibus, & huiusmodi. In ipso certè solo omnis per uniuersa se extendens absoluta perfectio est: cætera ut in suo genere ac sibi perfecta sint, (quanquam hoc etiam Deo omnium principio debent,) non tamen alijs rebus, aut certè non semper, non ubiq;, non omnibus prodesse, aut de suo, cum nihil eis abundet, largiri possunt. Res conditæ quantumcunq; excellant, comparationem aliquam admittunt: ita ut scintilla aliqua, si ad Solem conferas: guttula aquæ ad Oceanum & uniuersam aquarum uim, aliquid & aliquota pars sint, & communis aliqua definitio (ut luminis aut aquæ) eis accommodari poßit. Solus cōditor & architectus, tum infinitus undiq;, tū ab omni comparatione alienus est.

Gradus ad DEI cognitionem.

Ad huius igitur summi, æterni, infinitiq; boni notitiam, amorem & cultum, præparantē animos nostros quācunque cognitionem, nō aspernabimur: sed ea ceu gradibus quibusdam utemur: in quibus tamen non insistamus diu, & semper altiùs animis enitamur. Frustra gigantes olim montes montibus imponebant, ut corpore in cœlum quod oppugnabant, ascenderent. Animo & mente, amore non odio accensa, conscenditur, idq; per gradus quosdam ceu colles montesq; exaggeratos.

Res inanimatæ

Incipiamus ab infimo gradu, qui Terra est, ceu fundamentum & basis Mundi inferioris. In ea gigni uidemus pulchras plurimasq; rerum uariarum species, quæ anima carent, lapides, metalla, & gemmas: quarum aliquæ ceu stellæ quædam terrestres, & cœli stellarum, ut ita dicam, ἀπόῤῥοιαι, materiæ suæ puritate, simplicitate, aut etiā splendore uideri possunt. Magnes etiam motu suo polum sequitur. Horum omnium (sicut & cæterarum ubiuis Naturalium rerum) Natura tam mira ac multiplex est, ut cognosci tota adhuc nōdum potuerit, ne nominibus quidem & historia: quanuis ingeniosi aliqui homines acerrimè in harum rerū cognitionem incumbere, ut olim ita hodieq;, uoluerint: nedū interiori causarum exploratione. Quòd si rebus inanimatis tanta cum cœlo cognatio & similitudo est: animatis certè corporibus maiorem multò cum eodem coniunctionē intercedere existimandum est: et sicut corporeæ res à perfectißimo corpore (cœlo) ceu principio sui dependent, mouentur, regūtur: ita incorporeas substantias esse aliquas, quæ à prima, optima maximaq; aliqua causa gubernentur ac moueantur, omnino statuendum.

Stirpes.

Altior deinde sequitur gradus, Stirpium genus uniuersum: quod Solis Lunæq; imprimis uires et effectus recipit. in his primus animæ gradus, primùm uegetat & alit, deinde auget, tertio sibi simile procreat. Rectè autem comparatur cœlesti, ea quæ in singulorum (plantarū & animalium) seminibus inest formandi & effingendi corporis organa uirtus aut facultas.

Animalia.

Tertium supra hæc gradum animantibus terrestribus tribuo: quibus etiam uolucres adnumero. In his anima melior, nempe cognoscens, per sensus exteriores interioresq; se prodit, (plus minus in alijs:) atq; talis ferè quodammodo humanæ animæ similitudo in illis est, qualis in homine DEI. aliud autem similitudinis nomine hîc intelligo, quàm supra comparationis. Similitudo enim aliqua esse potest in ijs etiā quæ toto genere differunt, comparatio non potest.

Homo. DEVS.

Aqua. Animalia aquatilia.

Et hi ferè gradus in Terra reperiuntur: alij in aquis. In his enim post res marinas inanimas, animalia primùm occurrunt, piscium aliorumq; in humore uiuentium innumeræ formæ: imprimis uerò Cete & stupendæ tum figuræ tum magnitudinis belluæ.

Aer. Meteora.

Tertio, in Aere, per ea quæ uocāt Meteora siue Sublimia, ab exhalationibus aut uaporibus nata, prout inferiùs aut in medio summòue aere consistunt, quodammodo ascendimus. horum enim superiora, ut igneo fulgore coruscant, ita & stellas magis referunt, mouenturq; similiter in orbem, & durant plerunq; diutius: & maiori animos hominum, tanquam Domini DEI grauiter succensentis minantisq; signa, horrore percellunt.

Ignis.

Postremò per ignis elementum, quod omnibus corporibus reperit uacuum, (propter nimiam fortè substantiæ suæ subtilitatem seu raritatem, & caloris uim omnia consumentis, ac perpetuæ uertiginis uelocitatem,)

tem,) veluti saltu transilit animus: quanquã in igne etiam multa diuinæ potentiæ argumenta sunt, & inter elementa hoc maximè DEVM nobis refert. Et sic ad ipsum deniq; cœlum peruenit: in eoq; alias materiæ, loci, tẽporis motusq; sui & ordinis rationes, quàm in propriè dictis naturalibus rebus deprehendit: omnia nempe magis diuina, certa, pura, simplicia, lucida, pulchra, & omnis ferè mutationis immunia: ac primas omnium rerum corporearum inde scaturientes causas, ceu quosdam Naturæ fontes. In hoc miratur deinceps septemplici gradu Planetarum orbes: inq; summo ceu vertice cœlum stellatum: deniq; primum mobile, vt vocant, non sensu iam hoc vt inferiora omnia, sed ratione deprehensum. Inde quid aliud cogitet mens pia quàm primum illum ex quo cœlum vniuersum, & tota Naturæ series dependet, motorẽ? Nam vt singulæ res animatæ suam in se habent incorporeã causam à qua mouẽtur: ita vniuersus mũdus cum moueatur (nihil enim seipsum mouet) principium aliquod & causam sui motus habeat oportet: non similiter tamen inclusam: ne vis illa terminis vllis circunscripta finiatur, (nam corporis finiti vis etiam intrinsecus mouẽdi finita est,) & temporis longinquitate defatigetur. Defessum autem quod est, primùm inæqualiter mouet: deinde demum omnino cessat. Quamobrem vis infinita, & vltra supraq; omnia se diffundens, nullis organis, nullo medio, solo nutu (vnde & numen dictũ) & imperio cœlum supremũ mouet: à quo deinceps ordine suo inferiora cientur omnia, suis temporibus, vicibus, ordinibus, locis. Atq; ita, vt plurimũ, motus rerum secundum Naturam procedit. at quoniam idem & cœli opifex, & Naturæ Dominus est: potest, cum possit omnia, sine cœlo, sine Natura, aut etiam contra Naturam, nullo medio, quemadmodum cœlum primum mouet, sic res alias quascunq; pro sua statim voluntate agere & mouere. Porrò, ne longiùs abeam, cum multi sint gradus, (siue corporum, siue animorum discrimina spectes,) ad DEI notitiam euehentes, is qui ab Aquatilium animantiũ contemplatione petitur, præteriri aut negligi nullo modo potest aut debet. Talia enim tantaq; in aquis, & earum alumnis animalibus miracula sunt, vt ea nõ philosophorũ modò libri, sed sacræ literæ etiã nostræ multoties demirẽtur. Cæterũ vt necessarij ferè (nisi diuiniore modo ad DEI notitiã trahamur) sunt omnes isti, quorũ mẽtio facta est, gradus: ita, vt cuiq; vel tardius uel acrius ingeniũ contigerit, aut alia quæpiã causa impedierit, plus minúsue in eis immoratur: hic fœlicior, infœlicior ille. infœlicissimus omniũ qui ne ascẽdere quidem cogitat aut incipit. fœlicissimus qui quàm citissimè gradus omnes peruolitat, aut etiam si fieri potest, transilit. Et quoniam corporis quo coercemur infirmitas magna est, & grauia perturbationum cupiditatumq; in nobis momẽta, vnde fit vt sæpius ab isto diuinæ contemplationis ceu vertice, deturbemur, & ad inferiorem deterioremq; statum relabamur: iterũ atq; iterum perpetuò ascẽdere, & vires diuino auxilio, quotiescunq; deiecti fuerimus, renouare conabimur. Quotidie quidem quasi à nouo principio multi nostrum viuere incipimus: tanquã quæ prius didiceramus obliti, vt socordes aut indociles discipuli solent: & vt ij qui se in speculo cõtemplati, tanquam non ampliùs satis memores suorum vultuum, subinde ad se contemplandos redeunt. Iam qui diutius quàm par sit in rerum naturalium cõsyderatione hæserit, ut eo nomine infœlicior est: ita si tædium aliquod eius & fastidium obrepat, de meliore & perfectiore aliquo inquirendo (modò non prorsus à Deo alienus, hoc est, miser & infœlix sit homo) hac occasione cogitat. Quanuis enim plurimũ temporis in his noscendis insumat, semper tamen eadem atq; eadem ei recurrunt, quibus animus minimè satiatur aut acquiescit: ut sunt materia, forma, oriri, augeri, declinare, occidere, moueri, & quoquo modo mutari: et easdẽ temporum, ac rerum quæ eis circunscribuntur omniũ, uices perpetuò redire. Vnde tædio exorto nil mirum sapientem illum Ecclesiasten exclamasse: Omnia omni tempore obnoxia esse vanissimæ vanitati. Quem enim stabilẽ fructum (inquit) referet homo ex ijs quæ sub Sole sunt: etiamsi multis modis se torqueat in hoc, vt fructum aliquem inueniat? Quicquid olim fuit, nunc est: et simile est illi, quod paulò pòst erit. quicquid factum est olim, nunc est, & aliquantò pòst simile illi fiet. In summa, nihil omnino est sub Sole nouum, quod huic vicissitudini obnoxium non sit. Ego quanuis rex essem totius populi Iudaici, toto pectore in hoc incubui, vt sapienter inuestigando, perdiscerem quicquid sub Sole fit. Hoc molestum cognoscendi studium immisit Deus in animos hominum, vt eo se torqueant, &c. Sed hæc apud M. T. prolixiùs tractari non

Cœlum.

Planetarum orbes.

Cœlũ stellatum

Primũ mobile.

Primus motor.

Aquatilia animantia.

In gradibus nõ immorandum.

Ascensus iterũ atq; iterum perpetuò tentãdus

In rerum naturalium contemplatione diutina tædium oriri, & uanitatis sensum animo bene affecto, &c.

Epilogus cũ excusatione.

decet: quare finem faciam. Hoc tantum superest mihi roganda M. T. ut si non per omnia tibi & doctissimis hominibus, quorũ consuetudine frueris, tot rarissimis animalibus ad uiuum pingendis, ac nominandis diuersarum linguarum antiquis & recentioribus nomenclaturis, deniq; describendis satisfecero: ipsa rei difficultas, & laborum sumptuumq; magnitudo, me excuset. Feci quod potui, & quantumcunq; in me fuit, in præsentia præstiti. Quòd si ueniæ facilitate, ubi ea opus fuerit, me plurima (fateor) ignorantem, uultusq; tui serenitate librum hunc uerecundè & ægrè ad M. T. accedentem, tuumq; patrocinium suppliciter expetentem, dignaberis: animum multis iam laboribus fessum ac labantem, mihi reddes & recreabis, ut alacriùs alia quoq; in posterum, quæ ad illustrandam rerum Naturam diu iam meditor, perficere & in lucem edere cogitem. VALE. Tiguri Heluetiorum Idibus Iunij. anno Salutis Christianæ M. D. LX.

CONRADI GESNERI AD LECTOREM PRAEFATIO.

ANIMANTIVM Quadrupedum, Auium, & Aquatilium historias quatuor libris copiosè descripsi: ita ut quæcunq; de illis uel ipse obseruassem, uel apud alios ueteres ac recentiores innumeros diuersis in linguis scripta legissem, omnia diligentissimè complecterer: singulorum ferè historijs in octo capita diuisis: quorum primum nomina continet in uarijs linguis. Secundũ species aut differentias unius animalis, si quæ sunt: tum corporis eiusq; partium descriptiones. Tertium actiones & passiones uarias naturales & contra naturam. Quartum animi affectus, mores, ingenia, consensiones & dissensiones naturales. Quintum uarios ex animalibus usus ad hominem pertinentes, prȩter cibum & remedia. Sextum alimenta ex eis, & ad cibum apparatus. Septimum remedia ex ipsis aut eorum partibus: & si quæ homini morsu ictúue nocent, contra illorum uenena. Nam de ipsorum animaliũ morbis, ijsq; curandis, tertio semper capite agitur. Octauum philologiam & magnam uarietatem tractat, ijsdem ferè ordinibus. Est autem Liber primus De quadrupedibus uiuiparis conditus, satis magnus per se. Secũdus De quadrupedibus ouiparis: qui cũ exiguus sit cum tertio de Auibus coniungi & uno uolumine ligari potest. Quartus De Aquatilibus: in quo Rondeletij etiam & Bellonij libros de ijsdem complexus sum. In omnibus autẽ illis libris Ordinem alphabeti magna ex parte secutus sum, ut quilibet faciliùs statim quæsita inueniret. In Iconum uerò libris, qui imagines cum nomenclaturis tantũ continent, ordines siue classes à natura institutos sequi uolui: ita ut quæ unius naturæ essent animalia, siue unius generis proximi species, siue aliter multa haberent communia, quoad eius fieri potuit, coniungerem. Comprehendi autem uno libro Quadrupedum uiuipararum simul & ouipararum effigies: altero Auium: tertio Aquatilium. Et priores quidem duo libri hoc anno denuo editi, multò auctiores prodeunt: tertius uerò de Aquatilium nomenclaturis nunc primùm. Hi omnes (tres inquam Iconum libri) commodè uno uolumine ligandi iungentur. Tertius quidem copiosiùs multò cæteris conscriptus est: quoniam simul argumenti uarietas & difficultas ita postulare uidebatur: simul harum rerum studiosis hac diligentia gratificaturum me sperabam, ijs omnibus quæ in maiori uolumine nostro De Aquatilibus, quod ad nomẽclaturas maximè, in Bellonij, Rondeletij & meis scriptis, partim in suis locis, partim in Paralipomenis, sparsa & fusiùs tradita leguntur, ueluti in compendium redactis. Saluiani De piscibus librum nuper Romæ editum, cum nostra Aquatilium historia iam prælo ferè absoluta esset, accepi. itaq; eius sententias, & nomina ab eo posita, nõ potui eo in libro cõplecti: quȩ nunc in hoc Nomenclatore posui: quanquã ea omnino paucissima sunt, quæ à me & alijs priùs non sint dicta: quod ad nomina dico. Fuit quidẽ hoc præcipuum meũ institutũ, ut ea quæ ad nomenclaturas pertinent, imprimis traderem: id quod (ut dixi) copiosiùs & maiore apparatu faciendum fuit hoc in libro, quàm cæteris Iconum libris. Nam & maior piscium numerus est: & nomina sæpe confunduntur: & unus plerunq; multis uarijsq;, etiam in eadem lingua nominibus appellatur. neq; enim Turdus piscis solùm πολυώνυμος est, qui priuatim etiam sic nominari solebat apud ueteres Græcos, sed profecto alij etiam plurimi pisces. Volui autem non ipsa simpliciter nomina, sed etiam etymologias plerunq;, rationes & significationes scrutari: ac ijs quæ exhiberentur, animalibus, ea deberi ostendere, & quæ obijci possent argumenta, diluere. Rei difficultatem auxit, quòd Aquatilium historia intra paucos annos nuper, & à paucissimis excoli cœpit, plurimis adhuc controuersijs & dubitationibus intricata. Græca nomina nõ semper fortè characteribus Græcis adscripsi, quod mihi non difficile fuisset, sed aliquando Latinis tantùm. Fluuiatilium & lacustrium multi antiquis nominibus Græcis & Latinis carent: quos ad genus aliquod simile retulimus, aut fictis nominibus nouis nominauimus: ita tamen ut ficta aut noua quilibet statim ab usitatis & antiquis discernere queat. F. litera etiam si quando ponitur, nomen fictum indicat: quod imprimis in Germanicis mihi faciundum fuit. Veteres enim de solis ferè marinis in mediterraneo

diterraneo piscibus scripserunt, nulla plerorunque fluuiatilium & lacustrium, ac plurimorum qui in Oceano reperiuntur mentione facta. Multi etiam (non dubito) pisces Germanica sua nomina habent, accolis Oceani Germanis probè cognita: mihi uerò mediterraneo homini, cui oras illas adire nondum licuit, hactenus ignota: quanuis non adeò multa superesse puto, quæ ab amicis nō acceperim. Licere autem ab homine in rerum natura exercitato, nomina, ubi desunt, aptè & significanter confingi: quoque modo id fieri debeat, cū in Historiam Aquatilium præfarer, & partim in hoc ipso Iconum libro post Cyprini lati mentionem, ostendi. Theodorum Gazam laudant eruditi quidam, quod fictis aliquot nominibus Latinis, linguam Latinam locupletârit, ac illustrârit: qui tamen hoc fecit uocabulis Græcis cōuersis: quorū pleraque à Latinis authoribus, Plinio imprimis & alijs, iam recepta erant, aut recipi poterant, propter magnā & omnibus ferè familiarem Latinæ Græcæque linguarum in rerum nomenclaturis affinitatem. At Germanicæ nulla ferè cum alijs linguis cognatio, nec usus externorum uocabulorū receptus est: & Belgarum aliorumque maritimorum Germanorum uocabula, à nostra dialecto plerunque adeò abhorrent, ut nouis & aptè fictis uti, quàm apud illos receptis, nostris hominibus commodius existimem. Sed de nominibus satis.

Est ubi præter institutum, corporis etiā notas, (insigniores præsertim: pro reliqua enim descriptione icō ipsa satisfecerit ferè:) & partium descriptiones, aut alia quædam adtuli: præcipuè si quæ noua essent, & in Volumine maiore prius non scripta. Aliubi ipsum chartę spacium, uacuum alioqui relinquendum, ad quædam addenda inuitabat. Descriptiones multas, sed breues, eo consilio posui, (cum aliorum, tum exanguium imprimis, ut Concharum, Cancrorum, Insectorū, Zoophytorum,) ut ad oblatum aliquod animal cognoscendum, hic liber satisfaceret, nec opus esset in maiori uolumine perquirere. Nolim tamen his compendijs (propter nomina tantū & animalium ipsorū simpliciter cognitionem, inque illorum gratiam qui libros maiores emere aut legere fortuna aut negocijs alijs, diuersoque uitæ instituto, prohibentur, à me perscriptis,) quenquam ab Historijs integris, ubi non solùm nomina & descriptiones, idque uberiùs, sed alia etiam quàm plurima, sicut dixi, pertractantur, auertere. doctiores quidē spero hoc ueluti gustu & specimine percepto, ad Historias ipsas legendas magis allectū iri. Iconum alias ipsi nouas & nostras dedimus: alias (& quidem plurimas) ex Rondeletij opere mutuati sumus: & à Bellonio quoque nonnullas, ita ut plerunque ad quem authorem cuiusque imaginis primùm exhibitæ gloria pertineat, non sit obscurum.

Tabulam qua Animalium marinorum diuisio continetur secundum loca in quibus degunt, in fine primi Toni huius libri posuimus, ex Oppiani Halieuticis. Ante singulos etiam Aquatilium Ordines, de singulis in genere aliqua præfati sumus.

ENVMERATIO ORDINVM, QVOS HOC IN LIBRO SEQVVTI SVMVS.

Libri huius Tomi sunt II. prior, De animalibus mar. posterior, de ijs quæ in dulcibus aquis degunt.

Tomi I. Ordines XVII. quibus continentur hæc.

Ordinum enumeratio.

TOMI II. QVI EST DE ANIMALIBVS AQVATILIbus Dulcium aquarum Ordines II.

ORDINIS I. QVI EST DE PISCIBVS FLVVIAtilibus, Partes sunt V. quibus continentur hæc.

ORDINIS II. PARTES SVNT V. QVIBVS TRACTANTVR HAEC.

FINIS.

INDICES NOMINVM AQVATILIVM. I. LATINORVM, QVAE PRIMO LOCO POSVIMVS PROPTER QVAERENTIVM COMMODITAtem. II. Hebraicorum & Arabicorum, &c. III. Græcorum. IIII. Italicorum. V. Hispanicorum. VI. Gallicorum. VII. Germanicorum. VIII. Anglicorum. IX. Vngaricorum. X. Illyricorum.

LATINA TVM ANTIQVIS RECEPTA: TVM quædam recentioribus solum usurpata, quanuis barbara, Latinis tamen literis & terminationib. scripta, &c.

dæmon

Index.

Q.

R.

S.

GRAECA VETERA & recentiora. In Latinorum etiam nominum indice Græcis hodie usitata quędam reperies, quæ hic desiderantur.

Ταινία

pic

HISPANICA ET *Luſitanica.*

GERMANICA. *f* NOmen *fictum significat.*

brae

Index.

mosseln

viff

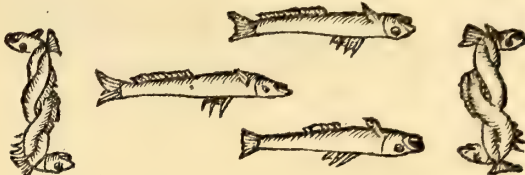
Index.

F I N I S.

ANIMANTIVM MARINORVM ORDO PRIMVS, QVI CONTINET PISCES MINORES, NVLLO CERTO GENERE aut forma comprehensos.

APVARVM SPECIES DIVERSAE.


APVA uera, Aphye, ἀφύη. Ex aphyis (inquit Rondeletius) ea uere aphya dicitur, quæ ab Aristotele ἀφρὸς, ab Athenæo ἀφρῖτις, à nonnullis ἀφρύη, à spuma maris, unde oritur, nominata est: uel à candore, si Suidę credamus, qui etiam ἐγγραυλιν à multis dictam fuisse scribit, sicut & Oppianus. Sic ille. Sed engraulis magis proprię uocatur alia Apuæ species maior, quæ & Encrasicholus. Apuam Latini uocant, quoniam is pisciculus ę pluuia nascitur, Plinius.



ITALICE. A Liguribus Non nata appellatur, Rondeletius. Nonnatos uel Nonnados uulgus Genuense nominat, quasi nō adhuc prouectos dicere uellet, quorum duæ sunt insigniores differentiæ: peculiari autem nomine alij ab albedine Bianchetí, alij à rubedine Rossetí: & Romæ Pesci noui appellantur, omnium quos aqua producit piscium minimi, *(ut Aphya non ab aphro, id est spuma: neq; ἀπὸ τοῦ ὕειν, ut Plinius insinuat: sed à paruitate quasi ἀφυὴς & μικροφυὴς dicta sit,)* Bellonius. Idē rursus Apuas aphritides Genuæ tradit Rossetos nominari. Cibotides uerò *(lego Cobitides)* bianchetos.

GERMANICE hos pisciculos Meerseelen nominare licebit: quoniam & lacustres pisciculos diuersorum generum confertis agminibus natantes, Seelen/ (id est, animas, à paruitate) nostri appellant. ¶ Apua quæ à Cantabrigiensibus (IN ANGLIA) uocatur a Spirling: à Londinensibus, dum recens est, a Sprote: & infumata a rede Sprote/ aut a dryed Sprote: non est harengæ soboles, ut quidā affirmant, sed sui generis piscis, à parente nullo ducens originem, Turnerus. Sed an alia fortè quædā Apuæ species sit, non uera, qui Spyrling Anglis uocatur pisciculus, quærendum. Frisij & Germani plerieꝗ ad Oceanum, pisciculum quendā nominant Spirling/ Spierinch/ Spirinck: Angli Sperling. Murmellius spirinchum interpretatur ein Spirinch uel Stint. Prioris equidē nominis rationem nescio: posterius à fœtore factum est. nam & recēs captus, & si aliquandiu seruetur, fœtere uidetur. Circa Rostochiū et alibi nominatur Stint: alicubi Stinckeling/ uel Stinckfisch/ coctum salicis fœtentis odorem referre aiunt. Huic similem alium, sed minorem ac breuiorē Hollandi Pen appellant, &c. Io. Echtius, præstantissimus Coloniæ medicus, inter alias Oceani Germanici piscium picturas Spierinck piscem pictum misit ad me, septem ferè digitos longum, dentatum, &c. Apuæ ueterum omnes (opinor) dentibus carent.

APVA COBITIS Aristoteli à Gobionibus paruis qui terrā subeunt, (uel ut Athenæus habet, qui in arena degunt,) creatur. Ἀφύη κωβῖτις. ¶ Hæc nunquam ad gobionum magnitudinem accedit, simillima alioqui gobionibus marinis, &c.



GALLICE Loche de mer uocatur circa Monspeliū. est enim ijs pisciculis (*fluuiatilibus*) quos Galli Loches uocāt, tam similis, ut uix ab his distinguatur. Eadem in stagno marino frequentissima est, & Loche uocatur, Rondeletius. Bellonius aliam Cobitidem ostendere uidetur: Qui Venetis (inquit) in piscaria diuenduntur pisciculi, quos uulgus Marsiones uocat, hi sunt Cobitæ & Hepseti. hos à gobijs nasci putauerim, & uulgo nostro uocari Menuise. Terentius minutos pisciculos nominauit. Et rursus Cibotides Genuæ scribit nominari bianchetos, &c. ut iam in Apua uera recitaui. Marsioni Venetijs dicti iconem subijciemus proximè.

GERMAN. uocabimus ein Meergrundel/ Meersmerlin. Nam & Angli in litore Cumbrico uocant a Grundling, Lochæ pisciculo undiquacꝫ similem.

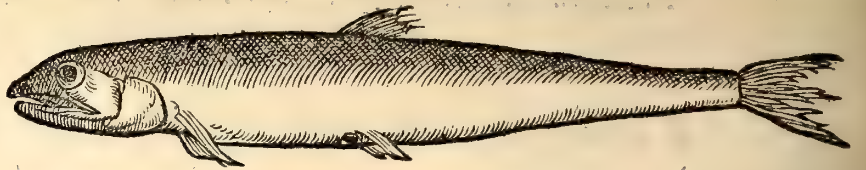
PISCICVLVS qui Venetijs Marsio nominatur: (*Vide paulò antè in Apua cobitide uerba Bellonij.*) Petrus Gillius ueterum Cottum esse putabat. Pisces quosdam (inquit) Gobioni saxatili propemodum similes, Aristoteles Cottos nominat, quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant. Sic ille. Sed Cottus Aristotelis (in Græcis nostris codicibus legitur boithus) fluuiatilis est, Marsio au



tem marinus. Vide mox in Encrasicholo.

GERMAN. Ein fischlin von dem geschlächt der Meerseelen/ zů Venedig Marsion genannt.

ENCRASICHOLVS uel Engraulis, ἐγγραυλὶς, (quanquã & Apuæ simpliciter aliqui hoc nomen tribuũt,) Apuę species: quę & Lycostomus ab oris forma dicitur. De hoc pisciculo loqui Plinium autumant, quum garum fieri ex †mutilato pisciculo scribit: quo loco alij minuto, alij minimo pro mutilato legunt, Rondeletius. Cœpit garum priuatim ex inutili pisciculo minimoq́ confici, Apuam nostri uocant. Foroiulienses piscem ex quo faciunt, Lupum appellant, Plinius. uidetur autem Lupi nomine eundem piscem, nempe Apuam lycostomum intelligere: cum & nomen conueniat, & genus Apuæ, & garum similiter optimum ex eo fiat. ¶ Cum Græco cuipiam eas quas Anchoias siue Amploias littus Ligusticũ & Gallicum nominat, ostendissem, summa asseueratione appellabat Lycostomos, Gillius. Recentiores quidam uulgaris apud Italos uocabuli imitatione Ancludas nominant, Bellonius nimis generali nomine Haleculas.

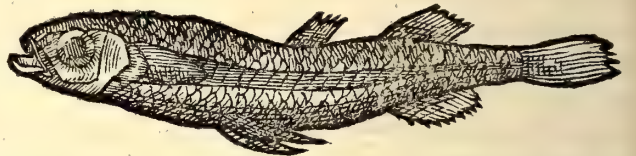


† *Ego inutili legerim, ut alibi etiam habetur.*

ITALI cum alijs in locis tum circa Genuam, item HISPANI & GALLI Anchoy, (Anchioe, Anchoies Rondeletius) nominant. Veneti (inquit Bellonius) Sardonos, ad Chalcidum differentiam, quos Sardellas uocant: Sed Romani pro Sardonis Sardas intelligunt. Tractus litorum Liguriæ incolæ, Cueuri, Cueunari, uel Cueuneuri appellitant: sicq́ Genuenses. Romanum uulgus Aliczi nominare malũt, quasi Haleces diceret. ¶ Cueunari nomine ad Coranos (Vide in præcedente pisciculo) accedunt. sed Atherina quoq́ Genuę Quennaro uocatur Bellonio.

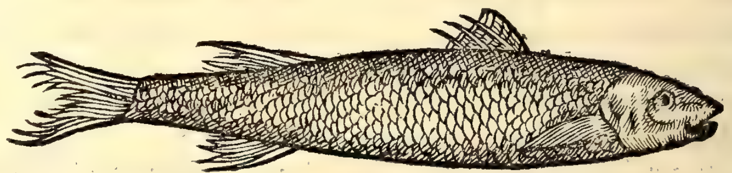
GERM. circumscribatur, ein kleine Hering art/ ein Spiring art: uel nominetur ein Onhopt/ id est Mutilatus, acephalus. caput enim amarum & ueluti bile infectũ habet, quod uel Græcum Encrasicholi nomen arguit: unde & mutilari solet, ein Meerlaugele.

HEPSETVS pisciculus sui generis Rondeletio, ut ex his Dorionis uerbis cõijcit: Aphyæ generis quæ alba est, Cobitis uocatur: & Hepsetus paruus pisciculus eiusdẽ generis est. Hunc pisciculum (inquit Rondeletius) esse opinor, qui à nostris Iuoil dicitur. Bellonius Hepsetum à cobitide Apua non distinguit: Dorion certè, ut iam recitauimus, distinguit. Gaza ex Aristotele uidetur Naricam transtulisse. Grammatici quidã Naricam apud Plautum piscem minutulũ interpretantur. Hepsetus alioqui cõmune est nomen multorum tenuium & exiguorum pisciculorum, ut Encrasicholorum, Iôpum, Atherinarum, Gobionum, paruorũ Mullorum, Sepiolarũ, paruarũ Loliginum, paruorum Cancrorum.



GALLICE, Iuoil, ut dictũ est. GERM. F. Ein gar kleines meerfischle/ mag ein Meerpfrille/ od' Meerbambele genẽt werdẽ: wirt vnder die Meerseelen oder Spirinch gezellet.

APHYA (Apua) Mugilum, cuius Aristoteles meminit. Aphyam Mugilum (inquit Rondeletius) nihil aliud esse puto, quàm Mugilũ speciẽ eam, quæ sponte sine maris & fœminæ coitu nascitur ex terra arenosa uel limo: cuiusmodi ea est, quam habemus, quæ nascitur in fossis, non procul à uicino nobis (*Monspeliensibus*) eoq́ antiquissimo oppido Latera uocato. Eiusdem generis est quæ in Lado nostro capitur, & Athelan nuncupatur.



GERM. circumscribatur, ein kleine art der Meeraleten / welche von jr selber wachßt vß dem můr vnd sand.

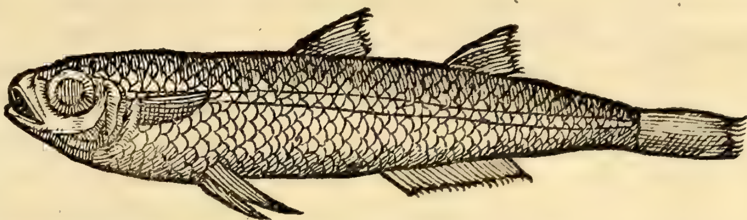
APVA Phalerica Rondeletio. Sic autẽ uocat Aristoteles (à Phalereo Atticæ portu) piscẽ, è quo Membrades gigni scribit.



ITALICE. Vide in Gallicis. GALLICE Nadelle uel Melete circa Monspelium, ut Rondeletius iudicat. At masculino genere Melet, Atherina est. Bellonius quidem Membradem esse putat, quæ uulgò dicatur Meleta Massiliæ: circa Rothomagum uerò & in litore Oceani ubi Sequana

quana in mare influit, un Crado. Italice circa Genuam Arachia. ¶ Huius piscis uenter ita linea quadam à squamis exasperatur, ut in Alosis & Sardinis, Rondeletius. de piscibus etiam alijs similem hanc lineam habentibus, leges in Sardina.

GERM. circumloquor, ein meerfischle von der art der Spirlingen: gantz lind vnd fett: hat ein rauchen strich am bauch wie ein Häring. Idem fortè est qui ab Anglis in Essexiæ comitatu uocatur a Smie: qui si diu seruetur, in aquã resoluitur. nam & Rondeletij Meleta adeò mollis est & pinguis pisciculus, ut si aliquandiu digitis tractetur, liquefiat, &c.

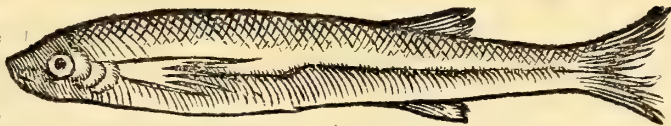


ATHERINA, Ictar. apud Pliniũ medicũ perperã Acerina legitur. Gaza Aristã uel Aristulã conuertit. atheres Græcis aristæ sunt, unde uerbum ἀθερίζειν, quod est contemnere. Vilis autẽ & contemptus hic pisciculus est: & paruis spinis tanquã aristis, durioribus quàm reliqui huiusmodi pisciculi, abundat. GRAECI hodieq; Atherinam uocitant.

ITAL. Latharina Romæ: aliqui tamen hoc nomen cum alio pisce, quem Lauarolum nominant, confundunt. Genuæ Quennaro: Venetijs Angoella, Bellonio teste.

GALLICE. In litore nostro raro capitur: diciturq; Melet (*masculino gen. nam Meleta gen. fœm. Apua Phalerica est:*) Massiliæ & in stagno quod Martegue uocatur, frequentissime, & Sauclez (Senclez, Bellonius) nominatur. Pro Encrasicholo sæpe uenditur, Rondeletius. Gregales illos pisciculos, quos Sancletos Massiliæ uocant, Græcis innumeris Genuæ & Massiliæ ostendi: qui omnes statim atherinas appellarunt, Gillius.

GERM. F. ein art der Spirinchen oder Meerseelen: ein kleine raane Hering art.

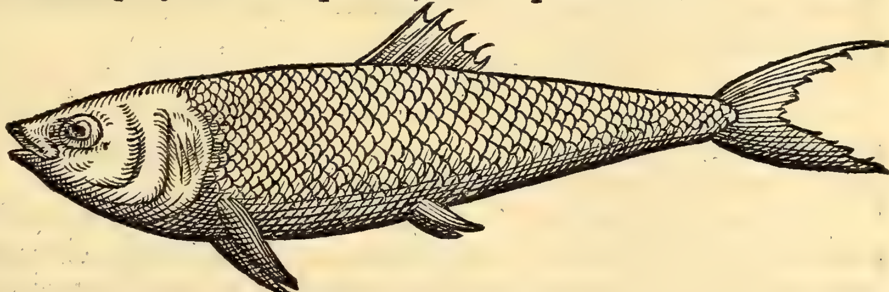


EGO aliã atherinam (ut Gillius mihi ostendenti uocabat) Venetijs olim pingẽdam curaui: ubi Anguello nominatur uulgò: quod nomẽ fortè ceu diminutiuũ ab anchoia factũ est. anchoię enim (id est, encrasicholo) persimilis est.

GERM. F. ein ander geschlecht der Meerseelen.

MEMBRAS, Bembras, Bebras, Bebradon.

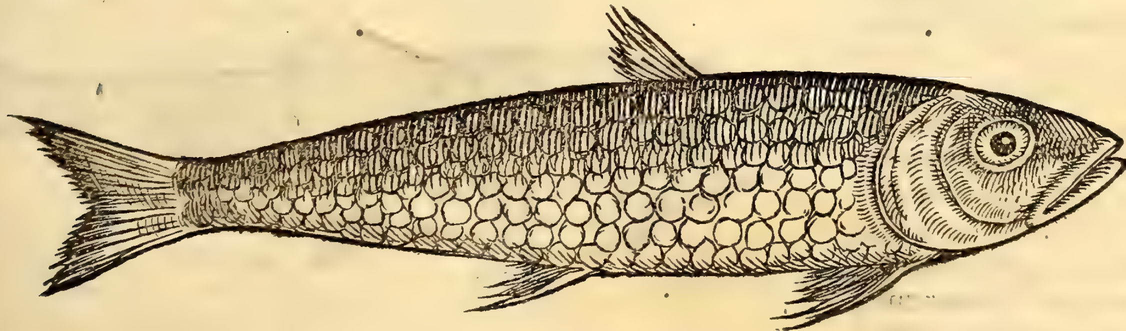
Icon hæc non Celerini Oceani est: sed illius piscis qui Massiliæ Harengade uocatur, &c. ut Rondeletij uerbis recitauimus. nam Celerinus lineã in uentre spinosam habet, & quidem asperiorem quàm Harengus.



GALL. Mẽbrades sunt, quantũ coniectura assequi possum, hi pisciculi, quos Galli Celerins uocant. Vel qui Agathopoli magna copia sæpe capiuntur, paruis Alosis similes, uocanturq; illic Calliques uel Lasches, Massiliæ Harengades, Rondeletius. Bellonius tũ Celerinũ Oceani, tũ Sardinã mediterranei maris, Chalcidẽ interpretatᷓ, magnitudine tantùm distinguẽs. Quòd si Oceano peculiaris Celerinus est, non fuerit membras Græcorũ. ¶ Plura de Celerino & cognatis ei piscibus leges in Sardina.

GERM. circumloquemur, ein kleine Hering art.

Sardinæ icon à Rondeletio posita, tam similis est Agono, (quem inter Lacustres dabimus,) ut discerni uix possit. Nostra uerò Sardina hæc Venetijs depicta, lineam asperam in uentre non ostendit: & squamas non bene, ut puto, dispositas habet.



TRICHIS uel Trichias, τριχὶς, ἡ: τριχίας, ὁ. Rondeletio unus est piscis, sic dictus ob spinarum copiã & paruitatẽ: sicuti & Thrissa. nam & θρὶξ rectus per θ. in singulari num. reliqui casus per τ. scribuntur. exiguæ enim spinæ ueluti pili sunt, quos Græci τρίχας uocãt. Latinè Sardina dicitur à Columella: sicut etiam hodie uulgò à Gallis & Italis. In Gallia nostra Narbonensi, (inquit Rondeletius,) Prouincia, & Italia, Sardine dicitur, minor adhuc: deinde maior Sarde. Et fortè etiã ex Græcis uocabulis Trichias ad maiorem, Trichis ad minorem pertinet: quod & Gaza sensisse uidetur: qui cum animaduerteret Aristotelem Trichiam à Trichide distinxisse, illã Sardam, hanc Sardinam interpretatus est: uulgi nimirum nomenclaturas secutus. nam Sarda ueterum, ut Plinij & Athenæi, longè alius piscis, ex Lacertorum uel Pelamydum genere est. Pisces tum molliores tum sicciores iusto, ad saliendum idonei nõ sunt. Coracini uerò & Pelamydes, & Mylli, Sardæ & Sardenæ, (Σάρδαι καὶ Σαρδῆναι,) &c. ad salsuram sunt appositi, Galenus De alim. facultatibus lib. 3. cap. penultimo. Et mox: Præstantissima autem omnium, quæ mihi experiẽtia cognoscere licuit, salsamentorum sunt, quæ à ueteribus medicis Sardica salsamenta nuncupantur, hodie Sardas uocant. Sic ille. Nõ est autem quòd aliquis putet Sardas & Sardenas, quoniã simul nominauit, eum pro cognatis duxisse. Sardica certè salsamenta ad Sardas tantùm retulerim, ad Sardenas minime: quamuis tum Sardas, tum Sardinas à Sardinia insula, unde primum nimirum mittebantur, nominatas fuisse, uerisimile est. ¶ Chalcides etiã olim ab aliquibus Σαρδῖνοι (masculino genere) nominabãtur: (& Callimachus Trichidium interpretatur Chalcidem.) Sic & Agonos lacustres pisces, Romæ nomẽ mutare audio, postquam salsi sunt, & uocari Sardenas. Fracastorius distinguit: Sardellarumque cateruæ: His est maior Aquo. Benedictus Iouius in Larij descriptione Aquonis tantùm meminit. nam quæ Salena ab eo nominatur, (hoc uersu: Scardua, & Incobia ex Pigis, & Plota, Salena,) alia quàm Sardena uidetur. Sardellæ ex Benaco admodum laudãtur, Platina: qui hos pisciculos ab Agonis diuersos, assimiles tamen facit. Quærendum an Sardellæ & Aquones (seu Agoni,) ætate tantùm differant. hos enim maiores esse Fracastorius canit. ¶ Thrissis sanè, id est Alausis & Trichidibus, multa sunt communia: nominis ratio, ut dictum est: quodque pisces sunt parui, aristosi, uiles: quòd gregatim capiuntur, & quidem utrique cantu saltationeque. Linea quidem illa spinosa in uentre, in Alausis & Sardinis, tum marinis tum lacustribus, conspicitur: item in Celerino Gallis ad Oceanum dicto, quem Rondeletius Apuam Membradem facit. Eidem Apua Phalerica piscis est Sardinæ similis, minor, tenuior: uentre similiter exasperato. Bellonius tũ Celerinũ Oceani, tum Sardinã mediterranei maris, Chalcidẽ interpretatur, magnitudine tantũ distinguens: Celerinus (inquit) asperiorem sub uentre ex aristis lineam habet, quàm Harengus. Ab eodem Liparis nominatur pisciculus lacustris in Macedonia: qui Sardinam toto habitu refert: sed uentre est latiore, & lineam sub uẽtre asperam habet. Idem aut simillimus uidetur, qui Agonus in Verbano lacu dicitur, alibi in Italia Sardanella, à maxima cum Sardinis similitudine, spinosa illa uentris linea & ipse insignis. Ancludes uulgò dictæ (Apuæ Encrasicholi Rondeletij) Sardinis Sardellis'ue similes sunt, ita ut hæ pro illis aliquando dolosè uendantur. Ancludes enim maioris precij sunt, Brasauolus.

Sardinæ lacustres.

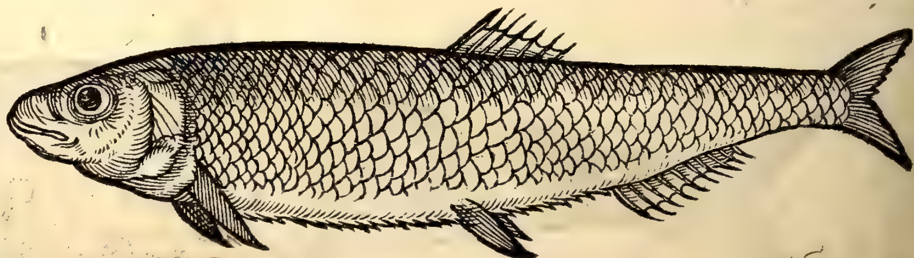
Similitudo.

ITALICE Sarde, Sardelle.

GALLICE similiter, ut in præcedentibus dictum est. Sardinæ nomen Oceanus Gallicus non agnoscit, ut scribit Bellonius: qui tamen Celerinum à Gallis Oceani accolis dictum, piscem eundem putat: Rondeletius distinguit.

GERM. Sardinæ an in Oceano nascantur, nondum mihi constat. Germanicè tamen Sardinam interpretari libet, ein kleine Häring art im meer: ein Meeragune. quæ interpretatio etiã Atherinæ & Membradi Rondeletij conueniet. Chalcides uerò & similes in lacubus dulcibus, Seeagunen/ Häring arten im süssen wasser. Vel Sardinam faciemus Alausæ speciem: ein art der Zigen oder Goldfische im meer. ¶ Bellonius Trichidem facit Alausam ætate minorem: quæ Gallis Pucelle dicitur: Anglis a Pylcher/ uel Pylcharde. ¶ His scriptis piscem Sardeyn nominatum à Germanis ad Oceanum, Io. Echtius pictum misit.

Icon Haringi, partim ad Rondeletij, partim ad Bellonij iconem expressa.



HARENGI nomẽ barbarũ est: neque ulla est, quod sciam, huius appellatio siue Latina, siue Græca. Sunt qui non rectè Halecẽ uocẽt, Rondeletius. Chalcidum generis hũc piscem Bellonius putat, neque id temere: quanquam Rondeletius Alausæ potius quàm Chalcidum generi Harengũ attribuat. Videtur enim Chalcidis nomen commu-

Chalcis.

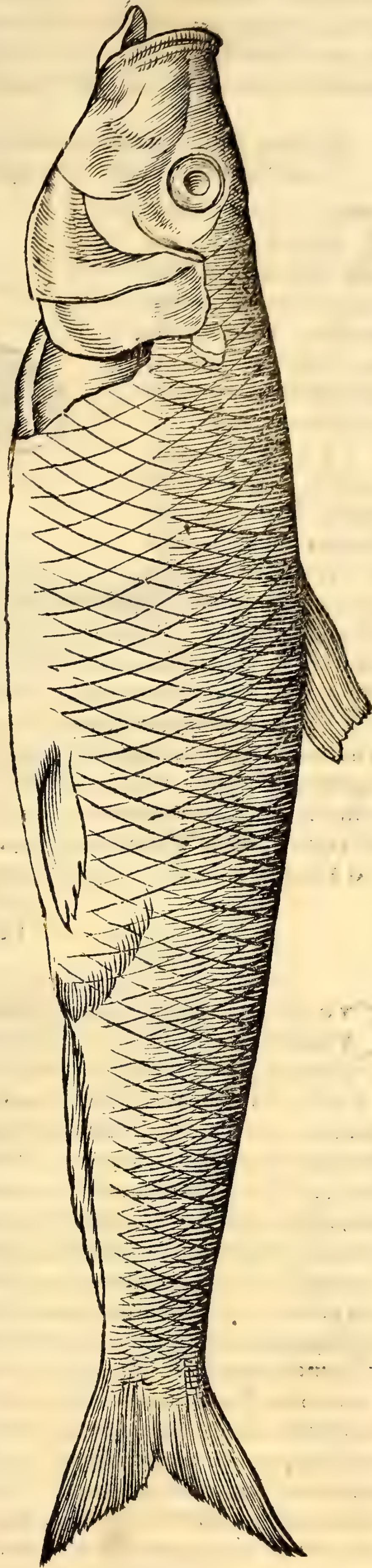
nius

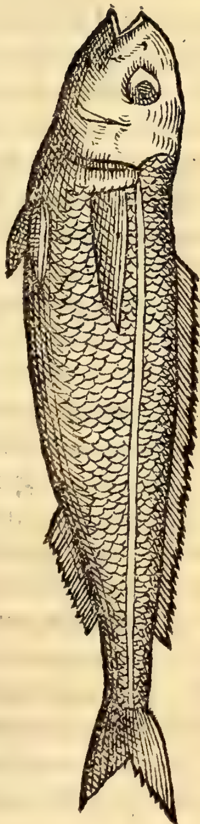
nius esse: cum Oppianus Chalcides marinas fecerit, Aristoteles fluuiatiles aut lacustres: (sicut & Sardinæ hodie tum lacustres, tum marinæ dicuntur.) & ex ueteribus aliqui Trichides (uel Trichades, uel Trichiades) interpretantur Chalcides: Heracleon, Membrades. & rursus Chalcides, Sardinos. Coniicio autem ab æris colore nominatas Chalcides, (Aericas Gaza transtulit, nomine ab eo confícto quidem, quod tamen ad nostrum Hä ring alludat:) non quòd iis uiuis (opinor) is esset color, sed inueteratis: sicut in Harengis aliisq́, infumatis maxime, apparet. Esto igitur Harengus, Chalcis aut Trichis Oceani maior: Celerinus uerò eiusdem, Chalcis Trichis'ue minor. In hoc tamen falli puto Bellonium, quòd Sardonum uulgò Romæ dictum, non modò congenerem Harengo, (qui in mediterraneo nullus est,) sed eundem putauit. ¶ Harengi uocabulum est Germanicum. Germani pleriq́ Hering scribunt & efferunt e. obscuro, ad æ. diphthongum accedente: Flandri Harinck. Galli aspiratione, ut sæpe solent, omissa, per a, un areng: unde Latinum uocabulum alii aliter formant & scribũt. Ego quoniam Germanicam dictionem esse agnosco, Haringus, uel Heringus scripserim, ut suam orthographia originem fateatur. uidetur autem à Græco τάριχος deductum nomẽ, quod salsamentum significat, ut haringus, quasi harichos, pro tarichos, appelletur. nullum enim salsamenti genus usitatius per omnem Germaniam reperias. ¶ De cognatis Harengo piscibus, & similiter spinosam in uentre lineam habentibus, diximus in Sardina. ¶ Sale fumoq́ inueteratum hunc piscem, recentiores aliqui Haringum passum appellant: alii Ruscupam & Ruburnum, fortè à rubente ob fumum colore. Germani Bockling / Bücking / Bucking / Buckling. & eundem piscem muria seruatum, Pickelhering / Roschering. Aqua maceratum, ein gewässerten Hering / ein Braathering.

ANGLICE. Heryng / Hearynge / Hearing. Infumatus uerò a redde Heryng.

ILLYRICE & Polonicè, Herynk, Sledz, Sliedz. infumatus uerò Platanii Sliedz, uel Bydlinek.

Alia eiusdem inueterati figura.



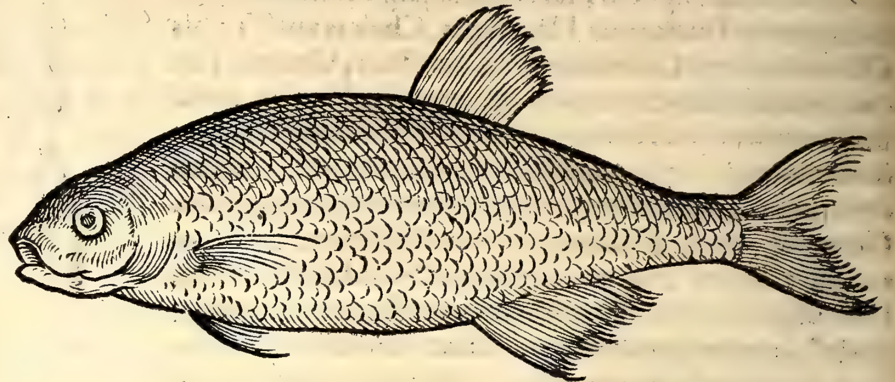


LIPARIS (marina) Rondeletii. Piscem hunc rarũ (inquit) & spectatu dignissimum, cùm aliquandiu seruare uellem, totus in oleum abiit: qui euentus me impulit, ut Liparim (*Liparidem potiùs, à recto oxytono fœminino λιπαρίς*) quasi λιπαρόν, id est, pinguem, nominem. Capite terrestrem cuniculum refert: ore est paruo, sine dentibus, &c. Adeò pinguis est, ut non uentri solũ intestinisq́ infarcta sit pinguedo, ueluti in Mugilibus & Lupis: sed etiam sub cute carnis loco nihil aliud uideatur esse quàm pinguedo. Idem Rondeletius Agonum quoq́ lacustrem piscem Liparin (*Liparidem*) à nonnullis appellari scribit, à pinguitudine: quòd cum in craticula assatur, pinguitudo uelut oleum destillet. ¶ Alia

est Liparis lacustris in Macedonia, Bellonio descripta.

GERM. F. Ein Schmeltzling/ein Feißling. Cæterùm ut hic piscis (teste Rondeletio) in oleum resoluitur: sic in Essexia comitatu Angliæ habetur piscis, qui uocatur a Smie: qui si diu seruetur, in aquam resoluitur, ut Eliota Anglus scribit. Apua Phalerica quoq;, Sardinis atq; Alausis non dissimilis, & linea uentris similiter aspera insignis, in pinguedinem fermè resoluitur. ¶ Alius est ab accolis Oceani dictus een Smelte, cuius iconem Io. Echtius ad nos misit.

Bellonius figura Variatæ apud me uisa, omnino Epelanum fl. suum esse aiebat. Icones quidem utriusq; conueniunt, nisi quòd pinnæ uentris non similiter positæ sunt, pictorum fortè culpa. Vide inter Fluuiatiles.



THRISSA, id est Alausa, quãquam post Apuas cum Harengo inter marinos censeatur à Rondeletio, à nobis ad fluuiatiles referetur. procul enim flumina subit.

VARIATA ficto nomine. Epelano fluuiatili Bellonij percp similis est piscis, quem Io. Caius medicus Angliæ ornamentum, Variatam appellauit, & his uerbis mihi descripsit, delineata etiam quæ hîc apposita est figura. Variata (inquit) piscis est marinus, illustris, aureus & resplendens magis, uersicolor tamen, ut si multo colori & splendescenti exiguum purpureum admisceas. Is color, prout ad Solem in hanc aut illam partem uerses piscem, ita alius atq; alius est, ut in collo columbino: unde pisci Variatæ nomen dedimus. Magnitudine est Alburni, cute & carne Percæ: in australi nostræ Britanniæ mari plurimus, inter scopulos atq; saxa frequens. Mortuo marcescit color, & ad pallorē degenerat. Sic ille. Nos quoniam Alburno maior non est, quamuis Saxatilem hunc pisciculum, primæ huic Classi adnumerare uoluimus. Idem uidetur à Io. Echtio pictus ad me missus piscis, adscripto nomine Voze, tanquam accolis Oceani Germanis usitato.

GERMANICE F. ein Meerbambele: uel à coloris uariatione, ein Schiler.

DE GOBIIS MARINIS, ET PRIMVM in genere quædam.

GOBIVS, Gobio, Cobio. Gouius in Halieut. Ouid. Græcè κωβιός, κῶβιος, aliquib. κώθων, Σωσίκβιος. Pisces Gobioni saxatili propemodū similes, Aristoteles Cottos *(imò Cothos, κῶθος Athenæus)* nominat, quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant, Gillius. Lege suprà in Encrasicholo. ¶ Gobiones marini & fluuiatiles toto genere distant. Fluuiatiles nunc appellamus non è mari in flumina deuectos, sed in fluminibus ipsis genitos, à marinisq; corporis etiā figura differentes. Horum apud ueteres Græcos nulla habetur mentio. Aristoteles nanq; & Galenus de ijs tantùm qui è mari ad flumina annatant, loquuntur. & nimirum etiam Dorion apud Athenæum: sin minus, quos ipse Gobiones fluuiatiles uocauerit, ignorare nos fatendum est, Saluianus. ¶ Gobius marinus, Venetis Go. Liguribus Zolero. Gallis Gouion de mer. Plinio modò Cobio, modò Gobio. Huius à Saluiano posita imago, nostris omnibus dissimilis est, tum forma ferè, præsertim capitis: tum pinnis in dorso tribus. quanquam in descriptione author duarum duntaxat meminit. Color (inquit) non idem omnibus. hæc tamen colorum siue picturę uarietas, non species diuersas, sed differentias tantùm Gobionum facit. non secus enim quàm Anguillæ & Tincæ, loci ratione colorem uariant. Nam qui Gobionum puriorem maris partem incolunt, minùs picturati sunt: eoq; ab Hicesio & Diphilo, nō quia uerè candidi sint, sed quia minùs colorati, ac ex albo leuiter flauescentes, albi uocantur. Qui uerò in cœnosis atq; paludosis marinis locis degunt, cū ex flauo nigricent, (cuiusmodi noster hic piscis est à Venetis Go appellatus,) nigri dicuntur ab Hicesio. Qui postremò circa saxosa maris loca uictitāt (quales sunt Venetijs Paganelli appellati) etsi uarijs depicti sint coloribus, cum eorum tamen partes plurimæ flauescant, χλωροί (id est pallentes siue flauescentes, nō autem uirides) ab Hicesio & Diphilo iure uocantur. Hæc Saluianus. Ego sanè species Gobiorum maris diuersas esse cum Rondeletio putarim: neq; temere nomina etiam diuersa à uulgo eis imposita. Quòd si ipse genus unum omnium in mari Gobiorum existimauit, hoc est speciem unam: cuius indiuidua differentijs tantùm differant colorum, (neq; enim differentias alias ullas exprimit:) cur piscem 81. suum, priuatim nigrum facit, Go Venetijs dictum, à Paganello alijsq; distinguens? cum pro quouis Gobio mar. accipi queat, si in coloribus tantùm discrimē est: ij uerò libris impressis, ad nos aduectis additi non sunt. ¶ Aeliani & Oppiani Gobius mar. noxijs aculeis armatur, quòd

Cottus.

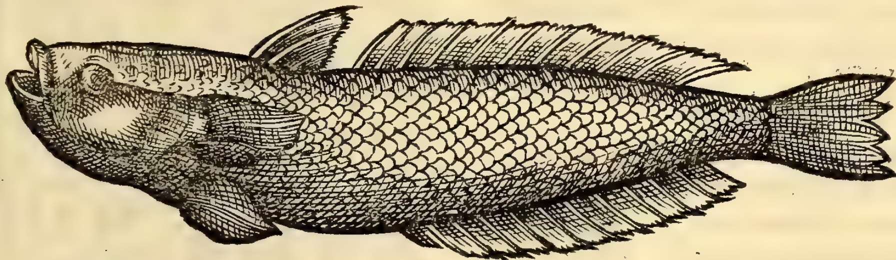
quòd in cognitis hodie non deprehenditur. ¶ Gobionum (marinorū, inquit Rondeletius) multæ sunt differentiæ, à loco uiuendiq́ ratione, à substantia, à magnitudine, à colore. A loco quidē & uita, quòd Gobiones quidam litorales sint: alij saxatiles, alij in fluuiorum ostijs aut marinis stagnis uiuunt. alij fluuiatiles. Substantia, quòd alij alijs præferātur, uel quòd ad palati gustum, uel quòd ad salubritatem. Colore: quoniam alij albi sunt, alij nigri, alij flauescentes siue pallidi, quos uirides non rectè appellant. Magnitudine: sunt enim alij magni, nimirum flauescentes: alij parui, albi: alij inter hos medij, nigri.

GERMANICVM nomē fingo **ein Meergob.** quoniam & Gobij fluuiatilis genus **Kop** uel **Cab** Germani uocant, nostri **Gropp.** Sed Blennum interpretor **ein Meergropp,** quòd fluuiatili persimilis sit: Gobium uerò differentiæ causa **ein Meergob,** alludendo simul ad Latinum uocabulum.

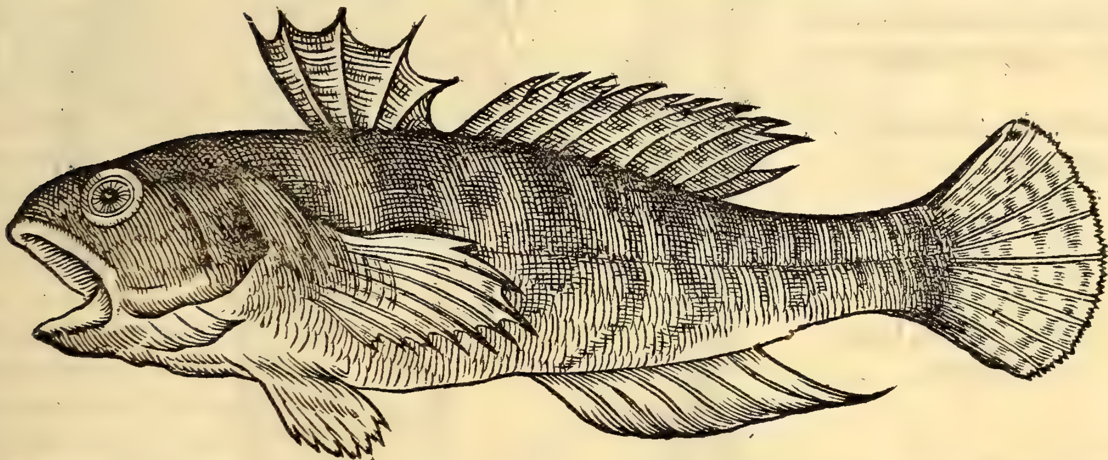
ANGLICVM Gobionis nomen ignoro, neq́ ad hoc genus referendas puto duas piscium species, quarum alteram Angli **Sandele,** uel **Sandil** (composito ab arena & anguilla uocabulo) appellant: quæ in Mediterraneo mari an reperiatur dubito. alteram, **Smelte,** quam Eperlani nomine Gallico descripsimus.

GOBIOS marinos in hūc Ordinem potiùs quàm Saxatiliū asciui, quòd & omnes parui sint: et una tantùm ex eis species saxatilis, quam primo nunc loco describemus.

Gobij saxatilis effigies à Rondeletio exhibita.



Alia eiusdem Venetijs delineata, maior quàm uellem.



GOBIVS marinus maximus, flauescēs, & uerè saxatilis. Grecè κωβιὸς καυλίνης, ἢ χλωρός: hoc est, Gobius caulines, uel subflauus. errant enim qui uiridē interpretantur: cū χλωρὸς nō modò uiridem, sed aliquādo etiam pallidum uel subflauum significet. ¶ Bellonius hunc Gobium album facit: Rondeletius album diuersum exhibuit.

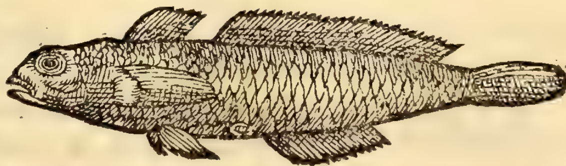
ITAL. Venetis Paganello. Vercellenses rustici Gobium fl. quoq́ (quem alij Chabotum) Paganellum uocant, Rondeletius. Paganello autem nomen fortè à rubro colore impositum fuerit, quo ad Pagrum accedit.

GALL. Massiliensibus Gobio. Circa Monspelium Boulerot, teste Rondeletio: qui tamen Gobionem nigrum ibidem priuatim Boulerot dici scribit. ¶ Gobij saxatiles, uulgò Goatæ uocantur, Gillius.

GERM. **Ein Steingob im meer: ein gälblachter Meergob.**

GOBIO Niger, (qui in litoribus & stagnis seu paludibus marinis degit) magnitudine inter subflauū & albū mediocri. Κωβιὸς μέλας. Similis est priori, (inqt Rond.) sed minor: coloris nigri, maximè parte anteriore. Loco binarū pinnarū, quę cęteris sunt in uentre, unicam habet nigrā, barbam esse

Gobio niger Rondeletij.



Tragos. diceres. Quę nota facit, ut credam hunc esse pisciculum, quem Athenæus libro 8. τράγον uocat, id est, Hircum, cui Exocœtum cōfert, his uerbis. Exocœtus omnino similis est pisciculo qui Hircus dicitur, præter nigrū illud quod uentriculo subest, quod Hirci barbam uocant. Sed etiam Mæna mas, quum fœmina fœtu impleri incipit, Hircus uocatur Aristoteli.

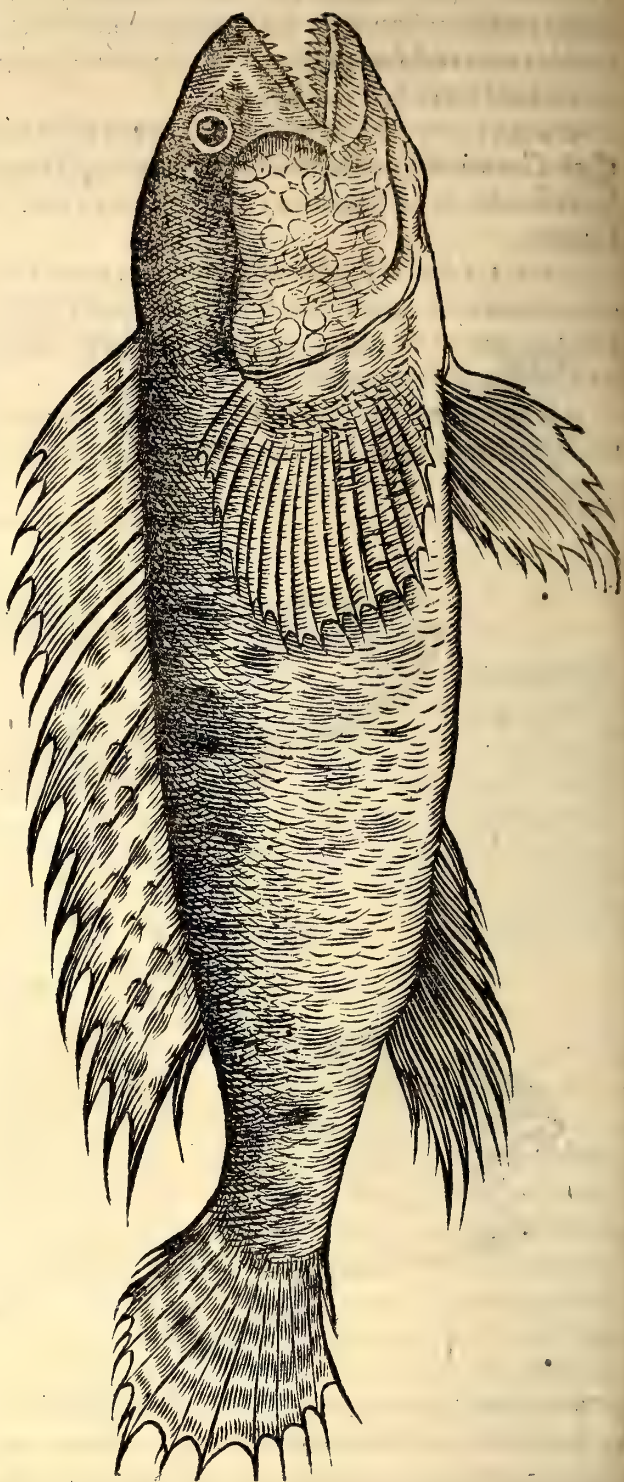
ITAL. Venetis Go, Guo, Gobi.

GALL. Circa Monspeliū Boulerot: quod nomē Rondeletius saxatili etiam uel subflauo adscribit.

GERM. F. Ein schwartzer Meergob.

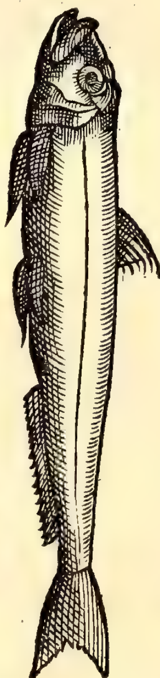
Gobius niger Bellonij, ab omnibus Rondeletij Gobijs diuersus uidetur, etiam à nigro ipsius Gobio. Gobiones marini (inquit) Venetis Goi, Genuensibus Guigiones, Romanis Missori uocātur: quanquam Missoris uox ad plerosq; alios pisces trāsferatur. Incolæ urbis de le Specie, & qui Portum Veneris ac Genuam inhabitant, Zozeros nominant.

Eiusdē alia icon Venetijs picta, licet maior quàm Paganelli, id est Saxatilis, qui maximus Gobiorum à Rondeletio dicitur.



GOBIVS Albus, κωβιὸς λευκός, omnium minimus, nō ita quidem cādidus est, ut cum aliorum multorū piscium candore posit contendere: cæteris tamen Gobionibus candidior, Rondeletius. Bellonius Gobium saxatilem & flauescentem Rondeletij, album cognominat.

GERM. F. Ein wyßlachter Meergob.



DE ALIIS QVIBVSDAM paruis piscibus, ut Blennis, Alaudis, & similibus: Item de Scolopace.



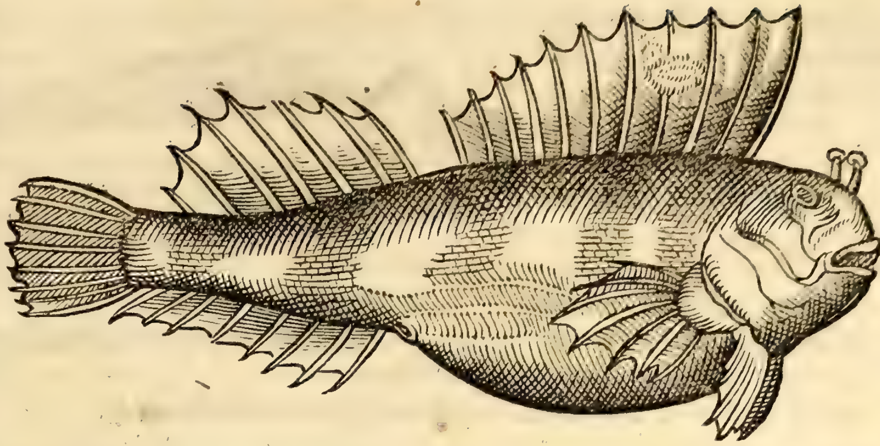
BLENNVS, Belennus, Bæon, Rondeletij. (nam alius est Bellonij Blennus.) Βλέννος, Βέλεννος, Βαιών. Pisciculus est (inquit) similis ei, qui à Tholosatibus Peis de menage uel Grauan dicitur: Cotto etiam fluuiatili pisciculo tam similis, ut uix discernatur, nisi ab eo qui nouerit; hunc in fluuijs, illum in alto mari degere. Pelagius est & rarissimus. corporis specie Ranam piscatricem refert: colore & carnis substantia Aphyam Cobitidem. Sic ille. Non ineptè etiam Cottus marinus uocabitur. Plura leges mox in Blenno Bellonij.

GERM. F. ein Meergropp.

Vilis, humida carne, & planè insipidus est pisciculus: à blenna fortè, id est, muco, nomen sortitus: nam & βλῖννος, & σιαλὶς uocatur: & Lycos quoq; Diophani in Geoponicis 18.14.

BLENNVS Bellonij & Saluiani. Nomina diuersa leges suprà cum Rondeletij Blenno, qui pelagius est. hic enim saxatilis est, non tamen dignus qui saxatilibus adnumeretur. nam propriè dicti saxatiles circa saxa frequenti natatione exercentur: eoq; ficciorem, friabilem & salubrem in cibo carnem habent: Blennus autem & similes, in petris stabulantur, & propter ignauiam minimè exercentur, ideoq; mucosa sunt carne: & ferè figura etiam à propriè dictis saxatilibus differunt.

Et quan-



¶ Et quanquam Blennum hunc esse ex ijs quæ authores tradiderunt, prorsus affirmari non possit: uidetur tamē is esse: cum βλέννα mucum significet, βλεννὸς ignauum & segnē. est enim hic piscis præ cæteris mucosus, ignauus, timidus, segnis ac tardus. & in herbosis litoribus uiuit: & Cothio siue Gobio absimilis non est: hoc enim de Belēno Athenæus: illud de Blenno Oppianus tradit. Fortassis autem idem etiam Epicharmi Bæon (Βαίων) fuerit. paruus enim est, id est, βαιὸς Græcè: & simul malus ac uilis piscis Epicharmo teste. Hæc ferè Saluianus. Varino quidem Βαίων non alius est quàm Βλέννος: sic enim apud illum scribitur. Vide etiam infrà in Exocœto Bellonij. Belennum dici non laudo, nisi fortè carminis gratia. ¶ Hunc piscem (qui Scorpioidi Rondeletij mox exhibendo idem aut planè cognatus uidetur) ego quoq; olim in Italia Blenni nomine pictum, à Cor. Sittardo accepi.

CORCYRENSES & Zacynthij Cæpolam à cepæ similitudine uocant. Capite est grandi, spiculato, &c. Totus quadrantalem non excedit longitudinem: crassitudo eius ut cepa mediocris esse cō sueuit. quin & ita flauus est ut cepa, & Scorpænam colore refert. Quosdam audiui qui hunc Boacem perperam uocarent, Bellonius.

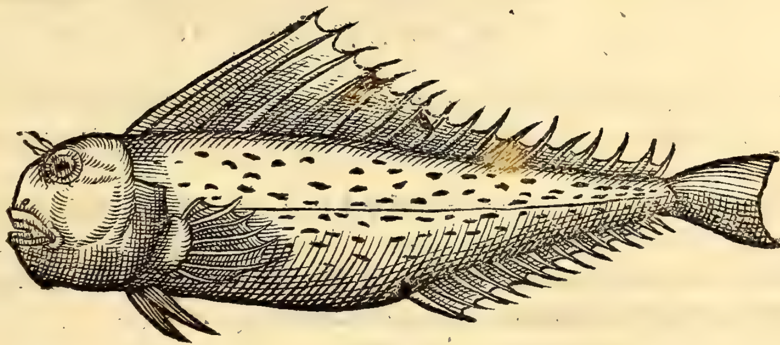
ITALICE Borrebotza. Pesce de petre, quòd semper inter petras agat. Pesce de fortessa. ¶ Romæ non secus quàm Vranoscopus & Citus (*sic Cottum fl. seu Gobium fl. capitatum uocat*) Messore dicitur, Saluianus.

HISPAN. Cagador (ni fallor) Lusitanis.

GALL. In Narbonensi Prouincia à nonnullis Lebre de mar dicitur, Saluianus. Rondeletius Scorpioidem suum uulgò Lebre de mar uocari scribit. est autem is idem cum Blenno Saluiani & Bellonij: nisi duæ species unius generis proximi alicui uideantur. Vide in subsequente pisce.

GERM. F. Ein andere Meergroppen art: ein Schleymling/ein Zwibelfisch. Leporem mar. Germanicè interpretari non libet propter euitandam synonymiam.

Blenno Bellonij & Saluiani, & Rondeletij Scorpioidi, Galerita utraq; eiusdem & Pholis, cognati mihi uidentur. item Galetta Venetijs dicta, & Gutturosula: cognati inquam tum inter se, tum Gobijs, uel potius Mustelis marinis: unde & Galetta fortè diminutiuè dicta. hæc tum corporis specie, tum pinnis & læuitate cutis, & molli mucosaq; carne, ad pisces prædictos accedit. Gillio cum ostendissem Venetijs, Gobij genus pessimum esse dicebat.



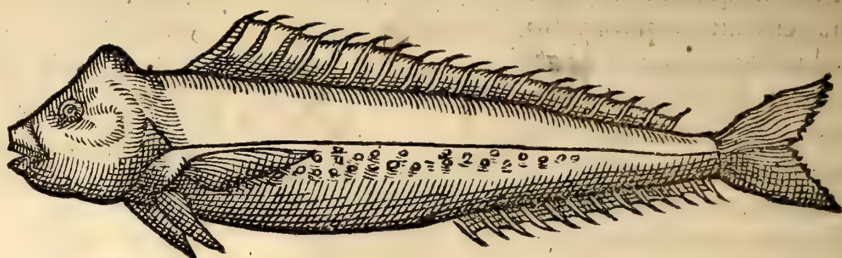
SCORPIOIDES Rondeletij: idem ut uidetur, uel cognatissimus Blenno Bellonij, &c. de quo proximè retro dictum est. Vulgò à nostris (inquit Rondeletius) Lebre de mar: id est, Lepus marinus dicitur. quia rostrū terreni Leporis πρόσωπον admodum simile habet. Lepori quidem marino ueterū omnino dissimilis est. Scorpioidem nō ineptè appellabimus: est enim capitis forma Scorpioni marino similis, totidemq; supra oculos apophyses molles habet. dentibus differt. Præterea differt à Scorpione & Galerita pinnæ dorsi magnitudine, duabusq; maculis nigris eiusdem pinnæ. Cutis læuitate Galeritæ similis est, & carnis substantia, non autem Scorpioni. Litoralis est: muco & aqua uescitur.

GALL. Lebre de mar, ut prædictum est.

GERM. Vide cum præcedente pisce. Poterit etiam ein Schnecklingt, id est, Cochlioides appellari: quoniam Cochlearum seu Limacum instar cornicula protendat.

ALAVDA cristata uel Galerita piscis, ut à Rondeletio uocatur. In saxis uiuit, & naturam formamq; saxatilium imitatur, in saxatilibus tamen non habetur (à medicis.) In uertice cristam erigit (Alaudæ auis instar) mollem, & cœruleam dum uiuit. Carne est molli, & ob paruitatem ne-

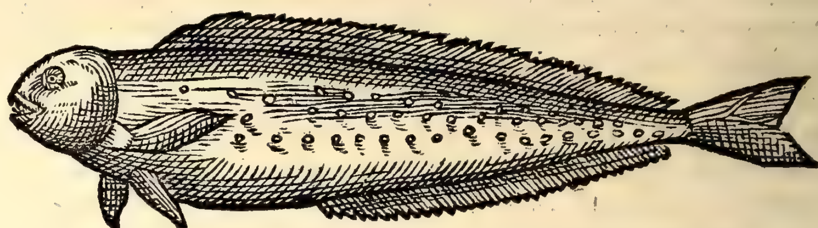
Basiliscus. gligitur, Rõdeletius. ¶ Basilisci pisces circa petras lepades degunt Oppiano: uerisimile autem est Alaudas nostras à crista, à qua et regulis auiculis nomen, Basiliscos ab eo dictos. Poterunt & Pauones marini dici hi pisces. nam & uersicolores sunt, & cristam habent cœruleam, qualem Pauoni pisci Phasidis Philostratus attribuit.



GALLICE. Percepierre, Coquillade.

GERMANICE uocetur ein Seelerch/ein Kobellerch.

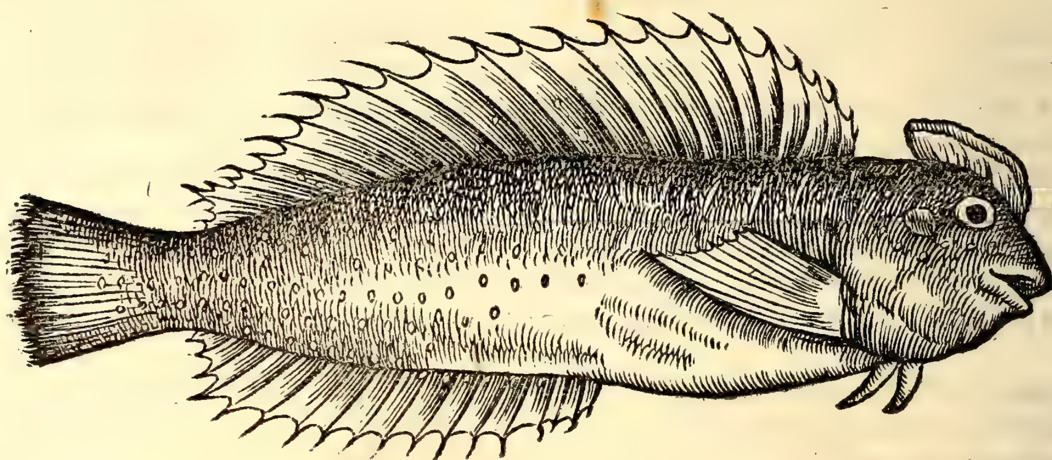
ALAVDA non cristata Rondeletij, similis superiori, crista excepta. Posis etiam (inquit) optimo iure *Simia.* Simiam appellare, quia capite Simiam refert, paruo scilicet & rotũdo. uel si nostrorũ appellationẽ sequi uelis, qui Percepierre nominant, non absurdè Empetrum uocaueris. in petrarum enim cauernulis degit, inq; abditissimis earum rimis se occulit.



GALL. Percepierre, ut prædictum est.

GERMANICE circunscribo, ein Seelerch on ein kobel/on ein kamp.

Mordet hæc quidem, sed morsu innoxio; quamobrem Iulis non est.

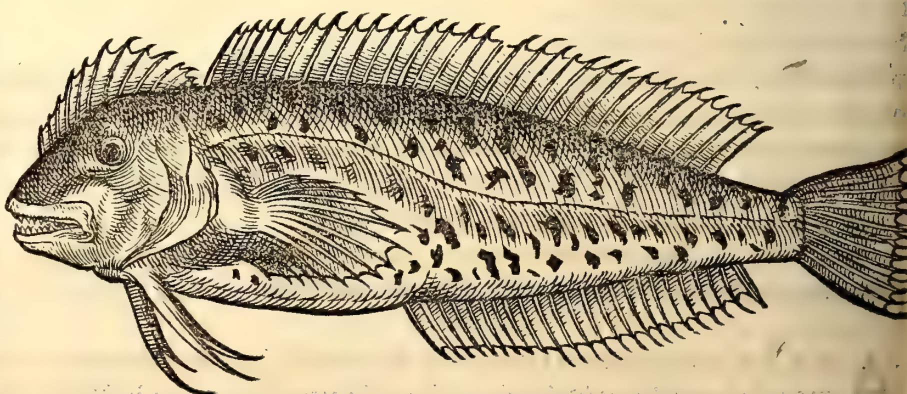


ALAVDIS Rondeletij cognatus piscis: Exocœto quoque Bellonij idem, aut eius species.

ITALICE Venetijs Gotorosa uel Gutturosula, à prominente nimirum sub faucibus tumore.

GERMAN. F. ein art der Seelerchen. Litoralis est piscis, & ferè subit foramina lapidum, aut *Troglodytes.* parietum ædificiorum in litore: unde nõ ineptè Troglodytes appellabitur; uel à crista, Basiliscus, *Basiliscus.* sicut & Rondeletij Alauda cristata. ¶ Idem uel cognatissimus est piscis Exocœtus Bellonij, qui mox sequitur; ubi & alia nomina Germanica reperies.

EXOCOETVS Bellonij. (Alius est Rondeletij Exocœtus, saxatilis.) In saxis degit: non tamẽ est propriè saxatilis, ut medici nominãt. Idem aut eius species cognatissima est piscis proximè retro positus.



¶ Exocœtus (inquit Bellonius) species habet plures: quarum una cristata est, (*cuius iconem damus,*) Massiliæ frequens; primo aspectu aliquatenus gobium referens, cute glabra & lubrica; unde uulgus Græciæ

ciæ glinon nominauit. Tertium Exocœti genus etsi Byzantinis piscatoribus nō alio quàm Glini nomine pernoscatur, ac nonnullis Chelidonius appelletur, tamen à Glino ac cristato Exocœto differt, &c. Hæc ille. Quærendū an hic fortè ueterū Blēnus sit, quoniā & mucosus est, opinor, & lubrica cute, unde hodie Græcis Glinos nominatur, ut olim Blennus uel Blinnus. ¶ Exocœtum in Arcadia Lychnon modò uocitant, Massarius. Plinius Exocœtum cum Pœcilijs Arcadiæ piscibus confudisse uidetur. *Blennus.* *Lychnus.* *Pœcilias.*

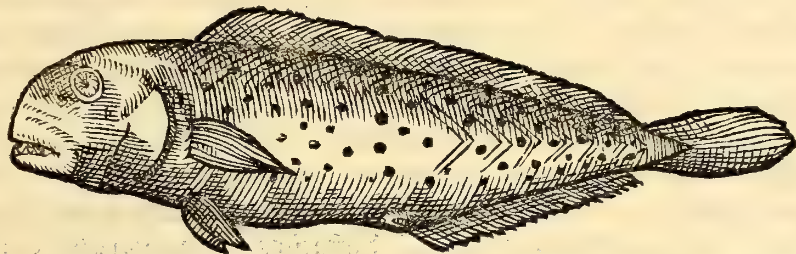
Quærendum an Adonis alius quàm uel Rondeletius uel Bellonius proposuere, piscis sit: quoniam apud Kiranidem Edone piscis (idem nimirum Adonidi) alio nomine Ophidion dicitur. Ophidij autem species una Rondeletio flaui coloris est: qui color à ueteribus Adonidi tribuitur, unde & Cirrhis Cerisq; uocatur, &c. ut non tres pisces diuersi, Adonis, Ceris & Ophidion sint: sed unus, tribus diuersis nominibus indicatus, & pro Ophidio rectè à Rondeletio demonstratus. Adonis quidem Rondeletij, Turdorum generi adnumerandus mihi uidetur. *Adonis.* *Ophidium.* *Cirrhis.* *Ceris.*

GRAECI Constantinopoli uulgò Glinon uocant.

ITALI circa Genuā Bauecqua. Romani cum alijs minutis piscibus confundunt, modò Cernam, modò Missorem (aliàs Messore: uagum nomen ad Vranoscopum, Blennum & Cottum fl.) appellantes. Indigenæ Comasci Vulpem uocant, una Folpe, Bellonius.

GALLI circa Massiliam Gabot uel Gauot.

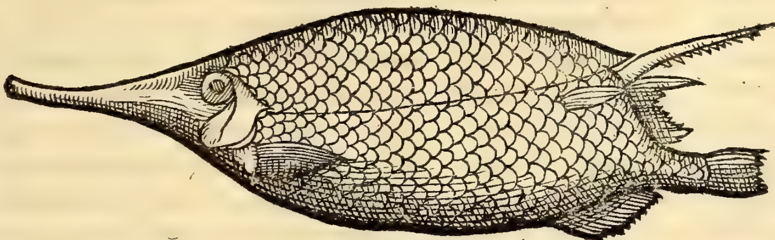
GERMANICVM Exocœti Bellonij nomen ignoro, quanquam in Oceano frequentissimum esse tradit, & in rupibus Bononiæ penè innumeros reperiri. fingamus igitur nomen, ein Punterhan, à maculis & crista: uel ein Steinrup, quòd ueluti Gobius aut Mustela saxatilis sit. Vel eadē nomina quæ præcedenti ponamus. idem enim uel cognatissimus esse uidetur.



PHOLIS Rondeletij. φωλίς. Superioribus (*inquit, de Alaudis autem & Scorpioide proximè scripserat*) & maximè Alaudæ similis est piscis, qui Antipoli à muco Bauosa dicitur. Mollissima est carne & glutinosa. Piscis hic (inquit Aristoteles) mucum quem ipse emittit, sibi obducit, ut in eo quasi cubili quiescat. Cubile autem Græci θαλάμην aut φωλεὸν appellant: inde nomen.

GALL. Bauose, ut prædictum est.

GERMANICE nominabimus ein Schleymlerch/ein Meerlerchen art.



SCOLOPAX Rondeletij, (ficto nomine Græco à rostri longitudine, quod scolopis, id est paxilli instar productum habet, sicut & σκολόπαξ uel Ascolopas, auis, quam aliqui recētiores Rostricem nominant,) haud scio ad quem Ordinem referri mereatur. Rondeletius piscibus peregrinis adnumerauit: quos cum ego plerosq; omnes ad suas classes retulerim, & hic unus supersit: in fine Ordinis primi, propter paruitatē, collocare uolui. Peregrinus (inquit) & rarus est piscis: semperq; paruus, ut arbitror. Aliqui Elephantum, tanquam à proboscide, sed rostrum proboscidis instar flexile non est: alij Ibidem uocare uoluerunt. Sic ille. Ego hunc piscem Serram Plinij potiùs dixerim, (ab aculeo serrato:) quàm Cetum illum quem Rondeletius Pristin appellat. Licebit & Rhamphestem appellare. Ῥαμφησταὶ enim Hesychio pisces quidam sunt, à rostro nimirum dicti, quod in auibus, præsertim maioribus, Græci rhamphos appellant. *Elephantus.* *Ibis.* *Serra.*

GERM. F. Ein Sagfisch, id est, Serra piscis: uel ein Meerschnepf, id est, Scolopax marinus.

ORDO II. PISCIVM MARINORVM, QVI CONTINET SAXATILES, ET ALIQVOS EIS PROXIMOS, MAGNA ex parte latos & compressos.

DE SAXATILIBVS QVAEDAM IN GENERE.



AXATILES pisces à ueteribus,non in dulcibus aquis,sed in mari tantum appellati sunt:qui nimirum in litoribus,non impuris & cœnosis,non terreis & arenosis: sed qui in puris & saxosis locis & circa promontoria degant. Quòd si quis tamē in dulcibus etiam aquis saxatiles aliquos contra ueterum consuetudinem nominare uellet,non ij qui sub lapidibus stabulantur & latent plerunq, qui & squamis carēt, & humidiori sunt carne minimeq friabili:sed illi potiùs qui in saxosis fluuijs & riuis degunt,exercenturq subinde contra aquam natando:ut præcipuè Thymalli,qui saxatilibus mar.conferri possunt(quanquam & alij quidam minus laudandi, in saxosis fluuijs reperiuntur: qui tamen cæteris eiusdem generis in alijs aquis degentibus collati, multò præstantiores sunt)sic uocari poterunt. ¶ E saxatilibus marinis Galenus nominat præcipuè Scarū,Merulā, Turdū, Iulidem,Phycidem & Percam.Hi(inquit)nec alimenta,nec loca mutant,nec dulcibus aquis utuntur, ob eamq causam omnes perpetuò sunt inculpati:& nullum in eis discrimen manifestum reperitur, ut qui perpetuò in purissimo mari degant:aquamq dulcem,& eam quæ ex dulci & marina mixta est fugitent. Itaq illos (inquit Saluianus) qui non perpetuò,neq omnes eiusdem generis in saxosis locis uictitant,cuiusmodi(ipso authore)Gobio est,à uerè saxatilibus excludit:etsi à plerisq antiquis scriptoribus hi quoq inter saxatiles censeantur. ¶ Saxatilium quidam naturam formamq imitantur,ut Alaudæ Rondeletij: qui tamen inter saxatiles à medicis non habentur. immorantur enim ferè saxis,nec ita circumnatando subinde exercentur,unde molliori sunt carne, aliqui etiam mucosa ut Blenni:quare nos ad primum Ordinem eos reiecimus. ¶ Sunt qui in saxis quidem degant:sed neq figuram,neq naturam saxatilium referant: ut Canicula illa quæ Gallis Cato rochiero dicitur:ut Locustæ,Murænæ. Saxatiles pisces pleriq à Gallis communi nomine Rochiera uocantur,à Germanis dici possunt **Steinfisch/Steinling.**

Scari iconem quæres ad finem libri.

SCARVS,Σκάρος,inter saxatiles omnes principatū tenet. Genera eius duo sunt, ὀνίας, de quo hic agimus,(qui propter latitudinem corporis,& cum Sargo similitudinem,ad quartum Ordinem referri poterat:)& alter αἰόλος,id est,uarius cognomine. Vtriq multæ communes sunt notæ: sed sunt etiam propriæ. A uerbo σκαίρειν(id salire uel saltare significat: aliquando etiam pasci. piscis quidem hic algam & herbas depascitur)fiunt σκάρος & σκαρὶς,Athenæus & Eustathius.sed fortè duo hæc nomina piscis unius fuerint:ut Perca & Percis,&c. Nō alius hic piscis uidetur,quàm qui alibi Meryx(Μήρυξ)ab Aristotele uocatus est,hoc est,Ruminalis.solus enim hic piscium ruminare creditur:& solus uocalis esse Oppiano. ¶ Nostris (inquit Rondeletius)diu incognitus fuit: neq mirum,cum Romanis olim & toti Italiæ serò uisus fuerit.nam Columella:Scarus(inquit)qui totius Asiæ Græciæq litoribus Sicilia tenus frequentissimus exit,nunquam in Ligusticum,nec per Gallias enauit ad Ibericū mare.Et Plinius:Scarus Carpathio mari maximè frequēs,promontoriū Troadis Lecton spōte nunquā transit.Inde aduectos incredibili multitudine nauibus, Tiberio Claudio principe,Optatus è libertis eius,præfectus classis,inter Ostiensem & Campaniæ orā sparsos disseminauit. Quinquennio ferè cura est adhibita, ut capti redderentur mari. Postea frequentes inueniuntur Italiæ in litore,non antè ibi capti. In nostro mari(inquit Rondeletius)capiuntur non procul à Massilia,& maximè circa Stœchadas insulas. Rhodi maximam esse copiam à Rhodijs accepi. Idem apud Athenæum perperam scribi ait,hūc piscem dentibus serratis,& carniuorū esse,& Lepore mar.uesci:omnia enim hæc falsa esse. ¶ Colore ex cæruleo nigrescit,uentre est candido:Sargo similis,corporis forma ad rotundam accedente,aculeorum pinnarumq situ & numero,&c.Dentes planos hominis modo maxillasq habet: immò propriè solus latos habet,(Plinio teste.)atqui Sargi etiam dentes,& Picij seu Melanderini,& Auratæ,plani humanisq similes uidentur. Aristoteles hunc piscem ut solum ruminare,ita etiam non utrinq dentatum esse scribit,& superioribus dentibus carere.

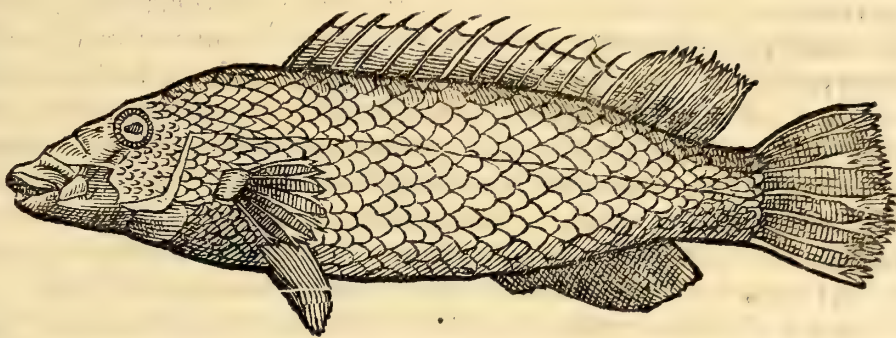
GRAECI etiam huius temporis Σκάρον nuncupant,Massarius.

ITAL. Nonnulli existimant Scarum Romæ inter Auratas à piscatoribus uendi:qui similitudine(quod facilè credo)decepti,neq animaduersa saporis nobilitate,in foro piscario eum Auratis & Sargis commisceant. consensu tamen piscatorum, Zaphirus piscis, (sic à cyaneo eius gemmæ *(sapphiri)* colore dictus,) inter Auratas longè sapidissimus existimatur: qui fortasse Scarus antiquis

quis fuerit, Iouius. Romanis nostrisq; non plane notus est, Rondeletius.

GALL. Romanis nostrisq; non plane notus est. alij enim ob similitudinem Dentē, alij Sargo, alij Cantheno uocant. à nostris piscatoribus pro Sargo uenditur.

GERM. In Oceano Germanico an reperiatur hic piscis nondum mihi constat. (Scarum quidem uarium in Oceano non capi Bellonius testatur.) quamobrem nomen eius Germanicum fingo: ein Mewer oder Mewling: id est Ruminator: ein Mewbrachsme/ein Steinbrachsme. ein Zanbrachsmen art.



SCARVS uarius, Σκάρος αἰόλος. Αἰόλος quidem, id est, uarij cognomen, multis etiā alijs piscibus est commune: ut Percis, Coracino: & multis alijs saxatilibus epitheton hoc cōuenit, Rondeletius. Superior Scarus (inquit idem) ferè concolor est. hic uerò, oculis, uentris inferiore parte, in qua podex, purpurei est coloris: cauda coloris Indici: reliquum corpus partim ex uiridi, partim ex nigro, cæruleum est: squamæ ueluti notis obscurioribus aspersæ. In medio uentris notas duas purpureas habet: formosissimus sanè piscis, si quis alius. Romæ per semestre spatium unus tantùm mihi uisus est. Capitur aliquādo in nostro mari, è regione Magalonę, & nō procul à Massilia, & Antipoli: circa Stœchades insulas sæpius. ¶ Bellonius superioris non meminit: & hunc simpliciter Scarum nominat. Nullus (inquit) est in Propontide, Ponto, & Hellesponto: in Creta plurimus. ¶ Piscem corporis forma Scaro uario similem, totum purpurei coloris, Rondeletius tertiam Anthiæ speciem facit. Vide infrà in hoc Ordine.

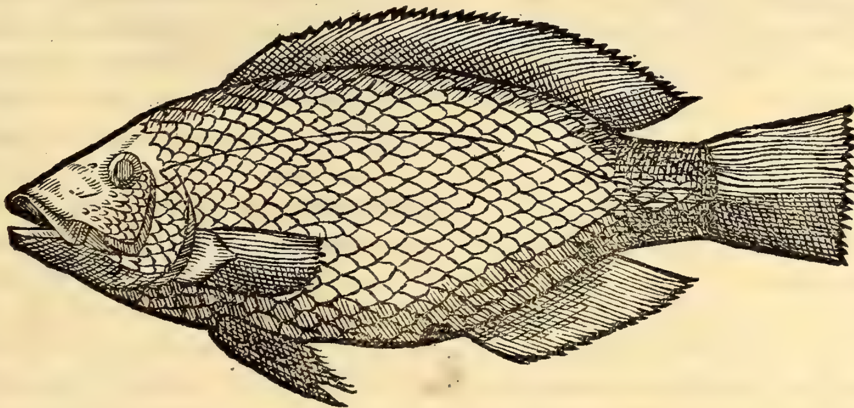
GRAECVM in Creta uulgus hodieq; antiquam appellationem retinuit, Bellonius.

GALL. Aliqui eum communi saxatilium nomine Rochau nuncupant: alij Aiol, alij Auriol: seruatis, ut credibile est, nominis αἰόλος uestigijs, Rondeletius.

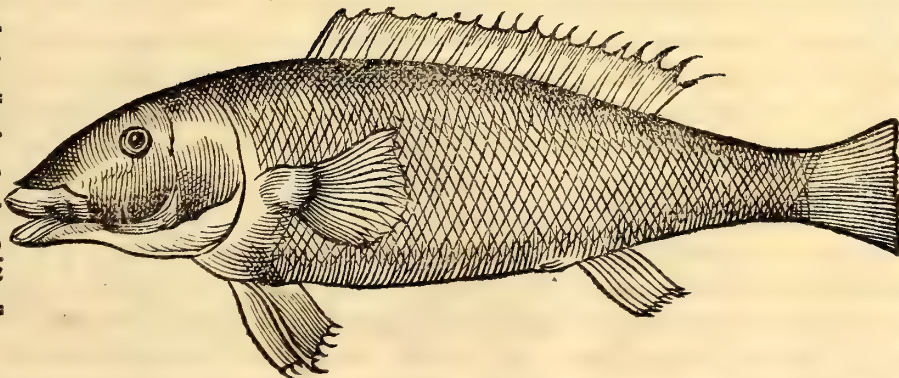
CANARIARVM insularum incolæ, ut ferunt, Brechos appellant, Rondeletius.

GERM. In Oceano reperitur circa Canarias: fortè & alibi: quanquam Bellonius in Oceano reperiri negat: de Gallico nimirū Oceano tantùm sentiens. Nomen fingemus, ein Puntermewling, hoc est, Ruminator uarius: uel circunscribemus, ein schöner geteilter Mewer.

Merula Rondeletij.



Bellonius aliam Merulæ iconem quàm Rondeletius exhibet, nescio an diuersi piscis. Suum quidem Rondeletius Tincæ fl. corporis habitu similem esse scribit: & suū Bellonius ab Italis Tincam mar. appellari, &c. sed corporis species differt, ut apparet. Saluianus etiam Callariam suum, id est, Phycidē Rondeletij, Romæ Tincam mar. uocari scribit: & aliqui (ni fallor) Coracinum similiter uocant.



MERVLA piſcis,dictus eſt à colore auis eiuſdem nominis:ſicut & Κόσσυφος uel Atticè Κόψυ-φος Græcè:quanquam in aue color niger eſt,in piſce ad uiolaceum accedit,ex indico nigreſcens.ſed ueteres etiam indicum aut purpureum exaturatum colorem,nigrum uocabāt, ut in purpura,uiola. Iſidorus Hiſpalenſis maſc.genere Merulum dixit. Merulæ, Turdi, Squillæ, uere nigreſcunt,poſteà candorem ſuum recipiunt,Ariſtoteles:hoc eſt,ſuum quidem colorem ſeruant: ſed is magis exaturatus fit circa uer,æſtate uerò magis diluitur,minusq́; niger eſt, Rondeletius. Idem etiam aliud Merularum genus obſeruauit,dorſo nigro,uentre indico, quibuſdam partibus cœruleis,ut pinnis,cauda & circa branchias. ¶ Oppiano Merula mas eſt,Turdus(Κίχλη)uerò fœmina.quod fortè nonnullis perſuaſit formæ ſimilitudo:quæ facit ut hodieq́; nonnulli horum piſcium nomina permutent.Terminatio quoq; in Græcis uocabulis (nam apud Latinos contrà ſe habet)hanc perſuaſionem promouiſſe uidetur. Grammatici quidam Græci etiam Κόψιχον hunc piſcem nominant,ſicuti auem.ego pro piſce apud authores Κόσσυφον tantùm reperire memini.

Turdus an mas Merulæ.

ITAL.Piſcatores maris Liguſtici,Adriatici & noſtri quoq;,hoc eſt,Mediterranei,ad unū Merulā agnoſcūt,quā cum Phycidibus etiam confundunt. Romani tamen peculiariter ſpeciē unam Merlo nominant,ſæpe etiā Canarellas, Canadellas & Phycides Merulæ nomine uocant. Merulā Itali æquè atq; Phycidem,Tincam mar.nominant,Bellonius. Merula Turdo ſimillima eſt, ſed nigrior.eam quia Tincæ formam habet,Tincam mar. Veneti cognominant,Maſſarius.

HISPANI & Sardi adhuc nomen Latinum retinent,Gillius.

GALL. Vide ſuperiùs in Italicis. Peritiores piſcatores Merle uocant:nonnulli Tourd, non diſtinguentes Turdum à Merula:alij communi ſaxatilium nomine Rochau, Rondeletius. Cauendum ne quis Merlu dictum à Gallis piſcem(Merlucium recentiores quidam Latinè efferunt, quaſi marinum Lucium) pro Merula accipiat.

GERM. F. Ein Merlefiſch, uel Amſelfiſch: Germani quidem inferiores Merulam auem uocant Merle,ut etiam Galli,qui & auem & piſcem ita nomināt.uel ein Meerſchlye,id eſt, Tinca mar.quanquam & Phycis quibuſdam Italis eodē hodie nomine uenit,& fortè alij etiam piſces, ut genus quoddam Iulidis.Ein Meerſchlyen art.

ANGL. Merulam (inquit Turnerus in epiſtola ad me) in litore Angliæ occiduo uidiſſe me puto.hanc piſcatores illic uocabant a Cookefiſhe: quòd nautarum coci iure quodam ſuo propter delicatum ſaporem apud ſe retineant & coquant,quum reliquos omnes facile ad quæſtum diſtrahi patiantur.

DE TVRDIS IN GENERE: IN GENTIVM TAMEN NOMENclaturis quædam ad ſpecies aliquas Turdorum priuatim pertinere uidentur.

TVRDORVM multa ſunt genera(inquit Rondeletius,)uaria nomina:tantaq́; colorum uarietas,ut in ijs creandis luſiſſe uideatur natura. Pancrates apud Athenæum author eſt, multis nominibus appellatum fuiſſe Turdum, & Nicander πολυώνυμον cognominat. etenim Κίχλην, Σαῦρον, Αἰολίαν,nuncuparunt:ex quibus nomen Κίχλη frequentius eſt: & ita potiùs ſcribendum quàm Κίχλα. Athenæus ex Ariſtotele μελανόστικτον,id eſt,nigris maculis inſignem facit: ſed potiùs ποικιλόστικτον dixerim,id eſt uarijs notis diſtinctum:& ſic apud Athenæum legiſſe uidetur Phauorinus, & Euſtathius. Hæc ille. Addit,multas illas à ſe poſitas Turdorum ſpecies, ſolo ferè colore differre. ¶ Turdus piſcis à colore dictus eſt,ut tradit M.Varro:non à ſapore ſimili, ut forſan aliquis ſuſpicaretur. Atticis Κίχλη,Doribus & Siculis Κιχήλα dicebatur. Πολυώνυμα recentiores Græci philoſophi uocāt,quæ Grammatici ſynonyma:unde & hic piſcis Polyonymus cognominatur, quòd diuerſis uocabulis rem eandem ſignificantibus appelletur.Σαῦρος quidem nomen frequentiùs alteri cuidam piſci attribuitur:ſiue illi quem Acui ſimilem Rondeletius exhibuit:ſiue Lacerto eiuſdem peregrino,(Græcè enim Σαῦρος lacertum ſonat;)quem(inquit)aliqui propter uiriditatem iucundam, ſimul & oris totiusq́; capitis ſimilitudinem cum terreſtri, Lacertum uocant. In Turdis quidem nullam ad Lacertos formæ ſimilitudinem reperio: ſed quidam ex eis planè uiridi colore ſunt,qui præ cæteris fortè Sauri nomen merentur. Aeoli ſiue Aeoliæ nomen,uarium ſignificās, alijs quoq; diuerſis eandem ob cauſam piſcibus,ſiue ut nomen,ſiue ut epitheton tribuitur: ut Scaro,Coracino,alijs. ¶ Merulam in eodem genere marem: Cichlen uerò,id eſt,Turdum,fœminam eſſe,ſolus tradit Oppianus: necdum inuenit(puto)qui conſentiret: ex uulgi nimirum opinione. Alexander Trallianus medicus: Turdus (inquit) piſcis eſt tener, humidus,concoctu facilis: & ſi fortè ipſam Ptiſanam marinam nomines, non erraueris: adeò recrementi expers eſt alimentum quod ex ea capitur. ¶ Turdorum plura eſſe genera(inquit Saluianus)res ipſa declarat:licet ſolus antiquorum Columella (quod ſciamus) id notauerit, inquiens: Turdi complura genera includemus.Cauendum eſt autem ne omnes picturatos piſces(quod ichthyopolæ ubiq; ferè faciunt)Turdos uocemus:non ſolùm Turdos ipſos,qui uerè picti ſunt(Turdorum auium inſtar:)ſed Percas etiam,Hiatulas,Fucas,Merulas,Pauones,atq; reliquos depictos piſces, Turdos perperam appellantes.Hunc autem errorem facilè uitabimus,ſi ueterum authorum teſtimonio, Turdi piſcis aluū

Κίχλη.
Σαῦρος.
Αἰολίας.
Κιχήλα.
Ptiſana marina.

Turdi

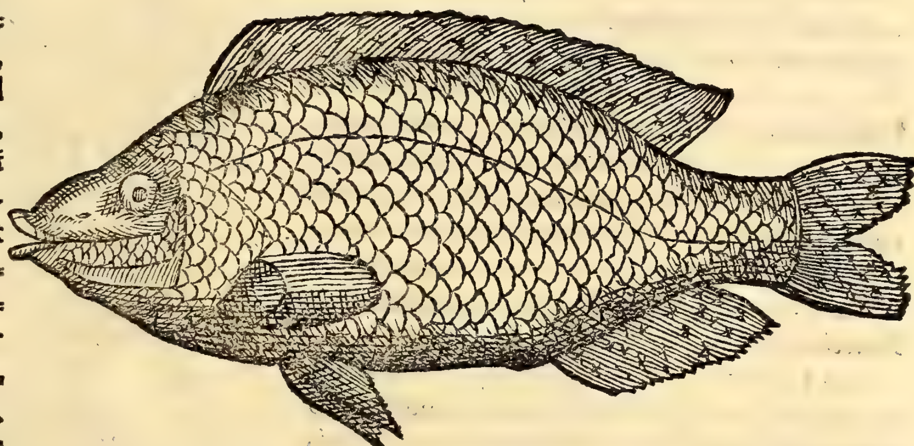
Turdi auis instar, uariam siue maculosam esse animaduerterimus: quamobrem qui uariam aluum non habent, Turdi non sunt. Hæc ille. Veteres quidem illi, quorum testimonio Turdorum aluum uariam esse comprobat, non alij sunt, quàm diuus Ambrosius, qui Turdum aluo uarium appellat: Isidorus Hispalensis albouarium dixit, [*fortè quòd in uentre candido uarij coloris puncta sint:*] sed horum scriptorum in hoc argumēto non magna est authoritas: ego Turdos pisces non in uentre tantùm, sed alijs etiam partibus maculosos, & uarijs coloribus insignes esse uideo: quod nimirum cum alijs multis saxatilibus commune habent. Rectè igitur dixerit Saluianus, aluo uarios esse Turdos: sed addendum, alijs etiam nonnullis partibus. Post hæc, Turdorum species tres describit: quas nos suis locis cum Rondeletij Turdis componemus: generibus summis hic indicatis: Turdus (inquit) aut minor est, & latus: aut maior, & oblongus, qui rursus subdiuiditur in uiridem & rubrum, nulla alia quàm coloris differentia distantes.

ITALI, Hispani & pleriq; alij Turdum (Turdo) appellant, Rondeletius & Saluianus. Glaucum piscem Massilienses falsò Vmbrinam, Veneti (eundem uel Chromin Bellonij) Turdum nominant, qui uerus Turdus non est. sed qui inter Genuensium Lagionos peculiariter Turdus dicitur, is meritò Turdus est, ab eo potissimum uocatus, quòd cum eius color ex rufo in melinum uergat, ad uiridem tamen inclinet, &c. Bellonius. ¶ Papagallo: Vide inferiùs inter Germanica.

HISPANI & alij pleriq; etiamnum Turdo appellant.

GALL. Nostrates, Prouinciales, Itali, Hispani Turdo nominant: Galli Vielle, Rondeletius. qui tamen rursus duodecimum Turdi genus priuatim Vielle nominat: undecimum uerò peculiariter à quibusdam Durdo uocari scribit. alibi etiam Coracinum in Gallia Narbonensi quosdā Durdo uocare testatur. ¶ Vielle nomen ad Græcū Cichla uel Cichela ferè accedit.

GERMANICVM nomen fingimus **Punterfisch**, à punctis & maculis quibus distinguitur. Vel **Krametfisch**: nam **Krametuogel**, Turdus auis est. Vel **Meertrostel**. nam inter Turdos aues minorem alterum Germani **Trostel** uel **Trossel** appellant. uel **Seepfawe**, id est, Pauo marinus. Rondeletius quidem genus secundum de suis Turdis mar. priuatim Pauonem nuncupat. Bellonius in Gallico libro de piscibus, piscem Romæ Papagallum dictum, Pauonis nomine exhibuit: quem Turdum postea in libro Latino nominauit. is uel idem cum Saluiani Papagallo est, (quem infrà post Turdos collocabimus,) uel planè similis. Vel communi Saxatilium nomine uocamus **Steinling/ein art der Steinlingen**: ut etiam Galli Rochau.



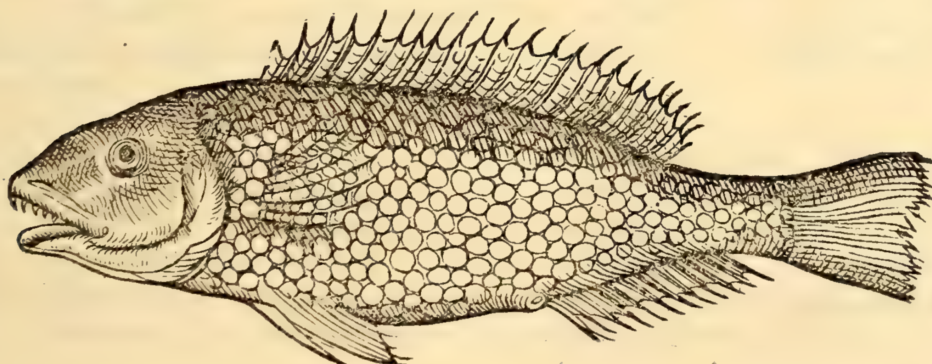
TVRDVS I. Rondeletij. Non admodū (inquit) dissimilis est Cinædo, minor paulò & latior, ad Auratæ figuram accedens, dentibus recuruis: pinnarū situ numeroq; cæteris saxatilibus similis. Labra habet crassa & rugosa: dorsum fuscum est, uenter ex albo liuescit, &c. ¶ Idem est Turdus minor Saluiani, ut coniicio: quem & latum facit. Rondeletij quidem effigies proportione latiorem ostendit: & caudæ pinnam aliquousq; bipartitam, cum in descriptione aliter dicat, Cauda non in duas pinnas, sed in unam latam desinit: (qualis nimirum in cæteris etiam Turdis & saxatilibus plerisq; spectatur.)

ITAL. HISPAN. Vide Gallicum nomen.

GALL. A pluribus (simpliciter) Turdo dicitur, sicut & apud Italos, & Hispanos.

GERM. F. **Die erst art der Krametfischen/Meertrosteln/oder Meerpfawen.**

Lepras Bellonij.



Eiusdem alia icon, Venetijs facta pro pisce nomine Marzapan: quam apud me uisam Bellonius, eandem suæ Lepradi esse asserebat. Cognatus huic uideri potest Scarus uarius Rondeletij, quem Bellonius simpliciter Scarum nominat, sed differt dentibus, quos planos (supra) habet Scarus, & in Oceano non capitur: cum hic exhibitus & Mediterranei & Oceani piscis sit.

Scarus.



LEPRAS Bellonij, (ficto nomine,) piscis saxatilis, qui ab Oceano ad mediterraneos deferri solet. Mihi quidem Turdis cognatus hic piscis uidetur. Lege mox in Gallicis eius nomenclaturis. Bellonius hunc Psorum & Lepradem Græcorũ esse putat, Leleprin uerò Latinorum, in lemmate historiæ huius piscis. Sed leuis est coniectura, eaq; ex solo nomine, Psorum hunc piscem idcirco facere, quòd eædem in ipso suggillationes, quales in psora uel lepra laborantibus, uisantur. atqui psora uel lepra affectus est turpissimus, & fœda cutis asperaq; facies: huius uerò piscis colorum uarietate (ut Bellonius ipse refert) nihil pulchrius. Hoc etiam non animaduertit huius piscis nomen (ψόρος) per o. breue scribi, psora (ψώρα) cutis uitium per o. longum. Preterea Athenæus significare uidetur, Melanderinũ à Speusippo ψύγρον, à Numenio ψόρον dictum: Melanderinum autem longè diuersum Rondeletius exhibet. Sed Athenæi locus aliquid dubitationis habet. Porrò Lepradem piscem nullus quod ego sciam authorum nominauit: & Leleprís Græcum, non Latinum uocabulũ est, sed diuersi piscis, qui aliter Phycis dicitur, teste Hesychio in λελεπρίς. ¶ Quid si Attagenus sit hic piscis Athenæo memoratus, propter maculas & pũcta, quibus similiter ut Attagen auis distinguitur: similiterq; in cibo lautissimus est? Scio Attagenum alio nomine Scepinũ dici à Dorione, à quo fortè diuersus fuerit Oppiani Scepanus, (per a. in penultima,) qui in cœno & paludibus maris uiuit.

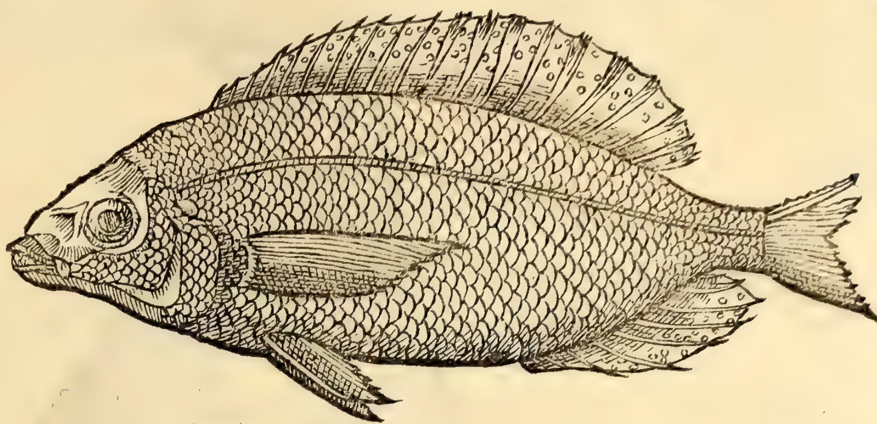
Psorus. *Lepras.* *Lelepris.* *Attagenus.* *Scepinus.* *Scepanus.*

ITAL. Venetijs Marzapan nominatur: nimirum quòd æquè in delicijs appetatur, ac Martius panis uulgò dictus.

GALLICE. Armoricis ad Oceanum uocatur Poulle de mer, id est, Gallina marina. ab alijs Rosse, nimirum à colore rubicundo. quibusdam Vieille, circa Lutetiam. at Rondeletius Turdum suum à Gallis Vielle uocari author est, in primo Turdorum genere, & rursus similiter duodecimũ atq; ultimum. Videtur autem hic quoq; piscis Turdis cognatus, tum specie corporis, tum colorum uarietate insigni, primo præsertim generi quod Rondeletius ponit.

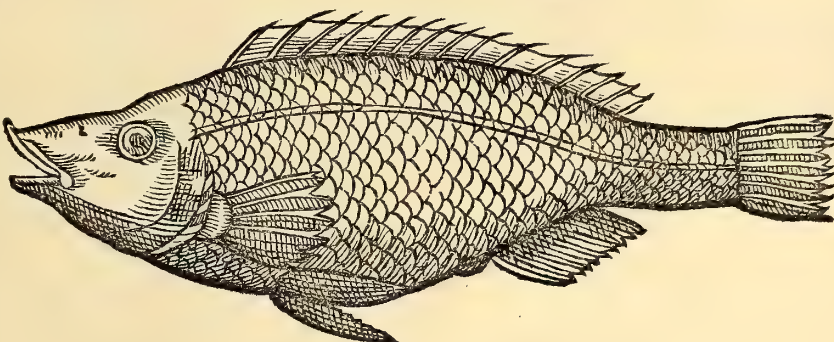
GERM. F. **Ein rooter Punterfisch: uel ein rooter Krametfisch**, hoc est, Turdi genus rubicundum.

TVRDVS


Pauo.

TVRDVS II. Rondeletij. Hic (inquit) à nobis diſtinctionis gratia Pauo nuncupatur, priori ſimilis, maior tamen plerunq;, colore ex uiridi cęruleo uel indico, colorem colli Pauonis referente in pinnis omnibus, & in cauda. ¶ De Pauonis nomine lege ſuprà in Germanicis nominibus Turdi in genere: Saluianus Pauonem alium, & ipſum tamen, ni fallor, Turdis cognatum exhibuiſſe uidetur: cuius uerba recitabimus infrà.

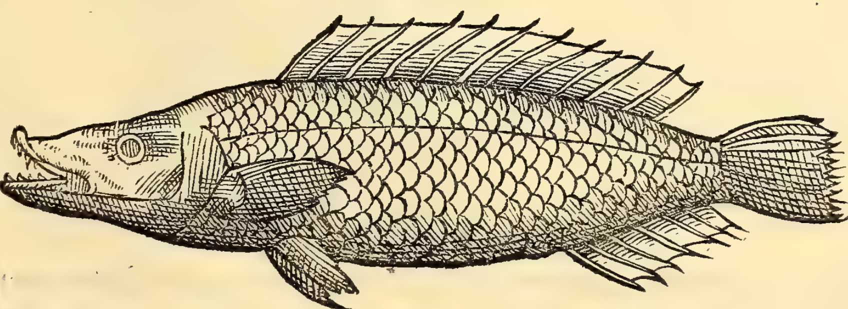
GERM. F. **Die ander art der Krametfiſchen oder Meerpfawen/von farben an floßfädern vnd am ſchwantz blawgrün/wie ein Pfaw am halß.**



TVRDVS III. Rondeletij. Superioribus (inquit) ſimilis eſt, colore uerò diſpar. eſt enim uarius admodum: uixq; ullus eſt qui plures colorum differentias habeat. Viridis eſt magna ex parte: ſed pūctis purpureis, cæruleis, indicis & alijs confuſis coloribus conſperſus, &c. Frequens eſt Romæ, & Antipoli, & in Lerino inſula. Vide in decimo Rondeletij Turdo inferius.

GALLICE (*circa Monſpelium puto*) Minchia di Re à nonnullis uocatur, ut Rondeletius ſcribit. at Saluianus Iulidem Romæ & Neapoli obſcœna uoce Menchia di Re (*id eſt, Mentulam regis*) uocari tradit.

GERM. F. **Die dritte art der Krametfiſchen / iſt am meerern teil ſeins leybs grün/ mit mancherley tüpflinen/roten/blawen vnd andern geſprecklet.**

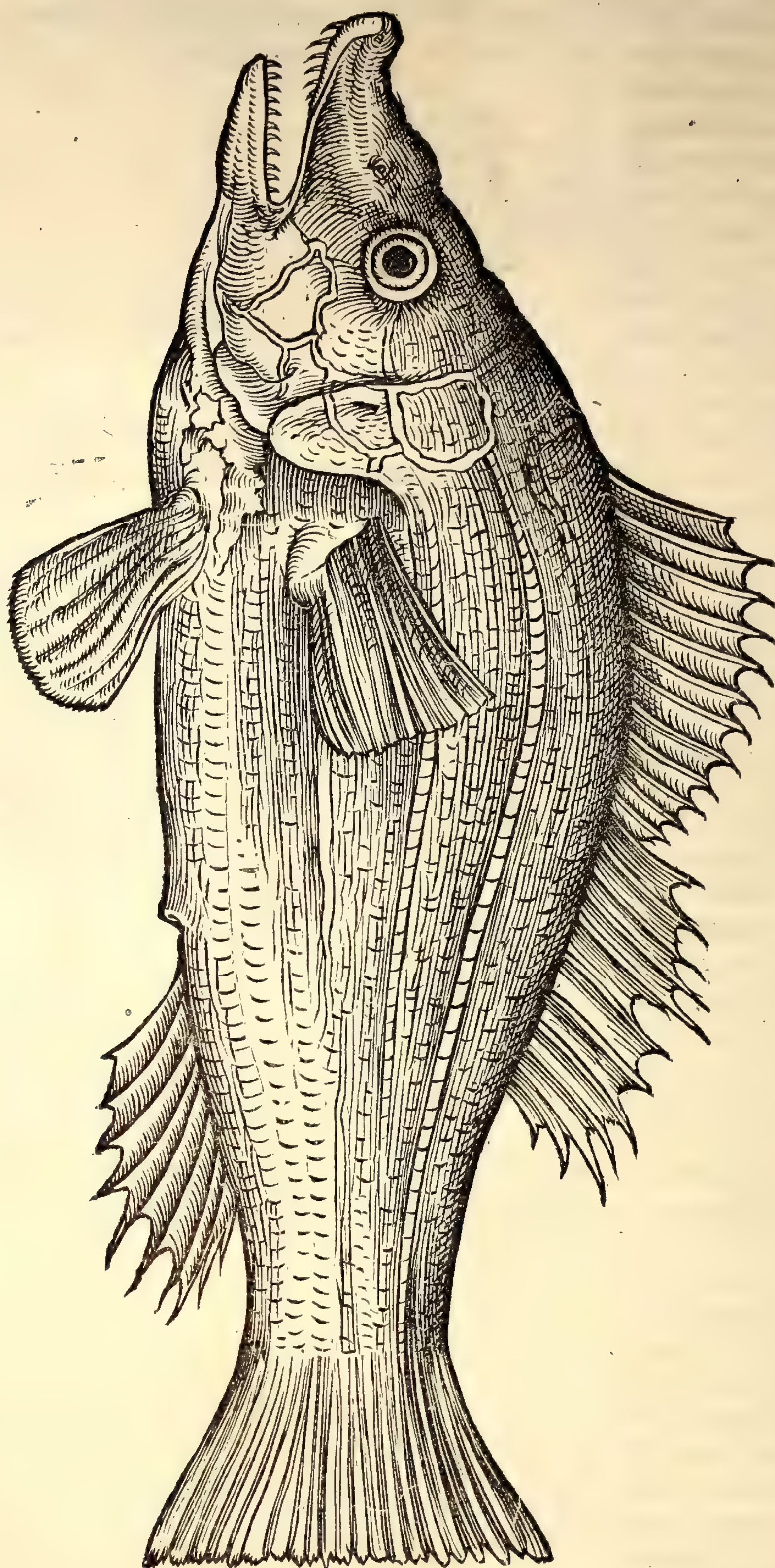

Pſittacus.

TVRDVS IIII. Rondeletij. Hic etiam (inquit) uarius eſt, dorſo nigreſcente, pinna eius uireſcente, &c. Nonnulli ex piſcatoribus noſtris Perroquet, id eſt, Pſittacum uocant, quòd ea ſit coloris uarietate, qua auis illa Indica. ¶ Alius opinor, ſed cognatus eſt, Pauus Saluiani, quem Romæ uulgò Papagallum (id eſt, Pſittacū) uocari ſcribit, ob oculorum uarietatem: de quo inferius poſt Rondeletij Turdos leges.

GALLICE Perroquet, ut iam dictum eſt.

GERM. F. **Die vierdte art der Krametfiſchen/am ruckē ſchwartzlacht/mit einer grünlachten floßfädern darauff. wirdt bey Monpelier von ettlichen ein Pappegey genennt/ von wägen ſeiner farben.**

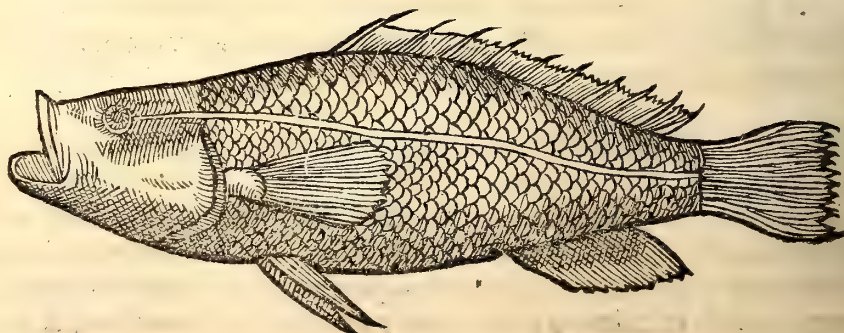
TVRDO Rondeletij quarto cognatus uidetur piſcis, cuius imaginem, qualem Venetijs (ubi Porga, ſi bene ſcribo, uulgò uocatur) nactus ſum, hîc exhibeo. Colores in pictura noſtra, huiuſmodi ferè ſunt: Dorſum & laterum dimidia pars ſuperior, fuſci ſunt coloris, maculis crebris ſubnigris uariantibus. Lineæ tres aut quatuor cœruleæ à branchijs ad caudam tendunt. In oculis circuli duo aurei pupillam ambiunt, inter quos medius unus fuſci coloris eſt. Cauda quoque maiori ex parte cœrulea eſt: idemq; color initio pinnarum ad branchias, & in capite circa infraq; branchias



apparet, eodem dimidia pars dorsi pinnæ anterior, pulchrè pingitur: posterior uerò pars cum flaua sit, cœrulei coloris maculis distinguitur. Laterũ pars dimidia inferior flaua est, & maculis subruffis uariat. Pinnæ ad brãchias fuscæ; binæ in uentre, & una à podice, flauescũt. Reliqua apparẽt.

GERM. F. Ein art der Krametfischen/der yetz gemelten vierdten art änlich.

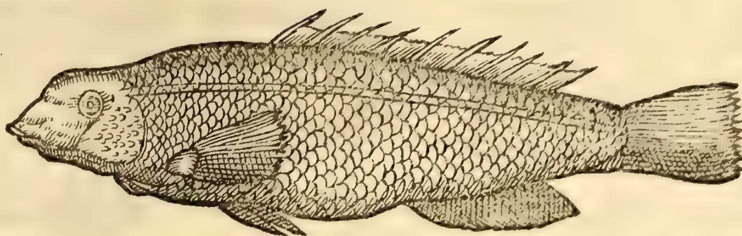
TVRDVS V. Rondeletij. Hic (inquit) Gobionem flauum refert, hoc ab eo discrepans, quòd lineam albam ductam ab oculis ad caudam habet: & maculis nigris, quib. aspersus est Gobius, caret, colore aureo est, &c.



GERM. F. Die fünffte art der Krametfischen/ist gold=

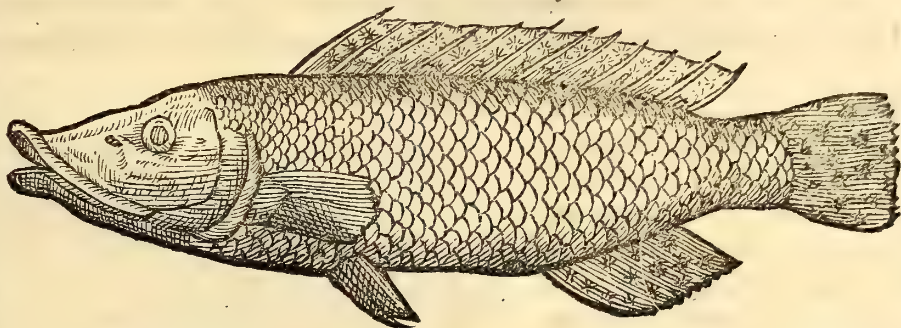
goldfarb/ mit einer weyssen linien von den augen biß zů dem schwantz.

TVRDVS VI. Rondeletij: quinto omnino similis. linea ab oculis ad caudā ducta, nō alba est, sed cerulea: rostroq; est longiore & aquilino.



GERM. F. Die sechßte art der Krametfischen/ der fünfften änlich/ hat aber nit ein weysse/ sunder ein blawe linien von den augen biß zum schwantz: vnd am schnabel ein vnderscheid.

TVRDVS VII. Rondeletij. Magnitudine (inquit) est cubitali, coloribus uarijs insignis, dorso aureo, uiridibus maculis conspersο, uentre candicante: lineis rufis & tortuosis, nullo ordine dispositis. Hoc genus esse puto, quod Κηρὶς ab Athenæo dicitur, (unde Cero fecerūt nostri:) quam facit teneræ carnis, aluo facilem, stomacho gratam: cuius succus incrasset & abstergat. Sic ille. ¶ Meminit eius aliquoties Trallianus inter salubres pisces: apud Plinium medicum Cereda pro Ceris legitur. Idem uidetur esse Cirrhis (Κιῤῥὶς, ἡ) Oppiani, quem circa petras leprades degere scribit: & alibi eundem, ut puto, cirrhadem uocans, à Perca deuorari refert. Ceris quidem à ceræ colore uocatur: cirrhis uerò ab eodem|: Græci enim giluum uel subflauum (citrinum aliqui uulgò uocant) colorem κιῤῥὸν appellant. Hæc coloris similitudo fecit, ut aliqui hunc Turdorum generis piscem, cum Adonide seu Exocœto cōfunderent. sic enim in Phauorini Lexico legimus. Κιῤῥὶς ὁ ἰχθὺς, ἐπειδὴ κιῤῥός ἐστι τὴν χροιάν. ὁμοίως δὲ λέγεται παρὰ Κυπρίοις Κίῤῥις, ὁ Ἄδωνις: παρὰ Λάκωσι δὲ ὁ λύχνος. in quibus uerbis Lychnū quoq; pro pisce acceperim: etiamsi ab Adonide seu Exocœto distinguere eum uideatur: nisi deprauata est lectio, & sine articulo legendum, παρὰ Λάκωσι δὲ λύχνος. Lychnum in Arcadia modò uocitant, ut nos interrogauimus Exocœtum olim dictum, Massarius. Verisimile est autem Lychnum dictum similiter ut Ceridem à cereo colore: quoniam & lychni seu candelæ è cera fiebant. (Alius uidetur Dilychnus Nili piscis, memoratus Straboni.) Oppianus quidem Adonidem seu Exocœtum & Cirrhidem planè diuersos facit. Inuenio in Græcorum Lexicis nomen hoc uariè scriptum, Κιρὶς, Κίῤῥις, Κιῤῥὶς, Κίρυλος, Κιῤῥὰ, Κίῤῥυλος. ex quibus ultimum fortè tantùm probari poterit: reliqua perperā mihi scribi uidentur. Apud Vuottonum etiam Scirrhis legitur: abundante nimirum σ. ut in Scordylo & Scolijs.



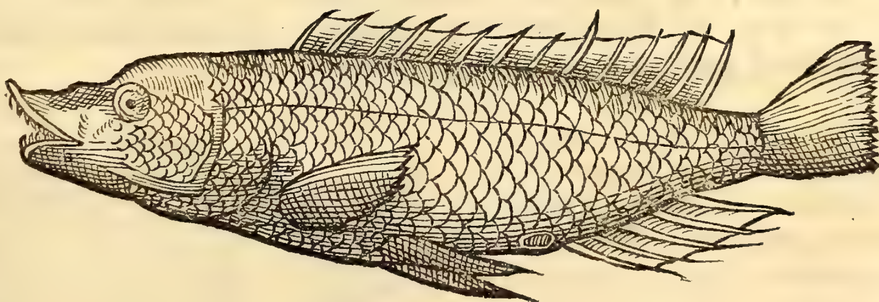
Κηρὶς.

Cirrhis. Κιῤῥὰς.

GALLICE ad mediterraneum Cero, à Græco uocabulo Κηρὶς.

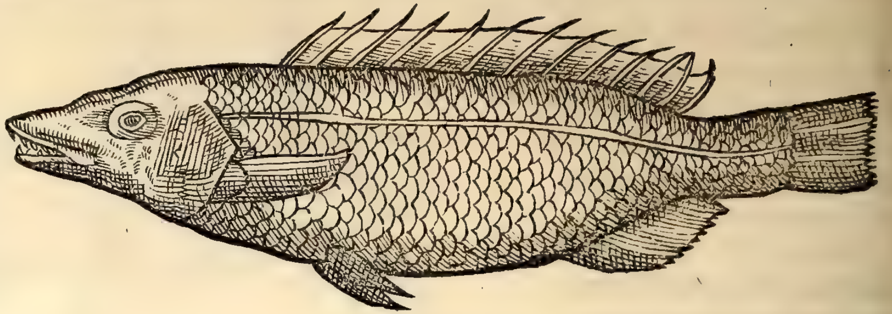
GERM. F. Die sibende art der Krametfischen/ mit einem goldfarben rucken mit grünē fläcken besprengt: mag ein Wächßling genennt werden/ dann er wachßfarb ist.

TVRDVS VIII. Rondeletij. A septima (inquit) nō admodum differt. est enim eodem ferè modo uarius: sed lineas multas habet in uentre sese intersecantes.



GERMAN. F. Die achtende art der Kramet fischen/ dem sibenden beynach geleych: hat aber vil übertwäre striche durch einander am bauch.

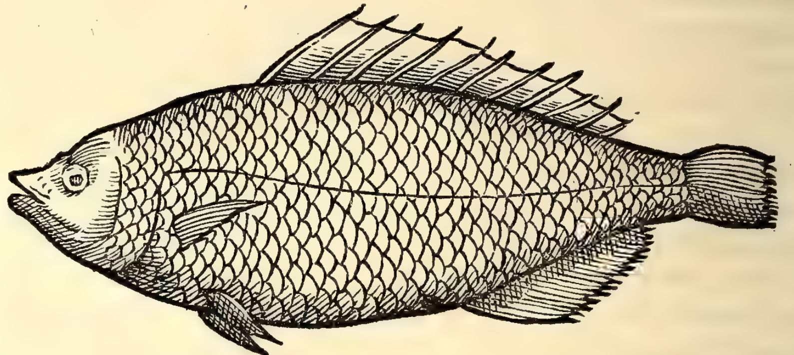
TVRDVS IX. Rondeletij: similis superiori, nisi quòd lineam candidã habeat à branchijs ad caudam: alias multas confusas, obliquas, ut Ceris, quæ aurei sunt coloris. alioqui colore est uario, uiridi, & flauescente.



GALL. A quibusdam Gaian (*sicut & undecimus*) dicitur, ab alijs Bille: à nostratibus Menestrier, hoc est, Tibicen: quia uarijs est coloribus tibicinum ritu, qui uersicolori habitu uti apud nos solent, Rondeletius.

GERM. F. **Die neünte art der Krametfischen / geleych der achtenden / außgenommen daß sy ein weysse linien hat von den orwangen biß an den schwantz.**

TVRDVS X. Rondeletij. Colore (inquit) est uiridi. extrema operculi branchiarum & pinnarum uentris purpurascunt. oculi rufi. uenter ex albo flauescit. ore est paruo, labrisq́ paruis. ¶ Idem hic Saluiani Turdus maior uidetur, etsi latior proportiõe quàm à Saluiano pingitur. Turdus maior (inquit) etsi partibus externis internisq́ (ferè) omnibus, minori (*primo nimirum Rondeletij*) simillimus est: tamen ab eo corporis figura, colore & magnitudine plurimũ differt. Nõ enim Tincæ instar latæ figuræ est, ut ille, sed oblongæ: nec eisdẽ depingitur coloribus. Nam cum hic maior coloris ratione duplex sit, neutri cum minore cõuenit color. horum nanq́ unus (quem Romæ & Tordo & Verdone appellant) totus uiridis est: alter uerò subrubet: cætera simillimi. Vtriusq́ dorsum maculis paruis, rotundis atq́ cæruleis conspersum est. uenter uerò & latera maculis confusè permistis, Turdi auis more, insignita conspiciuntur: qua una nota minori Turdo similes sunt. qui etiam palmi mensuram non excedit: hi ad cubitalem aliquando excrescunt magnitudinem. ¶ Aliqui Turdum simpliciter alio nomine Σκάρον uocant: quod nomen si à colore, ut aliquis conijciat, impositum est, non omnibus, sed huic præcipuè, utpote uiridi: aut etiam tertio, qui magna ex parte uiridis est, conuenire uidetur. Saluianum quidem, Turdi maioris uiridis nomine, (qui Romę Verdone uocatur,) non tertium Rondeletij Turdum, sed decimum hũc intellexisse animaduerto uel ex eo, quòd à Turdo subrubro, colore solùm eum separauit: quemadmodum Rondeletius quoq́ decimum suum ab undecimo, colorum tantùm uarietate diuersum facit. ille enim uiridis ei est, &c. ut diximus: hic uerò colore rubricę, multis nigris & liuidis maculis resperſus. uentre plumbei coloris. labris magnis. ¶ Idem, ut suspicor, Teragus Ouidij fuerit: de quo ille in Halieutico: Tum uiridis squamis, paruo saxatilis ore. ego pro squamis, Teragus legendum censeo, ex Plinio Ouidium citante. Quòd si quis pro Terago, Turdum legere maluerit, parum refert: Bellonius quidem eundem Ouidij uersum de Turdo interpretatur.

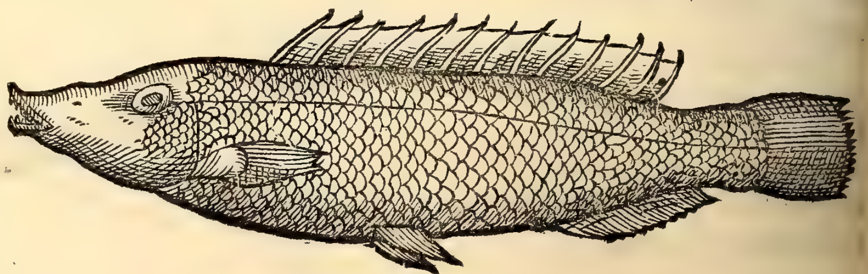


Teragus.

ITALICE. Tordo aut Verdone Romæ, ut suprà dictum est.

GERM. F. **Das zähende geschlecht der Krametfischen / grün von farben / darumb es Grünling genennt mag werden.**

TVRDVS XI. Rondeletij. Hic (inquit) inter Turdos maximus, ad Lupi cubitalis magnitudinem & crassitudinem accedit, &c. Vide plura in decimo Turdo: à quo (Rondeletio teste) colorũ duntaxat uarietate differt. picturę quidem ab eo exhibitæ alias



etiam

etiam differentias ostendunt: Saluianus pro utroq; unicam iconem exhibuit, cum in colore duntaxat discrimen esse admonuisset.

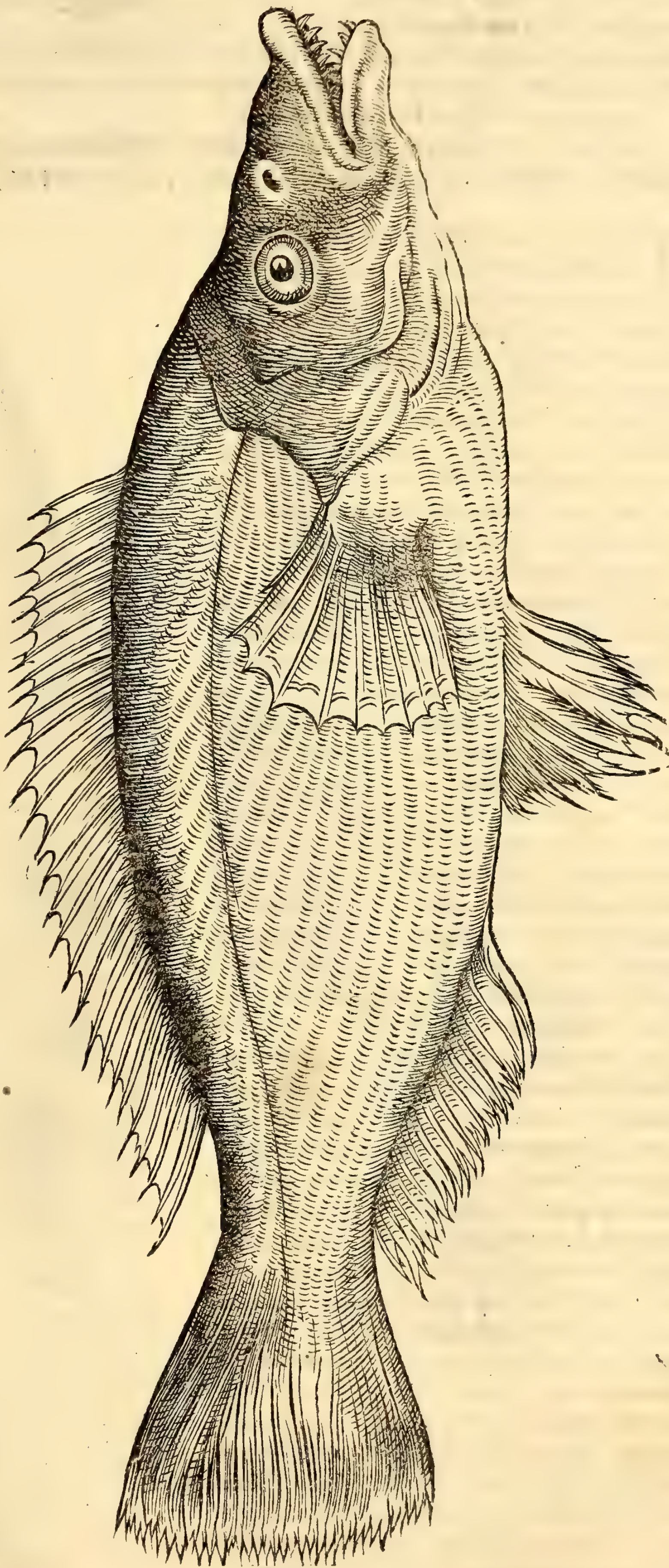
GALL. Auriol nostri uocant, alij Gaian, alij Durdo, Rondeletius. suspicatur autem Auriol, quasi αἰόλον dictum, cùm suprà Turdum primum priuatim αἰόλον nominârit. Gaian quoq; nonum Turdum suum à nonnullis uocari dixerat.

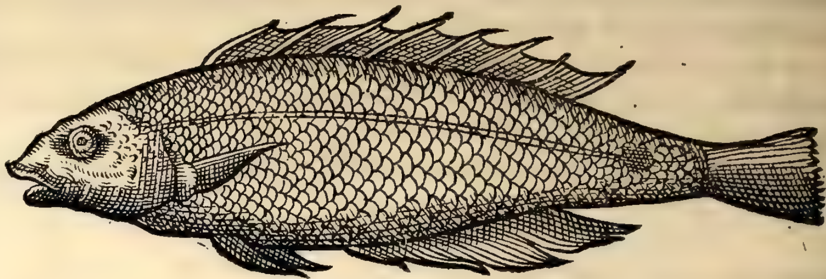
GERM. F. Die einlifte art der Krametfischen / ein rotlacht geschlecht der Steinlingē.

TVRDO undecimo Rondeletij specie similem cognatumq; esse conijcio, cuius figuram hîc, qualem amicus quidā Venetijs depictam ad me dedit, appofui. Bellonius hunc piscem suis coloribus expressum apud me cum uidisset, Hepatum à se descriptum (nam iconem non dedit) esse affirmabat. Piscis est undiquaque fermè rubicundus, magis quidem circa dorsum, circa uentrem albicat. Dorsum dimidia sui posteriore parte, tribus maculis atris deinceps notatur, ita ut macula ultima caudam attingat. Oculorum pupillam nigram circulus ruber ambit: isq; rursus includitur cæruleo, uti pictura nostra præ se fert. Turdorum quidem generis uerè esse hunc piscem, non habeo quòd affirmem: Rondeletij tamen Turdo undecimo similem aut cognatum esse ut putarem, similitudo aliqua effecit, ut prominentia labra, color rubricæ, pinnæ consimiles. Noster tamen latior uidetur, Rondeletij oblongior: qui etiam (inquit) multis nigris & liuidis maculis aspersus est: quas in nostro non uideo, nisi quòd dorsum ternis (ut dixi) atris maculis notatur.

ITAL. Venetijs uulgò aliqui Lucium marinum uocant, ut audio. sed Sphyrænæ etiam id nomen tribuitur: & Asellus quoque Merlucius, quasi Lucius marinus appellatur. Bellonius à uulgo Venetorum Sachetum, ut etiam Chanadellam, indifferenti nomine appellari scribit. solo enim (inquit) colore, qui paulò magis in Hepato fuscus est, inter se differunt.

GERM. F. Ein rotlachte art der Steinlingen oder Krametfischē / bedunckt mich der nächstgesetzten einlifften art änlich vnnd gleych / wo es nit äben der selbig fisch ist.

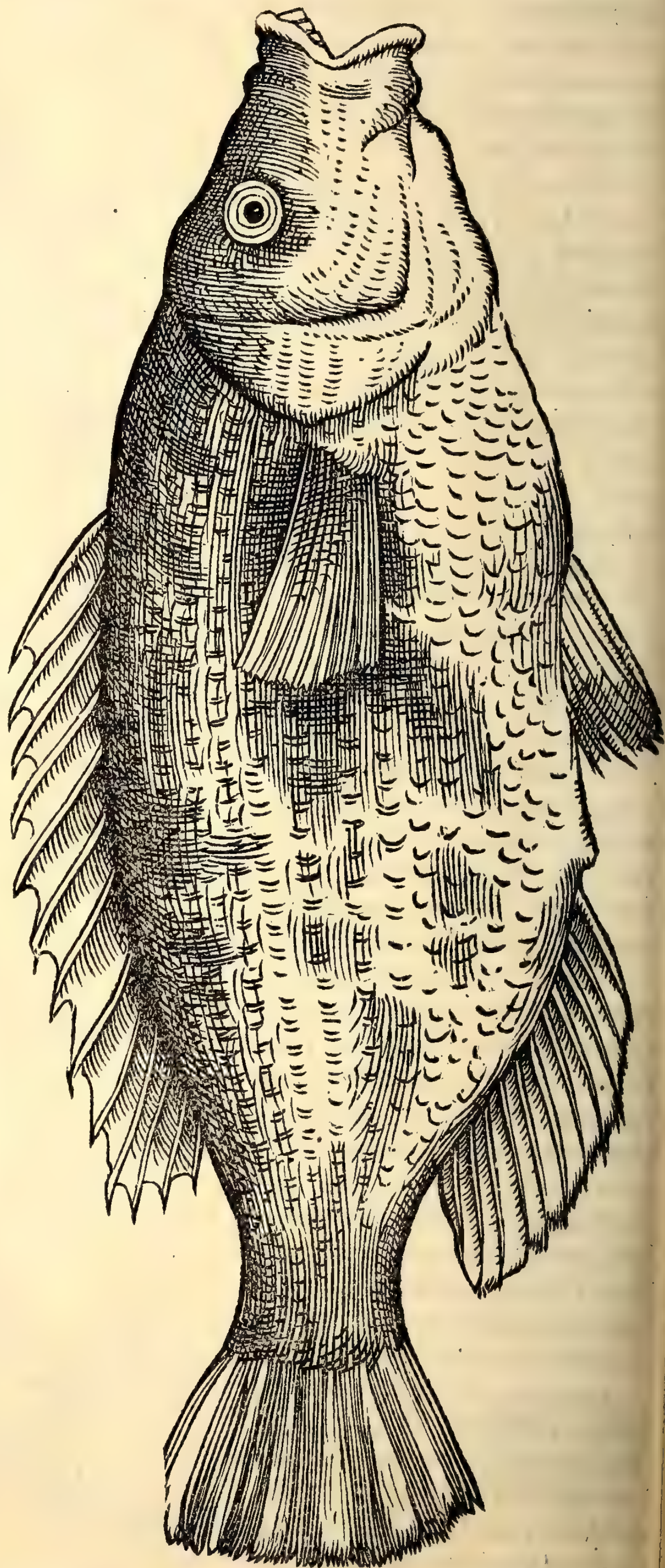




TVRDVS XII. Rondeletij. Et hic (inquit) in Turdorum genera referendus mihi uidetur, qui uulgò Vielle (*suprà Turdum in genere à Gallis Vielle uocari scripserat*) dicitur: neq; enim minus uarius est, quàm cęteri iam descripti. Capite est cæruleo, dorso uirescente. Linea uiridis & tenuis à branchijs ad caudam ducta est, in cuius extremo macula est rotunda, paulò supra caudam. reliquo corpore est rubescente. Pinnæ uariæ, sed maiori ex parte purpureæ.

GALL. Vielle, ut suprà dictum est.

GERM. F. Die zwölffte art der Krametfischen/mit einem blawen kopff/vnnd grünem rucken. es streckt sich auch ein enger grüner strich von den floßfädern/an den schwantz zů.



TVRDIS uel Scaro uario fortè affinis est piscis, cuius picturam, ut olim Venetijs accepi, huc apposui. Lusitanos Bodian uel Rujo uocare audio, Illyrios Cany. Coloribus uarijs eleganter depingitur ac uariatur: fusco præsertim, seu nigricante & rubro. Pinnæ ad branchias flaui coloris sunt: reliquæ fuscæ, sed fibris spinis'ue (ad picturam hæc scribimus) rubris distinctæ, uti etiam cauda. In oculis pupillam nigrã circulus è luteo subuiridis ambit: quo exterior alius est uiolaceus, sequitur luteus, postremus niger. Maculæ quædam magnæ per latera nigricant, &c. ¶ His scriptis incidi in Saluiani piscẽ 94. quem uulgari nomine Papagallum nominat, figura nostro hîc exhibito planè similem: quanq; coloribus ab eo descriptis nonnihil dissidet. Romæ (inquit) ob oculorum uarietatem Papagallo uocant, Lusitani Budiam. A diuo Ambrosio & Isidoro Hispalensi propterea quòd Paui auis colorem imitetur, Pauo uel Pauus uocatur. (Descriptionem prætereo. conuenit enim cum icone nostra, coloribus exceptis: & quòd dentes nimis magni nostro adpinguntur.) Circa saxosa maris litora atq; scopulos uictitat: ubi etiam ineunte ęstate parit. Carniuorus est. nõ solùm enim alga atq; alijs maris purgamẽtis, sed minoribus etiam piscibus uescitur. Solitarius est: & ferè semper singuli capiũtur. solentq; uerno ac autumnali duntaxat tempore capi: eò quòd forsan æstate caloris, hyeme frigoris impatientes lateãt. Insipidus atq; ignobilis piscis habetur. carnem habet mollem potiùs quàm duram, cui & lentor aliquis inest. Hæc ille. Vilis quidem & insipidus cum sit, Scari nomen non meretur. Romani (Bellonio teste) genus omne piscium diuersis coloribus insignium, nomine Psittaci, Pauonis, Turdi uel Merulæ uocare consueuerunt. Idem in Gallico libro de Piscibus Pauonis nomine piscem, ut scribit, Romæ Papagallũ dictum exhibuit: quem Turdum postea in libro Latino nominauit. is uel idem cum Saluiani Papagallò est, uel planè similis. Sunt & Rondeletij quidam Turdi eidem similes.

Alius

Alius ab hoc est, opinor, quartus Rondeletij Turdus, quem circa Monspeliũ à nonnullis Perroquet (id est Psittacum) uocari scribit. Idem etiam Turdum secundum suum, Pauonem uocare uoluit.

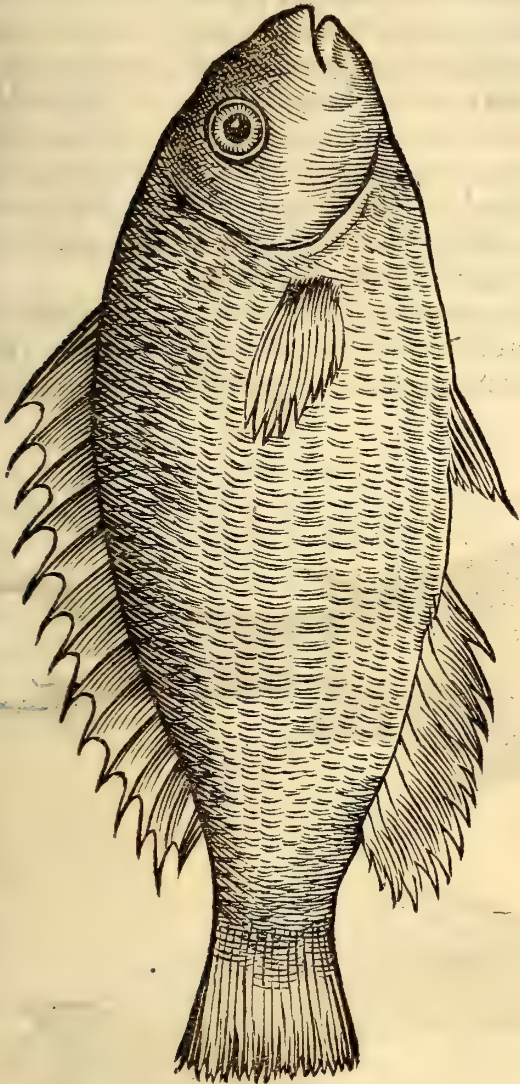
ITAL. Romæ Papagallo, ut supra dictum est.

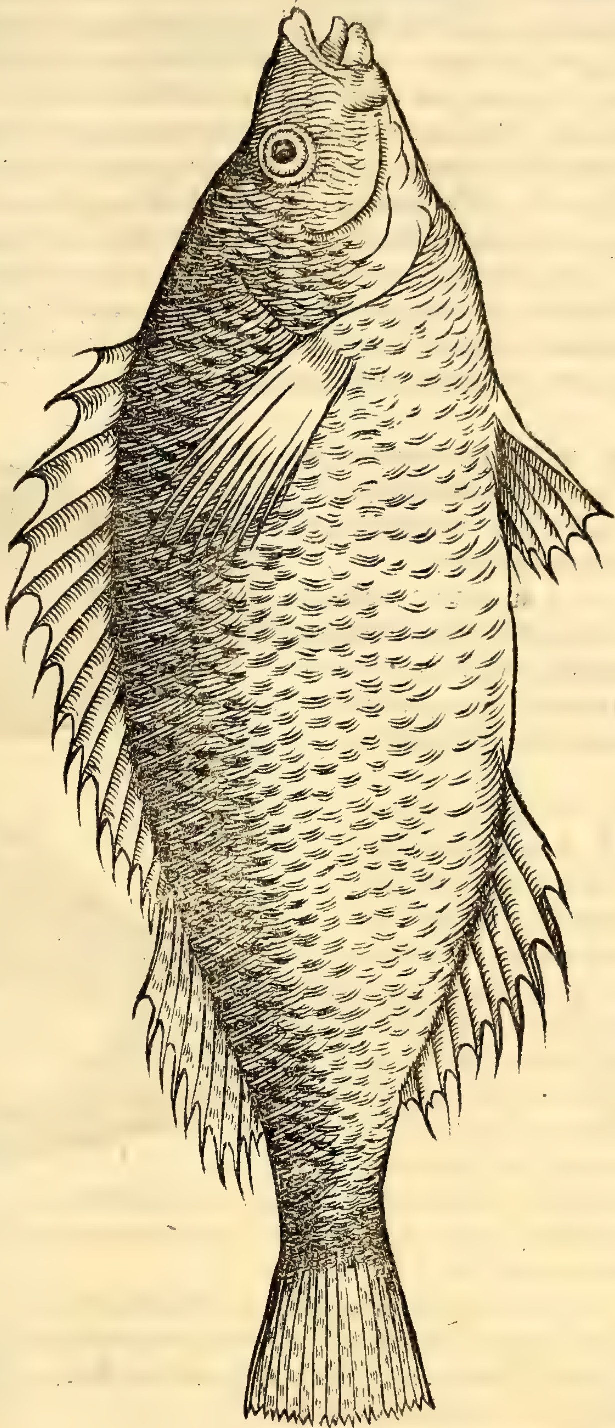
LVSITANICE Bodian, Budiam, Ruijo.

ILLYRICE. Cany.

GERM. F. **Ein art der Steinfischen / wirdt zů Rom ein Pappegey genannt / von wägen daß er so mancherley farben in den augen hat.**

TVRDORVM etiam generi planè cognatus uidetur, quem pro Anthia tertio, Rondeletius ponit.





SVNT etiam pisces duo Venetijs mihi depicti: quorum icones hîc subiungere Turdorũ historiæ uolui, quòd utriq; horum piscium speciem præ se ferant aliquam, (unde etiam saxatilem utrunq; esse cõijcio,) & colore sint uario: et alia eorum uetera nomina ignorem.

Ex his maior, (quem propiùs ad Turdos accedere puto quàm minorem,) Raina de mer, id est, Carpa marina uulgò dicitur, (si modò rectè hoc nomen à pictore adscriptum est,) mihi quidem nõ placet. nã & Coracinus Bellonio Massiliæ alibiq; pesce Carpa uel Scarpa dicitur: Raina autem Italicè Carpam sonat: & Rondeletio Coracinus à Gallis quibusdam ad mediterraneum Durdo.) In eo (ut pictura præ se fert) cauda, & posterior pinnæ dorsi pars, rubicunda & punctis uaria est, anterior uerò & maior eiusdem pinnæ pars, è fusco albicat. Dorsum ipsum cœruleo uiridiq; colore mixtis tinctum apparet: uenter candicat: pars ad caudæ initium nigricat. Punctis toto corpore subnigris aut fuscis uariatur. In oculis pupillam nigricantem circulus aureus uel croceus ambit: quem alius fuscus, hunc deniq; subflauus circundat. *M...*

Minor uulgò Venetijs Luisolo dicitur, si bene lego adscriptum à pictore nomen: in quo plus *Minor.*

cœrulei eſt, præſertim in cauda extrema, & parte prona tum corpore tum pinnis. cuius etiam coloris in oculis circulus apparet, medius inter alios duos albicantes. Corpus ferè fuſcum, ſed alijs coloribus paſsim modicè admixtis, & punctis quæ magis fuſca aut ſubnigra ſunt uariantibus. Hęc ad picturas. Eundem aut ſimilem in Oceano ab accolis Germanis, præſertim Flandris, audio **Poſten** uocari, à uelocitate. ſic enim propriè appellamus nuncios Principum, (aſtandas ſiue angaros Perſæ,) qui equis diſpoſitis itinera accelerant.

DE ANTHIIS IN GENERE.

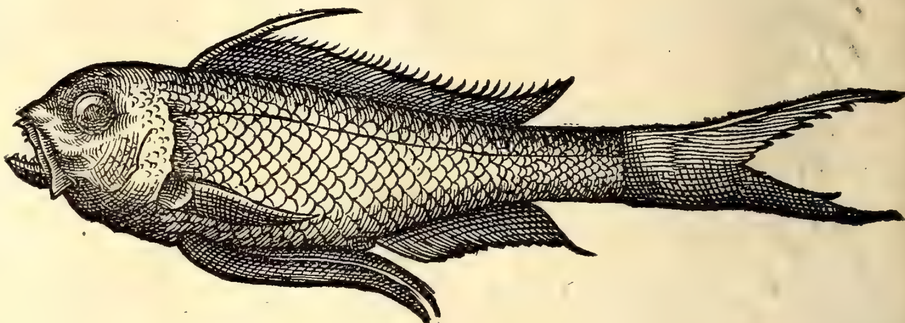
ANTHIAS ut Aeneas dicitur: Græcè Ἀνθίας, ὁ. Oppiano Ἀνθιεύς. Huius quatuor genera Rondeletius libro ſexto De piſcib. mar. inter Saxatiles deſcripſit. Oppianus piſcibus uagis eos adnumerat. Præcipuè (inquit) circa petras profundas degunt: non ſemper tamen. oberrant enim undiquaq;, pro libidine gulæ, utpote edaciſsimi piſcium, quanuis edentuli. magni & cetacei ſunt, in quatuor genera diſtincti. Primi flaui ſunt, ſecundi candidi, tertij punicei: quarti Euopi uel Aulopi, propter ſuperciliorum ſpeciem dicuntur. Lege infrà quæ ſcripſimns cum quarta ſpecie Anthiæ. Quanquam autem quatuor illi Rondeletij Anthiæ omnes toto genere differant: hoc tamē loco eos cōiungere uolui, donec certius aliquando de his piſcibus aliqd cōſtet. ¶ Ariſtoteles Aulopiæ eundem Anthiā facit, neq; in ſpecies diſtinguit: fortè quòd nulla præterquàm colorum notabilis eſſet differentia: quæ ſi tanta fuiſſet, quāta in Rondeletij Anthijs apparet, nomina certè cuique propria deberentur, non unum tribus, coloris duntaxat differentia expreſſa.

Anthias alio nomine Callichthys dicitur. aliqui Callionymum & Ellopem quoq; uocant. aliqui ſacrum piſcem: ſed hæc appellatio cum multis alijs ei cōmunis eſt. aliqui Leucum, λευκὸν, (qui nimirum Oppiani Anthias candidus fuerit.) alij Aulopiam, Αὐλωπίαν. Oppianus Aulopum priuatim quartam ſpeciem Anthiarum facit.

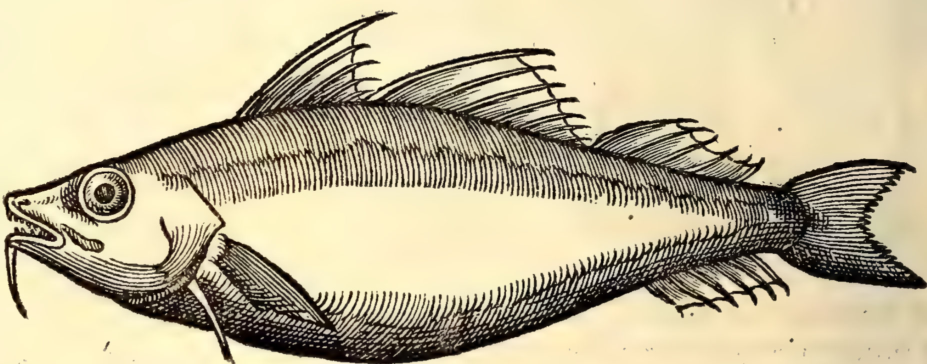
ANTHIAE prima ſpecies, Rondeletio.

GALLICE circa Monſpelium Barbier.

GERMANICE circūſcribi poteſt: **ein rotlachter Rundtkopff.** nam & colore rubeſcit, & capite eſt rotundo, non compreſſo.



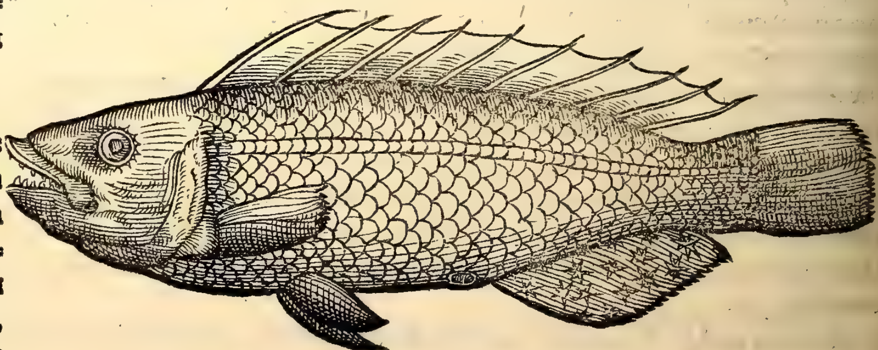
ANTHIAE ſecunda ſpecies fortaſſis, ut Rondeletius ſuſpicatur. Anthiæ rubeſcenti (inquit) ſubiungit Oppianus ἀργεννόν, id eſt, album & ſplendidum. quis autem is ſit, me nondum planè ſcire fateor. nam hic à nobis exhibitū, ſuſpicione tantùm quadam motus, anthiam album eſſe puto: utpotè quo candidiorem ſplendidioremq; nullum unquam uidi. Piſcis eſt pelagius, ad aſellorū genus accedens, ſed paulò latior. noſtri Capelan appellant.



Aſelli.

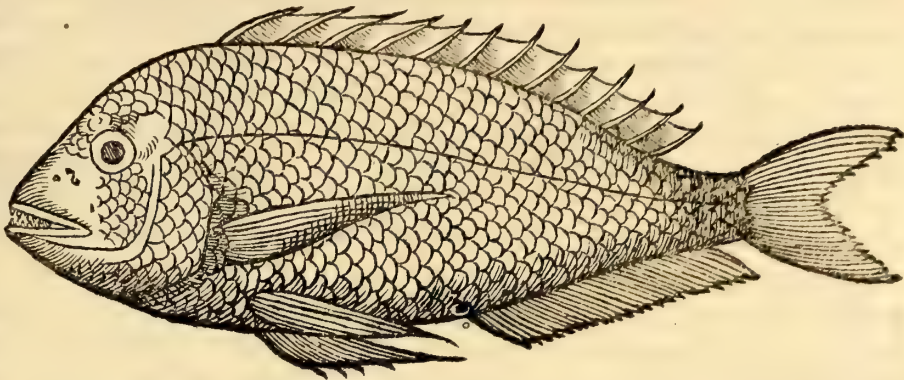
GERM. **Bolck/Kableau/Capellēgau.** ¶ Ex Aſinis Oceani eſt (inquit Turnerus in epiſtola ad me) uentricoſus ille piſcis, cui in labro inferiori barbula eſt, unde Aſinus barbatus cognominari poterit. Hunc Angli Boreales uocāt **a Keling**, Meridionales **a Cod**, Occidentales **a Melwel**: Friſij orientales **ein Cabbelow**: Rheni accolæ ſalſum, **ein Bolich.**

ANTHIAE tertia ſpecies Rondeletio. Tertium Anthiæ genus (inquit) Oppianus nigrum (αἰμα κελαινόν, purpureum exaturatum) facit. cuius generis piſcem eſſe eum, quem



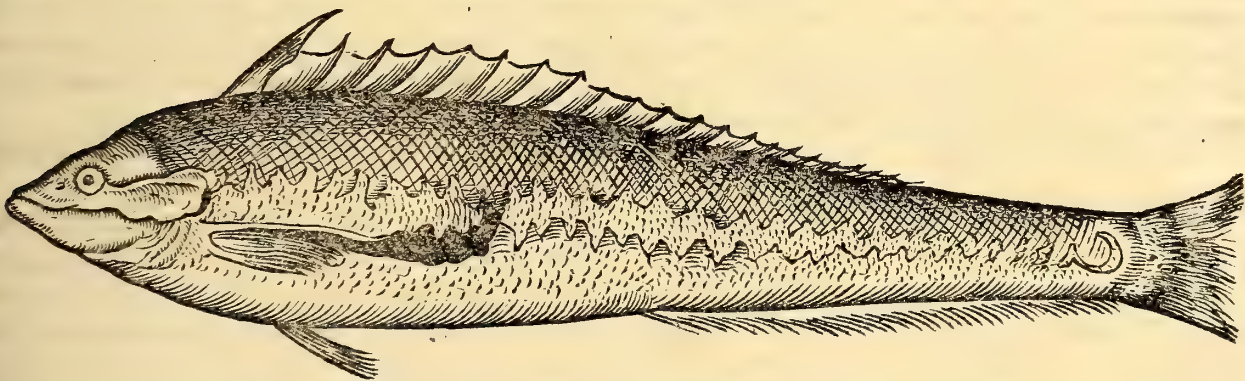
quem hîc exhibemus, affirmare auſim. eſt enim ſaxatilis, totus purpurei coloris uel indici, corporis forma Scaro uario ſimilis. ¶ Turdorum generi forma naturaq; cognatus hic piſcis uideri poteſt.

GERMANICE circunloquemur: ein ſchwartzbrauner Steinling oder Steinfiſch.



ANTHIAE quarta ſpecies, Rōdeletio. Quarta Anthiæ ſpecies (inquit) Oppiano dicitur Euopus, Εὐωπός, quòd bonis ſit oculis, & optima uiſus acie, *(uel à pulchris uel magnis oculis:)* & Aulopus, Αὐλωπός: nimirum quòd oculi in orbem ueluti ſupercilio rotundo, obſcuro uel nigro, cincti ſint & coronati: quo fit ut caui & ſint & uideantur, cernantq; acutiùs. Hæc nota cum huic, quem oculis ſubijcimus maximè conueniat, quin Anthias ſit quarti generis non dubitamus. ¶ Aelianus (inquit idem Rondeletius) Aulopiam alium uidetur deſcripſiſſe, magnitudine maximum: qui magnos etiam Thynnos, etſi mole inferior, robore uincat. Cum captus eſt (inquit Aelianus) eximia forma ſpectatur. oculis eſt patulis, rotundis, magnis, cuiuſmodi Homerus bubulos canit. maxillæ non ſolùm robuſtę, ſed etiam pulchræ ſunt. dorſo eſt cœrulei coloris ſaturati, uentre candido. à capite ad caudam pertinens aurea quædam linea in orbem deſinit. Ex his (inquit Rondeletius) colligunt nonnulli, Aulopion eſſe quem lingua uernacula uocamus Boniton, nos Amiam eſſe demonſtrauimus. Hæc ille. Ego Aeliani Aulopiam, utpote magnum piſcem, &c. ab Anthijs diuerſum non fecerim. nominat enim Oppianus ἀνθιέων μεγακήτεα φῦλα: & quas earum ſpecies facit, omnes edentulas, non tam forma quàm colore aut ſpecie oculorum diſtinguere uidetur: at Rondeletij Anthię, ſiue omnes, ſiue pleriq;, minores ſunt, dentatiq; omnes, & genere toto inter ſe differũt. ¶ A Neapolitanis de piſcatore quodam probo uiro accepi, piſcem quendam uocari Aulopenam uulgò, quem uidere mihi nondum licuit, Gillius.

GERMANICE. Ein Seebrachſmen art mit einem ſchwartzlachten kreiß oder ring võ die augen.



IVLIS, ἰουλίς. Gaza Iuliam conuertit. Piſcis uix digito *(palmo, Bellonius. dodrantem interpretor)* longior, uarius: nimirum dorſo uiolaceo: à capite ad caudam, ſubauream lineam ductã habet, hinc & inde roſtri modo dentatam: cui pars quæ ſubeſt, colore eſt cœruleo, uenter candido flaueſcente, &c. Rondeletius. Hi piſces frequentes inuadere muſcarum inſtar, & mordere ſolẽt illos, qui in mari urinantur aut natant: nec ueneno caret morſus eorum. ¶ Idem fortè eſt Teragus, Ouidij hoc uerſu celebris: Tum uiridis ſquamis paruo ſaxatilis ore, ut noſtri codices habent. ego pro ſquamis repono Teragus, è Plinij catalogo piſcium, qui Teragum paruum ex Halieutico Ouidij nominat. ſed eſt etiam in Turdorum genere (decimus Rondeletio) uiridis quidam, & paruo ore. Iulidem quidem magna ex parte uiridẽ uidiſſe memini. Non eſt una Iulidum ſpecies (inquit Bellonius.) euariant enim colore: ſed ſemper reuertuntur ad ſuas notas, quibus ab inuicem diſcernuntur. Lege mox in Italicis nominibus. Sed magis placet, ut Turdum uiridem, de quo ſuprà ſcri- *Teragus.*

psimus, Teragum Ouidij faciamus. ¶ Hyccam pro Iulide Hermippus Smyrnæus accipit. Synesius in epistolis Iulum pro Iulide dixisse uidetur. Hycca fortè, id est Sucula, à uoracitate dicta fuerit: Iulis uerò dicta uideri potest, quòd similiter, ut Iulus insectum, suo morsu pruritum in corpore excitet. Oppianus certè de uenenosis morsu piscibus agens: primùm Scolopendras mar. suo morsu in corpore pruritum & calidum ruborem tãquam ab urtica herba excitatum inducere ait. deinde, Iulides simile illis ore uenenum continere. Est autem Scolopendra mar. insectum à similitudine terrestris sic dictum: terrestri rursus similis est qui Iulus uocatur uermis multorum pedum, ita ut nauim longam referat, unde Lycophron νῆας ἰουλόπεζας dixit: & Synesius nauim quæ remis impellitur ζώῳ πολύποδι comparat: Nicander Scolopendræ: Aelianus cetaceam quoq; Scolopendram naui remis impulsæ confert. Aut fortè Iulis dicta est, quòd ut eruca maior lanuginosa, (nã & alij uermes multipedes, iuli dicũtur, ut Scolopendræ: licet pilos non habeant. quòd plurimi pedes fortè in eis quasi pili quidam sint,) uarietate colorũ insignis sit. ¶ Colore est tam uario, ut pulchritudine cum Pauone pisce contendat: pisciumq; omnium formosissimus uideri possit. Palmi magnitudinem non superat. Iulis Aristoteli gregalis est: nostra in Romano maris tractu rarissimè, & sola semper capitur. Hermippus quidem captu eam difficilem scribit. Aelianus & Oppianus tradũt Iulides pisces saxatiles esse, quibus os ueneno refertum sit, adeò, ut quemcunq; piscem degustarint, inhabilem cibo & perniciosum reddant. easdem hominem urinantem aut natantem infestissimè persequi, & Muscarum in terra instar, frequentes incurrere & morsu affligere. Hæc Saluianus Iulo pisci diuerso, non autem Iulidi adscribenda putat. Oppianum ait diuersis in locis utriusq; meminisse: qui tamen piscis sit Iulus, nondum constare. Neq; enim Hermolao (inquit) subscribendum censemus, qui Balænæ ducem, quem alij Musculum uocant, Iulum uocari testatur. atqui hic pisciculus ab Oppiano ὁδηγός, id est, dux, nõ autem Iulus uel ab illo, uel ab alio quoquã, quod comprerim, nominatur. ¶ Iam cum non Aelianus modò & Oppianus, Iulidem, non Iulum, piscem morsu infestum & uoracem appellent, sed Numenius quoq; ἰουλίδα μάργον unà cum uenenata Scolopendra nominet: Iulum autem uenenatum esse nemo dixerit: est quòd diligentiùs hac de re cogitet Saluianus. Natantes quidem ab hoc pisce morderi & infestari Rondeletius suo experimento testatur: qui etiam incuruos eius dentes esse tradit. Os paruum apparet: quare cum escam uorare nequeant, præmordent: unde captu difficiles sunt. Ego ita uenenatum morsum earum esse puto, ut punctura Apum & Vesparum uenenata traditur, hoc est, magis propter dolorem quem excitat, quàm periculum. Exesos uerò ab eo pisciculos uenenatos reddi, non simpliciter crediderim, ex illa quam recitat Aelianus historia: piscatores cum Squillam media ex parte ab Iulidibus exesam gustassent, uehementes alui cruciatus sensisse. Piscem enim nõ recentem quemuis, aut à quouis alio aliqua ex parte exesum, nemo tutò ingesserit: & qui fame coactus id fecerit, periclitabitur. An Iulides quia panphagi sunt, noxijs etiam circa saxa animalculis, ut Scolopendris alijs'ue non abstinent: & inde morsus earum nocentior redditur? quamuis simpliciter etiam paruis & recuruis dentibus uulnuscula inflicta noceant. an à Scolopendris marinis, quos etiam Iulos dixeris, exesa, potiùs quàm ab Iulide, ueneno non carent? Vtcunq; est, Iulidem à Bellonio, Rondeletio & Saluiano exhibitam: ueram, & eandem Aeliani Oppianiq; Iulidem esse persuasus sum. ¶ Iulis, sicut & cæteri saxatiles, teneram, friabilem, concoctu facilem, & saluberrimam carnem habet. Saporis quidem suauitate cum sapidissimis minimè conferri debet, Saluianus.

Hycca.
Iulus.

GRAECVM uulgus Illecam uocat, uel Iglecquam. Rhodium Afdellos. nonnulli Zillo, (Ζῆλον,) uel Sgourdelle, Bellonius.

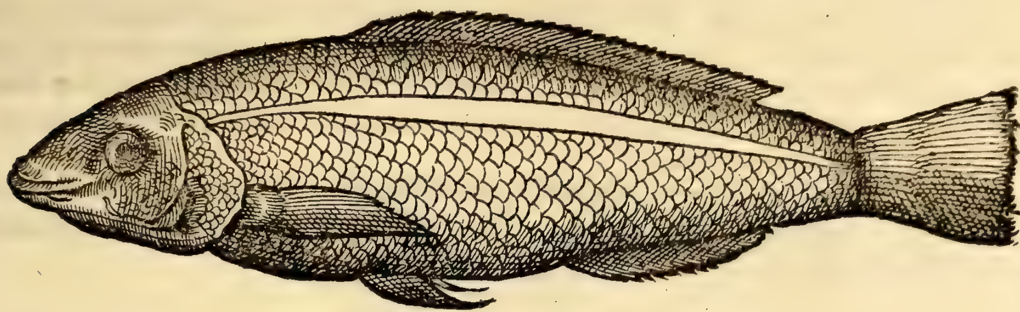
ITAL. Veneti & Massilienses Donsellam & Domisellam uocant: Genuenses Zigurellam, hoc est, puellam, Bellonius. A Liguribus Girello siue Girella nominatur, à nonnullis uerò Donzella: ab alijs Iurela, Iula, Rondeletius. ¶ Romæ & Neapoli obscœna uoce Menchia di Re uocatur, Venetis Donzella, Saluianus. Rondeletius Turdum tertium quoq; suum ab aliquibus Minchia di Re appellari scribit, ἴσως διὰ τὸ τὴν κεφαλὴν καὶ σῶμα τοῦ ἰχθύος τούτου, βάλανον καὶ οὐρήθραν ἀνδρὸς μορίου μιμεῖσθαί πως δοκεῖν. Nos alium quoq; piscem rubicundum, Donsellæ nomine alicubi (in Italia puto) dictum, descripsimus in Corollario de Alpheste. Rondeletio Ophidion Plinij (Asellorum generis pisciculus ut uidetur) circa Monspelium uulgò Donzelle uocatur. eius quidẽ species una Rondeletio flaui coloris est: qui color etiam Adonidi pisci tribuitur, quem alio nomine Ophidion dictum Kiranides tradit. ab Adonide quidẽ Donzellæ nomen deduci potuit: quanquã à Græcis hodie nonnullis Ζῆλος appellatur: quod nomen fortè per aphæresin à Donzella factum est. ¶ Ex picturis Cor. Sittardi habeo, non forma, sed coloribus, ab ea, quam hîc exhibeo, Iulide, nonnihil differentem: quæ & dentes ore aperto ostendit. Tincam marinam ab aliquibus uocari adscriptum erat, nimirum quòd magna ex parte uiridi colore sit Iulidis illa species. sed Itali Merulas ac Phycides in mari, Tincas mar. uocitant, ut scribit Bellonius.

Tinca marina.

GALL. Massilienses, sicut Veneti Donsellam & Domisellam uocant. Lege plura in Italicis nominibus. Nostris (inquit Rondeletius) incognita est, quia uix in toto nostro litore reperiatur.

GERMANICE & ILLYRICE. Sclauonicè (ut Sigismundus Gelenius ad me scripsit) dicitur Knezik: quod nomen significatu ab Italico non discrepat, nisi quòd hoc masculinum est, æque ut illud diminutiuæ formulæ à Knez primitiuo. Germanicè diceres **Jünckerlin**. Videtur enim

enim hic inter piſces cultior, nimirum praſinatus, ceu quiſpiam aulicus, aut puella aulica. ¶ Licebit & à pulchritudine **Schönling** appellare.



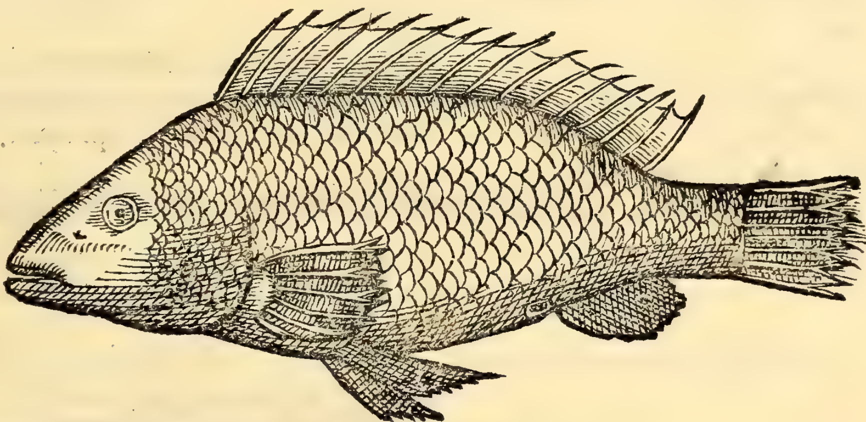
ADONIS ſeu Exocœtus Rondeletij. nam alius eſt Bellonij, Ordine I. inter Gobios. Hic & Cirrhis apud quoſdam à cirrho, id eſt, ſubflauo colore dicitur: aut Lychnus, à colore ceræ ce reiue. Vide ſuprà quæ cum Turdo Rondeletij VII. annotauimus.

GALLICE. Nullum huius (inquit Rondeletius) uulgare nomen comperi, ſed cõmuni tantùm Saxatilium nomine (Gallico, Rochau ſcilicet) uocatur.

GERMANICE circunſcribatur: **ein gälber oder goldgälber Steinling.** Nomine quidem **Steinling** communi uti licebit ad omnes ſaxatiles. Lege ſcripta ad finem Exocœti Bellonij, Ordine I.

Cinædus.

ALPHESTES Rondeletij: quem eundẽ Cinędo ſtatuit: quod ueterum nullus (puto) expreſsit. erudita tamen hæc Rondeletij coniectura eſt, quòd utriq; cereus color tribuatur: & Alpheſtæ ueluti libidinis cauſa, quod cinædorum eſt, κατὰ πυγὴν alter alterum ſequantur. Bellonius quoq; hũc piſcem Cynædum (per y.) nominat.

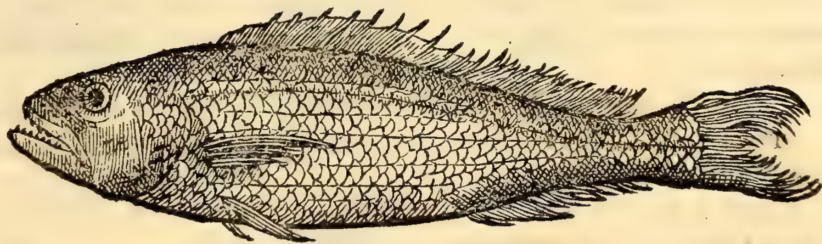


GALLICE. Rochau, communi ſaxatilium nomine. Peritiores piſcatores uocant Canus, Maſsilienſes Canudo, (un Sanut, Bellonius,) corrupto uocabulo cinædum uolentes dicere, Rondeletius.

GERMANICE. **Ein art der Steinlingen oder Steinfiſchen/ auff dem rucken purpurfarb/ am übrigen leyb gälblacht.**

Quærendum an Adonis, qui & Ophidion & Cirrhis dicitur, cognatus ſit Alpheſtæ. eſt enim Ophidion ueluti Muſtela quædam marina: ſunt autem Muſtelæ quædam colore luteo, omnes quidem μονάκανθοι, ni fallor, &c. ut alius fortè ſit, quàm Rondeletius putauit, Alpheſtes: quem tamen cinædum eſſe non dubitàrim. Bellonius pro Alpheſte eundem quidem piſcem pingit: ſed minùs latum, craſsioribus labris, bene dentatis: corpore maculoſo, & punctis diſtincto, non expreſsis ſquamis. ¶ Alpheſtes ab Ariſtotele, ut citat Athenæus, monacanthus dicitur. Dorion ſcribit fluuiatilem Mitrænam (Lampredam nimirũ) ſpinam unicam ſolùm habere, Oniſco galariæ ſimilẽ.

CHANNVS uel Channa piſcis eſt ſic dictus ἀπὸ τοῦ χάνειν, hoc eſt ab hiando, liquida Aeolicè duplicata. χάννος, χάννη. Non probo eos q χαύνη per αυ. diphthongum in prima ſcribũt, &c. Gaza Hiatulam interpretari uoluit: ſed quoniam



& Chamam concham alicubi ſimiliter interpretatur, præſtiterit nos Græca retinere uocabula, ne res diuerſæ confundantur. ¶ Channa piſcis moriens perpetuò hiat ac rictum ædit. ¶ Hunc piſcem Ariſtoteles inter pelagios numerat: ipſa tamen experientia in ſaxoſis potiùs litoribus reperiri demonſtrat: quod & Oppianus teſtatur, non uerè tamen ſaxatilis eſt, Saluianus.

GRAECORVM uulgus adhuc Channo uocat, Bellonius. Chane, Gillius.

ITAL. Genuenſes Bolaſſos uocant. incolæ portus Veneris, Barquetas, Bellonius. Græci etiam hac ætate & Veneti uocant Chanen, Gillius. Romæ, Sopracielo. Genuenſes & Hiſpani, Serran, Saluianus.

GALLICE & HISPANICE. A Maſsilienſibus, noſtratibus (circa Monſpelium) & Hiſpanis Serran dicitur, à quibuſdam Thanna, Rondeletius. Maſsilienſes piſcem alium iſti ſimilem, Channam uocitant: & ſtagni, quod lingua noſtra Martegue dicitur, accolæ, piſciculum alium Canadelle: quod fieri propter ſimilitudinem reor, & hos piſces cum Channis confundi, Idem. Maſsilienſes Serranos uel Serratanos uocant.

GERM. F. Ein fiſch gleych dem Meerberſich/ein Meerberſich art. Tanta eſt (inquit Bellonius) huius piſcis cum Orpho, Hepato & Perca mar. (cum qua publice diuēdi ſolet) ſimilitudo, ut piſcem pene eundem eſſe credas, &c.

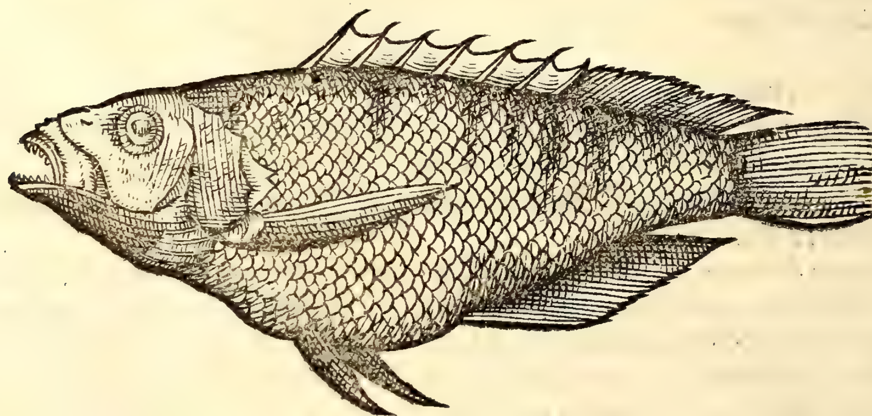
CANADELLA uulgò dictus piſcis à Gallis ad Liguſticū mare, nunquam ad eam magnitudinē extuberat ad quam alij piſces ſaxatiles, Bellonius.

ITAL. Veneti Sacheto uel Saccheto uocāt: quod nomen etiam Hepato noſtro tribuunt (inquit Bellonius) à quo, ſolo colore differt.

GALLICE. Chanadelle: quod forte tanquam diminutiuum à Channa nomen eſt. ¶ Maſsilienſes alium piſcem Channæ ſimilem, Channam uocitant: & ſtagni, quod lingua noſtra Martegue dicitur, accolæ, piſciculum alium Canadelle: quod fieri propter ſimilitudinem reor, & hos piſces cum Channis confundi, Rondeletius.

GERM. F. Ein beſundere vnd kleine art der Meerberſichen/oder Seeparſen.

Perca marina Rondeletij.



PERCA marina, tenera & friabilis eſt: fluuiatilis uerò, de qua ſuo loco dicemus, dura & glutinoſa. Græcè πέρκη dicitur, aliquando περκὶς, Rondeletius. Etſi Plinius eodem capite Percas & Percides nominat, illas amni & mari communes: has uerò maris peculiares faciens: Græci tamen hæc nomina non diſtinguunt, Saluianus. Percam conijcio dictam à colore, quem Græci περκνὸν uocant.

GRAECI etiam hodie antiquo nomine utuntur, Rondeletius.

ITALICE. Romæ Perchia dicitur. quanquam & Phycis eodem nomine ibidem ſic appellatur.

HISPANICE Percha.

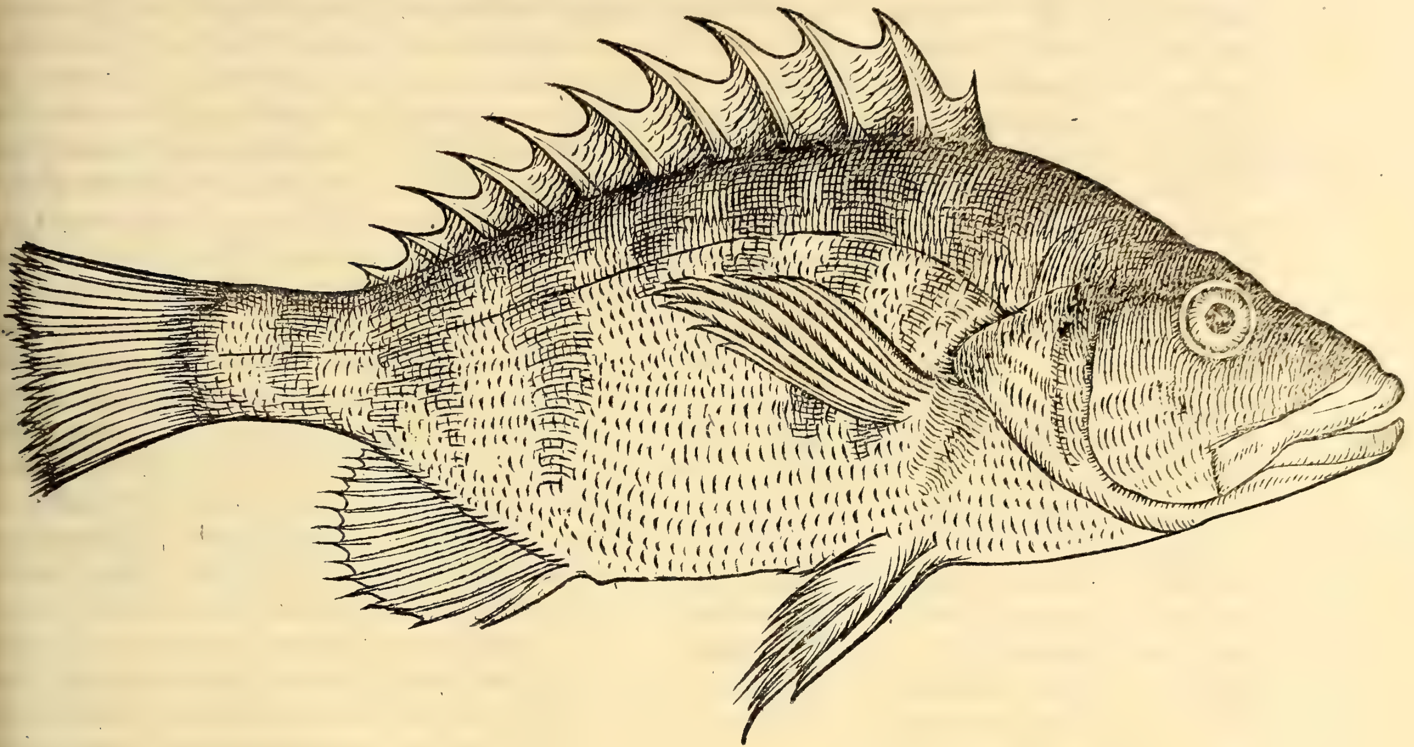
GALLICE Perche de mar, ad mediterraneum.

GERMANICE ut fluuiatilem nominamus Berſich/Barß: ita marinā nominabimus Meerbarß/Meerberſich. Apud Boruſſos Bertſchge uocatur marinus piſcis, ſubfuſcus, dodrantalis, gratus in cibo, & ſolidę carnis: non alius puto quàm Perca: etſi Bellonius Percam ex Oceano nunquam ſe uidiſſe ſcribat, Albertus Percam mar. piſcibus, qui circa litora maris Germanici capiantur, adnumerat.

ANGLI

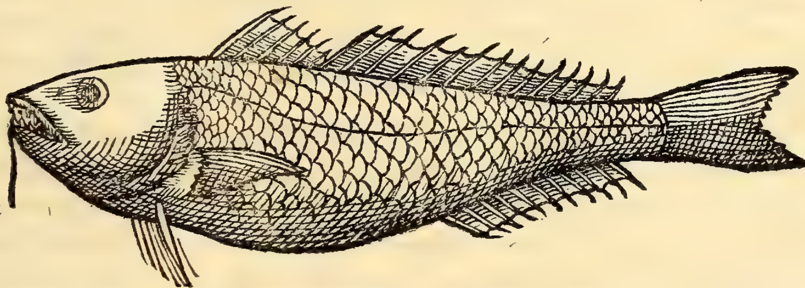
ANGLI ſimiliter Gallis nominant Perche.

Hanc quoque iconem Venetijs olim cum alijs ad me miſſam, Percæ mar. eſſe conijcio, cum aliâs, tum propter maculas tranſuerſas, fuſcas, punctis nigrioribus notatas, ut pictura præ ſe fert, interuallis rubicundis. ad latera ex ruffo ſubflauus color eſt, &c. ſed aculeus ab ano, non uidetur conuenire Percæ: niſi hæc proximæ pinnæ pars eſt, à pictore imperito diducta.

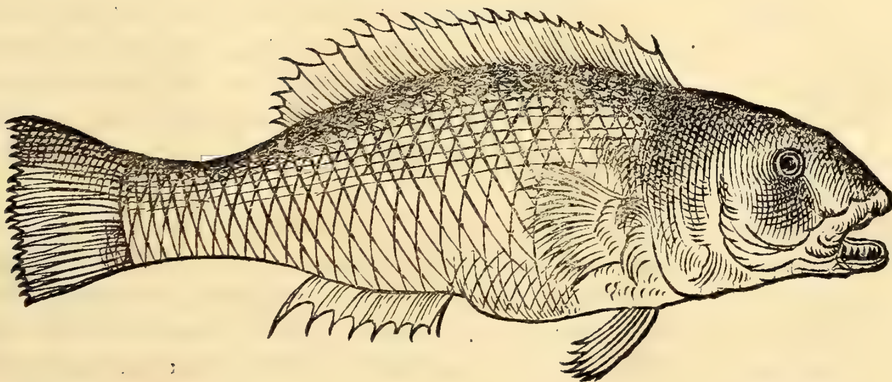


Vt Bramæ marinæ ſpecies multas feci, non quòd reuera generis unius ſpecies ſint: ſed ſimilitudine quadam formæ inter ſe conuenientes piſces diuerſos, Germanis ita interpretari uolui: ſic ab aliqua cum Perca ſimilitudine, alios quoque diuerſos piſces ceu ſpecies eius interpretari nobis licebit, ut Channam, Phycidem, Hepatum Bellonij, & eiuſdem Canadellam, &c.

Phycis Rondeletij, picta pro piſce quem Phyco (aliâs Figo) Romæ uocant: cuius aliam imaginem Ordine V. dabimus. neq; enim ſaxatilis is piſcis eſt.



Phycis Bellonij, Merulæ cognata.



Phycis uera Saluiani, pingitur ab eo pag. 227.

PHYCIS. Græcè φυκὶς & φύκιον dicitur: à Gaza Phuca uel Fuca uertitur. Phycidion Ariſtotelis, nihil aliud eſt quàm parua Phycis. Phycis ita dicitur, quoniam piſciũ ſola nidificet ex alga,

quam Græci phycon uocant. Phycis etiam phycos Aristoteli dicitur, ut recentiores quidam scribunt. mihi φυκὶς oxytonum genere fœm. per iôta, solùm rectè scribi uidetur, (non etiam φῦκος aut φύκιον) sicut & apud alios authores inuenio: nec aliter apud Aristotelem in præsentia. apud quem tamen libro 6. historiæ cap. 13. φύκης paroxytonum per η. reperio, de Phycide mare. A Diphilo nominatur ὁ φυκὴν, καὶ ἡ φυκὶς, siue specie diuersi pisces, cognati tamen inter se: siue sexu tantùm, ut ὁ φύκης καὶ ἡ φυκὶς ab Aristotele, sexu solùm differentes. φυκὴν (inquit Saluianus) fortè corruptum pro φύκης est. ¶ ——— καὶ φυκίδες ἃος', ἁλιῆες Ἀνδρὸς ἐπωνυμίην θηλύφρον κυδάξαντο, Oppianus. pro ἃος', ex uetustis codicibus, legendum ἃς θ'. Græcus Scholiastes: His uerbis (inquit) poëta notat eunuchum quendam: qui patrem ipsius apud regem detulerat: unde is in exilium missus fuit. In tribus quidem manuscriptis codicibus (inquit Saluianus) super nomen φυκίδες, glossematis loco λεπῖναι inscriptum reperiri: quasi Phycides λεπῖναι fuerint dictæ, eo nomine ab eunucho eis imposito. Hæc ille. mihi poëtæ uerba clariorem expositionem requirere uidentur. Rondeletius diuersos à Phycidibus pisces, Alphestas siue Cinædos interpretatur: sicut & Brodeus. Lippius ex Oppiano uertit, Phycides eunuchi uero de nomine dictę: quem Rondeletius & Saluianus reprehendunt, nescio quàm rectè. mihi quidem meritò hi pisces, Eunuchi nominari posse uidentur: quoniam piscium soli θῖνας, siue (ut Aristoteles loquitur) στιβάδας, hoc est, lectos potiùs quàm nidos, ut quidam uertunt, sibi construant, inque eis pariant. Alga uelut nido constructa fœtus circundant, & contra tempestates tuentur, Plutarchus. Eunuchus sanè lecti custodem significat, ut poliûchus urbis. Confirmat sententiam Lippij & nostrã, quòd in quatuor manuscriptis Vaticanæ bibliothecæ exemplaribus (Saluiano teste) legitur ἃς θ', id est, quas, fœminino genere: ut ad Phycides referamus: nam si de alijs quibusdam piscibus sensisset poëta, οὓς θ' masc. genere prolatum ab eo oportuisset. Idem poëta hos pisces canit degere circa petras φυκίοισι, id est algis, & musco plenas. Quare Phycis siue à cubili suo algario, ut ita dicam: siue à petris, ubi degit, algosis dicta fuerit. λεπῖνης quidem nomen ad Leleprim accedit: est autem Lelepris Hesychio piscis, qui aliter phycis dicitur, λελεπρίς. Cum Phycida Massiliensi piscatori ex oppido Neapoli oriundo demonstrarem, dixit Neapoli Leprem uocari, Gillius. Rondeletius etiam Phycidem suam Venetijs Lepo nominari scribit. Sed Gillius de quo pisce senserit, nondum mihi constat: qui tamen cum hodieque Græci, ut ipse testatur, Phycida nominẽt: & Neapolitani Lepre (tanquam Leleprin) ueram Phycidem cognouisse uidetur. Veneti (inquit idem) quendam piscem falsò Phycum uocant. is enim squamis caret, & paruulæ Pelamydis similitudinem gerit. Phycis squamosus est, & saxatilis, trientalis longitudinis. Sic ille. Puto autem eundem piscem quem Phycum Venetijs uocari scribit, Romæ Figo dici: & squamis carere. sic enim & Tincæ mar. quod ei tribuunt nomen conueniet. Saluianus in icone squamas paruas addere uidetur: quarum in descriptione non meminit. mea etiam, quam ex Italia accepi, huius piscis icon squamis caret. Rondeletius magnas & manifestas suæ Phycidi attribuit, quam Romæ Phyco uocari scribit. Quamobrem diligentius expendenda res est. Rondeletius certè Phycidem ueram non agnouisse uideri potest, ex eo quòd Romæ Phyco nominari scribit: qui piscis, Saluiano teste, in cœnosis litoribus capitur: at Phycis saxatilis est, Aristoteli, Diocli, Galeno, Plinio. Oppianus eam circa saxa muscosa degere canit. ¶ De Bellonij Phycide, leges inferiùs in Italicis nominibus.

GRAECOS hodie uulgo Phycida (Phocida Rondeletius) antiquo nomine uocare Gillius tradit: Phyceam, Massarius: Pcphycarismenam, Hermolaus. Lampinam uel Lambenam, Bellonius.

ITAL. Phycides Tincarum uiridium colorem atque effigiem referẽtes, Fici uulgò nuncupantur, Iouius. Est autem qui Romæ Fico uocatus piscis, Rondeletij quidem Phycis, Saluiani uerò Asellus callarias. De Italicis nominibus Lepre & Lepo, leges suprà: ad uetus enim Græcum Leleprís accedunt. ¶ Audio à Neapolitanis piscem quendam ostendi, nomine Pittara, pro Phycide, quem Græci huius temporis Phocida nominent, Rondeletius. in cuius uerbis pro Pittara primùm Lepre legendum puto: deinde pro Phocida, Phycida: idque ex Gillij uerbis, quæ imitatum esse Rondeletium apparet. ¶ Phycidem uti Romæ unà cum Percis, quibus simillima est, uendũt: sic à Percis non distinguẽtes, Percia (etsi perperam) appellant, Saluianus. cuius sententiam approbat Speusippus, Percam, Channam, & Phycidem similes inter se faciens. Lepo nomen Venetijs usitatum, tum ad Leleprin alludit, ut dixi: tum ad Elepoca, quem Hesychius Phycidi similem facit, his uerbis: ἐλέποκος, ἰχθῦς, ὅμοιος φυκίδι.

Elepox.

Phycis Bellonij.

Phycis (inquit Bellonius) multorum colorum est piscis, fluuiatili Tincæ persimilis. Hunc Veneti promiscuè Lambenam, Genuenses Lagionum, Romani ut plurimùm Merlinum (*Merlo cum icone scriptum erat*) uocant. nam id genus omne piscium coloratorũ, nomine Psittaci, Pauonis, Turdi uel Merulæ illis (minùs tamen rectè) uocari consueuit. Sic ille. Est autem Phycis eius alia quàm uel Rondeletij uel Saluiani Phycis: &, meo quidem iudicio, à Phycide ueterum, omnino diuersus piscis, Merulæ potiùs quàm Percæ similis & cognatus. Itali quidem Merlo, Merulam piscem uocant, Saluiano teste. Lambenæ nomen Venetijs usitatum, à labijs crassis & carnosis factum uideri potest, etsi Bellonius Græcis quoque uulgarem eam uocem esse scribit.

HISPAN. Vide in Gallicis.

GALL. Phycidis Saluiani, quam ueram existimo, Gallicum nomen non habeo. ¶ Rondeletius

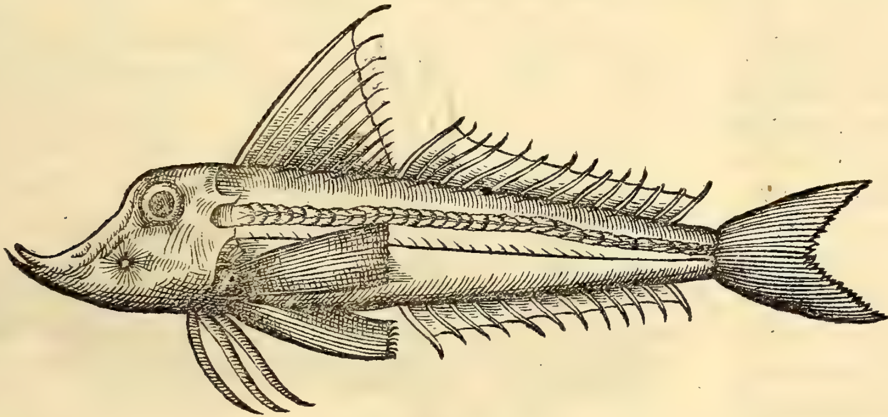
letius suam Monspessuli Mole uocari ait, fortasse ob carnis mollitudinem, Hispanis Molere. ¶ Bellonius suam Massiliæ Roquau: quod nomen Saxatilibus omnibus commune est.

GERMANICE circũscribemus, Ein art des Meerbersichs / ein Meerfisch oder Steinling / dem Meerbersich an der gestalt vast änlich / hat aber keine übertwäre mackeln wie der Bersich. ¶ Rondeletij Phycis: Ein Meertrüschen art. ¶ Bellonij Phycis, Ein Steinling / änlich dem Merlefisch.

SCORPII quanquam à quibusdam Saxatiles dicuntur: à nobis tamen Ordine quinto positi sunt, &c.

ORDO III. DE LYRA ET SIMILIBVS PISCIBVS, QVOS LYRIFORMES (ΛΥΡΟΕΙΔΕΙ͂Σ) APPELLAMVS: QVI CORPORE SVNT TERETI, capite crasso: plerique rubescunt, &c. Horum alij sunt squamosi, alij squamis carent.

Bellonius piscem quendã huius generis Cuculũ simpliciter nominat, uel minoris cognomen addit. maiorẽ enim illum facit, quem Rondeletius Lyram: cui pinnas cœruleas tribuit, minori rubentes. Icon quidem Bellonij Cuculum repræsentans, omnino alia quàm Rondeletij est, similis Lucernæ Venetijs dictæ, (ubi nos aliquando pingi curauimus, quanquam cœruleis ad branchias pinnis, quem colorem maiori Cuculo suo Bellonius adscribit,) nisi quòd tres utrinque infra branchias cirros ostendit: quales in Rondeletij Cuculo, ab altera tantùm parte terni spectantur.





CVCVLVS piscis à uoce dictus est, Κόκκυξ. Coccyx similis est Triglæ, id est, Mullo: & Typhon in libris de animalibus author est, putare aliquos Trigólan (Τρυγόλαν) eundem esse Cuculo piscem, propter similitudinem formæ, & partium posteriorum siccitatem, Athenæus. ¶ Cuculi caput grandius, & alæ breuiores (si Hirundini & Miluo præsertim conferas) quàm ut uolare posse uideatur. Massarius hunc Miluũ facere uidetur, sed falsò. in Miluo enim Ouidius tergus nigrum requirit: huic rubet, Saluianus.

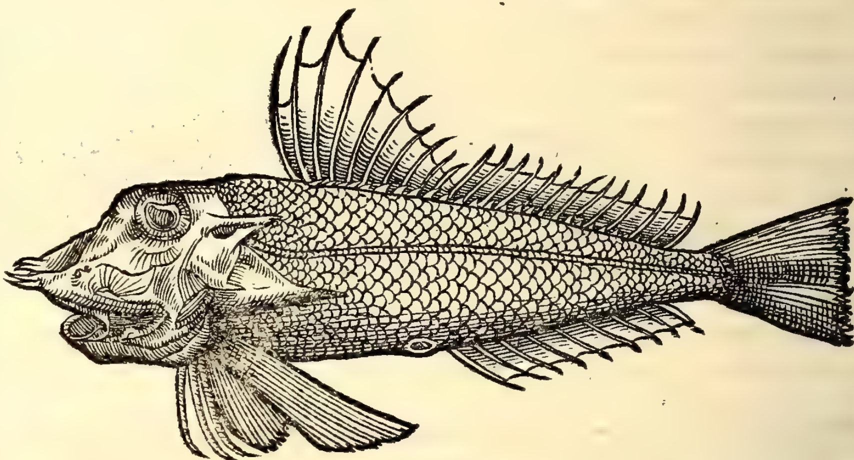
ITAL. Neapolitani Græci nominis uestigia seruantes Cocchou, quasi Coccygem, (*Cœchum, Siculi uerò Cochum, Gillius. Itali quidam el Cuccho*) uocant: Maris Illyrici accolæ Organo à uoce, Rondeletius. sed Lyram quoq; similiter à uoce Organo uocari scribit apud Ligures. ¶ Romæ pesce Capone dicitur. Neapolitanis & Siculis Cocco, Liguribus Organo. Venetis Lucerna, Saluianus.

GALL. A nostris (*circa Monspelium*) Morrude dicitur ab ore: quia morre uocant os cum prominentibus labris. Galli à Mullis non distinguentes, quòd eiusdem sint coloris Rouget uocant, (*ut Lyram quoque:*) Santones hunc & similes Perlon. Massilienses Galline, (*Corax etiam similis piscis à Romanis Gallina dicitur, Rondeletio teste.*) Agathenses Rondelle, à corporis rotunditate.

GERMANICE & ANGLICE. Aut Cuculus est, aut Cuculo simillimus, magnitudine solùm fortasis, aut colore differens piscis, quem inferiores Germani Gornart, uel Gaernaert appellant: Angli Gurnarde, à crasso naso fortasis. omnibus enim huius generis piscibus capitis magnitudo communis est. Galli quidam Gronau proferunt: tanquam à grunnitu uocis, ut Rondeletius conijcit. Redfisshe, id est, piscem rubentem Angli Gurnardo suo similem esse aiunt. quare Cuculum, cui color rubicundus in hoc genere maximè conuenit, Numenio teste, Redfisshe appellarim: Lyram uerò Rondeletij, Gurnardum. (Alius est Rotfisch Anglorum, inter Oceani Asellos à Bellonio nominatus.) Licebit & Redfisch nomen (aliqui Germanorum Rotabert uocitant: Adamus Lonicerus scribit Rodtbart. Ab authore Regiminis Salernitani Galbio uel Rogetus nominatur) ceu genus ad species aliquot inter se similes extendere. nam & Galli Rogeti (Rouget) nomine similiter à rubore facto, Mullum, Cuculum & Lyram comprehendunt. Græcè Λυροει-

δεῖς, id est, Lyriformes, huiusmodi pisces appellârim: ut Hirundinem, Miluum, Coracem, Lyram utranq;, Cuculum. hi enim omnes multa habent communia. Mullus quoq; parum ab eorum forma recedit: longiùs aliquanto Vranoscopus. Omnes ferè corpore tereti sunt, capitibus crassiores, &c. Itaq; genus unum commune statui poterit, cuius species Germani differentijs expressis circunloquentur. Cuculus generis nomine appelletur ein Redfisch, ob excellentiã nimirum rubicundi coloris, quem tamen cum Lyra & Mullo communem habet. Hirundo & Miluus, fliegende Redfische, id est uolantes Lyriformes. Corax, ein schwartzlachter Redfisch. Mullus, ein Rotbart. Lyra, ein Gornart, uel Seehan: uel Seehaß ut quidam putat. Lyra altera, ein geharnischter Redfisch. In quibusdam Angliæ locis huius generis fusco colore piscem, Curre, à sono quem ædit, indigetant. Gurnardorum (inquit Turnerus) habemus duo genera: quorum alterum, quod cinerei ferè coloris est, in occiduis & meridionalibus Angliæ prouincijs appellatur simpliciter a Gurnard, apud boreales Anglos a gray Gurnard. Alterum genus quod rubrum est, à meridionalibus nostris uocatur a Rochet, ab aquilonalibus a rede Gurnarde. In littore orientali Angliæ, ut in Essexia, hoc est, orientali Saxonia, & Norfolcia & Sudfolcia, fieri potest ut Gurnardus Curre appelletur: at in alijs omnibus Angliæ prouincijs nomen hoc prorsus ignotũ est. ¶ Antuerpiæ piscem toto genere diuersum Leporem marinum (uulgò Seehaß) nominant, qui totus est mucosus, & Orbis scutatus à Rondeletio uocatur. ¶ Gyldenpolle piscis apud Anglos alicubi dictus: similis est Lucernæ (uel Cuculo, ut audio) mixti coloris ex cinereo & rubro. Polle caput eis significat, quo lucet (nimirum etiam noctu) ut aurum, quod Angli Gylde, nostri Gold appellant.

Est & alius piscis (inquit Bellonius) Romæ tritissimus, quem piscatores Griczo uel Riczo uocant, hic squamis obducitur crassissimis & tangenti asperulis, uelut in Galeorum pellibus uidemus. Rougetum Gallicum, atq; etiam Grundinum (*Lyram Rondeletij*) capite, pinnis, cauda, & toto corpois habitu refert, unde piscatores pleriq; Caponem nominant.



LYRA, λύρα, sic dictus est piscis, quia rostri (bifurci) cornua Lyræ antiquæ figuram referunt. Sonum quidem hic piscis seu stridorem edit, quem ei Aristoteles tribuit, Rondeletius. Sed fortè ab ipso quem edit sono, Lyra fuerit dicta, per onomatopœiam. nam & Lyra instrumentum est sonorum: & sonus talis est, ut ab Aristotele γρυλλισμὸς appelletur: quod uocabulum literis quibusdam partim omissis, partim transpositis, cum Lyra colludit. ¶ Bellonius hunc piscem Coccygem (id est, Cuculum) alterum seu maiorem nominat. ¶ Ab huius piscis similitudine alij non pauci forma ei consimiles, λυροειδεῖς appellari poterunt, hoc est, Lyriformes, ceu generis uocabulo: Vide superius in Germanicis Cuculi uocabulis. Λυροειδεῖς.

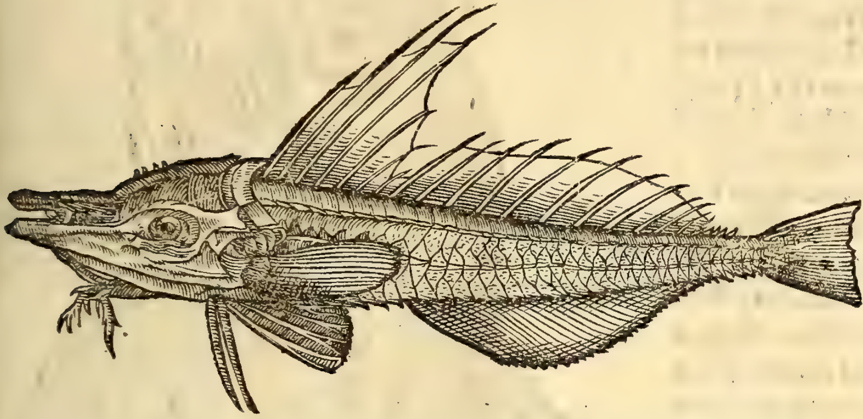
ITAL. A Liguribus uocatur Organo, ob sonum quem edit, Rondeletius. (Idem Cuculum quoque ad mare Illyricum Organo uocari scribit, à uoce.) Genuenses Orgam uel Organum uocant, *(nomen accedit ad Gornart Gallicum, per metathesim:)* alij Canistrum, un Cofano, Bellonius. Romani Caponem, Iouius. sed Caponis nomen communius est: & Miluo quoque tribuitur. Saluianus Cuculum quoq; Romæ sic uocari tradit.

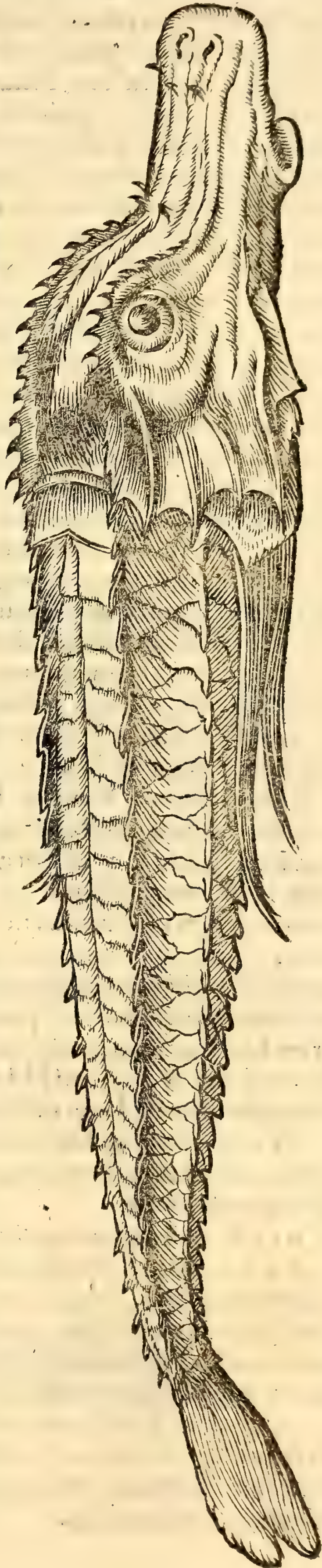
GALL. Circa Monspelium Gronau, uel Grougnant, quòd grunniat more suis, *(aut fortè tanquam à naso grosso.)* A Gallis Rouget, à rubro colore, Rondeletius. Gournautum (uel Grundinum, à grunnitu, nostri simul & Angli uocant: Rothomagenses Tumbam: *(origine fortè Germanica, à pollice. nam & Gobium fl. capitatum Angli* Myllerßthombe *uocant, & pisci* Curre *λυροειδεῖ conferunt.)* Bellonius.

GERM. Seehan, id est, Gallus marinus, Rondeletius. (Albertus quidem hunc piscem pro Lepore mar. accipit, qui Germanicè diceretur Seehaß.) De Germanicis nominibus Lyræ & similium piscium plura scripsi in Cuculo. Color quidem rubicundus non in Cuculo tantùm excellit, sed in Lyra etiam: ut uterq; simpliciter Redfisch Germanis ab eo colore denominari uideatur, sicuti Gallis etiam Rouget. cæterùm Curre Anglis quibusdam dictus, quoniam fusco colore est, non rubro, ut Gornard eorundem, nec Lyra, nec Cuculus fuerit, sed alia eiusdem generis species, Corax ne, an alia, dubito. ¶ Germanicum nomen Seehan, quo Pomerani utuntur, uel à rostri figura factum fuerit, quod durum corneumq; in hoc pisce prominet: tanquam in uetere gallinaceo, ut Io. Kentmanus ad nos scripsit. Vel ab eo quod inueteratus in aëre suspensus, cauda unde uentus

uentus spiret, indicet, (quod de Lyra altera Rondeletius scribit,) ut cantu suo tempestatis mutationem Gallinacei. Vel à sono quem edit in hoc piscium genere Cuculus, quo Gallinæ aut Pulli uocem quodammodo imitatur: translato postea ad alios similis formæ pisces nomine. Quare & Walkus piscis, uel Wolkus à Danis & Pomeranis dictus, alio nomine Meerhan uocatur, cuius ad sceleton iconem idem Io. Kentmanus ad me misit: qui uiuum uiderint, ad aliquem ne ex illis quos hic proponimus, referri debeat, an sui generis piscis sit, iudicabunt. Lyriformem quidem esse dubium non est. Branchiarum oræ multis aculeis horrent. os studio diductum, & maxime hians, ueluti orbem, nulla parte prominente efficit: maxillis intus asperis dentium loco. Pinna caudæ & reliquæ rotundæ apparent, præter binas oblongas quæ infra branchias dependent, in dorso geminæ sunt.

Lyræ alterius Rondeletij effigies (quanquam cornua ab ore prominentia, tanquã in Lyra instrumẽto, nulla ostendit) ad sceleton olim nobis delineata.





Cataphract. Holosteus.

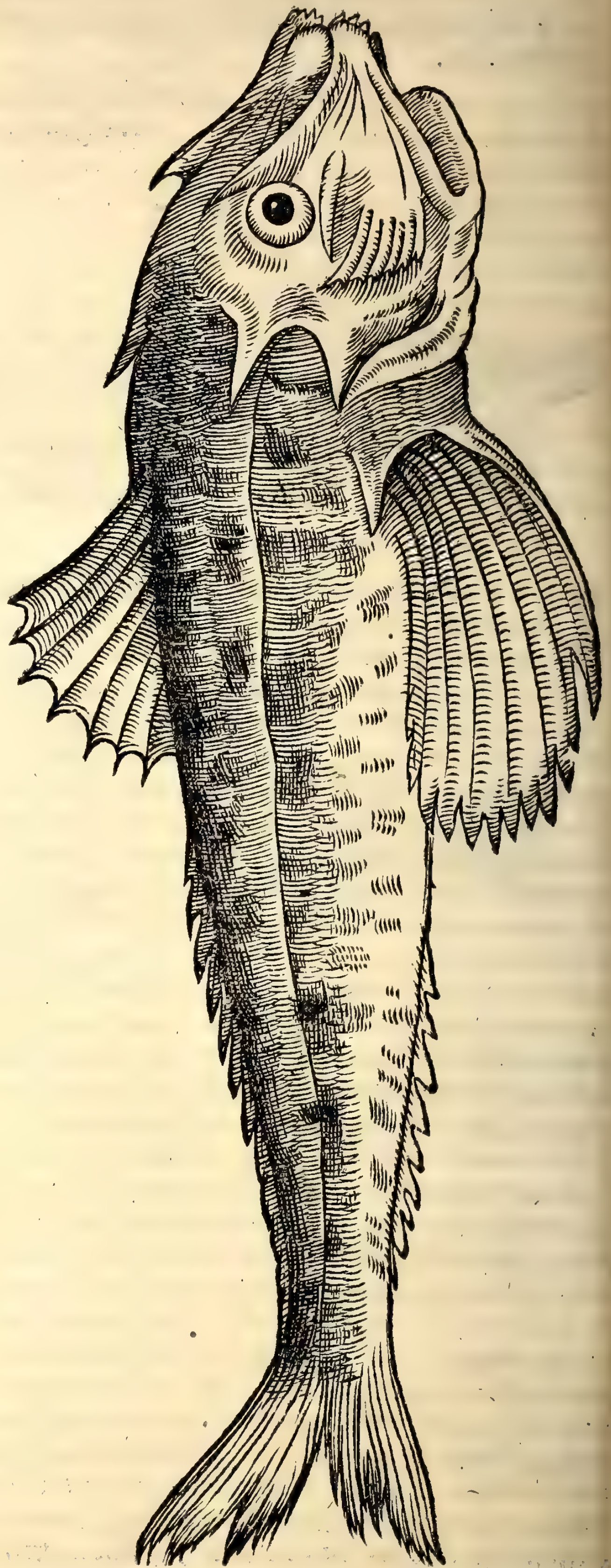
LYRA altera siue Cornuta Rondeletij. Plinius (inquit) duobus locis Cornutæ meminit: priore, cùm de uolantibus piscibus loquitur, (lib. 9. cap. 27.) altero, cum de cetaceis, (lib. 33. cap. 11.) De Cornuta cetacea aliàs: nunc de pisce qui cornua attollit è mari, quiq; uolare nititur. Eum esse existimo, quem hîc exhibeo. Nonnulli Lyræ superioris marem esse arbitrantur, sed falsò. Octagonus est, colore phœniceo, totus squamis osseis contectus, &c. Hanc aliquando Lyram putauimus: sed cùm uocalis non sit, (*Bellonius Lyram appellat, & uocalem esse insinuat;*) etiamsi cornua maiora habeat, Cornutam rectiùs dici nunc arbitramur. Plinius sesquipedalia eius cornua dicens, de maximis Cornutis intelligit: quæ uerò sæpius capiuntur, semipedalia ferè, uel etiam minora cornua habent, ut fortasse apud Plinium semipedalia pro sesquipedalia legere oporteat, Rondeletius. qui etiam Cataphractum hunc piscem uel Holosteum, se primum nominasse scribit, quòd undiquaque armatus, totusq; osseus sit. Bellonius etiam in Nilo quendam piscem Holosteum uocauit, quem nos Ostracionem ex Strabone. ueteres holosteum tantum herbam quandam dixerunt. Fallitur autem in hoc Rondeletius, quòd Plinium lib. 9. cap. 27. Cornutæ tanquam piscis uolantis meminisse scribit. Volantes quidem Hirundinem & Miluum capite 26. proximè nominârat. hîc uerò Lucernam primùm, non uolare, sed in summa maria subire dicit. Et mox subdit: Attollit è mari sesquipedalia ferè cornua quę ab his nomen traxit. Sesquipedalia quidem cornua, ceto magis quàm pisci conueniunt: sicut & hoc, quòd è mari ea attollit, siquidem aëris inspirandi causa ceti plerunque capita ad summam aquam efferunt. & libri 32. cap. ultimo Plinius Cornutas cum beluis numerat. Cæterùm Cornutæ beluæ nusquam alibi Rondeletius, ut hîc pollicetur, mentionem facit. Eam tamen Gillius descripsit. Apicius ius seu condimentum Cornutæ describens, piscem intellexisse uidetur.

ITAL. A Liguribus uocatur Malearmato pesce: à Romanis Forchato & pesce Forcha, à duobus cornibus. Nonnulli Lyræ superioris (quam Caponem nominant Romæ) marem esse arbitrantur, Rondeletius. A Genuensibus pesce Armato, Bellonius.

GALLICE circa Monspelium (& Massiliam, Bellonius) Malarmat, id est, Malè armatus, per antiphrasim, Rondeletius.

GERM. F. Ein gebarnischter Rodfisch, hoc est, Lyriformis armatus: uel ein Gable / ein Gabler, à rostro præ cæteris huius generis piscibus bifurcato.

Pleraque ex prædictis uulgaribus nominibus, alijs etiam eiusdem generis piscibus adtribuuntur, quare cauenda est confusio. nam ne eruditi quidem in hoc argumento species huius generis omnes, etsi non multas, satis adhuc distinxerunt. Venetijs quem hic exhibemus Lucernam uulgò uocant: uel potius similem ei aliud, nigriorem, cæruleis ad branchias pinnis: cuius ego recens extincti oculos noctu lucere obseruaui.



LUCERNA piscis olim à Plinio dictus, & hodie Venetijs. Subit in summa maria, piscis ex argumento appellatus Lucerna: linguaq; ignea per os exerta, tranquillis noctibus relucet, Plinius. Rondeletius conijcit Hirundinem piscem eundem esse, qui à Plinio Lucerna sit appellatus: Lucernam uerò hodie uulgò dictam, Miluum esse Plinij, *Miluus.* ἱέραξ, (uel ἰρηξ, ut Oppianus) id est, Accipitrem Græcorum. *Hierax.* quanquam Miluum auem Græci ἰκτῖνον nominant. Vide quæ cum Hirundine annotauimus: nobis enim distinguere libuit. Miluum quidem eundem Lucernæ Gillius quoq; & Massarius faciunt. Lucernam Plinius tranquillis noctibus lingua per os exerta lucere ait: id quod omnes piscatores negant: & sanè piscium lingua explanata & mobilis ut exeri queat, nō est. Fortè potius Lucerna appellata fuit, uel quòd pinnæ uersicolores noctu fulgorem quendam mittunt, uel quia antiquæ Lucernæ speciem similitudinemq; gerit, Gillius. Nos oculis hunc piscem recens mortuum noctu fulgere obseruauimus. Ouidius nigro tergore Miluos dixit. *Miluago.* Eadem est nimirum Miluago Plinij, (sicut & Rondeletio uidetur:) ea quoties cernatur extra aquam uolitans, tempestates mutari, Trebius Niger author est. ¶ Cuculū nostrum Massarius Miluum facere uidetur, sed falsò, Saluianus. Vide in Cuculo. Idem Cuculum suum à Venetis Lucernam dici prodit. Miluus à Bellonio pictus, squamosus, &c. Hirūdo Rondeletij est. Aliqui Coruum (Coracem) nostrum Cuculum faciunt: cum ille niger sit: Cuculus uerò ἐρυθρὸς, id est ruber dicatur. Miluum uerò, quem nos Coruum (*fortè Hirundinem: huic enim longissimas pinnas tribuit*) appellamus, ob pinnarum quæ ad branchias sunt longitudinem, Rondeletius. Bellonij sanè & Saluiani Miluus, Rondeletij Hirundo uidetur. Lege in Hirundine.

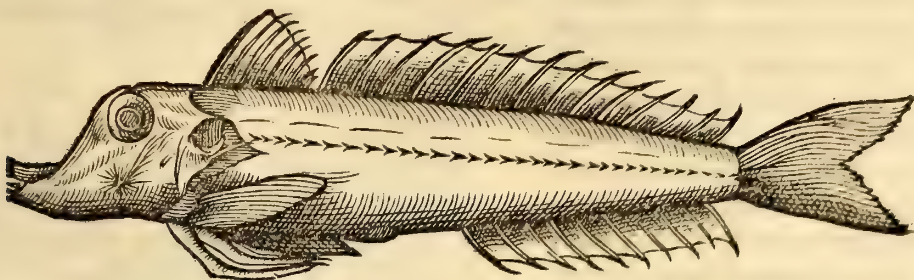
ITAL. Venetijs Lucerna antiquo nomine uocatur. Romę Capo, uago nomine, ut in Lyra prædiximus.

HISP. A Lusitanis pesce Cábra.

GALL. Circa Monspelium Gabot, uel Cabote aliquibus, à capitis magnitudine: ut fortè Italicè etiam Capo quasi Capito dicatur. Rondeletius tamen Coruum (in hoc genere nigerrimum) Cabote uocari scribit à suis. ¶ Massiliæ Beluga. Vide mox in Lucerna Rondeletij.

GERMANICE nominari posset ein Meerwye, id est, Miluus marinus, nisi id nomē ad Haliæetū potius pertineret. Circūloquemur igitur, ein art vō Gornard / oder Curtfisch / oder Seehan / oder Rodfisch: ein fliegende Rodfisch art / die bey nacht scheynet. uel uno nomine appellabimus ein Scheynfisch.

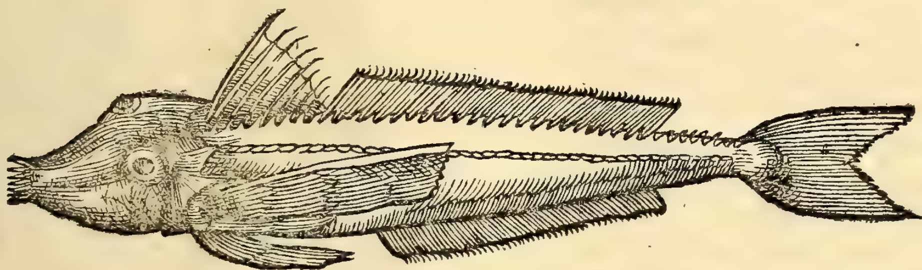
ANGLI Redfiſch uel Gurnarde uocāt: & ſimilem huic, ſed nigriorem, minorem, Rotchet.



LVCERNA ſeu Miluus Rondeletij. Piſcis eſt (inquit) corporis forma coruo perſimilis, colore magis rubro, capite minùs lato, utrinque compreſſo: pinnarum numero caudaq́ similis, magnitudine & colore diſsidens. Parti pinnarum quæ ad branchias ſunt externæ, nullæ maculæ rubræ inſunt: interna ex uiridi non nigricat: ſed pinnæ iſtæ partim flaueſcunt, partim nigricant, &c. Vide mox in Gallicis nominibus.

GALL. A noſtris Lucerna, quòd noctu ſplendeat. eâdem de cauſa à Prouincialibus Belugo: nam Belugnez fauillas appellant, Rondeletius. Gillius Lucernam ab accolis Adriatici ſinus uulgò dictam, (quæ à Rondeletij Lucerna uulgò circa Monſpelium dicta, nonnihil diſtare uidetur, coloribus ſaltem,) Maſsiliæ Belugam *(nomine nimirum facto à Græco φλόγα)* nominari ſcribit. Generis quidem unius ſpecies duæ proximæ uidentur.

GERM. F. Ein andere art des obgeſetzten Seehanens oder Scheynfiſchs.



CORAX piſcis, id eſt Coruus Rondeletij. Corporis forma Miluo ſimilis eſt. dorſum ei ex cœruleo nigricat, &c. ¶ Græcè Κόραξ, Latine Coruus à Plinio, Celſo & Iſidoro Hiſpalenſi uocatur, Saluianus.

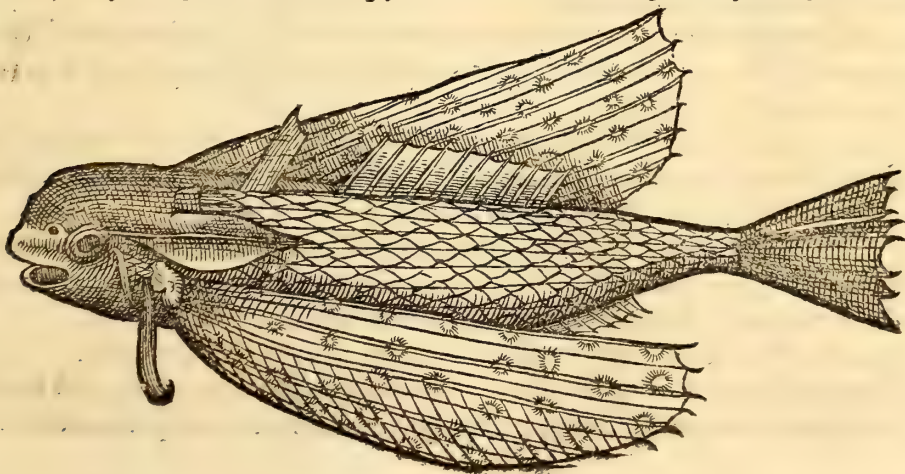
Qui Coruus piſcis & apud Latinos ueteres quoſdam uocatur, ut Celſum: & hodie uulgò apud Italos, non alius quàm Coracinus eſt. Rondeletius diuerſum ut faceret, uno (opinor) Athenæi loco commotus eſt: ubi is ſcribit Corui carnem, duriorem eſſe quàm Milui: inſinuans ſpeciem reliquam eſſe ſimilem, carnem duntaxat in cibo duriorem. Xenocrates Coraxum (Κόραξον) ſcribit piſcem eſſe prædura carnis: qui & in maiorem auctus magnitudinem durior euadat, ſapore uiroſo, Vuottonus. Coriax uel Coriaxus ſalſamentum non ſemel à Tralliano memoratur.

ITAL. Romæ Gallina uocatur, Rondeletius. Sed Cuculus quoq; piſcis (eiuſdē generis ſpecies) à Maſsilienſibus Galline dicitur. ¶ Romæ communi nomine cum Lyra & Cuculo, Capone uocatur, Saluianus.

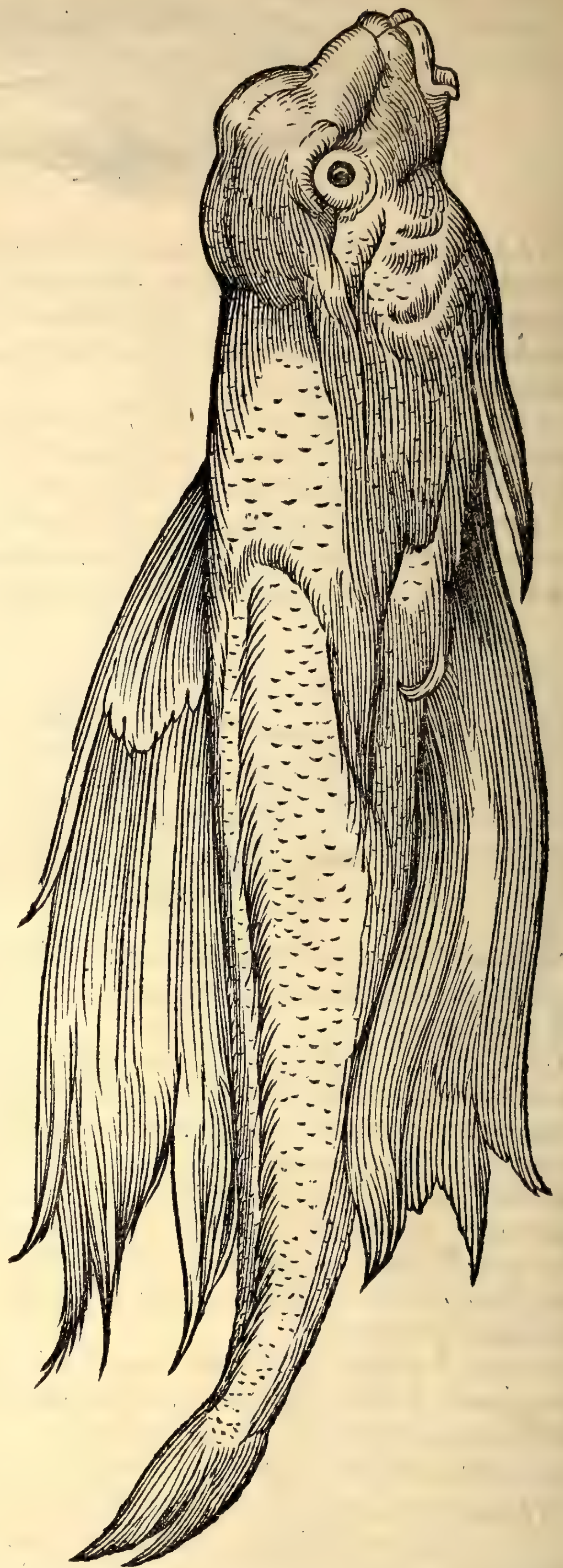
GALL. A noſtris *(circa Monſpelium)* Cabote uocatur, à capitis magnitudine, Rondeletius. (Ab eadem & Lyram Rondeletij, cognatum piſcem, aliqui Caponem uel Capitonem uocant.) Burdegalenſes Perlon, ut reliquos ſimiles.

GERM. Ein ſchwartzlachter Redfiſch. Quære in Cuculo.

Hirundo Rondeletij: eam Miluus à Bellonio pictus propiùs refert, quàm Hirundo ab ipſo picta: quæ ad ſceleton fortè facta eſt, non ad uiuum piſcem. Miluus autem Rondeletij, diuerſus eſt.



Hirundinem ad sceleton effictam cum iam olim haberem, hîc etiam apponere libuit.



HIRVNDO, Græcè χελιδών dictus piscis, uolucri hirundini perquam similis est. quam ob causam idem nomẽ ab omnibus ferè gentibus seruatum est. Oris eius partes internæ rubræ sunt, coloris iucunditate & splendore sandaracham uel cinnabarin superantes. ijs partibus Hirundo noctu lucet, uidetúrque candentes carbones ore cõtinere. quam ob causam piscis idem existimari potest, qui à ueteribus Lucerna appellatur: ut Plinij super hoc pisce locus inemendatus sit, &c. Rondeletius. Sunt qui piscẽ, quem Veneti Lucernam uocant, Miluũ esse credant, Bellonius. ipse uerò Lucernam Venetorum, Cuculum facit. Equidem Plinij locum non mutârim: & Hirundinem à Lucerna distinxerim. nam & hodie uulgò Venetijs alium piscem Hirundinem uocant, (Rondola uel Zisila uulgus dicit) aliũ Lucernam. Hirundinem noctu lucere, ita ut Rondeletius scribit, non dubito. sed non cõtinuò qui noctu lucet piscis, in hoc etiam genere, Lucerna fuerit. Vidi ego Lucernam Venetijs, ut illic uocant, noctu in cubiculo meo, mortuam quoq; recens, oculis lucere. Hirundo piscis Lucernæ ualde similis est, Massarius Venetus. Miluus siue Lucerna piscis, tam similis est Hirundini pisci, ut Græci hodie falsò eum Chelidonem uocent: Adriatici sinus accolæ Lucernam appellant, Gillius. ¶ Cuculo mulloq; colore & corporis specie similis est Hirundo. longissimas latissimasq; pinnas habet. uolat extra aquam, cuius rei testes sumus oculati. sunt & testes qui ad Herculis columnas nauigarunt: ubi tanta aliquando uolantium hirundinum turba conspicitur, ut non pisces sed aues aquatiles esse credantur, Rondeletius. Oppianus lib. 2. inter pisces quorum uenenati sint aculei, hirundines recenset. ¶ Hirundinis piscis, quẽ Chaldæi uocant ἰχθὺν χελιδονίαν, caput habere fertur piscis cœlestis iuxta Andromedam, Theon in Aratum. Alius uerò piscis est Chelidonias ille, qui Pelamydi comparatur. ¶ Cum Miluus (Hirundo Rondeletij) super aquam uolitet, & nigro tergore ab Ouidio describatur: nullus alius reperitur & hoc colore simul, & ad uolandũ idoneus. Idem autem & Miluago Plinij & Lucerna est. quare in Catalogo cum Lucernam connumerasset, Milui non meminit, Saluianus.

Lucerna.

Chelidonias.

GRAECI huius ætatis χελιδόνα uocant, addita uoce ψάρο, (*meliùs opsaro, pro opsario, id est pisce*) ad distinguendum piscem ab aue, Rondeletius. Miluus seu Lucerna piscis tam similis est Hirundini pisci, ut Græci hodie falsò eum Chelidonem uocent, Gillius.

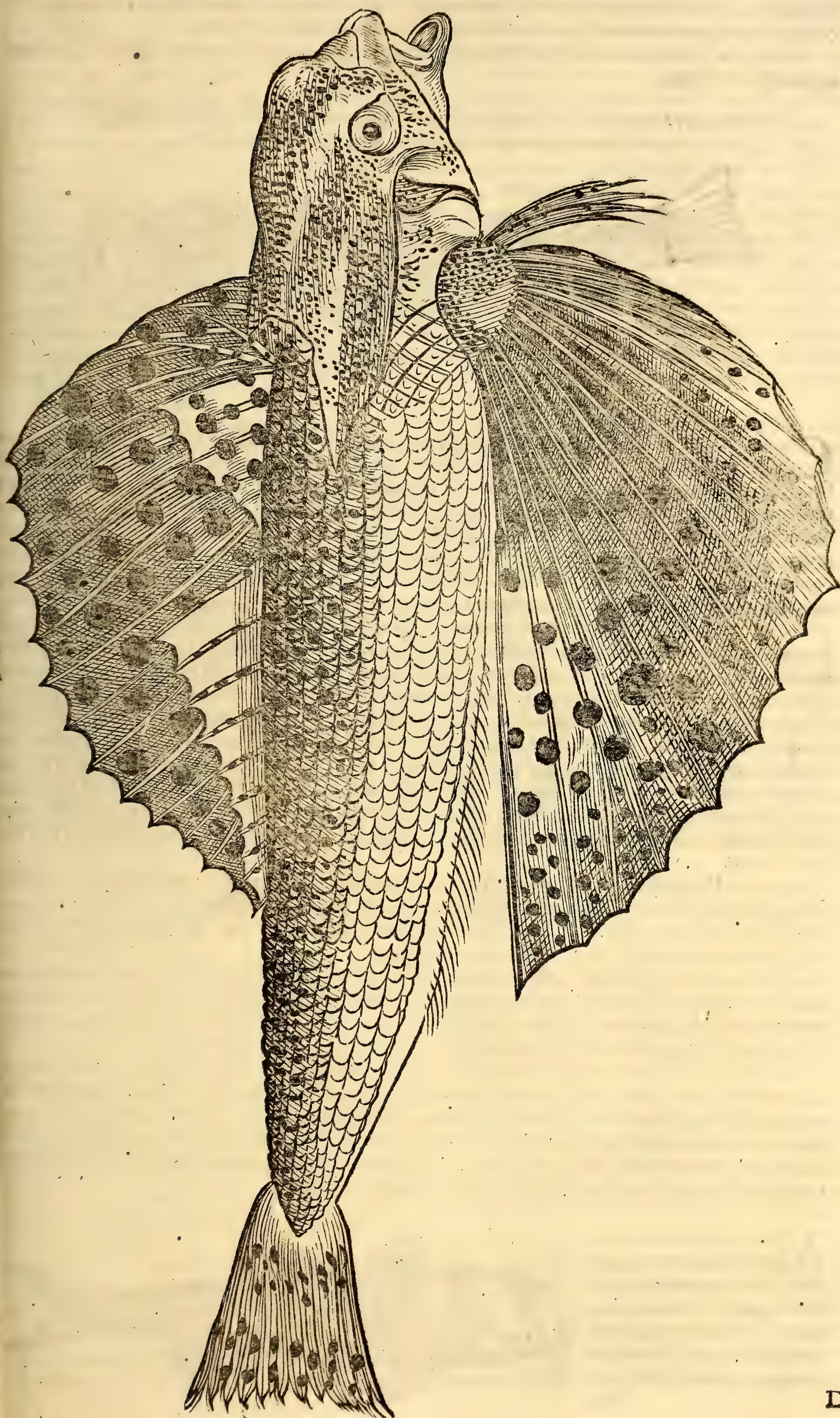
ITALICE. Adriatici maris accolæ Rondela uel Rondola uocant, Rondeletius. Rondola uel Zisila Venetijs uocatur: in Sicilia Rondine, quæ tria nomina etiam aui hirundini tribuuntur. ¶ Romæ, pesce Rondine, Saluianus. Vide quæ scripsimus in Mugile alato.

HISPANICE. Voladór. Lusitanis Peixe uoatór, uel potiùs uolatór.

GALL. Arondelle, uel Arondelle de mer. Massiliensibus Rondole, uel Lendole. Gallorũ nonnulli (inquit Rondeletius) Volant appellãt, quòd auis instar ad lapidis iactũ extra aquã uolet.

Alij

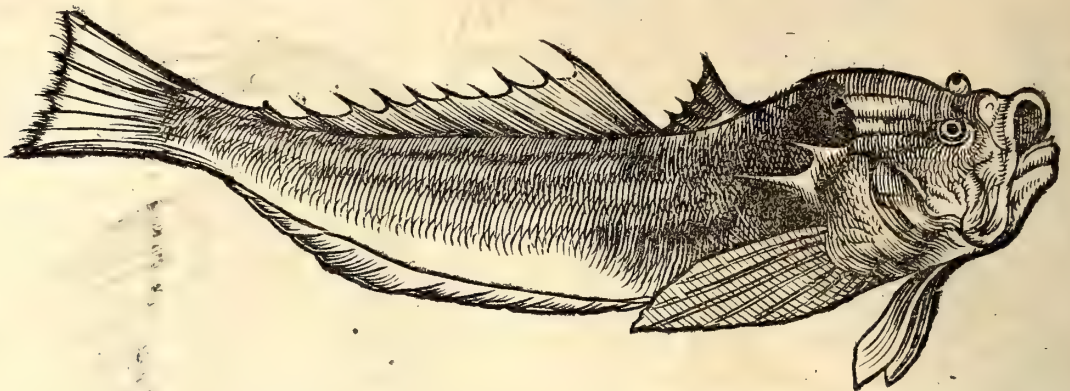
Alia Hirundinis imago, quam ex Italia accepi, piſcis uolantis ſpecie: pinnis nempe in tranſuerſum extenſis. eædem demiſſæ natantis ſpeciem præbebunt.



Alij Papilionem. Alij Rate penade, id est Vespertilionem: quòd colore, alarum magnitudine maculisq́ Vespertilionem æmuletur. Quæ tamen si attentiùs cõsideres, tum etiam uolatum (demisse enim uolat, quemadmodum aues è flumine aquam hausturæ, uel à terra festucas cibúm ue collecturæ) Hirundini uolucri magis quàm Vespertilioni assimilaueris. Hæc ille.

GERMANICE nominari poterit **ein Schwalmfisch**: uel **ein fliegender Rotfisch**: uel **ein art der Zündfischen.**

Pictura hæc Venetijs facta est: satis bona, sed minus elegans & accurata quàm Rondeletij: quæ cirrhum etiam à medio inferioris maxillæ propendentem ostendit.



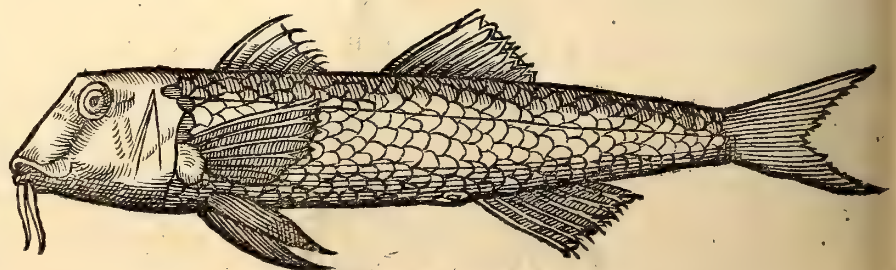
CALLIONYMVS, Vranoscopus, Agnus. Καλλιώνυμος, οὐρανοσκόπος, Ἄγνος. Agnus quidẽ castum significat: nihil autem de huius piscis castitate legitur. Vranoscopus Cœlispicem significat: Galeni interpres Cœli speculatorem appellauit. oculi enim eius supra caput siti, rectà cœlum intuentur. Latino nomine caret. Idem nimirum fuerit Anodorcas à Thebanis dictus, teste Hesychio: & alio nomine Bricchus. Ἀνωδόρκας, βρίκχος ὁ ἰχθῦς, ὑπὸ Θηβαίων. Gaza Pulchrum piscem interpretatur, tanquam Callichthyn, nõ Callionymon legisset. Atqui tum ob fuscum colorem, tum ob capitis totiusq́ corporis speciem, fœdus est aspectu. & Callionymus, id est, pulchri nominis piscis nominatur, ob Vranoscopi appellationem, quæ pulcherrima est, & homine quàm pisce dignior, ut Rondeletio uidetur. Sed an ab aliqua membri genitalis similitudine potiùs, ita uocatus sit, considerandum est. nam callionymus Hesychio, non piscem modò, sed etiam utriusq́ sexus genitale significat. & Tapecon hic piscis à Massiliensibus nuncupatur, quòd pessi instar conformatus esse uideatur, &c. (Hicesius diuersum piscem Anthiam ab aliquibus Callionymum uocari scribit.) Oppianus Hemerocœtũ (Ἡμεροκοίτου) nominat, quòd interdiu in arena dormiat, noctu uigilet, prædæ quærendæ causa: unde & Nycteris (Νυκτερίς, id est Vespertilio) uocatus est. & Psammodytes (Ψαμμοδύτης) apud Hesychium, quòd arenas subeat. ¶ Hic an Gobius ille Oppiani sit, quem aculeis suis uenenatum facit, quærendum. ¶ Piscem Arabicè dictum Sabot, uel Alsabut, aliqui hodie Callionymum Græcorum interpretantur: Syluaticus Spinulam (uulgò dictam: hoc est, Scorpium piscem.) at hi marini sunt pisces; Sabot uerò (teste Andrea Bellunensi) fluuiatilis, in Fora Persiæ flumine.

Anodorcas. Bricchus. Pulcher. Hemerocœtus. Nycteris. Psammodytes. Sabot.

ITAL. Bocca in ca, Boca in capo. Venetis Bec in cauo. Genuæ Prete uel Preue. Romæ Missore, quod nomẽ etiã alijs piscibus attribuũt, (Beleno & Cotto fl.) Alicubi etiã Lucerna de petre: id est, saxatilis Lucerna. alius enim est qui simpliciter Lucerna uocatur. ¶ Romæ Messoro (*sicuti & Blennus mar. & Cottus fl.*) & pesce Prete, Saluianus.

GALLICE. A Massiliensibus turpi nomine uocatur Tapecon, quòd pessi instar conformatus esse uideatur: & Raspecon, quòd caput ob asperitatẽ ad scalpenda muliebria pudenda accommodari possit, inquit Rondeletius. Circa Monspelium, Rat. ¶ Massiliæ (inquit Bellonius) Rascassa bianca, quasi album scorpionem dicerent, uocatur. Alibi Responsadoux.

GERMANICVM confingi nomen licebit, **ein Pfaff**, id est presbyter uel sacerdos. nam & Genuenses Prete (id est Presbyterum) uocant, ab eo nimirum quòd cœlum suspiciat, ut solent qui preces ad Deum fundunt sacerdotes. Vel, **ein Himmelgugger**, hoc est Cœli spectator. Vel periphrasticè, **ein Meergroppen art.** nam & Romani eodem nomine, quo Cottum siue Gobium fl. capitatum nominant: & eruditi quidam hunc piscem Blenno cognatum iudicant. est autem Blennus quoq́ Gobio fl. persimilis, & à Romanis similiter appellatur.



MVLLVS nomẽ traxit à colore mulleorum calceamentorum, quibus reges Albanorum primùm, deinde patritij usi sunt. Hos (inquit Rondeletius) purpureos fuisse oportet,

tet, cũ Mulli sanguinei, id est, purpurei sint, uel uarios: Mulli enim magna ex parte purpurei sunt, aliqua parte candidi, alia liuidi: habent & lineas aureas parallelas. Maximè cum expirant, colorem mutant. Sic ille. Sunt qui Mullum à mollitie deriuent, ut Isidorus: quòd mollissimum hoc genus piscis sit, non quidem in cibo, sed seruitutis indignantissimum, Columella teste. quare in piscinis non crescit. Non laudo qui Mulum l. simplici scribunt, sicut iumentũ quadrupes. Græcè τρίγλη *Trigle.* dicitur, idq; rectiùs quàm τρίγλα per α. quamuis sunt qui hoc commune, illud Atticum putent. Oppianus (carminis causa fortè) τρίγλα trochaicum usurpauit. Aristoteles hunc piscem ter parere scribit: & inde forsitan nomen habere. id confirmat Oppianus. à quo etiam τριγλίδες pisces lutarij nominantur, cùm paulò antè Triglam dixisset tanquam diuersum piscem in litoribus arenosis *Triglis.* uersari. Dorion Triglides paruas, Hepsetis pisciculis connumerat: unde conijcio eandem esse Triglitidem Apuarum generis. Si quis tamen Triglidem, Mullum Lutarium à Plinio dictum esse uoluerit, & eundem fortè imberbem, esto. *Triglitis.* ¶ Mulli quidem in mari species quędam sunt: in fluuijs nulla: & qui Barbum fluuiatilem piscem, Mulli fl. nomine dignantur, non parum aberrant. ¶ Trigla & Trigola an ijdem sint pisces, difficile est explicatu, Saluianus. Nos in recto casu Trigolas, *Trigolas.* ut Aeneas, dicimus. quem piscem à Trigla Sophron disertè distinguit. Typhon aliquos Cuculum putare scribit, propter similitudinem (formæ) & partium posteriorum siccitatem. Porrò cum Trigla similis sit Cuculo: eidemq; Trigolas tam similis ut pro Cuculo à quibusdam accipiatur, ipsum quoq; Trigolan, similem Triglæ esse oportet, ut non temere nomen ab ea sit mutuatus, ac si Mullastrum Latinè dicas. Et probabile est eundem esse Mullum imberbem: quoniam idem Sophron alibi de barbato loquens, cæteris (nimirum imberbibus) eum præfert.

Plinius (inquit Saluianus) eorum plura genera facere uidetur: sed quæ non uerè genera aut species sint: sed leues quædam differentiæ ex alimenti uarietate desumptæ: quibus tamen non perpetuò Mulli differunt. quippe quorũ haud perpetuò hi alga, illi ostreis, alij limo, aliqui uerò aliorũ piscium carne uescantur: sed quilibet horum quolibet sibi obuio indifferenter pascatur.

GRAECI etiam nunc rectè antiquo nomine Triglam uocant, Gillius. Cretenses nomine composito ex Græco corrupto, & Veneto, Στριγλημπαρπόνυ. ij enim β. per μπ. efferunt.

ITAL. A Romanis Trigla, (Triglia, Saluianus) à Venetis Barbono, à nonnullis Treglia uel Triglia: Liguribus Triga.

HISPANI Mullum Salmonetum appellant, Amatus Lusitanus. Aliqui, ut audio, Báruo de la már, id est, Barbum marinum.

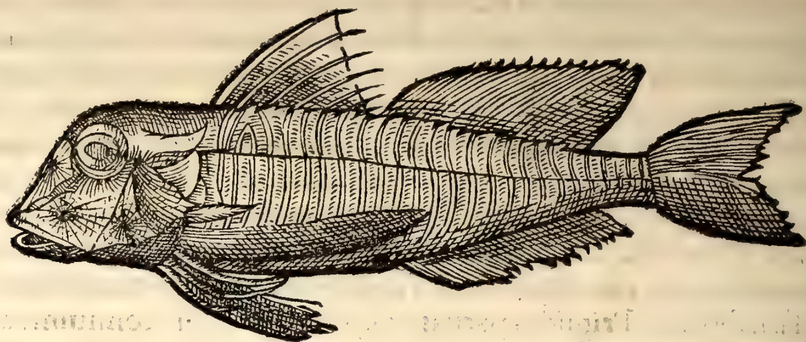
GALL. Burdegalenses Barbeau, Galli Surmulet: (*fortè quòd Mugilem, quem Mullet uocant, precio superet:*) aliqui Barbarin, alij Moil, id est, maris Perdicem, Rondeletius. sed nomen Moil à Mullo detortum uideri potest. Parisienses uulgò Rougetos barbatos, uel Surmuletos appellitant. Burdegalenses & Baionæ Barbarinos dicunt, Bellonius. Massilienses & Ligures, Trigam: qui Niceam incolunt, Strilham, Gillius. Galli Cuculum Rouget uocant, non distinguẽtes à Mullis, quòd eiusdem sint coloris, Rondeletius. qui alibi etiam Mullum, Cuculum, Lyram, à Gallis indistinctè Rouget uocari scribit. Et in Erythrino: Obseruandum (inquit) diligenter est Cuculum, Lucernam, aliosq; rubros pisces Gallis, & maximè Parisiensibus dici Rougetz: nobis autem Monspeliensibus Mullos, Rougetz nuncupari: ne quis Gallica nomina cum Græcis temere confundens, illos Erythrinos esse putet.

GERMANICE Mullum nominabimus ein Meerbarbel, id est, Barbum marinum: quanq; Bellonius etiam Mystum piscem mar. Barbo fl. comparat. uel ein Redfisch art/ ein Rotbart/ ein gebarteter Redfisch.

ANGL. In Portlandia peninsula Mullum uerum uidi, quem piscatores uocant, a sore Mullet, Turnerus in epistola ad me. Mullet quidẽ Anglis, sicut & Gallis Mugilem significat. sed Galli etiam aliqui Mullum Surmulet appellant: ab eo fortè quòd Mugilem precio superet. à Gallis Portlandi suum nomen mutuati uidentur. Plinius: Septentrionalis tantùm hos (inquit) & proxima Occidentis parte non gignit Oceanus. In Gallico quidem Oceano Mullos capi, Bellonij authoritate constat: in Britannico, Turneri.

Mulli imberbis (inquit Saluianus) solus Athenæus meminit: reuera quidem nullus eorum imberbis reperitur. Duplex tamen Mullorum genus esse nos primi notauimus: quæ nõ solùm magnitudine (unum enim maius est, alterum minus:) sed colore etiam manifestissimè distinguuntur, utrunque barbatum, &c. Hæc ille. At secundũ Rondeletium, Mullorũ alij imberbes sunt: species una barbata, quam semper intelligi puto cum Mullus simpliciter nominatur. sunt enim Mulli barbati, τρίγλαι γενειάτιδες, multò suauiores.

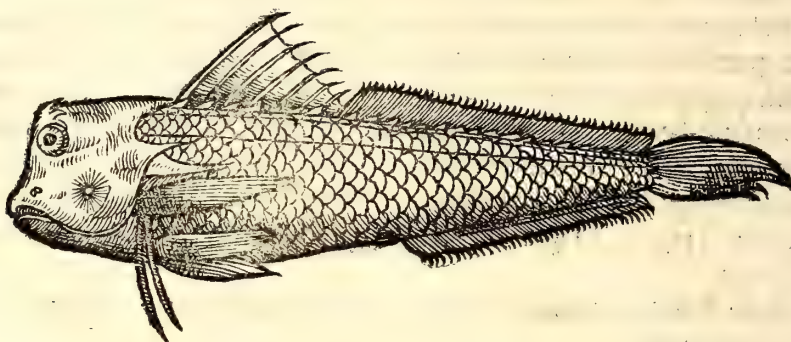
MVLLVS imberbis (inquit Rõdeletius: Saluianus enim dissentit, ut proximè indicauimus) is est, qui à nostris Imbriago, (*sic etiam Lepus mar. quòd expressus succum remittat instar rubri uini*) dicitur, ab insigni rubore. ebriosis enim, quos imbriagos nostri uocant, sępius rubet facies. Ab hoc igitur exaturato & splendido rubore, (quo similes sibi figura pisces Cuculum & Hirundinem uincit,) nomen ei à nostris datum est. Caput ei magnum, stellulis cælatum. A capite ad caudã dorso medio duo sunt officulorum acutorum ordines, cauum efficientes, è cuius medio pinna rubra



aculeis cõstans erigitur: cuius pinnæ aculei parum serrati uidentur, &c. Hic piscis ueteribus (inquit idem) parũ notus fuisse uidetur, qui de solo Mullo barbato uidentur scripsisse. Atqui Sophronis apud Athenæum uerba paulò antè recitauerat, hęc: Mulli barbati longè suauiores sunt cæteris: hoc est, imberbibus. ¶ An Triglis Oppiani hic Mullus sit, quærendum. Vide suprà in ijs quæ de Mullo simpliciter scripsimus. Sed Trigolas potiùs Mullus imberbis mihi uidetur, ut suprà scripsimus. ¶ Piscem Caponẽ uulgò Romæ dictum, (Venetis Lucernam,) Mullum imberbem sibi uideri, eundemq; Alutarium (*melius Lutarium*) Plinij, insinuat Iouius. ego Rondeletij magis sententiam circa hos pisces probo.

GALLICE Imbriago, ut superiùs indicatum est.

GERM. F. Ein glatter Rotbart/ein Onbart.



MVLLVS imberbis alius, asper cognominandus, Rondeletij. Hunc piscem (inquit) ob similem corporis figuram, similem colorem, Mullorum generi subieci: & à squamarum asperitate Mullum asperum nominaui: cùm nullum aliud nomen, immò ne mentionem quidem ullam piscis istius, apud antiquos scriptores legerim.

GALL. A nostris Cauillone dicitur, à claui lignei, qui cauille à nostris uocatur, similitudine.

GERM. F. Ein raucher Rotbart/mit rauchen schüppen/dem gebarteten Redfisch änlich/aber on ein bart.

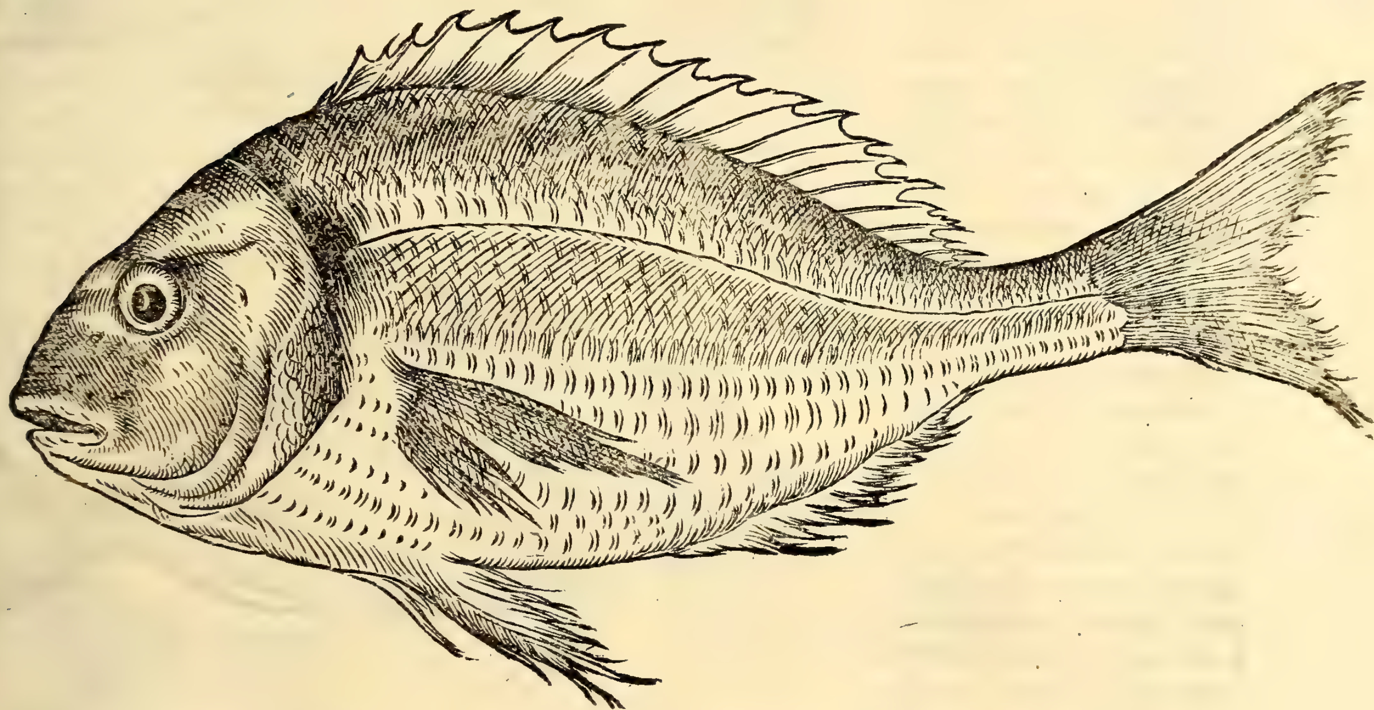
QVAE sequitur pictura piscis incogniti nobis, exhibetur in Tabula Septentrionalis Oceani Europæi per Olaum Magnum, qui aliud nihil de eo tradidit. Videtur autem piscem uolantem exprimere uoluisse.



ORDO IIII. DE PISCIBVS LATIS ET COMPRESSIS, SQVAMOSIS, VT SVNT AVRATA, ERYTHRINVS ET SIMILES, LITORAles fere, &c. Item De Apro, Caprisco, Stromateo, Nouacula, Fabro, Seserino.

Latis & squamosis huius generis piscibus, Anthias quartus Rondeletij etiam adiungi poterat: & Scarus is, quem idem Rondeletius Auratæ comparat. Nos eos inter saxatiles posuimus, &c.

Iconem hanc dedi, ut Venetijs expressam habui. Rondeletij meliorem esse puto: quæ & dentes in ore, & toto corpore squamas ostendit. & pinnam dorsi non undiquaque similem: sed anteriore dimidia parte spiculis distinctam per interualla spinosis, posteriore non item.




AVRATA uel Orata, ab auri colore. Græci meliùs à parte, superciliјs scilicet aureis, χρυσόφρυν appellarunt: non solùm tamen piscem hunc, sed etiam Pompilum eodem nomine.

GRAECI hodieq; nomen uetus seruant.

ITAL. Orata Romæ, Saluianus.

HISPAN. Dorade. Vide mox in Gallicis.

GALL. Prouinciales & Hispani (*à quibus alicubi Doradilla dicitur*) Dorade uocant. In Gallia Narbonensi pro ætatis differentia, quæ magnitudine definitur, diuersa nomina habet. Quæ palmi magnitudinem nondum attigit, Sauquene dicitur: quæ cubiti est magnitudine, Daurade: quæ inter illas est, Meiane, quasi dicas mediam. Piscatores nostri maximam Auratam Subredaurade uocant, id est Supra Auratam. Galli Dauree, quem nos Fabrum esse dicimus, uocant: Auratam uerò nostram, Brame de mer: quo nomine etiam Sparum, Cantharum, & similis figuræ pisces nuncupant, Rondeletius. Video Sargum, Melanurum, Auratam, Sparum, Synodontem, Dentalẽ, ita similes esse, ut uix ab oculatissimo distingui possint, Bellonius. Bramæ seu Breme mar. nomẽ nõ solùm Gallis, sed Anglis etiam & Germanis latè patet ad pisces diuersos, qui omnes tamẽ squamosi latiq; sunt, & Cyprino, præsertim lato (ut Rondeletius cognominat) aliqua ex parte similes, quanquam certis in regionibus fortè speciem unam quampiam sic appellant. alicubi enim marinum piscem Bremæ lacustri similem, sed crassiorem & maioribus oculis, priuatim sic nominari audio. ¶ Aurata mari mediterraneo cognita, Gallis ignota est. nihil enim habet cum Dorada Massiliensium commune, Bellonius: qui alibi Piscem S. Petri à Gallis Dorade uel Doree nominari scripserat.

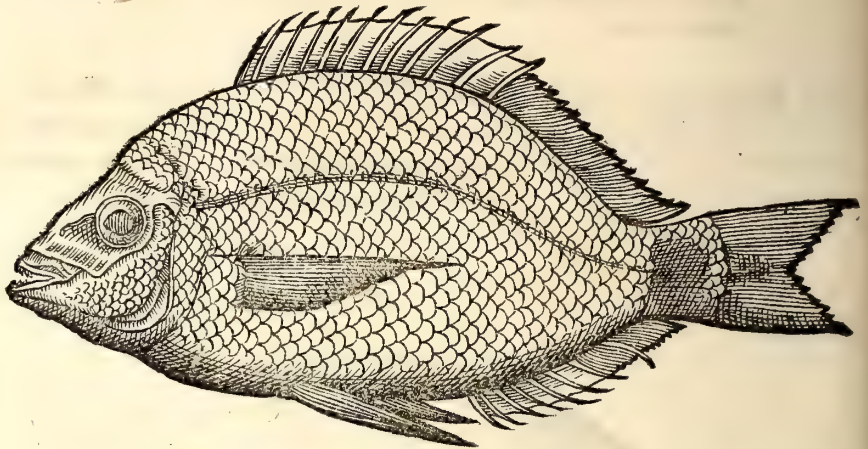
ANGLIS Giltheade, uel Gyldenpole, piscis est sic dictus ab aureo capitis colore: uel Goldeneie, quasi Aureum dicas oculum, habetis in fronte, ut ferunt, aliquid concretum, quod auri

instar in aquis lucet,&c. Hunc aliqui Auratam, alij Scarum esse putant. Sed Auratam in Britannico Oceano esse Iul. Cæsar Scaliger negat.

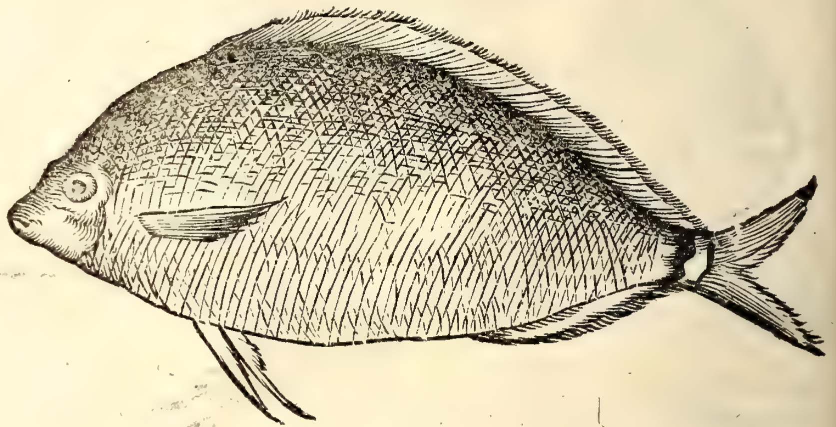
GERM. F. Ein Goldbzeme/oder Goldbrachsme/oder Meerbrachsmen art.

SPARVS (Σπάρος) Auratæ tam similis est, ut ob coloris lineamentorũq; corporis similitudinem, aliquando à piscatoribus ipsis primo aspectu nõ internoscatur, Rondel. Paruæ Auratæ tam similis est, ut Romæ persępe pro ea uendatur, Saluianus. Sargo etiam simillimus est, & solo ferè colore distinguitur, teste Bellonio. *Sparulus.* Sparulus apud Ouidium & Martialẽ dicitur. Isidorus sic dictũ ait à sparo lancea (uel iaculo) missili, quòd eiusdem figuræ sit. Sed cum nomẽ sit Gręcum, origo quoq; Gręca potiùs ei quærenda fuerit. Eustathio Σπάρος dictus uidetur à uerbo σπαίρειν, q̃d est palpitare. Sparus apud Plinium legitur lib. 32. in Catalogo piscium, nec usq; alibi quod sciã. nam lib. 9. cap. 51. melior lectio est Sargus. *Rhyades.* ¶ Rhyades non Spari sunt, ut recentiores quidam, Gazę translatione decepti, putauerunt: (Gaza quidem uariè cõuertit:) sed generalis differentię uocabulum. Gillius ex Aeliano Rhyades interpretatus est *Aspargi.* Aspargos, quod non probo. Ex eo quidem quod de eis scribit Aelianus, per hyemem eos quiescẽtes simul manere, seq; mutuo tepefacere: uerno autem tempore longiùs migrare, gregarios pisces esse intelligitur. & quoniam longiùs abeunt, ita fit, ut non obuijs modò, sed & inuestigatis cibis uescantur. quæ omnia arbitror in uniuersum ad gregarios pisces complures pertinere: ut generale quoddã hoc uocabulum sit, &c.

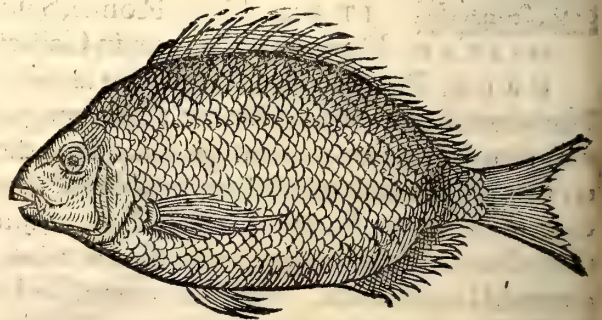
Iconem hanc Rondeletius dedit. à Saluiano exhibita, maculas quasdã transuersas, latiusculas ostendit, quatuor aut quinque, quæ piscis latera supernè distinguunt, ut in Mormyro ferè. Nigram in cauda maculam, similiter ut in Melanuro, Rondeletius pingit: eandem Saluianus neque pingit, nec in descriptione eius meminit.



Alia Spari effigies, Venetijs mihi depicta.



Sparus qui in stagnis marinis degit, inquit Rondeletius: marino planè similis, & specie, & cæteris corporis partium, tum internarum tum externarum, differentijs. Quod cum ita sit, cur nouam eius iconem dare uoluerit, mireris.

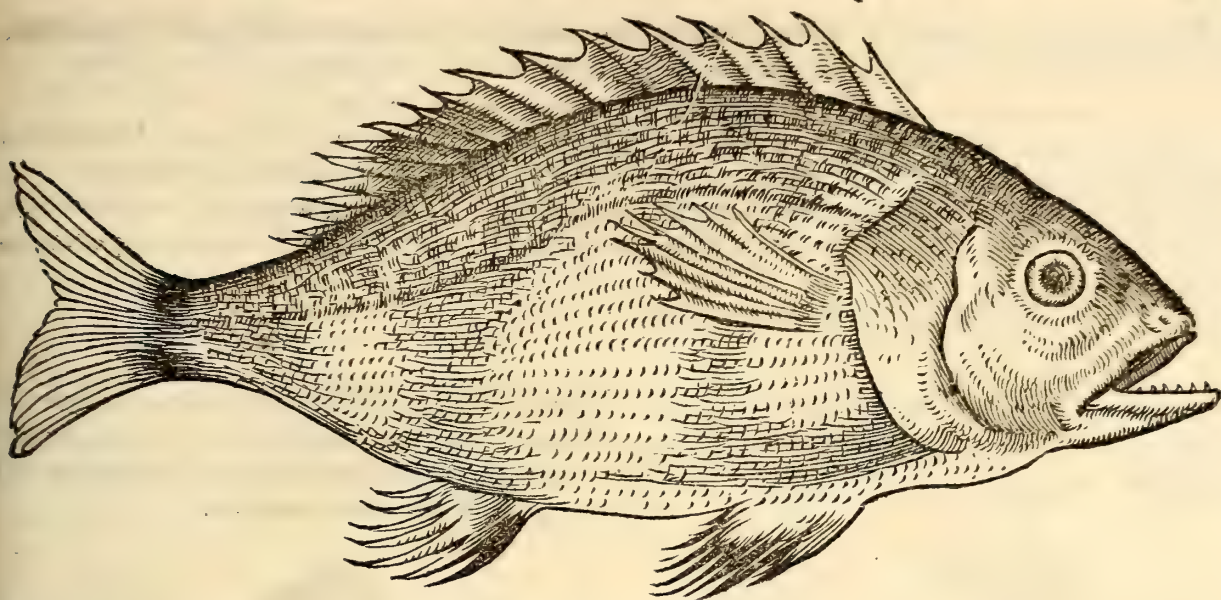


ITALIS Sparlo uocatur, aliquibus Carlino & Carlinoto, Rondeletius. Romæ Sparo, Genuæ (*& in Portu Veneris, Bellon.*) Sparlo, Saluianus. Tametsi quotidie Romæ ex mari in forum piscarium Spari adferuntur, tamen piscatorum nemo piscem hunc Spari nomine agnoscit. promiscuè autem cum Auratis & Sargis diuendi solet, Bellonius. Spari nunc quoque Spari appellantur, Massarius Venetus. Aliqui r. geminato el Sparro proferunt.

HISPAN. Spargoil, Rondeletius.

GALL. Circa Monspelium Sparallon. Massilienses corruptè Sparlum appellant, Gillius.

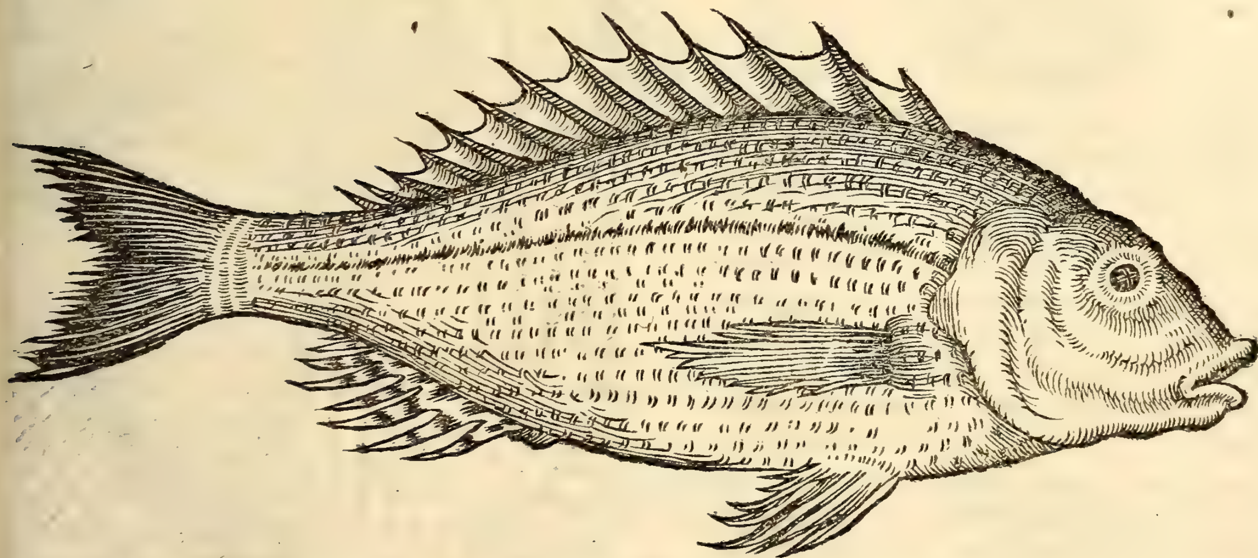
GERM. F. Ein Sparbrachsmen: uel per circunloquutionem, ein kleine Meerbrachsmẽ art/hat ein schwartzen flecken am schwantz/wie auch der Sargus vñ Melanurus, von welchen hárnach.



PISCIS marinus, de cuius antiquo nomine dubitamus. Coloribus pingitur uarijs: pinnæ ad branchias & cauda flauescunt. sed cauda innumeris etiam maculis ruffis distinguitur. pinnę binæ in uentre Indici coloris sunt: illa quæ podicem sequitur, primùm Indica, deinde flaua, in extremo rubicunda, &c. Venetijs audio Saccheto uocari. aliqui Sparo congenerem esse putant. Bellonius quidem Canadellam piscem hodie uulgò dictum à Gallis ad Ligusticum mare, à Venetis Saccheto uocari tradit, ut etiam Hepatum suum, qui undecimo Rondeletij Turdo cognatus uidetur: ab his uerò omnibus, quem hîc exhibemus, differre. *Saccheto. Sparo cognatus.*

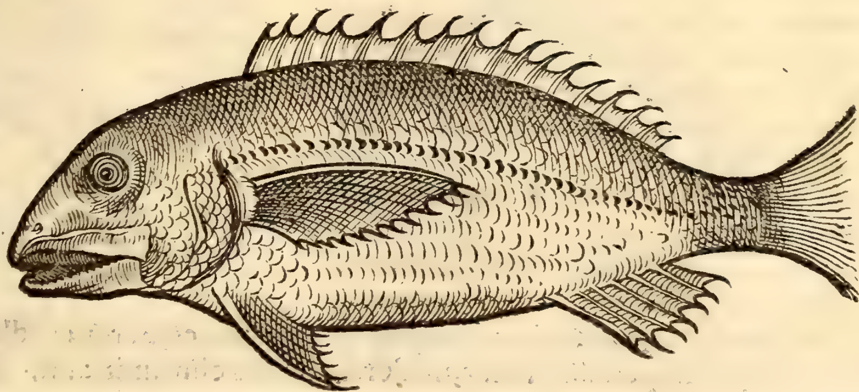
GERM. F. Ein kleine art der Meerbrachsmen/oder Sparbrachsmen.

Iconem hanc Canthari ex Italia accepi. ea quam Rondeletius exhibet, corpus ostendit latius: &, si caudam excipias, infra supraq; rotundius. os minùs prominens, & denticulatum, &c.



Piscis hic à Bellonio pro Coracino exhibitus, Cantharus uidetur. nam & Rondeletius Cantharum esse docet piscem à Liguribus Tanado dictũ, non Coracinũ. & Gillius piscẽ Massiliæ à colore castaneæ nominatum, Coracinum Neapoli uocari, audiuisse se ait. unde nimirum deceptus Bellonius, Cantharum bis pinxisse uidetur, primùm pro Coracino, non expressis dentibus: deinde pro Cantharo, dentatum.

CANTHARVS (Κάνθαρος) à similitudine canthari terreni dictus mihi uidetur. Vt enim hic fimo delectatur, & in eo hyeme conditur: sic Cantharus piscis in luto & sordibus libẽter uersatur. quare in litoribus & portubus degit, Rõdeletius. ego à colore dictũ existimârim. Profertur &



Cantharis fœm. gen. Κανθαρίς, ῦ. Idem Rondeletius, nomen Aetnæus (Αἰτναῖος) apud Oppianum, Canthari piſcis epitheton eſſe putat: nos ſui generis piſcem eſſe monuimus.

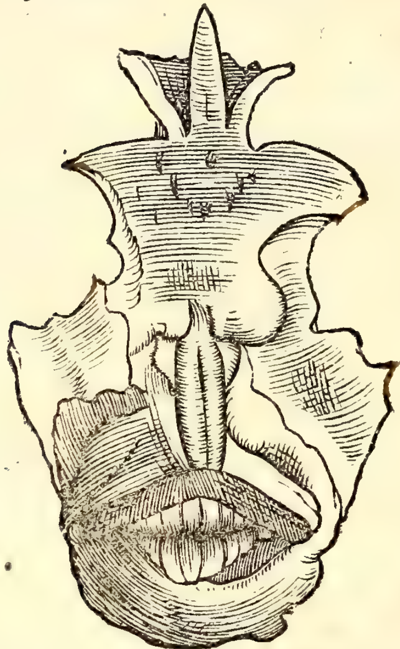
GRAECI hodie Cantharum corruptè Scatarum nominant, Gillius.

ITAL. Ligures Tanada à colore pullo. Quidam Cantara, Romani Zaphile. Genuenſes (inquit Bellonius) Tanna uocant, alij Daphanum, Dephanum uel Tephanum, Bellonius.

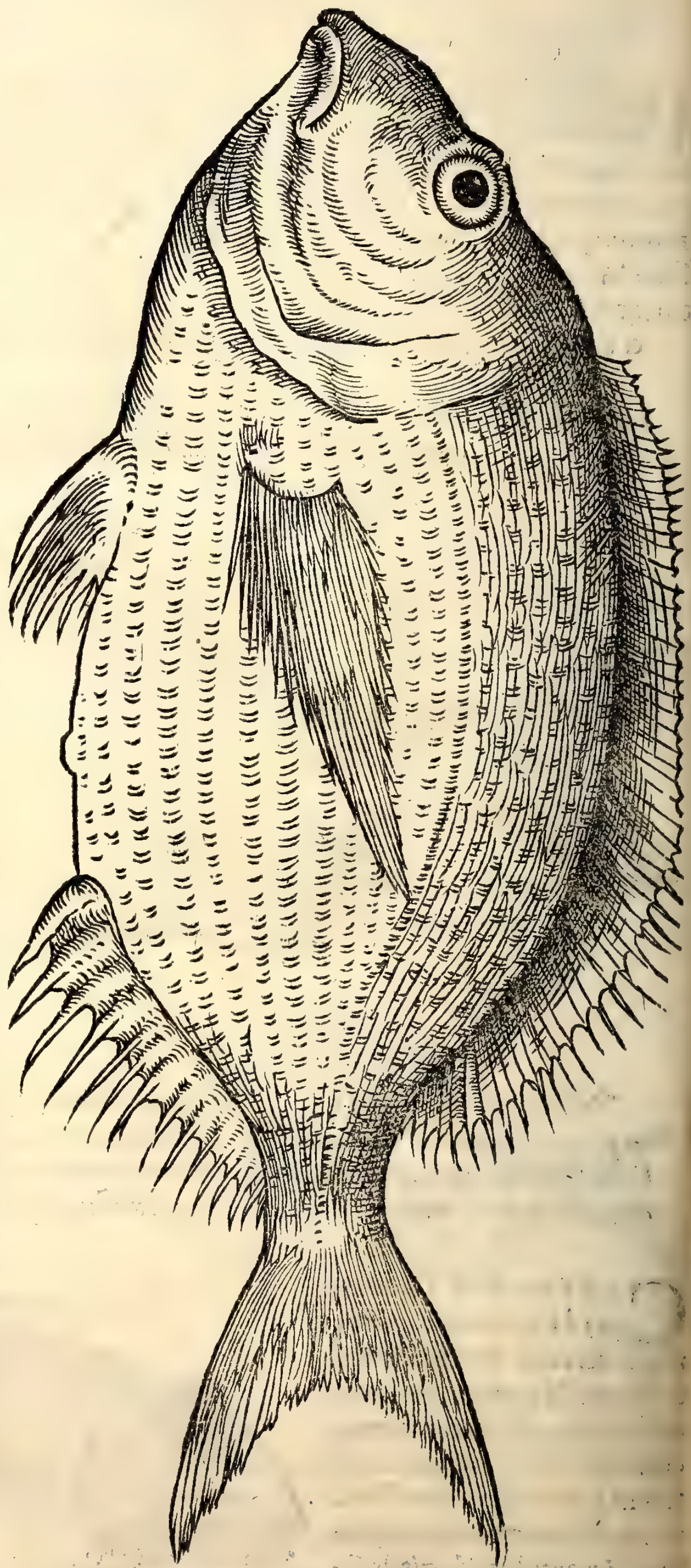
GALL. In Gallia Narbonenſi, Prouincia, Hiſpania, parum mutato nomine Cantheno dicitur, Rondeletius. Lutetiæ ex Oceano tritiſsimus hic piſcis, uulgò Bremma marina appellari ſolet, Maſsiliæ Cantena.

GERM. F. Ein braune Meerbrachſme.

Hanc picturā olim Cor. Sittardus miſit: quæ Sargi (ſi bene memini) caput, os & dentes, repræſentaret.



Noſtra hæc Sargi icon eſt: Rondeletij accuratior. nam & lineas à ſummo dorſo deſcendentes octonas repræſentat, (quæ tamen in mortuis ferè euaneſcunt:) & dentes humanus non diſsimiles: & nigram, iuxta caudam, maculam.



SARGUS quanquam ab Oppiano petras herbidas incolere dicitur, piſcis tamen ſaxatilis non eſt, ſed litoralis, & in cœnoſis litoribus frequentior, Rondeletius. Græcè Σαργὸς dicitur, oxytona dictione: uidetur autem à carne (quam Græci σάρκα nominant) ſic dictus. eſt enim pro corporis magnitudine ſpiſſus, plusq́; carnis habet, quàm ſimiles ei piſces Sparus & Cantharus. Apud Ariſtotelem quinto hiſtoriæ, bis uel ter Σάργος pro Σαργῖνος mendoſè legitur. eſt autem Sargînus longè diuerſus piſcis, in genere Mugilum. ¶ Similis eſt Sargus prędictis piſcibus, (à Sparo ferè ſolo colore differt,) item Melanuro, macula quoq; ſimiliter ad caudam nigra: ſed corpore eſt rotundiore, compreſſo, ſpiſsiore, &c. item Scaro: Lege mox in Italicis nominibus. et Apro, uide in Illyricis. ¶ Circa branchias & caudam in eo nigra nota ſatis ampla apparet: & lineæ ſubnigræ à branchijs ad caudam ducuntur: quæ omnia cum Melanuro communia habet, atque inſuper corporis figuram, Saluianus.

Sarginus.

GRAECI etiam hodie ueterem eius appellationem retinuerunt.

ITAL. Sargo Genuæ, Venetijs, alibiq́; ferè ubique: Romæ Sargono. Non modò Maſsilienſes & Ligures, ſed omnes quas obiui regiones, Sargum adhuc uulgò nominant, Gillius. Romæ Sargus imperialis dicitur, ut Cor. Sittardus olim indicauit. ¶ Scarus Romanis noſtriſq́;

Scarus.

non

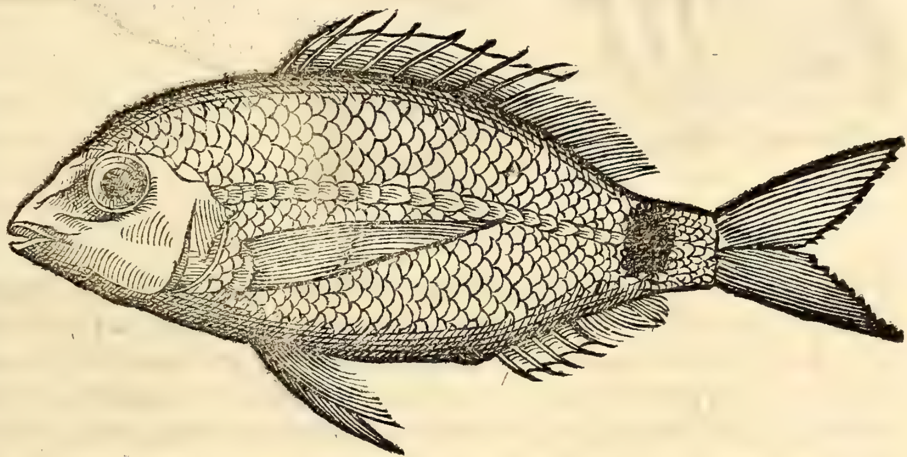
non planè notus est. alij enim ob similitudinem Dente, alij Sargo uocant. à nostris quidem piscatoribus pro Sargo uenditur, cui similis est corporis forma subrotunda, & aculeorum pinnarumq; situ ac numero, Rondeletius.

HISPAN. Lusitanis Sargo.

GALL. Circa Monspelium & Massiliæ, Sargo. Oceano quidem Gallico ignotus est piscis, mari rubro & Nilo peculiaris, Bellonius: qui pro peculiari frequentem dicere debuerat.

ILLYRII piscium affinitate decepti, Aprum Chergnier uocant. sed uox ea Sargo debetur. Aper enim Sargi modo corpus tornatum habet, Bellonius. *Aper.*

GERMANICVM nomen fingendum est. nam cum in Oceano Gallico ignotus sit piscis, teste Bellonio: in Germanico etiam deesse uerisimile est. appelletur igitur ein Geißbrachsme, ut & corporis eius speciem (Bramis uulgò dictis piscibus similem) & occultum cum genere caprino cõsensum indicemus. Vel, ein Brandbrachsmen art im meer: id est, Melanuri species in mari. Vel describatur: Ein Meerbrachsmen art/mit übertwären schwartzen streymen von dem rucken hinab/wie an eim Bersich/oder auch an dem Mormyro: hat auch ein schwartzen flecken gägen dem schwantz.



Oculata.

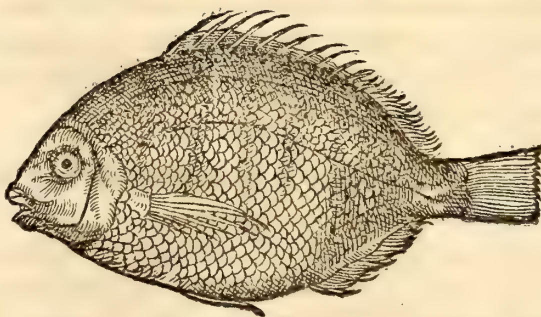
MELANVRVS (Μελάνουρος) Sargo similis est, caudæ nigra nota insignis, ut nomen etiam præ se fert. at nota hæc illi cum alijs quibusdam, (ut Hepato, Sparo & Sargo,) communis est: à quibus alijs notis secerni debet. Gaza Oculatam uertit. Plinius Melanurum & Oculatã ueluti diuersos nominauit: sed is in alijs quoq; multis similiter diuersa aliquãdo rei unius nomina, ad res quoq; diuersas pertinere putauit. Nec de alio pisce sensisse uidetur Plautus Ophthalmiam nominans, (nimirum à recto masculino Ophthalmias.) Vulgaria quidem hodie pleraq; huic pisci nomina ab oculis facta sunt. hos enim ratione reliqui corporis admodum magnos habet, ex cœruleo nigrescentes, &c. ¶ Veterum Oculatam Melanurum esse Saluianus negat comprobari posse. Plinium manifestè distinguere. Celsum sic scribere: Deinde qui quanuis teneriores, tamen duri sunt, ut Aurata, Coruus, Scarus, Oculata. ex quibus uerbis (inquit) haud ulla uerisimili coniectura Melanurum ab eo Oculatam appellari, conijcere possumus: ut neq; ex Plauti uerbis: alius uerò ueterum nemo Oculatæ meminit. *Ophthalmias.*

ITAL. Romani Ochiado nominant, uel Ochiata: Torpedinem uerò oculatam, Ochiatellam. Veneti Ochia, (uel Ochiada: proferunt autem ac si nos scriberemus Otschada:) Siculi similiter, uel Okada, uel Marilia, si bene memini, à Melanuro nimirũ deprauato nomine. Genuenses, Oia.

GALL. Massilienses Oblado, uel Olhada. Monspelienses Nigr' oil, id est, Nigrum oculum. Nicenses Iblada, uel Auguyata, Oyata.

ANGLI. Seebreme: quod GERMANICE nostra dialecto diceres Meerbrachsme, nimis generali nomine: quare cõtractius dixerim ein Brandbrachsme, à titionis extincti colore nigro. nam & Græci quidam similiter à titione Melanurũ, Δαλὸν appellant, Hesychio teste. Ein Meerbrachsmen art mit einem schwartzen flecken am schwantz/wie auch der Hepatus, Sparus, vnd Sargus: welche drey man nennen mag Läberbrachsme/Sparbrachsme/Geißbrachsme. Oceano Gallico perrarus est, Adriatico & Mediterraneo frequentissimus hic piscis, Bellonius. *Δαλὸς*

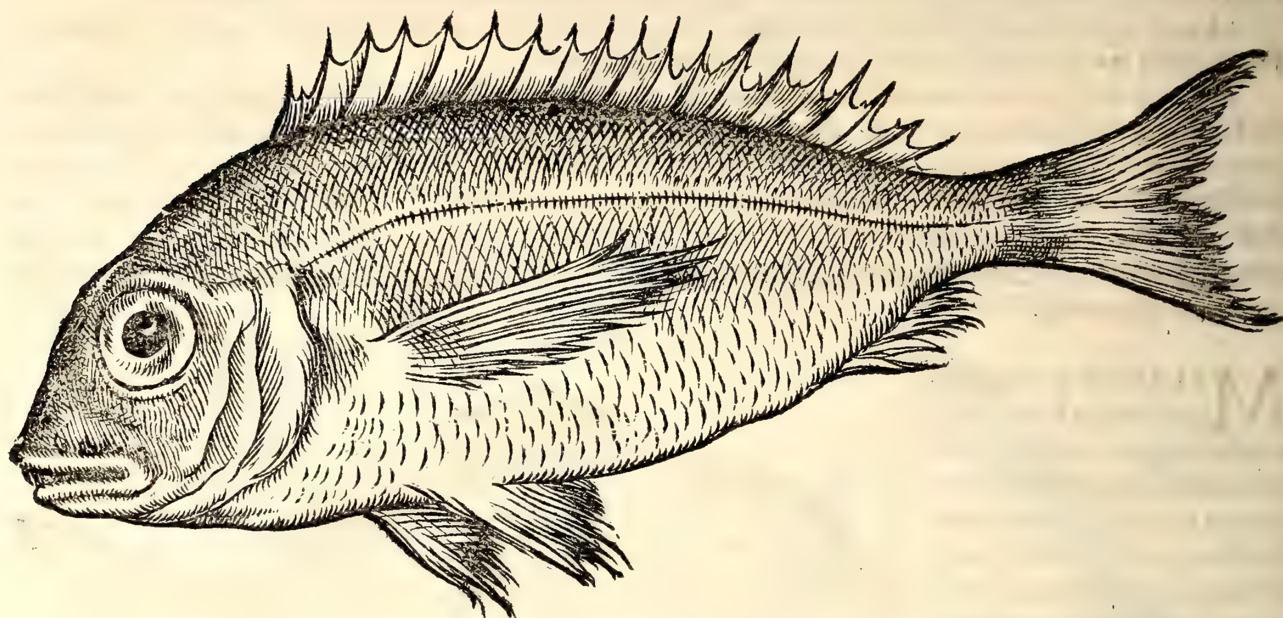
MELANDERINVS Græcis à nigrore dicitur, Μελανδέρινος. Meminit eius Athenæus duntaxat. qui significare uidetur Melanderinum à Speusippo Psygrum, à Numenio Psorũ appellari. (*Athenæi quidem uerba dubia sunt; ut nos in Corollario ad Lepradem seu Psorũ Bellonij ostẽdimus.*) Melanuro similis est, sed corpore paulò rotundiore. Toto ferè corpore nigrescit: circa caput ex nigro purpurascit, sicuti uiola, &c. Rondeletius.



GALL. In nostro mari reperitur, & Sargi nomine uenditur, ob similem corporis figuram, Rondeletius.

GERMANICE circunloquemur: Ein schwartzlachte Meerbrachsmen art/ründer dann der meerteil andere Meerbrachsmē. Ein runde Brandbrachsme/ id est, Melanurus rotūdior.

Pro Rondeletij icone nostram iam olim Venetijs pictam exhibuimus, etsi minus accuratè.



Rubellio.
Hycca.
Dyca.
Dentices.

ERYTHRINVS uel Erythinus. ἐρυθρῖνος, ἐρυθῖνος. Erythrinus (inquit Rondeletius) aliquādo à Plinio Rubellio, aliquando seruato Græco nomine Erythrinus dicitur. Gaza Pliniū imitatus Rubellionem uertit. Nomen à rubro colore positum est. Cyrenæi Ὕκκην uocabant, uel Δύκην. Falsum est hos pisces uerti in Dentices. qui error inde ortus est, quòd cum maiores fiunt, propiùs ad Synagridis Denticis'ue formam & colorem accedunt, minusq́ solito rufi sunt, ac ueluti canescunt. quem colorem aptè refert minium pauco candido dilutum. sed facilè periti maculis & dentibus à Synagride distinguent. ¶ Recentiores quidam Ruscupam & Ruburnum pro Harengo infumato accipiunt. ¶ Erythrinus Pagro simillimus est, (differentiam eorum leges inferiùs in Pagro:) unde diuersæ gentes à Pagro diminutiuo nomine denominarunt. ¶ Apud Aristotelem de generat. animal. lib. 3. cap. 1. ubi Erythrini fl. nominātur, ut qui sine mare concipiant, Phoxini legendum uidetur, Saluianus.

GRAECI hodie Lethrinum nominant.

ITAL. Romæ Phrangolino uocant uel Fragolino, quasi paruum Pagrum, confundunt enim Pagros cum Erythrinis. In Liguria & quadam Italiæ parte, Pagro. Veneti Arboro uel Lalboro uocant, Siculi Sarosano. Arborem Michaël Sauonarola tanquam Latinè nominauit. Qui Istriā incolunt, Illyrij puto, Rybon. Acarnan Romæ frequens, inter Erythrinos & pro Erythrino uenditur: eodemq́ nomine (Phragolino) nuncupatur, Rondeletius.

HISPANI (ut & Galli Narbonenses) Pagel. Lusitani, Pargo.

GALLI Narbonenses, ut & Hispani, Pagel uocant. Massilienses Pagium intelligunt ad discrimen Pagri, quem etiam Pagre nominant. Cæterum Rougets Gallicè dicti à rubro colore pisces, longè alij sunt.

GERMANICE circunloquemur, die kleiner rote Meerbrachsmen: hoc est, Bramæ marinæ genus rubicundum minus. Pagrum enim ei similem, sed minorem esse aiunt. Vide in Cyprino lato inter fluuiatiles. Qui à rubro colore Germanis denominantur marini pisces Rotfäder & Rotbart, non Erythrini, sed λυροειδεῖς pisces sunt. Rotfisch, id est, piscis ruber, in Noruegia piscis est marinus (ut audio) Bramæ nostræ magnitudine & figura ferè similis, minoribus pinnis, totus rubens intus & foris: laudatus in cibo. Hic Pagro aut Erythrino cognatus fuerit, si non alteruter est. Sed cauenda est homonymia: quoniam Angli alium quoq́ piscem λυροειδῆ, hoc est Lucernis aut Miluis congenerem, Redfisshe uocitant: & Rotfisch Anglorum inter Oceani asellos à Bellonio nominatur.

PHAGRVS (φάγρος) Græcè dictus piscis, apud Latinos & multos alios populos nomen retinuit, φ. litera in π. mutata. Pagrus enim Latinè dicitur, Græcè Phagrus tantúm. Phagrus autem uocatus est quasi φάγος à uoracitate, ad quam dentibus bene instructus est, adeò ut echinos etiā frangat & pascatur. Vnde & recentiores quidam (ut Albertus) hunc piscem cum Dentice confuderūt. Apud Strabonem Phagrus in Nilo alio nomine Phagorius dicitur, ut interpres Latinus habet: in Græco codice nostro φαγρώριος legitur, cū rhô in penultima simul & antepenultima: unde & Phagroriopolis Aegypti ciuitas apud eundē, φάγωριος est in Hesychij & Varini Lexicis. Pagur in Hali

eutico

euticoOuidij,niſi mendum ſubſit. Phagri ab Oppiano nominantur, ſimul & ἀγειόφαγροι, tanquam duæ unius generis ſpecies. Phagrus fluuiatilis marino inferior eſt, authore Diphilo. is an è mari flumina ſubeat, ut Nilum: an à marino ſpecie differat, quærendum. Rondeletius è mari ſubire putat. ¶ Phagro quanta cum Rubellione ſimilitudo ſit, leges mox in Italicis nomenclaturis. ¶ Pagurum ne quis cum Pagro confundat, cauendum.

GRAECI Phagrum adhuc uulgò nominant, Gillius & Maſſarius. uel, ut Bellonius ſcribit, Fangro. ¶ Pagri ſimilitudo cum Dentice, tanta eſt, ut aliqui ætate tantùm differre putent. Vide mox in Synagride.

ITALI Pagro, nonnulli Phagorio, Rondeletius. ſed Phagorij nomen potiùs Græcum fuerit, ut prædictum eſt. Romani Erythrinum Phragolino, quaſi Phagorino à Phagorio, id eſt, Pagro, diminutiuo nomine appellant, Maſſarius. Inter Rubellionem & Pagrum (inquit Gillius) tanta eſt ſimilitudo, ut eadem magnitudine inter ſe collati, non ab imperitis internoſcantur, ut Ligures Rubelliones etiam Pagros imperitè uocent, & tota Prouincia Narbonenſis atq; Hiſpania Pagellos, quòd Pagri longè maiores euadunt. Sed à piſcatoribus facilè diſtinguuntur. nam Pagrus capite eſt rotundiori, Rubellio longiori. tum hic tenuiori eſt habitu, & cauda longiore: ille craſsiori, & cauda breuiore. Huius extrema pars magis attenuatur, illius multùm larga & craſſa. Pagri pinnæ in imam uentris partem magis inflexæ, Rubellionis uerò magis in dorſum eminent.

HISPANI quidam Bezogo nominant: Dalmatæ & Luſitani Phagro, Rondel. Dalmatæ, Hiſpani ac Luſitani Pagro, Maſſarius. Hiſpani Erythrinos, quoniã ſunt Pagris ſimiles minoresq;, Pagellos uocant, Idem.

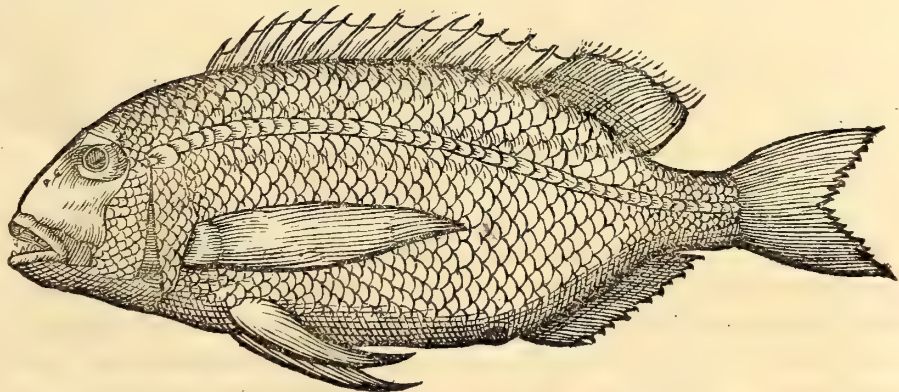
GALL. In toto litore Galliæ noſtræ Narbonenſis Pagre dicitur, Rondeletius. Galli Oceani accolæ, ut etiam Angli, proprium eius nomen non habent, ſed communi etiam alijs quibuſdã piſcibus nomine Bremmam marinam uocitant.

DALMATAE. Vide ſupra in Hiſpanicis.

GERMANICE circunloquor, **Die gröſſer rote Meerbrachſme.** Vide in Erythrino.

ANGLI. Lege in Gallicis.

Iconem hanc Rondeletius dedit: qua cum ſatis conuenit à Bellonio exhibita: pinna dorſi excepta, quam Bellonius uniformem (qualis & in noſtra icone apparet) & pluribus aculeis munitam oſtendit.

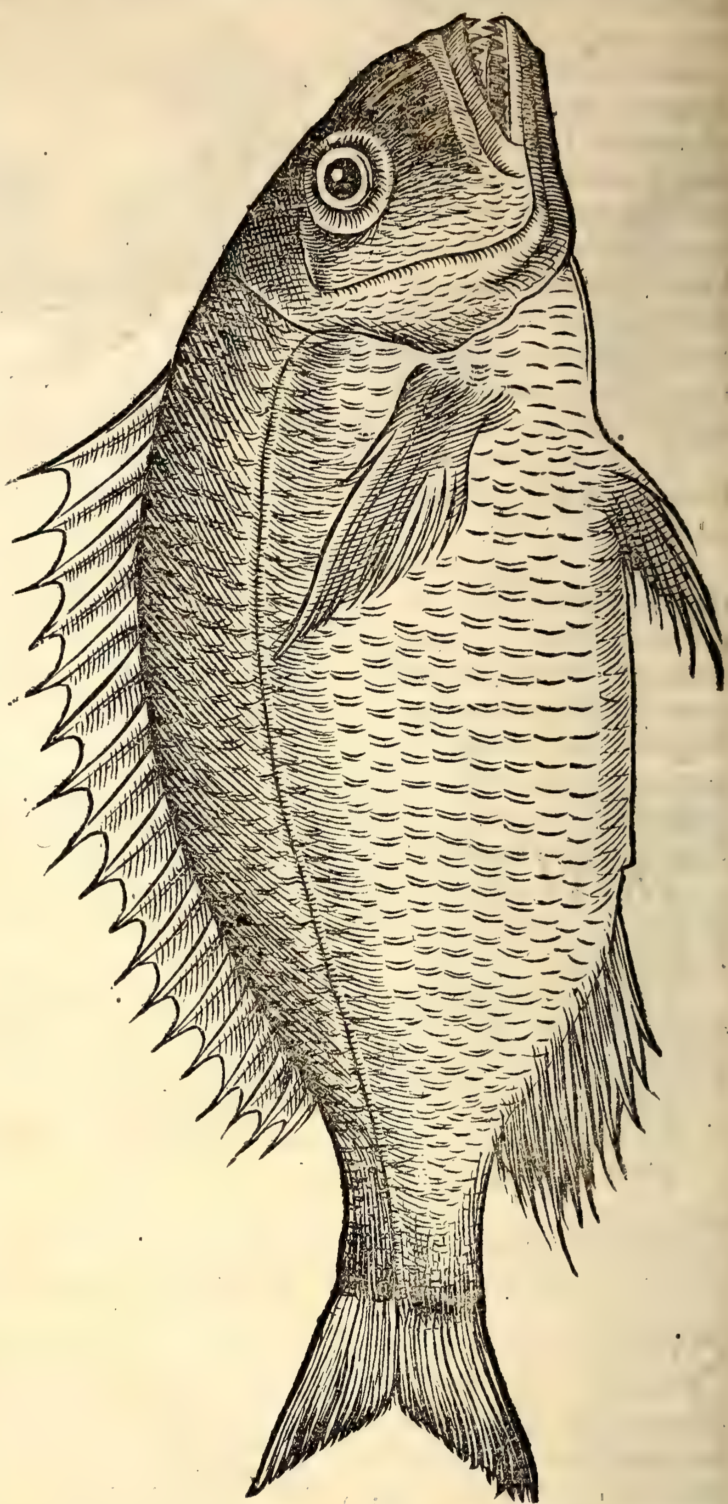


SYNAGRIS & Synodus (Συναγρὶς, Συνόδους) duo nomina apud Ariſtotelem, recentiorum alijs piſcium ſimpliciter ſpecie diuerſorũ, ut Gillio & Bellonio, alijs ætate tantùm differentium: alijs unius eiuſdemq; piſcis uidentur. Gaza piſcẽ unum ratus, pro utroq; Latinum nomen Dentex poſuit, à Columella ſumptum. *Synodus.*

¶ Quod ad nomina: Synagrides quidem cur appellentur aliqui piſces, non facilè dixerim: niſi fortè quia gregales ſint, ſicut & Synodontes: διὰ τὸ συναγείρεσθαι καὶ συναγελάζεσθαι, ἢ καὶ ὁμοῦ ἀγρεύεσθαι. Syagrides uerò, alij nimirum piſces (Epicharmo memorati) ab aliqua ad ſyagrum, id eſt, aprum ſimilitudine dicti fuerint. Synagridi quidem hodie apud Græcos dictæ, dentes quatuor, teſte Bellonio, cæteris longiores eminent: quod cum uerre & apro ei commune eſt. Idem Synodonti dentes omnes caninos exertosq; eſſe ſcribit, ſicut & Cinædo: unde Synodontem quoq; tanquam Cynodontem dictum conijcias: & Cinædi quoq; nomen inde detortum. Scribitur autem Synodus per ypſilon in prima ſyllaba, & ſic à Diphilo nominatur, ab Ariſtotele Synodon, (Συνόδων,) & alibi apud eundem prima ſyllaba per iôta, Σινόδων. quo modo ſcribi à Dorione & Archeſtrato, Athenæus etiam admonet: παρὰ τὸ σίνεσθαι καὶ βλάπτειν τοῖς ὀδοῦσι, mordaces enim & noxios dẽtes habet. ¶ Ego *Syagris. Synodon. Sinodon.*

eundem piſcem, cum minor & iunior eſt, Synagridem dici ſentio: cum maior Synodontem, Rondeletius: ſed nulla firma ratione innixus. Hiceſius ſimile alimentum è Synagride & Synodonte haberi ait: quod ſi ætate tantùm differunt, ut Rondeletius putat, ſimile non fuerit, pro ætate enim id uariat. at ſi ſpecie differunt, ſimile eſſe poteſt, in eadẽ nimirum ætate. Synagridem hodie à Græcis uulgò dictam, omnino Synodontem eſſe, neq; notis ullis (niſi fortè quas ętas, temporis'ue aut loci uarietas attulerint) differre ſentit Saluianus. Veterum autem Synagris (inquit) quinam piſcium ſit, quó ue Latino nomine aut uulgari uocetur, haud nobis hucuſque notum eſt: ſuſpicamurq; in poſterũ etiam cognitum non fore, quòd nec nomen eius, nec quæ ei authores tribuũt, ullam ad id coniecturam afferant. ¶ Synagridẽ (inquit Bellonius) uulgus Græcum optimis notis à Synodonte diſtinguit. hic enim magis recurto eſt corpore: Synagris Cyprini in modum, ueluti circino ita circunductus, ut pro longitudine ac latitudine magis craſſus appareat, &c. Idem Synodontem tantùm Denticem interpretatur: Synagridi Latinum nomẽ eſſe negat: nec ullum eius uulgare nomen profert: Synodontem uerò ſeu Denticem, genuinam & antiquam appellationẽ ubiq; retinere ſcribit. huius etiam iconem dat, illius nullam. ¶ Phragolinos (*ſic puto uocant tum Phagros tum Erythrinos*) quum ſeſquipalmi magnitudinem exceſſerunt, in Dentices ſiue Synodontes euadere, cõmunis piſcatorum conſenſus exiſtimauit, Iouius. Dentex corporis figura ac partibus ferè omnibus Phagro ſimilis adeò eſt, ut non facilè ab inuicẽ internoſcantur. ſunt qui credant eos ætate ſola atq; magnitudine differre, ita ut unus idẽq; piſcis, minor adhuc, Phagrus: ad ſeſquipalmum uerò auctus, Dentex appelletur, Saluianus. Sed Denticis nomen à piſcatoribus minùs peritis, ad alios etiam piſces transfertur. ¶ Synodontem, Sargum, Auratam, &c. Bellonius adeò ſimiles eſſe tradit, ut uix ab oculatiſsimo diſtingui poſsint. Ab Aurata (inquit) differt Synodon, quòd exteriores branchias ſpinoſas habet: & tegumentum ei perpetuò rubet, nec aureis eſt cilijs ut Aurata. ¶ A recentioribus quibuſdam Dentalis maſculino genere profertur: uel etiam neutro Dentale, ut à Platina. ¶ Synodontis (Συνοδοντὶς, fœmininum oxytonum) alius piſcis eſt, nempe Pelamys magna.

Alia Denticis imago Venetijs picta.



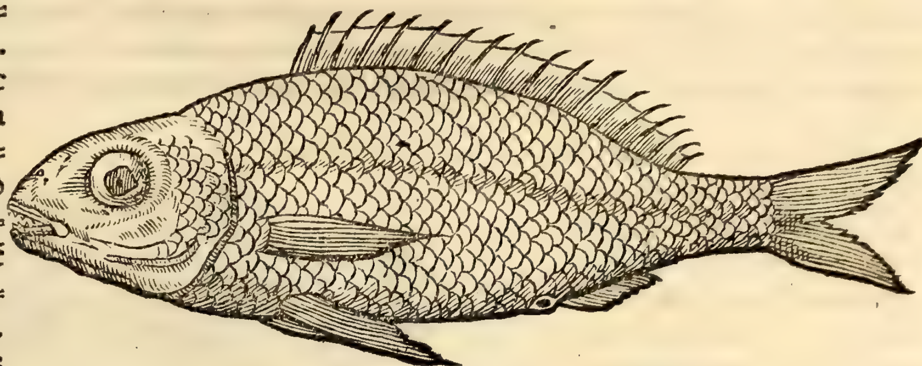
GRAECI hodieq; Synagridis nomen habent: ſiue id Synagridis ueterum quoq; ſit: ſiue Synodontis ut Saluianus putat, Synagris autem ueterum ignota nobis eſt. ¶ Synagris & Synodon tam ſimiles ſunt, ut Græci utroſq; Synagrides nominent, Gillius.

ITAL. Dentale. Synagris & Synodon tam ſimiles ſunt, ut Ligures ac Maſsilienſes utroſq; Dentices appellent, Gillius. Sunt qui à Phagro ætate ſolùm diſtinguant, ut ſuprà dictum eſt.

GALL. A Maſsilienſibus Dente dicitur hic piſcis. in Gallia noſtra Narbonenſi Marmo pro Mormyro enim oſtenditur uenditurq;, Rondeletius. (Vide proximè retro in Italicis.) Idem admonet Scarũ etiã ab ichthyopolis circa Monſpelium Dentè uocari, à dentibus magnis latiſq;: Et alibi, Scarũ ob ſimilitudinem ab alijs Dente, ab alijs Sargo nominari. Synodon ſiue Dentalis noſtro litori (*Oceano Gallico*) admodum rarus, aut eo nomine ignotus eſt, Bellonius.

GERM. F.

GERM. F. Ein rotlachte Meerbrachsmen art: ein Zanbrachsme/ein Zanfisch.

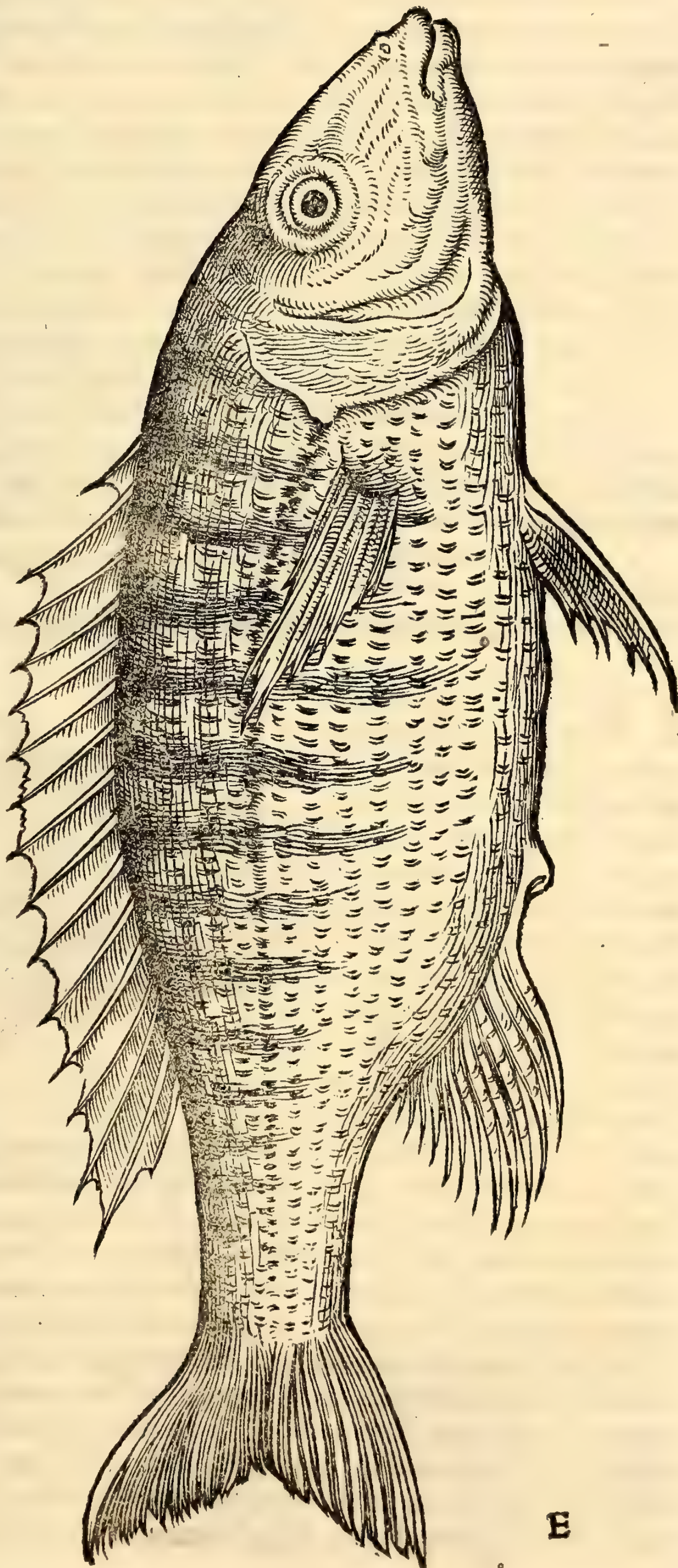


ACARNã, Acharnas, Acharn⁹, Grecis & Latin.

ITAL. Hunc piscẽ nec in Prouincia, nec in Gallia Narbonensi, nec in Hispania uidere potuim⁹: sed Romæ tantùm, ubi inter Erythrinos & pro Erythrino uẽditur, eodemq́ nomine (scilicet Phragolino) nũcupat. Idẽ est fortasse qui Albores etiã dicit Venetijs, quòd albus sit, Rondeletius.

GERMANICE. Ein Meerbrachsmen art/wyß von farben/hat ein schwartzrote mackel am anfang der floßfädern by den orwangen.

Figura hæc non Rondeletij est, sed nobis adumbrata Venetijs. Ea quam Rondeletius ponit, denticulos labris diductis ostẽdit: et à superiore labro per breuem sursum eminentem cirrum. Bellonius angustiorem hũc piscem pingit, nec satis latitudinis proportionem seruat.



Myrmas.

MORMYLUS uel Mormyrus, Μορμύλος, Μορμύρος: à uerbo μορμύρειν, ut Eustathius annotat, nescio qua ratione. quanquam id uerbum producit suum ypsilon, quod in pisce corripi solet à Græcis: Ouidius quidem produxit, à quo etiam Mormyr in recto singulari dicitur. Et rarus Faber: et pictæ Mormyres, & auri, &c. Videtur autem meliùs paroxytonum hoc nomen scribi, quàm proparoxytonum. & duplici quidem ρ. Μορμυρος, magis propria primariaq́ ratione: Μορμύλος uerò propter euphoniam: quare & posteriori hoc Græci poëtæ in carminibus utuntur. Idẽ puto Μύρμας Epicharmi fuerit. A Theodoro Mormur cõuertit. ¶ Piscis est litoralis Auratæ similis, sed minus rotũdus: colore argenteo. lineas habet transuersas à dorso ad uentrem, nigras uel pullas equalibus spatijs distantes, &c. Rondeletius.

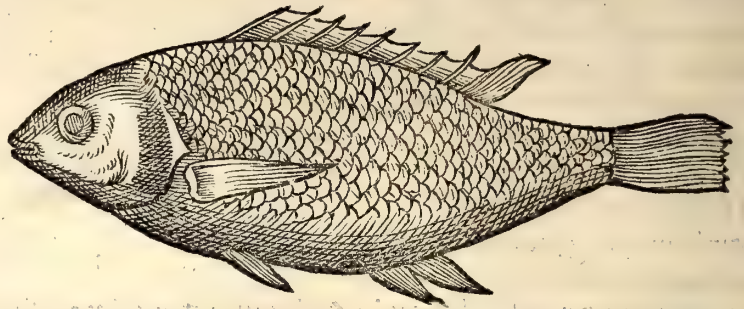
GRAECI hodieq́, ut Byzantinum uulgus, Mormyrum nominant.

ITAL. Romę Mormillo, Venetijs Mormiro. In toto Ligurię sinu, (ut & Massilię,) Mormo, Rondeletius. Massilienses & Ligures, Mormurum uocant, Gillius. Rusticè Marmur dicitur, Niphus Italus. Romæ & Venetijs Mormoro, Saluianus.

HISPANI Marmo.

GALL. Massilienses Mormo uel Mormuro. Vide proximè retrò in Italicis. ¶ In Gallia Narbonẽsi, Morme. Nostri ichthyopolæ quandoq́ Synagridem (Marmo nominantes) pro Mormyro uendunt: qui admodum frequens apud nos nõ est, sed Romæ & Neapoli frequentissimus, Rondeletius.

GERM. F. Ein Meerbrachsmen geschlecht/langlecht/nit also breit wie der meerteil andere. Vel ein Malbrachsme: nam & Ouidius pictas cognominat. Vel, ein Marmelbrachsme: nam corpus eius albissimum esse, & lacteo argenteó ue colore nitere, (maculis tantùm seu lineis transuersis exceptis,) Bellonius scribit: qui Mormyrum etiam, à marmoris maculis & albedine dictum coniicit: sed absque authore, à marmore quidem Marmarum, nō Mormylum, dici oportuisset.



CHROMIS Rondeletij, piscis litoralis. Vide mox in Italicis nominibus. ¶ Χρόμις & Κρέμυς an ijdem, an diuersi sint pisces, nescio. Athenæo uidetur diuersi esse. semel enim ex Epicharmo Chromis ab eo nominatur: & alibi ex Aristotele Κρέμυς, cui lapidē in capite tribuit, (quem in hac nostra etiam Chromide inuenimus,) Rondeletius. Nos Cremyn & Chromin diuersos esse pisces liquidò ostēdimus. uidetur autem Cremys piscis unus, uarijs quod ad terminationem nominibus appellari: nempe Cremys, Chremys, Chremes, & Chremps: & Asellorum minorum generis esse, quod etiam Aelianus insinuat, sicuti & Hepatus Aeliani & Mustela. Mustela (inquit) Hepato persimilis est, sed barbam quàm is maiorem habet, minorem uerò quàm Chremes. Chremes quidem in ueterum Comicorum fabulis, senex, nimirum barbatus, inducitur: nomine forsan à screatione, ad quam hæc ætas procliuis est, facto: ut inde etiam piscis barbatulus ueluti ioco Chremetis nomen tulerit. Cęterùm Chromis ab Hicesio, Pagro & Synodonti comparatur: non solùm quod ad alimenti ex eis rationem, de qua is author præcipuè tractat: sed (nisi fallor) etiam quod ad formam. Videtur autem per onomatopœiam dictus Chromis, quòd ueluti grunnitum ædere audiatur. Chromis immunda in Halieuticis Ouidij legitur gen. fœm. nos masculinum potiùs esse ostendimus, declinandum ut ὄφις, ιος, non per d. in obliquis.

Cremys alius q̃ Chromis

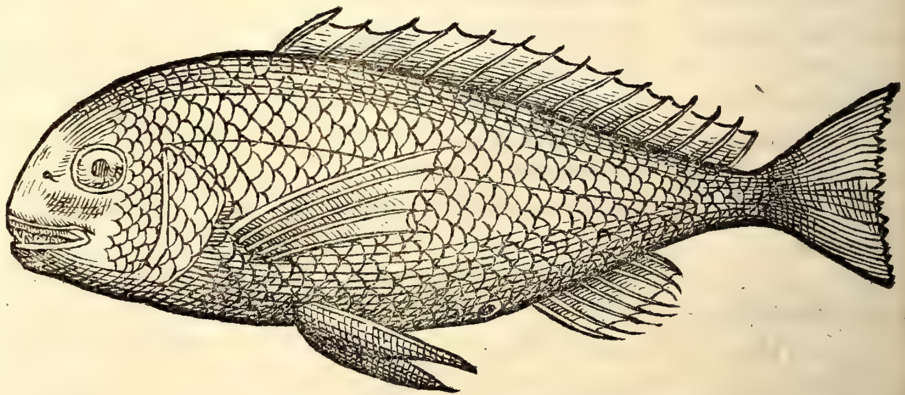
Chromis.

Alius est Bellonij Chromis, Vmbra scilicet, uel cognatus piscis: de quo infrà.

ITAL. Chromin (inquit Rondeletius) esse puto, quæ in ora Ligurię, Antipoli, & in insula Lerino, fraquentissima est: uocaturque à Liguribus Castagno, à castaneæ colore. corpore toto nigricat: figura alioqui Melanuro uel Cantharo similis. ¶ Vulgò Genuensium, Massiliensium, & incolarum Portus Veneris, Castagnola dicitur, Bellonius.

GALL. Piscatoribus circa Monspelium incognita est, Rondeletius. Castagnola Massiliæ, Bellonius.

GERM. F. Ein geschlecht der Meerbrachsmen/überal schwartzlacht.

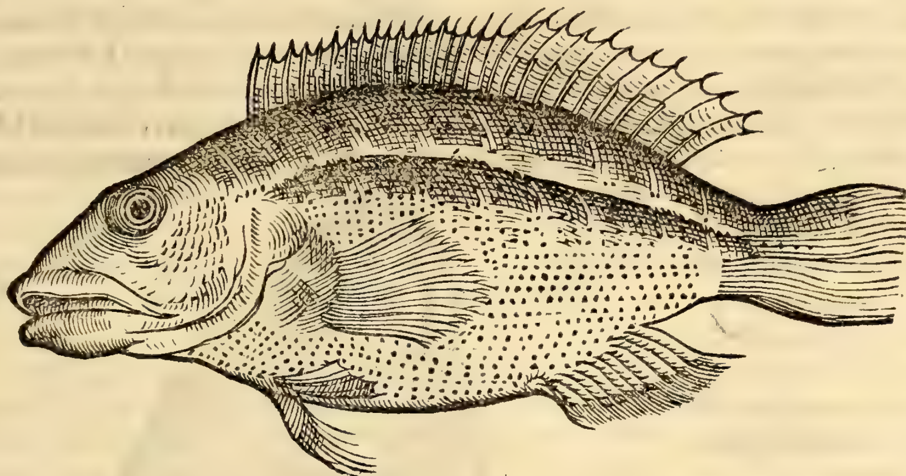


ORPHVS Rondeletij. ὀρφός, Atticè ὀρφῶς. ὀρφακίνης diminutiuū est. Latinum nomē uetus non habet. Gaza & eū secuti Cernuam uerterunt: quod nomen inconstans & dubium est: diuersos eīm pisces Romæ alibique in Italia Cernas appellant, ut Percam marinam, Channam, Canadellam, Merulam. Bellonius Cernuā fl. uocat, quā Germani Percam minorem uel rotundam cognominant. ¶ Orphum Hicesius eiusdem generis esse cum Chromide, Pagro, Synagride, cæterisque huiusmodi. Verùm is de nutrimenti non formæ similitudine agit. Alexander Benedictus temere Orphos lacustres appellauit pisces, quos uulgò Tincas nominamus. ¶ Nos (inquit Rondeletius) Orphum hîc non depingimus eum, qui à Græcis quibusdam hodie uulgari lingua Orphi nomine dicitur. est enim nostro longè maior, utpote qui pondere uiginti libras æquet, nec sit litoralis. Sed Orphum depingimus ex Aristotele, Athenæo, Plinio. Is piscis est litoralis magis, quàm pelagius, Pagro quodammodo similis, colore ex purpureo rubescente, ideo rubentem appellauit Ouidius: (*Verùm hæc apud Plinium ex Ouidio non rectè citata leguntur.*) Pinnarum situ numeroque & aculeis, Pagro similis est. podice admodum paruo. seminis meatibus nullis, quod huic pisci proprium est: sicut & hoc, quòd dissectus diutius uiuat, Rondeletius: qui etiam solitarium & carniuorum esse scribit, & breui è paruo magnum fieri. Ouidius pelagium facit, Aristoteles uerò & Aelianus litoralem. Oppiano degit in petris cauernosis, quæ plenæ sunt

næ ſunt chamis & patellis, (quibus nimirum ueſcitur.) Amipſias quoq; carniuorum eſſe inſinuat. Errat Plinius, quum ſolum Ouidium huius piſcis meminiſſe ſcribit.

GRAECI hodie, ut dictum eſt, alium piſcem uulgo Orphum uel Rophum appellant: quem Bellonius Orphum facit.

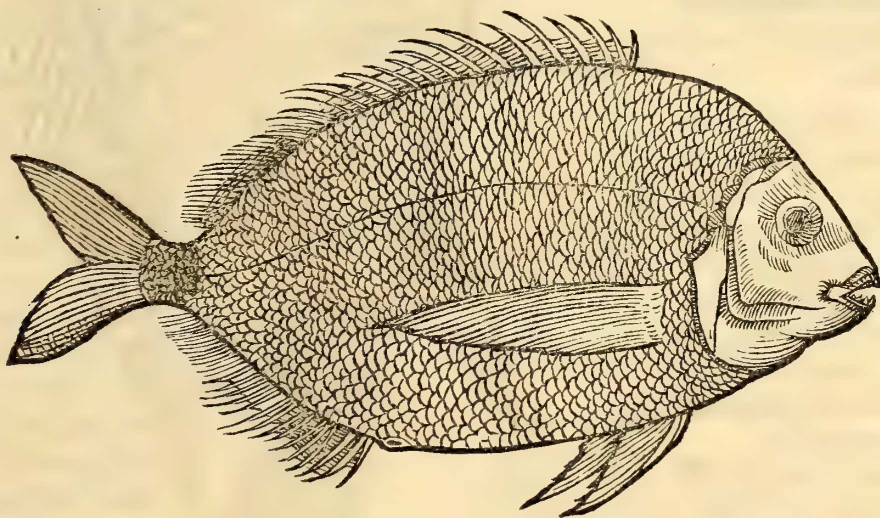
GERM. Ein rotlachte Meerbrachſmen art/in welcher man zů keiner zeyt milchen findt.



ORPHVS Bellonij: quem is Orphum ideo eſſe putauit, quoniam uulgò hodie apud Græcos adhuc Orphos uel Rophos uocatur: ſicuti etiam Gillius. ſed cum ueterum deſcriptione non conuenit, ut Rondeletio uidetur. ¶ Vulgus Græcorum (inquit Bellonius) multa ei nomina imponit. Lemnij Rophum uocant, Cretenſes Cheludam, alij Acheludam, pleriq; Petropſaro nominant: *(id eſt, Petri piſcem: Romæ etiam Fabrum, piſcem S. Petri uocitant.)* Colore rubet, quamuis etiam aliorum colorum uideri poſsit. magis compreſſus eſt quàm teres, hoc eſt, plus in latum quàm in longum effuſus. os habet paruum, *(icon ſatis magnum oſtendit,)* ſquamas aſperas & firmiſsimè inhærentes. Pinnę eius uarijs coloribus inſignes ſpectantur. Labra, ut Scarus, carnoſa habet: *(ab ijs fortè Cheluda in Creta uocatur:)* dentes quoq; Scaro perſimiles, minores. A media ſui corporis parte ſecundū dorſum liuet ac nigricat, albicat ſub uentre. Caput eſt illi penè rubeum, ut Channæ. Maculam in radice caudæ, ut Melanurus, nigrā gerit. Apud Græcos magno eſt in precio. Herbis ueſcitur, *(Veterum Orphus carniuorus eſt,)* ut Salpa & Sparus.

GALLICVM nomen non inuenit, quia in litore Gallico uideri non ſolet.

GERM. Ein frömbder fiſch bey den Griechen bekañt / mag vnder die Meerbrachſmen gezellt werden.



HEPATVS Athenæi & Ariſtotelis. Rondeletio. Hepatus (inquit) ſimilis eſt Pagro & Erythrino, teſte Speuſippo. ἥπατος aut λεβίας Græcis dicitur. Gaza uerbum è uerbo exprimens, Iecorinum interpretatus eſt. Hermolaus modò Iecur marinum, modò Hepatum appellat. Huius piſcis nullum uulgare nomen neq; in Gallia, neq; in Hiſpania, neq; in Italia, potui à piſcatoribus extorquere. A ſolis Græcis huius temporis didici σέπτουρον hodie uocari. Cęteri omnes anonymum eſſe dicunt, ob raritatem: & pro Mæna uendunt, à qua tamen plurimùm oculorum magnitudine, corporis latitudine, colore, differt. Hæc ille. ¶ Sed alius eſt Bellonij Hepatus. Hepatis color (in-

Σέπτουρος. *Mæna.* *Bellonij Hepatus.*

quit)ac magnitudo Hepati pisci nomen dedit. Vulgus Venetorũ Sachetum,ut etiã (*alium piscem*) Canadellam,indifferẽti nomine appellat.solo enim colore (qui paulò magis in Hepato fuscus est) inter se differunt. Sic ille. Videtur autẽ hic piscis undecimo Rondeletij Turdo cognatus.quęre inter Turdos. Idem Bellonius deiectamẽti cuiusdã marini genus,Hepatis nomine describit. ¶ He par pro pisce legitur apud Pliniũ in Catalogo.à Græcis semper tribus syllabis Hepatus nominatur: quanquam & Kiranidæ interpres Cremonensis Hepar dixit. Cauendũ ne quis cum Hepato confundat pisces,quos Itali hodie ab hepate denominare uidẽtur,ut sunt Figo dictus Venetijs piscis,qui fortè Stromateus est: & in Ligustico litore Figon,quẽ Græci nostrę ætatis Myllocopion appellãt. ¶ Lebias Athenæo marinus piscis est,qui aliàs Hepatus dicitur. Bellonius Lebiam à rutilo & sub obscuro colore dictũ suspicatur,tanquam à lebete nimirũ. sed Hepatũ siue Lebiã illius iam diuersum esse diximus. Dorion Leptinũ,Lebianũ(τ λεπτινοῦ, λεβιανοῦ)nominans, eundẽ & Delcanum esse quosdã asserere ait.Delcanũ quidẽ piscẽ à Delcone fluuio nominari,in quo etiã capiatur, & salsus stomacho quàm cõmodissimus sit, author est Euthydemus. Delcus quidẽ Hesychio lacus est piscosus circa Thraciam: & Lebia(λεβίαι) pisces quidã lacustres.

Figo Ital. *Lebias.* *Lebianus.* *Delcanus.*

AB ITALIS, HISPANIS & GALLIS,nullũ huius piscis, utpote rarissimi, nomẽ rescíscere Rondeletius potuit.

GERM. F. **Ein Läberbrach sme. Ein schwartzblawe Meer brachsmẽ art/mit einẽ schwartzẽ fleckẽ am schwãtz/wie auch der** Melanurus. Sed alius est Aeliani Hepatus: paruus(inquit) piscis est Mustela nomine,&c. Hepatũ esse diceres.nam piscis est breuis,oculis cõniuentibus. Eius barba quàm Hepati maior est, & minor quàm Chremetis. **Ein Meertrüschen art.**



Piscis huius, quem Chromin uocat Bellonius,icon hæc Venetijs mihi expressa est: differt aũt ab ea quã Bellonius dedit, in hoc,quòd cirrũ sub mento seu inferiore labro nõ ostendit: nec caput,præsertim labro superiore,adeò simum & obtusum,&c.

CHROMIS Bellonij, Vmbra Rõdeletij, ut uidetur. Alium ab hoc diuersum Chromin Rondeletij (cuius sententiæ magis fauerim)dedimus supra.Magna est(inquit Bellonius)Chromidis cũ Glauco(*Rondeletius Glaucum longè alium facit*) pusillo, ut & Glauci prouecti cum Vmbra similitudo.

ITAL. Veneti Turdum falsò appellant,Bellonius. Ligures Chro, (al' Chrõ, uel Chrau) Veneti falsò Coruum, Gillius.

LVSITANI Celema.

GALL. Massiliẽses Vmbrinã(à similitudine cũ Vmbra)falsò appellãt,Bellon. qui & Glaucum ab eadẽ similitudine falsò Vmbrinam uocari tradit.

GERMANI Vmbrã & cognatos

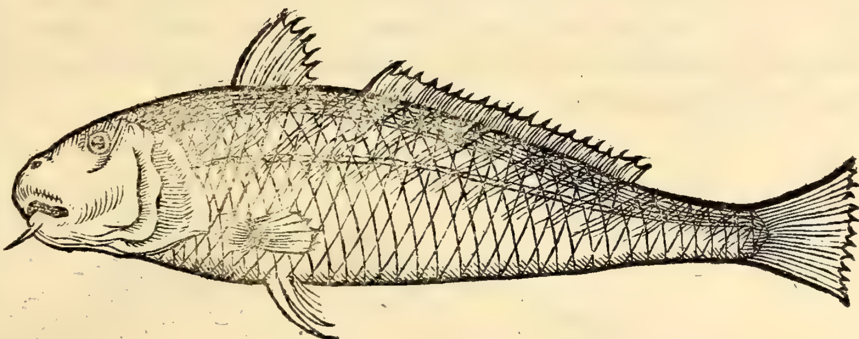
gnatos ei pisces Corui marini nomine circunscribere poterunt, adiecta magnitudinis differentia: ita ut Vmbra simpliciter dicatur, ein Seerapp, à colore, qui Græci etiam & Latini nominis causa fuit: Latus, ein grosser Seerapp: Coracinus inter hos minimus, sed corpore latiusculo, ein kleiner Seerapp: ein Meerbrachsmen oder Meerkarpfen art. *Latus.* *Coracinus.*

Ex hoc pisce esse puto lapidem, quem uulgò Coruinum appellant, uel lapidem Colicæ, Germani ein müterstein. nisi forte è Coracino sit. uterque enim in capite lapidem habere proditur.

Gillium & Bellonium ut hunc piscem, Chromin existimarent, nominis Chro uel Chrau, quo Ligures utuntur, similitudo mouisse uidetur. Rondeletius Vmbram hunc piscem uocat, & dentibus carere ait, cum suæ Vmbræ dentes Bellonius appingat, nomina interim eadem quæ suæ Vmbræ Rondeletius tribuens. Danda igitur est opera, ne pisces diuersos confundamus: Vmbram dico, Coracinum & Latum: qui tres tam similes sunt Rondeletio, ut magnitudine potius quàm alijs notis discernantur: & piscatores aliqui ætate tantùm (sed non rectè) eos differre existiment. Coracinus ad cubitalem peruenit magnitudinem: Vmbra ad multò maiorem, præsertim in Oceano: Látus maximus est. Vmbra uerrucam seu tuberculum in mento habet, Coracinus & Latus carent. Lineas siue lituras illas obliquas, (quæ à dorso descendunt, partim aureæ, partim obscuræ & aliarum ueluti umbræ,) Rondeletius Vmbræ tantùm attribuit.

Distinctionis horum piscium gratia quosdam ueluti aphorismos subijcere libuit.

1. Glaucus Rondeletij, toto genere à Chromi & Vmbris diuersus est.
2. Glaucus Bellonij, Vmbræ cognatus est, uel species Vmbræ, à Rondeletio non descripta, quod sciam: quanquam à Venetis Corbetum quasi Coruulum uocari scribat: Rondeletius uerò Coracinum (inquit) Italia ferè tota Coruum nuncupat.
3. Vmbra Rondeletij & Bellonij unus est piscis, & ijsdem nominibus ab utroque nominatur: sed non similiter describitur. Rondeletio enim dentibus caret: Bellonio dentes habet in oris ambitu raros, firmos, acutos, &c.
4. Coracinus Bellonij longè alius est quàm Rondeletij, ut & figuræ & descriptiones ostendunt: unde non specie modò, sed toto genere diuersos esse pisces apparet.
5. Chromin & Vmbram confundere uidetur Bellonius.
6. Chromis Bellonij, Coracinus est Saluiani.
7. Chromin & Coracinum ut confunderẽt aliqui, occasionem fecit uicinitas nominum, tum ueterum, tum illorum quibus hodie quidam utuntur.

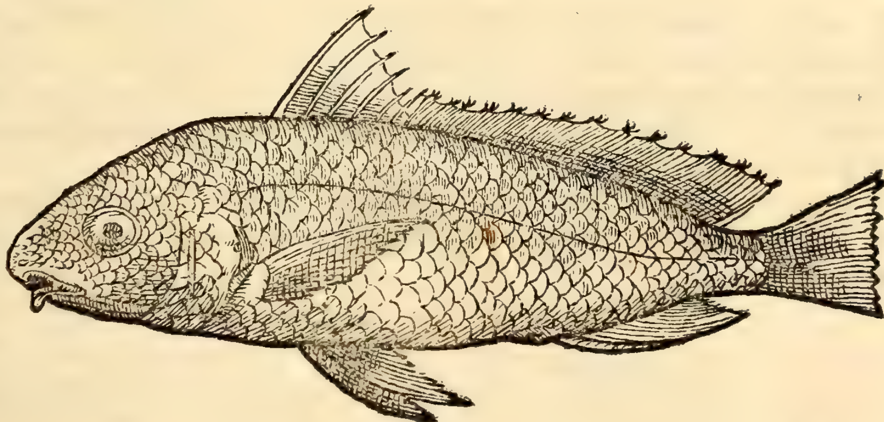


GLAVCVS Bellonij Vmbræ cognatus est, ut apparet. A Rondeletio quidem descriptum nusquam reperio, nec Vmbræ, nec Coracini, nec Lati nomine: quos pisces tres cognatos & simillimos facit. Glaucus (*inquit Bellonius, qui Coracino cognatum Glaucum esse putat, ego Rondeletij potius sententiam sequor*) pelagius piscis, à squamarum colore dictus, ex eorum pisciũ numero est, qui in partes diuidũtur, pluresque patinas implent. Chromidi (*sed alius est Rondeletij Chromis*) adeo similis est, ut pro eo plerunque diuendatur.

ITAL. Lutetiæ inuisus, Genuensibus frequens est, apud quos Fegarus appellatur: Venetis Corbetus, quasi Coruulum dicerent. Massiliensibus & Romanis nullo alio quàm Vmbrinæ nomine cognoscitur: quanuis ab hac quibusdam notis diffideat, Bellonius.

GALL. Vide in Italicis nomenclaturis.

GERM. F. Ein geschlecht der Seerappen. Vide in Chromide Bellonij, proximè retrò.



VMBRAM piscẽ à colore nominatum author est Varro: & Isidorus colorem umbrosum ei tribuit. A Latinis plerisque Græcã significationẽ æmulatis, Vmbra uocatur: uel

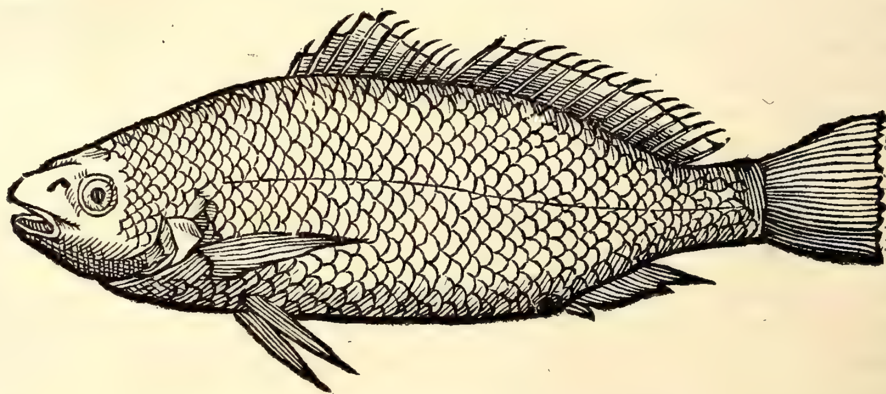
quòd liueat colore, ut canit Ouidius: uel quia celeri suo natatu oculos effugiens, umbra piscis potiùs quàm uerus piscis, intuentibus appareat, ut innuere uidetur Ausonius, inquiens: Effugiens oculos celeri leuis Vmbra natatu, Saluianus. Sed Ausonius Vmbræ fluuiatilis tantùm meminit, toto genere diuersæ. Rondeletius cum de Coracino scripsisset, subdit: Vmbra Coracinum sequitur, nec meliùs certè umbra corporis sui habitum refert, quàm Vmbra Coracinum. Ob quam similitudinem piscatores & ichthyopolæ tam Romæ, quàm in Montepelio Coracinum pro Vmbra, & Vmbram pro Coracino uendunt: existimantes Vmbram, Coracinum, Latum, sola ætate differre, ut Coracinus paruus sit, Vmbra maior, Latus uerò maximus. Vmbra (inquit Bellonius) nomen sortita est, quòd quidpiam habeat inter Coruum & Lupum adumbratum: uel quòd, dum mouetur, adumbrantem quendam oculis colorem iridis in morem rutilet. *Sciæna.* ¶ Græcè dicitur Σκίαινα *Sciadeus.* proparoxytono nomine: ut etiam Σύαινα, qui diuersus est piscis. Item Σκιαδεὺς Xenocrati. Saluianus monet Sciænam & Sciadeum unum atque eundem piscem esse, etsi utriusque ceu diuersorum in *Sciathis.* suo piscium catalogo meminerit Plinius. Epicharmus Sciathidem appellat, Σκιαθίδα: ego Sciæ- *Sciænis.* nida (Σκιαινίδα) potiùs legerim, ut à Sciæna deriuetur Sciænis: à quo rursus per syncopen fiat Sci- *Scinis.* nis, Σκινὶς, quod nomen Galenus usurpat, & Sciænam interpretatur. ¶ Coracini cum Vmbra similitudinem, & ab ea differentiam, graphicè explicat Rondeletius.

GRAECI hodie corrupto uocabulo Scion uocant, alij Μυλοκόπιον, (*Myllus uulgò Myllocopion à Græcis dicitur, Hermolaus. Myllum autem Rondeletius eundem Coracino putat,*) Rondeletius. Idem alibi Ouem marinam à Græcis hodie hunc piscem nominari scribit.

ITAL. Vmbrinam Romanorum uulgus nominat: atque huius quidem minorem speciē, quæ argentei est (coloris) Vmbrinottum, Bellonius. Ab Italis & Massiliensibus, denique à toto illo tractu qui à Massilia est Neapolin usque, Vmbrino uocatur, Rondeletius. Vmbrina, à Platina Lumbrina dicitur: aliqui Ombrina proferunt: Veneti Nembrella, ut audio. Bellonius Glaucum etiam suum prouectiorem propter similitudinem cum Vmbra confundi, eodemque nomine Massiliæ & Romæ nominari scribit: similem autem esse imprimis cirro labri inferioris.

GALL. Massiliæ Vmbrino, ut in Italicis dictum est. Baionæ Borrugat, quasi Verrucatus, à uerruca quam in mento habet, Rondel. Gallis & Parisinis Maigre uocatur, à carnis candore atque albedine, quam uulgus maciem appellat, quòd nullo sanguine colorata sit, Bellonius. In Gallia Narbonensi Daine, nonnullis Peis rei, id est, Piscis regius: sed peritiores Dainam à Pisce regio *Latus.* & Coracino sic distinguunt, ut Peis rei sit is qui Latus dicitur. Daina uerò, Sciæna. postremò Coracinus, Corp. Minùs corruptè pro Daine dicitur à quibusdam Caine, omisso f. id quod Galli plerunque faciunt in nominibus quorum initium est f. Rondeletius. Mediterranei maris incolæ, apud quos magis nigricat, Damam appellant, ung Daing, Bellonius.

GERM. F. Ein Seerapp. Licebit & Gallicum uocabulum Maigre interpretantes nominare ein Mager oder Magerfisch. uel à uerruca menti, ut Baionenses Galli, ein Wertzer. Lege paulò pòst in Coracino.

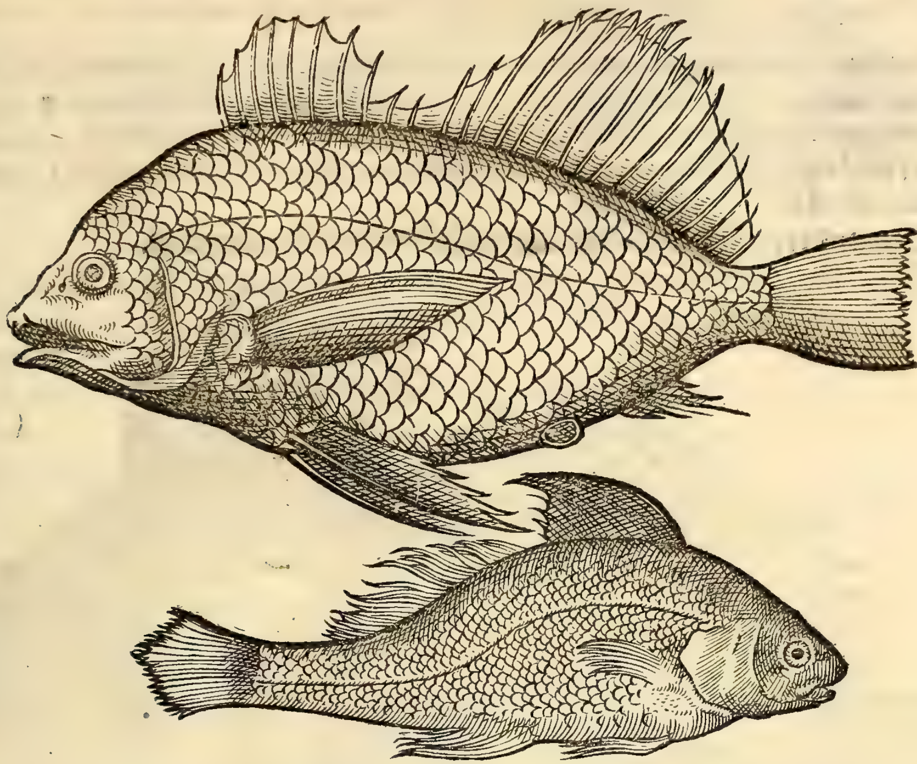


LATVS (prima breui, Λάτος) piscis à Coracino & Vmbra disiungi non debet. Eum esse putamus, quem nonnulli pro Vmbrina uendunt. Sunt qui Coracinum album esse credant: quorū sententiam nec probo, nec improbo. fit enim persæpe ut idem piscis, diuersis in litoribus, diuersis nominibus nuncupetur, Rondeletius. Latilus piscis (Λατίλος) à Tarentino nominatus, idem ne sit qui Latus, quærendum.

GERM. De Coracini, Glauci Bellonij, Lati & Vmbræ piscium confusione distinctionéque & nominibus Germanicis, lege superiùs paulò in Chromide Bellonij. F. Ein grosser Seerapp.

Coracinum

Coracinum nigrum Rondeletius maiorem ne an minorem hîc pictum intelligat, nescio. in descriptione non explicat: sed simpliciter tanquam de uno loquitur, nisi quòd ex Athenæo coloris differentiam affert: qui uerò hîc pinguntur, magnitudine etiam, & reliqua specie, differunt.



CORACINVS piscis (Κορακῖνος) nomine Græco meliùs uocabitur à Latinis, quàm Coruulus *Coruulus.*
uel Graculus, ut Gaza conuertit. neque enim apud omnes constat à Corui Graculi'ue, id est, à *Graculus.*
nigro colore dictum esse Coracinum, ut docet Athenæus libro 7. nominatum esse scribens διὰ τὸ
διηνεκῶς τὰς κόρας κινεῖν, καὶ οὐδέποτε παύεσθαι: id est, quia perpetuò oculos moueat, & nunquam mo-
uere desinat. Contrà Cælius Rhod. παρὰ τὸ κορὸν, id est, à nigro colore dici putat. Et Oppianus: Καὶ
Κορακῖνον ἐπώνυμον αἴθοπι χροιῇ. Non omnes tamen coracini nigri sunt. Κορακῖνος ὁ ἐκ τοῦ Νείλου: ἥττων (uel
potiùs κρείττων, ut iudicat Rondeletius) ὁ μέλας τοῦ λευκοῦ. hoc est, Coracinus ex Nilo: minor autem
(uel præstantior) niger est albo, Athenæus. qui & κηριοειδέας cognominatos coracinos tradit, hoc est,
cerei coloris. Eodem authore Coracinus etiam Saperda & Platistacus (Σαπέρδης καὶ Πλατιστακός) *Saperda.*
Dorion Myllum inquit, Platistacum uocari cum auctior est, non Coracinum) dictus fuit. Nili incolæ Peltam *Platistacus.*
(Πέλτην) uocant, Alexandrini Heminerum, uel Platacem, [Ἡμίνηρον ἢ Πλάτακα.] Sed quod in Aura- *Myllus.*
ta, idem in hoc pisce usu uenit, ut pro ætatis ratione, diuersa nomina sortiatur. nam maiores Co- *Heminerus.*
racini, Platistaci: qui mediæ ætatis sunt, Mylli (Μύλλοι:) minimi, Gnotidia (Γνωτίδια) nominãtur, Ron
deletius. ¶ Coracinus à nonnullis Aeolias uocatur, aut potiùs cognominatur. ¶ Saperdam ali
qui Apuam salitam interpretantur. ¶ Coracinus à nõnullis Saperdes dicitur, Dorion. Aristote-
les Saperdam inter fluuiatiles ac lacustres numerat. Coracinus uerò tum marinus, tum fluuiatilis
est. & Aristoteles fortè (inquit Saluianus) marinum simpliciter Coracinum, fluuiatilem uerò Sa-
perdam uocauit. Coracinum autem fluuiatilem dico, in fluuijs natum, eisque peculiarem: non qui è
mari ascendat: ut species duæ sint diuersæ. Et rursus in fluuijs (ut Nilo) alius albus est, præstanti-
or: alius niger: quæ coloris differentia marinis etiam conuenit: & si id ueterum nemo quod sciam
notauerit unquam. Albus autem est, *(is quem Bellonius Chromin facit.)* Niger, qui Romæ Coruo di *Niger mar.*
fortiera uocatur. Corporis quidem forma conueniunt, ut ambos eiusdem generis esse dubium nõ
sit. Hæc Saluianus. ¶ Rondeletius Coracinum Nili, è mari subire putat: Massarius uerò specie à
marino differre: sicut Perca etiam marina & fluuiatilis differunt. Capitur apud nos Coracinus
(inquit Rõdeletius) in mari, & in stagnis marinis, in fluuijs minimè. Aelianus Coracinos & Myl
los etiam in Istro, id est, Danubio reperiri ait. Mihi quidem ubi & quo nomine in eo flumine ca-
piantur, nondum innotuit. ¶ Coracino idem uidetur Κορακεὺς & Κορακινίς: unde diminutiuũ for- *Coraceus.*
mari potest Κορακινίδιον. At alius piscis est Corax ueterum, à quo diminutiua fuerint Κορακίδιον, Κο- *Coracinis.*
ράκιον, Κορακίσκος. ¶ Bellonius Cantharum, de quo suprà diximus, pro Coracino accepisse uidetur. *Corax.*
¶ Vmbra Coracino simillima est: quamobrem ichthyopolæ tam Romæ quàm in Montepelio Co
racinum pro Vmbra, & Vmbram pro Coracino uendunt, Rondeletius.

GRAECI quidẽ hodie Coracinum, Córaca (ut Massarius:) uel Κόρακον (ut Rondeletius) Carakidia (ut Bellonius scribit) nominant. ¶ Coracinus à Græcis uulgò nunc Mylocopi dicitur, Saluianus. Hermolaus Myllum, hodie Mylocopion uocari annotat.

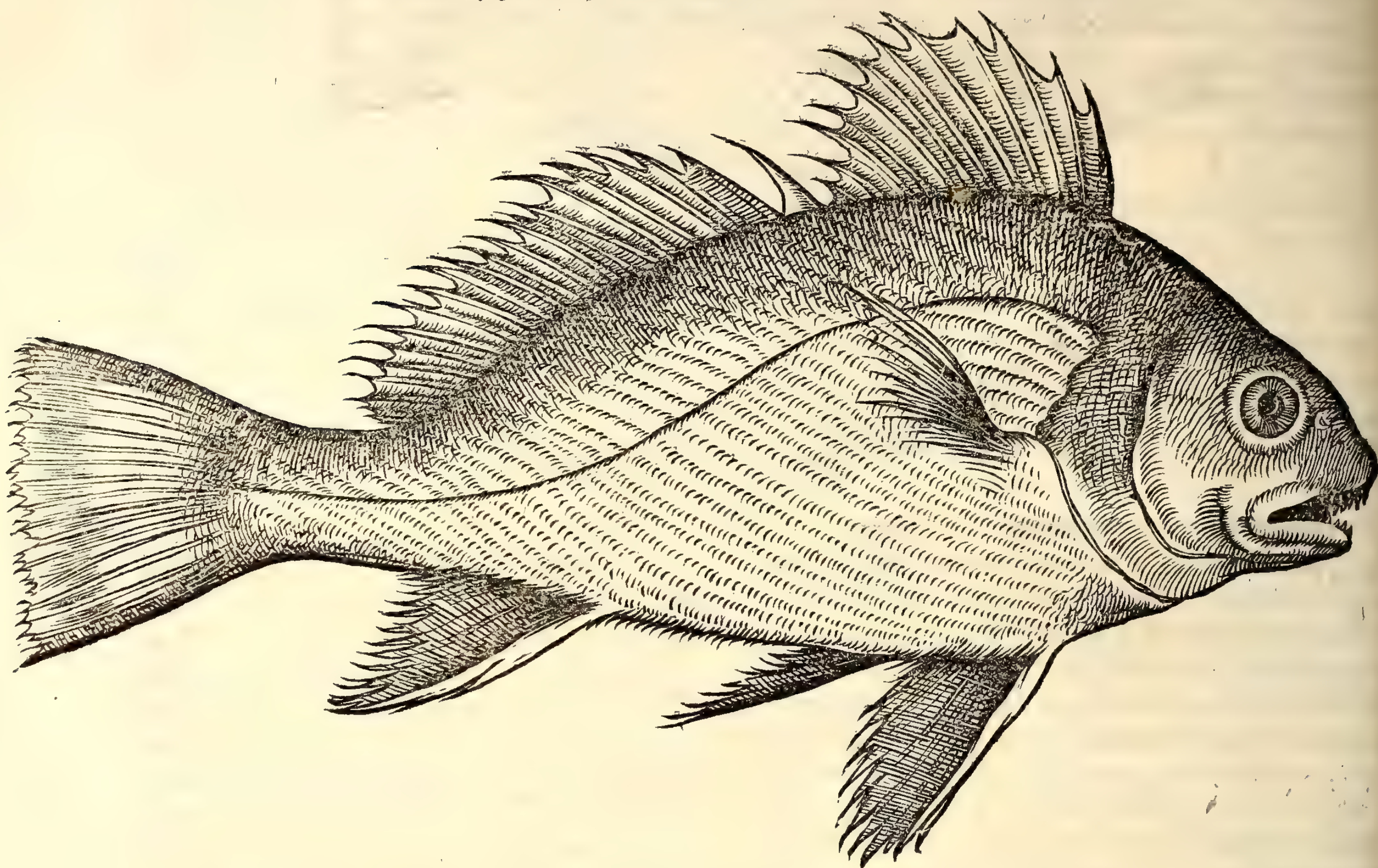
ITALICE uulgò Carbo, Coruo, Corfo, uel Córf appellatur, Venetijs & alibi. (Corbetto autẽ Venetijs dictus, Bellonij Glaucus est.) Romæ Coruo & Corueto: & in plerisque Italiæ locis pesce Coruo, Saluianus. qui etiam Coracinum fl. nigrum, Romæ Coruo di fortiera uocari ait.

GALL. Nostra Gallia Narbonensis Corp (per apocopen) uocat: alij Durdo, alij Vergo, alij Corbau.

GERM. F. Ein kleiner Seerapp. (Rab quidem uel Rapp piscis fl. apud Saxones dictus, Capitoni fl. cognatus est.) Ein schwartzlachte Meerbrachsmen art.

Venetijs pictum hunc piscem, quondam Tincæ marinæ nomine accepi: sed falsò, ut admonuit Bellonius: qui uisa hac effigie statim Coruum mar. siue Carpam mar. id est, Coracinum esse pronunciauit. Colore magna ex parte nigricat tum corpore, tum pinnis: sed per latera fusco colori aliquid subuiride admixtum est. unde coloris nimirum ratione, Tincæ mar. nomē (quod alij uulgò Merulæ tribuunt, Romani etiam Phycidi Rondeletij, id est, Callariæ Saluiani) imperitior aliquis ei adtribuit.

GERM. Ein andere figur deß obgenanten fischs/des schwärtzeren.



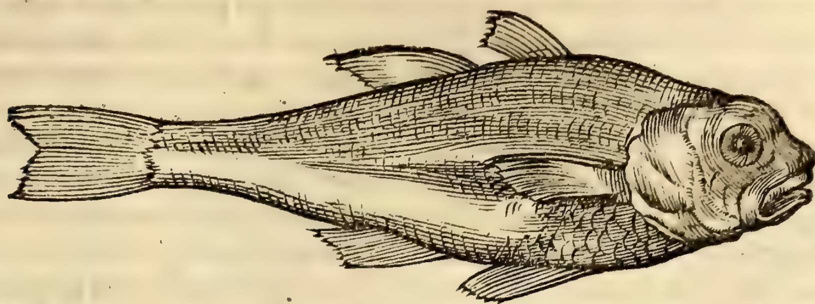
Hæc quoq; Coracini species uidetur, colore ferè tantùm à præcedenti differens. est enim candidior: reliqua uerò specie similis, oris nempe & caudæ, item latitudine, ac pinnis & aculeis in uentre.

GERM. Ein weyssere gattung deß obgenanten fischs.



PRAETER

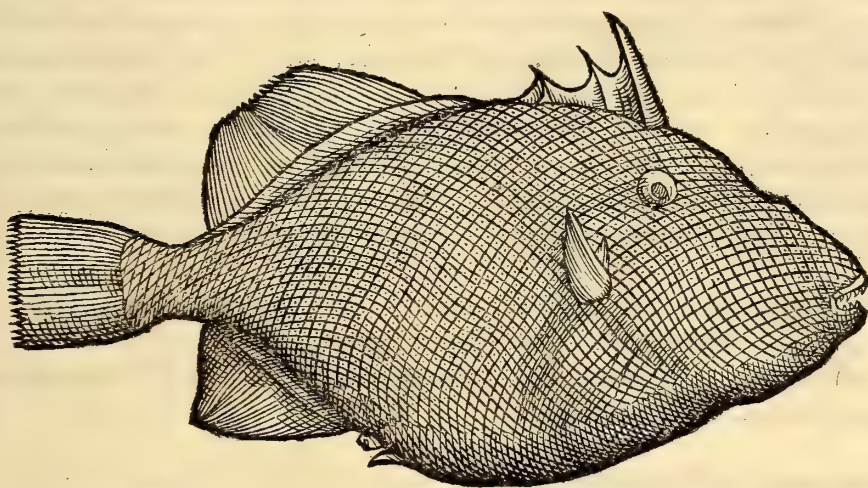
Piſcem hunc Coruuli nomine in Italia pictum Cor. Sittardus miſit, colore rubicundo, &c.



PRAETER album & nigrum Coracinum, fuerit forte etiam tertia quædam ſpecies, minor, rubeſcens: quam alicubi in Italia Coruulo uocant: & alijs nominibus Guarracino, (quaſi Coracinum,) Capo groſſo, Coruaſili.

GERM. F. Ein rotlachter Meerfiſch/Großkopff/Käpplin.

SEQVVNTVR LATI QVIDAM PISCES NON SQVAMOSI: qui nihil ferè cum præcedentibus latis commune habent, excepto Apro Bellonij, quem Sargo comparat, &c.



CAPRISCVS (Καπρίσκος) piſcis à Græcis dicitur, & Μῦς, Athenæo & Oppiano: & à Strabone lib. 17. inter Nili piſces Χοῖρος, (id eſt, Porcus,) Rondeletius. Ego non Capriſcum hunc, qui marinus eſt piſcis, ſed alium fluuiatilem (quem Percam rotundam Germani pleriq; nominãt) Porcum Nili eſſe ſuſpicor. ¶ Aprum ſuum Bellonius ſquamas habere negat: Rondeletij uerò tũ Aper tum Capriſcus ſquamoſi ſunt. In cæteris pleriſq; deſcriptio Apri Bellonij, & Capriſci Rondeletij, ferè conueniunt: ut uel ijdem, uel omnino cognati inter ſe piſces uideri poſsint. Vtriq; pellis dura & aſpera, qua ligna expoliri poſſunt: duæ in tergo pinnæ: quarum prior fortibus aculeis obfirmatur. branchiæ non detectæ. corpus rotundum ferè. lineæ cancellatæ in cute. una utrinq; in lateribus pinna. Oculi ſurſum in capite. Os paruum: in quo dentes acutiſsimi & ualidiſsimi, Rondeletio: humanis æmuli, in gyrum ſiti, Bellonio. Hactenus deſcriptiones conueniunt. Icones uerò ab utroq; poſitæ, multùm diſsimiles ſunt.

E libro Saluiani. Piſcis Græcè dictus Κάπρος, Καπρίσκος, Χοῖρος, Ὗς & Μῦς. Latinè Caper, Aper, Porcus, Sus & Mus. Κάπρον Ariſtoteles & Athenæus nominant: Plinius Græcam uocem imitatus, Caprum: Gaza Aprum. Eundem hunc eſſe Capriſco piſcem, non ſolùm ex maxima nominũ affinitate: ſed ex eo etiam intelligi poteſt, quòd uterq; duram pellem habere traditur. quòd præterea Κάπρος, Χοῖρος etiam (cuius apud Strabonem & Atheneum habetur mentio) ſit, & dicatur. Athenæus enim Ariſtotelis Κάπρον, Χοῖρον uocat. Ὗν uerò apud Athenæũ: licet is dubitare uideatur an Capros ſit: unum tamen & eundem piſcem eſſe, eadem nominum ſignificatio inſinuat. accedit, quòd quemadmodum alij Καπρίσκον & Χοῖρον ferum eſſe tradunt: ita Ouidius Sues diros appellat. Poſtremò quòd Μῦς etiam (cuius Aelianus atq; Oppianus mentionem fecêre) & Καπρίσκος, unus ſit piſcis, apertiſsimè declarat Athenæus, his uerbis: Capriſcus uocatur etiam Μῦς, (id eſt Mus.) nec eſt, ut unà cum Hermolao Barbaro, Ὗς hoc Athenæi loco, pro Μῦς reſtituendum cõijciamus: quando quæ Μυὶ ab Aeliano & Oppiano tribuuntur, Capriſco optimè reſpondent. Interim non negandũ etiam alios dici Sues marinos, ut Thynnos, quòd glandibus ueſcantur. Iſidorus Hiſpalenſis Sturionem, Suem uocat. Marini Mures etſi non magno corpore, (*nec magnis uiribus, Oppianus:*) inexpugnabili tamen ſepti ſunt robore atq; muniti: quippe qui ad propugnandũ duplici confidunt armaturæ, prædurae nimirum pelli & dentium robori. cum ualentibus enim piſcibus & rei piſcatoriæ peritiſsimis hominibus pugnant, Aelianus: ex quo & Oppianus tranſcripſit. Ariſtoteles Ca-

Χοῖρος. Ὗς. Μῦς.

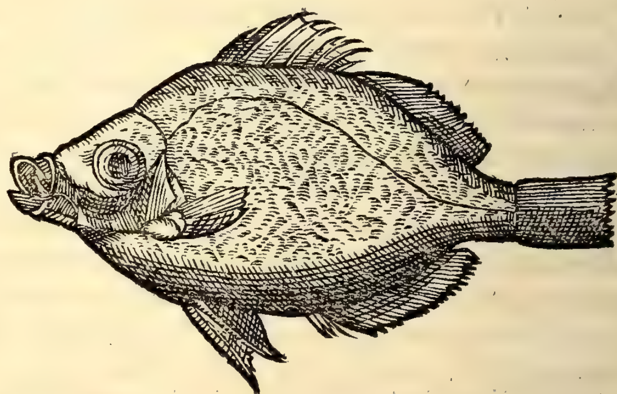
pri singulas utrinque branchias esse tradit, easq; duplices. Congro binas, alteras simplices, alteras duplices. Verùm ut de Congri, ita etiam Capri branchijs hæc perperam scripsit. Vtrinq; una tantùm pinna parua & rotunda ad branchias cõspicitur. nam illis, quæ in piscibus alijs utrinq; in uentre sunt conspicuæ, prorsus caret. In dorso ferè medio tres membranis inter se iuncti reperiuntur aculei robustissimi & magni: quorum prior reliquorum duorum triplus est: eosq; om nes non solùm ubi uult deprimit (hic piscis:) sed in sulcum etiam osseum in dorso ob id sculptum recondit. Depressi autem & reconditi, uti quàm facillimè omnes simul eriguntur, ita eorum unus duntaxat erigi nequit. Et pari ratione erecti omnes deprimi possunt, cum eorum unus solus nequeat. suntq; ea arte fabrefacti, ut cum prior & maior quantumuis impulsus deprimi nullo prorsus pacto possit: postremi tamen depressione quæ facillima est, statim deprimitur: non secus quàm in arcubalistis uocatis accidit: in quibus paruo ac inferiori ferreo uecte compresso, tensus illico remittitur arcus: ob cuius similitudinẽ hic piscis Romæ pesce Balestra uocatur, &c. Horum aculeorũ meminit Strabo, his uerbis: Χοῖροι, id est, Porci, cũ rotũdi sint, & spinas ad caput habeant, periculũ Crocodilis afferunt. Et Plinius hisce: Inter uenena sunt piscium Porci marini spinæ in dorso, cruciatu magno læsorum, &c. Corio tegitur squamoso, (cuius tamen squamæ serpentis potiùs quàm piscis uidetur,) ita duro & aspero, ut uix dissecari queat, atq; lignum & ebora eo poliri possint. Totius piscis figura ualde cõpressa & lata, atq; ferè orbicularis est. Pondere duas libras rarò excedit: (quanquam Plinius scribat: Appion maximum piscium tradit esse Porcum, quẽ Lacedæmonij Orthragoriscum uocãt.) Reperitur in plerisq; maris locis, etsi ferè nullibi admodum frequens. Aelianus quidem & Oppianus Murem, marinum faciunt: Ouidius etiam Suem: & Archestratus Caprum: Aristoteles uerò & Plinius Caprum in Acheloo amne reperiri testantur: Strabo & Athenæus Χοῖρον inter Niliacos pisces connumerãt. Hucusq; Saluianus. Ego Plinij Porcum aculeis uenenatis Galeum centrinen esse potiùs suspicor: qui & uulgò hodie Italis Porcus dicitur, & eius aculeos ueneno non carere Oppianus cecinit. Nili etiam Χοῖρος, id est Porcus, alius fortè fuerit: ego Percæ similem piscem minorem & rotundum, capite aculeato, unde à Lucijs non deuoratur, & Porcellio apud inferiores Germanos uocatur, Nili Porcum esse conijcio. sed hic an in Nilo reperiatur, non constat mihi: ut neq; Saluiano, an Caper eius usquam in ullo flumine. ¶ Vide mox in Capro Rondeletij.

Plinij Porcus.

ITAL. GALL. A nostris (circa Monspelium) & Siculis Porco dicitur, Rondeletius. Romæ Pesce balestra, Saluianus: propter causam suprà expositam.

GERM. F. Ein Sauwfisch im meer. quanquã etiã Delphini & Phocænæ uulgò Meerschweyn uocantur: sed ij cete sunt, non pisces.

CAPROS, Κάπρος, ab Aristotele dictus piscis, à Gaza Aper conuertitur: à Plinio non rectè Caper. hoc enim Latinis hircum significat, cápros uerò Græcis aprum.

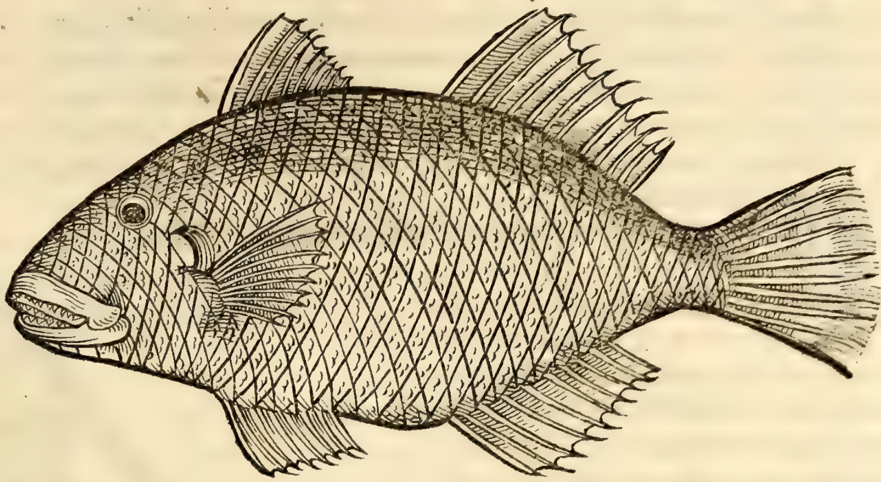


An piscis (inquit Rondeletius) quem hîc exhibeo Aper sit, pro certo nondum habeo: sed cum rarus admodum sit, & notas insignes habeat, studiosos, proposita pictura, ad rem diligentiùs expendendam, inuitare uolui. Τραχύδερμος est κάπρος Athenæo, & noster hic duris asperisq; squamis tegit. Sed noster marinus est, Aristotelis uerò fluuiatilis, nempe in Acheloo amne, idemq; uocalis. Alius est Capriscus dentibus acutis & ualidis, uirus olens, durus. Capros uerò dentibus caret, & ab Archestrato laudatur. Hæc ille. qui etiam rostrum oblongum & obtusum, Suis modo, in eo quem exhibet pisce, haberi scribit: multos firmosq; aculeos in pinnis uentris: à podice etiam tres, breues & acutos. Idem præterea Aprum suum à figura rostri aculeorumq; setas referentium sic appellandum censuit: cum ueterum Aper à uoce & grunnitu hoc nomen tulerit. ¶ Capron aliqui recentiores cũ Caprisco cõfundere uidentur. Aprũ piscẽ (inquit Gillius) uidi Venetijs in foro diui Marci conditum in opificis cuiusdam officina pendere: quem cum Thraci cuipiam ostendissem, Capriscum dixit appellari: cumq; huius pictam effigiem Siculis piscatoribus ostendissem, Porcum esse affirmarunt. Sic ille. Venetijs quidem Porcum appellant Mustelum centrinen, quem aliqui Vulpem ueterum esse putarunt. & Bellonius cum scribit: Piscis quem antehac aliqui pro Apro descripserunt, Vulpes marina est: Gillium notare uidetur. ¶ Equidem Rondeletij Aprum Hyænæ, uel Caprisci (quo cum plurima habet communia) speciem esse coniecerim. ¶ Plura lege supe riùs in Caprisco.

GERMANICE circunscribo: ein seltzamer Sauwfisch im meer/mit gantz rauchen schüppen: vnd mit scharpffen dörnen in den floßfäderen am bauch vnd nach dem weidloch.

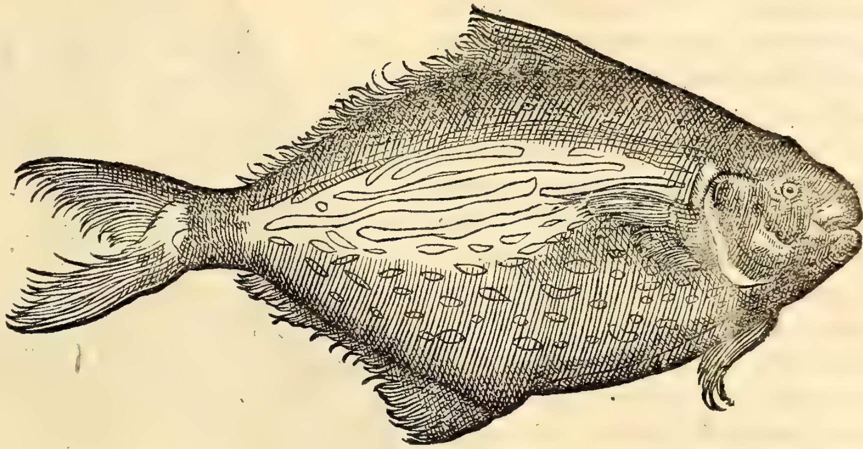
APER

APER à Bellonio exhibitus, à Rondeletij Apro differt, cum aliâs, tum quòd squamas ei negat: dentes albos & humanis æmulos tribuit, &c. Illyrij (inqt) piscium affinitate decepti, piscem istum Chiergner uocant: sed uox ea Sargo debetur. Aper enim Sargi modo corpus tornatum habet. Erit forsan is quem Athenæus Porculum fluuiatilē uocat: quem etiam ex Aristotele uocalem esse tradit, Hæc ille. Plinij quidem Porcus aculeis in dorso noxijs, Galeus centrines (meo iudicio) fuerit. ¶ Lege etiam quæ proximè retrò de Capro Rondeletij scripsimus.



GERM. Ein vnbekannter frömbder fisch/einer Geißbrachsmen gleych.

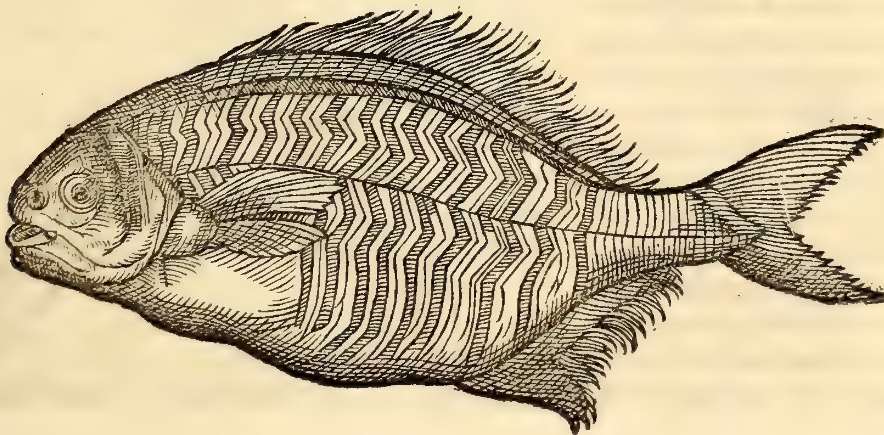
STROMATEVS, Στρωματεύς. Nascitur Salpæ similis piscis in mari Rubro, qui Stromateus appellatur, per cuius totum corpus lineæ seu uirgæ aureæ extenduntur, Athenæus ex Philone. Stromata Gręcis sunt stragula & tapetes elegantiores, uarijs colorum imaginumq́ differentijs spectabiles: unde & pisci nimirū nomē. Plura leges cum sequentibus tribus Eiconibus scripta.



ITAL. Piscis hic si in aliqua maris mediterranei parte reperitur, nec mari Rubro tantùm proprius est, forsan is fuerit qui Romæ Fiatola nuncupatur, eo à Salpa dissidens, quòd lineas aureas breuiores habeat, nec ad caudam usq́ productas; (*atqui Philo requirit in Stromateo ῥάβδους δι' ὅλου τοῦ σώματος πεταμένας, χρυσίζουσας: hoc est, per totum corpus tendentes lineas aureolas: ut etiã in Salpa, cui confertur:*) Rondeletius. Idem piscem alium, de quo proximè agemus, in fine octaui libri cum peregrinis de scribens, Romæ uulgò, similiter ut hunc quoq́, Fiatolam nuncupari scribit: tanquam uterque in Mediterraneo mari iuxta Romam capiatur.

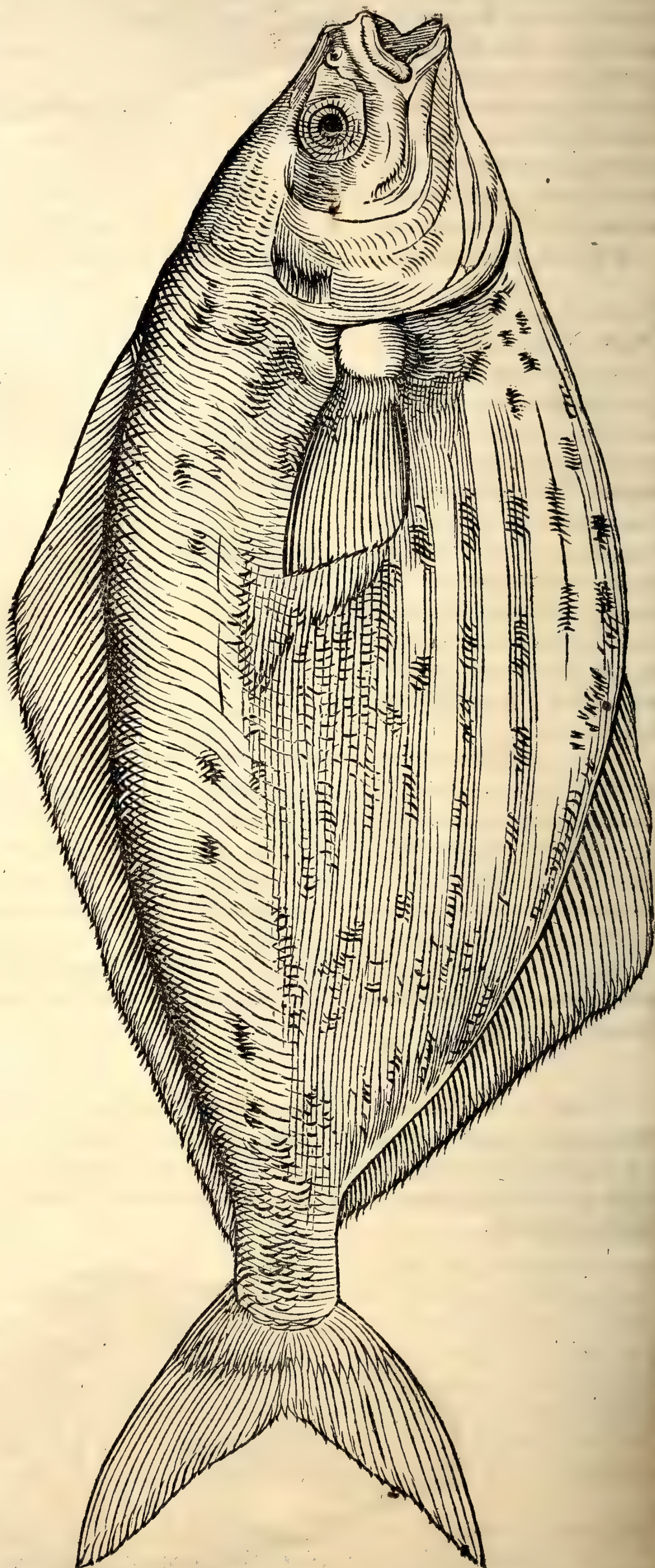
GERMANICE F. Ein Teppicher/oder Teppich fisch: zů Rom bekannt / mit schönen goldfarben streymen durch den leyb wie ein Goldstreymer: gleych als ein Teppich die von farben schön ist.

Fiatolæ (alterius) eiconem à Bellonio exhibitam omisimus: quòd forma & circunscriptione corporis, ac pinnis, cum ea, quam Rondeletius dedit, conueniat. Lineæ tamen seu striæ & maculæ, longè aliæ ac aliter in utriusq́ pictura sunt: ut pisces esse diuersos aliquis existimaret: sicuti etiam ex utriusque descriptione idem non uidetur. Rursus uerò propter formam & pinnas, ut dixi: & quoniam uterque circa Romam frequentem esse, & Fiatolam uocari, scribit, unus uideri potest.



Alia eiusdem piscis effigies, quam à Cor. Sittardo cum alijs piscibus Romæ depictis olim accepi. Hæc cum Belloniana ferè per omnia congruit, nisi quòd rudimenta quædam dentium ostendit, cùm Bellonius omnino edentulam faciat: & lineam mediam rectam à branchijs ad caudam non exprimit, (cuius tamen in descriptione Bellonius non meminit:) nec aliam superiorem Bellonio memoratam, incuruam & squamosam, cum reliquum corpus squamis careat. Addebat (Sittardus) non excedere hanc magnitudinem. erat autem missa ab eo pictura uno alteró ue digito longior, quàm à nobis hic proposita est.

GERM. Ein andere figur des obgenannten fischs.



STROMATEI species altera, uel cognatus ei uideri potest hic piscis. Rondeletius nullũ ei uetus nomẽ posuit. Bellonius Callichthyn appellauit: hoc est, Pulchrum piscem. quod nomen (inquit) nulli pelagio pisci rectius conuenerit, quàm huic: ut qui totus ferè sit argenteus ut Lampuga, ac præterea multis aureis lituris uariegatus. Sed nihil tale de Callichthye suo ueteres prodiderunt. Hæc tantùm ex eorum scriptis obseruauimus: Callichthye piscem Anthiam esse, (ex Athenæo: sed meliores authores distinguunt:) gregarium, cetaceum, dentibus serratis, & è Thunno esca gaudere. Aristoteles & Oppianus, ubi Anthias piscis appareat, nullum animal noxium illic in mari esse tradunt, ideoq; sacrum haberi. Plinius (lib. 9. ca. 47.) ubi de periculo scribit, quod urinãtibus imminet à Canibus marinis: Certissima (inquit) est securitas uidisse planos pisces: quia nunquam sunt, ubi maleficæ bestiæ: qua causa urinantes, sacros appellant eos. Hoc in loco pro planos reposuerim Anthias. Plinium enim ab Aristotele mutuatum, ut alia pleraq;, nõ dubito. Bellonius fortè hinc occasionẽ cepit, ut latos pisces, (qualis est Faber, Fietola, Lampuga,) eosdem Anthias faceret, cõstituto hoc quasi genere ad pisces forma plurimùm differentes. Latos enim pisces, quanquam à planis distinguit, quòd non sua latitudine natẽt sicut plani: uideri tamẽ & ipsos planos ait, si super solo collocẽtur. Sed hanc sententiam eius, nemo (quod sciam) doctorũ approbauit. ¶ Rondeletius cum superiorem piscem libro 5. in Latorum censu descripsisset: hũc in fine octaui inter cyaneos (id est cœruleos) collocat, cũ diuersis forma piscibus Hippuro, Seserino, & Glaucis ipsius, (quos Bellonius etiam Lãpugę nomine Anthijs suis adiungit.) Ego à ueteribus pisces cyaneos tanquam generis nomine appellatos nõ reperio: neque à colore alió ue huiusmodi adiuncto, genus constitui laudo. sic enim sæpe unius speciei pisces,

Callichthys. *Anthias.* *Plani pisces.* *Cyanei.*

pisces, ad genera diuersa trahentur: (Anthiæ Oppiano alij flaui sunt, alij niuei, alij atro sanguine su sci:) & species generis unius proximi, nihil ferè præter colorem aut tale quippiam commune habebunt. Nos igitur neque latos pisces adeò anguste ad tres aut quatuor species infimas cōtrahemus: neque ab accidente genus propriè uocandum statuemus. ¶ Dorsum lateraque in hoc pisce cœrulea sunt, uenter candidus, labra purpurea. ferè rotundus & compressus est, Seserino non ualde absimilis, nisi quòd lineas duas à branchijs ad caudam ductas non habet: sed unicam duntaxat. A dorso autem ad hanc lineam, & ab hac ad uentrem lineæ demissæ sunt, perbellè inflexæ, Rondeletius. ¶ Præter omnium piscium morem, pinnis sub uentre caret, estque prorsus inermis: Cantharo quidem similis, sed eo maior euadit, non tamē æquè crassus. Lineam habet à capite sub uentre ad umbilicum extensam, atque utrinque in ceruice nigram maculam. Squamis undecunque caret: præterquàm in eo lineæ ductu, qui piscis huius latera distinguit, &c. Bellonius.

GRAECI uulgò Gofidaria uocant, ni fallor.

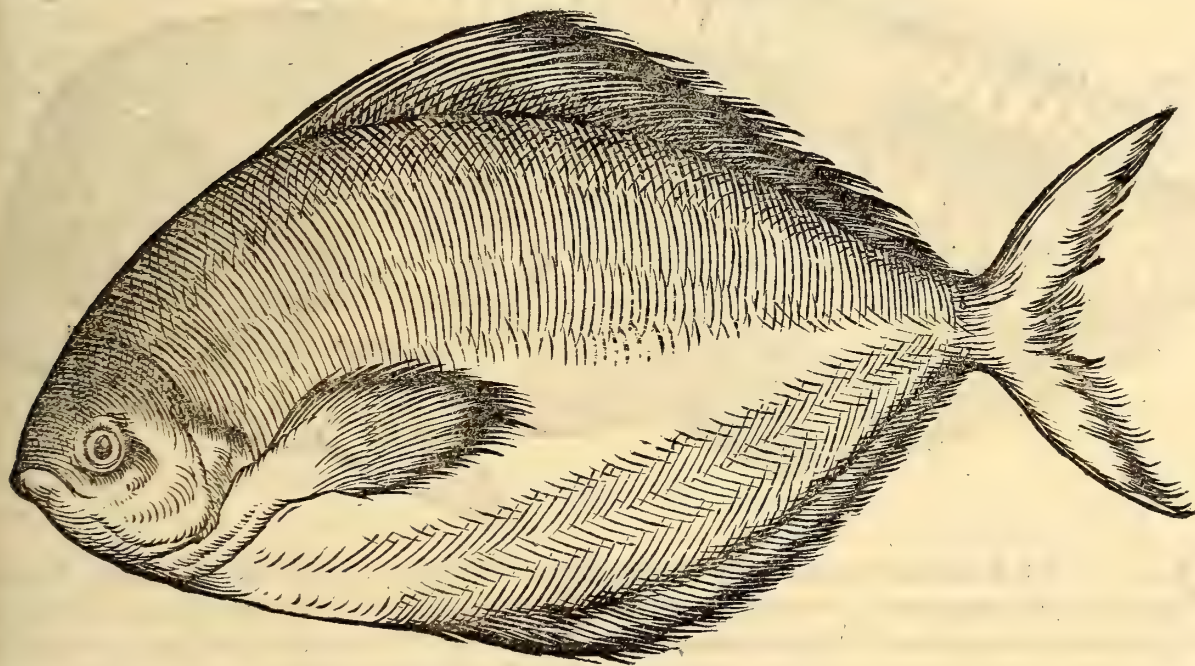
ITAL. Romæ uulgò nuncupatur Fiatola, quemadmodum Stromateus ob similitudinem quandam, Rondeletius. Romæ ac Neapoli Fietola: Tyrrheno familiaris, Adriatico non itē, Bellonius. ¶ De hoc pisce, missa eius icone, doctissimus Sittardus sic ad me scribebat: Fetolo uulgò dicitur, Romanis Lampeca, delicatissimus piscis, (*atqui Bellonius: Nullū, inquit, inter apprime delicatos pisces nomen retinet:*) fertur nasci ex Pulmone marino. Ego ex Pulmone alió ue zoophyto marino piscem nasci, non temere crediderim. Lampecæ uel potiùs Lampugæ nomen, alijs piscibus (quos Glaucos Rondeletius facit) debetur. ¶ Quærendum an hic Venetijs à quibusdam Figo, ab alijs Truellia nominetur. *Pulmò mar.*

HISPAN. A Lusitanis Pampano, ut audio.

GALLICVM nomen non habet, ut neque superior. in nostris litoribus (inquit Rondeletius) nunquam uisus.

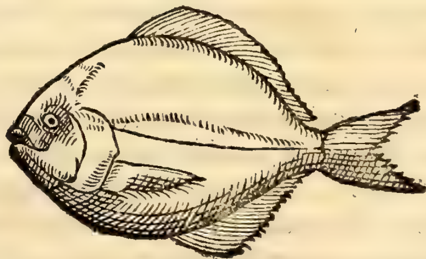
GERM. F. **Ein andere art des Teppichers/zů Rom bekannt vnder einem namen mit dem nächstgemelten.**

Rursus alia eiusdem piscis eicon, Venetijs facta.



Hunc primùm Hepatum esse conijciebam, quoniam à Venetis Figo nominatur: & Italicè iecur quoque Figato: & figura Hepati à Rondeletio posita, ad hanc proximè accedere uidebatur. Color etiam nigricans conueniebat. Postea me admonuit Bellonius, piscem hunc potius esse Callichthyn suum, (seu Stromateum Rondeletij:) quanquam non sint eidem colores & maculæ. idq; animaduerti cùm ex figura eius, tum quòd solus hic piscium pinnis sub uentre careat, nec aliam parte supina habeat, quàm quæ ab ano est. Hepatus squamosus est, &c.

GERMAN. **Nach ein andere figur des selbigen fischs.**



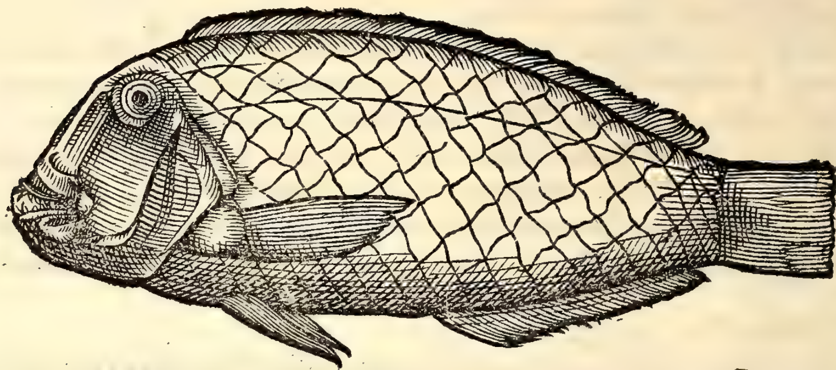
SESERINVS Rondeletij. Σεσερῖνος. Sola (inquit) corporis latitudine à Glaucis discrepat. est enim corpore breuiore quidem, sed latiore, compresso: sine squamis, cute læui, dorso cœruleo, uentre argenteo. Lineas duas à branchijs ad caudam ductas habet, superiorem curuam, inferiorem rectam. ob quam notam in isto pisce manifestissimam, in eam adducor sententiam, ut existimem Seserinum esse, cuius ex Aristotele περὶ ζώων meminit Athenæus, his uerbis: Duas uir

gas siue lineas habent alij pisces, ut Seserinus: alij plures & aureas, ut Salpa. ¶ Idem Rondeletius in Orthragorisco pisce recitatis Aeliani de Luna pisce uerbis, descriptionem eius Seserino conuenire coniectat. ¶ Illum cuius eiconem damus, Rondeletius inter pisces Cœruleos ponit: & in eodem genere Stromateo non ualde absimilem facit.

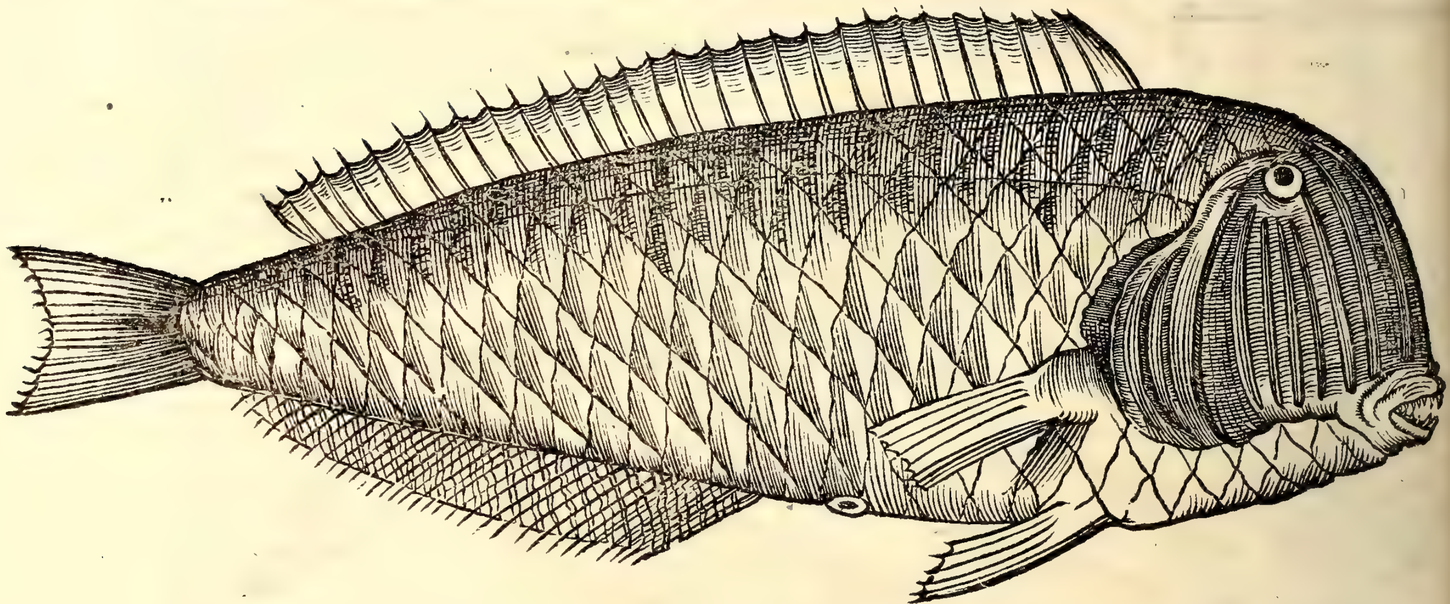
GALL. Circa Monspelium Tronchou, Rondeletius.

GERMANICE circumloquemur: **Ein besunderer breiter meerfisch / on schüppen: mit zweyen strichen von den orwangen gägen dem hinderen teil.**

Nouacula Rondelelij.



Eiusdem alia icon, qualis Romæ olim depicta est, à Cor. Sittardo nobis communicata.



NOVACVLA Rondeletij, (inter latos planosq; ambigit, ut mox in Fabro dicetur.) Sequor in hoc pisce (inquit) uulgarem appellationem, quam ex Latina sumptam arbitror. dicitur enim Rason: quę uox nobis & Hispanis nouaculam significat: à Plinio uerò, qui solus ex ueteribus piscis huius meminit, Nouacula piscis. Eius uerba sunt: Nouacula pisce quæ tacta sunt, ferrum olent. nam in uulgaribus codicibus perperam locus hic legitur, eo quo citaui modo restituendus. Et meritò quidem Nouacula dicitur. est enim dorso cultellato, (*atqui Plinius à ferri odore Nouaculam dictam insinuat,*) quo maiorem nouaculam aptè repræsentat. piscis est marinus, palmi longitudine, tres digitos latus, unum spissus. capite Pagrum quodammodo refert, posteriore corporis parte Buglossum. Ore est paruo: dentibus acutis, magnis & recuruis. Oculis est paruis, à quibus descendunt ad os lineæ obliquæ, purpureæ & cœruleæ. Squamis tegitur magnis, rubescentibus: (unde aliqui pro Erythrino perperam hunc piscem acceperunt.) Piscis est Rhodo frequens, & in Melita insula, ex quo post Rhodum à Turcis expugnatam illuc migrarunt milites qui Rhodij appellantur. Capitur & in Maiorica Minoricaq; insulis. Carne est tenera, & delicatissima, ac in illis insulis, quas modò nominaui, summo est in precio. Sic ille. ¶ Eundem piscem postea Cor. Sittardus medicus Romæ depictum ad me misit, Pauonis nomine. sed nomen hoc alijs quoq; diuersis piscibus attribuitur. Varietas & elegantia colorum Stromatei nomine dignum hunc piscem faceret: sed alius est Athenæi ex Philone Στρωματεὺς in mari rubro, ῥάβδους ἔχων δι' ὅλου τοῦ σώματος πεπυκνωμένας χρυσιζούσας. Aconias pisces quosdam Numenius apud Athenæum nominat duntaxat. acóne autem Græcis cotem significat, ad quam Nouaculæ exacui solent. Tonsicula ex Orimis celebratur nomine tenus à Casiodoro, non describitur. ¶ Saluianus nullum adhuc Græcum aut Latinum nomen

Pauo.

Stromateus.

Aconias.

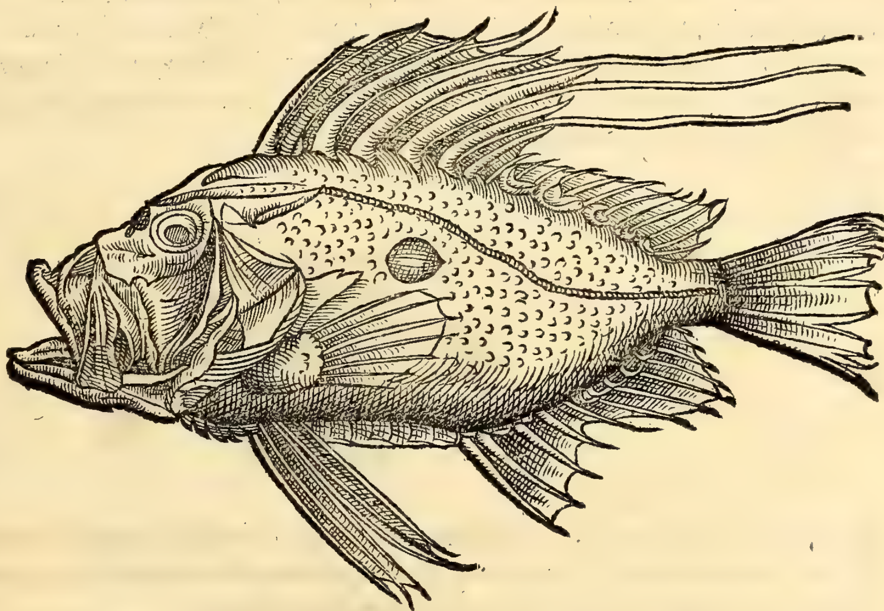
Tonsicula.

men huius piscis inuenisse se profitetur. Peculiarem (inquit) adeò figuram habet hic piscis, ut nulli alij piscium similis uideatur, ab omnibusq; internosci facilè posit. Capite enim permagno est, ualde tamen (non secus quàm corpore toto) compresso, & omni prorsus rostro carente. Latiusculus ualde est, Fabri instar compressus. Squamis magnis tegitur: & uarijs atq; pulcherrimis coloribus egregiè depingitur. Palmi mensuram excedere non solet. Soliuagus, infirmus & imbellis, carniuorus tamen. In Romano foro piscatorio uix deni aut duodeni quotannis conspiciuntur. In Rhodio, Siculo & Hispano mari frequentior gignitur. Carnem habet teneram atq; friabilem: boni succi & concoctu facilem. Vnde in Saxatilium penuria ipsis substitui potest. Gustui suauissimus est, & in maxima habetur existimatione. Incola est litorum, maximè quę saxis abundant. Nullis ferè alijs spinis, præter eas quæ dorsi spinam constituunt, interciditur.

ITAL. Romæ pesce Pettine uocatur, *(fortè quasi Pecten, propter parallelas capitis lineas,)* & in plerisq; alijs locis Rason, Saluianus.

GALL. Rason: quæ uox nobis & HISPANIS nouaculam significat, Rondeletius. Causa nominis exposita est suprà.

GERMAN. **Ein seltzamer fisch/wirt im meer vmb die inseln Sicilia vnd Malta gefunden: mit mancherley schönen farben gezieret. Die Frantzosen vnnd andere völcker am meer vor Africa über in Europa/nennen jn ein Schärsack/rc.**



Χαλκεύς.

FABER. Græcis Ζεὺς, id est Iupiter: uel Χαλκεύς, id est, Faber ferrarius. alius omnino piscis est Chalcis. Ζεὺς nomen fortè ex posteriore nominis Χαλκεὺς sylla ba factum fuerit. Putauerunt aliqui Fabrum dictum à similitudine fabri ferrarij qui fuliginosus est: (qui etiam cum Coracino hunc piscem confuderunt:) macula quidem insignis est nigra. ¶ Multæ in eo partes nigricant: ut à colore forsan Fabri nomen inditũ ei aliquis conijciat: quanquam simul & hunc & Coracinum nominans Oppianus: non utrunq;, sed Coracinum tantùm à nigro colore denominatum ait, Saluianus. Dalmatæ etiam hodie Fabrum uocant: qui cũ ex eis percunctarer (inquit Gillius) cur sic nominarent, mihi pulchrè responderunt, se ideo ita nuncupare, quòd omnia instrumenta fabrilia in ipso reperiantur: quod quidem ipsum statim uerum esse periclitatus sum. ¶ Non est hic Cyttus Athenæi, ut quidam suspicati sunt, quoniam à Romanis Citula nominetur. ab Athenæo quidem Cyttus nominatur tantùm, inter pisces, tanquam Dionysio sacer. Neq; Acanthias, ut propter spinas dorsi aliqui putarunt: is enim Mustelorum generis est. Neq; Orthragoriscus, uel Porcus marinus, quanuis dum capitur, grunnit. ¶ Dubitaui aliquando (inquit Rondeletius) in quam piscium classem piscem hunc referrem. neque enim inter squamosos, neque inter cartilagineos, neque inter beluas collocari potest. neque inter ψηττοειδεῖς recensendus: quippe qui una parte candidus, altera nigricans non sit, sed corpore concolore, dempta unica macula. A planis uerò oculorum situ differt. At cum exigua sit hæc differentia, corporeque plano sit, & figurâ Rhombo capite tenus quodammodo simili, non ineptè planis piscibus adnumerari posse uidetur. Sic ille. Bellonius latis piscibus adnumerat, contracta latorum appellatione ad paucos, Fiatolam, Lampugam, &c. ut paulò antè in Stromateo altero diximus. Nos latis simpliciter piscibus adnumerare uoluimus: quoniam à planis & oculorum situ, pinnisq; plurimùm differt: & non ut illi sua latitudine in aqua natat: Natura quidem, ut plerunque solet inter duo genera, quædam ita ambigua producere, ut ad utrum referas, dubites: sic Fabrum etiam & Nouaculam inter Latos planosq; ἐπαμφοτερίζοντας nobis genuit. refert enim Nouacula posteriori parte Buglossum: & latiuscula ualde est, Fabri instar compressa, Saluiano teste.

Cyttus. *Acanthias.* *Porcus mar.* *Piscem hunc inter planos & latos ambigere.*

GRAECI hodie Christopsarum (nomine composito à Christus & opsarium, quod piscem significat) appellant: aiuntq; Christophorum, dum Christum humeris gestans mare traijceret, piscem hunc apprehendisse, & impressa digitorum uestigia reliquisse. ¶ Hodie forsan ideo Christopsaron nominant, quia olim Ζεὺς, id est, Iupiter nominaretur, Gillius.

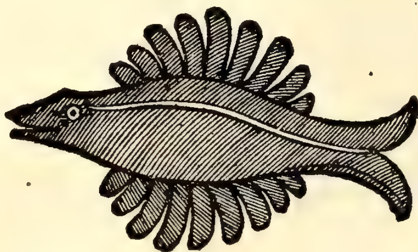
ITALICE. Romæ Citula uel Cetola uocatur: hoc quidem nomen ceu diminutiuum à Ζεὺς fortaſsis factum fuerit. à Gillio Situla ſcribitur. Item Piſcis S. Petri, Peſce ſan Pietro. ferunt enim hunc piſcem fuiſſe, quem iubente Chriſto diuus Petrus, ut in eius ore numiſma pro tributo reperiret: unde digitorum impreſſorum ueſtigia in medio corpore relicta fuerint. (Sed Orphum etiam Græci multi hodie Petropſaro, id eſt piſcem S. Petri nominant.) Genuenſes ab orbiculari eius forma Rotulum nominant: Dalmatæ Fabrum. ¶ Ligures Zaphirum appellant, Iouius: alibi tamen Scarum, Zaphirum uulgò nominari inſinuat.

HISPANI, ut & Galli Narbonenſes, Gal, id eſt Gallum uocant. cauſam leges mox in Gallicis nomenclaturis.

GALL. A Maſsilienſibus Trueie uocatur: ſiue ab inſigni uoracitate, ut Bellonius putauit: ſiue ab aculeis dorſi ſetarum inſtar erectis: unde & Hyſtricis ſimilitudinem Iouius ei aſsignat: ſiue potiùs, quia dum capitur ſuum more grunnit, quod Rondeletio placet. In Lerino inſula & Antipoli Rode uocatur, id eſt, Rota: quia rotæ modo rotundus ferè ſit, & in medio corpore maculam nigram habeat ueluti centrum. alia quidem Rota eſt Plinij inter beluas. Galli (ad Oceanum) Doree uel Dorade uocant, ab aureo laterum colore, quaſi Auratam: nam antiquorum Auratam ignorant. In Prouincia Gal, ſicut & Hiſpani: id eſt Gallum: ut & Santones & Baionenſes Iau, id eſt, Gallum, à dorſi pinnis ſurrectis, ueluti Gallorum gallinaceorum criſtis: uel (ut Bellonius conijcit) ab aureo atq; micante colore, quem habet cum adulti Galli ruſtici maioribus plumis communem appellauerunt un Iau, uel un Cocq. *Rota.*

GERMANICE nominemus licet S. Peters fiſch, ut & Romani appellant. (Gallum enim & Porcos marinos uocare non libet: quòd hæc nomina alijs quoque piſcibus attribuantur.) uel ein Meerſchmid, hoc eſt, Fabrum mar. uel ein Rad, id eſt, Rotam.

ANGLI piſcem quendam Doree uocant, alij Dare uel Dorry pronunciant: qui alius uidetur quàm Doree Gallorum, hoc eſt, Faber. Praſino enim non diſsimilem eſſe aiunt, latiorem, colore Tincæ, in cibo lautiſsimum.



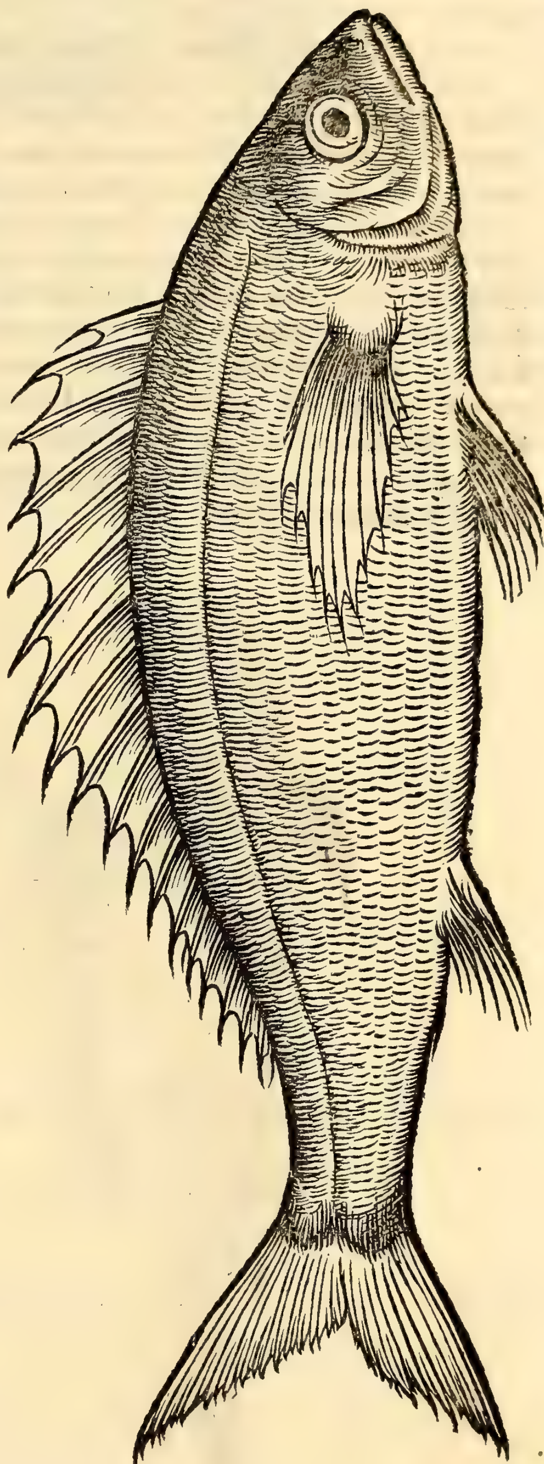
ICON hæc neſcio cuius piſcis reperitur in Tabula Oceani Septentrionalis ab Olao Magno edita: qui nihil aliud de ea refert, quàm piſcem eſſe duodecim pedum. Mihi quidem huiuſmodi pinnarum in eo poſitus, minimè uerisimilis uidetur.

GERMAN. Ein vnbekannter Meerfiſch/ in der Tafel des mittnächtiſchē hohen meers/ von dem Olao Magno beſchꝛiben: ſol zwölff ſchůch lang ſeyn.

ORDO

ORDO V. DE PISCIBVS SIMPLICITER DICTIS: QVI FERME ROTVNDI, (MINVS TAMEN QVAM LYRIFORMES,) NON compreſsi ſunt: alij ſquamoſi, alij læues.

Mænæ hæc imago Venetijs facta eſt. macula in medio latere talis eſſe debet, qualis in Smaride mox ſequente cernitur: & pinna à podice longior quàm ſit.





MAENA, Μαινίς. Gaza nõ rectè Halecem cõuertit, & Mænidion Haleculã. (Alex Plinio nõ piſcis, ſed gari uitiũ eſt, gen. fœ. ſine aſpiratione: etſi in Geoponicis ἄλιξ legit. Halec uel Alec gen. neut. Horatius & Plautus dixerunt: liquamen ex inteſtinis piſcium interpretantur. Halecula diminutiuum ſemper pro piſciculo capitur, uili nimirum quouis, [Columella riuales haleculas dixit:] quem etiam halecularium Hermolaus appellat: Græcè anthracidem, id eſt prunarium uel carbonarium: quicunque ſcilicet in pruna & craticula commodè coqui poteſt.) Mænarum ſpecies aliæ in utroque latere nigram maculam orbiculatam habent, quæ ſimpliciter Mænæ dicuntur. aliæ, Leucomænides, uel Smarides. aliæ, Boopes. ¶ Euenit ut cum fœtu impleri Mæna fœmina incipit, maris color in nigriorem, pluriſque uarietatis mutetur, & caro deterrima cibo efficiatur: uocantur à nonnullis per id tempus Τράγοι, (id eſt Hirci,) Ariſtoteles. De alio Athenæi Hirco, dictum eſt in Gobione nigro Rondeletij.

Alex. Halec. Halecula. Mænarum ſpecies. Hirci.

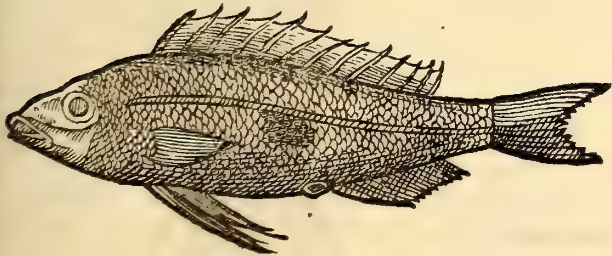
ITAL. A Liguribus ac Romanis Menola uocatur: ab ijs qui Adriaticum ſinum incolunt Sclaua, uel Menola Sclaua: uel, ut ipſi proferunt, Schiaua.

GALL. A Maſsilienſibus Mendole, (aliàs Medola,) ab aliquibus Cagarel, quòd aluũ cieat. à noſtris in Gallia Narbonenſi Iuſcle, Rondeletius.

GERMANICVM nomen non habeo. Bellonius, Rarò (inquit) in Oceano capiuntur, quod ſciam. Scheyſſerling uocari poteſt, interpretatione Gallici nominis Cagarel.

Mænulam Italorũ à Germanis inferioribus Houtinck uocari, olim accepi: ſed certi adhuc nihil habeo. Rondeletius Oxyrhynchum ſuum, qui Antuerpiæ crebrò cernatur, Hautin illic uocari ſcribit: aliqui Acum Ariſtotelis ſic nominant.

Bellonij icon ſquamas omittit: ſex autem ſeptém ue lineas à capite caudam uerſus exprimit.



SMARIS & Græcis (Σμαρίς) & Latinis dicitur. Gaza Cerrum Latinè uertit, (ob id fortaſſe quòd Neapoli Smarides uulgò dicuntur Cerres, Maſsiliæ Gerres:) mirum cur non potiùs Plinij & Cerrus.

Gerres. *Leucomænis.* *Garus.* Martialis appellatione usus, qui Gerres dixerunt. Est autem Smaris ea Mænæ species, quæ Leucomænis etiam à Græcis dicitur, id est, Mæna alba, quia semper alba remanet, cùm Mæna prior colorem mutet. Eundem piscem Garum esse, nominis affinitas facit, ut suspicer, cum pro Garo Cerrus dicatur: & à Plinio & Martiali multitudinis numero Gerres, & Antipoli hodie Garon. præterea ex hoc pisciculo optimum fieri garum experientia docet. ex Garo uerò pisce optimum fieri garum testis est Plinius, Rondeletius. Leucomænides aliqui Boaces nominãt, Athenæus. Smarides uocantur etiam Marides Athenæo.

Smaridem, Bocam & Mænam cognatos pisces, sic distingues. Boca lituris caret, quibus Smaris prædita est. Smaris quoq; asperiores fert squamas: lineasq; rectas, serie quadam in lateribus dispositas, quales & in Mæna cernimus: sed Mæna nullo seruato ordine confusas, Bellonius.

GRAECI hodieq; Marides aut Smarides appellant.

ITAL. Neapoli, Cerres. Venetijs, Giroli, Gerruli, alijs etiam Giri, Zerli, Romæ Spigaro: ubi & Rotonetum aliqui uocant, quod nomen Boopi debetur. Siculi etiamnum Smaridas uocant.

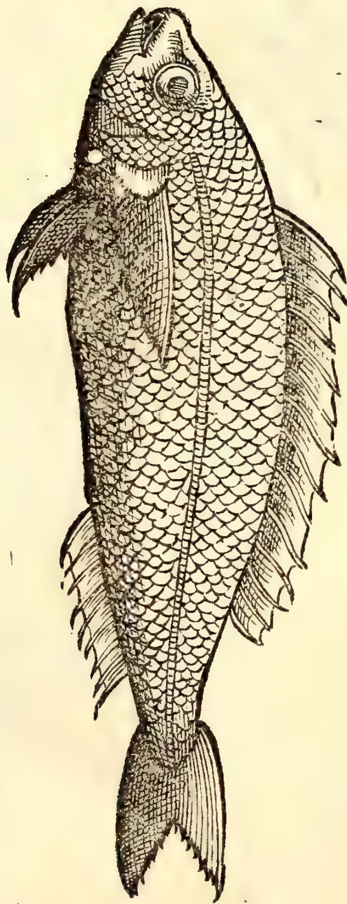
Bôcis alia effigies Venetijs expressa.



HISPANICE Picarel. Vide mox in Gallicis.

GALL. Massiliæ, Gerres uel Giarets. In Gallia Narbonensi, ut & in Hispania, Picarel: ob id fortasse quòd salitus hic piscis & fumo exiccatus, linguam acrimonia quadam pungit & mordet, Rondeletius.

GERM. F. Ein wysser Scheysserling. uel imitatione Hispanis & in Prouincia usitati nominis Picarel, ein Bitzling. Bitzelen enim nostris de sapore pungente & mordente linguam in usu est. Mænulam Italorum à Germanis inferiorib. Houtinck uocari olim accepi. quod si uerum est, Smaridem seu Leucomænidem interpretabimur ein wysser Houtinck: Et Boopis species duas aut tres, geschlächte des Houtinckes / oder des nächstgemelten fisches.



BOOPS, Box, Boax. Βόωψ, Βὼξ, Βόαξ.

Hic piscis litoralis est, ex Mænarum genere: in Gallia nostra Narbonensi, Italia, Hispania, & re & nomine notissimus. A Plinio Box dicitur, uel (ut alij legunt) Boca. Gaza Vocam conuertit, Rondeletius.

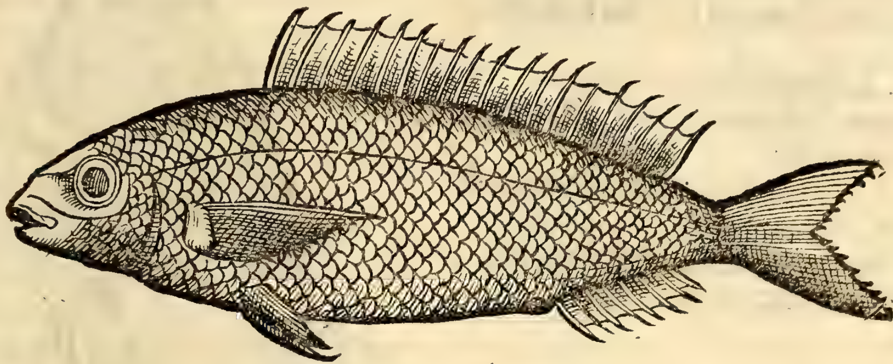
GRAECI hodieq; Boopa nominant.

ITAL.

ITAL. Venetijs Booba. in reliqua Italia, Liguria, Gallia Narbonensi, Hispania, Bogue uel Boga nominatur. Romæ etiam Boga uel Rotoneto, quòd corpore sit rotundiore.

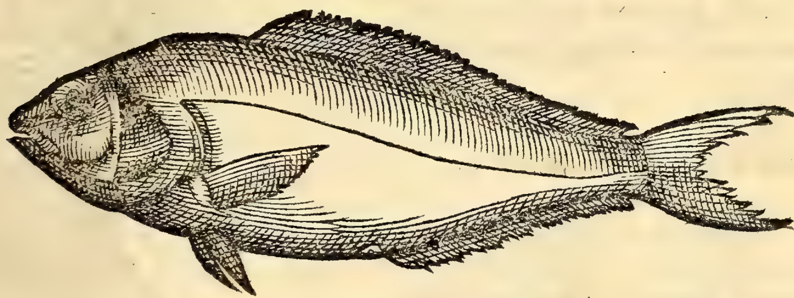
GALL. Bogue, ut in Italicis nominibus dictum est. Sunt qui cum Leucomænide (quæ potiùs Smaris est) confundant.

GERM. Ein geschlecht des Houtincks. Lege superiùs in Smaride.



BOOPIS secũda species Rõdeletio. Ex ueteribus solus Oppianus Boopis species duas facit. Piscem hunc (inquit Rondeletius) in multis superiori similem, Bogue rauel appellant. quid uerò istud rauel significet, non potui omnino assequi: nisi quòd peritiores piscatores sic dictum esse putant, quia capiatur & uendatur cum piscibus, uulgò rauallè appellatis, id est, minutis, quiq; simul elixantur & apponuntur, nec propter paruitatem seliguntur, Rondeletius. Haud scio an idem sit, (uidetur autem esse,) pisciculus litoralis, qui à Bellonio Bogue reneau nominatur.

GERM. Ein ander geschlächt des Houtincks / ein rotlachter Houtinck. Lege superiùs in Smaride.



BOOPIS tertia species Rondeletio.

Rarus est hic piscis (inquit) cuius nomen neque à piscatoribus nostris, neque ab alijs potui unquam extorquere propter raritatem.

GERM. Das dritt geschlächt des Houtincks. Vide suprà in Smaride.

SALPA, Σάλπη. Græcum Salpæ nomen Latini retinuerunt: & hodie plerique Europæ populi retinent. Hunc piscem alio nomine Bouem (Βοῦν) appellãt, ut est apud Hesychium. sed nos alium dabimus magis propriè Bouem dictum in planorum cartilagineorum genere. ——— Σάλπαι τ' ἰσομήκεϊς ἰχθῦς, Ἅς τε Βόας πόρκηες ἁλίζωνοι καλέουσιν; Οὕνεκα γαστέρι φῦκος ἀεὶ ἀλέγουσιν ὀδοῦσιν, Antiphanes. hoc est: Et Salpæ, quas Halizonorũ piscatores nominãt Boues, ab eo quòd dentibus semper algẽ suis uentribus molant. Cognominãtur aũt fortè ἰσομήκεις, quòd in nullo alio pisciũ genere, æquè atque in Salpis, eadem ferè semper seruari magnitudo uideatur. ad summum quidẽ bilibres fiunt, aut semper ad librã auctæ apparent, Saluian. Pro πόρκηες, lego πορκῆες, id est, piscatores retiarij. nam πόρκος genus retis est. Halizoni populi sunt Asiæ minoris. Pro ἀλέγουσι, quod est, curant, malim ἀλέουσιν, id est, molunt. Est autem Σάλπη apud authores semper fœminini generis. Archippus per iocum masculino genere protulit, tanquam de uiro tibicine, propter allusionem uocabulorum. ---- κῆρυξ μὲν ἦν Βόαξ, Σάλπιγξ δ' ἐσάλπιγξε. ¶ Chrisopleurus, piscis dictus Salpa, Syluaticus: scribendum autem Chrysopleurus, ab aureo per latera colore. Bos.

Salpæ similis est piscis in mari Rubro, Stromateus nomine, Athenæus.

GRAECI etiamnunc nomen antiquum usurpant.

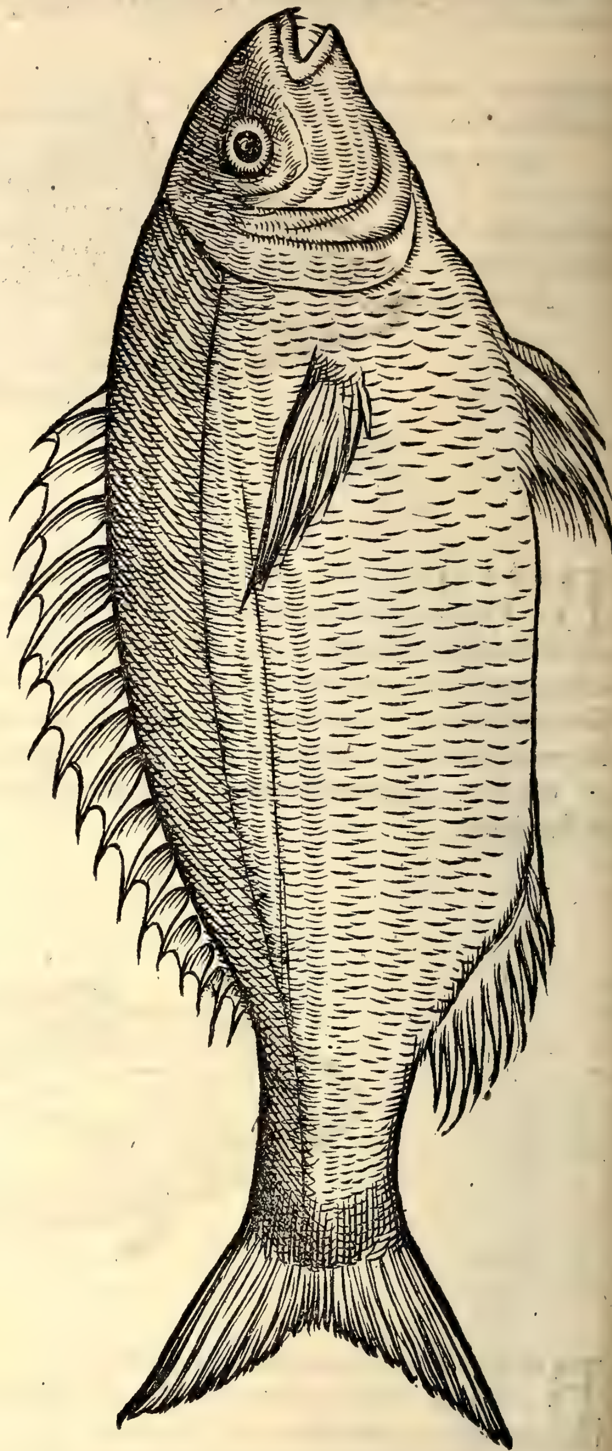
ITAL. Romæ & apud alias plerasq; gentes (quæ Græcæ aut Latinæ linguæ uestigia retinent) nomē seruat, Gillius & Saluianus. Veneti Salpam proferunt, Romani ferè Sarbam: alicubi Salpono.

HISPAN. Lusitani Salema uocitant.

GALLI etiam Salpa nominant, Massilienses Sopi, Bellonio teste.

GERMANICVM fingo, ein Goldstreymer, à strijs seu lineis aureis: uel circunloquor, ein art der Meerbersichen mit etlichen gälbē strichen durch die seyten/vom kopff gägē dem hinderen teil.

Effigies hæc Salpæ Venetijs efficta est, ei quā Rondeletius dedit, satis similis: nisi quòd uirgas à capite ad caudam tendentes nō exprimit: quæ à pictore colores inducente addi possunt.



SALPA minor est, ætate tantùm differens: uel potiùs species ei similis, qui in Gallia Narbonensi Vergadelle uocatur piscis, hoc est Virgatus, à uirgis siue lineis parallelis, quibus distinguitur, omnino similiter ut Salpa: qua cū etiam partibus internis, saporis insuauitate, carnis mollitie, & uictus ratione conuenit. Rursus autem ab ea differt figura: est enim tenuior, breuior, rotundior, Sparis uel Auratis quàm Salpis similior. ad Salpæ magnitudinem nunquam accrescit. reperitur in stagnis marinis tantùm: Salpa uerò tum in mari tum in stagnis. quamobrem, ut diximus, specie potiùs quàm ætate differt, contra Rondeletij sententiam: qui piscē hunc in Salpa descripsit, eiconem uerò eius nullam dedit. ¶ Germanicè nominari poterit ein Streymbrachsme.

DE MVGILIBVS IN GENERE.

MVGIL dicitur Ouidio, Plinio: Mugilis, Iuuenali, Horatio, Gazæ, sicut as & assis. Mugil dictus est, quòd sit multùm agilis, Isidorus.

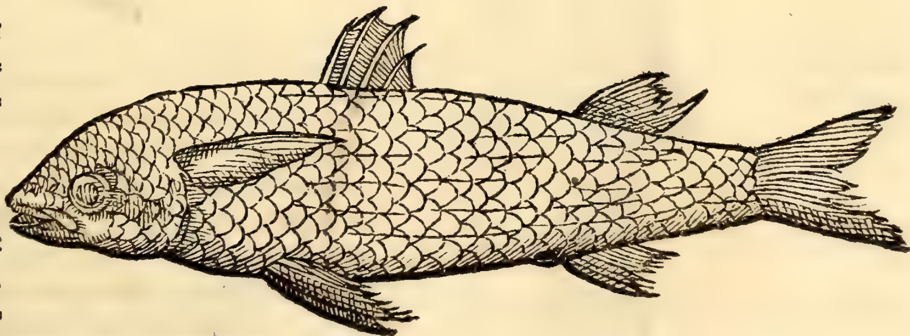
MVGILES frequentissimi (inquit Rondeletius) & uulgò notissimi sunt pisces: sed in eorū generibus distinguendis difficultas est. Sunt enim qui Cephalum (Κέφαλον) genus Mugilum omnium siue marinorum, siue fluuiatilium constituunt, ut Galenus. alij Leuciscum, Λευκίσκον, ut Hicesius. Galenus quidem Leuciscum, fluuiatilem tantùm Mugilem facit. Aristoteli Cephalus species est, quæ cum alijs (Chelone, Sargino, & Myxone) Κεστρέως nomine continetur. ¶ Dorion Κεστρέας marinos & fluuiatiles facit: & rursus marinorum species duas Κέφαλον & Νῆστιν, nimis concisè. Hicesius species Leuciscorum quatuor nominat: Cephalum, in cibo optimum: deinde Cestreum: tertiò Myxinum: postremò Chelonē, (qui & Bacchus dicatur: Rondeletius tamen Bacchum, potiùs Myxonem esse putat:) ex quibus tres etiam Aristoteles nominat: quartum uerò non Cestreum, ut Hicesius, sed Sarginum, Σαργῖνον: (aliqui Sargonem Latinè uertunt. Sargus alicubi pro Sargino perperam legitur apud Aristotelem.) Ego Chelonem non Mugilis speciem proximam fecerim, sed Cephali. Docet enim Aristoteles Cephalorum speciem unam litoralem esse, quam Chelōna nominat: alteram translitoranam, quā adiectiuo nomine περαίαν cognominat, & muco suo nutriri dicit, eoq; semper ieiunum esse. unde quoniam, cùm quatuor Mugilum species faceret, Chelonem nominauit, Peræam omisit, uel Cephalum simpliciter dictum, uel Sarginum pro Peræa eum nominasse probabile est. Rondeletius Cephalum Peræam, eundem Cestreo (Hicesij) Nestidi, id est, Ieiuno, & Sargino facit. Quòd si quis

Cephalus. *Leuciscus.* *Cestreus.* *Νῆστις.* *Peræas.*

quis(inquit Rondeletius)Peræam cum Myxino(quoq;)eundem eſſe uelit,non repugno, præſertim cum dicat Ariſtoteles muco(myxa)tantùm ſuo ueſci. Sic ille. Hiceſius Myxinum tum à Chelone,tum à Cephalo diuerſum facit: & Rondeletius quoq; in ſequentibus diſtinguit, quanuis dubie. Ieiuni quidem epitheton (& prouerbium κεςρεὺς νηστεύει) Rondeletius Mugilibus omnibus conuenire poſſe fatetur,cùm omnes carne abſtineant, imprimis tamen Cephalo translitorano cōgruere id uidetur,qui ſuo tantùm muco uictitat,cæteri enim algis & limo ueſcuntur: ut hic prę cęteris ſicut eſt,ita etiam dicatur νῆστις. Ariſtoteles cum Mugiles aliquot locis recenſet, tribus,ſcilicet Myxoni,Cheloni,Cephalo,Sarginum Ieiuni loco annumeraſſe uideri poteſt, Ceſtreo pro genere poſito:quibus in locis mendoſè Σάργ⊙ pro Σαργῖν⊙ in uulgaribus noſtris codicibus legitur. Omnes autem hæ Mugilum quatuor ſpecies in mari marinisq; ſtagnis naſcuntur. Sunt & fluuiatilium non pauciores differentiæ,Rondeletius. ¶ Mugilum in fluuijs alij è mari ſubeunt: alij in eis geniti paruis & numeroſis ſpinis abundant,Galeno teſte. ¶ Vocantur & πλωτὰ à nonnullis. ſed Oppiano piſces omnes πλωτὰ ἁλὸς dicuntur. ¶ Ariſtophanis Scholiaſtes Ceſtreum cum Cephalo confundit. Ceſtreas apud Ariſtophanem Murænas aliqui interpretantur. Ceſtram Dorion & Pollux eandem eſſe cum Sphyræna uoluerunt. ¶ Inter Mugilum ſpecies legimus etiam Σφηνέα, à figura cunei dictum,quadratum & λαγαρὸν,id eſt,gracilem uel uacuum. & Δακτυλέα uel Διδακτυλαῖον,à magnitudine. ¶ Ariſtotelis Hiſtoriæ 8.2.uerba: Τρέφεται δὲ πᾶς κεςρεὺς φύκει καὶ ἄμμῳ. ἔστι μὲν ὁ κέφαλος,ὅν καλοῦσί τινὲς χελῶνα, πρόσγει⊙:ὁ δ' πεgαίας. ὁ βόσκεται δὲ ὁ πεgαίας,ἢ τῇ μύξᾳ τῇ ἑαυτοῦ: διὸ καὶ νῆστις ἐστὶν ἀεί. οἱ δὲ κέφαλοι νέμονται τὴν ἰλύν. διὸ ℭ βαρεῖς καὶ βλεννώδεις εἰσί. Gaza uertit: Veſcit Mugilis unuſquiſq; alga atq; arena. Capito quem aliqui labeonē uocant, litoribus gaudet. alter generis eiuſdem translitoranus eſt: qui non niſi mucore ueſcitur ſuo. quamobrem ſemper ipſe ieiunus eſt. paſcuntur limo omnes (*in Græco non eſt, omnes*) capitones: quo fit ut graues & ſordidi ſint. Rondeletius nō rectè uertit, Capito quem alij Labeonem uocant: ſic enim aliquis duo hæc nomina pro una ſpecie accipere poſſet: cum Ariſtoteles hoc ipſo capite diſertè diſtinguat, ſpecies Ceſtrei quatuor nominans, Chelonem, Sarginum, Myxonem, & Cephalum. Quare ita mecum ſtatuo, Ariſtotelis hanc ſententiam fuiſſe: Cephali tres eſſe ſpecies, unum ſimpliciter cephalum dictum, (quem Hiceſius etiam à Myxino & Chelone ſeparat:) alterum cognomine chelonem: & tertium cognomine peræam uel ieiunum. longius enim hic à litore degit: quare limum & algam non inuenit, & muco ſuo paſci uidetur, unde & Myxinus nimirum idem fuerit. Sunt igitur tres iſtæ ſpecies Cephali, ceu generis proximi: Ceſtrei uerò tanquam remotioris. Reſtat Sarginus, nō iam Cephali, ſed Ceſtrei tantùm ſpecies: & hic aliquando Ceſtrei nomine (ut Hiceſio præſertim) abſolutè uenit: nihil enim quàm κεςρεὺς eſt, non etiam Cephalus. Hanc ſententiam pleraq; & clariora authorum loca confirmant: quòd ſi pauca quædam & dubia, opponi poſſunt: cogitandum ipſos etiam ueteres fortè aliquando non omnia ſatis diſtinctè, ſed quædam ita ut acceperant, tradidiſſe. ¶ Ibidem Ariſtoteles ſcribit: Ceſtreum guloſum & inſatiabilem eſſe: quare uentrem eius diſtendi: & quādo ieiunus fuerit, inertem aut uilem eſſe. (in Græcis abundat negatio, καὶ ὅταν ᾖ μὴ νῆστις, φαῦλος. Aldina editio & Athenæus, negationem non habent.) Et poſſunt hæc quidem omni Ceſtreo conuenire, Myxino uel Ieiuno excepto. is enim ſemper ieiunus eſt. Athenæus libro 7. ex Ariſtotele recitans, quædā non mendoſa, ut Saluianus ſuſpicatur. ſed diſtinctius certiusq; quàm noſtri Ariſtotelis operū codices habeant, exponit. ut, ἔστι δὲ ὁ μὲν τις κέφαλος, ὁ δ' χελὼν, ὁ δὲ φεραῖ⊙, (lego πεgαίας, non πεgαῖ⊙, ut Saluianus:) καὶ τροφῇ χρῆται ὁ μὲν φεραῖ⊙, τῇ ἀπ' αὐτοῦ γινομένῃ μύξᾳ: ὁ δ' χελὼν ἄμμῳ, καὶ ἰλύϊ. ¶ Ceſtreus dictus eſt à figura, nempe à ceſtra, quod teli uel miſsilis genus eſt, Latini uiriculum uocant,) *Verucu-lum alij ſcribunt.*) teli enim modo publica Athenienſium pœna intrabat adulteros, &c.

ITAL. Veneti omne Mugilum genus Cephalos nominant, Gillius. Vulgus circa Venetias profert, Cieualo, Scieuolo, Sebolo. aliqui etiam Tragono.

GERM. Mugil uel Cephalus à noſtris Germanicè appellari poterit ein Meeralet. nam & eū piſcem, quem noſtri uocant Alet, Auſonius Capitonem uocat, Itali Squalum, quaſi Cephalum. Scio Anglos à Gallis mutuatos, Mugilem uocare a Mullet, & Albertum Germanico nomine Harderen: (Flandros Mullenaer:) ſed illud nobis inſolens & ignotæ ſignificationis eſt, hoc originis Latinæ & Gallis uſitatum. Albertus quidem perperam Mullum pro Mugile nominauit. Inter icones Oceani Germanici piſcium, quas à Io. Echtio accepi, Molenaer & Herder nomina non uni ſed diuerſis piſcibus adſcribuntur.



CEPHALVS, Κέφαλος, ſpecies Mugilū, à Theodoro cōuertitur Capito. eſt autē capite magno, craſſo, latoq;. Degit maxime in

Margin notes: Myxinus. Ieiunus. Πλωτά.

marinis stagnis & fluminibus : cubiti magnitudinem aliquando superat. Alius est Capito fluuiatilis Ausonij. ¶ Vide suprà in ijs quæ de Mugilib. in gen. scripsimus.

GRAECVM uulgus Cephalum maiorem, ex quo botargę fiunt, Coclano uocat, Bellonius: minimos uerò, Gillaros.

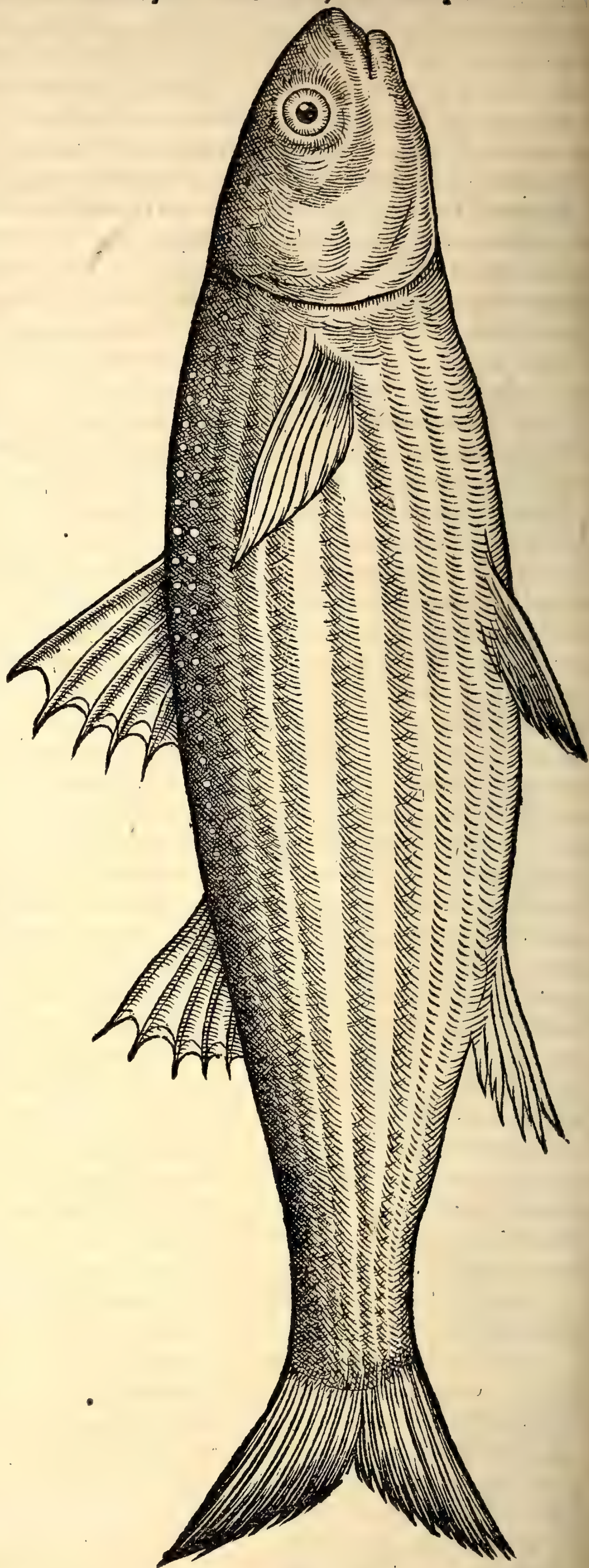
ITAL. Romæ & in tota ferè Italia Gręco nomine Cephalo uocatur, Rondeletius. Venetis Ceuola. Qui ad oras Padi agunt, Cephalos uarijs nominibus pro magnitudine appellant: Canestrellos nempe minimos, quos in canistris ferre solent. Alios quoque Bastardos, medios inter maiores & minores. Alios Letreganos, cæteris paulò latiores, Boseguas alios, mediam magnitudinem inter Letreganum & Miesine sortitos, Bellonius. Priuatim Cephalum grandem, Miesine, quasi Myxinum, uocant Padi accolæ, Idem. Capitones in sinu Adriatico Capitellos uocant, siue Capistellos, Gillius.

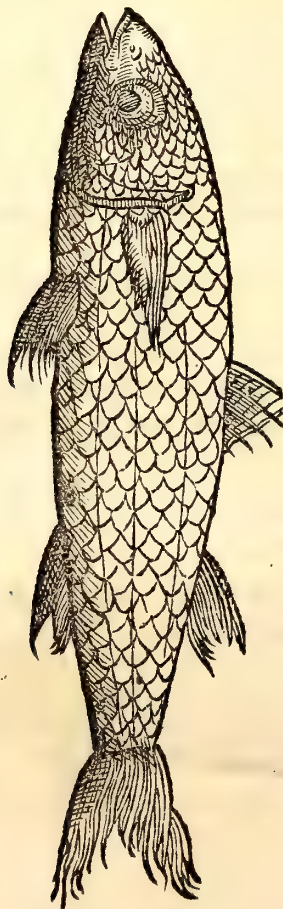
GALL. Circa Monspelium Cabot, quasi Capitatus: à Gallis Mullet, Rondeletius. Bellonius scribit, un Mulet, & Massiliæ un Muge uocari. Cephalum autem grandem, à uulgo Stœchadum Vergado nominari addit, (Rondeletius à piscatoribus se accepisse ait, Samez uulgò dictos Monspelij de Mugilum genere, ipse priuatim Cestreos facit, in eos quos Vergadelles uocant, mutari: ut Capitones in Mugiles.) Massiliæ Calug. Gillius simpliciter Capitones, Massilię Calugos uocari tradit.

ILLYRICE Czypo.

GERMAN. Das erst geschlecht des Meeralets. Vide superiùs cum Mugilibus in genere.

Alia eiusdem eicon, Venetijs olim nobis picta.



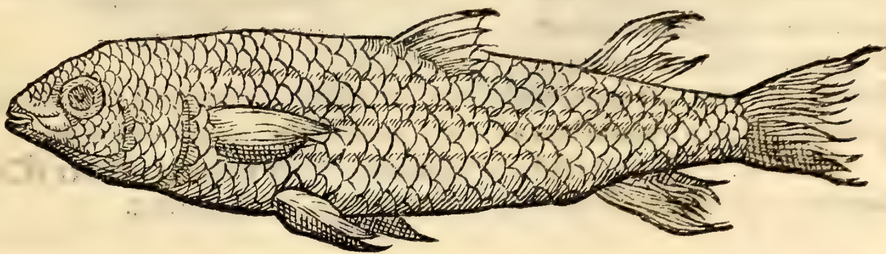


CESTREVS, Κεστρεὺς, Rondeletio, Leuciscorum seu Cephalorum species altera. Aristoteles semper opinor pro generis nomine accipit, Hicesius Leuciscum genus constituit, cui inter alias species Cestreum subijcit. Vide in ijs quę de Mugilibus in genere scripta sunt. ¶ Est hic piscis Cephalo similis omnino, & idem uideretur nisi capite esset minore, & acutiore: lineasq́ à branchijs ad caudam ductas breuiores haberet, Rondeletius.

GALL.

GALL. A nostris Same dictus est. Piscatores hunc piscem cum senuerit in piscem Vergadel le dictum, mutari aiunt, Rondeletius.

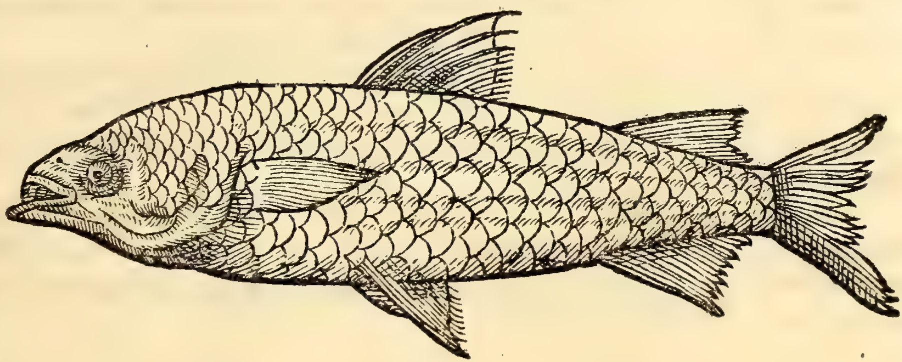
GERM. F. Das ander geschlecht des Meeralets. Vide suprà in Mugile in genere.



MYXON Rondeletij, Mugilum species altera. μύξων (inquit) uel μύξινος appellatur, à myxa, id est muco & pituitoso humore: Cestreo omnino similis, sed magis mucosus: capite minùs acuto. ¶ Est hic Cephali species, qui & peræas & nestis cognominatur. Lege quæ suprà de Mugilibus in genere scripsimus. ¶ Dorion Cephalum tradit differre à Cephalino, qui & Blepsias uocetur: Rondeletius quoniam nulla Blepsiæ uocabuli ratio appareat, (tanquam id necesse sit,) pro Blepsia, Blennum uel Blennodem legendum putat, ut idem sit qui Myxinus: quoniam blenna idem quod myxa significet. Sed longè alius est Blennus marinus. quare Blepsiam si quis mutare uolet (ego quidem non laudo) in Blenniam potiùs quàm Blennum aut Blennodem mutet: nullius equidem piscis nomen in ώδης terminari puto. ¶ Chelônes, Hicesio teste, etiã Bacchi nominantur. Plinio non hi, sed Myxones Bacchi uel Banchi appellãtur. Sed hic in ijs quæ à Græcis mutuatur sæpiuscule errat. maior fides Hicesio, Græco scriptori in Græcis nomenclaturis: ut Chelon alio nomine Bacchus dicatur. quanquam hoc etiam considerandum est diligentiùs. Suspicor enim Bacchi nomen ad Aselli tantùm speciẽ minorem pertinere, quæ Oniscus & Chellares uel Callarias uocatur, ex Athenæi authoritate. (nam hîc etiam Plinius aberrauit, Asellos maiores, Bacchos appellans.) ab Aselli autem nomine Chellares, Hicesius ad Chelonem, uel (ut alicubi scribitur) Chellonem, facilè transierit. Bacchus quidem non Banchus legendum, tum ex uetustis Plinij codicibus, tum ex Græcorum scriptis apparet. Et ut Asinus quadrupes Libero, id est Baccho consecrabatur, ita piscem quoque Asellum minorem, eiusdem nomine appellatum uerisimile est. ¶ μύξος & μύζων pro hoc pisce scribi, non probo. *Bacchus.*

ITAL. GALL. Prouinciales & Ligures Maxon uocant. nostri communi uocabulo Muge, Rondeletius. Mugilum genus etiam hac ætate Græci Myxones appellant: qui Niceam accolũt, Massones nuncupant, Gillius. Saluianus Cephalum simpliciter Senis Mazone dici scribit. ¶ Padi accolæ Cephalos grandes Miesine uocant, uoce ad Myxinum accedente, (fortè quasi μείζονας,) Bellonius. Eustathio μυξῖνος (penanflexum) est parui Mugilis genus.

GERM. F. Das dritt geschlecht des Meeralets. Vide suprà in Mugilibus in genere. Ein Schleymharderen/ein Schleymling.

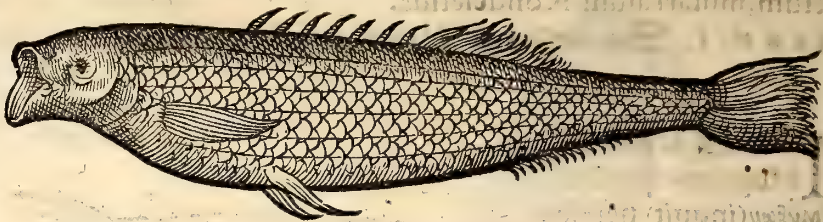


CHELON Rondeletij, Mugilum species quarta. Græcè scribitur χελὼν uel χειλὼν. κελὼν & χελλὼν & χάλλων, uocabula sunt corrupta. Gaza Labeonem uertit. Labrum cauda placentẽ nominauit Plinius inter Ouidianos pisces: sed Melanurum legi oportet, non Labrũ. Piscis est (inquit Rondeletius) Cephalo similis, capite paulo minore, oculis prominentioribus, sine pellicula illa molli, ueluti pituita concreta, quam ueluti palpebram habet Capito. Lineas nigricantes à branchijs ad caudam æqualibus spatijs distantes, protensas habet, unde Vergadelle à quibusdam (circa Monspelium) uocatur. Labra crassa, spissa, prominentia. Chelônes Hicesio teste, etiam Bacchi nominantur: de quo leges superiùs in Myxone, & plura de hoc pisce inter ea quæ de Mugilibus in uniuersum annotauimus.

GALL. Circa Monspelium, Chaluc: à quibusdam Vergadelle, quoniam lineis seu uirgis quibusdam nigricantibus, à branchijs ad caudam distinguitur.

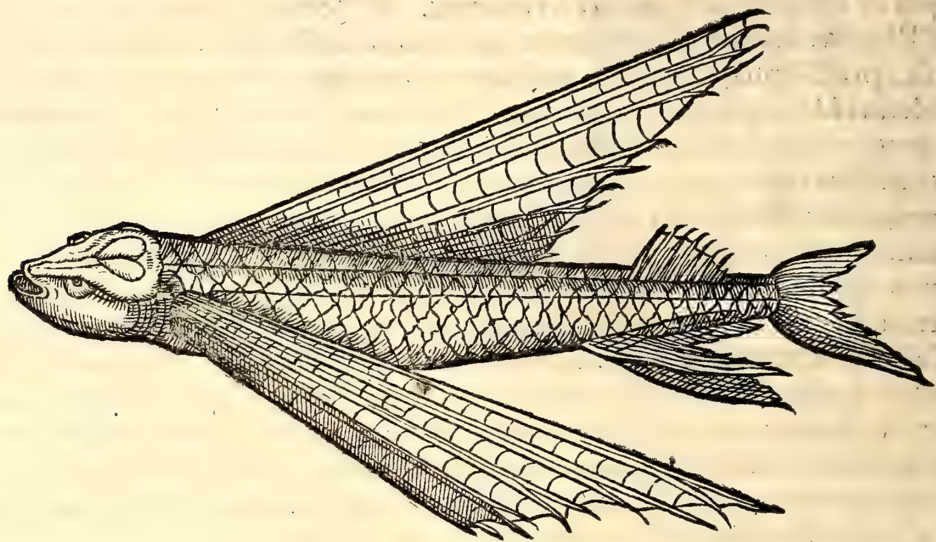
GERM. F. Das vierdt geschlecht des Meeralets. Ein streymharderen, id est striatus Mugil: Vel, ein Maulharderen/ein Harderen art mit grossen läffzen.

MVGIL niger Rondeletij. Vndis nostris (inquit) incognitus est quẽ hîc expressimus: Mugili corporis specie ualde similis, sed totus ater: lineasq; nigras à branchijs ad caudam producit: quam ob causam Mugilem nigrum uocaui.



Maxillam inferiorem ualde diducit, ob id ualde hiante est ore. Septem octó ue aculeos in dorso gerit, ut effigies (quam Pisis à Portio philosopho accepi) ostendit.

GERM. F. Ein frömbder schwartzer fisch von der art der Meeraletẽ/mit siben oder acht dörnen auff dem rucken. Ein schwartzer Meerstichling.

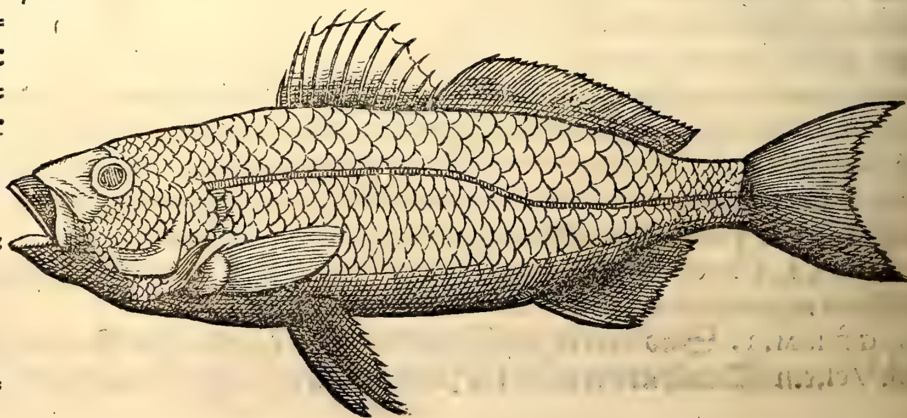


MVGIL alatus Rondeletij. Hic piscis (inquit) alatus & uolans, cum Hirundine & alijs uolantibus collocari posset. sed quia & corporis figura, (pinnis, caudaq; exceptis,) & uictus ratione planè Mugil est, (& internas partes reliquis Mugilibus omnino easdem habet, carne quoque & succo similis,) ideo Mugilibus alijs subiunxi. Bellonius hunc pro Hirundine descripsit: nos aliam Rondeletij Hirundinẽ dedimus. ¶ Mugilem alatũ Rondeletij, Saluianus quoq; Hirundinẽ facit: Hirundinem uerò Rõdeletij, Miluum, ne Mugil hic alatus, ueteribus indictus relinquatur, &c. Speusippi uerba, quibus duros stimulos Hirundini tribuit, & Cuculi Mulliq; similitudinem, ei suspecta sunt: cum Mullus etiam Cuculusq; (inquit) præterquam colore nonnihil, similes non sint. Oppianus quoq; ei uidetur non rectè hunc piscem aculeatum facere, cum alibi mitem uocet, *(hoc tamen Lippius interpres, non Oppianus fecit:)* præsertim cum Gobium quoq; non rectè aculeatis adnumeret. Sic ille. Ego Rondeletij opinionem præfero.

ITAL. Romæ non rectè Rondola uocatur, & Hirundo marina creditur: nostra autem & uera Hirundo (Cuculo, Mulló ue similis, ut Speusippus ait) Miluus Romæ creditur, & uulgò dicitur Miluo, (Nibio.) ¶ Depictus hic piscis Romæ, & plerisq; locis Italiæ, Saluiano teste, pesce Rondine uocatur.

GALL. Agathenses Falconem marinum uocant, Rondeletius. Bellonius, qui pro Hirundine hunc piscem descripsit, à Gallis Arondelle de mer uocari tradit, Massiliæ Landola. Sed ea nomina cum Hirundinem significent, minùs propriè huic pisci tribuuntur. Vide suprà Ordine tertio in Hirundine Rondeletij.

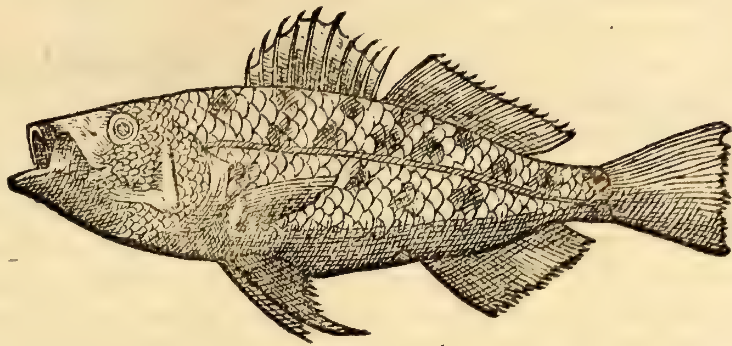
GERM. F. Ein fliegender Meerfisch: der gestalt nach (außgenomẽn die fecken vñ schwantz) võ der art der Meeraleten.



Icõ prior, maioris Lupi et lanati est: posterior uarij et minoris.

LVPVS piscis Latinè, Græcè λάβραξ (nam Lycos

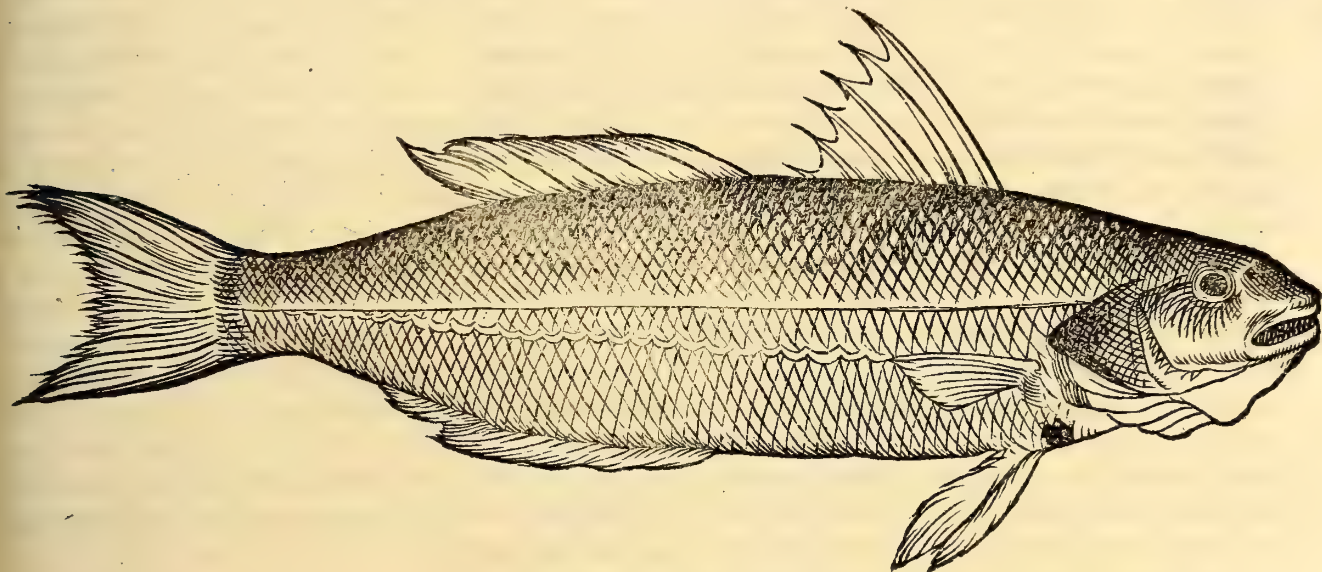
cos alius est: Vide in Lucio inter fluuiatiles) dictus est à uoracitate, os enim illi hiat, & repente ac cum impetu uorat glutitque escam: qua de causa facilè capitur. ¶ In tãto honore apud antiquos fuit, ut per excellentiam Piscis nomen adeptus sit. Lucilius poëta Catillonem pro Lupo dixit. ¶ Luporum duo uidentur esse genera. alius enim uarius est, teste Columella, id est, cuius dorsum ex albo cœruleum est, uenter candidus, nigris maculis conspersus. Alius sine maculis, qui appellatur (*cognominatur*) laneus siue lanatus, à candore mollitieque carnis. Vterque in mari, marinis stagnis, fluuiorum ostijs, & fluuijs reperitur: non quòd in fluuijs nascatur, sed quòd è mari marinis'ue stagnis fluuios subeat, Rondeletius.



Piscis.

Catillo.

Alia Lupi effigies, Venetijs quondam nobis depicta.



Columella Lupos alios uarios, alios sine macula nominat. Neque uerò est (inquit Saluianus) quod paruulos Lupos, nigricantibus notis insignes, uarios ab eo uocari arbitremur. nam hi ab illis qui sine macula sunt, ætate sola ac magnitudine differunt: grandioresque facti, nigris illis deletis notis sine macula apparent. Hæc ille: qui Lupum uarium Columellæ, piscem fluuiatilem, uulgò Truttã dictum esse arbitratur, ut etiam ante ipsum Iouius, à Rondeletio ob id reprehensus.

GRAECI hodieque Lábraca appellant, Gillius.

ITAL. Hodie à Romanis Lupasso & Spigola (aliâs Spicola) dicitur, à Liguribus Louuazzo. Venetis Varolo (uel Vairolo, quasi Varius.) à solis Hetruscis, Araneo, (Ragno, Saluianus,) Rondelet. Paruus adhuc Venetijs, Baicolo dicitur.

HISPAN. Lupo, Robalo.

GALLICE. Lubin. Apud nos Loup: minor uerò, Loupasson, Rondeletius. Oceano finitimi Var uel Bar, siue à Græco Laurace corrupto nomine, siue à uario colore facto. Burdegalenses Lubinam nominant, Bellonius.

GERMANI eodem quo ANGLI nomine uti poterunt: (uocant autem Angli a Base, nimirum à Gallico nomine Bar;) aut fingere proprium, ein Fräßling/ein Röubling.



SPHYRAENA (Σφύραινα) piscis est, quem Attici plerunque Cestram nominant, Dorione teste. Plinius Sudim. Sunt præterea (inquit) à nullo authore nominati: Sudis Latinè appellata, à Græcis Sphyræna, rostro (*nauis nimirum*) similis nomine, magnitudine inter amplissimos, rarus, sed tamen non degener: & Pernæ Concharum generis, &c. Atqui meminit Sphyrænæ Aristoteles *Cestra.* *Sudis.*

(semel quod sciam lib.9.hist.cap.2.) & è recentioribus Græcis Oppianus, Athenæus. Sudis teli militaris genus est: & palus acutus, qui in terra defigendus præurebatur. Ob eandem formæ similitudinem, Κέστρα dicebatur ab Atticis, (nam κέστρα teli (σφύρας σιδηρᾶς, Pollux) genus est: aut stimulus siue stylus apud Sophoclem & Aristophanem:) ab acuta rostri figura: ut Cestreus etiam Mugilum siue genus, siue species, dictus uideri potest, quia teli (cestræ) modo, publica Atheniensium pœna, intret adulteros, Hermolao teste. Sphyra etiam (*σφύρα, oxytonum, ut differat à plurali σφυρὰ, quod est, malleoli*) teli genus significat, Rondeletius. Sphyra quidem Græcè sudim sonat, ut arbitror: cui simile & eiusdem significationis uocabulum nostri usurpant, **ein Schwire**. A sphyra autem nomen factum apparet Sphyrænæ pisci: qui non solum nomine, ut Plinius scribit, sed reipsa etiam similis est sphyræ, nimirum rostro suo: ut fortè nomini (in dandi casu) legi debeat apud Plinium, hoc sensu: Sudis piscis rostro (auferendi casu) similis est nomini suo, hoc est sudi seu sphyræ. Vocabula piscium (inquit Varro) pleraque translata sunt à terrestribus ex aliqua parte similibus, ut Anguilla, Sudis. Ab eadem rostri figura, Hispani, & Itali, & ad mediterraneum Galli aliquot, Spettum (hoc est, ueru) hunc piscem appellant. Est enim piscis longus, & acuto rostro. qua de causa Speusippus Acui assimilauit. ¶ Errant qui piscem Iudæum Massiliæ uulgò dictum (is Zygæna ueterum est, & capite suo libellæ aut mallei speciem repræsentat) Sphyrænam interpretantur. Malè etiam Gaza Sphyrænam transtulit Malleolum: cum mallei forma Zygænæ tantùm capiti conueniat (unde & pesce Martello à quibusdam Italis uocatur) Sphyrænæ uerò sudis pali'ue. ¶ Dubium quidem mihi non est, quin exhibita à Rondeletio & Bellonio Sphyræna, uerè sit ueterum Sphyræna: quanuis de eius magnitudine nihil tradiderint: (nisi quòd Rondeletius Sphyrænam suam primam corpore longo & tenui esse scribit: alteram, minorem esse prima, & palmi longitudinem non superare:) & Plinius inter amplissimos piscem hunc rarum esse prodat. ¶ Species eius duas Rondeletius facit, de quarum altera mox dicetur. Saluianus unicam tantùm hucusque se reperisse fatetur. Bellonius duarum, ætate solùm differentium, meminit: Sphyræ (inquit) duæ obseruantur species, quæ inter se minimè dissidere comperirentur, nisi uetustas indicio esset. siquidem harum altera Trachurum colore refert: atque eodem modo sub uentre albicat. altera autem senescens Mormyri laterales picturas colore assequitur, &c. Hoc eis peculiare, quòd inferiores eorum maxillæ, in Pelamydis modum, superiorem magnitudine uincant, &c. ¶ Vtraque Sphyræna Lucio pisci fl. corporis figura tam similis est, ut qui proprium nomen ignorant Romæ & Montepelio, Lucium marinum appellent, Rondeletius. Venetijs etiam alium piscem Lucium mar. nominari quidam aiunt: undecimum scilicet genus Turdi Rondeletij, uel omnino cognatum piscem, sed minus aptè. Alius est, qui à Gallis Merlu, quasi Lucius mar. uocatur, ex Asellorũ genere. ¶ Sphyræna utraque squamis caret: nisi quòd per medium ferè corpus prioris linea ducta est ex squamis cõtexta. ¶ Mugilis fl. genus illud, quod à rostri figura Rondeletius Oxyrhynchum cognominat, Sphyrænam fl. quoque dici posse arbitratur, à quadam similitudine.

Spettus. Zygæna alius piscis. Malleolus. Magnitudo. Species. Merlucius. Sphyræna fl.

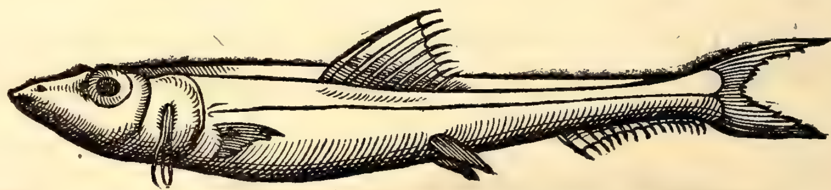
GRAECI huius temporis Σφύρεναν adhuc nominant, Gillius & Massarius. ¶ Græcorum uulgus, quod ab Italis uoces mutuatum est, Lucios mar. nominat. Lesbij Sphyrnam. Græci qui in Asia agunt, Zarganes: uoce quidem falsa, quæ Belonæ pisci debetur.

AFRICANI Scaumè, Rondeletius: ut & Massilienses ferè. lege mox in Gallicis.

ITALI & HISPANI Spetto uocant, Galli circa Monspelium, Spet, id est ueru: ut dictum est suprá. Italorum aliqui (ut Romæ) Lucium marinum, Lucio de mare.

GALL. Circa Monspelium Spet, ut iam dictum est: uel Brochet de mer, id est, Lucius mar. Massiliæ pes Escomè nominatur, quòd Scalmo multùm affinis sit, id est, utrinque fastigiatus, Bellonius, ab Africanis Scaumé, Rondeletius.

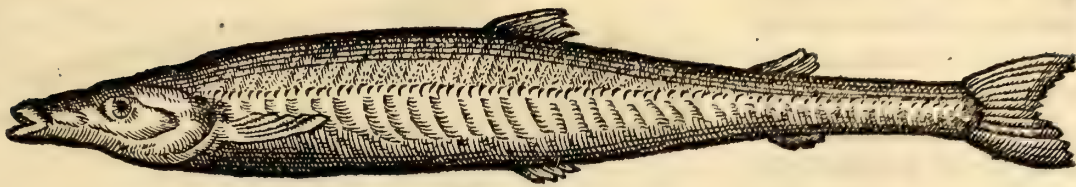
GERMANICVM nomen non facile erit inuẽtu, cum in Oceano deesse uideatur hic piscis. In Gallia ex Oceano nunquam habetur, quod sciam, Bellonius. Quamobrem fingo, **ein Meerhecht**, id est, Lucius marinus: **ein Spißzfisch / ein Schwirefisch**, hoc à pali, illud à ueru figura.



SPHYRAENA altera, siue parua Rondeletij. Oppianus quidem species duas huius piscis reperiri author est, quæ in petris arenisque pascantur. Vide in præcedenti pisce.

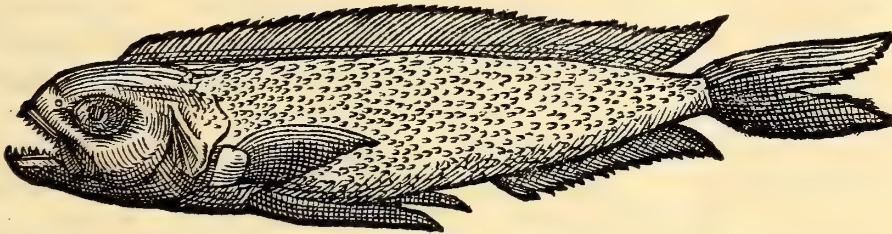
GALLICE circa Monspelium Hautin dicitur exhibitus hic piscis, corporis specie superiori ualde similis: rostro tenui & acuto, &c. quare Sphyrænam alteram Rondeletius esse conijcit. Eodem nomine Antuerpiæ uocant fluuiatilem piscem, qui Sphyræna fl. dici posse uidetur: & Germani aliqui Acum Aristotelis **Hautin**.

GERM. F. **Ein ander geschlecht des Meerhechts / Spißzfischs oder Schwirefischs.**



PISCIS huius iconem ex primo Saluiani libro mutuati sumus: qui nullam eius apud ueteres scriptores mentionem se reperisse scribit, cum Septentrionalis tantùm Oceani alumnus sit. Quamuis enim arenam subiens facilè penetret, quod serpenti mar. Aristoteles tribuit, (Plinius Draconi marino, quem Rondeletius Araneum interpretatur) Serpentem tamen marinum non esse constat, cum is Congro corpore colorecꝫ conferatur. Sed necꝫ Gobio ille paruus & ignobilis fuerit, quem terram subire tradit Aristoteles, & ex Apua gobitide gigni. nihil enim cum Gobijs commune eius forma ostendit. Quamobrem nos nouo nomine uocabimus Ammocœtū, Exocœti exemplo: nam & ipse Exocœtus quidam marinus est: ut qui extra mare in arena se condat. Aut Ammodyten, ab eo quòd arenas subeat: sicuti & serpens quidam Ammodytes uocatur: & Callionymus piscis, alio nomine Psammodytes. *Ammocœt⁹. Exocœtus mar. Ammodytes.*

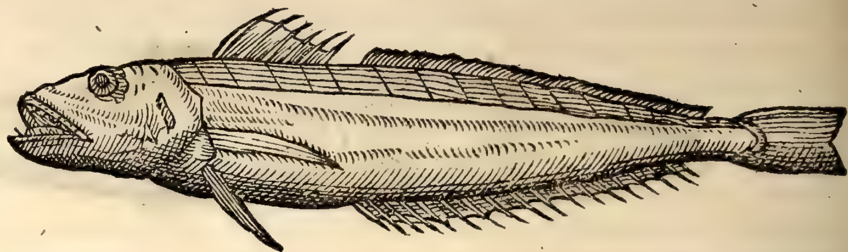
ANGLICE Sandilz appellatur, hoc est, De arena anguilla: & Walmester, id est, De ponente monasterio, Saluianus: nescio quàm rectè quod ad nomē Walmester pisci attributum. ¶ Pisciculus est litoralis (inquit Turnerus in epistola ad me) quem Angli Northumbrienses, Cumbrienses & Caletienses uocāt a Sandele: (*composito nimirum ab arena & Anguilla uocabulo:*) albus, tenuis, capite pusillo: forma aliqua ex parte Anguillam referens. Is nunquam aut rarò extra arenam, in qua post recessum maris ad eiusdem usꝫ reditum delitescit, conspici potest. Eruitur autem magna copia ex arena, falcibus denticulatis quibus segetes demetuntur. ¶ Si ex piscatorum manibus in arenam fortè delabatur, celerrimè ac profundè adeò sub arenam penetrat, ut nullo prorsus modo capi rursus queat, Saluianus. Idem longis & paruis piscibus annumerari eum debere scribit: cum necꝫ pollicis latitudinem (in medio,) necꝫ palmi longitudinem excedat unquam. Qua ratione nos eum primo Ordini, hoc est, Pisciculis marinis adscribere poteramus: propter aliquam tamen cum Sphyrænis similitudinem, ipsis statim subiungere eum uoluimus. cum altera quidem Rondeletij Sphyræna, in multis conuenit, rostri figura & tenuitate, ore paruo, sine dentibus, cute glabra, magnitudine. differt pinnis & alijs fortè, quæ iudicabunt qui inspexerint.



HIPPVRVS, ἵππουρος. Gaza Equiselem uertit. Plinius Græco nomine uti maluit. Dorion & Epænetus Κορύφαιναν etiam uocari scripserunt. Hicesius ἱππουρίαν nominat. Numenius ἵππουρον ἀρνευτὴν uocat, (*meliùs, cognominat,*) Rondeletius. Vocatur autem (inquit) Hippurus à cauda equina, quòd pinna à capite incipiens caudæ equinæ simillima sit, id est, longa, continens, uillisꝗ multis constans, cuiusmodi in nullis alijs piscibus reperitur. Præterea Κορυφαίνης nomen ad id alludit. nam à pinna, quæ à uertice incipit, in eoꝗ ueluti crista erigitur, Κορύφαινα dicitur. est enim κορυφὴ, uertex, pars capitis inter occiput & sinciput: & per metaphoram cuiuslibet rei summum & extremum. Hæc ille. Hippurum fortè aliquis dictum coniecerit, διὰ τὸ ἵππου δίκην ὀρχεῖν καὶ ἐξάλλεσθαι, unde & ἀρνευτὴς uocatur. ¶ Rondeletius hunc piscem cœruleis adnumerat. Glauco (*inquit, cui à colore suo glauco, id est, cœruleo nomen impositum est*) colore internisꝗ partibus similis est: ab eo dissidens, ꝙ hic à capite sensim tenuior fit strictiorꝗ, ille à podice tantùm, donec in latam caudā desinat. Nos Cœruleis piscibus genus peculiare statui, in Stromateis improbauimus. Quantus quidem hic piscis sit, à Rondeletio non exprimitur: quamobrem ad Pisces simpliciter eum retulimus.

HISPANICE. Lampugo, teste Rondeletio: qui alibi Glaucum maiorem quoꝗ à quibusdā Lampugo perperam uocari, scribit.

GERM. F. Ein Federkopff, id est, Pinniceps: quoniam pinna dorsi à capite ei incipiat. ein Meerfisch in Hispanien Lampugo genannt.



ASELLVS piscis à colore dictus est, aut pigritie: qui uulgò Merlucius dicitur, tanquam Latino nomine ab Italico & Gallico detorto. ὄνος Aristoteli, alijs etiam (ut Galeno) ὀνίσκος. Dorion tamen onon esse tradit, quem aliqui gádon uocent: alium ab onisco, qui & galleridas & galarias, uel gallarias, (clarias Oppiano per syncopen) & μάξεινος, & χελλάρης dicatur. Oppianus etiam distinguit. ὄνους enim in alto mari collocat: ὀνίσκους uerò in cœno lutulentisque litoribus. Plinio duo Asellorum genera sunt, callariæ, minores: & bacchi, qui non nisi in alto capiuntur, ideoque prælati prioribus. ¶ Dorionis Oniscum gallariam, & Galeni galaxiam, esse Sturionem Rondeletius sentit, mihi non uidetur. Gallariæ nomen etiamnum in Græcia uulgare esse Gillius à nauta quodam Massiliæ cognouisse se scribit; sed incertum de quo pisce. Bacchi Plinio maiores Aselli sunt; Callariæ, minores: Athenæo uerò Bacchus, Oniscus & Chellares idem est piscis. Oniscon equidem minorem esse puto quàm sit Onos, cum pro diuerso pisce accipitur, (quod & forma diminutiua innuit,) cum Plinio, quanuis aliter Rondeletio uideatur.

GRAECE hodie Gaidaros, Arabico asini nomine: uel quasi Gados, ueteri Græco.

ITALICE. Ligures hodie quoque Asello nominant, alij Asino, alij Nasello. Romæ (inquit Niphus) Scarmus & Merluzus dicitur. Merluzo, Saluianus. ¶ Venetijs Mollo. Vide mox in secunda specie Asellorum.

HISPAN. Merluza. Lusitanis Pescada, Saluianus. malim Pes Gada, hoc est, Piscis Asinus.

GALL. Merlus, quasi maris Lucius. huic enim oris scissura caudaque ualde similis est, Rondeletius. Corcyrenses & Cretenses Sphyrænam hodie, impropriè Lucium marinum nuncupant, Bellonius.

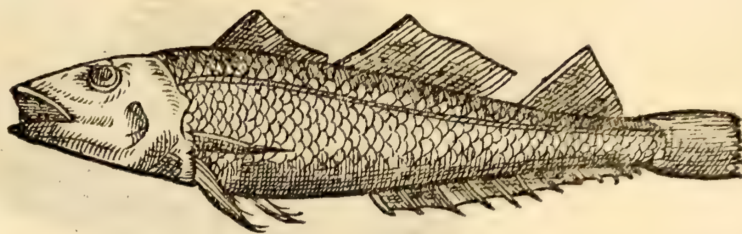
Stockfisch. Salpa. Rodtser. Rotscher. Tötsch. Dorsch. Capito. Sporten. Pomuchell. Stockfisch. Rauchfisch. Flachfisch. Dorsch. Flitten. Vrwegelein. Sporden. Nopsen. Strumulus.

GERM. Ein Wytling uel Wyßling / ein Gad. Vide mox in Anglicis. Vel ein Stockfisch: quod tamen nomen nimis commune est ad omnes Asellorum (quæ diuersæ sunt in Oceano) species. Merlucius fortè fuerit, qui priuatim ab accolis Oceani Germanis Zandet / Sandat, uel Sant appellatur. ¶ Nomine Stockfisch Galli etiam & Angli utuntur. id à trunco factum est, quem Germani Stock nominant. huic enim aridus hic piscis tundendus imponitur. quoniam ariditate adeò riget, ut nisi præmaceratus aqua aut prætunsus, coqui non possit. At longè alius piscis est Salpa, qui recens etiam ferulæ ictibus ad coctionem præmollitur. Erasmus Rot. in epistola quadam fustuarium piscem hunc uocat, à baculo quo contunditur, cum à trunco potiùs denominari deberet. ¶ Partes circa uentrem & pinnas resectæ, seorsimque salitæ, Rodtser (uel Rotscher) à Germanis nominantur, carne aliquanto molliori suauiorique. Aliqui Stockfisch & Tötsch uel Dorsch eiusdem generis esse dicunt. Aliqui Latinè Capitonem uocant, propter capitis ad reliqui corporis magnitudinem, excessum. Venter piscis, qui Tötsch Lubeci uocatur, aptus est cibo. delicatior uerò eius pars, rostrum & pinnæ: Sporten appellant, uel Sporden. ¶ Pomuchell piscis uocatur in Dania, ubi abundat, & Prussia: cui caro est mollis, caput magnum, iecur quale in Mustela fluuiatili & similiter suaue. E maioribus in hoc genere sunt, qui uulgò Stockfisch & Rauchfisch (frigore indurati, uel infumati) dicuntur. è mediocribus fiunt Flachfisch dicti (nescio qua ratione. flach nobis planum significat, quare pisces planos ego Flachfisch interpretor.) Parui saliuntur, & dolijs inclusi Dorsch appellantur. Minimis uescuntur incolæ, quas ita coquunt ut Mustelas fl. solent mediterranei. Capitibus mutilati plerique omnes exportantur. Capita enim, maiorum præsertim, caudas & abdomen (flitten uocitant, id est, partes uentris inferiores) abscindunt: & pulpas (die vrwengelein) ac si quid esui est, separant: & Sole tostas has partes dolijs condunt, & Sporden appellant. cibus hic delicatissimus est. Hoc piscium genus quo remotius ad septentrionem capitur, eò melius pinguiusque habetur. Aliqui Nopsen uocant, si bene memini. Murmellius Latino nomine ficto Strumulum nuncupauit, haud scio quamobrem. Capiuntur hi pisces uigente frigore duntaxat, ut mense Ianuario. calor enim eos laxat & emollit, ut exportari non queant: frigus uerò indurat.

Albica. Gemma maris.

ANGLICE. Wyting, quo nomine etiam Germani quidam ad Oceanum utuntur. Albicam uocat recentior quidam. Germani & Angli, alij aliter scribunt, Whyting / Wytink / Wittig / Wittling. Germanis inferioribus Wyt album est. ¶ Eundem piscem non ultra dodrantem longum Frisij orientales uocant ein Gad: ubi adoleuerit, ein Witling. Vulgus ibi Latinè loquentium uocat Gemmam maris, (ut etiam Albertus Magnus.) Angli Occidui iam exiccatum uocant a Bukhorn, à duritie cornu, ut nos docuit Turnerus Anglus, uir ut eruditione clarus, ita fide dignus: qui non ex lectione uel auditu, sed quæ præsens uisa & contrectata à se obseruauit, præsertim circa Asellorum Oceani Britannici genera, communicare mihi dignatus est. ¶ Qui Wyting Schellfisch / & Cableau uel Bolch, non tres diuersas esse species putant, sed ætate tantum ac magnitudine (ut primus sit paruus, secundus mediocris, tertius magnitudine ferè hominis) inter se differre, falluntur.

ASEL-

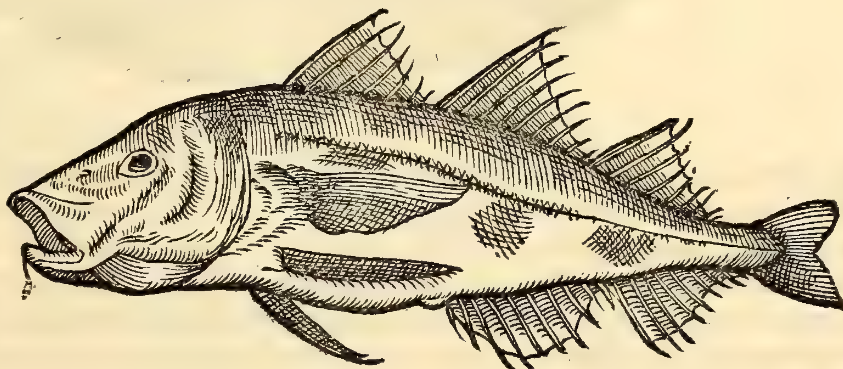


ASELLORVM species secunda: Merlanus Rondeletio, Marlangus Bellonio ad Gallici nominis imitationem.

GALLICE. Qui uulgò à nostris Merlan dicitur, Asini species est minor: multumq; ab eo pisce differt, qui à Venetis pesce molle, à Romanis Phyco nominatur, qui est antiquorum Phycis, Rondeletius. Dubiũ est mihi an is sit piscis, qui à carnis mollitie & candore antiquis GRAECIS προβατον, hoc est Ouis seu Pecus dici cõsueuerat. Hoc asseuerare possum, Venetis piscem mollem, Byzantinis Muzum uel Mazum, (*Dorion Oniscum, etiam μάξενον uocari scribit,*) uulgo Romano Ficum appellari, quanquã etiam hoc uocabulum ad permultos alios Asellos transferant, quemadmodum Græci uulgares suum Gaideropsarum. Est etiam Phycus alius ab hoc, ut orthographia, sic natura longè diuersus, de quo in Phycide agemus, Bellonius. *Ouis.*

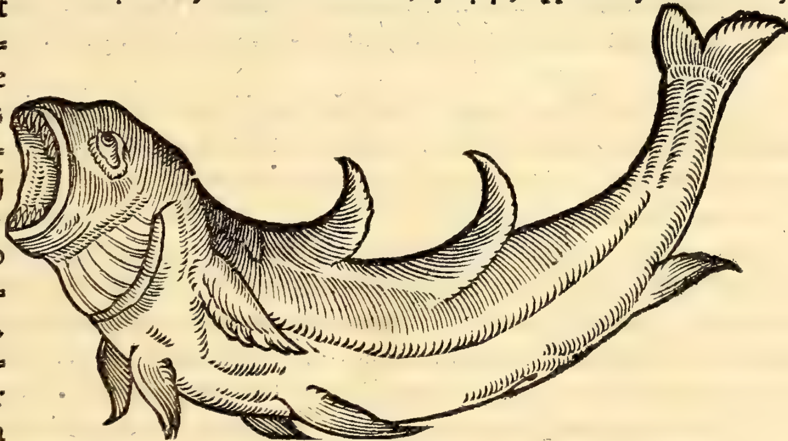
GERM. F. Ein andere art des Stockfischs.

ANGLICE. Britanniæ litora uocant a Marling: uel rectiùs, a Merling. Rarus est tamen apud Britannos piscis: & Vuitingo carnis bonitate conferri potest, Turnerus. Ab Arnoldo Villanou. Merlengus dicitur: & Rogeto Gornatoq; exceptis, salubrior alijs plerisque piscibus marinis iudicatur.

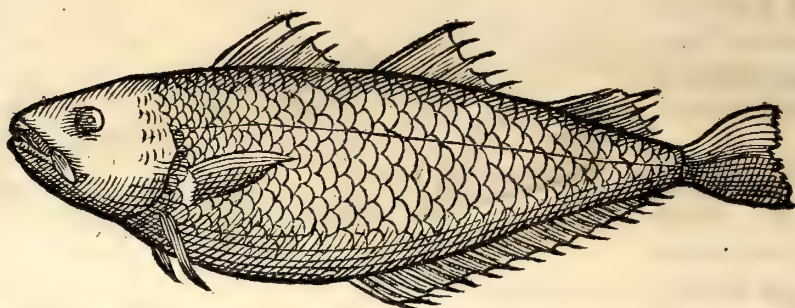


ASELLORVM species tertia Rondeletio. Egrefin (inquit) uel Eglefin uocamus piscem: cui ANGLI Scotiq;, qui hoc piscis genere abundant, nomẽ dederunt. est is ex Asellorum genere, Græcis (ut arbitror) incognitus. Hunc salitum (*à Gallis Hadou*) à Britannis Hadock quidã uocari existimant. at mihi aliũ ab Egrefino pro Hadock ostenderunt aliquando ichthyopolæ: qui latior erat, et ad eum quẽ Goberge uulgò uocant, propiùs accedebat, Rondeletius. Quidam hunc piscem non rectè Hepatum esse putarunt: ut alij Ouem marinam, aut Arietem marinum. ¶ Oceano Gallico peculiaris est, reliquis litoribus infrequens. Rostrum aquilinum ei tribuit Rondeletius: unde forsan & Eglefin nomen ei factum est. nam Egle Aquila est Anglis, ut Gallis Aigle. sed illud fin quid sibi uelit, non assequor. malim Eglefisch, id est, Aquila piscis. quanuis longè alia est ueterum Aquila.

Eicon Aselli cuiusdam ex Oceano, ad salsum hunc piscem delineata olim Francfordiæ, ubi eum Rheynfisch *appellant salsamentarij.*

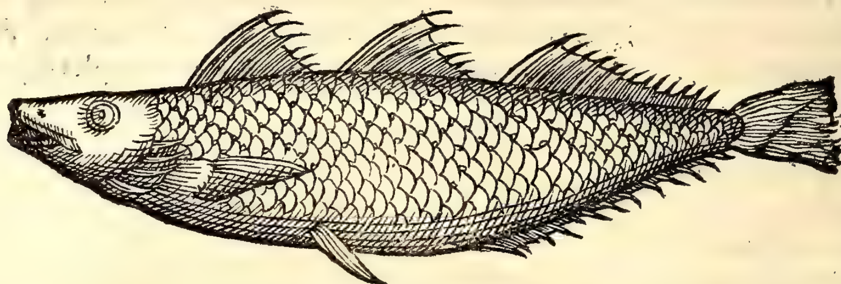


GERM. Piscis qui ab Anglis uocatur an Haddok, à Germanis dicitur ein Schellfisch, Turnerus. Audio Schellfisch Coloniæ & alibi Rheynfisch appellari, id est, Rheni piscem, pedalem plerunq;. Murmellius Latinè ficto nomine piscem Capitosum uocare uoluit. Scalda, siue Scaldis flumen est apud Antuerpiam profluens in mare, in quo capi hunc piscem aiunt quidam, & nomẽ ab eodem mutuari: (nisi ab Asello ita dicatur, quasi Sellfisch.) Ego neq; in Scaldi neq; in Rheno capi existimo: sed quoniam per ea flumina ad diuersos mediterraneos uehitur, ab ijs denominari. ¶ Caro huius piscis crassior & durior est carne Vuhytingi, & apud Frisios orientales, ubi mare ualde limosum & uadosum est, febres excitare creditur. Verùm in mari Northumbrico, quod ualde profundum, undosum & clarum est, piscis satis est innocens, Turnerus.



ASELLORVM species quarta, Rondeletio. Maris Oceani piscis est (inquit) qui uulgò Goberge dicitur, & ex terræ parte nuper reperta salitus ad nos aduehitur, Morhua siue Molua latior & maior, &c.

GERM. Ein andere art der Stockfischen. Goberge nomen à Rondeletio positum, loci alicuius uidetur. Stockfisch appellantur etiam Bergerfisch, Eberus & Peucerus.



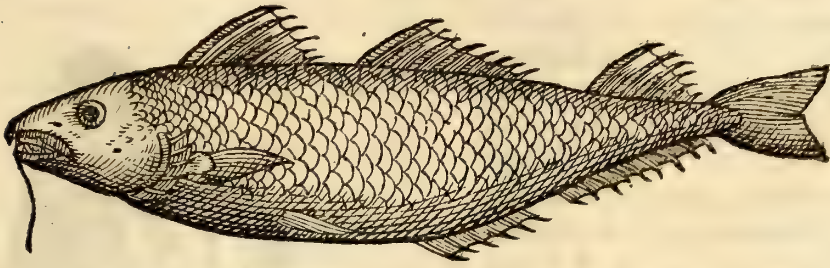
Molua. Leopardus. Asinus uarius.

ASELLORVM quinta species, Rondeletio. Est etiam (inquit) inter Oceani Asinos, is piscis qui à nonnullis Molua, ab alijs Muschebout (*nimirum à maculis seu punctis. nam mouscheter Gallis ita distinguere significat,*) ab alijs Leopard à maculis nominatur. nos Asinum uarium appellabimus, & Moluam maiorem. Moluæ enim similis est hic piscis, (sicut & Gobergo,) & eodem modo maculatus. ¶ A Bellonio Heberdū uocatur hic piscis, ab oppido Islandiæ, à quo ad Scotos primùm, deinde ad Britannos (Anglos) apud quos magni nominis est, perueniat. ¶ Hic piscis puto à Germanis Oceano uicinis nominatur Labordeau / & Laebberdane Angli proferunt Habberdyne: Galli aspiratione neglecta, l. pro articulo addunt. Ego Leouardiā oppidum esse audio uel pagum prope Groningam Frisiæ, à quo fortassis nomē pisci factum fuerit: aut à iecore forsan, quod Germani läber uocant. ab eo enim Aselli quidam laudantur. Alicubi Ysfisch uocari audio, quòd ex Islandia aduehatur: idem nimirum qui alibi apud Anglos groß Jßlandfisch dicitur.

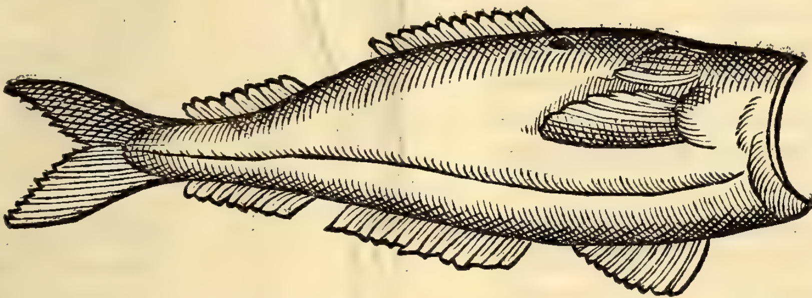
Idem, opinor, piscis est Ling appellatus ab Anglis: quem meliorem & delicatiorem esse audio quàm Stockfisch: per quadragesimam edi loco bubulæ. capi etiam circa Angliam, sed paucos. quamobrem piscatores Anglos circa Maium mensem in Islandiam se conferre, ubi magnam copiam conquirant. solos ferè Anglos hoc pisce uti. De hoc doctissimus Turnerus ita ad me scripsit. Asini (inquit) genus quoddam à longitudine uocamus a Leng, e. in hac dictione non aliter, atq; in plerisque mere Anglicis, ut alij iota pronunciantes. Est enim reliquis omnibus Asinorum generibus longior. primo aspectu Asinum barbatum refert, sed multò tenuior est & longior, capite non ita crasso, nec uentre tam prominente. Caro huius, saporis est iucundissimi, dum adhuc recens est. Cutis illi densa est & glutinosa. Quare post coctionem glutinosus humor in patinis reperitur, qui ab artis popinariæ magistris gelu, aut gelatinum appellatur.

Memorato iam pisci, quem Angli Leng uel Ling appellāt, forma similis est piscis Haka ab eisdem dictus: ut sapore alius, quem Codlyng appellant: de utroque quæ ex Turneri epistola cognoui, adscribam. Asini genus (inquit) quod Codlyng appellant, nusquam in tota Anglia, nisi in Northumbria uidi. piscis est Haddocco multò maior: sed Coddo multò minor. forma Coddum & sapore Lengum (nisi me mea fallat memoria) refert. In littore Northumbrico prope oppidum Beduel in copia multò maxima capitur. ¶ At qui Haka uocatur (inquit idem Turnerus) in nostro mari nunquam cernitur: sed in illo, quod Galliam respicit, piscis est ualde frequens. forma, nempe longitudine & tenuitate ad Lengi similitudinem ferè accedit. colore & sapore Coddum utcunque exprimit. Sic ille. Haka nomen unde sit inditum nescio. Germani uncum uocant Haggen uel Hacken: & forsan aduncum huic pisci rostrum est, quale & Haddocco Rondeletius tribuit.

ASEL-



ASELLORVM ſexta ſpecies Rondeletio, Molua ſimpliciter, uel Molua minor. Molua (inquit) uel Morhua à Gallis nominatur, ab Anglis Mozhuel: piſcis Oceani, magis corporis figura quàm carnis ſubſtantia Aſinis ſimilis: minor ſuperiore Moluâ. ¶ Bellonius tamen hanc Aſellorū ſpeciem præter cæteros maximam eſſe ſcribit. ¶ Fit ex hoc etiam piſce, ut alijs quibuſdam ichthycolla. non ideo tamen (ut Ruellius putabat) hic ipſe piſcis ichthyocolla (per ſynecdochen à parte dictus) ueterū eſt, cum hunc etiã ut & reliquos Oceani piſces, ueteribus ignotos fuiſſe exiſtimemus. Molua à carnis mollitie dici potuit, ut Merlucius Italis Mollo, Gallis Mole. Morhua uerò à Germanico uocabulo, quo & Angli utuntur, Mozhuel, quanuis Germani primam ſyllabam per e. longum potius efferũt, Meerhüel: quod marinam Vlulam ſonat, fortè quòd oculi eius hebetiores ſint. *Ichthyocolla.*



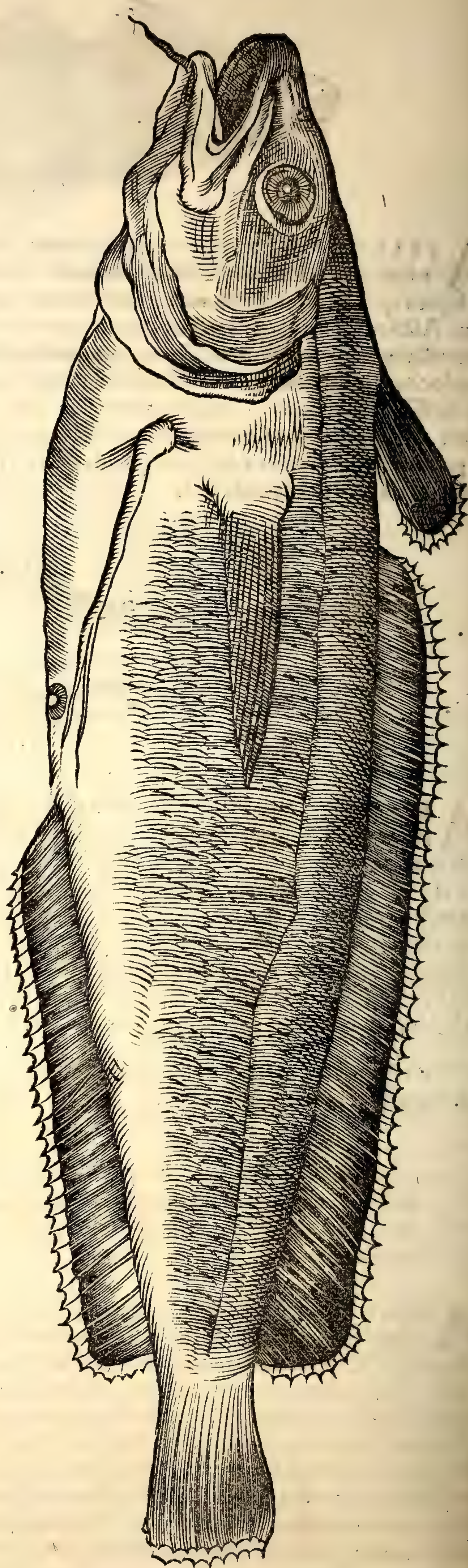
ASELLORVM alia ſpecies, quam Coleſiſch appellant Angli, id eſt, Carbonarium, à nigricante colore. Col enim carbonem ſonat Anglis, ſicut & nobis. Caput huius piſcis non oſtendimus (inquit Bellonius) quòd id ne apud Anglos quidem (apud quos ſanè peregrinus eſt hic piſcis,) nobis uſquam fuerit compertum. Defertur ad nos ex eo tractu Britannico, qui ad Hollandiam ſpectat. Cauda ei lunata ac bifurca: quæ cæteris (in hoc genere) rotunda eſt. Sic ille. Anglis non eſt peregrinus hic piſcis, ſed lippis & tonſoribus notus, inquit Turnerus: neque Aſinorum uiliſsimus, ut alius ſcribit: ſed recens captus, tam iucundi ſaporis eſt, ut cum Vuhytingo & Merlinga propemodum certare poſsit. Ego Haddoko, ſi quid meo palato tribuendũ ſit, multùm præfero. Verùm non diffiteor, quin Carbonarius ille exiccatus, omnem ſaporis ſui gratiam amittat.

EST præterea Aſellorum Oceani generis proculdubio Anthias ſecundus Rondeletij: de quo leges ſuprà, Ordine 2. pag. 24.

Callarias Saluiani: qui eiconem exhibuit noſtræ huic à Sittardo miſſæ, ſatis ſimilem: niſi quòd dorſi pinnam, & quæ à podice incipit ſupinam, digitum ferè citra caudam terminat: & ſquamas oſtendit hîc omiſſas. Eadem eſt Rondeletij Phycis, quanquam eicon eius, ſuprà (pag. 29.) poſita, diuerſa uideri poteſt.

ASELLVS Galarias, apud Græcos diuerſis modis ſcribitur, γαλαρίας & γαλαξίας, tanquam à lacte: à nonnullis per λ. duplex γαλλαρίας. Et à lacte forſan dictus fuerit, quòd iecur lacteum habeat: (Callariæ ſuo ſubalbum id tribuit Saluianus) ſicut etiam Germani inferiores Muſtelæ fl. genus Milcher appellant. ego à γαλῆ potiùs ſiue γαλέα, quod eſt Muſtela, γαλεαρίας, id eſt Muſtelaris, uel Muſtelæ cognatus deduxerim. nomina quidem in ίας ueluti adiectiua quædam ſunt, & habitum quendam ſignificant. ſic ab ἄνθος, ὠχρός, fiunt ἀνθίας, ὠχρίας, &c. Dorion O'non ab Oniſco diſtinguit, ut O'nos ſit prima ſpecies Aſellorum de qua diximus. Oniſcus uerò (ὀνίσκος) alio nomine Galleridas (malim Galerias) & Maxinus (μάξενος) uocetur. Idem alibi tradit Murænam fluuiatilem unicam ſolùm ſpinam habere, Oniſco galariæ ſimilem. Arbitrantur aliqui Oniſcum ſiue Aſellum minorem, genere non differre à maiore. ego uerò ut nomine Oniſcus galerias dicitur, ſic etiam reipſa genus eſſe medium in O'non & Galen ſiue Muſtelam crediderim. appellari autẽ Oniſcon forma diminutiua, quòd magnitudine minor ſit. Ariſtoteles quidem Onon ſemper nominat: alij Oniſcon abſolutè dictum pro Ono accipiunt. ¶ Hæc cum ita ſe habeant, ſententias *Galaxias. Gallarias. Galerias.*

Clarias. Saluiani Callariam siue Clariã (sic enim per syncopen carminis gratia, gamma insuper in κ. mutato, Oppianus uocitat) eum esse piscē, *Phycis Rondeletij.* qui pro Phycide à Rondeletio descriptus sit, facilè assentior. is quidem piscis in litoribus cœnosis agere dicitur, quod conuenit illi quē hîc exhibemus: non autē Saxatilis est, ut ueterum Phycis. Vide etiam suprà in Phycide Rōdeletij, Ordine 2. pagina 29. ¶ Rondeletius (inquit Saluianus) Phycidem esse cō tendit hūc piscem, inde nimirum persuasus, quòd uulgò Romæ pesce Fico appelletur. Verùm is non Græca origine sic nominatur: sed quòd maturissimi & passi fici instar, mollis, flaccidus, & non succi plenus sit. Athenæus Phycidem uarij coloris facit, & spinis ualatam uel coronatam: & Percæ, Channæq́ similem: quorū nihil huic pisci quadrat. Nos *Callarias.* Callariam esse asseueramus, Asello congenerem, sed minorem: non quòd simpliciter minor Asellus sit, sed similis. Dorion Γαλλαρίαν uocauit: Oppianus Καλλαρίαν, & per syncopen metri ratione Κλαρίαν. Quòd si fortè in historia undecima: hęc ita absolutè distincta nō sunt, ea ad huius historiæ censuram reuocamus. Piscis est haud suauis: & propterea ubique ferè plebeius & parui precij esse solet. carnem habet satis mollem, sed non friabilē: concoctu facilem, sed excrementitiam. Hæc ille. Atqui Galenus tradit Galaxiam preciosissimum Romę piscem è genere Galeorum, (id est, Mustelorū,) Γαλεῶν, uel Galeonymorum esse, & in Græciæ mari fortè non inueniri. sed fieri potest ut Mustelarum Musteloru mq́ genus non rectè distinxerit Galenus: hos γαλεοὺς, illas γαλᾶς uel γαλέας Græci appel- *Galeonymus* lant. Galeonymus quidem ex Galeni uerbis uidetur aut idem esse qui Galaxias, aut genus ad eum ceu speciem: ut lōgè alius sit qui Callionymus uocatur, & alio nomine Vra- *Mustela fl.* noscopus. Bellonius Mustelam fl. (Lotam Gallorum) Clariam fluuiat. uocat, pro Callariam: & similem ei in Nilo quendam piscem Clariam Niloticum: & in mari Mustelā Massiliæ dictam. ¶ Asellus minor Athenæo li. 7. os habet magno rictu dissectum ὁμοίως τοῖς γαλεοῖς, hoc est, Mustelis similiter, Aristotelis testimonio. Sed hoc (inquit Saluianus) apud Aristotelem non legitur, neq; Galeis huiusmodi os est. Sic ille. Ego pro τοῖς γαλεοῖς, legerim ταῖς γαλέαις uel γαλαῖς, id est, Mustelābus similiter. Idem Saluianus, Asellus minor (inquit) est πελογάστρων, id est, uētriosus, Athenæo (lib. 7. fol. 163. uersu 33.) etsi alibi apud Athenæum, eādem Epicharmi sententia repetita ποικιλογάστωρ mendosè legitur, &c. Ego πελογάστρων uocabulum corruptum ac minimè Græcum esse dixerim. & in hoc etiam falli Saluianum, quòd Athenęum de Asello minore hoc scribere dicat: cum is nihil quàm Epicharmi uerba referat hęc: Μεγαλοχάμμονάς τε χάννας, ποικιλογάστοράς τ' ὄνους: sic enim & in Ono, & in Channis legi debet lib. 7. Athenæi: ut carmen sit



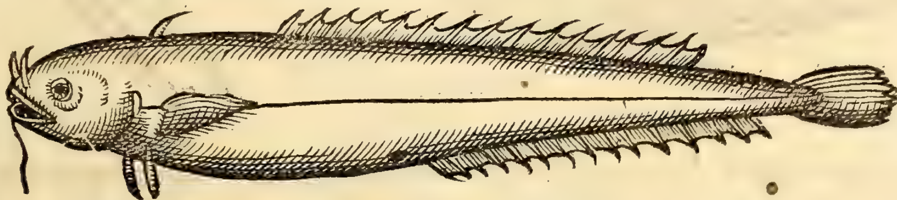
sit trochaïcum, tetrametrum, catalecticum. non constabit autem Trochaici, sed neq; alterius puto carminis ratio si πωλογάςορας legas. ὄνους certè Asellos minores interpretari ineptum est.

ITAL. Romæ hic piscis Tenca marina uocatur, & pesce Fico, (alij Figo scribũt,) propter cau sam suprà expositam: à nonnullis Mesanca, ut audio. Venetijs etiã Figo: uel, ut alij dicunt, Lepo: Neapoli Lepre.

HISPAN. Vide mox in Gallico nomine.

GALL. Circa Monspelium Mole, fortè ob carnis mollitudinem, ut & Hispanis Molere.

GERM. Ein fisch den Trüschen oder Alputten ånlich im meer: sol zum teil einem Wytling/zum teil einer Meertrüschen sich vergleychen.



MVSTELA uulgaris Rondeletij. Sit'ne hæc Plinij & Ausonij Mustella, magna inter doctos contentio est. Mihi uerior eorum sententia uidetur, qui Mustelam illorũ (Plinij & Ausonij) Lampetram nostram interpretantur. Quare piscis quem hîc oculis subijcimus, à ueterũ Mustela procul abest. Ob id Mustelam uulgarem cognominauimus: quam ex Asellorum genere esse puto, ut fortasse Callarias sit, Asellus minor Plinij, Rondel. Ego hunc piscẽ à ueterib. etiã Mustelam dictum arbitror: & Græcos Italosq; hodie Mustelæ nomen ab antiquis accepisse. talis enim ferè describitur ab Aeliano libri 15. de animalibus cap. 11. ¶ Dux ceti, quem Oppianus describit, est piscis quem uulgò γαλῆν (hoc est, Mustelam) nuncupant, Paraphrastes Græcus innominatus Halieuticorũ Oppiani. ¶ Porrò Callariã & Gallariã unum & eundẽ piscem puto, Asellorũ seu Mustelarũ generis, ab Acipensere seu Sturione diuersum: Mustelæ marinæ, quam hîc Rõdeletius exhibet, cognatum: siue is Grillus hodie dictus sit, siue Phycis Rondeletij, ut Saluianus putat. Horum enim uterq; Mustelæ fluuiatili isti, quam Lotam Galli nominant, similis est. Mihi Mustelæ marinæ nomen latiùs extendere placet, ut species aliquot complectatur: quarum tamen una quæpiam priuatim nomine generis appelletur. Hæc quidem à Rondeletio exhibita, si non ipsa priuatim dicta Mustela, Chremes Aeliani forsitan fuerit: qui & barbatulus, & generis Asellorum describitur: & cum Mustela mar. comparari ab Aeliano uidetur. alius autem piscis Chremes est quàm Chromis, ne quis decipiatur.

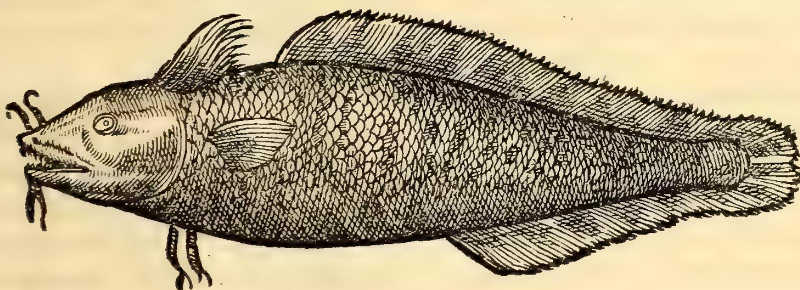
GRAECI hodie Gaideropsaro *(id est, Asinum piscem)* appellant.

ITALI, ut Adriatici accolæ & Ligures, Galeam: alij pesce Moro.

GALLI circa Monspelium, Mustellam.

GERMANICVM F. Ein Meertrüsch: ein art der Ruppen/ oder Alruppen/ Rutten/ Rufelcken/ Putten oder Quappen im meer.

Cirrus à maxilla inferiore simplex & singularis dependere debet, ut in Bellonij figura.

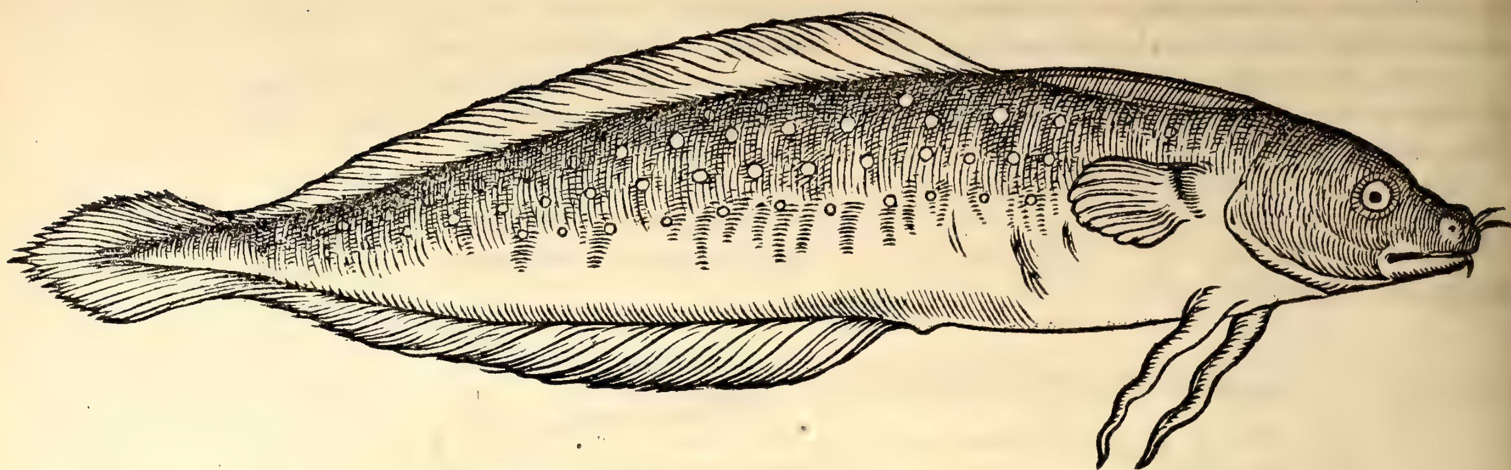


MVSTELAE uel Galeæ marinæ species altera: quam Rondeletius similiter non simpliciter Mustelam, sed uulgarem (id est, uulgò tantùm sic dictam) facit. Lege quæ cum superiore annotauimus.

Piscem hunc apud nos rarissimum, comperi eum esse qui à Massiliensibus (& Genuæ, Bellonius) Mustella uocetur, ob similitudinẽ quã cum superiore habet: ab Illyricis (indigenis ad Portum Veneris) Pegorella: à Græcis huius ætatis etiã (ut superior) Gaideropsaro, id est, piscis Asinus. Notæ quidẽ aliquæ insignes, quę Asino uel Asello tribuunt ab Aristotele, huic magis competere mihi uidentur quàm Merlucio, (quẽ omnes hodie Asellum ueterum esse iudicãt,) maximè uirgulæ ad alliciendos & capiendos pisces, quibus prorsus caret Merlucius; quòd lapides molares in capite habeat, quòd lateat, Rondeletius.

Bellonius Aristotelis & Galeni Callariam hunc esse putat.

GERM. F. Ein andere Meertrüschen art/ rc.

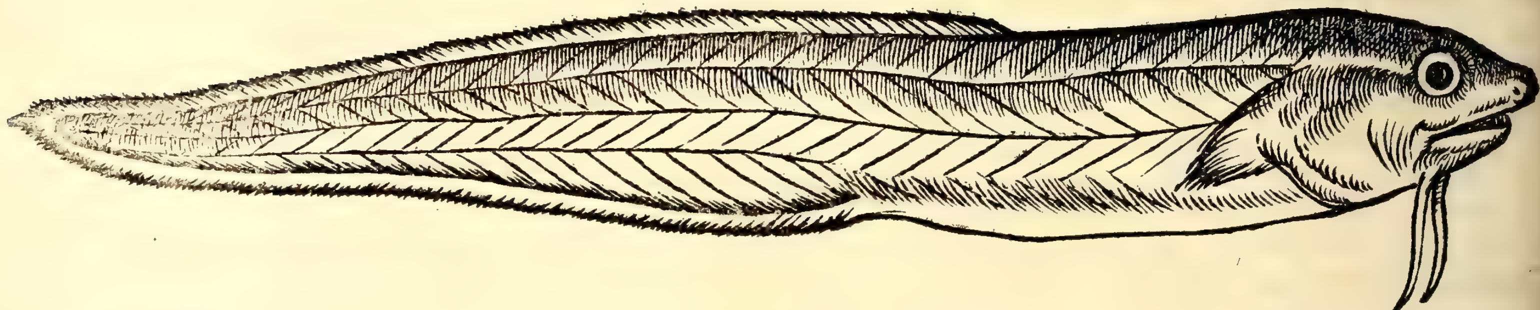


MVSTELA mar. tertia. Huic pisci nota peculiaris est, quòd inter caput & pinnę dorsi principiũ, media dorsi pars, ad longitudinẽ pollicis trãsuersi caua est, & albicantẽ intus lineã ostendit. in superiori labro duo ceu pili breues nigricantes eminent, ab inferiori unus albicans dependet. à quibus fortè Musculi nomen ei factum est, quòd pilis istis barbulas murium repræsentet: quanquam alijs quoque mustelarum generibus ijdem non desunt. Caput ceu serpẽtis denticulos habet, &c.

ITAL. Venetijs Sorce, quasi Sorex uel Mus. unde Musculum à Plinio dictum, Balænarum ducem, esse conijcio. nam & Oppiani Paraphrastes, Cetorum ducem, uulgò γαλῆν, hoc est Mustelam nuncupari scribit.

GERM. F. Das dritt geschlecht der Meertrüschen/rc. ein Walfürer/ein Walleiter.

Icon hæc non est, quam Rondeletius dedit: sed nostra Venetijs picta: eadem prorsus, ut iudico: nisi quòd innumeris illis & rotundis ferè maculis caret, quas in sua ostendit Rondeletius, Bellonius omittit. Quare genera Ophidij tria statuerim: Barbatum maculosum: alterum sine maculis: & tertium imberbe, idemq; flauum.



Ophidion.

MVSTELA marina quarta. Ophidion Plinij, secundum Rondeletium: quem Plinius semel nominat tantùm, alibi autem Congro similem facit. ¶ Rondeletius hunc piscem Asellis (*& Mustelabus*) adiudicandum negat, cum planè eis dissimilis sit (inquit) corporis habitu, capite, pinnis: atque cum longis planè connumerandus.

Mollium Asellorum classis est Italorum plerisque Grilli nomine cognitus piscis, palmum ex mediterraneo non excedens, carnis admodum delicatæ, Romanis antistitibus in delicijs habitus: à quorum uulgo pro Congro accipitur, atque interdum ab ichthyopolis eius loco supponitur. Sed à Congro longè diuersa est huius capitis ac pinnarum effigies, &c. quamobrem quid de hoc pisce statuam non habeo. Veneti quidem hunc quoque Galeam *(id est Mustelam)* appellant: sed quòd Mustela sit, ipsius pinnæ caudam ambientes ac nigricantes, *(atqui in Musculo etiam nostro, & in Mustela altera Rondeletij, pinnæ caudam ambiunt:)* ipsaque carnis in manducando iucunditas plurimùm reclamant. Audio qui Tragum antiquorum esse iudicent, Bellonius. Sed præstãtia saporis à ueteribus, quod sciam, Mustelarum generi non negatur. quamobrem forma tantùm à Mustelabus nonnihil diuersa obstiterit: quæ cum rursus in Grillo uulgari aliqua ex parte similis sit Mustelabus, cum aliâs, tum gemina ceu barba è maxilla inferiore: & longitudo palmum nõ excedens ad Mustelas potiùs quàm longos pisces accedat: ambigere (ἐπαμφοτερίζειν) inter utrunque genus potiùs dixerim, quàm ab alterutro excluserim. Tragum quidem esse hunc piscem, nullis ueterum testimonijs comprobari potest: & barbulæ illæ à mento dependentes, à quibus forsan tanquam arunco Tragum, id est Hircum, aliquis uocandum censuerit, non huic tantùm pisci peculiares sunt. *Tragus.* *Gryllus.* Gryllus Nicandro idem qui Cõger est. Diphilus distinguere uidetur. anguillæ enim similem facit, & insuauem, cum congros iam priùs nominasset. Rondeletius piscem circa Antipolim & Lerinum insulam, frequentem, reperiri tradit, corporis specie carnisque substantia Ophidio suo similem, sed flaui coloris, & imberbem, id est, nullis è maxilla inferiore propendentibus cirrhis. Hic nimirum potiùs Ophidion

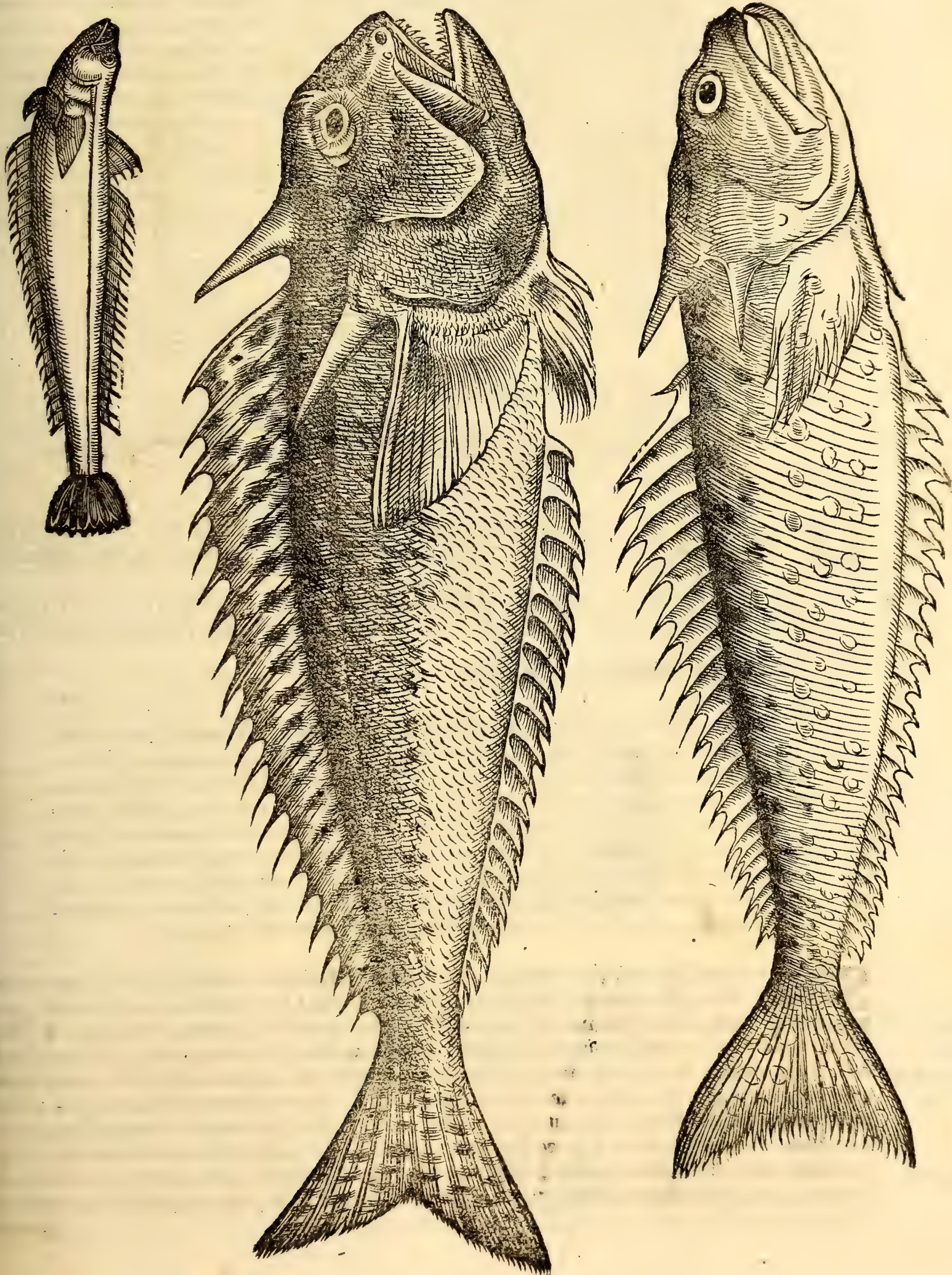
Ophidion fuerit, utpote ſimilior Congro, cum barbulis careat: idemq́ Alpheſtes Athenæi, quem *Ophidion.*
flauum (κιῤῥὸν) & μονάκανθον facit. nam & Kiranides Hedonen (ἡδονὴν) piſcem memorat, qui alio no *Alpheſtes.*
mine Ophidiō dicatur. Fuerit autem Hedone, idem qui Adonis piſcis, cui flauus color tribuitur, *Adonis.*
unde & Ceris nomen. Quòd ſi Grillus uulgaris Aſellorum aut Muſtelarũ generis eſſe poſſet, ille
forſan potiùs quàm ulla alia Muſtelæ ſpecies Callarias ſeu Galarias fuerit, cum ſaporis bonitate an *Galarias.*
tecellat: nomine etiam nonnihil alludente. Nihil definio: in medium propono.

ITALIS pleriſq; Grillo dicitur: Venetijs Galea uel peſce Galia (ut ſecunda etiam ſpecies Muſte læ,) Bellonius. Aliquibus Cepolla marina.

GALL. Circa Monſpelium Donzelle, Rondel. ſed hoc nomen alij etiã alijs piſcibus tribuunt.

GERM. F. Das vierdt geſchlecht der Meertrüſchen/zc. ein lange Meertrüſch.

Araneus Rondel. Aranei aliæ icones noſtræ, quas Venetijs accepimus. Maioris. Minoris.



DRACO Aristoteli, Plinio alibi Draco, uel Draco marinus: alibi Araneus. Δράκων θαλάσσιος. Aranei appellationem retinuerunt Galli circa Monspelium, Massilienses, Ligures & Hispani. ¶ Genera Aranei (inquit Saluianus) duo sunt, (quod tamen neque ueteres, neque recentiores animaduerterunt,) maius & minus. ¶ Aculeorum eius ictus uenenatus est: quare & à uenenatis animalibus nomen tulit.

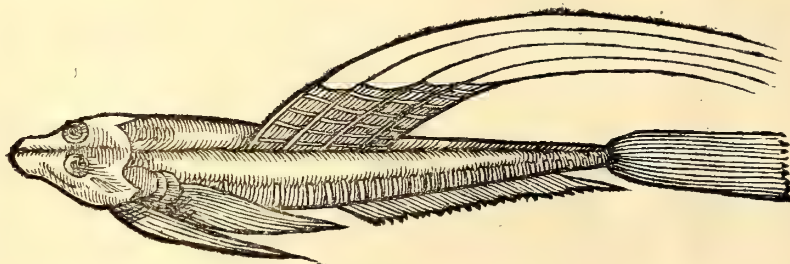
GRAECI huius ætatis Dracænam dicunt.

ITAL. Siculi, & Neapolitani, & Genuenses, Tragina, corrupta uoce, pro Dracæna proferunt. alij Trachina, Tratzeina, Intrasine. ¶ Romæ maiorem & minorem speciem, Tragina nominant, Saluianus. Venetijs minorē in hoc genere, pesce Ragno: maiorē, pesce Ragno pagano.

GALLICE. Viue. Viua aut Viuio Gallis dicitur, quòd præter aliorum piscium naturam, captus diu extra aquam uiuat: Massilienses Areigne uocant, Bellonius. Ego maiorem in hoc genere à Gallis alicubi Tumbe uocari audio.

ANGLI Viuer, ut Galli Viue: siue à uiuacitate ut dictum est: siue à febri, quam Fiuer nominant Angli. aculeo enim uenenato cum aliàs noxius est, tum febrim ac delirium protinus excitat. Turnerus tamen alicubi in Anglia hunc piscem a qua wyuer, hoc est malam uxorem uocari monuit. nimirum autem ut pisces Aranei Scorpijq; tutò non attrectantur: sic malæ mulieres intractabiles sunt: &, nisi cautissimè tractentur, noxiæ. Qua pro malo Flandricum esse audio, ut & Wyuer pro muliere. Angli plerique uocem Qua non agnoscunt, & pro uxore scribunt a Wyfe.

GERMANI Petermanche uocant, nescio an corrupto Italico uocabulo, quasi Pesce ragno, alibi Corpor, ut audio: quod nomen fortè à Scorpio insecto factum fuerit. quanquam & alius piscis est similiter uenenatis aculeis, quem ueteres Scorpium appellarunt, Germani quidam Postken: Araneum uerò minorem Pieterofisch, ut in picturis Oceani Germanici piscium, quas Ioan. Echtius communicauit mihi, obseruaui.



DRACVNCVLVS piscis, cuius solus Plinius, quod sciam, meminit. Poterat is propter paruitatem ad primum Ordinem referri, sed malui alijs nomine & ueneno cognatis ipsum adiungere.

GALLICE. Hunc esse putamus qui à nostris Lacert uocatur, quòd lacertis terrenis corporis figura similis sit: & Dracunculum, ut à dracone maiore distinguatur, esse appellatum, Rondeletius.

GERM. F. Ein kleiner Petermanche.

Rondeletius & Bellonius unam tantùm Scorpij iconem dederunt: pro qua nos Scorpij maioris Venetijs depicti effigiem posuimus, quanuis cum neutra illorum undiquaque conueniat. Rondeletius quidem in fine Capitis, Scorpænam (id est, Scorpium minorem) se effigiasse scribit: quod annotatum ab eo superuacaneum uidetur, si corporis forma non differunt, ut ipse sentit, sed colore duntaxat. Idem à syncipite Scorpij sui ceu cornicula quædam in summo trifida produxit. de quibus in descriptione puto sentit, cum inquit, superciliorum loco cartilagineas apophyses duas molles esse. Bellonius quidem super oculis appendices quasdam Scorpioni esse scribit, ut in Exocœto suo: sed nihil tale repræsentat eius pictura. Idem pinnam quæ ab ano proximè est, tribus aculeis exasperari scribit, non item pingit. Rondeletius ad pinnæ illius initium aculeos duos expressit.

SCORPIVS uel Scorpio, siue pro pisce, (qui pungit & ferit, uenenumq; suis circa caput aculeis effundit, Scorpij terreni ritu,) siue pro insecto uenenatis, Græcum est nomen, Σκορπίος, paroxytonum. Idem piscis ἴζελος, nescio qua dialecto, dicitur apud Hesychium: item ἔξειρα. ¶ Psellus Scorpidium nominat diminutiua forma, cuius etiam Scorpis uideri potest. Αἱ σκορπίδες ἐν τῷ πελάγει τίκτουσιν, Aristot. historiæ 5.10. cùm præcedenti statim capite dixisset: ὁ δὲ σκορπίος τίκτει δίς. unde Scorpidis Scorpijq; nomen, promiscuum ei esse apparet: ita quidem ut Scorpis de fœmina potiùs dicatur, Scorpius de utroq; sexu. Athenæus tamen, quoniam Aristoteles hæc duo nomina diuersis locis (nimirum iam recitatis) usurpat, an unius & eiusdem sint piscis, dubitat. Scorpium quidem & Scorpænam disertè distinguit. Scorpænas (inquit) & Scorpios sæpe edimus, & eos succo coloreq; differre nullus ignorat. Cum Scorpio & Scorpæna (inquit Gillius) eiusdem generis

Margin: ἴζελος. ἔξειρα. *Scorpidium. Scorpis. Scorpæna.*



generis ſint, multùm tamen & colore & bonitate differũt. nam Scorpio ruffus (*πυῤῥὸς Hiceſio, Plinio ruſus, Diphilo κιῤῥὸς, Numenio ἐρυθρὸς: Epicharmo ποικίλος, quòd maiori ex parte ruſus ſit, aliqua ex parte nigreſcat, Rondelet.*) & pelagius eſt: Scorpæna nigra & litoralis (*τεναγώδης, id eſt, paluſtris uel in cœnoſo litore degens,*) & cibi ſuauitate longè Scorpione inferior: quod ipſum nõ modo ex antiquorum (*Hiceſij*) conſcriptione accepi, ſed certa palati ſapiẽtia expertus ſum. Hęc ille. Quæ cũ ita ſe habeant, ſpecie hos piſces differre, nõ uerò ſolùm colore, ſapore locoq́ue, ut Rondeletius ſuſpicatur, crediderim. Hoc uel ex eiconibus noſtris, utriſq; ad uiuum factis, apparet. Plinius quoq; Scorpænam & Scorpium tanquam diuerſos numerat. Oppianus primo Halieu. etſi Scorpionis ſimpliciter genera duo eſſe dicat, utrunq; tamen in petris & arenis collocat. quod ſi etiam loco diſsideant, quemadmodum Hiceſio placet, (cui hac in parte magis faueo,) multò iuſtiùs ſpecies duæ ſtatuentur: ut longè fallatur Euſtathius, qui Scorpium & Scorpęnam ſexu tantùm differre putauit, ſicut Leonem & Leænam. Ambigit autẽ Scorpius uterq; Oppiano ad petras & arenas: hoc eſt, modò in ſaxoſo, modò in arenoſo litore degit. Ariſtoteli Scorpiones inter litorales ac pelagios ambigunt: qui nimirum ſpeciẽ unam tãtùm exiſtimauit, loco dũtaxat differentem. Hiceſio (ut diximus) alius in pelago, alius in cœnoſo litore paſcitur. Mneſitheus Scorpios ſaxatiles facit: Philotimus duram carnem eis tribuit, quod approbat Galenus, in ſaxatilium penuria eos ſubſtituens. ſaxatiles quidem duræ carnis non ſunt.

Quòd non ſit propriè ſaxatilis.

¶ Quod ad magnitudinis differentiam, Bellonius rufum, qui pelagius quoq; & ſaxatilis ei eſt, multò maiorẽ facit: fuſcum uerò, (quam priuatim Scorpænam nominandam & ipſe & Rondeletius putant,) minorem. id quod mihi quoq; uidetur, & noſtræ icones præ ſe ferunt. Rondeletius differẽtiæ ex magnitudine non meminit, ſed Diphili tantùm uerba recitat: qui contrà, non pelagios & rufos, ſed illos qui in cœnoſis litoribus agunt, magnos facit. *Magnitudo.* *Scorpæna.*

¶ Scorpius apud recentiores quoſdam Spinula uocatur, nimirum à ſpinis capitis. Vide mox in Italicis nominibus. Sabot nomen eſt piſcis, & eſt Spinula, Syluatico. nos ſuper Arabico hoc nomine aliquid in Callionymo annotauimus. *Spinula.* *Sabot.*

GRAECI hodie Scorpidi; Scorpænam uerò, Scorpinam nominare ſolent, Bellonius. Græ-

H

ci à uero nomine aberrantes, utrunque Scorpium appellant, Gillius.

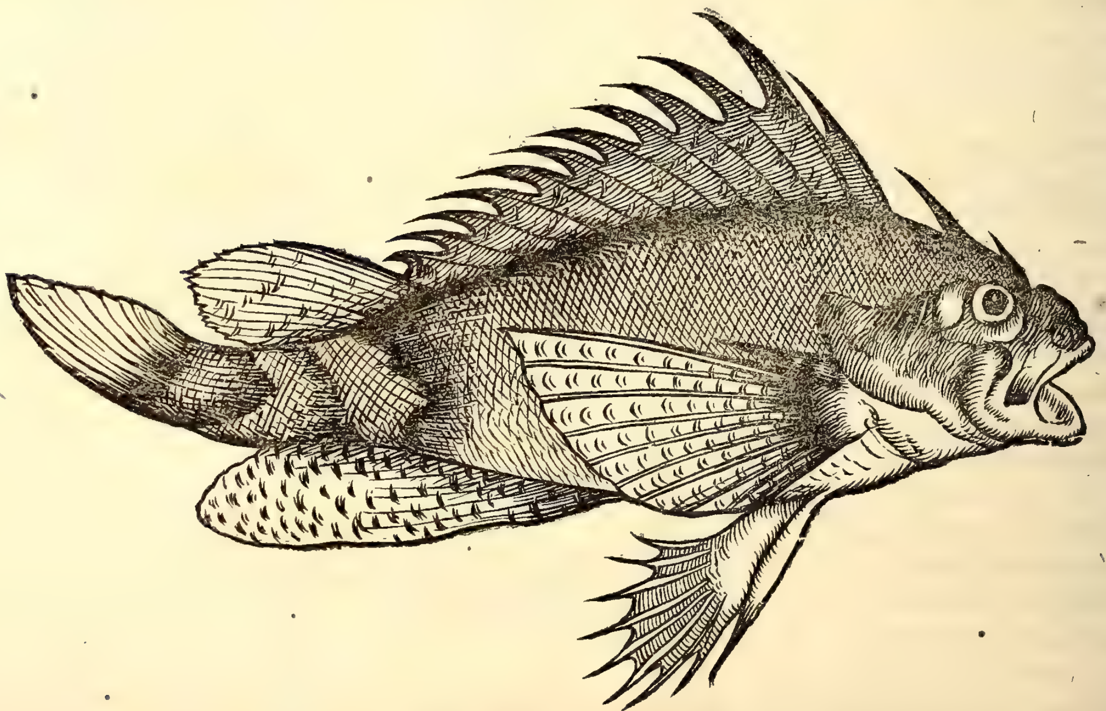
ITAL. Nonnullæ regiones Italiæ Scorpium utrunque Scorpænam appellant, Gillius. Romani Scorfano, Saluianus. Genuenses Scorpium, ad discrimen Scorpænæ, quam Strasinam dicunt, Bellonius. Aliqui pesce Spin uel Spino, uel Spinoso, præsertim Scorpænam, nuncupant. Aggregator Spinulam piscem à Galeno libro 3. De alimentis memorari scribit. nominatur autem Scorpio eodem libro inter duræ carnis pisces. Scorpio piscis nostro idiomate Doracæna dicitur, Syluaticus. sed alibi melius Draconem marinum interpretatur, qui hodieque à Græcis uulgò Dracæna dicitur. ¶ Scorpæna Romæ Scrofanello dicitur, Saluianus.

Spinula.

GALL. A Massiliensibus Scorpeno dicitur, à nostris Rascasse, Rondeletius. Et rursus: Massilienses eum qui niger est, Scorpeno: qui flauus est, Scorpena uocant. ¶ Scorpionem Massilienses Scorpænam uocant: Scorpænam autem ueterum (id est, Scorpium minorem) Rasquessa, Bellonius. Idem & Callionymum Massiliæ Rascassam biancam, quasi Scorpionem album appellari prodidit.

GERMAN. Bellonius Gallico Oceano Scorpionem infrequentem esse tradit: quare Germanico etiam Balthicoque rarum existimârim. In picturis Oceani Germanici pisciũ, quas Echtius Coloniensis medicus ad me misit, inuenio unum Scorpio (minori) similem, quem Germanice Postken appellat. Licebit nobis fingere nomen, ein Scorpion oder Scorpfisch, id est, Scorpionem piscem: uel ein Meerscorp, id est, Scorpionem marinum. Priuatim quidem ruffum circunloqui licet, der grösser rotlach Scorpfisch: fuscum uerò, der kleiner graw Scorpfisch. ¶ Scorpius ei'ue cognatissimus uidetur piscis, quẽ à Io. Echtio Colonieñsi medico pictũ accepi, adscripto Germanico nomine Postken, tanquam accolis Oceani Germanis usitato. capitis, quod magnum ei est, & multis aculeis (qui branchiarum operculis & reliquo capiti hærent) infestũ: ac reliqui corporis magnitudine, proportione, forma, Callionymum refert. fuscus est colore, & maculosus, præsertim cauda (quæ subrotunda est) & pinnis. Hæc ad picturã. ¶ Audio Frisios appellare a Storme piscem ferè similem Rochetto Anglorum, colore Scombri: pinnis, ut Perca, aculeatis in dorso. binis prope nares in capite aculeis. opercula etiam branchiarum aculeata esse. Caput proportione magnum, oculos magnos. caudam rubram, maculis nigris. Idem hic uel simillimus illi quem iam Postken nominauimus, uidetur: colore forsan solùm differens.

Scorpij minoris eicon, & ipsa Venetijs ad uiuum efficta: à qua nonnihil diuersam exhibuit Saluianus.



Scorpæna.

SCORPIVS minor, qui priuatim Scorpæna dicitur. Scorpioni (maiori, inquit Saluianus) simillimus est, ut colore tantùm & magnitudine differre uideatur. Falluntur qui ætate tantùm eos distinguunt: item qui solo sexu: & qui Aristotelem quoque eius meminisse putant: cum Plinius tantùm & Athenæus eius meminerint. ¶ Plura leges suprà in Scorpio maiore, proximè retro. ¶ Athenæus Scorpium à Scorpæna colore tantùm & succo differre scribit, Rondeletius: (sed dictio tantùm apud Athenæum non legitur.) Nos Scorpænam (inquit idem) eam esse credimus, quæ nigrescat, quæque insuauior sit, minusque boni succi, & litoralis, lutoque gaudens.

ITALICA & GALLICA nomina Scorpij utriusque, leges proximè superius in Scorpio maiore.

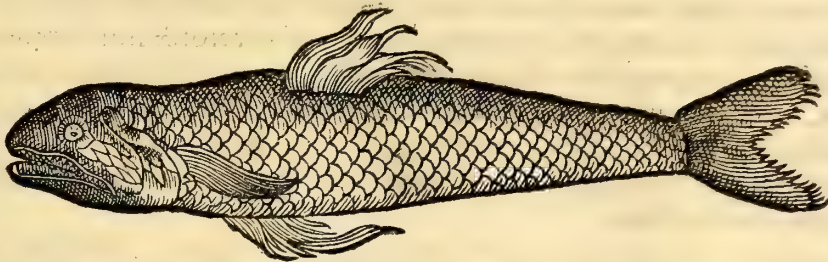
GERM.

GERMAN. Das kleiner vnd schwärtzer geschlecht des Scorpfischs/welchen fisch etliche Teütschen ein Postken nennend/als ich acht: die Frießländer a Storme.

SCORPIOIDEM Rondeletij, Blenno Bellonij simillimum, nisi idem est, Ordine primo collocauimus.

LACERTVS peregrinus uel maris Rubri.

Ab ano etiam pinnula exprimi debuerat, quam Saluianus non omisit qui piscem hunc accuratiùs depinxit.



Piscem hunc, tum à coloris uiriditate iucunda, tum ab oris totiusque capitis similitudine cum Lacerto terrestri, multi Lacertum uocãt, Rondeletius. Est autem (inquit) Lacertus maris Rubri ab Aeliano descriptus.

Saluiano hic Saurus uel Sauris (Σαῦρος, Σαυρὶς) Græcorũ est, diuersus aliquantulum ab eo qui in Rubro mari reperitur, ab Aeliano descriptus. Sauri (inquit) Latinorum ueterum nemo meminit. Theodorus in Aristotele non rectè Lacertum conuertit: quanquam σαῦρος quadrupes, Latinis Lacertus est. at eorundem Lacertus piscis, Græcorum κωλίας est. Nos hunc piscem Græco uocabulo Saurum appellabimus. Esse autem hunc Saurum Græcorum, tum ex eo conijcitur, quòd ad terrestris Lacerti similitudinem, propiùs, quàm quiuis alius piscis accedat: tùm quòd ea omnia quæ Sauro ueteres tribuunt, huic nostro perbellè conueniant. Is qui Romæ hodie Suaro appellatur, Trachurus potiùs fuerit, quàm Saurus. Oppianus Τραχούρους & Σαύρους manifestè distinxit. Aduertendum præterea Turdum etiam, Σαῦρον à nonnullis appellari. Non in omnibus aut plerisque maris locis, sed in quibusdam duntaxat reperiri solet: cœnosoque loco delectatur, Oppiano teste. Hæc ille.

Lacertus Latinis priscis, alius quàm Saurus Græcis.

Trachurus.

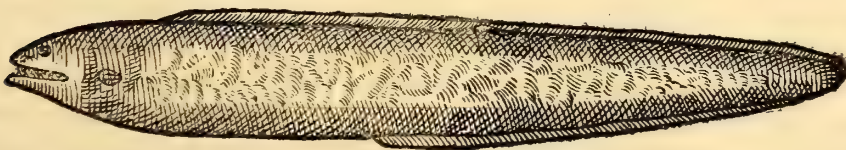
ITAL. Romæ pesce Tarantola, Saluianus.

GERM. F. **Ein frömbder Meerfisch/mag seiner gestalt vnd schöne der grünen farb halben ein Meerheydox genennet werden.**

ORDO VI. DE PISCIBVS LONGIS, SPINOSIS, QVORVM SPECIES FERE SERPENTINA EST.

Longi pisces (inquit Rondeletius) ferè omnes cartilaginei sunt, (sed à cartilagineis illis, quæ Græci σελάχη nominant, diuersi.) Dicuntur autem longi à corporis specie, qua à Galeis, qui longo etiam sunt corpore, differunt, quòd rotundiores sint: quodque illi Mustellis, hi Serpentibus similiores sint. Præterea Galei neque seuum neque pinguedinem habent, ut Athenæo placet, ex longis autem sunt qui pinguedinem habent.

Bellonij Muræna flexuosa pingitur, sicut & Saluiani: maioribus per interualla maculis: & à superiore labro duo ceu cornicula protendit, ut Saluiani quoque: & rostrum longius latiúsque, superiore eius parte ultra inferiorem prominente, &c.





MVRAENA, Græcè Μύραινα, uel Σμύραινα: Massarius hoc Doricum esse putat, cum tamen apud Platonem legatur. apud Kiranidem Ζμύραινα. Eustathius docet multas dictiones ab σμ. incipientes, olim per ζμ. scribi solitas. Eidem Μύρος, Μύραινα, ut & Μορμύρος, pisces, à uerbo μύρειν uel μύρεσθαι deducunt, quod fluere significat, unde & μύρον unguentum liquidum. est quidem Myrænæ, cuius mas Myrus dicitur, cutis læ-

uis & lubrica, ueluti unguento oleóue delibuta, sicut & aliorum læuium: & motus eorum flexuosus uelutiq; undosus ut fluere uideatur. sed horum neutrum Mormyro conuenit: in quo nomine etiam ypsilon corripi solet à Græcis, (Ouidius produxit:) in μύρος, μύραιν, μύρειν, μυρίζειν, semper producitur. quare μύρος etiam penanflexum scripserim, non ut pleriq; omnes solent, paroxytonum. ¶ Muræna corporis habitu Lampetræ affinis est: Anguillæ etiam aspectu proxima, sed latior, Rondeletius. Anguillam (inquit Bellonius) magnitudine ac figura refert: sed recurto & crasso est magis corpore: & adulta Anguilla omnibus modis Murænam magnitudine exuperat. ¶ Morsis à Muræna eadem accidunt quæ à uipera morsis, & similia remedia adhibentur, Aëtius.

Flutæ. In cibo quidem expetitur, & à Galeno commendatur. Imprimis placebant flutæ cognominatæ, à Græcis plotæ, (πλωταί,) quòd præ pinguedine in summa aqua fluitantes, cute iam Sole adusta mergi ampliùs non possent, præcipuè in Siculo freto: & similiter anguillæ. ¶ Sphyræna & Smyræna piscium longè diuersorum uocabula ab imperitis librarijs aliquoties permutata deprehendimus. Aelianus etiam Myrum, uel ut ipse uocat, Myronem, non agnouit. Muræna, ut & Alosa, quanquam marini pisces, paruis ac numerosis spinis conspersi sunt: quod non animaduertit Galenus, qui pisces tantùm in fluminibus ac stagnis genitos huiusmodi spinis abundare scribit: marinorum uerò nullum.

GRAECE uulgò, ITALICE, HISPAN. GALL. Vbique gentium in hunc diem Muræna nuncupatur, ut docet Massarius Italus, & Gillius Gallus. A nostris, ab Italis & Hispanis Mourone dicitur, Rondeletius. Ab Italis profertur Murena, uel Morona. sed cauendum, ne Antacæus piscis cetaceus, quem recentiores aliqui, (& Itali uulgò,) Moronam uocant, cum Muræna confundatur. ¶ Myrum piscatores nostri (inquit Rondeletius) peculiariter non agnoscentes, Serpentem uocant. Sed alij sunt serpentes marini magis propriè nominandi.

LVSITANIS Moreia.

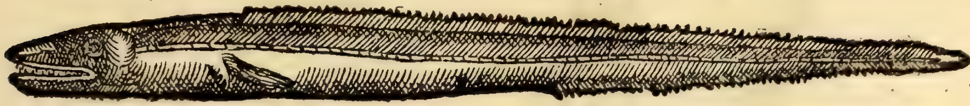
GERMANICVM nomen ignoro: & sanè Bellonius nihil Muræna in Oceano rarius esse tradit. & alibi, Murænas in Gallia esse negat: nam oram fortè Mediterranei maris, ut Prouinciam, Galliæ nomine non est complexus: ubi Murænas reperiri non dubito. In Gallia Septentrionali *(inquit Plinius, de Oceano nimirum sentiens)* Murænis omnibus dextra in maxilla septenæ maculæ. In Hispanico etiam Oceano circa Tartesum & Carteiam, Murænas maximas, minarum aliquando suprà octoginta reperiri legimus. Circunloqui licebit, **ein Meerschlangen art**: hoc est, Serpentis mar. genus. Vel nomen fingere, **ein Muraal**, à Latino Muræna, & Germanico **Aal**, quod est Anguilla, compositum. Non probo quidem composita ex diuersis linguis uocabula: sed ea quoq; tolerantur, cum meliora desunt.



MYRVS, hoc est, maritus Murænæ, Latinum nomen non inuenit. Græcè σμύρος uel μύρος. Vide superiùs in Muræna. Gaza Murum interpretatur. Apud Plinium alicubi Myrinus pro Myro mendosè legitur: apud Aristotelem μύξινος pro Myxino Mugile. ¶ Dorion author est Myrum per carnem sparsas spinas non habere, totumq; utilem esse, & supra modum tenerum. Genera eius duo esse: unum nigrum, præstantius: alterum, ruffum. ¶ Smyrus etiam apud Plinium legitur: apud Aelianum μύρων. Myron (inquit) piscis est, nescio unde dictus: Serpentem marinum esse aiunt. ¶ Mirum hoc, si Myrus & Muræna sexu tantùm differunt, fœminam spinas habere, marem non item: cum hic robustior, illa imbecillior prædicetur. & hunc concolorem esse, illam uariam, cum in plerisque, ubi colorum differentia est, uel pulchrior uel magis uarius in masculis sit. ¶ Myrus serpenti similior est, quàm Muræna: rostro acuto, longo corpore, nigricante, tenui, rotundo, sine maculis, &c. Rondeletius. ¶ Murænam fœminam esse, Murum uerò marem, Aristoteles non asserit, sed aliorum opinionem refert: quæ quidem (inquit Saluianus) uerisimilis non est. quî enim fieri posset, ut inter numerosas toto uere quàm plurimis marinis litoribus captas Murænas, aliqui etiam non caperentur Myri? cum tamen neque nos multis iam annis id summopere contendentes, ullum prorsus uiderimus unquam, ab alijs'ue alicubi uisum audiuerimus. Quòd si caperetur, facilè ex scriptis de eo à ueteribus notis, internosceretur. Quamobrem credendum potiùs arbitror, Murænas non secus, quàm alias ferè omnes pisciũ species, in mares & fœminas diuidi. neque si quis eas omnes ouis grauidas capi assereret, ob idq; fœminini solùm sexus esse contenderet: ad Viperæ (ut ueteres quidam faciunt) aut Myri concubitum confugiendum esset: cum & alij quidam pisces memorentur ouis grauidi omnes capi, ut Erythini, Channæ, &c. Hæc ille. ¶ Serpens marinus rubescens, (qnem pictum dabimus sub finem huius Ordinis,) Myrus alter fortè fuerit, cuius Dorion meminit tanquam ὑποπυρρίζοντος, id est, rufi coloris.

GALL.

GALL. Circa Monspelium Serpentem uocant. Vide suprà in Muræna.
GERMAN. Das männle (als etlich meinend) von der obgesetzten Meerschlangen art.



CONGER uel Congrus. γόγγρος Græcis, non etiam κόγγρος per κ. ut nuper quidam somniabat. Nicander Epopœus Congros aliter Gryllos uocari scribit, id est Porcos, à uoracitate ni mirum, &c. Conger, quem & Gongrum Plinius 32. uolumine appellasse uidetur, Plinius. *Gryllus.* *Gongrus.*

Duo Congrorum genera sunt: unum albicat, & pelagium est: alterum nigricat, & litorale magis est quàm pelagium, Rondeletius.

Duo breuia cutaceaque cornicula in extremo rostro tum Congri (tum Murænæ) existunt, Saluianus.

GRAECIS nostri temporis Cauorofas, Saluianus: composito nimirum nomine ab ophis, & nescio quo alio.

ITAL. Romæ Drongo uel Brongo (Bronco, Saluianus) uocant. Veneti Grongo. Antiates Brunchum appellant, Platina. ¶ Græcum Latinumque uetus huius piscis nomen pleræque gentes retinent, Itali, Hispani, Galli plerique & Angli.

HISPAN. Lusitanis Cromgo, Saluianus.

GALL. Congre. Massilienses nominant Filat (Fiela, Fielaz, Bellonius) quia instar retis pisces inuoluit & implicat, Rondeletius. Massilienses planè barbarè Phialassum appellant, Gillius.

GERM. Ein Meeraal: id est Anguilla marina. Quidam in parte Germaniæ inferioris, Palen uocari mihi retulit, nescio quàm rectè. Palynck quidem Flandris Anguilla est.

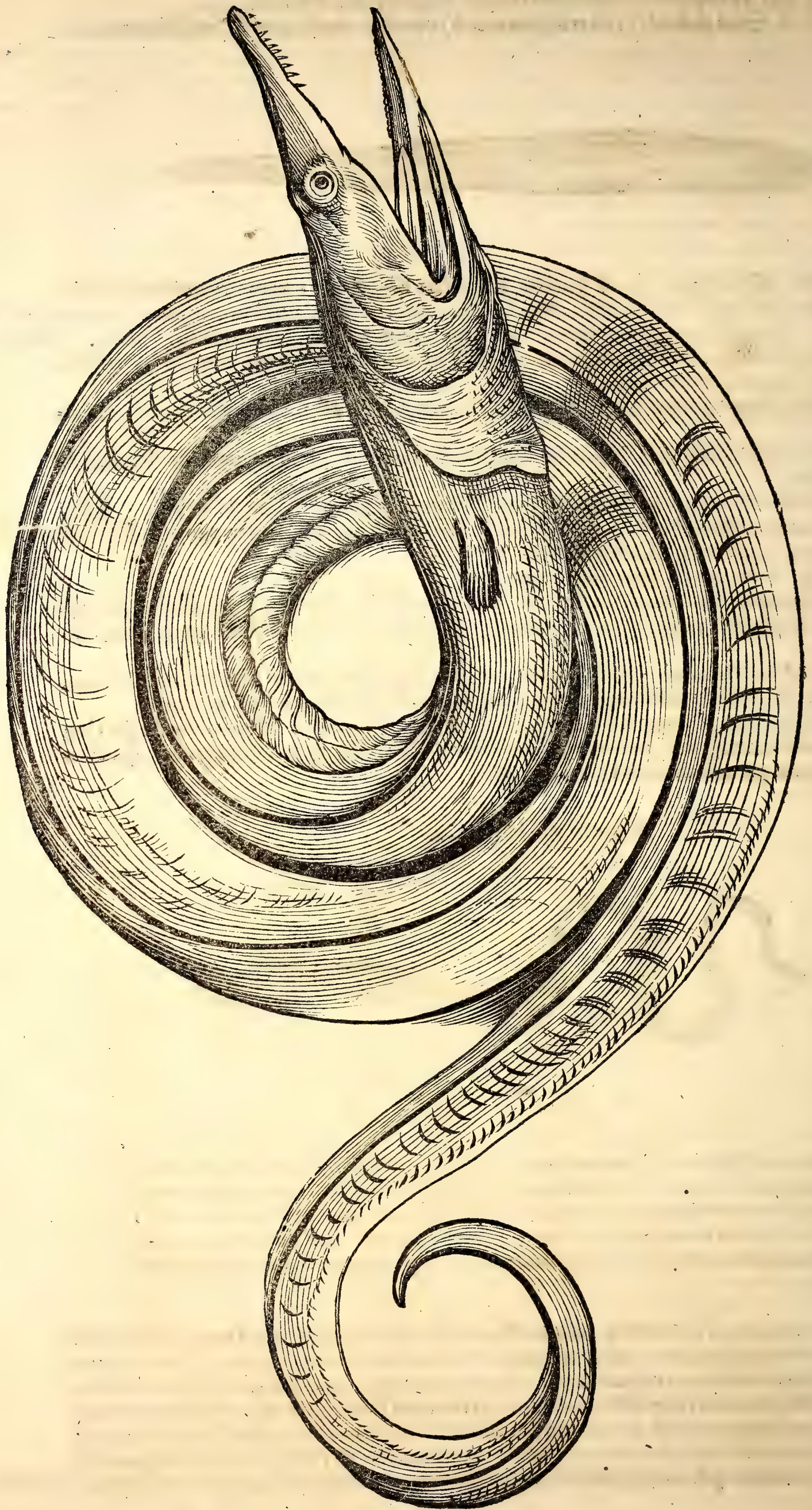
ANGLICA sunt a Conger/a Congre/a Congerele. Dicuntur & Eluers ab Anglis Congri pusilli (nomine, ut apparet, ab Anguillarum similitudine facto) in fluuio Sabrina prope Glocestriam: in quem paruuli duntaxat è mari subeunt.

Pictura à Rondeletio posita.



Picturam à Bellonio exhibitam omisimus: similem ferè ei quam Rondeletius dedit, sed multis implicitam spiris, (non quòd in mari adeò inuolutus sit hic Serpens, sed ad longitudinem eius exprimendam:) uentre crebris uelut internodijs crispo. qualem ego etiam, hîc adiunctam, ab amico ex Italia missam Serpentis marini imaginem olim accepi. corpore ubique plano, non tanquam aculeis quibusdam eminentibus aspero, quales in Rondeletiano uisuntur: quanuis eorum in descriptione non meminit.

SERPENS marinus, ὄφις θαλάττιος, similis est terrenis, dempto capite quod magis ad Congrum accedit, Aristoteles: qui tamen alia etiam multa serpentium marinorum genera esse tradit, quæ in gurgitibus seu præalto mari nascantur, alia alijs coloribus omnis generis, χρόαν δ᾽ ἔχουσι παντοδαπήν. Is quem depinximus (inquit Rondeletius) terreno uel fluuiatili serpenti simillimus est. ad trium uel quatuor cubitorum longitudinem accedit. corpore rotundiore quàm Anguilla, capite Congro similis: colore fuluus, sed uentre & rostro cinereus, &c. ¶ Ab Ophis diminutiuum est Ophidion, quo nomine piscem appellat Plinius: quem nos dedimus suprà Ord. v. cum Mustela- *Ophidium.*

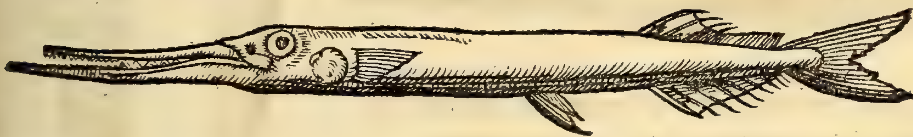


bus mar,

bus mar. Bellonius quidem & Saluianus Ophidion Plinij ab Ophi (id est, Serpente mar.) non distinguunt. nos Rondeletium distinguentem sequimur, cum aliâs, tum quia maior est hic serpens, quàm ut Ophidium, id est, Serpula diminutiuè nominari debeat. Hydrus dici potest omnis aquaticus serpens, tum in dulcibus tum in salsis aquis. nam & marinos serpentes Hydros nominat Aelianus, (quos alij ὄφεις θαλαττίους:) eosque asperum potiùs serratis dentibus quàm uenenosum os uideri habere. Idem Aelianus alibi de Myrone pisce, (quem Myrum esse, id est, Murænæ marem ignorasse uidetur:) eum ipsum (inquit) esse dicunt marinum Serpentem. ¶ Alius est Draco marinus Aristotelis, quem non à corporis figura, sed ueneno Græci sic nuncuparunt, ut Latini Araneum. ¶ Vide infrà penultimam huius Ordinis imaginem, & quæ adscripsimus. *Hydrus.*

ITAL. Serpe marina, Saluianus.

GERM. Ein art der Meerschlangen / mag ein Kongerschlang genennt werden: dann sy von leyb vnd gestalt ist wie ein schlang: mit dem kopff aber geleychet sy baß einem Meeraal/oder Kongeraal.



ACVS (prima species,) Aculeatus, Belone. his tribus nominibus utitur Plinius. Græcè Βελόνη, Ῥαφίς. habet enim rostrum acus aut fibulæ instar. item Ἀβλεννής, ab eo nimirum quòd siccæ sit carnis & minimè mucosæ. ¶ Rondeletius Acum lib. 8. descripsit, cum Lacerto siue Colia & similibus piscibus: mihi illis qui Serpentem corpore quodammodo referunt, adnumerare libuit.

GRAECE uulgò Βελονίδα, Zargane, Aiulone.

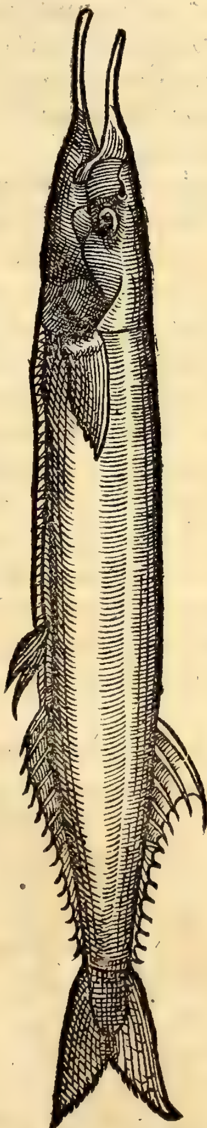
ITALICE Arguzella, Acucella Romæ, Acicula, Acusigola, Angusigola.

HISPA. Aguilla, (Agulia, Saluianus:) Aguia pescado.

GERMANICE. Hornfisch/ Snacotfisch: Tobias/Sobias/Topeiaß/Gebbei: & alicubi (ni fallor) Gerfisch.

ANGLICE. Hornekek/Garrefysshe/Pyper fysh/Hornebeacke.







Hanc Acus figuram Venetijs accepimus.

* *Quærendum an hæc sit Acus Bellonij, quæ proximè ponetur, maximè propter pinnas illas paruas uersus caudam, &c. Sed cognatus uidetur potiùs piscis, quàm idem. Suum ex Oceano Bellonius habuit, hunc ex Mediterraneo Rondeletius.*

† *Acus minor Bellonij: quæ magnitudine tantùm (inquit) à priore differt, &c. Hic fortè Saurus Rondeletij, proximè retro exhibitus fuerit. Lege quæ cum illius eicone scripta sunt.*

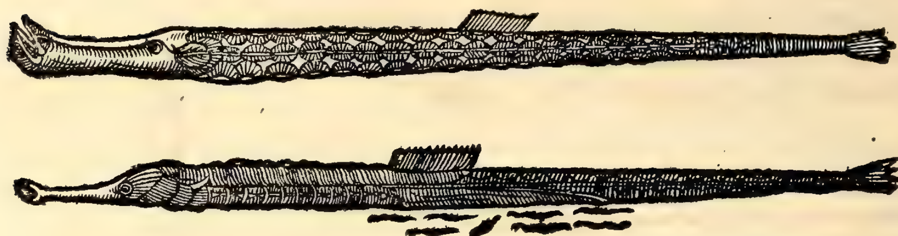
SAVRVS (alius à Trachuro quem aliqui Saurū nuncupant) Acubus similis, breuior & crassior, &c. ea uerò corporis parte quæ à podice ad caudā est, caudaque ipsa, Scombrum refert: siue partis huius caudæque figuram, siue eiusdem pinnulas spectes. & similiter carnis substantia. Rondeletio hic potiùs, quàm Trachurus, Saurus appellatur: & diminutiuè etiam Sauris: Σαῦρος, Σαυρίς. Sed Sauri fortè communior

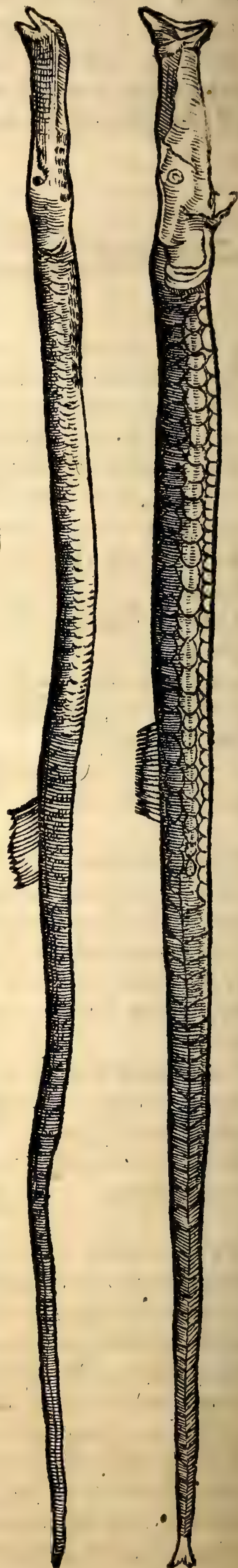
Trachurus. est appellatio, & hunc & Trachurum comprehendens: ut ex uulgaribus Trachuri nominibus coniici potest: Sauris uerò priuatim qui hîc exhibetur: Sauridem enim, Acum, & Sphyrænam similes esse Speusippus prodidit. Præstat autem Græcum Sauri nomen retinere, quàm ex uocabuli significato, Lacertum Latinè interpretari. *Lacertus.* Lacertus enim Latinorum ueterum, κολίας Græcis dicitur. Σαῦρος uerò uel Sauris Græcorum, is piscis est Saluiano, quem Lacertum peregrinum Rondeletius nominat, in fine Ordinis V. à nobis propositus.

GALL. A quibusdam circa Monspelium Aiguille uocatur, ab alijs Beccasse.

GERM. F. Ein Macquerelse. Vide infrà in Trachuro, Ordine 8. Ein kleiner Hornfisch.

A Rondeletio propositæ figuræ.





Duas has eicones (ut scripsi) Cor. Sittardus misit. Magnitudinis quidem inter ipsas proportio non eadem seruatur, quæ in Rondeletianis apparet.

ACUS (alia species.) Acus seu Belone Aristotelis, secundũ Rondeletium. Sunt qui Serpentem mar. esse credant, sed falsò, ut in Serpente mar. Rondeletius arguit. *Typhle. Typhline mar.* Bellonius Typhlen uel Typhlinen marinã nominat, à similitudine cum Typhlope seu Typhline serpenti terrestri. Sed Typhle Athenæo, Typhlinus Hesychio, inter Nili pisces est, Lampetra parua fl. nimirum. Saluianus hunc piscem Græco & Latino nomine carere putat. Ego huius piscis eicones duas, ueluti unius generis species, à Cor. Sittardo Cæciliæ nomine olim accepi. uocatur autem hoc nomine piscis quidẽ apud ueteres Latinos nullus: sed Typhlines serpẽs, &c. Easdem ex Rondeletio, breuiori spacio pictas, exhibemus, &c. ¶ Qui Remoram esse conijciunt hunc pisciculum, uel Musculum Iulúm ue, falluntur.

GRAECE uulgo Nerophidion.

ITALICE alicubi Diauolo. sed alij Ranam piscatricem Diabolũ mar. uocant. Priuatim speciem alteram, quæ corpore rostroq; minor est, uulgò in Italia Arzinarello uel Coaliotto nominari, Cor. Sittardus nos docuit. Saluiano utraq; species, ut Græco Latinoq;, ita etiam uulgari nomine caret. pauci enim (inquit) temere potiùs, quàm comprobata aliqua consuetudine, Serpente marino uocari aiunt.

GALLICE Trompette. Massiliensibus Gagnola.

GERMANICE dici potest ein Trommeeter: uel circunscribi, ein art deß Hornfischs. ¶ Inter eicones piscium Oceani Germanici, maiori huius generis (cui os ferè rotundo hiatu, tubæ instar aperitur,) picto, Germanicum nomen Hautinck adscriptum est: quod tamẽ etiam Mugili cuidam Oxyrhyncho Antuerpiæ tribuitur, & Sphyrænæ alteri Monspelij. ¶ Knackfisch audio esse piscem, qui sola cute & ossibus cõstet, (Holosteum dixeris,) inutilis cibo, & captus abijci solitus in litus: ubi mox corrugatur. *Holosteus.* Hic an Acus sit, quærendum.

Figura hæc desumpta est ex tabula quadam descriptionis Orbis terrarum.



GUAICA-

GVAICANVS uel Reuersus piscis Indicus. De nouo piscationis genere Petrus Martyr Oceaneæ Decadis primæ libro 3. Non aliter (inquit) ac nos canibus Gallis per æquora campi lepores insectamur, illi *(piscatores Cubæ insulæ in Nouo Orbe: in cymba, id est caua arbore piscantes, Christ. Columbus)* uenatorio pisce pisces alios capiebant. Piscis erat formæ nobis ignotæ: corpus eius anguillæ grandiori persimile: sed habens (caput grandiusculum, &) in occipite pellem tenacissimam, in modum magnæ crumenæ. Hunc uinctum tenent in nauis sponda funiculo, sed tantum demisso, quantum piscis intra aquam carinæ queat inhærere. neque enim patitur ullo pacto aëris aspectum. Viso autem aliquo pisce grandi aut testudine, quæ ibi sunt magno scuto grandiores, piscem soluunt. ille quum se solutum sentit, sagitta uelocius, piscem aut testudinem, quà extra testam partem aliquam eductam teneat, adoritur: pelleque illa crumenaria iniecta, prædam raptam ita tenaciter apprehendit, ut exoluere ipsam eo uiuo nulla uis sufficiat, nisi extra aquæ marginē paulatim glomerato funiculo extrahatur. Viso enim aëris fulgore statim prædam deserit. Præda igitur iam circa aquæ marginem euecta, in mare saltat piscatorum copia tanta, quanta ad prædam sufficiat sustinendam, donec è naui comites eam apprehendāt. Præda in nauim tracta, funiculi tantum soluunt, quantum satis est uenatori ut ad locum suæ sedis intra aquam redeat, ibique de præda ipsa per alium funiculum escas ei demittunt. Piscem incolæ Gaicanum, nostri Reuersum appellant, quòd uersus uenetur.

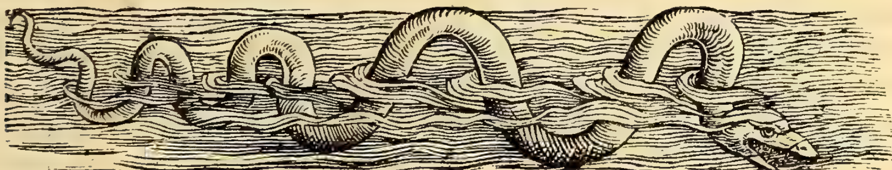
GERM. **Ein wunderbarer fisch in dem Indianischen meer/mag ein Meerseckel/oder ein Seckler genennt werden.**



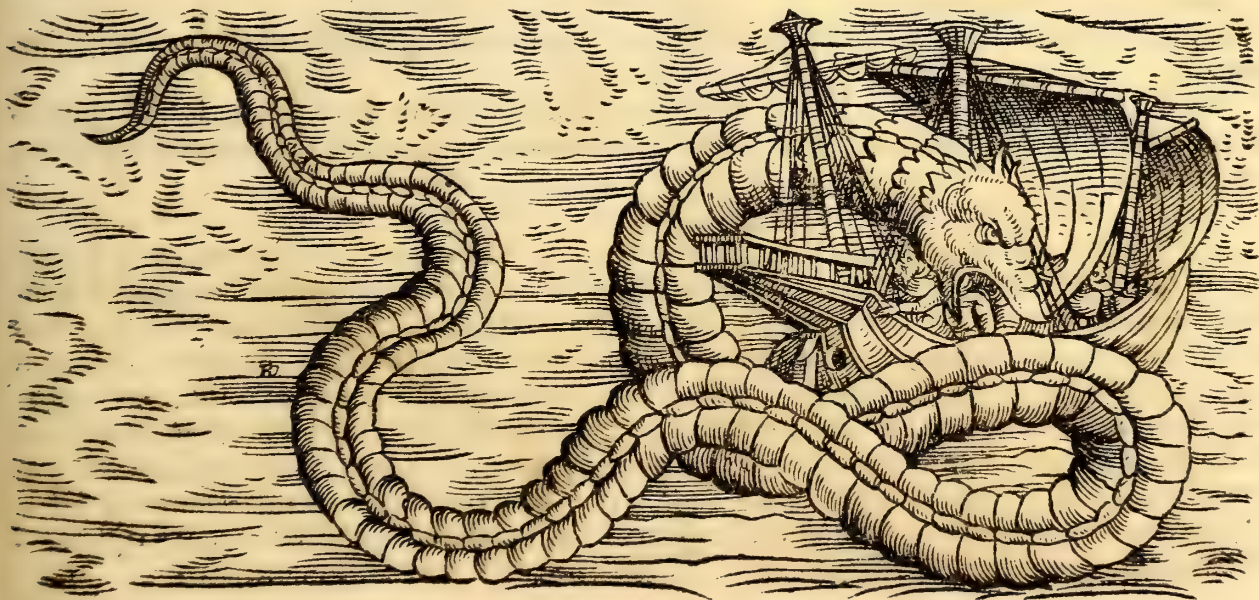
SERPENS marinus rubescens, rarus; quē Rondeletius exhibuit. Hunc (inquit) nonnulli Myrum esse putauerunt, sed falsò. nam branchias osseo operculo squamosorum modo intectas habet: pinnasque ad natandum maiusculas, quibus Muræna & Myrus carent. sed Dorionis Myrū alterum esse ὑποπυρίζοντα, id est, rufescentem, non absurdè quis existimauerit. *Myrus.* *Myrus alter.*

GERM. **Ein seltzame rotlachte Meerschlang. ein Schlangfisch im meer.**

Hic fortè Serpens iste marinus fuerit, cuius meminit Aristoteles, capite Congro quàm Serpenti similior: nam is quoque fului coloris est. non mirum autem si in Oceano longè maior euadat.



IN Balthico uel Suecico Oceano, flaui quidam serpentes marini reperiuntur, triginta aut quadraginta pedes longi: qui, nisi iritati, neminem lædunt. Quorum iconem Olaus Magnus in Tabula regionum Septentrionalium Europæ iunctarum, dedit huiusmodi.



IN eadem Tabula alius Serpens marinus, ad centum aut ducentos pedes longus, (ut descriptio habet: uel etiam trecentos, ut numerus iconi adiunctus præ se fert,) circa Noruegiam interdum apparet, mari tranquillo infestus nautis, adeò ut homines quandoque è naui abripiat. Nauim ab eo inuolui aiunt tantam, quantæ ferè in nostris fluuijs aut lacubus maiores fieri solent, quæ mercium uecturæ destinantur, inuolutam subuerti. Spiras supra mare tantas aliquando erigere, ut nauis per unam transire posset. Figuram, qualis in Tabula illa est, apposui.

GERM. **Die groß Meerschlange in Nozuegischen landen/welche die schiffleüt schediget/ wenn der wind still ist.**

ORDO VII. DE PISCIBVS MARINIS SPINOSIS, PLANIS.



PLANOS pisces non cartilagineos, sed spinosos, Græci ψηττοειδεῖς, Latini Passerinos uocant. Multa sunt huius generis apud nostros Gallos nomina, multoque plures species quàm apud antiquos, Bellonius. Aristoteles ψηττοειδεῖς dixit: recentiores quidam Passerina specie pisces & Psettaceum genus. Vt Passer auis prona parte fuscus est, supina albus: ita in hoc genere non solum priuatim ab hac aue denominatus piscis, sed etiam reliqui omnes. Omnes situm corporis & oculorum (Tæneijs exceptis) aliter quàm reliqui pisces habent. Eorum alij læues, alij squamosi sunt, &c.

GERMANICE Plani pisces communi nomine **Plattfisch** appellari poterunt: ut species una **Plateyßle**: eique similiores in suo genere **Plateyßfisch**. Communius uerò ad pisces latos planosque omnes (tum cartilagineos, ut Raias: tum spinosos, ut Passeres) nomē fuerit **Flachfisch**: quanuis idem nomen Saxonibus Asellorum quoddam genus significat. ¶ **Halbfisch** priuatim dicuntur Passerini generis quidam pisces in Albi fl. ex Oceano subeuntes: cuius nominis significationem si respicias, (sonat autem dimidiatum, ἡμίτομον, à corporis specie ueluti per medium dissecta,) pro generis uocabulo usurpari posse uidetur.

Rhombi effigiem, quæ hic collocari debuerat, cum spacium desit, in sequentem paginam retulimus.

RHOMBVS aculeatus Rondeletij. Rhombi uocabulum Græcum Latini retinuerunt. Aristoteli & reliquis Græcis piscis hic ψῆττα est. Romani (inquit Athenæus) Psettam, Rhombū appellant, nomine Græco. Rhombi quidem nomen apud Aristotelem non extat. Sumitur etiam Passer siue Psetta pro diuerso pisce à Rhombo. Marinorum (inquit Plinius lib. 9. cap. 20.) alij sunt plani, ut Rhombi, Soleæ, ac Passeres: qui à Rhombis situ tantùm corporum differunt. Galenus etiam & Diphilus Psettas à Rhombis manifestè seiunxerunt. Rhombus piscis à Rhombo figura (turbinata, Bellonius) nomen habet, quæ quatuor æqualibus lateribus constat, non autem rectis angulis, Rondeletius. Syacion nominatum animal, id est, Porculum apud Symeonem Sethi, aliqui pro Rhombo accipiunt.

Psetta. *Syacion.*

GRAECI huius temporis adhuc ψῆτταν uocant, teste Gillio.

HISPANI Rodouallo.

ITALI omnes, Ligures & Massilienses Rhombum uocant, ut Gillius & Rondeletius scribunt.

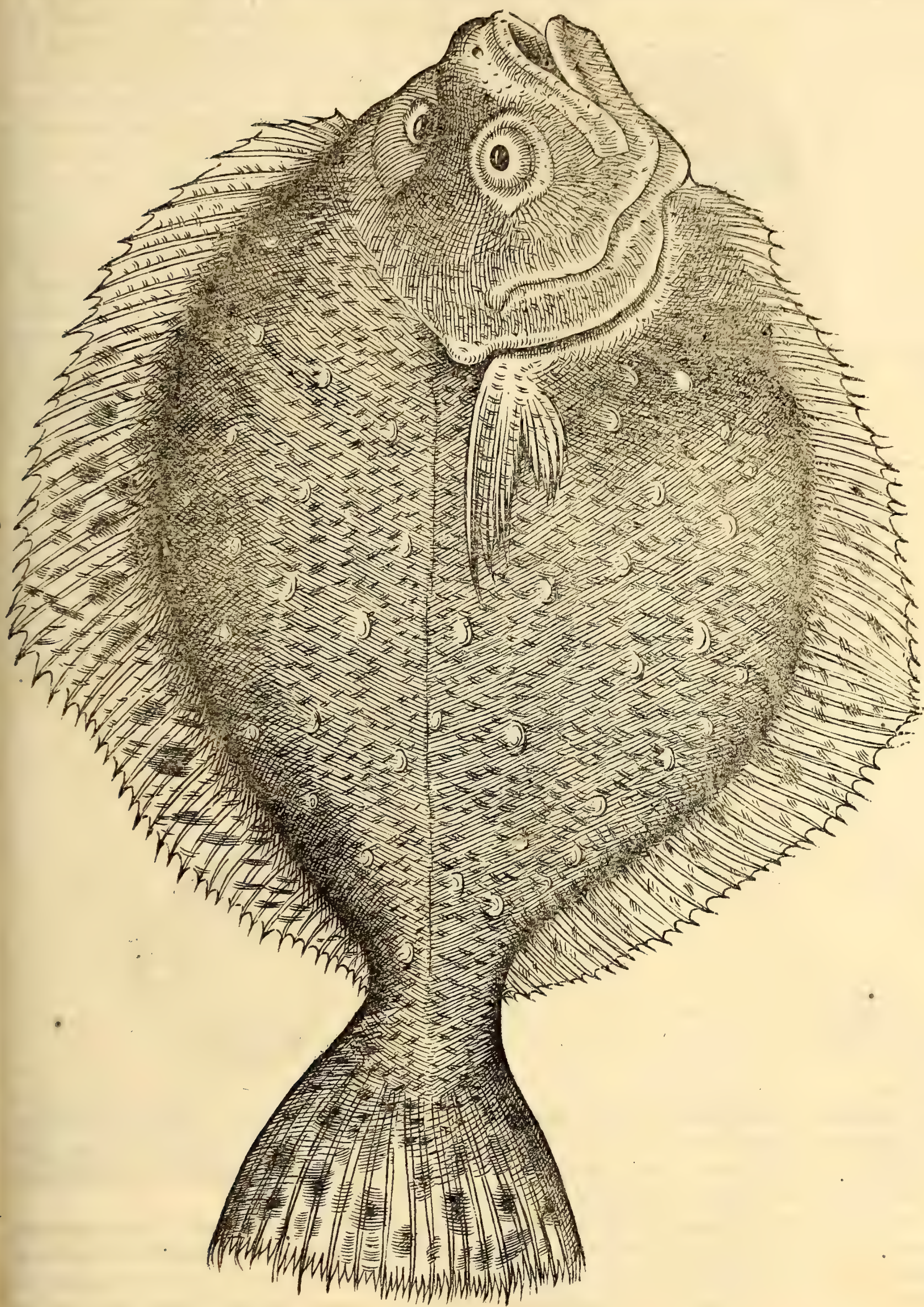
GALL. Circa Monspelium Romb appellant, Massilienses Rombo (ut etiam Rhombum læuem:) Galli Turbot (quasi turbinatum, Bellonius:) Normani Bertoneau, Rondeletio & Gillio authoribus.

ANGLI similiter ut Galli **Turbot** uel **Turbut**.

GERMANI **Tarbutt**: Frisij **Terbut/Terbot**. Possunt autem uideri hæc nomina deriuata uel à Latino Turbo, idē quod rhombus Græcis significante: uel ab origine Germanica **Thornbut**. compositum enim hoc uocabulum, aculeatum Passerem significat. Arnoldus Villanouanus etiam Turbotum Latina terminatione dixit. **Butt** quidem inferioribus Germanis Passerem significat: (alij enim quidam Germani fluuiatilem quendam pisciculum, Phoxinum, ei'ue cognatum, **Butt** appellant. **Putt** uerò Mustelæ fluuiatilis species est.) Inde compositæ sunt uoces **Tarbutt/Heiligbutt/Steinbutt**. Ex his **Steinbutt**, ni fallor, non alius est quàm **Tarbutt**: nomen hoc partim à lapidibus factum, illud à spinis. quoniam corpus eius acutis eminentijs osseis & lapillorum instar duris (basis quidem singularum instar calculi rotundi est) ceu rubi spinis, ut Raiarum quoque, exasperatur.

Icon

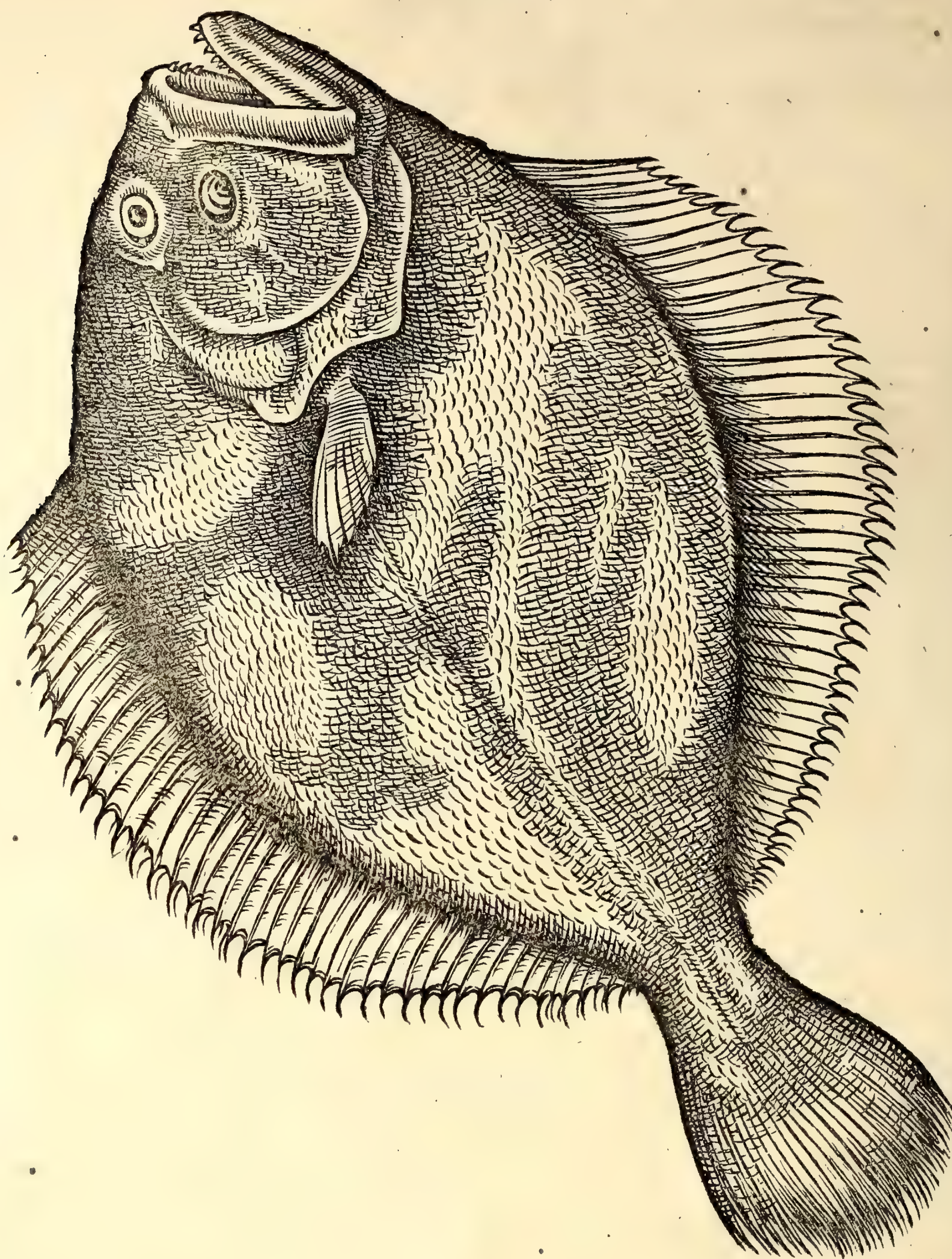
Icon hæc non à Rondeletio poſita, ſed à Veneto pictore nobis effecta eſt.



ANGLICE. Rhombum marinum in meridionali Britannici maris litore uocamus a flounder, (& fluuiatilem a freshwater flounder,) ut eundem piſcem in Septentrionali litore flüke uocamus, Turnerus. Bellonius non Rhombum, ſed Paſſerem fluuiatilem, Gallice Flez, Anglicè flonder uocari tradit.

Rhombi læuis species, ab amico Venetijs ad nos missa, alia quàm à Rondeletio posita: cuius iconem addere ideo minus necessarium uisum est, quoniam læuem suum aculeato per omnia parem facit, dempto quòd aculeis caret.

Rhombus alter.



RHOMBVS alter est (inquit Rõdeletius) qui ut à superiore distinguatur, lęuis à nobis dicitur, quòd aculeis prorsus careat. Plura lege in nominibus Gallicis. ¶ Fortè non absurdè quis existimauerit Rhombum læuem, Galeni Citharũ esse: quòd is mollis sit carnis, cuiusmodi Rhombum læuem esse constat: quodq; eum Rhombo similem faciat. *Citharus.*

ITAL. Venetijs, Romæ & Massiliæ, etsi frequenter reperiri solet, tamen & Rhombi nomen habere, & pro Rhombo apud eas nationes diuendi solere, frequenter conspexi. Rhombo quidem minor est, læuior, & magis plano corpore, minusq; carnoso, solido ac delicato: capite etiam magis elato ac grandi, &c. Bellonius. Itali quidam Rhombum læuem ac sine spinis Suazo uel Cuco uocitant. aliqui (Itali an Galli nescio) Soagia.

GALLIS Barbue dicitur. à nostris (inquit Rondeletius) per similitudinem Passar, quasi Passer: à nonnullis Pansar, id est, uentriosus. nos enim Panse uentrem appellamus. Sed Passar, meo quidem iudicio, rectiùs dicitur: quanquam uerus Passer seu ψῆττα non sit, sed ei figura duntaxat similis, situ uerò dissidens. huic enim dexter resupinatus est, Passeribus læuus, Rondeletius. [Si Rhombum sic in latus componas, ut oculi cœlum suspiciant, & mentum deorsum spectet, pars supina, erit dextra. sed si similiter Passerem constituas, supina pars erit læua, Gillius & Massarius.] Massilienses Rombo. uide suprà in Italicis. ¶ In Gallia quidam (etiam ex coquis) hunc piscem sexu tantùm à Rhombo aculeato differre rati, Rhombi fœminam temere appellant.

GERMANOS Meerbutten uocare puto, ut ab ijs (conijcio) qui flumina subeunt, distinguãt.

Sunt

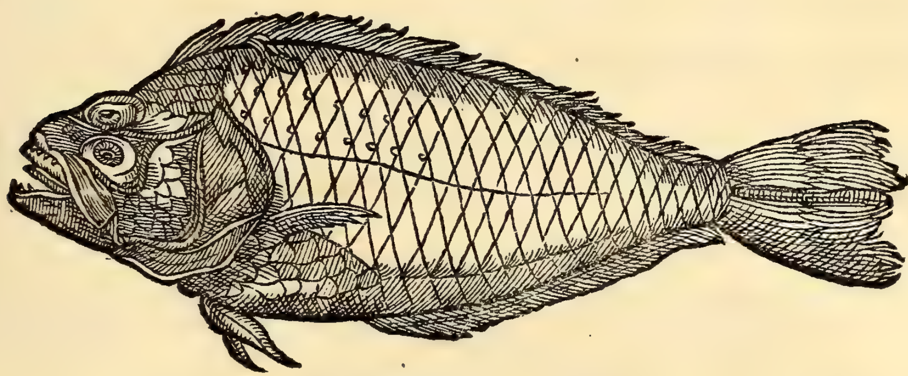
Sunt & alij quidam marini duntaxat generis pisces *Meerbutte* (aut potiùs *Meerputten*. Mustelabus fortè cognati) dicti, prorsus læues, ut Anguillæ, carne etiam simili, ut audio.

RHOMBOIDES Rondeletij. Romæ (inqt) piscē sæpe uidimus, qui ab ichthyopolis Rhombi nomine uenditur: quem tamē à superioribus Rhombis diuersum esse sensus ipse doceat, etiamsi figura Rhombum imitetur. Quare hunc Rhomboidē appellauim⁹, ut tantùm à Rhombo pisce differat, quantū figura rhōboides à rhombo figura. est enim rhomboides figura, quæ neq; latera æqualia, neq; angulos rectos habet. Huius mentionem nullam à ueteribus factam fuisse comperio. ¶ Vide an hæc sit Tænia Bellonij.

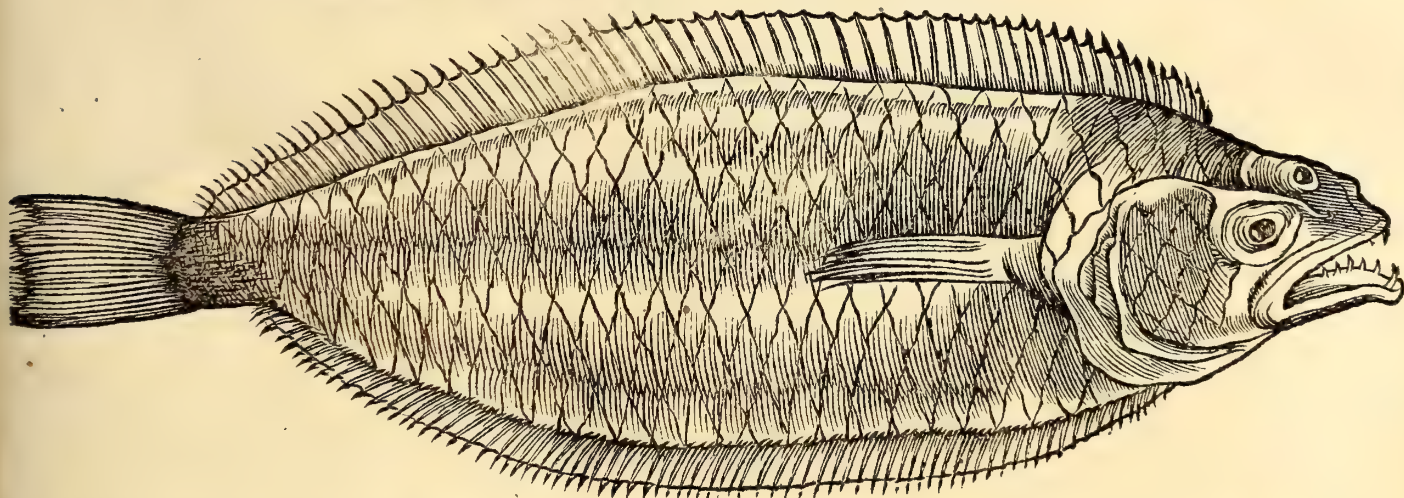
ITAL. Romæ cum Rhombo confundunt, ut iam dictum est.

GERM. **Ein kleine Tarbutten art zů Rom / wirt niemer über ein spann lang.**

Citharus Rondeletij.



Alia eiusdem piscis (ut uidetur) eicon, à Corn. Sittardo missa, pro pisce qui Romæ uulgò Pecten uocetur. sed Saluianus Nouaculam Rondeletij, Pectinem Romæ uocari scribit. Differt quidem hæc imago à superiore, cum aliâs nonnihil, tum pinnis.



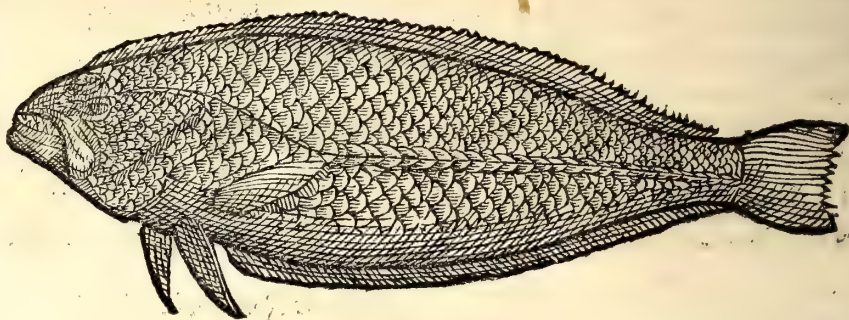
CITHARUS Rondeletij. κίθαρος uel κιθάρα Varino. Oppiano κιθάρη. Gaza ex Aristotele Fidiculam conuertit. ¶ Citharœdus Aeliani, piscis est, cuius ille in mari Rubro genera duo describit, solis corporum pigmentis à Citharo nostro diuersa, Rondeletius. Latitudine (inquit Aelianus) Buglossum præ se fert. lineis à summo capitis uertice ad extremam caudam nigris sic distinguitur, ut eas citharæ fidiculas cōtentas esse dicas: unde & Citharœdus appellatur. ¶ Quidam hunc piscem Tæniam esse putauerunt, quæ Romæ uulgò Pecten uel Pectenorzo dicatur. *Tænia.* Nos alias Tænias Rondeletij dabimus. ¶ Rhombum alterum siue læuem Rondeletij, Galeni Citharum esse non absurdè quis existimauerit: quòd is mollis sit carnis, cuiusmodi Rhombum læuem esse constat; quódq; eum Rhombo similem faciat Galenus. ¶ Citharus à Strabone inter

Nili pisces recensetur.

ITAL. Romæ satis frequens est, & Folio nominatur. Bellonio Tænia ibidem Sfolia, uel Sfolio: quo & Veneti nomine (inquit) Soleam uocare consueuerunt. Buglosso quidem, id est Soleę, quàm Rhombo similior est hic piscis, si squamas excipias, quæ in Citharo sunt magnæ, rhombi figura.

GERM. **Ein Plateyßle oder Zungē art. Ein Sandling**: Vide mox in Anglico nomine.

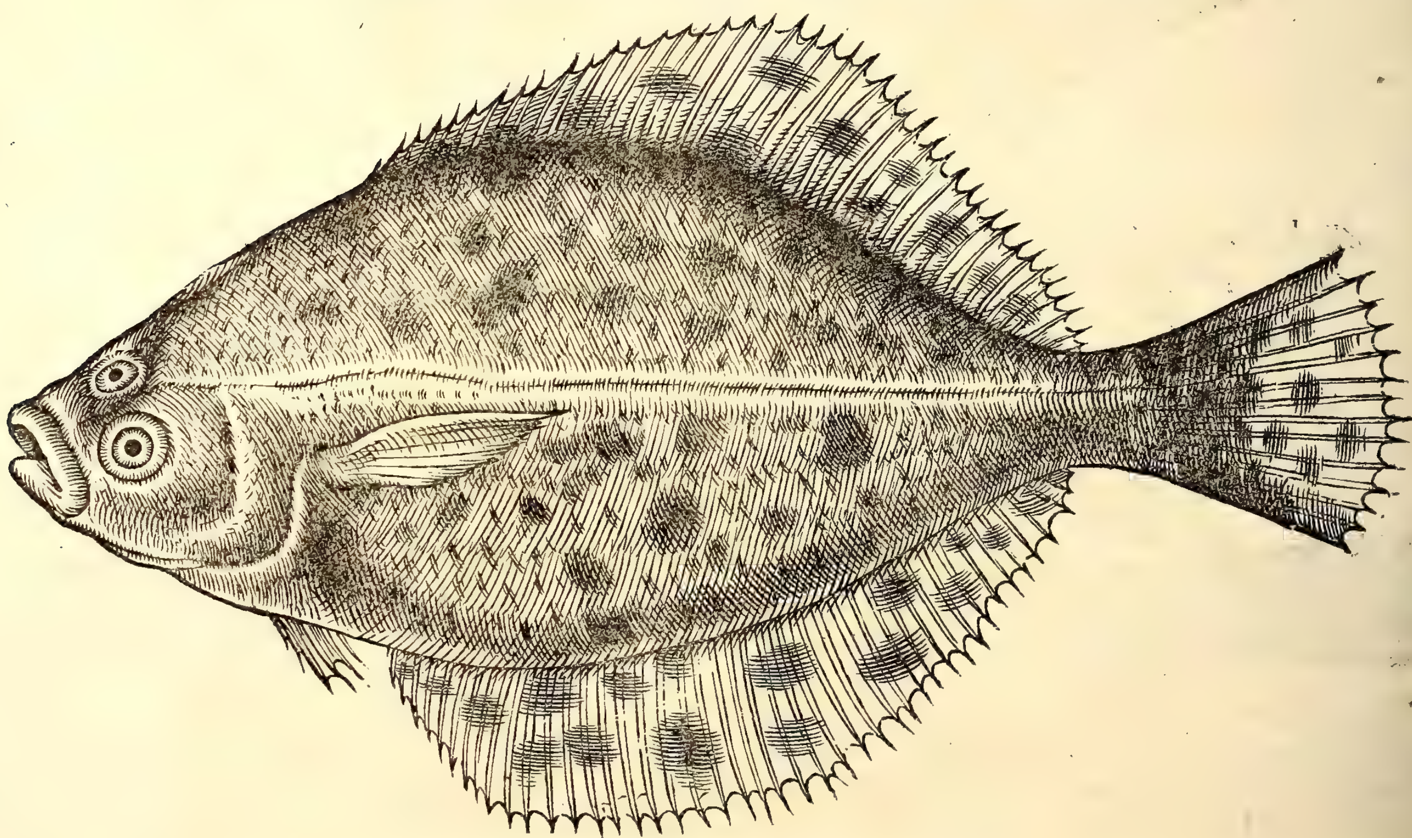
GALLICE. Piscis qui ab Anglis uocatur **a Sab**, à Frisijs Orientalibus **ein Sandling**, Galeni Citharus mihi esse uidetur. Is Rhombo minimo similis est, sed candidior: & circa caudā summasq; oras, quæ piscem totum ambiunt, rubescit. Saporis non iniucundi, utcunque apud Londinenses in paruo precio habeatur, Turnerus.



CITHARVS alter Rondeletio, quem flauum siue asperum cognominat. Athenæus quidem ex Archestrato Citharum unum λεῦκόν, alterum πυῤῥὸν facit. ¶ Sunt (inquit Rondeletius) qui uerum Buglossum esse credant, nec sine ratione: non ob figuram solùm, sed etiam ob asperitatem. est enim bouis lingua, magna & aspera.

GERM. **Ein andere gälblachte Meerzungen art.**

Passeris effigies Venetijs facta, ab ea quam Rondeletius dedit, differens, cum aliâs nonnihil, tum quòd pinna superior in pictura Rondeletij ad oculos usque procedit, paulatim humilior, &c.



PASSER. Piscis ψῆτα à Græcis, à Latinis Passer dicitur, Rondelet. A colore Passerum auium Passeres dicti sunt, parte enim supina candidi, prona uerò terrei coloris, ut Passeres aues sunt, Massarius. Psetta Græcis genus uidetur esse ad Rhombū & Passerē: (lege suprà in Rhombo:) Itaq; & Rhombus aliquando Psettæ nomine uenit: & Buglossum Athenæus Atticè Psettam uocari scribit. ψίτται pisces leguntur apud Suidam: ego ψῆτται scripserim per η. circunflexum. Στρουθὸς Græcis Passer auis est. Aelianus (De animalib. 14.3.) piscem quoq; Passerem scilicet, uel aliquam eius speciem similiter nominat, unà cum Rhombo, Psetta & Torpedine. quare apud Aristotelem quoq; Historiæ 2.15. idem nomen pro pisce rectè legi aliquis coniecerit, quanuis diuersum sentiat Rondeletius. ψισίου quoq; apud Symeonem Sethi & Psellum De diæta, non alius quàm

Psetta. Στρουθός. ψισίου.

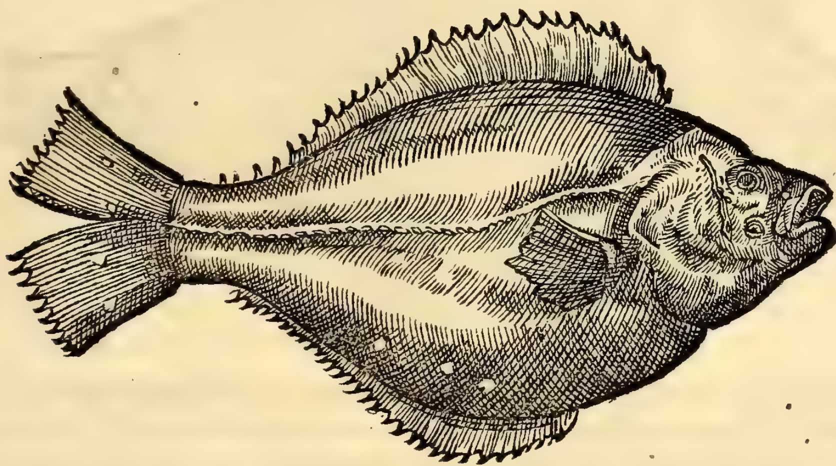
quàm Passer piscis mihi uidetur. Pectinem (qui ueteribus in Testaceo genere est) Alberti Magni ætas imperitè pro Passere accepit: inde forsan, quòd spinæ huius generis piscium rectæ & parallelæ, pectinis instrumenti speciem præ se ferant. Eundem piscem Ausonius Platessam nominat, & mollis epitheton attribuit. uidetur autem factum nomen à Græco πλατύς: est enim de genere planorum & latorum: à qua origine forsan & Gallica quædam & Germanica nomina mox dicenda deriuantur. Plagitia barbarum nomen est, Arnoldo usurpatum pro Latino. *Pecten. Platessa. Plagitia.*

ITAL. Ab Italis nostrisq; Plane dicitur, Rondeletius. Passer hodieq; nominatur Romæ, & in multis Italiæ litoribus, (uulgò Passaro,) Iouio & Gillio testibus.

GALL. Ab Italis nostrisq; Plane dicitur, ab alijs Platuse, à Gallis Plye. Passerũ species multæ sunt. maxima à Gallis Plya, nescio qua ratione uocatur: quæ à Quadratulo sibi congenere pisce (uulgò Carlet) non nisi ipsa forma ac magnitudine differre uidetur. est enim Plya Quadratulo tantùm maior: qui ad quadrangulum proximè accedit. uterq; flauis lituris in tergo cinereo suggillatur: subtus, ut & reliqui huius generis, albicat, Bellonius. Sunt inter Gallos qui Passerem cum Solea confundant, Gillius. *Quadratulus.*

GERM. Nostri uocant **Platyßle**, alij **Plateyse/Pladyß**: cuius nominis & similium in alijs linguis etymon esse Græcum paulò antè monuimus. **Plattgin**, Flandricum nomen est. **Bot** uel **Butt**, unde diminutiuum **Bütch**, inferioribus Germanis, Flandris & alijs, Passerem sonat. Inde nomina composita, quæ in Rhombo diximus. **Bot** tamen & **Pladyß** aliquos distinguere uideo. **Butt** (ut audio) in lacubus seu stagnis dicitur, marinis crassior, pinguior ac nigrior: in mari **Schollen**, qui ad nos uehuntur. capiuntur enim maiore copia. A nomine **Schollen**, speciei unius nomen **Platyßscol** compositum apparet. **Scholl** quidem uel **Schull** Germanis quibusdam maritimis usitatum nomen, quanquam ipso sono ad Soleam accedit, & quidam non indocti nuper Soleam interpretati sunt, non aliud tamen quàm Passerem populis eo nomine utentibus significat: eundem scilicet piscem quem Flandri **ein Plattdice** nominant, Angli **a Place**, ut Turnerus me monuit. ¶ **Gantzfisch** & **Halbfisch**, hoc est, integri & dimidiati pisces, genera quædam Passerum nominantur apud inferiores Germanos: sola (ni fallor) magnitudine diuersa: ut ille maior sit, hic minor: quem etiam è mari in Albim uenire audio. Lege quæ scripsimus suprà de planis spinosis in genere, initio huius Ordinis. ¶ **Plye** Gallica Passeris nomenclatura est: sed eodẽ nomine Germani in lacubus aquarum dulcium ad Septentrionem, piscem, haud scio an Passerini generis, appellant. ¶ Est & **Plaetkens** Passeris parui (opinor) nomen.

ANGLICVM nomen **Plase** uel **Playse**, uidetur per syncopen factum à Germanico **Platyßle**. Turnerus Anglus scribit **a Place**.

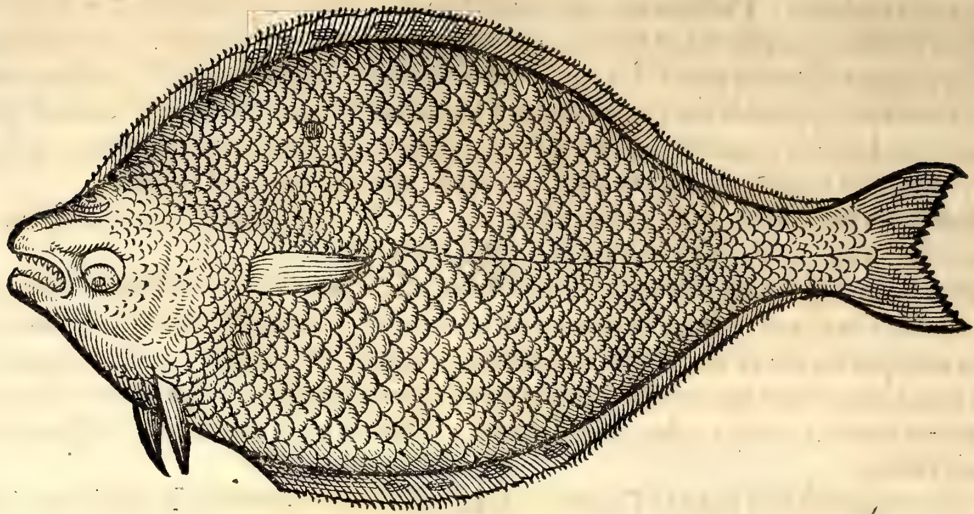


PASSERIS alia species. Planum hunc piscem Quarrelet uocant, hoc est, Quadratulum. Sunt qui eum hoc tantùm nomine appellent, cùm minor est: cùm uerò senuit, Plye. Ego uerò specie hunc ab illo differre existimo. magis enim quadrata est forma, unde Quadratuli nomen: maculasq; rufas siue subflauas plures habet. Totus læuis est. carne candida, molli, ualde humida. Magna eius copia in Oceano capitur, Rondeletius. A Passere quid differat, leges suprà in Gallicis nominibus Passeris.

GALL. Quarrelet, ut prædictum est: uel Carlet, Garlet.

GERMAN. **Ein kleine Plateyßle art / ein gefierts Platyßle.** Quærendum an idem sit, qui à nonnullis Oceani accolis **Scherren** uocatur Passer, deprauato forsan Gallico nomine.

PASSEREM Asperum siue Squamosum cognominare licebit, quem Galli uocant Limandam. Flauas maculas in pinnis quæ corpus ambiunt, & in reliquo corpore habet. Linea corpus intersecans sinuosa, in Passere nostro rectior est. Antuerpiani exiccatos uendunt, Rondeletius.

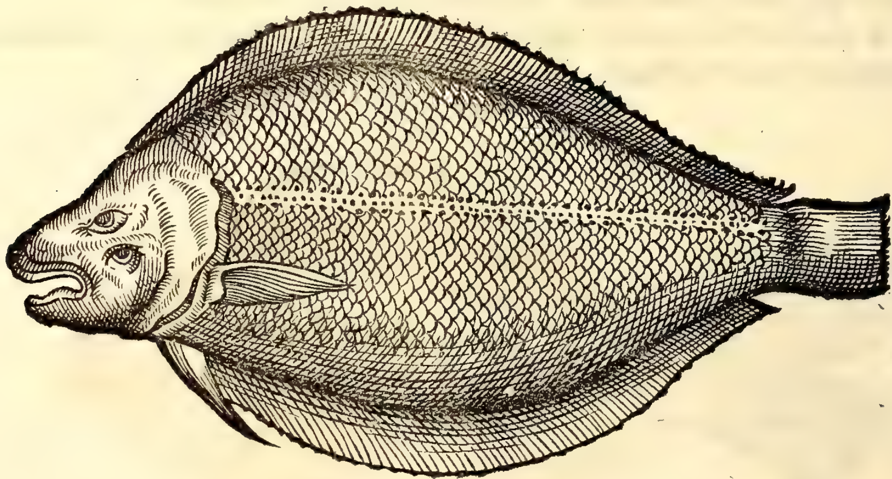


ITALIA hunc piscem ignorat, Bellonius.

GALL. Ob tenuitatem corporis, quam cum asseribus dolabra in laminas diffisis commune habet (eas laminas uulgus limandas uocat) Limandæ nomen adeptus est, Bellonius.

ANGLIS admodum uulgaris est, & Brut appellari solet, Rondeletius & Bellonius. Ego Anglos proferre audio Burte, uel Birte, uel Brette: fortè à latitudine plana. (sic enim nostri quoque asses siue asseres & tabulas ligneas uocant: & inde pisci huic nomen aptum fingemus, ein Brettfisch.) Vocatur & Burtcock Anglis, eiusdem generis piscis, mas, ni fallor. Cock quidem gallinaceus est. Bellonius in litore Angliæ exiccatum hunc piscem ad Germanos transferri ait: Ioannes Caius uerò Anglus, nunquam in Anglia siccatum se uidisse, etiamsi uulgaris sit piscis, mihi testatus est.

GERM. Vide in Anglicis.



PASSERIS aliud genus uulgò à Gallis Flez nominatur, eiusdemque species alia maior Fletelet. nos Flesum & Fleteletum Latinis terminationibus appellare nihil prohibet. Flesus squamis paruis integitur, colore est nigro. In corpore pinnisque id ambientibus maculas rufas habet. Hoc pisce mare nostrum caret, ac fuisse utranque eius speciem ueteribus incognitam affirmare ausim, quòd Oceani pisces ignorarint. E mari flumina subit, ut aliæ etiam Passerum species: non autem nascitur in eis, Rondeletius. Fleso corpus est paulò longiùs quàm Passeris: cumque adoleuit, crassius. Fleteletus Fleso ut plurimùm maior (etsi nomen eius diminutiuum esse uideatur) ab Anglico tractu ad Gallos adfertur, Bellonius.

ITALI hos pisces Oceano peculiares ignorant.

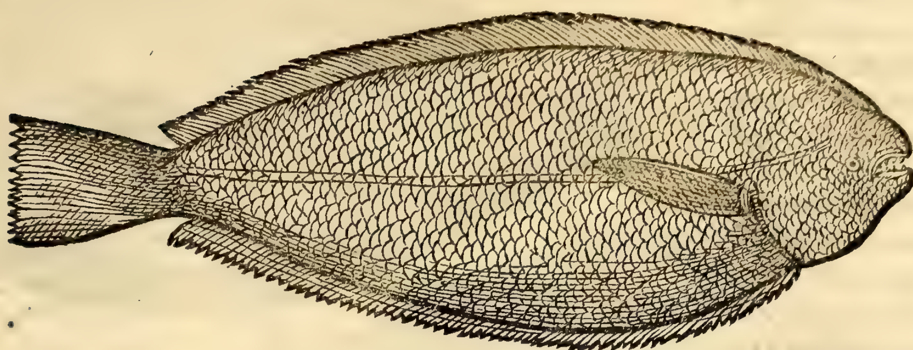
GALLI, ut dictum est, speciem minorem Flez: maiorem Fletelet nominant.

ANGLI speciem minorem, Bellonio teste, Phlonder uocitant: maiorem Helbut. Ego Anglos uideo sua lingua scribere Flunder, uel Flonder/Flownder. in Tamesi capitur. Maioris nomen Eliota Anglicè scribit Hallibutte, Caius Holybut. Heiligbutt (sic enim nomen integrum Germanicè scribitur) Passerem sacrum significat, fortè à magnitudine. Audio piscem in ora Germaniæ dictum Quep uel Heiligbutt, similem Passeri, pedes circiter xij. longum, ualidissimum esse in aqua, segmenta eius oblonga indurari ad solem, & uocari Raff uel Regling: quæ aliò deportata in delicijs habeantur. Idem piscis (ni fallor) alicubi Elenbot uocatur.

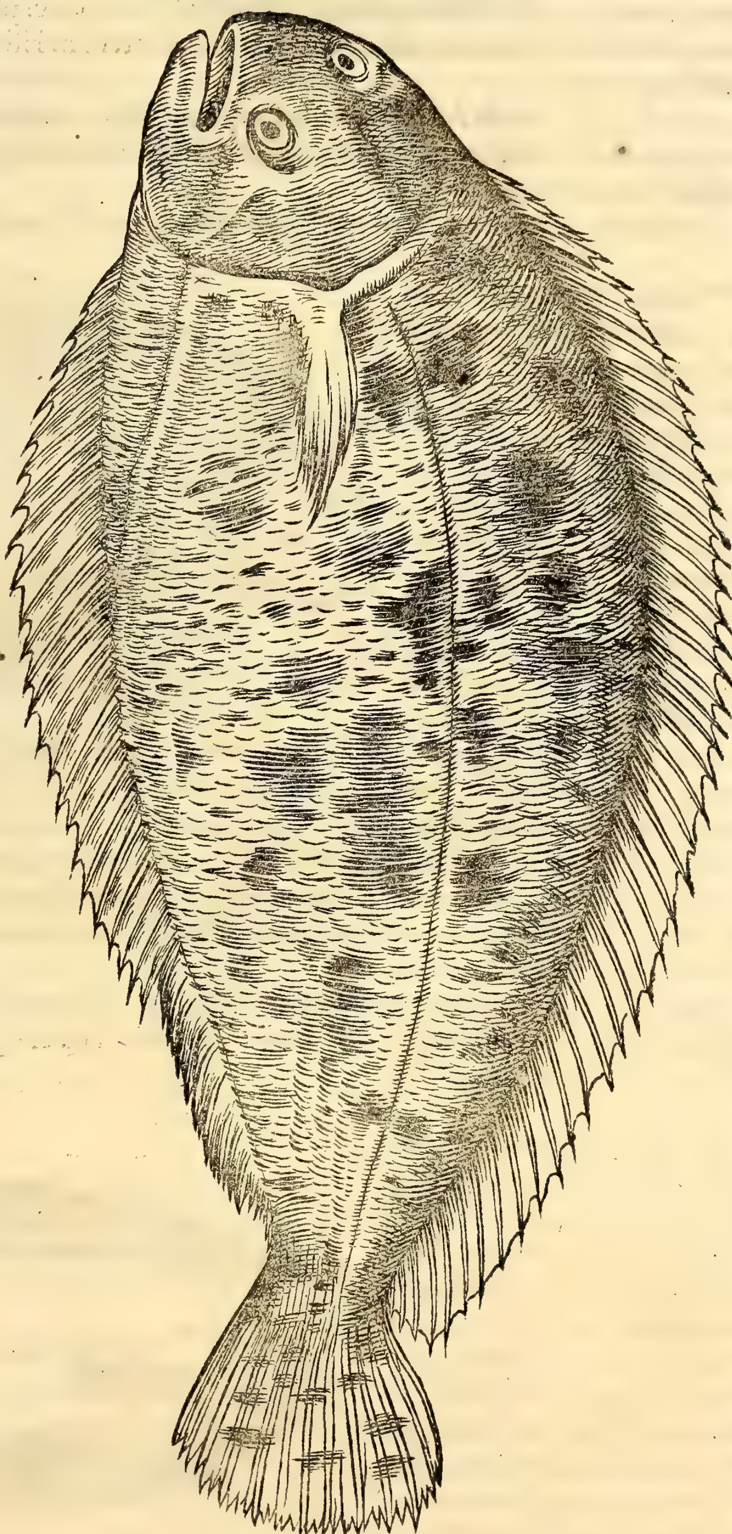
GERM. Vide in Anglicis.

Icon

Icon à Rondeletio exhibita.



Alia, quam Venetijs nacti sumus, ijs quas Rondeletius pingit, omnibus dissimilem.



Lingulaca.

Solea.

Sandalium. Citharus asper.

BVGLOSSVS uel Buglossum (βούγλωσσος ἢ βούγλωσσον) genus est piscis, Psettæ & Tæniæ similis, authore Speusippo. A Varrone & Plauto Lingulaca dicitur, à linguę figura, quæ Græcis est γλῶττα: cui βου particulam additam fuisse puto, ut magnitudinem potiùs, quàm bubulæ linguæ figuram significet. A Plinio Ouidioq́; Solea: à figura Soleæ, quæ solo pedis subijcitur. Galenus Philotimum reprehendit, quòd Passeris aut Psettæ uocabulū ad Buglossum, nulla speciei habita ratione, temere transtulerit. Buglossum Attici Psettam uocant, Athenæus. Psetta pisciculus planus est: uel is quem nonnulli Sandaliū (Σανδάλιον) aut Buglossum nominant, Varinus. ¶ Citharum asperum sunt qui uerum Buglossum esse credunt, nec sine ratione, &c. ¶ Saxaulis uel Saxaulus piscis Arnoldo est Solea, nescio cuius linguæ uocabulo.

GRAECIS hodie γλῶττα dicitur.

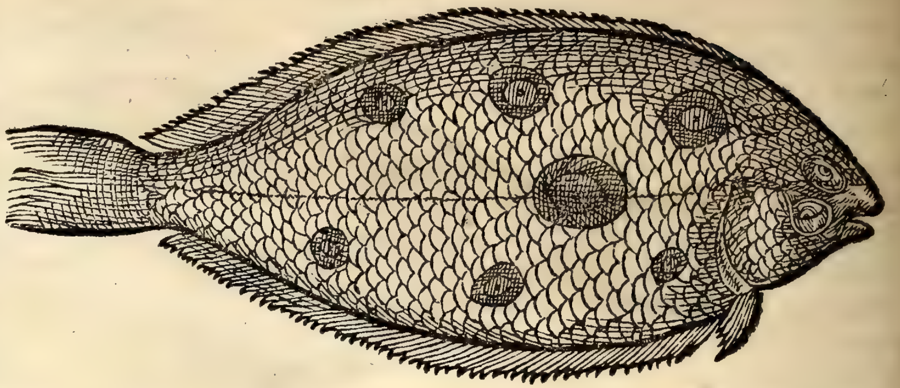
ITAL. Romę Linguata uel Lēguata. Venetijs Sfoia uel Sfoglia, uel Sfolia, à maioris alicuius folij forma, ut Bellonius scribit. Sed Romanū uulgus aliud quoq; Passeris genus, (alteram Soleę speciem,) quod Bellonius Tæniam facit, Sfolia nuncupat.

HISPANI Lenguado, Lusitani Linguado uocitant.

GALLI Sole. Aliqui à carnis delicata (solida tamen & candida) iucunditate, Perdicem marinam.

ANGLI similiter ut Galli nominant a Sole.

GERM. Piscis quē inferiores Germani Scholle / Schulle uel Scolle indigetant, Solea non est, etsi illā nomine præ se fert, sed Passer ut prædiximus. Soleam uerò Frisij & alij quidam nominant Tonge uel Tunge, id est, linguam. nos Zunge proferimus.



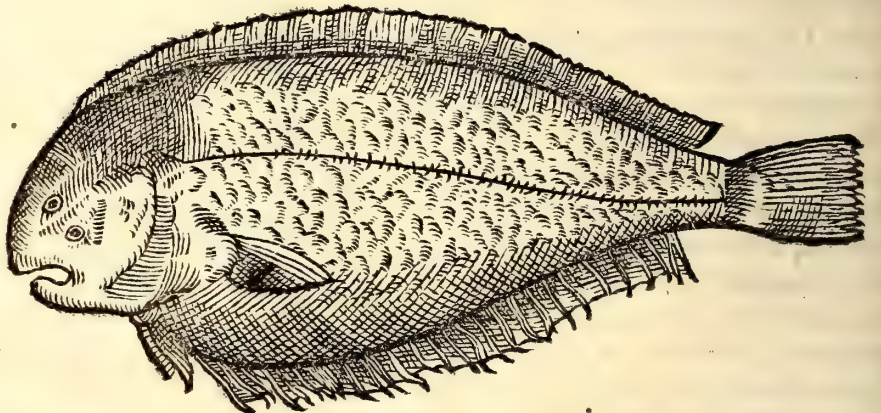
SOLEA oculata Rondeletij. Eſt (inquit) alijs Soleis corporis habitu & partibus internis omnino ſimilis: ſed in prona parte maculas habet magnas, oculorũ effigiem cum iride & pupilla referentes. unde Soleam oculatam appellandam eſſe cenſeo: quemadmodũ Torpedinis oculatæ, item Raię oculatæ ſpecies una eſt. Huius mentionem nullam à ueteribus factam fuiſſe comperio: niſi quis Athenæi Eſcharum aut Corin eſſe putet. Hæc ille. Corin quidem apparet de genere planorum eſſe: & παρὰ τὰς κόρας, id eſt, ab oculis, uel pupillis dictum aliquis coniecerit. Eundem autem & Eſcharum dici Dorion tradit. Cæterùm Eſchara Rondeletij, planta quædam marina eſſe uidetur.

Coris.

Eſcharus.

GALL. Piſcis hic Maſsiliæ ſatis frequens & apud nos, Pegouſe dicitur, à ſquamarum (ut arbitror) tenacitate. ita enim tenaciter hærent, ut niſi diu in aqua calida maduerint, deſquamari non poſsit, Rondeletius.

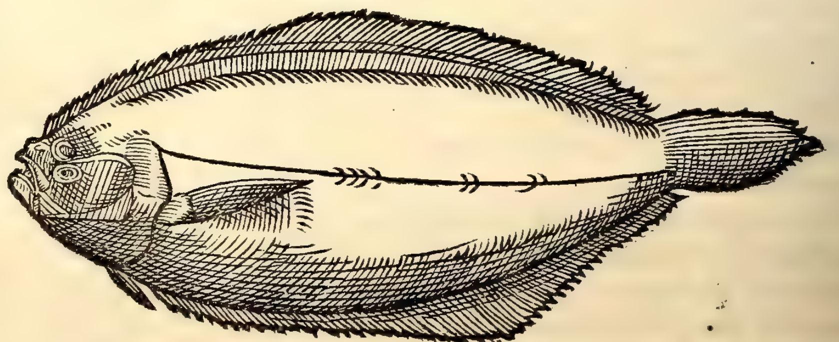
GERMANICE uocetur ein Spiegelbot / ein Spiegelzunge. uel ein Augebot / rc.



CYNOGLOSSVS. Hũc inter Bugloſsi ſpecies numerare neceſſe eſſe, forma ipſa ſatis arguit, qua Bugloſsi planè ſimilis eſt. Eſt tamen corpore ſpiſsiore & breuiore. Squamis tegitur paruis, in ambitu ſerratis. Colore eſt fuſco. Vt Rhombus à Paſſere, ita hic à prima Bugloſsi ſpecie differt ſitu corporis, nec non ſapore. Eundem fortè Epicharmus apud Athenæum Cynogloſſum (Κυνόγλωσσον) appellauit. Vel ſi is non ſit (nihil enim certi ex tam paucis uerbis Epicharmi ab Athenæo citatis colligi poteſt) optimo tamen iure, ut à cæteris Bugloſsi generibus diſtinguatur, Cynogloſſum nuncupabimus: neq; aliud eſt genus, cui nomen hoc aptiùs quadret, Rondeletius. Bellonius Soleam alteram nominat.

GALLI Pole nominant. eſt autem frequens in Oceano piſcis. Similitudine decipiuntur, qui in mari noſtro (Mediterraneo ad Monſpelium) capi putant: eumq; eſſe piſcem, quem Maſsilienſes Seruantin uocant, Rondeletius.

GERMANI uocare poterunt ein Hundes zunge, id eſt, Canis linguam: uel ein verkeerte zunge / Letze zunge, id eſt, Soleam inuerſam, quòd os ei oppoſitum oſtendat, quemadmodum & Rhombus Paſſeri.

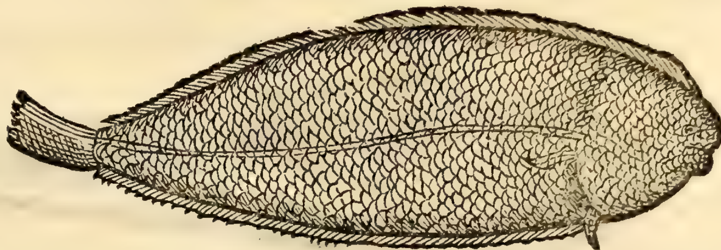


ARNOGLOSSVS Rondeletij. Arnogloſſus (inquit) læuis, ſiue Arnogloſſus ſimpliciter, ea Bugloſsi ſpecies à nobis uocatur, quæ ſquamis carere uidetur, prorſusq; læuis eſſe. Nam ut plantagini herbæ à figura uel foliorum læuitate, arnogloſsi, id eſt, agninę linguæ nomen poſitum eſt: ita ſpecies hæc Arnogloſſus à læuitate uel figura rectè nominabitur. eum ex Bugloſſorum genere reuera eſſe, corporis habitus, figuraq; indicat. à cæteris differt, quòd multis ſquamis tenuiſsimis & ſtatim deciduis integatur, ut meritò læuis dici poſsit,

posit, tenuiq; tantùm cute opertus esse uideatur. Corpore est ualde gracili, pellucido, candido. Tænia non est, ut quidã existimarunt, cum pinnas quatuor habeat, Aristoteles uerò Tæniæ duas duntaxat attribuat, Rondeletius. *Tænia.*

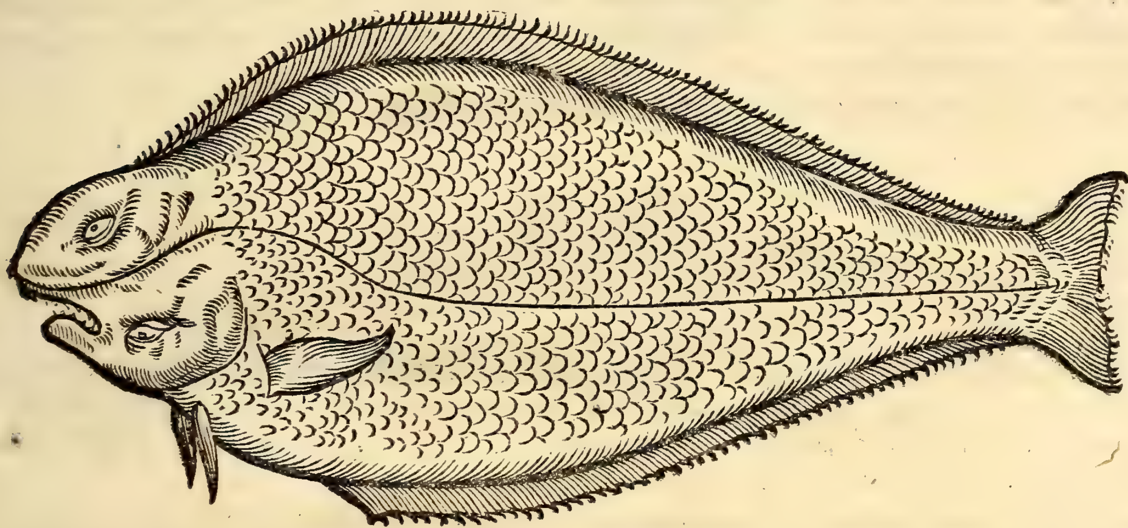
GALL. Perpeire circa Monspelium.

GERMANICVM nomen fingimus, Arnoglossi significationẽ interpretantes, **ein Schaafzunge.** uel circũloquimur, **ein glatte art der Merzungen: hat wol vil schüppelen: die sind aber gar klein/ vnd fallend flux ab.**



SOLEA parua, Lingula Rondeletij. Lingulã (inquit) appellamus, quòd sit Buglossorum omnium, quæ à linguæ figura nomen traxerunt, minima. Dodrantalem magnitudinem nunquã excedit. Linea quæ corpus dirimit, spinamq; firmat uel tuetur, ex squamis contexta est longẽ eminentioribus quàm in toto corpore, dempta ea parte quæ circa maxillam inferiorem est. Satis rarus est piscis, & ob corporis tenuitatem uilis.

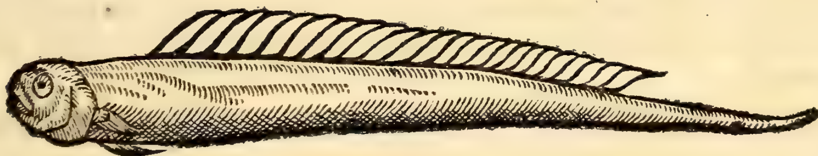
GERM. **Die aller kleinste art der Meerzungen/ ein Zünglin/ Meerzünglin.**



HIPPOGLOSSVS Rondeletij. Hippoglossum (inquit) Buglossi speciem, (Oceani tantùm accolis notam, ueteribus incognitam,) sic uocauimus, quòd Buglossa omnia magnitudine superet. Græci enim rei magnitudinem indicant *βου* & *ἱππο* particulis.

GALLI Flettan appellant, quòd fluitando natet, ut opinor, Rondeletius. Hæc etymologia si proba est, Fleso quoq; & Fleteleto piscibus, à Gallis ita dictis, in eodem Passerum genere nomẽ dedisse uideri potest.

GERMANICE uocetur, **ein Vrzunge: das gröst geschlecht der Meerzungen.**

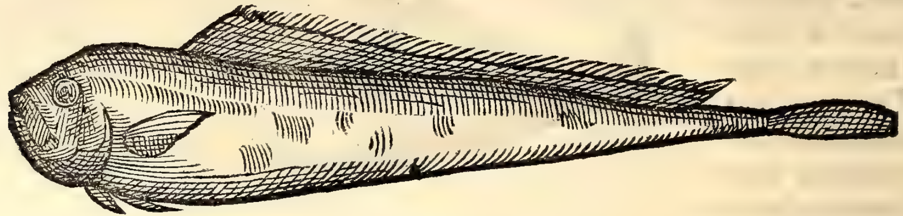


TAENIA (*ταινία*) piscis quanquam corporis specie, pinnis & oculorum situ à **cæteris** planis spinosis differt: à Rondeletio tamen, propter corporis tenuitatem opinor, planorum historiæ additur. & Speusippus Passerem, Buglossum ac Tæniam, similes facit. Corpore est oblongo, candido, & tenuissimo, fasciæ instar, (quam Græci tæniam uocant, sicut & uittam seu redimiculum et cingulum,) unde nomen inuenit. Tenuitatis quidem tantæ est, ut ossa uertebrarum spinæq;, carne (ceu) non tecta appareant. Oculos habet magnos: nõ in prona parte ut plani, sed utrinq; unum. Corporis tenuitate, carnis (quæ dura & glutinosa est) sapore candoreq; Buglosso similis, Rondeletio teste. ¶ Is quem Arnoglossum paulò antè nominauimus, non potest esse Tænia, ut quidam *Arnoglossus.*

Vitta. putarunt, cum pinnas quatuor habeat. nam Tæniæ Aristoteles (apud quem Gaza Vittam interpretatur, Plinius Tæniæ uocabulum retinuit) binas tantùm iuxta branchias attribuit. Aliqui etiam Citharum Rondeletij, qui Romæ Pecten *(quo nomine Saluianus Nouaculam Rondeletij Romæ uocari tradit)* uel Pectenorzo dicatur, Tæniam esse suspicati sunt. *Citharus Rondeletij.*

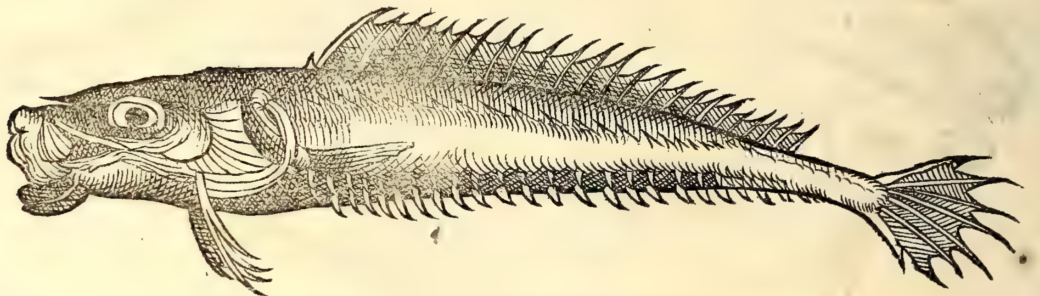
GALLICE. Circa Monspelium Flambo uocatur, id est, flamma, quia colore est rufo siue flammeo: uel quia cum natat, flammæ modo moueatur & flectatur. A quibusdam Spase, id est, ensis nominatur, à figura. capite enim lato est, reliquo corpore in acutum paulatim desinente, Rondeletius.

GERM. F. Ein Binde/ein Flämmling.



TAENIA altera à Rondeletio, propter similitudinem superioris, (quæ uera Aristotelis Tænia est,) uocata. Et huic (inquit) tæniæ, id est, fasciæ nomen aptissimè quadrat. est enim tenuis & longissima, quippe quæ ad duûm triûm ue cubitorum longitudinem excrescat. Differt tamen à priore, quòd præter pinnas quæ ad branchias sunt sitæ, duas alias habet sub maxilla inferiore rufas, cuius coloris sunt uilli dorsi caudaq́. Præterea quinq; maculas habet in parte prona, purpureas, rotundas. colore est argenteo, &c.

GERM. Ein andere gattung des nechstgemelten fischs.



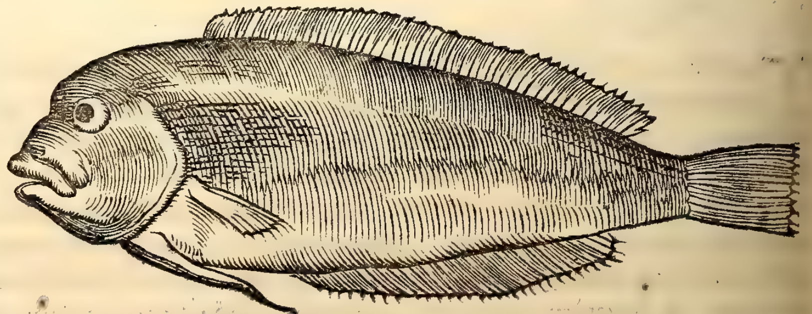
TAENIAE genus tertium, ut uidetur, quod Bellonius Falcem usitato Venetis nomine appellauit. Exhibita quidem ab eo figura, propter illas ueluti crenas, quibus, inquit, in gyrum serrata est, & asperam in lateribus lineam, cum Rondeletianis duabus non conuenit. Tenuis (inquit) est adeò ut penè transpareat. Quòd si caudam diligentiùs inspexeris, uitrarij penicillum refert: quoniam sicca cum fuerit, equinas imitatur setas. Argentei coloris est arida. Ea quam uidi, digitos lata sex, quinque palmos longa erat: ore prægrandi, sine dentibus: nulla subtus *(ab ano)* pinna, quod in alio piscium nullo obseruaui. Hæc ille. Tæniam autem alium piscem, quandam Soleæ speciem appellat, quæ Rondeletij Citharus siue primus, siue secundus, uideri potest.

GRAECE uulgò apud Tenedum Anthias, sed falsò.

ITALICE. Mollis est piscis (inquit Bellonius) ita ut perfrixus uel assus, in quoddam ueluti glutinum resoluatur. unde ab omnibus ferè mensis explosus, nullum præterquàm formæ (qua rusticam falcem aliquo pacto imitari uidetur) nomen uulgo Italico retinuit. nostro (Gallico) autem litori planè inuisus est. Capite est deformi, ut Simiam esse dicas, unde Marmotum plerique uocant, alij in Italia Colpiscem: alij ut libuit. *Falx. Simia.*

GERM. F. Ein Meeraff: ein sundere art der obgenennten Flämmlingen. ein Leimfisch.

PASSERINI generis uideri posset hic etiam piscis, si pinnæ extenderentur, & oculi ambo una parte, prona scilicet, apparerent. Iconem eius olim à Corn. Sittardo qualẽ accepi, apposui. color est rubicundus, &c. (Sunt qui Pectinem in Italia uocari dicant. Saluianus Romę Nouaculam Rondeletij ita



nominari

nominari author eſt. alij alium piſcem Pectenorzo, quaſi Pectinem, Romæ uocari mihi retulerūt, qui Citharus Rondeletij uidetur.) Hunc ultimo loco poſui: quòd ſuper eo incertior ſim.

ORDO VIII. DE LACERTIS, SIMILIBVSQVE PISCIBVS, ET ALIIS QVIBVSDAM MAXIMIS, NON TAMEN CETIS, VT ſunt Pompilus, Gladius, Glauci.

DE LACERTIS IN GENERE.

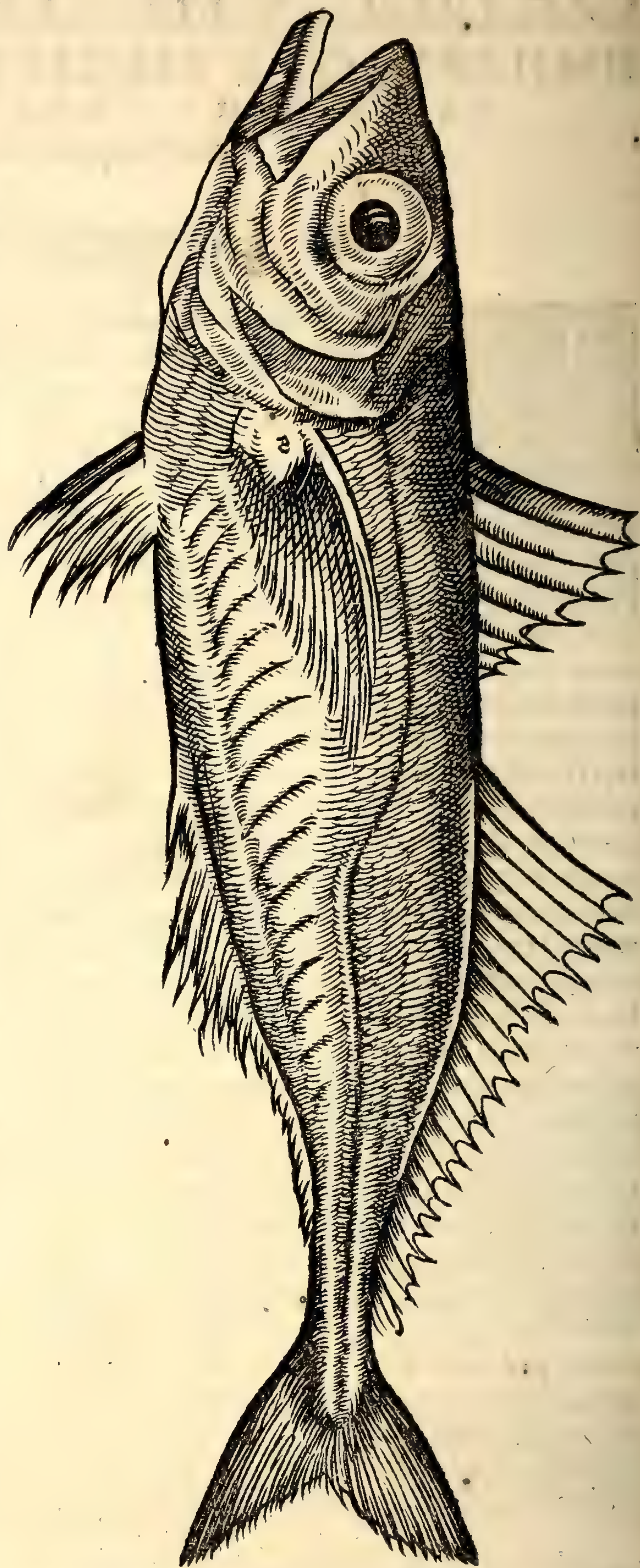


LACERTORVM nomen communius eſt, aut eſſe poteſt, & plures Coliæ ſimiles piſces compectitur. Colias enim Græcorum, Latinis propriè Lacertus eſt. huic & ſimilibus pleriſq; omnibus, appendices quædam pinnularum uerſus caudam ſpectant, ut Scombro, Acus generi uni alteri'ue, & inter maiores Pelamydi, Thunno, Orcyno, Amiæ. Sed Acus Ordine VI. cum Longis piſcium numerauimus, qui ſerpentium ferè ſpeciem referunt, unà cum ſimili illis, roſtro præſertim, Rondeletij Sauro ſiue Sauride. nam alius eſt Saluiani Saurus, Lacerto terreſtri ſimilis rictu, capite, colore, & ferè corporis figura, quem ad finem Ordinis quinti retulimus. Et quanquam Saurus Græcis Lacertum quadrupedem ſignificet, Latinè tamen Saurum piſcem non interpretabimur Lacertum, ut caueatur homonymia. (Latiùs enim Lacertus patet Latinis: Saurus uerò Græcis ſpecies una eſt, nec huius generis.) Siquidem Lacertus Latinorum, ut diximus, propriè Colias Græcorum eſt: non à quadrupedis ſimilitudine: ſed ob ſimilitudinem, quam habet cum muſculis noſtri corporis, qui lacerti etiam dicuntur, ut Saluianus ſcribit. ſed an Latini ueteres Lacertos pro Muſculis poſuerint, ut ſuperiori ſeculo rei medicæ ſcriptores parum Latini ſoliti ſunt, neſcio an ulla authoritate cōſtet: fieriq; poteſt ut à Lacertorum quadrupedum aliqua ſimili ſpecie, Coliæ etiam ſuum obuenerit nomen: quoniam ut quadrupedum illorum corpus in caudam attenuatur, uel ut cauda illorū craſsior primo, in magnam exilitatem colligitur, (καὶ μυουρίζει, quod uocabulum idem ſignificans à Muris cauda tractum eſt Græcis,) καὶ κολούεται, hoc eſt, imminuitur: unde & de Latina & Græca horum nominum origine conſtare nobis poteſt: ut Gręcè etiam κολίας dicatur διὰ τὸ κολοῦσθαι καὶ ἐλαττοῦσθαι πρὸς τὴν οὐράν: non ab aue quam Græci κολοιόν, Latini Graculum uel Monedulam uocant, ut perperam Gaza Coliam piſcem apud Ariſtotelem Monedulam uerterit. nihil enim his animalibus commune: etſi κολοιὸς auis ab eodē uerbo κολούειν denominetur, ſed propter aliam eius ſignificationem, quę eſt turbare, tumultuari. Bellonius tamen ab auis Coliæ ſimilitudine hunc piſcem eodem nomine uocatum putat: quòd eius latera ſimiliter multis coloribus uariegata conſpiciantur. ſed Colœus (Κολοιὸς) Græcè ſcribitur pro Graculo: Colias nullius auis nomen eſt. apparet autem ipſum eo nomine auem illam intellexiſſe, quæ genus Picarum eſt, & ab Italis uulgò Glandaria uocatur: à Plinio modò Pica ſimpliciter, modò Pica quæ glandibus ueſcitur: quam à Græcis Κολοιὸν dici nemo (opinor) eruditus aſſeruerit. ¶ Videtur ex Plinio Lacertus genus eſſe, quod ſpecies aliquot contineat: & in his Colian eſſe minimum. Hiceſius tamen Scombrum Colia minorem facit. Elacatenes ſunt Lacertorum genera Plinio. ſic enim uidetur legendum. ¶ Scombrum noſtri Lacertum appellant, & Celſus etiam eum pro Lacerto accipere uidetur, Iouius. Pelamydes, Thynnum, Scombrum, Coliam & Lacertum, habitu figuraq; conuenire Bellonius obſeruauit: corpus eodem modo efformatum habere: pinnis etiam, cauda, tergoris appendicibus inuicem perſimiles. His addo Amiam Rondeletij. Pancrates Arcas Turdum piſcem alio nomine Saurum uocari ſcribit. Rondeletius piſcem Lacertum uulgo dictum circa Monſpelium, Dracunculū Plinij facit.

LACERTVS ſiue Trachurus, Scombro ſimilis. Trachurus (τράχουρος) idem eſſe creditur, qui & Saurus, (Σαῦρος:) cui opinioni uulgaris appellatio conſentit. à noſtris enim Saurel, uel Sieurel dicitur. Ariſtoteles Trachuri nuſquam meminit, ſed Sauri tantùm, &c. Athenæus diuerſis locis de Sauro & Trachuro loquitur, ut diuerſos exiſtimaſſe uideri poſsit. Oppianus procul dubio diuerſos fecit. ſed ſiue eundem cum Sauro, ſiue alium Trachurum exiſtimes, haud equidem ponam in magno diſcrimine. nam, utut res habeat, uerum Trachurum nos certè depingimus, Rondeletius. ¶ Trachurus (inquit Saluianus) etſi Romæ Suaro dicatur, ut Maſsiliæ Suuereau, non tamen eſt ueterum Saurus. nam Saurus aliquam ſimilitudinem, ut nomen præ ſe fert, terreſtris Lacerti habere debet. Is autem qui Romæ Tarantola nominatur, colore ac uniuerſa corporis forma, ſimilis adeò terreſtri Lacerto eſt, ut dubio procul Σαῦρος cenſeri debeat, ut hiſtoria 92. docebimus. Τράχουρος proparoxytonum apud Athenæum bis; apud Galenum ſemper *Trachurus. Saurus.*

τραχοῦρος penanflexum. Hæc ille. Scombrū nostri (Itali hodie, circa Romam) Lacertum appellant. Celsus quoq; eum pro Lacerto accipere uidetur: & interpres Galeni antiquior Saurum, Lacertum appellauit, Iouius. Idem Dracones uel Araneos pisces non recte Trachuros uocat. Trachuro nomen inditum à reflexis uersus caudam quadragenis utrinq; uncinis, (quibus exasperatur, & præcipuè cauda,) Bellonius.

Effigies hæc est Trachuri, Venetijs olim mihi delineata. Rondeletij icon pinnas duas dorsi contiguas ostendit: & lineam per medium utrinq; corpus serratam melius exprimit, circulis perexiguis in medio cohærentibus deinceps, eminentibus sursum ac deorsum spinis.



ITAL. A Romanis Sauro dicitur, Rondeletius. Romani Suuarum uocant, quem Veneti un Suro. Genuenses un Sou uel Surelle nominant. Mediolanenses alijq; Longobardi missos ad se hos pisces, Argetinos, à colore quem sale conditi præ se ferunt, appellant, Bellonius. Saurus Romæ antiquū nomē retinet. minores Fricturę nomine ueniunt, (nimis communi.) multa enim pisciū genera ob paruitatem frigi solita, sic appellantur, Iouius. Olim Cor. Sittardus de Lacerta pisce, ut ipse nominat, sic ad me scripsit: Lacerta rarò capitur. uagatur enim in alto mari. Pellucida est. estur. uulgò (in Italia) Racanus dicitur. Lacerta autem uocatur, quòd caput eius quandam cum Lacerta similitudinem habeat. Dentes omnes habet mobiles. Sic ille. De quo autem pisce loquatur, mihi non liquet.

GALL. Massilienses maiorem huius generis piscem Suueram, un Suuereau: minorem uerò un Egau, (*Germani ferè Lacertū terrestrem sic uocant,*) uel un Coquin appellant. ¶ Circa Monspelium Saurel uel Sieurel dicitur. ab aliquibus Gascon. à Santonibus Ciharou. à Gallis Maquereau bastard, id est, Scomber spurius.

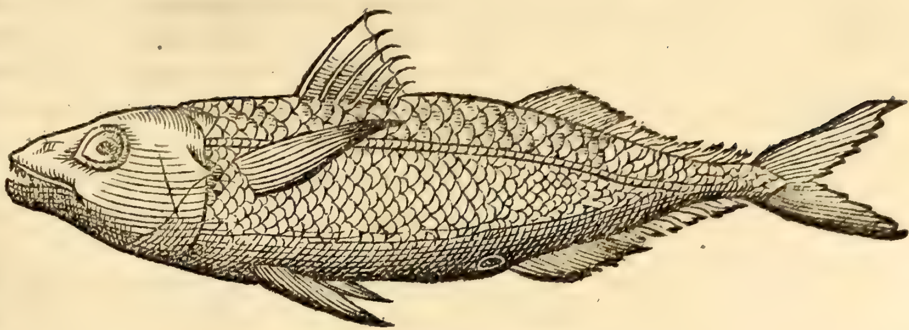
GERM. Ego Lacertorum genera, donec certius aliquid cognouero, Germanicè sic nominabo, plerosque à similitudine, quam cum Scombro habent, (Scombrum autem Germani & Angli uocāt **Maccarell/Macrell/Macrill:**) *Lacertus.* Lacertum simpliciter, **ein Macrellen geschlächt.** *Trachurus.* Trachurum, (qui Scombrum figura, colore, & sapore refert: & à Gallis quoque Maquereau bastard dicitur,) **ein bastard Macrell / oder ein rauscher Macrell.** *Sauris.* Sauridem, **ein Macqueralse**, composito ex duobus piscibus quos refert nomine, Scombro inquā & Acu. [Scio **Alsen** à quibusdam Germanis Alausam uocari: sed quoniam eadem uox subulam quoque, quæ ueluti acus ansata est, significat, accommodare ad hoc nomen libuit: cui componendo cæteræ Acus piscis usitatæ Germanis nomenclaturæ ineptiores sunt.] *Colias.* Coliam Rondeletij, **ein grosse Macrellen art.** Coliam Bellonij, **ein kleine Macrellen art.** *Lacertus peregrinus.* Denique Lacertum peregrinum, qui toto genere à prædictis differt, **ein Meerheidox/ein Heidoxfisch auß dem Rooten meer.** ¶ Qui Lacertum Germanis **Alrupen** (quod Mustelæ fluuiatilis genus est) interpretantur, prorsus aberrant. ¶ **Grossen** in Germaniæ maritimis uocari audio piscem Lacerto Trachuró ue similem, qui hamum ex ore emittat.

COLIAS piſcis à Græcis dicit, (Κολίας:) quē Gaza Monedulā interpretatur, parū rectè, ut opinor. Monedula enim auis Κολοιὸς ab Ariſtotele & alijs nominatur, Rondeletius. Alius eſt Colias Bellonij, nempe Scomber minor, ſiue ætate tātùm, ſiue etiā ſpecie ab eo differēs. Rondeletius ſuum Scombro maiorē facit. Vterq; tamē Maſsiliæ Coliam piſcē uulgò Coguiol (uel Cogniol) uocari ſcribit. Nos Coliā Bellonij, minorem appellabimus: quoniā & Græci hodie Colion uocant, qui Lemnum, Thaſum, Samothracen & Imbrū incolunt. Rōdeletij, maiorē, ut ſententiæ utriuſq; faueamus. ¶Coliā Plinius Graculū reddidiſſe uidet, ut cum Draconē piſcē Graculo ſimilē eſſe ſcribit. nam & auē Κολοιὸν Plinius Graculū interpretat, aliq; Monedulā. Galeni tamē interpres in libris de alimen. pro Coracino Graculū cōuertit, ut priùs etiā Gaza ex Ariſtotele. Atheneus Amyclanos & Sexitanos Colias cōmēdat. Cū Saxetani (*Sexitani*) ponatur cauda Lacerti, Martialis, uidet aūt de Colia ſentire: ſicut & Galenus Saxatina ſalſamēta (Σαξάτινα ταρίχη) nominās. Colias ſiue Parianus, ſiue Sexitanus à patria Bætica, Lacertorū minima, Plinius. ego ꝑ [minima] lego, genera. nā & Helacatenes (quod paulò antè dixerat) ſunt Lacertorū genera. ¶Plura de huius piſcis nominib. eorūq; cauſis, ſuprà ab initio huius Ordinis, ſub lēmate De Lacertis in genere, ſcripſimus. Καὶ σκολίαι, σκυτάλαι τε, &c. Oppianus inter pelagios, ubi ꝑ σκολίαι, malim Κολίαι.

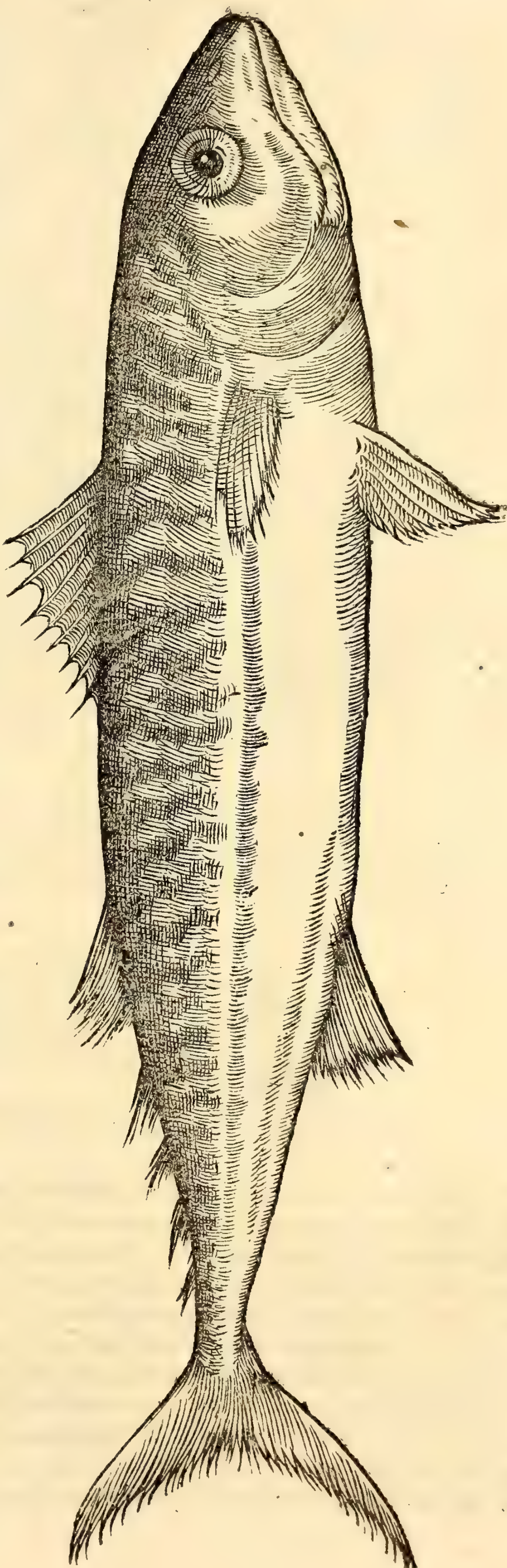
A GRAECIS etiā hac ętate Colios (uel Σκολιός, ut Rondeletius habet in Scombro) pro Colias effertur.

GALL. A Maſsilienſibus Coguiol uocat, Rondel. Qui Niceā incolūt Coguiol corruptè uocāt, quaſi Coliā, Gillius. Rōdeletius Coliā piſcē Scōbro maiorē facit, Bellonius minorē, &c. uterq; tamen ſuum Maſsiliæ Coguiol uocari tradit.

GERM. F. Bellonij Coliā nominabimus ein kleiner Macrell, id eſt Scombrū paruū. Rondeletij uerò, ein groſſer Macrell: id eſt, Scombrum magnum, uel potiùs magnā Scombri ſpeciē, ne quis magnitudine tantū aut ætate differre putet.



Colias minor.



Colias maior. Graculus.

Lacertus.

Scombri hæc effigies Venetijs facta, non ſatis probè exprimit pinnulas illas uerſus caudam. nam & plures, & ſuprà infraq; eſſe debebant: tales omnino, quales in Amia, Colia, & Thynnorum genere ſpectantur.

SCOMBER ſiue Scombrns à Plinio & Latinis omnibus dicitur piſcis, qui Græcè Σκόμβρος. Scombros etiam Lacertos nonnulli uocant, à figuræ muſculorum noſtrorum ſiue lacertorū, potiùs quàm terrenorum Lacertorum ſimilitudine: (*Vide quæ ſcripſimus ſuprà De Lacertis in genere ab initio huius Ordinis:*) niſi quis ob uiriditatem quæ in Scombris exigua eſt, eos terrenis Lacertis com-

parare malit, Rondeletius. Non est hic ueterũ Lacertus: an uerò ex Lacertorum sit genere, quod Gillius asserit, dubitari potest. Coliam quidem Græcorum, Latini Lacertum dixerunt: cui Scomber similis est, Solus Plinius Lacertum genus fecit, quod species contineat, Saluianus. Horatius Sermonum 2.8. piscem Iberum uidetur pro Scombro dixisse. Bellonius Coliam non alium esse putat, quàm Scombrum ætate paruum: (Rondeletius species diuersas facit:) Vide mox in Græco nomine uulgari. ¶ Scombros per omnia maria affatim capi solere, uel hoc argumenti esse potest, quòd ubiq; cognoscātur. in Oceano tanta crassitudine proficiunt, ut pari cum Pelamydibus crassitudine plerunque euadant, Bellonius. ¶ Macarellum Albertus nominat, Arnoldus Villanouanus Maquerellum, barbaricis uocabulis.

GRAECE uulgo Lemnij (inquit Bellonius) minores Scombros, Colias, aliás Colios nominant, quemadmodum & Thasij, Samothraces & Imbrij. Et sanè quid inter Scombrum & Coliam intersit, nihil aliud obseruari posse puto, quàm quòd Colias magis paruus sit: Scomber uerò, paulò maior. Aiebant quidem Lemnij quidam indigenæ, Coliam idem cum Scombro non esse: sed quum nullam uiderem notam, qua utrunque distinguere possem, totam in magnitudine posui differentiam. Hicesius tamen Scombrum Colia minorem esse affirmat.

ITAL. Ab Italis Lacerto uocatur, à Venetis Scombro, Rondeletius. Genuæ, un Oreol: Vide in Gallicis mox. Genuenses (inquit Bellonius) quoddam Scombri genus uulgò Lacertũ nominant, cuius tergus multò magis quàm alijs Scombris uiret, & uenter est uariegatus: quem reuera Coliam esse Scombrini corporis paruitate liquet. ¶ Ligures & Neapolitani uocãt Lacertum, Gillius. Romani Macarello, Saluianus.

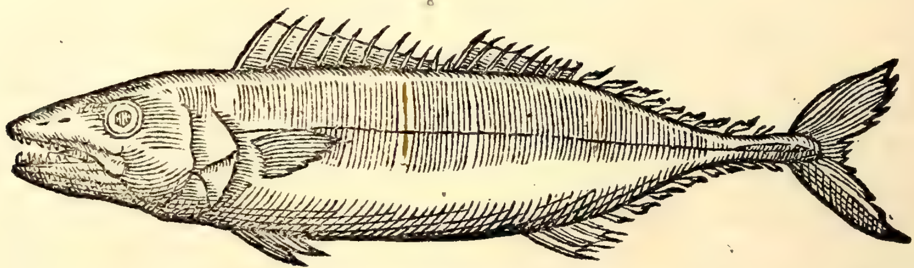
HISPAN. Cauallo, teste Rondeletio, alicubi Aláche, ut audio: quo nomine etiam pro Harengo utuntur. Massilienses Clupeam, similem Harengo piscem, Halachiam uocant.

GALLICE. A nostris (inquit Rondeletius) Veirat dicitur, quòd uitri instar splendeat. uel Peis d'auriou, id est, piscis Aprilis, quòd eo potissimùm mense capiatur. A Gallis Maquereau, à Massiliensibus Auriol, Rondeletius. Aurioli nomen, quod Massiliæ in usu etiam Gillius refert, (sicut & Ligures Oreol uocitant,) factum uideri potest uel à mense Aprili, uel ab oculis aureolis. Bellonius tamen hunc piscem Massiliæ Horreau nominari scribit. Vide plura in Germanicis.

GERM. Vt Gallicè Maquereau hic piscis dicitur: sic Anglicè Mackerel/Macrel. & Germanicè Makrell uel Macrill. Vocatur & in Noruegia Maccarel, & in lacu Suerinensi Macrill, piscis Harengo maior aliquanto: ut aiunt, &c. Fortè autem non Gallicum hoc nomen fuerit, (quanuis Bellonius scribat Macareos, hoc est, lenones uocari hos pisces, quòd uerno tempore Alausas paruas quæ Gallis uulgò Virgines uocantur, statim subsequi soleant:) sed Germanicum à macritudine factum. in Oceano enim durior sicciorq; capitur, & ob id deterior hic piscis, quàm in plerisq; Mediterranei locis. Cæsar Scaliger nomen hoc Græcæ originis esse iudicat, nescio qua ratione: neq; enim exprimit. ¶ Est & alius piscis fluuiatilis apud inferiores Germanos similiter dictus ein Macrel, & alio nomine Bratfisch: quem ego Capitoni fl. cognatum esse suspicor.

ANGLICE. Vide in Germanicis.

Pelamydis ueræ, seu Thunni Aristotelis eicon, secundum Rondeletium. ueram autem Pelamydem uocat, ad discrimen Sardæ nimirum: & Thunnum Aristotelis, quoniam circa Monspelium Orcynus Thunni nomine uulgò uocatur, Ton: & à Santonibus Athon.

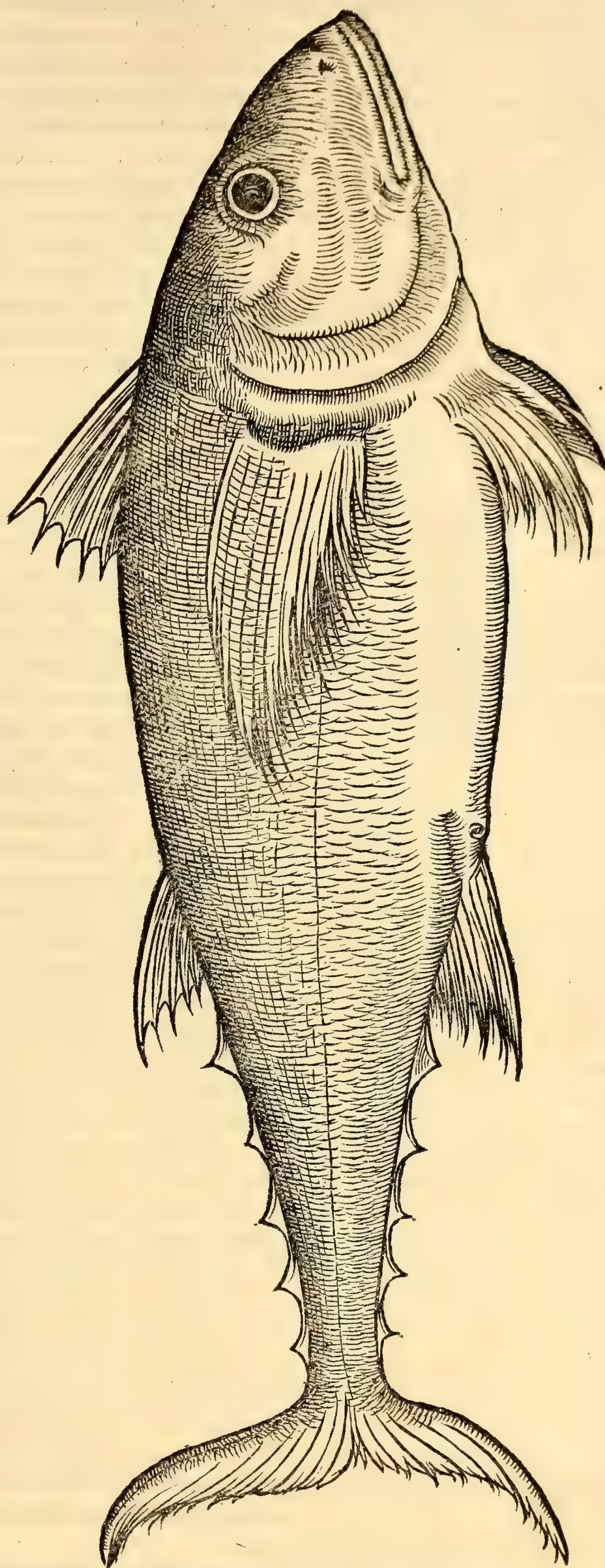


PELAMYS (πηλαμὺς) Græcum nomen est, oxytonum, & per ypsilon in ultima plerunq; à doctioribus scribitur: generis fœm. sic dicta, ut Varinus docet, παρὰ τὸ ἐν πηλῷ μύειν. Sic & Festus: Pelamys (inquit) genus est piscis, dictum quod in luto moretur. Gaza modò Limosam, modò Limariam (apud Hermolaum Lutariam legimus) conuertit. In his uerbis Plinij: [Cordyla appellatur partus, qui fœtas (*Thunnas partu liberatas, è Ponto*) redeũtes in mare autumno comitatur. Limosæ uerò à luto Pelamydes incipiunt uocari: & cum annuum excessere tempus, iam Thunni:] pro Limosæ legerim maiores: hoc sensu, Cordylæ maiores factæ, incipiunt Pelamydes uocari à luto. sic enim ordinis & magnitudinis ratio disertiùs fuerit explicata. Limosæ quidem uocabulum alibi nusquam, neq; apud Plinium, neq; authorum quenquam pro pisce inueniri puto. Legerim igitur, uel maiores: uel deinde: & pro uerò coniunctione: uere, hoc est, uerno tempore, ex Aristotele. ¶ Plutarchus non παρὰ τὸ ἐν πηλῷ μύειν, hoc est, ab eo quòd in cœno se occultet: sed à grege illi

nomen

nomen datum innuere uidetur, ἀπὸ τὸ πίλειν ἅμα: sicut & Amijs παρὰ τὸ ἅμα ἰέναι. ego eam quæ à luto est etymologiam præfero. ¶ Pelamys uel Thynnus aliquando genus sunt ad plures species. ¶ Pelamydes mutato nomine Thunnos fieri aut uocari, contra Gillium Belloniumq;, Aristotelis sententiam Rõdeletius & Saluianus defendũt. ego in medio relinquo. Rondeletius ita sentit: eos qui Aristotelem reprehendunt, quòd dixerit Pelamydes in Thunnos mutari: non rectè Thunnum uulgarem (Orcynum nimirum, quem uulgò Ton uocari scribit alibi) pro Thunno Aristotelis usurpare: & Aristotelem non mutari hos pisces dixisse, sed cum ætate nomẽ uariare. ¶ Pelamydum generis maxima Apolectus uocatur, durior Tritone, Plinius. Hermolaus neutro genere Apolectum legit. ego pro ipso pisce masculinum fecerim: pro parte autem concisa, neutrum, ut τέμαχος subaudiatur. Sic etiam Melandrys & Cybeas, (μελάνδρυς, κυβέας,) pisces mihi uidentur: Melandryum uerò & Cybium, partes ex eisdem concisis. Pelamides in Apolectos, & particulatim consectæ dispertiuntur in genera Cybiorum, Plinius. Apolectum (*id uocabulum Græcis cum adiectiuum est, eximium electumq́ significat*) esse Synodontidem Athenæi Hermolaus ait, & Rondeletio quoq; ꝓbabile est. Συνοδοντὶς (inquit Athenæus) est maior Pelamys, durior quàm Chelidonias. Plinius pro Synodontide uidetur Apolectũ dixisse: pro Chelidonia Tritonẽ. Athenæus Orcynum cum magnus est, Chelidoniæ similem facit: eundẽ (Orcynum) Plinius & Xenocrates Tritoni comparant. Chelidonias fortè à colore dictus fuerit: ut & ficus quædam & lepores. Chelidon uerò, id est, Hirundo, piscis diuersus à uolatu proximè aquam. Tritonem legimus Pelamydum generis magni esse: sine squamis, Orcyno similem. ex quo uræa (siue horæa) Cybia fiant. ¶ Pelamys à Symeone Sethi dicitur φιλομίδα, (aliâs φιλομῆλα,) corrupto nimirum Pelamydis nomine.

Alia Thunni imago: qualem olim Venetijs missam accepi.



Apolectus. *Cybeas.* *Cybium.* *Synodontis.* *Chelidonias.* *Triton.*

ITAL. Ab antiquo Pelamydis uulgaria quædam hodie, quanquã aliorum piscium, sed similium, nomina, detorta uidentur: ut sunt Polauda, Lopida, Lampugo. his enim uocabulis Romani & Illyrij, Glaucos Rondeletij nominant, pisces cœruleos: quorum alteram speciem Galli quoq; in Prouincia Palamide uel Vadigo nuncupant uulgó. ¶ Palami piscis, id est, lo Palamodo, Syluaticus. A Platina uidetur Palmita dici, tanquam Latino uocabulo. Venetijs Thynnum uocari audio el Ton: eiq; similes pisces, alterum la Palamida: alterum el Sgompha diggio. Saluianus etiam Pelamidem apud Italos nomen seruare tradit. Vide mox in Gallicis.

GALLICVM nomen nullum peculiare Rondeletius ac Bellonius adferunt, nam Palamide

uulgò dictum in Prouincia, secunda Glauci Rondeletiani species est. Quidam circunscribit, Le petit Thun. Pelamidi uulgò ab Italis & in Prouincia, dictus piscis, Thūnus Aristotelis est. in Gallia uerò Narbonensi eodem nomine dictus, Glaucus secundus Rondeletij.

GERMAN. Ein Mittelthunijn. Ein Tunijn der nit mee dann ein jar alt ist/doch älter dann ein halb jar. Veterum testimonijs constat Pelamidem uocari Thunnum, qui uti sex mensibus natu maior est, sic annuum non excesserit tempus, Saluianus. Vide mox in Thunno.

ARISTOTELES & alij ueteres Thunnum à Pelamyde, ætate tantùm secernunt: quos nimirum secutus Rondeletius, unam utriusque iconem dedit. nos quidem de Thunno priuatim etiam scribere uoluimus: non solùm quia Thunni Pelamydisq́ nomina tum uetera tum uulgaria hodie diuersa sunt: sed etiam quia specie differre à nonnullis existimantur. Piscatores Ligures & Massilienses apertè mihi ostenderūt, ex Pelamidibus nunquā fieri Thunnos, Gillius. Hoc itidē scribit Scaliger: ac insuper: Et sanè (inquit) corpulentia diuersa est aliquātùm, subtiliùs intuenti: Productior Pelamys, & linearum filamentis tæniatim uaria, quæ in Thynno sunt nulla.

Thunnus. THYNNVS (θύννος) Græcum uocabulum, à Latinis plerisq; seruatur. Gaza Thunnum (y. in u. uerso) dicere maluit: sicuti etiam Horatius & Varro. Sic autem uocatur ἀπὸ τοῦ θύνειν καὶ ὁρμᾶν, ab impetu & concitatione, Rondeletius. Piscis certè impetuosus est, eo præsertim tempore, quo agitatur œstro, Canis exortu. Quòd si hoc nomen non Græcæ originis est à uerbo θύνειν, (ν. per *Tannin.* epenthesin Ionicam uel Doricam abundante:) ab Hebraico Tannin seu Thannin, quod Cetum interpretantur, uel piscem magnum, factum uideri poterit.

Thynnis. Thynnos Athenienses solent Thynnides appellare, ut Athenæus notat. diligentiores ferè distinguunt, ut Aristoteles, Thynnum in genere, uel pro mare duntaxat usurpantes, Thynnidem *Thunna.* pro fœmina. Gaza Thynnidem interpretatur Thunnam. Est quando pro Pelamyde Thynnis ac*Thynnax.* cipitur, forma nimirum diminutiua: cuius etiam θύνναξ est. Oppianus fœminam θύννην nomi*Cordyla.* nat. Archestratus similiter, & Thynnidem quoq;. ¶ Cordyla dicitur Thynnorum fœtus: qui à capitis magnitudine fortè nomen inuenit. Cordyla enim Græcis clauæ caput, hoc est, partem crassiorem significat. solent autem capita in animalibus nuper natis, piscibus præcipuè, proportione maiora esse. Alia est Cordyla uel Cordylus potiùs, quadrupes amphibium.

Scordyla. Cum Thynni in Ponto pepererint fiunt ex ouo, quas uocant alij Scordylas (Σκορδύλας: *sunt qui* *Auxis.* *Cordylas legant:*) Byzantij Auxidas, (Αὐξίδας,) ideo quòd paucis diebus augescunt; & Ponto exe*Pelamys.* unt autumno unà cum Thynnis, remeant uère iam Pelamydes factæ, Aristoteles. Et rursus: Cū *Thynnis.* Thynnides (θυννίδας, *Gaza* πηλαμύδας, *id est, Pelamydes legit, & uertit: quod Rondeletius approbat*) anno uno aliquando nullæ fuissent, insequente anno Thunni quoq; nulli fuerunt. uidentur enim Thunni quàm Pelamydes anno uno maiores esse. Sostratus author est Pelamydem uocari Thynni*Orcynus.* dem: postea Thynnum, deinde Orcynum, postremò Cetum. Orcynus Plinio Pelamydum ge*Cetus.* neris maximus est, similis Tritoni. ¶ Pelamyda siue Thunnum ueluti genus esse, quod Tritonem, Synodontida, (aliam à Synodonte pisce, quem supra inter Latos posuimus,) Sardam, Pompilum & Melandryam comprehendat, ueterum testimonijs comprobat Rondeletius. De Pom*Melandrys.* pilo & Sarda, dicemus inferiùs. Melandrys (μελάνδρυς) Athenæo maximorum Thunnorum species est: unde Melandrya salsamenta dicta: idem hic fortè Melanthynus Oppiani fuerit: quem inter Cete numerat. ¶ Thunnus uerus Aristotelis quem exhibemus (inquit Rondeletius) cute planè læui est, & inter læues ab Aristotele recensetur. At Thunnus noster, id est, is qui à nobis Ton (*alibi Orcynum uulgò sic uocari scribit*) uocatur, squamis magnis tegitur, sed ita ad amussim compactis, ut ijs carere uideatur. hæ coctione dehiscunt, tumq; perspicuè apparent tenui membrana contectæ. præterea & gregalis est, & œstro concitatur. Accedit Italiæ Prouinciæq; uulgaris appellatio, Pelamyde. quam uerò eo nomine uocat uulgus in Gallia nostra Narbonensi, ex Thunnorum genere non est: (*alibi secundam Glauci à se uocatam speciem uulgò Palamide uocari scribit, & Pompilum quoque pro Pelamyde uendi.*) ¶ A Pelamyde Sarda, cui internis externisq; partibus simillimus est, discernitur: Pelamys Sarda partem quæ pinnis ad branchias sitis subest, squamis tectam habet: Thunnus uerò Aristotelis, ab omnibus squamis omnino nudus est, cute læui & tenui, Rondeletius. ¶ De Thunnis plura qui nosse uolet, præcedentia etiam de Pelamyde uera, & sequentia de Orcyno ac Pelamyde Sarda, scripta legat.

GRAECIS hodie uulgò Thunnus dicitur Pallax uel Pallacis, πάλλαξ, παλλακίς, Niphus. uidentur autem hæc nomina à Græco uocabulo antiquo Pelamys corrupta.

ITALICA Thynni nomina inuenio, Ton, Tonno, Tonnine. Massarius Venetus eos uulgò nomen seruare testatur: quod quidem in alijs etiam plerisq; linguis uerum est. Italia tota cū Prouincia Pelamyde uocat, Rondeletius.

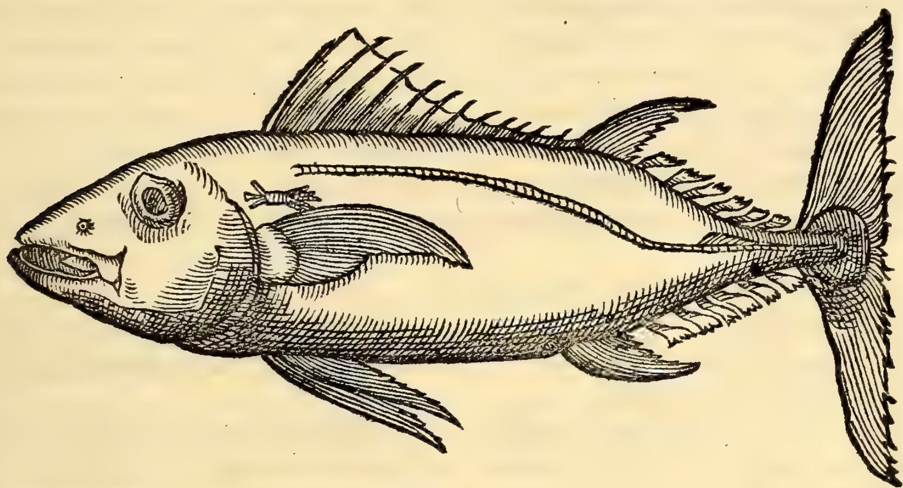
HISPAN. Atun. Lusitanis Bonito, ut audio. sed Rondeletius Amiam Gallicè ab aliquibus Boniton uocari scribit.

GALL. Orcynum Rondeletius scribit in Prouincia uocari Ton, à Santonibus Athon. Gallus quidam anonymus interpretatur la Thunnine; sed id nomen uidetur magis propriè dici de carne

carne Thunni, præſertim ſalſa. Vide proximè retrò in Italicis.

GERMANI omnes eodem quo Flandri & Angli nomine appellare poterũt. eſt autem Flandricum Tünijn: Anglicum Tuny uel Tunie. Licebit & pro ætatis ac magnitudinis differentia recepto Thunni uocabulo, epitheta adijcere: ut Cordyla, id eſt fœtus Thunni, dicatur **ein junger Tunijn**: uel diminutiuo nomine uno, **Tunijnle**. deinde Pelamys, **ein Mitteltunijn/ od Halb tunijn**: tertio Thunnus, **ein Tunijn**. quarto Orcynus, **ein groſſer Tunijn**. quinto Cetus, **ein Waltunijn**. Bellonius Thunnum in alto degere tradit, Tyrrheno ac Mediterraneo frequentẽ, Oceano atq; Adriatico non item. proinde non mirum ſi Germanis propè incognitus ſit.

THVNNI genus aliud Cretenſium uulgus appellat Liſſam uel Gliſſam, à glabra ac ſquamis ca- *Liſſa.*
rente cute: bicubitalis longitudinis, humaniq; corporis craſsitiei. Eundem extra Cretam, Co- *Gliſſa.*
panum uocant. Pelagius eſt, ac delicatiſsimi ſaporis. A maiori ac uulgari Thynno differt, quòd te- *Copanus.*
retior eſt, brãchiasq; Pelamidis habeat, ac dentium loco rugoſas atq; aſperas maxillas, &c. Bellonius. Vocãtur etiam Liſſes neſcio qui piſces apud Barbaros & anthropophagos quoſdam Americæ incolas, Bratti ab alijs dicti.



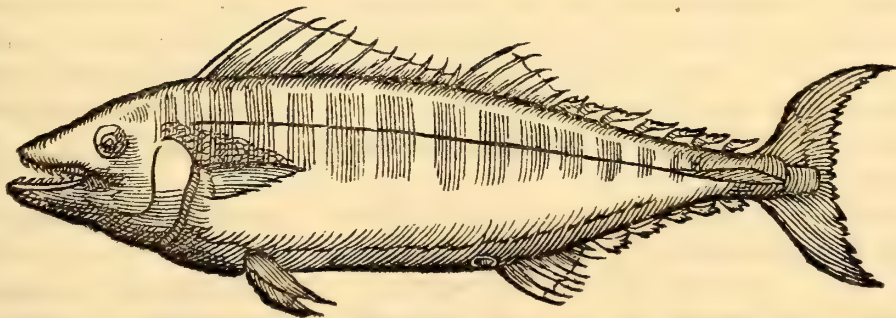
ORCYNVS nomen Græcum, in pleriſq; codicibus Græcis uulgatis ſcribitur per o. breue, ſpiritu tenui, ὄρκυνος. apud Athenæum frequentius ei aſpiratur: & ſanè Grammatici ο. ante ρ. attenuari docentes, cum alia quædam excipiunt, tum quæ κ. uel μ. poſt ρ. habent, ut ὀρκίζω, ὅρμος, &c. quibus nimirum etiam ὄρκυνος adſcribi debet. nos quidem promiſcuè modò Horcynum, modò *Horcynus.*
Orcynum ſcribimus: hoc pro conſuetudine & Aeolica dialecto, illud ut grammaticis etiam aliquid tribuamus. Heracleon Epheſius Thynnum ait ab Atticis Horcynum dici. Videtur & ὄρ- *Orcyn.*
κυν in recto ſingulari efferri poſſe, ſicut φόρκυν. Archeſtratus Horcynum ait eſſe Thynnum magnum, & alicubi etiam κῆτος nominari. Soſtratus uerò κῆτος uocari Thynnum, qui iam Horcy- *κῆτος.*
no maior ad ſummum peruenit incrementum. Orcyno idem uideri poteſt Apolectus ab alijs *Apolectus.*
dictus: item Melandrys, Melanthynus, Elacaten. Sed Oppianus ſolus Melanthynum nominat, *Melandrys.*
idq; inter cete, cum Orcynos iam antea piſcibus pelagijs adnumeraſſet, uerùm ipſe etiam Orcy- *Melãthynus*
nus iam ſummi incrementi κῆτος dicitur, tunc etiam, ut uериſimile eſt, nigrior. Penultimam uo- *Elacaten.*
cabuli Orcynus, Archeſtratus corripit, Oppianus producit. A Pergæis Κασσύας uocatur, teſte
Heſychio. ¶ Capitur in Hiſpania, præſertim ad Herculis columnas: item in noſtro mari & Tyr- *Caſſyas.*
rheno, Rondeletius. Plura diximus ſuprà in Pelamyde uera, & in Thynno.

ITALICE. Vide mox in Gallico nomine.

GALL. A noſtris Ton uocatur, à Santonibus Athon. Membratim & in aſſulas diſſectum, ſale condîtum, noſtri Tonnine appellant, Itali Tarantella à Tarentino, unde aduehitur, ſinu, Rondeletius. Lege etiam ſuprà in Thunno.

GERM. **Ein groſſer Tunijn/ mag ein Waltunijn genamſet werden.** Vide in Thunno ſuperius.

Pelamydis Sardæ iconem ſimpliciter dictæ Pelamydi non ſtatim ſubiunximus, quoniã tres ſuperiores unius ſpeciei eſſe, & ætate tantùm differre, ab Ariſtotele alijsq; eruditis exiſtimantur: Sardam uerò alterius ſpeciei eſſe nemo negat.

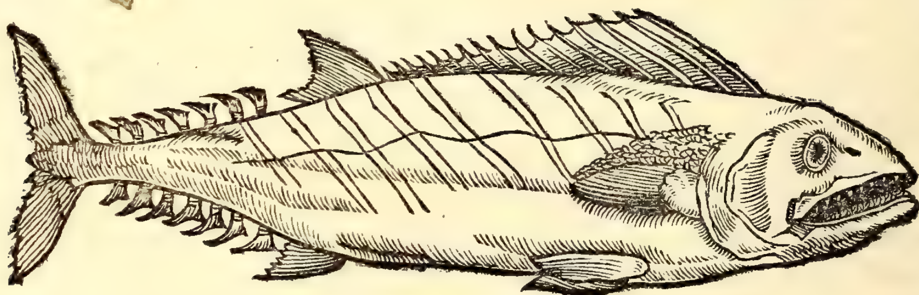


PELAMYS Sarda, uel Sarda simpliciter Rondeletio. Inter Pelamydas (inquit) Sardā numerat Plinius: & Pelamydem longā interpretatur. Ea quidem quam exhibemus, Pelamydi tam similis est, ut eadem planè esse iudicetur. qua autem nota ab ipsa (Pelamyde uera, seu simpliciter dicta) Thunnó ue distinguatur, iam indicatum est in Thunno. Trichiades &
Premades. Premades (aliás Premnades) Thynnides (τὰς θυννίδας) uocabant, Athenæo teste. Apud Aristote
Primadiæ. lem semel tantùm αἱ πριμαδίαι legūtur: ubi Gaza conuertit. Primadæ (tribus syllabis) hyeme in cœno se abdunt, &c. πρημάδιν & πρῆμναι, pisces sunt Thynnis cognati, εἶδος θυννώδους ἰχθύος, Hesychius. Primadias Aristotelis Vuottonus Pelamydes esse coniicit: nam & Thūnis cognatæ sunt, & similiter infestantur asilis, & in cœno (à quo Pelamydi nomen) delitescunt. adde quòd Thynnides etiam alio nomine dicantur Athenæo, quæ ex Aristotele Pelamydes esse uidentur. Verùm Oppianus lib. 1. Halieut. Pelamydes primùm litorales facit, deinde Prenades (πρηνάδας) pelagias.
Sarda. Considerandum igitur an piscis hic non simpliciter sit Pelamys, sed species illa quæ Sarda cognominatur: cuius aliud uetus nomen Græcum non habemus: etsi Galenus scribat præstantissima omnium esse salsamenta, quæ Sardica (Σαρδικὰ) à ueteribus dicta sint: suo tempore Sardas uocari: Diphilus etiam Sardam nominans, Coliæ eam magnitudine confert. Sanè ut Latinis Sarda Pelamydum Thynnorúm ue generis est, Sardina uerò, Σαρδίνη Galeno, nouo similiter nomine, pisciculus plebeius: sic apud Græcos, non modo τριχὶς & τριχίας, uiles pisciculi memorantur, (antiqua
Trichias. uidelicet Sardinæ postea dictæ nomina) sed è Thynnorum etiam genere Trichias (τριχιὰς oxytonum) semel duntaxat apud Athenæum lib. 7. in Chalcidum mentione, his uerbis: τριχιάδας δὲ καὶ τὰς πρημάδας, τὰς θυννίδας ἔλεγον. Sed pisces minores aristosi, id est, spinis exiguis pilorum instar referti, ut sunt Trichides, Trichiæ, Thrissæ, non temere ἀπὸ τῶν τριχῶν denominantur. maiores uerò, ut Thynnides & Premades sunt, qua ratione Trichiæ dicantur, non uideo. quamobrem non Trichiadem, sed Premadem, Pelamydem Sardam appellabimus: donec certius aliquid cognouerimus.

HISPAN. Vide statim in Gallico nomine.

GALLICE. Nostri & Hispani Bize, nomine communi cum Amia, ob similitudinem uocant. at pisciculus qui lingua nostra Sarde nominatur, minimè ueterū Sarda, sed Græcorum Trichis aut Trichias fuerit, Rondeletius.

GERM. Ein bsundere art der Tunijnen/dem Mitteltunijn gantz änlich/ dann daß sy etliche schüppen hat bey den floßfädern der orwangen. die anderen Tunijnen all sind überal glatt/wiewol der Waltunijn schüppen hat/sind aber mit einer glatten haut überdeckt.

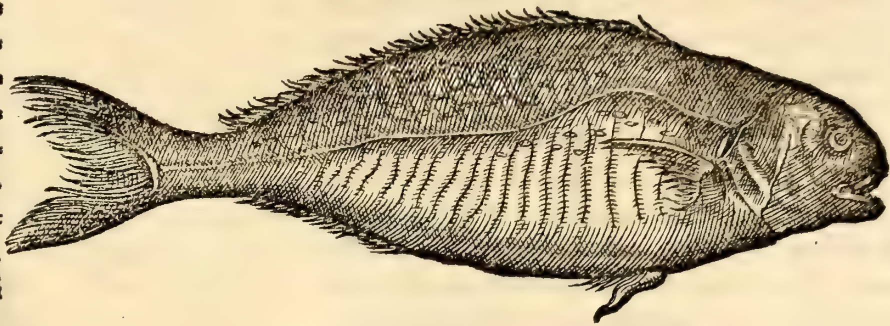


AMIA, Ἀμία, Græca piscis nomenclatura est, quam & Latini retinuerunt. est autem gregalis, atque inde nomen, ὅτι οὐ κατὰ μίαν φέρεται, ἢ παρὰ τὸ ἅμα ἰέναι, ut ex Athenæi & Plutarchi uerbis apparet. Pelamydi corporis specie, pinnis & cauda similis est: (ab Aristotele quidem Pelamydi comparatur.) Cutis læuis, dempta ea parte quæ circa branchias est, similiter ut in Sarda. Ἀμία ἡ, genere fœm. inflexione 1. apud Matronem Parodum tamen masculinè ponitur, κυανόχρως δ᾽ Ἀμίας ὧν τοὺς μέγας, &c. est enim dorso cœruleo, eoq; splendente dum uiuit, uentre argenteo: corporis magnitudine Thynno inferior, Oppiano teste: carne infirma & molli, sed dentibus acutissimis. Carniuora tantùm est Aristoteli: (quanquam & algis eam pasci alibi scribit:) unde à uoracitate nimi-
Trocta. rum Trocta (τρώκτης, ὁ,) apud Aelianum uocatur. longè quidem alius piscis, quàm quæ in dulcibus aquis Trutta uulgo dicitur, quanquam & ipsa edacissima. Amia etiam è mari fluuios subit, præstatq; in fluentis & lacubus Aristoteli. Plures collectæ contra unum Delphinum pertinacissimè pugnant. A dorso ad uentrem in hoc pisce lineæ ductæ sunt obliquæ, nigricantes, certis interuallis à sese distantes, Rondeletio teste. ¶ Alia est Amia Saluiani. uide mox in Glauco primo Rondeletij.

GALLICE. Byza à nostris (circa Monspelium) & HISPANIS dicitur, quasi Byzantia, ut opinor. Amia enim Byzantia in precio habebatur. Ab alijs Boniton, Rondeletius.

GERMANICE circunscribimus: Ein art der blawfischen im meer / den Macrillen oder den Tunijnen geleych: mag ein Streymtunijn geheissen werden / vonn wägen der schelwen schwartz-

schwartzlachten streymen/welche von seinem rucken gegen dem bauch sich streckend.



POMPILVS, πομπίλος, dicitur piscis ab Athenæo, Aeliano, Oppiano, alijsq; Græcis: & inter Latinos Plinio: qui à quibusdam inter Thynnos eum numerari scribit. Verùm hi, meo quidem iudicio (inquit Rondeletius) similitudine decepti fuerũt. Pompilus enim alius est à Thynnis & Pelamydibus, etsi eis quodammodo similis est. ¶ Thynni (inquit Plinius) sæpe nauigia uelis euntia comitantes, mira aliqua dulcedine per aliquot horarum spacia & passuum milia à gubernaculis non separantur, ne tridente quidem in eos sæpiùs iacto territi. quidam eos qui hoc è Thynnis faciant, Pompilos uocant. ¶ πέμπειν Græcis mittere & deducere est: unde nomen πομπὸς, uiæ deductor, & ab hoc rursus πομπίλος piscis, qui nauigia usq; in portum comitari & deducere perhibetur. Gregatim quidem naues circun siliunt, & cursum earum sequuntur miro studio. ubi terram præsenserint, relictis nauibus in pelagus redeunt. hinc nautæ terram propè esse certò cognoscunt: & ex eorundem comitatu, placidum tranquillumq; mare futurum sibi promittunt. Itaque pro pisce sacro habetur. alij tamen alium sacrum piscem (ab Homero dictum) interpretantur. *Sacer piscis.*

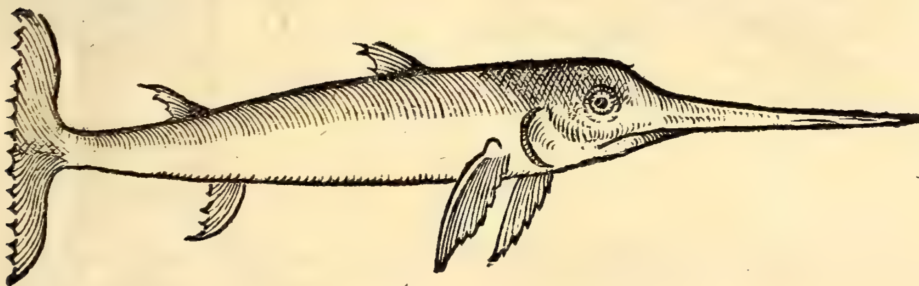
Quæcunque de Pompilo ueteres tradiderunt, (ut sunt, naues in pelago comitari, uarium esse, superciliјs aureis, Pelamydi similem,) ea omnia pisci à se exhibito conuenire, Rondeletius asserit.

Penultimam in Pompilo Græci omnes corripiunt, Ouidius in Halieutico produxit.

GALL. Massilienses piscatores corruptè Pampalum uocant, Gillius.

GERM. F. Ein Leitfisch/ein Schiffleiter/oder Schiffgsell.

In hac icone Gladij piscis rostrum expressum est ad imaginem à Io. Caio Anglo nobis missam: reliquum uerò corpus, ut à Rondeletio exhibitum est.



GLADIVS à Plinio & Gaza uertitur Græcorum Xiphias, qui & Galeotes alio nomine dicitur. ξιφίας uel Σκιφίας, ut Αἰνέας. Γαλεώτης ut Χρύσης. Rostrum eius oblongum gladij figuram præ se fert. Tomus Thurianus, quem alij Xiphiam uocant, Plinius: ut Hermolaus emendauit, cũ uetus lectio esset Tynnus, Tranus, quem alij Xiphiam uocant. ego legerim, Thynnus, (ne piscis tam nobilis Pliniano catalogo desit:) Thranis, &c. nam & Xenocrati Thranis, idem qui Xiphias est. Græci de parte piscis concisi τέμαχος potiùs quàm τόμον dicunt. Carchariæ canis pars est qui à Romanis Thursio uocatur, suauissimus ac tenerrimus, Athenæus. Græcè Θυρσίων legitur: Hermolaus tomum seu pulmentum Thurianum transtulit. Cauendum igitur ne cum Gladio confundamus Phocænam, quam Latinè Gaza interpretatur Tursionem, (aliâs Tirsionem, uel Tyrsionem. Item ne cum Cane carcharia, aut Galeo. Ex Thynnorum uenatione pinguescere aiunt Galeotas, quos & Xiphias uocant, & Canes, aiunt, Strabo lib. 1. Grecè scribitur, ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γαλεώτας, οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φασίν. Eustathius legit, οὓς καὶ ξιφίας φασὶ καὶ κύνας καλοῦσιν, inuersis nimirum uerbis, pro οὓς καὶ ξιφίας καλοῦσι, καὶ κύνας φασί. Saluianus hæc uerba οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι parenthesi includit, ut uerbum φασί, non solum ad πιαίνεσθαι, sed etiam ad ξιφίας λέγεσθαι referatur, non autem ad κύνας. ut sensus sit, ex uenatione thunnorum tum Galeotas (aliâs Xiphias dictos) pinguescere, tum etiam Canes, nimirum Carcharias. Θοςκνεὺς, Xiphias piscis, Hesychius.

Fieri quidem potest ut Xiphiæ alio nomine ideo Galeotæ dicti sint, quòd sicut Galei canes (id est, Mustelæ,) cæteros pisces persequãtur, & forsitan alicubi etiam Canes eandẽ ob causam, siue simpliciter, siue cum adiectiuo ξιφίαι: sicut & καρχαρίαι κύνες dicuntur: ut Strabonis uerba non eo quo diximus modo accipiantur, sed sicut Eustathio placuit, Galeotas alijs nominibus tum Canes tum Xiphias appellemus. Aelianus de animalib. 13.4. è Messenia Menandri hos uersus recitat: ἐάν με κινῆς, καὶ ποιήσης τὴν χολὴν ἄπασαν, ὥσπερ καλλιωνύμου ζέσαι, ὄψει διαφέρων τοῦ γ' ξιφίου κυνός. uersus quidem postremus apparet corruptus, legi potest, ὄψει διαφέρειν με ξιφίου μηδὲν κυνός. ¶ Aelianus Xiphiam inter Istri pisces numerat: in quo flumine hodiéque hunc piscem capi circa Gomorrham (Komaram fortè) oppidum, supra Budam, rarò tamen, & paruum, uix tribus dodrantibus longiorem, testis quidam oculatus mihi affirmauit.

Alia minus accurata Gladij effigies, qualem olim ab amico accepimus.



GRAECIS hodieq; ξιφίας appellatur.

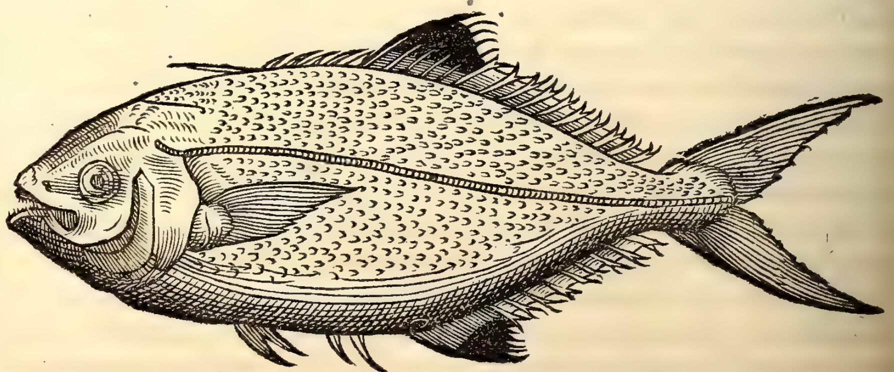
ITAL. Venetis Spada, Genuensibus Imperator.

GALL. Ab accolis Oceani Heron de mer, id est, Ardea marina. Burdegalẽsibus Grand Espadas. Massiliensibus (ut Italis) pesce Spada. Circa Monspelium Emperador, ut Genuensibus, quòd gladium, ueluti imperatores picti, gerat. Alius uerò est piscis ex Galeorum genere, Vulpes nimirum, quem in Prouincia & circa Monspelium Spatam uel Peis Espase uocant, cuius cauda gladij similitudinem præ se fert.

GERMANICE. Schwertfisch. Nostrates Militem uocant, Albertus: qui alibi Testudinem mar. aut eius speciem quandam uulgò Militem uocari scribit.

ANGLICE Schwerdefisshe.

GLAVCVS (maior hexacentrus,) Rondeletio: à colore glauco, id est, cœruleo, dictus, γλαῦκος. Dorso est planè cœruleo. Statim à capite aculeos habet, quorum primus in anteriorem partem uergit: quinque alij ad caudam spectant, breues, sed acuti, nulla membrana connexi, Rondeletius. *Glaucidium.* Glaucidiũ, Glaucus est paruus: (Glauciscus uerò alius uidetũ esse quàm Glaucus,) Rondeletius speciem alteram priuatim sic nominat. ¶ Cæterùm quòd Aelianus scribit, Glaucum piscem fœtus suos timentes ore admittere, quod propter dorsi aculeos non est probabile, Rondeletius nõ de hoc Glaucorum genere



sed de Canicula glauca accipit. Aristoteles Galeos & Torpedinem hoc facere scribit. Solus (inquit)

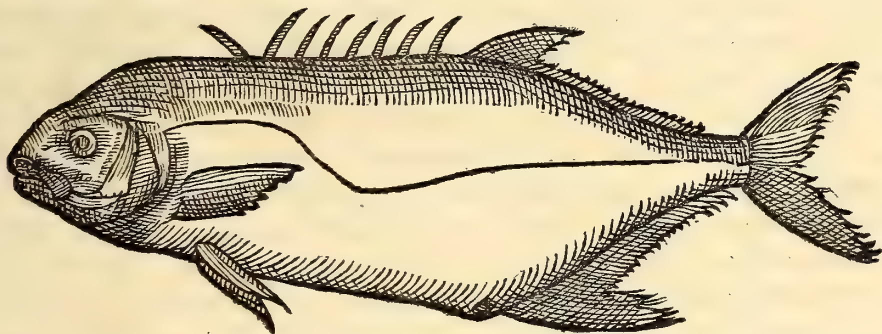
quit) ex Galeis Acanthias non recipit propter ſpinam, &c. Omnia quidem (inquit Saluianus) quæ à ueteribus Amiæ tribuuntur, huic piſci probè conueniunt: nec obſtat, ut ſibiipſi obiicere uidetur Iouius, quòd cum gregalis ſit Amia, iſte noſter Romæ ſæpe ſolitarius capiatur: quando uti non omnis maris locus ſingulis piſcibus accommodus eſt, ſic haud ubique gregales appellati piſces, gregatim reperiuntur: nec eorum qui in congruis ſibi locis gregales habentur, in locis alijs ſolitarios nonnullos reperiri inconuenit. Verùm cum Amiæ à ueteribus attributa (ſi earum cum Delphinis pugnam, cuius Aelianus & Oppianus meminerunt, quam neque hunc noſtrum, neq; ullum alium piſcem cum Delphinis committere, obſeruare potuimus, exceperis) eiuſmodi ſint, ut pleriſq; etiam alijs piſcibus cõuenire poſsint, haud ſolùm ex eis hunc piſcem noſtrum, Amiam eſſe fatendũ eſt. Sed ſi præter hæc animaduertatur, ab Ariſtotele & Plinio (Amias cum Thynnis & Pelamidibus Pontum intrare, æſtatemq; ibi traducere aſſeuerantibus) & ab Oppiano (eas cum Thynnis in robore conferente) Amias Thynnis & Pelamidibus ſimiles eſſe innui: uti nulli piſcium quæ Amiæ attribuuntur, & Thynno ſimilem eſſe, magis quàm huic noſtro reſpondent, ita ipſum, Amiam eſſe, aſſerere poſſumus. Hæc ille. Sed alia eſt Rondeletij Amia, uerior, ut mihi uidetur.

ITAL. Romæ & in Liguria Lechia uel Leccia uocatur, Rondeletius (& Saluianus.) Idem mox in Glauco ſecundo à Romanis Lopida uocari dicit hunc piſcem. Laccia quidem eſt Thriſſa. ¶ De genere Anthiarum ſunt (inquit Bellonius) piſces plani & lati, quos uulgus Romanum Lopidas & Leczias appellat: quorum ut rariores quidem Lopidæ, ſic etiam maiores: Stellæ uerò, minores, non uſqueadeò frequentes: Lecziæ frequentiſsimæ ſunt, quas cum his piſcibus libenter contulerim, quibus Maſsilienſes Lampugarum *(ſed falſò, Rondeletius)* nomen indiderunt.

GALL. Circa Monſpelium, Derbio. A Prouincialibus Biche, & Cabrolle, & Damo, *(quaſi Capreolus & Dama, neſcio quam ob cauſam.)* A quibuſdam Lampugo, ſed falſò, uocatur, Rondeletius. Lecziæ Romæ frequentiſsimæ ſunt, quas cum his piſcibus libenter contulerim, quibus Maſsilienſes Lampugarum *(ſed falſò, teſte Rondeletio)* nomen indiderunt.

ILLYRICE Polauda.

GERM. Glaucis Rondeletij tribus, unum commune Germanicum nomen finxerim, Groß Meerſtichling. uel à colore Meerblawling. Sunt enim magni piſces marini, & in dorſo aculeos habent, ſimiliter ut fluuiatiles piſciculi, quos Stichling Argentinæ nominant.

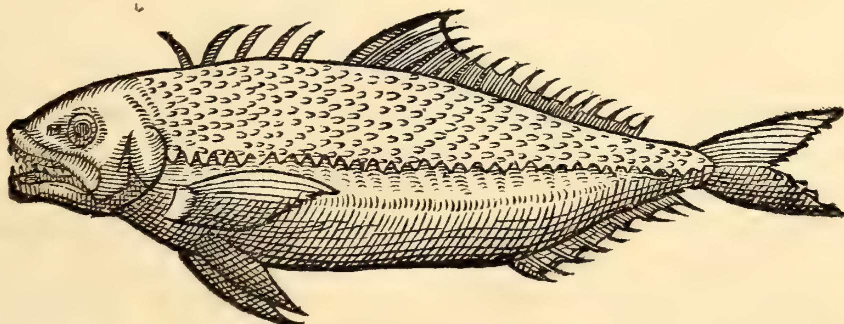


GLAVCI ſpecies II. quæ ſuperioris magnitudiem nunquam attingit, unde Glaucidium forma diminutiua dici poteſt.

ITAL. Romanis piſcatoribus Stella dicitur.

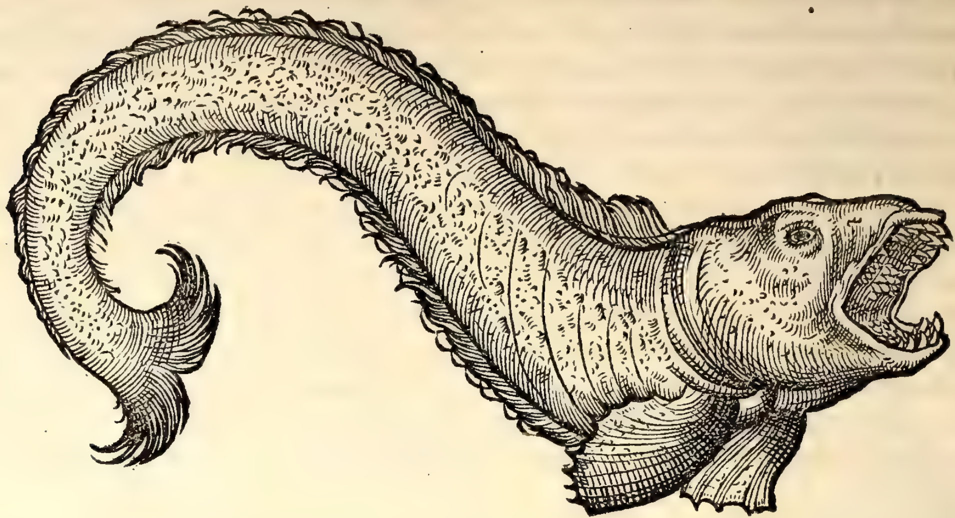
GALL. Circa Monſpelium Palamide uel Vadigo.

GERMAN. F. Die ander art der groſſen Meerſtichlingen.



GLAVCI ſpecies III. à ſecunda non multùm differt, niſi quòd huic dentes ſunt acuti, linea à branchijs ducta, longè magis flexuoſa tortuoſaq; eſt: à qua (diſtinctionis gratia) Glaucum ſinuoſum appellabimus, Rondeletius.

GERM. Das dritt geſchlecht der Meerſtichlingen.



ANARRHICHAS, Oceani Germanici piſcis magnus, à nobis uocatus. Huius iconem ad ſceleton Ge. Fabricius ad me miſit, & deſcriptionem adiecit. Hic piſcis (inquit) à Balthicis populis ſuo nomine Σκόπιλος dicitur. Klip enim ipſorum lingua ſcopulum ſignificat. Vnde Klipfiſch dicitur, uel quòd ſcopulos aſcendat: id enim facere fertur: uel quòd in ſcopulis latitet. E naribus paruæ quaſi fiſtulæ, quas ex arenis ruſtici faciunt, eminent: & propter ſuperiores dentes in capite tuberculum eſt. Dentibus imprimis terribilis, quos non ſolùm in mandibulis, ſed faucibus quoq; & lingua geſtat. anteriores rotundi & acuti, reliqui molaribus humanis ſimiles, niſi quòd in media fauce (*medio palato*) noſtris ſunt grandiores. poſiti autem ſunt duplicata ſerie omnes, in inferioris mandibulæ parte una, octo, & in altera annexa quinq;: neq; aliter in parte è regione oppoſita. ſuperior mandibula plures acutos habet propter fauces: in quibus tres duplicatæ ſeries, media parte præcipuè decem grandibus molaribus munita: quin in lingua ipſa molares ſunt. Reliqua ex pictura apparent. Voracem & ualidum eſſe apparet, cum aliâs, tum caudæ ictu. ¶ Ego Anarrhicham uocare uolui, (id eſt, Scanſorem,) à Græco uerbo ἀναρριχᾶσθαι, quod propriè manibus pedibusq; nitentem & prenſantem, hoc eſt, omni ui corporis, in ſublime ſcandere ſignificat. Licebit & Hippurum Oceani nominare: quòd multa cum Hippuro illo, quem Rondeletius exhibuit, (uero, ut arbitror, ueterum, quem dedimus ſuprà pag. 75. Ordine V.) communia habeat: ſi modo non prorſus idem eſt, ſed in Oceano maior: quanquam eicones parum ſimiles uideantur. ad ſceletum enim expreſſa eſt, quam G. Fabricius miſit. Primùm communis eſt utriq; oblonga & continens una à capite ad caudam uſque extenſa pinna: quam in Hippuro ſuo notâ præ alijs omnibus piſcibus (*Tænias excipimus*) illuſtrem & ſpectabilem eſſe ſcribit: & ab hac ipſa Hippuri nomen impoſitum putat: quòd caudæ equinæ (inquit) ſimillima ſit, id eſt, longa continens, uillisq; multis conſtans, cuiuſmodi in nullis alijs piſcibus reperitur. ¶ Apparet autem in noſtra pictura, non ſolùm talis in dorſo pinna, ſed etiam alia in uentre, quæ ſimiliter à capite ad caudam uſque producitur, ut non ſolum pictura oſtendit: ſed Fabricius etiam in deſcriptione his uerbis, ſuprà omiſsis: Dorſum pariter & uenter à fine capitis uſq; ad caudæ extenſionem pinnas habent: quæ ſecundum corporis quantitatem, ipſæ quoq; paulatim minuuntur. Hoc ſi uerum eſt, & non in ſceleto aliquid aliter quàm reuera ſe habeat apparuit, planè mirum & ſingulare fuerit. in Rondeletiano quidem, pinnæ ad branchias, illis quæ in uentre ſunt, proximæ apparēt. hæ rurſus, cum oblongæ ſint, extremitate ſua podicem, & quæ ab eo ſequitur pinnam ferè attingunt. Habent aūt piſces omnes pinnas parte ſupina diuerſas. binas primùm (ſi Hepatum & Tæniam Ariſtotelis excipias:) deinde unam à podice, Tęniarum genere excepto. Quamobrem uiros literatos, qui iuxta Balthicum mare habitant, ut diligentiùs in hanc rem inquirant, adhortor. ¶ Hippurus quidem dictus fuerit hic piſcis, ſiue à dorſi pinna (ut diximus) caudæ equinæ quodammodo ſimili: ſiue ἀπὸ τοῦ ἵππου δίκην ὀρούειν καὶ ἐξάλλεσθαι: hoc eſt, ab eo quòd Equi inſtar cum impetu & celeritate, uelutiq; ſaltu feratur. Ouidius Hippuros celeres cognominauit. Oppianus eos ſi quid in mari uagum & fluctuans uiderint, maximè ſi naufragæ nauis, diſiecta oberrent fragmenta, ſtatim frequentes proximè comitari canit, &c. Vocatur & Coryphæna, ſiue ut Rondeletius putat, quòd pinna dorſi mox à uertice (quem κορυφὴν Græci uocant) ueluti criſta incipiens, erigatur: ſiue, ut nos conijcimus, à magnitudine uerticis ſeu capitis ſui ad reliquum corpus. à cauda enim uerſus caput paulatim augetur & eleuatur, quod Græci dicerēt κορυφοῦται, Heſychius interpretaт̄ αὔξεται, ὑψοῦται: & κορυφὴν, κεφαλὴν, λόφον. A tali figura, Cotto etiā fluuiatili piſciculo nomē factum uidetur. Hippurus (inquit Rondeletius) à capite ſenſim tenuior fit ſtrictiorq;: id quod in eicone ab eo poſita, nō tam clarè, ut in noſtro Anarrhicha apparet: fortè quia noſter ad inueteratum expreſſus eſt: caput autē uetuſtate non ita contrahitur, ut reliquæ partes quæ carnoſæ ſunt. Ab eadem nimirum figura, Ἀρνεύτης appellatur: quòd urinatorum, uel agnorum (ἀρνῶν) ſalientium inſtar, in caput pronus feratur, ſiue per ludum, ſiue dum perſequitur piſces: carniuorus enim eſt. quamobrem naufragia ſectatur.

Klipfiſch.

Hippurus.

Coryphæna.

Ἀρνεύτης.

ctatur. ad talem quidem motum saltumque corpus egregiè compositum habet. ¶ Dentes etiam in maxillis, palato, & lingua, ut noster habet, ita suo Hippuro Rondeletius tribuit: sed exiguos tantùm & acutos, ut os etiam mediocre. ¶ Ad quam magnitudinem noster perueniat, certi nihil habeo: Eicon à Fabricio missa, dodrantem ferè trium mensuram æquat. Aristoteles Hippuri ex ouis fœtus è minimis celerrimè in maximos euadere scribit. ¶ Hippurus ueterum in speluncis latet, hyeme præsertim: noster etiam in scopulis latitat. Sed scopulos etiam scandere, de suo ueteres non prodiderunt: unde uel naturam eius nondum plenè ueteribus exploratam fuisse: uel nostrum hunc non eundem, sed cognatum esse piscem, suspicor. ¶ Hippurus ueterum pingui, suaui & dura est carne: qualis Thynnorum Glaucorumque est. Hæc præter propositum prolixiùs exponere uolui: ut hominibus eruditis Oceani accolis (quales iam non paucos Germania nostra habet) certiùs omnia indagandi occasionem præberem.

ORDO IX. DE PISCIBVS CARTILAGINEIS PLANIS: PRIMVM DE RANA PISCATRICE, PASTINACIS, TORPEDINIBVS, SQVATINA: deinde de Raijs diuersis.

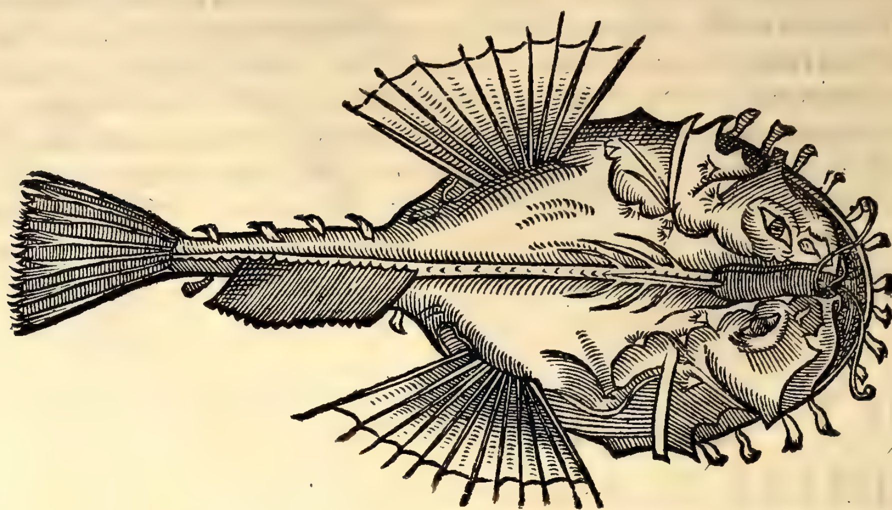
DE PISCIBVS CARTILAGINEIS QVAEDAM IN GENERE.



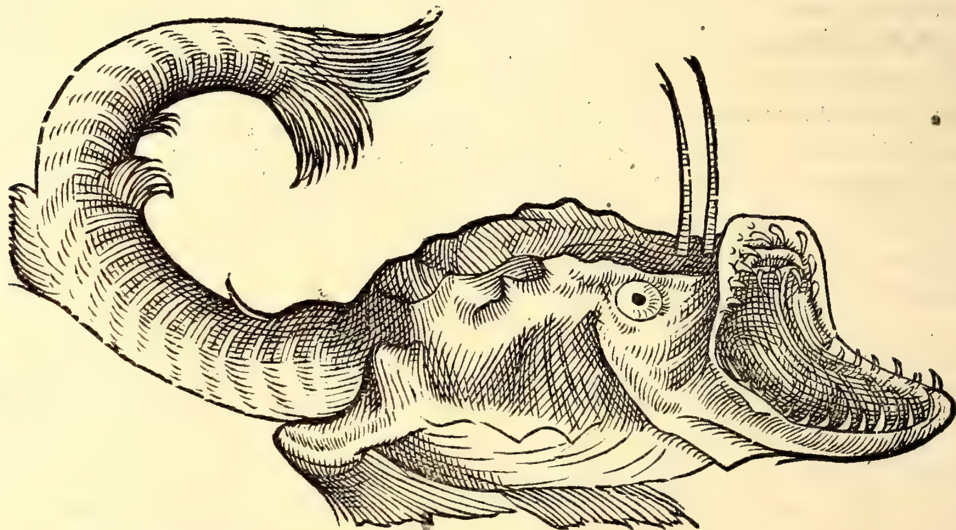
CARTILAGINEA nominamus Aquatilium quæ neque spinas, ut propriè dicti pisces: neque ossa, ut Cete habent, sed cartilaginem duntaxat: & nec seuum, nec adipem, ut Athenæo placet. itaque differunt à longis quibusdam piscibus, qui quanuis Galeorum generis non sint, cartilaginei tamen uidentur: sed pinguedinem habent, ut Rondeletius annotauit. Aristoteles σελάχη (τὰ) hoc genus nominat, (παρὰ τὸ σέλας, ut Aetius docet, quòd noctu splendere uideantur: uel παρὰ τὸ ἔσω λεχάζειν, ut Suidas quoniam oua concepta intra se excudunt, & fœtus uiuos pariunt:) & alibi χονδρακανθα, σελαχώδη: ut Oppianus, σελάχεια. A piscibus quidem propriè dictis discernit, cum scribit: inter pisces, fœcundissima Mænis est: cartilagineorum autem Rana. Alibi non distinguit: ut, Squamosi omnes ouipari sunt: cartilaginei uerò, τὰ σελάχη, omnes uiuipari, excepta Rana. ¶ Cartilagineorum rursus, alia plana sunt, de quibus in præsentia dicemus. alia longo corpore, de quibus postea. Ex longis maiores ad Cete accedunt, ut Canicula, Lamia. Et ita quidem ueteres diuiserunt. Sed uidetur inter duo hæc genera, etiam medium quoddam esse, quod species aliquot piscium rotundæ seu sphæricæ figuræ comprehendat: de quibus etiam seorsim agemus. Bellonius ex Cartilagineis quosdam ouiparos facit: Attilum, Collanum, Silurum, Sturionem: quibus & Lampetra addi poterit. qui omnes è mari flumina subeunt: & non propriè σελάχη dicuntur: pinguedinem enim pleríque habent. ¶ Ex propriè cartilagineis, sola Rana, ut diximus, Aristoteli uiuipara est. quare eam primo loco posuimus, ut piscibus hactenus descriptis, qui omnes ouipari sunt, uicinior esset, uelu ti ἐπαμφοτερίζων.

CARTILAGINEA (inquit Saluianus) in Aquatilium duntaxat genere inueniuntur. Græci Σελάχη uocant, ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, Galeno teste: quoniam cutis eorum (aspera) noctu splendicat. Et hæc quidem omnia squamis carent: & insuper pleraque cute aspera sunt. quoniam enim spina cartilaginea constant, terrenam portionē natura inde ad cutē transtulit, inque eius asperitatē absumpsit. Nonnulla uerò læui cute teguntur, ut Rana marina, Torpedo, Pastinaca, Aquila, Læuiraia, & Læuis Mustelus. Os plerisque antè & supinum est. quamobrem nisi conuersa resupinentur, cibum corripere nequeunt: qua re nō solùm aliorum piscium saluti cōsulitur, (rapina enim piscium omnia hæc uiuunt,) qui dum illi se cōuertunt effugere possunt: sed etiam ipsorum, ne nimia uoracitate pereant. Aliquibus tamen in extremo rostro os positum est, ut Ranæ marinæ, Squatinæ, Lampetræ. ¶ Branchias detectas omnia habent: spinea enim aliorum integumenta sunt, hæc autem spina carent. Habentur autem branchiæ cartilagineis planis quidem parte supina: longis autem ad latera: utrisque duplices & quinæ utrinque. Iecur duplicatum habere uidentur, idque adipeum. adipe quidem discreto, qui carni uentri'ue hæreat, nullo pinguescunt. Fœminæ uuluas habent ea specie, qua aues. In hoc genere nec fœminæ suos conceptus, neque mares suum semē spargere uisuntur. semine enim minimè abundant. Superfœtant. Vterum mensibus complurimū senis ferunt. Sub partum repetunt litus & uada, relicto pelago, &c. Hæc omnia Saluianus. Et rursus: Plani pisces dicuntur (inquit) à Columella prostrati & cubantes, qui non ut cæteri, erecti, sed ueluti prostrati atque iacentes (sua latitudine) natant. Horum alij spinosi sunt, ut Passeres: alij cartilaginei, ut Raiæ: Aristoteles πλατεῖς κερκοφόρους, id est, latos & caudatos nominat.

Imago à Rondeletio proposita.



Alia eiusdem pictura ad sceleton: in quo nimirum quædam, partim arte distorta sunt: partim ariditate, &c. Hanc misit Ge. Fabricius, qui ab eo quòd capite tantùm & cauda constare uideatur, Cephalurum appellari posse, ad nos scripsit.



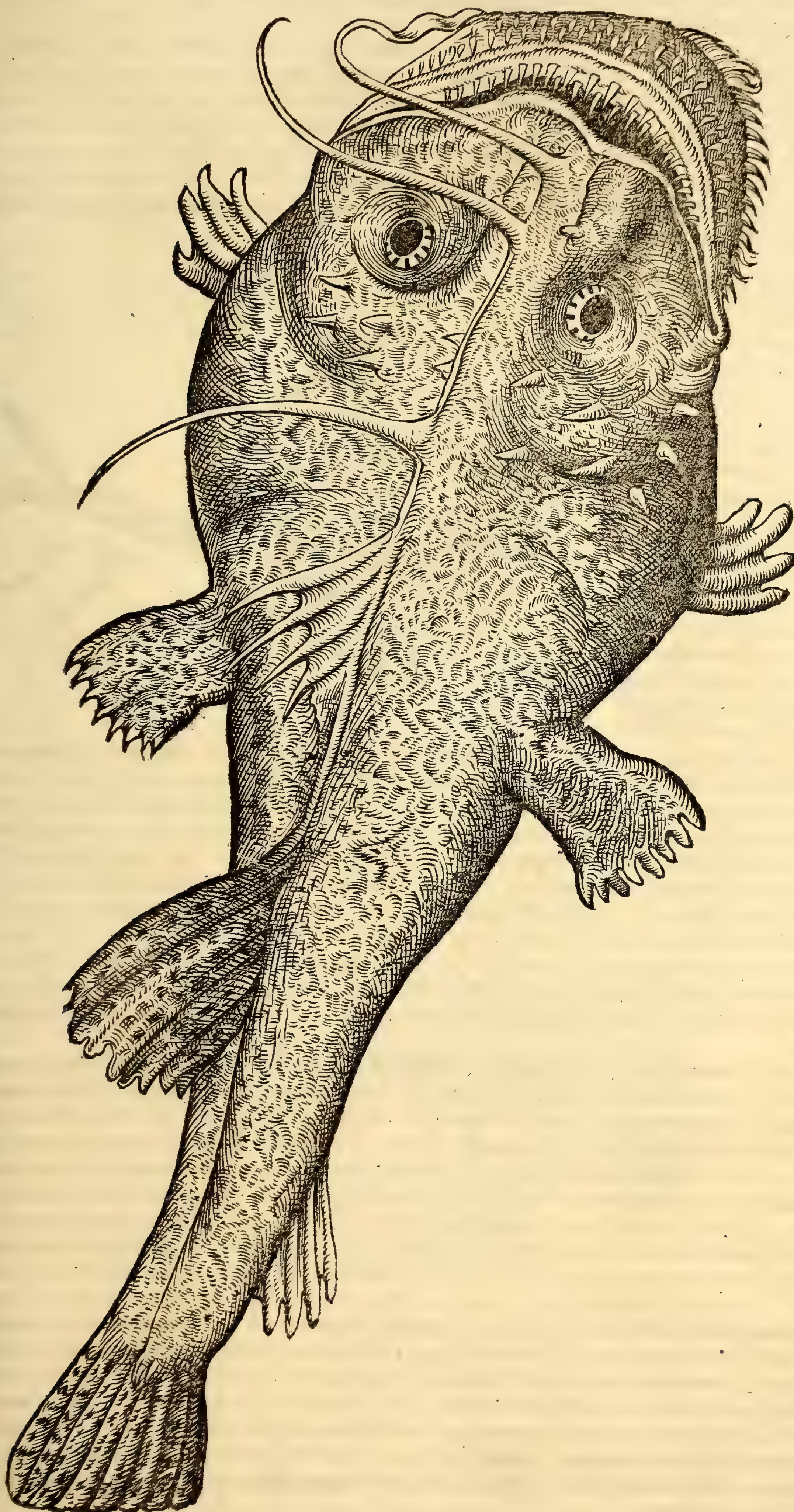
RANA piscatrix, uel marina, aliquando simpliciter Rana, ubi scilicet de marinis sermonem esse constat, Plinio, Ciceroni. Græcis βάτραχος simpliciter, uel cum epitheto ἁλιεὺς, id est piscatrix: nam ἁλίας non placet: ἅλιος quidem dici posset, sicut & θαλάττιος in Admirandis narrationibus Aristotelis. ¶ Piscatricis nomen (inquit Rondeletius) à piscandi solertia inuenit: Ranæ uerò à Ranæ palustris nuper natæ (quam Græci Gyrinum uocant, priusquam cauda siue posterior pars in posteriores pedes degeneret) similitudine. capite enim caudaque tantùm constare uidetur, ut etiam Cottis fluuiatilibus piscibus aptissimè comparari possit. ¶ Cum cæteri cartilaginei animal pariant, Rana sola, Aristotele teste, ouipara est. caput enim multò maius reliquo corpore habet, idque aculeatum, ualdè asperum. quamobrem neque postea catulos suos recipit, neque initio animal parit. ¶ Non minor quàm Torpedini solertia Ranæ quæ in mari piscatrix uocatur. eminentia sub oculis cornicula turbato limo exerit, assultantes pisciculos pertrahens, donec tam prope accedant, ut assiliat, Plinius.

ITAL. Hodie quoque à Neapolitanis Rana piscatrix dicitur, Rondeletius: uel Piscatrix (tantùm,) Gillius. Romæ Martino piscatore. A Liguribus, piscis piscator, (pesce piscatore, Saluianus,) Gillius. Epidaurij (Ragusini) ob deformitatem & fœdum horridumque corporis aspectum Diabolum marinum (Diauolo marino, Saluianus) uocarunt, Bellonius: eodem nomine aliqui Acum Aristotelis nominant. Hodie ab incolis Istriæ piscis Rospus appellatur, Massarius. sed Itali etiam Aquilam piscem Rospum, id est Bufonem, uocant, ut tradit Bellonius. Siculi uocant Lamiam, Gillius: nescio qua ratione, nisi ab ore admodum hiante, uel à uoracitate. Lamiam quidem hodie aliqui Canem carchariam nominant, &c.

HISPAN. Lusitani Xarocho: uel, ut Saluianus habet, Emxarroco.

Rursus

Rursus alia, qualem Venetijs aliquando depictam ab amico accepi. conijcio autem ad piscem aridum factam esse.



GALLICE. Masſilienſes Bodroyum,(Baudroyum,Bellonius) hoc eſt Batrachum, corrupte uocant,Gillius.uel,ut Rondeletius ſcribit,Baudroy, à lato & amplo oris rictu, quo marſupium refert,quod baudrier uernacula lingua nominatur. Burdegalenſes,Peſcheteau,quaſi Piſcatorem paruum. Monſpelienſes,Gallanga.

GERMANICE,ut accepi, Tôrſch: niſi id nomen Aſelli cuiuſdam in Oceano generi capitato potiùs tribuendum ſit. ¶ Seetode,id eſt,Rubetã mar. ANGLICE:(*Germanus diceret Meerkrott,*)à rictu nimirum ſimiliter patente, GALLICE eâdem ſignificatione Crappe uel Crappaude,uocatum piſcem ſe uidiſſe aridum,uir doctus quidam mihi retulit:totum capite & cauda conſtare,triplicem habere ordinem dentium,linguam quoq; dentatam.cadaueribus hominum ueſci:& hominibus natantibus inſidiari,quos membro uirili apprehẽſos ad profundum detrahat ac deuoret. ¶ Licebit aliarum gentium uocabula interpretando ſequi & nominare, **ein Meerkrott/ ein Meerteüfel/ein Taſchemaul.**



PASTINACA dicitur à Plinio & Celſo: quæ Græcè τρυγών, tanquã Turtur. quo nomine Latino ꝑ Paſtinaca Ambroſius in Hexaëmero,& recẽtiores quidam uſi ſunt. Dictam autẽ Paſtinacã puto(inquit Rõdeletius) à caudæ colore rotũditateq; (*& longitudine,Saluianus,*)Paſtinacæ radice ſimili. τρυγόνα uerò non à colore,ut quidam(*Bellonius & Saluianus Turturem à tergoris colore, ac quibuſdam ueluti expanſis alis, in eiuſdem nominis auis ſimilitudinem, dictam coniiciunt*)ſcripſit:nam piſcis hic flaueſcit, ſed ab alarum expanſarum ſimilitudine tantùm. Sunt qui Columbam marinam appellent. Vide in Italicis. Paſtinaca cum natandi eſt cupiditate affecta, natare poteſt:cum rurſus uolandi ſtudio tenetur,ſurſum uerſus ſublimis uolat,Aelianus.unde à ſimilitudine fortè auis uolantis,Turturem Græcè nominatam aliquis coniecerit. ſed Saluiano eam uolare uerìſimile non ſit, quòd grauis & ad uolandum inepta uideatur. ¶ Eius ſpecies duæ ſunt:quanuis antiqui unius duntaxat meminerint,uel ob ſimilitudinem non diſtinxerint.neq; enim facultatibus,neq; caudæ aculeo differunt,ſed roſtro tantùm & capite,Rondeletius. De harum altera,quæ maior eſt,agemus proximè. Bellonius tres ſpecies facere uidetur. Maiorem primùm, quam Aquilam nominat,deinde minorem,quam in læuem & aſperam ſubdiuidit. Nos mox in Aquila (Paſtinaca altera)aſperæ cuiuſdam Paſtinacæ caudam,ſex dodrantibus longiorem exhibebimus:ut aſpera etiam forſan duplex ſit:una minor, Bellonio nota:altera maior, eidem aliiſq; ſcriptoribus hactenus incognita

Turtur. *Colũba mar.* *An uolet.* *Species duæ, aut plures.*

ITAL. Romani Bruchum nominant,Genuenſes(ut & Maſſilienſes)Ferraſſam,(Ferrazza,) Bellonius. Romani Bruccho,Siculi Baſtonaga,Rondeletius. Veneti piſcem Columbum (peſce Palombo, Saluianus)appellant,Maſſarius.Rondeletius Orbem piſcem, Venetis Columbam uocari ſcribit:& ſimiliter Galeum læuem Romanis. Ferraſam Ligures uocant,Gillius. Rondeletius Ferrazam ſcribit.ſic autem nominata uidetur,quòd eius cauda mucrone oſſeo ad uulnerandum,ut haſta ferreo, muniatur. Arma ut telum perforat,ui ferri,& ueneni malo,Plinius.

GALL. Circa Monſpelium Paſtenago uocant. Prouinciales nonnulli Baſtango uel Vaſtango,Maſſilienſes Bougnette: quia farina conſperſa & in ſartagine fricta, itrii genus quod uulgari lingua bougnette uocant,referat.Galli Raiam,ob ſimilitudinem,quam cum Raiis habet. Burdegalenſes Tare ronde, Rondeletius. Lutetiæ (ubi uerno præcipuè tempore frequentiſsima eſt) nullo præterquàm Raiæ nomine diſcernitur,ac cum Raiis in foro piſcario nullo diſcrimine diuendi ſolet.quanquam Burdegalis & Baionæ Taram rotundam appellant: ad diſcrimen Aquilæ,cui Taræ francæ nomen indiderunt.Maſſilienſes ac Genuenſes Ferraſſam nominant,Bellonius. Taræ nomen Aquitanis in uſu,factum uidetur à Turture aue:quæ Hebraicè Tor,Italicè Tortora dicitur. Maſſilienſes tum maiorem,tum minorem Paſtinacam, Glorinum appellant, Gillius. Dicunt autem fortè Glorinum,quaſi glorioſum ſeu ambitioſum piſcem:nimirum quòd caudæ radium erigat,ut ceruicem ac criſtas ſuperbi & ambitioſi milites ſolent:& pleroſque cæteros piſces facilè præ ſe contemnat.

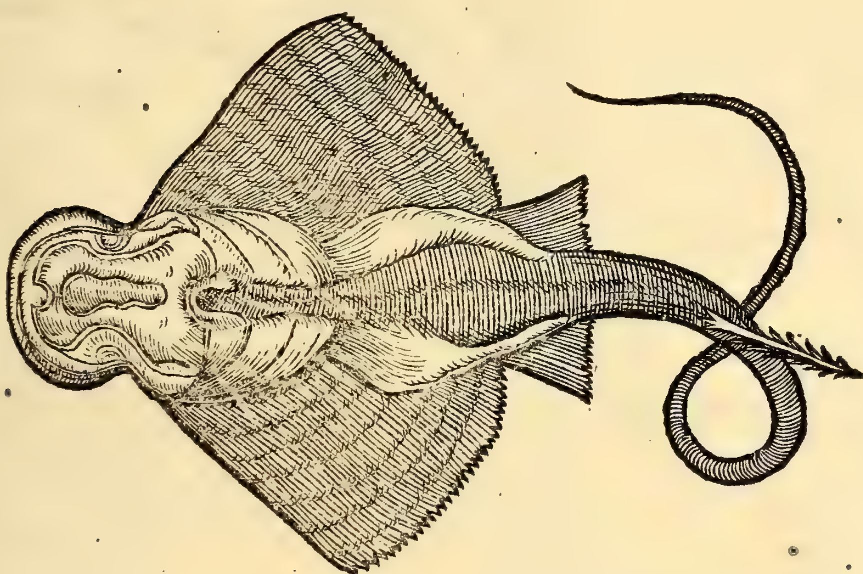
DALMATAE Laccizza,Rondeletius.

ANGLICE

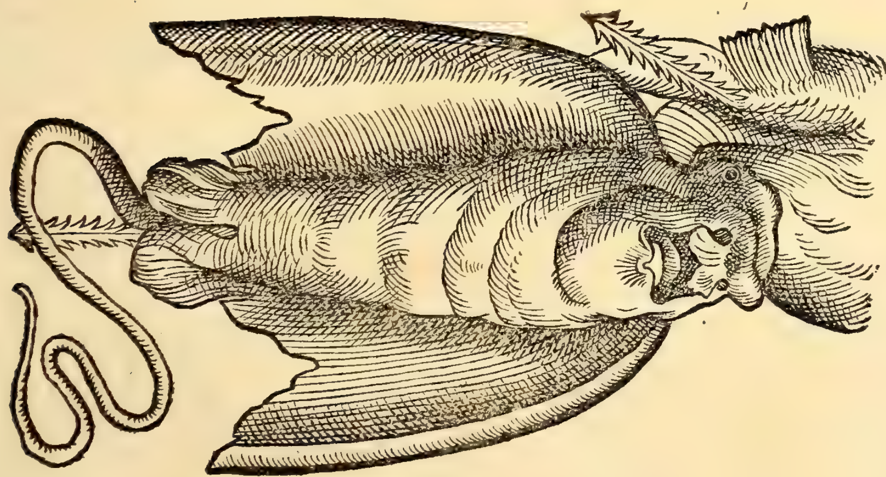
ANGLICE A Possen, ut audio.

GERMANICE Ein schwartzer Rocche, hoc est Raia nigra, ut Valerius Cordus interpretatur. Raiæ enim (inquit) figura non admodum dissimilis est, nigrior, & longiore cauda. Germani inferiores quidam uocant een Peilstert: quæ uox sagittæ caudam significat. Stert quidem cauda est: & piscis huius nomen Flandris sua lingua caudam muris significare, author est Rondeletius. Flandri fortè pronunciarent een Ratte point. Genuenses quoque Aquilam pesce Ratto uocant. Sortedauben (id est, Turtur) alicubi ad oram Germaniæ dictus piscis, Pastinaca fortè, aut eiusdem generis fuerit, eum aëre durari solere aiunt. Ego Germanicum regioni nostræ conueniens huius piscis nomen confinxerim, Gifftrocche, id est, Raia uenenata, uel Stachelroch/uel Angelfisch, ab aculeo siue radio in cauda uenenato. Sic & Pastinacam maiorem, (quam aliqui Aquilam marinam uocant,) interpretari licebit Adlerfisch, uel Krotterocch, (capite enim bufonem refert,) uel grosser Angelfisch. (quò minùs enim Meeradler interpreter, Haliæetus auis facit: quam Angli uocãt an Ospzey.) Quanquam autem & alij multi pisces in diuersis corporis partibus aculeati sunt, nihil uenenatius tamen Pastinacæ aculeo: ut meritò per excellentiam illa à ueneno aculeó ue factum nomen sibi uendicet. quod si quis Venetorum nomen interpretari, & Columbam marinam appellare uoluerit, ein Meertaube, per nos licebit.

Pastinacæ alterius, (uel Aquilæ,) eicon à Rondeletio exhibita.

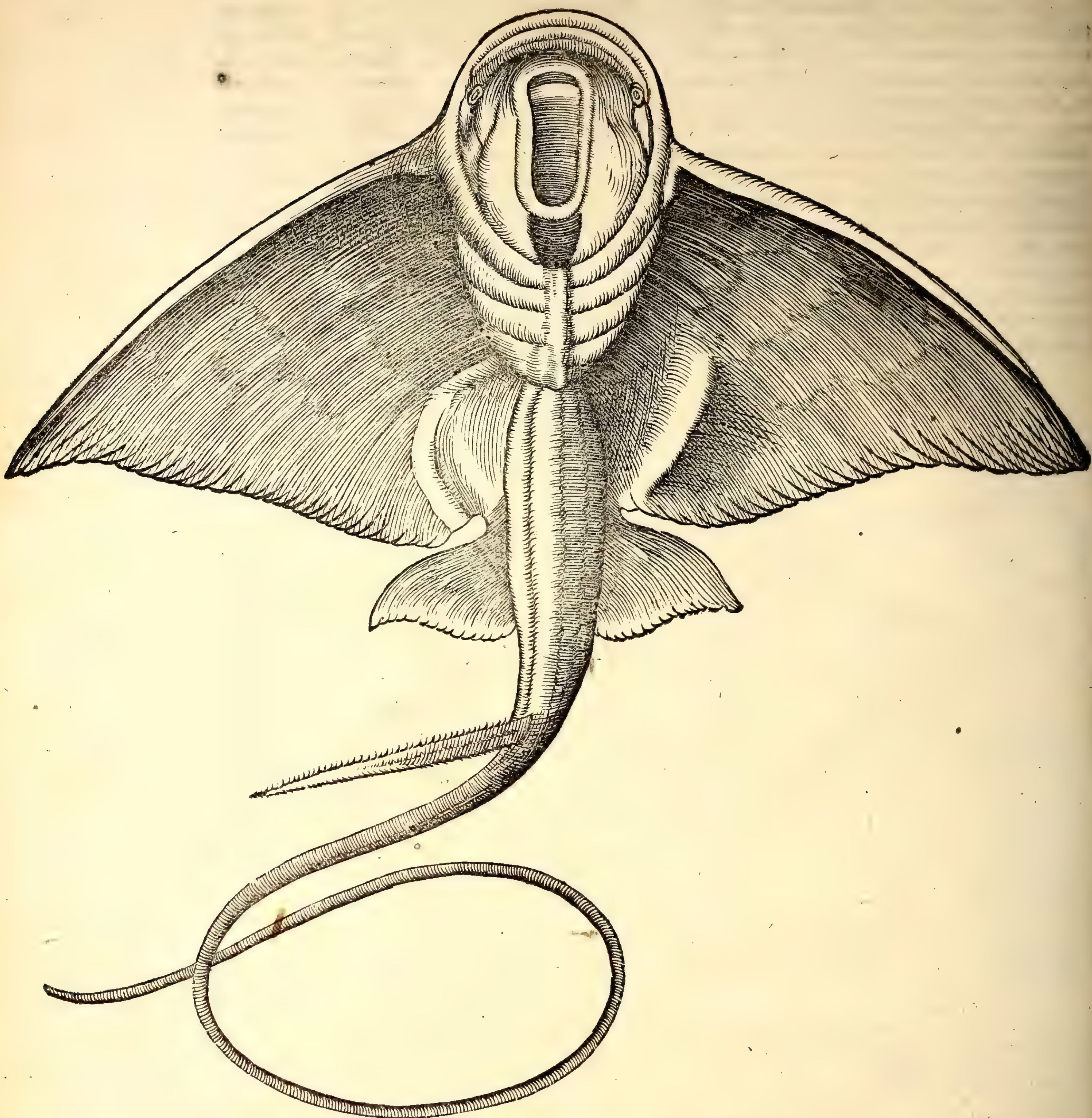


Alia eiusdem effigies, à Bellonio exhibita.



PASTINACAE species altera, Pastinaca maior. Aquila, Ἀετός, ut Bellonio placet: quanquam Rondeletius Aquilam esse negat, & simpliciter secundam Pastinacæ speciem facit. Aquilam uerò esse suspicatur, non affirmat, Raiam clauatam suam. ¶ Aquila hic piscis est, inquit Saluianus. nam præter nomina uulgaria, quæcunque ueteres Aquilæ tribuunt, respondent: et alis suis expansis uolantem aquilam imitatur, nec propterea quòd proximè ad Pastinacæ accedat similitudinem, eius species altera (ut falsò arbitrantur nonnulli) censeri debet: quando manifestis adeò notis ab ea distinguitur, ut diuersa species statui, atque Aquila appellari iure possit & debeat, Saluianus. Ego simul Aquilam hunc piscem appellare, simul alteram Pastinacæ speciem statuere minimè absurdum censeo.

Rurſus alia eiuſdem pictura, à Cor. Sittardo nobis communicata.



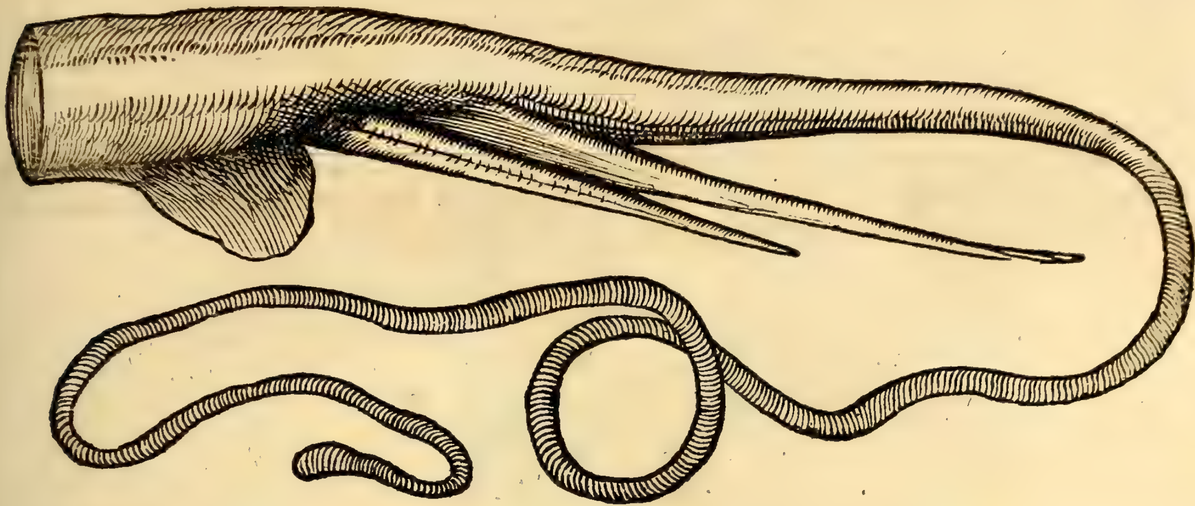
Aquila (inquit Saluianus) caudam multò tenuiorem & longiorem habet quàm Paſtinaca: unde forſan Genue peſce Ratto appellatur, quia murinam caudam habere uideatur. Os ſubtus habet, nec niſi ſupinus ueſcitur: unde tum ob id, tum quia haud admodum celer eſt, cum piſces, quibus ueſcatur, haud difficilè aſſequi poſsit, aſtu eos uenatur. nam Paſtinacæ inſtar latrocinatur ex occulto, tranſeuntes radio caudæ figens. quem quidem radium non ſecus quàm Paſtinacæ pernicioſum atq; peſtiferum non ſolùm piſcibus, ſed & hominibus eſſe arbitrantur. unde ubique captis Aquilis, non minùs quàm Paſtinacis, cauda ſtatim à piſcatoribus abſcindi ſolet.

ITALICE. Romani & Neapolitani Aquilam uocant, Rondeletius. Romanorum uulgus Aquilonem: Genuenſes ab oblonga & ferè murina cauda, duarum ulnarum longitudinem interdum excedente, peſce Ratto nominant. ILLYRII lingua utentes Italica, Roſpum (hoc eſt Bufonem) marinum, à capitis bufonem referentis ſimilitudine uocauerunt, Bellonius. A Genuenſibus Roſpo & peſce Ratto uocatur: à nonnullis Rate penade, Rondeletius.

GALLICE. Ab Aquitanis Tare franke. ab alijs Falco, ab alijs Erango & Ferraza, Rondeletius.

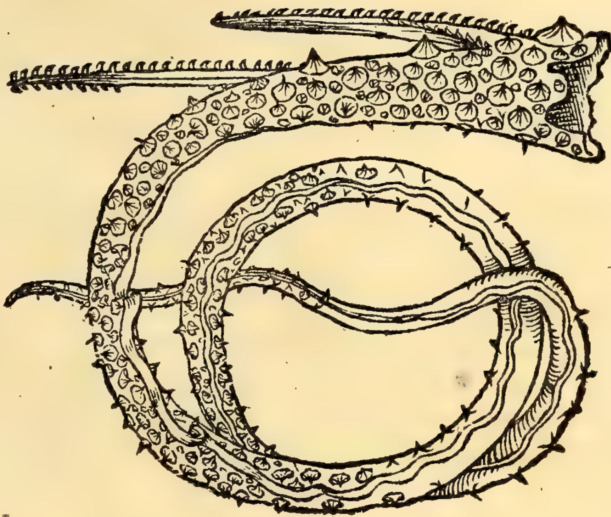
GERM.

GERM. Ein grosser Peilstert/ein grosser Angelfisch/oder Stacchelroch/Gifftroch/ꝛc. Vide paulò antè in Pastinaca simpliciter dicta.



SVNT qui Aquilam (Pastinacam maiorem) in cauda non unicum ut Pastinaca, sed binos radios habere putent, ut in figura præposita à Cornelio Sittardo transmissa apparet.

GERM. Das hinder teil oder Stert von einem grossen Peilstert oder Gifftroch.



HVIVSMODI quoq; caudam Cremonæ in cœnobio diui Petri iuxta Padū se uidisse amicus quidam mihi retulit, Pastinacæ scilicet maioris, &c. Longa est hæc cauda in pictura quā habeo, dodrantes sex cum palmo: lata circa initium, digitos ferè tres. Radius maior, longus palmos duos, uel paulò plus. Bellonius quoque hanc picturam apud me contemplatus, permultas huiusmodi caudas Pastinacarum asperarū, clauis quales in Raia sunt, armatas, Arimini apud Iulium Moderatum, pharmacopolam doctissimum, se uidisse aiebat: addebatq; Burchi illic uocari has Pastinacas: aculeos in cauda geminos habere, eosq; contiguos, ita ut breuior sequatur, (si bene memini,) longior præcedat, contrà quàm hîc expressum est.

DE TORPEDINE IN GENERE.

TORPEDO nominatur à ui sua, Varrone teste: & ab eadem Græcis Νάρκη. torporem enim siue stuporem contactu suo inducit membris, ui quadam occulta: nō frigiditate, ut quidam putarunt. uiuæ enim duntaxat hæc uis est, extinctæ non amplius. Τόρπαινα etiam pro eodem pisce apud Aeginetam medicum legitur, quod à Latino deflexum apparet. Albertus hunc piscem Stupefactorem nominat: ut alij similiter mixobarbari Stuporem, Stupefacientem. ¶ Vi quidem sua non solùm tangentes alligat, sed per ipsum etiam rete obtorpefacientem grauedinem piscatorum manibus inducit. Procul etiam & è longinquo, (inquit Plinius,) uel si hasta uirgá ue attingatur Torpedo, quanuis prævalidi lacerti torpescunt, quamlibet ad cursum ueloces alligantur pedes. ¶ Nec ipsa hanc uim suam ignorat. supinam sese in terram abijcit, & humi strata iacet immobilis tanquam mortua: & ita appropinquantes ad se torpore correptos, inuadit. Sæpe etiā in natantes medijs fluctibus pisces incurrens, celeritatem eorum sistit, & stupore astrictos deuorat. ¶ Torpedinum genera quatuor facimus: tria earum quæ maculis notatæ sunt: quartum eius quæ maculis caret. De fluuiatili *(cuius in Nilo Athenæus & Strabo meminerunt)* nihil hîc dicendum: à marina enim non differt, Rondeletius. *Turpana.*

ARABICE Rahade, uel cum articulo Alrahade uocatur. harada Hebræis stuporem significat. aliqui imperitiùs scribunt Rahas, Rahadar. ¶ Berulie, Thead aut Fead, Torpedinis apud barbaros quosdam nomina, nescio cuius linguæ sunt.

GRAECORVM uulgus Margotirem *(Narcoterem)* appellat, Bellonius.

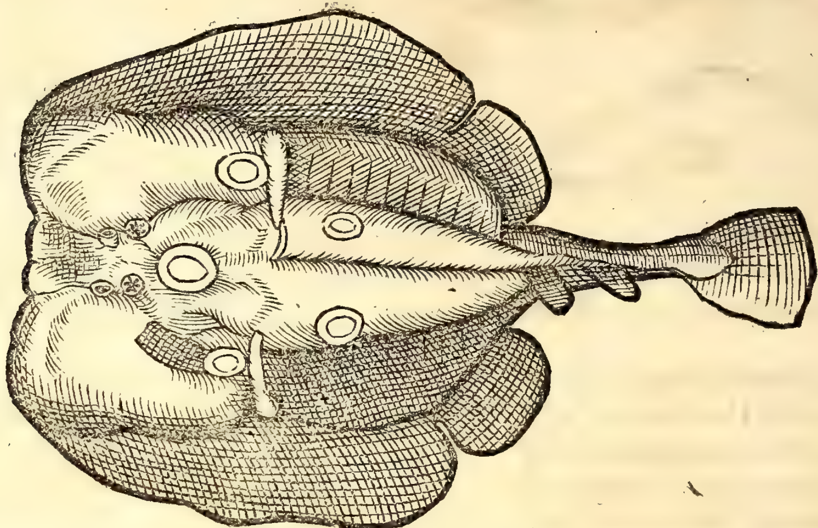
ITAL. Veneti *(apud quos rarissimè capitur, Bellonius)* Sgramfum à torpescentis membri affectu

appellant. Romani modò Battipotam, modò Foterisiam, frequentiùs uerò Oculatellam dicunt, Iouius. sed Oculatæ nomen primis tantùm duabus à Rondeletio exhibitis speciebus attribuerim. ¶ Venetijs uulgò Tremolo appellatur, à tremore: Romani uerò (me quidem latet unde id nomē traxêre) Batti potta, & Fotterigia dicere consueuerunt: & alijs in locis Itali, *(ut Apuli)* Torpedine, Matthiolus. Ligures Tremorizam nominant, Gillius. Istri Tremulam, Scaliger.

HISPANICE Tremielga, ut ab erudito Hispano accepi. alibi Hugia, ut Matthiolus scribit.

GALLICE. Oceano Gallico infrequens est Torpedo: Burdegalis nota, apud quos Tremble appellatur, quasi Tremulam dicerent, Bellonius. Massilienses Dormiliouse uocant, à stupore: Galli Torpille, Rondeletius. Gillius Massiliæ Turpilliam uocari scribit.

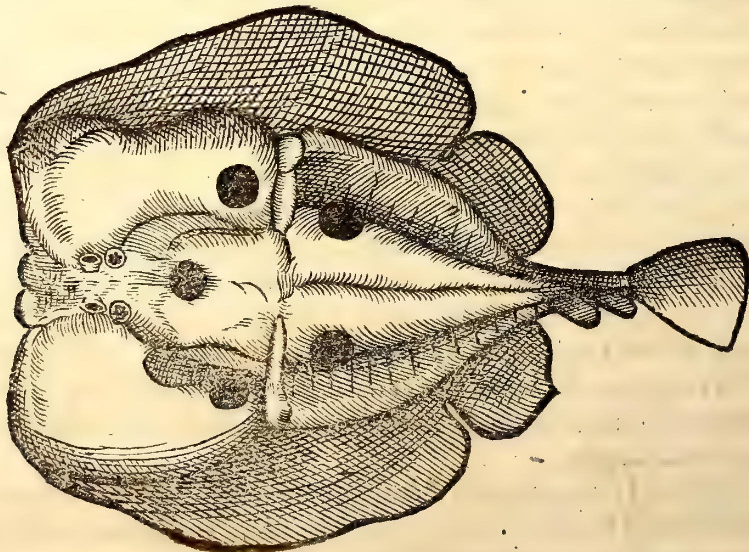
GERMANICA nomina fingimus ad eorum, quibus aliæ gentes utuntur similitudinem, **ein Zitterling oder Zitterfisch/ein Schläffer/ein Krampffisch.** Itali enim similiter (mutuati nimirum à nostra lingua) spasmum uocant gramphum, ut nostri **krampff.**



TORPEDINIS (Oculatæ uel maculosæ) species prima à nobis posita est ea, cuius maculas efficiunt circuli albo nigroq; distincti: quorum medium oculi pupillam, maculæ totæ oculos planè referunt, Rondeletius. ¶ Plinius Torpedinis id genus quod in tergore sex, atq; interdum septem, *(Saluianus in sua icone, quinq; tantùm huiusmodi maculas pingit, ceu per angulos pētagoni digestas: & Rondeletius similiter in duabus suis primis,)* aut eo minùs maculas, quosdam quasi oculos referentes gerat, Oculatam appellauit, Bellonius. Torpedo à quinq; in dorso nigricantibus notis, Romæ Ochiatella *(aliqui Ochiatello scribunt)* uocatur, (quasi Oculata, uel Oculatella, ut Iouius habet:) sed alius piscis est Romę uulgò Ochiata, (id est, Oculata) dictus, nempe Melanurus, Saluianus. Verùm Oculatæ nomen non cuilibet Torpedini, sed primis duabus tantùm à Rondeletio exhibitis speciebus conuenire uidetur. ¶ Colore est ad rubricæ fabrilis colorem accedente.

ITAL. Romæ uulgò Ochiatella, ut iam diximus.

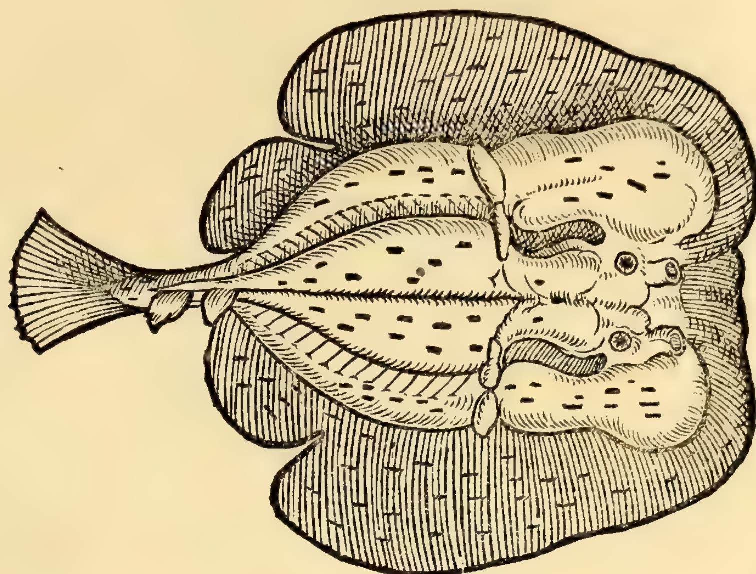
GALLICA & GERMANICA nomina eadem conueniēt, quæ Torpedini simpliciter, huic & sequentibus speciebus, aliqua differentiæ, à maculis præsertim, nota adiecta. hanc igitur & secundam speciem uocabimus, **Spiegelschläffer**, uel **gespieglete Zitterling/rc.**



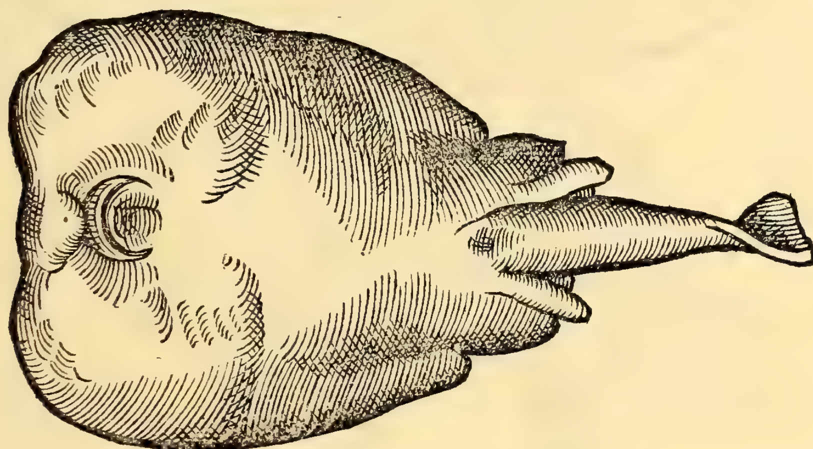
TORPEDINIS Oculatæ uel maculosæ species altera: quæ à superiori differt, quòd maculas nigras, rotundas, circulis non distinctas habeat, sed eâdem pentagoni figura dispositas. est etiam

am primæ concolor, Rondeletius. Plura lege in prima specie.

ITALICE, GALLICE, GERMANICE: Lege quæ cũ superiori adnotauimus. Ein anderer Spiegelschläffer.



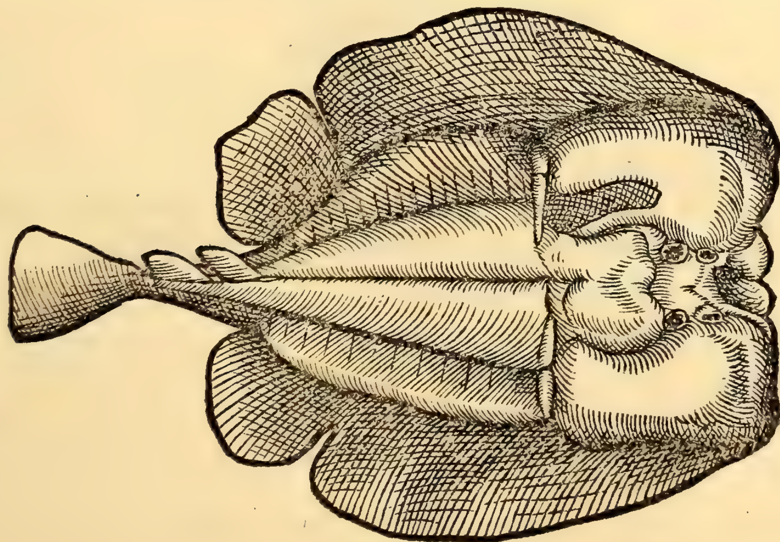
Eiusdem Torpedinis maculosæ, ut suspicor, pictura supina, à Bellonio exhibita.



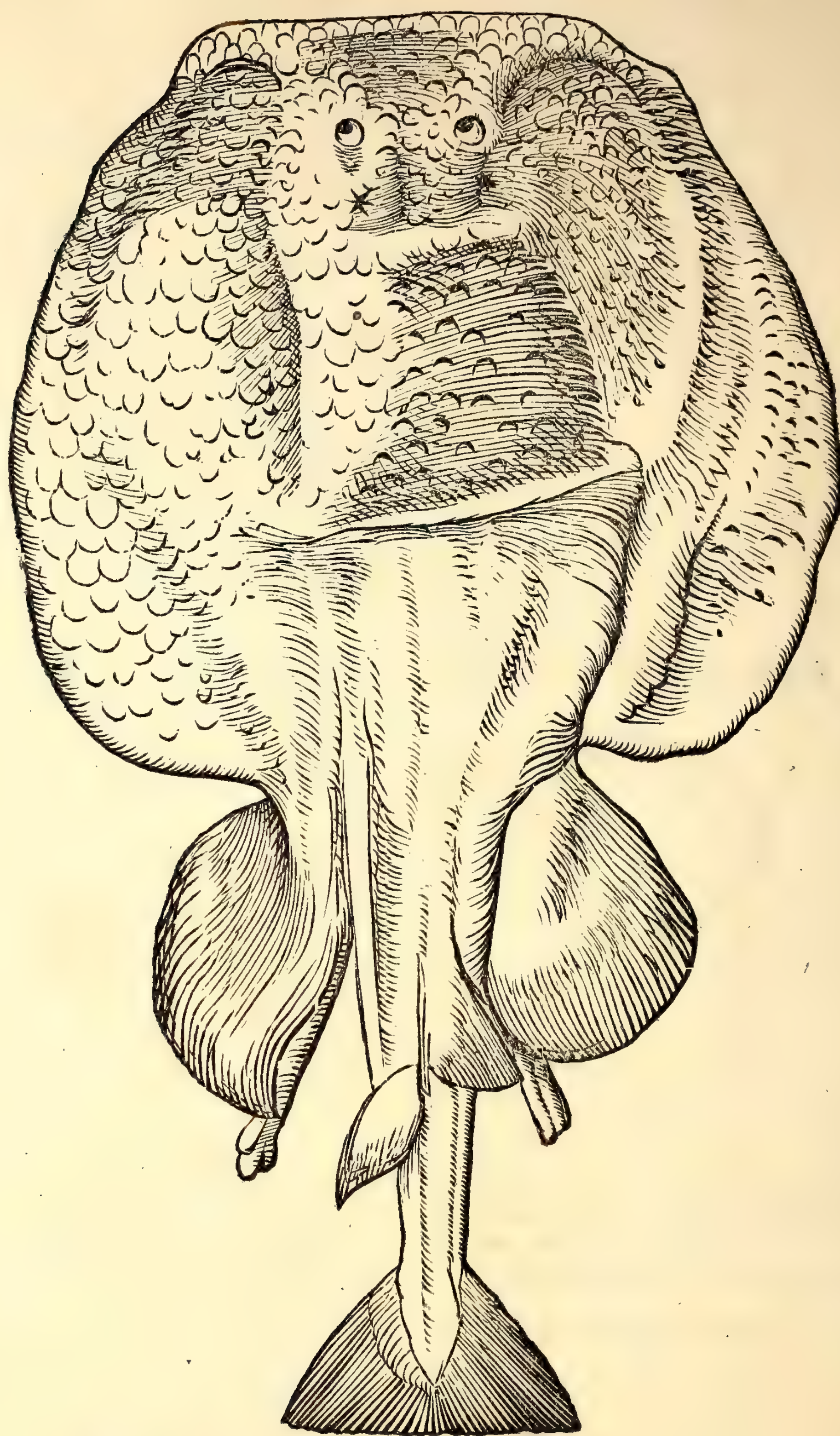
TORPEDO tertia, non oculata, sed maculosa tamen: magis uaria est quàm præcedentes, habet enim maculas diuersarum figurarum, huc & illuc sparsas & sine ordine, Rondeletius.

ITAL. GALL. GERM. Vide quæ annotauimus cum prima specie. Ein gefläckete art des Schläffers oder Zitterlings/hat keine spiegele wie die zwey ersten geschlecht.

Iconem hanc Rondeletius exhibuit: ut & superiores, supina excepta.



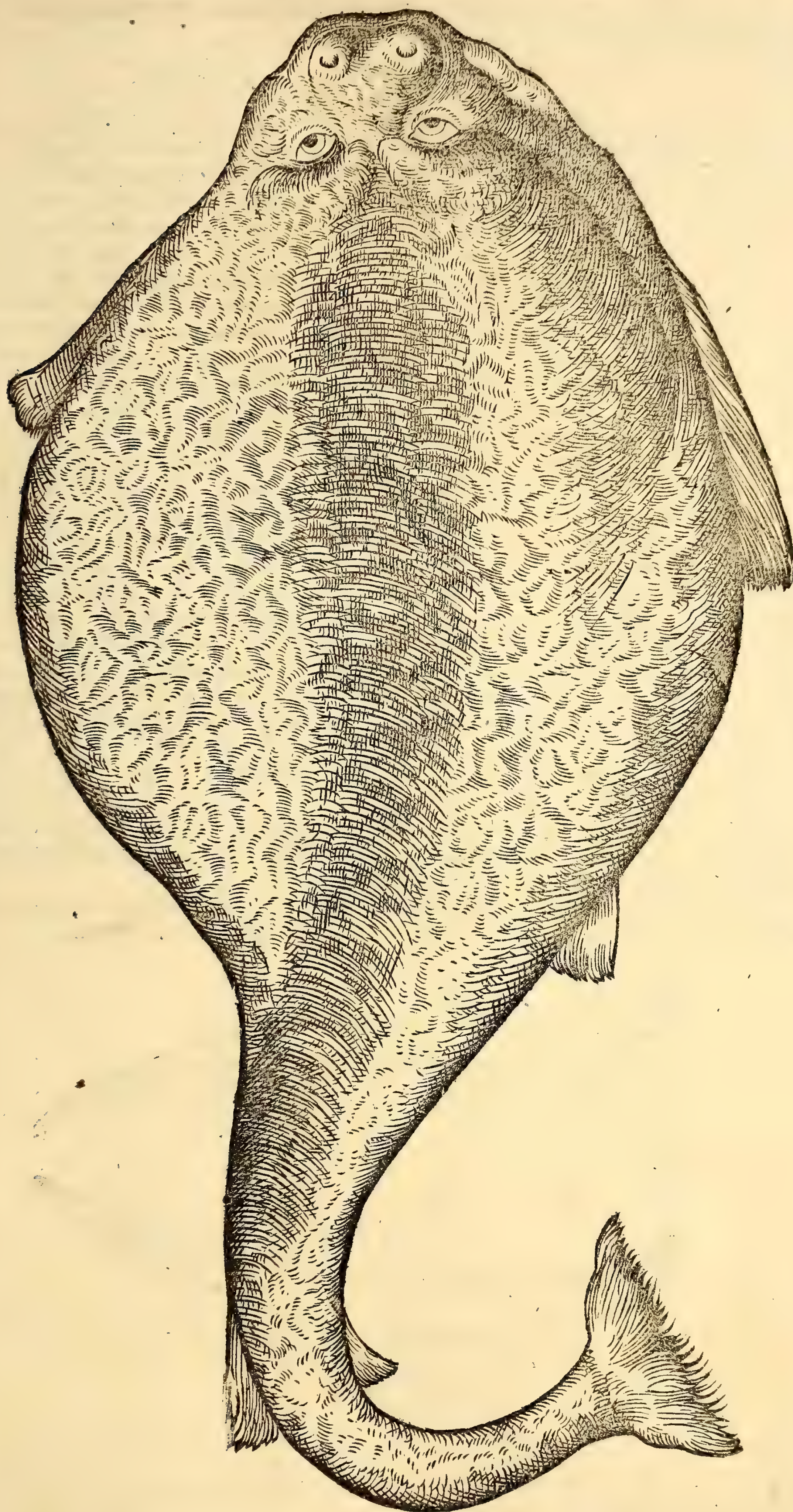
Eiusdem alia imago, à Cornelio Sittardo olim ad me missa. eam Romæ uulgò Mot-sargo & Fumicotremula nuncupari addebat.



TORPEDO quarta non maculosa.

ITAL. GALL. GERM. Lege annotata superiùs cum prima specie. Das vierdt geschlächt eins Schläffers oder Zitterlings/hat weder spiegele noch fläcken.

TORPE-



TORPEDINIS cuiusdam figura à pictore Veneto depicta, nulli illarum, quas Rondeletius pingit, similis; nec satis probè, ut suspicor, expressa.

GERMAN. Ein gattung von den obgenanten Schläffern oder Zitterlingen: vilicht nit beym besten contrerfeetet.

DE RAIIS IN GENERE.

RAIAE sunt inter planos cartilagineos notissimæ, maximeq; uariæ. Latini nominis etymũ, nisi forte à radendo Raia dicatur, nullum reperi. Βάτος & Βατὶς à Græcis dicitur, (utroq; nomine Plinius etiam utitur, ut & Raia Latino,) à rubi quem bάton uocant similitudine. quemadmodum enim spinosus aculeatusq; est rubus: ita Raiæ omnes aculeos uncos in cauda gestant, aliquæ etiam reliquo corpore, Rondeletius. D. Ambrosius non rectè ad uerbum transtulit Rubum. Arnoldus Villanouanus Regem appellauit, nulla ratione, à Gallico Raye. ¶ Aristoteles Βάτον nomen præcipuè ponit, ubi de his loquitur, quæ ad utrunq; sexum pertinent: quum uerò de eo quod fœmine tantùm proprium est, Βατίδα dicit. Raiæ omnes aspectu ipso deformes sunt: sed rusticis & ijs qui corpus graui labore fatigant, in cibo sunt utiles, plurimumq; nutriunt. Carent pinnis quibus natent. latitudine enim sua natant. ¶ Raiarum genera ueteres tria tantùm fecerũt: Raiam scilicet simpliciter dictam, Raiam læuem, & asteriam. Nos (inquit Rondeletius) diligentiùs clarioris doctrinæ gratia, in multò plures species distribuemus. Raiam igitur primùm in læuem & asperam diuidimus: deinde in Raiam stellulis notatam, & ijs carentem. sunt enim & leues & asperæ stellulis uariæ, aliæ minimè. Asperarum aliæ tactum modicè solùm uellicante lanugine: aliæ aculeis robustis, sed raris: aliæ aculeis robustissimis & densissimis asperantur. Rursus earum quæ stellulis notantur, aliæ binas duntaxat maculas habent, aliæ plures. Illæ binis maculis circumiectos oculos habent, ut in Buglossi & Torpedinis specie. Harum nonnullæ rotundæ, stellisq; pictis similes notas multas habent: quædam à bis nigrisq; prona parte conspersæ sunt. Aculeis etiam uariè à sese differunt. aliæ in prona supinaq; parte aculeis armatæ sunt, aliæ in prona tantùm, aliæ in rostri supina parte: aliæ in nulla parte præterquàm in cauda: quorum ea est diuersitas, ut in alijs triplici ordine dispositi sint, in alijs simplici. Præterea ipsorum aculeorum plures sunt differentiæ. Sunt quidam molles & imbecilli, pilorum uel lanuginis modo: nonnulli paulò ualidiores: alij robustissimi ex ossea planè substantia. Rursus alij longi & tenues, alij parui & uix supra cutem extantes, alij medio modo se habent. omnes ferè ad caudã spectant, longi ferè ad caput.

Rubus. *Rex.* *Raiarũ genera.* *Aculeorũ differentiæ.*

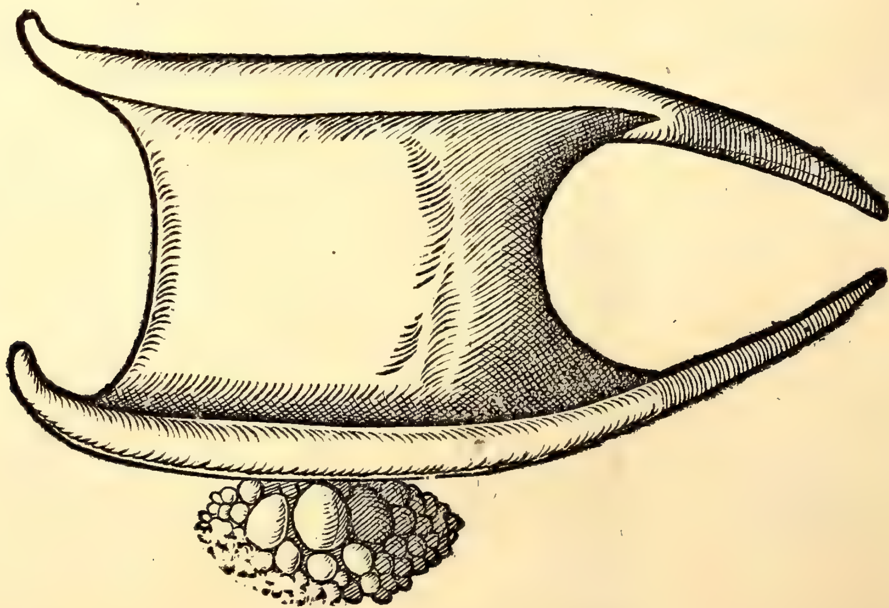
ITAL. Raia Venetijs Raggia nominatur.

HISPANI, ut Latini, & scribunt & pronunciant, Raia.

GALLI Raye.

GERMANI & Flandri Roch/uel Rocch potiùs. ab ea asperitate forsan indito nomine: nam Ruch nobis asperum est. Gothi Rocka. Haud scio an idem sit marinus piscis qui circa Rostochium in ora Balthici maris Ruch uocatur.

ANGLI A Thornebacke, à tergo spinoso. Eliotæ tamen Raia piscis Anglicè uocatur Raye aut Skeat: quorum prius nomen Gallicum est: posterius Squatinæ debetur.

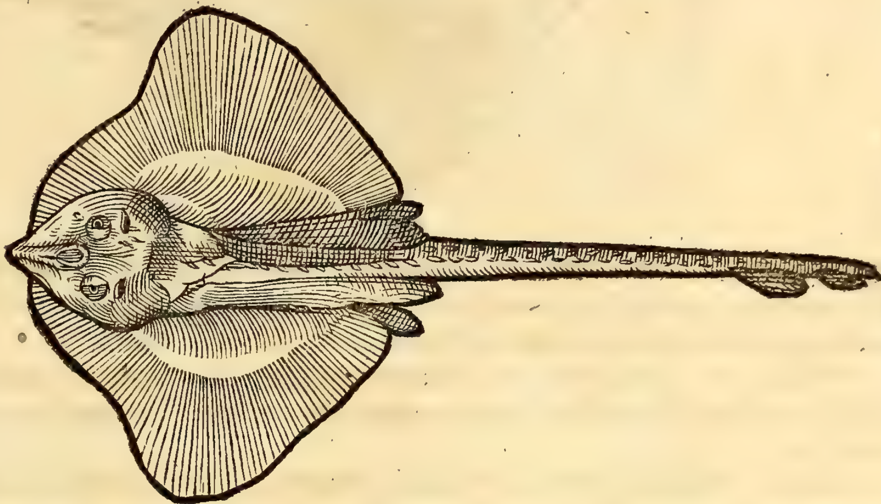


RAIAE in Oceano & in mari mediterraneo plurimæ apparent. earum autem fœcunditatis causa (inquit Rondeletius) hæc est. Fœtum quidem unicum aut summùm duos uno partu edunt. sed præter ouum testaceum (*unum*,) quod hîc depingendum curaui, aut duo, quæ perfecta in inferiore uuluæ parte cernuntur, ex dissectione comperi permulta alia, & ferè infinita in superiore uuluæ parte haberi, quæ tempore perficiuntur: ex quibus, sæpius iteratis partubus, fœtus excluduntur.

cluduntur, atque hæc fœcunditatis causa est eadem quæ in Gallinis, &c. Oua quidem in superiori uuluæ parte sine testa primùm concipiuntur, alia gallinaceorum magnitudine, alia minora, quædam uix ciceris. equidem plura centenis aliquando in Raijs singulis numeraui. Ex his quæ à perfectione propiùs absunt, in inferiorem uuluæ partem demissa, testa operiuntur: in quibus albumen primùm cum uitello confusum est, &c.

GERM. Die Bärmůter/oder der Bärdarm in den Rocchen/sampt den eiern/wie die erstlich oben an der Bärmůter wachsend: darnach laßt sich ye das reyffest eins oder zwey hinab dareyn/vnd bekumpt ein schalen.

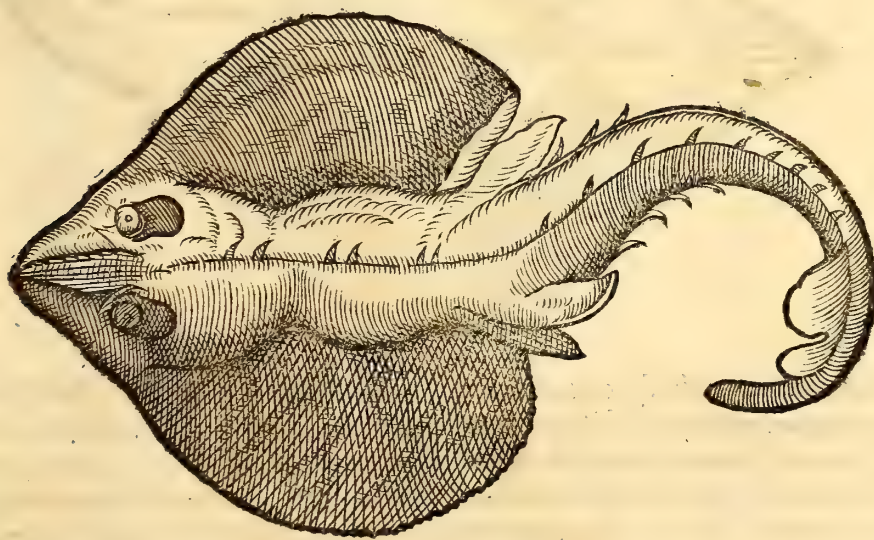
RAIA læuis, λειόβατος (Gaza Leuiraiam uertit) corpore est tenui, & in amplissimas alas expanso: cute glabra læuique, id est ab aculeis nuda: præterquàm in locis prope oculos, quorum uterque aculeo munitus est: itē excepta media dorsi linea, & cauda, &c. ¶ Bellonius (quem & Saluianus sequitur) Raiam læuem facit illam, quæ Massiliæ Flassada dicatur: eam Rondeletius Oxyrhynchum alteram facit. ¶ Quòd apud Athenæum λειόβατος, ῥίνη (id est, Squatina) uocatur, mendum uidetur, Saluianus.



HISPANICE Liuda, à cute læui & pellucida. sunt qui Rasam uocent à glabra cute, Rondeletius. qui tertiam quoque Raiæ læuis speciem (id est, Oxyrhynchum minorem) ab Italis Perosam rasam uocari scribit.

GALL. Nostri à colore fusco Fumat & Fumado appellant, Rondeletius.

GERM. Ein glatter Roch: mag ein Röuchling geheissen werden/darum̃ daß er rouchfarb ist.



RAIA læuis secunda: quam (inquit Rondeletius) à colore cineream: à maculis undarum modo flexuosis undulatam uocamus. Corpore ad oui potiùs figuram accedit, quàm rhombi ut reliquæ. Aculeis caret: nisi quòd in linea dorsi pauci sunt, parui, rari; & circa oculos nonnulli. in cauda triplici ordine disponuntur, maiores & densiores.

GALL. Quidam Coliart appellant, Rondeletius.

GERMAN. F. Ein Aeschrocch/ein Schammlotrocch/ein äschfarber glatter Rocch.

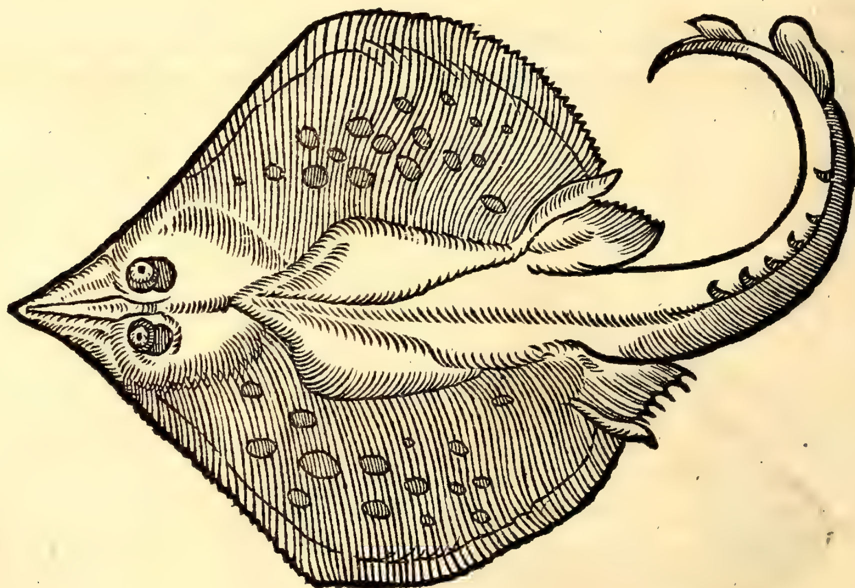


Oxyrhynch⁹. RAIAE læuis species tertia: quam à rostri longitudine & acumine Raiam oxyrhynchum (mi norem) appello. Corpore est maximo, maculis multis lentis specie in parte prona notato. Ad oculos, quatuor habet aculeos. in cauda tres eorum ordines, &c.

ITALICE Perosa rasa, nam Raiam aculeatam simpliciter Perosam uel Petrosam nominant. Aliјs Sot, aliјs Gilioro, Rondeletius, qui primam quoq; Raiam læuem ab aliquibus Rasam uoca ri tradit.

GALL. Nostri Eleno *(id est, subulam)* uocant, à longo, acuto, tenui, latiusculo & non rotundo (qualis est cerdonũ subula) rostro. aliј Lentillade, à maculis illis multis in ea lentis specie, Rondeletius.

GERMAN. F. Ein Spitzroch/Alsenroch/oder Linseroch/der kleiner.

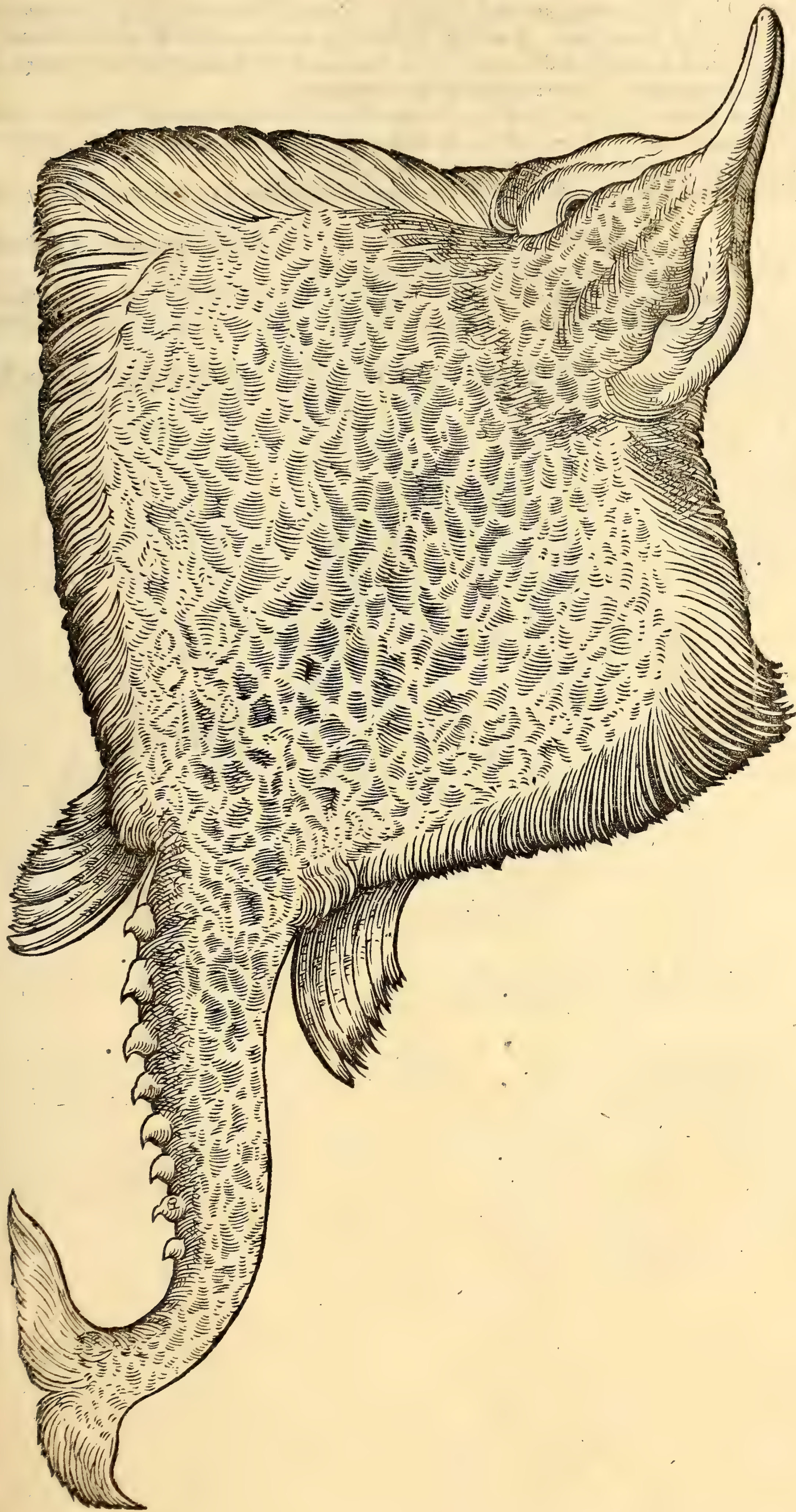


Bos. RAIAE læuis oxyrhynchi species altera, à superiore multùm diuersa, dempta rostri figura, à qua idem cognomen meretur. Sunt qui Bouem antiquorum esse putent, quòd in maximam molem accrescat: quòd in ore latentes habeat dentes, paruos, inualidos, utpote qui mobiles esse uideantur: quæ omnia Oppianus Boui tribuit. His consentit nonnullorum uulgaris appellatio:

Vacca. Vaccam enim uocant (Ligures.) Proximæ descriptæ similis est: aculeos nullos omnino habet, prę terquàm in cauda, in qua unicus est eorum ordo, Rondeletius. Bellonius & Saluianus hanc Raiam læuem faciunt, sed diligentiùs considerandum est quid Bellonius senserit. seorsim enim describit Bouem, Vaccam à Liguribus dictum, in Raiarum genere uastissimum, (quem Oppianus homicidam uocet, quòd undis immersos ac natantes homines, sua mole obruens suffocet: eandem Parisiјs notam esse scribens, sed non alio quàm communi nomine Raiæ:) seorsim uerò Raiam læ

Flassada. uem suam, quam Massiliæ Flassadam nominari tradit: cum Rondeletius Vaccam à quibusdam (Ligures quidem non nominat) dictam, eandem Massiliensium Flassadæ faciat. Gillius etiam discernere uidetur. Lege mox in Italicis. Vtcunq; est, in Raiarum genere maximam hanc esse apparet: & Bouis nomen à magnitudine, (quam in compositione plerunq; Bouis uocabulum, ut etiã Equi

Hanc quoq; Raiam depictam Venetijs accepi, corpus ferè cinereum maculis distinguentibus fuscis: ambitu corporis subruffo. Ad Raias oxyrhynchos Rondeletij accedit. Normannis audio uocari Hal, Lusitanis Huga, Venetis Stramazo.



Equi, Græcis significat,) non à figura, neque cornibus attributum. Bouis quidem uocabulum etiam alijs piscibus attribui scimus, ut Salpæ: & Cornutam Plinij binis cornibus armari, ut & Vaccam Olai Magni. ¶ Qui alteram speciem Raiæ clauatæ Bouem putarunt, à Rondeletio redarguuntur.

ITAL. Vacca à Liguribus, ut iam dictum est. Romæ Mucosa siue Bauosa, eò quòd muco sordida eius sit cutis, Saluianus. Eandem, ni fallor, Venetijs, uulgò Stramazo uocari, olim accepi: ab aliquibus Lamiam. sed Lamiæ nomen antiquum est de alio pisce cartilagineo longo: quanquam à recentioribus, etiam alijs quibusdam attribuitur.

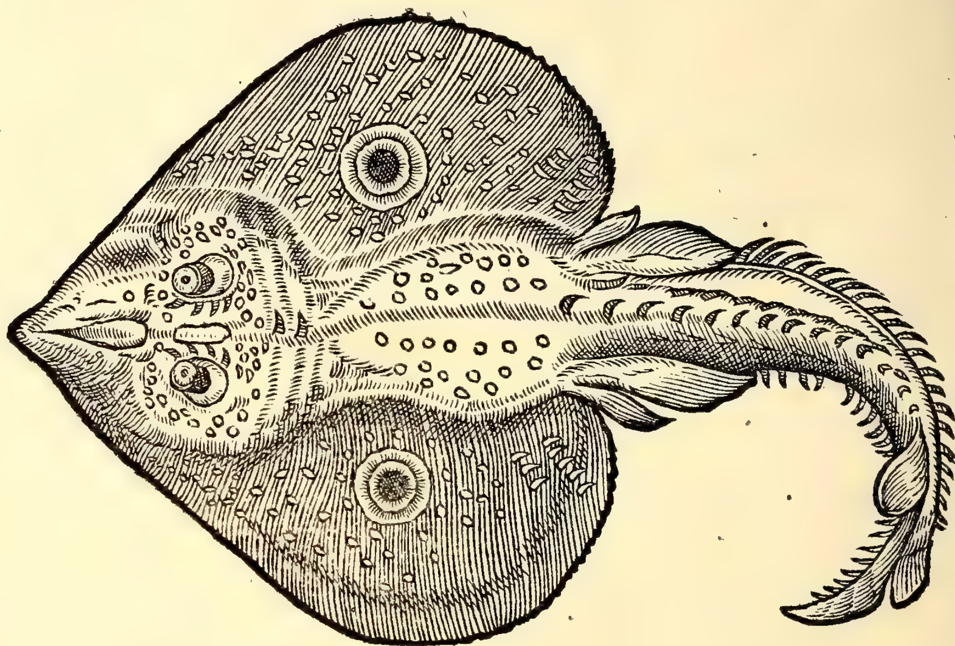
Bos planus & cartilagineus Plinij ad trecentas aliquando libras accedit. Dalmatæ etiam nostra ætate Bouem uocant, Gillius. Idem Bubosam siue Mucosam uulgò dictum, ueluti diuersum piscem, Raiam læuem facit, sicut & Saluianus, &c.

Flassadam Massiliensium, Romani nominant Falsam uelam à carbasorum forma, Bellonius.

HISPAN. A Lusitanis Huga, hunc aut simillimum piscem uocitari audio. Matthiolus tamen Torpedinem, ab Hispanis Hugiam uocari prodidit.

GALL. Quidam ex nostris (ut & Massilienses) à magnitudine Flassade uocant: quæ uox stragulum lecti significat, Rondeletius. Vide superiùs in Latinis nominibus. A Normannis (ni fallor) Hal appellatur.

GERMAN. F. Ein grosser Aeschrocch/ oder Spitzrocch. ein Vrrocch / Walrocch/ Kürocch.



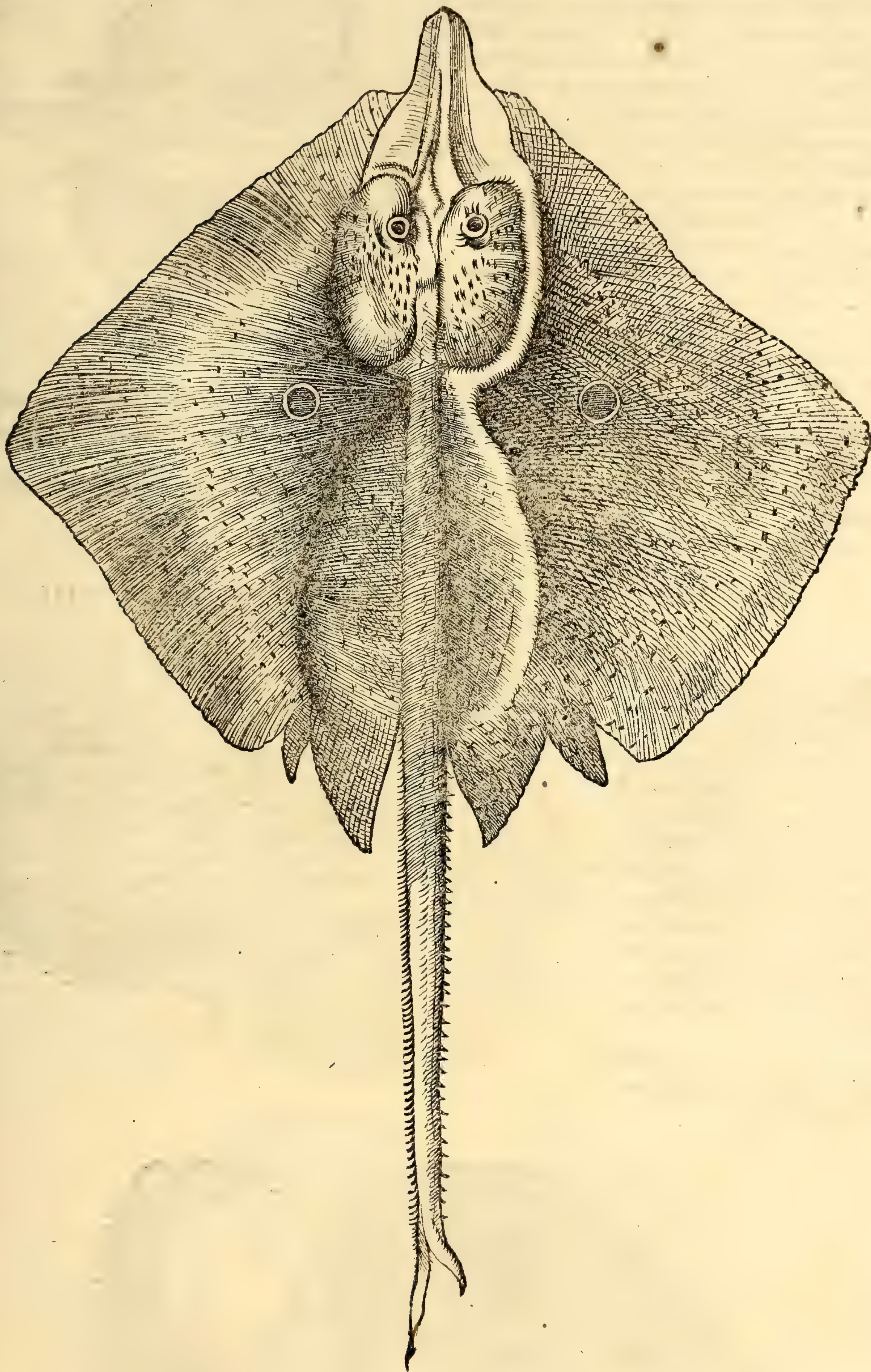
Eiusdem alia imago à Cornelio Sittardo: quam cum hîc collocari deberet, & spacium deesset, in sequentem paginam retulimus.

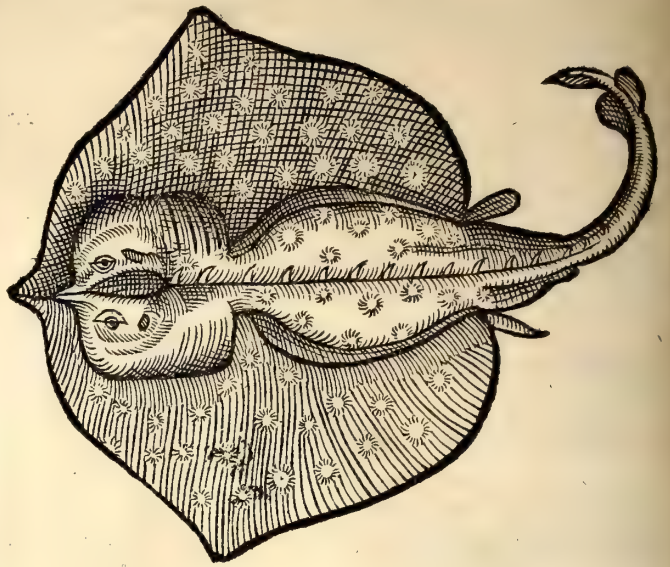
RAIA læuis oculata Rondeletij. Hæc (inquit) à maculis oculorum figuram referentibus, oculata à nobis nuncupatur: à Prouincialibus Mirallet, à speculorum paruorum similitudine. sed quia maior est his maculis cum oculis similitudo, quàm cum speculis, maluimus uulgari neglecta appellatione oculatam nominare. medium enim cœruleum pupillam refert: circulorum duorum, qui iridem constituunt, prior & internus colore est nigro: externus flauo. Corpus fusco colore, maculis obscuris conspergitur. Non est hæc Raia stellaris, ut quidam putarunt, Rondeletius. Vide in Italicis Raiæ stellaris (de qua proximè) nominibus.

GALL. Mirallet, ut suprà dictum est.

GERM. F. Ein glatter Spiegelrocch/ ein Augerocch.

Raia oculata à Cornelio Sittardo missa.





RAIA Asterias (id est, stellaris) & ipsa læuis. Rarior hęc est (inquit Rondeletius) ideoq; multis minùs cognita: degit enim in alto mari, & puriori aqua, litoribus minùs frequens. ab alijs Raijs distinguitur aculeis quos in dorso habet, mox à capite incipientes, & in priorem caudæ pinnulam desinentes. præter hos nulli alij sunt in toto corpore. Dorsi pars prona, alæq; expansæ, stellulis pereleganter sunt depictæ, à quibus asteriæ nomen inuenit.

ITAL. Raia stellaris Athenæo memorata (inquit Saluianus) non solùm piscis noster LI. (qui Romæ dum minor est Arzilla, maior uerò factus Raia uocatur:) sed & qui Massiliæ Mirallet (Vide proximè ante in Raia læui aculeata Rondeletij) dicitur: nec non quiuis alius ex Raiarum genere, cuius dorsum maculis quibusdam insignitum apparet. Secundum aliquos hic piscis Romæ uulgò Arsilli dicitur. differt autem ab Arzinarello dicto (quem secundam Acus speciem Rondeletius facit) ut Cor. Sittardus indicauit.

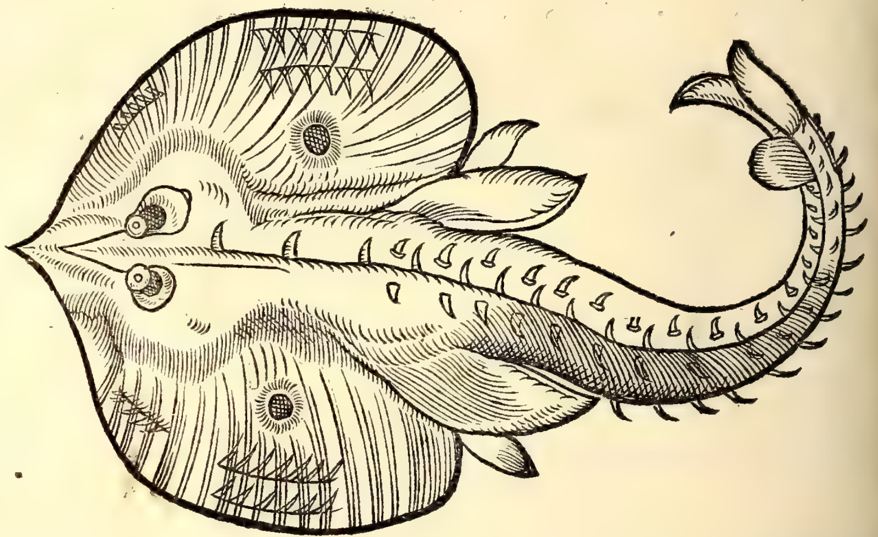
GALLICE Raye estelée uocari potest: quanquam id nomen Galli, Stellari asperæ priuatim tribuunt.

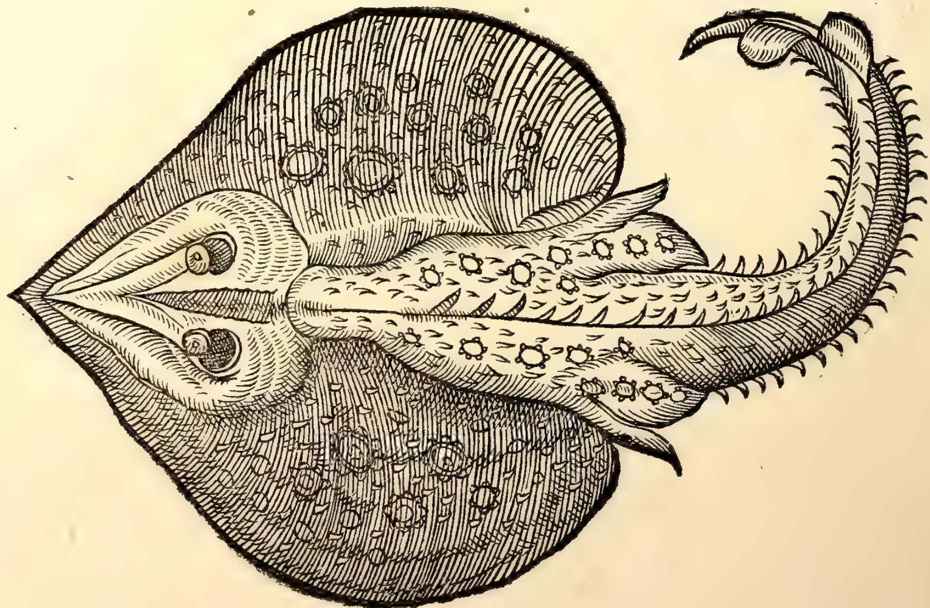
GERMAN. F. Ein Sternrocch.

HACTENVS DE LAEVIBVS RAIIS: DEINCEPS VIII. earum genera aspera proponemus.

RAIA Oculata aspera Rondeletij. Hæc (inquit) oculatæ læui maculis similis est: aculeis autē differt, quos in alis expansis è regione macularum utrinque habet, alios in lateribus capitis utrinq;, alios in dorso: alios in cauda, maiores, ualidiores & frequentiores. Falluntur qui sexu tantùm ab oculata læui differre putant. colore quidem eodem est.

GERMAN. F. Ein raucher Spiegelrocch oder Augerocch.





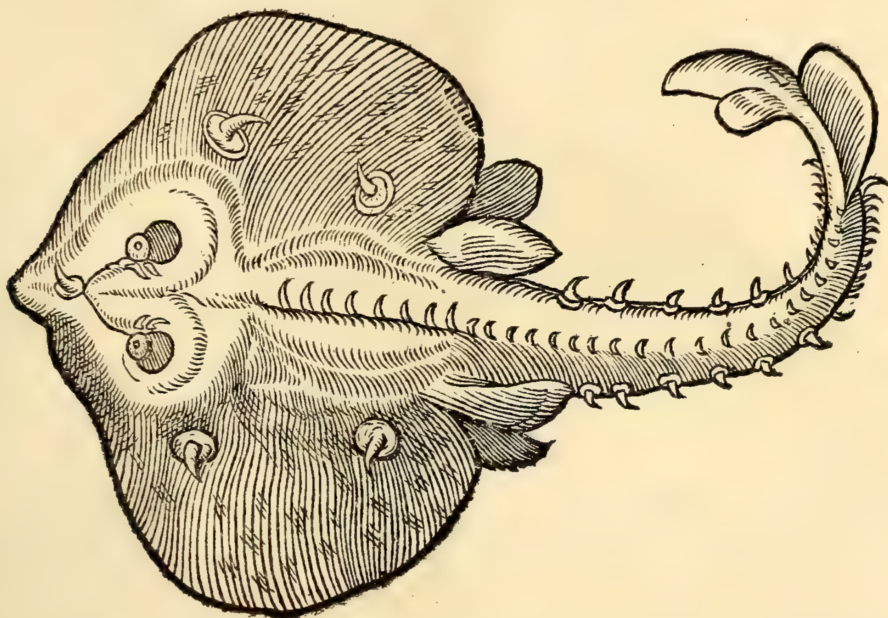
RAIA

RAIA Stellaris aſpera Rondeletij. Aſterias (inquit) hæc etiam appellabitur à ſtellulis multis quas habet in lateribus & caudæ principio depictas: aſpera uerò, ab aculeis plurimis quibus tota horret, &c. Huius generis ſpecies duæ eſſe uidentur: una, quæ ſtellulas habet in medio albas, ſed quas ambit circulus ex nigris punctis conſtans, totumcꝫ corpus aculeis horridũ eſt. altera ſtellulas prorſus candidas cum multò paucioribus aculeis.

ITALI (Romani, Bellonius) Rometam uocant, Rondeletius.

GALL. Raie eſtelée, Rondeletius & Bellonius.

GERM. F. Ein raucher Sternerocch.

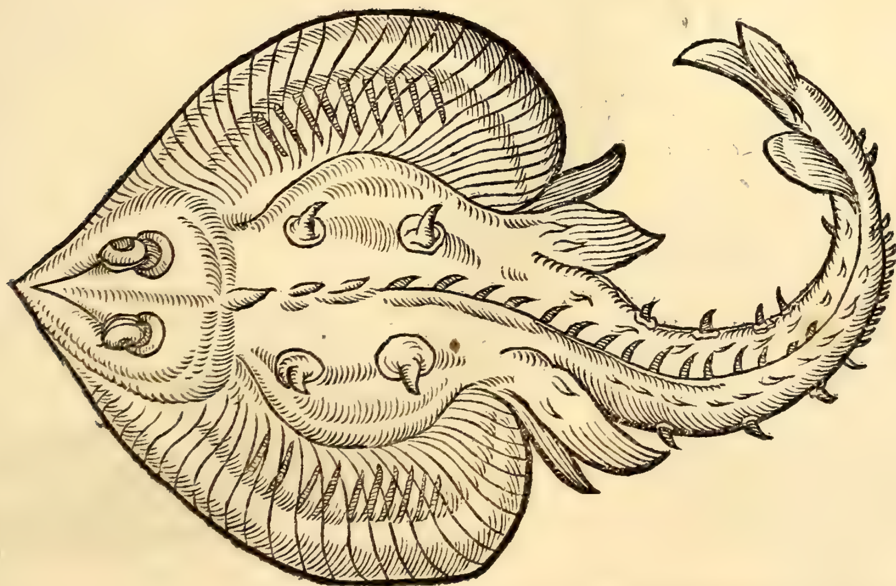


RAIA Clauata Rondeletio dicta, ab aculeorum magnitudine & ſimilitudine cum clauis æreis ſiue ferreis. Vidi (inquit) huius generis Raias, quibus poſteriore tantùm parte corporis aculei illi magni eſſent, nulli uerò parte anteriore; ſed horum ſitus diuerſus ſpeciem non mutat, cum alia omnia reſpondeant. Poſſet hæc Raiarum ſpecies Aquila antiquorum exiſtimari, (nihil enim hîc affirmo.) colore enim nigricante eſt. incurui aculei uncis unguibus reſpondent. alas ualde expanſas habet ueluti Aquila: quam inter cartilaginea plana numerarunt antiqui. Poſtremò carne eſt dura, qualem Philotimus Aquilæ eſſe ſcripſit, & approbauit Galenus. Hæc ille. Bellonius quidem & Saluianus hanc propriè dictam & ſimpliciter Raiam faciunt. nos Aquilam aliam ſuprà in hoc ordine dedimus, quam Rondeletius Paſtinacæ genus alterum facit. *Aquila.*

ITAL. Peroſa ſiue Petroſa, Rondeletius. Saluianus iiſdem nominibus eam appellari ſcribit Romæ, ob aculeos lapideos.

GALL. A Maſsilienſibus & noſtris Clauelade (*Clauellata, Bellonius*) à ſimilitudine quam aculei eius cum clauis habent: à Gallis Raie bouclée, quia aculeos habet fibularum ſpecie, uocatur, Rondeletius.

GERM. F. Ein Nagelrocch.



RAIAE Clauatæ species altera Rondeletio. A superiore (inquit) differt, quia rostro est acutiore, aculeoq; illic caret. Colore est cinereo. Pro dentibus maxillas asperas habet. quare falluntur qui speciem hanc Raiæ, Bouem esse credunt. Boui enim Oppianus dentes tribuit.

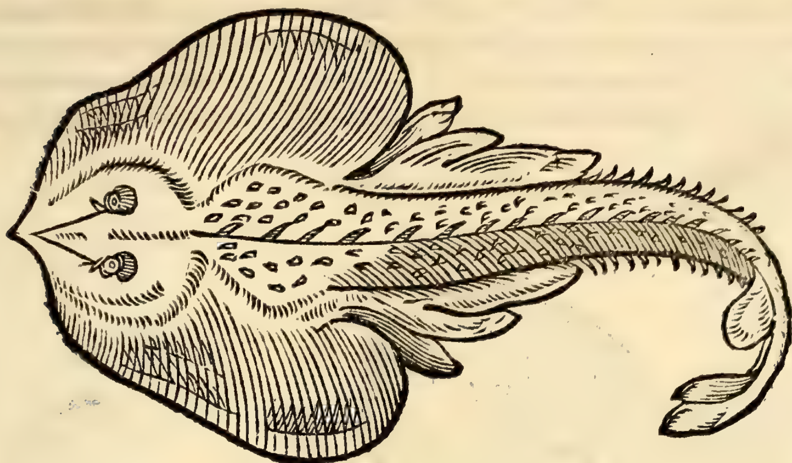
GALL. Nostri Ronse (Ronce) uocant, id est, Rubum, Rondeletius.

GERM. F. Ein anderer Nagelrocch.

Huius generis Raiæ iconem amicus quidam Venetijs ad me misit. Videtur autem cognata Clauatis Rondeletij. Maculis distinguitur fuscis. reliquum corpus obscurè subluteum est. cætera apparent.



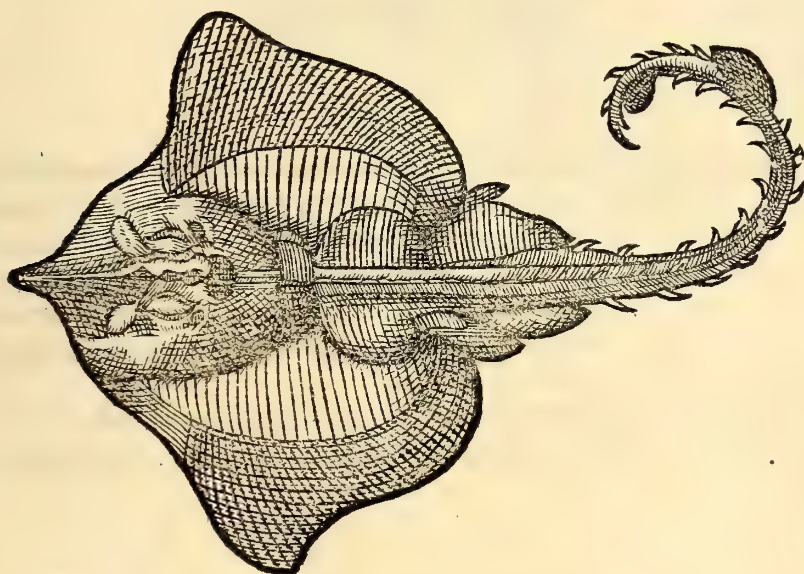
GERM. Ein andere art der Nagelrocchen/als mich bedunckt.



RAIA Spinosa Rondeletij. Raiæ læui (inquit) similis est, si longas cutis spinas excipias: à quibus nostri eam Cardaire, id est, Lanificam uocant: à spinis illis siue aculeis, cuiusmodi multi infixi sunt instrumentis ijs, quibus lanifici lanas carpunt. Nos ab his spinis Spinosam appellamus: quas non in alis solùm habet, ut superior (Clauata,) sed etiã in lateribus circa caput. Oculis præfixi sunt alij duo. In media dorsi linea, & ad priorem usq; caudæ pinnulam, continuus est aculeorum ordo unicus.

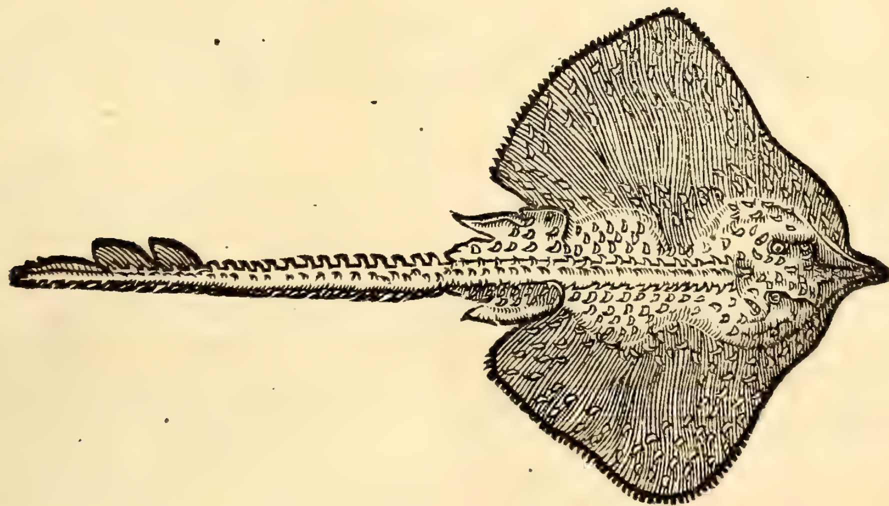
GALL. Cardaire, ut dictum est.

GERM. F. Ein Thornroch/oder Hechelroch.



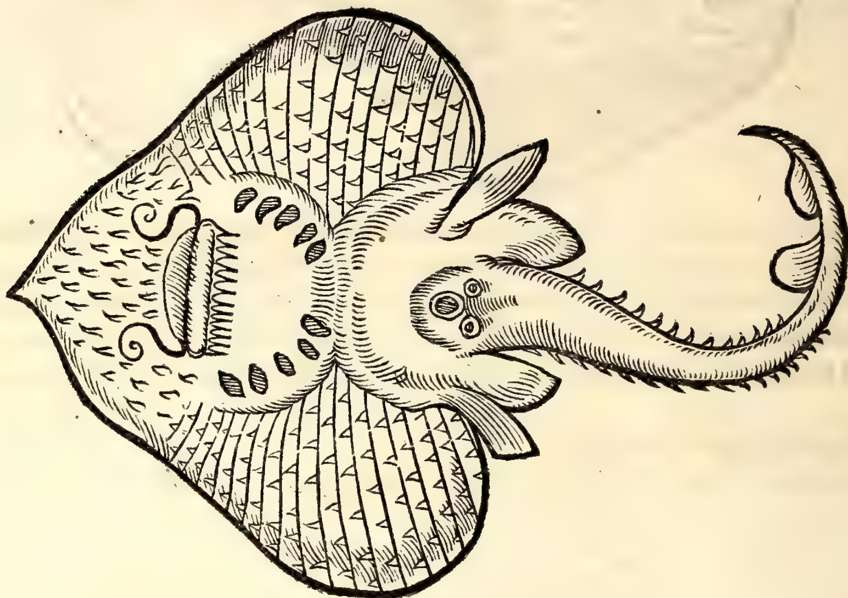
RAIAM Asperam (inquit Rondeletius) particulatim hîc appellamus, quæ ab alijs eo differt, quòd aculeis paruis latera cõspersa habeat, corporis ipsius truncum nullis. In cauda tres sunt longorum & firmissimorum aculeorum ordines ad extremum usq; caudæ. Rostro est acutiore.

GERMAN. F. Ein Rüchling oder Rauchling.



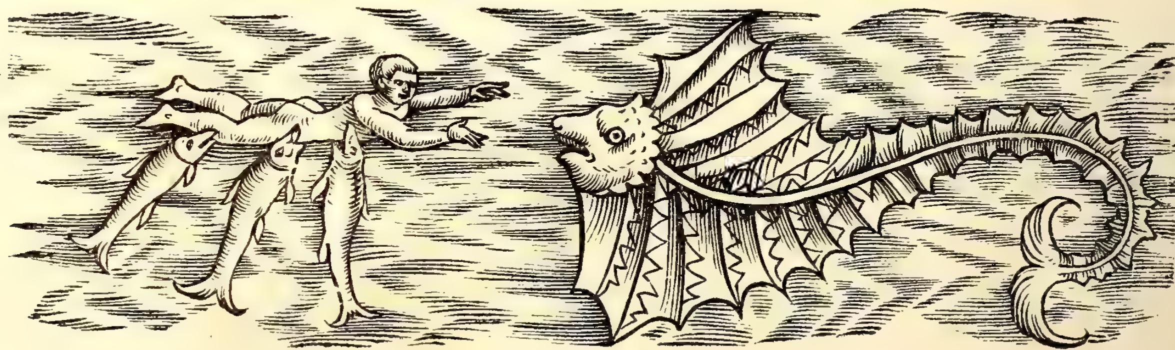
RAIA Fullonica Rondeletij. Hanc (inquit) Fullonicam cognominauimus, eò quòd ubiq; in alis, in corpore, in capite, in cauda, tota frequentiſsimis & aſperis aculeis conſperſa ſit, inſtar inſtrumenti eius quo fullones pannos curant poliuntq́;, quod totum aculeis ferreis conſertū eſt. Roſtro ſatis longo eſt & acuto. Caudæ aculei incurui ſunt, triplici ordine diſpoſiti. Pugnaciſsima & rara eſt hæc Raia.

GERM. F. Ein Kartenroch/ein Kartertſche.



RAIA aſperrima Rondeletij. Hîc depicta (inquit) Raia, in ſupinum conuerſa, proximè deſcriptæ omnino ſimilis eſt: niſi quòd illa parte tantum prona aculeos frequentiſsimos habet: hæc non ſolùm prona, ſed etiam ſupina, tota aculeis peracutis ita horret, ut manu tolli non poſsit, niſi pinnulis caudæ apprehenſis. Hæc cauſa fuit cur ſupinam depinxerim: tum, ut huius, ita aliarum Raiarum partes ſupini ſitus cognoſcerent ſtudioſi, ſcilicet, oris, narium, foraminũ branchiarum, podicis, duorum uuluæ foraminum, formam & ſitum. Dentibus hæc caret, ut aliæ plurimæ: ſed horum uice maxillas habet aſperas, & ferè oſſeas.

GERM. F. Ein überrauher Roch/nit allein an dem oberen teil/ſunder auch dem vnderen des leybs/alſo daß man jn nit wol kan in die hend nemmen/anderſt dann bey den floßfädern am ſchwantz.

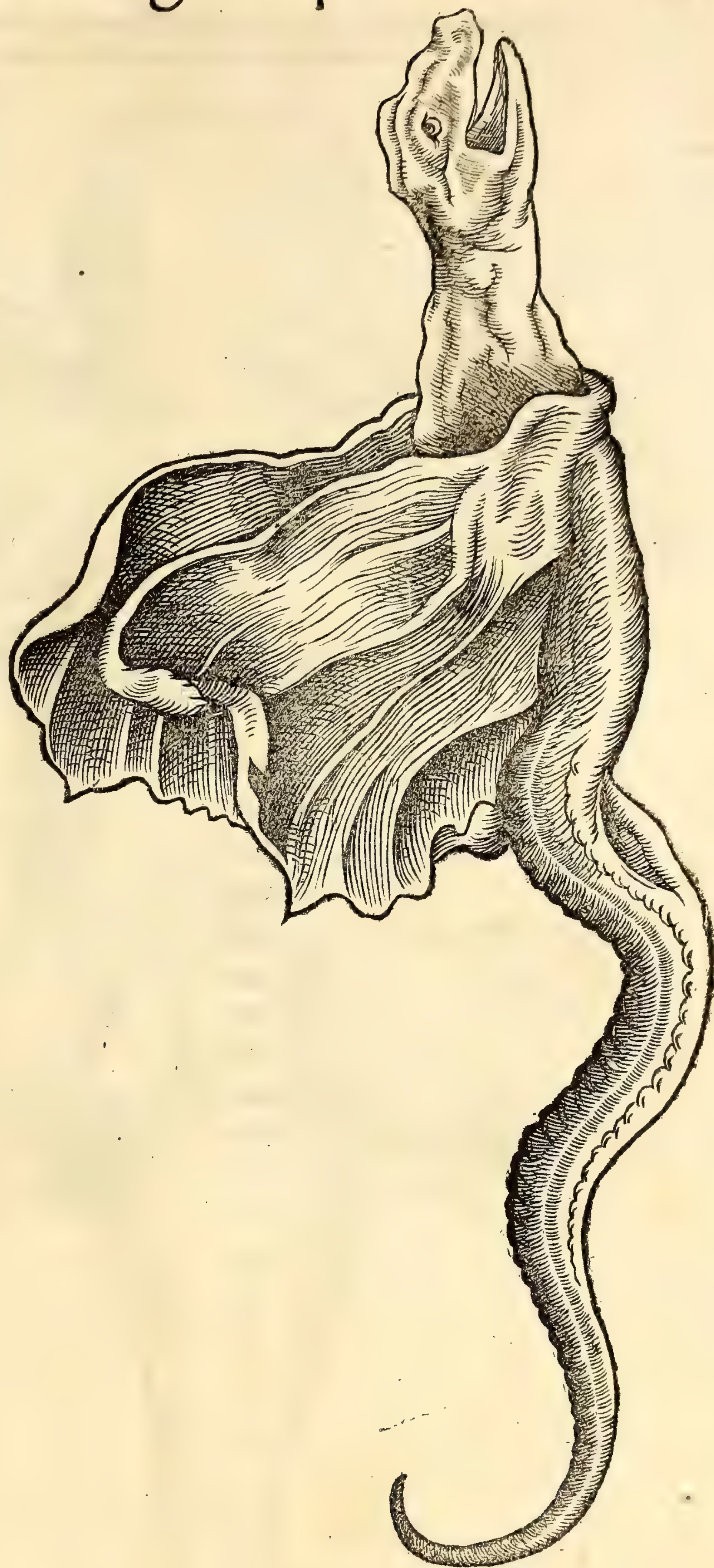


OLAVS Magnus in Tabula qua Oceani oram ad Septentriones Europæ ob oculos ponit, in Oceano pingit Raiam, quæ hominem natantem, *(uel etiam ſubmerſum, ut in Latina Tabulæ explicatione ſcribit,)* qui à multitudine Canum ſiue Canicularum in profundum rapi periclitatur, naturali quodam affectu aliquandiu defendat ac tueatur. Cuius rei typum (quanquam neque Canes nec Raiam probè exprimi curauit) ex Tabula eius apponere huc libuit.

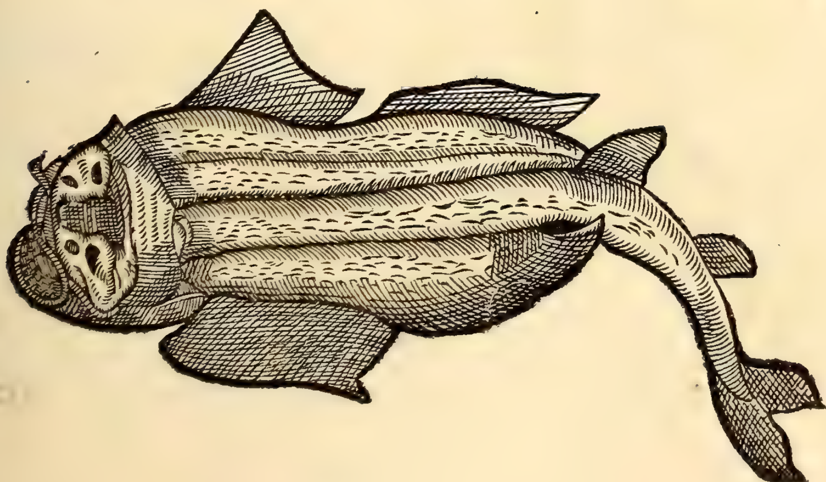
GERMAN. Wie die Rochen auß natürlicher neigung helffend vnnd beſchützend den ſchwümmenden menſchen (im hohen Teütſchen meer) welcher vonn vile der Hundfiſchen vndergezogen wirdt.

PHARMACOPOLAE, & alij quidam, Raias exiccare, & sceletos earum in uarias admirabilésque uulgo figuras effingere solēt, cum alias, tum quæ Serpentem aut Draconem alatum præ se ferant. Corpus enim inflectunt: caput & os distorquent: aliqua incidunt, aut circuncidunt, laterum anteriorem partem aliquousq; rescindunt: reliquum erigunt, ut alas simulet: & alia pro arbitrio comminiscuntur. Talem sceleton olim mihi depictum qualemcunque huc apposui.

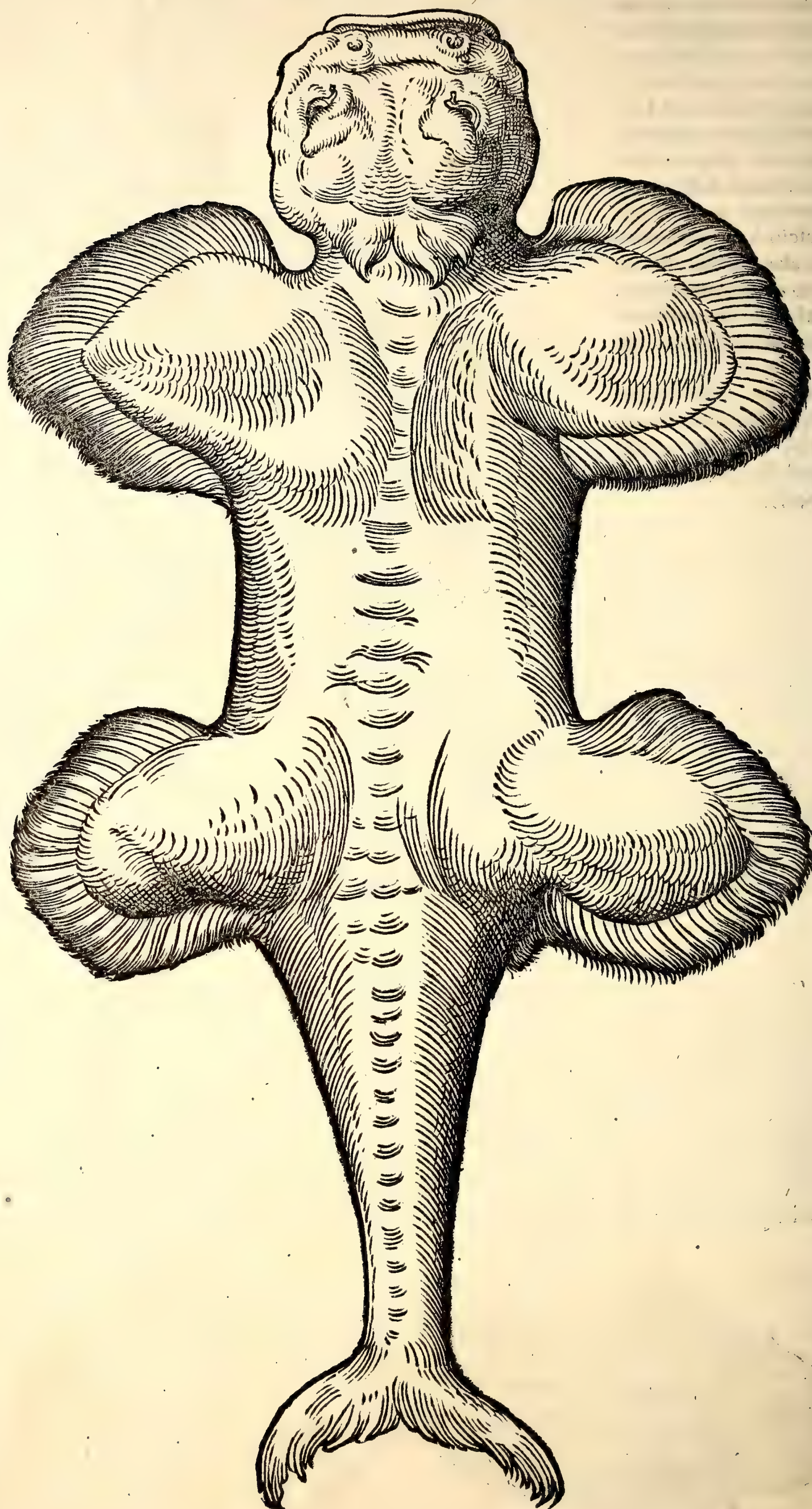
GERMAN. **Die cörpel von todtnen Rocchen werdend vff dise vñ andere mancherley wyß seltzam zůgerüst vnnd gedeert.**



Squatina à Rondeletio exhibita.



Alia Squatinæ effigies Venetijs ad me miſſa, quæ ad aridum piſcem extenſum facta uidetur: uiuo enim non probè reſpondet.



SQVATINA Plinio & Gazæ, is piscis est, qui Græcis Rhina dicitur, forsan à squalore & asperitate cutis. Vocatur & Squatus apud Plinium duobus in locis: & ita rectè legi nos ostēdimus. Squatinæ cute ligna & ebora poliri testis est Plinius: quamobrem Græci ῥίνην, id est, limam uocarunt hunc piscem. quod nomen cum fabrile instrumentum significat, oxytonum esse: cum pisce, paroxytonum, à Cyrillo quodam annotatum est, nescio quàm rectè. neque enim ab authoribus obseruatur. ¶ Athenæus λειόβατον, id est, Raiam læuem, tradit etiam ῥίνην, hoc est, Squatinā appellari: quos tamen pisces diuersos esse, ex utriusque historia liquet. Rhinobatum uerò à uulgo Græcorum, etiam Rhinam uocari author est Gillius. ¶ Oppianus inter Galeorum genera, qui pisces sunt cartilaginei longi, Squatinas quoque numerat. Hinc fortè est quòd Rondeletius scribit, eruditum quendam uirum, Galeum Cato rochiero uulgò dictum Gallis, pro Squatina habuisse: qui piscis est longus, Galeis reliquis similis: Squatinam uerò uulgò existimatum pro Squatoraia, utpote latiorem, & Raiæ aliqua ex parte similem. Plinius tamen Squatinas cum planis cartilagineis numerat. Squatina quomodo sit media inter planos & longos cartilagineos, à Rondeletio ab initio Capitis de Raia pisce exponitur. Nos quoniam inter duo hæc genera ambigere uidetur, ultimo inter planos loco, hoc est, inter eosdem & longos medio, reposuimus. ¶ Oppianus scribit Squatinam non recipere (intra se) fœtus, sed in hiatum seu rimam sub pinnis utrinque subiectam fœtus suos in metu à matre occultari. ¶ Pisciculis similiter ferè ut Rana piscatrix insidiatur. ¶ Rhinobatus hucusque à nobis uisus non est. nemo quidem ueterum præter Aristotelem, & interpretem eius Plinium, ipsius meminit, Saluianus.

Rhina. *Squatus.* *Liobatus.* *Rhinobatus.* *Squatinā inter Cartilagineos planos et longos ambigere.*

GRAECI nostræ ætatis & Rhinam, & Rhinobatum, uocant Rhinam, Gillius.

ITALI hodie Squatinam siue Squadram uocant, Gillius. Squatina uulgò nomen seruat, Massarius Venetus. Scoppa Italus interpretatur lo pesce Squatro. Veneti Squaquam uocant, alij Squaiam, alij Squadram, Rondeletius. Romani Squadro di mare, Saluianus. Ligures Angelum: Vide mox in Gallicis.

HISPANI Lyra, ut audio, à specie corporis: sed alia est ueterum Lyra. Lusitani Lamio, Saluianus.

GALL. Nostri, Massilienses, Galli, Ligures, Angelum (*uel Angelotum, Bellonius: Peange, Saluianus*) uocant, à similitudine angeli picti cum alis expansis. Burdegalenses Creac de buch.

GERMANICE Ein Huyghe. hoc enim nomen Squatinæ eiconi ab Echtio missæ adscriptum reperi. Huga quidem uel Hugia Hispanis Raiæ quædam species est, uel (ut Matthiolus scribit) Torpedo. Poterit etiam uocari ein Engelfisch oder Meerengel. Albertus Squatinam Germanicè Catulam maris uocari scribit: qui piscis (inquit) quinque pedes longus est, & insuper cauda pedem unum. Et alibi: Lignum raditur corio quorundam piscium arido, ut eius qui dicitur ad mare Flandriæ Seerobe, quod est Canicula marina. Ego Germanicum hoc nomen non agnosco, deprauatum fortè à librarijs.

ANGLICE dicitur a Skate, ut audio: uel Skeat. ¶ Piscem Raiæ similem, qui in cibo Venerem iritet, apud Scotos audio nominari a Scat of Koy.

ORDO X. DE PISCIBVS CARTILAGINEIS LONGIS.

DE GALEIS SIVE MVSTELIS ET CANIBVS AC SIMILIBVS IN GENERE: QVI OMNES Græcis γαλεοί uel γαλεώδεις dicuntur.



GALEI, quos Mustelos uertit Gaza, sunt pisces longi, cartilaginei. Nomen à corporis habitu Mustelis terrenis simili datum est. γαλεὸς uerò siue γαλεώδης, generis nomen est apud Aristotelem: cui epitheta, ut formas quæ generi subsunt, distinguat, adijcit. dicitur enim Galeus acanthias, Galeus asterias, Galeus læuis. Plinius lib. 9. cap. 24. Squalorum nomine Galeos intellexit, ubi Massarius Galeos legit, quòd ita uocarit Aristoteles, ex quo Plinium sua hæc mutuatum constat. Atqui alibi etiam Plinius (inquit Rondeletius) nominat Squalos: ut eiusdem libri cap. 5. Rectè uerò Galei Squali uocantur, quasi squalidi, id est, horridi asperique. sunt enim omnes aspera cute. Sic Rondeletius. Ego in citato utroque Plinij loco, nec Squalos, nec Galeos legendum uideo, sed Squatos, ex diligenti uerborum Aristotelis, unde sua Plinius transtulit, inspectione. Squatos autem appellat Squatinas. In Catalogo piscium, quem confecit Plinius ad finem libri 32. Galeos nominatur suo ordine; Squa-

Squali Plinij *Squati.*

Squalus Ouidij,&c. lus nusquam: Rhinam uerò (id est, Squatinam) ibidem Squatum interpretatur. Ouidius in Halieutico Squalum nominat inter pisces, qui in herbosa arena degunt uidetur autem Squalum pro Cephalo, id est Capitone dixisse, per syncopen. quanquam Cephali mare uicinum fluuijs & stagnis amare dicuntur, & limo uiuere. Capitones fl. quoq; in herbosa arena degunt Ausonio. Varro etiam lib. 3. de re rustica, de piscinis loquens, Squalos cum Mugilibus nominat. sunt autem Capitones Mugilum species. Vulgus in Italia hodieq; Squallum uel Capitonem nominat piscem fluuiatilem, quem nostri Alet nam qui Schwal, quasi Squalus à nostris uocatur, longè alius est, ex Leuciscorum fl. genere. Columella etiam ubi de esca piscium, qui in piscinis aluntur, uerba facit, Squalorum branchias nominans, Cephalos fortè intellexerit. Squalorum autem eo in loco legendum, nō Scaurorum, rectè animaduertit Rondeletius. ¶ Piscem γαλεώδη Gaza alicubi Musteligenam, id est, Mustelorum generis interpretatur. Oblongi & cartilaginei omnes, Galei uocantur, minores præsertim: nam maiores & cetacei, Canes Caniculæ'ue, aut alijs nominibus suis

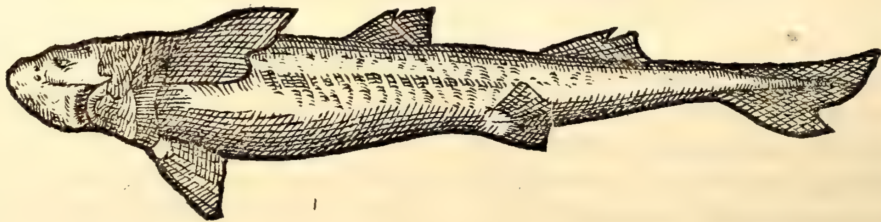
Galeonymi. appellantur. Philotimus nominat Galeonymos inter pisces duræ carnis, & qui ægrè conficiūtur, &c. Latinus interpres Mustelos uertit, nimirum quia Galenus monet, lectionem aliam esse, Galei: hoc est, in Græcis Philotimi uerbis, aliàs γαλεώνυμοι, aliàs γαλεοὶ legi. Callionymus quidem lon

Galaxias. gè alius piscis est. Idem Galenus Galaxiam Romæ dictum, & maximi precij piscem, Græco mari ignotum, in γαλεῶν genere collocat, & molli carne esse prædicat, cum reliqui Musteli dura magis sint carne. Mihi uerò γαλαξίας, uel potiùs γαλαείας, non ad Galeos, sed ad γαλέας uel γαλᾶς, referēdus uidetur, id est, non ad Mustelos, sed Mustelas. Toto enim genere hi pisces differunt. communia tamen quædam habent, quæ ut ab eadem quadrupede nomen utrisque inditum sit, in causa fuêre: quanquam Aelianus, γαλῆ marina (inquit) nullam cum Galeis communitatem habet, &c. sic autem uocata est, quoniam similiter, ut terrena, omnium cadauerum in quæ incurrit, oculos exest & conficit. Mihi uerò communia uidentur hæc: Vtriq; oblongo (& maculoso ferè) corpore sunt: sicut & terrestres quadrupedes cæteris comparatæ, longiusculæ sunt, respectu ad crassitiem habito. Vtriq; parte supina albicant, sicut & terrestres, prona fusci sunt. Iecur utrisq; dulce & adiposum, quodq; facilè in oleum resoluatur. Mustelos priuatim aliqui ore parere fabulantur, sicut et Mustelam quadrupedem. Catulos quidem suos ore recipiunt ac gestant interdum, tum Mustelæ terrestres, (unde orta fortè credulitas quòd ore pariant,) tum Mustela quadrupes, tum Galei mari-

Canes. ni, præter eos quos catulorum asperitas prohibet, ut Acanthiam. ¶ Canum nomen Oppiano Aelianoq; communius est quàm Galeorum. nam Canum alios magnos & pelagios esse dicunt, (ut Carchariam:) alios, minores quidem, sed piscibus præstantissimis adnumerandos, in cœno profundo degere: omnes specie corporis, moribus & uictu inuicem similes: uocariq; minores priuatim Galeos, præter Centrinas: tanquam Centrinæ genus proprium constituant, & Canes quidem minores sint, Galei autem non sint, aut saltem uulgò non ita uocentur. Galeorum species faciunt σκύμνους, λείους, ἀκανθίας, ἀλωπεκίας, ποικίλους. ¶ Galei omnes litorales sunt, Bellonius. Oppianus etiam & Aelianus, Canem maiorem (id est, Carchariam) pelagium faciunt: minores uerò Canes, id est, Galeos & Centrinas, in cœno profundo degere scribunt. Omnes ex ouis, quæ intus concipiunt, uiuos postea fœtus emittunt. Differunt inter se figura, magnitudine, corporis constitutione, atq; internis partibus, præsertim utero, Bellonius. ¶ Galeorum differentiæ cōstitui possunt, ut alij Galei simpliciter, alij Galei cetacei sint: cui generi Galenus Canes (*nimirum Carcharias*) & Libellas subijcit. His Vulpes, Malthas, aliosq;, qui in magnam molem accrescunt adiungere possumus, Rondeletius.

GALL. Galeos omnes nostri nullo discrimine marinos Canes (Chien de mer) appellant, Bellonius.

GERMANICE Hundfisch appellantur, id est Canes pisces, omne Canum & Galeorum genus: ANGLICE Doggefische: POLONICE Morski pies: uel Psia ryba. Licebit autem differētię causa cetaceos appellare grosse Hundfisch: Galeos uerò priuatim dictos, kleine Hundfisch.



GALEVS acanthias, γαλεὸς ἀκανθίας, nomen tulit ab aculeis, quos in tergo gerit, spinacem conuertit Gaza. Coloris est cinerei: duos aculeos in dorso habet, quibus pinnæ innituntur, detectos, firmos, acutos, non admodum latos ueluti in Centrine.

ITAL. Azio à Venetis dicitur, quasi aculeatus. ea enim uox illis stimulum significat, quo punguntur boues, à Liguribus Aguseo, Rondeletius & Bellonius. Veneti Asilato uocāt, quasi aculeatum

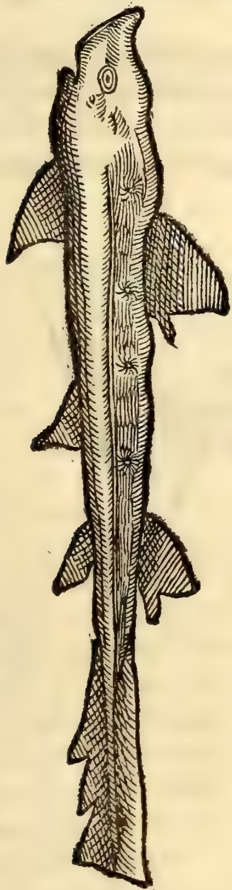
aculeatum. nam stimulum, quo animalia punguntur, Veneti, præcipuè Patauini, à similitudine proboscidis asili tergora animalium penetrantis, asilum nominant, Massarius. Ligures Aguseo. Romani pesce Palombo, communi alijs quoq; Galeis nomine: alij Scazone, Saluianus.

HISPANI Musole uocant, ut audio. Vide mox in Gallicis.

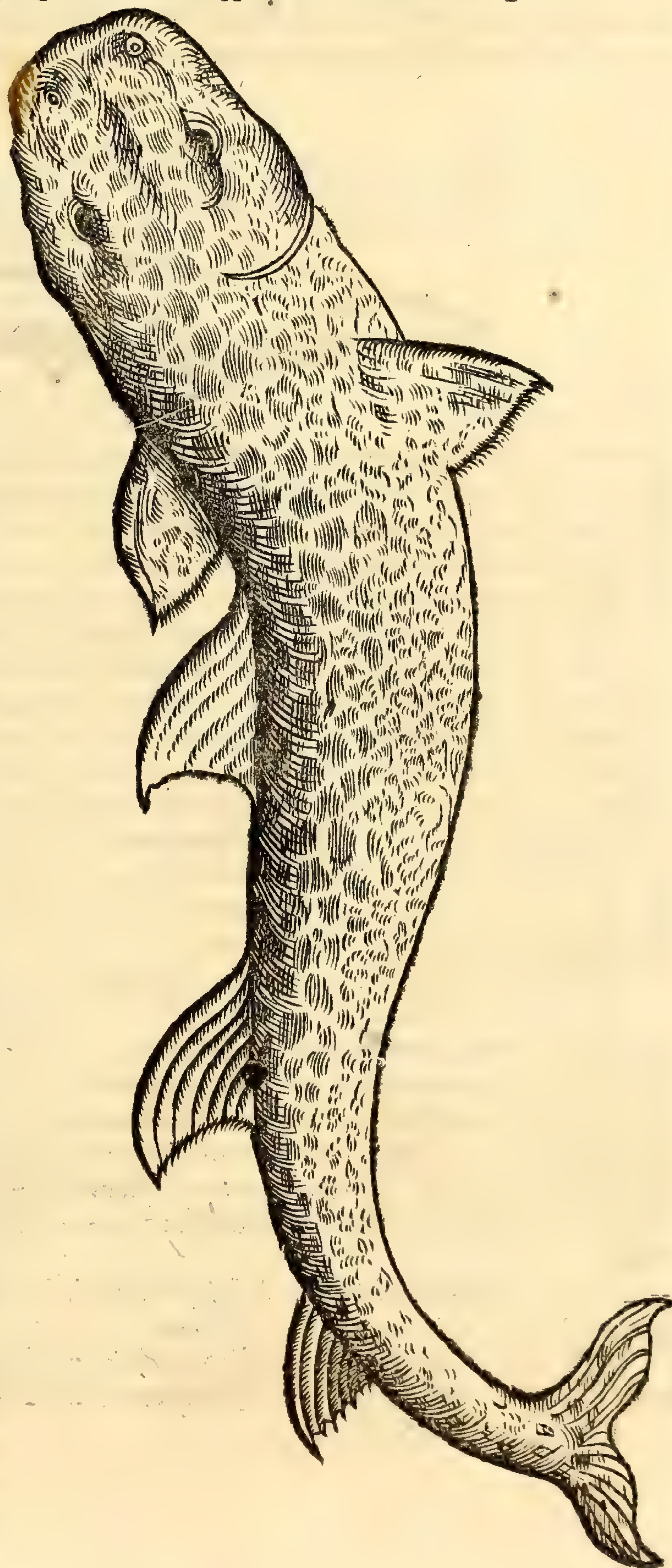
GALL. A nostris & Massiliensibus Aguillat, ab aculeis, nominatur. acus enim à Gallis Eguille dicitur. A Gallis Chien de mer, Rondeletius. Massiliæ Egullat. Lutetiæ & reliquis litoribus Oceani particulare nullum nomē habet: cùm unico, ut dictum est, nomine Canis omnes Galeos comprehendant, Bellonius. Galli quidam hunc piscem Aguillade uocant: alij Ferran, quòd aculei nimirum ceu ferrei quidam mucrones emineant: unde & Pastinacam aliqui Ferraza uocitant. Hispani Musole, ut audio: quod nomen à Mustelo corruptum uidetur. Rondeletius tamen non hunc, sed læuem, circa Monspelium Emissole uocari ait.

GERMAN. Ein Thornhund/ein äschfarber Hundfisch/ mit zweyen dörnen auff dem rucken.

Galeus stellaris Rondeletij.



Hæc etiā icō Venetijs efficta, ad Galeū stellarē pertinere uidetur. Is piscis colore è subruffo pallet: maculisq; crebris in dorso nigricantibus, alibi fuscis, distinguitur. Pinnæ ei in dorso, tres: post branchias, binæ: nec alias pictor ostendit: qui (ut suspicor) neque brāchias, neq; pinnas rectè expressit. Rostrū etiā latius obtusiusque, quàm in cæteris apparet: & ad Mustelā magis accedit.



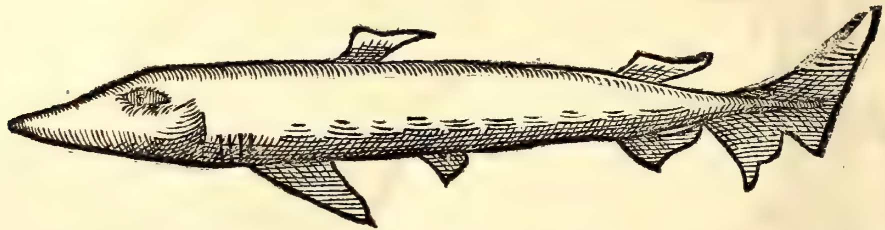
GALEVS asterias, id est stellatus, ut Gaza uertit, γαλεὸς ἀστερίας: à quibusdā ποικίλος, id est, uarius cognominatur. Maculę dorsi eius, aliæ stellarum speciem referunt, unde illi nomen, aliæ rotundæ sunt, Rondeletius. Sunt qui Galeum stellatum esse credant eum, (inquit idem,) qui à nostris Cato Rochiero, à Massiliēsibus Catto algario uocatur, (*Gillium & Bellonium notat:*) sed non rectè, cum is oua testaceis quibusdam, ut ita dicam, membranis inclusa gerat, id quod Caniculis Raijsq; tribuit Aristoteles, minimè uerò Galeis stellatis. ¶ Quanquam ποικίλοι γαλεοί, species una hîc à nobis nominant, Aelianus tamen communiùs accepit. Canum enim non cetaceorum genera duo facit, unum κατεστιγμένον καὶ ποικίλον, quod priuatim γαλεὸν uocat. alterum paruum, (*concolor,*) ut in Centrine mox dicetur. Sunt & Caniculæ maculis uariæ, ideoq; nebriæ, id est, hinnulares cognominantur. Porrò Pœciliæ

sui generis pisces fluuiatiles sunt. ¶ Fallitur qui hunc Galeum, Oppiani Pardalim putat: ea enim inter Cete & belluas marinas Oppiano est. ¶ Galeus Asterias (inquit Saluianus) non est piscis noster 45. et 46. ut Gillius & Massarius suspicati sunt, propterea quod ualde maculosi sint. Nam cum ouum testaceo quodam inuolucro, figura tibiarum lígulis simili, contectum (quale ouum tum Catulorum seu Scyliorum, tum Raiarum esse, notauit Aristoteles) non nisi hi nostri ex Galeis piscibus habere reperiantur: hos Catulos, & non asterias esse, fateri oportet. Iam cum Galeorum piscium (qui Romæ peculiari nomenclatura pesci Palombi uocantur) duo sint genera, ita inter se consimilia: ut cum rebus omnibus prorsus conueniant, solis quibusdam albis atque rotundis maculis distinguantur: has enim qui non habet Galeus, λεῖος, id est, læuis, cognominatur: qui uerò habet, ἀστερίας, id est, stellatus aut stellaris, ut Theodorus uertit: Oppiano γαλεὸς ποικίλος, id est, Mustelus uarius. Cuius nos iconem non exhibuimus: propterea quòd tum internis, tum externis partibus, simillimus adeò læui Mustelo est (solis dorsi maculis ab eo differens) ut facillimè ex illius expicta icone, hic etiam cognosci posit. Hæc Saluianus.

GALL. A nostris Lentillat dicitur, à maculis albis, lentis magnitudine, quibus depictus est, Rondeletius.

GERM. F. Ein Sternhund/ein Fläckhund/ein Punterhund: ein gestirnter oder gefläckter Hundfisch.

ANGLICE A Sonehownd (sicut audio:) uel Sonecow: id est, fuscus Canis. Sone enim Anglis significat colorem fuscum, ad cinereum uel cœruleum inclinantem. Cow eisdem Vacca est. Hunc piscem maculis nigris in cœruleo distinctum aiunt. Sit'ne is uerè stellaris, uel alia quædam Caniculæ Galei'ue species maculosa, uiderint qui ad Oceanum habitant eruditi.



GALEVS Canis, uel Canicula Plinij, Rondeletio. γαλεὸς κύων. Longè alia est hæc Plinij Canicula ab eo Galeo quem Aristoteles Σκυλίον appellat, Gaza Caniculam. Esse autem hanc nostram, Plinij Caniculam, confirmatur tum à nube oculos operiente, (quæ in nullo alio Galeo, præterquàm in hoc, & Galeo glauco, reperitur:) tum ob id quòd partes corporis humani nudas candidasque appetat. quam ob causam etiam ab his qui nunc in mari uersantur, reformidatur, Rondeletius. ¶ Quod ad Canem Galeum (inquit Saluianus) licet Oppianus Aelianum transcribere uideatur: non tamen ambo de uno pisce loqui uidentur. Aelianus enim colore uarium faciens, non hic exhibitum à nobis piscem 41. sed potiùs 45. nostrum, uerè uarium, atque ab alijs Σκύλιον & σκύμνον appellatum, tertium Canum genus (post Carchariam & Centrinem) constituere uidetur. Oppianus uerò cum suum uarium non faciat, & à Scymno, id est, Catulo, distinguat, piscem nostrum 41. tertium Canum genus facit. Aristoteli simpliciter κύων est. (nam Carchariam Aristoteles non cognouit.) At Latinorum nullus, eius meminit. Nam Vergilius per Canes marinos, Plinius per Caniculas, Carcharias intelligunt. Plinius quidem ex Theophrasto Carcharias uertit Caniculas. Quare cum Latino nomine careat hic piscis noster, nos Græcam imitantes nomenclaturam, Canem galeum uocabimus. Hæc ille.

Canicula Plinij.

GRAECI huius ætatis Σκυλόψαρο uocant.

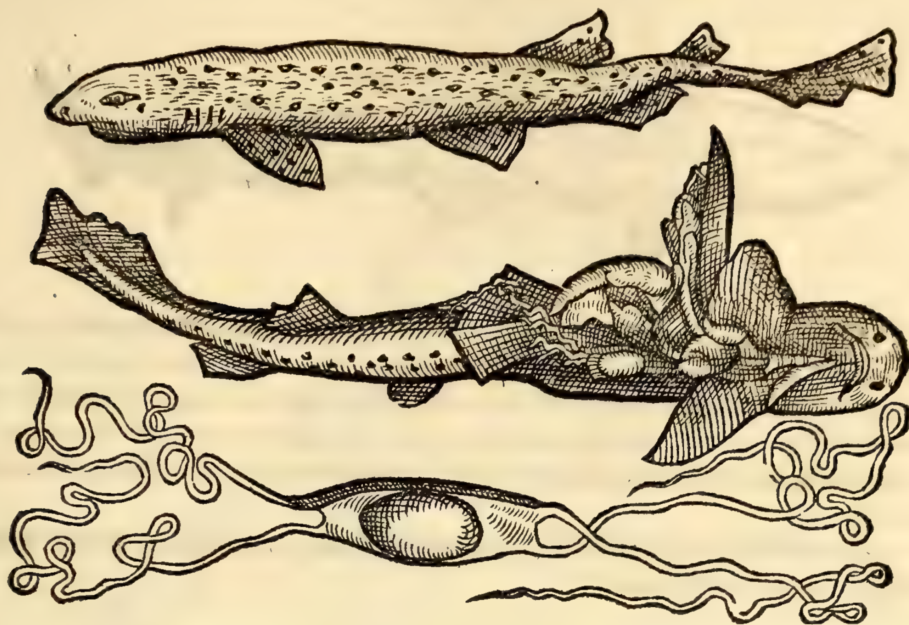
ITALICE. Romani Lamiola, (quanquam & Maltham Romæ Lamiolam uocari, alibi scribit Rondeletius,) quasi paruam Lamiam, quòd dentibus Lamiæ similis sit. Ligures (sicut & Massilienses) Pal: nimirum quòd oblonga corporis rostrique in mucronem producti figura palum seu sudim præ se ferat. uel à Palumbo: nam Galeum læuem à cutis colore Massilienses Palumbum uocare Bellonius scribit. ¶ Canis Galeus (inquit Saluianus) Italicè pesce Palombo uocatur, nomine communi etiam alijs Galeis, acanthiæ scilicet & læui: peculiariter uerò, Canosa. ¶ Gillius hoc Aristotelis Scylion putabat: Nonnullæ regiones (inquit) Caniculam (Italicè uulgò Caneglia) uocant.

GALL. Massilienses (sicut & Ligures, ut dictum est) Pal nominant. Circa Monspelium Milandre & Cagnot, id est, paruum Canem.

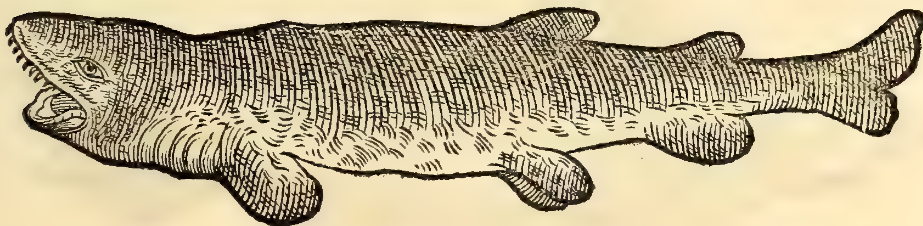
GERMAN. Ein Hundsfisch/ein kleiner Hundsfisch: uel F. ein Hündle. Hoc animaduertendum, Germanos ad Oceanum, Phocam nominare Seehund, id est Canem marinum.

ANGLICE. a Dogfisshe.

Canicula Aristotelis. Testaceum ouum (inquit Rondeletius) separatim depingendum curauimus: & in dissecta canicula mammas illas candidas, bifidamq́, uuluam, &c.



Galeus stellatus Bellonij, quem Rondeletius Scylion Aristotelis, id est, Caniculam facit: quanquam eicones parum conueniunt.



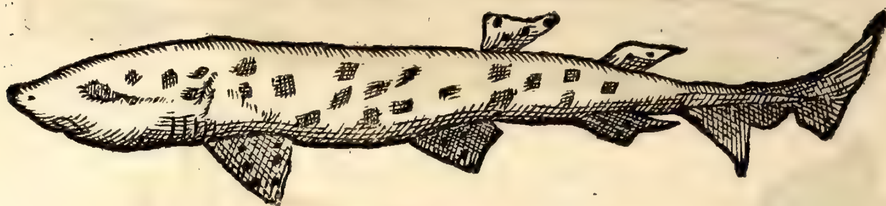
CANICVLA Aristotelis. (Vide quædam proximè retrò in Canicula Plinij annotata.) Σκύλιον, Gaza Caniculam interpretatur. Eundem (Galeum) nebriam, γαλεὸν νεβρίαν, appellari idē Aristoteles testis est: hoc est hinnularem, à maculis uidelicet. est enim colore ruffo, nigris maculis aspersis, cute peraspera, &c. Athenæus σκύμνον appellat, id est, Catulum. ¶ Bellonius Nebriæ maculas albas tribuit: & Masiliæ Nissolam uocari scribit: ut fortè hic sit ille Galeus lęuis, quem Rondeletius docet in Prouincia Emissole uocari. Idem Bellonius hanc Pardalim Oppiani esse putat; cum is poëta inter Cete numeret. Nec alium Galeum ποικίλον, id est, uarium: quem alij asteriam dixerint. addit dentium eius morsum non secus lethalem esse, ac Draconis aculei puncturam. Tres (inquit idem Bellonius) huius piscis species animaduerti possunt. alius enim est crassus, niger, & recurtus: quem uulgus Masiliensium Guattum auguerum uocat, [*Cattum algarium uidetur interpretari Rondeletius, etsi icon ab eo posita, cum illa quam Bellonius dedit, non conuenit.*] Alius uulgaris, & paulò magis candidus. (*Huius etiam iconem addit, similem ferè iconi Caniculæ saxatilis Rondeletij: & similiter, ut ille, Roussetam nominat.*) Tertius Tyrrheno tantùm (quod sciam) litori cognitus, carnis iucunditate ac redolentia cæteros exuperat. Quamobrem Romanum uulgus Guattum muscarolū nominauit. nunquam is sesquilibram exuperat, stellulisq́ut & toto corpore candidioribus est conspicuus. Hæc ille.

Catulus maior, (inquit Saluianus: utitur autem Catuli nomine pro Canicula,) Romæ Scorzone, Masiliæ Guat aughier: Gallis Roussete: Item alius, (*simpliciter Catulus,*) Romę pesce Gatto, Masiliæ Gatusio: Gallis Roussete, sicuti & prior: Vterq; ab Aristotele κὴ τὸ σκυλάκιο (per syncopen Σκύλιον, id est, Catulus (uel paruus Canis, uel Canicula, ut uertit Theodorus,) uocatur. eodēq; Aristotele authore νεβρίας (id est Hinnulus,) appellatur à quibusdam. ab Oppiano atq; Athenæo, Σκύμνος, id est, Leonis catulus. ab Aeliano uerò Galeus nuncupari, tertiumq; Canum genus consti tui uidetur. Latinorum nemo horum piscium mentionem fecit. nam Vergilij Canis marinus, ut & Plinij Canicula, Carcharias est. Gaza ex Theophrasto Carchariam rectè Caniculam uertit: at Scylion ex Aristotele, similiter, non rectè. Nos Scylia catulos appellabimus, ne homonymis utamur: & species duas faciemus, etsi ueterum nemo notauerit: quòd utrisq; quæ Scylijs ueteres tribuerunt, conueniant: sed ex his prior, Maior est: alter, Minor. Massarius & Gillius hos pisces, quòd colore uarij sint, asterias esse, falsò crediderunt. Hæc Saluianus. *Scylia 2.* *Nebrius.*

ITALICE. Gatta. Veneti Guatta, &c. Vide in Latinis. LVSITANIS Cassaun, ni fallor.

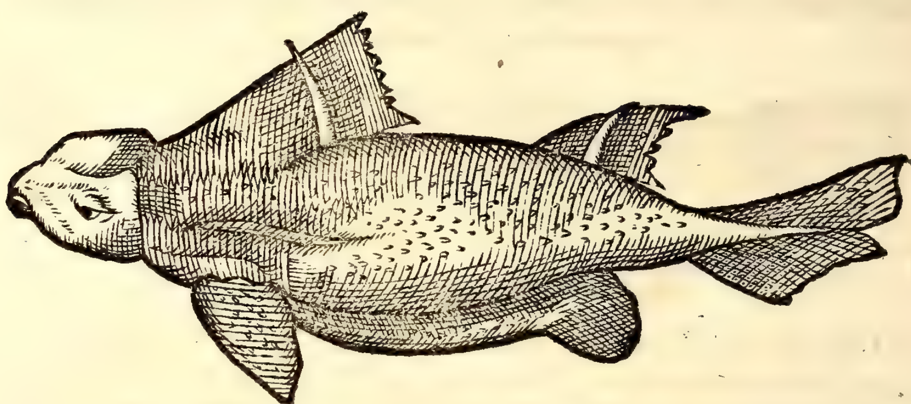
GALL. Chat circa Monspelium: Roussete Gallis, nimirum à ruffo & subflauo colore. Masiliæ Gatto. Plura lege in Latinis.

GERMAN. F. Ein Fläckhund/ein gefläckter rotlachter Hundfisch.



CANICVLA saxatilis à Rondeletio dicta. Caniculam saxatilem (inquit) appellamus eam, quæ à nostris (circa Monspelium) Catto Rochiero: à GALLIS, ut superior, Roussete uocatur. Aristotelis quidem Canicula in cœno & litoribus degit, ad summum cubitalis: hæc in saxis & alto mari frequentiùs, (quamobrem rarò capitur,) binos cubitos aliquando superans. ¶ Gillius & Bellonius Galeum stellatum hunc esse putabant, sed reprehendit eos Rondeletius. Vide scripta cum superiore.

GERM. F. Ein andere art des Fläckhunds/mag ein Steinhund genennt werden: dann er wonet vmb die stein im tieffen meer.



Alia Centrinæ galei imago, à Corn. Sittardo quondam missa: quam, cum hîc spacium non haberet, in sequentem paginam retulimus.

GALEVS Centrines (Rondeletij,) γαλεὸς κεντρίνης, Latino nomine caret. Aristoteles & Plinius nusquam eius meminêre: quanquam Athenæus hæc tanquam Aristotelis uerba citet: καὶ κεντρίνην φησί τινα γαλεὸν εἶν, καὶ νωτιδανόν. ἐπαινεῖται δὲ ἐπινωτιδεία καλεῖ. χείρονα δ᾽ εἶν τὴν κεντρίνην καὶ δυσώδη. Sic Rondeletius. Notidanus quidem ex Athenæi uerbis diuersus à Centrine uidetur: nomen tamen ei à dorso, nimirum eminentiore factum apparet: quod in Centrine etiam præ cæteris Galeis, præcipuè circa ceruicem seu potiùs summam tergi partem, prominet. λοφιὰ propriè dicitur in Suis ceruice surrecta seta: & hunc piscem Athenæus centrum (unde ei nomen) habere scribit πρὸς τῇ πρώτῃ λοφιᾷ, Rondeletius in ceruicis pinna interpretatur. At Galeus acanthias in dorso potiùs, quàm in ceruice, aculeos gestat, Rondeletio teste. Hoc etiam differunt (inquit idem) quòd Acanthias ex ouo uiuum fœtum parit, Centrines uerò oua duntaxat. ¶ Centrinæ Aeliano parui & pelle dura sunt, & capite acutiore, & coloris albedine à Galeis priuatim dictis, differunt. Eisdem innati sunt aculei duri, & aduersus omnia resistentes: quorum alter ad capitis (immò dorsi) summum uerticem alter in cauda est. hi uenenatum quiddam habent. Sic ille, & partim Oppianus. Inde conijcio eundem esse Porcum mar. Plinij, de quo ille: Inter uenena sunt piscium porci marini spinæ in dorso, cruciatu magno læsorum. Quin & Massiliæ alibiq; hodie adhuc Porcus uocatur. ¶ Hyænam piscem nonnulli Centrinam esse putant, non rectè. Hyænæ enim belluæ sunt marinæ, unde ἀπαίσιον ἄχθος ὑαίνης Oppianus dixit: Centrinæ uerò, inter Galeos seu Canes minimi. locis etiam nominibusq; diuersis ab Oppiano nominantur. ¶ Cur Canum genus à Galeis, id est Canibus minoribus, diuersum & peculiare Centrinas quidam fecerint, inducti uidentur à corporis specie nonnihil uariante. sunt enim cæteri Galei uarij, (maiores.) pelle molliore, capite latiore. ¶ Bellonius Centrinam pro Vulpecula pinxit, duabus eius iconibus exhibitis: quarum unam simpliciter Vulpeculam nominat: alteram Italicam Vulpeculam, quæ à Venetis Porco marino dicatur. atqui in descriptione discrimen nullum facit.

Porcus mar.

Hyæna.

ITALICE Porco marino, Bellonius.

GALLICE. Alij Bernadet, alij Renard, alij Humanthin uocãt. Nostri & Massilienses Porc

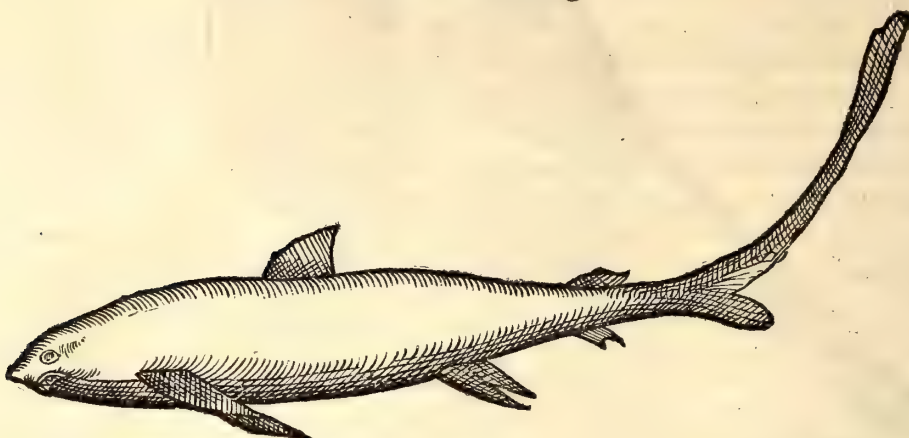
nec



nec id inepte, uel quia speciem Porci referat, uel quia Porci more in cœno se uolutet, Rōdeletius.

GERM. F. **Ein Sauwhund**, ex Porco & Cane composito nomine: **hat auch dorn auff de rucken wie der Thornhund: aber den oberen näher beym kopff: sind grösser/herter vnd schädlicher im stich.** Retulit mihi uir quidam literatus, accepisse se à nautis Balthici maris, piscem uocatum **Hundfisch**/(speciem potius eius: hoc enim nimis commune est nomen,) aculeum in tergo habere, quo lædat naufragos: & captus forte in nauim proiectus, asserem quernum etiam perforet.

Saluiani icon nonnihil ab hac differt: nam pinnam partis supinæ ultimam non uidetur habere: & caudam in extremo magis acutam.



VULPES Galeus, à Plinio Vulpes, ab alijs Vulpecula dicitur. Aristoteles sic appellatum innuit hunc piscem ab ingenij calliditate, qua Vulpem quadrupedem referat: Diphilus à gustu ingrato & graui, tanquam uulpinæ carnis: Rondeletius à caudæ longitudine. A Syracusijs Κύων πίων, id est Canis pinguis uocabatur, ut profert Athenæus ex Archestrato, his uersibus: Ἐν δὲ Ῥόδῳ γαλεὸν τὸν ἀλώπεκα, κἂν ἀποθνήσκειν Μέλλῃς, ἂν μή σοι πωλεῖν θέλῃ, ἅρπαζον αὐτόν: Ὃν καλέουσι Συρακόσιοι κύνα πίονα. cum tamen neque adipem, neque pinguedinem ullam Galei habeant, Rondeletius. An uero in illis Archestrati uerbis pro Κύνα πίονα, Κυνα πίονα, uel Ἀκιπήσιρα legemus? nam supra dixerat Athenæus Archestratum asserere Mustelum Rhodium esse Ἀκκιπήσιρα. Quoniam uero omnium sapidissimum hunc piscem esse tradit, Vulpes autem nostra ubique uilis ac plebeius piscis existimetur: Archestrati Vulpem (inquit Saluianus) aut apud Rhodum solùm eiusmodi esse: aut præter aliorum antiquorum morem, quod magis credimus, alium ab hoc nostro piscem, tenerum & pinguem, Vulpem ab eo uocari arbitrandum. Sic ille. Galei quidem Rhodij iconem aliam ex Rondeletio dabimus inter fluuiatiles.

Κύων πίων.

Errant qui hunc piscem, Aprum marinum esse putarunt, propter corij nimirum asperitatem: quæ tanta in hoc pisce est, ut limam referat.

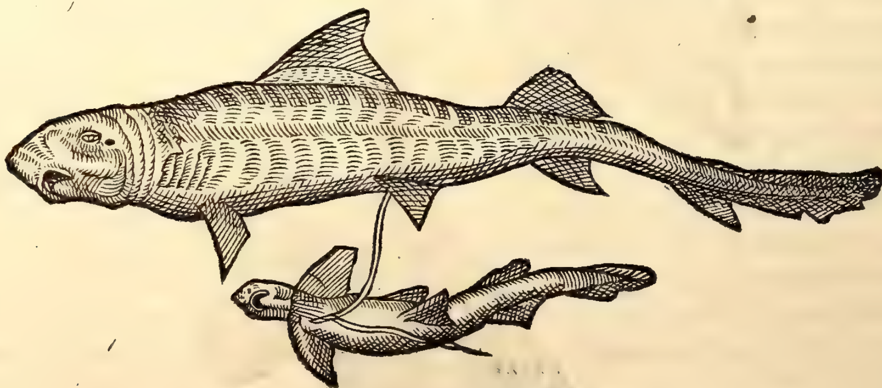
Aper mar.

Vulpes piscis est cetaceus, ex Galeorum genere, Aristotele teste: corpore rotundo spissóque, ore paruo, non multùm infra rostrum, dentibus acutis. Caudæ pinna, quæ sursum abit, toto corpore longior est, falcis formam referens, altera multò minor. Animal parit. Fœtus uentriculo recipit, &c. Rondeletius.

GALL. Nostri à caudæ longitudine, figuráque ensi simili, peis Spaso nominãt: alij à caudæ longitudine, Ramart, *(Galli Vulpem quadrupedem uocant Regnard,)* Rondeletius.

GERM. F. **Ein Meerfuchs/ein Fuchshund: ein Schwertschwantz/ ein Swwerthund.**

Solus hic inter Galeos umbilico matri adhæret, &c.



GALEVS

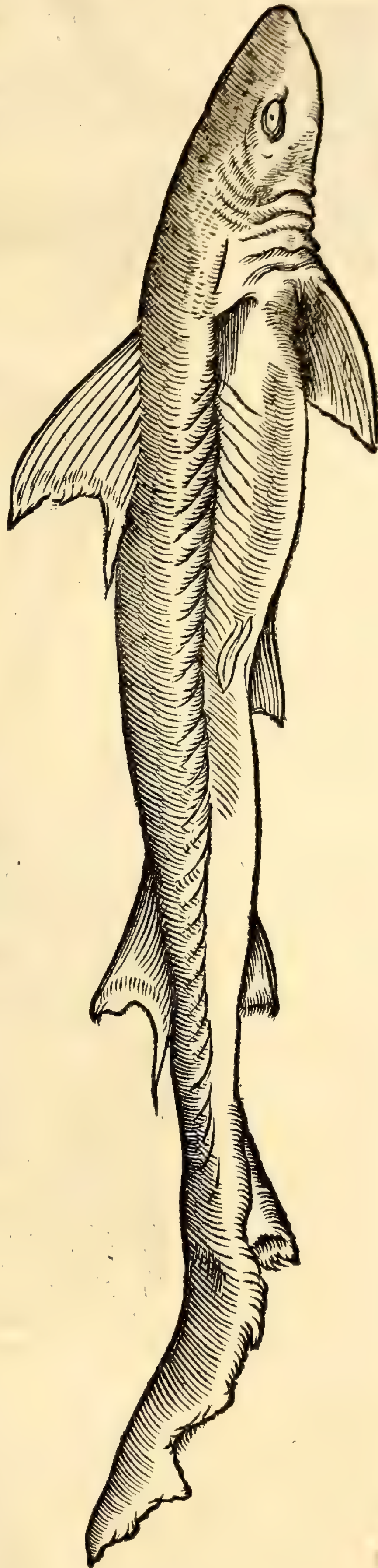
GALEVS læuis, γαλεὸς λεῖος, hic uidetur (inquit Rondeletius) ex ipsa generandi ratione, quam ei Aristoteles adtribuit, & nos pictura expressimus. Fœtum enim cũ umbilico matri adhærente pingendum curauimus, ut à Caniculis, Vulpibus, alijsq; Galeis discerneretur: cũ nullus ex Galeis alius sit, cuius fœtus secundis membranisq; inuoluatur, uteroq; matris per umbilicum alligetur. Interim non me latet alium esse Galeum, in quo cutis quàm in hoc sit læuior: quem tamen, cum eodem generationis modo non procreetur, Aeliani Glaucum esse asserimus. ¶ Bellonius Galeos læues nominat, quicunque aculeis dorsi carent: ex ijs uerò priuatim illum qui à cutis colore Massiliæ Palumbus uocatur, ab Aristotele lęuem dictum tradit. Læues quidem Galei non à cutis læuore dicuntur: omnes enim Galei aspera cute sunt, alij magis, alij minus: sed quoniam aculeis carent, ut opponantur acanthijs. ¶ Saluianus ob id læuem dici opinatur, quòd non aspera (ut reliqui ferè Galei) sed læui tectus sit cute. Latinorum (inquit) nemo eius meminit.

ITAL. A Romanis pesce Columbo dicitur, Rondeletius: qui alibi Orbem piscem Venetis Columbum uocari scribit: Massarius uerò Pastinacam Venetijs sic nominari. ¶ Romæ non secus quàm Asterias, peculiariter pesce Palombo uocatur. (nam Canes galeus atque spinax communi, & non peculiari nomine, pesci Palombi appellantur, Saluianus.

GALL. A nostris Emissole uocatur, Rõdeletius. Massiliensium uulgo à cutis colore Palumbus, Bellonius.

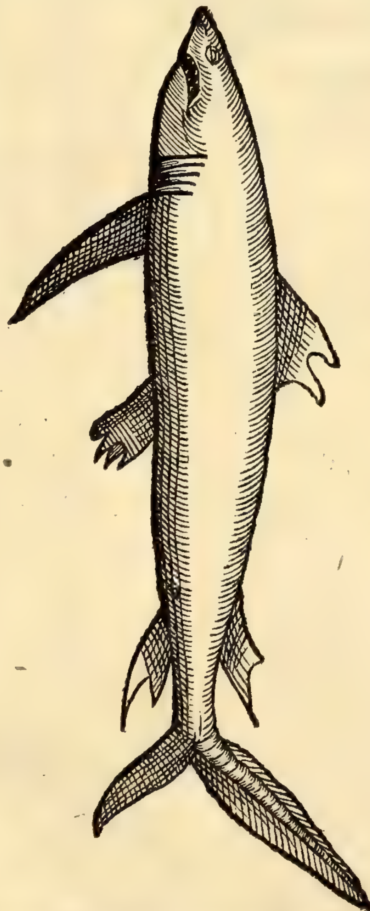
GERMANICE circunloquemur: **Ein glatte art der kleinen Hundfischen / hat wol auch ein rauche haut / wie die Hundfisch überal: aber keine dörn auff dem rucken.**

Icon hæc, non memini ubi olim mihi expressa, eiusdem Galei læuis, uel saltem ei coniungenda uidetur.

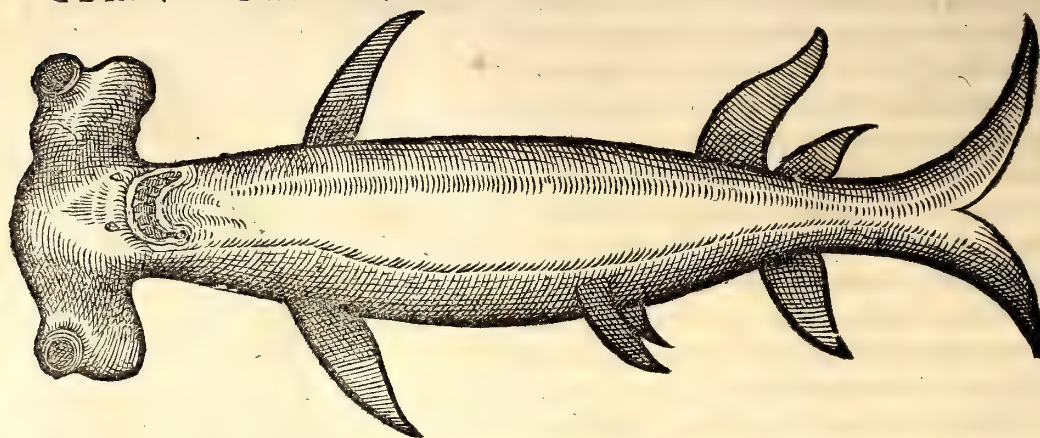


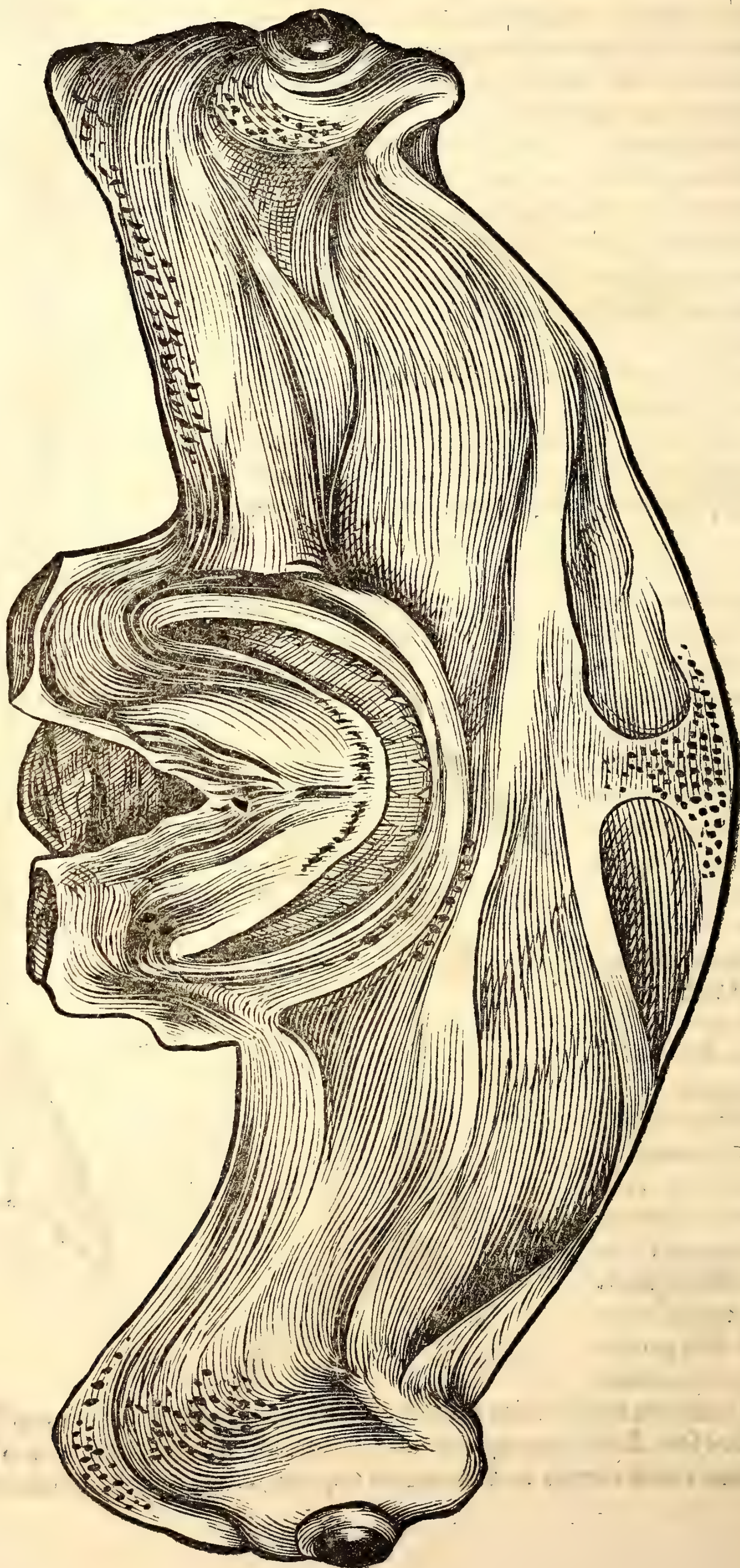
Glaucus Aeliani.

GALEVS glaucus Aeliani, quatuor aut quinque cubitorum magnitudinem attingit. Dorsum cœrulei est coloris exaturati, unde illi cognomen, uenter candidi, &c. Color quidem hic cœruleus in nullo alio Galeo spectatur: unde & Cagnot blau, id est, Canis glaucus siue cœruleus à nostris appellatur, Rondeletius. Hunc igitur Galeum, Aeliani glaucum arbitramur: qui catulos suos ore receptos abscondit. qui tamen ab Aeliano (& Io. Tzetze) simpliciter γλαῦκος dicitur, non γαλεὸς γλαυκὸς, ut Rondeletius nominat. Alius quidem fuerit Aristotelis, & aliorum Græcorum Glaucus: qui cum aculeos multos, præacutos, ualidósque in dorso gerat: ab illis prohibetur soboles ore parentum recipi. Plinius Caniculis nubeculam quandam attribuit, qualis est in planis piscibus: quæ ex omnibus Galeis in hoc solo, & in Cane galeo comperitur. hic quidem Cani galeo sæuitia audaciaq; non cedit. humanas enim carnes eodem modo appetit, cuius rei ipse oculatissimus sum testis, Rondeletius.



GALL. Cagnot blau, circa Monspelium, ut suprà dictum est.
GERM. F. Ein Blawhund/ein blawer Hundfisch.





Caput hoc Zygænæ depictum Cor. Sittardus ex Italia olim ad me dedit.

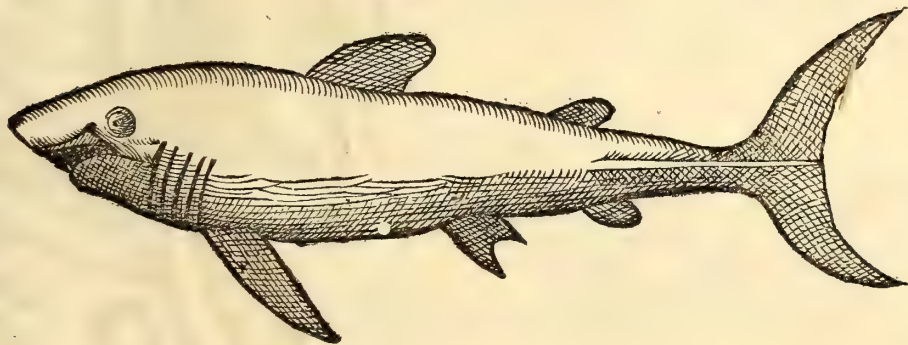
ZYGAENA piſcis è Galeorum cetaceorum genere, ſic dictus eſt à Græcis, (Ζύγαινα,) à ſimilitudine figuræ. quia ζυγὸν tranſuerſum librile ſignificat, ex quo lances dependent: uel ſimpliciter ἀπὸ ζυγᾶ, id eſt, à iugo: quod ut tranſuerſum boum ceruicibus imponitur, ita in Zygæna caput ex tranſuerſo ſitum eſt, Rondeletius. Latino antiquo nomine caret. Gaza Libellam tranſtulit: merito (inquit Rondeletius:) eſt enim libella fabrorum lignariorum, cæmentariorumq́; inſtrumentum: quo rerum in plano poſitarum æquilibrium ſiue libramentum, & neutram in partem propendens ſitus exigitur. id ligno tranſuerſo conſtat. in huius medio aliud erectum eſt, è cuius ſummo filum annexo plumbo demittitur. Hanc figuram piſcis iſte capite tranſuerſo, & reliquo corpore in huius medio ſito, aptè refert. Sic ille: cuius ſententiam potiùs quàm Saluiani (qui ad huius inſtrumenti ſimilitudinem hunc piſcem accedere negat: & Gazam, qui Libellam uerterit, reprehendit) equidem approbârim. ¶ Qui hunc piſcem Sphyrænam eſſe falſò putarunt, quòd capite malleum referat, Italico eiuſdem nomine (Martello) malleum ſignificante, (nam σφύρα etiam Græcis malleus eſt,) decepti uidentur: ijs uerò qui Lamiam arbitrati ſunt, dentium ſimilitudo impoſuit. *Libella.* *Sphyræna.* *Lamia.*

ITALICE Ciambetta dicitur: alicubi peſce Martello *(id eſt, Malleus, ut dictum eſt:)* alibi peſce Baleſtra: utrunque à ſimilitudine figuræ. Aduertendum tamen eſt, non hunc, ſed Aprum ſeu Caprum piſcem, Romæ peſce Baleſtra uocari, Saluianus.

HISPANICE. Peis Limo, Limada, Toiandalo.

GALLICE. Maſsilienſes peis Iouziou appellant, non à feritate *(ut Bellonius ſcribit)* ſed à tegumenti capitis ſimilitudine, quo olim Iudæi in Prouincia utebantur, Rondeletius. Maſsilienſes à dentium ſæuitie Cagnolam, & fortaſsis à deceptione Baratellam incerta nomenclatura dicunt: item Iudæum, Bellonius.

GERMAN. F. Ein Jud/ein Schlegel/ein Schlegelkopff/ein Schlegelhund.

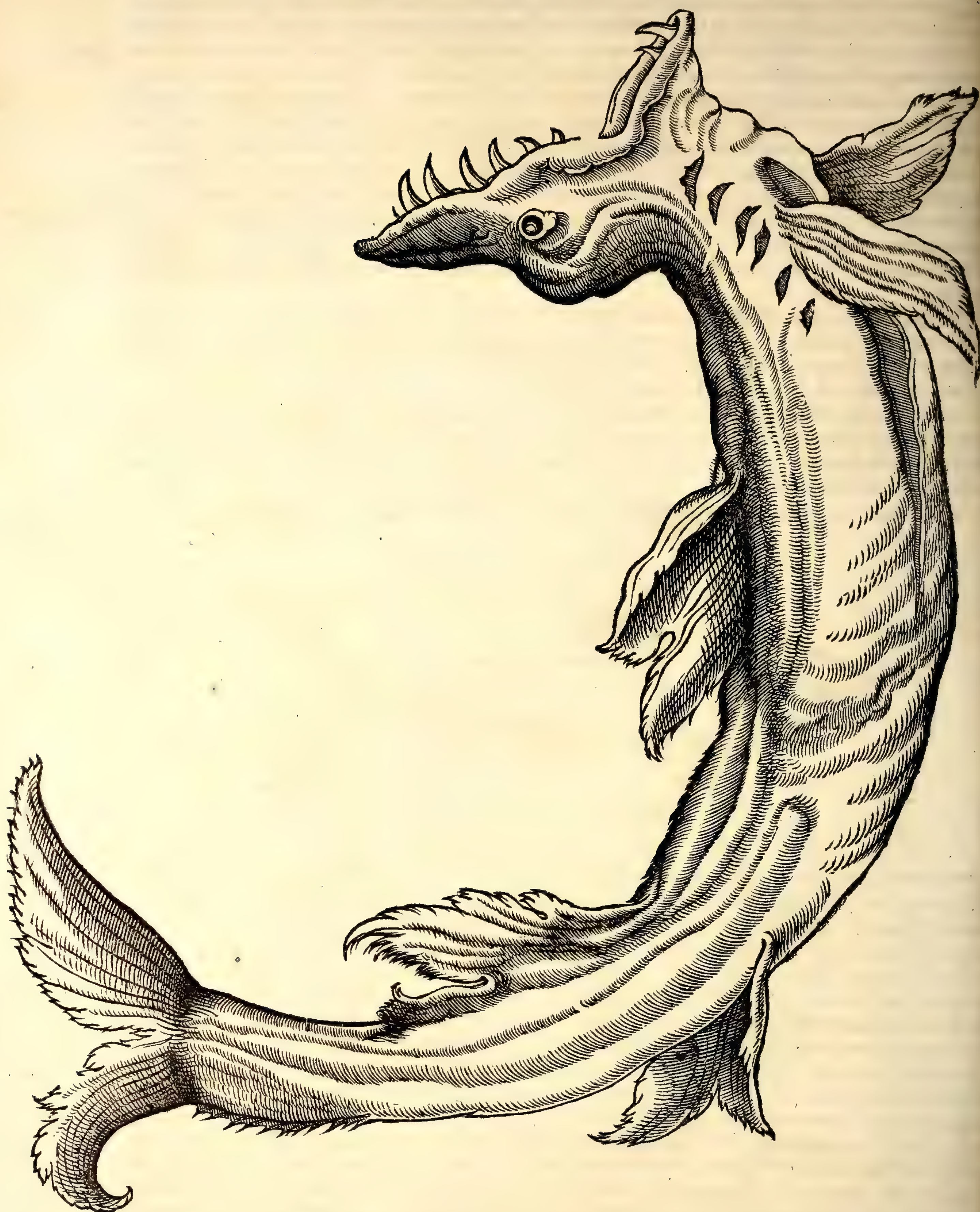


CANIS Carcharias. Κύων καρχαρίας. A Theophraſto ſimpliciter etiam καρχαρίας dicitur. Mare rubrum (inquit) belluis refertum eſt, plurimosq́; Carcharias habet, in tantum ut nare tutũ non ſit. Quem locum interpretatus Plinius: In mari rubro (inquit) fruticum magnitudo ternorum eſt cubitorum, Caniculis referta, uix ut proſpicere è naui tutum ſit, remos plerunq́; ipſis inuadentibus. ¶ Dictus eſt autem Carcharias, quòd præ cæteris piſcibus aſperos, acutos, ualidosq́; dentes habeat. Rondeletius & Gillius Carchariæ eandem faciunt Lamiam, Nicandri Colophonij Gloſſas ſecuti, qui Lamiam etiam Carchariam & Scyllam uocari ſcribit. Ego cum Oppiano potiùs diſtinxerim. hic enim poëta aliquoties Canes numerat inter Cete: de Lamijs uerò priuatim agit, &c. Fieri quidem poteſt, ut in nonnullis locis Carcharias alio nomine Lamia dictus ſit, propter ſimilitudinẽ: ab alijs uerò exactiùs ſuo diſcretus nomine. Bellonius in hoc potiſsimùm hos piſces diſtinguit, quòd Lamiæ os in anteriori capitis parte tribuit: Carchariæ uerò roſtrũ in mucronẽ exporrectum. Lamia quidẽ (Λάμια, Λάμνη: quod nomen Grãmatici παρὰ τὸν λαιμὸν [id eſt, à gula, quã prægrandẽ hic piſcis habet,] deducunt) à Plinio inter planos piſces numerat̃. Atqui Lamiã (inquit Rondeletius) cæterorũ Galeorum inſtar longũ eſſe ſpiſſumq́; piſcẽ, ac rotundum, ſenſus ipſe docet, dempta ſola dorſi latitudine, qua à cæteris Galeis differt: quæq́; Pliniũ impulit, ut cum planis cartilagineis numeraret, cũ proculdubio in longis cartilagineis & cetaceis cenſendus ſit. Plura de nomine Lamiæ in Italicis mox leges. ¶ Canis Carchariæ pars eſt etiam qui à Romanis Thyrſio (Θυρσίων) uocat̃, ſuauiſsimus ille & delicatiſsimus, ſiue tenerrimus, Athenæus lib. 7. Plinius Phocænam, Turſionẽ interpretat̃. Gladiũ quoq́; piſcẽ, Canẽ & Galeoten uocari teſtis eſt Strabo. ¶ Carchariam Ariſtoteles non cognouit. nam qui ſimpliciter Canis ab eo uocatur, Κύων γαλεὸς eſt, Saluianus. Vide etiam in Cane Galeo. In Sicilia hodie Raiam piſcatricem uulgò Lamiam uocari, Saluianus author eſt: item Squatinam à Luſitanis Lamio.

ITALICE. Lamiæ nomen uetus in Italia, Prouincia & Hiſpania ſeruatum eſt, Rondeletius. Genuæ & Neapoli uetus Lamiæ nomen notiſsimum eſt, Bellonius.

GALL. A noſtris (circa Monſpelium) Lamio uocatur, Baionæ Frax, Rondeletius.

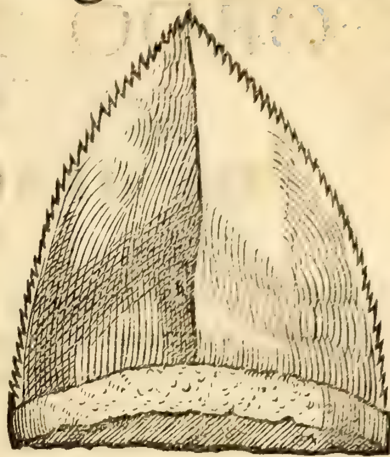
Hæc pictura Carchariæ Canis ad sceleton olim nobis facta est.



GERM. Carcharias & Lamia siue unus, siue duo sunt pisces, propter generis tamen naturęq; cognationem uno nomine à Germanis appellari potest, ein Fraß oder Fraßhund, à uoracitate. uel à magnitudine ein Vrhund/ein grosser Hundfisch/ein Walhund. Bellonius apud Norwegos Perkfisch uocari scribit, quasi montanum piscem.

ANGLI nimium communi ad Canes & Galeos nomine Doggefishe nuncupant.

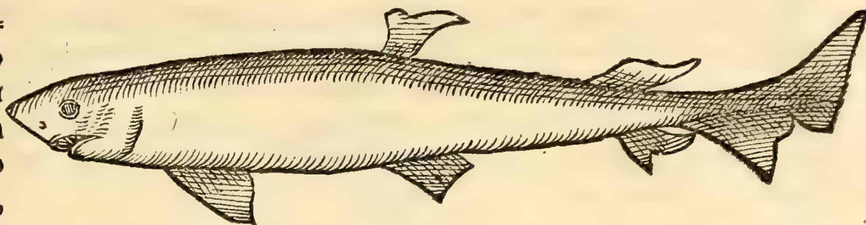
GLOSSO=



GLOSSOPETRA Plinij, ut uidetur, è lapidum genere: quam aliqui uulgò hodie Dentem Lamiæ nominant, alij Serpentis linguam.

GERMAN. Ein Stein/ welchen etliche nennend Schlangenzungen: andere aber ein Hundzan võ dem grossen Hundfisch Lamia genannt.

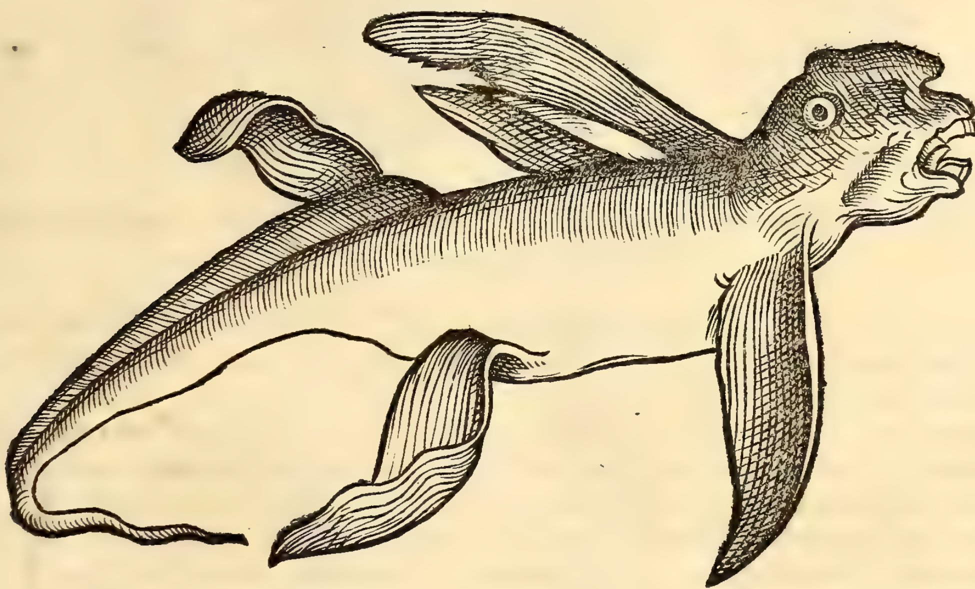
MALTHA Rondeletij, μάλθη. Latino nomine caret. Suidas cum Prestide seu Pristi confundere uidetur. Oppianus apertè distinguit. Maltha cetus est δυσανταγώνιστος, id est, inexpugnabilis, uel difficilis expugnatu. Oppianus ab infirma corporis sui mollitie denominari eam canit. Μάλθη δ', ἣ μαλακῆσιν ἐπώνυμος ἀδρανίῃσι Κῆτος. ¶ Pinnis, cauda, internis partibus à Cane non differt, nisi quòd alba oculorum nebula caret. Caro ei est laxa mollisq;, non sensu modò, sed & facultate. aluum enim mollit cietq; succi lentore: inde etiam nomen habet, Rondeletius.



ITAL. Romani Lamiolam uocant, à dentium similitudine. dentes enim latos & acutos Lamiæ modo habet, Rondeletius. qui alibi quoque Caniculam Plinij à Romanis Lamiolam uocari scribit.

GALL. Nostri Sorrat uocant, Rondeletius.

GERM. Canem carchariam siue Lamiam interpretamur ein Fraßhund: Maltham uerò, ein kleiner Fraßhund, id est, Lamiam minorem: uel, ein art des Fraßhunds, id est speciem Lamię: uel, ein Bluthund, à mollitie corporis.



SIMIA marina quædam, cuius iconem qualem à Ioan. Kentmanno accepi, hîc exhibeo. Is Simiæ marinæ nomine è Dania sibi allatam scribit. Pinnas tanquam uolans extendit, ut pictura præ se fert: & inter duas in summo dorso pinnas aculeum retrò tendit, ceu Galeus centrines. os simum habet, non ut Galei in longitudinem protensum rostrum. branchiarum foramina quina apparent, obliquo inter os & oculos descensu. Color ei uiridis toto corpore: sed in dorso magis fuscus, ad latera pallidus. dentes lati & continui. Reliqua satis apparent in icone: quæ cum ad sceleton facta sit, in uiuo animali non omnia similiter se habere suspicamur. Testudineũ inuolucrum si accederet, Aeliani hanc Simiam facerem: quam in Mari rubro cartilaginei generis describit.

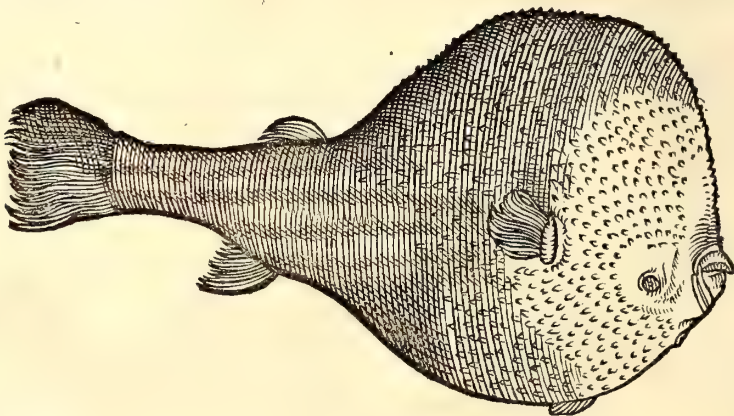
ORDO XI. DE PISCIBVS ORBICVLATIS.

DE ORBICVLATIS CARTILAGINEIS IN GENERE.



E CARTILAGINEIS omnibus in genere diximus suprà ab initio Ordinis IX. Veteres eorum genera duo tantùm agnouerunt, Planorum & Longorum. nos Orbiculatos addidimus. Orbem certè Britannicum, cartilagineum esse, ossibus & spinis carere, sapore Squatinæ, à Turnero didici: an uerò is etiam adipe, ut propriè dicti cartilaginei, careat, nondum mihi constat. Reliqui si qui fortè cartilaginei non sunt, propter similitudinem tamen formæ, eodem Ordine collocandi uidentur. Rondeletius nullum certum ordinem eis attribuit: sed libro XV. inter pisces peregrinos, hos quoque numerat. ¶ Orthragoriscus Rondeletij, & altera eius species à nobis exhibita, etsi commune aliquid cum prima specie Orbis habere uidentur, corporis rotunditate ferè, & dentibus latis planisq;, &c. ego tamen genere toto prorsus differre arbitror. & primam quoq; hanc Orbis Rondeletij speciem à sequentibus omnibus (nisi Echinatum fortè excipiamus, cuius os dentesq; similes apparent) genere diuersam esse conijcio.

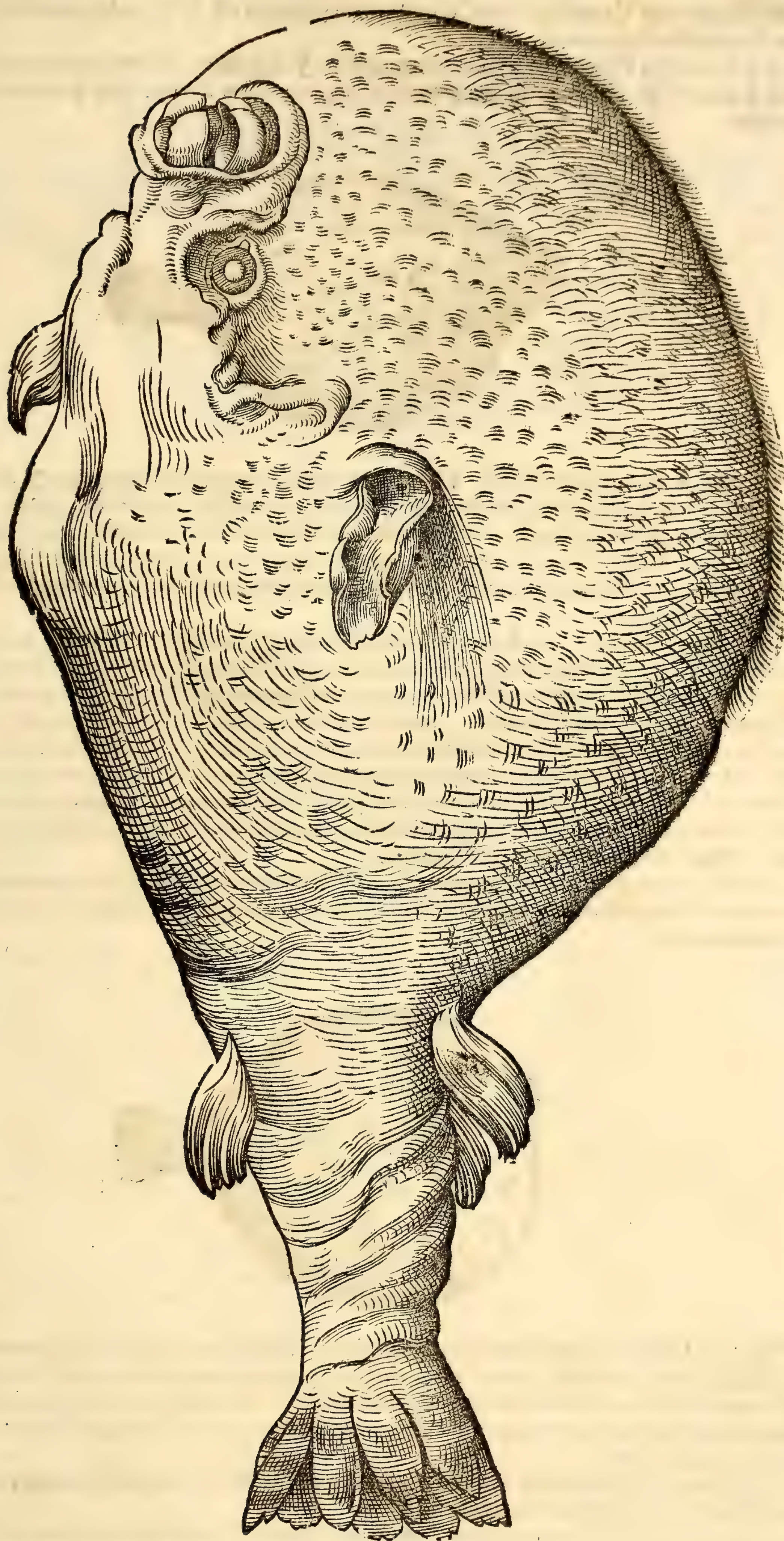
Orbis Aegyptius Rondeletij.



Eiusdem alia effigies rudior, ad sceleton inueteratum olim nobis effi cta: quam, cum hîc poni deberet, & spacium deesset, in sequentem paginam posuimus.

ORBES uel Orbiculatos pisces appello, (inquit Rondeletius,) quòd in orbem & rotundã figuram circumacti sint. Horum aliquot sunt genera, quorum primum ex Orientis, alia ex Septentrionis plaga delata uidi.

Orbis primus Aegyptijs ex Nilo familiaris est. Capitur circa Saiticam præfecturam. genera eius duo sunt, ambo rotunda, corio duro contecta, ut lagenam imitari uideantur. Capitur uerò non ob aliud, quàm ut eius pellem tomento impletam, exteris uendant. *Orchis.* Plinius Orchin, id est Testem, ob rotunditatem uocauit, alij uerò Orbem appellauerunt. Durissimum esse piscem constat, qui Orbis (*aliâs Orchis: sed Isidorus, qui plus quàm 900. ab hinc annis uixit: & alij, ut Aggregator, legerunt Orbis*) uocetur. Rotundus est & sine squamis, totusq; capite constat, Plinius. Hęc omnia nostro Orbi conueniunt. est enim durissima, & propter aculeos aspera cute, cui cuticula alia tenuis subiacet. E mari Nilum subire constat: aiuntq; uniones ex rore ore excepto concipere, & parere, quod falsum esse existimamus, Rondeletius. Aristobulus quidem apud Strabonem tradit nullum ex marinis piscibus in Nilum ascendere, præter Thrissam, Mugilem & Delphinum: eiusq; rei causam addit. Quamobrem diligentiùs inquirendum fuerit, an Orbis quoq;, ut Rondeletius tradit, anadromus sit, hoc est, è mari subeat. ex tribus quidem iam nominatis piscibus, nullus idem qui Orbis esse potest: nec uerisimile est tam raræ in Nilo formæ piscem, & Nili accolis satis familiarem uulgoq; notum, inter alios Nili pisces à ueteribus non esse cõmemoratum. quamobrem Physam Nili piscem Straboni & Athenæo nominatum, nõ alium quàm Orbem esse coniecerim. nomen *Physa.* enim Physæ ab inflatione factum apparet: & Orbis noster uesicæ instar inflatæ in globum tumere uidetur. Grammatici physan interpretantur follem, utrem, ampullam, uesicam, flatũ, aërem, pharetram, & Nili piscem: & Physcam crassius intestinum, quod inflari à coquis solet, ut farciatur. *Caluaria marina.* Idem fortè & Caluaria marina Ennij fuerit. neq; enim alium inuenio piscem, qui ad cranij formã magnitudine, rotunditate, & dentibus humanorum similibus, magis accedat. Lusitanicum quoque nomen Talpaire, inde corruptum uideri potest.



GRAECVM uulgus Flaſcopſarum, id eſt Lagenam piſcem nominat: propter rotunditatem corio duro contectam, Bellonius.

ITAL. Venetum uulgus perperã Columbum (peſce Colombo) nominauit, Bellonius. Maſ-

sarius Pastinacam Venetis piscem Columbum dici author est. & Rondeletius alibi Galeum læuem Romæ similiter uocari.

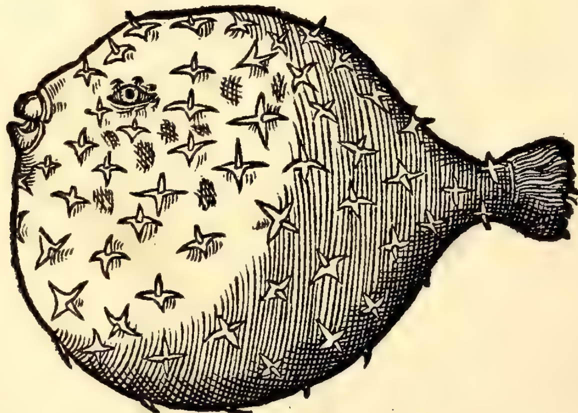
GERM. Ein Ründling, à rotunditate: uel ein Fläschling, à forma lagenæ. uel ein Egyptischer Lumpfisch. Angli enim Lumpe in Oceano uocant aliam Orbis speciem, de qua mox agemus.



ORBIS Scutatus Rondeletij. Hunc ita uocamus (inquit) ut à superiore & alijs orbiculatis distinguatur. cuius nominis imponendi causa fuit os illud scuti forma, quod ea in parte, in qua in terrenis animalibus pectus est, sterni uicem habet. Sunt qui Scutiferum appellant, *(recentiores fortè aliqui & indocti.)* Corpore est terete, mucoso, capite magis exerto quàm superior. A capite ad caudam usque ossa oui figura disposita sunt, inter quorum interualla aculei interiacent. Rarus est piscis & non edulis.

GERMA. Hollandi, apud quos piscem hunc uidi, Suetolt / alij Bufolt *(melius* Snotolf) nominant, à muco quem ore emittit, Rondeletius. Hollandi alijq́; inferiores Germani Schnottolf uocant, quasi Myxinum & Muconem. nam Schnot uel Snot illis idem est, quod nobis Schnuder, id est, mucus & pituita. In alijs maritimis Germaniæ tractibus, uel hunc, uel similem, Seehaß appellant: id est, Leporem marinum, nescio qua ratione, nisi fortè à forma oris. (sed lōgè alius est Lepus marinus ueterum.) ego potiùs Seehan, id est, Gallum marinum appellârim, quòd eius sceletos, ut scribit Rondeletius, suspensus, à qua parte uentus spirat, rostro ad eam conuerso, indicet: sicut Gallus auis tempestatis mutationem cantu denunciat. unde & Lyram Rondeletij, Germani similiter uocant ein Seehan.

ANGLI hunc piscem a Lumpe uocitant: & eodem nomine massam aliquam rotundam, informem, cuiusmodi ferè hic piscis est. nostris quidem Lump est ῥάκος, id est, cento, linteum attritum, uestis lacera.

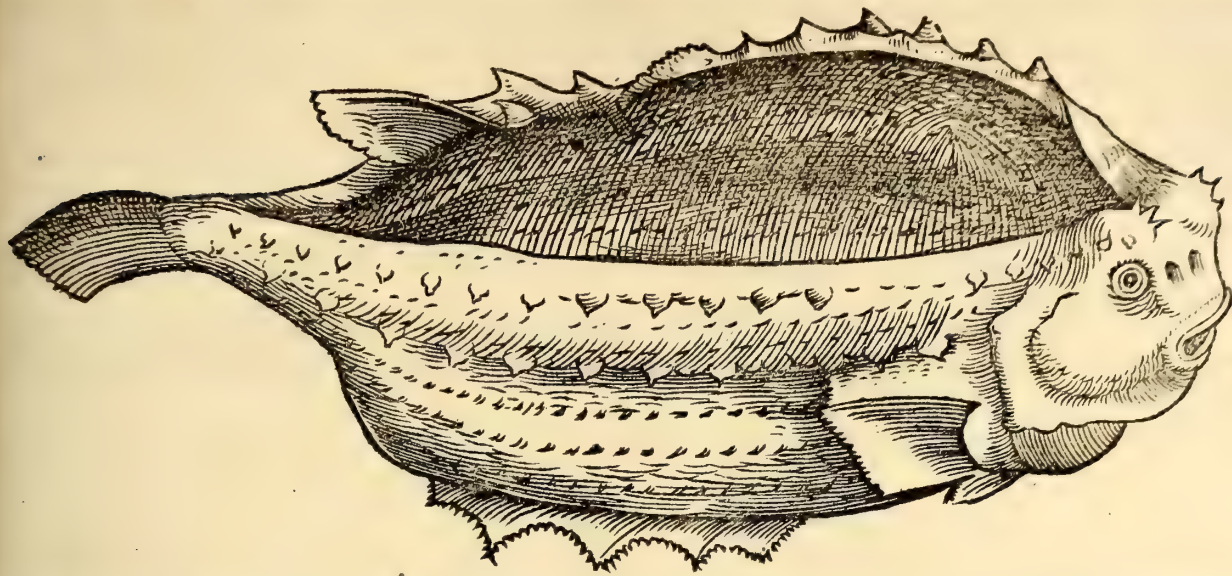


ORBIS Echinatus siue Muricatus Rondeletij. Hic etiam (inquit) in Septentrionali Oceano capitur, manifestis notis ab alijs dissidens, nempe aculeis plures cuspides habentibus, muricum (machinularum ferrearum quadam similitudine.) His quidem aculeis totus hic Orbis adeò

Hystrix. riget, ut manu tollere non possis, nisi cauda extrema apprehensa. Sunt qui Hystricem ab aculeis non ineptè appellent.

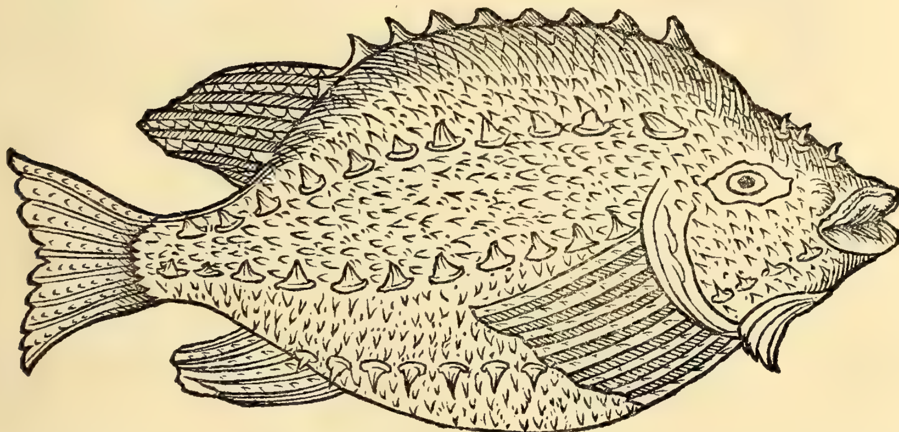
GERMAN. Ein andere art des Schnottholfen / oder Lumpfischs: mag ein Igelfläsch oder Stabel lumpe genennt werden.

ANGLI, ni fallor, hunc priuatim Lump appellant: & in cibo (solum opinor in hoc genere) commendant, ueluti pinguissimum lautissimumq́; cute detracta. Audio frequentem esse in Anglia: rubentem colore infantis recens nati, laudari: album non item, sanguine abundare.



ORBIS Oceani ſpecies alia,cuius picturam, ut ab amico quondam accepi, Germanico Leporis marini nomine, hic appoſui. Lepus quidem marinus Apuleij uideri poteſt;de quo leges mox in Orbe Britannico.

GERM. Ein andere art des Schnottfiſchs oder Seehaſen.



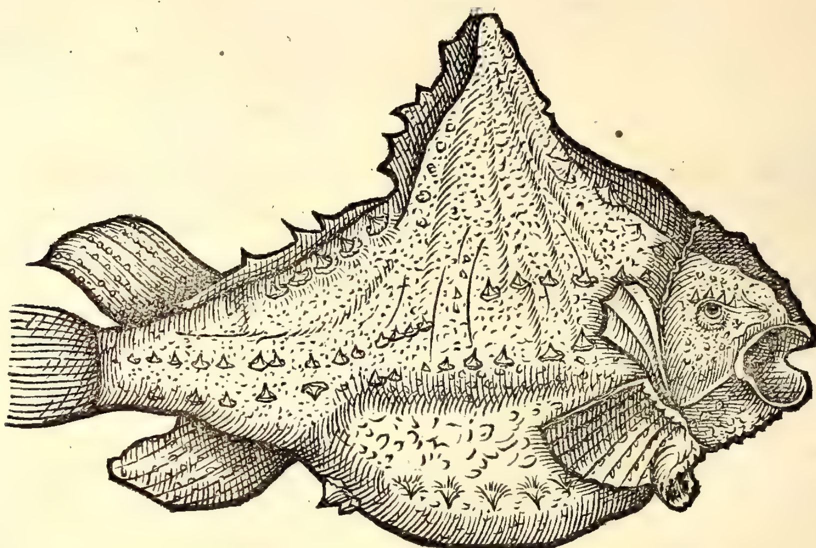
ORBIS Britannici ſiue Oceani ſpecies, neſcio an præcedentium alicui eadem, cuius picturam ut accepi quondam,appoſui:quam cum ad Guil. Turnerum Anglum miſiſſem, ut ipſius audirem ſententiam, his uerbis reſcripſit; Imago hæc Lumpi planè noſtratis eſt: uerùm duæ poſteriores pinnæ abundant.nam tales in piſce,quem ego recenter captum uidi, & poſtea comedi,nullæ comparebant.Deeſt etiam ſub mento,ut ita dicam,rotunda cauernula, cætera omnia bene conueniunt.Et alius quidam Anglus, indicauit hunc piſcem, Lump nomine, reperiri iuxta Cornubiæ(poſtremum Angliæ)promontorium. prominentias autem illas, quæ oſſeæ fortè alicui uideri poſſent ex pictura,calloſas eſſe, quibus adhæreat ſcopulis, quod piſcatores teſtantur. dorſum rubicundum,uentrem album haberi:piſcem ipſum in magnis delicijs reputari. ¶ Et rurſus in epiſtola ad me Turnerus:Lumpus noſter(inquit) non poteſt eſſe Orbis (Aegyptius) Bellonij. eſt enim edulis,cartilagineus. nam oſſa aut ſpinas intus non habet, ſed eorum loco cartilagines. eiuſdem eſt ſaporis,cuius Squatina. Duas tantùm habet pinnas,& eas infra branchias. In ſingulis lateribus ternas habet aculeorũ aut recuruarũ ſpinarũ ordines,à capite ad caudam uſq; porrectos. In ſummo tergo unicam talem habet ſpinarũ ſeriem. Spinæ iam dictæ rubi ſpinas mirè referunt, *(inde Batum rotundum appellare licebit,)* niſi quòd nõ ita recuruæ ſunt. Vmbilicus ei prominet in uentre portentoſæ magnitudinis. Sub mento rotundum quiddã circuli inſtar apparet:quo ſe ſolo aut lapidibus affigere interdum uidetur.Caput habet Ranæ ſimile: & oculos admodum paruos. Tota cutis ſumma, tactu aſpera eſt. *Batus rotundus.*

Lepus marinus Apuleij in Apologetico (quanquam dubitat an ſic ſit uocandus) cum cætera ſit exoſsis inquit, duodecim tamen numero oſſa ad ſimilitudinem talorum ſuillorum in uentre connexa & catenata gerit. Vnde apparet eum non eſſe Leporem marinum ueterum Græcorum. is enim in genere Mollium eſt,quæ omnia oſsibus carent. Conijcio autem hunc eſſe piſcem, qui à Germanis quoq; ad Oceanum Seehaß uocatur,id eſt,Lepus mar. neſcio qua ratione,niſi forma oris.qualis unus potiſsimum eſt,proximè ante hunc exhibitus: cui os fermè Ranæ eſt,non prominens ut cæteris,nec denticulatum. item Orbis Britannicus à nobis dictus. In his enim propter orbiculatam figuram ſpina dorſi per uentrem nimirum tranſire uidetur, cuius uertebræ ceu Orbiculi quidã (ſiue oſſei, ſiue cartilaginei potiùs) inuicem catenæ inſtar nectuntur. Rondeletius qui- *Lepus marinus Apuleij.*

dem de Orbe ſcutato, ut ipſe cognominat, ſic ſcribit: A capite ad caudam uſque oſſa oui figura diſpoſita ſunt, inter quorum interualla aculei interiacent. Ea quidem numero duodecim eſſe conijcio: quoniam etiam foris per medium corpus prominentię ceu oſſeæ, ueriùs calloſæ in duobus ijs quos dixi Orbibus, totidem uiſuntur. Sed hæc doctiſsimus Turnerus: aut alius quiſpiam harum rerum ſtudioſus in Angliæ Germaniæ'ue ora, diligentiùs perpendet. Sus quidem talo caret probiore, cum inter ſolipedes & biſulcos ambigat, authore Ariſtotele. quare fœdos Suum talos eſſe etiam Plinius ex philoſophi uerbis repetijt.

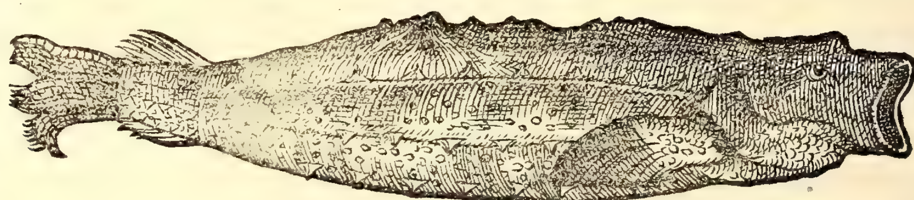
GERM. Ein art des Lumpfiſchs oder Schnottholfs/ möchte wol über ein komme mit einem auß den vorgeſetzten.

ANGLICE A Lump, à ſpecie rudis & informis fruſtuli. Non deſunt qui nominent a Seeoul *(id eſt, Noctuam marinam.)* SCOTI uocant a Paddel, *(nimirum quòd capite Ranam referat,)* Turnerus.

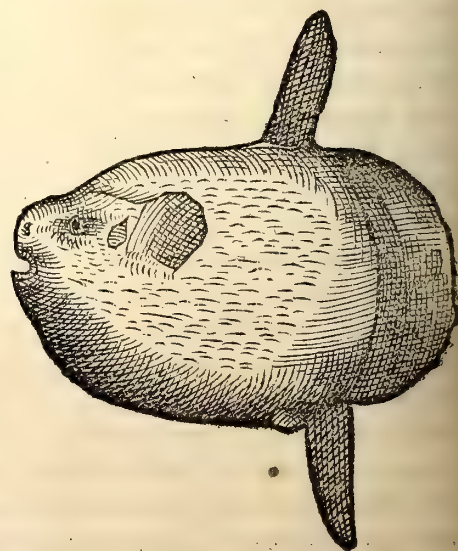


ORBIS Gibboſi, ſiue natura, ſiue arte aut ui: qualis ab amico uiro erudito ad me miſſa icon eſt, talem poſui. Græcè νωτιδανὸν dixeris à dorſo eminente, ſicut & νωτιδανὸς uel ἐπινωτιδεὺς Galeus quidam nominatur apud ueteres. Reperitur in Balthico Oceano, corio craſſo & tenaci, &c. Spinæ ſunt ceu rubi, ſed mucrone recto. Dorſum in aciem acuminatum in carinæ modum.

GERMAN. F. Ein Hogerlump/ein art des Schnottholfs mit einem hohen rucken.



ORBIS oblongus. ſic enim appellare libet, quòd cæteris, rotunditate tantùm excepta, ſimilis uideatur, eodemq; nomine à Germanis Snotolfi nomine appelletur. Hunc amicus quidam ad ſceleton depictum miſit: fieriq; poteſt ut quædam ui aut arte in eo à naturali habitu deprauata ſint. Mucoſus eſt admodum, (ut monuit, qui miſit:) nec oſſeum, nec carneum quicquam habet, mucoſo tantùm lentore expletur. Captu difficillimus. nam ubi hamum uel retia ſenſerit, ſuum illum mucum euomendo, lubrica reddit omnia, contractoq; in orbem exuuio proſilit.



ORTHRAGORISCVS, uel Luna piſcis, Rondeletij. ὀρθραγορίσκος. Piſcis hic Luna uocatur à noſtris (inquit Rondeletius,) quia extrema corporis parte, quæ pinnis ſubeſt, Lunę creſcentis figuram aptiſsimè refert: uel quia demptis pinnis toto corpore rotundo eſt, Lunæ plenę inſtar: uel quòd noctu ſplendeat: Sed longè alius piſcis eſt Aeliani Luna, hodie ignotus, niſi fortè Seſerinus ſit. Sed neque Rota Plinij eſt, ut Gillius putauit, quanuis Maſsiliæ Mole uocetur à rotunditate. At Plinij Orthragoriſcus uidetur, de quo ille ſic: Appion maximum piſcium *(non quidem cetorum)* eſſe tradit Porcum, quem Lacedæmonij Orthragori-

Rota. Orthragoriſcus.

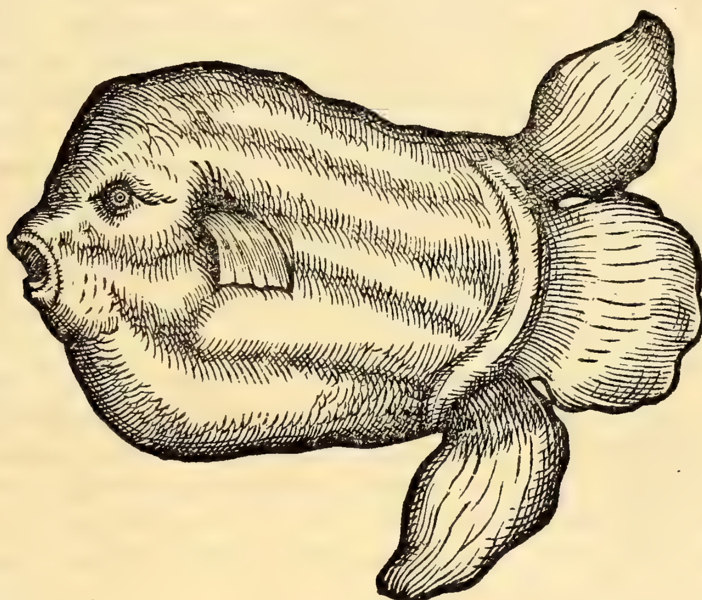
thragoriſcum uocant.grunnire eum cum capiatur. Noſter certè hic piſcis(piſcis inquam,non cetus)admirandam in molem excreſcit,utpote qui quatuor uel quinqꝫ uel ſex cubitorum molem æquet.& dum capitur,Porci modo grunnit, cuius rei ego auritus ſum teſtis. eius ſoni cauſa rima eſt branchiarũ ſtricta.neqꝫ ſolùm Porco grunnitu,ſed etiam aſpectu,cauda Porci pedibusqꝫ demptis,ſimilis eſt,Rondeletius. ¶ Orthragoriſcus pro porcello, Lacedæmoniorum gloſſa ſeu dialectus uidetur,ſiue de quadrupede,ſiue de piſce dicatur. ¶ Caro eius cocta glutinum ex tergoribus boum confectum refert,uel Sepiarum ſalſarum & coctarum carnem. præter carnem, adipis multum habet Porci modo.In noſtro mari aliquando capitur, ſed rariſsimè. ¶ Huius piſcis(inquit Saluianus) à ueteribus Græcis atque Latinis ſcriptoribus mentionem nullam factam credimus:quare cum uulgo Molam uocamus,à figura ferè rotunda. Ea quidem quæ ueteres Rotæ piſci tribuunt,huic non conueniunt.Piſcis eſt cartilagineus,uiuiparus,ouis intra ſe conceptis. *Mola.*

ITAL. Bota uel Bottaccio uocatur.hoc uocabulum eis dolium ſignificat, ſiue labrum aut lacum.Talis quidem forma etiam Orcæ inter Cete nominis cauſa fuit:ut hic ſit Orca piſcis;ſicut ueterum Orca,Orca cetus. ¶ Saluianus Italicè etiam,ut Maſsiliæ,Mola uocari ſcribit.

HISPAN. Bout. Vide mox in Gallicis.

GALL. Circa Monſpelium Lunam uocant,ut dictum eſt.Maſsilienſes Mole *(Rotam quoqꝫ puto Molam uocari alicubi:ſed hæc non eſt Rota)* uocant à rotunditate,quòd molæ molendinariæ ſimilis ſit. Hiſpani Bout appellant.Nonnulli ex noſtris,qui Prouinciam Hiſpaniamqꝫ frequentarunt, utraque coniuncta appellatione Molebout nominant,Rondeletius.

GERMANI Mon uocare poterunt,quod uocabulum eis Lunam ſignificat. uel Monfiſch: quoniam & Galli circa Monſpelium ſic appellant.uel Sauwfiſch,id eſt,Porcum piſcem,ut differat à Delphino,qui ſimpliciter Porcus marinus dicitur à Germanis, ein Meerſchweyn. piſcis enim non eſt,ſed cetus.



ORTHRAGORISCI alia ſpecies: quam Venetijs depictam uir quidam nobilis Gallus ad me miſit,unà cum deſcriptione:Piſcis Cal. Martij, anno Salutis 1552.non longè à Venetiarum ciuitate captus eſt:qui primo aſpectu maſſa carnea potiùs exiſtimabatur quàm piſcis.forma in orbem uergebat.corio ſine ſquamis & pilis tegebatur.Os in arctum colligebatur, ut pro beluæ magnitudine miraculo fuerit.Oculi patentes,prominentes,& ampliores quàm bobus.Branchiæ dectæ,carnoſæ,læuesqꝫ. Pinnæ in lateribus dodrantales. Tuberculum habebat in fronte duriſsimum.Maxillæ utrinqꝫ dentium uice continui oſsis ſoliditate armabantur, &c.

GERMAN. Ein andere art des Monfiſchs/zů Venedig gefangen.

ORDO XII. DE CETIS PROPRIE DICTIS.

DE CETIS IN GENERE.



Cete propriè. CETE (Κήτη) ex aquatilibus propriè dicuntur, quæ perfectum animal ex semine, non ex ouo, gignunt, ut Delphini, Balænæ, Phocæ. Et hæc pleraque omnia prægrandi sunt corpore: quod sanguine alitur, ossibusq; fulcitur, similiter ut terrestrium respirantium. & cum multo calore natiuo abundent, cordis refrigerandi gratia pulmones etiam hæc omnia habent. Minimum in hoc genere Phoca uidetur: inde Phocæna, Delphinus. maxima uerò, Balæna, Physeter, Pristis. *Impropriè.* Impropriè uerò aliquando Cete dicuntur, alia etiam aquatilia animalia grandiora: ut ex piscibus cùm alij maiores, ut τεμαχῖται cognominati, quòd in tomos segmentáue scissi uendantur: *Thynnus.* tum præcipuè Thynnus: qui aliquando etiam simpliciter Cetus dicitur, præsertim ubi ad summum incrementum peruenerit. hinc Thynnopolæ, à Latinis Cetarij dicuntur. *Cartilaginea maiora.* Ex Cartilagineis longis Canem siue Lamiam magnitudine præcipua esse puto. inter planos uerò eiusdem generis Bouem: quanquam & alius Bos esse uidetur generis Cetorum propriè dicti. *Testudines.* Testudines etiam aliqui Cetis adnumerãt, impropriè, ut ego iudico. quadrupedes enim ouiparæ sunt. Verùm hæc omnia ferè Cetacea cetariáue, seu pisces cetacei, potiùs quàm cete uocari debebant: Κητώδη ζῶα, ἢ ἰχθῦς κητώδεις μᾶλλον ἢ Κήτη. Pisces propriè dicti omnes, branchias habent, & ouipari sunt.

Cete cuius inflexionis & generis. Cete plurali numero, genere neutro, Latini ueteres ferè dicunt, Græcos imitati: nec alium ferè casum Græcæ declinationis apud Latinos reperias. Celsus quidem Cêtos in singulari numero, genere neutro dixit: & similiter Plinius, accusandi casu singulari. Cetarij dicuntur à cete, qui maiores sunt pisces, Massarius. Græca declinatio τὸ κῆτος, κήτη: ut βέλος, βέλη. nam Latinè sic declinari non potest, Seruius. *Cetus, hic.* Plautus & Festus Cetum in accusandi casu singulari, genere masculino dixerunt, declinatione secunda Latinorum more, in qua casus formari omnes possunt. *Pistrix.* ¶ Quoties Aratus κῆτος habet, à Cicerone semper uertitur Pistrix, Perionius. Vide infra in Serra. ¶ Omnibus maximis beluis dux est exiguus, oblongo corpore, cauda tenui. Κήτεσι δ' ἐκπάγλως κεχαρισμένος ὅσιν ἑταῖρος, Oppianus libro 5. ubi Κήτους generis nomen pro specie posuit, Balæna forte. nam & Festus: Balænam (inquit) beluam marinam, ipsam dicunt esse Pistricem, ipsam esse Cetum. Et uulgò quidam Cetum pro Balæna accipiunt, excellentia quâdam, quòd hæc in cetaceo genere fera maxima sit.

Beluæ mar. Cete Latini Beluas marinas etiam uocarunt, ab immanitate, opinor, & magna cum terrestribus beluis similitudine. nam eodem modo concipiuntur & gignuntur: & pulmones habent, renes, uesicam, testes, mentulam. fœminæ uuluam, testes, mammas. Carnis quoque substantia non multùm à terrenis discrepant. Externis uerò partibus mutilatæ sunt, naribus carent: item pedibus (*præter Phocas, Hippopotamos, & alia forte*) auriculis, mammæ papillis, Rondeletius. Beluam (*alij l. duplici scribunt belluam*) pro Ceto Plinius dixit, Festus beluam marinam, Horatius belluam Ponti, Ouidius feram. *Θῆρες.* Græci etiam θῆρας aut θηρία uocant Cete, præsertim homini noxia. Θῆρας πόντου quidam. Monstra Vergilius dixit, pro cetis raræ & inusitatæ formæ.

Hebræis Thannin, Thannim, & Leuiathan nominantur. ¶ Cete, ut diximus, omnia respirant: aquam uerò non refrigerationis gratia, ut pisces, sed obiter dum cibum capiunt, ore coguntur accipere: *Fistula.* camq; mox respuunt per fistulam (αὐλόν, φυσητῆρα,) quæ eis ante cerebrum sita est. Edita etiam per summa æquoris fistula dormiunt & spirant. Hanc Cete maiora omnia habent usque ad Delphinum: Phocæ uerò pro fistula foramina duo sunt ante oculos narium loco: & similiter Testudinibus, quæ tamen Cete propriè non sunt.

Dentes. Dentibus ita differunt. Truculentos habet Orca: Delphin multos quidem, sed paruos & minùs noxios: Phoca Luporum terrestrium dentibus similes. Testudines dentibus carent: sed pro his maxillarum pyxidatas commissuras habent.

Victus. Victu etiam differunt. nam Balænæ aqua & spuma maris uescuntur: Orca & Phoca piscibus.

Cætera, ut diximus, animal uiuum concipiunt pariuntq;. Testudines uerò ob integumenti duritiem, & compressius latiusq; corpus, uiuum animal in utero gestare non possunt, ut Rondeletius scribit.

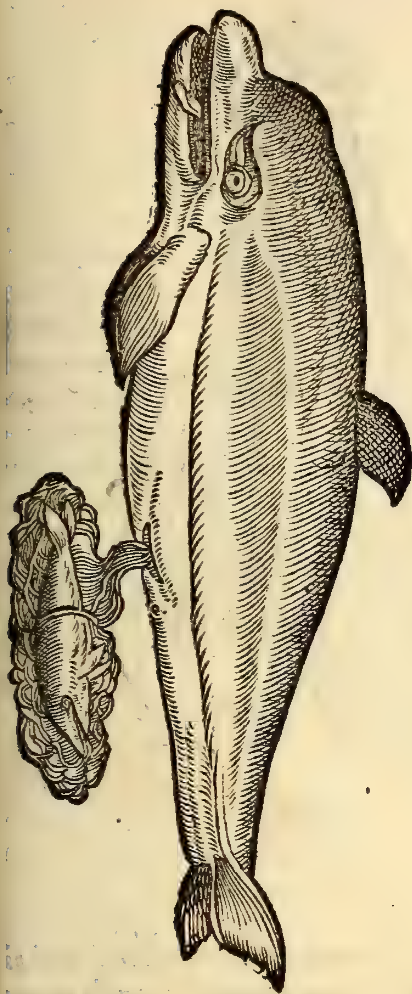
GERMANI Cêtos omne Wallfisch appellant: quod nomen à Balæna factum uidetur, & ad illam propriè pertinere.

ANGLI similiter Whale/Whalefishe.

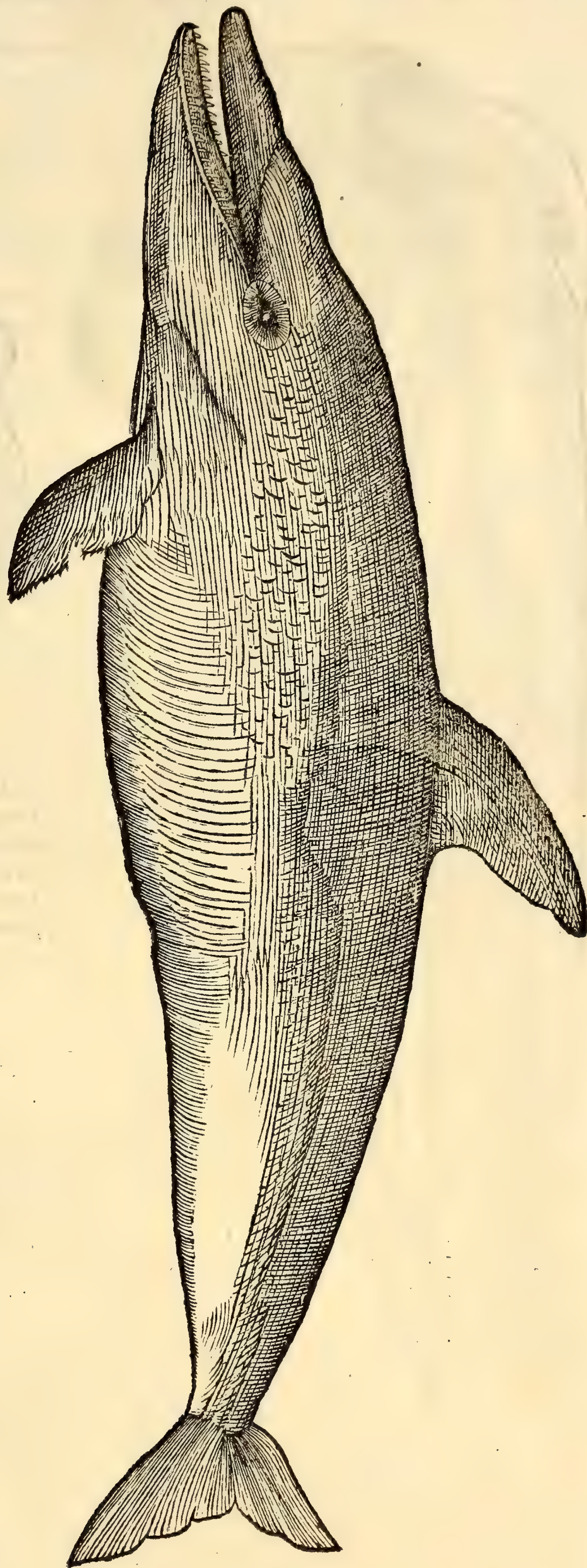
ILLYRII Sum, ut quidam aiunt: ego Silurum propriè Sum ab eis appellari puto.

Delphinus

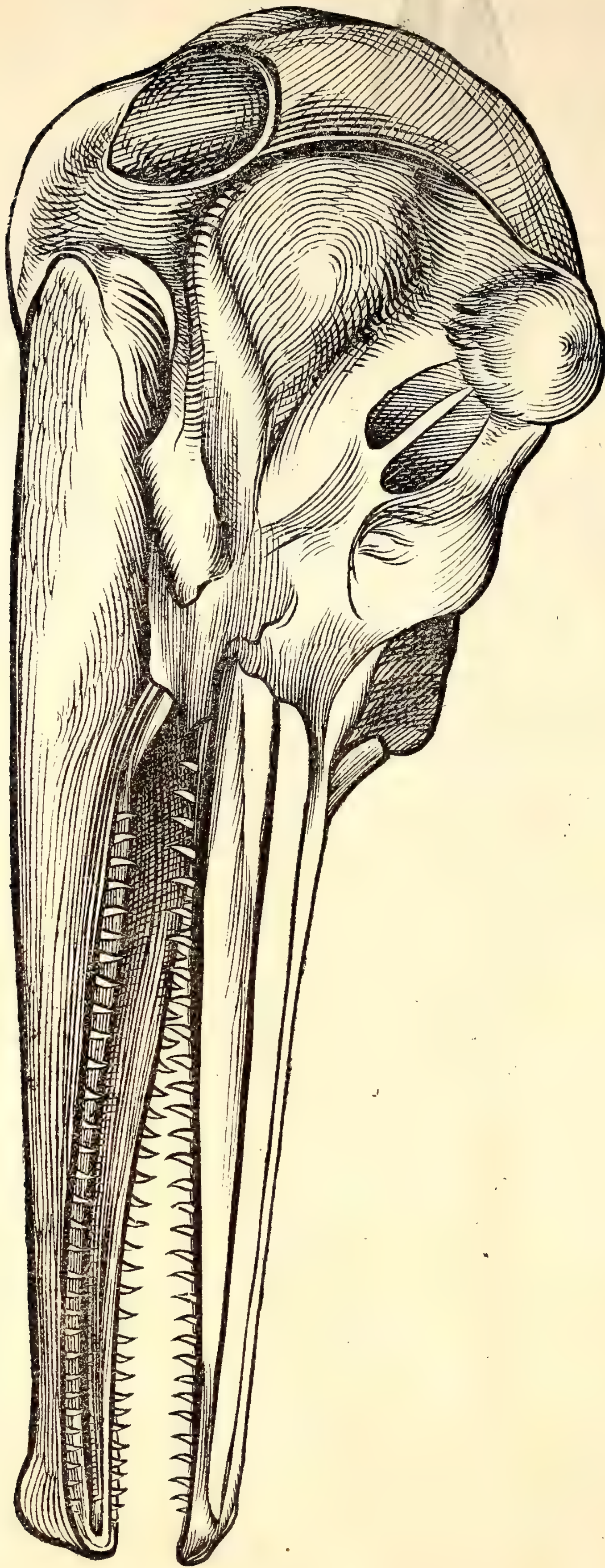
Delphinus fœmina cum fœtu masculo, ut Rondeletius exhibuit.



Alia Delphini pictura, quam à Corn. Sittardo habui.



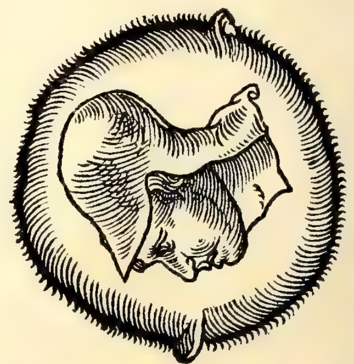
Delphini Caluaria è libro Bellonij



Ex eodem, Delphini matricis cum fœtu efformatio: quæ Phocænæ etiam conuenit.



Ex eodem, Antiquiſsimi numiſmatis ærei pictura: quod Delphinos duos dorſo repando curuos oſtendit, non quòd eiuſmodi uerè ſint: ſed ita pictores alijq; ad impetum opinor eorum, ſagittæ inſtar è neruo ſeſe iaculantium, exprimendum, fingere ſolent.





DELPHINVS uel Delphin. Δελφίν, Δελφίς. Cognominatur ἱερὸς ἰχθύς, & παιδεραστής, & φιλάνθρωπος, ab amore quo pueros & homines prosequitur: & Simo, quòd hoc nomine delectetur. Nonnulli Delphinos, Berellos uocant: eò quòd (ut Alberti uerbis utar) ante naues aquã euomant. Delphinus tanquã genus Phocænam sub se comprehendit, teste Aristotele: qui scribit Phocænam Delphino similem esse, sed minorem: & à compluribus Delphini genus esse existimari. Et Aelianus de Taprobanæ insulæ piscibus loquens, Balænas Thynnis insidiari scribit: atque horum duo genera illic nasci: alterum ferum, dentibus serratis, & inexorabili immanitate piscatoribus infestum: alterum natura mansuetum circum homines natare, & more canum blandiri, & se contrectari sustinere, atque obiectum cibum sumere. *Simo.* *Berellus.* *Phocæna.*

GRAECIS hodieque nomen retinet.

Apud plerasque Europæ gentes etsi Delphini nomen passim audiatur, & à pictoribus alijsque figura eius effingatur, in Oceano tamẽ eo nomine piscem nullũ norunt piscatores. alijs enim nominibus barbaris, singulæ suis, Delphinum nuncupant. In hoc pleræque gentes cõueniunt, quòd Porcum mar. Suis uocabulis appellãt: & sanè Græca etiam Delphini nomenclatio, ad Delphacem, id est, Porcum in eâdem lingua sic dictum, accedit. pinguissimum enim animal est: & Porco terrestri pinguedine lardoque non cedit: cui & interiora similia habet, costas, iecur, intestina, & reliqua pleraque. Porci quidem marini, pisces diuersi, à ueteribus dicti, longè alij sunt.

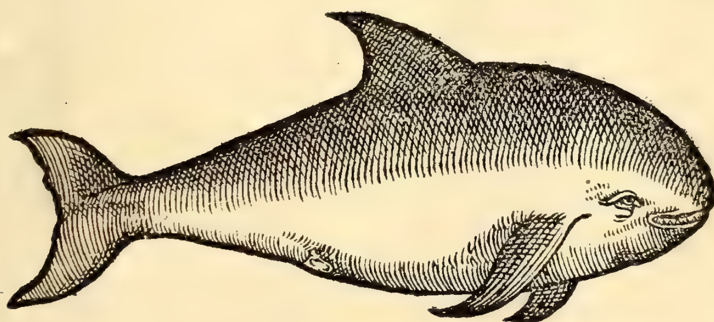
ITAL. Delfino.

GALL. Vulgus nostrum marinum anserem appellat, Oye de mer: quoniam rostro tereti, tenui, & oblongo Anseris in modum conspicitur Bellonius. Ab accolis maris mediterr. Delphin uel Dauphin uocatur, à quibusdã Oceani accolis Marsouin uel Mersouin *(uocabulo Germanico)* quasi maris suem dicas: à Gallis Becdoye, quòd prominentiore sit rostro, Rondel. ¶ Britanni & Armorici in Gallia Morhouch uel Morho appellãt, uocabulo similiter Porcum marinũ significante.

GERM. Meerschweyn à Germanis dicuntur circa Suerinum & alibi, cõmuni nomine Phocæna & Delphin. Sunt enim inter se similes: nisi quòd rostro porrectiore & anserini instar prominẽte Delphinus est: & ut plurimùm gracilior, magis carnosus, minùs pinguis, maior alioqui. Phocæna, minor: sed dorso latiore, rostro obtuso. Orcæ etiam, quam Oudre Galli uocẽt, Bellonius cõmune nomen Gallicum Marsouin (à Germanis acceptum) facit: quum ea Delphino nõ parũ maior sit. Nos distinctionis causa nomina imponemus, ut Delphinus dicatur ein Ganßschweyn, composito ab Ansere & Porco nomine: uel, ein Meerganß, quod est Anser marinus: nã & Galli quidam sic uocant. Phocæna simpliciter ein Meerschweyn, uel ein klein Meerschweyn, id est Porcus marinus minor. Orca uerò, maior: ein groß Meerschweyn. ¶ In Frisia orientali Phocænam uocant ein Brunfisch: quod nomen eadem ratione, qua Meerschweyn, Delphino etiam & Orcę accommodari poterit.

ANGLI Phocænam præcipuè, sed etiam Delphinũ, ut puto, Porpose (in Northumbria Porpeß) appellant, Gallico nomine (ut apparet) ex Porco & pisce composito, quanquam Gallis ipsis non usitato.

POLONI Morska swinia.



PHOCAENA (φώκαινα) Delphino similis est, nascens in Ponto, sed interest, quòd Phocæna minor est, dorso ampliore, colore cœruleo. plures genus Delphini esse aiunt, Aristoteles. Gaza pro Phocæna interpretatur Tursionem siue Tyrsionem, motus nimirum Plinij uerbis, qui Delphinis similem facit Tursionem, ut Aristoteles Phocænam. Delphinorum similitudinem habent qui uocantur Tursiones. distant & tristitia quidem aspectus: abest enim illa lasciuia: maximè tamen rostris, *(ego hîc distinguo: quod Iouius & Rondeletius non faciunt)* Canicularum maleficentiæ assimilati, Plinius. Idem Aristotelis uerba, ἔξω γὰρ φαλαίνης καὶ δελφῖνος οὐδὲν θηρίον ἐν τῷ Πόντῳ· καὶ ὁ δελφὶς μικρός: sic transtulit: In Pontum nulla intrat bestia, præter uitulos & paruos Delphinos. quo in loco pro φαλαίνης, φώκης eum legisse apparet. Ephesius φωκαίνης legit. ¶ De uocabulis Tursio, Torsio, Thurio, Thursio, θυρσίων, Tomus Thurianus: leges suprà in Gladio. ¶ φῶκος cetus est marinus, Delphini similis, Varinus. Phocænæ nomen fortè à Phoca factum fuerit, quòd similiter præpinguis sit, lardoque abundet. *Tursio.*

Phocænæ nomina diuersis in linguis tribui possunt, quæcunque in Delphino recitauimus, minoris tantùm differentia adiecta: & similiter Orcæ, epitheto maioris expresso.

GALLICE Marsouin: id est, Maris sus, ob corporis crassitudinem (obesitatem:) Delphino is similis est, sed differt tristi corporis habitu gustuq́ꝫ: maximè uerò rostrum, Canicularum rostris simile habet, ut in Galeis uidere est, Rōdeletius. Meduli & Baonenses, Delphinos minores, Marsupas uocāt: alios Marsuinos, quasi marinos sues. Duo genera: alteri rostrum porrectius: alterum minus, simum, Scaliger. Plura lege in Delphino.

GERM. Meerschweyn das kleiner/ ein Brunfisch in Frießland: Süch im Delffyn.

ANGLICE. Phocænam, quam Angli in Northumbria uocāt a Porpess, in Orientali Frisia, in qua ad integrum degi quadrienniū, quo tempore duas integras emi Phocænas, & emptas, certioris cognitionis causa, dissecui, scio uocari ein Brunfisch, Turnerus.

Phocæ icon qualem ab amico olim accepi. Aliam accuratiorem, à Rondeletio exhibitam, reperies in fine libri: & alteram quoq; Phocæ Oceani.



PHOCA (mediterranei maris.) φώκη à Græcis dicitur, ducto nomine ex βώκη, ob boatum siue mugitum quem edit. Phocam appellauit Vergilius. à Plinio, Gaza & alijs Vitulus marinus uocatur: cuius nominis rationem secutæ sunt gentes multæ, Rondeletius. Phoca cetus est, etiamsi ossa cartilaginosa & molliora cæteris cetis habeat. Εἰνάλιον κῆτος, Phocā significat (Homero) non quoduis cetaceum animal, Varinus. Plinius modò Vitulos marinos nominat: modò Vitulos simpliciter: cum de marinis sermonem esse ex argumento uel adiunctis constat. Ipsis in somno (Vuottonus legit sono) mugitus, unde nomē Vituli. Non uerò mugitu solùm, sed & maxilla superiore, & naribus, Vitulum terrestrem refert: &, si aures excipias, Vitulo terrestri ualdè similis est, ut Rondeletius obseruauit. Pierius Valerianus à specie tergoris, Boum instar uillosi, nomen inditum putat. ¶ Bocas genus piscis à boando, id est, uocem emittendo appellatur, Festus. Hermolaus hunc esse suspicatur piscem, qui Box à Græcis appelletur, sed eum uocalem esse nemo tradidit. quare Phocam potiùs intellexerim hoc nomine, quæ boat mugitque: etiamsi piscis ea non est, sed cetus. Box quidem Græcè dictus piscis, à Theodoro Voca conuertitur. ¶ Phocæ sunt marini boues, Seruius & Isidorus. Massilienses uulgò Boues marinos appellant, Gillius. Scriptor de nat. rerum alicubi etiam Vaccam marinam uocat. Alius est Bos marinus plani & cartilaginei generis. ¶ Albertus Phocam, etiam Lupum marinum nuncupat: & alibi Canem marinum, quoniam Germani similiter appellant. Quanquam autem dentibus ac maxilla superiore Lupū refert, authore Rondeletio: & rapax uoraxq́ꝫ est Lupi terrestris more, (unde & Hispani Lupum marinum uocitant:) mihi tamen hoc nomen non placet, cùm ut retineamus uetera potiùs, tum ut homonymiam uitemus. nam & piscis quidam rapax, Lupus appellatur: & à Bellonio quadrupes quędā perfecta. Eisdem de causis, Canis etiam marini ac Bouis mar. nomina non probo; ne

Vitulus mar. *Bocas.* *Bos marin.* *Lupus mar.* *Canis mar.*

cum

rum Canibus Galeis & Bobus diuersis confundantur. ¶ Barbarica sunt apud Albertum, Isidorum & similes scriptores, Koky, Helcus, Felchus, Kochi, pro Phoca. In Abinsceni libris translatis Cokium legebatur: Bellunensis restituit Chuchi, & alibi aichusi. Isidorus quidam Caab animal memorat, cui attribuit quædam Phocæ, quædam Elephanto propria.

Animal est amphibium, nam in mari degit, & aërem haurit spiratq́ʒ, & dormit in terra. egressusq́ʒ in eam parit in litore. diutius tamen in mari quàm in terra immoratur, cibumq́ʒ ex humore petit.

ITALI Vechio marino uocant, Rondeletius: id est, Vitulum mar. Alij, præsertim Genuenses, Buo uel Boue marino, hoc est, Bouem marinum.

HISPANI Lobo marino, id est, Lupum marinum.

GALLI Veau de mer, hoc est Vitulum marinum. Masilienses Bouem marinum. aliqui Lupum marinum.

GERM. Quem uulgus Germanicum uernacula lingua nunc Lupum marinum, nunc Canē nominat, Phoca est, Sig. Gelenius in epistola ad me. Lupus marinus, Germanicè Meerwolff dicitur: Canis marinus, Meerhund, Flandri pronunciant Seehond. quo nomine de Phoca Germani etiam circa Suerinum utūtur. Canes Galeos uocant Hundsfisch, id est, Canes pisces: Phocas uerò simpliciùs, Canes marinos. Pleriq́ʒ inferiores Germani non Seehund, quod nomen à mari & Cane probè compositum est: sed Selhund uel Sälhūd pronunciāt, nescio qua ratione, nisi quòd Angli hanc bestiā a Sele uel Seale nominant. sed l. litera fortè abundat: nā & Cochleā marinam Seelslecke appellant. E Phoca propriè esse puto lardum illud, quod Salspeck uocatur, non è Delphino, ut quidam rentur: nisi ex eo quoq́ʒ impropriè sic uocetur. Frisij Phocam ein Rub indigetant. Audio & Seekalf nomen, quod Vitulum marinum significat, alicubi in usu esse: nos Meerkalb diceremus. Such wyter in der nachgenden figur.

ANGLI nominant A Sele uel Seale, ut dictum est: uel a Sea caulfe.

POLONI Morskieciele, id est, Vitulum marinum.

SCYTHAE. Ex Scythis circa finem Asiæ Septentrionalis duci Moscouiæ subiectis, propiores Oceano sunt Iuhri & Coreli: qui capiūt Balęnas seu Vitulos & Canes marinos, quos ipsi Vorsuol appellant, Matthias à Michou.

PHOCA alia Oceani. Hoc animal etsi paulùm diuerso sit corporis habitu à superiore, nihilominus tamen Vitulus est marinus qui nascitur in Oceano, corpore crassiore est, magisq́ʒ in se collecto, &c. Rondeletius.

ITALICVM, HISPAN. GALL. & aliarum gentium nomina prædicta sunt in Phoca mediterranei maris, distinctiùs quidem nominaturi, illam simpliciter Phocam, uel potiùs cum adiectione mediterranei maris Phocam: hanc uerò Oceani nominabunt.

GERMAN. Ein Seehund/Selhund/Sel/oder Rub im hohen meer (Oceano:) dann die obgesetzt figur ist von einem Sel/wie er im kleinen meer (mediterraneo) gefunden wirt.

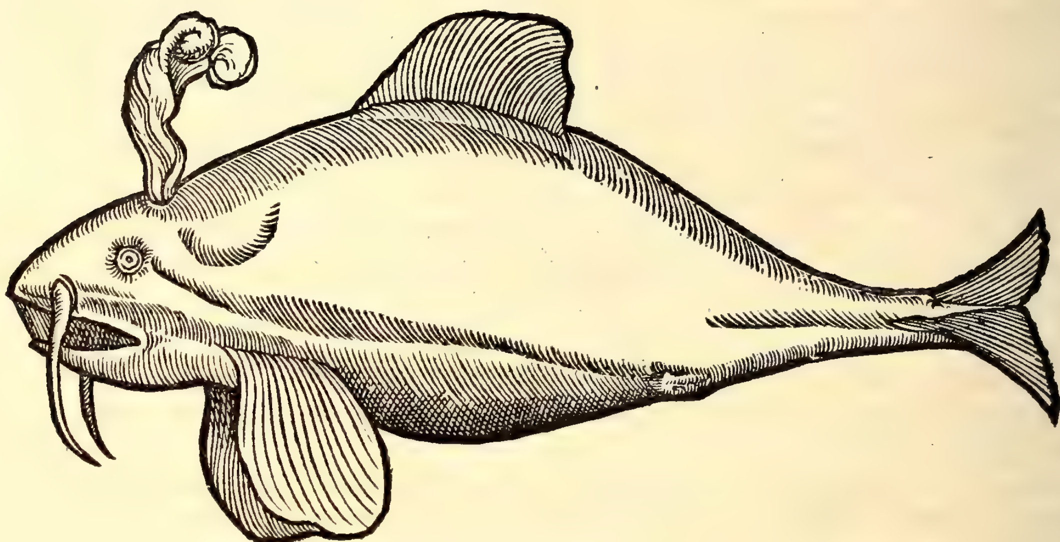
PHOCAE Oceani cognata uidetur bellua, quæ à Moschis appellatur Mors, à quibusdam Rosmarus. Vide infra inter Cete ex Olai Magni Tabula.



BRETHMECHIN (Arabico uocabulo, ut conijcio) nominari aiunt belluam, cuius iconem hîc posui, à nobili & doctissimo uiro Theodoro Beza mihi communicatam: addebat ille, nimirum ut à mercatoribus acceperat, inuentam esse in Iaua insula, nostro tempore, anno Domini 1551. Aprilis die 14. longam circiter decem cubitos fuisse inter caput & caudam: altam cubitos duos cum dimidio: animal esse amphibium, ad uiuum depictum. Pictura magna ex parte rubri coloris est, quibusdam in locis cœrulea, &c. Cauda instar equinæ diffunditur: diluti coloris cœrulei est, punctis distincta rubris. Vngues leonini ferè aut pantherini uidentur; ut cauda quoque pantheræ caudam referre.



SERPENTIS Indici nomine, monstri huius eiconem Hier. Cardanus olim ad nos misit, Mediolani in macerie quadam reperti. nec aliud addidit. Sed cauda uidetur animalis aquatici esse: caput πιθηκῶδές, id est, Simijs cognatum aliquid pręse fert: ut & digiti pedum, quos binos tantùm ostendit, manuum instar oblongi. Vix equidem ausus hoc animal proferre fuissem, nisi à tanto uiro accepissem.



BALAENA uera Rondeletio. Græcis Phalæna, φάλαινα.

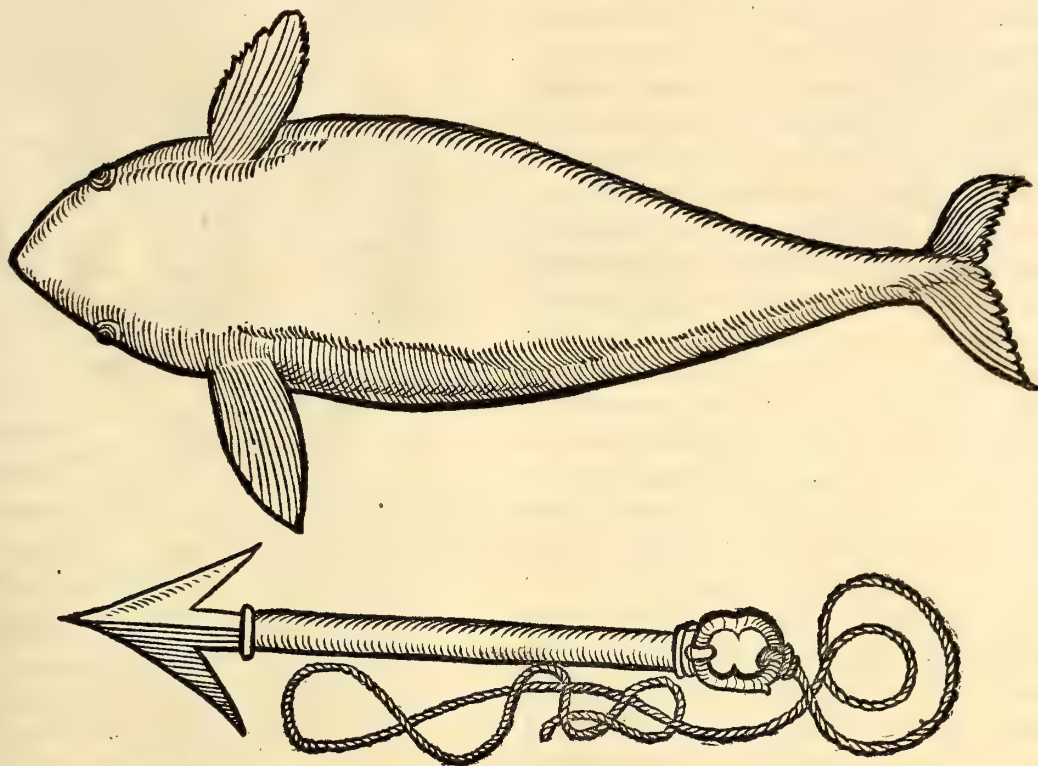
GALLI Santones beluarum piscatores hanc beluam uocant Gibbar, à gibbero dorso, id est, in tumorem eleuato, in quo est pinna. ea Balænis uulgò dictis minor non est, sed minùs spissa, minusq; obesa. longiore est & acutiore rostro, ob id fistulam habet, Rondeletius. quem miror de barbis illis à maxilla superiore pendentibus, ut posita ab eo figura ostendit, nullam facere mentionem: Bellonium uerò etiam magis miror, in descriptione quidē earū meminisse, in icone uerò præterire. Peculiaris certè hæc pars huic belluæ est, nec alteri ulli cōmunis, quantū ex descriptionibus & figuris positis cognoscimus. Bellonius tamē non hanc, sed aliā uerā Balænā facit, quę uulgò ITALIS Capidolium uocatur, ea Rondeletio Physeter est ex Balænarum genere. Ego (inquit Gillius) Capitoleum arbitror Balænam ex eo potiùs quàm Orcam (*contra Iouium*) esse, quòd Græci etiam nunc uocant φαλαίνην, quam uulgò appellamus Capitoleum: & quòd etiam in Capitoleo, & non in ea quæ nunc alicubi Balæna uocatur, fistula in fronte spectetur.

Capitoleus.

GERM. Ein Wallfisch insunderheit also von den alten genannt/ rc. mag vonn vns ein Hogerwal genannt werden / von wägen seines hohen vnnd hogerachten ruckens: oder ein Bartwal/ dieweyl wir kein anderen gebarteten Wallfisch erkennend. Etlich nennend disen fisch ein Braunfisch/ welcher nam auch den Meerschweynen (Delphino & Phocænæ) zůgegäben wirt. Sic Galli etiam Marsouin nomen Gallicum (sed originis Germanicę, Meerschwyn) commune faciūt Phocænæ, Delphino & Orcæ. Ego similem ferè à Rondeletio exhibitæ pro Balæna uera figuræ olim ab amico accepi, ad Oceanum Balthicum depictam, ubi capta est talis bellua, anno Salutis 1545. ad locum quem uocant Gripßwald, longa supra 24. pedes. Verùm ea dentes ostendit inuicem contiguos & latos tanquam hominis: caudam magnam, reliquo etiā corpore latiorem. corpus pelle nigra undique tectum, nisi quòd maculæ duæ magnæ candidæ utrinque supra medium oculi incipiunt, & retrò tendunt, &c. Nomina adscripta erant hæc: Germanicum, Braunfisch: Gallicum & Hispanicum Tinet: Anglicum, Hoze. ¶ Porrò cum nullum aliud cetum dorso similiter gibbero & eleuato pictum descriptúmue nouerim, eundem hunc esse puto, qui à Balthici Oceani accolis Springwal ab agilitate uocatur: quem Olaus Magnus Orcam (perperam, ut puto) interpretatur. huic enim altum & latum supra dorsum mucronē eminere scribit:

scribit: atque ita depingit. (Springwal inquit, Noruegi uocant, quam alij Balænam, alij Orcam existimant.) Pleræq; tamen ab eo positæ cetorum figuræ, non uerè nec ad uiuum factæ uidentur.

Balæna cum fuscina, qua confixa capitur, &c.



BALAENA uulgò dicta. sed cum fistula careat hæc belua (ut Rondeletius scribit) non Balæna uera, sed Mysticetus Aristotelis, aut Musculus Plinij uidetur. Plinius tamen Musculū beluam & piscem Balænarum ducem, confundere uidetur. ¶ Fistula animantibus quibusdam aquaticis, non solùm ad reijciendam aquam, sed ad respirandum data est. cuius uice hæc bellua rimas seu foramina habet, quòd rostro sit non oblongo, sed obtusiore quàm cæteræ belluæ, Rondeletius. At qui cetum Britannicum descripsit, (cuius mox iconem subijciemus, non alium ab hoc Rondeletij ceto, quantum uideo. descriptiones enim conueniunt, cum aliâs, tum quod ad laminas in ore corneas, dentes nullos, &c. etsi icones ipsæ plurimùm dissideant,) tribuit ei foramina duo magna in capite: per quæ, inquit, putatur belluam plurimam aquam ueluti per fistulas eiectasse. ¶ Orca cum in nullis scriptis, quod iam mihi ueniat in mentem, tradatur habere fistulam in fronte, mihi tam diu apud nonnullos regiones Italiæ peruulgata Balæna uidebitur, quoad totam rem meliùs inquisiero, Gillius. *Mysticetus. Musculus.*

ITAL. Balena, Valena.

HISPAN. Vallena.

GALL. Balene.

GERMAN. Ein Wal/Wallfisch oder Waller/insunderheit zů vnseren zeyten genannt: wiewol man sunst alle grosse meerfisch/die jren aaten durch die lungen ziehend/Wallfisch nennet.

BALAENAE uulgò dictæ icon alia, longè quidem diuersa, quàm Rondeletius dedit: animalis uerò eiusdem, ut facilè descriptionem utriusque conferenti patebit. Item ex eo quòd Rondeletius reprehendit illum (Gillium) qui oculos bubulis non maiores ei tribuit: quod de hoc ipso ceto Gillius scripsit.

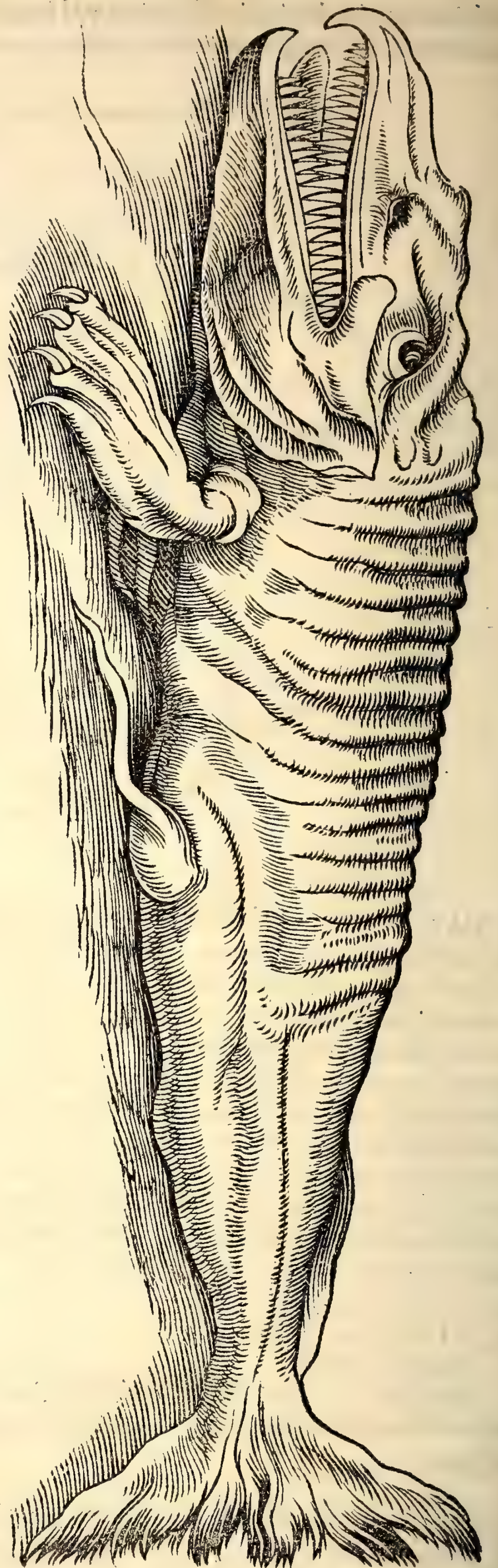
Effigies ceti huius (quem Britannicum cognominare licet, quòd in Oceano Britannico nostra memoria inuentus sit) publicata est in charta typis excusa, Londini primùm in Anglia, deinde in Italia: inde nos desumpsimus, cum corporis eiusdem ac partium descriptione huiusmodi:

Apographum ex literis ad Polydorum Vergilium, ex urbe Tynemutho in partibus Angliæ Borealibus.

Proiecit in arenas apud Tynemuthum mare hoc nostrum mense Augusto (anno Domini 1532.) mortuam beluam, molis & magnitudinis ingentissimæ: quæ iam magna ex parte discerpta est: remanet adhuc tamen quantum centum fermè ingentia plaustra auehere uix poterunt. Aiunt qui primùm beluam uiderunt, & uti poterant diligenter perscripserunt, longitudinis illam fuisse

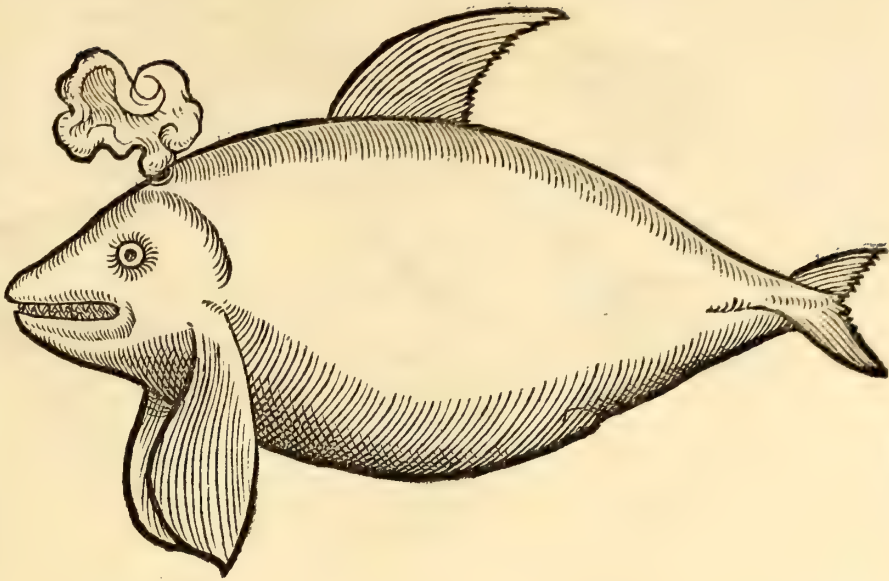
triginta ulnarum, hoc est, pedum nonaginta. A uentre ad spinam dorsi, quæ arenis profunde immersa iacet, spaciũ esse circiter octo aut nouem ulnarum: certum non habetur. nam 27. die Augusti ipse ibi affui, fœtente iam belua, ut uix ferri posset odor. Coniectant dorsum ipsius ad spacium trium ulnarum in arena immersum. nam quotidie alluitur & operitur fluctibus maris. Rictus oris sex ulnæ & dimidia. Mandibula longa septem ulnas cum dimidia, sicut quercus grandis est. Costas in lateribus triginta habet, magna ex parte longitudinis pedum unius & uiginti, circuitu unius pedis & dimidij. Tres uẽtres ueluti uastos specus: & triginta guttura, quorum quinque prægrandia sunt. Habet duas pinnas, utrãq; quindecim pedum in longitudine. uix poterant decem boues alteram earum abstrahere, *(trahendo è corpore auellere.)* Palato adhærebant quasi laminæ corneæ, una ex parte pilosę, qualem iam unam uides, supra mille: (non est fabula Polydore, sed res uerissima,) quanuis non omnes unius magnitudinis. Longitudo capitis à principio usque ad rictum, septem ulnę. De lingua uariatur. maior pars censet septem fuisse ulnarum longitudine, *(uiginti pedes latam, Gillius.)* Aiunt genitale masculum ei fuisse prodigiosę magnitudinis. Spacium inter oculos sex ulnę. Oculi & nares tanto corpori ualde impares, quales bobus esse solent, *(bubulis non maiores, Gillius.)* Cauda bifurcata & serrata, latitudine septem ulnarum. In capite duo magna foramina erant: per quæ putatur beluam, plurimam aquam ueluti per fistulas eiectasse. Nulli illi fuêre dentes. unde colligitur non fuisse Balænam. nam Balænis aiunt maximos esse dentes, exceptis laminis aliquot corneis, quæ in ore huius piscis erant. Hucusque author epistolæ ad Polydorum Vergilium: ex qua etiam Gillius uidetur mutuatus in Aelianum suum transtulisse: sed quædam parum bene. Nares huic beluæ, non rectè forsan pictor addidit: cum foramina (ut dictum est) in capite habeat: quæ narium loco cetaceo generi data esse, testis est Aristoteles. ¶ Laminæ illæ corneæ, quibus os dentium loco exasperatur, quandã serræ speciem præ se ferunt: ut ab ea fortè Pristis appellari posit. nam & ingens & oblongo corpore belua Pristis est. alia quidẽ à Rondeletio exhibetur, & Plinius Oceano Indico Pristes attribuit.

Pristis.



GERM. **Ein andere contrafactur des Walfischs/der in Welschen landen gmeinlich Balena genennt witt/auß Engelland.**

ORCA Rondeletij. Nomen (inquit) ei positum est à uasis olearij siue uinarij similitudine, quod tereti *(rotundo)* est & informi specie. Talis & huius beluæ est figura. nam toto corpore est ualde crasso ac rotundo, extremis nõ ualde prominentibus & tenuioribus. Rostro, fistula, pinnis & cauda Delphino similis: corpore uigesies *(quater aut quinquies, Bellonius in libro Gallico)* crassiore, potissimùm circa uentrem. Dentes habet ualde latos, in acutum desinentes, serratos. his Balænam persequitur, quam quum mordet, ueluti mugitum Tauri à Canibus comprehensi cogit edere. Quam ob causam nautæ qui piscatus causa in nouum Orbem nauigant, Barbaros rogant, uel (si liceat) imperant, ne Orcas lædant aut uenentur: quoniam Orcarum opera Balænas, Phocas, aliasq;



aliasq́ beluas capiunt. Orcæ enim truculentis dentibus alias beluas impetentes, maris gurgites cogunt relinquere, & ad litora confugere, quas illic sagittis telisq́ alijs interficiunt. Orcarum aduersus Balænas pugnam eleganter describit Plinius. Ab huius beluæ similitudine, puto prægrãdes Oceani naues, Ourchez uocari. Hæc ille. Orca à Strabone Græcè ὄρυξ dicta uidetur. In mari extero (inquit) cete & plura & maiora fiunt: circa Turditaniam uerò imprimis, ubi fluxus atq́ refluxus augentur: (quæ causa nimirum & multitudinis & magnitudinis est, propter exercitationẽ), ut Oryges, Balænæ & Physeteres. Porrò Orcynus Græcorum aliud animal est, non propriè cetus, sed Thunnorum piscium generis. ¶ Gillius & Bellonius Capitoleum uulgo dictam beluam, Balænam potiùs quàm Orcam (contra Iouij sententiam) esse arbitrantur: Rondeletius uerò eandem nec Orcam, neq́ Balænam, sed Physeterem.

Oryx. *Capitoleus.*

Hyrcha Græcis, præsertim Aeolibus, similiter ut Latinis Orca, uinarium & salsamentarium uas significat: à cuius similitudine Græcè etiam ὕρχην hanc belluam uocare licebit. Suidas id genus uasis duas ansas (δύο ὠτία) habere scribit. Orcæ teretes sunt atque uniformi specie, unde & uasa dicta, Festus. De Orca ingenti in portu Ostiensi uisa & oppugnata à Claudio principe, apud Plinium leges. Tanta uerò cum sit in mediterraneo hæc bellua, multò maior in Oceano fuerit, quod uel Strabonis testimonio credẽdum est. Quamobrem Rondeletij potiùs Orcam, quàm Bellonij pro uera ueterum Orca admiserim, utpote multò maiorem. Etsi enim scribat Bellonius Orcam reliqua cetacea, quæ in Oceano Gallico appareant, præter Balænam, facilè excedere: non maiorem tamen se uidisse refert, quàm pedes octodecim (uel paulò plus) longam, crassam per medium decem & ampliùs: quæ mille libras pondo excesserit. Hæc (inquit) Delphino ac Tursioni ita similis est, ut non solùm Marsuini nomen sibi uulgò uendicet: sed etiam pro eo publicè exponatur. Cute quasi corio integitur, admodum glabra ac politissima, ad dorsum liuente, ad uentrem albicante. Rostro est simo, sursum repando, &c. Interiora omnia (dempto liene) Delphino & Tursioni similia habet. *Hyrcha.*

Vidi etiam (inquit idem Bellonius) numos Claudij Cæsaris, in quibus exprimitur Neptunus cum tridente insidens pisci Delphino simili: mihi tamẽ Orcam potiùs uoluisse repræsentare Claudius uidetur. is enim (teste Plinio) in portu Ostiæ Orcam expugnauit. *Talis numi effigiem suprà in Delphino posuimus.*

HISPANICE puto Tine t uocari, tanquam à tine, id est, solij forma. alij tamen Balænam ita interpretantur.

GALL. Santones Espaulars uocant, ab humerorum seu potiùs scapularum latitudine & crassitudine, Rondeletius. Bellonij Orca ad Oceanum Gallicum, similiter ut Delphinus & Phocæna, Marsuin uulgò uocatur: priuatim uerò à peritioribus Oudre, quod est, Vter, à crassa nimirum & informi utris specie.

GERMANICE Orcam Rondeletij interpretor, ein Vaßzwal/ein Zuberwal. Bellonij uerò Orcam, quanquam similiter ferè utris aut uasis urinarij forma appareat, à similitudine quam cum Delphino & Phocæna habet, ijsdem nominibus appellabimus, expressa maioris differentia, ein groß Meerschweyn/ein grosser Braunfisch/ein Walschweyn. Vel ab utre facto nomine, ein Vterwal/ ein Schlauchwal. Olaus Magnus Orcam usitato Germanis Noruegis nomine Springwal interpretatur: id nomen sonat salientem cetum, à uelocitate: eamq́ pingit alto quodam & lato supra dorsum eminente mucrone seu gibbero: unde hanc Balænam ueram Rondeletij esse conijcias, quam Gallicè Gibbar nominat, à gibbero & in tumorem eleuato dorso: qui piscis si agilis & uelox est, & Balænas persequitur, ut tradit Olaus, Balæna ipse non fuerit. *Springwal.*



Pistris aut Physeter, horribile genus cetorum, & ingens, ex capite multum aquæ in naues efflat, & aliquando submergit, Olaus Magnus in Tabulæ suæ explicatione: absurdissimè autem hunc cetum capite equino depinxit, &c.



Flator. PHYSETER (φυσητὴρ) Græco nomine uocatur, quasi Flator, hæc belua: quòd nimbosam quandam alluuiem aquarum efflando sua fistula emittat, adeò ut plerunque etiam alueos nauigãtium deprimat. Esse autem quẽ hîc proponimus uerum Physeterem, maximè indicat fistula, multò amplior quàm in cæteris, quam notam, & totius beluæ figurã, ex ijs qui beluas uenantur, didici, Rondeletius.
Physalus. Dicitur alio nomine etiam Physalus, φύσαλος, Aeliano & Oppiano. Sed alius est Rubri maris Physalus, pisciculus informis, non maior Gobio, &c. (eodemq́ nomine Rondeletius Erucam marinam quandam nominat:) quem qui gustauerit, uentre intumescit, & ipse etiam cum primùm extra aquam est, inflatur. Physeter Aristoteli non animal, sed fistulam significat: qua aquam reijciunt Cete & Mollia: alio nomine μυκτήρ. ¶ Maximum animal in Indico mari Pristis & Balæna est: in Gallico Oceano Physeter, ingentis columnæ modo se attol-
Prestis. lens, altiorq́ nauium uelis diluuiem quandam eructans, Plinius. Videtur & Prestis, eadem uel prorsus cognata Physeteri bellua. Vide mox in Viuella uel Serra.

Capitoleus. ITALICE. Capidolio, Rondeletius. Itali uulgò Capodoglio proferunt: aliqui Capitoleum scribũt. Is piscis Iouio Orca est, Gillio Balæna potiùs quàm Orca. Vide superiùs in Balæna uera.

HISPANICE Marsópa uocari quidam nobis retulit: ego id nomen Phocænæ deberi existimo: quam à Santonibus Marsupam uulgò nominari Cæsar Scaliger author est.

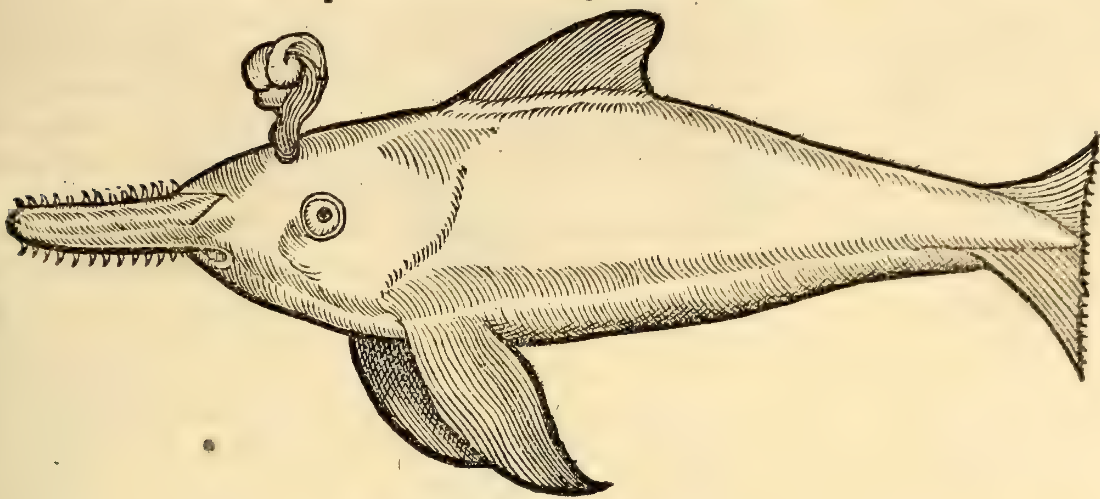
GALLICE. A nostris peis Mular, à Santonibus Sedenette, Rondeletius. ¶ Physeterem existimo esse, quem uulgò uocant Calderonem: quòd hunc ex omnibus beluis maximam diluuiem aquarum eructare dicunt. hunc quidam arbitrantur esse quem Massilienses uocant Mulassum, nondum à me uisum, Gillius. Bellonio Cetus, qui Calderonus uulgò dicatur, Pristes est.

GERMAN. F. Ein Sprützwal/ein Wetterwal.

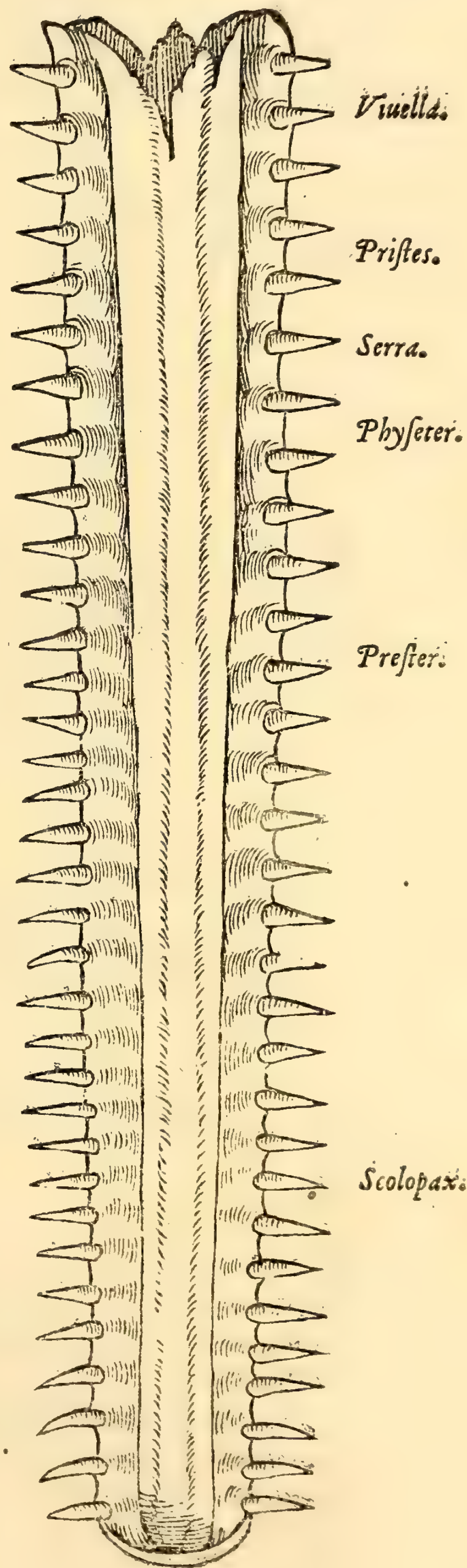
ANGLI quidam eruditi Physeterem interpretantur a Whyrlepole, (alij scribunt Whirlepoole/alij Horlepole/) quòd lacũ (id est, mare & undas) uertat, excitatis uorticibus, uel quòd undas capite emittat & eiaculetur. Non ita pridem tres huius generis in Thamesi fluuio Angliæ captos esse, Ioan. Caius indicauit. ego Physeterem multò maiorem esse puto, quàm qui fluuios intrare possit, nisi prima ætate forsan. Physeterem nostri uocant a Whorpoul: qui licet portentosę magnitudinis, ad Balænæ tamẽ magnitudinẽ nunquam accedit. Huius generis quatuor aliquando uidi, quorum singuli tantum aquæ è fistulis capitum eiaculabantur, ut singulas naues aquarum copia in profundum submergere sufficerent, Guilielmus Turnerus.

Rostrum

Rostrum uel os à capite prominens, satis commodè exprimi uidetur: reliquum uerò corpus ad coniecturam à Rondeletio effictum.



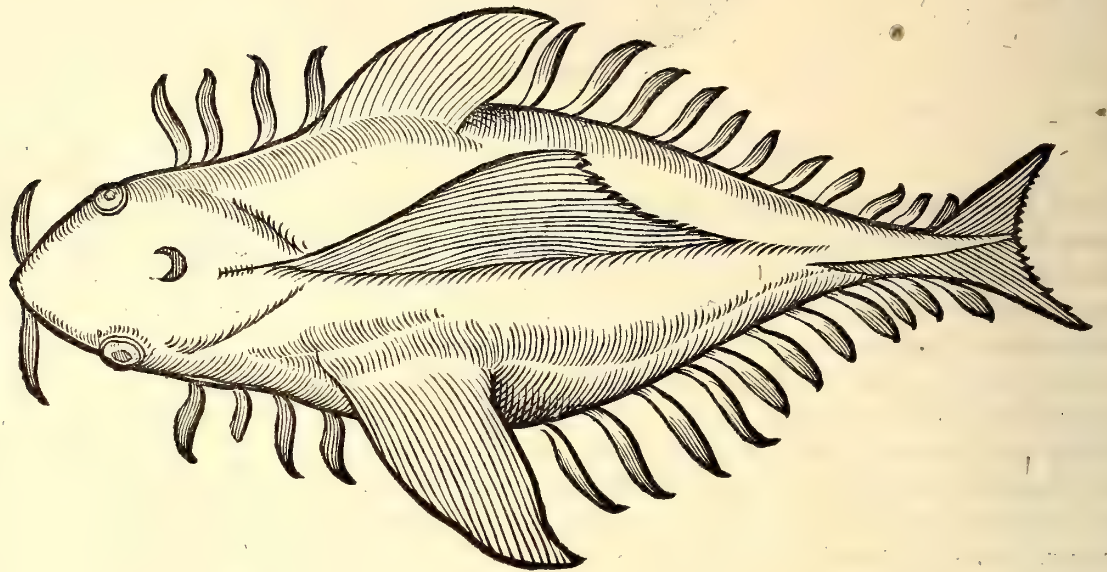
Eiusdem animalis rostrum siue serra, seorsim.



INDI Cetaceum quendam piscem norunt (inquit Rondeletius) quem Viuellam nonnulli appellant, insuaui carne, cibo inutilē, mirabili forma, maximè ob rostrum: quod ualde longum est, osseum, utrinque aculeatum. eius aculei ualidi sunt, & Delphinorum dentibus similes, sed longiores. Os, cui infixi sunt, latum, tenue, cute aspera, cinerea. Hanc antiquorum Pristen esse opinor, πρίστιν: (quo uocabulo Plinius etiam & Gaza usi sunt:) ἀπὸ τοῦ πρίειν, id est, à secando nominatum, ac si Latinè Sectorem aut Serram diceres, à rostro simili serræ utrinq; secanti: ut forsan idem sit, quem Plinius uno loco Serram uocauit. Hæc ille. Mihi Prestis eadem uel prorsus cognata Physeteri bellua, tum à nomine, tum ab ipsorum animalium natura petitis uerisimilibus argumentis uidetur. Scribitur à Græcis uariè, πρίστης, πρίσις, & πρῆστις. apud Latinos Pristes, Pristis, uel Pistris & Pistrix. Græcè πρῆστις (flectendum ut Paris, sed fœmin. genere) optimè uocabitur, à uerbo πρήθειν uel πρῆσαι: quod non solùm urere, sed etiam flare & spirare, sicut φυσᾶν, significat. quamobrem & fulminis genus physiologi Græci πρηστῆρα nuncupant. quod semper & præcedere, & comitari & sequi uentum Olympiodorus docet. quidā pro turbine & uento uehementiore hoc nomen usurpant. Dicit Nearchus, ὀφθῆναι ὕδωρ ἄνω φυσώμενον ἐκ τῆς θαλάσσης, οἷά περ ἐκ πρηστήρων βίᾳ ἀναφερόμενον, Arrianus de cetis loquens, &c. ¶ Plinium Serræ nomine aliud animal quàm Pristin Prestidém ue accepisse coniecto. Libro 9. enim cap. 2. de rerum uarietate loquens: Rerum quidem (inquit) non solùm animalium simulacra (in mari) esse, licet intelligere intuentibus gladium, uuam, serras. Mox autem sequenti capite: Plurima & maxima in Indico mari animalia, è quibus balenæ quaternûm iugerū, Pristes ducenûm cubitorum. ¶ Video Rondeletium exhibuisse cetum rostro serra insigni, quem Pristin interpretatur. sed Pristin tale habere uel rostrum, uel partem aliam serræ similem, nullus authorum scripsit. De Serra etiam Plinij neque an cetus sit constat, (Pristin quidem Aristoteles cetum esse testatur:) neque an uel corpore toto, uel parte duntaxat aliqua serram referat. Scolopax Rondeletij radium caudā uersus planè serratum habet: eumq; ego potiùs Serram appellārim, quàm eiusdem Pristim, &c. Rondeletius rostrum in bellua quam pingit serræ figura esse scribit. Gillius uerò os ensiforme, in modum serræ dentatum, à fronte prominere. Lusitanus quidam uisa apud me icone, pesce Serra mihi appellabat: addebatq; spinam dorsi esse: quod non crediderim. alius Balænæ linguam nominabat. In Medera insula Noui Orbis aquaticæ serræ sunt, quibus in assamenta secantur ligna, Aloysius Cadamustus. Scio Aelianum, Oppianum & Suidam Physalum (id est Physeterem) & Prestin ceu diuersos pisces, simul inter cete

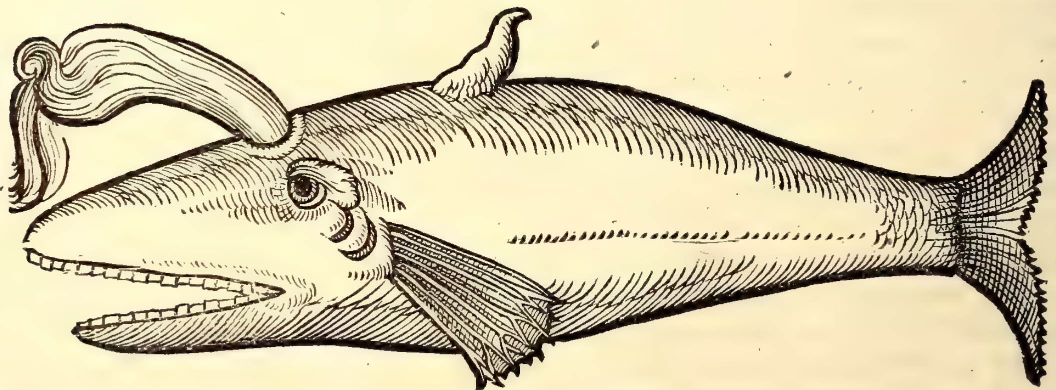
nominari. ego interim, ut supra dixi, si animal non idem est, maximè tamen cognatum esse putare pergo. & fortè Physeter in Gallico Oceano, non alius quàm in Indico Prestis fuerit. Ad hæc è Balænarum genere Physeteras esse Rondeletius assentitur: quibus si Prestis etiam, ut mihi uidetur, affinis est, non erit cetus uel piscis ille, quem rostro oblongo serratoq; longè dissimilem Balænis pro Prestide pingit. ¶ Quoties Aratus κῆτος habet, à Cicerone semper uertitur Pistrix, Perionius. ¶ Bellonius Serræ quam exhibemus (ossis dico) substantiam per medium ferè cartilagineam esse scribit, & flexilem: unde nimirum piscem etiam ipsum cartilagineum esse conijcit, sed cetaceum, & Serræ nomine antiquis uocatum.

GERMAN. Ein frömbder Walfisch oder sunst grosser fisch auß India: sol ein schnabel haben/oder ein bein/von der stirnen hinauß/gleych einer sagen/ mit zänen an beeden seyten. F. Ein Sagfisch.



SCOLOPENDRA (Σκολόπενδρα) cetacea (nam & insectum marinum eodem nomine est) nomen tulit à pedum multitudine. nam Scolopendras terrestres, Centipedes appellant. qui pedes dicuntur, appendices sunt, quibus tanquam remis corpus impellit. Meminit eius Aelianus, Rondeletius. Vide infrà Cetum barbatum, inter Cete ex Olai Magni tabula.

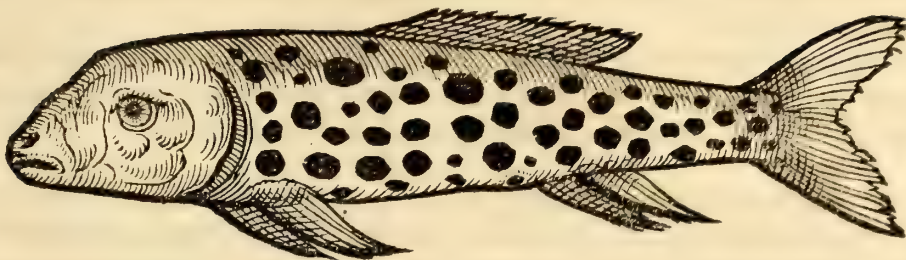
GERM. F. Ein Walnassel. nam & terrestre insectum uocant ein Nassel.



EFFIGIES Ceti cuiusdam ex Oceano Germanico, quam ab amico accepi, ad sceleton nimirum expressam, idq; capitis duntaxat, ut conijcio: reliquo corpore pro coniectura appicto, nō satis accuratè, ut suspicor: præsertim cum scissuræ post oculos tanquam branchiæ appareant, quibus ceti carent.

GERM. Ein art der Walfischen auß dem Teütschen meer. Der kopff/ acht ich/ seye wol gemacht/einem dürren nach: der übrig leyb bedunckt mich nit vast recht/ insunders auß dem daß er anzeigung der orwangen hat / welche doch in den rechten Walfischen nit gefunden werdend.

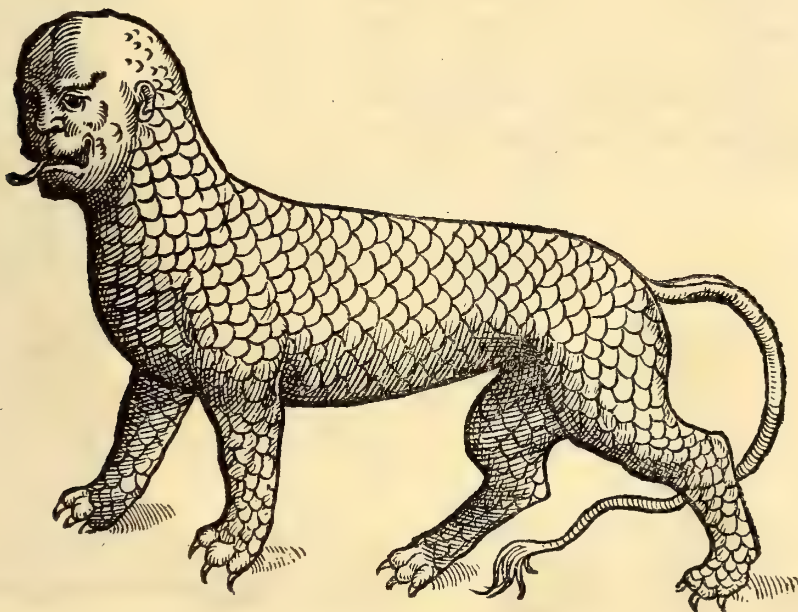
MACVLO



MACVLO, Anglicus cetus. Anno à nato Christo M. D. LV. autumnali tempore, Lynni (quod oppidum est Norfolciæ in Anglia portuosum) piscis hic maculosus rudi figura depictus (ut charta typis impressa per Angliam publicatus est) in siccum à piscatoribus deductus fuit, longus amplius pedes LX. carne pingui, clara & candicante, gustus suauitate ceruinam referente. Nomen nostrates nesciuere piscatores: nos Maculonem uocitemus, Io. Caius Anglus in epistola ad me. Branchiæ quidem, si recte additæ sunt, piscem, non proprie cetū esse ostendunt, quemadmodum & pinnarum figura situsq;: & caudæ species. Proprie uerò dictum piscem ad tantam longitudinem peruenire miraculum est.

GERM. **Ein wunderbarer fisch/im jar M. D. LV. in Engelland gefangen bey der statt Lynne/zů Herpstzeyt/lenger dann LX. schůch/den Engellāndischen fischeren vnbekannt. mag ein Flāckfisch genennt werden.**

SEQVVNTVR MONSTRA QVAEDAM CETACEA, belluarum terrestrium aut hominis aliqua specie.



MONSTRVM Leoninum. Monstrum est id quod hîc exhibemus, (inquit Rondeletius,) & pefectum animal, partibus nullis ad natandum aptis præditum. Quamobrem cum dubitarem extitisset'ne reuera aliquando monstrum istud marinum, Gisbertus (*Horstius*) Germanus, (qui Romæ medicinam facit, uir proculdubio in rerum cognitione præcellens & minimè uanus) omni asseueratione affirmauit, certò se scire, non diu ante obitum Pontificis Pauli III. Centucellis captum in medio mari fuisse. Quare ex illius fide, quale fuerit hoc monstrum describere non dubitaui. Id (ut referebat) magnitudine & figura Leonis erat: quatuor pedes habebat, non mutilatos nec imperfectos ut Vitulus marinus, non membranis medijs iunctos, ueluti Fiber & Anas, sed perfectos, in ungues & digitos diuisos: caudam longam, tenuem, in pilos desinentem: aures ualde patentes, squamas in toto corpore. Non diu uixit proprio naturaliq; loco & alimento destitutum. Hæc quanuis bona fide mihi narrauit Gisbertus medicus, tamen existimo pro pictoris arbitrio quædam detracta, quædam addita fuisse: ut pedes longiores factos, quàm aquatilibus bestijs esse soleant, uel omissam membranam digitos coniungentem, aures patentiores contra aquatiliū naturam: squamas præter ueritatem additas pro cute aspera & rugosa, quali cute pedes & alæ Testudinum marinarum conteguntur. neq; enim squamas habēt quę pulmonibus spirant, & ossibus sustinentur. Hucusq; Rondeletius. Ad Castrum oppidum in mari Tyrrheno captus piscis est, Leonis forma, anno Domini M. CC. LXXXIIII. (*aliàs anno 1274. aliàs 1295. mense Februario, Seb. Francus. ego Martinum IIII. pontificem ad quem. allatus est, electum inuenio anno 1281. & quinto deinde anno successisse ei Honorium V.*) is clamorē hominis ululatui similem edidit, & cum admiratione in urbem mis-

sus est, spectaculi causa, ad Martinum IIII. Pontificem: Author innominatus, & Philippus Forestus Chronicorum libro 13.

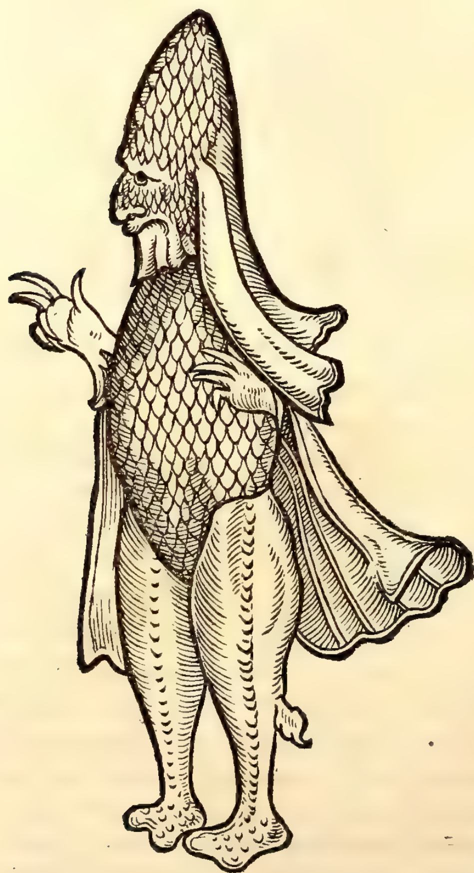
GERM. Ein Meerwunder einem Löwen gleych/gefangen im meer das vnden an Italiam stoßt/im jar M.CC.LXXXIIII. hat gebület wie ein mensch/vnd ist von wunders wägen gen Rom gebracht für den Bapst Martinum den vierdten.

LEONINI monstri historiæ subijcere libuit, eã quæ de simili ferè monstro (utpote alcæa, hoc est, cauda ceu leonina uerberante) Hector Boëthius in Descriptione regni Scotiæ tradidit. Retulit nobis (inquit) Duncanus Campusbellus eques auratus, ex lacu quodam Argadiæ, *(quæ quidem regio lacus plures habet, dulcis an marinæ aquæ, nescio)* cui Garloil nomen est, prodijsse sub aurorã solstitij æstiui anno partus uirginei M.D.X. animal quoddam uenatici Canis magnitudine, pedibus anserinis, robora ingentia nullo negocio caudæ ictu prosternens: ac statim pernici cursu uenatores impetens, tres tribus ictibus deiecisse, reliquis in arbores euadentibus: nec diu cunctatum, protinus sese in lacum recepisse. Magno (*Magnum*) malum regno portendere id monstrum dum apparet, uolunt. nam & aliâs, sed raro, uisum est.

MONSTRVM hoc marinum nostra ætate in Nortuegia captum est, mari procelloso, [illegible] quotquot u[illegible]derunt, statim Monachi nomẽ imposuerunt. ¶ Apparent interdum in æstu Forthiæ, malo omine, ingentiq; hominum metu portenta quædam facie humana, cucullos ad modum monachorum, ut apparet, induta, ac umbilico tenus aqua extantia, Bassinatis (*fortè* Wassermane, *uel* Wassermünch, *ut Germanus diceret*) uernacula lingua, Hector Boëthius in Descriptione regni Scotiæ.

GERM. Ein Meerwunder einem München geleych/gefundenn zů vnseren zeyten in Nortwegen.





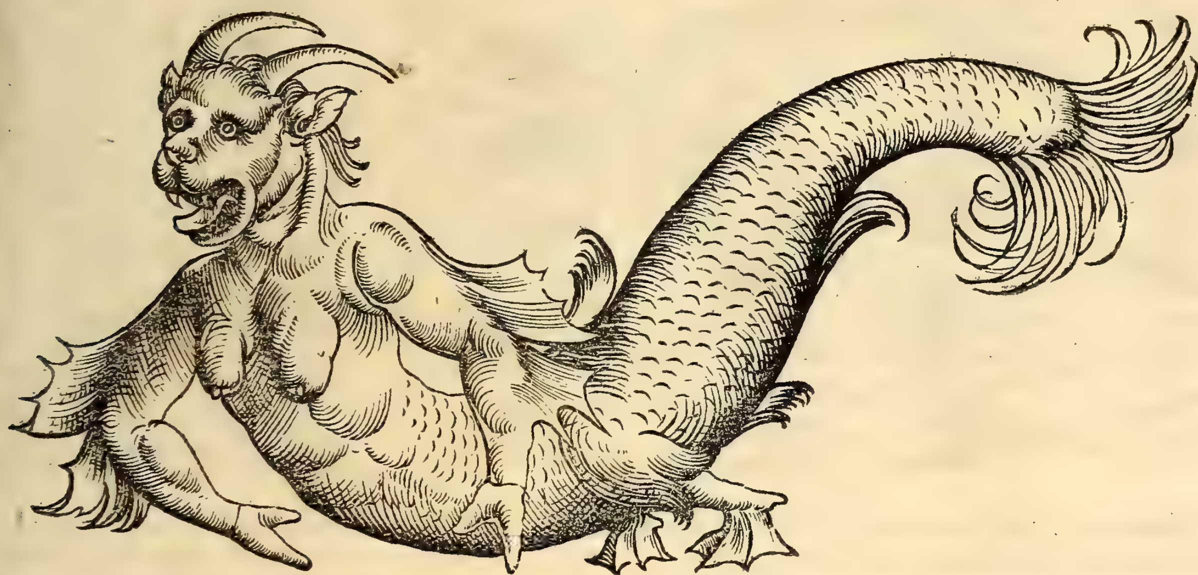
MONSTRVM aliud marinum, anno Domini 1531. in Polonia uisum, Episcopi habitu.

GERMAN. Ein ander Meerwunder in Poland gefunden/im jar nach Christi geburt 1531.



MONSTRVM marinum ex tabula quadam excusa in Germania olim. Visum hoc aiunt esse Romæ in Ripa maiore, tertio die Nouembris, anni Salutis M. D. XXIII. magnitudine pueri quinquennis, ea omnino specie qualis hic exprimitur.

GERMAN. Ein Meerwurder zů Rom gesåhen / im jar M. D. XXIII.



MONSTRVM marinum quod hic pingimus, sicubi extat, Pan uel Satyrus marinus, aut Ichthyocentaurus, aut Dæmon marinus appelletur. Iconem à pictore quodam olim accepi: qui talis monstri sceleton Antuerpiæ depictum se accepisse aiebat. Alius etiam retulit simile monstrum aridum è Noruegia in Germaniam inferiorem aduectum, marem & fœminam. Fidem ei facere possunt similium monstrorum effigies, proximè à nobis exhibitæ. Hoc quoniam humana specie supra lumbos & cornutum est, Pâna marinum, aut Satyrum marinum, quoniam simum quoque est, appellabimus. Pâna piscem quendam cetaceum uocari, in eóque asteritem lapidem inueniri, qui à Sole accendatur, & utilis sit ad philtra, Aesopus Mithridatis anagnosta tradit, Suidas in ἰχθῦς. In mari circa Taprobanen insulam cete quędam Satyrorum speciem similitudinémque præ se ferre tradunt, Aelianus. Eugenio quarto Pontifice apud urbem Sibinicum in Illyrico captus est marinus homo, qui ad mare puerum trahebat. Is à currentibus, qui rem aspexerant, lapidibus fustibúsque uulneratus, in siccum retractus est. Huius effigies penè humana, nisi quòd cutis Anguillæ similis erat, & in capite duo parua habebat cornua. Manus quoque duorum tantùm digitorum formam exprimebant. Pedes autem in duas ueluti caudas finiebantur: à quibus ad brachia alæ, ut in Vespertilione, extendebantur, Baptista Fulgosus. Plura leges in Historia Aquatilium nostra in Tritone.

Pan uel Satyrus mar. Ichthyocentaurus. Dæmon mar.

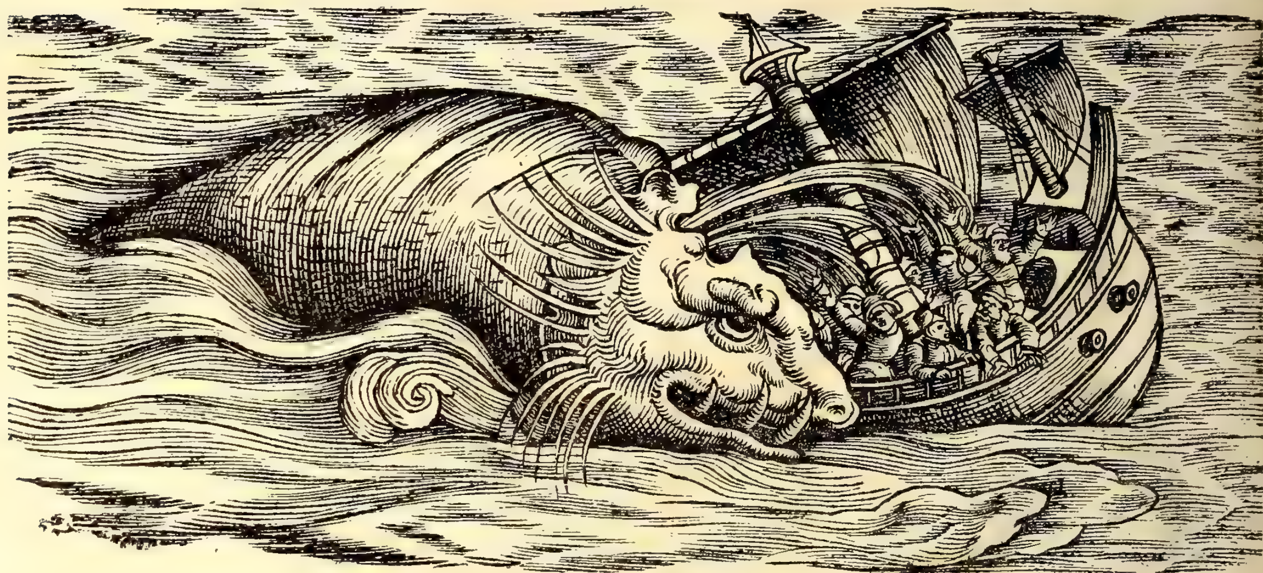
GERMAN. F. Ein Meerteüfel.

SEQVVNTVR CETE QVAEDAM EX OLAI MAGNI SEptentrionalis Oceani Europæi in Tabula Descriptione.

ICONVM quas subijciemus fides penes Olaum authorem esto. nos enim eas omnes ex Tabula ipsius depingendas curauimus. Apparet autem eum, ex narratione nautarum, nõ ad uiuum, pleraque depinxisse. Vix probârim capita quorundam nimis ad terrestrium similitudinem efficta: ut neque pedes unguibus armatos, & fistulas binas (Rondeletius quidem Balænæ fistulam unicam tribuit) adeò prominentes, cum Balænarum, tum Pristis seu Physeteris, &c.

Harum belluarum nomina quædam confingemus, à similitudine terrestrium, ut Apri, Hyænæ, Monocerotis, Rhinocerotis, &c. Extare quidem in immensitate illa Oceani quàm plurimas diuersas & inusitatis formis belluas, quis dubitet? Et, si non temere est, quod uulgo dicitur: nomina etiam illa accolis Oceani Germanis & Gothis cognita, testari hoc possunt: qualia sunt, **Wangwal/Andwal/Schwynwal/Rauewal/Wittewal/Schiltwal/Hanerkeit/Nonwarsrack/Trolwal/Springwal/Gerwal/Blotewal/Hill/Herill/Karckwal/Rußwal/Nachtwal/Nordwal/Wintinger/Fischokeeke/Schellewyncke/Nore/Rostinger/Schlichtback/rc.**

Volgend etliche Figuren auß der Tafel der beschreybung mittnächtischer landen des Olai Magni: wie wol vnd recht aber die selben conterfeetet syend/lassend wir den Olaum verantworten.



Balæna erecta grandem nauem submergens. Videntur & alia quædam Cete ex eâdem Tabula Balænis adnumeranda, quæ ipse simpliciter Cete nominat, cum præter magnitudinem Balænis præcipuè conuenientem, nullam in se corporis partem raram aut monstrosam habeant: ut sunt quæ sequuntur aliqua.

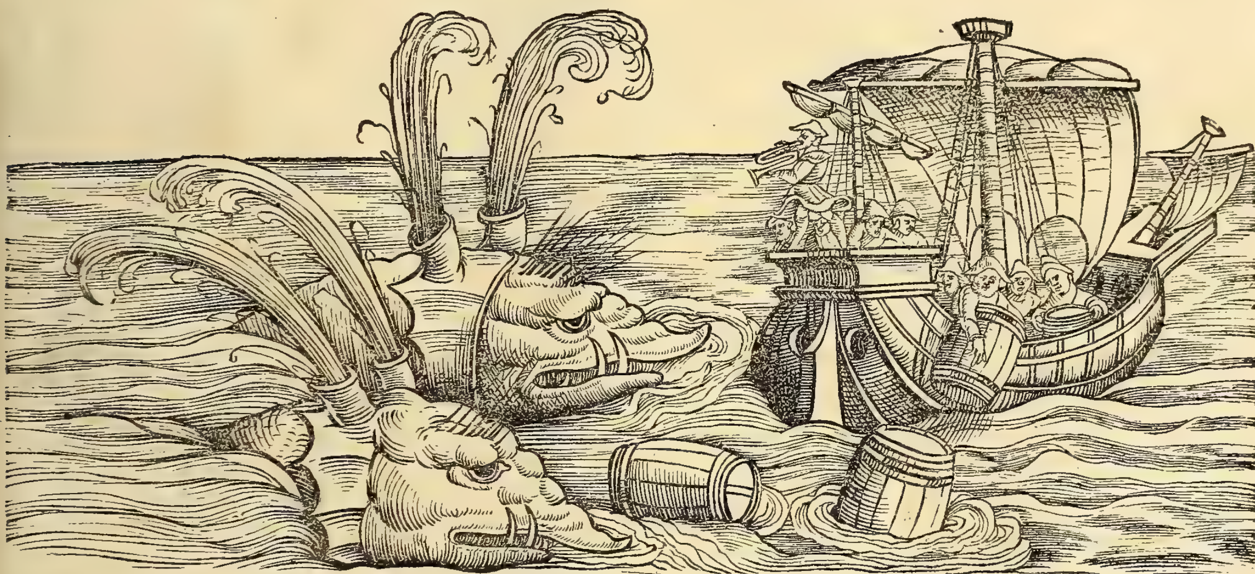


Cetus ingens, quem incolæ Faræ insulæ ichthyophagi, tempestatibus appulsum, unco comprehensum ferreo, securibus dissecant, & partiuntur inter se.

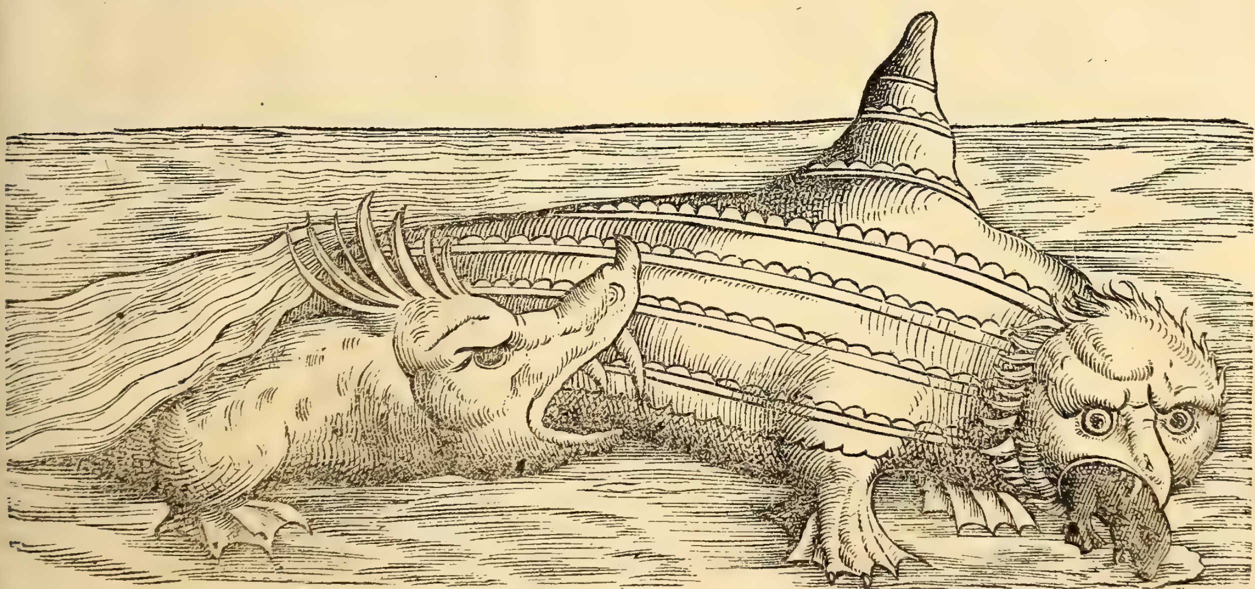
Nautæ



Nautæ in dorsa Cetorum, quæ insulas putant, anchoras figentes, sæpe periclitantur. Hos cetos **Troluual** *sua lingua appellant, Germanicè* **Teüfelwal.**



Similis est & illorum icon apud eundem, capite, rostro, dentibus, fistulis: quos montium instar grandes esse scribit, & naues euertere, nisi sono tubarum aut missis in mare rotundis & uacuis uasis absterreantur. Idem in Balthico mari circa Balænam fieri aiunt.



ZIPHIVS (Ziphio simile, in libello Germanico) monstrum marinum horribile, Phocam nigram deglutiens. Monstrum etiam aliud innominatum terribile Ziphio ad latus insidiatur, ut Olai pictura repræsentat. Ziphij quidem nomen recentius est, non multò ante Alberti sæcu

culum, ab Authore libri de nat. rerum usurpatum: id an à Physetere corruptum atque transpositum sit, quærendum. Aries quidem ueterum & ingens est bellua, & similiter Phocas appetit. ¶ Ex Testudine mar. finxerunt monstrum, à quo Vitulus mar. deuoretur, Rondeletius.

GERMAN. Zyffwal dici poterit: uel Sauffwal, à deglutiendo, quòd etiam magna animalia, ut Phocas, deuoret.

Icon hæc Argentinæ in Curia uisitur, in panno expressa.



ROSMARI uulgò à quibusdam dicti figura ab Olao Magno exhibita. Rosmarus (inquit) est bellua marina, ad magnitudinem Elephantis. Litorum montes scandit, & gramine pascitur. Somni gratia dentibus se à rupe suspendit, & adeò profundè dormit, ut piscatores laqueis & funibus uinctum comprehendant. Sic ille.

Eiusdem ceti pictura Argentinæ etiam in Curia spectatur, sed in ea caput tantùm ad sceleton ueri capitis factum audio, reliquum corpus ex coniectura aut narratione adiectum. Possunt in sceletis, præsertim maiorum piscium pinnæ, ad aliquam pedum unguiumque speciem, arte formari. Dentes quidem in Olai icone sursum tendentes, minùs placent, quàm qui in capite Argentinæ picto, (cum Romam ad Pontificem Leonem tale caput è Scandinauia mitteretur, ut audio,) deorsum è superiore mandibula uergunt, sicut in Elephantis, siue dentes siue cornua potiùs. sic enim commodiùs à scopulis & rupibus se suspendent. Author qui Chorographicam Moschouiæ tabulam nostra memoria ædidit, Mors hanc belluam nominat: & similiter dentes exertos binos à superiore mandibula descendētes ei appingit. Dentibus (inquit) suspensa, gressum per altas rupes promouet in uerticem usque, unde citiùs se demittit per subiectos campos grassatura. Libet etiam uersus Germanicos, qui in Curia Argentinæ leguntur super huius monstri effigie hic adscribere.

Rusßor in Norweg nennt mā mich/
Cetus dentatus bin doch ich.
Mein weybe† Balena ist genannt/
Im Orientischen meer bekannt:
Macht vngewitter groß im meer/
Schreckt Alexandrū vnd seyn heer.
Dem kalten meer streych ich nach/
Zū streyt vnd fechten ist mir gach.
Mā findt vil tausent meinr genossē/
Die so lāg zān hand auß d' maßen:
Sie sind ij.iij.iiij.elen lang/
Vnd so dick wie ein zilig stang.
Da ist ein fechten vnd ein reyssen/
Mit den walfischē wir vns beyssen.
Vnd all fisch die wir kummen an/
Sie mögen vor vns nit bestan.
Doch hand mich etlich so getriben/
Sunder müßt weychen an den staden/
Daß ich im meer nit bin beliben:
Da nam ich mein tödtlichen schaden.

† *Indocto alicui Cet⁹ mas uisus est, Balæna fœmina: cum Cetus totius generis nomen sit, Balæna speciei in utroque sexu.*

Zwentzig

Zwentzig acht schůch man mich außmaß/
Solt ich mein zeyt auß söllen läben/
Von Nidrosia der Bischoff hat
Bapst Leo meinen kopff geschickt
Zů Straßburg hat man den auch gsähen/
Vnd neunzehen jar vmb Wienacht zeyt/
Wiewol ein klein Rußor ich was.
Ich hett nichts vmb all walfisch gäben.
Mich stechen lassen an dem gstad:
Gen Rom/da mich manch mensch anblickt.
Tausent fünffhundert ists beschähen/
Mein starck gbissz hat mich gholfen nit.

A Germanis ad Oceanum, Noruegis & alijs, belluam hanc Rostinger appellari audio: ab alijs Rusor: à quo fortè Rosmari uocabulum aliqui fecerunt: quanquam & Scythicum Morsz, literis transpositis accedit. ¶ Ceti quidam habent rictum oris dentatum prægrãdibus & longis dentibus, ita ut plerunque inueniantur cubitales: aliquãdo duorum aut trium aut quatuor cubitorum. Inter cæteros longiùs prominent duo canini: & sunt subtus sicut cornua, instar dentium Elephantis & Apri, qui culmi uocantur, Albertus Magnus. Et rursus: Ceti hirsuti & alij longissimos habent culmos, & illis ad saxa in rupibus se suspendunt dormituri. ¶ Quòd si idem Elephas ueterum non est, rectè tamen, & magnitudinis ratione, quam parem Elephanto Olaus ei attribuit: & dentium siue cornuum quæ similia exerit, ac similiter, & ad eosdem usus, Elephantum hunc cetum appellabimus. ¶ Circa ostia Petzoræ fluuij (inquit Sigismundus Liber Baro in Commentarijs rerum Moscouiticarum) uaria magnaque in Oceano dicuntur esse animalia. Inter alia autem animal quoddam magnitudine Bouis, quod accolæ Mors appellant. Breues huic, instar Castorũ, sunt pedes: pectore pro reliqui corporis proportione aliquanto altiore, latioreque, dentibus superioribus duobus in longum prominentibus. Hoc animal sobolis ac quietis causa cum sui generis animalibus, Oceano relicto, gregatim montes petit: ubi antequam somno, quo natura profundiore opprimitur, se dederit, uigilem, gruum instar, ex suo numero constituit. qui si obdormiscat, aut fortè à uenatore occidatur, reliqua tum facilè capi possunt. sin mugitu, ut solet, signum dederit, mox reliquus grex excitatus, posterioribus pedibus dentibus admotis, summa celeritate, tanquã uehiculo, per montem delapsi, in Oceanum se præcipitant: ubi in supernatantibus glacierum frustis pro tempore etiam quiescere solent. Ea animalia uenatores, solos propter dentes insectantur: ex quibus Mosci, Tartari, & imprimis Turci, gladiorum & pugionum manubria affabre faciunt. Hæc ille. Coniecerit autem aliquis ex hac descriptione nonnihil huic ceto cum Hippopotamo cõmune esse: nempe uitã ambiguã, magnitudinẽ Bouis, pedes quaternos, eosque breues, dentes eminẽtes: quæ omnia etiã, preter dentes, cũ Phoca ei cõueniunt, & insuper mugitus, & uita in mari, nõ in aqua dulci: & pectoris altitudo: (est enim Phocæ Oceani elatũ pectus, ut Rondeletius pingit, species à Phoca maris mediterranei diuersa, & multò nimirũ maior:) & quod in glaciei frustis aliquantisper immoret. Considerandũ sanè diligenter est, ne quis cũ Phoca aut cognato ei animali quadrupede, cetũ quempiã longè diuersum, ingẽtem & depedẽ (qualis Rusor uel Rostinger uulgò dictus uidet) cõfundat. ¶ Est in Orchadibus (inquit Hector Boëthius in descriptione Scotiæ) ingens quidam, mole sua uel maximum equum excedens cetus, portentosa quadam somniculositate. Is in cotem aliquam aqua extantem exiliens, dentibus (quos maximos robustissimosque habet) partem aliquam cotis extantem atque asperam comprehendit, ac mox in grauissimum soluitur soporem. Tum nautæ, si qui fortè præteruecti pendentem eminus cernunt, appellentes, anchorã iaciunt, ualentissimo ad eum rudente religato, ac scapha ad beluam adnauigant, circa caudam eius cutem atque carnem aliquantùm excauantes, quò firmiùs adligatus rudens mox salientem retinet. quo facto strepitum clamoremque continuò nautæ omnes extollunt, lapidibus in eum plurimis coniectis. Tandem uix somno excitus, ut consueuit, mare saltu repetit. sed cum se impeditũ ac cõprehensum percipit, totis uiribus ac ingẽti impetu uincula rumpere nitit. Verùm quũ se frustra conari sentit, uictum fassus, ac uelut manus dans, cutem ob quam se peti nouit, exuit: ac mox & ipse quoque moribundus resupinat. Eum nautæ extractum pingui spoliãt, oleum inde conficientes. est enim ingenti quantitate. Cute ad retinacula utuntur: quippe cum fortissima sit, ac rumpi perdifficilis, nec longissimi attritu temporis deteratur.

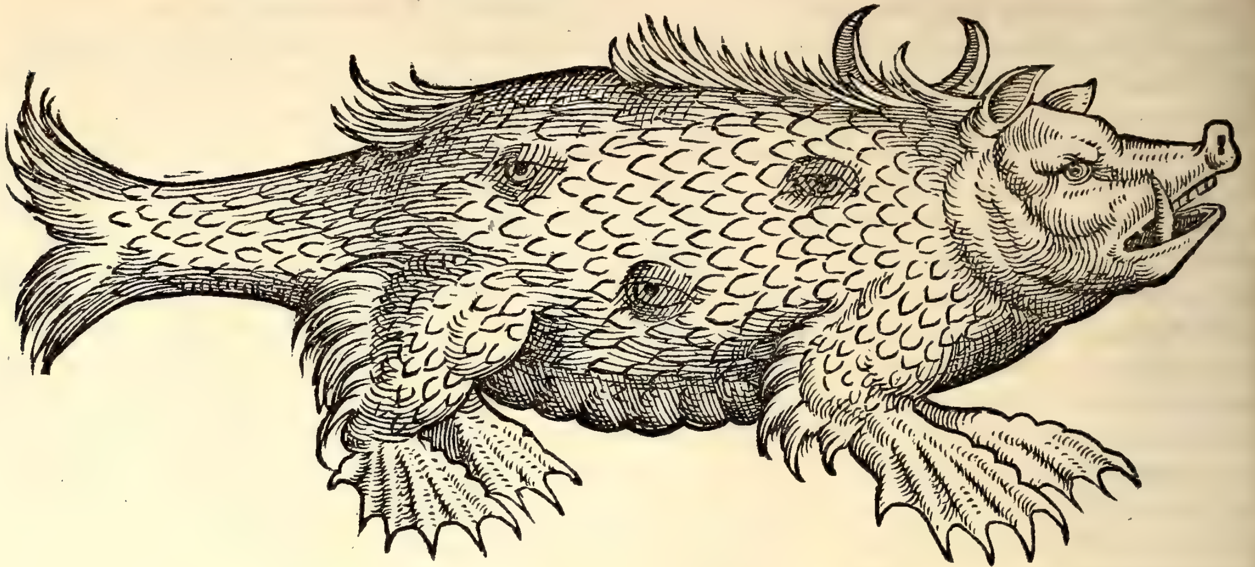
Hippopotamus. *Phoca.*

Effigiem monstri Porco similis sequens pagina exhibet.

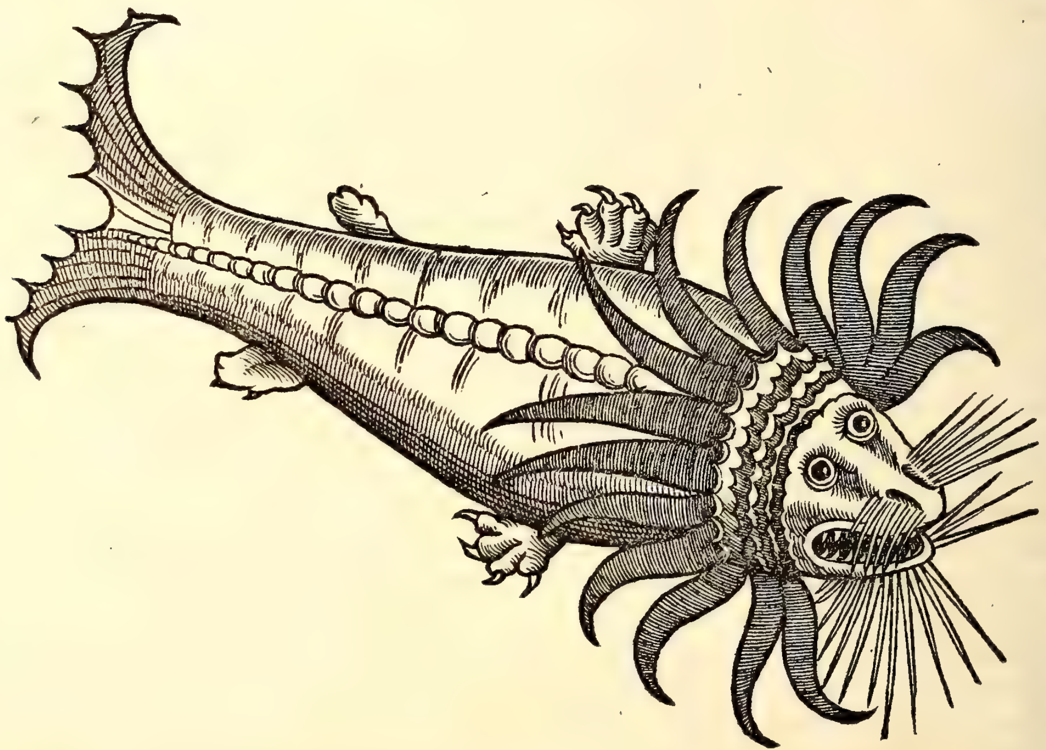
HOC monstrum marinum Olaus Porco simile esse ait, & apparuisse in mari iuxta Thylen insulam, (quæ supra Orchadas Septentrionem uersus sita est,) anno Domini M. D. XXXVII. Ego Hyænam uoco, à similitudine siue Suis, siue Hyænæ, quadrupedum. Auriculas equidem animali marino appictas, non laudo. rostrum quoque nimis porcinum uidetur, &c. Ingens esse scribit, & dentibus truculentis excelsisque. nos à dentium figura situque Aprum nominauimus: sed cetaceum, ut à pisce eiusdem nominis discernatur.

Quærendum an eadem sit Herill Germanicè dicta bellua: qualis anno Salutis M. D. XXII. postridie paschatis, eiecta ad litus in Selandia, reperta est inter Vuikkam & locum (uel oppidulum) qui à diuo Vuerpio denominatur, longitudinis pedum LXXII. altitudinis uerò pedũ XIIII. interstitio ab oculis ad rictum pedum VII. de quo conciso dolia, quæ ab Harengis denominãt nostri, centum & quadraginta auecta sunt. iecur etiam dolia quinque repleuit. Capitis figura tam

quam Apri fuit, corium munitum ueluti conchis pectinum.



GERM. Wo diser Walfisch nit ein Herill ist/von den Teutschen in Seeland vnnd anderschwo genannt/so mag er genamset werden ein Wal_áber/oder ein Schweynwal. Der nam Schweynwal sol sunst gebraucht werden vonn einem Walfisch/der auff xxx. klaffter lang vnd nit zeessen ist.



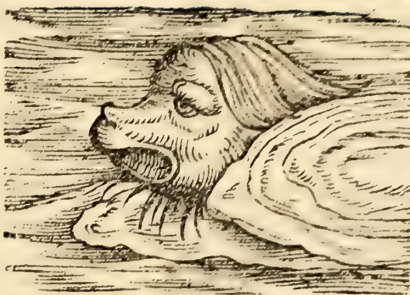
MONSTRVM hoc(inquit Olaus)maximum est,& cornibus,& uisu flammeo horrendum. Oculi circunferentia sedecim uel uiginti pedum mensuram continet. Caput (quadratum, Cardanus) in quatuor mucrones diuiditur. Barba prolixa est. Pars posterior parua existimatur. Nos Cetum barbatum appellauimus,&c. Quatuordecim cornibus radiatum caput apparet. cornua utrinq; ab oculo incipiunt,& per occipitium transeunt:nescio quàm rectè. Albertus enim cetis nostrorum marium appendices quasdam esse scribit (circa oculos) ciliorum instar, corneas, octo ferè pedes longas,plus minùs,pro magnitudine beluæ,specie magnæ falcis fœnisecum,ducentas & quinquaginta super oculum unum,& totidem super alterum,ex lato in acutum desinentes, non rigidas,sed iacentes, & dispositas uersus tempora, ita ut ueluti os unum latum magni uanni instar efficiant, quo belua aduersus tempestates oculos muniens operiat. Oculi unius foueam homines quindecim,aliquando uiginti capere. ¶ De hoc Ceto sentit Rondeletius, ubi picturas Tabulæ Olai reprehendens,scribit, Scolopendram cetaceam monstrosam ab eo pictam esse, quadrato capite,promissa barba. Mihi hac ratione non rectè à Rondeletio reprehendi uidetur, &c.

Scolopendra marina.

GERMAN. F. Ein Bartwal.

CETVM

CETVM Capillatum uel Crinitum hanc belluam nomino, cuius caput tantùm Olaus delineauit in Tabula.
GERM. F. Ein Haarwal.



Cetus iubatus Olai Magni.

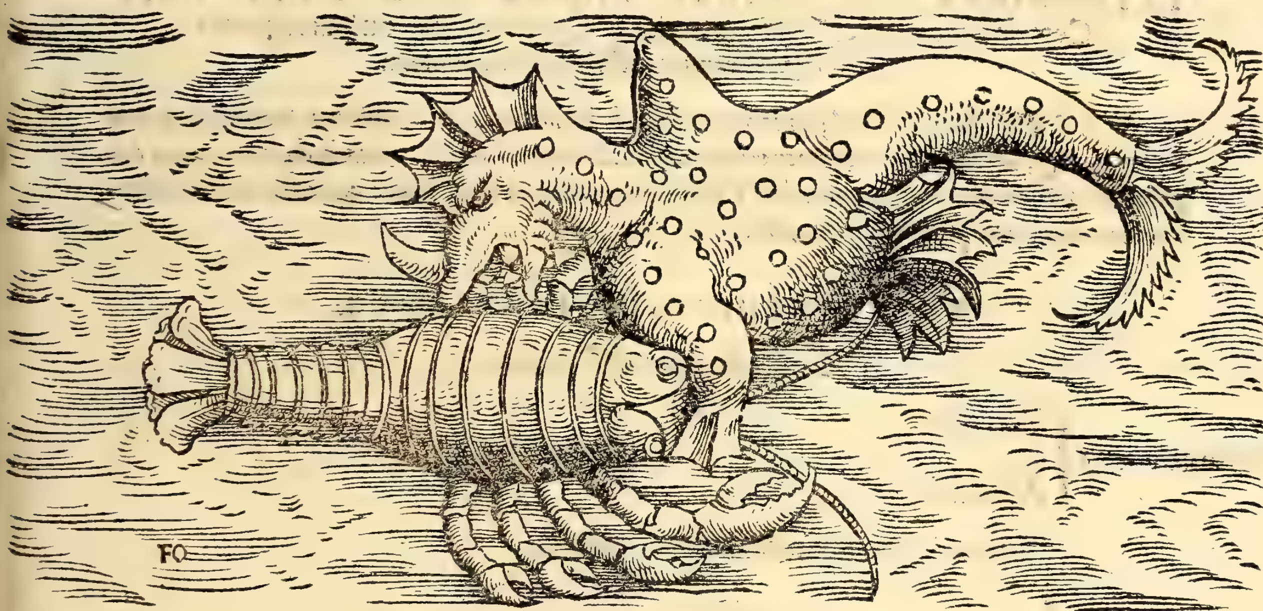


Monoceros Olai Magni.



MONSTRVM hoc iubatum simul barbatumq; in mari glaciali pingit Olaus, paulò infra Gruntlandiam, remotissimam ad Septentriones regionem: facie humana quodammodo. In explicatione quidem Tabulæ nusquam eius meminit: ut neque MONOCEROTIS illius, id est, Vnicornis: cuius caput in eadem Tabula exhibuit.

GERM. Zwey seltzame vnbekannte Meerwunder/söllend im Hochteutschen meer etwan gesähen werden. Das mit dem horn auff dem kopff/so es natürlich also ist/sol billich ein Einhorn genennt werden.

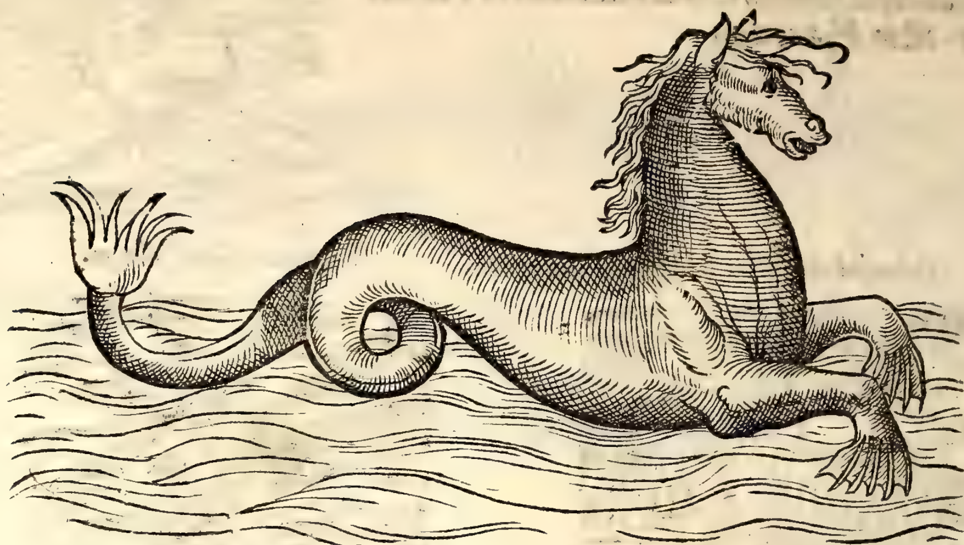


MONSTRVM Rhinoceroti simile (inquit Olaus) naso & dorso acutis, deuorat Gambarum (*Astacum potiùs*) duodecim pedum.
GERMAN. F. Ein Naßwal/ein Spitzwal.



VACCAE marinæ (*aut potiùs Bouis marini cetacei*) caput, ut ipse nominat, in Oceano Septentrionali, pingente Olao, prominet huiusmodi. Plinius Cornutam inter belluas maris nominat, nec ullam eius descriptionem addit. Nos hãc Olai Vaccam sic nominare poterimus. neque enim cornutum alium piscem scriptores memorant, nisi Arietem.
GERM. F. Ein Meerochs/ein Meerkū.

HACTENVS ex Olai Magni Tabula animalium quidem in Oceano uerorum, & uiuentium: sed non satis ueras aut ad uiuum depictas, ut facilè suspicor, eicones aliquot exhibuimus. His fabulosa prorsus, Equi Neptunij effigies subiungatur, &c.



EQVVS fabulosus Neptuni pro ueterum pictorum arbitrio depictus. Neptunū tridente insignem (inquit Bellonius) fingebāt ueteres à quibusdam ueluti Hippopotamis per aquas deduci præeuntibus Nereidibus. Horum autem Hippopotamorum ac Nereidum formam pro pictorum libidine in magnam spectantium admirationem sic commenti sunt, ut Hippocampi cuiusdam potius, quàm Hippopotami rationem habuisse uideantur.

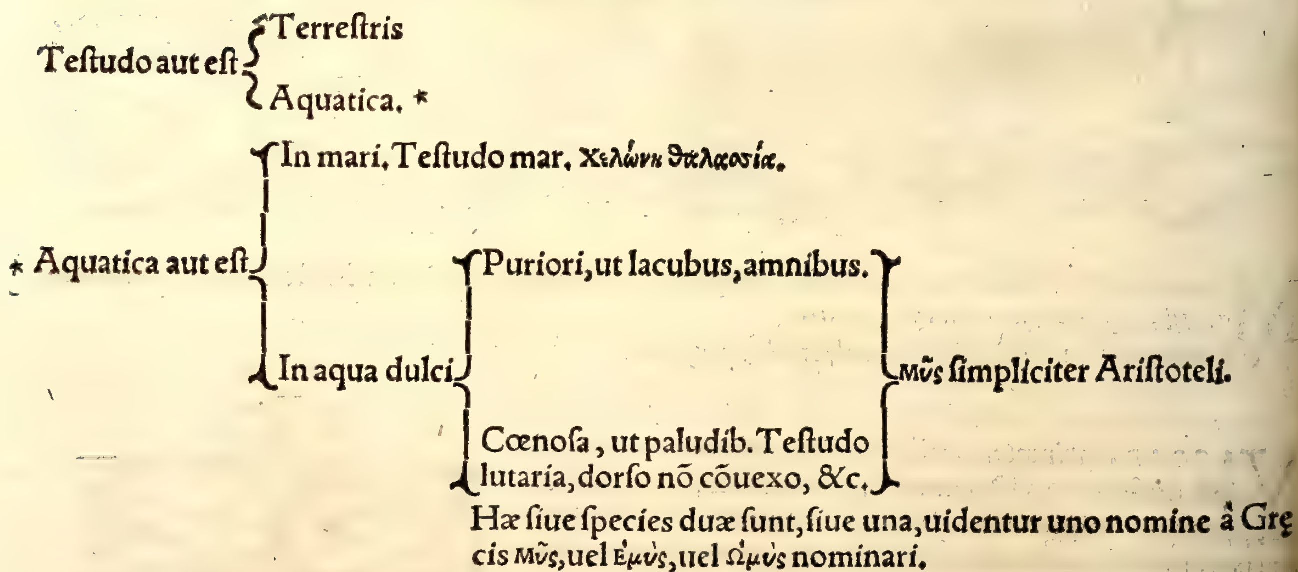
GERM. Ein erdichtet Meer-roß: auff welchem die alten Heidnischen maaler den Neptunum / als ein gott deß meers / zů maalen pflägtend.

TESTVDINES AQVATICAS LIBVIT HOC LOCO POST Cete collocare, &c. Terrestrem inter Quadrupedes ouiparas ponimus: Lutariam post animalia fluuiatilia

TESTVDINVM genus omne unum in Ordinem referri facilè non potest. Nam quæ terrestris est, Aquatilibus adnumerari non debet. Et inter Aquatiles, quæ in dulcibus aquis degunt, non possunt cum marinis describi. Terrestris aquam non ingreditur: aquatiles omnes in terram exeunt, saltem propter partum, &c.

DE TESTVDINIBVS IN GENERE.

Testudinum differentiæ.



Hæ siue species duæ sunt, siue una, uidentur uno nomine à Græcis Μῦς, uel Ἐμὺς, uel Ἁμὺς nominari.

TESTVDINIS uocabulum uidetur ampliùs patêre Latinis, quàm χελώνης Aristoteli. hic enim χελώνην terrestrem & marinam tantùm facit: alias, μῦδας appellat, à recto μῦς. Archigenes ἀμύδα (si rectè scribitur) interpretatur χελώνην λιμναίαν. apud Hesychium legitur, ἐμὺς, ζῶον ἐν λίμνῃ καὶ ἐν πηγῇ γινόμενον: οἱ δὲ, χελώνην τὴν ἔχουσαν οὐράν. Murem marinum ex Latinis Plinius tantùm dixit semel aut iterum, ubi Aristoteles μῦν uel μῦδας nominat, de Testudinibus tamen in dulci aqua degentibus loquens. Μῦς Oppiani, non Testudinum generis, sed piscium esse uidetur. Rondeletio uidetur ἐμὺς potiùs quàm μῦς legendum apud Aristotelem; uel utrunq; legi posse. (Vide inferiùs *Mus mar.*

ferius in Testudine mar.) ¶ Mixobarbari quidam scriptores Tortucam & Tartarucam pro Testudine dicunt. ¶ Dubitant nonnulli ad quod Aquatilium genus Testudines referri debeant. Cortice teguntur Plinio: & Aristoteli quoque: sicuti Lacertæ, Crocodili, & reliquæ quadrupedes quæ oua pariunt, & genus omne serpentum. Corticem hic dicimus, quod simile uel ἀνάλογον squamæ sit, Græci φολίδα. Idem Plinius Testudines alicubi inter Testacea posuit. Et Aristoteles octauo historiæ: Exuunt (inquit) senectutem ea quibus cutis mollis, nec prædura & testacea quædam est, qualis Testudini (nam & Testudo inter cortice intecta enumeranda est, & Mus aquatilis:) sed qualis Stellioni, Lacerto, & præcipuè Serpentibus est. Sed quanquam Testudines à testa denominentur, & corticem eorum aliqui testam appellant, non tamen propriè dicta testata animalia sunt: quæ omnia sanguine carent, & testam figlinæ instar fragilem siliceàm ue habent. Porrò genus animalium, quæ φολιδωτὰ Græci nominant, latiùs patet: cum & Serpentes qui pedibus carent, & Lacertos ac similes Quadrupedes contineat. Distinguendum hic etiam corticis uocabulum: quod Latini quidam aliquando pro Testudinis tegumento accipiunt: Gaza alijq́ eruditi recentiores, φολίδας ab Aristotele dictas, quæ ueluti squamæ sunt, cortices uel corticem uocant. Ego proximum Testudinis genus aliud non inuenio, quàm ut sit Quadrupes ouipara: quo genere Testudinum species omnes comprehenduntur. Rondeletius inter Cete adnumerat Testudines: sed hoc marinis tantùm couenerit: quæ, ut ipse inquit, mediæ sunt magnitudinis inter Cete. Aut potiùs, ut mihi uidetur, ne marinæ quidem cete appellari debent, si propriè loquamur, utcunque grandes. nam ad essentiæ ac generis rationem magnitudo non est adferenda. Quòd si cete rectè definiuntur animalia aquatilia (amphibiá ue) spirãtia & uiuipara: (nam cete omnia tum intra se, tum foras, animal generant Aristoteli:) Testudo autem omnis ouipara sit, cêtos eadem non erit. quanquam & Rana inter cartilaginea numeratur, sola ex eis ouipara: cum reliquis tamen commune hoc habet, quòd omnia ouum concipiant. Si quis tamen propter magnitudinem Testudines marinas, non quidem cete, sed cetaceas & κητώδεις appellare uelit, permittemus. Oppianus lib. 1. Halieuticorum cum cete enumerasset, subdit: Cæterùm quædam è mari in litus exeunt, ut Anguilla interdum & scutata Testudo, neque hæc cete esse uult, sed de amphibijs diuersorum generum agere incipit. Quòd si naturæ rationem in eis spectemus, quoniam cum Serpentibus quædam communia habent, (lege mox in Italicis nominibus,) & præterea pedes, Lacertis potiùs quàm Cetis cognati fuerint. nam & Lacerti ferè Serpentes uidentur, pedibus additis: & similiter terreni aquatilesq́ Lacerti reperiuntur. Sed peculiaris est eis latitudo corporis, & testa à qua denominantur. ¶ Testudines omnes dentibus carent, &c. *Testudinum genus.*

ITAL. Gallana uel Galana, corrupto nimirum Græco nomine Chelone. Taurini Serpentem cuppariam uocant à cuppa, alij Itali Serpentem (Biscam) scutellariam, à scutella. Serpentis quidem facies, sibilus, oua, cutis, (φολίδες) cum ijsdem in Testudine affinitatem habent. ¶ Inuenio & hæc Italica: Testuma, Testudine, Testugine, Tartuca, Cusuruma, Tartugella.

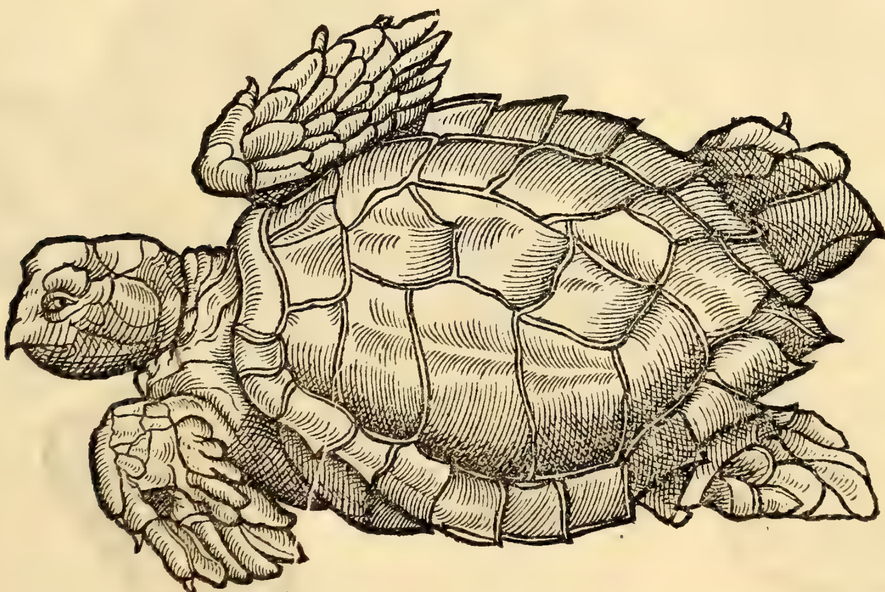
HISPAN. Calandra, Tortuga.

GALL. Tortue, Tortugue Monspelij.

POLONICE Zolw.

GERMAN. Ein Schiltkrott: quòd ueluti buffo quidam scutatus sit: ut Itali Serpentem scutellariam uocant. Tällerkrott/Gschertzenfider.

TESTVDINVM MARINARVM GENERA DVO.



TESTVDO marina prima, quam corticatam (inquit Rondeletius) uocamus, siue corticosam: quia cortice, id est, duro & crustoso ac aspero integumento operta sit. Ea terrestribus ac luta- 1.

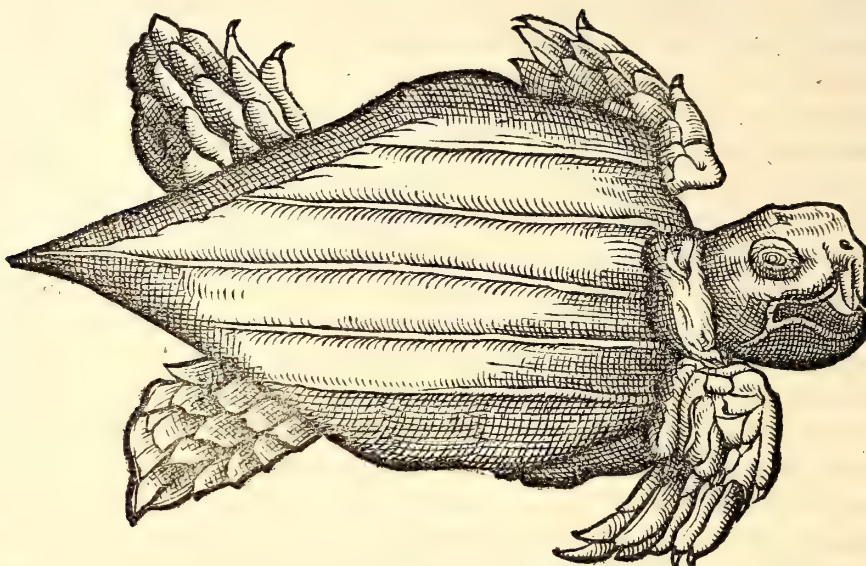
rijs ſimilis eſt capite ac teſta, ſed maior: caput nunquam in teſta condit, ſed ſemper exertum habet: ac ceruicem tantùm pro arbitrio modò extendit, modò contrahit, &c. Capta eſt immanis in mari noſtro, anno 1520. quæ bigis uix trahebatur, &c. Rondeletius. ¶ Χελώνη θαλαττία Græcis. et quanquam μῦς Ariſtoteli ſemper Teſtudinem in dulci aqua ſignificet, Plinius tamen Murem marinum dixit. Et Euſtathius: ὁ θαλάττιος μῦς (inquit) à uulgò perperam ὁμύδιον (malim cum tenui ὀμύδιον) uocatur. Nos de uocabulis μῦς, ἐμύς, ἀμύς, multa protulimus in Commentario noſtro De quadrupedibus ouiparis. Mus aquatilis Plinio, teſtudo lutaria eſt. Idem Murem marinum modò pro eadem Teſtudine lutaria, modò pro marina uertit. Legitur & Omys (ὠμὺς) apud Ariſtotelem De partibus 3. 9. Omis marina apud Kiranidem legitur. quidam (inquit) ὠμίδα uocant: eò quòd in humeris magnam uim habeat. nam ὦμος eſt humerus. Inuenitur & Omidium, diminutiuè.

Mus mar.

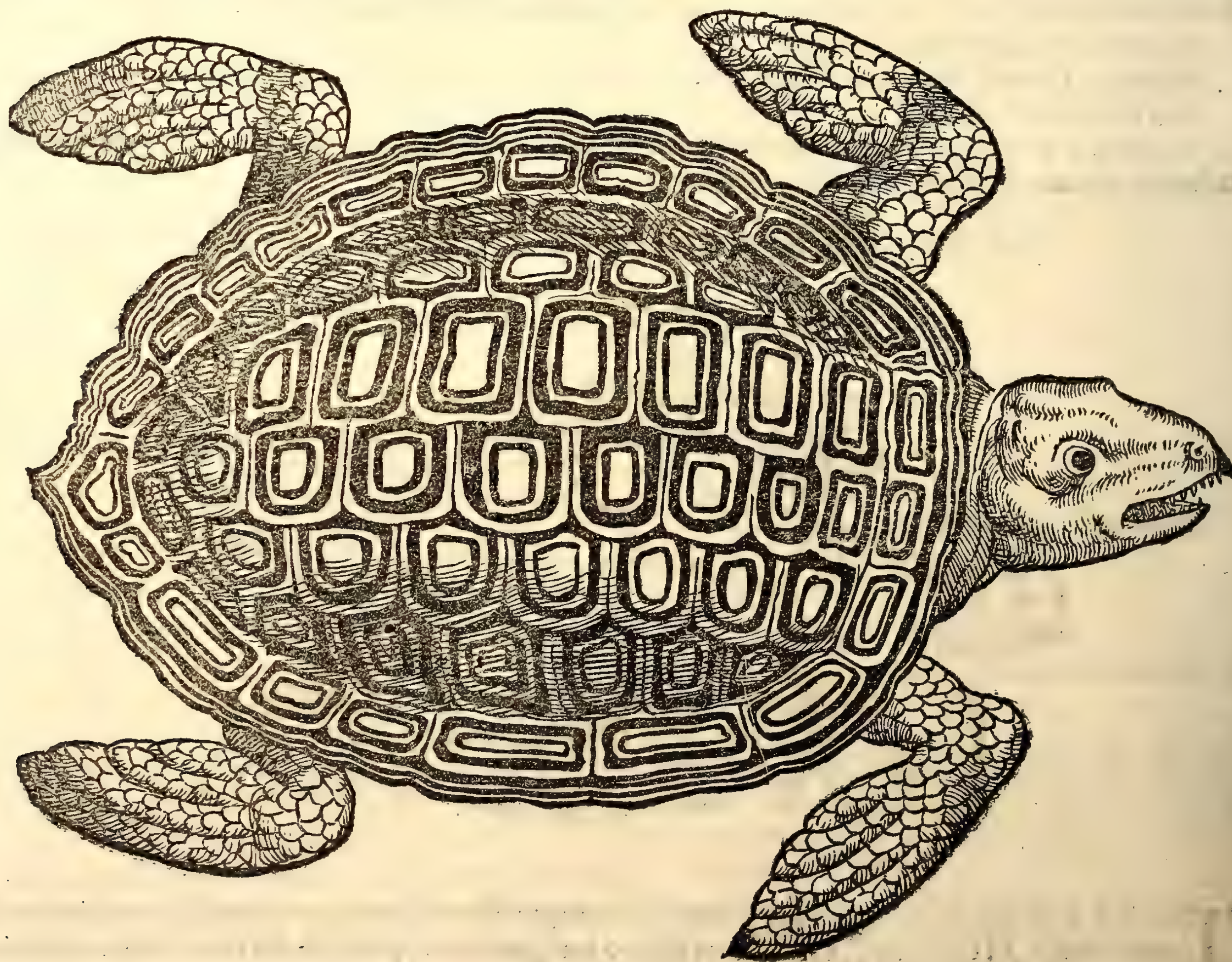
Omys.

ITAL. HISPAN. GALL. Vide mox in ſecunda ſpecie.

GERM. Ein Meerſchiltkrott.



Teſtudinis (marinæ nimirum) hæc icon Venetijs effictà eſt: nulli illarum quas Rondeletius exhibet, ſimilis. Dentibus quidem Teſtudines omnes carere Rondeletius docet: ut ſuſpicer pictoris culpa non rectè dentes huic noſtræ attributos. GERM. Ein andere figur einer Meerſchiltkrott.



TESTV-

TESTVDO marina altera Rondeletij. Hanc (inquit) coriaceam appellamus, quòd integumentum habeat non tam cortici simile, quàm corio bubulo, duro nigroque, & iam concinnato ad calceos, equorúmque frenos, & sellas, cæteraque ornamenta conficienda. Eandem Mercurij Testudinem appello: quòd eam esse existimem, à cuius similitudine Mercurius musicum instrumentum à Gallis Luc uocatum excogitârit. Hæc fortè ab Aeliano Simia maris rubri appellatur. II. *Coriacea.* *Mercurij.* *Simia maris rubri.*

ITALICE, HISPANICE, GALLICE], ijsdem quibus Testudo simpliciter, nominibus appellatur: sed meliùs adijcietur differentia marinæ: sicut etiam primæ.

GERMANICE. Ein andere art der Meerschiltkrotten.

ORDO XIII. DE MOLLIBVS DICTIS IN MARI ANIMALIBVS: VT SVNT SEPIA, LOLIGO, POLYPI, LEPVS marinus, Vrticæ.

DE MOLLIBVS (ET ALIIS QVOQVE EXANGVIBVS) IN GENERE.



ANIMALIVM alia sanguine prædita sunt, ut omnia hucusque proposita Aquatilium genera. Alia exanguia, ut quæ deinceps sequuntur ex marinis Aquatilibus omnia. ea humore siue sanie quadam, qui sanguini proportione respondeat, nutriuntur. Sepiæ in mari, inquit Plinius, sanguinis uicem atramentum obtinet, Purpurarum generi infector ille succus. Sed sanguis, aut qui eius loco sit humor, corpore toto diffundi debet: non uno in loco seorsim esse, ut Sepiæ atramentum & succus ille preciosus in Purpuris. ¶ Exanguium plura sunt genera: primum, quæ Mollia appellamus: quæ foris carne molli obducta, solidum intus, modo sanguinei generis, continent. Secundum, quæ crustis tenuibus operiuntur: hoc est, quæ partem solidam foris, mollem carnosamque intus continent. durum illud eorum tegmen non fragile, sed collisile est: quale Cancrorum genus & Locustarum est. Tertium, quæ silicea testa conclusa muniuntur: hoc est, quibus pars carnea intus: solida foris, fragilis, non collisilis: quale genus Concharum & Ostrearum est. Quartum, insecta omnia, quorum multa sunt genera. ea incisuras parte sui uel supina, uel prona, uel utraque habent: nec osseum quicquam discretum aut carneum, sed quiddam inter hæc ipsa continent: quippe quæ corpore pariter intus forisque duro constent. Sed de alijs suo loco: nunc de Mollibus. *Exanguia.* *Mollia.* *Crustacea.* *Testacea.* *Insecta.*

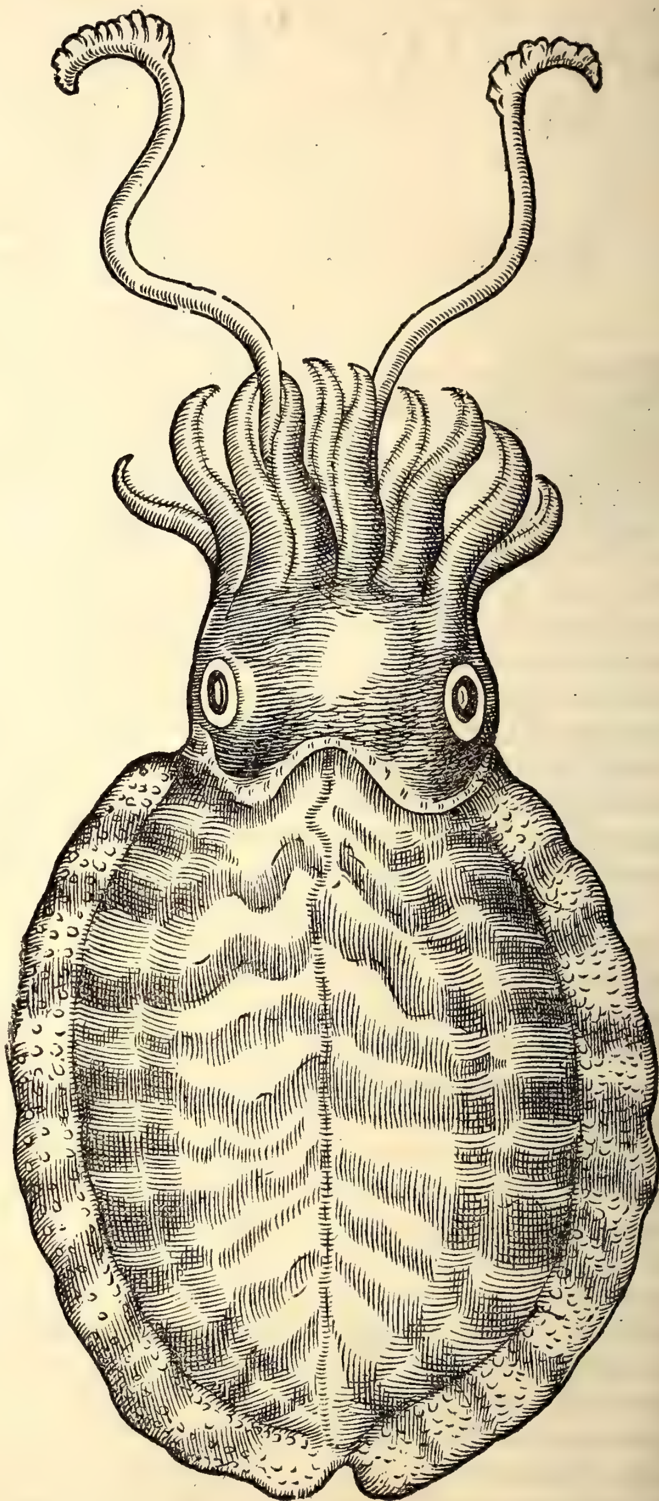
Quæ nos Plinium secuti Mollia uocamus, Græci Μαλάκια appellant. foris enim, ut diximus, carne (tactu) molli obducuntur, tota ferè carnosa, & tactui cedentia: sine squamis, sine omni asperitate duritiéue cutis, instar humanæ. Ab his toto genere differunt pisces μαλακόσαρκοι dicti, ut saxatiles, quorum mollis est caro: cum Mollium durissima sit, (tenax & difficilis concoctu.) Μαλακόδερμα, τά. Aristoteli De generatione animal. 1. 10. dicuntur oua Cartilagineorum & Viperarum, ubi Gaza non rectè uertit, Cute molli intecta, generant oua: & tanquam à nouo capite incepit, cùm præcedentibus cohæreant. ¶ Pisces propriè dicti omnes, sanguinei sunt, & branchias habent: Mollia uerò cùm utrisque careant, impropriè à Plinio inter pisces numerantur. ¶ Mollium (inquit Aristoteles) exteriores partes hæ sunt: primùm & anteriùs, pedes. deinceps his coniunctũ caput, postremò alueus siue sinus. Πόδας, pedes (qui ab eodem πλεκτάναι etiam, & à Plinio brachia dicunt) octonos, binis acetabulorum ordinibus instructos habent, excepto genere uno Polyporum. caput inter pedes & uentrem. in superiore capitis parte, oculos: in inferiore uerò, atque in medio ipsorum pedum, os. in quo ossicula duo nigra, incurua, & Psittaci auis rostrum æmulantia, dentium uice extant. Inest etiam in ore caro quædam exigua, qua uice linguæ utuntur. lingua enim nullis hoc in genere data est. Habent & cerebrum, similiter ut sanguinea: cum reliqua exanguia eo careant. A capite sequens alueus uel sinus (τὸ κύτος) continet totum corpus & interiora. Hunc ambiunt pinnulæ. Postremò mollia fistulam ante alueum positam supra brachia (inferiore parte sub brachijs potiùs) gerunt, cauam: qua mare transmittunt, quantum suo admiserint alueo, quoties aliquid ore capiunt: eamque modò in dextram partem transferunt, modò in sinistram. hac eadem fistula suum quoque atramentum fundere solent. Quod ad colorem, Mollia omnia subalbida sunt. Hæc ferè Saluianus de partibus Mollium externis obseruauit. De internis breuitatis causa nihil dicemus. ¶ Mare dum cibum capiunt, obiter ore admittunt, (non refrigerationis gratia, ut pisces suis branchijs:) idemque mox per fistulam ut cete reddunt. Aristoteles Polypum per appellatam fistulam (physeterem,) fœtum ædere tradit: quod & Rondeletius comprobat. ¶ Polypus & Sepia non sine ueneno, sed exiguo mordent, Oppiano teste. ¶ Aristoteles Mollibus omnibus τὸν θολόν, id est atramentum, tribuit: quod in metu effundũt, ut eo infuscata aqua abscondantur: id Sepiæ & Loligini nigrum est, Polypo purpurascit. hoc pro sanguine mollibus esse non re- *Mollia.*

ctè sensit Plinius, sanguinis enim loco humor seu uitalis succus is est, qui per totum corpus disper gitur. atramentum uerò excrementitius humor, continetur in quadam ueluti uesica, quam Græci μήκωνα, id est, papauer uocant. Alia uerò in eis pars est μύτις, mutis: quæ non excrementum continet, ut quidam putarunt: sed hepati respondet, non (ut Aristoteles existimabat) cordi.

Papauer. *Mutis.*

GERMAN. Kuttelfische. Vide inferiùs in Germanicis nominibus Loliginis & Polypi.

Sepiæ hæc icon est Venetijs facta. Rondeletius ei pedes octonos tribuit: nostra hæc plures habet, pictoris nimirum negligentia.



SEPIA, Σηπία, nomen apud Græcos tulit, quòd atramento, ueluti putrida quadam sanie, quam Græci σηπεδόνα uocant, abundet. Græcum nomen Latini retinuerunt. Sepium (Σήπιον) uocat Aristoteles, solidum quod intus est, nostri aurifabri Fischbein: Athenæus ὄστρακον ἐν τῷ νώτῳ, Columella Sepię testum. Atramentum in metu effundit: & sic infuscata aqua absconditur. Sepidium, Σηπίδιον, diminutiuum est.

Sepium. *Sepidium.*

GRAECI hodie, ut audio, Calamariam uocant: quod nomen Lolligini magis conuenit, tribuiturque apud nonnullos.

ITAL. Vbique in Italia uetus nomen retinet, Matthiolus. Genuenses & alij quidam Sopi nominant: Veneti & Romani prisco nomine Sepiam, (Sepio, Saluianus.) Scoppa grammaticus Italus interpretatur la Seccia, Calamarro. Venetijs Seppa dicitur, alibi Scepa: uel Cepia, ut circa Ligusticum.

HISPAN. Xibia.

GALL. A nostris Sepio, à Gallis Seche (uel Secche) dicitur, Rondeletius. Seiches uocantur exiccatæ: recentes uerò nullius sunt precij in Oceano, Bellonius. Genuæ Sopi, ut & Massiliæ. Sunt qui Seiche uel Boufron interpretentur, Sepiolam uerò Casseron. sed posterius hoc nomen Loligini paruæ debetur.

ANGLIS Sepia est a Cuttel/Cuttle. quod nomen Germanicũ est, & propriè intestinum significat.

GERMANI superiores aliqui uocant ein Meerspinn, id est, Araneum marinum: quod nomen ad Pagurum potiùs retulerim. Marium accolæ mollia omnia uidentur Blackfisch appellare. Vide mox in Loligine minore. Nostræ quidem dialecto nomen Kuttelfisch ab Anglis sumptum, magis congruit.

SEPIA.



SEPIARVM oua seorsim hic (inquit Rondeletius) qualia à mari reijciuntur, depingenda curauimus: ut melius intelligantur quæ de his ab Aristotele literis prodita sunt.

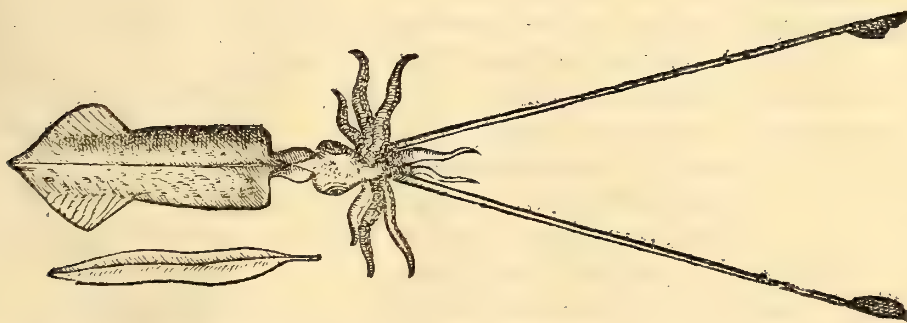
GALL. Nostri Racemum marinum uocant, à similitudine racemi uuæ uitis, Rondeletius. Alia est Vua Plinij inter zoophyta.

GERM. Rogen oder eyer von Kuttelfischen. F. Ein Meertraub.



SEPIOLAM hanc nomino, inquit Rondeletius: cuius nullam, quod sciam, mentionem fecerunt ueteres. corporis quidem forma Sepijs similior est, quàm Loliginibus uel Polypis. Sepię nascenti similis est: pollicis crassi magnitudinem non superat. Sepiaria uulgò uocatur. colore est uario. Vere maxima copia capitur cum reliquis piscibus: & quanuis suauissima, ob paruitatem negligitur. Ex Polyporum genere non est: & errant qui hunc Polypum paruum uariumq; Aristotelis faciunt. ¶ Sepidium nomine diminutiuo Græco dixeris. Dorion Sapidia inter hepsetos, id est, pisciculos minutos elixari solitos, numerat.

GERMAN. Ein kleine art der Kuttelfischen / wirt nit über ein dicken thumen groß.



LOLIGO magna. τεῦθος, (penanflexum: reperitur & oxytonum, quod minus placet,) Teuthus. Gaza Lolium uertit nouo uocabulo. Teuthis, τευθὶς, Loligo minor est. Plinius tum Teuthum, tum Teuthidem, Loliginem cõuertit. Non uerò magnitudine tantùm differunt: (nam etiam Teuthi quidam parui sunt, sui generis:) sed etiam figura. Pars enim Teuthorum quæ exit in acutum, latior est. præterea pinnulæ totam aluum (*totum alueum, Gaza*) ambiunt, quæ in Teuthide sunt minores, (*ἔλαττον Græcè, quod referendum uidetur potiùs ad τὸ ὀξὺ, quàm ad pinnas.*) Mollia quidem omnia τευθώδη uocantur apud Athenæum.

Loligo sic dicta est, quasi Voligo, quòd subuolat, Varro. sed hæc origo primam breuem requireret, quæ tamen produci solet, ab Horatio, Ouidio: & per l. duplex à Gaza alijsq; recentioribus ferè scribitur: doctiores plerique l. simplici scribunt. Vligines indocti quidam, ut Syluaticus, pro Loligines dicunt.

ITAL. Romanis ac Venetis (ut & Prouincialibus) Totena dicitur. alij Totano scribunt. Genuenses tamen & Massilienses Loliginem minorem, Totenam uocant. Rursus Italis (plerisque) Calamaro, Loligo minor est: Gallis autem Calamár, Loligo maior.

HISPANI Calamár, Lusitani Chocco uocitant.

GALL. Calamár nostri uocant, à thecæ scriptoriæ similitudine: siue quòd in ea reperiantur quę ad scribendum necessaria sunt, uidelicet atramentum & gladiolus, qui altera parte cultrum, altera calamum refert. Prouinciales Tothena corrupto nomine pro Teutho uocant. (*Vide paulò antè in Italicis nomenclaturis.*) Baionenses Cornet. Vide in Gallicis nominibus Loliginis minoris. Lollium Massilienses nuncupant, quasi Latinè, Gillius.

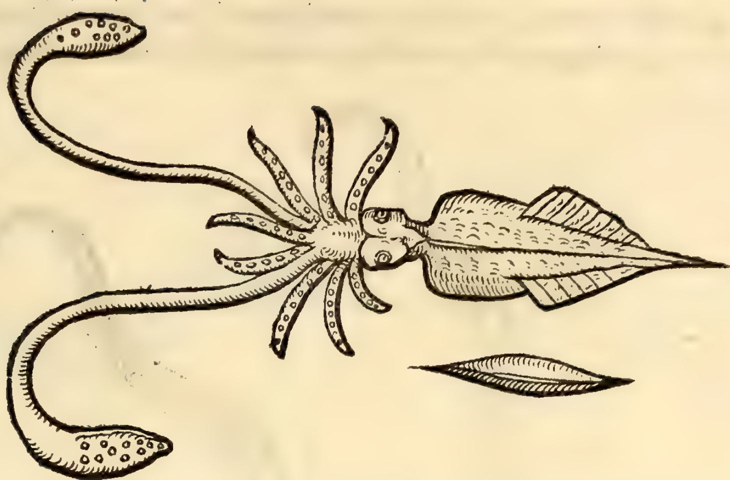
GERMAN. Sepias & Loligines Germani uno nomine uocant Blackfisch, ab humore atramento simili, quem habent loco sanguinis. eum enim humorem Germani Black appellant, Eberus & Peucerus. Anglis blak nigrum significat. Adamus Lonicerus Sepiam duntaxat Blackfisch appellari scribit. Quòd si generale nomen hoc ad Mollia faciamus, species sub eo contentas differentijs adiectis, Germanis nostris ita interpretabimur: Loligo maior, ein grosser langer Blackfisch. Loligo minor, ein kleiner langer Blackfisch. Sepia, ein breiter Blackfisch. Dise drey habend all kurtze füß/ ein großlachten leyb/könnend nit gon. Polypus, ein Blackfisch mit einem kleinen leyb/vnnd langen füssen/darauff er auch gon kan. Sepiam quidem Angli uocant Cuttel uel Cuttle: quòd carnis mollitie & substantiá, intestina quadrupedum referat. inde genus omne Mollium Germanicè rectè nominabimus Cuttelfisch, (uocabulo nostræ dialecto magis conueniente, quàm Blackfisch,) & differentias præscriptas adijciemus. uel sic, Lolligo, ein Raankuttel: nam raan, gracile & oblongum nobis significat. Germani superiores Sepiam Meer spinn, id est, Araneam marinam nominant. quo nomine si quis pro genere uti uoluerit, utatur. mihi quidem non placet: quoniam alia quoque marina quædam animalia, præsertim crustata, araneæ nomine ueniunt. Quòd si quis commune Gallis, Hispanis & Italis Calamarij de Loligine nomen Germanicum facere uoluerit, & expresso magnitudinis discrimine, duo eius genera distinguere, sic efferat licebit: kleiner Schreybzeüg/ grosser Schreybzeüg.

Loliginis maioris hanc quoq; formam, etsi minùs exquisitam quàm Rondeletij opinor, ut Venetijs olim mihi confecta est, addidi.



ANGLICE, Sleue, ut Ioannes Fauconerus me docuit. Posset etiam Blakefisshe (opinor) dici.

LOLIGO



LOLIGO minor, τευθίς. Plura leges ſuperiùs annotata in Loligine magna.

ITAL. Romanis, Venetis ac Neapolitanis Calamaro. Genuenſibus & Maſsilienſibus Totena, Bellonius. Vide ſuprà in Loligine magna.

GALL. Maſsilienſibus (ut & Genuenſibus) Totena. ijs uerò qui Baionam incolũt, Cornet uel Corniche, Bellonius. At Rondeletius Baionenſes (inquit) Cornetz & Corniches uocant, magnã Loliginem à parua diſtinguentes. Gallis, præſertim Santonibus, Caſſeron dicitur. à noſtris (*circa Monſpelium*) Glaugio, corrupta uoce, opinor, ex Gladiolo. quanquam Monſpelienſes noſtri Calamar & Glaugio ſæpe confundant. alij magnitudine diſtinguunt.

GERMAN. Ein kleiner langer Blackfiſch. Quære ſuprà in Loligine magna.

DE POLYPIS IN GENERE.

POLYPI uocabulum Latini non habent, ſed acceperunt à Græcis, Varro. Græci à pedũ multitudine nominarunt: cirros enim octonos habet, quibus ut pedibus ac manibus utitur: quare & pedes & brachia uocant. ¶ Polypus maſc. genere efferri ſolet: Lucilius tamẽ apud Noniũ, etiã in fœminino ponit. Syllaba prima quanquam natura breuis, plerunque producitur à Græcis, præſertim epicis, aſſumpto y. more Ionũ. Latini etiã producũt, ut Ouidius, Martialis, Horatius, alij. Inflexio eius apud Græcos uſitatior eſt creſcentibus obliquis, ſicut in nomine πούς unde componit: apud Latinos uerò pariſyllaba. πολύπους paroxytonũ Atticũ eſt: πώλυπος uerò (uel πωλύπους) Doricũ & Aeolicum. cui & πῶλυψ ſimile eſt: πούλυπος Ionicũ, (quanquam & hoc aliqui Atticũ faciunt:) aut πουλύπους. πούς accuſandi caſum facit πόδα, cõpoſita ab eo in ουν tantùm, ut πολύπουν, Euſtathio teſte: ſed πολύποδα quoque reperiri author eſt Athenæus. πουλυπόδης, ὁ. Antiphili Byzantij eſt. πολυπόδια Ariſtoteli ſunt parui & nuper prognati Polypi. ¶ Ἀνόστεος apud Heſiodũ, id eſt, exos, pro Polypo accipit, epitheton loco ſubſtantiui: Lacedæmonij tamen Polypũ ſubſtantiuè & ſimpliciter Ἀνόστεον uocant. Onos, id eſt, Aſinus mar. quem quidã Polypũ dicunt, Kiranides. Alius, quod ſciã, nemo Aſini nomen Polypo attribuit. nos ὄνους, id eſt, Aſinos Aſellós ue ſui generis piſces, nõ Mollia, ſuo loco dedimus. Pulpũ aliqui recentiores indoctè nominãt, uoce Italis uulgari ad Latinã terminationẽ deflexa. Albertus Multipedẽ nominat, Græco nomine ſimpliciter tranſlato. Octapodia pro Polypis apud Pſellũ legunt, diminutiuo nomine. ¶ Polypi proboſcidibus carent, qua nota à Sepia Loliginéque diſiungunt. ſed harũ defectũ natura pedum ad eoſdẽ uſus commodorũ longitudine penſauit. Supra uentriculũ ueſiculã habent, & in ea attramentũ, ſed nõ ita nigrũ ut in Sepijs & Loliginibus, uerùm purpuraſcẽs. Veſiculã hãc μήκωνα uocat Ariſtoteles, è qua atramentũ per fiſtulã effundit ante aluũ ſitam. De partu eorũ per fiſtulã, fœtu, incubatione: & à partu debilitatione fœminæ: à coitu uerò maris: uitæ breuitate, coloris mutatione: Brachia ſua an arrodãt ipſi: Quòd in ſiccum exeuntes, oleam, ficum, & ſalſamenta appetentes: item de ingenio aſtutiaque ipſorum, &c. copioſè in Hiſtoria Aquatilium ſcripſimus.*

Genus. Proſodia. Inflexio. Orthographia. Ἀνόστεος. Onos. Pulpus. Multipes. Octapodium. Pedes. Atramentũ.

GRAECI uulgò Octapoda dicunt, quidam ineptiùs Catapoda.

ITAL. Vbique gentium ferè nomen retinet, Gillius. Polpo Romæ & alibi in Italia uocatur: à Venetis ſimiliter uel Folpo. Genuæ Porpo.

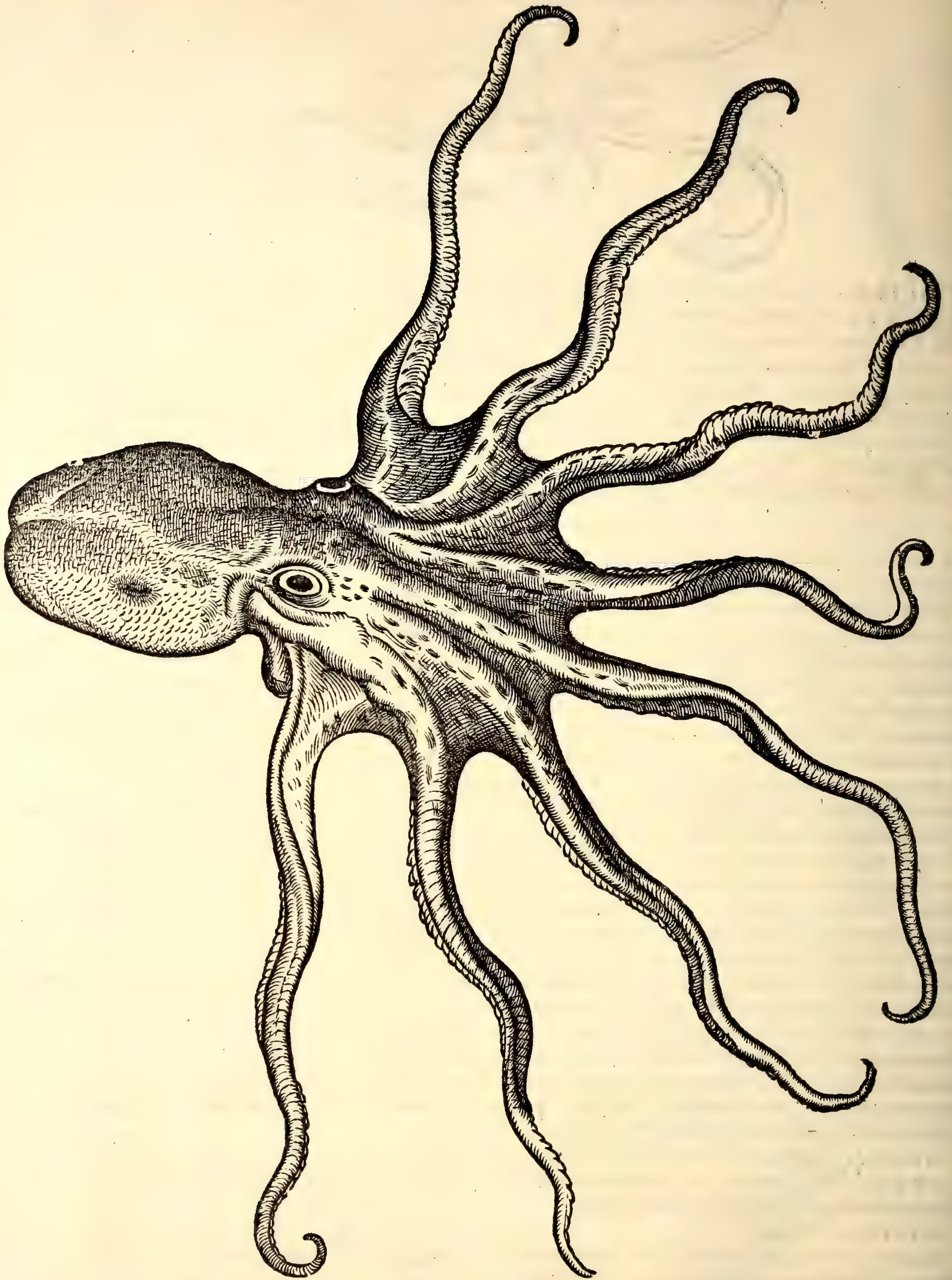
HISPAN. Pulpo.

GALL. Noſtri per ſyncopen Poulpe uocant, Galli Pourpe, (aliàs Poupe) Rondeletius. Galli Pourpre, Maſsilienſes Secche poupe, Bellonius.

ANGLI qui Vectam inſulã incolunt, uocant a Pour cuttel, ut Turnerus me docuit: alij quidam, ut à Io. Fauconero accepi, a Preke. Iidem Sepiã Cuttel uel Cuttle uocitant Germanico nomine inteſtinum ſignificante. uidetur autem Malacia omnia Germanicè rectè poſſe uocari Kuttelfiſch: ut ſi Polypum interpreteris, ein Kuttelfiſch art.

GERM. F. Ein Vilfüß/ Polfiſch uel Polkuttel, nomine compoſito à Polypo & Kuttel, quod eſt Sepia. nam & Maſsilienſes Polypum nominant Secche poupe. Vel circunſcribatur, Ein Blackfiſch mit acht langen füſſen/ vnd einem kleinen leyb.

Icon hæc nostra Polypum parte prona repræsentat: ea uerò quam Rondeletius dedit, partem quæ cirros continet supinam, geminis acetabulorum ordinibus eleganter exprimit.

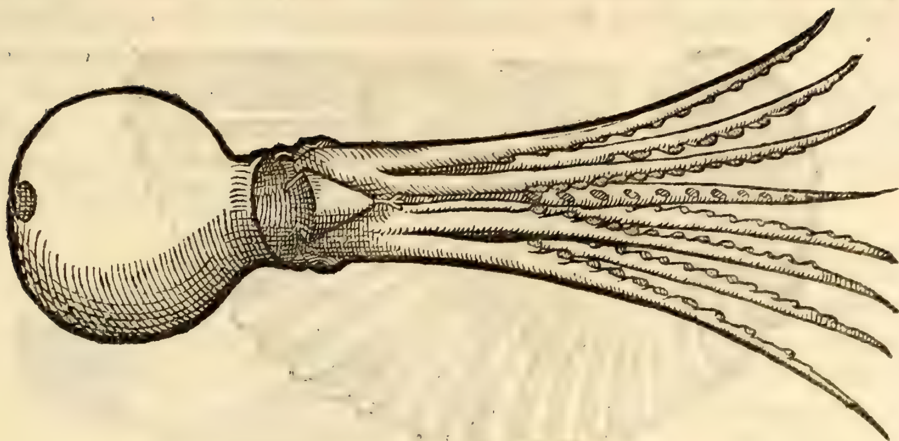


POLYPVS quem hîc depingimus (inquit Rondeletius) omnium maximus est & notissimus. eius differentiæ duæ sunt. alter enim litoralis est, alter pelagicus, uita solùm, specie nullo modo dissidentes, &c.

ITAL. GALL. GERMANICE & ANGLICE nomina eadem omnia, quæ iam in Polypo simpliciter diximus, maximi differentia addita, ei conuenient. Ein grosser Polkuttel/ꝛc.

POLYPORVM genus secundum satis ex primo cognosci potest: hoc tantùm differens, quòd paruum uariumꝗ; est, ciboꝗ; ineptum. quare separatim non depinximus, Rondeletius.

POLYPVS



POLYPVS tertij generis est, qui dicitur diuersis nominibus (inquit Rondeletius) Eledona, Bolitęna, Ozolis, Ozæna, Osmylus. Plinius lib.9.cap.30. Ozænam à graui capitis odore dici tradit, ob hoc Murænis maximè eam consectantibus. ego uerò quòd eo sit odore, qui grauitatem capitis inducat, dictam fuisse puto. Aristoteles quidem Historiæ 4. 1. Eledonam & Bolitænam siue Ozolin, manifestè distinguit. At rei ipsius ueritas paulò aliter quàm Aristoteles Polyporũ genera partiri nos coëgit. cum enim eundem semper Polypum uiderim & odore esse graui, & longissima brachia habere, simplicemq́ue acetabulorum ordinem, non potui non existimare Bolitænam siue Ozolin siue Ozænam, ab odore nominatum, & Eledonam, eundem esse Polypũ. Hæc Rondeletius. ¶ ὄσμυλος paroxytonum, ὄζαινα & ὄζολις (Gaza Ossolem uertit) ab odore facta sunt nomina, sicut & à moscho recentioribus. Et fortè etiam βολίταινα ab eodem odore dicta fuerit. βόλιτον enim uel βόλβιτον Græci fimum bouis appellant: qui arefactus, præsertim in Sole, moschum subolet. Osmylium & Osmylidium diminutiua sunt. Legimus & Bolbotinen & Bolbidium, pro eodem pisce nimirum. & Polypodine Athenæo memorata, nisi Polypi genus secundum, paruum uariumq́ue est, Osmylus fortè fuerit, patronymico nomine fœminino, tanquam diminutiuo dicta. Athenæus quidem ab Eledona distinguit. Eledona Aristoteli à cæteris differt crurum prolixitate: & quod una ex Mollium numero simplicem acetabulorum ordinem agat, (*quod ei etiam quem exhibemus conuenit,*) non ut cætera duplicem. Reperitur autem uarijs modis scriptum, ἐλεδώνη, ἑλεδώνη, ἐλεδόνη, ἀελιδώνη. Suidas ἀπὸ τοῦ ἑαυτὴν ἕλειν deriuat, ac si ἑλεδόνη diceretur. ¶ Quis non miretur Polyporum uarietatem? nam horum alius tetram odoris fœditatem habet: alius nomine Osmylus bene olet, & nihil muscosius (*propiore moscho odore*) sensi. Muscum enim non leuiter, non modò uiuus, uerùm mortuus etiam olet. Is qui eum uel occultissimum fert, circunstantes suauissimè permulcet. In arcis ad imbuendas grato odore uestes reponitur, Gillius: qui hunc piscem à Græcis hodie Moschiten uocari tradit: Heledonam uerò ab ijsdem corruptè Halidonã, ut pisces duo diuersi sint, ita ut Aristoteles existimauit. Qua de re diligentiùs inquirent, uel hodie eruditi, uel olim posteri. Bellonius exhibitum à Rondeletio piscem Eledonam facit: Ozęnam uerò, quę Itali Moscarolum uocent, Polypo per omnia similem, &c.

Osmylus. Ozæna. Ozolis. Bolitæna. Polypodine. Eledona.

GRAECI hodie Moschiten appellant: aliqui, ni fallor, Gopos.

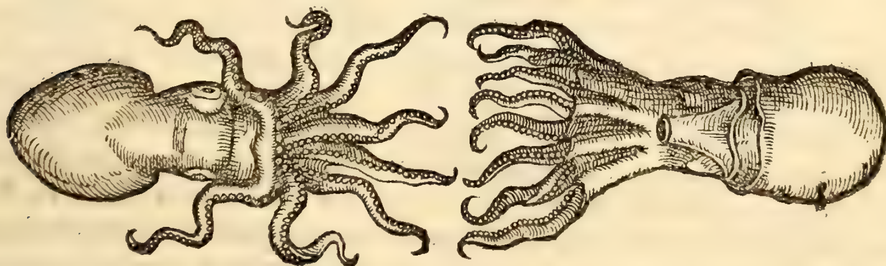
ITALI Moscarolum & Moscardinum, nonnulli Muguetinum, Bellonius. sed Muguetini nomen Gallicum potiùs uidetur. Ego Moscharolo Venetijs uocari didici, circa Genuam Muzaro.

GALL. Massilienses Muscum nominant, Gillius. Muguetinus, ut iam in Italicis dixi, Gallicum eiusdem piscis nomen uidetur.

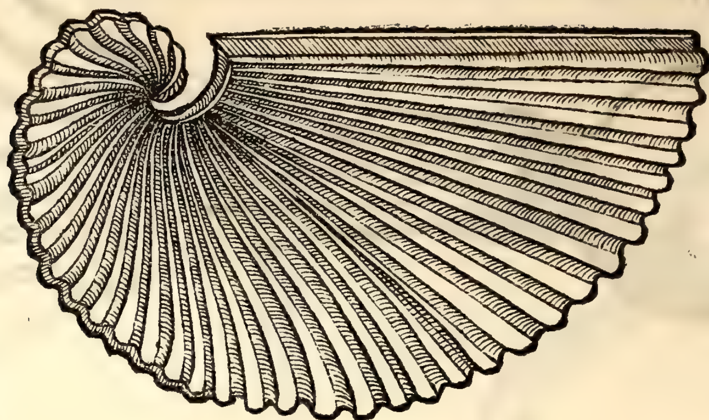
GERMAN. F. Ein Bisemer/Bisemling/Bisemkuttel.

Nautilus Aristotelis: uel Polypus testa inclusus, prior.

Pronus. *Supinus.*

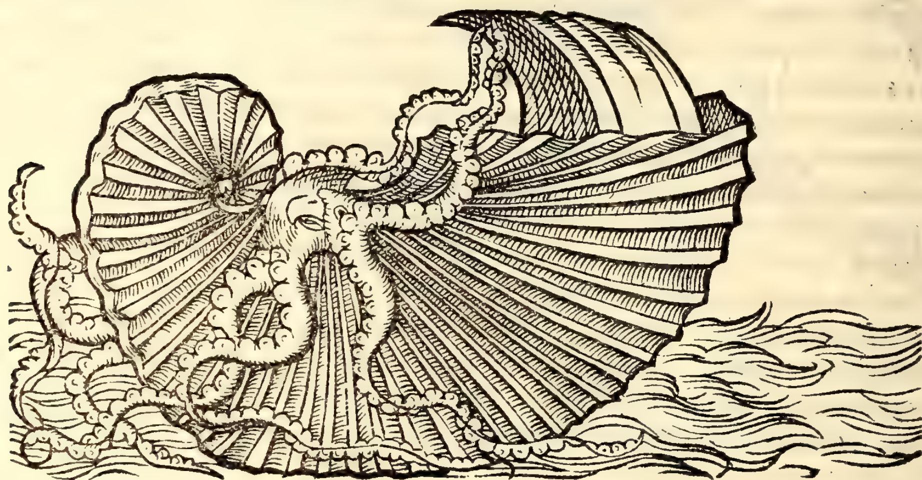


Eiusdem testa, acatij modo carinata, inquit Plinius, puppe inflexa, prora rostrata.



Testam Nautili Bellonius huic similem pinxit: & conditum in ea Polypum, extantibus cirris omnibus, multò (proportione testæ) longioribus, nempe triplo & amplius quàm Rondeletius pingit: ita ut terni eorum utrinque crispati demittantur, bini in obliquum erigantur, nulla intermedia membrana. eam enim ueli loco ad planam testæ extremitatem siue proram erexit. Oppianus binos pedes erigi ait, interq; eos tenuem membranam, ueli instar. binos uerò utrinque demitti, gubernaculis (οἴηκεσι) similes. Sed Bellonij icon, & quam ex Anglia accepi, ternos utrinque demittit. uidentur autem remis, non gubernaculo, comparandi ij. Plinius solus cauda media ut gubernaculo hunc piscem uti scribit, nescio quàm rectè. quæ enim pars caudæ nomine in Polypo appellari posit, & extra testam emitti, non uideo.

Nautili à Bellonio exhibita icon.



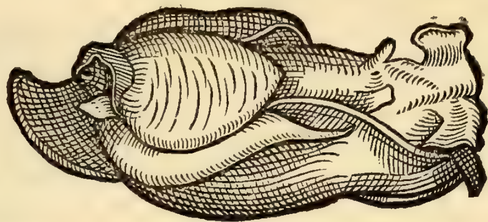
NAVTILVS, uel Nauticus, uel Ouum Polypi, (Ναυτίλος, Ναυτικός, ὠὸν πολύποδος:) uocatur Polypi species. eius testa Pectinis testæ similis est, cauæ, non cohærenti uel adnatæ. ipse paruus est, & facie similis Bolitænæ. Altera species Cochleæ modo testa munitur, quam nunquã desecit, sed brachia duntaxat interdum exerit, Aristoteles. Apud Plinium inter huius piscis nomina pro Pompilo, legendum est Polypi ouum, ex Aristotele. Inter præcipua miracula est (inquit Plinius) qui uocatur Nautilus. Supinus in summa æquorum peruenit, ita se paulatim subrigens, ut emissa omni per fistulam aqua, uelut exoneratus sentina, facilè nauiget. Posteà duo prima brachia retorquens, membranam inter illa miræ tenuitatis extendit, qua uelificante in auras cæteris subremigans brachijs, media cauda ut gubernaculo se regit. Ita uadit alto Liburnicarum gaudens imagine: &, si quid pauoris interueniat, hausta se mergens aqua. ¶ Gaza Nautilum, uertit Nautam. nec rectè tria huiusmodi Polyporum genera facit, cum ex recitatis uerbis duo tantùm ab eo memorari appareat. ¶ Plinius cùm de Nautilo paulò antè dixisset, (ex Aristotele:) mox tanquam de altera specie: Nauigeram similitudinem (inquit) & aliam in Propontide sibi uisam prodidit Mu-
Nauplius. tianus: Concham esse acatij modo carinatam, inflexa puppe, prora rostrata. in hanc condi Nauplium, animal Sepiæ simile, ludendi societate sola: duobus hoc fieri generibus. Tranquillo enim uectorem demissis palmulis ferire, ut remis: si uerò flatus inuitent, easdem in usu gubernaculi porrigi, pandiq; concharum sinus auræ. Huius uoluptatem esse ut ferat, illius ut regat, &c. Mihi Nauplius à Plinio Mutiani uerbis descriptus, non alius quàm Nautilus proximè ex Aristotele ab eo memoratus uidetur. ¶ Si non eædem, at certè similiter nauigare uidentur conchæ, quæ Veneriæ dicuntur, de quibus Plinius: Nauigant Veneriæ: præbentesq; concauam sui partem, & auræ opponentes, per summa æquorum uelificant. ¶ Rondeletius reprehendit Bellonium, qui Conchã Margari-

Margaritiferam uulgò dictam, secundam Nautili speciem esse putârit.

ITAL. Nautilum uulgus Neapolitanum Muscardinum & Muscarolum nominat: quod etiam nomen Osmylo commune est, Bellonius.

GERMAN. Ein Farkuttel / oder Schiffkuttel: ut simul è mollium genere eum esse, simul & nautam, indicetur. Reperitur quidem in Oceano Britannico quoque, unde eius picturam Io. Fauconerus medicus olim ad me dedit, ANGLICVM eius nomen ignorare se confessus.

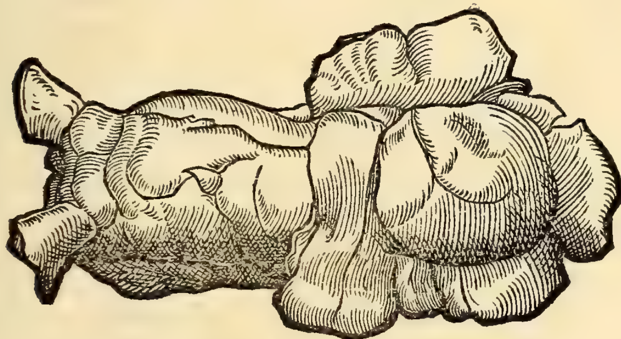
Leporis marini prima species Rondel.



LEPVS Marinus (λαγὼς θαλάσσιος) è Molliū numero est. quanquā sanguis eius (quo Mollia carent) inter remedia ab Archigene, Plinio et Marcello nominatur, pro atramēto fortè. Is (inquit Rondeletius) hactenus à paucis cognitus fuit, tum ob raritatem, tum ob uariam à ueteribus traditā eius descriptionē. Plinius offam informem uocat. Aelianus Cochleæ exenteratę similem facit, Dioscorides Loligini paruæ. Sunt qui (*ut Albertus*) Gronaut uulgò dictum, Leporem marinum esse putent (*quem pisce Rondeletius Lyrā facit:*) Piscatores nostri eum qui Phœlis à nobis existimatur, Leporis nomine uendunt: alij Liparim esse credunt. Quæ omnia unica ratione falsa esse conuincuntur. nam modò nominati pisces frequentissimè mensis apponuntur, ijsque sine ullo periculo uesci omnibus licet: cùm ueterum omnium testimonio Lepus marinus maximè sit uenenatus. Hæc ille. Germani uulgò Orbem marin. uocant Seehaß, id est, Leporem marinum. uidetur autem is Lepus marinus Apuleij, ut supra dixi inter Orbes. Huius genera aliquot reperimus: quę causa esse potuit cur diuersæ ab authoribus traditæ sint eius descriptiones. Primum genus, quod hîc exhibemus, maximè letale est, ex Mollium genere, Cochleæ exenteratæ ualde simile, maximè posteriore corporis parte, &c. Rondeletius.

EIVSDEM *species secunda, substantia, atramento, partibus internis, superiori similis est, differt autem partibus externis, &c.*

GERMAN. F. Ein andere art der Schiffkuttel.



HISPAN. Liebre de la mar: quod an uulgò in usu sit de hoc pisce, an ab erudito aliquo positum, ignoro.

GALLI circa Monspeliū Imbriago uocant, (*ut Mullum imberbem quoque ab insigni rubore,*) Rond.

GERMAN. Ein Schiffkuttel / ein Rotkuttel / ein kleiner gifftiger Kuttelfisch.

Pronus.



Supinus.



EIVSDEM species tertia. Hoc genus (inquit Rondeletius) præcedentibus substantiâ, uiribus & facultatibus simile est. Hîc partem pronam & supinam repræsentamus. Quod in partis supinæ, ferè medio, uides, est os: supraposita ori pars, alueus: qualis in sepijs, oui figurâ, sed in ambi

tu crenatus. Ori subiecta pars, membrana est tenuis, carnosa, magis expansa in rotundum: cuius ora fimbriata est, fimbriæ nigræ sunt, &c. Intus cerebri nigri parum est, gulam excipit uentriculus, ex quo oritur intestinum conuolutum. In medio substantia quędam est fungosa, succum fuscũ continens: fortasse μήκων cum attramento suo, (*Hæc ad Bellonij Leporem accedunt.*) Toto corpore est splendido: crystallum, uel pituitæ massam concretam congelatamq́ esse dicas, &c. Iisdem uiribus cum primo, sed imbecillioribus eũ esse cẽseo. hic in alto mari, ille in cœnosis locis maris, stagnisue lutulentis degit.

GERMAN. F. Das dritt gschlecht der Ghifftkutteln.

BELLONII Lepus marinus ab ijs, quos Rondeletius exhibet, omnibus diuersus uidetur, nisi cum postremo conueniat. Ego (inquit) ut liberè quod de hoc pisce comperi affirmem, dicam Leporem marinum, animal paruum esse: inter Loligines, Lollios aut Sepias, nonnunquam etiam unà cum Apuis capi solitum: odore tetro, nullam aliam habẽs formam, quàm (ut scribit Plinius) offæ cuiusdam informis: cuius inter Cyclades magna est copia. Fuluũ Leporis terrestris colorem imitatur. Pulmonis mar. more per mare diuagatur, tametsi pĩnis careat. Pellucidum habet corpus, oui anserini crassitiem non excedens. Gibba est illi forma parte externa, qua etiam glaber est. Conuexam internam partem ostendit: qua eàdem parte nerui permulti, recti atq; obliqui apparent: quibus eo modo ferè striatus est, ut cõuexa fungi pars: ijsdemq́ adstrictũm corpus diffundit, diffusum uerò contrahit. sese enim astringendo aquã percutit, ut in ipsa natatione fungi figurã referat. (*Inde cõijcio eũdem Venetijs Fongo marino uocari. hunc.n. Alunnus Italus tradit, esse materiam quandam, (ueluti) è spuma marina coagulatam: quæ quidem uiuat, moueatur, & sentiat: sed corpus membris distinctum non habeat.*) Septem habet appendices, innumeris promuscidibus stipatas, ex Indico in cyaneum uergentes: quibus sugendo alimentum corpori suggerit. appendicum autem substantia fungosa est. Cæterum ex aqua emergens, suam figuram amittit, & in seipsum concidit, ut Pulmo marin. quapropter in uase aquam habente hunc contemplari oportet. Tota corporis substantia mucosa est, ac ueluti cartilaginosa. Os ad cirrorum radices in concaua parte situm habet. Linguam demorsus uellicat, ut Ari radix, paulò tamen remissiùs. Quinetiam in tenuia frusta discissus, & in mare coniectus, uiuit tamen ac mouetur. Marinam Squillam si quando suis cirris contigerit, eam non secus atq; Vrtica marina retinet. Liberè uagatur in mari, nullisq; flatibus aut procellis ad litus eijci potest. Hæc Bellonius. Pulmo marinus Bellonij plurima habet communia cum Lepore marino, ut species unius generis uideãtur. Pulmo quidem Bellonij à Gallis uulgò obscœna uoce Pota marina dicitur Rondeletius non Pulmonem marinum, sed Vrticæ genus hoc facit. (Germanicè honestius dicetur Meerschaam.) Aliqui Meerschum, ut audio, uocitant, hoc est, Spumã maris. edendo esse negant, ferri in summa aqua. radijs ab uno quodam cẽtro striatam esse: colore candido. nec uiuere extra aquam. (Holothurij etiã Rondeletij prima species, non minus ingratũ odorem redolet, quàm Lepus marinus.) Lepus marinus ueterum, massa quædam siue offa carnea informis, Rondeletio teste, ne oculos quidem habet. Idem uidetur animal, quod Albertus Magnus sine nomine describit, his uerbis: Animal quoddam abundat in maribus Germanię & Flandrię, oui albo substantia simile, figura hemisphærij: in extremis tenue, & in medio circa polum sui hemisphærij substantiæ est crassioris: ubi etiam lucent duo quasi oculi (*Non oculos dicit, sed quasi oculos*) magni, intra superficiem sphæræ cõtenti. Membrum in eo nullum est distinctum. Extra aquam immobile est, & omnino non diffunditur, amissa figura sua, sicut album oui, & concidit totũ. Rursus aquæ immissum, paulò pòst recipit figuram suam, & mouetur (sicut antè) motu dilatationis & constrictionis. Eiusdem & alibi meminit Albertus: ubi de Spongijs loquens, hoc animal esse Aplysian putat, imperite. Aplysię enim hærent nimirum ut reliquæ Spongiæ, nõ soluti errant. Hoc idẽ alibi uocat animal phlegmaticum, phlegmati uiscoso, & albumini oui, omnino simile. Phlegma quidem & mucũ pituitosum Germani inferiores uocãt Schnot, (nostri Schnuder,) unde hoc animal Schnottolf appellatur. quod nomen tamen etiam alijs quibusdam pituitosis & mucosis piscibus attribuitur. (nam Seehaß, id est, Lepus marinus Germanorum [alius quàm Græcorum & Latinorum] duorum aut trium, ni fallor, generum reperitur, quibus communis est figura orbicularis.) est & alius piscis oblongus, eodem nomine. De quibus omnibus nos post Orbes Rondeletij scripsimus.

Mustelæ Musteli'ue marini genus, nomine tantùm cõsyderato, uideri poterat animal, quòd Seequapp nuncupant maris accolæ Saxones. ijsdem enim uocabulũ Quapp (& Alquapp) Mustelam fl. nostram significat. sed audio animal esse marinum, coloris flaui, oui propè uitello simili substantia, glabra, molli, & quæ ictibus cedat, tenui, & instar oui in aquam effusi: moueri, contrahi, dilatari, instrumenta corporis nulla habere. eximi ab aqua, nisi aliquo uase excipiatur, non posse: exemptum protinus motu destitui. Hic fortè Lepus marinus Bellonij fuerit. Germanicè nominari poterit Gälber Meerschum, à flauescente colore. nam superiùs descriptum cognatum ei animal, colore albo est. Licebit & Meerschwum, id est, Fungum marinum nominari, à substantia fungosa & molli: & quia conuexa etiam siue interna eius pars fungi modo striata est, & in natatione fungi figuram refert, ut de suo Lepore marin. Bellonius scribit. Quòd si rectè Leporibus adnumerari poterit hoc animal Seequapp dictũ, id est, Rubeta marina: (Saxones enim et Rubetã, et Mustelã fl. Quapp uocant:) alterum etiam illi maximè cognatum, sed albi coloris, quòd Meerschum nomina-

Marginalia: Italicè. — Pulmo mar. — Vrtica. — Holothuriũ. — Albertus Magnus. — Seehaß. — Seequapp. — Meerschwum.

nominauimus, id est, Spumā marinam, Leporum aliquod genus fuerit. Rubetæ quidem nomen uel à ueneni, uel alia similitudine indi potuit. Hæc pluribus exposui, ut qui non procul Oceano habitant eruditi, hæc animalia cum ueterum atq; recentiorum scriptis conferant studiosiùs: & ne Leporis, Pulmonis ac Vrticæ marinæ historiæ confundantur, caueant. ¶ Pharmacopolæ aliqui maris spumam appellant materiam quandā concretam, intus lanosam & tactu urentē: quam ueterum Alcyonium esse Brasauolus conijcit. Lyram piscem Rondeletij, uulgò Gallis Gronaut (alijs Gornart,) dictum, aliqui Leporem marinum esse putant, ut Albertus: Germani quidam melius Seehan, id est, Gallum marinum, appellant.

Seehan.

APVLEIVS in Apologetico, Leporem marinum putat esse animal, cætera exosse: sed quod duodecim numero ossa ad similitudinem talorum suillorum in uentre connexa & catenata gerat. An propriè tamē Lepus marinus hoc animal uocari debeat, dubitat.

Lep. marin. Apuleij.

Lepus dirum & uenenatum animal, in nostro mari ossa informis, colore tantùm Lepori similis: in Indis & magnitudine & pilo, duriore tantùm: nec uiuus ibi capitur, Plinius.

Indicus.

DE VRTICIS IN GENERE: ET PRIMVM AD QVOD genus animalium referri posśint.

VRTICAS tam eas quæ saxis hærent, quàm quæ solutæ saxis errant, in animalium numero Aristoteles recenset. Sentit enim Vrtica (inquit) & manum admota corripit, adhæresicitq; perinde ac Polypus suis brachijs, ita ut caro intumescat: os in medio corpore habet: & de saxo, qua si de testa uiuit: & præternatantes pisciculos excipit retinetq;, deuoratq; in hunc modum quæcunque nacta est esculenta. Genus alterum è saxis soluitur, & Echinos Pectunculosq;, quos offenderit, uorat. Sic ille. Cum igitur Vrticæ (inquit Rondeletius) frondem suam, quę pedum uice est, modò dilatent, modò contrahant: & ore cibum accipiant, ceu tactu gustatuq; præditæ, duobus ad uitam (animalis) necessarijs sensibus, non inter Zoophyta, sed inter animalia non omnino perfecta eas numerabimus. Polypis autem & Leporibus mar. subiungimus, quòd ex mollium sint genere: quòd etiam modò fronde expansa Polyporum instar pedes multos habere uideantur: modò fronde contracta, massa tantū carnosa, informi (ueluti Lepores marini) constare uideantur. Hæc Rondeletius. ¶ Equidem & his inesse sensum arbitror, quæ nec animaliū, neq; fruticum, sed tertiam ex utroq; naturam habent, Vrticis dico & Spongijs, Plinius. hinc est nimirum quòd pediculos earum, frondes quàm cirros appellare maluit. Aristoteles etiam De partib. animalium 4. 5. Quas (inquit) Vrticas appellant, non testa operiuntur, sed exclusæ omnino sunt ijs quæ in genera diuisimus. Ancipiti natura hoc genus est, ambigens & plantæ & animali. absolui enim & escam petere nonnullas, & sentire occurrentia posse, atq; etiam asperitate corporis uti ad se tuēdum, animalis est. at uerò quòd imperfectum sit, & saxis celeriter adhæreat, nec aliquid excremēti emittat (emittere uideatur) manifestè, quanquā os habeat, plantarum generi simile est. Hæc ille. Nos de Spongijs aliàs diximus, nullum eis sensum inesse, ideoq; Zoophytis inferiores haberi: Vrticæ uerò cùm & sentiant, & insuper eorum quæ Mollia uocant in mari animalium naturam præ se ferāt, Zoophytis superiores perfectioresq; existimari debent, quanquam in suo etiam Mollium genere imperfectæ. Idem Aristoteles Historiæ 8. 2. uidetur Vrticam Testaceis adnumerare: nam de Testaceorum uictu agens, inter cætera tradit Vrticam, esse ueluti inclusam Ostrei carnem: quę testam non habeat, sed nuda sit: pro testa autem (*ab altera parte, ut & Patella*) utatur saxo cui adhæret.

Vrticas animalia esse, sed imperfectiora.
Frōs earum.
Mollia esse.
Zoophyta esse.
Zoophytis perfectiores.
Mollia imperfecta.
Testacea sine testa.

Hinc aliquis fortè inter Mollia & Testata Vrticas ambigere coniecerit: illas præcipuè quæ saxis semper hærent: nam semper solutas, Mollia semper dicemus: ut rursus in earum medio ponemus illas quæ modò adhærent, modò solutæ uagantur.

Ambiguæ inter Mollia et Testata naturæ.

Qui Vrticas cum Vertibulis siue Holothurijs & Tethyis confundunt, ex Historia nostra redargui possunt.

ἀκαλῆφαι Græcis communiter, Atticè κνίδαι, dicuntur tum herbæ, tum animalia marina: quæ Latinis etiam communi nomine Vrticæ appellantur. eâdem nominis causa, quoniam uredinem & pruritum tactu immittant. ἀκαλήφης nomen Grammatici Greci deriuant, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν καλὴν ἁφήν: uel per antiphrasin παρὰ ἔχειν ἀκαλὴν ἤτοι ἁπαλὴν τὴν ἁφήν: κνίδης uerò παρὰ τὸ κνίζειν. Μητρίδια etiā, id est, Matriculę, dicūtur Vrticę mar. ab Aristoph. fortè ab aliqua similitudine figurę πρὸς τὴν μήτραν ἢ γυναικεῖον αἰδοῖον. ¶ Caro marina apud Trotulam, quantum coniectura assequor, Vrtica est.

Ἀκαλήφη κνίδη.
Μητρίδιον.

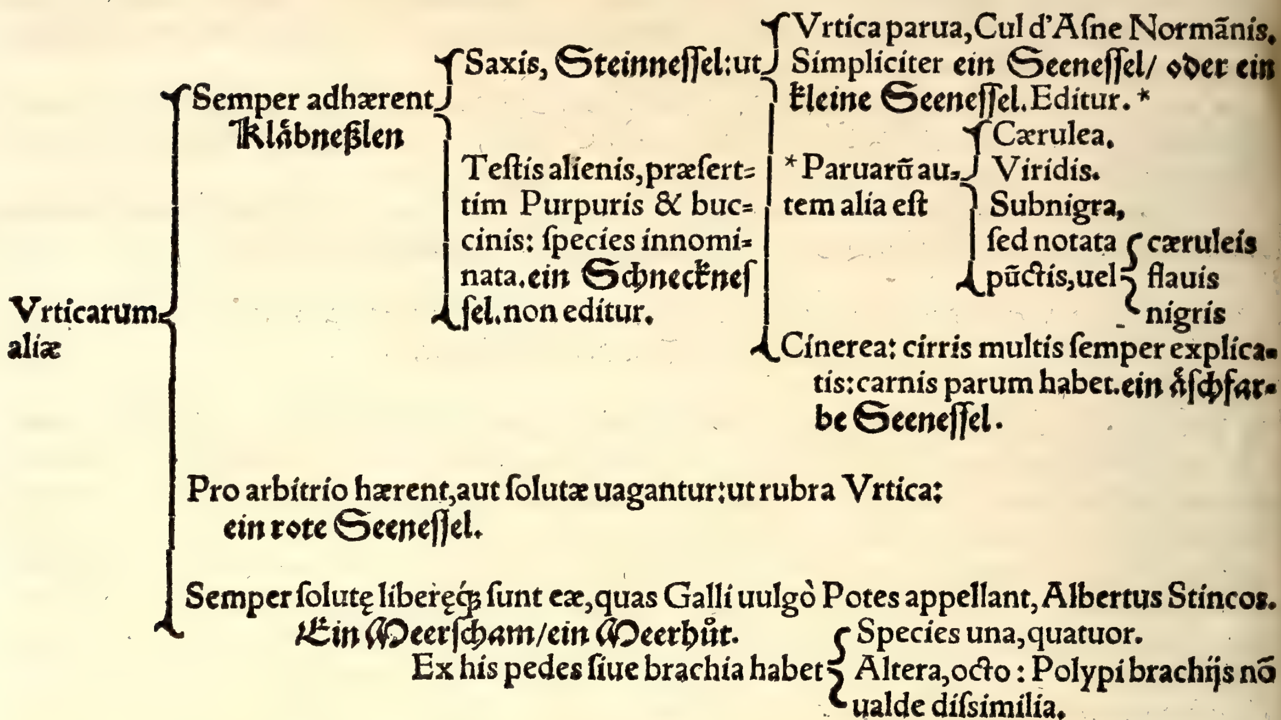
GRAECVM uulgus quum terrestres urticas Zuchindas uocet, marinas tamen Colycenas nominat, Bellonius. Græci hac ætate Colizanam uocant, quòd (*colis, id est*) pedunculis suis firmiter Polyporum more adhærescit, Gillius. Rondeletius Colycenam (per æ diphthong. in penultima) uocari scribit, non quamuis, sed primam duntaxat speciem Vrticarum. Colybdænam quidem aliqui ueterum pro pudendo mar. interpretantur.

ITALORVM multi antiquo nomine Vrticam appellant: alij Flammam maris.

GALL. Normanni Cul d'Asne uocant, Bellonius. sed Rondeletius priuatim primā tantùm speciem sic uocari docet: quā Massilienses Vrtigo nominant: quòd nomē ceu generale melius usurpabitur. Tertiā quoq; speciē Gallicè quidā Posterol uocant, quòd contracta podicē referat, &c.

GERMANICE quidam interpretantur Seheflam/ Mehrflam. Licebit etiam Seenessel appellare.

VRTICARVM DIVISIO EX RONDELETII SENTENTIA: cui conficta singularum Germanica nomina addidimus.


Vrticarum aliæ
- Semper adhærent. Klåbneßlen
  - Saxis, Steinnessel: ut
    - Vrtica parua, Cul d'Asne Normanis. Simpliciter ein Seenessel/ oder ein kleine Seenessel. Editur. *
    - * Paruarū autem alia est
      - Cærulea.
      - Viridis.
      - Subnigra, sed notata pūctis, uel
        - cæruleis
        - flauis
        - nigris
    - Cinerea: cirris multis semper explicatis: carnis parum habet. ein åschfarbe Seenessel.
  - Testis alienis, præsertim Purpuris & buccinis: species innominata. ein Schneckness sel. non editur.
- Pro arbitrio hærent, aut solutæ uagantur: ut rubra Vrtica: ein rote Seenessel.
- Semper solutę liberęq; sunt eæ, quas Galli uulgò Potes appellant, Albertus Stincos. Ein Meerschäm/ ein Meerhůt. Ex his pedes siue brachia habet
  - Species una, quatuor.
  - Altera, octo: Polypi brachijs nō ualde dissimilia.

Vrtica parua Rondeletij.



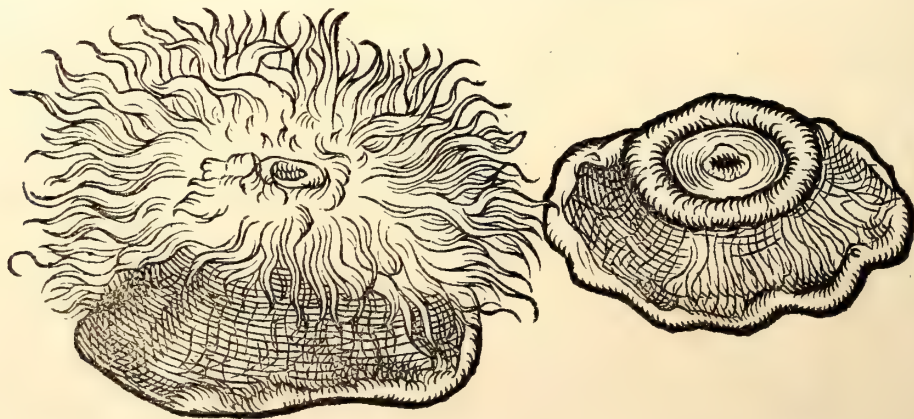
VRTICA prima seu parua Rondeletij. Nucis iuglandis (inquit) magnitudinem uix superat, ob id parua à nobis dicitur. Harum aliæ uirides sunt, aliæ cęruleæ: aliæ subnigrę, sed punctis aliquot cęruleis, uel flauis, uel rubris notatæ. In Oceani saxis frequentes sunt, apud Santones ac Burdegalenses in delicijs. ¶ Scopulis litoralibus tam pertinaciter inhæret, ut nisi primo impetu diuellatur, uix postea, nisi in frusta cōcisa dirimi possit, adeò suas trichas arctissimè contrahit, Bellonius.

GRAECIS uulgò Colycæna. Vide superius in Vrticis in genere.

GALL. Massilienses Vrtigo uocant, Rondeletius. Normanni Cul d' Asne, (id est, Podicem asini,) à cirrorum contractione atq; explicatione, Bellonius.

GERMAN. Ein kleine Seenessel oder Seeflam. ein Arßnessel. ein kleine Steinnessel/ von farben grůn/ oder blaw/ oder schwartzlecht.

Eiusdem alia eicon à Bellonio proposita dupliciter: maior explicatam Vrticam, minor contractam repræsentat.



VRTICA


Vrtica cinerea.

VRTICA II. siue cinerea Rondeletij. Cinerei (inquit) coloris est, tenuis admodum, quia frondem magnam siue cirros multos habet, carnis parum. In saxorum rimis uiuit, comã semper explicatam habet, nec unquam contrahit, à saxo euelli nequit.

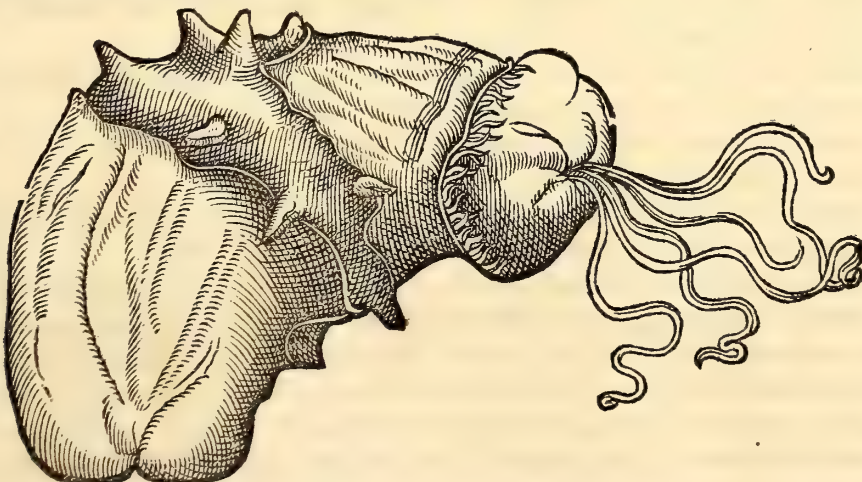
GERMAN. Ein äschfarbe kleine Seenessel/oder Steinnessel: mag vom felsen nit gãtz gezogen werden. hatt jr haar oder flamen allwegen außgespreitet/ niemar zůsamen gezogen.



VRTICA III. siue rubra purpureáue Rõdeletij. Primæ (inquit) similis est, nisi quòd frondem & longiorem & copiosiorem habet. Saxis aliquando hæret, aliquando soluta uagatur, esculenta est, sed durior quàm prima.

GALL. Nostri ob colorẽ purpureum siue phœniceum, Rosam appellant. alij Postecol, quòd contracta recti intestini extremum cum musculo sphinctère, siue podicem referat. alij Pousse pie Britãnorũ: alij Cul de cheual. ¶ Bellonius Pollicipedes, (quod nomen ipse fingit à uulgari Poulsepieds,) nominari tradit eos, quos Rondeletius Balanos facit: quòd pollicum in pedibus similitudinem habeant, racematim Oceani cautibus adhęrentes, & cætera.

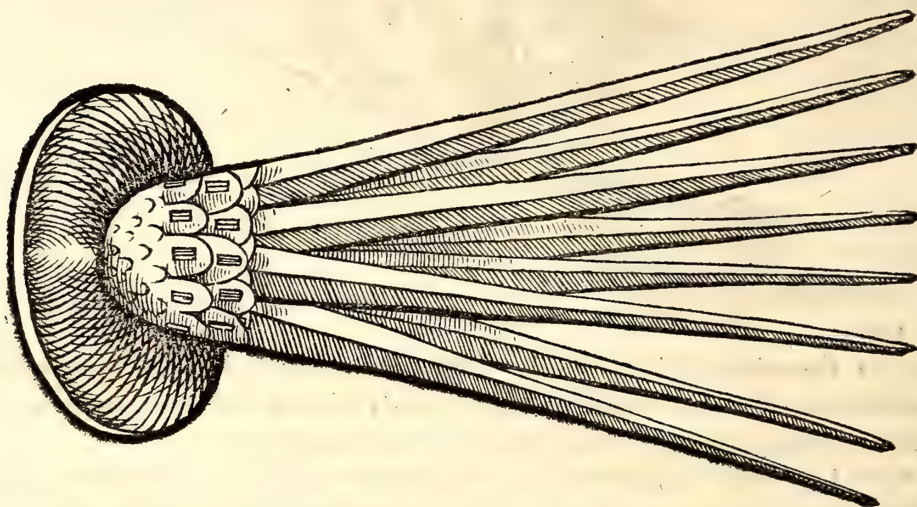
GERMAN. Ein roote Seenessel/mag von der farb ein Meer roose genamset werden. Ein roote grosse Arßnessel. ist nitt allwägen an die felßen gehefft wie die zwo vorgemelten/ sunder fart auch ledig vmbin im wasser jre speyß zů sůchen. so sy das haar zůsamen zeücht/so hat sy ein gstalt deß hinderen/wie auch die erst.



VRTICA IIII. Rondeletij. Hæc (inquit) instar Holothuriorum testis alienis adnascitur, & maximè Purpuris. Pars exterior dura est, & rigidiuscula, spissiorq́ quàm in alijs Vrticis.

Cirros breuissimos in ambitu habet. ex interioribus eius partibus filum longum deducitur, purpureo colore tam iucundo tamque florido infectum, ut cum precioso illo Purpuræ succo certet. Carne est duriore, eamque ob causam à nostris reijcitur.

GERM. F. Ein Schnecknessel/klabt oder wachßt allwäg an ettlicher Meerschnecke schalen/ sunderlich der Purperschnecken: wirt von wägen deß herten fleischs zů der speyß verworffen.



VRTICA V. Rondeletij, semper soluta, ut etiam sexta. Huius (inquit) pars una, ueluti fungosa quædam massa, rotunda, caua, in medio perforata, purpurea ueluti fasciola ambiente, pileum planè refert. altera parte Polyporum pedibus similis est, octo enim pedes habet crassiusculos, extremis partibus quadratos, in acutum desinentes. Nullas interiores partes distinctas habet. Corpore est adeò pellucido & splendido, ut oculos offendat & hebetet. Circa Magalonam plurimæ reperiuntur, maximè æstate: quæ tum dissoluuntur & in liquorem abeunt, diffluuntque glaciei modo, si diutius manibus tractes. Ad eam magnitudinem accrescũt, ut pileos, quibus uiatores uti solent, superent. Pruritum & uredinem in manibus oculisque mouent. ¶ Bellonius Pulmonẽ marinum hunc faciens (quam eius, similiterque Gillij et Massarij sententiam Rondeletius reprehendit:) Huius, inquit, ea est natura, ut mari commoto, deorsum ad imum feratur: pacato uerò ac bene tranquillo, passim solutus diuagetur. Gibbam habet instar dimidiatæ sphæræ figuram, glabram pollicis crassitudine: cuius pars interna neruis rectis à medio incipiẽtibus, quasi strijs fului coloris in gyrum radiatur, quibus se diffundit ac constringit, quà corporis commotione aquam concutit, & nunc in pronum, nunc in supinum effertur. Pinnarum uice fibris tenuibus atque ægrè conspicuis in orbem communitur, ut Lepus marinus. Cruciformes quoque cirros, striatos, crassos, in modum stellæ radiatos, numero quaternos, (*talis est sexta Rondeletij Vrtica, huic cognata,*) parte interna natationi accommodatos habet: quos ut exactè conspicias, erit in lebetem aquæ syncerioris conijciendus, &c. Cum in mari diuagatur, grandis uidetur quasi pituitæ globus: qui unicum tantùm colorem referret, nisi rubris illis quatuor circulis sugillaretur, & ea cruce, qua interna pars striata est, distingueretur. Eum si in frusta discissum, in mare reieceris, uiuere nihilominus ac moueri cõperies: extra mare autem exanimis apparet. Emortuus in alto mari, fluctibus expuitur in litus, trãsparentis glaciei similis. Hæc ille.

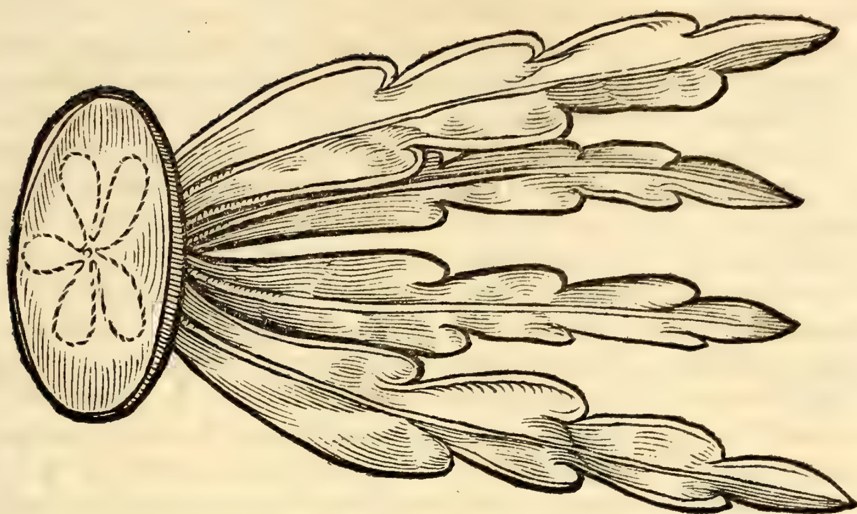
GRAECVM uulgus Mogni uocant hoc animal, quòd partibus uerendis admotum, pruritum ac Venerem, imò etiam ampullas excitet, Bellonius.

ITALI uoce obscœna Potam marinam, Bellonius. Ligures Capello di mare, quasi dicas Pileum marinum, à figura, Rondeletius.

GALL. Vrticæ solutæ, hæc & sexta, uulgari lingua Potes nuncupantur. Hęc priuatim à Massiliensibus Capeau carnu, id est, Pileus carnosus, à figura, Rondeletius.

GERMANICE dici potest Meerschaam/Meerhůt. Oceani accolę multi, ni fallor, Meerschaum appellant: & Seequapp/& Schnottolff: quod postremum etiam pisci cuidam attribuitur. Nos de his nominibus plura in Lepore mar. scripsimus in Historia nostra, dubitãdo an ad Leporem, uel Vrticam uel Pulmonem potiùs referri deberent: sed uidẽtur ad Vrticas potiùs pertinere. Lepus quidem marinus Bellonij, plurima cum Pulmone eius mar. communia habet, ut species duæ unius generis uideantur. Ein art der Seenessel mit viij. füssen/klabt niemar an/ ist allwäg ledig.

VRTICA

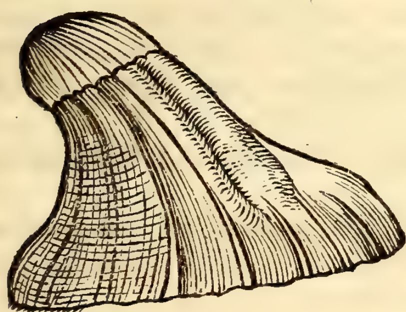


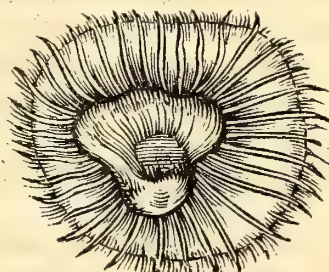
VRTICA VI. Rondel. altera species semper solutę. Supradictę (inquit) substantia, uita, uiribus, similis est. Quatuor duntaxat pedes habet, seu frondes potiùs, longiores quàm ullæ aliæ Vrticæ: quæ satis aptè folijs acanthi comparari possunt. In altera parte lineas aliquas habet stellatim dispositas. ¶ Frondes huius Vrticæ uidentur pennas referre: sed alia est Penna marina, quã inter Zoophyta dabimus. ¶ Reprehendit Rondeletius illos, qui hanc & superiorem Vrticam, pro Pulmonibus marinis usurpant.

ITAL. ET GALL. Pota marina, ut superior quoq;.

GERMAN. Ein andere art der nächstgemelten Seenessel/mit iiij. füssen.

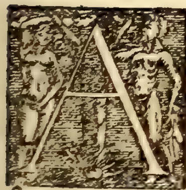
Vrticarum species duæ, quas in Italia pictas à Cor. Sittardo accepi: quarum altera (rotundior) uidetur species prima esse ex illis quas exhibuimus. altera an Vrticarum generis sit, quærendum.





ORDO XIIII. DE CRVSTATIS SEV CRVSTA TENVI CONTECTIS IN MARI ANIMALIBVS: VT SVNT CANCRI, Cancelli, Locustæ, Squillæ.

DE CRVSTACEIS IN GENERE.



ANIMALIVM Exanguium differentias exposuimus suprà, initio præcedentis ordinis de Mollibus: quod primum in mari Exanguium genus est. Secundum, de quo nunc agendum, Crustata à Plinio dicta, uel Crustis intecta: à Græcis μαλακόστρακα, id est, molli testa operta, tegmentũ enim non æquè durum densumq; habent ac ὀστρακόδερμα, quæ ostraco, id est, testa dura siliceaq; integuntur. Hæc partem solidam foris, mollem carnosamq; intus continent. Solidum illud fragile, non collisile est. ¶ Huius generis species uariæ sunt, quę magnitudine, specie, figura, asperitate, læuitate, nec nõ uita distinguuntur. ¶ Crustatis inest salsus succus, suntq; omnia duræ carnis, & concoctu difficilia: multumq; nutriunt, prius in aqua dulci elixa. Caro eorum, quemadmodum & Ostreorum, uentrem sistit, quando in aqua prius elixa succum salsum deposuerint. ¶ Cancri nomen ueteres aliter atque aliter usurparunt. Plinius pro genere sic usus est: Cancrorum genera (inquit) Carabi, Astaci, Maæ, Pagu Cancer.

ri, Heracleotici, Leones, & alia ignobiliora. Aristoteles eos tantũ Cancros (καρκίνους) uocat, quib. rotundũ est corpus, quibusq; cauda deest, ut ipse ait. Reuera tamẽ Cancri omnes caudã habẽt, sed corpori applicatam: quam nõ extendunt nisi fœminæ, cum eam partem ouorum copia distentam habent. Componitur autem Cancrorum cauda ex quinq; tabellis, (sic appellamus quas Aristoteles πλάκας, crustas sectas & congestas:) sed hæ in acutum desinunt, non in pinnas, ut in Locustis, quia Cancri cauda non natant: uerùm in ea oua deponunt & conseruant. in eâdem est excrementorum exitus. At Locustæ natant, caudæ, ut palmulis innitentes. Cancri terrenam potiùs uitam agunt (*in mari reptantes, potiùs quàm natantes*) cauernasq; subeunt. Squilla lata quidem pedes habet & graditur: cauda tamen non caret. item Cancellus purpurarum, buccinorum & cochlearum testas subit, illicq; deget, nihilominus tamen caudam longam habet & extentam. Quare rectiùs dicemus Cancros caudam habere: sed corpori appressam, ne ingressum impediat. Hæc ferè Rondeletius. ¶ Calor natiuus Crustatorum recreatur ambiente aqua: quam quidem etiam necessariò, non refrigerationis causa, dum cibum captum, ore admittunt: eandemq; mox reddunt, ne in uentrem illabatur, παρὰ τὰ δασέα. Vocat autem δασέα Aristoteles, alibi βραγχιοειδέα in Crustatis, partes illas circa os hirsutas & frequentes, quas celeriter mouent. iuxta has foramina quædam, ut Bellonius scribit, aquam emittunt. Plura leges in Historia nostra, in Astaco fl. B. ¶ In Crustatis proponendis, hunc ordinem sequi placuit: ut primũ locũ obtinerẽt rotundiores et Cancri priuatim dicti, eisq; similes, καρκινοειδεῖς. deinde oblõgi, interq; hos primũ Carabi, & similes, ab Aristotele καραβοειδεῖς dicti, forcipibus insignes: tum quæ illis carent, Squillæ. Cancellum siue Scyllarum, ceu ambiguæ inter Cancros & Carabos eisq; similia naturæ, medio inter utraq; loco posuimus. ¶ Cancrorum genus (inquit Aristoteles) multiplex est, nec facilè enumerandum: maximum, quas Mæas appellant. Secundum Paguri, & quos Heracleoticos uocant. Tertium fluuiatiles, cęteri minutiores, & nullis penè nominibus annotati. Et genus Cancrorum litorale Phœnice fert, tantæ uelocitatis, ut eos consequi facile non sit: unde ἱππεῖς, hoc est, Equites appellant. Genus item aliud est, quod magnitudine Cancrum non excedit, facie Astacis simile. Hæc ille. Nos plura genera numerabimus, (inquit Rondeletius:) quæ inter se differunt magnitudine, colore, pedum longitudine: & oculorum situ, quòd ij uel contingant se ferè, uel magno interuallo à se disiungantur. Omnibus pedes sunt deni cum chelis: cornua tenuia, parua & pauca. Corporis totius alueum atq; caput indiscretum omnes habent. Quam nos caudam appellauimus, Aristoteles ἀπϰάλυμμα πτυχῶδες uocat. Per transuersum & in latus progredi uidentur, in pauore etiam retrorsum pari uelocitate redeũt.

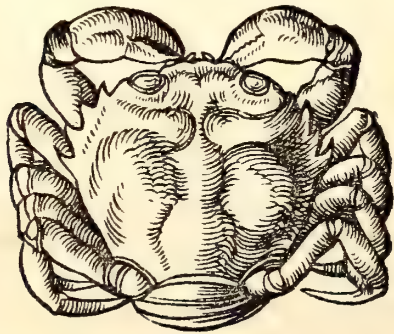
Cauda. *Refrigeratio Crustatorũ.* Δασέα. Βραγχιοειδέα. *Ordinis ratio* *Cancrorũ genera.* *Differentiæ.*

Cancri nomen Plinio, ut dixi, & recentioribus quibusdam, ad Crustata omnia extenditur. Aristoteli speciem tantùm rotundorum significat. Iam uerò rursus in hac ipsa specie, quidam simpliciter Cancri dici uidentur: alij cum epitheto aliquo, ut Heracleotici: alij peculiari quodam nomine, ut Paguri, Maiæ. Paguros tamen recentiores quidam Græci pro Cancris promiscuè accipiũt: sicut & Palladius.

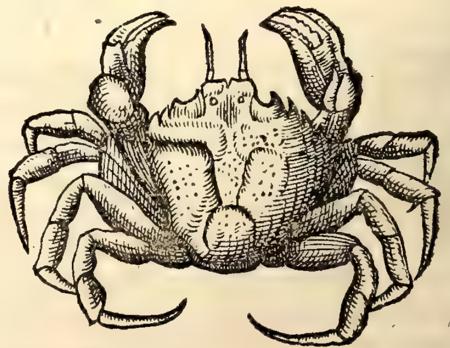
ITALI Cancros uulgò mutatis & inuersis literis Grancos uocant, tam fluuiales, quàm marinos, Platina.

GERM. Nos Cancros (ut communiùs accipiam Cancri nomen pro quouis malacostraco) Locustarios, καραβοειδεῖς, nominare possumus lange Krebs/ uel simpliciter Krebs. Angli Creuise dicũt Astacum tum mar. tum fluuiatilem: Hollandi aliijq; inferiores Germani Kreeft uel Creeft. alterum uerò genus quod Cancrarium propriè appellatur, kurtze Krebs/ runde Krebs: uel uno uocabulo Täschenkrebs/ à similitudine marsupij subrotundi: uel Meerspinnen/ id est, Araneos mar. quanquam & Sepiam aliqui sic uocãt ineptiùs. Vel Krabbe/ Krab/ Krabe/ Seekrabbe: quo nomine Angli, Germaniq; ad Oceanum, (ut Galli etiam aliqui Chabre uel Crape) priuatim Pagurum uocitant.

Iconem hanc in Italia nactus sum, persimilem illi quam Bellonius exhibuit.



Hanc Rondeletius posuit, primùm lib. 18. cap. 21. deinde Tomo 2. in libro de piscibus stagni marini, cap. 12. utrobiq; Cancri anonymi nomine.



CANCER simpliciter & generis nomine dictus, cum sit species quædam infima, anonymus à Rondeletio cognominatur. Hoc (inquit) frequentius in Gallia Narbonensi uescimur. nascitur

scitur in stagnis marinis, inter fluuiatilem & marinum medius: quo in fluuiatilium penuria aduersus Canis rab. morsum utendum censeo. ¶ Idem uidetur, qui à Bellonio simpliciter Cancer marinus (Καρκίνος θαλάττιος) nominatur. Hos Cancros (inquit) à Paguris eiusdem magnitudinis (cum quibus sæpe ab ichthyopolis permiscentur) ipsa glabritie primùm discernere oportet. Paguri pręterea tibias habent hirtas, et brachia grandibus forcipibus uallata, atque (quæ) in nigrum colorem abeunt, in extremo liuent. Cancri omnino glabri sunt, eorumque anterior corporis pars, posteriore latior est. Hæc ille. Videtur autem species hæc semper minor esse Paguris.

ITAL. Venetis Granceolo dicitur. Ferrariæ mas Granzo, fœmina Grancella, Bellonius. In hoc genere (inquit idem) Veneti Mazanetas (*Infrà etiam Cancrum paruum latipedem, Mazenetam ab Italis uocari scribit*) nominant, Molecis similes. hos mares esse, mollescere, ac uernationem exuere ferunt: illas fœminas putant, & perenni contegi crusta. ¶ Maia etiam Italis Granceola dicitur: & ne quis confundat cauendum.

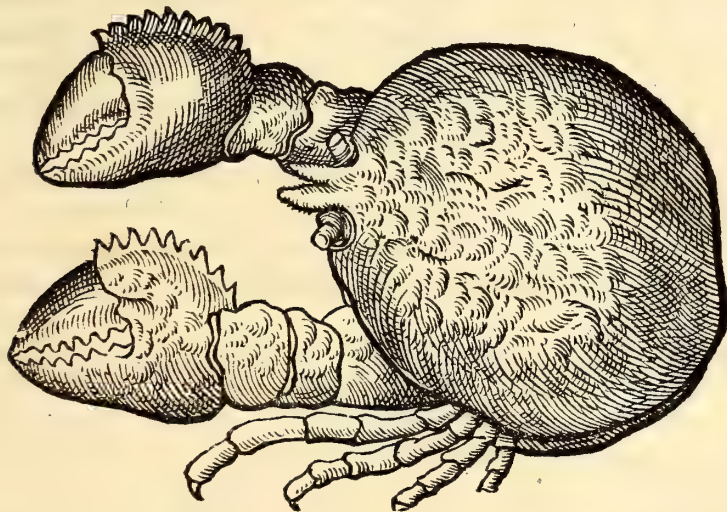
GALL. A nostris generis nomine Cancre appellatur, Rondeletius.

GERM. **Ein art der Meerkrabben. F. ein Minderkrabb/ ist kleiner dann die rechten Meerkrabben.**



CANCER Heracleotic. (Καρκίνος ἡρακλεωτικός), Rõd. cognominatus inquit, ab Heraclea illustri urbe ad Pontũ Euxinũ, potiùs quã ulla alia. plures enim alibi Heracleæ fuerunt. Paguro tã similis est, ut uix discernas, ueruntamen specie differt. Colore est fusco, &c. rarior in nostro mari. ¶ Heracl. Cãcer (inquit Scaliger) grandissimus est in genere Pagurorum, cruribus breuibus, forcipibus admodum ualidis: quem pro Vrso Rondeletius pinxit. Heracleoticus uerò ipsius, parua Maia omnino est, siue adhuc adolescens, siue adulta in sua specie: nihil enim refert, &c. Plura leges exercitationum eius De subtilitate 245.2.

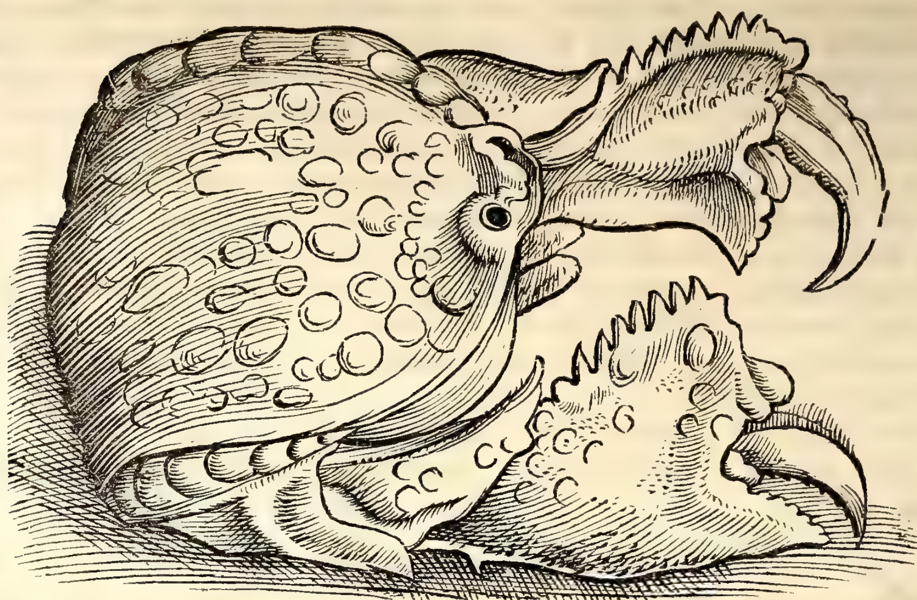
GERM. **Ein gschlecht der Meerkrabben/ oder Meertäschen.**



CANCER Heracleoticus Bellonij. nam Rondeletij hoc nomine Cancrum iam proximè exhibuimus. Cum Heracleas urbes (inquit) uiderem adiacentes litori, unam Ponti, alteram Propontidis, ab eis id Cancri genus denominatum esse, facile mihi persuasi. Plurimus est in Siciliæ litore, quanquam & Romæ aliquando uenditur. Multi Gallum marinum ea tantùm ratione uocant, quòd eius brachia uideant in cristæ Galli modum tornata esse. Hæc ille. Rondeletius hunc Vrsum ueterum facit, & iconem ab hac nonnihil diuersam ponit. Vide paulò post.

GALL. Migrane, id est, Malum Punicum uulgò uocant circa Monspelium, à figura & colore ualde simili.

GERM. **Ein andere art der Meerkrabben: etlich nennẽd die ein Seehanẽ/ von der schären gestalt: etlich ein Granatöpfel/ von der gestalt vnd farb.**



RVRSVS Galli mar. uulgò dicti, (quem Cancrum Heracleoticum Bellonius facit,) qualem olim ex Italia Corn. Sittardus nobis attulit, alia eicon.

GERMAN. **Neben der selbig Meerkrabb/auff ein andere weyß gecontrafeet.**

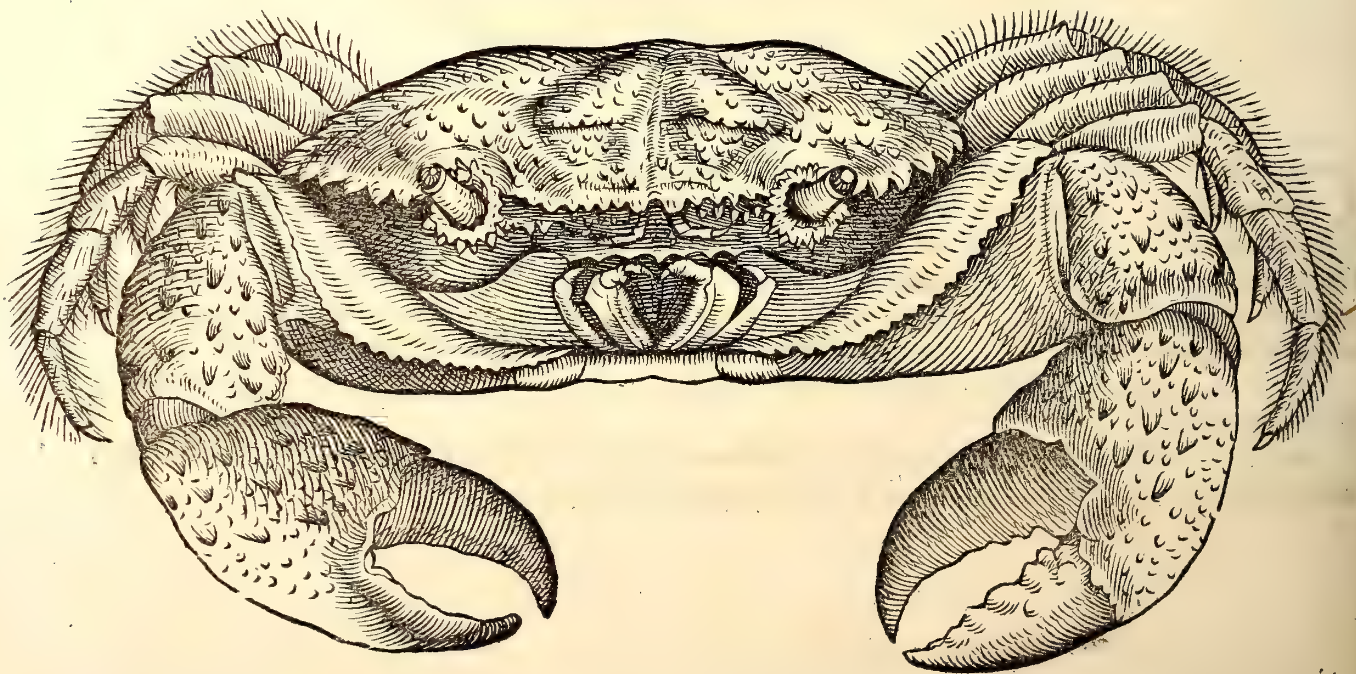
Eiusdem Cancri icones alias duas aliter expressas, proximè retrò posuimus.



VRSVS (uel Vrsa, ἄρκτος ἡ.) Rondeletij: idem qui Cancer Heracleoticus Bellonij (& Scaligeri: Vide superius) proximè exhibitus: quo cum plura leges. Vrsi nomen (inquit) non à forma impositum est, ut Locustis: sed ab actionib. moribusq́, ut Lupo, Cinædo. ¶ Bellonius Vrsum seu Vrsam facit, quã Rondeletius Squillarum generis esse ostendit, & latam cognominat: quam nos etiam ex Italia olim Vrsi nomine à uiro quodam erudito missam accepimus. Crediderunt nimirum hunc esse Vrsum aliqui à corporis forma: quæ crassa ei & recurta est, sicut terrestri. & quia genus alterum per omnia huic simile, Ligures uulgò Vrsetam appellant: quæ an eadem sit Squillæ cælatæ Rondeletij, quærendum. Vide infra inter Squillas.

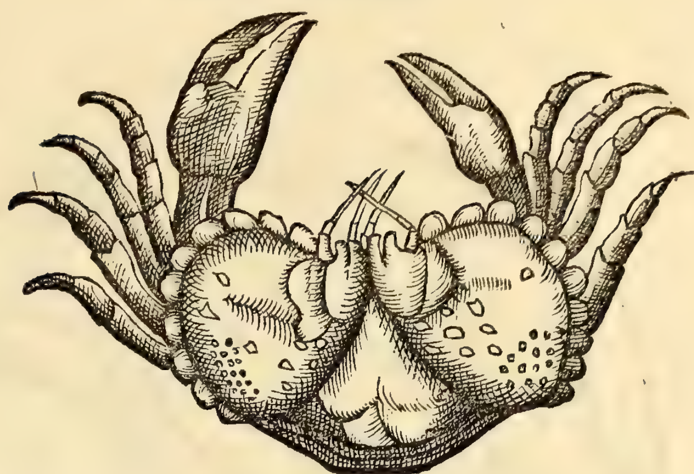
GERMAN. dici poterit **ein Bärenkrabb**: uel alijs nominibus in Cãcro Heracleotico Bellonij iam positis. [Bellonij uerò Vrsa, **ein Bärenkrebs**. hic enim longus & caudatus est, ille rotundus.] **Ein andere contrafeetung deß nächstgemelten Seekrabben.**

Icon Paguri ueluti in dorso iacentis, expressa Venetijs: similis à Bellonio exhibitæ.



PAGVRVS

Eiuſdem alia quam Rondeletius pro Maia dedit effigies. Nos proximè Maiam aliam dabimus.



PAGVRVS (Πάγουρος) genus eſt Cancri Heſychio. Recẽtiores Græci plerıq; Pagurũ pro Cancro ſimpliciter & in genere uſurpant. ſic Pagurum fluuiatilem dixit author Euporiſtωn, quæ inter notha Galeni ſunt. Idem à Palladio Cancer marinus uocatur. Παγούρους, τοὺς παρ᾽ ἡμῖν Καράβους, Scholiaſtes in Equit. Ariſtophanis. Biſas, Pagurus eſt marinus, qui uocatur Carabus, Kiranides. Vocatur autem à Græcis Pagurus, παρὰ τὸ ἐν τοῖς πάγοις ὀρύειν καὶ ὁρμᾶν: ἢ παρὰ τὸ τοὺς πάγους οὐρεῖν καὶ φυλάττειν. ſolet enim ἐν πάγοις, hoc eſt, aſperis & petroſis locis uerſari. Prima huius nominis ſyllaba Oppiano & Nicandro corripitur. Latinum nomen non inuenit. Grȩco uſi ſunt Plinius et Gaza. Heracleotici ſuprà dicti his omnino cognati uidentur. ¶ Pagurum eundem quem Bellonius pingit Cancrum, in Italia ab eruditis nominari audiui. nec alium ad me pictum Fracaſtorius dedit. de eodem etiam Gillius ſenſit. Atteſtantur & nomina, tũ alia quȩ Bellonius recenſet: tum Porri uel Pori nomen uſitatum Italis per ſyncopen à Paguro cõtractum uidetur. quanquam hoc nomen Rondeletius ſuæ Maiæ attribuit, Porroni quidem ille, non Porri ſcribens. ¶ Negat Rondeletius (inquit Scaliger, nomen quidem eius ſupprimens) Maiam eſſe Cancrum illum longicrurem, horridum: propterea quòd Maia ſit Cancrorum maxima. At, inquit, hæc quam Prouincia Squinado uocat, nõ eſt maxima. Maximum enim fert Oceanus Cancrum, Squinado quadruplo maiorem. Vbi non animaduertit Ariſtotelem de ſuis Paguris atq; Maijs ſcribere, non de Oceanicis. Quippe etiam Rhombi noſtrates parui, Oceanici decuplo ampliores. At in toto Aegæo, Ionio, Adriatico Granceolæ (ſic enim dicuntur ab illis Maiæ) ſunt omnium maximȩ Cancrorum. Hæc ille. Idem Scaliger: Pagurorum (inquit) duas noui differentias, alter & orbiculatior, & fuſcior, & maior. Alter eſt quadratior et minor, colore dilutiore, ac penè pallida uiriditate. Poreſſas hos uocat Venetus. ¶ Pagrum piſcem (Φάγρον) per imperitiam cum Paguro cancro facilè confuderit aliquis. ¶ Paguri quando à Cancris ſimpliciter dictis diſcernantur, ſuprà expoſitũ eſt in Cancro ſimpliciter uocato. *Biſas.* *Species duæ.*

GRAECI hodie ubiq; uetus Paguri nomen retinent.

ITAL. Cancer hic (inquit Rondeletius) à nonnullis Carabo dicitur, ab alijs Porroni, à Venetis Granci porroni (al'. Granci porri,) ab alijs Cancharo de Barbarie, Rondeletius. Venetijs Poreſſa, Scaliger.

HISPAN. Luſitani Aranha (ut audio) nuncupant.

GALLI un Chabre uel Crape nominant, Normanni à rubro uel ruffo, quem eius teſta præ ſe fert, colore, un Rouſſeau appellant. alij quod coctus in paſtilli modum pulmentũ ferat, un Tourteau. Maſsilienſes Carbaſſe & Fagule, Bellonius. Noſtris eſt anonymus: quia rariſsimȩ in noſtro litore capitur, Rondeletius.

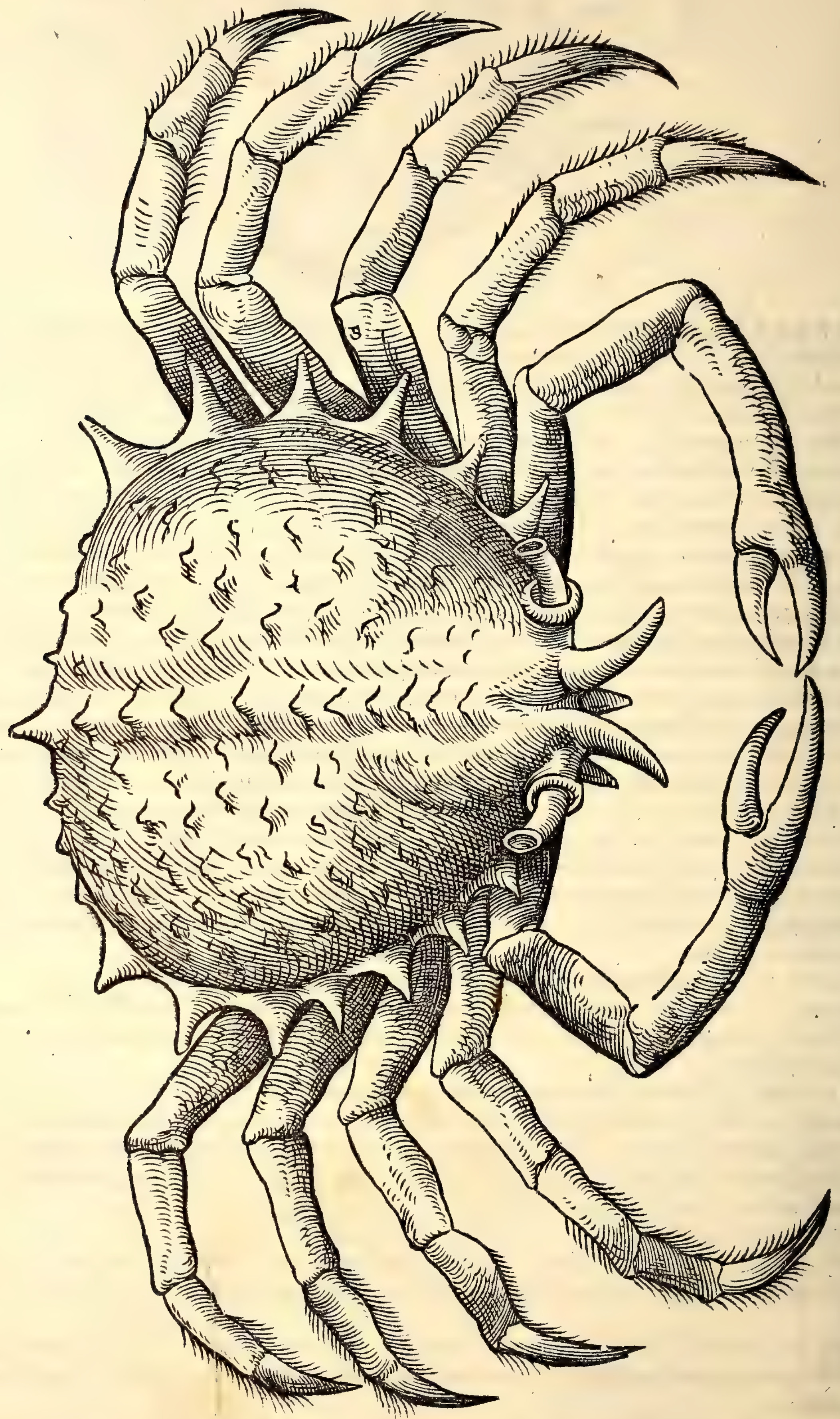
ANGLI A Punger.

GERM. Krabbe/Seekrabbe. Eadem quidem nomina quæ Cancro ſimpliciter, Paguro etiam alijsq; ſpeciebus, magnitudinis aut alia quapiam differentia ſimul expreſſa, conuenient.

MAEAE (Μαῖαι) Cancri dicuntur ab Ariſtotele, à Gaza Maiæ, fortaſſe à magnitudine. nam Μαῖα quæ amitam ſignificat & nutricem, aliquando etiam pro grandiore natu ſumebatur, Rondeletius.

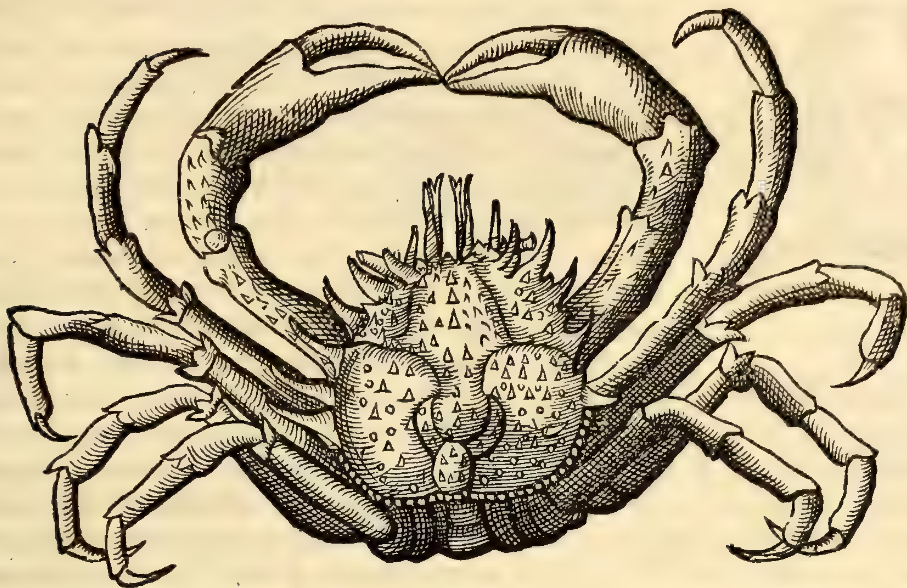
Maiæ, quia maximȩ Cancrorum, ita quaſi obſtetrices appellantur: quæ cum Pagurorum paruitate, tanquam cum infantibus comparentur, Scaliger. Maſſarius in nono Plinij Mæa potiùs Græco nomine ſcribendum ait, ut codices antiqui habent: quàm Maia, ut Gaza uertit, quaſi ita apud Plinium legerit. Ariſtoteles Mæȩ crura tenuia tribuit: non etiam parua ſeu breuia, ut Rondeletius ſcribit: nam Heracleoticis cancris mox eadem parua eſſe ſubijcit. item oculos parum inuicem diſtantes. ¶ Cancrum illum, quem repræſentamus Maiam eſſe, Iouio, Gillio, & Bellonio cõ

Iconem hanc pro Maia fœmina Venetijs pictam accepi: illi quam Bellonius dedit picturæ similem.



Eiusdem

Eiuſdem alia imago à Rondeletio accuratiùs expreſſa, & maſculi forſitan in hoc genere.



uenit, quibus contradicit Rondeletius. Lege ſuperiùs in Paguro. Ego pleroſq; in Italia eruditos hanc Maiam facere animaduerti: & ſimilem illi quam poſui iconem, Maiæ nomine ab Hieronymo Fracaſtorio accepi, ſed magis pyramidata parte anteriore, &c. & ſanè ut in Paguris anterior pars latior eſt, ſic in Mæis poſterior. Maiæ corporis figura, inquit Gillius, poſterior rotundior eſt, anterior pyramidatior. extremæ partes aculeorum ſerie circunuallantur: quorum duo ex fronte tanquã cornua eminent. crura quibuſdã ſpinulis horrent. Longè omnium maximum (inquit Scaliger) Cancrorũ genus eſt Maia: tota cuppa aſperũ, cuſpidata fronte horridum, prælongis cruribus, exilibus, ac propterea imbecillis. ¶ Rondeletij Cancer Heracleoticus, omnino parua Maia eſt, ſiue adhuc adoleſcens, ſiue adulta in ſua ſpecie, Idem Scaliger. De hac fortè ſenſerit Gillius, paruum genus Maiæ Maſsiliæ inueniri ſcribens, ut corpore multò minore, ita pedibus multò longioribus. *Maia parua*

ITALICE. Granceola, corrupto nimirum nomine à Cancro. Vulgò Cancreolas cognominãt, Maſſarius. Sed Cancrum marinum etiam paruum uel ſimpliciter dictum, Venetijs Granceolum nominari Bellonius tradit: uidetur'q; ei nomen hoc ceu diminutiuum meliùs quadrare. Veneti ac Genuenſes à ſpeculis, in Maiarum corticibus elegãter incluſis, Specchio, hoc eſt, ſpeculum dicunt: (Romanum uulgus Grancitellas:) ſupinam enim ſi contempleris, tria parte anteriore breuia ſpecula ab ipſius cruſtæ tegmine continuata cernes, inter quæ prætenturæ duæ deliteſcũt, Bellonius. Iouius aliquos Maiarum rotundioribus teſtis ſpecula ad elegantiam includere ſolere tradit.

HISPAN. Chabro, Rondeletius. id ad Germanicum Crabe accedit. Luſitanice Cangreia, uel Cangreiola, uel Centola, ut audio.

GALLICVM uulgus ob ſimilitudinem quam cum Araneo habet, Iraigne de mer. *(Eſt & Araneus, Cancellus quidam, de quo infrà.)* Maſsilienſes ab aculeis infinitis, quibus in tergore more Locuſtæ horret, & uillis quibus undiq; eſt circunſeptus, Squinaude (*Squinadam Gillius: nimirum quaſi Echinatam*) uocant, ad pectinem, ad quem linum attenuatur, alludentes, Bellonius. In Prouincia Squinado uocatur, ab alijs Gritta (Bellonio Cancer latipes Maſsiliæ Gritta dicitur.) Squaranchon, Grampella.

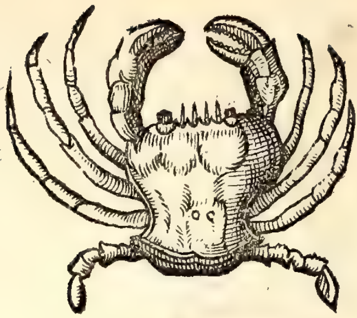
ANGLI A Fryll: quanquam idem nomen etiam Pectinum generi cuidam aculeato tribui inuenio.

GERM. Ein groſſer Seekrabbe/mit langen dünnen füſſen/voll raucher ſpitzẽ. ein groſſe Meerſpinnen art/ die gröſte vnder den Krabben. mag ein Vrkrabb / Hechelkrabb/ oder Spiegelkrabb genenñt werden.

CANCER Latipes Bellonij: quem Græcè Platypun, uel Platypoda cognomines licet. Paruus quidam (inquit) & ignobilis Cancer apud nos frequentiſsimus eſt, nomine tamen caret ob uilitatem. Paruus eſt, nucis iuglandis magnitudine, aliquãdo paulò maiore, &c. Pedum

postremus & minimus (utrinque præter aliarum Cancrorum naturam, unde Latipedem cognominauimus) in latitudinem desinit osseam. E fronte extant cornicula quatuor. Cum maris purgamentis in litus eijcitur, & cum piscibus alijs sagena capitur: neglectusque in litore relinquitur, unde magna celeritate regreditur in mare, beneficio latitudinis postremorum pedum. ¶ Carcinus paruus aut Cancellus (inquit Bellonius) inter pisciculos reperitur: qui pedes extimos latiusculos habet, (quibus ad natandum ceu pinnulis aut remis utitur:) & hac nota tantùm à Cancro marino differt. ¶ Alios etiam Carcinis aliquo pacto similes, Romani rustici frequenter cum Tellinis & Conchulis diuendunt. qui tamen Carcinis multò maiores *(fortè minores)* sunt, &c. hi quoque nouissimos pedes in extremo latos habent. eorum magnitudo pollice operiri potest: uiuaces tamen admodum sunt: Nautæ crudos cum pane edunt, &c. ¶ De huiusmodi Cancris (inquit Rondeletius) locutum puto Aristotelem, ubi scribit: Parui Cancri qui capiuntur inter paruos pisciculos, postremos pedes habent latos, ut ad natandum sint utiles, & pinnarum uel palmularum uice. ¶ Quærendum an hic Cancer sit, quem Cursorem cognominant.

Alius latipes

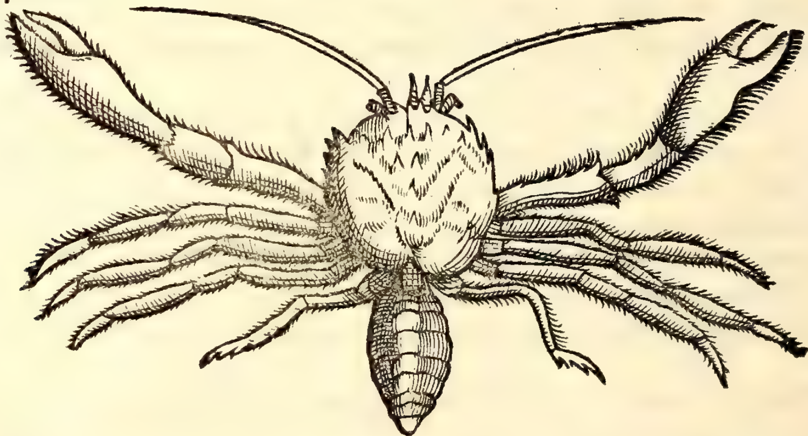


Cursores. Bellon. Cursores cancros, eosdem Equitibus facit, nescio quam rectè. Aristoteles diuersis in locis, nominibus quoque diuersis eos commemorat. Cursores enim esse arbitror, quamuis ipse non nominat, *Equites.* Latipedes illos quorum meminit De partibus animalium lib. 4. c. 8. Equitum uerò mentionem facit Historiæ 4. 2. Genus est quoddam Cancrorum (inquit) in litoribus Phœniciæ, tantæ uelocitatis, ut uix quisquam consequi possit. unde ἱππεῖς, id est, Equites appellantur. ijs nihil ferè intus propter inopiam pabuli est. Δρόμων est paruus Cancer, Hesychius. Cancri Δρομίαι (inquit Aelianus) longè lateque uagantur. modò circùm litora errant, ubi & nati sunt: modò longiùs proficiscuntur: & uel in loca saxosa, uel cœnosa, cibum perquirentes, sæpe perueniunt. Bellonius in Singularibus scribit hos Cancros non multò maiores esse castanea.

ITAL. Romæ Grancetto uocant, (forma diminutiua nimirum à Cancro.) Veneti ac Ferrarienses Mazenetam, *(Hoc nomen etiam simpliciter Cancro marino paruo attribuunt, ut suprà dictum est,)* Bellonius.

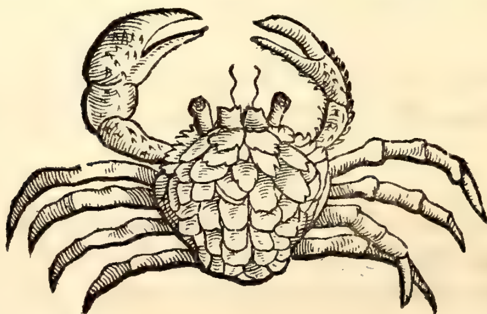
GALL. Massilienses Grittam genuina uoce nominant, Bellonius. Sed Maia etiam in Prouincia aliquibus Gritta uocatur.

GERM. F. **Ein breitfüß/ Ein Leuffer/ Ein kleiner Meerkrabb/ hat die ij. letsten füß breitlacht/ laufft schnell.**



CANCER Flauus siue Vndulatus Rondeletij. Cancer hic (inquit) inter anonymos & ignobiles magnus est, Cancris stagni marini uel fluuiatilibus æqualis. Flauum à colore nominauimus: Vndulatum à lineis quæ in prona parte sunt sinuosæ undarum modo, non aliter quàm in cameloto uulgò nuncupato. Capitur circa Antipolim & Lerinum insulam, nec uspiam similes uidi. Caudam extentam depinximus, &c.

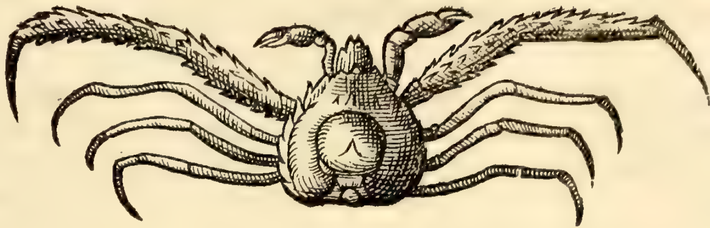
GERM. F. **Ein Shamlot krabb/ ein gälber Meerkrabb.**



CANCER Varius siue Marmoratus Rondeletio dictus. Hoc Cancri genus (inquit) in saxorum cauernulis degit, non alibi quàm in Agathensis litoris scopulis à me uisum. Testa est læui ac perpolita, duriore quam in cæteris. coloribus maculisque uarijs (uiridibus, cœruleis, albis, nigris, cinereis,) conspersa, marmor uarium siue iaspidem pulchrè referente. Hæ maculæ in mortuo maiori ex parte euanescunt, quod si in Sole

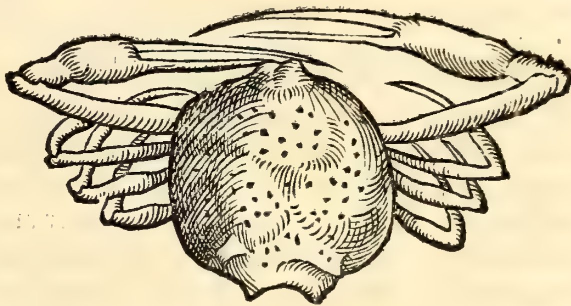
Sole exiccetur, totus fit flauus.

GERMAN. Ein Punterkrabbe/hat ein glatte glitzerende ſchalt/mit mancherley flecken beſprẽgt/grün/blaw/weyß/ſchwartz/äſchfarb/dieweyl ſy läbẽ: wie ein ſchöner gefleckter marmel oder iaſp. ein Marmelkrabb.



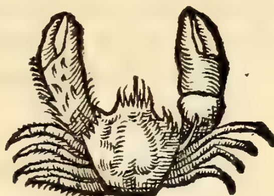
CANCER Brachychelus Rondeletij. Cancer hic (inquit) alibi rariſsimus, in Lerino inſula frequens, ex rubro nigricat, paruus. eius corpus poſteriore parte, contrà quàm in cæteris, latius eſt, anteriore acutius. Chelas duas habet ualde breues, & tenues: unde βραχυχήλου nomen dedimus, &c. ¶ Hic Cancer an Eques ueterum ſit conſiderandum. longiſsima quidem pro reliqui corporis magnitudine crura, ſublimem ipſum, ἔποχον, & ueluti equitem oſtendunt: & chelarũ breuitas nihil celeritati ingreſſus officere uidetur. De Equite quidẽ cancro plura ſcripſi ſuprà in Cancro latipede ſiue dromia: quem ad celeritatem nõ quidem pedum longitudo, ſed poſteriorum (opinor) latitudo promouet: ſicut & in mari ad natationem. *Eques.*

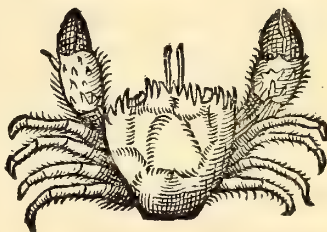
GERM. Ein kleine art der Meerkrabben/mit kurtzen ſchären/langen füſſen: vnd dem leyb hinden breit/vornen geſpitzt.



CANCRI Quædam ſpecies, cuius picturam Io. Kentmãnus medicus ad me dedit. Eum Macrochelum uel Leptochelum cognominare licebit, quòd inter Cancros longiſsimæ ei tenuiſsimæq́ ſint chelæ.

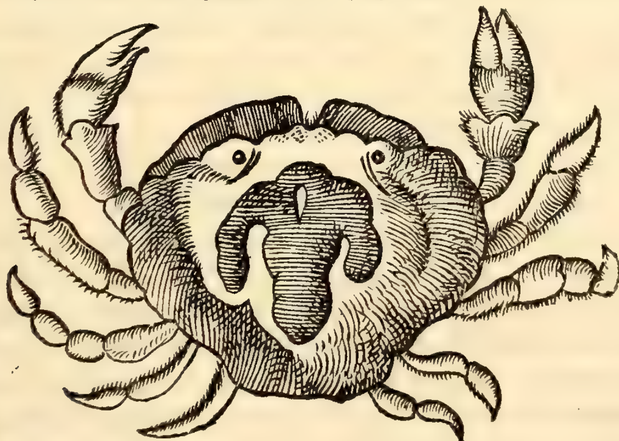
GERMAN. Ein Meerkrabbe mit gar lãgen vnd tünnen ſchären.





CANCRI Hirſuti Rondeletij. Paruorum (inquit) Cancrorum qui hirſuti ſunt, differentias tres obſeruaui. Prima eſt eorum qui chelas aculeatas habent, & in extremo nigreſcentes. Cornicula duo: quæ ſequuntur utrinque partes, ſerratæ ſunt. In teſta media cordis humanæ figura expreſſa cernitur. Chelis pedibusq́ omnibus hirti ſunt. Huic generi ſimile aliud eſt æquè hirſutum: ſed minus, & chelarum extrema nigricantia non habet. Tertia differentia eorum eſt, qui ſecundis ita ſimiles ſunt, ut eoſdem cum ijs planè eſſe diceres, dempta ſola magnitudine: quare horũ pictura ſeparata nihil opus fuit. Tria hæc genera cum reliquis piſcibus euerruntur, & ob exiguitatem prorſus negliguntur. 1. 2. 3.

GERM. Kleine vnd harechte (beſunder an füſſen) Meerkrabben.



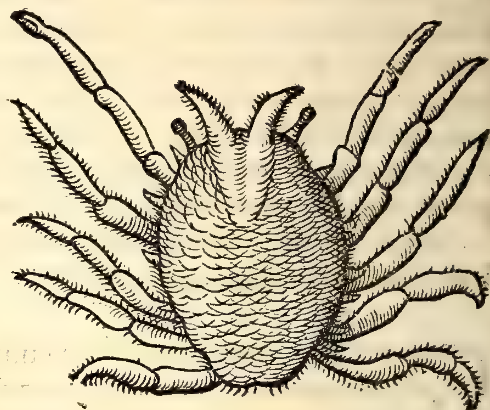
CANCRIS Hirsutis Rondeletij adnumerandus uidetur ille, quem Lupum marinum uulgò Romæ, alij Somniolo uocant: quòd eius crusta in puluerem redacta somnum inducat. alijs Papilla pilosa uel Castrangiolo dicitur. Huius iconem à Cor. Sittardo missam apposui.

GERM. F. Ein Schläffer: dann sein schal zů puluer gestossen/ soll schlaffen machen. Ein andere art der (kleinen) harechten Meerkrabben.



CANCER hic corporis trunco (inquit Rondeletius) cordis figuram omnino refert, cum pelagicis piscibus panagro extrahi solitus: sed rarò, propter paruitatē enim è retium maculis facilè elabitur.

GERMAN. F. Ein Hertzkrabble.

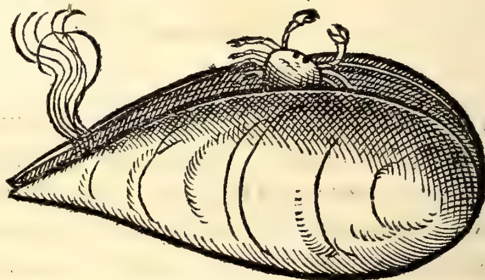


CANCER qui ab ITALIS uulgò Folia uel Folca (circa Romam præsertim, ni fallor) nominatur, eius effigiem ut à Cor. Sittardo meo felicis memoriæ accepi, posui. Folca dicta (addebat is) parum à Maijs differt, nisi quòd asperitatem in testa tomentosam habet. ¶ Quòd si pictura bene se habet, ut puto, leptochelum hunc Cancrum, à chelarum exilitate cognominaueris.

GERM. Ein besunderer Meerkrabb/ in Italia bekañt/ mit gar kleinen schären.



ARANEA Crustata Rondeletij: de qua sensisse putat Aristotelem, cum scribit: Cancellus forma similis est araneis, nisi quòd partem capiti & pectore subiectam araneo maiorem habeat. Sed forsan terrestri araneę Aristoteles cācellum comparauerit. inter crustata enim alibi nusquam araneum numerat, ut neq; alius ueterum. Interim tamen hunc quem Rondeletius exhibet, sic nominari propter formę similitudinem nihil prohibet: imò multò magis propter paruitatē hunc ita uocari cōuenit, quàm paguros uel maiores cancros, quos Meerspinnen, id est, Araneos marinos Germani uocant: ad quorum differentiā, diminutiuo nomine araneum istum Meerspinnle, appellabimus. Araneum marinum in Frisia uidi ita similem domestico, ut sola magnitudine à terrestre differret, Turnerus.



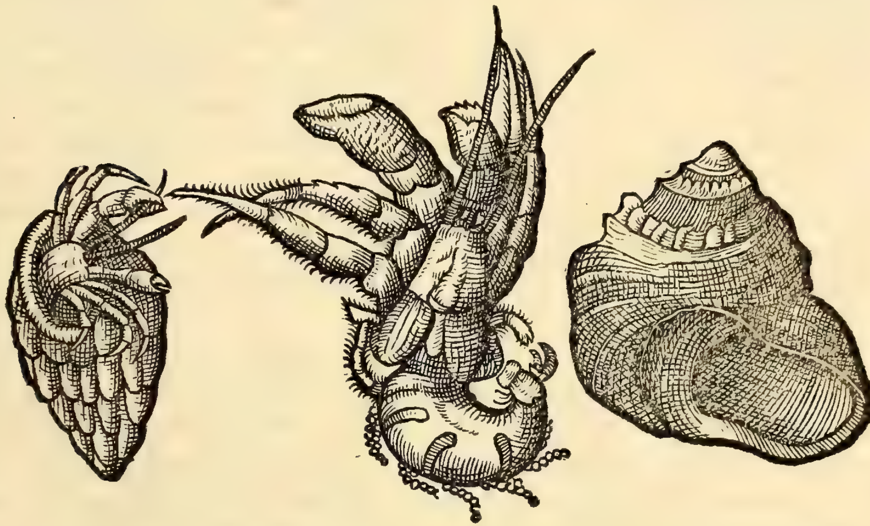
CANCER paruus (Καρκίνος μικρός) semper in alienis testis hospitari solet, non tamen quibuslibet: sed præcipuè in Mitulis gurgitum, Pinnis, Pectinibus atq; Ostreis. Piscatores putant Cancros unà cum illis, quorū testam inhabitant, nasci: Rondeletius ex coitu procreari ostēdit. Dicā (inquit idem) quod sæpissime uidi. Cancri parui qui in Ostreis reperiuntur, minores sunt, paruę scilicet fabæ magnitudine, toto corpore candidi, præterquā in pronæ crustæ medio quod rubescit. Qui uerò in Pinnis reperiūtur, maiores sunt, & magis rubri quā albi: alioqui chelis, pedibus, toto deniq; corpore tum inter se, tum alijs omnibus cancris similes.

Pinnoteres. pinnophylax ¶ Cancer paruus cum Pinnam subit, priuatim Pinnoteres aut Pinnophylax, ut Oppiano in carmine, (πιννοτήρης, πιννοφύλαξ) uocatur, quòd seruet custodiatq; Pinnam. est autem Pinnoteres, masculinum primæ inflexionis, ut Anchises. Minùs probo quòd à recentioribus quibusdā Pinnother scribitur. apud Aristotelem de Hist. 5. 15. πιννοθῆραι multitudinis numero legitur, tanquam à recto πιννοθήρας ὁ, ac si Pinnæ uenatorem dicas: quoniam in Pinna in suum illiusq; commodū pisciculos uenari soleat. sic enim quidam putarunt: quos redarguit Rondeletius. Pinnæ enim aqua tantùm & luto uiuunt, non pisciculorum carne ut crustata omnia. Nunquam nascitur Pinna (inquit Plinius) sine comite: quem Pinnoterem uocant, alij Pinnophylacem. is est Squilla parua, *Squilla parua.* alibi Cācer dapis affectator. Sic ille. Sic aūt accipi debent eius uerba, ut Pīnoterę duo intelligātur, unus Squilla parua, καρίδιον Aristoteli: alius uerò Cancer paruus. nam quia hęc etiam (Squilla parua) in Pinnis reperitur, aliqui fortè confundunt. Cicero quidem ea Squillæ paruæ in Pinna attribuit, quæ Græci Cancro paruo. ¶ Inueniuntur autem hi Cancri in alienis testis, non quòd in ijs *Cancri parui cur in alienis testis degant.* nati sint, nec aliqua societate aut uictus communis ratione, ut diximus: sed quia molliore testa tecti sunt, & ideo iniurijs magis opportuni, Concharum caua subeunt, ut illic tanquam in specubus & antris

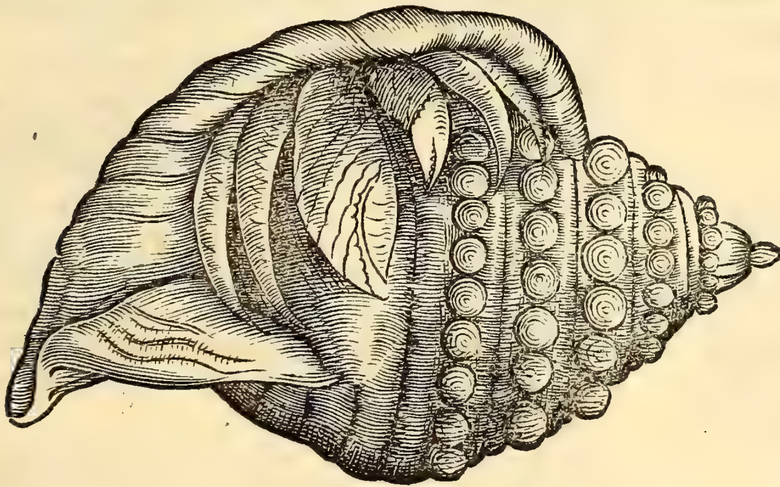
& antris tutiùs degant. Quare non ſolùm in teſtis, (inquit Rondeletius,) ſed etiã in Spongiarum cauernulis, in ſaxorum, rimis, in externis teſtarum, quibus Oſtrea tecta ſunt, cauis ſæpiſsime Cancros paruos reperi. ¶ Alius quàm hic eſt Cancellus ſiue Scyllarus, qui corpore oblongo Locuſtis non Cancris ſimilis eſt, & inanes tantùm turbinataſq; teſtas ſubit: de quo proximè agemus. *Cancellus.*

GERMAN. hic Cancer paruus uocari poterit **ein kleiner Meerkrabb: ein Meerſpinnle/ wonet in Schneckenſchalen im meer inn den ſchalen etlicher läbenden Schnecken oder Muſcheln. ein Muſchelgaſt.** Cancellus uerò, de quo mox dicetur, uoce diminutiua **ein Meerkrable**: ut eadem ſit horum nominum ratio ac differentia in ſermone noſtro, quę Græcis inter Καρκίνον μικρὸν & Καρκίνιον, id eſt, Cancrum paruum et Cancellum. Vel potiùs Cancer ille paruus utroq; modo ex iam dictis Germanicè appelletur: Cancellus uerò **ein Meerkrebßle**, ut non ſolùm paruitas eius, ſed etiam corporis figura oblongior, qua Aſtacum refert, ſimul indicetur.

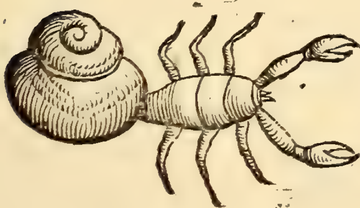
Cancellus in teſta. *Cancellus nudus.* *Teſta uacua, quæ Neritæ uideri poteſt, quòd Buccino ſimilis ſit, ampla tamẽ, &c.*



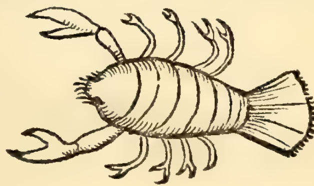
Cancelli in Buccino effigies: quam olim Cor. Sittard. mihi communicauit.



Scyllarus ſiue Cancellus in Nerite concha, Venetijs ad me miſſus.



Cancellus alius oblongus, Aſtaco fl. ſimilis, quem et ipſum Sittardus miſit: referendus ad tertiũ genus Cãcelli à Rond. memorati.



CANCELLVS, Ariſtoteli Καρκίνιον τό: Oppiano, Aeliano, Galeno, Καρκινὰς ὁ. differt à Cancro paruo, quem proximè retrò dedimus: quòd ille reuera Cancris ſpecie ſimilis ſit: hic uerò Locuſtis teſte Ariſtotele. Ineſt quidem in eo, Rondeletio authore, quod & Locuſtis & Cancris ſimile ſit: quare hoc etiam loco ceu inter utroſque medium repoſuimus. Ariſtoteles alicubi inter Cruſtata & Teſtacea eum ambigere ſcribit: quòd & Locuſtis cognatus ſit ſuo corpore: et teſtas in

gredíatur. uerùm cum alienas ingrediatur teſtas, (uacuas duntaxat,) inter Teſtacea rectè cenſeri non poteſt. quin & Spongias aliquando ſubit, ſi quando foramē in eis capax nanciſcatur. ¶ Cancellus (inquit Ariſtoteles, à quo etiam forma eius diligentiſsimè deſcribitur) initio gignitur ex terra & limo, deinde in uacuas teſtas ingreditur: ubi cum accreuerit, in ampliorem teſtā ſubit, uidelicet aut Neritæ, aut Turbinis, & aliorum huiuſmodi: ſæpe etiam parua Buccina: ingreſſusq́ eam circunfert: ibidem nutritur & augetur: deinde capaciorem petit. ¶ Idē philoſophus ſpecies Cancelli duas ſtatuit: unum in Turbinibus, longiorem: alterum in Neritis Conchisq́, breuiorē, & cætera ferè ſimilem, ſed dextro pede paruo, ſiniſtro magno: qui priuatim Scyllarus (σκύλλαρος ὁ.) dicatur. At Rondeletius: Liberè (inquit) dicam, quod diu multumq́ obſeruaui, ſola corporis longitudine duo hæc Cancellorum genera differre puto: ut Cancellus Turbinatorum hoſpes longior ſit: Neritarum breuior: quia Neritarum teſta eſt læuis, ampla & rotunda. Quantum ad pedum biſulcorum longitudinem attinet, in omnibus Cancellis, quos plurimos uidi, ſemper ſiniſtrum pedem craſsiorē dextro perſpexi, quod non fortuitò, ſed certa ratione mihi uidetur contingere. cum enim uiuant in teſta circa corporis medium complicati, quantum dextræ parti compreſſæ alimenti incrementiq́ decedit, tantum ſiniſtræ liberiori & laxiori accreſcit. Præterea uidetur Ariſtoteles tertium genus conſtituere, cùm dicit: Sunt inter Cochleas quæ intra ſe beſtiolas habeant Aſtacis paruis ſimiles, qui uel in fluminibus gignuntur: ſed differunt, quòd præmollem intra ſuam teſtam carunculam habeant. ¶ Cancros paruos cum Cancellis aliqui confundunt. uidetur quidem etiam Plinius confudiſſe: et Ariſtoteles ſemel alicubi Cancellum pro Cancro paruo impropriè poſuit. Hermolaus Barbarus Cancellum cum Squilla parua confundit. Nos Pinnoteren duplicem eſſe monuimus, unum Cancri exigui ſpecie: alterum Καρίδιον, id eſt, Squillā paruam. Non cancer paruus ſolùm, ut Ariſtoteles tradit: ſed Cancellus quoq́ in Spongiarum cauernulis latet & uiuit. Plura lege mox in Gallicis nominibus.

Species duæ Ariſtoteli. Scyllarus. Species tertia

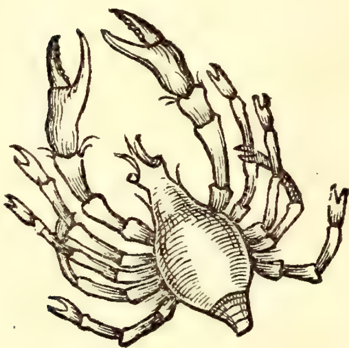
ITAL. Ligures Brancha uocant, uel Branchna, Rondel. HISPANI, ut audio, Cangreío.

GALL. Prouinciales Bious Cambus. noſtri Bernard l'ermite. eremitam quidem, quòd alios fugiens, in teſta perinde ac in ſolitudine uiuat. Bernardum autem, quòd plebs noſtra Bernardos, etiam uulgari prouerbio, fatuos eſſe dictitet: fatuumq́ eſſe Cancellum, qui cruſta tectus, chelas habens, quę ad uitam tuendam ſatis eſſe poſſent, alienas domos quęrat, in quibus latens uiuat. Quòd ſi non hæc ſolùm, ſed poſteriores etiam Cancelli partes ſpectaueris, prudentem eſſe iudicaueris, qui nudas & iniuriæ ualde opportunas partes, dura & firma teſta muniat.

GERMANICE uocari poterit **Ein kleiner Meerkrebs / Meerkrebßle. ein Einſidler. Such im nächſtgemelten kleinen Meerkrabben.**

Auena.

CANCER Paruus quidam rarus: quem Sebaſtianus Buotzius Argentinenſis medicus excellens, mihi olim oſtēdit. Auenā nominari uulgò addebat, ſi ſatis memini, ceu uſitato circa Monſpelium uocabulo. Scaliger tamen Squillam marinam à Vaſconibus Ciuadam uocari ait, id eſt, Auenā: pugillatim enim (inquit) deuorant, ſicut auenam ueterinæ. ¶ Partes eius omnes perexiles erant: caput ut in locuſtario genere prominēs. cauda breuis & ad uentrem reflexa, ut in Cancris propriè dictis: ita ut ambigere inter hæc genera uideatur, ſicut & Cancellus priuatim dictus. Pedes forcipati omnes, nō chelę tantùm: ſi pictor rectè expreſsit, ut arbitror.



GALL. Auena fortè Monſpelij. Vide in præcedentibus.

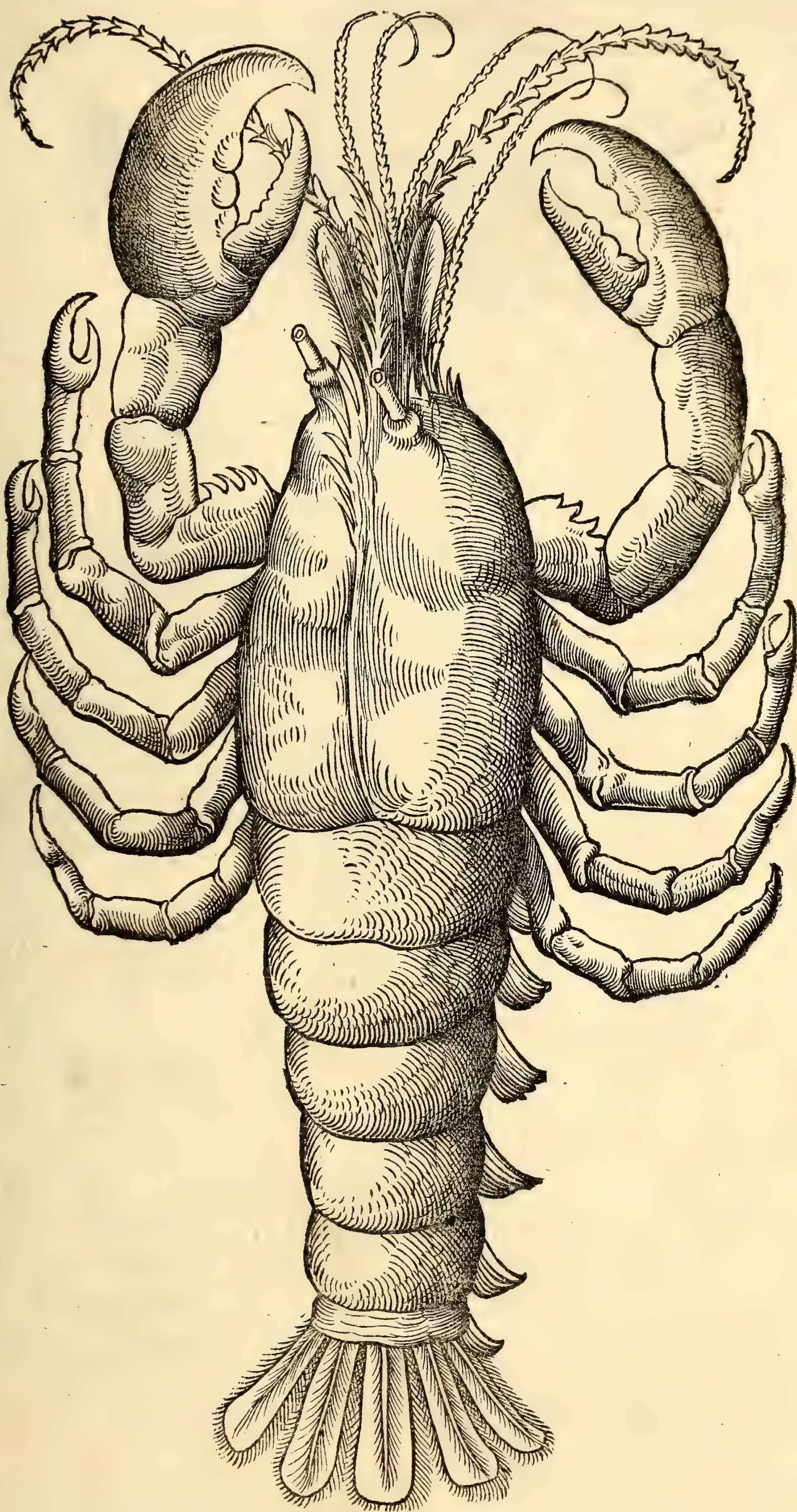
GERMAN. **Ein beſunderer kleiner ſeltzammer Meerkrebs / hat das vorderteil wie die Lobſter oder Krebs: den ſchwantz aber zum teil wie die Krabben: die füß alle geſchäret.**

ASTACVS, Ἀσακὸς communiter Græcis, Attice ὄσακός. Gaza Gammarum conuertit, uulgi nimirum Italici appellationem ſecutus, cum Græcam retinere præſtitiſſet. nam Gammarus ueteribus Romanis, Athenęo teſte, Squillæ ſpeciem ſignificauit. Heſychius Cāmaros, Squillas rubras interpretatur. ¶ Elephantus Plinio dictus, à magnitudine opinor pedum ac brachiorum, non alius quàm Aſtacus uidetur, Rondeletius. Elephanti Locuſtarum generis, nigri, pedibus quaternis, biſulcis: præterea brachia duo, binis articulis, ſingulis forficulis denticulatis, Plinius. Bellonius Aſtacum adultum duntaxat, Elephantum Plinij eſſe putat. nam Aſtaci (inquit) quantò maiores exeunt, eò nigriores euadunt. Eundem à Græcis ſcriptoribus, præſertim Aeliano, Leonem dictum conijcit. Rondeletius diuerſum quidem Leonem exhibet ac deſcribit. apparet tamen eum non contradicere, quin idem ſit Aeliani Leo, & Plinij Elephantus: Plinij uerò Leonem & Elephantum diuerſos eſſe liquidò oſtendit.

GRAECI & accolæ Adriatici maris, etiamnum nomen antiquum retinuerunt. Conſtantinopoli Liczuda uel Lichuda uocant.

ITALICE Romæ Gammaro uel Cambaro (Gambaro) di mare. nam fluuiatilem Aſtacum ſimpliciter Gambaro nominant. Venetijs Aſtaſe uel Aſteſe. Genuæ Lumbardo. ¶ Illyrici, Larantola. HISPANI Camarón.

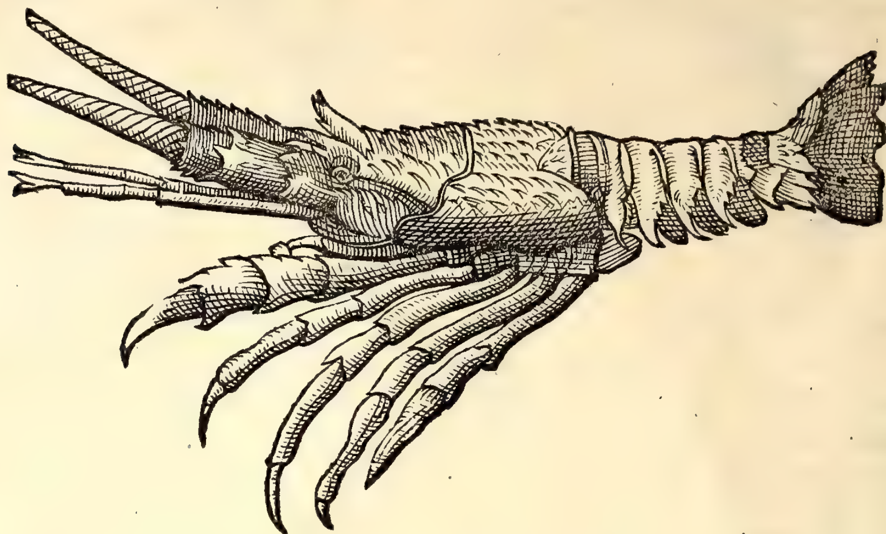
Forma hæc Aſtaci eſt, quem Venetijs Aſteſe uocant, ubi & depicta eſt: ſed minùs accuratè, ut apparet, quàm à Rondeletio.



GALLI & Normani Homar, Massilienses Ligumbault: circa Monspelium Langrout ule Escreuice de mer. ¶ Massilienses & Leonem & Astacũ, ex Plinio diuersos pisces, uno eodemq; nomine Ligombaudos nominant, Gillius.

GERMANICE Humer/ein Meerkrebs.

ANGLICE A Creuyse of the sea.



LOCVSTA Marina, Κάραβος, Καραβίς. Aliqui γραψαῖον uocant: Archestratus etiam Astacum, nos alium Astacum priuatim sic dictum dedimus. Locustarum marinarum species esse plures ex Aristotelis quarto de partibus animalium apparet. Idem Aristoteles quæcunq; ex crustatis oblongiora sunt καραβοειδῆ nominat, Gaza uertit locustacea: ut rotunda cancros, uel cancrarij generis.

GRAECI nunc etiam Cárabon nominant.

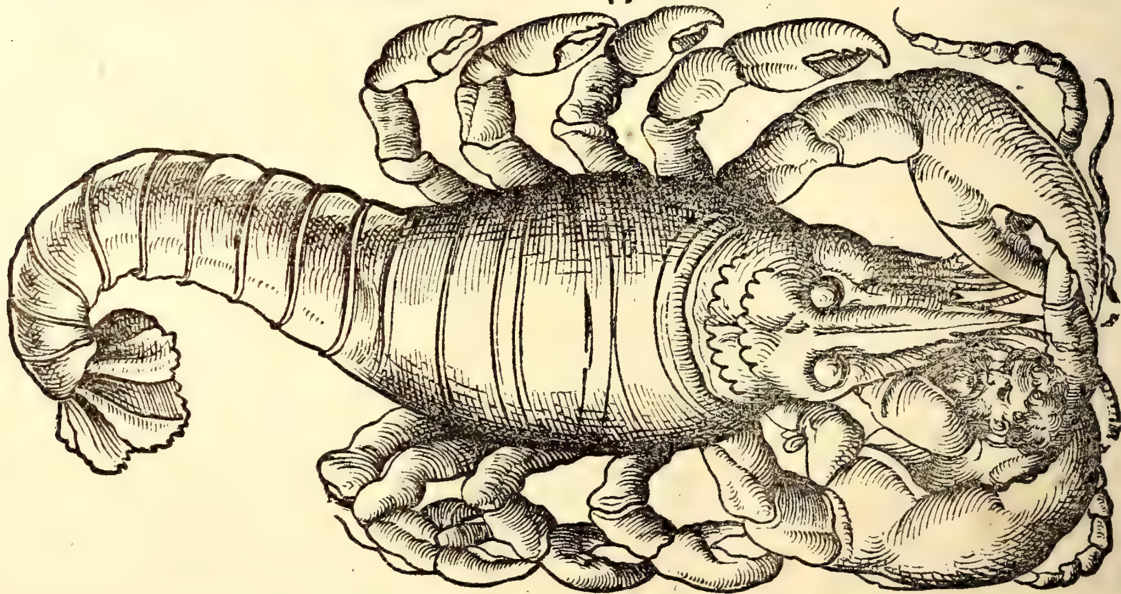
ITALI Locusta. Ligures Alagousta, alij Lanchrina.

HISPANI Logusta.

GALL. Massilienses Langouste.

ANGLI Lopster/Lopstar. Eliota Anglus diuersis locis Astacum, Locustam & Leonem interpretatur a Lopster. Io. Caius Creuise Anglorum, Locustã esse, indicauit. At Guil. Turnerus in epistola ad me: Locustam mar. (inquit) nusquam audiui uocatam a See creuis, sed perpetuò a Lobster. Est & alius huius generis piscis in Northumbrico mari nusquam uisus, sed in Occiduo frequens, qui uocatur a Longoister. is cornicula habet cubito subinde longiora.

GERMANICE F. Ein Meerkrebs oder Humer art.



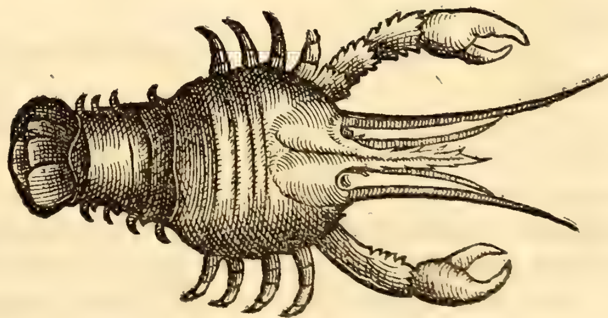
ASTACI MARINI Quem Humer uocant Germani, ex Descriptione Septentrionalium regionum Olai Magni, effigies. Ingẽtem esse scribit, (inter Orchades & Hebrides insulas,) & tam ualidum ut hominem natantem chelis apprehensum suffocet. Sed non probo, quòd pedes omnes bisulcos pinxit: & caudam tabellis tam multis construxit, &c.

CHELA ASTACI *Marini ex Oceano.*

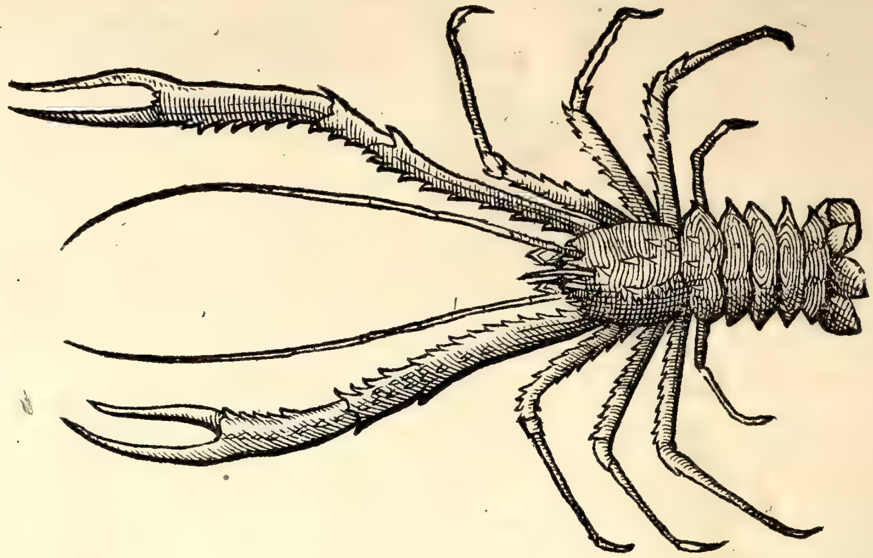
IN EADEM tabula Magnus depingit Aſtacum XII. pedum, qui deuoratur à monſtro marino ſimili rhinoceroti; cuius rei typum requires ſuprà inter Cete ex Tabula Olai.

ASTACVS paruus marinus, ſui generis. ſemper enim paruus eſt, nec unquam fe rè magnitudinẽ picturæ noſtræ ſuperat, Rondeletius.

GERMAN. F. Ein kleiner Humer/ ein kleiner Meerkrebs.



LEO Rondeletij. Plinius Leonem nominat tantùm inter Cancrorum genera cum Carabis, Aſtacis, Mæis, &c. Diphilus A-



ſtaco. ¶ Λέων à Græcis dicitur, Latinis Leo, à colore flauo, ut arbitror, quo coloratus eſt dum uiuit, & è mari captus educitur: & quòd hirſutus ſit. Aſtaco corporis ſpecie affinis eſt, ſed brachia lõgiora habet, &c. Rondeletius.

GERM. F. Ein Löw / ein Löwkrebs.

DE SQVILLIS IN GENERE.

Καρίδες. KAPÍΔΩN genus tertium poſt Locuſtam & Aſtacum ab Ariſtotele numeratur. Gaza cum Cicerone & Plinio Squillas conuertit. Cicero Squillam paruam uocat τὸ Καρίδιον Ariſtotelis. Plinius lib. 11. Cruſta fragili (inquit) incluſis rigẽtes oculi: Locuſtis Squilliſq; magna ex parte ſub eodem munimento præduri eminent. Et lib. 9. Coëunt Locuſtæ, Squillæ, Cancri ore. Athenæus author eſt à Sophrone Κουρίδας dictas, à Simonide & Epicharmo Κωρίδας. Idem tradit Καρίδας à capitis magnitudine nuncupatas: quòd maximam eorum corporis partem caput occupet. Quod etymum (inquit Rondeletius) ſi uerum eſt, non poſſum non mirari Galenum: qui libr. 8. De uſu partium Malacoſtraca omnia capite truncârit, &c. ¶ Prima in Καρὶς ſemper producitur: ultima uerò recti, quæ iôta habet, quod in obliquis penultimam conſtituit, plerunq; quidem producitur, & circunflectitur: rariùs corripitur & acuitur. Nomina quidem in ις oxytona biſſyllaba, quorum penultima natura longa eſt, iota producere ſolẽt, ut κρηπίς: excipitur Τευθίς, & alia fortè pauca per ίδος declinata: in ῖνος enim longa ſunt omnia. Hoc cum ita ſit, mireris quòd in ſoluta oratione, iota huius nominis Καρὶς nunquam circunflexum reperiatur. A Κάρη quod eſt caput, ita fit Καρὶς: ut à βολή, γραφή, βολίς, γραφίς. Quid ſi Καρίδες dictæ ſint, quaſi Ἀκρίδες, id eſt, Locuſtę: nã & Galli quidam Saulterelles uocant, quoniam ſaliant Locuſtarum more, aut quaſi Καραβίδες, propter aliquam cum Locuſtis cruſtatis ſimilitudinẽ. caudas enim ferè ſimiliter habent: & Bellonius Squillas Locuſtarij generis eſſe tradit. ¶ Colybdænæ nomine aliqui pudendum marinum intelligunt: uel Squillam, Athenæus. ¶ Hoc Squillis proprium eſt, chelis carere: harum autem uice brachia maiora pedibus habere, Rondeletius. Aculeos in cauda habent minores omnes puto: maiores, ut Lata et Cęlata Rondeletij, non item. Squillarũ tres ſpecies conſtituit Ariſtoteles: Gibbas, Crangones, & Paruas quæ nunquam maiores fiunt. Nos (inquit Rondeletius) ſpecies alias tres addimus: nempe Squillam latam, & aliam quæ cælata eſt & glabra: & Mantin à nobis dictam. ¶ Gibbæ quidem præ cæteris Squillarum nomine ſimpliciter interdum intelligi mihi uidentur. nam & magnitudine ferè mediocres ſunt inter maiores minoreſq;: & Venetijs hodieq; ſimpliciter Squillæ dicuntur, & à Græcis hodie Carides, (uel Caramidia.) Scaliger tamen Squillam minimam ab Adriaticis generis nomine uocari ſcribit.

Marginal notes: Κουρίδες. Κωρίδες. Proſodia. Colybdæna. Chelis caret. Species ſex. Gibbæ. Squilla minima.

GRAECIS ueteribus Καρίδες dicuntur Squillarum ſpecies proximè enumeratæ, ceu generis nomine. at hodie uulgò Gibbas priuatim Caridas ſeu Caramidia uocant, ut diximus.

ITALICE Squille uel Schille (Veneti quidẽ Gibbas priuatim ita nuncupant) dici poſſunt ſpecies Squillarum omnes.

GALL. ſimiliter omnes Squille dici poterunt: etſi Burdegalẽſes Crangis peculiare hoc nomen faciant.

GERMANICE Squillas omnes Meerkrebßlin rectè appellabimus: ſiue ſimpliciter: ſiue cum differentia ſunder ſchären, id eſt, ſine forcipibus. Germani ad Oceanum Squillæ ſpeciem quandam paruam uocant Garnart/Gernard/ (Gornard uerò piſcis eſt lyriformis,) Gernier/ Garnole/ Gibbam ut puto. licebit autem hoc unius ſpeciei nomẽ (à Gammaro fortè corruptum) uſurpare pro genere, ſpecies uerò indicare adiectis differentijs.

ANGL. Eliota Anglus Squillã interpretatur a Schrympe. ego ab Anglis accepi Schrimpe ſpeci-

pe ſpeciem eſſe Squillæ uel Cammari maiorem: & aliam minorem uocari a Pzan: aut fortè cōtrà. non enim ſatis memini.

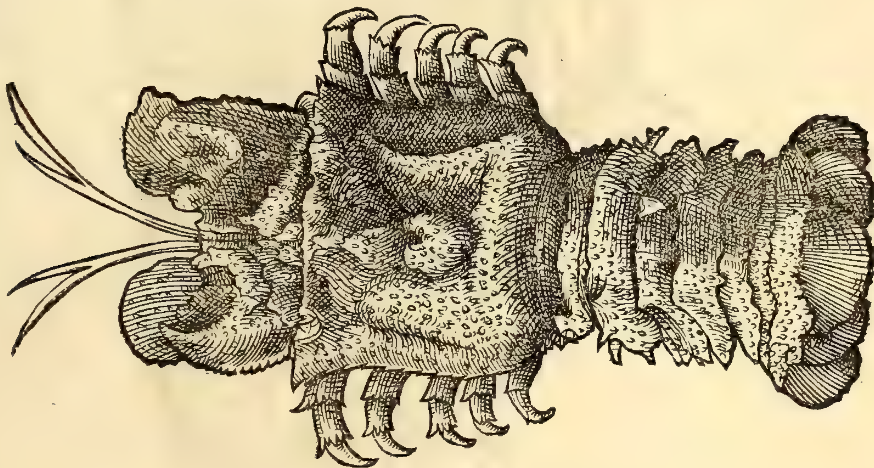
Squillarum generis diuiſio, ſecundum Cæſarem Scaligerum.

Squillarum aliæ ſunt
- Maiores
  - Vrſa, magnitudine Aſtaci.
  - Crange: magnitudine tantùm à ſuperiore differens, & lineamentis quibuſdam, quibus teſſellatę lamellę pictę ſunt. [Hæc puto Rondeletij Squilla cælata eſt. nam aliam fecit Crangen.]
- Minores, gibbę omnes, uix alio quàm magnitudine differentes: Locuſtæ ſimiliores ſi frontis ſpectes cuſpidem, quàm ſupradictis Squillis. Omnibus pinnata cauda pinnis latis, dempta media acuta.
  Ex his minoribus
  1. Maxima eſt in Oceano Gallico, [circa Vaſconiam. Crangon puto Rōdeletij.]
  2. Minima, Vaſconibus Ciuada: è Garumna excipitur caniſtris. hæc etiam in mari agitat, nec rubeſcit cocta. ab Adriaticis generis nomine dicitur.
  3. Mediæ magnitudinis, Gambarellus appellatus ab Iſtris. [Simpliciter Gibba alijs.]

Itali quidam, etiam minimam Gambarellum uocant.

¶Præter has eſt Squilla mantis Rondeletij. Item Καρίδιον, id eſt, Squillula conchas quaſdam inhabitare ſolita: de qua ſuprà inter Cancellos diximus.

Squilla lata Rondeletij.



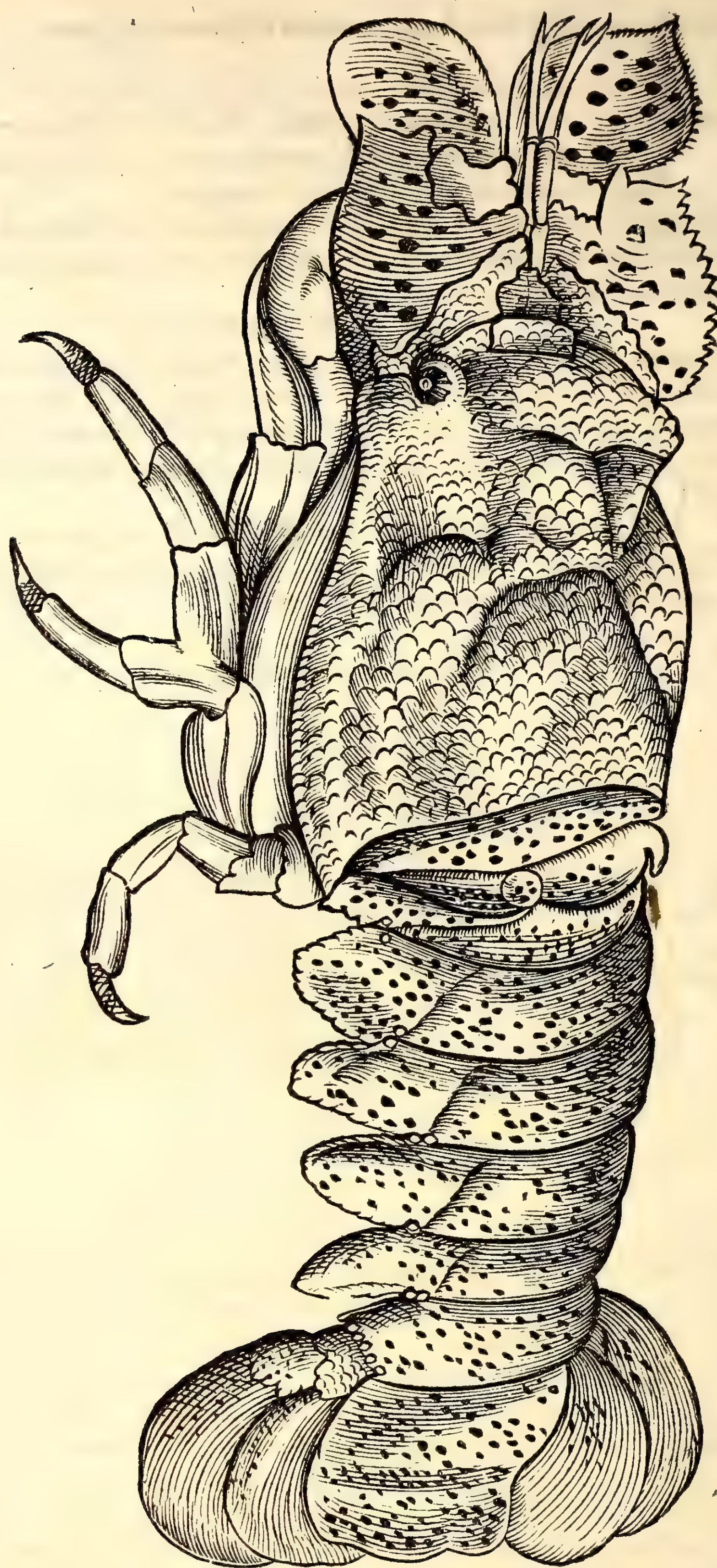
SQVILLA lata Rondeletij. Latam (inquit) cognominamus ut ab alijs diſtinguatur: nec id ſine exemplo. nam Archeſtratus (authore Athenæo) πλατείας καρίδας appellauit: quanquam is Locuſtas, Aſtacos & Carides confundere uidetur. [*Ariſtophanes in Teſmophoriazuſis, non Archeſtratus, apud Athenæum, πλατειῶν καρίδων, id eſt, Squillarum latarum meminit: quo nomine de Aſtacis eum ſentire Athenæus libro 3. conijcit.*] Locuſtarum eſt magnitudine, ſed latior multò & magis depreſſo corpore hirtoq́. Quòd ſi quis eam ob ſimilem corporis ſpeciem, cum Locuſtis potiùs quā cum Squillis annumerandam cenſeat, uel hoc uno refelli poterit, quòd Locuſtis pedes ultimi in forfices terminantur: quos chelas uocant, quibus Squillæ carent, authore Ariſtotele. Hæc ille. ¶Bellonius hanc Ariſtotelis Ἄρκτον, id eſt, Vrſam facit. Terreſtris (inquit) Vrſi in morem craſſo ac recurto eſt corpore, eiusq́ colorem habet, unde illi nomen. Hanc eius ſententiam Rondeletius explodit: & alium ipſe Vrſum Cancris, non Squillis cognatum, exhibet. Sed Vrſum Rondeletij Scaliger Cancrum Heracleoticum eſſe aſſerit. Squillarum maxima (inquit idem Scaliger) Aſtacum æquat magnitudine, alicubi etiam ſuperat: uulgari Gammaro (*fluuiatili nimirum ſiue Gammaro ſiue Aſtaco*) ſimilis, certis tamen ab eo notis diſcreta. Vrſa hæc eſt Ariſtotelis. ubi enim porrecta iacet, Vrſi corium extenſum repræſentat. Ariſtoteles cum ei & Locuſtis pariendi tempus idem aſsignat, Locuſtaceis eam annumerat, (*annumerare uidetur,*) ſub Squillæ quidem nomine eam non nouit.

Vrſa.

Cācer Heracleoticus.

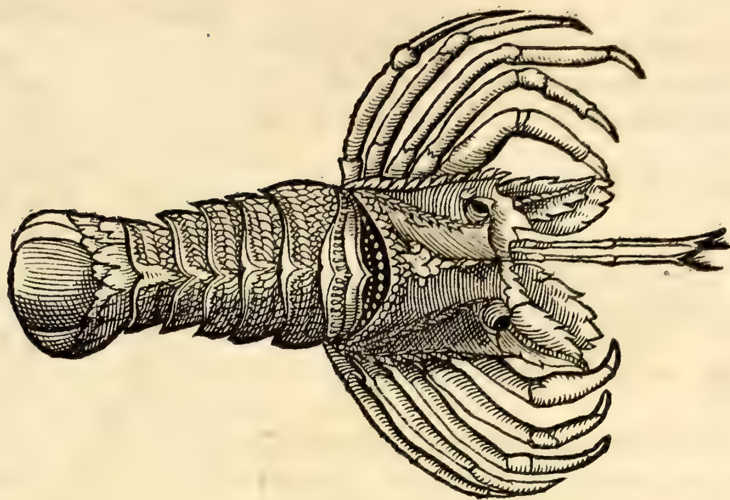
ITAL. Siculum ac Neapolitanum uulgus Maſſacara nominat, Bellonius. Meſſacara dicitur à Neapolitanis & Meſſanenſibus, ut idem in Singularibus ſcribit. Mihi hoc nomen deprauatum uidetur, ueluti à Græco, μείζων ἢ μάκοσον καρὶς, hoc eſt, maior Squilla. A Liguribus Orchetta uocatur Rondeletio teſte: ſiue tanquam Arcetta, à Græco Arcos, quod eſt Vrſus: ſiue potiùs ab Vrſeta corruptum. Vrſetam enim Ligures generis huius ſpeciem minorē, per omnia huic ſimilem (Bellonio teſte) appellant. Romæ etiam utranq́ ſpeciem nomine uno Mazzacara uocari audio.

Eiusdem pictura alia, quam Romæ depictam Vrsi nomine, Corn. Sittardus nobis donauit.



GALL. Nostris litoribus incognita est, & ob id anonymos, Rondeletius.
GERMANICA nomina fingo, ab Vrso quadrupede: ein Bär/Meerbär/Bärenkrebs.

Vrsa minor. Cicada mar. SQVILLA cælata Rondeletij, Vrsa minor Bellonij. Quam hic proponimus (inquit Rondeletius) nostri Cicadam mar. uocant. alij Cicadam mar. (*Aeliani*) eam esse opinantur, quam nos Mantin nominamus. Eã quidẽ de qua nunc agimus Cicadã potiore ratione nominandã esse censuimus, ob maiorem cum Cicadis terrestribus similitudinem: Squillam uerò, tum quòd supra dictę similis sit, tum quòd brachia priora indiuisa habeat. qua nota Squillas à Locustis & Cancris secerni diximus. Cælatam uerò, ut ab alijs internoscatur. nam quinq; tabellis constat, & dorso, egregio naturæ artificio uariè cælatis et sculptis. Tota rubet, idq; magis quàm ullũ aliud crustatum, siue cruda, siue cocta. *Cammarus. Gammarus.* Hanc Squillæ speciem esse puto, quam antiqui Cammarum (Latinè quidam etiã Gammarũ uocauerũt, authoribus Athenæo, Plinio, Columella. Hæc Rondelet. A Græcis κάμμαρος uel καμμαρὶς scribitur: de quo plura Rondeletius in historia Astaci scripsit: & nos in eiusdem



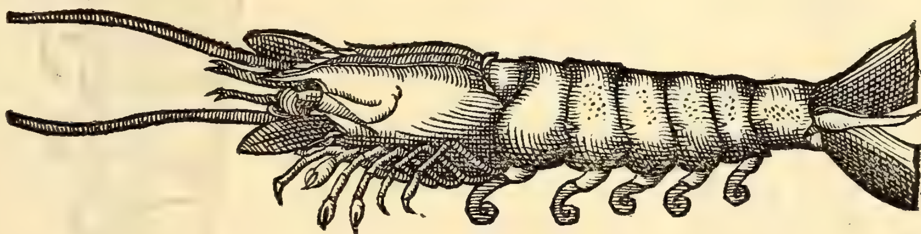
eiusdem & Squillæ huius historia. ¶ Minor Arctos per omnia maiori respondet, Bellonius. ¶ Cæsar Scaliger Cicadam marinam eam esse putat, quæ etiam uulgò à piscatoribus *(Vasconum)* sic appelletur: sentiens omnino, ut coniicio, de illa quæ Mantis Rondeletij est: quam Bellonius Massiliæ & Genuæ Cicadã mar. uocari tradit, ego huic sententiæ uel hanc ob causam magis faueo, ne Squillæ id genus alio antiquo nomine careat, & fingendum sit nouum quod Rondeletius fecit. Aelianus certè cum Romæ uixerit, & harum quidem rerum studiosus, non potuit ignorare Cammaros Romæ uulgò dictos, è genere Squillarum, ut Athenæus lib. 7. scribit: quod si eosdem Cicadas marinas putasset, non tacuisset opinor, præsertim cùm alius nemo hoc nomine sit usus. Scaliger hanc Aristotelis Crangen facit: Rondeletius aliam. *Crange.*

ITAL. Mazzacara Romæ uocatur, ut audio, hæc etiam, ut superior. Ligures Vrsetam appellant. Vide superiùs in Squilla lata.

GALLI circa Monspelium Cicadam marinam. Massilienses, ut & Genuenses, Rondeletij Mantin, sic uocant: &, ni fallor, etiam Vascones.

GERMANICE appellare licebit iisdẽ nominibus, quibus & Vrsam maiorẽ, hoc est, Squillam latam proximè dictam, magnitudinis tantùm differẽtia expressa: **Ein kleiner Meerbär: ein rootes Meerbärlin**: uel priuatim **ein Puntergernier**, id est, Squilla uaria.

Crangon Rondeletij.



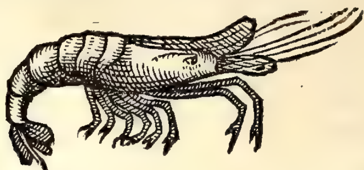
CRANGONES (Κράγγονες, αἱ) leguntur apud Aristotelem Historiæ 4.2. deinde bis, Crange, ἡ Κράγγη, quod magis placet: quanquam Gaza in omnibus his locis uertit Crangines, ut Delphines. Κραγὼν oxytonum pro specie Squillæ apud Hesychium legitur gamma simplici, mallem duplici. ¶ Est hæc Squilla (inquit Rondeletius) palmi maioris longitudine. Crusta contegitur tenui, læui, candida, nonnunquam ex albo parum rubescente. Pedũ alij in calcar terminantur indiuisi, alij parum diuisi sunt, &c. Exhibitum quidem à nobis animal, omnino Squillarum generis esse apparet. nos Squillam Crangonẽ esse coniicimus, propter Aristotelis uerba hæc: Squilla gibba caudam habet & pinnas quatuor: quas & Crange in utraque caudæ parte habet. earum medium in utrisque spinosum est, siue aculeatum: sed in crangone latum, in gibba acutum. Hæc ille. *Crange.*

ITALICE. Gambaro di mare: à nonnullis Camarugia & Parnochia dicitur, Rondeletius. Sparnochia, Bellonius. aliqui Spernotza scribũt, aut ac si ita scriberetur, proferunt. Squillas Romani hodie Cammerugias (Gammarusios, Niphus) & Pernocias uocant, Iouius. Itali quidam mihi Vallopa nominarunt, nescio quàm rectè: cum alij idem nomen ad Mantin Rondeletij retulerint. ¶ Scaliger quidem Squillam cælatam Rondeletij siue Vrsam minorem, Crangen facit. hanc uerò Rondeletij Crangen uidetur inter Squillas minores collocare, quæ in Oceano Gallico maxima nascatur.

GALL. A nostris Caramote, *(ut parua Squilla Caramot:)* ab alijs Longoustin, à Burdegalensibus seruata ueteri appellatione Squilles dicuntur, Rondeletius.

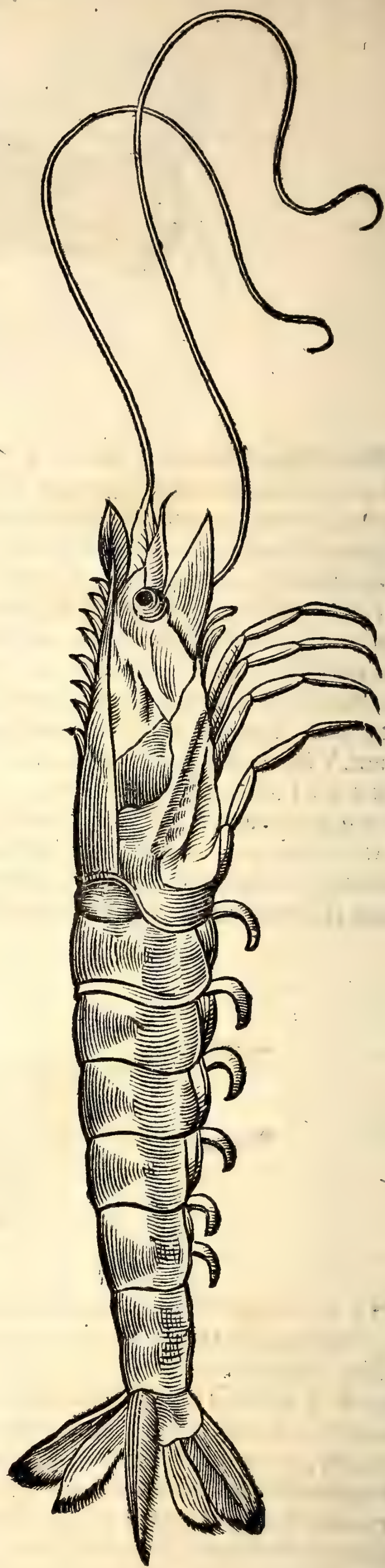
GERM. Ein besundere art der kleinen Meerkrebsen/die man Gernier neñet/ söllend im Teütschẽ meer ziñlich groß werden: an ð farb weyß oder weyß root.

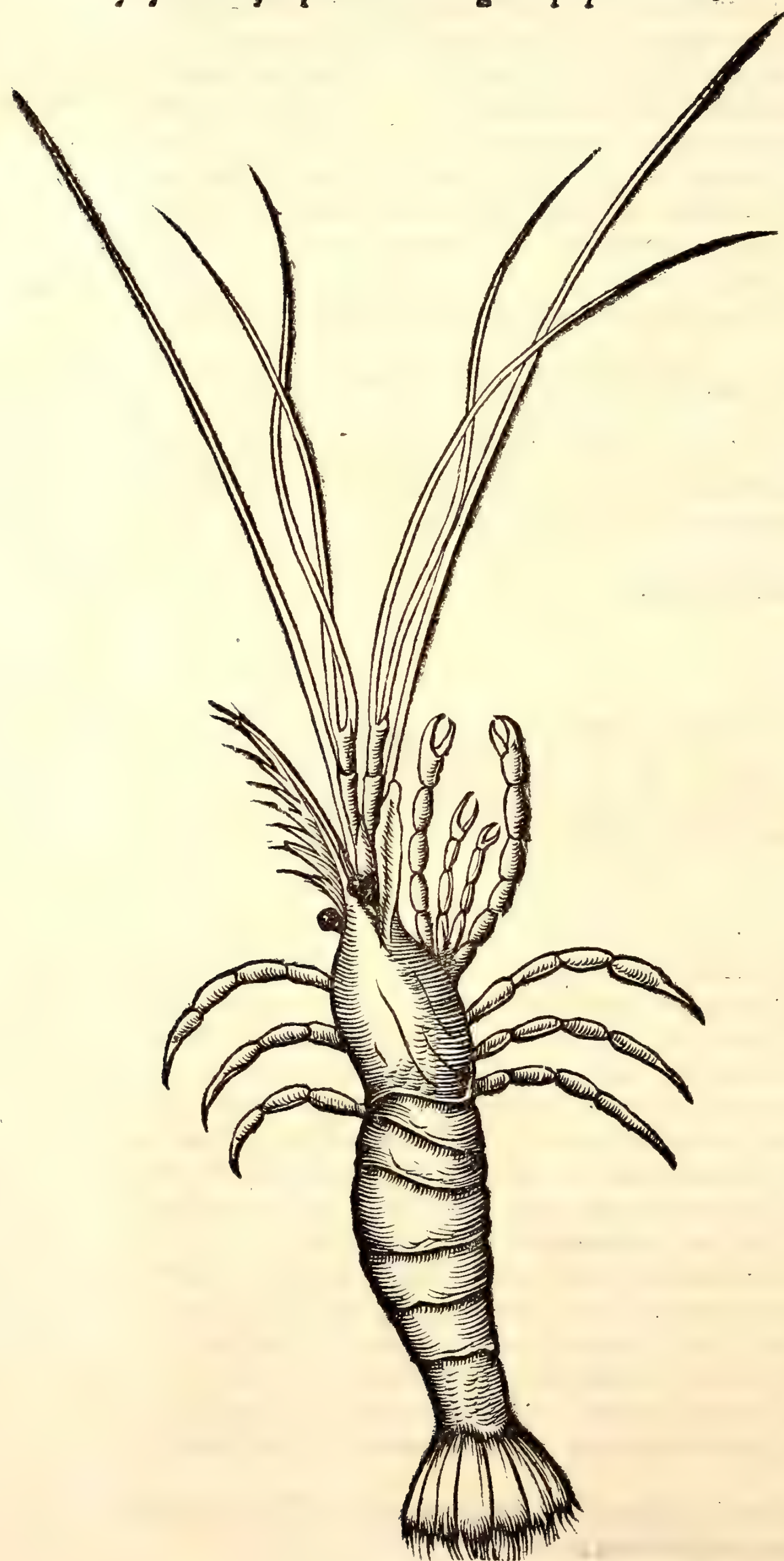
Squilla Gibba Rondeletij.



Iconẽ hanc eiusdem, ni fallor, Squillæ, Venetijs accepi: picturam minorem esse noluissem, & caudam minus directam, ut cognomini responderet. Sed diligentius considerari debet. nam Rondeletius Gibbæ suæ pedes omnes in summo diuisos facit: hæc suis pedibus ad Crangonem propius accedit.

Eiusdem alia icon à Cor. Sittard. ad nos missa.





SQAIL.

SQVILLAE Gibbæ, ut rectè Gaza interpretatur: Græcis καρίδες κυφαὶ: ſuo gibbo (caudæ initio in tumorem ſe erigente) facilè ſe produnt. Viuæ colore ſunt fuſco, minuſq́ albo quã Crangones, coctę rubeſcunt. Verè quidem has Ariſtotelis gibbas eſſe, cõuincit etiam medius inter caudę pinnas aculeus, acutior & anguſtior quàm in Crangone. item magnitudo, qua paruas Squillas ſuperat, à quibus etiam cornu frontis diſcernitur, Rondeletius. Squillæ gibbæ ab authoribus aliquando ſimpliciter Squillæ dictæ mihi uidẽtur. uide ſuprà De Squillis in genere. Cæſar Scaliger Squillarũ minorũ ſpecies tres facit, omnes gibbas. uide ſuperiùs in Tabula diuiſionis Squillarum de ſententia Scaligeri. mihi quidem ueteres Gibbarum nomine ſpeciem unam κατ᾽ ἐξοχὴν intellexiſſe uidentur: cui Scaliger inter minores mediam magnitudinem aſsignat. ¶ Quomodo Squillæ exiguæ fortiſsimum hoſtem in eas graſſantem Lupum piſcem dolo perimant, Oppianus canit: nempe quòd deuoratę ab eo, acuto frontis cornu medium palatum ita uulnerent, ut etiamſi initio id negligat Lupus, tandem tamen moriatur. ſed cum Squillæ minimæ cornu careant, à gibbis hoc fieri intelligendum eſt: quod Rondeletius obſeruauit. *Squillæ ſimpliciter.*

GRAECVM uulgus Caridas & Caranidia uocat, Bellonius. ſed Aſtacus fl. etiam, ut idem alibi ſcribit, à uulgò Græco Caranis uel Caranidia dicitur.

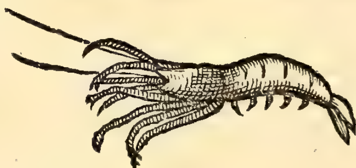
ITAL. Romani à gambis, id eſt, tibijs, quòd ijs multiplicibus conſtent, Gambarellas uocant, (*aut fortè quaſi Cammarellas.*) Veneti uulgò Squillas, Bellonius. Marini minutiores Gammaruli, ut ita dicam, quos uulgò Gambarelli & Gambaruſoli appellamus, non ſunt Cancelli Ariſtotelis, ut quidam arbitrantur, ſed Squillæ paruæ Ariſtotelis, ſiquidem ij qui in hoc genere nunquam ruſeſcunt, (*de gibbis ſentit,*) Venetis alijſq́ quàm plurimis populis, proprium adhuc Squillę retinent nomen. uulgò enim Schille dicuntur, Matthiolus Senenſis. Romæ tũ gibbas tum paruas Squillas, uulgò Gambarellas uocari, author eſt Bellonius.

HISPAN. In Hiſpania, præſertimq́ in Cantabria, omnes hi Gammaruli, *Squillæ tum gibbæ, tum paruæ,*) Squillæ nulla differentia uocitantur, Matthiolus Senenſis. Luſitani, ut audio, Squillam gibbam uocant Camaran de Lysboa.

GALL. A noſtris (inquit Rondeletius) Caramot nuncupatur, ad diſcrimen Crangonis quã Caramote appellant. A Santonibus De la ſantè, quòd ægris plurimum ſoleant apponere. Sic ille.

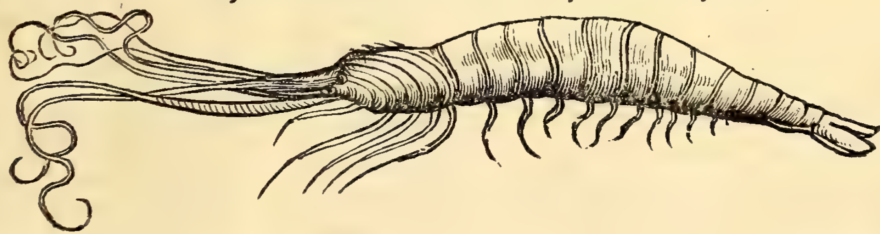
Armorici (inquit Bellonius) des Saulterelles uocitant. ſaliunt enim Locuſtarum more. Maſsilienſes uulgò Carambotos, quaſi à Caride deducto nomine. Qui uerò Galli litus Oceani incolunt etiam à ſaltatione nominant Cheurettes, quaſi Capreolas dicerent. Pariſienſes corruptè des Gueruettes, (*fortè Guernettes, ut nomen id à Germanico Gernart deductum ſit,*) Rothomagenſes Salicoquas, uel Salcoquas nominant: quarum quę uaginis adhuc incluſę ſunt, Bouquetæ: ijs autem exutę des Creuettes appellantur. Hæc Bellonius. In Neuſtria Bouquet, hoc eſt, Hirculum uocant, ſi bene intrrpretor. Rupellæ quidẽ Cheurette, id eſt, Hœdus dicitur. ſalit enim, non incedit, nec repit.

GERM. F. Ein Springkrebßle/Seegitzle/Meergeiß/Böckle. uel à gibbo ein Högerling/ein Högergernier.


Squilla parua Rondeletij.

SQVILLA Parua, (Καρὶς μικρὰ, Ariſtoteli Καρίδων γένος μικρὸν,) ſpeciei, non ætatis nomen eſt. nunquam enim maior efficitur. Κουρίδες, καρίδες: ἢ (fortè ὧν) τὰς μικρὰς, ἐγχλώρους: τὰς δὲ ἐρυθρὰς, καμμάρους (addo καλοῦσιν,) Heſychius. hoc eſt, Curides ſiue Carides, Squillę ſunt: in quarum genere rubras, Cammaros uocant: paruas autem, Enchloros: à colore nimirum, quem eis uiuis obſcurum Rondeletius tribuit, Bellonius ſubfuluum. χλωρὸς quidem modò uiridem, modò luteum colorem Græcis ſignificat. Eædem & χλωροκυρτίδες fuerint: ſic enim apud eundem He- *Enchlori. Color.*

Eiuſdem, ut reor, icon alia, Venetijs olim mihi facta.



ſychium legitur pro genere Squillarum. malim χλωροκαρίδες: niſi à cyrtis ſeu naſsis quibus capiantur, Chlorocyrtides dicere malis. è Garumna quidem caniſtris excipiuntur. Nec aliæ Μελικαρίδες nominatæ in ſympoſio quodam apud Athenæum, his uerbis: Ξανθαὶ Μελικαρίδες αἱ κοῦφαι. nã & flauus color eis conuenit, & leuitas utpote minimis. à melle autem denominantur, quoniam carne dulciſsima ſunt. & (ut Rondeletius teſtatur) ob nimiam dulcedinem quibuſdam faſtidio: uix enim ullum aliud cibi genus his dulcius guſtaueris. ¶ Bellonius Squillam paruam Ariſtotelis, fluuiatilem cognominat: marinæ per omnia ſimilem, niſi quòd multò minor eſt. Longiſsimo, inquit, à mari interuallo proueniunt hæ Squillę: quod argumentum eſt eas originem à mari minimè traxiſſe. Flumina noſtra has delicias non alunt, (*ſed Italiæ quædam, ni fallor: Scaliger è Garumna caniſtris exci-* *Chlorocarides. Melicarides Squilla fl.*

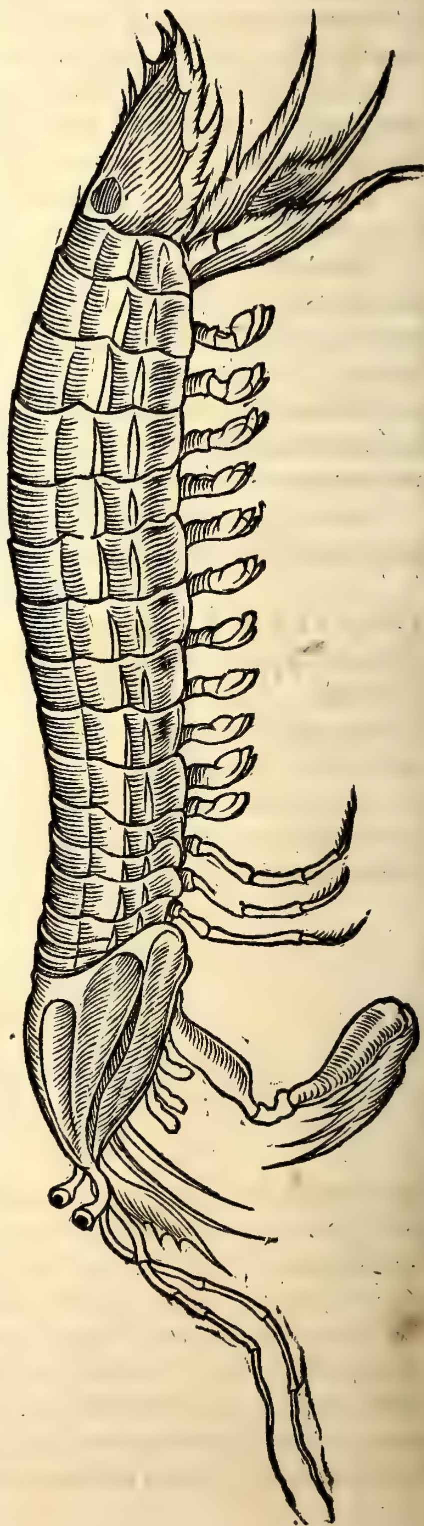
pi scribit, sed agitare etiam in mari.) At Rondeletius, Hyeme (inquit) in stagnis marinis capiuntur, & in magnorum fluuiorum ostijs. è mari etiam extrahi sæpe uidi, ne quis ob carnis succum dulcissimum, in dulci aqua gigni tantùm existimet. in stagnis quidem marinis frequentiores multò sunt quàm in mari. Sic ille. Aristobulus tradit in Indum flumen Squillas paruas usque ad montem ascendere, magnas uerò usque ad Indi & Acesinæ ostia. Tarentinus etiam Squillas fluuiatiles nominat, & Nebrissensis. ¶ Cęterùm ut suprà docuimus aliud esse Καρκίνιον, id est, Cancellum, aliud Καρκίνον μικρόν: ita hîc etiam aliud uidetur esse Καρὶς μικρὰ, id est, Squilla parua: aliud Καρίδιον, quod, si libet, Squillulam Latinè dicamus. Ostendimus enim Pinnoteren, modò Cancrum paruum esse, modò Caridion, ex Aristotelis sententia: Plinius & Gaza Squillam paruam interpretantur. sed uerisimile est, genus id peculiare esse, à Squilla parua de qua hîc agimus, diuersum: quod idcirco Pinnæ hospitium requirat, quoniam per se uiuere tutò aut commodè non possit, sicut & Cancer paruus: quoniam is molliore testa tectus, iniurijs magis opportunus est. Idem Gaza Scyllarum etiam (qui Cancellus est, præcipuè in Nerite.) Squillam paruam interpretatur, tria (ut apparet) diuersa animalia, uno nomine confundens.

Καρίδιον. *Scyllarus.*

Magnitudo & partes. Squilla parua (inquit Rondeletius) digiti minimi est magnitudine: capite pro corpusculi magnitudine crasso & lato: sine cornu, quo à Gibba differt: alioqui cauda tenui, paruo gibbo, oris appendicibus, caudæ pinnis, internis partibus, Gibbæ persimilis. punctis aliquot uariatur. colore est dum uiuit obscuro: cocta, tota rubescit. Sic ille. Bellonius quoque coctam ruffescere scribit, Scaliger negat: & fortè in Oceano si non alia species talia tamen qualitas aut natura Squillæ minimæ fuerit. Scaliger quidem de illis quæ in Gallico Oceano sunt præcipuè loqui uidetur.

Cocta color.

Imago hæc Venetijs picta, Mantin Rondel. minus acuratè, quã ab ipso exhibita, repræsentat.



ITAL. Gambarellã uulgò uocant Romani, aliqui Gamba rozolam: nomine fortasse à Gambaro (*Gammaro*) detorto. Quęre superiùs in Squilla gibba.

HISPAN. Lusitanis Camaran de Villa franca. Vide suprà in Squilla gibba.

GALL. Circa Monspelium Ciuade uocant, Rondeletio teste. Vascones etiam (inquit Scaliger) Ciuadam nominant, ob exiguitatẽ, id est, Auenam, pugillatim enim deuorant, sicut auenam ueterinæ. Aliqui Cancellum quendam, proximè ante Locustam superiùs nobis descriptũ, uulgò (ni fallor) Auenam uocitant.

GERMANICE appelletur **Ein Zwergkrebßlin/ein kleiner Gernier.** Gedani in ora Germaniæ audio Squillas quasdam cochlearibus edi, integras, quòd crustam duram non habeant. has minimas esse puto, quas Rondeletius etiam cum crusta & pedibus integras frigi tradit.

MANTIS à Rondeletio dicta nouo nomine. Crustatũ hoc (inquit) ad nullũ aliud quã Squillarum genus referre possum. chelis enim caret, quibus à Locusta et Astaco distinguitur. aculeos in cauda habet, Squillarũ modo: corporis specie Squillis simili, longa, quo à Cancris differt. Ex ueteribus quidem nullus, quod sciam, eius meminit. Nos Μάντιν appellauimus à bestiolæ similitudine, quæ est ex Locustarum terrestrium genere. Eam bestiolam nostri Preguedious, id est, Precantem Deum appellant, quòd semper ueluti manus iunctas teneat. Pręterea corpore est ualde tenui & macilento, ut qui assiduis ieiunijs sese cõficiunt. Eandem bestiolam diuinare uulgus ait: captã enim pueri nostri interrogant, qua sit Romam, uel Compostellam ad D. Iacobum proficiscendum. ea, perinde ac si intelligeret, altero brachio extento iter monstrat. Ab huius igitur bestiolæ diuinantis similitudine, Squillæ hanc speciem Μάντιν nominauimus. nam utraque corpore est longo, gracili, circa caudam latiore: brachia duo prima, longa admodum. Sic ille. Μάντιν quidem hanc ipsam bestiolam terrestrem, etiam ueteres appellarũt.

Mantis Locusta.

Cicada mar. ¶ Nonnulli Cicadam marinam (Aeliani) hanc esse uoluerunt. nos potiùs Squillam cælatam nostram, cui maior est cum Cicada terrestri similitudo, Cicadam nominauimus, Rondeletius.

Nos

Nos cum Gillio, Bellonio, alijsq́ue uiris doctis, Cicadam Aeliani hanc ipſam facimus: cui ſententiæ plura uulgaria gentiũ nomina aſtipulantur. Vide ſuprà in Squilla cælata. τέττιγας ὀπτοὺς cum alijs aquatilibus, Anaxandrides apud Athenæũ nominat. Bellonius hanc Speuſippi Nympham eſſe ſuſpicatur, nullo quidem ualido argumento. ſemel enim tantùm Nymphæ nomen duntaxat apud Athenæum legitur, Speuſippo inuicem comparante Aſtacum, Nympham, Vrſam, Cancrum, Pagurum.

ITAL. Romani & Genuenſes Cicadam marinam uocant. quæ autem Venetijs Cicadę nomine diuenditur, ea quidem adulterina eſt. Quanquam autem Cicadæ ut plurimùm ſuo nomine à piſcatoribus Romanis uocentur, tamen in earum applicatione Parnochijs abutuntur. etenim Parnochiæ Cicadis ſapidiores ſunt, cariusq́ue diuenduntur, Bellonius. Aliqui Vallopa, ni fallor: Rondeletius quidem hoc nomen Crangoni ſuæ adſcribit.

GALL. Maſsilię Cigale de mar. & ſimiliter (ni fallor) etiam Vaſcones. Circa Monſpelium uerò Squillam cælatam Rondeletij, uocant Cicadam marinam.

GERMAN. Ein bſundere art der Gerniern / hat ettwas gleychnuß mitt einem Höwſtöffel / mit den vordern langen füſſen / auch mit dem langen vnd ranen leyb. mag ein Meerſtöffel genãmſet werden.

HACTENVS propoſuimus Cruſtatorum genera tria, Cancros, Locuſtas, Squillas, & quæ propter naturæ cognationem ad ea referuntur. Rondeletius quidem Pulicem quoq́ue & Pediculum marinos, quòd tenui cruſta integantur, Malacoſtracorum generi adnumerauit. nobis hæc animalcula, (ſicut & Erucam mar. quæ & ipſa tenui cruſta tegitur,) ad Inſecta potiùs referre libuit, quoniam forma eorum tota à cruſtatis plurimùm differre uideatur, magisq́ue ad Inſecta accedere. ¶ Idem Rondeletius Echinos cruſtaceis adnumerat, potiùs quàm teſtaceis ut Ariſtoteles. uide infrà Ordine ſequeti, ubi de Echinis in genere dicetur. ¶ Stellas Cruſtaceis ſolus Aelianus adnumerauit: nos poſtremo inter Teſtacea loco de Stellis agemus: ubi etiam huius rei rationem reddemus.

Pulex mar. Pediculus marinus. Eruca mar. Echini.

ORDO XV. DE ANIMALIBVS TESTACEIS, VT SVNT PATELLAE ET OMNE GENVS CONCHARVM, MVRICES, STROMBI, VENEREAE, Cochleæ, Vmbilici, Balani, Item Stellæ, Tethya, Echini.

DE TESTACEIS IN GENERE.



DE TESTACEIS alijsq́ue exanguibus animalium diximus nonnihil ſuprà, principio Ordinis XIII. ¶ Animalia marina teſtis duris concluſa, ὀστρακόδερμα à Græcis dicũtur, per analogiam: quoniam operimentum corporis ipſorum, quod cutis in alijs animalibus dicitur, in his oſtraco, id eſt, teſtę aut lapidi ſimile eſt, ut ſcribit Galenus. In ijs (inquit Rondeletius) tanta naturæ ludentis uarietas eſt, tot colorum differentiæ, tot figuræ, ut uix numerari poſsint. Vocantur à Græcis quæ duro ſilicioq́ue tegmine fragili, non colliſili muniuntur, partem uerò intus mollem continent, uniuerſè quidem ὀστρακόδερμα atque ὄστρεα. Ariſtoteles: ἄλλο δὲ γένος ἐστὶ τὸ τῶν ὀστρακοδέρμων, ὃ καλεῖται ὄστρεον. Latini Oſtreorum nomẽ retinuerunt, Oſtreas etiam dicunt; ¶ Oſtrea genere neutro apud Græcos Latinosq́ue dicuntur, tũ de ſpecie peculiari, tum in genere de oſtracodermis ſeu teſtatis omnibus. Oſtreæ uerò fœminino genere Latinis tantùm, de ſpecie una. Græcis quidem ὄστρεον per e. breue, & ὄστρειον per diphthongum, diuerſas plerunq́ue ſignificationes habent: (hoc enĩ adiectiuè idem quod teſtatum omne ſeu oſtracódermon ſignificat, illud ſpeciem peculiarem, Galeno teſte:) aliquando tamẽ promiſcuè ponuntur. Veteres oſtrea per ει dicebant: recentiores per ε. Plato dixit ὀστρεῖνα, τά. ¶ Concha quoq́ue et pro teſta omni, & pro teſta læui ſiue æquabiliter rugata ſumitur, Rondeletius. Sæpius quidem ad biualuia contrahi Conchæ uocabulum ſolet. ¶ Conchylium apud ueteres Latinos ac Græcos nomen eſt Conchis omnibus commune, & per excellentiam aliquando pro Purpura ponitur. ¶ Omnia generatim à Latinis Teſtæ dicuntur, à duritie operimenti: & Teſtacea, Rondeletius. Teſta quidem propriè ipſum oſtracum ſiue operimentum dicitur: per ſynecdochen tamen pro toto accipi poteſt, præſertim in carmine. Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ, Horatius 2. Serm. Tum Teſtulæ uel Conchæ, quaſi ſedes in ſingulis ſubiectæ ſeminibus adobruuntur, Columella. Inſectorum omnium, & quibus teſtacea operimenta, oculi mouentur, Plinius.

Concha. Conchylium. Teſtæ. Teſtacea.

Ex his alia ab alijs teſtæ duritia ſuperantur: ut Stellæ, Pulmones, Holothuria, Echini (omnia enim iſta Oſtracodermis ſubijcit Ariſtoteles) longè minus dura teſta conteguntur, quàm Purpurę & Buccina: imò Holothuria & ſimilia, non tam teſta quàm corio duro integi uidetur, & uix propriè teſtacea dici. ¶ Alia undiq́ue duabus teſtis circunteguntur, ut interioris teſtæ nihil cerni poſ-

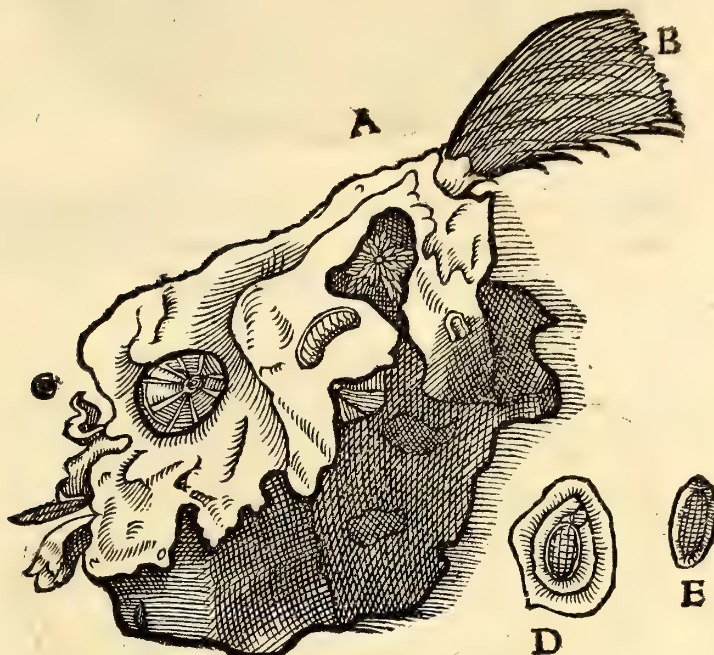
Differentiæ. Teſtæ duritas. Contectio.

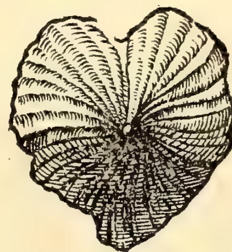
sit, δίθυρα uel δίπτυχα uocant: ut Ostrea, Tellinæ, Pectines, Mytuli, Pinnæ, Pernæ, (Chamę, Dactyli.) Biualuibus ualua uel utraq; uel altera tantùm conuexa est. Aristoteles Biualuium quædam anaptycha cognominat, ut Pectunculos & Mytulos, quæ ab una tantùm parte claudi reserariq; solent: alia utrobiq; similiter claudi scribit, ut Vngues, quos utroq; latere connexos esse scribit: cùm contrà semper altera parte solutos uideas, Rondeletio teste, neq; in eis aut uinculi aut articulationis ullum uestigium. Alia altera tantùm parte testam habent, alteri parti testæ loco est scopuli pars cui hæret, ut Lepas, Auris marina. Ἐπιπολάζοντα dicuntur Aristoteli quæ summis petris adhærent: ut prædicta, item Nerites, Aporrhais. Chamæ & Dactyli utrisq; extremis non integuntur, per quæ caput & posteriorem partem exerunt. [*Atqui Chamas ab initio libri de Turbinatis simpliciter undique duabus testis contegi scribit. An Chamas dicemus semper quidem hiare, unde & nomen eis factum: sed aliâs exerere partem aliquam: aliâs nullam, & tunc prorsus clausas apparere? & similiter fortè etiam Dactylos. Hoc illis qui ad maria habitant, discutiendum relinquimus.*] Rursus eorum quę undiq; integuntur, sunt quæ testa continua penitus inclusa sint, ut nulla ex parte carnem detectam habeant: ueluti Holothuria, Tethya, Echini. Alia similiter testa continua inclusa, nulla ex parte conspiciuntur, dempto capite, quod tamē semp operculo tegitur, ut Purpura, Buccina, Cochleæ: deniq; turbinata omnia. Alia testa undique conglobata quidem, non tamen turbinata, nec in gyrum conclusa sunt,
Cōcha j. uel ij quæ rimam habent sine operculo: ut Conchę Venereæ, quæ uulgò Porcellanæ uocantur. ¶ Alia unica Concha constant, ut Lepades: alia duabus, ut Mytuli. ¶ Testarum aliæ læues, ut Vnguium,
Læuitas, asperitas. Mytulorum. aliæ asperæ, ut Purpurarum, Buccinorum, Ostreorum. Harum rursus permagna est in asperitate uarietas. Sunt quædam pectinatim diuisa uel striata. Labris alia tenuibus, alia crassis.
Color. ¶ Colore etiā distinguuntur: quod hæc unius coloris sit, ut Mytulorum testa nigra est: aliæ flauæ,
Motio. aliæ rubræ sunt, aliæ uarijs coloribus depictæ. ¶ Differunt & motione. nam quædam in stabili sede manent: ut pholades, quæq; in saxorum cauis & alijs in locis degunt, ut Ostrea, Pinnæ. Mouentur Purpuræ & Turbinata: & Chamæ læues, quas in gyrum uerti in aqua uidimus. Quædam in uado soluta degunt, alia scopulis affixa sunt. Mobilia modicè, plures partes habent, quàm immobilia: quanquam utraq; paucis constent partibus. Mouentur autē (præcipuè turbinata) parte dex
Adhæsio. tra, non ad clauiculam, sed in aduersum. ¶ Differunt etiam testarum adhæsione. etenim alia uinculis ualidioribus alligantur testis: ut Mytuli, Pinnæ, Vngues. Quæ uerò in turbinatis testis sunt, nullo eis uinculo annexa sunt: sed posterior tantùm pars circa testæ uolumen clauiculatim intorquetur. ¶ Sunt & aliæ (inquit Rondeletius) ferè infinitę ostracodermorum differentiæ, quemadmodum ipsa infinita ferè sunt: quæ ex singulorum historia petendæ sunt. ¶ In Concharum genere (inquit Plinius) magna ludentis naturę est uarietas: tot colorum differentiæ, tot figuræ, planis, concauis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, læuibus, rugatis, denticulatis, striatis: uertice muricatim intorto, margine in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato: iam distinctione uirgulata, crinita, canaliculatim, (*aliâs cuniculatim,*) pectinatim, imbricatim undata, cancellatim reticulata: in obliquum, in rectum expansa, densata, porrecta, sinuata: breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plausum aptis, (*aliâs apertis,*) ad buccinam recuruis.
Cōmunia eis. His quædam in uniuersum communia sunt, ut testa intus æqualis & læuis. operimentum carnis tenue. sensus saporū & odorū. Omnib. etiam in medio aliquid cordis loco habetur, ut et Crustatis, Bellonius. Omnia μήκωνα habent, sed non loco eodem, neq; æqualem, neq; ex æquo manifestum, Rondeletius. ¶ Omne testatorum genus plantis simile est, respectu gradientium animali-
Coitus. um. Nullum in eis sexus discrimen, nec exploratum est an ortus eorum per coitum sit: Cochleas tantùm coire perspicuum est. Sed quanquam nullum eorum coitum uel partum uidemus, grauida tamen dicuntur: & uerno tempore autumnoq; ouorum quædam rudimēta habere cernuntur: quo tempore cibis gratiora sunt ac delicatiora. Caro non æquè omnium esculenta est: & excrementum, (quod papauer uocant) quibusdam cibo idoneum, alijs multò minùs. ¶ Nautilorū genera duo, quanquam conchis indita, ad Ordinem Mollium retulimus. quòd si quis ad Testata etiam referre uelit, post Pectinem ponat. huic enim Nautili testam similem facit Aristoteles: quam tamen Rondeletius simplicem esse conijcit, non duplicem, quòd eam aqua modò impleat, modò uacuet. Est & Polypi species, in testa cochleæ simili, cui adhæret: Nautilus non adhæret. ¶ Testacea omnia Angli communi uocabulo uocāt Shelfisch, nos Schalfisch proferemus, uel Schellfisch. sed priori nomine uti præstiterit ad uitandam homonymiam: quoniam Aselli quoq; species quędam Schellfisch dicitur inferioribus Germanis à Scaldi fl. Muscheln quidem Germanicum nomen, Mosseln Flandricum, Conchas omne genus significat, sed præcipuè biualues: & uidetur ea uox à Musculis facta, specie una concharum. Cochleas & turbinata, Schnecken appellant, & Kinckhorn. Schal Germanis testam sonat, siue simplicem, siue ex binis ualuis alteram. ¶ Hęc in genere de Testatis: nam de Turbinatis priuatim plura dicemus infrà. Nunc singula, & primum uniualuia, utpote simpliciora in hoc genere, proponamus.

DE CON-

DE CONCHIS VNIVALVIBVS, GRAECI MONOTHYRA uocant: ut sunt, Lepas, & Auris mar.

Infra A. proximè est Echinus paruus.
Iuxta B. Vrtica cinerea.
Iuxta C. Lepas maior adhærens, è regione.
Supra D. Lepas inuersa.
Supra E. Lepas parua.





Alia Lepadis icon, Venetijs expressa.

LEPAS Græcorum (λεπάς ἡ.) à Gaza conuertitur Patella, à uasis escarij similitudine. Lopas à Plauto dicitur (in Parasito medico, citante Nonio) nisi locus mendosus sit. Diphilus Lepadis species duas facit, unam minorem, alteram maiorem ostreis similem. Minor (inquit Rondeletius) è cuius libris picturã utriusq; exhibuimus, semper parua manet: nec unquam ad alterius etiam mediocris magnitudinem accedit. Est insuper Patella fera: de qua mox seorsim dicemus. Item Patella rubri maris. Ea (inquit Bellonius) tabellis corneis numero octonis, transuersis, loricę modo contegitur, atq; undecunque cartilagine obsepta est: multis spinulis horrida, ijs persimilibus, quæ in Stellis marinis uisuntur. Sesquidigitum lata, ternos longa. Estur cocta, ut Patella uulgaris. ¶ Omnes uniualues sunt: parte inferiore caro nuda cautibus adhærescit, et difficulter auellitur: unde & prouerbium natum est, ὥσπερ λεπὰς προσίχεται, Aristophani usurpatum: Hoc est, Lepadis uel Patellæ instar adhæret: pro eo quod est, tenaciter & omni studio alicui rei deditus est, & immoratur assidue.

Patella. Lopas. *Rubri maris Patella.* *Prouerbiũ.*

GRAECORVM uulgus hodie Petaglida appellat.

ITAL. Veneti parum mutato nomine Pantalena, Rondeletius: uel Petalide, Bellonius. Ligures & Massilienses etiam hac ætate Patellas uocant, Gillius.

HISPANIS Almeia dicitur: Lusitanis Bregigam.

GALL. Lapedo à Massiliensibus & à nostris (circa Monspelium) uocatur, Rondeletius. Ligures & Massilienses hodieq; Patellas uocãt, Gillius. Massilienses Lepada nominant: Galli apud Deppam, Berdinum, (Normani Berdin & Berlin, Rondeletius;) alibi Oeil de bouc, id est, Hirci oculum, Bellonius.

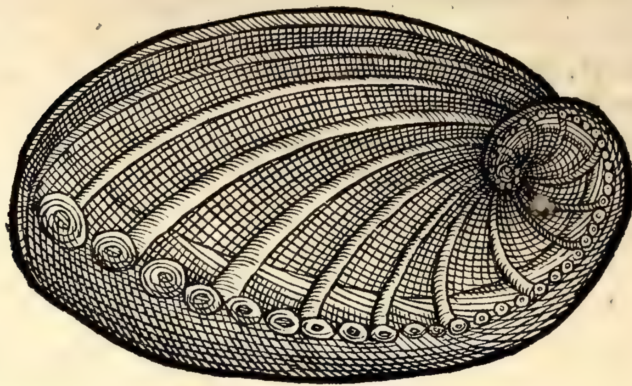
ANGLICE A Lympyne uel a Lempet.

GERMANICE Bocksaug, id est, Hirci oculum appellare poterimus. nam & Galli sua lingua sic uocant: uel, Einschale, id est, Vniualuem. Ein Muscheln art/an dem oberen halb teil mit einer schalen bedeckt: vnden bloß/an ein felsen gehefft.

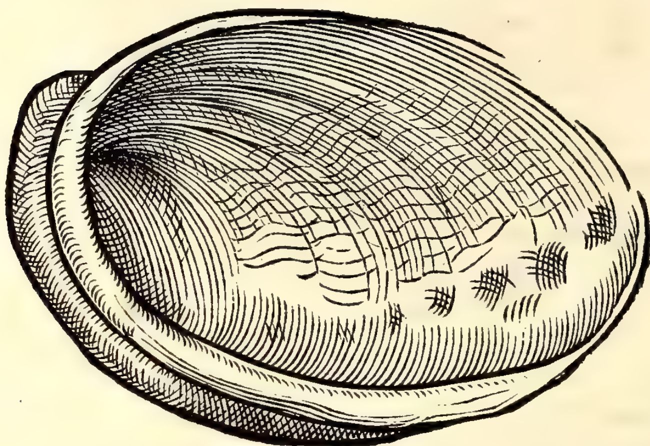
AVRIS Marina, (Θαλάττιον οὖς,) quæ & λεπὰς ἀγρία (id est, Patella fera) ab Aristotele dicitur, non satis rectè à recentioribus quibusdam Patella maior uocatur. Quum enim maior dicitur, magnitudine tantùm à minore Lepade iam descripta differre intelligitur. at magnitudine solùm non differunt, sed etiam forma. Hoc tantùm utrisq; commune est, quòd unica testa constant, carnosa parte saxis affixa. differt etiam excrementi meatu. parte enim ima testæ, quà foramen habetur, Aristotele teste, excrementũ egeritur. Falluntur qui Aporrhaidem putant. ea enim Mu-

Patella fera *Aporrhais.*

Icon à Rondeletio posita.



Alia eiusdem, ut uidetur, animantis, quam Bellonius dedit: etsi diuersa appareat, cum aliâs, tum quòd foramina plura quinis Rondeletius ostendat, &c.



ricum potiùs generis uidetur, Rondeletius. Nicandri Scholiastes Tethea (τήθη) interpretatur Patellas feras: quæ nos (inquit) ὠτία, Aristoteles autem ὄστρεα. Sed ὄστρεον nomen ad omnia testacea pertinet, & Tethea proprie dicta speciem à Patellis feris diuersam constituunt. Zoophytorum generis Patella hæc uidetur: à quo tamen diuersum Zoophytum, & ab animaliū natura remotius Marinæ auris nomine Bellonius nuncupat, nulla eius icone expressa; quod an Escharæ Rondeletij cognatum sit, inquirendum. ¶ Testa Auris mar. caua est, argenti uel unionum colore: foris gibba, lineis multis depicta. parte una cochlearum modo clauiculatim contorta, à qua foramina incipiunt, initio parua, quæ deinde magis ac magis augētur, Rondeletius. Concha eius aurificum officinas illustres reddit. eam enim pellucidam ac perpolitam in tenues laminas dissecant, ut inde elegantissima uasa incrustent, Bellonius.

GERMANICVM nomen fingatur, Ein wildes Bocksaug/ ein grosse art der Einschalen/. ꝛc

DE CONCHIS BIVALVIBVS, GRAECI DITHYRA VOCANT: NEMPE Ostreis, priuatim dictis, Musculis & similibus, Tellinis, Chamis, ac similibus Pectinibus & similibus, Conchis diuersis, Pinnis, Vnguibus.

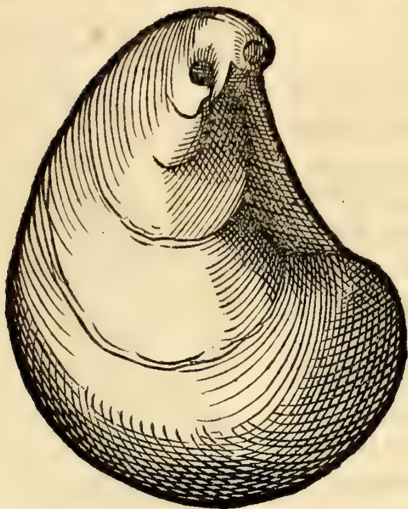
Conchæ nomen commune est ad omnia Malacostraca: contrahi uerò plerunque ad Biualuia solet: quæ omnia ferè à Germanis communi nomine Muscheln *appellantur. Vide infrà in Pectine.*

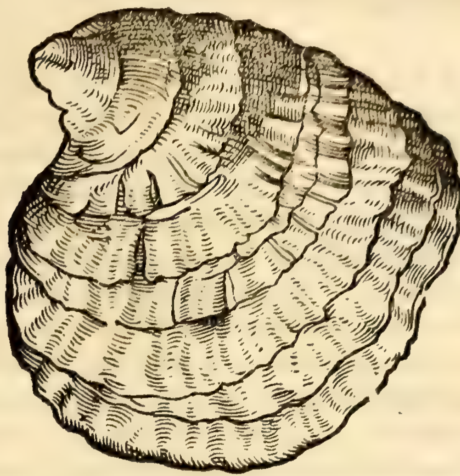
OSTREA uocātur ab antiquis ostracoderma omnia, ut iam diximus in mentione eorū uniuersali: priuatim uerò species una biualuium, quam nunc proponemus.

A. ico-

A. B.

Caramis.





A. iconem Rondeletius exhibuit: cui nos adiunximus B. oſtrei Venetijs expreſsi effigiem.

OSTREA (priuatim dicta) Pelagia uel marina (uel ſimpliciter Oſtrea) dicimus, quæ neq; in ſtagnis, neq; in fluuiorum oſtijs, ſed procul ab aquis dulcibus inueniuntur: in Oceano maiora, quàm mediterraneo mari: Indis pedalia, aliquando multa ſimul connexa, & ſupra ſeſe poſita, teſtæ foris ſordidæ & luto obductæ, cruſtis multis ſiue laminis conſtant, intus læues & albæ. Circa Monſpelium pallida ſunt teſta, alibi colore differunt. Variant coloribus (ait Plinius,) rufa in Hiſpania, fuſca in Illyrico, nigra & carne & teſta Circeis.

GRAECI uulgò ἀσπίδια nominant: Pſellus Oſtridia interprete Valla.

ITAL. Oſtreghe.

GALL. Des Huiſtres, Ouitres, Oeſtres: Ittre alle calle. Maſsiliēſibus Hoſties: circa Monſpelium, Peires Oſtres.

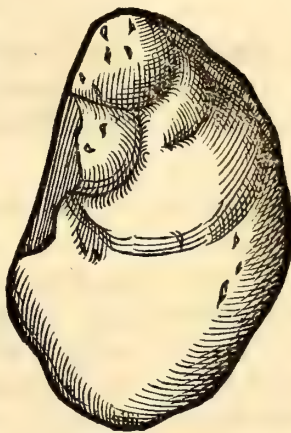
HISPAN. Oſtia de la mar.

ANGLI An Oyſter.

GERMANI ad Oceanum, ut Flandri, &c. Een Oeſtre/Oſter.

LIMNOSTREA (λιμνόστρεα) ab Ariſtotele dicta in ſtagnis marinis, & in aquis ex marina dulciq; commiſtis procreantur: atque illic primùm naſcuntur ubi cœnum eſt. Gaza ſimpliciter Oſtrea uel Oſtreas conuertit, cum ſtagnorum Oſtrea dicere debuiſſet. Ineſt in eis humor quidā candidus, quē lac appellat Plinius. Notandū hoc, Oſtrea marina, teſta quidem longè maiora eſſe ijs, quæ in dulcibus aquis reperiuntur: carne uerò interna, minora.

ITALI, GALLI, alijq; non alijs nimirum nominibus quàm Oſtrea ſimpliciter nuncupant. Athenæus Oſtrea in fluuijs, & ſtagnis, & in mari gigni ſcribit. In Lemano quidem lacu Oſtrea paſsibus ferè ducentis à ripa capiuntur, quæ uulgò Quaras uocant, à Mytulis quantitate & qualitate diuerſa.



GERM. Ein gſchlecht der Oeſtern/ inn den ſeben deß meers/ welche von ſüſſem vnd geſaltznem waſſer vermiſcht ſind: an den ſchalen kleiner/ am fleiſch aber gröſſer dann die Meeroeſtern die im lautern meer ſind.

OSTREA quædam in mari prope Monſpelium capiuntur: quæ teſta conſtant pellucida, partibus quibuſdam flaueſcēte, alijs purpuraſcente, foris crinita & criſpa, intus ſplendida, læuiſsima, candidiſsima. Caro ſalſa, amara atq; inſuauis eſt. Hanc Oſtreorum ſpeciem eſſe puto ſimilem ijs, quę tradit Plinius (lib. 23. cap. 6.) gigni in petroſis, carentibusq; aquarum dulcium aduentu. uel potiùs Oſtrea illa ἄγρια, id eſt, ſylueſtria, quæ Athenæus ſcribit eſſe multi alimenti, ſed uirus olentia, & ori ingrata, Rōdeletius.



GALL. Circa Monſpelium Scandebec uocantur, propterea quòd ſapore ſunt acri. ob id delicatorum labra nimiùm caleſaciunt et ulcerant. nam Scandebec idem eſt quod roſtrum urēs.

GERMAN. Ein andere art d' Oſtern / die mā zū Mom

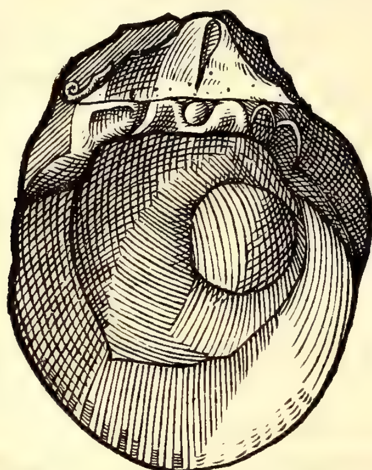
pelier nennet Scandebec / von wägen jrer schärpffe vnd rässe/mögend in Teütsch Brenner oder Brennling genent werden.

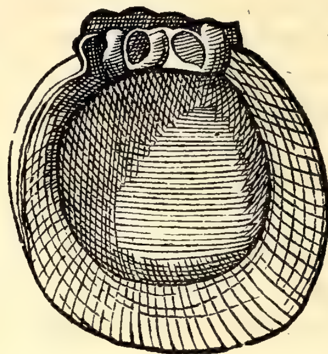
Gaidaropoda à Bellonio exhibita.



SPHONDYLI uel Spondyli ex Ostreorum genere sunt illa, quæ hodie à Græcis uulgò Gaideropa, seu potiùs Gaideropoda uocãtur, hoc est, Asini pedes: (aut etiam Acynopoda, ut Bellonius scribit:) ob magnam similitudinem quam cũ Asini ungula habent. Gaidaron enim hodie Asinũ uocant. Athenæus Trachelos ab asperitate, mea quidẽ sententia (inquit Rondeletius) appellauit. Plinius Spondylum in catalogo piscium nominat duntaxat. Videtur autem hoc nomen factum huic ostreorum generi, quòd firmior in eo (inquit Rondeletius) & magis exquisita testarum articulatio, quàm in ullo alio ostracodermorum genere appareat, uertebrarum spinæ modo firmissimè articulata. Vertebras autem Græci Spondylos dicunt. Galeni interpres pro Spondylis ostreis, Vertebras conuertit. nos Plinij & Macrobij exemplo Græcum nomen potiùs retinebimus. ¶ Saxis adnascitur Sphondylus, (rarus & minor in in Gallico mari,) quibus ita hæret, ut non nisi malleo, aut fracta

Alia eiusdem icon è Rondeletij libris.





saxi parte auellatur. Testa duplici constat, intus caua & lęui, foris scabra, &c.

GERM. dici potest Eselshůb, ab ungulę asininæ similitudine: uel Steinoestren, id est, Ostreum saxatile, quòd saxis hæreat.



MVSCVLVS simpliciter, uel minor: Plinio Myia, (id est, Musca) aliàs Mysca uel Myscus, ut Rondelet. annotat. Vniones reperiri solebant in Conchis quas myas appellant, Plinius 9. 35. Aliqui Myias cum yi diphthongo scribunt, & Muscas interpretantur. quod equidẽ non probârim: quoniam ea uox Græca est, & Græcorum nemo sic usurpauit. Athenæus enim Myas de paruis musculis fœminino quidẽ genere extulit, sed sine diphthongo, inflexione tertia, quare & Myiscam proferentibus non assenserim. Μῦες an dicti παρὰ τὸ μύειν; συμφυὲς δὲ μῦς: μονοφυὲς δὲ σωλὼ, Atheneus ex Aristotele: an quòd muris quadrupede instar quodammodo hirsuti sint? Aristoteles historiæ 5. 15. Cancros colore albido plurimos in Mytulis foliatis innasci scribit, sic enim Gaza conuertit, ubi Græcè legitur, ἐν τοῖς μυσὶ τοῖς πυελώδεσι. à figura nimirum, non quidem solij seu labri, cuius fundum æquale & planum est: sed aliorum uasorũ quæ inæquale fundum & in medio profundius habent, oblongiore figura: ut μύες πυελώδεις maiores potiùs Musculi quàm minores sint, &c. ¶ Græci hodie Midia uocant, Rondeletius: melius Mydia. Gillius Musculos & Cuniculos Venetijs dictos, à Græcis hodie Mydia nominari tradit.

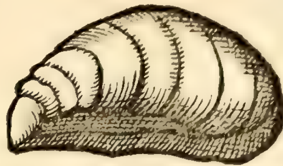
ITAL. Musculos paruos & rotundos Veneti Conchole uocant, Rondeletius. Videtur & Cuniculi nomen Italicum & Gozonelli, à Conchula fortè detortum.

GALLI Moules. nostri (*circa Monspelium*) Mousches de mar.

GERM. F. Mießmuscheln oder Harmuscheln: kleine runde schwartze Müschele.

MYTVLVS,

Bellonius huic persimilem suum Mytulum pingit, cum Cancello intra ualuas apparente: cum nomina & reliquam descriptionem, Mytulo minori conuenientia, ponat.



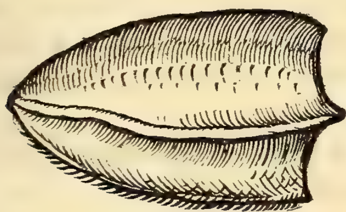
MYTVLVS, seu Musculus maior, Myax Dioscoridis, à Rondeletio exhibitus.

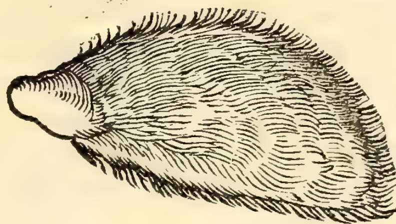
ITAL. Cum Græcis hominibus eos, quos uulgò Veneti uocant Musculos & Cuniculos, ostenderē, dixerunt esse Mydia, hoc est, Musculos, Gillius. Conchas illas quas Rhomboides Rondeletius cognominat, Veneti Mussoli nominant: hoc est, Musculos aut Mytulos sunt enim his satis similes, teste Bellonio. Mutilum Aggregator uulgò Venetijs ait Gozonello dici: quod nomen idem forsitan fuerit cū Gillij Cuniculo concha. Mexilam LVSITANI uocant.

GALL. Mytulos nostri (*circa Monspeliū*) Muscles uocant, & Consalmes de mar, ad differentiam fluuiatilium uel palustrium Mytulorum, quibus figura tantùm similes sunt, Rondeletius.

GERMANICVM nomen Muscheln, à Musculo Latinorum factum uideri potest: sed ad cōchas biualues omnes extenditur. quamobrem circumloquemur, ita ut Mytilum siue Musculum maiorem nominemus kleine schwartze Muscheln. minorem uerò Mießmuscheln/ Harmuscheln/ à musco. quoniam, ut scribit Rondeletius, testa eorum ferè semper uel musco uel lanugine obducitur.

ANGLI Muscle non communiter ut nos Concham omnem biualuem, sed propriè & peculiariter paruam hanc nigricantem appellant; & Germani etiam Oceani accolæ Möscheln/ut audio, priuatim uocant Musculos.





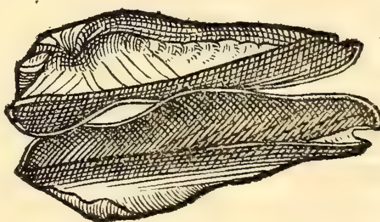
GENERA Concharum duo, quas Veneti uulgò Musculos nominant. alterum musco prorsus hirsutum est. Ea Venetijs mihi olim depicta sunt: & forsan rotundiora pingi debuerant. Massarius Myas, interpretatur Mytulos: quos nunc (inquit) Musculos appellant. Huic proximum genus est, quas Myias (hoc est, Muscas) uocant. differunt à Mytulo rotunditate, minores aliquanto atq; hirtæ, tenuioribus testis.

GERM. Zwey andere gemäl der Meermuscheln/welcher das ein gar voll mieß ist.

CONCHA Rhomboides, uel Musculus striatus Rondeletij. Hanc (inquit) falsò quidam Balanum uocant: (*Bellonium notat.*) nam nihil similitudinis cū quernis glandibus habet: neq; in saxorum rimis nascitur, &c. Opinionem etiam eorum qui Spondylum appellant, satis ipse testarum cōnexus refellit. Nullū equidem apud ueteres nomen eius reperi: quare Musculum striatum rectè dici posse puto, quòd testa sit Musculorum marinorum testæ simili, &c. Concha tota nigricat, rara est, & in alto mari degit.

Balanus non est.

Neq; Spōdylus.



GRAECI uulgò Calagnone uocant.

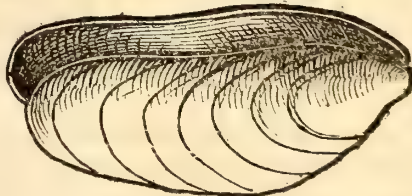
ITAL. Veneti Mussolo, quasi Mytulum: cui satis similis est.

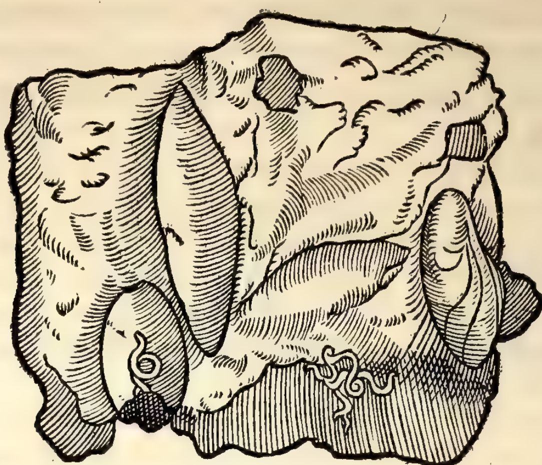
GALL. Apud nostros (circa Monspelium) nomine caret.

GERMANICE circumscribere licebit: Ein langlechte Streim-muschel/schwartz: ligt im tieffen meer.

EIVSDEM cum superiore generis hanc quoq; Concham esse putat, Venetijs depictam.

GERM. Ein andere Muscheln art/der nächst obgesetzten änlich.





PHOLADES Conchæ, φωλάδες Athenæo, apud Hesychiũ φωλαΐδες. Vidi huiusmodi Conchas (inquit Rondeletius) in portu Veneris. Missum est ad me alio ex litore saxum, cuius partem hîc expresi, in quo nullæ rimæ, nullæ cauernæ, sed foramina tantùm apparebant tam exigua ut uix acum admitterent. Eo igitur ictibus multis confracto, cauitates internæ multæ erant, uario situ & diuersę magnitudinis: in quibus Conchas istas reperi, quas cum saxo depictas exhibeo, quarum figuram diutius contemplatus, antiquorum Balanos non esse iudico, sed Pholades. quadrat enim primùm nominis ratio. nam ut φωλάδες dicuntur feræ, quæ in lustris degunt, ἀπὸ τοῦ φωλεύειν, quod latere significat: ita nihil in marinis rebus reperias, quod penitus in saxo lateat, sicuti Conchæ quas proponimus. Deinde notæ Athenæi (qui solus opinor earum meminit) his proprię sunt. nam uirus olent, & mali succi sunt. Hæc ille. Et alibi de alio quodam genere Conchæ scribens: Conchula (inquit) uaria quædam reperitur frequens, haud procul à Narbone, tota luto obsita, uocaturq; illis Pholado, quasi φωλάδα dicas. nam Conchæ istæ in luto latentes degunt, sæpius ad pedem unum depressæ, &c. Earum iconem dabimus infrà post Chamas. Bellonius Pholades Patellis congeneres esse putat, nescio qua ratione.

Balani.

GERMANICE Conchas illas quæ in saxis latitant hîc depictæ, **Steinmuscheln** appellabimus: quæ uerò in luto, inferiùs exhibendas, **Mürmuscheln.**

DE TELLINIS IN GENERE.

TELLINAE, Τελλῖναι, nomen Græcum retinuerunt Latini. Athenęus tamen à Romanis sua ætate Tellinam, μύτλον uocatam fuisse scripsit, quo Loco Hermolaus μύτιλον legendum putat, ut Mytilus & Tellina idem sint, Rondeletius. Atqui Hermolaus: Qui Tellinas (inquit) interpretãtur in Martiali poëta Mitulos, impropriè locutos arbitror: cũ aliud genus esse Mitulos, aliud Tellinas, Dioscoridis authoritate constet. ¶ Aristophanes grammaticus Tellinas dicit Patellis similes esse, eisdemq; pueros pro cornibus (uide in Tellina altera) uti solitos fuisse: à quibus longè diuersæ Sole clariùs uidentur eæ, quæ uulgò Tellinæ nuncupãtur, Gillius. Ego Rondeletij & Bellonij sententiæ subscribo, qui Tellinas faciunt, quas & Galli Narbonenses & Romani etiamnum sic uocant. ¶ Tellinæ alio nomine Xiphydria, ξιφύδρια, (aliàs Sciphydria, σκιφύδρια) dicuntur apud Oribasium, nescio quã ob causam. ¶ Sunt qui Tellinas et Crenia, id est, Pectunculos, idem esse iudicent, à celeritate crescendi nominatas: ὅτι τάχιστα γίνονται τέλειαι, hoc est, ocyssimè perficiuntur: quod Aristoteles tam Pectunculis quàm Purpuris tribuit commune. anno enim magnitudinem totã implent. Plinius certè medicinas, quę à Dioscoride de Tellinis redduntur, ad uerbum ferè Pectunculis (*quos à Pectinibus distinguit*) adscripsit, Hermolaus. Obseruauit hæc eadem Massarius: & Hippocratem quoque Tellinas à Pectunculis distinguere addit.

Μύτλος.
Xiphydria.
Sciphydria.
Pectunculi.

¶ Tellinarum genera duo Diphilus facit. Tellinæ (inquit) in Canopico ostio & sub Nili inundationem, abundant: quarum quæ tenuiores sunt, regiæ (βασιλικαὶ) uocatæ, aluum cient, uentriculo graues non sunt, præterea bene nutriunt: fluuiatiles autem dulciores sunt. Nos (inquit Rondeletius) in Agathensi sinu differentias duas inuenimus: unam earum quæ minores sunt: alteram earum quæ maiores, & rufi coloris.

Genera duo.
Basilicæ.
Fluuiatiles.

GERM. **Ein gar kleine art der Muscheln/mit zwo schalen bedeckt: die sind ein anderen gleych/glatt/starck/zimlich dick/ringßweyß mit zänlinen/darumb sy fast wol beschliessend. mögend Tellmuscheln genañt werden.**



TELLINARVM prima siue minor species Rondeletio, duplici constat testa, utrãq; simili, læui, ualida & satis spissa, in ambitu serrata: qua de causa ad unguem coniunctæ sunt. ¶ Concharum omniũ minima hæc est: & à Romanis Tellina regia uocatur, Bellonius. hinc Basilica Diphili uideri posset: Vide mox in secũda specie.

Basilica.

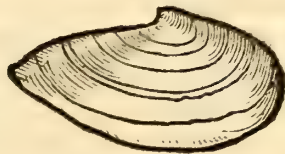
specie. ¶Romæ circunferuntur pusillæ quædam Conchulæ. quas qui uendunt Tellinas prædicant. Hæ uulgaribus Conchis minores & læuiores sunt, & candidæ, nec striatæ, Hermolaus. In arena uiuunt: & nisi priusquam coquantur diutius in aqua agitentur, ut arenulæ excidāt, uescentibus molestæ sunt, Rondeletius.

GRAECI hodie, ut Lesbi incolæ, Chinades uocant, Bellonius.

ITAL. Tellina Venetis, Romanis Tellina regia dicitur: Anconitanis Calcinello, idq; ad discrimen alterius Conchæ, quæ ab ijs Chalcene appellatur, Bellonius. Veneti piscatores à capparis similitudine Capparoculas (*siue Capparolas, Rondelet.*) appellant, Hermolaus.

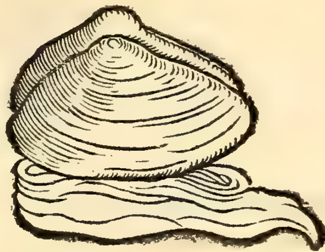
GALL. Nostri, ut Romani, Tellinas uocant, Rondeletius. Galli (Normani, Rondeletius) Flion, Bellonius.

GERM. Das erst vnd kleiner geschlecht der Tellmuscheln/ꝛc. Süch nächst hindersich.



TELLINARUM genus alterum (inquit Rondeletius) in litore Agathensi ad ostium Eraris fluminis inueni, superiori simile, nisi quòd testa sit maiore, tenuiore, minusq; spissa, & ex rubro flauescente: parte qua testæ colligantur in acutiorem angulum desinente. Hanc Tellinam esse puto, quam Βασιλικὴν, id est, regiam appellat Diphilus: uel fluuiatilem, quia nō nisi in fluminis ostio reperi, Rondeletius. Atqui Diphilus, cuius uerba recitauimus, marinas & tenuiores, Basilicas nominat. Forsan autem regiæ dictæ fuerint, nō ut alia quædam à magnitudine in suo genere: sed quia gustui gratæ sint, & mirum in modum expetantur, Bellonio teste qui Tellinæ regiæ nomen Romæ etiamnum in usu esse scribit. ¶Quemadmodū Athenæus scribit pueros Lepadibus & Tellinis in os sumptis ludere, tubæ sonum imitantes: ita etiam hodie nostri Tellinæ testa altera dentibus admota, diductis labris sonos eosdem edunt, Rondeletius.

GERM. F. Die ander art der Tellmuscheln: hat ein tünnere vnd gälroote schalen/ ꝛc.



TELLINAM Tertij generis eā meritò esse dicemus, quæ figurâ superioribus Tellinis tam similis est, ut inter Tellinas numerandam esse, nemo negare posit, his tantùm differt: Colore est candido, testa perspicua & pellucida, ex additamentis multis conflata, intus læuissima. Tenuis est admodum, & ambitu magis rotundato.

GERM. F. Das drit gschlecht d' Tellmuscheln/ weyß vnd durchscheynend/ tün vnd etwas ründer vmsich.

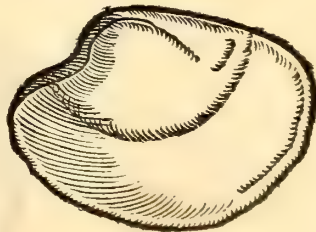
A. B.





Has Concharum icones Venetijs accepi, quas puto Tellinarum generis esse: & magis quidē illam quæ A. literæ subijcitur: quamuis eam aliqui pro Conchæ peloridis specie accipiant. Alterā, sub litera B. Veneti Peuerazam à pipere cognominant.

GERM. Mich bedunckt das auch dise zwo figurē zů den obgenañten Tellmuscheln dienend/ sunderlich die vnder dem bůchstabē A. Die ander nēnet man zů Venedig Peueraza/ das ist/ Pfeffermüschele.



CHAME uel Chama læuis. Χήμη λεία.

Similis hæc est (inquit Rondeletius) Conchis læuibus, quæ galades dicuntur: sed fragilior est, cum uel digitorum compressu facilè frangatur, quod Conchis & Pectinibus non euenit. Intus & foris candidissima est.

Chamæ omnes nominatæ sunt ἀπὸ τοῦ κεχηνέναι, id est, ab hiando: unde Gaza hiatulas conuertit: sed quoniam eodem nomine Channas etiā pisces interpretantur, præstiterit retinere Græcum.

Chamas easdem esse cum læuibus Conchis, quæ Galades dicuntur, falsum est. nam Aristoteles Chamas à Conchis diuersas sentit, Rondeletius. At Aristotelem aliquis dixerit Conchas à Chamis distinxisse quidem, sed specie potius quàm genere: & nihil

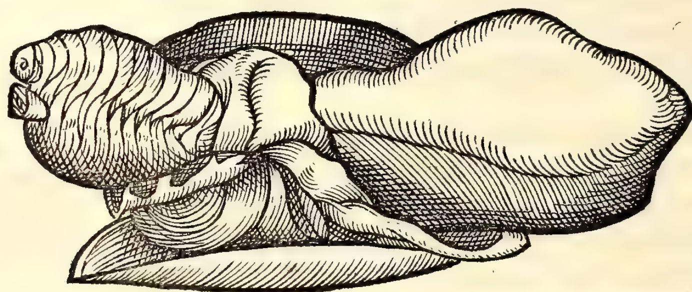
prohibere idem nomen tum generi toti, tum speciei sub eo uni attribui: ut inualidum hoc Rondeletij argumentum sit. ¶ Conchas rotundiores esse Chamis solere, neq; hiare, Rondeletius scribit.

ITALI quidam Caparozas uel Caparozolas uocant, Bellonius. Vide inferiùs in Conchula rugata. ¶ In Chamis nominandis (inquit idem) uulgus Gallicum cum Italico conuenit. Siquidem nostri, maiores Chamas, des Flammes: minores uerò, des Flammettes nominant: quòd cum iure incoctę, nō secus ac piper fauces & os inflammare soleant. Italicum uulgus maiores Chamas, Peuerazas, quasi Piperatas, nominat: minores uerò, Peueronos, quòd piper haud tantopere redoleant. (*Rondeletius Conchulas rugatas suas, à Venetis Piueronos dici scribit.*) Sic ille. Et rursus: Chamam piperatam (maiorem) Veneti Beueraza uel Peueraza uocant: Anconitani uerò & Rauennates Chalena uel Chalcena, nomine à Chamula detorto: (*Vide ne potiùs à calce, ut & Calcinella Venetijs.*) Palustris est, & in cœno degit. Minores Biueroni dicuntur: uel quòd ob piperis saporem sitim excitent: uel quòd perpetuò bibant, neq; diu sine aqua seruari possint: atq; in forum allatæ, & aquæ immersæ, geminam atq; oblongam exerant ligulam, ut Cochleæ modo perpetuò sitientes moueri percipiantur. Supra modum fragiles habent testas (*Piperatæ maiores scilicet: nam minores, Pelorides nuncupat: Rondeletius Conchulas rugatas:*) læues ac compressas, non ut aliæ cōchæ orbiculares: tenues adeò, ut transpareant, &c. Has quidem è genere læuium esse scribit: mox autem priuatim de Chama læui agit, eamq; ab Italis Caparozola uocari ait, ut suprà scripsi.

GALL. Flamme: & minor Flammette. Vide proximè in Italicis nominibus.

GERMANICE. F. **Pfeffermuscheln / Ghimmuscheln**, à uerbo **Ghinen** quod hiare significat, χαίνειν Græcis. **Flammuscheln.**

ANGLI, ut audio, Chamam uocant **a Clamme.** quod nomen uel à Chama ductum uideri potest: uel potiùs à Gallico Flamme.

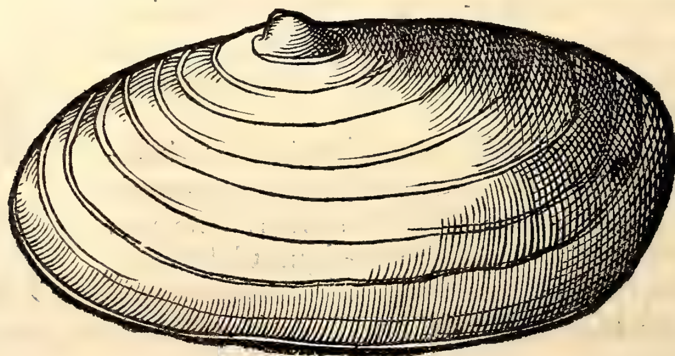


CHAMA Peloris Rondeletij, Χήμη πελωρίς. Pelorides apud Athenæum alicubi nominantur, ueluti genus proprium à Chamis diuersum, & maius, παρὰ τὸ πελώριον, hoc est, ab ipsa magnitudine dictum. idem alibi Pelorias crassarum speciem facit, quas et regias seu basilicas appellat, à magnitudine nimirum. Pelorides quidem non à magnitudine, (ut Grammatici putant, licet Chamis maiores sint) sed à Peloro Sicilię promontorio, ubi optimè proueniant, dictas esse, Archestratus, Pollux & Clemens theologus referunt. Pelorides simpliciter, an Chamas Conchásue Pelorides dicas, parū refert. Pelorias dici non probo. Pelorinas apud Pollucem legimus. Conchæ (inquit) præstant Pelorinæ, unde fortè nomen adeptæ sunt quæ nunc Pelorides uocantur. Quòd si à luto denominatæ essent, ut quidam nuper conijciebat: primā per η. scribi oporteret. Aristoteles author est Conchas, Chamas, Pectines, Vngues, locis arenosis prouenire, non cœnosis.

ITALICVM nomē nō inuenio: ut neq; Gallicū: nisi Conchas Chamásue piperatas maiores, quas Itali uulgò Beuerazas nominant, Galli Flammas, (de quibus plura protulimus in Chama lęui,) Pelorides esse dicamus. Minores enim, quæ uulgò Biueroni dicūtur Italis, Gallis autē Flammettes, Pelorides, (quæ Chamis cæteris maiores prædicantur,) esse nequeunt.

GALLICE. Flammes forsitan. Lege in Italico nomine. Santones (inquit Rondeletius) Conchę strictę & nō hiātis speciē, Palourde: quę uox à Peloride deducta esse uideri potest. sed ea Chama Peloris non est, cū magna non sit, neq; hiet. Sic ille: qui hanc Conchulam rugatam uocauit. Alia est etiā Pelourde à Gallis ad mare mediterraneum dicta, Rondeletio Conchula uaria.

GERM. F. **Grosse Flammen / Grosse Chlamuscheln oder Ghimmuscheln.**

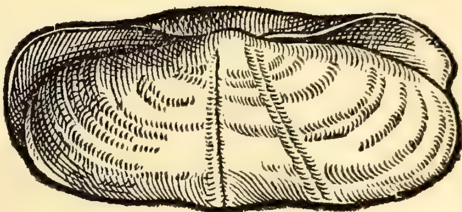


CHAME

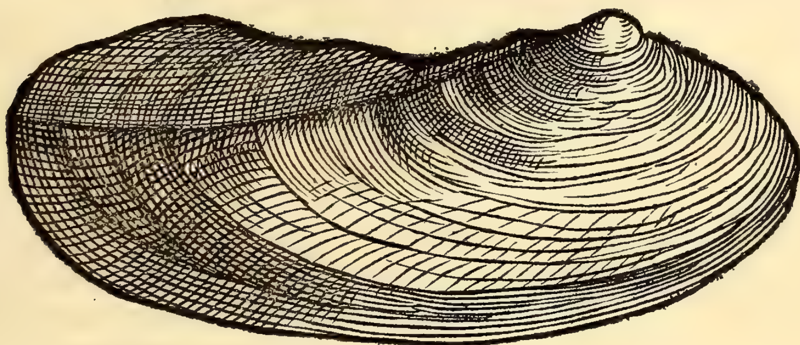
CHAME Glycymeris Rondeletij. γλυκυμερὶς, etſi apud Græcum authorem legere nō me minerim. Plinius Chamas glycymeridas nominans, addit maiores eſſe quàm Pelorides: tanquam his alioqui cognatæ ſint. Macrobius etiam Pelorides & Glycymerides ſeparatim nominat. Videtur autem Rondeletio Glycymeris dicta à dulcedine, quòd ſapore ſit dulci minusq́ ſalſo quàm reliquæ. Eandem ab Athenæo Peloridem maiorem uocari, putat idem Rondeletius.
Teſta (inquit) ei oblonga, Mytulorum fluuiatilium modo, ſed durior & ſpiſsior, rugoſa, non tamen ob id aſpera, ex albo rufeſcens. ¶ Bellonius Chamam nigram, Glycymeridem facit. Rondeletius eum Concham nigram pro Chama nigra poſuiſſe ait.
GERM. F. Vtklame. Clame enim Anglis Chama aut Peloris eſt. Glycymeris uerò inter Chamas maxima.



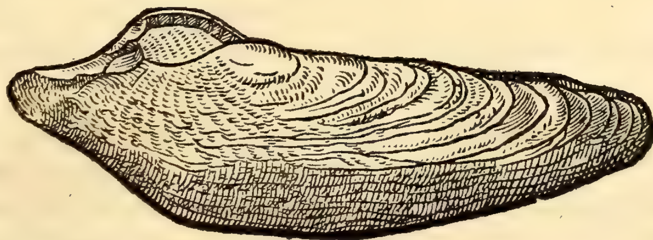
CHAMA aſpera. χήμη τραχεῖα. Aſpera à teſtarum externa parte dicta eſt, ob lineas trāſuerſas, obliquas, multas, cauas, eámq́ ob cauſam muſco ſæpe oppletas, Rondeletius. ¶ Chama trachea ualuas eodem modo (inquit Bellonius) quo leuis, tornatas habet: eſtq́ rotunditate penè orbiculari conſtructa. teſta ei aſpera, & Pectinis modo ſtriata eſt. ſed Pecten rectas habet ſtrias: illa uerò tranſuerſas, crebras & profundas. Dura adeò teſta eſt, ut non niſi ualido ictu perfringatur, cum læuium ferè omnium debili digitorum compreſſu aperiri poſsit. Labra in gyrum, Mytulorum more, læuia habet.
GERM. F. Ein rauch geſchlecht der Gimmuſcheln oder Clammen. die übrigen all habend glatte ſchalen.



CHAMA nigra Rondeletio. Aelianus (inquit) Chamas marinas uarias eſſe tradit. nam quædam ipſarū (inquit) nigerrimæ ſunt: nonnullæ argentei coloris. aliæ utroq́ colore mixto inſignes. ¶ Quidā non rectè Concham nigrā, pro Chama nigra exhibuit.
GERM. F. Ein ſchwartze Gimmuſchel oder Klame.



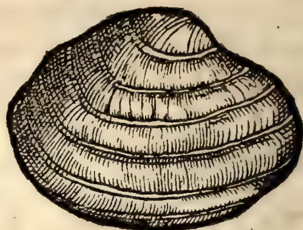
CONCHA Longa Rondeletij. Duabus magnis (inquit) & longis conſtat teſtis: Chamæ glycymeridi ſimilis eſt, ſed teſtæ multò ſpiſsiores, magis rugatæ, colore uario, in ambitu rubeſcente, in medio albeſcente, intus candido cum læuitate. Calx ex ea conficitur. item è cinere dentifricia optima.
GERM. F. Ein Langmuſcheln.



CONCHA altera longa Rondeletij.
Sunt qui hanc Concham eandem faciant cum Dactylo (id eſt, Digito, uel Aulo, Solene, Donace,) cum Plinius lib. 32. cap. 9. diuerſis locis de his loquatur, ut de diuerſis rebus. Nos hāc Concham longam Plinij eſſe affirmamus, quòd nulla ſit hac longior & ſtrictior, Rondeletius. *Dactylus.*

GALL. Cullier.

GERM. F. Ein andere Langmuscheln/ lenger vnd schmäler dañ kein andere. ein Löffelmuschel.



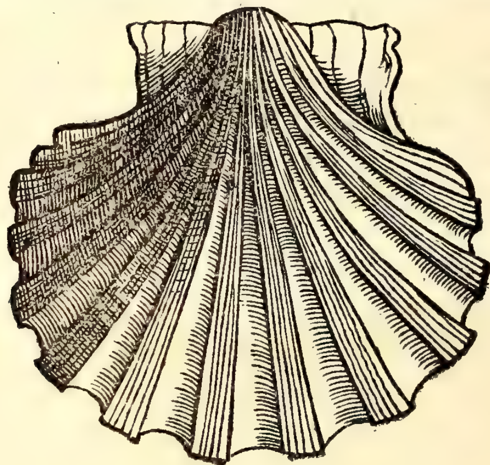
CONCHVLA uaria Rondeletij. Ad fauces Malgurianas (inquit) capitur frequenter Concha parua, testis spissis & depressis: quæ lineolis multis & admodum uarijs distinctę sunt: Chamę asperæ non ualde dissimilis, sed minus aspera. Vocant uulgò nostri (GALLI *circa Monspelium*) Pelorde: (*Hoc nomen etiam Conchulæ rugatæ Rondeletij Bellonius tribuit:*) quæ uox etsi Peloridi affinis sit, tamen longè alia est Concha à Chame Peloride: dictamq́ puto à nostris à luto & sordibus, quas lordes appellant. Reperitur eadem frequens haud procul à Narbone, tota luto obsita, uocaturq́ illic Pholado, quasi φωλάδα dicas, quæ appellatio aptè cõuenit. nã Conchę istæ in luto latentes degunt, sæpius ad pedem unum depressæ. Quamobrem Pholades Athenæi esse putauerim. Quòd si cui hæc sententia non probetur, easq́ tantùm Pholades esse uelit, quæ in saxorum cauernulis, non in luto lateant, non ualde repugno.

Peloris. *Pholas.*

GALL. Pelorde, Pholado: ut iam expositum est.

GERM. F. Ein Kaatmuscheln/ Mürmuschele. ligt vnder dem kaat oder mür: darauß man sy grabet: mag daruon ein Greblïng genent werden.

Pectinis Concha quam prius expressam habebamus: à Rondeletio quidem exhibita, accuratior elegantiorq́ est.



Pectunculus. PECTEN. Qui à Græcis Κτὶς uocatur, à Gaza modò Pecten, modò Pectunculus conuertitur. Sed Pectunculi à Pectinibus differunt: et Plinius manifestè disiungens, uidetur Pectunculos pro Tellinis usurpasse. Ex Athenæo liquet Pectinem duabus constare conchis striatis, & utraque parte auritum esse: id quod non huic tantùm speciei, sed alteri etiam conuenit. Pectinũ genus striatum, id est, pectinatim diuisum, à rugis illis siue imbricaturis, nuncupatur, Gillius. Magno in errore uersatur Albertus & recentiores, qui Pectines pro Passeribus (id est, planis piscibus illis quos uulgus nostrum Platessas nuncupat) accipiunt. Pectinis testæ non semper eiusdem sunt coloris. quædam enim rubescunt, quædam albicant, aliæ nigricant, Rondeletius. hinc succi etiam saporisq́ differentiæ habentur.

Colores.

ITAL. Cape sante.

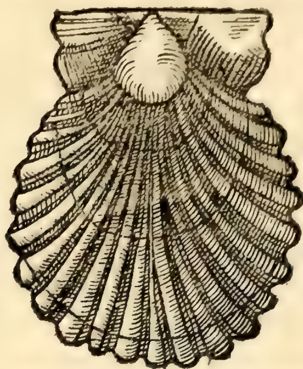
GALLICE Circa Monspelium Larges Coquilles uocantur: alibi Coquilles de saint Iacques, Rondeletius. Pectinum generis quidam arbitrantur eas esse, quas uulgò appellãt Conchas S. Iacobi: sed aliæ Oceani littoribus Gallicis cognitæ habentur, Gillius. Author Pandectarũ medicinalium, Venereas interpretatur Cochleas quæ afferuntur à S. Iacobo. uerùm hæ Porcellanæ sunt, &c.

Venereæ.

GERM. ANGL. Germani Conchas biualues omnes generali uocabulo uocant Muscheln/Moscheln: Pectines uerò priuatim diui Iacobi Conchas, Jacobs muscheln. Angli uerò Muskels peculiariter nominant Conchulas illas, quas Bellonius Mytulos: Pectinem autem a Scalop. Eosdem audio Pectinum genus quoddam aculeatum appellare a Fryll: & similiter è Cancrorum genere Maiam, testa aculeata. ¶ Pectinum in Anglia (inquit Turnerus) summa genera duo habemus: quorum maius uocatur a Scallop. minus uerò nominatur prope Portlandiam a Cock, à forma gallinacei capitis quam piscis apertus exhibet. Sub hoc genere continetur Pectunculus ille per omnia littora frequens, Cockle, id est, gallulus per totam Angliam dictus. Concha quam pro Pectunculo Bellonius ostendit, non per omnia Pectunculi nomen meretur

quod

quod ſtrigiles & ſtrias non rectas Pectinis more, ſed tranſuerſas habeat. A pectunculorum tamen generibus non omnino ſeparo.



PECTEN alter: quem cum ſuperiore eundem planè eſſe, facilè exiſtimabit is, qui non diligentiùs circumſpexerit: ſed reuera differt. nam latiores & ampliores aures habet: eſtq; toto corpore longiore ſtrictioreq; quàm ſuperior. Præterea hic teſtam utranq;, Pectunculorum Burdegalenſiũ modo, cõcauam habet: ſuperior alteram duntaxat concauam, alteram planam. hic ſtrias ſimplices, prior ſingulas ternis aut quaternis lineis à ſummo ad imum ductis ornatas, Rondeletius.

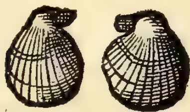
ITAL. Romiam uocant, quòd qui è Compoſtella redeunt (quos etiam Romious lingua noſtra uocamus) Pectines huiuſmodi multos pileis affixos geſtant, Rondeletius.

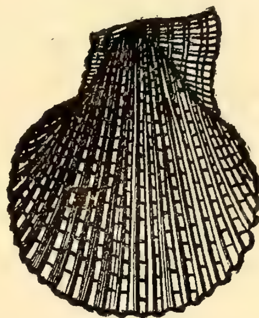
GERM. Ein ander geſchlecht der Jacobs muſcheln.

ANGLICE A Cok. lege ſuperiùs in Pectine primo.

Nomina quidem eadem Bellonius Pectunculo ſuo attribuit, quæ Rõdeletius ſuo, ſed picturæ ſunt diuerſæ: Rondeletij ab una parte aurita, Pectini ſimilior. Bellonij, neutra: capite teſtæ ita ferè ſe colligẽte, ut in Tellinis & Chamis. Eam omiſimus.

Alia Pectunculi icon, ſiue eiuſdem, ſiue cognatæ ſpeciei, quam unde ſim nactus, non ſatis memini.





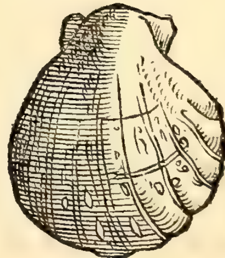
PECTVNCVLI rectè dici poſſe mihi uidetur Pectines exigui, qui in ſinu Aquitanico & in Normania frequenter capiuntur. Hi Concham ſtriatam habent, utrãq; cauam, aculeis aliquot paruis armatam. altera duntaxat parte auriti ſunt, aliquando dextra, aliquando ſiniſtra. Horum alij candidi ſunt, alij rubeſcunt, Rondeletius. ¶ Trallianus Κτένια diminutiuo nomine appellans, ipſos ſimpliciter Ctenas, id eſt, Pectines intelligere uidetur. ¶ Contra eos qui Pectunculos cum Tellinis confundunt, dictum eſt ſuprà in Tellinis.

ITAL. Romæ Gongole, quaſi Conchulæ uocantur. ſunt enim ſemper parui, præſertim in Mediterraneo mari, in Aquitanico litore maiores, Rondeletius.

GALL. Vulgò Petoncles uocantur, in Normania Hannons, Rondeletius. Pariſienſes & Rothomagenſes Petoncles uel Hannons appellant, Bellonius. Aliqui Coquilles de ſaint Iacques, (ſicut & Pectines ſimpliciter,) Rondeletius.

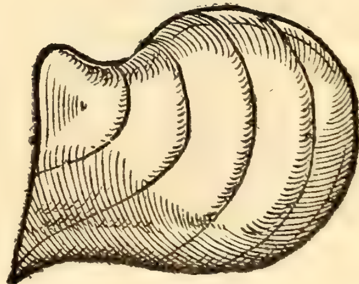
ANGLICE Cochle, Bellonius. Meliùs Cockle, id eſt, Gallulus. lege ſuprà in Pectine primo.

GERMANICE nominemus licet, Kleine Jacobs muſchel / oder S. Michels muſchel.



CONCHA Corallina à Rondeletio cognominata. Conchæ pictorum (inquit) ſimilis hæc eſt colore. rubra enim eſt, corallũ planè imitata, unde Corallinam nominauimus. at figura pectinem refert, niſi quòd ſtriata non eſt, &c.

GERM. F. Ein roote Muſchel oder Corallmuſchel.



CONCHA uulgò Mater unionum dicta. Pulcherrima Concha & margaritifera (inquit Rõdeletius) lingua Indica Berberi dicta fuit. à Gallis Nacre de perles, pro Matre perlarũ: (nos enim Perlas uocamus, quas Græci Margaritas, Latini Vniones:) quòd frequentiores & meliores uniones in his, quã in alijs Conchis uel Oſtreis inueniantur. Figura Pectines æmulatur. ¶ Vide quædam annotata inferiùs cum Concha Echinata.

Indorum gentes de Hercule affirmant, (inquit Arrianus in libro de rebus Indicis) quòd cum *Cinædus.* mare & terram undiq; peragrasset, in mari inuenerit Cinædum (*Κίναιδον. Facius interpres Margaritam uertit: sed Indi fortè Margaritam, Cinædum uocant, ut ex sequentibus colligimus*) ornatum muliebrem, margaritam scilicet è mari, quam Indorũ lingua sic nominat, &c. Et nihil sanè prohibet, Concham quidem Berberi ab Indis uocari, unionem uerò Cinædum ab ijsdem.

GALL. Nacre de perles, ut dictum est.

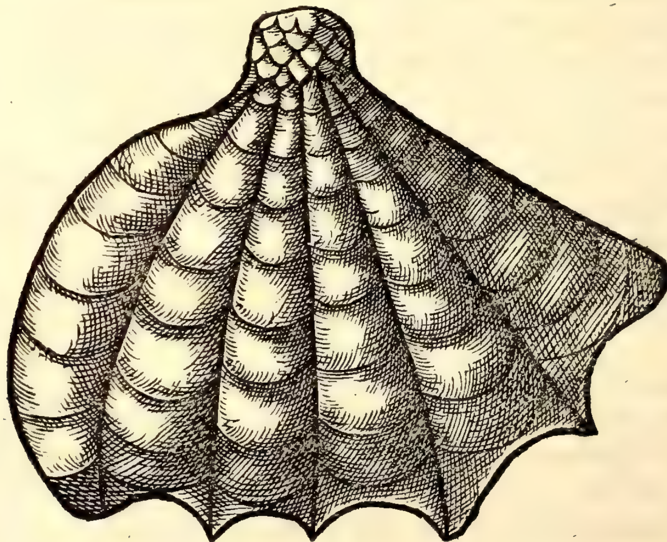
GERMAN. Ein Perlemůter/Perlemuschel.

MARGARITA quanquam in Conchis diuersis reperiatur, hoc potissimùm loco mentionem eius faciendam existimaui, quòd in proximè exhibita Concha frequentiores melioresq; gi- *Quid sit.* gni soleant. Margarita igitur alia partus est suæ Conchæ, iuxta Plinium, alia abortus. sed hoc Rondeletius refutat: & neque ossiculum, neque partem aliquam Conchæ, uel quasi nucleum, uel excrementum, uel morbum, Margaritam esse docet: sed in ostrei (margaritiferi) carne Unionem *Figura, &c.* ita gigni, ut in Suibus grandinem, in renibus calculum. ¶ Pro figura & alijs differentijs, nomina diuersa sortitur: ut sunt, Tympanum, Elenchus, Crocalium, Physema. Margarita à Græcis & Barbaris appellatur. μαργαρίτης ὁ. μάργαρος uel μάργαρον. ἡ μαργαρίτις λίθος. A Latinis plerunq; Mar- *Lapillus.* garita fœminino genere profertur, rarò Margaritum neutro. Comprehenditur & lapilli nomine, *Unio.* & lapillus quandoq; per excellentiam uocatur. Item unio Latinis: non quòd in unica tantùm concha, uel nunquam duo simul reperiantur, (falsa enim hæc sunt:) sed quòd nulli duo indiscreti, qui non inuicẽ differant, magnitudine, figura, orbe, leuore, pondere, candore: aut fortè quòd nunquam concreti cohæreant. Inueniuntur autem in Conchis tantùm: & falluntur Aegyptij, qui Or- *In quib. Conchis gignatur* bem piscem rore concepto uniones parere aiunt. Ex conchis quidem uado infixis, Pinna solùm margaritifera est: ex cæteris diuersæ, biualues præsertim: Ut sunt, Concha rugata, Concha echinata: Concha Berberi dicta Indicè, Pectini altera aure similis, Concha similis ostreæ: & alia Pinnæ similis, alia Strombo: Mys seu Mitulus tum in mari, tũ alicubi in dulcibus aquis: Cochlea quidem quædam margaritifera uulgò dicta est ab unionum colore, nõ quòd eos ferat. nec scio an ulla non biualuium ferat: quanquam in Muricis genere quodam ad Orientem gigni audiui. ¶ Unio In- *Cinædus.* dica lingua Cinædus dicitur apud Arrianum: in Paria & Curiana regionibus Noui orbis Tenó- *Eceola.* ras. ¶ Conchas Margaritiferas aiunt noctu litora appetere, & ex cœlesti rore margaritam concipere, unde & Eceolæ nominentur, Isidorus. uidetur autem fictum hoc nomen quasi è cœlo à sua concha concipiantur. apud alium quidem scriptorem hactenus nullum id reperi.

GRAECIS hodie μαργαριτάρι.

ITAL. Perla uel Perna.

GALLIS, GERMANIS ET ANGLIS Perle. Concham ipsam Margaritiferam, si de genere biualuium sit, Germanicè uocabimus Perlemuschel: sin Cochlearum generis, Perleschneck: qualis est Cochlea margaritifera uulgò dicta: quam tamen uniones ferre Rondeletius negat, in biualuibus tantùm gigni asserens. Aelianus uerò in India Margaritiferas Conchas magnis Strombis similes faci.

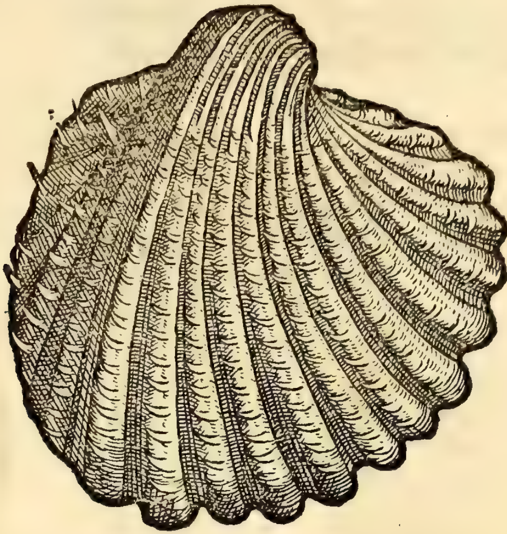


CONCHA Imbricata Rondeletij. Concha (inquit) hæc est distinctione testæ imbricatim undata, ut loquitur Plinius, ad undarum sese attollentium similitudinem, ita ut distinctiones aliæ alijs insideant imbricum modo. A Græcorũ uulgo Aganon uocari audio, & à Caloieris Arabiæ (id est, Cœnobitis qui illic sunt) Tridacna, (*ut annotauit Bellonius.*) Verum Tridacna, quorum meminit Plinius, esse non possunt. Sic enim ille quum de ostreis loquitur: In Indico mari Alexandri rerum authores pedalia inueniri prodiderunt. Nec non inter nos nepotis cuiusdã nomenclator Tridacna appellauit: tantæ amplitudinis intelligi cupiens, ut ter mordenda essent. Hæc Rondeletius, tanquam Plinius Tridacna Indica ostrea esse dixerit: quod non dixit; sed ita de Tridac-

nis tan-

nis tanquam de altero genere quod in Italia etiam reperiatur, loquutus eſt. quoniam, inter nos, inquit, &c.

GERM. Ein groſſe art der Oſtern oder Muſcheln im meer/ ſunderlich im Rooten meer: da ſy die münchen Tridacna nennend/das iſt Trymümpfelig.



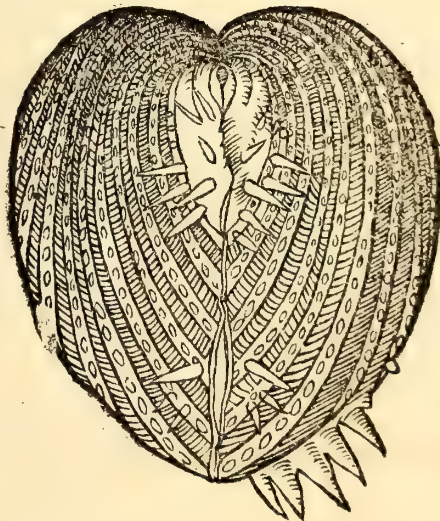
CONCHAM echinatam (inquit Rondeletius) ab aſperitate uocamus, ſicut aculeatam ab aculeis uocare poſſumus. In hac uniones reperiri teſtatur Plinius. Nam & Iuba tradit Arabicis (*margaritis*) Concham eſſe ſimilem Pectini inſecto, hirſutã echinorum modo: ipſum unionem in carne ipſa eſſe grandini ſimilẽ. ¶ De hac Aelianus ſentire uideri poteſt lib. De animal 10. c. 10. ſcribẽs in Mari rubro Conchas quaſdã naſci, quarũ teſtæ ſecturas quaſdã, et cauitates et labra acuta habeãt, quę cũ coeũt inter ſe ſic, alterno incurſu cõiungantur, ut tanquã duarũ ſerrarũ coeuntiũ dentes uideantur inter ſe conuenire: unde fit ut piſcatoris natantis quancunque partẽ, etiamſi ſub eã os ſubeſt, mordicus apprehenderint, amputent. ¶ Ego in Plinij uerbis Pectini inſecto, interpretor, non ſecto, non cęlato. οὐ διεγλυπῆαι γὰρ, ἀλλὰ λεῖον τὸ ὄστρακον ἔχει, inquit Androſthenes, καὶ δασύ. addit & unionem in carne ipſa eſſe grandini ſimilem. Vnde de eadem Concha eos (Plinium & Androſthenem) loqui apparet: non, ut Rondeletius putauit, diuerſa. Fortaſsis autem eadem teſta & læuis dici poteſt, quod ad ſuperficiem: & hirſuta, propter enaſcentem materiam. Androſthenes apud Athenæum Berberi nominat hoc oſtreum: id Rondeletius ad matrem perlarum uulgò dictam refert: & δασύ, ſpiſſum interpretatur. Ego rem in medio diligentiùs æſtimandam relinquo. ¶ Hæc eadem fortè fuerit Concha illa aſpera, κριός, id eſt, Aries ab Athenienſibus dicta: Corycus uerò à Macedonibus, à figura nimirũ ferè globoſa: ut Aries ab aſperitate aculeorũ, qui ceu cornicula prominent. κόγχη τραχεῖα. Meminerunt Athenæus & Heſychius.

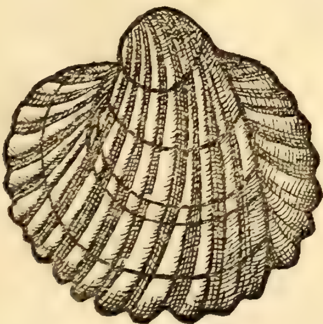
GERM. F. Ein rauche Muſcheln art/ein Stahelmuſcheln.

CONCHAE echinatæ Rondeletij ſpeciem aliam ſimilem, quam Venetijs olim accepi, (nõ puto tamẽ in Adriatico aut Mediterraneo inueniri, ſed orientali Oceano, adiungere uolui. Teſtæ utræque figura tũ foris, tũ cauitate interna, quę caput uerſus recurua eſt, inuicẽ ſimiles ſunt. hoc pulchrũ in eis, tribus in ſummitate articulis ginglymo iunguntur, ita ut eminentes utrinque mucrones, mutua inſertione, uterque in oppoſitæ teſtæ acetabula, cohæreant.

GERMAN. F. Ein andere Stahelmuſcheln.

Angli Pectinum genus quoddam aculeatum appellant a Fryll: ut & Maiam in Cancrorum genere, teſta aculeata.





CONCHA ſtriata prima Rondeletij.

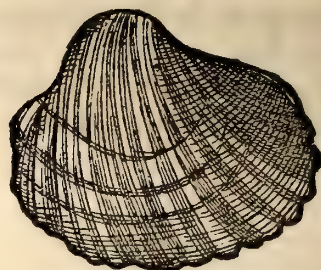
ITAL. Capa tonda, à rotunditate.

GALL. Communi nomine Coquille.

GERM. F. Ein Streym muſcheln/ mit übertwären linien. ein runde Muſcheln.

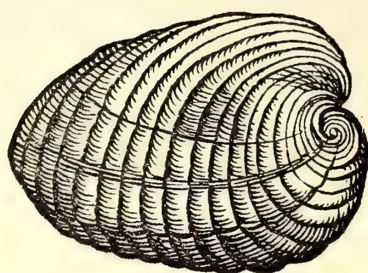
CONCHA striata altera Rondeletij, similis priori: nisi quòd illa aliquot lineas tantùm à latere ad latus per striarum transuersum ductas habet. hæc non lineas simplices, sed uirgas latas sicuti fascias per transuersum ductas habet. est etiam rufa: unde Concha striata, fasciata, & rufa dici potest.

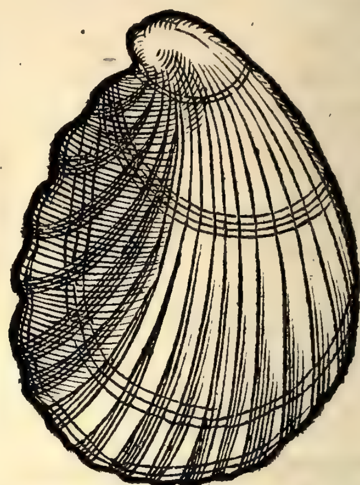
GERM. Ein andere Streym, muscheln/mit übertwären breitlachten gleych als bendlen. ist von farb rotlacht.



CONCHA striata tertia Rondeletij. Hæc (inquit) cæteris longior est, oui figura: testis multùm cauis, canaliculis parum profundis, aliquot lineis per transuersum ductis.

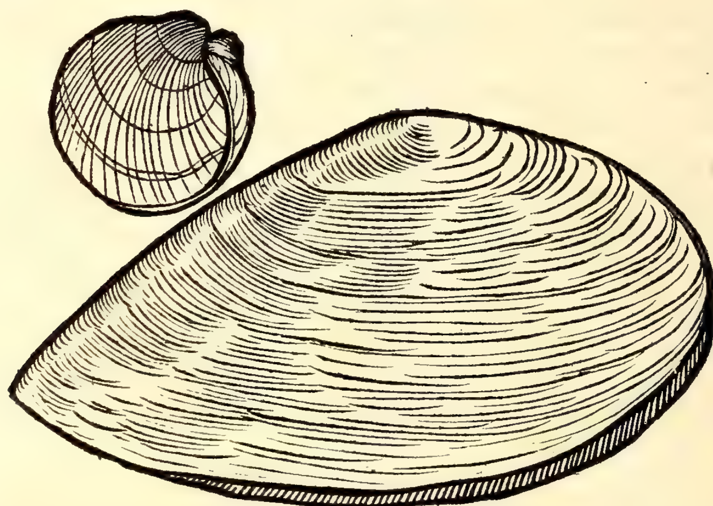
GERM. Das drit geschlecht der Streym, muscheln.





CONCHIS striatis Rondeletij subieci speciem illam, quã Venetijs rotundæ nomine pictam accepi. Rondeletius primam è tribus striatis suis rotundam uocat.

GERM. Widerumb ein Streym, muschel/ hat vilicht kein vnderscheid von der vorgesetzten ersten oder andern.

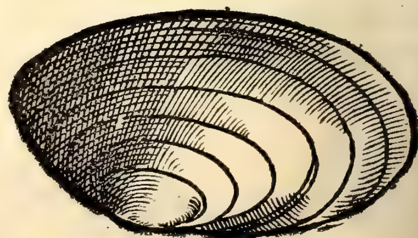


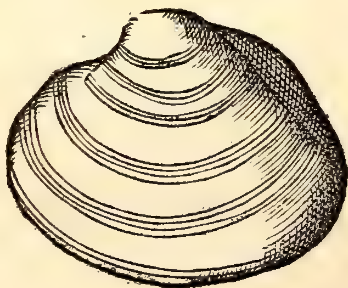
IN stagnis quoq; marinis reperiuntur Conchæ nonnullę, & Cochleæ: ea maximè rotunda & striata, quam hîc expresimus, Rondeletius. atqui positas ab eo figuras duas Concharum, non Cochlearum generis esse apparet, ut in uerbis eius sic legendum conijciam: In stagnis quoque marinis reperiuntur Cochleæ nonnullæ, & Conchæ, &c.

GERM. Seemuscheln/wie die iñ gesaltznen sehen bey dem meer gefunden werden.

CONCHA Crassæ testæ, & Conchulæ uariæ Rondeletij. A Galade & Chama aspera (inquit) hæc Concha crassitudine tantùm testarum differt. Hæ lineis aliquot à latere ductis distinctæ sunt, nihilominus tamẽ læues sunt.

GERM. Ein art der Glattmuscheln/ den nächstgenañten gleych/aber von schalen dicker.





CONCHA

CONCHA Faſciata à Rondeletio dicta. Superiori Galadi ſcilicet, (inquit) ſimilis eſt Concha hæc, niſi quòd paulò latior eſt, quod læuibus uidetur peculiare. Præterea quinque uelu-ti faſcias latas à latere ad latus ductas habet, ijs ſimiles quibus puellæ noſtræ capillum redimire ſolent: quas Vettes appellant, id eſt, Vittas.

GALL. Coquille Vettade, id eſt, Concha faſciata.

GERM. F. Ein glatte Bendelmuſchel. ¶ Huic ſimilem planè adiungimus, quam ob id peculiariter non depinximus. differt tantùm lineis purpuraſcentibus, quas per tranſuerſum ductas habet à ſummo ad imum, alias partim flaueſcentes, partim albas, intus tota uiolacea eſt.

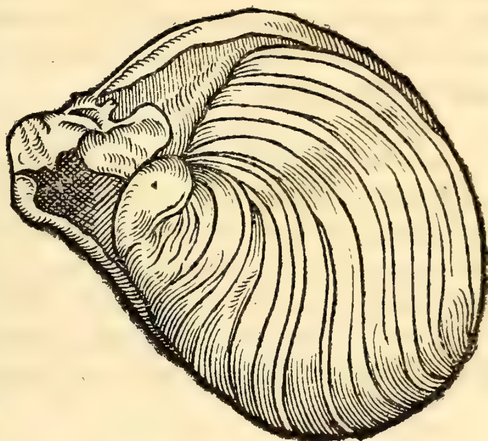


CONCHA galas, & Concha nigra Rondeletij. Conchæ galades (γαλάδες, inquit) Latinum nomẽ nullum inuenerunt, has inter lęues numerat Ariſtoteles. Dictę autem fortaſsis galades fuerint à lacteo colore. ſunt enim candidiſsimæ, maximæ, & læuiſsimæ. Nonnullæ parum purpuraſcentes, quædam flaueſcentes reperiuntur; ſed intus omnes candidiſsimæ ſunt.

His Conchas nigras opponimus, quas propria pictura nõ egere exiſtimauimus, quòd ſuperioribus planè ſimiles ſint, niſi quòd intus & foris nigricant.

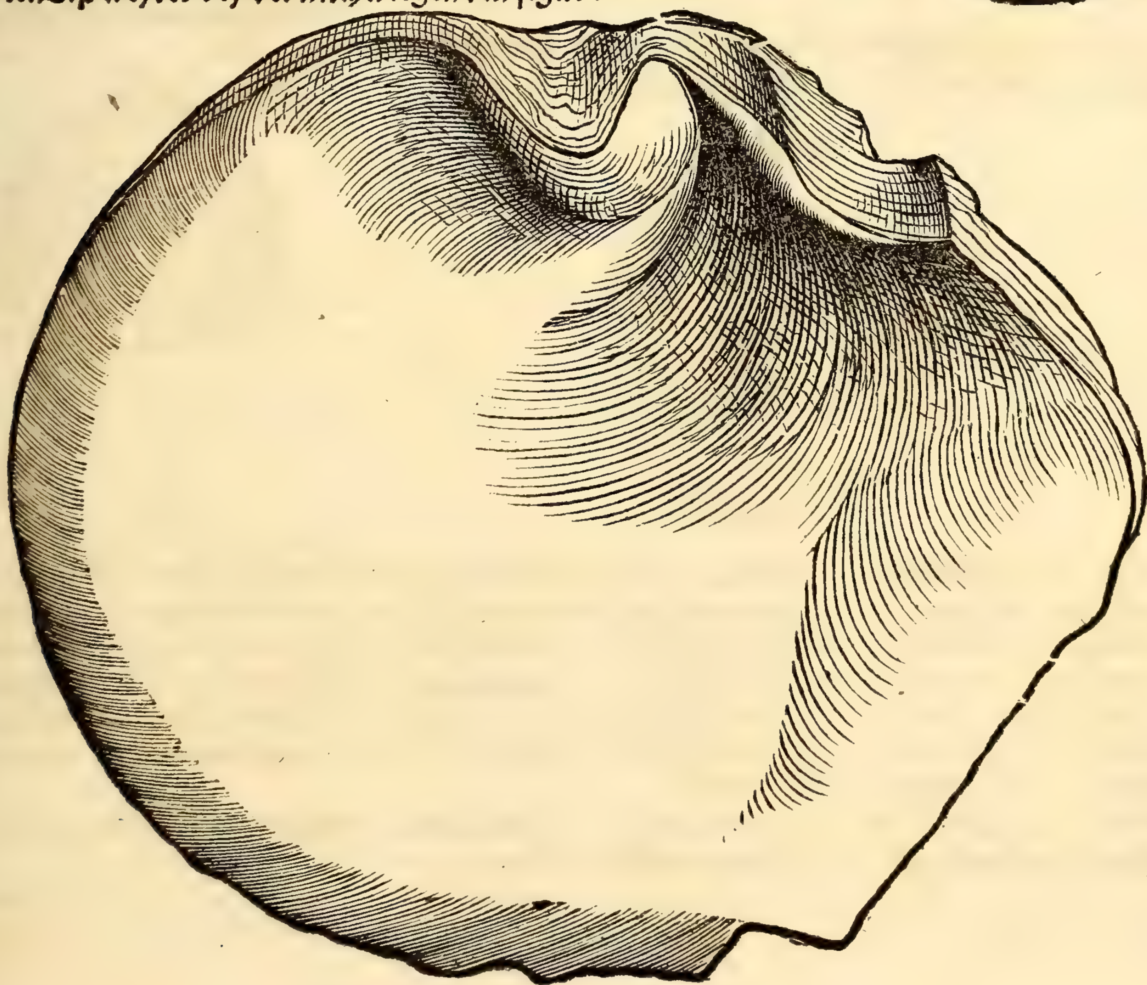
Bellonius Galades eſſe putat illas quæ alio nomine Chamæ læues dicuntur.

GERM. Ein art der Glattmuſcheln/von farben an der ſchalen ſchön weyß: doch findt man auch roſenfarb/vnd gälblacht: ſind doch all inwendig gar weyß. Aber die ſchwartzẽ von diſem gſchlecht ſind innen vnd vſſen ſchwartz.



CONCHA rugata Rondeletij. Magna hæc Concha (inquit) & lineis multis & elatis per tranſuerſum ductis ualde rugata eſt: teſtis ualde ſpiſsis, intus læuib. & ſplẽdoris argentei. per ginglymum & ueluti dẽtes articulatim coëuntes articulatur. Teſtæ ob ſpiſsitudinem in laminas et fruſta diſſecantur: ex quibus ſphærulæ precum conficiuntur, & dentiſcalpia, quemadmodum ex uulgò dicta matre Perlarum, ſed nõ adeò ſplendida. In hac Concha uniones reperiri non dubito. Vide etiam ſequentem iconem.

GERM. F. Ein Runtzelmuſcheln / mit vil übertwären hohen liniẽ oder ſtreymen. Haltet vilicht auch Perle. Liß weyter bey der nachuolgenden figur.



CONCHAE rugatæ Rondeletij similis est, aut eadem fortè hæc, quã Venetijs olim Matrem Perlarum nominari audiui: hac ferè ualuarum alteriùs magnitudine speciecꝫ.

GERM. Ein andere contrafactur einer schalen von der yetz genañten Runtzelmuscheln/ oder doch jren gar ånlich: wirt von etlichen auch Perlemůter geneñt. Auß der polierte schalen macht man Pater noster ringle/zångrübel/vnnd andere schöne arbeit: doch nit so schön als von der rechten Perlemůter.

CONCHVLA rugata Rondeletij. Non ab imo ad summum (inquit) lineas ductas habet hæc Conchula, sed à latere ad latus multas ueluti rugas sparsim & sine ordine. Testę non sunt tumidæ & in dorsum elatę, quemadmodum striatæ omnes, sed depressæ: colore uario. sunt enim ex albo cinereæ, & ad liuidum accedentes. Labra testarum crassa sunt: & tam arctè connexa, ut sine ui non aperiantur, faciliùsc rumpantur testæ, quàm patefiant, quod à Chamarum natura prorsus alienũ est, quarum testæ hiant. Vnde eos errare constat, (*Bellonium notat,*) qui hanc Conchulam pro Chama peloride exhibent.



ITAL. Veneti Biueronos uocant, uel Piueronos. Genuenses, Arsellas. Anconitani, Rauennates & Ariminenses, Pouerazos, quasi Pauperculos nominant, quòd illic nimiũ populares pauperibusc offerri solitæ sint. (Aliæ quidem sunt Beueraze uel Calcinellæ, uulgò Italis dictæ Conchæ, forma compresśiore, testa translucida, &c.) Alibi in Italia Caperozoe dicuntur, à colore nimirum, quòd ex rubro subfuluę sint, inquit Bellonius. idem tamen Chamam læuem quocꝫ Caporozolam uulgò dici, alibi scribit. Quæ quidem Venetijs Cappæ rozæ, uel rozzolæ uulgò dicuntur, ab eruditis quibusdam illic Pelorides existimantur: & à Græcorum uulgò hodie ὀρυκτὰ dicũtur, hoc est, fossiles. nam in fundo seu limo maris à fodientibus eruuntur. testam earum læuem & albidam esse puto.

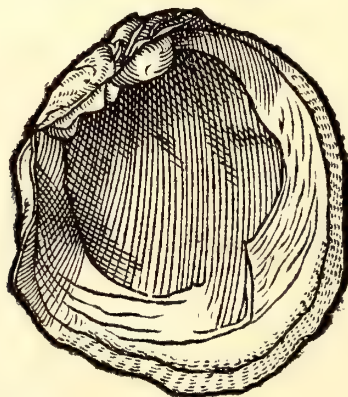
HISPANI Armillas nominant.

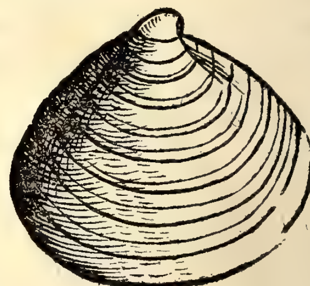
GALLICE. Regias aut Basilicas Chamas Galli Pelourdes, ad Peloridum uocem accedentes, dixerũt. (*Rondeletius Conchulam uariam suam Gallicè Pelourde nominat, & è luto erui scribit, &c.*) A luto autem, è quo tum manibus tum retibus euerruntur, nomen habent. πηλὸς enim lutum est. (*Reprehendit hanc etymologiam Rondeletius.*) alij dictas à Peloro monte Siciliæ uolunt, Bellonius. Idem & Rondeletius Conchulas hasce Massiliæ Clonissas uocari tradunt.

GERMAN. F. Ein andere vnd kleinere art der Runtzelmuscheln. Minder Klamen/ klein Flammuscheln. Quære in Concha Peloride.

Hæc quoque aut Conchulæ rugata Rondeletij eadem est, aut planè similis.

GERMAN. Ein andere contrafactur der nåchstgesetzten Muscheln/oder doch der selben gantz ånlich.

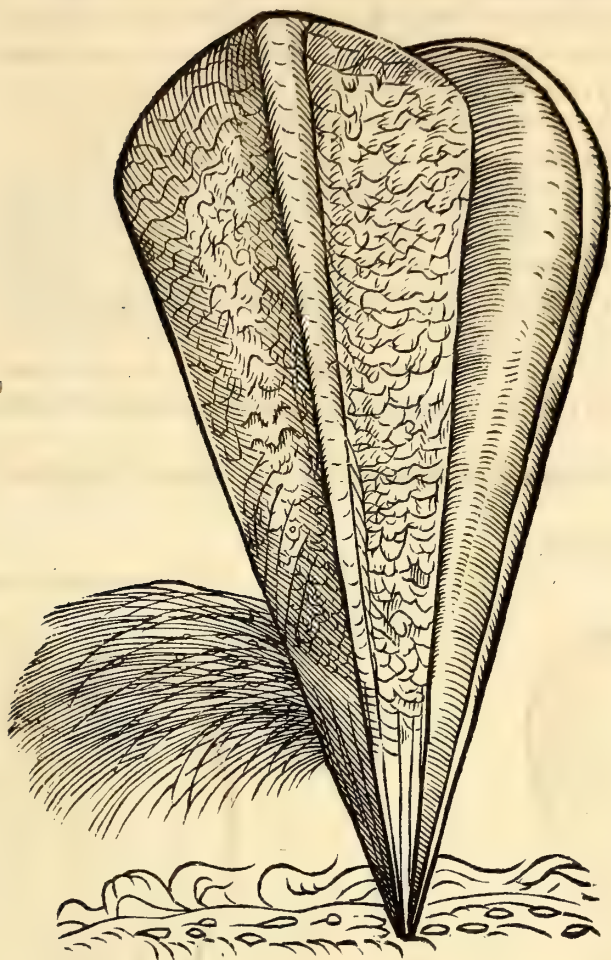




CONCHA Pictorum Rondeletij. Hac (inquit) pictores utebantur, non in diluendis aut asseruandis coloribus, ad quam rem pictores hodie Musculorum testis utuntur: sed ut colorem de superficie testæ abraderent. sic enim Aristoteles Historiæ 5.15. Concha quæ pictoribus utilis est, crassitudine plurimùm excedit, & florem illum non intra testam, sed foris habet. reperitur id genus maximè circa Cariam. Cum hac descriptione (inquit Rondeletius) Concha hæc conuenit: testis spissis, intus læuibus, foris inæqualibus & asperis, Ciñabaris aut sandarachæ colore, figura spondylorum aut minorum ostreorum.

GERM. F. Ein Malermuscheln. dañ sy im brauch was bey den malern/welche die schön root farb von der schalen außwendig abschabtend.

PINNA



PINNA magna Rondeletij. Conchæ (inquit) biualues ſunt Pinnæ & Pernæ, à Mytulorum figura non multùm alienæ. Cancri etiam (parui) in his naſcuntur (Pinnoteræ ſeu Pinnophylaces dicti) de quibus ſuprà ſcripſimus. Pinnam Latini uocant, ſeruata Græcorum appellatione, à quibus πίννη (rariùs etiam πίννα, ut Iſidoro apud Athenæũ) dicitur, fortaſſe à ſordibus, quibus ſemper obducta eſt: πῖνος enim ſordes ſignificat, ut ſcribit Varinus, Rondeletius. πινίον quidem etiam filum Græcis ſignificat. ſunt autem fila quædã Pinnis adnata, uilli alicuius ſeu byſsi inſtar, unde & à Genuenſibus Pinna lana uocatur. ¶ Concha Aegyptia paralios cognomine, quam & Pinnam uocat Democritus, Hermolaus. ¶ Aliquando ad cubiti magnitudinem accedit: in noſtro litore pedales ſunt. Mytulis quodammodo ſimilis eſt, niſi quòd ſtrictiorem partem multò magis acutam & longam habet: quoniam in arena uel cœno, affixa uiuit. ubi byſſo ſua proximis corporibus, ut firmiùs ſubrecta ſemper ſtet, alligatur. Intus multum eſt carnis, cuius omnes ferè partes indiſcretæ ſunt, ueluti in Mytulis. Pinnarum byſſus (quæ molliſsima & delicatiſsima lana eſt) à Mytulorũ byſſo tã differt, quã ſtuppa cañabina à tenuiſſimo & delicatiſſimo ſerico. eius magnitudo Pinnarũ magnitudini reſpondet. in maximis enim pedẽ unũ longus eſt. Teſtę Pinnarũ omniũ eãdẽ cũ Mytulorum teſtis facultatem habent, Rondeletius. ¶ In Pinnis uniones reperiuntur in A- *Pinna fl.*
carnania, authore Plinio, ſed non laudati. Eſt inter fluuiatiles Concha quædam oblonga: quam Bellonius apud me cum uidiſſet, Pinnam fluuiatilem appellandam cenſebat, quòd & erecta ſtare, & margaritas continere ſoleat.

GRAECI Pinnas uulgari nomenclatura, antiquæ ferè perſimili nuncupant, Gillius.

ITAL. A Genuenſibus Pinna lana uocatur, ob byſſum, à Venetis Aſtura (*Naſtura, Maſſarius*) nomine communi alijs multis conchis, Rondeletius. Pinnam Neapolitani Pernam appellant, Siculi Lanam pinnulam, Gillius.

GALL. Maſsiliæ Nacre, Rondeletio teſte: qui aliam quoq; Concham ſuperiùs exhibitã, Pectini ſimiliorem, à Gallis Nacre de perles, pro Matre perlarum uocari tradit.

GERMAN. F. Ein Steckmuſchel, quòd acutior eius pars fundo infixa ſit. uel Hammemuſchel, à ſimilitudine pernæ. uel circunloquor, Ein Perlenmuſcheln art. ein groſſe Hammemuſchel. In Oceano fortè rara, aut nulla eſt, præſertim noſtro. Lutetiæ quidem nunquam haberi Bellonius refert.

PINNA altera, quæ priuatim Perna dicitur: cuius meminit Plinius libro 32. capite ultimo, in- *Perna.*
ter ea quæ à nullo authore nominata ſcribit. Pernæ (inquit) Concharum generis, circa Pontias inſulas frequentiſsimæ, ſtant uelut ſuillo crure (*unde & nomen acceperunt*) longo, in arena defixę,

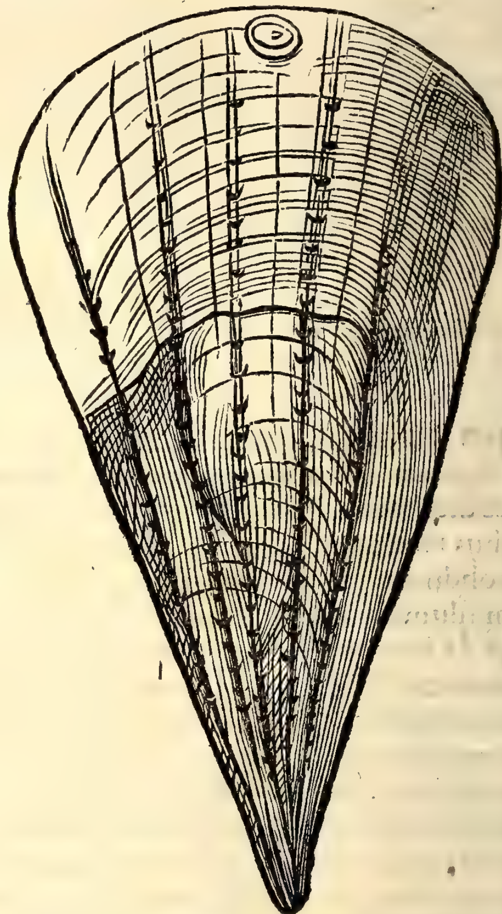
hiantesq́ꝫ qua limpitudo eſt, pedali non minùs ſpacio cibũ uenantur. dentes in circuitu marginum habent, pectinatim ſpiſſatos. Intus pro ſpondylo (*ſic uocat callum ſeu carnem duriorem & interiorem oſtreorum, quã alij τράχηλον*) grandis caro eſt. ¶ De his ſenſiſſe uideri poteſt Theophraſtus, in libro de Lapidibus ſcribens: Margaritas generat oſtreum Pinnis ſimile, (*Athenæus hunc locum citans, addit, ſed minus,*) tam magnas, quàm eſt magnus piſcis oculus. ¶ Pinna hæc parua (inquit Rondeletius) in mari noſtro reperitur, & in ea uniones parui. ¶ Bellonius Pernam facit Pinnam maiorem: Rondeletius, minorem, cui aſſentior. Græcum peculiare eius nomen non inuenio, nam πίννη & πίννης εἶδος communius eſt. dici autem poterit πέρνα, eâdem ratione qua Perna Latinè. Plura lege mox in Pinna altera.

ITAL. Pinnam Neapolitani Pernam appellant, Gillius. quærendum autem, totúm ne genus Pinnarum, an ſpeciem priuatim unã ſic nuncupent.

GERM. F. **Ein Hamemuſchel. ein art der Steckmuſcheln oder Perlemuſcheln.**



Pinna minor.



Pinnæ maioris, ut uidetur, alia pictura.

Perna.

PINNA parua Rondeletij. Concha hæc (inquit) & figura, & uictus ratione, & byſſo Pinnę ſpecies eſt: magnitudine differt, & eo quòd antequam ex acuta & ſtricta parte in amplitudinem extendatur, excauata eſt. ¶ Pinna minor Venetijs non uiſitur, in Propontidis ſinu illo qui Nicomediam fertur, frequens, Bellonius. Hanc Pinnæ ſpeciem, ne quis cũ Perna confundat, quæ & ipſa Pinna quædam minor eſt, cauendum. differentiæ quidem gratia, hanc ſimpliciter Pinnam minorem, aut Pinnam minorem læuem: Pernam uerò pectinatam cognominare licebit. Pectinũ enim ſpeciem propoſita à Rondeletio icon præ ſe fert: & dẽtes in circuitu marginum pectinatim ſpiſſatos eſſe Pernis Plinius author eſt.

GERM. F. **Ein andere kleine art der Hammemuſcheln oder Steckmuſcheln / glatt an den ſchalen / nit gehölt oder känelet wie die nächſtgemelt.**

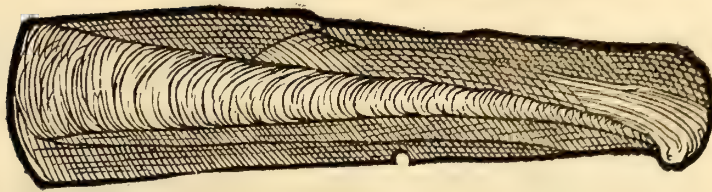
BELLONII Pinnam minorem, neſcio quam ex tribus Rondeletij Pinnis eſſe dicam: uidetur enim ab omnibus differre. Icon quam exhibet, ad Pinnam magnam Rondeletij accedit: niſi quòd in ſumma concha, qua latiſsima eſt, paruus quidam circulus conſpicitur, quem alius paulò maior ambit: & ab eadem parte ad imum lineę aliquot rectæ deſcendũt, per media uerò linearum interſtitia, multi exigui circuli, o. uocalis qua ſcribi ſolet circunferẽtia paulò maiori, deinceps per interualla digeruntur. Huic picturæ ego ſimilem ferè à Cor. Sittardo olim miſſam, hîc exhibeo.

GERM **Ein ander gemäl der erſten oder groſſen Hammemuſchel / als mich beduncket.**

DE VN-

DE VNGVIBVS IN GENERE ET priuatim de mare.

Solen mas Rondeletij.



VNGVES inter Conchylia à Varrone numerantur: quos Plinius ſemper Græcis uocabulis nominat. Hæc enim eius uerba ſunt, lib. 32. Solen, ſiue Aulos, ſiue Donax, ſiue Onyx, ſiue Dactylus. at lib. 22. ſexu diſtinguit, his uerbis: Purgatur ueſica & Pectinum cibo, (*Rondeletius probè addit*, & Solenum, *idq́; Athenæi teſtimonio confirmat.*) Ex his mares alij Donacas, alij Aulos uocant, fœminas Onychas. Vrinam mares mouent: dulciores fœminæ ſunt, & unicolores. Græci ſexu quidem diſtinguunt, non uerò nominibus, ut Diphilus apud Athenæum: οἱ δὲ Σωλῆνες μὲν πρός τινων καλούμενοι· πρός τινων δὲ Αὐλοί, καὶ Δόνακες, καὶ Ὄνυχες, πολύχυλοι, καὶ κακόχυλοι, κολλώδεις: ὧν οἱ μὲν ἄῤῥενες αὐτῶν ῥαβδωτοί εἰσιν, &c. Videntur autem pleraq; hæc nomina, à figura præcipuè facta, quæ oblonga, teres & caua his Conchylijs eſt. Solen quidem Græcis propriè ſignificat fiſtulam, tubum, canalem, imbricem. aulos, fiſtulam ſiue tibiam. dónax eſt harundo (quæ & Cypria cognominatur Dioſcoridi) παρὰ τὸ δονεῖσθαι dicta, quòd facilè uentis commoueatur. refert autem hæc Concha arundinis internodium. Dactyli, authore Plinio, ab humanorum unguium ſimilitudine appellantur: melius autem dixiſſet, digitorum. digitos enim referunt figura, plerunq; & longitudine, (quanquam & longiores inueniantur, interdum dodrantales,) & craſsitudine. Ab humanorum tamen unguium ſimilitudine ut Græci Onyches, ſic Latinè Vngues dicuntur. partes enim extremæ præcipuè, tenuitate (læuitate) & figura unguibus ſimiles ſunt: uel à teſtæ colore & ſubſtantia unguibus noſtris non diſsimili. Longè uerò alius eſt Vnguis odoratus, Conchylij Purpuræ'ue operculum. Gaza ex Ariſtotele modò Vngues, modò digitos interpretatur. ¶ Differt ab hac Cõcha lõga Plinij, ut Rondeletius docet: quanquam & Solenes μακρὰι κόγχαι à Sophrone dicatur, & μακροκόγχυλοι ab Epicharmo cognominentur. ¶ Solen ex Concharum longarum genere (inquit Rondeletius) duplici teſta conſtat, altera tantùm parte colligata nigro uinculo, (etiamſi aliter ſcribat Ariſtoteles Hiſtoriæ lib. 4. cap. 4.) ab altera uerò parte ſoluta, ita ut nullum uinculi aut articulationis ullius ueſtigium cernatur. Extrema duo ſemper aperta ſunt: anteriore caput exerunt & retrahunt Teſtudinis ritu. Teſta cæruleo eſt colore, lineis euidentibus per tranſuerſum ductis. Aqua & arena uiuunt. ¶ Vitam fœminæ in arena traducunt: mares in eo lapidis genere, quem Glaſtrum uocant, nec unquam alibi uiſuntur, Bellonius. ¶ Dactylis natura in tenebris, remoto lumine, alio fulgore clarere: & quanto magis humorem habeant, lucere in ore mandentium: lucere in manibus atq; in ſolo, atq; ueſte, decidentibus guttis, Plinius. ¶ Vnguium alij mares, alij fœminæ dicuntur, Plinio & Diphilo: quanquã nõ procreant, ut quæ propriè ſexu diſtinguuntur: ſed (ſicuti & aliæ quædam Conchæ) locis arenoſis ſponte proueniunt.

Solen. *Aulos.* *Donax.* *Dactylus.* *Onyches.* *Concha lõga.* *Sexus.*

GRAECI etiamnunc Solênas appellant, Gillius & Maſſarius.

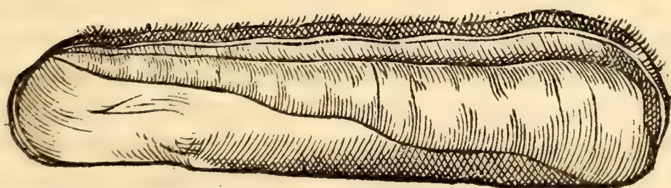
ITALI (ut Veneti) Cappas, id eſt, Conchas longas. Apuli Imbrices à ſimilitudine. Puto & Dottoli nomẽ (à Græco Dactyli) alicubi in Italia uſurpari. [Gillius Balanos mar. à Venetis non rectè Dactylos uocari ſcribit.] Genus id Concharũ, quod à noſtris Spoletta uocatur, aliqui Spõdylos, alij Dactylos mar. eſſe uolunt, &c. Braſauolus. Spoletta quidem uocabulum, accedit ad Germanicum Spülen, quod cannam uel arundinem ſignificat. ¶ Duo earum diſcrimina uulgo Veneto agnoſcuntur: quorum alterum Capa da ferro, alterum Capa da deo uel da detto (quòd ex ſua theca ſolo digito ſine ferro eximi poſsit) cognominat, Bellonius.

GALLI des Couſteaux (uel Couteaux) quòd cultri manubrium referant.

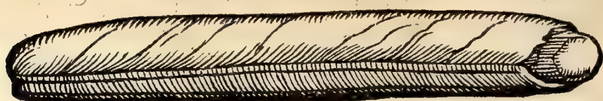
ANGLI Pirot, uel Pitot. ſed Io. Fauconerus aliud Anglicum nomen indicauit, an Nagſyſh. A Vuallis in Anglia Thymbi uocari audio.

GERM. F. Nagel/Finger/Kånel/Spůle/Hefte/uel Nagelſchale/Fingerſchale/Lãgſchale: uel Nagelmuſcheln/das månle/ꝛc.

Solen fœmina Rondeletij.



Alia Solenis icon, Venetijs olim nobis depicta.



SOLEN fœmina Rondeletij. Onychas (inquit) appellat Plinius Solenes fœminas: quæ colore, sapore, magnitudine à maribus differunt, in alijs omnibus similes. Testa lineis cæruleis distincta nō est, ob id à Plinio unicolor dicitur. Caro dulcior est. maribus minores esse solent. Plura lege suprà in mare.

VVLGARIA diuersarum gentium nomina, eadem huic, quæ mari, attribui poterunt, aliquo (si uidebitur) differentiæ nomine adiecto.

GERM. F. **Nagelmuscheln das weyble/ꝛc. ist kleiner dañ das obgemält männle/vnnd süsser/ꝛc.**

DE CONCHIS TVRBINATIS IN GENERE.

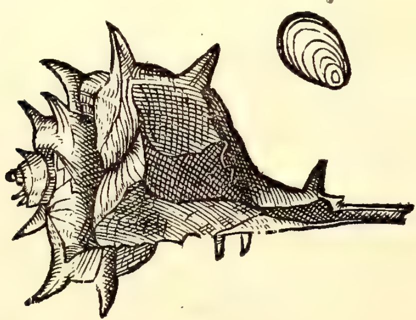
TVRBO propriè dicitur figura quæ ex amplo & lato paulatim in mucronē desinit, ut de Buccina scribit Ouidius: caua buccina sumitur illi Tortilis in latum, quæ turbine crescit ab imo. Huius figuræ etiam turbo lusorius, Quem pueri magno in gyro uacua atria circum Intenti ludo exercent. Ab huius similitudine dicuntur Turbinata ostracodermorum genera, Στρομβώδη Aristoteli, quæcunq; in uolutas & anfractus, seu spiras, quales in prælis & torcularibus uisuntur, (ἕλικας Græci dicunt, unde ἑλικοειδῆ fortè eadem quæ στρομβώδη uocari possunt,) testas suas quoquo modo reflectunt: sicut & Cochleæ. hę enim omnes turbinatę sunt, sed breuiores rotundiores'q;: nec exeunt in mucronem suo turbine, ut Strombi, id est Turbines, propriè & priuatim dicti, qui in longum protenduntur. Hesychius non distinxit, Strombum simpliciter Cochlon interpretatus, neq; Massarius: qui, Aquatiles Cochleæ, inquit, sunt quæ Græcè Strombi, Latineq; Turbines communi nomine nuncupantur, quòd ex amplo in tenue deficiant, in uertiginem tortę. Theocritus quoq; strombum & cochlon ceu synonyma nominat, ita nimirum ut genus ac speciem. Aristoteles alibi Echinos etiam Turbinatorum nomine complectitur, alibi non. Turbinatis certè hoc peculiare est, ut testæ postrema à capite clauiculatim intorqueantur: & operculū omnia iam inde ab ortu naturæ gerant: quę echinis nullo pacto conueniunt, &c. Vide Rondeletium lib. 2. De aquatilibus cap. 1.

Cochleæ.

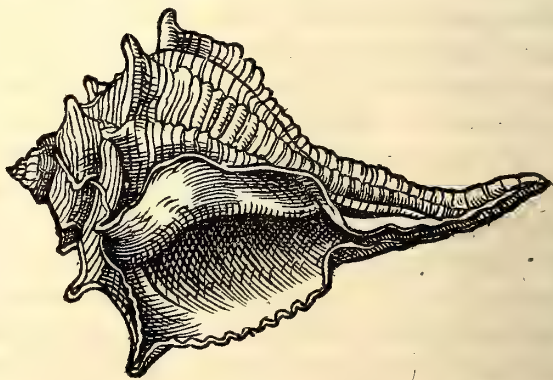
ITALI Turbinata omnia, ni fallor, Porcellanas uocant: aliqui priuatim Venereas tantùm Conchas.

GERM. Cochleas & Turbinata quoquo modo nominabimus **Schnecken**: Strombos uerò priuatim, **Straubschnecken/Straubenhorn/Spitze Rinckhorn: Schmale langlachte vnd gespitzte Schnecken.**

Purpura cum operculo, quam Rondeletius exhibuit, qui & aliorum picturas reprehendit, in quibus uel rostrum tubulatum, uel turbo non exprimatur.



Alia Purpuræ effigies, nostra: ex Adriatico.



PVRPVRA Turbinatorum generis nobilissima concha, à Græcis πορφύρα dicitur: cuius diminutiuum est πορφύριον. Murex etsi speciem unam significet, scilicet Buccinum: generale tamen est uocabulum, (sicuti & Conchylium, per excellentiam,) Purpurā comprehendens & alia.

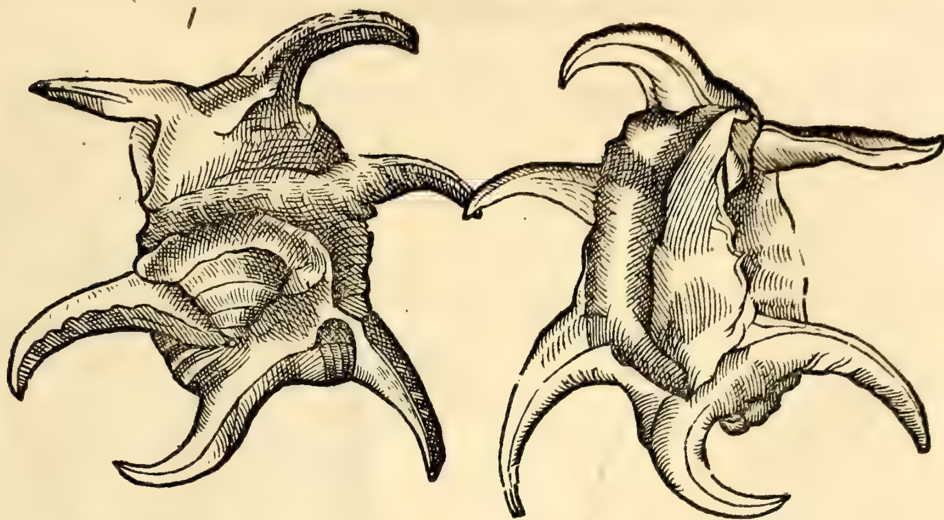
Murex.
Conchylium.

Κογχύλη, Conchyle, Hesychio & Suidæ Purpuram significat: Conchylia uerò ostrea. Purpuræ nomine alio Pelagiæ uocantur, Plinius. Massarius quidem & Rondeletius, Pelagias loci ratione Purpuras quasdam esse docent, non autem toti generi hoc nomen conuenire. fieri tamen potest ut uulgus Plinij seculo eas sic appellârit κατ᾽ ἐξοχὴν, quod illę maximè requirerētur, utpote & maiores, & quæ magis probatū florem haberent: quū etiam Pelagium pro colore seu flore Purpuræ Plinius dixerit. Buccinum (inquit) per se damnatur, quoniam fucum remittit: pelagio (*id est, Purpuræ flore*) admodum alligatur, &c. Purpura animal siue Concham proprie significat, accipitur autem etiam pro colore ex eo facto, ei'ue simili. Violę sublucet purpura nigrę, Vergilius. item

Pelagiæ.

Purpura

Purpura pentadactylus Bellonij (atqui dactyli ſex pinguntur) prona. Videtur autem ad Aporrhaidem Rondeletij propiùs accedere. Turbinem quidem pentadactylum Rondeletij, infrà dabimus. *Eadem ſupina.*



pro ueſtimento eo colore tincto. Cruor ille qui parciſsimus in ſingulis reperitur, flos, fucus, pelagium, ſuccus, medicamentum, pharmacum, nominatur: color ipſe purpureus, Puniceus, Coloſsinus, Calainus, & alijs fortè nominibus. ¶ Purpurarum genera plura ſunt, earũ differentiæ ſumuntur à loco, magnitudine, paruitate, floris ſiue ſucci uarietate. is enim alijs nigricat, alijs rubet. Earundem plura genera tradit Plinius, pabulo & ſolo diſcreta. Lutenſe, putri limo: & Algenſe, enutritum alga, uiliſsimum. Dialutenſe, uario ſoli genere paſtum, &c. Phœnices piſcem, cuius ſanguine ſericum in purpuram tingebatur, Sar appellant, Seruius.

GRAECI etiam hac ætate antiquum nomen retinent, Gillius.

ITAL. Genuenſes quòd muricatis aculeis in orbem circũualletur atq; horreat, Ronceram uocare ſolent. Venetorum & Romanorum uulgus ab ungue odorato (quo iam inde ab ortu naturæ ſeſe quaſi concludendo tuetur) Ognellas nominat. Teſtas priuatim Porcellanas uocat Italia, eodemq; nomine Conchylij genus omne intelligit, Bellonius. Purpura mar. id eſt, Cetula marina, Syluaticus.

GALL. Noſtri Curez uocant, quaſi Murex, Rondeletius. Has & Murices & Buccinos, Maſsilienſes Bios uocant, Gillius.

GERM. F. Ein Nagelſchneck, ab unguis ſimili operculo. Ein Purpurſchnecken art, ut eo nomine Buccinum quoq; & Conchylium includamus. Ein Stachelſchnecken art. uide infra in Muricibus.

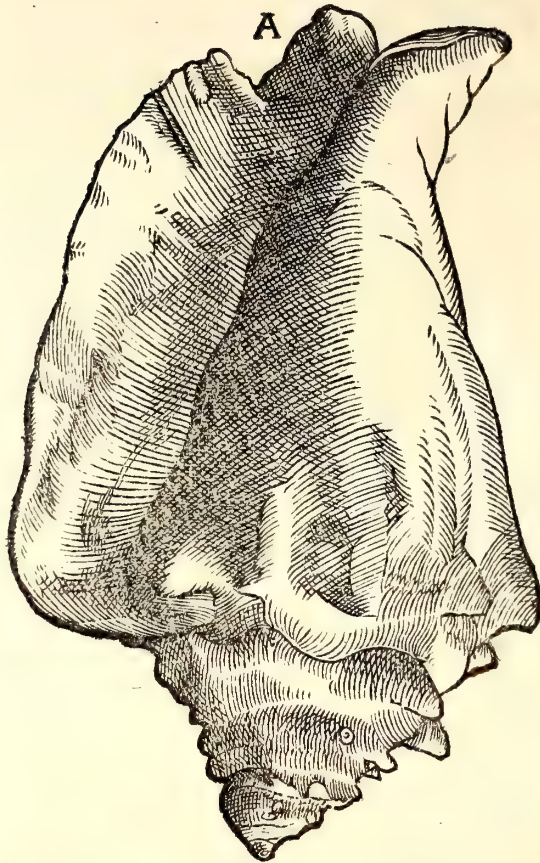
ANGLICVM nomen eſt Purple, neſcio an uulgare, an effictum imitatione Latini.

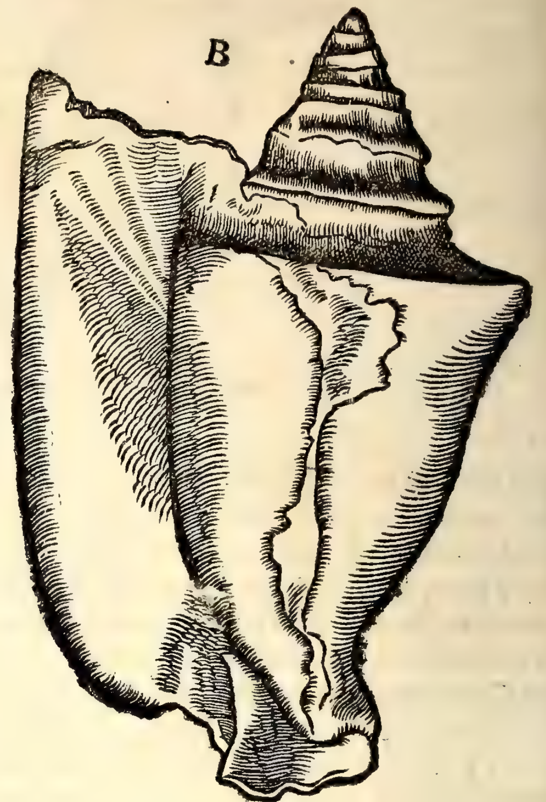
DE MVRICIBVS IN GENERE.

MVREX aliquando ſumitur pro Purpura: ſic Muricem Tyrium Vergilius dixit. Nonnunquam generis nomen eſt, cui ſubijciuntur Concha Venerea & Buccinum. Muricum generis ſunt quæ uocant Græci Colycia, alij Corythia, turbinata æquè: ſed minora, Plinius. Quare cum Muricis nomen pluribus accommodatum ſit, Gaza Plinij (*in cæteris plerisq;*) imitator κήρυκας nõ Murices conuertit, ſed Buccinos. Plinium quidem κύρυκας nõ ſemel Murices interpretatum conſtat, Rondeletius. Nos Plinium κήρυκα modò Muricem, modò Buccinum uertiſſe obſeruauimus. Firmioris iam teſtę murices & concharum genera, Plinius: cum proximè de quibuſdam fragilioris teſtæ dixiſſet. Apparet ſanè Latinum nomen Murices, à Græco κήρυξ deſumptum: à Muricibus autem metaphoricè tum tribolos (ut Græci uocitant) ferreos: tum ſimiles in ſaxis alibiue mucrones duros & acutos prominentes. Rondeletio Murices propriè dicũtur, qui turbinati ſunt, & lõgos firmosq; aculeos ſiue clauos habẽt. Hos Germanicè Stachelſchalẽ uel Stachelſchnecken nominabimus commodè, nomine ab aculeis & concha compoſito. nam & aculeatos piſciculos fl. aliqui Stachelfiſch appellant.

Mutianus prodidit Echeneidem eſſe Muricem, latiorem purpura, &c. Rondeletius Veneream hanc Concham nuncupat: uulgus Porcellanam, &c.

A. iconem Rondeletius exhibuit: cui nos similem alteram B. adiunximus, Conchæ cuiusdam seu Muricis orientalis, quam Venetijs nacti sumus. in ea margaritas quoque gigni quidam nobis retulit, nescio quàm uerè. Color forinsecus pallescit, intrinsecus cum pulcherrimo splendore ex albo roseus est. Labrum exterius protendit se & dilatat in marginem. Mucrones infra caput seu conum testæ duo magni, sed obtusi, prominēt, in ipso cono parui admodum & subrotundi, per spiras deinceps, non aculei sed tumores uisuntur.



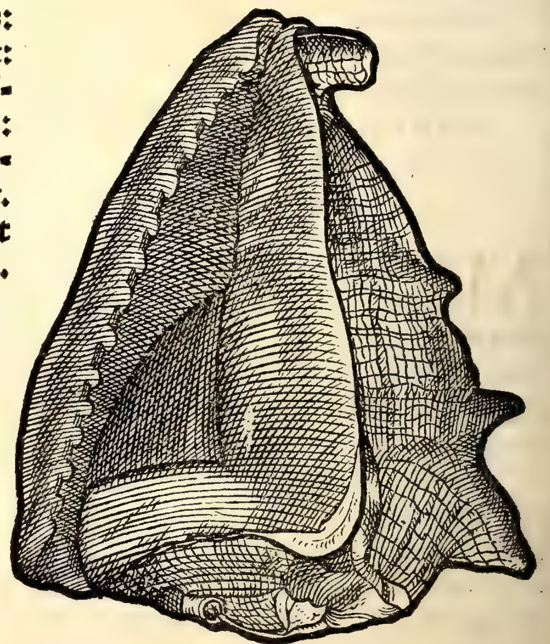


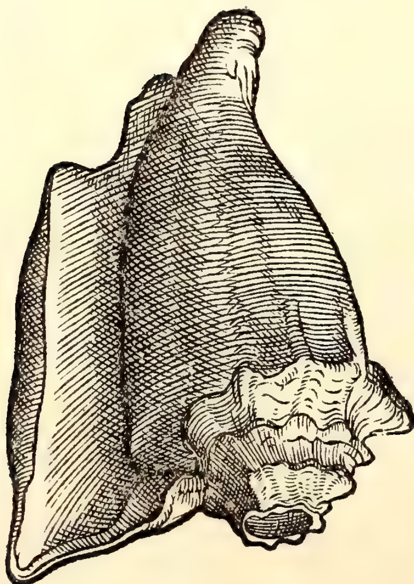
MVREX Marmoreus Rondeletio dictus, à candore duritiaq;, qua marmor (inquit) candidū æmulatur parte externa: parte interna ex albo purpurascit.

GERM. Ein art d Stachelschneckē/außwēdig weyß wie ein marmel/iñwēdig leybfarb.

MVREX Triangularis Rondeletij. Hic altera parte (inquit) Murex planus est, altera ferè rotundus: sed ita ut utrinq; duo sint latera, tertiū plana pars efficiat: à qua figura, quæ huic propria est, triangularis iure dicitur. Vario est colore. Foramen duplex habet, rugosum: quo ob testę amplitudinē et breuitatē, sonus editur grauis et tristis. Testa tota ad Conchylij testā magis accedit.

GERM. Ein andere art der Stachelschneckē mit try ecken an d schalē.

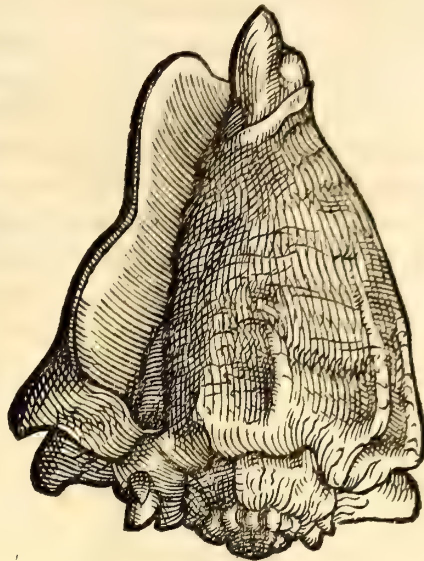




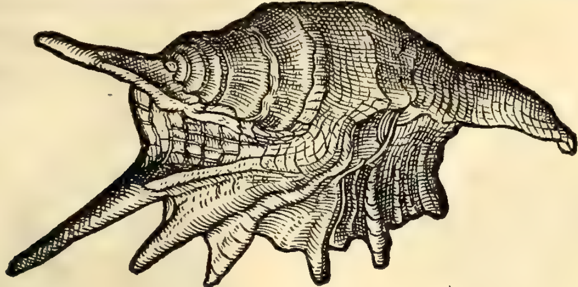
MVREX

MVREX lacteus Rondeletij, à lacteo colore nuncupatus. Hic (inquit) exochas & tubercula potiùs habet, quàm clauos ſiue aculeos.
GERMAN. Ein ſchön weyſſer Stachelſchneck.

MVREX Coracoides Rondeletij. Vt anatomici (inquit) omoplatæ appendicem à roſtri coruorum ſimilitudine coracoidem appellarunt: ita nos Muricem hunc ab aculeis incuruis, & roſtris Coruorum ſimilibus.
GERMAN. Ein andere art d' Stachelſchneckẽ / mit krum̃lachten ſpitzen / gleych wie die ſchnäbel der rappen.

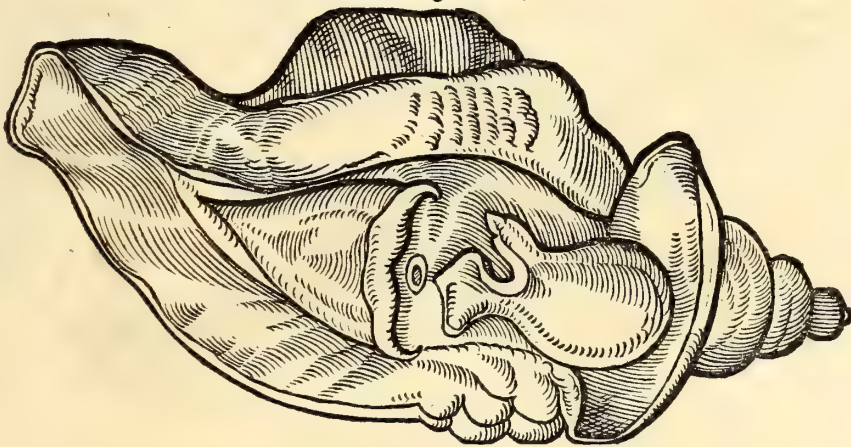


Lege ſcripta ſuperiùs cum Purpura pentadactylo Bellonij.

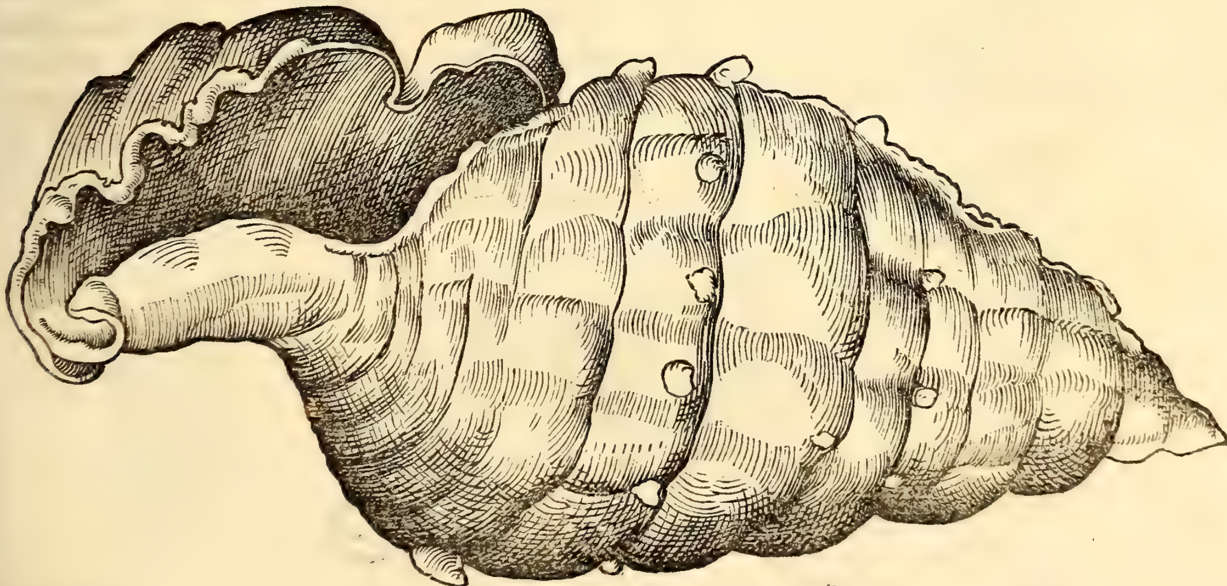


APORRHAIS muricum generis Concha, ut Rondeletio uidetur, qui Pliniũ etiã de hoc genere ſenſiſſe ſuſpicatur, his uerbis: Muricũ generis ſunt quæ uocant Græci colycia, alij corythia, (*al' coryphia,*) turbinata ęquè, ſed minora multó. ¶ Gaza aporrhaidẽ, muricem interpretatur apud Ariſtotelem.
GERM. Ein art der Stachelſchnecken oder Purpurſchnecken im̃ meer.

Buccinum Rondeletij.



Icon hæc noſtra eſt, ſiue Cochleæ, ſiue Buccinæ: quam apud ciuem quendam noſtrum uidimus, mucrone pertuſo, circulo ſtanneo ambiente, ut apta eſſet inflari. A Rondeletio pro Buccina exhibita effigies, noſtræ quidem ſimilis eſt, ſed tuberculis rotundis ſcitè clauata.



KHPYKA Aristotelis, Buccinã Gaza semper interpretatur: Plinius Buccinum. Buccinum (inquit) minor (*aliâs melius, maior*) concha, ad similitudinem eius Buccini, quo sonus editur: unde & causa nomini, rotunditate oris in margine incisa. Genus alterum (*Conchylij*) Purpura uocatur. Aliquando Muricem uocat, Rondeletius. φὐκινον hodie à Græcis appellari audio. Gillius Græcos quosdam hac ætate Strophilidas uocare scribit.

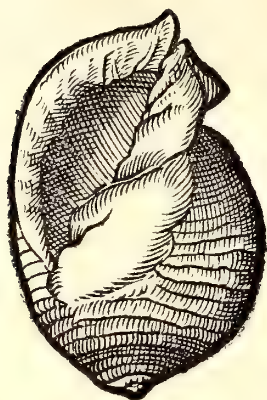
ITAL. Ligures uulgò Cornetos nominant. (Bios cornetos, Gillius.

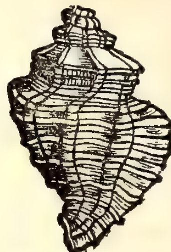
GALL. Masilienses Purpuras & Murices & Buccinas, Bios appellant: Buccinas priuatim

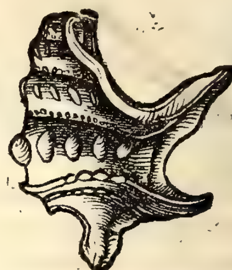
GERMAN. F. Ein Hornschneck oder Blaaßschneck im meer/größer dann ein Purpurschneck: mag zů blaasen gebraucht werden wie ein horn. Ein Kinckhorn geschlecht. Est autem Kinckhorn inferioribus Germanis nomen generale ad omnes cõchas turbinatas, factum à remedio. prodesse enim putant aduersus tussim siccam, (in qua tussientes parũ excreant, & spiritu tanquam reciprocante offenduntur, quod Kinckhen appellant,) si cereuisiã aliũmue potum è cochlea bibant.

Figura hæc ad nostras conchas effícta est, aliã Rondeletius posuerat, sed huic simillimam.

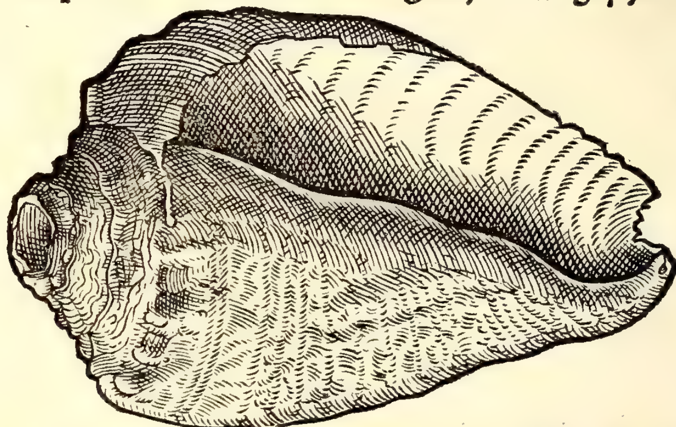
Est et hoc paruũ Buccini genus, ex conchis nostris depictũ. accedit aũt ad Turbinẽ pentadactylũ, Rõd.







BVCCINI species duę minores. Inter Buccinorũ genera (inquit Rond.) hæc duo reperi: paruũ, lineis frequentib. asperiusculũ. Et alterũ huic simile, nisi ꝙ lineas ꝓminentiores habet, & trãsuersas, ut striatũ meritò dici posit. GERMAN. Zwey kleine geschlecht der Kinckhornen.



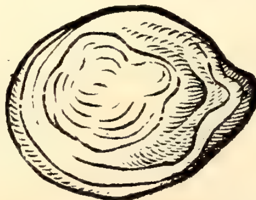
CONCHYLIVM apud ueteres Latinos & Græcos nomen est conchis & cochleis omnib. commune, & per excellentiam aliquando pro purpura ponitur. Dioscorides quidem cum dixisset de Purpura & Buccino, aliquantò pòst de Conchylio eiusq; operculo seorsim scribit: unde speciẽ peculiarẽ esse apparet: eã scilicet quã hîc ex Rondel. sentẽtia exhibeo. Κογχύλιον, κογχύλη.

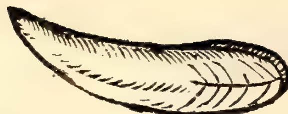
GERM. F. Ein gschlecht d Purpurschnecken/hat keine spitz od buckeln wie die andern.

Operculũ quod in medio latius et rotundius exhibetur, Buccini aut Purpuræ est: cætera uerò quatuor angustiora lõgioraq;, Cõchylij.











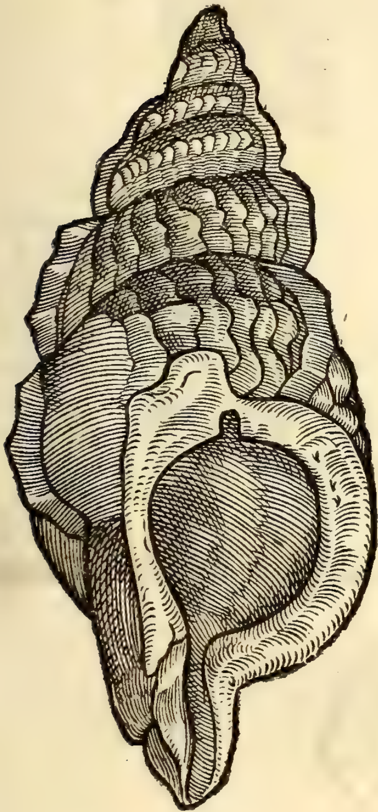
CONCHY-

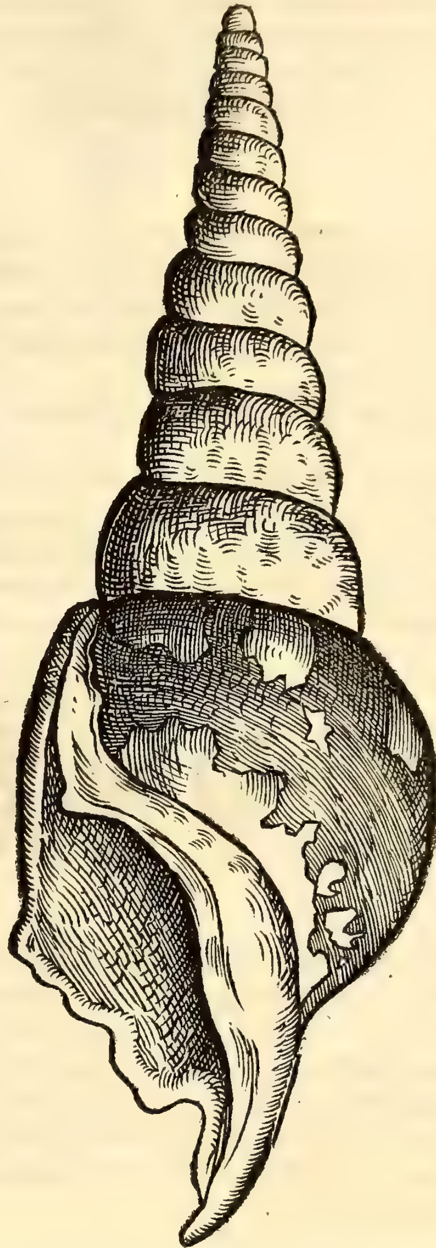
CONCHYLII operculum. Purpuræ operculum (inquit Rondeletius) βλάττα siue βλάττιον Βυζάντιον uel Βύζαντος appellari debebat. Blatta uerò Byzantia Arabum nihil aliud est quam Conchylij operculum. Pharmacopolæ nostri Conchyliorum Buccinorumq́ opercula permista uendentes, Blattas Byzantias uocant: has rotundas, illas longas. Dioscorid. Onychem (ὄνυχα) id est, Vnguem, uocat, Conchylij tegumentum, (πῶμα τοῦ κογχυλίου) à figura nimirum, qua auium carniuorarum unguibus simile est. aliqui etiam ostracium, ut refert Plinius, uel ostracon. Onychem Paulus Aegineta testam uocari dicit Conchylij, duntaxat Indici: quod & Condylion appellat. ¶ Est & Onyx sui generis Concha integra, alio nomine Dactylus.

Blatta Byz. *Vnguis.* *Ostracium.*

GERM. Das teckele von der nächstgesetzten art der Purpurschnecken.

Ex duabus his Strombi magni iconibus, minor à Rondeletio exhibita est: maior ad Strombum quendam peregrinum (quem domi habeo) expressus.





TVRBO longus & magnus Rondeletij. Multis (inquit) uoluminibus constat: testa est alba, lineis tuberculisq́ multis scabra & aspera.

GERM. Zwo lange vnd grosse arten der Straubenschnecken.













TVRBO tuberosus Rondeletio à tuberculis multis cognominatus: inter cæteros qui hic exhibentur, maior. Longus est, (inquit,) tenuis, in mucronem desinẽs. Huiusmodi sunt quidam albi, quidam nigri, quidam uarij. Pollicis magnitudinem nũquam excedunt. In his Cancelli cùm parui sunt uiuunt, longiores ijs qui Neritarum sunt hospites. ¶ Huius generis Turbines in terra etiam reperiuntur. ¶ Eiusdem Turbinum generis sunt aliquot species diuersæ: quædam longæ, tenues, acutiores, læues: cuiusmodi tres sunt tuberoso propiores, alij, postremi scilicet duo in pictura, inæquales, tuberosi, scabri, uirgati. Vita, moribus, substantia non differunt.

Terrestres species.

GERM. Etliche besundere kleine Straubenschneckle/dergleychen auch im erdtrich auff trochnem land gefundẽ werdẽd: der gröst auß jnen mag ein Eychelschneckle genent werden.

TVRBO angulatus Rondeletij. Hic Turbo (inquit) Buccinis satis similis, quia testæ uolumina ita à se discreta sunt, ut in medio angulos efficiant, cognominatur angulatus. Inferiùs in Turbinem tenuatur, superiùs in lõgum & acutũ rostrum: nam & Plinius Purpuræ rostrum dixit. Colore est marmoreo.

GERM. F. Ein Eckestraub.



TVRBO muricatus Rondeletij. Aspectu quidem (inquit) Buccino haud dissimilis est: sed à tuberculis multis, breuib. quidem & obtusis, muricatus appellatur, (*appellari potest.*) Superiore parte tumidior est. Intus testa purpurea est, foris alba & ueluti calce illita.

GERM. F. Ein Buckelstraub.



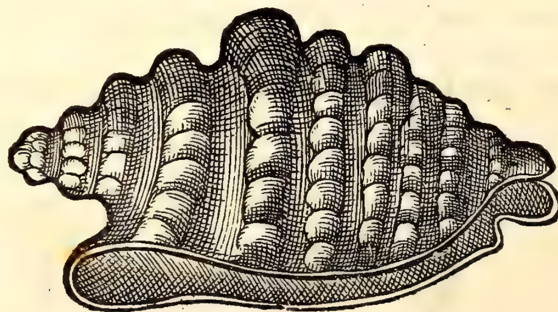
TVRBINES diuersi, qui intra spongias uiuunt. Cùm sæpiùs spongias secarem in frusta, (inquit Rondeletius,) ut penitus earũ naturã puestigarẽ, in ijs uarietatẽ maximã reperi Cõchularũ omnis generis, Conchyliorũ paruorũ, Buccinorũ, Turbinũ, Neritarũ, Vmbilicorũ, cuiusmodi aliq̃t hic exhibeo: omnes enim persequi, infiniti esset ope



ris. Dicemus tantùm de eo paruo Turbine, qui dextræ manui proximus est: rimamq́ue longiusculam ueriùs quàm foramen habet, testa non intorta: qui & intra Spongias, & extra reperitur: Conchulaq́ue lactea à candido colore nominari potest: uulgò petite Porcelaine dicitur. Hac in fucis utuntur mulieres. Equorum frenis & phaleris nonnulli accommodant. ex eisdem & gagatarũ globulis mulieres monilia & cingula contexunt, &c. Sed quæ equorum ornamentis adduntur, crassiore durioreq́ue sunt testa: aliæ tenuiore & fragiliore. utræq́ue & candore & figura similes.

Conchula lactea.

GERM. Mancherley kleine Schneckle vnd Straubenschneckle/ wie die inn schwümmen gefunden werdend.



TVRBO

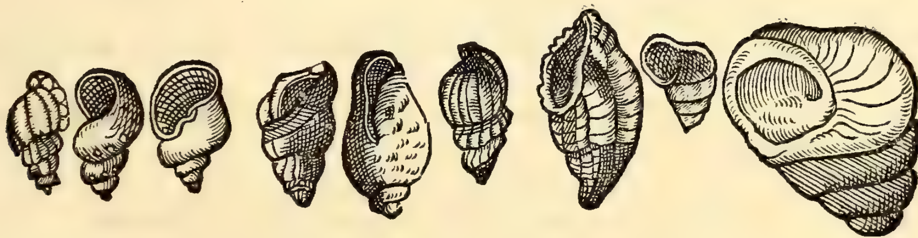
TVRBO auritus Rondeletij. Sic autẽ uocamus (inquit) ob extremi alterius turbinatæ par ti aduerſi latam utrinq; appendicem. perelegans eſt, & rarus in mari noſtro: extantibus pulchro ordine tuberculis diſtinctus, horum imaginem imitantur aurifices in urceis efformandis, addita baſi.

GERM. F. Ein Dorſtraub/ſchön mit buckeln. die goldſchmid formierẽd etliche geſchirr als ſchalen auff diſe weyß/machend füßle daran.



TVRBINES duo digitati Rondeletij. Inter Cochleas (inquit) Plinius Pentadactylos quoſdam nominans, de hisne Turbinatis intellexerit (quę proponimus) neſcio. Dicitur autem Pentadactylus Turbo, quòd quinq; habeat appendices longas & acutas, ſi extremum Turbinis annumeres. Alius eſt Turbo Teſſaradactylus, cui quatuor duntaxat ſunt dactyli. Ex his alij albi ſunt, alij nigricant, alij ſunt uarij. Sic ille. Bellonius Purpuram quandam Pentadactylum nominat & pingit: quam ſuperiùs exhibuimus: ſicuti etiam poſt Buccina genus quoddam paruum, Pentadactylo Turbini Rondeletij perſimile.

GERM. F. Zinckeler/Zinckeſtrauben/ einer mit vier/ der ander mit fünff zincken oder enden.



TROCHI à Rondeletio dicti, & alij quidam Turbines. Hoc Turbinum genus (*inquit, ſentit autem de duobus tantùm hîc depictis, nempe maximo, & paruo ei adiuncto*) à ſimilitudine inſtrumẽti quo luſitant pueri, Trochos appellamus. [*Trochi, id eſt Rotæ, Aeliano belluæ quædam marinæ ſunt.*] Horum alij ſunt parui: qui à ſuperiore amplaq; parte, ſtatim in breue acumẽ deficiunt. Alij longiores. Omnes læues ſunt & uarij. Teſta ueluti cruſtis duabus conſtare uidetur: externa minùs nitet, quæ ſubiacet unionum eſt ſplendore. Præter uerò Trochos duos, adiecimus aliquot diuerſas Strombörum formas: quarum aliæ ad Buccinorum, aliæ ad Conchyliorum ſpeciem accedunt.

GERM. Mancherley kleine Straubenſchneckle.

DE NERITIS, QVI INTER TVRBINES & Cochleas ferè ambigunt.

Concha eſt ampla & capax: nos imaginem eius ueram, non magnitudinem, expreſsimus, Rondeletius. In lacu noſtro Tiguri ſimiles ferè Conchæ reperiuntur, ſed perexiguæ, candidæ, fragiles.



NERITES Ariſtetelis, νηρίτης ὁ. Quas Ariſtoteles (inquit Rõdeletius) νηρίτας uocat, Gaza Natices conuertit, à natando, ut opinor. ¶ Natex quidem Latinis à natãdo dictus uidetur, ut Græcis etiam νηρίτης à νέω, νήχω. Naticem piſcẽ leges apud antiquos, et uidetur à natando dictus, Feſtus. Teſta quidem Neritæ Ariſtotelis, cum cauitatem amplam & rotundam habeat, ut natet & quodammodo nauiget, idonea uidetur. poteſt enim aẽrẽ copioſum capere, & innatare faciliùs, uentoq; impelli, uti conijcio. neq; enim hoc authores tradunt: ſed grammatici tantum in etymologia: circa quam tamen uariant. Hoc primùm monuerim Nerites ſemper maſculino genere proferendũ, ſicut Anchiſes, ſyllabis omnibus longis, ſiue νηρίτης per *Orthographia.*

ι. in medio scribatur: siue Νηρείτης per ει. ut in Oppiani Halieuticis. apud Hesychium Νήειτ☉ scribitur, ut ἄνθρωπ☉, terminatione & accentu: quod uocabulũ alioqui adiectiuum est, & significat magnum, copiosum, excellens, incomparabile, quo cum nihil aliud in eodem genere conferatur aut contendat, à νη. priuãte particula et uerbo ἐρίζειν. (sed ꝑ copioso et innumerabili usitatius est scribere νήριθμον, à νη & ἀριθμός.) Ergo si quis Neriten cochleam à magnitudine uel pulchritudine qua alias eiusdem generis excellat, nominatã uelit, bene est. sin minus, Grammaticos audiat, Suidam & Varinum. A uerbo νέω, νῶ, quod est, nato, (*inquiunt, cuius futurum est νήσω, unde & νῆσ☉ dicta,*) fit νηρός, quod concauum aut humidũ significat, inde fit νηρίτης. Quidã tamen à Νηρεὺς deducunt. Quòd si à Nereo fieret, Νηρείτης scribendum foret. & sanè à Nereo deo marino deductum huius Cochleę nomẽ ratione non caret, (quod & Aelianus innuit, Neriten filium Nerei in hanc Cochleam conuersum tradens,) quòd is fortè tali Concha tanquam elegantiore Buccinę loco uti fingeretur: quę ad inflandum inepta non est, utpote ampla & Buccinæ similis.

Etymologia.

Anarites.

Non alius uidetur qui Anarites & Anartas (Ἀναρίτης, Ἀνάρτας) apud Athenæũ dicitur: de quo scribit: κογχώδης δὲ ὤν τὸ ὄστρεον προσέχεται ταῖς πέτραις, ὥσπερ αἱ λεπάδες. id quod similiter de Nerite Aristoteles tradit. Apud Phauorinum scribitur etiam Ἀνηρίτης. alpha quidem à principijs dictionum non rarò abundat. quòd si quis Anartam dictum coniecerit, à uerbo ἀναρτᾶσθαι, quod est pendere, quasi pendulum: è saxis enim dependet, non temere fecerit. Προσφὺς ὅκωσ τις χοιράδων ἀναρίτης, Herondas. Simile prouerbium est, Patellæ modo adhærere.

Ordinis ratio

Neritæ Turbinatis ab Aristotele disertè adnumerantur: nam cum à Strombis, id est, Turbinibus (quorum longa & stricta est testa) eos separat, unius generis duas species facit. quod & Rondeletius approbat: Si quis (inquit) Neritam inter Cochleas reponere uoluerit, non ualde refragabor. Mihi Nerites primus ab eo exhibitus, ad Turbinata referendus uidetur: secundus uerò, sicuti & Bellonij Nerites magis ad Cochleas accedit. propter nomen tamen unum, cum genere etiam non multùm differant, coniungere hîc omnes uolui. Grammatici Neriten κόχλον, κοχλίαν, κοχλίδιον, aut Conchylium, cochleæ simile esse dicunt: Athenæus Anariten κογχώδες ὄστρεον facit.

Aristoteles: Neritas (inquit) testa est læui, ampla & rotunda, forma Buccinis proxima: papauer tamen non nigrum ut Buccina, sed rubrum habet. Pascitur in mari tranquillo à saxis solutus, quibus aliâs Patellarum instar adhæret, tegmine seu operculo dimoto, &c. Testam eius uacuam Cancellus subire solet. ¶ Hesychius Neriten uarium esse scribit, colore nimirum.

ITAL. Neriten qui accolunt sinum Adriaticum etiam nũc antiquo nomine appellant, Gillius. ego Naridolam ab Italis nuncupari accepi.

HISPAN. Caragólo, teste Gillio. audio tamen Hispanos Cochleam mar. in genere uocare Alméia, uel Caracól de la mar.

GERM. **Ein Meerschnecken art/ hat ein runde grosse schalen/ nit schmal vnd langlacht wie die Straubschnecken.**



NERITES Aeliani. Aelianus (inquit Rondeletius) longè aliter quã Aristoteles Neritẽ describit, his ferè uerbis: Cochlea est marina, magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia spectatur, mari puro & tranquillo saxis adhærens. ¶ Paruitate igitur & formæ pulchritudine ab Aristotelis Nerite differt. Punctis nigris eleganter distinguitur, testa intus purpurea, in margine candida, Rondeletius.

GERM. **Ein kleine schöne Meerschnecken art/ mit schwartzen tüpflinen besprengt an der schalen/ welche innwendig rotlacht ist: an den borten weyß.**



NERITES Bellonij: qui à primo Rondeletij Nerite planè diuersus est: ad secundum autem accedit, tum paruitate, tum figura. Et cum paruus sit, non erit Aristotelis Nerites, nisi alius quidam Aristotelis Nerites sit quàm Rondeletius exhibuerit, ab hoc Bellonij Nerite magnitudine tantùm differens. ¶ Turbinati (inquit) generis hæc Conchula est. Testam habet læuem, rotundam, exiguam, ut neq; in Oceano, neq; in Mediterraneo pollicis crassitudinem excedat. Carnes eius uulgus Græcum crudas edit, quibus appetentiam maximè excitari ait. Pulmenta quæ ex his conficiuntur, minio tincta esse dixeris: quod à rubro ipsarum papauere (quale et Aristoteles Neritę tribuit) prouenit.

GALL. Virlis Lutetię, Armoricis Bigornet et Bigorneau uocari solet: apud quos maxima est harum Conchularum copia, Bellonius.

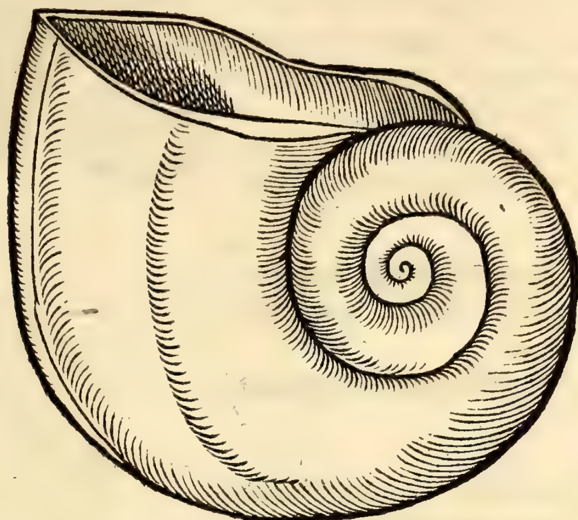
GERM. **Ein andere kleine Meerschnecken art/ mit einer glatten runden schalen/ ꝛc.**

Similis

DE COCHLEIS.

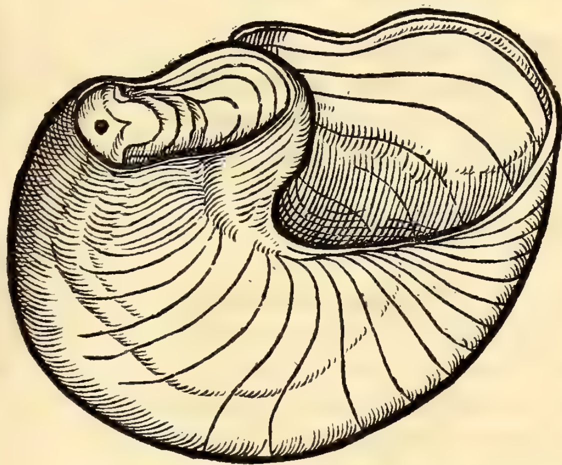
COCHLEAE quænam propriè dicantur, leges ſuprà ab initio huius ordinis.

Similis ferè huic Cochleæ eſt, Margaritifera uulgò dicta, quæ proximè ſequitur.



COCHLEA quæ in oleario uſu erat.
Cochlea hæc (inquit Rondeletius) rotunda eſt, & teſta intorta & magna admodum, adeò ut ſit quæ aquæ quatuor libras capiat. Ob id eam eſſe puto, quam Plinius memoriæ mandauit in oleario uſu fuiſſe, quòd ea oleum decapularent. Huiuſmodi Cochleam etiam aurifices, additis anſa et baſi, in urceos efformant eleganti artificio, quòd eam contra uenena aliquid ualêre credant.

GERM. **Ein Meerſchneck mit einer runden vnd weyten ſchalen / möchte öl dareyn vñ auß zů gieſſen gebraucht werden.**



COCHLEAM hanc Margaritiferam, quę ex India & ſinu Perſico adfertur, uulgus appellat: quia unionum colore ſit & ſplendore: nam uniones quidem in ea non reperiuntur. Auro argentoq; includitur in poculorum ſpeciem. Ex eadẽ in fruſta diſſecta imagunculæ, globuli ad numerandas preces, monilia conficiuntur. Sunt qui hanc ſecundam eſſe Nautili Conchæ ſpeciẽ tradunt, ſed falſò, Rondeletius. ¶Porcellanam uocant, quòd Muricis conchę formam habeat. eam enim etiam Porcellanam nominant: ex qua antiquis uaſa quæ murrhina dicebantur, fieri ſolita cõijcio, Bellonius.

GALL. Coquille de pourcelene: Groſſe Coquille de nacre de perle.

GERM. **Ein Meerſchneck auß India oder Perſia / iſt gefarbt vnd glitzert wie bärle / (Perle) dannen jn etlich ein Bärleſchnecken nennent: wiewol man kein Perle in jnen findet. die ſchal wirt mit gold oder ſilber eyngefaßt zů trinckgſchirren.**

COCHLEA cælata, (cum ſuo operculo,) Rondeletio. Ad Turbinis (inquit) ſpeciem accedit. Cælatam cognominauimus, quòd teſta cælaturis inæquali & ſcabra conſtet. Sunt qui Vmbilicum appellent, ſed non ſine errore. ¶Bellonius Vmbilicum marinum, aut Fabam marinam nominat: & ab Ariſtotele ſimpliciter κόχλον uocatum putat.

Quum turbinatum genus omne prætenui cruſta carnem patulam ambiente, operculi loco ſe-

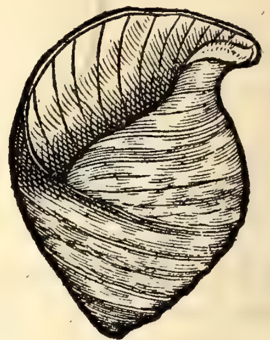
ſe tueatur: hæc una lapidi rubro perſimili tegumento occluditur. Rotunda eſt eius forma, umbilicum planè referens, unde ei nomen. Aurifices lapidem eſſe putant. Huius teſta ſola inter noſtri Oceani turbinata politiē admittit, Bellonius.



GALL. HISPAN. A noſtris (circa Monſpelium) Prouincialib. & Hiſpanis Scaragol, uel Cagarolo de mar. nominatur, quòd ad Cochlearum terreſtrium, quas Cagaroles uocant, formam accedat, Rondeletius.

GERM. Ein Meerboone, id eſt, Faba marina: per ſynecdochen nimirū. operculum enim priuatim fabam aliqui uocant.

COCHLEA Echinophora, ſic enim ab aſperitate nominamus, tota tuberculis ſiue aculeis conſperſa eſt, Buccinis figura ſimilis, Rondeletius.



GERM. F. Ein rauche art der Rinckhornen. ein Igelſchneck.

COCHLEA Cylindroides nominari hęc poteſt, à figura cylindro proxima. Pyramidem etiā refert, pyri modo turbinata, punctis uarijs notata. pollicis craſsitudinem uix unquam ſuperat, Rondeletius.

GERM. F. Ein Sinwelſchneck. nam ſinwel nobis teres eſt.



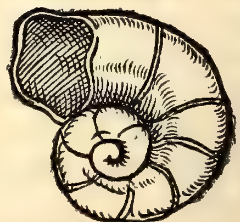
LAEVIS eſt & polita admodum Cochlea iſta, atq; in turbinem longiuſculum deſinens, ſed obtuſum. operculo tegitur: circa Lerinum inſulam frequens, Rondeletius.

GERM. Ein glatte art der Meerſchnecken.

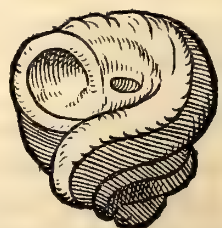


COCHLEA depreſſa, ut Rondeletius nominat. Operculum (inquit) Cochleæ cælatæ refert: eſtq; ſimillima Cochleis terreſtribus quæ aliquādo in terra effoſſa reperiuntur. Altera parte plana eſt, altera excauata in uoluminibus.

GERM. F. Ein Flachſchneck.



VMBILICVS Rondeletij. Apparet (inquit) ex Ciceronis loco (lib. 2. De Oratore,) Vmbilicos eſſe Concharum ſiue Cochlearum ſpecies: id quod uerum eſſe indicat ipſa rerum natura: quæ nobis, à Turbinatis, Cōchis, Cochleisq; omnibus ſpeciem diuerſam exhibet earum, quæ præter foramen illud, quo Cochleæ ſaxis inhærent, quoq; corpus exerunt, alterum habent, umbilico ita ſimile, ut nullus ſit qui has uiderit, qui negare poſsit Vmbilicatas meritò uocari. Id foramen profundum, conuolutionum ueluti centrum eſt, uel circa quod anfractus Cochleæ conuoluuntur, ueluti circa περικόχλιον, &c.



Κόχλους & κοχλίας Theodorus nonnunquam Vmbilicos uertit. Sed Vmbilicus Latinis ſemp̄ uidetur certam ſpeciem ſignificare. cóchlos uerò Græcis nonnunquam generale eſt. ¶ Eſt cóchlos apud Ariſtotelē animal teſtaceum, & aliud quàm limax: Theodorus Vmbilicum uertit. hoc etiam Cochleam eſt ubi Ariſtoteles appellet, ſicut limacem quoq; Cochlon, Maſſarius.

Cochleam cælatā Rondeletij Bellonius Vmbilicum facit: Rondeletius reprehendit.

Sunt qui Vmbilici ceu generis uocabulo, Cochleam marinam omnem comprehendant, inter recētiores: quorum ſententiam non probo. Alij ſpeciem unam intelligunt,

gunt,quæ & ipſa alias ſub ſe complectatur,turbinati & Cochlearum generis,ut Rondeletius.Sed Arnoldus Villanouanus,Aggregator & alij,Porcellanas uulgò dictas,(quarum læuis eſt, nõ turbinata concha,) Vmbilicos uocant.aliqui corrupta uoce Belliculos,quaſi Vmbiliculos. Sunt postremò qui Vmbilicum mar.& Fabam marinam nominent, non animal aliquod integrum cum teſta,ſed operculum duntaxat Cochleæ illius,quam cælatam Rondeletius cognominat. *Belliculi.*

GERM. F. **Ein Nabelſchneck.**

VMBILICI duo alij à Rondeletio exhibiti.Maiorẽ, Varium cognominat: mira uarietate à natura diſtinctũ,ſcilicet nigris, rubris & albis tuberculis, coralliorum omnium colorẽ & naturam referentibus. Alter Vmbilicus eſt ualde exiguus,ciceris magnitudine,uel paulò maior.reperitur in ſpongijs, ueluti granulis rubri corallij æmulis conſperſus,&c.

GERMANICE maiorem circumloquemur, **ein geſprecgleten oder teilten Nabelſchneck.** Minorẽ, **ein klein Nabelſchneckliu/wirt in den ſchwümen geſunden.**

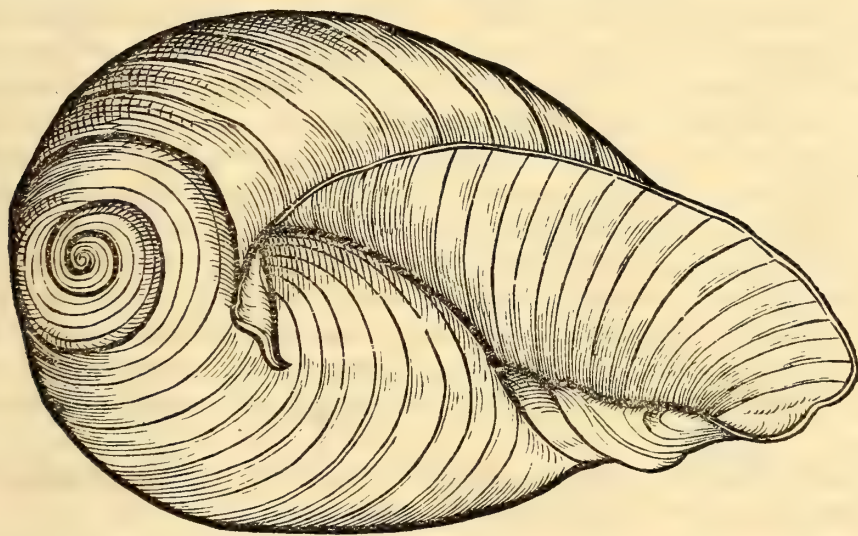
COCHLEA Vmbilicata Rondel.cũ operculo ſuo. Cochlea hæc (inquit) in magnitudinem ſatis inſignem accreſcit.aliæ huius generis nigricant, aliæ cornei ſunt coloris, aliæ maculoſæ. Proximè autem accedunt ad formam Cochlearum terreſtrium paruarum, quæ conglomeratæ fœniculi craſsioribus caulibus adhærent: quæ etiam præter reliquarum Cochlearum terreſtrium naturã umbilicatæ ſunt:carneq; ſunt bona.

GERM. **Ein andere art der Nabelſchnecken.**

COCHLEIS Vmbilicatis adnumeranda etiam hæc eſt, longior,& multis anfractibus contorta: quorum longitudo & obliquitas in cauſa eſt,quò minùs umbilici extremum perſpici poſsit. Teſta læuis eſt,& quaſi cornea,uel unguium ſubſtantiæ ſimilis.

GERM. **Ein anderer Nabelſchneck.**

COCHLEA rugoſa & umbilicata Rondeletij. Tota (inquit) huius Cochleæ teſta rugas per tranſuerſum ductas habet,ita elatas,ut ſtriata dici poſsit.Colore intus eſt albo,foris flaueſcẽte. Hãc

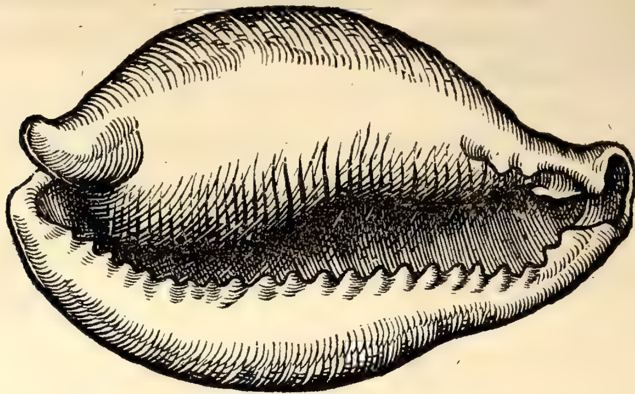


tertiam eſſe Nautili ſpeciem,quidam falſò tradidit.

GERM. **Ein Nabelſchneck/voll übertwären runtzlen vnd ſtreymen.**

CONCHA Veneris,uulgò Porcellana: quanquam Itali (puto) Conchas turbinatas quaſuis Porcellanas nominant. Hermolaus Barbarus Plinij locum libro 32.emendans, pro Veneri cymbia,legi poſse cenſet, Veneriæ,Senecam citans: Veneriæ,(inquit,) Spondyli,& Oſtrea.Eandem eſſe puto quæ apud Gnidiorum Venerem colebatur,unde Cõcha ſiue Cochlea Venerea dicta ſit:quam deſcribit Plinius ex Mutiano,qui Muricem appellabat.Mutianus (inquit) Echeneidem prodit eſſe Muricem,latiorem Purpura:neq; aſpero,neq; rotundo ore: neq; in angulos prodeũte roſtro:ſed ſimplice Concha,utroq; latere ſeſe colligente.quibus inhærentibus plenam uen- *Echeneis.*

Icon hæc non est Rondeletij: sed similis, ad unam è nostris Porcellanis conchis depicta. Ea in hoc genere maxima est, & ruffa cognominari potest.

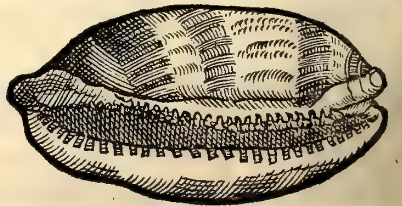


tis stetisse nauem, portantem nuncios à Periandro, ut castrarentur nobiles pueri; Conchasq́ quæ id præstiterunt apud Gnidiorum Venerem coli, Rondeletius. ¶ Bellonius Concham læuigatoriam appellat. In Rubro mari (inquit) capiuntur. Earum apud Græcos & Turcas quoq;, chartis expoliendis usus est. Chartarum scabritia (inquit Plinius) læuigatur dente, concháue: sed caducæ literæ fiunt. Aliqui hodie ad suspendendas claues uel conficienda cochlearia utuntur. His & Aegyptij sua lintea glutino imbuta læuigare atq; expolire consueuerunt. Mulieres nostræ (inquit Rondeletius) ornamenta quędam sua linea in amylo aqua multa diluto lota, deinde exsiccata, poliunt, adeò ut splendeant. *Porcellanæ.* ¶ Porcellanas recentiores quidam Latinè uocant, Italis & Gallis usitato nomine, facto fortassis à quadam oris suilli specie, quam parte sui inter labra denticulata dehiscēte, uel potiùs altero extremo testæ, nempe acutiore & eminentiore rostri suilli instar, quodammodo referunt. *Χοιρίναι.* unde & Græci à porco χοιρίνας uocarunt. ἢ διὰ τὸ μορίῳ γυναικείῳ πῶς ἐοικέναι. unde & uterinos calculos, qui in hoc genere candidi & minores sunt, uulgus nostrum appellat. & quòd figura quodammodo uterum referant, corpori appensas uteri morbis salutares esse aliqui mentiuntur. Mulieres (inquit Varro) nostræ, nutrices maximè, naturā qua fœminæ sunt, appellant porcum: & Græci eâdem significatione chærō, siue delphaca. Bellonius Porcellanæ nomen à Purpura detortum uidetur innuere. Purpurarum testas (inquit) Itali Porcellanas uocant, quo etiam nomine Conchylij genus omne intelligunt. *Matriculi.* ¶ Ab Ennio nominantur Matriculi, citante Apuleio, inter res marinas, de quibus, nisi Conchæ Venereæ species sunt, non habeo quod diuinem. ¶ Bellonius in Gallico uolumine De piscibus, conijcit murrhina uasa olim ex Porcellanis maioribus Concharum generis, facta fuisse, quę Muricibus quodammodo similes sint. nostro quidē tempore ad eorum imitationem figlina parari, uocariq́ Concharum (quas colore splendoreq́ æmulantur nomine Porcellanas. ¶ Nauigant Neritæ (al' Veneriæ,) præbentesq́ concauā sui partem & aurę opponentes, per summa æquorū uelificant, Plinius 9.33. Gelenius Venereæ legi mauult. Sunt enim Conchæ (inquit) non gratæ modò Veneri, sed etiam cognatæ ob communem è mari originem, &c. Sanè à pulchritudine, splendoreq́ & læuore, quæ dotes Venerei formosiq́ corporis præcipuæ sunt, meritò Conchas Venereas dixeris, quas uulgus Porcellanas: & quas eodem nomine uocitant margaritoideis conchas. Læuis ab æquorea cortex Mareotica concha Fiat, inoffensa curret arundo uia, Martialis. Vocatur & Erythræa & Erycina concha: illud à rubro mari: hoc, quòd & Erycina Veneris epitheton sit. quin & ipsa Venus è concha mar. prodijsse dicitur. item Amathîtis (nam Amathûs insula est Veneri sacra:) & Cytheriaca. *Otaria.* ¶ Eadem nimirum sunt, Otaria (ὠτάρια, id est, Auriculę,) uel Otia (ὤτια) à quibusdam ueterum dictę conchæ. Otarium genus ostrei Antigonus Carystius aurem Veneris (οὖς Ἀφροδίτης) nominari scribit.

ITAL. Porcellana: sicut & GALLICE Porcelane. ¶ Saxis adhæret in mari rubro & Oceano, Rondeletius.

A GERMANIS Porcellanæ omnis generis uocari poterunt Mütermuscheln/Venusmuscheln: uel Glettmuscheln, à uerbo gletten quod est læuigare.

CONCHAE Venereæ secunda species, Rondeletio. Hæc quoq; (inquit) uaria est, ut superior: maculas tamen ita inspersas non habet, sed pro his lineolas. testa est tenuiore & minore, magisq́ perspicua. At de superiori dixerat: eam totam intus candidam esse, foris uarietate colorum insignem, in diuersis conchis.



GERM. Ein kleiner geschlecht der Mütermuscheln.

CONCHAE

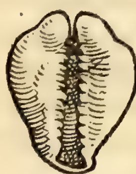
CONCHAE Venereæ tertia ſpecies Rondeletio. Hæc (inquit) parte qua plana eſt, compreſſa eſt magis quàm ſupradictæ, altera magis rotũda. Maculis rotũdis notata eſt, durior & ſpiſsior ſecũda, colore cãdido.

GERM. Ein andere art d̕ kleinerẽ Mütermuſchelen/weyß võ farb/ doch nit der kleynſten.

Icon quæ dorſum oſtendit, à Rondeletio exhibita eſt. altera quæ rimam, à nobis adiecta.







CONCHAE Venereæ quarta ſpecies, Rondeletio. Parua (inquit) ſemper manet hæc Concha. Parte altera plana eſt, altera in tumorem elata: in qua circulus eſt aurei coloris: alioqui tota foris candida eſt, intus cęrulea. ¶ Aethiopes quidam conchulas porcellanas albas, quas Buzios nominant, adeò expetũt, ut pro ijs uel aurum quandoq; copioſè, aut etiam filias ſuas permutent. Eiſdem loco monetæ utuntur. ¶ Multi apud nos ephippiorũ loris ornatus gratia affigunt. Conchylia minuta & candida, umbilicosq; quidam funda claudunt, Ge. Agricola. ¶ Belliculos marinos (ut medici quidam recentiores nominant,) aliqui pro his Conchulis interpretantur: cum ij potius Vmbilici marini uideãtur, hoc eſt, opercula Cochlearum quarundam mar. umbilicis ſimilia. ¶ Pharmacopolæ quidam Dentale hanc Conchulam uocant, quòd rimam ueluti dentatam habeat. ¶ Conchula lactea etiam à Rondeletio dicta, exhibita ſuperiùs cũ Turbinibus qui in ſpongijs uiuunt, Venereis cognata uidetur. *Conchula lactea.*

ITALICVM & GALLICVM nomen Porcellana omnibus, nimirum huius generis ſpeciebus, attribuitur. differentia à magnitudine & colore adijci poteſt.

LVSITANICE & AETHIOPICE Buzios.

GERM. Müterſtein/id eſt, Calculus uteri uel matricis. ſilicea enim eius teſta uidetur. Das allerkleinſt Mütermüſchele.

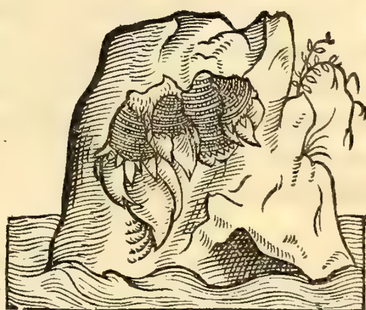
EIVSDEM Conchæ Venereæ alia ſpecies: quam Ruffam minorem appello.

GERM. Ein andere art der Mütermuſcheln/ von gſtalt vnd farben (dunckelrot oder rauchfarb) gleych der erſten/aber kleyner.



EST præterea quam STELLATAM cognomino, primæ ſimilis, ſed paulò minor. Plurimæ in ea ſtellæ ſeu maculæ ſunt conſpicuæ, ſingulæ in medio ſui atræ, ambitu ruffæ, pleræq; rotundæ, &c.

DE ALIIS QVIBVSDAM ANIMALIBVS MARINIS, QVAE AD ſuperiora referri non poſſunt.



BALANVS marina à ſimilitudine balani, id eſt, glãdis in quercu nominatur. Gaza Glandem conuertit. Duo mea quidem ſententia (inquit Rondeletius) Glandiũ genera ſunt: unũ quod in Gallia & Britannia noſtra (ad Oceani litora. in Mediterraneo an reperiantur, quęrendum) Pouſſe piez appellant: Pollicipedes nominant quidam, quod pollicum in pedibus ſimilitudinem habeant, quod nomen eiusq; interpretationem nõ probo. Id genus glandem eſſe colligimus, quòd illi cum glandibus magna ſit ſimilitudo, &c. Cæterum genus illud Muſculorum, in Liguſtici litoris ſaxis latens, quod nõnulli Glandes ueterum eſſe putant, Pholades eſſe potiùs exiſtimauerim, ſi quis tamen nimis præfractè defenderit Glandes eſſe, non refragabor. Hæc ille.

Conchas illas quas Balanos Bellonius facit, Rondeletius Conchas rhomboides appellat. ¶ Genus Concharum eſt, quod Græci noſtræ ætatis, adhuc antiqui nominis retinentes, Balanos uulgò nominant. Plautus & Columella etiam Balanos à glandium ſimilitudine. ſunt enim læues, ut uidimus. in cauernis ſaxorum ſtabulantur. Veneti non rectè Dactylos appellant, Pet. Gillius.

GERMANICE nominari poſſunt Meereicheln/läbend in den felſen.

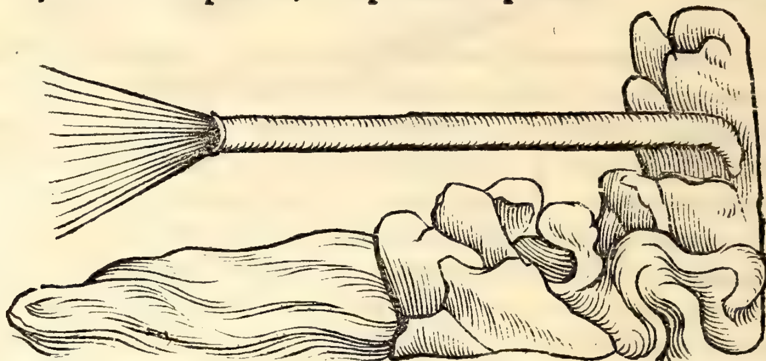
BALANI genus aliud.

Si cui superiores Glandes non placent, alias propono quæ glandibus fructibus similiores sunt. Nascũtur in saxis & in rimis nauium, quæ diutius immotæ uno in loco manserint. adnascuntur etiam Mytulis, Rondeletius.



GERM. Ein ander gschlecht der Meereichlen.

PENICILLVM marinum uocamus (inquit Rondeletius) à similitudine penicillorum quibus pictores utuntur. Tubulus est testaceus, molli quadam & laxa substantia saxis alligatus, ita ut aquarum undis cedat & agitetur. In cauo carnosum quiddam continetur, quod cum se exerit, frondem expandit, ut in pictura exprimi-



tur. In saxis circa Lerinum insulam reperitur. Sic ille, qui insectis et zoophytis marinis Tubulum hunc adnumerauit. eo quidem nomine, quòd adhæret, zoophytũ magis quàm ζῶον uidetur. quoniam tamen testaceus est, & si laxæ substantiæ, & propter similitudinem sequentis Tubuli silicei, hoc loco reponere uolui.

GERM. F. Ein Meerbensel/ist ein känele oder rörle von einer lucken schalen/ in deren etwas fleischachts ist: welches so es sich herfür laßt/ist es einem bensel gleych.

TVBVLVS marinus alius, quem Pharmacopolæ uulgò Antale (Enthalium aliqui, ut Dentale Concham Veneream paruam) nominant, à quadam dentis similitudine. Is candidus est, teres, striatus, una aut altera linea transuersa inæquali ambiente, præsertim in minoribus. maiores ad quatuor digitos accedunt. longitudo non omnino recta, sed modicè inflexa est, dentis canini instar. substantia prædura & silicea est, ut in plerisq; testatis. ¶ In Italia pharmacopoei Purpuram & Buccinum, Dentale & Antale appellant, ut Brasauolus tradit. ¶ Eosdem hos Tubulos ex Rondeletij libris dabimus mox ordine XVI. inter Insecta, propter uermes in eis delitescentes.



GERM. Ein Meer rörle/in den apotecken Antale genañt.

Epilogus. VT NOBIS uitio uerti meritò posset, (inquit Rondeletius) si quę in hoc genere illustria sunt, & à ueteribus disertè expressa, prætermitteremus: ita curiosiùs certè facere uideremur, atq; superuacaneæ diligentiæ accusandi essemus, si omnia & minuta Conchularum, Turbinum, Cochlearum genera persequi uellem. Si quis enim ocio abundans in marinis litoribus spaciari uelit, & in saxa maris penetrare, totam istam rem in infinita uarietate uersari uidebit. Genera igitur & illustriores species cognoscendæ: atq; ut quæq; uel minutæ uel neglectæ, uel nominibus non expressæ fuerint, ad genera sua erunt reuocandæ.

DE ECHINIS MARINIS, ET primùm in genere.

ECHINVS (ἐχῖνος) duplex est: terrestris & marinus. terrestrem Gaza Erinaceum interpretatur: aquatilis nomen Græcum, Plinium nimirum secutus, retinuit. Est sanè Echinus Græcis commune tum terrestri, tum aquatili nomen: Latini uerò ueteres Ericium & Erinaceum de terrestri dicunt: de marino uix unquam, sed Græcum Echini nomen seruant. ¶ Plinius (inquit Gillius) Echinorum tegmentum uocat crustam, aliàs testam: cum tamen Aristoteles, religiosè semper Echinos inter Testacea numeret, & tegmentum eorum testam appellet. Rondeletius crustatis potiùs Echinos adnumerat: & integumentum earum non durum, neq; siliceũ esse ait, sed fragile crustæ tenuioris modo. Verùm etiam dura & silicea, si tenuitas accedat, planè fragilia sunt, & magis etiam quàm minus dura: flexilia autem, ut crustatorum corium, præsertim recens, non sunt. Conchulas quoque multas testam tenuem prorsus & fragilem habere uidemus, neq; à testatorum genere excludimus.

Testati ne an crustati sint.

GRAECIS

GRAECIS Echinus hodieq; nomen antiquum retinet.

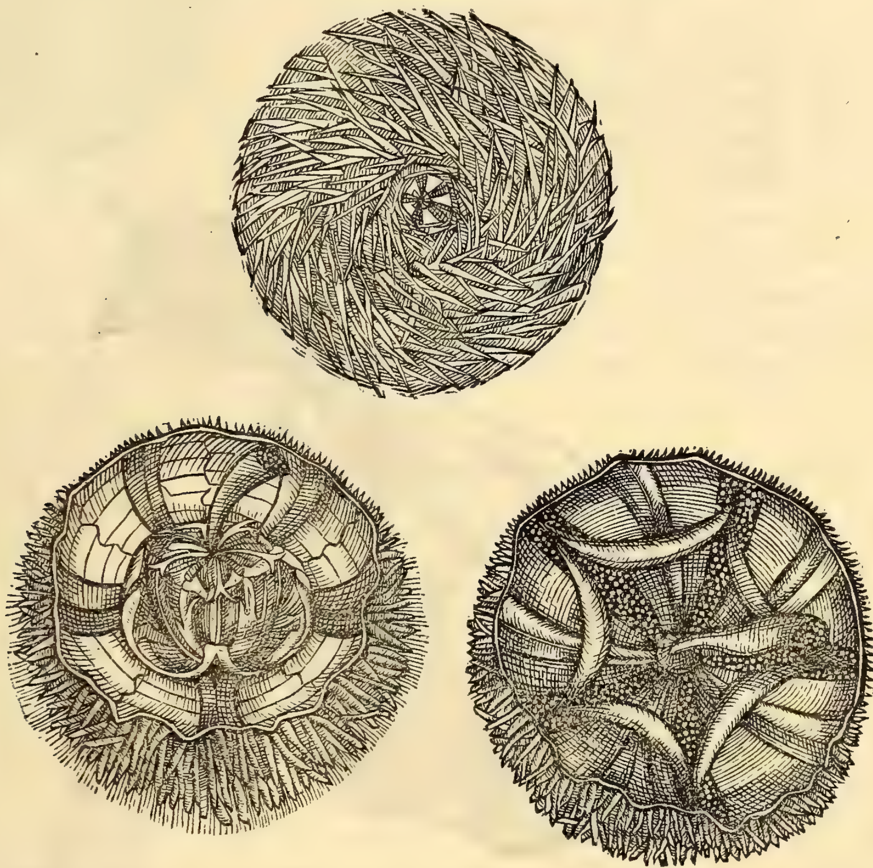
ITALI Riccio marino nominant, Ligures & Genuenſes Zinzin. Niphus uulgò Cardum (*id eſt, Carduum*) marinum appellari ſcribit. In diuerſis quidem Italiæ locis uocatur Riccio, Rizzo de mare, Zino, Incino. Scoppa grammaticus Italus Echinum interpretatur Lincino de mare, Bogancitola.

HISPANI Erizo di mar, uel de la mar.

GALLICE uocantur Echini (inquit Rondeletius) à noſtris Vrſins corrupto ex Erinaceis uocabulo: ab alijs Caſtagnes de mar, quòd ueluti caſtaneæ echinato calyce contecti ſint. A Maſsilienſibus Vrſins & Doulcins, qui ſint edules, etiamſi dulces non ſint, ſed ſalſi & ſubamari. maiores, quiq; edendo non ſunt, Raſcaſſes ab ijſdē appellantur. hos noſtri Migranes uocant, quia cum detriti aculei deciderint, putaminibus malorum Punicorum ſimiles ſint. Hæc ille. Accolæ quidam Oceani Heriſſon de mer, hoc eſt, Erinaceum marinum uocitāt: quòd terreſtris Erinacei modo in orbē contractus, undiq; aculeis circunualletur. Maſsilienſes à dulcedine ſaporis Dulcinum, un Douſſin: eumq; qui magis eſt albus ac pelagius, addito cognomento, Douſsin raſcas nominarunt, Bellonius.

GERMANICE Seeapffel, id eſt, Malum marinū, circa Daniam, Noruegiā, & alibi: quòd & rotunditate figuræ & magnitudine ferè mâlum referat. Quòd ſi quis aliarū plerarunq; gentium imitatione, ein Meerigel, id eſt, Echinum marinum appellare uoluerit, reprehendi non poterit.

Echinus maior uel ouarius & eſculentus, integer.



Echinus idem in duas partes diſſectus.

ECHINI ſpecies prima, cibo idonea: in quo oua multa & magna ſunt, eſculentaq;, non ſolùm in maioribus, ſed etiam in minoribus: quare ouarium hunc echinum appellat Hermolaus. ¶ Echini edules, uix grandis gallinæ ouum magnitudine excedunt. Diuerſa in his colorum uarietas, & mutatio multiplex. Alij enim omnino nigri, alij albi, quidam uitrei, alij ruffi, aut flaui, alij gemmarum nitore conſpiciuntur. quidam ſunt cyanei, alij purpura ſplendent, ſubinde circumagentibus ſe igniculis micantibus ad aculeos, ſcintillæ modo, Bellonius.

GERM. Die gröſſer art des Seeapfels/wirt in der ſpeyß gebraucht.

ECHINORVM ſecundi & tertij generis, Ariſtoteles breuiter meminit his uerbis: alia duo genera Echinorum ſunt, Spatagi (aliâs Spatangæ) & Briſsi, pelagia ac rara. Is quem hîc exhibemus (inquit Rondeletius) cum pelagius & rariſsimus inuētu ſit, Ariſtotelis uel Spatagus, (Spatanges melius ſcribitur,) uel Briſſus (aliâs Brittus uel Abrytus, corrupto fortè uocabulo ab ἀβρωτος, quod cibo ineptum ſignificat) uidetur. *Spatanges, Briſſus.*

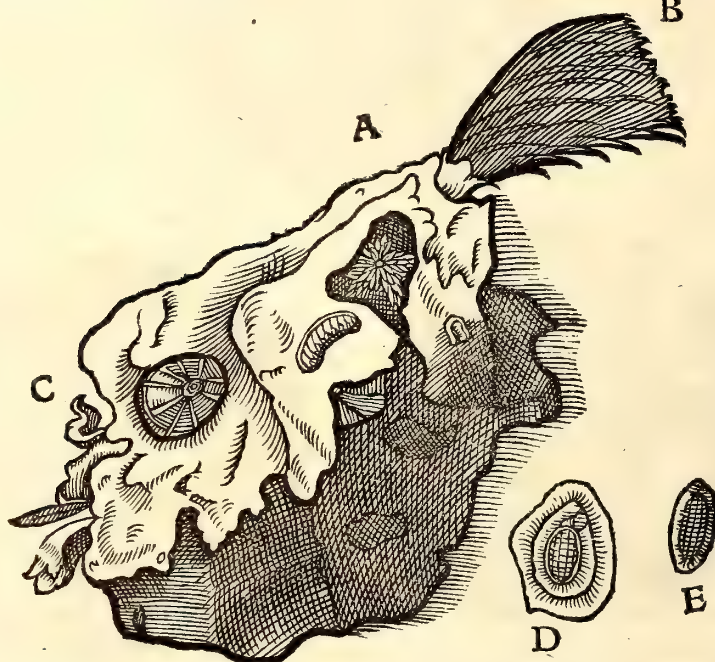
GERM. Ein ander geschlecht des Meerapfels / vntaugelich zů essen.

ECHINOMETRA (quartum Echinorum genus) uocatur, quasi mater aut matrix Echinorum. est enim Aristotele teste omnium maxima. Plinius hanc magnitudinem non ad corpus siue calycem, sed ad spinas refert. Echinometræ (inquit) appellantur, quorum spinæ longissimæ, calyces minimi: cui Gillius subscribit. Ego uerò (inquit Rondeletius) à corporis siue calycis potiùs, quàm aculeorum proceritate, Echinometras dici existimo. cur enim Echinorum matrem ab aculeis longis nominassent ueteres, cum sit aliud, quintum scilicet genus, paruo calyce, spinis longis durisq́; hoc quidem genus pro Echinometra usurpasse uidetur Plinius & eum secuti, contra Aristotelis mentem, cùm perspicuè utrunq; genus separet.

GALL. Echinos maximos minimis aculeis, Massilienses uocant Rascassos, Gillius. Vide suprà in Gallicis nominibus Echinorum in genere.

GERM. Die aller gröste art der Seeapflen.

Infra A. proximè est Echinus paruus.
Infra B. Vrtica cinerea.
Iuxta C. Lepas adhærens è regione.
Supra D. Lepas inuersa.
Supra E. Lepas parua.



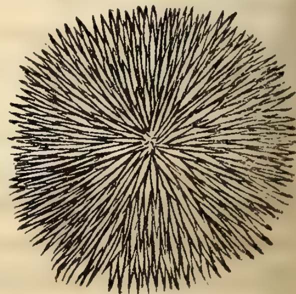
ECHINI genus quintum. Hoc (inquit Rondeletius) saxo inhærens repræsentamus, calyce paruo, spinis longis pro corporis ratione, & duris. Vide superiùs in Echinometra.

Echinos inspexi calyce exiguo, longitudine aculeorum (ut qui digiti longitudinem superarent) præstantes: à SICVLIS Masculi appellantur, Gillius. Genus hoc πόντιον cognominat Aristoteles, (Gaza pelagium uertit,) alibi uerò in alto gurgite id gigni solitum scribit.

Vulgus GRAECVM, ut ITALICVM quoque & GALLICVM, Iudæum uocat, quòd perpetuò nigrescat, sordescat, & gustus ingrati percipiatur, Bellonius.

GERM. Die kleinste art der Seeapflen / des leybs halb: sunst hat sy die lengisten thörn.

ECHINI superficies Venetijs picta: primi ni fallor à Rondeletio positi generis: sin minus, quinti.



DE STELLIS ET PRIMVM IN GENERE.

Ad quod genus referendæ.

ASTER (Ἀςὴρ) ab Aristotele uocatur marinũ animal: à Plinio Stella, à similitudine stellarum pictarum. Asterium mar. recentioribus Græcis. ¶ Stellas Arist. Hist. 5.15. Testatis adnumerat. cæterùm De partibus

tibus animalium 4.5. mediam inter plãtas & animalia naturam eis attribuit, ſicuti & Vrticis: & ſimiliter Plinius. Aelianus uerò Cruſtaceis connumerat. Stellæ Plinius extrà callum duriorem (*corium durũ, ſiue callum, ut Holothurijs, Rondelet.*) eſſe ſcribit: is quidem tam durus eſt (Gillio teſte) ut uix gladij mucrone perfringi poſsit. radiorum anguli ad ſilicum duritiem accedunt: nec minùs ab ictibus inuictos quàm ferrum ipſum ſe præſtant. Huius tam duræ ſubſtantiæ ratione forſan Ariſtoteles Oſtracodermis eas adnumerauit. Oppianus Stellas ἑρπυσῆρας εἰναλίυς cognominat. Nos (inquit Rondeletius) inter Inſecta & Zoophyta reponimus. inciſuras enim multas in radijs habent: & uix perfecta animalia dici poſſunt. Nos ad poſtremum Teſtaceorum locum, ueluti ambiguę inter ipſa & Zoophyta naturæ, eas retulimus. Cum Echinis certè quædam communia habent, eaq; plura quàm ullo alio animalium genere, ut deinceps dicetur. ¶ Stellis omnibus communia ſunt hæc. Radijs (*quos quidam etiam cirrhos nominat, non laudo: & brachia, Oppianus κῶλα*) quinque conſtant, qui ex multis particulis, tanquam ex multis uertebris componuntur, ut in aqua mobiles eſſent, in quorum medio oris ſitus eſt, & quinq; dentium, ut in Echinis. Excrementorum nullus exitus. Ore igitur Vrticarum more excerni quæ ſuperuacua ſunt arbitror, Rondeletius. ¶ Stellarum mar. caro brachijs incluſa (inquit Bellonius) rubra uel lutea, edulis eſt: (*quædam tamen ſpecies edendo non ſunt:*) quarum permultas in litore Epiri tantæ magnitudinis cepimus, ut ſeſquipedem latæ eſſent, &c. Natura ijſdem armaturis, hoc eſt, promuſcidibus, eas muniuit, quibus Pudendum et Echinum. Extra aquam omnino immobiles apparent, ſed ſi eas quiſpiam in aquam immergat, & ſupinas inſtrauerit, promuſcides acetabula in extrema plus quàm quinq; millia exerere cernet, atque in pronam partem moueri. Os etiam uerſus terram ut Echini habent, in medio radiorum. Suctu quoq; acetabulorum, Echini modo, lapidibus adhærent. ¶ Spinulis etiam horret Echini ferè modo, Maſſario teſte. Rondeletius priuatim ſpeciem unam, echinatã cognominat. ¶ Stellæ tam feruidam naturam eſſe tradunt, ut quicquid ſumpſerit, (*deglutierit,*) id licet illico ab ea (eius uẽtre) extrahatur, diſcoctum appareat: Ariſtoteles, ut nos interpretamur. non enim ſimpliciter contactu ab ea hoc fieri ſcribit, ut Plinius & Gaza uerterunt, & Plutarchus etiã tradit. ¶ Genus quoddam earum in Euripo Pyrrhæo maximum eſſe ferunt, ut idem Ariſtoteles tradit: Gaza longè aliter legit & uertit, &c. ¶ Differunt Stellæ magnitudine: quædam enim magnæ ſunt, aliæ paruæ, quæ nũquam magis accreſcunt: & quòd aliæ aculeatæ, aliæ læues ſunt: item radiorum breuitate ac longitudine. Aliæ etiam radiorum appendices & quaſi ramos multos habent, aliæ ijs carent. Poſtremò aliæ rubeſcunt, aliæ flaueſcunt, aliæ nigricant, aliæ cinereæ ſunt. alijs brachia uidentur quadrangula, alijs admodum plana. nõnullas uidimus (inquit Bellonius) in brachia XII. extendi, alias in quatuor tantùm. Sunt quibus tantùm tria ſunt, alijs ſena uel octona. Idem genus unum, maximũ nimirum, edule facit, alias omnes nòn edules.

Communia omnibus.

Differen[tiæ].

GRAECI hodie Scauron nuncupant, Gillius.

ITAL. Stella omnibus nota, ſuum adhuc nomen retinet, Maſſarius Venetus.

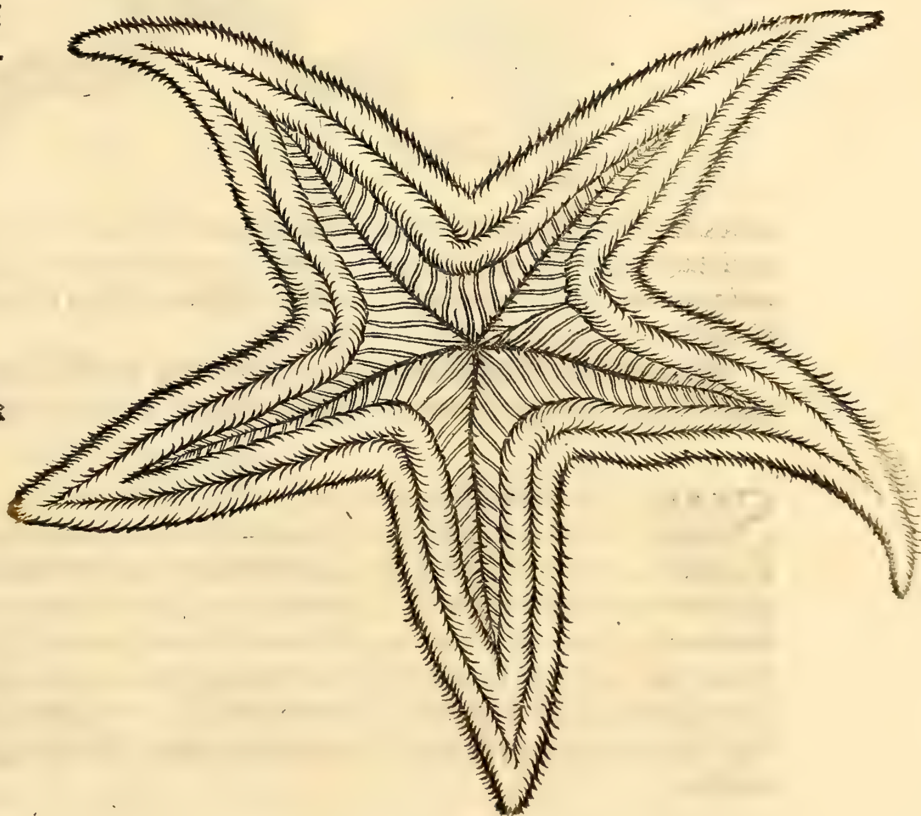
GALL. Maſsiliæ etiam adhuc Stella dicitur.

GERMANICE nomino ein Meerſtern.

ANGLICE. Eliota Anglus interpretatur a Sterrefiſhe.

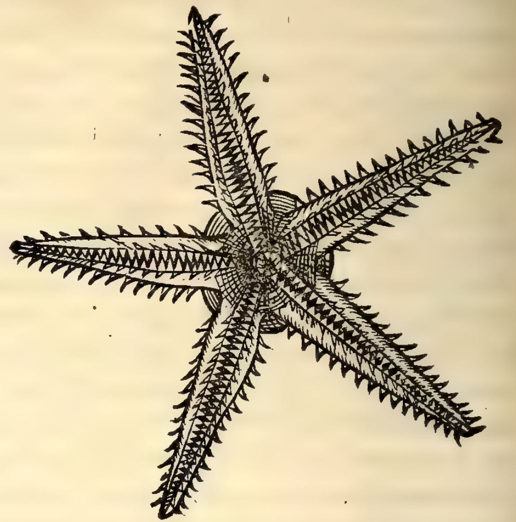
Pro una Rondeletij icone nos duas alias (illi tamen ſimiles) quæ iam priùs ſculptæ nobis erant, poſuimus.





STELLAE primæ non magnitudinem (inquit Rondeletius) sed figuram ueram repræsentamus. eius enim radij pedis longitudinem æquant. Corio duro integitur ut Holothuria, sed aspero. radij enim undiq; aculeis muniuntur mobilibus, quales in Echinometra uidere est. Iidem radij excauati sunt: ex quibus carnosæ appendiculæ dependent, quales in Vrticis quibusdam cernuntur. In medio radiorum os est siue gula: inde alimentum in quinq; partes distribuitur, ut in Echinis. Internæ partes omnes indiscretę sunt, ut in Vrticis. Hæc Stella & parua Echinata, aspectu pulcherrimæ sunt, potissimum corio suo spoliatæ, ob exquisitam & miram partium compagem. Ex his quædam cinereæ sunt, aliæ flauescunt. Virus olent. Sola mollis internaq; pars edendo est, à nostris tamen negligitur, nec unquam in mensas admittitur. Nullus etiam ueterum eam pro cibo habuit.

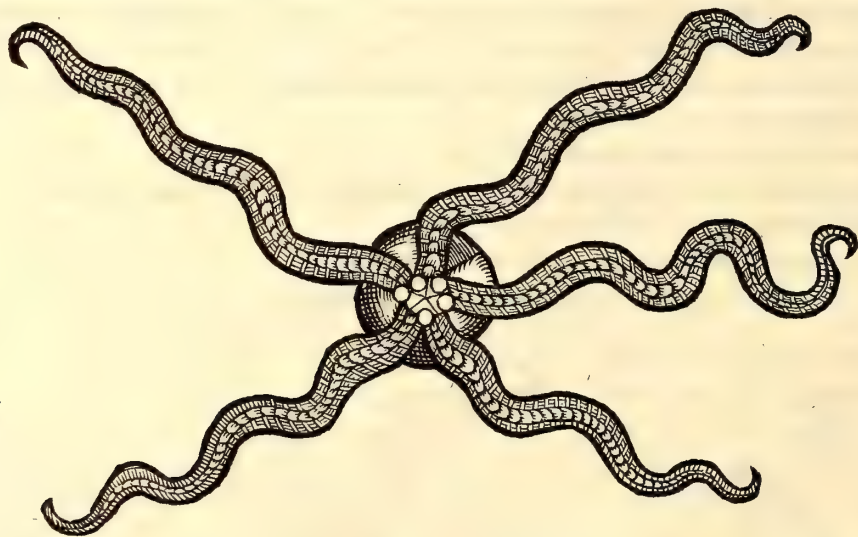
GERM. Ein Meerstern / das erst geschlecht / ist grösser dañ die anderen: hat zincken eines schůchs lang.



STELLA pectinata Rondeletij. Inter Stellas magnas (inquit) hæc quoque reponenda est, utpote cuius radij ad pedis longitudinem attingant. Superiori similis est, ijs demptis quæ sequuntur. Radij circa rotundum corpus dispositi, in exortu suo angulum acutũ non constituunt, sed obtusum. Aculei quibus latera muniuntur, rari & recti, pectinatim disponuntur: unde cognomen ei fecimus pectinatæ, &c. Rara est hæc species.

GERM. Ein andere art der grossen Sternen / mag von den spitzẽ oder zänen an den seytẽ / ein Kãpstern / oder Strålstern genañt werden.

STELLA læuis Rondeletij. Prorsus (inquit) læuis est, aculeisq; omnib. atq; asperitate destituta. Radij longi sunt, rotundi, flexibiles, Murium caudis persi-



miles. Eorum integumentum cortici serpentum simile est: & ob nigrarum albarumq; macularum uarietatem spectatu iucundum. In medio corporis trunco circulus cernitur, intra circunferentiam quinque maculis rotundis, & inter has stellulæ picturâ distinctus. Brachiorum longitudine & uario flexu celerrimè natat. Edulis non est.

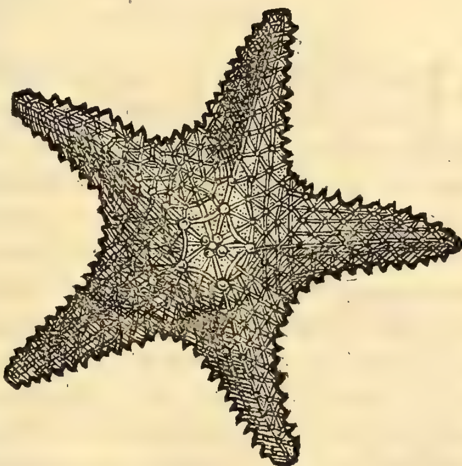
GERM. Ein gar glatter Meerstern / mit weyssen vnd schwartzẽ tüpflinen schön besprenget. Er schwümmet im meer vast schnell mit seynen langen vnd glidweichen zincken.

STELLAM arborescentem (inquit Rondeletius) à frondium & ramorum multitudine nomino. Ea radios quinque siue truncos habet: in medio os, cũ quinque appendicibus, quæ multis paruis dentibus horrent, &c. Quilibet radius statim in binos finditur: hi rursus in binos ramos diuiduntur: atque ita deinceps, quousque ad tenuissimos & capillorum tenuitatem referẽtes deuentum sit. A quolibet oris angulo linea albicans prodit, & per omnium ramorum medium producitur: alioqui tota Stella nigricat: (*Stellas quidem marinas nigras Hippocrates nominat*) & tenui, neq; admodum dura, sed aspera, cute contegitur. Ramuli omnes introflectuntur: quibus undique (ceu brachijs) contractis prædam (Vrticæ ritu) comprehendit: quod nos ipsi aliquando in mari spectauimus.

GERM.

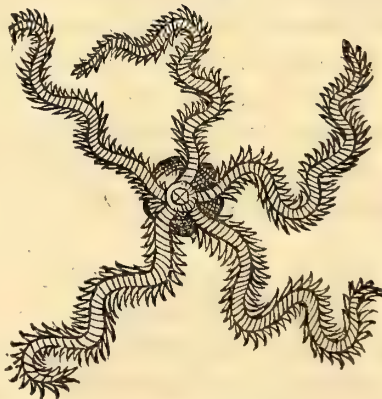


GERM. F. Ein Staudenſtern/wirt gar ſelten im Teütſchen meer gefunden.



STELLA reticulata ſiue cancellata Rondeletij. Inter diſtinctiones (inquit) retibus uel cancellis eleganter ſimiles extant tubercula quædam rotunda, à quibus etiam tuberoſa cognominari poſſet. Brachia eius ad pedalem longitudinē perueniunt, (quare inter maiores Stellas reponenda eſt,) craſsiora aliarum Stellarum radijs. Aculeis paruis utrinq; eadem munita ſunt.

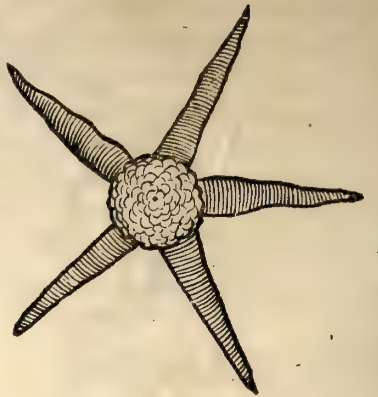
GERM. F. Ein Netzeſtern/iſt geteilt wie ein garn oder netze: mit zincken eines ſchůchs länge.



STELLA echinata Rondeletij. Inter ſaxa uiuit: corpore exquiſitè rotundo paruoq; conſtat: & radijs quinque, ſed breuioribus, unde fit ut minor ſit cæteris. Illi è paruo circulo, in quo crucis figura delineata eſt, ueluti è centro exoriuntur, tenues, frequentiſsimis aculeis horrentes: qua de cauſa (inquit) Echinatam nominauimus, in lateribus diſpoſitis. Radiorum flexuoſo motu ſerpentum ritu repit hęc Stella: et in ſicco poſita eos mouere nunquam deſinit, quouſq; in partes diſiecerit: quæ ſeparatæ etiam mouētur per flexus, ut uermium partes & Lacertorum caudæ abſciſſæ. Cochleis paruis Cancriſq; ueſcitur. In ſcopulis Agathenſis ſinus reperitur.

GERM. F. Ein Wurmſtern/kleiner dann die anderen/voll ſpitzen an den zincken/ welche er on vnderlaß bucket vnnd bewegt.

SOL marinus (inquit Rondeletius) uocari poteſt quem hîc depingimus. differt enim à Stellis: quòd in his è medio corporis trunco, ueluti è centro, radij enaſcuntur: in hoc uerò ex corporis rotundi circunferentia, breues, minimè aſperi ſuperiore in parte, ſed ueluti ex ſquamis compoſiti, in lateribus uerò paruis aculeis rigentes, albi, ad extremum uſque gracileſcentes. Corpus illud rotundum, in medio roſæ pictæ figuram expreſſam habet. Ore, uictu, facultate à Stellis non differt.



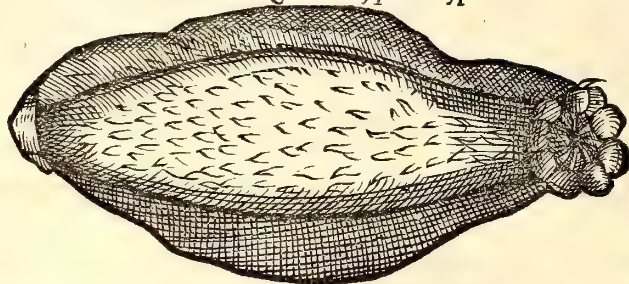
Luna. ¶ Vt Rondeletius Solem inter Stellas numerat: sic & LVNAM maris olim ab amico (ut ipse nominabat) mihi ostensam memini: radijs quinis, geniculatis ferè ut Cancrorum caudæ, substantia ferè testacea, molliori, instar testæ oui, friabili & arenosa dum manditur: cinerei coloris.

GERM. F. Ein Meersonn.

DE HOLOTHVRIIS, TETHYIS, PVLMONIBVS ET PVDENDIS MArinis. Quæ omnia communi nomine Zoophyta testacea dixerim: Rondeletius quidē ad Zoophyta retulit.

TESTATORVM quædam minus propriè sic dicuntur, utpote nō tam testa, quàm corio duro intecta: ut Holothuria, Tethya, Stellæ, Pulmones. De Stellis iam diximus, de Pulmonibus mox dicturi. Rondeletius Stellas Insectis, cætera Zoophytis adnumerauit. Idem Stellam primam corio duro *(callo, Plinius)* integi scribit, ut Holothuria, sed aspero. Quare cum Stellas ad Testatorum genus retulerimus, hęc etiam ultimo loco eis subijcere uisum est: non quòd cum illis qui uel simpliciter Zoophyta, uel ambiguæ inter hæc & Testata naturæ, ea esse maluerint, cōtendere uellem. ¶ Testata omnia ferè in cibum ueniunt, Holothurijs & Stellis quibusdam exceptis. Zoophyta & Insecta nulla (quod sciam) edulia sunt: Tethya, ut dicemus, edūtur. quæ fortè iustiori ratione quàm Holothuria, utpote ζωπιώτερα, Testatis potiùs quàm Zoophytis adscribentur.

Holothuriorum Rondeletij prima species.



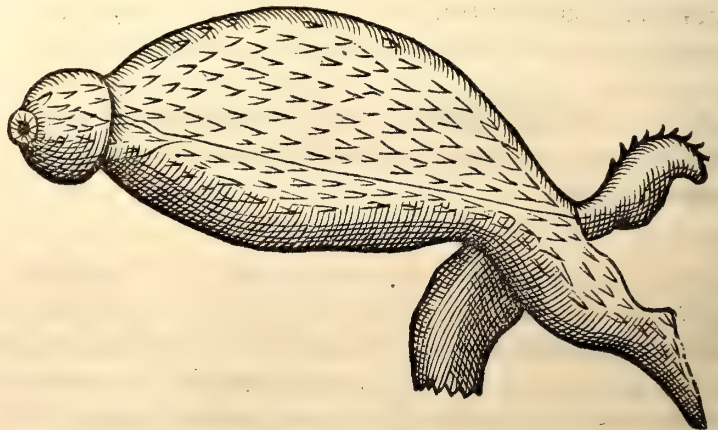
HOLOTHVRIA, ὁλοθέρια. Gaza Vertibula uertens tum hæc tum Tethya confundit: alibi etiam Holothuria interpretatur Tubera & Callos &c. (Mihi tria hęc nomina Latina Tethyis meliùs quàm Holothurijs conuenire uidentur.) præstiterit igitur nomen Græcum retineri: quod unde factum sit, non satis uideo. Secunda quidem eorum species à Rondeletio exhibita, genitalis uirilis quandam similitudinem præ se fert: ut Holothurium dictum uideri posit, quasi toto corpore ad huiusmodi speciem uel libidinem conformatum. θοῦρον enim interpretantur libidinosum: θοράπραν, ὀχέιαν: & θορὸν, genituram. ¶ Quæ Holothuria uocant, & Pulmones, & complura eiusmodi alia in mari, parum à plantis differunt, sua ipsorum absolutione. Viuunt enim sine ullo sensu, *(& motu,)* perinde ac plantæ absolutæ, (quæ aliquantisper superuiuere possunt,) Aristoteles lib. 4. c. 5. de partib. animalium, ubi Testatorum differentias explicans, ipsorum quoque inter alia meminit: quanquam & Spongiarum ibidem, non tanquam eiusdem generis, sed quòd similiter ferè in medio plantarum animantiumq; generis ambigant. Gaza quidem interpres illic de suo addit, simplici mitioriq; testa ea operta esse.

Zoophyta sunt saxis non hærentia, (primum genus aliquando acetabulis suis hæret, sed soluitur,) aspero corio contecta: nec inter cibos habentur, sed in litoribus neglecta iacent. Pisculentum odorem resipiunt, nec minus ingratum & insuauem, quàm Lepus marinus, Rondeletius.

GERM. Ein Meergewechß/ hat kein sunderlich låben noch bewegliкeit/auch īñwendig kein vndsscheid d glidern.

HOLOTHVRIORVM secūda species, quæ motum aliquem habere uidetur, cuius prsus expers est, primum genus.

GERM. Ein andere art deß yetzgemeltē meergewechsses.



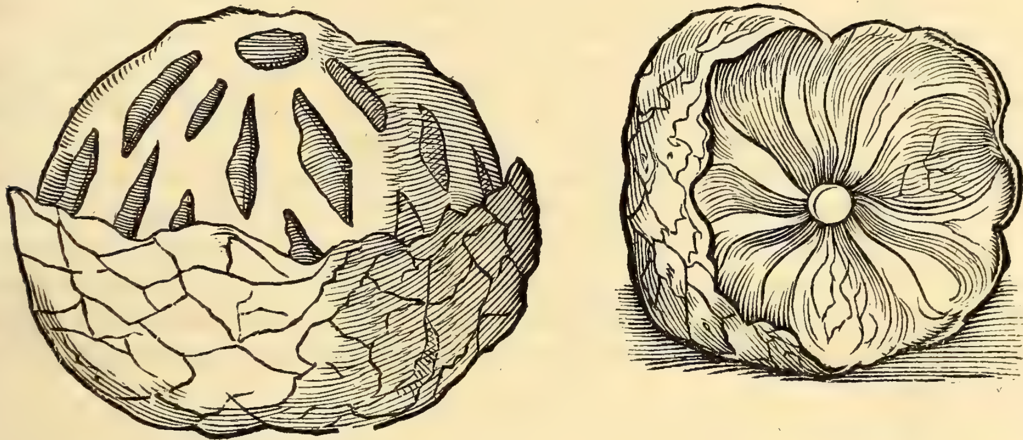
Tethya

Tethya à Rondeletio propoſita corio ſuo tecta: & unum eo nudatũ, ut caro interior uentriculi formam referens, appareat.

Aliæ icones à Bellonio exhibitæ, una integri, altera aperti Tethyi: quæ an eædem ſint cũ illis quas Rondeletius dedit, conſiderandum.



Picturas quatuor ſequentes, olim Cornelius Sittardus miſit: quæ uel Tethya eſſe uidentur, uel eorũ naturæ propinqua. Duas maiores Fungos marinos eſſe aut uocari in Italia, addebat, teſtæ duræ incluſos. Colore, ut pictos accepi, uario ſunt, ſed magna ex parte fuſco. quæ uerò in maxima uirgæ, contextu quodãmodo reticulato (eæ continuæ eſſe debebant) uiſuntur, rubræ. Si Tethya non ſunt, an Fungi mar. Xenocratis ſint, quibus Tethya comparat, quærendum. Minores duas uulgò nominari Specie, ab odore aromatico, earum pictura foris fuſca uel ſubuiridis, hirſutaq́, apparet: ſubſtantia (ut aliquis coniecerit) coriacea. intus autem caua & rubra. Saxis adhærere aiunt. His ferè ſimiliter ſua Tethya Bellonius pinxit.





TETHYA uel Tethe Græcis dicũtur, (τήθυα ἢ τήθη, ut κρόμμυα κήτη,) plurali numero neutri generis: non placet quod apud Plinium alicubi Tetheæ legitur fœminino genere. Gaza cum Holothurijs cõfundens, Vertibula, Callos & Tubera interpretatur, ut proximè in Holothurijs diximus. Tethya fungorum ueriùs generis quàm piſcium ſunt, Plinius: hoc eſt, Zoophyta potiùs quàm ζῶα. (Similia ſunt fungo, plantæ marinæ, Xenocrates.) Ariſtoteles Teſtatis adnumerauit Hiſtoriæ lib. 4. cap. 6. ubi cum qualis ſit eorum teſta, quoq; modo ſaxis adhæreant, expoſuiſſet, fuſiùs reliquas partes perſequitur. Duo (inquit) foramina habent, à ſeſe diſtãtia, ualde exigua, ita ut ferè oculorum aciem fugiant, quibus humorem reddunt & accipiunt. Corio ſpoliatis primùm apparet membrana neruoſa, corpus ambiens, carnemq; ipſorum totã continens: nulli è cæteris teſtaceis ſimilis, &c. ¶ Tethya (inquit Rondeletius) non ſolùm petris, ſed etiam Oſtreorum noſtrorum teſtis affixa ſunt, & in iiſdem ueluti tumores duri eſſe cernuntur. Oui figura ſunt, aliquando longiore. Teſta extra fuſca, inæqualis & rigida, (*tota occuluntur teſta læui, Ariſtot.*) intus argentea, læuis. Eorum caro membrana alba inuoluta, uentriculi formam refert, rotundam ſcilicet & oblongam: meatus craſsior & amplior, gulæ proportione reſpõdet: alter minor, podici. uterq; colore eſt rufo: reliquum corpus croceum. quum digitis premitur, aqua per meatus exilit, alioqui ſenſum fugientes. ¶ Venetijs in foro uendi ſolent Tethya, inquit Bellonius, magnitudine oui gallinacei: quæ ſi manu paulò uiolentiùs comprimas, ſyringis modo aquam longiſsimè ex foramine parum ad latus ſito eiaculantur. Sic ille: & forſan inde dicta fuerint τήθυα uel τήθη, quòd ſicut τιτθοὶ, id eſt, mamillę, (uel τιθῆαι, id eſt, nutrices ſuis mamillis,) lac emittunt meatu uix apparente: ſic & illa humorem ſi comprimantur, uel quòd ceu ma-

Fungi.

Tethya unde dicta.

millares quidam tumores petris Ostreisue adhæreant. Τήθεα λιφῶν, Homerus dixit Iliad Π. de urinatore Tethya in fundo maris ad cibum conquirente. ubi Eustathius Tethya scribit Ostreorũ generis esse, sic dicta à terra quam Tethyn nominant. sunt enim (inquit) præ cæteris marinis naturæ terrenæ, propter ambientis testæ duritiem, aut fortè denominantur à nutrice infantũ, quæ τήθη dicitur, propter tenerum eorum corpus, uelutiq; lacteũ & roscidum: qua ratione huiusmodi (Ostrea) etiam ἐρσήεντα quidã cognominat. Alibi (Odyss. Δ.) idem Eustathius, à uerbo θῶ, θήσω, quod est lacto, deriuat. Tetheæ inueniuntur sugentes in folijs (*Rondeletius legit scopulis*) marinis, Plin. insinuans fortasis etymologiam ipsorum à uerbo θῶ, θήσω, quod est, lacto uel sugo. Tethya gignuntur in cauernis saxorum, maximè uerò in cœno & litoribus, quæ phyco algâue marina abundant. inueniuntur & in musco marino, aut alijs in herbis folijsue marinis: Vuottonus è Xenocrate ferè. unde folijs apud Plinium (in loco proximè citato) rectè legi apparet. Idem Xenocrates (interprete Rasario) Tethya scribit qualitatem manui indere, quæ difficulter abstergatur, maximè uerò (inquit) coria eorum non cõficiuntur. auxiliantur autem renibus, &c. ¶ Motu, & fortè etiam sensu carent, tactum exceperim. olfactum Aristotele eis negat. ¶ Tethynacia (diminutiuum id nomen est) Epicharmus apud Athenæum cum testatis alijs diuersis nominat. ¶ Grammatici quidam Græci Tethe interpretantur Ostrea, uel genus Ostreorũ: quod tolerabilius est, si Ostreũ pro ostracodermo in genere accipiant: ineptius Nicandri Scholiastes Patellas feras, quæ nos (inquit) Otia, id est, Aures, uocamus. Tetheæ similes ostreis, Plinius.

Tethynacia

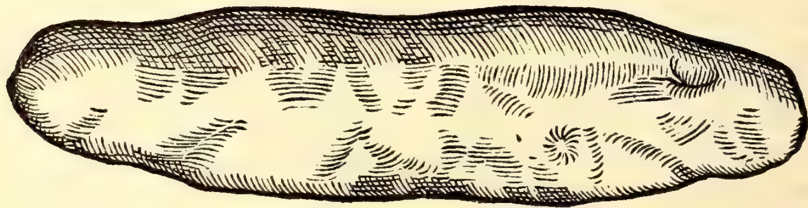
Patellæ feræ

GRAECVM uulgus Spherdoclos nominat, Bellonius: fortè à sphærica figura.

ITAL. Venetorum uulgus Sponghas, hoc est Spongias nominat, Bellonius. Adriatici sinus accolæ ex eo Spongias nominant, quia cum premuntur, tanquam Spongiæ, sic aquam foraminibus reddunt. Sunt qui uulgò Spongiolas marinas putent uocitari, Brasauolus. Sfunge (Sphunge) uulgò scribunt ac proferunt, fortè nõ à spongia, sed à fungo, facto nomine. Fungorum quidem generis ea esse, ut Plinius: aut fungo plantæ mar. similia, ut Xenocrates tradit, dictum est suprá. Vulgò apud Tarentinos dicitur Verticillum, propter formam, & paruos quosdam anfractus quibus describitur, Niphus: qui alioqui Vrticas cum Vertibulis confundit.

GALL. Nostri Bechus uocant, Rondeletius. Hoc genus piscium Massiliæ paucissimis cognitum senes quidam (cùm eius descriptionẽ multùm ipsis inculcassem) nominarunt mihi Vichonos, Gillius. Vide etiam mox in Germanicis nominibus.

GERM. In Oceano ad litus Gallicum frequentia sunt Tethya: alibi autem nusquam (quod sciam) edulia: persæpe quidem Ostrearum testis adhærere Lutetiæ uidetur, Bellonius. qui tamen Gallicum eorum nomen nullum depromit. Nos inde Germanico etiam Oceano ea non deesse facilè conijcimus: quia uerò nomen nullum habemus, fingimus hæc. **Sprützling/darumb das von jnen wasser scheüßt gleych wie von einer sprützen so man sy zůsamen truckt. Oder Mägling: dann das fleisch das in der schalen eynbeschlossen/sicht einem magen gleych. Schwümling/Brüstling/rc.**



PVDENDVM mar. uirile. Mentulam mar. (inquit Rondeletius) Zoophytum hoc uocamus, eius figura et specie maximè nos ad id impellente: atque etiam uulgari appellatione, qua Massilienses & nostri utuntur. Corio duro constat, ut Tethya. quum uiuit, intumescit ac distenditur: post mortem flaccescit. Foramina duo habet, quibus aquam trahit & rejcit. Partes internæ, indiscretæ sunt. Multa huiusmodi circa Stœchades insulas capiuntur. Varia sunt, alia uiridia, alia nigricantia, alia flauescunt. ¶ Colybdænæ nomine Epicharmus (citante Athenæo) intelligit θαλάττιον αἰδοῖον, id est, Pudendum marinum: uel, ut Heraclidæ placet, Squillam. Colymbænæ cum Gammaris, Squillis, Sepijs, &c. stomachicis in cibo conueniunt, Galenus de composit. med. sec. locos 8.4. per Colymbænas nimirum Crustata quædam & cibo apta intelligens. Rondeletius Vrticam paruam hodie à Græcorum uulgo Colycænam dici scribit, à Gallis Culum Asini. ¶ Piren (πειρήν) Numenij, Pudendum marinum masculum, aut aliquam eius speciem significare uidetur. ¶ Halesurion (aut fortè meliùs Halosurion) pro genitali marino accipi uidetur, quasi ἁλὸς οὐρὰ, id est,

Colybdæna.
Colymbæna.

Colycæna.
Piren.

id eſt, marina cauda. Vegetius quoque Zoophytis quibuſdam marinis Caudam adnumerat. *Cauda.*

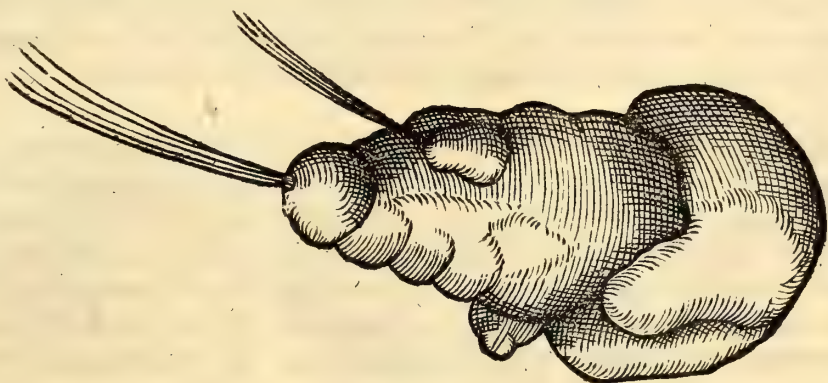
Eſt & piſcis (*communius accipit piſcem pro aquatico animali*) nomen Aedœon: quod & nos Genitale nuncupamus marinum, à nonnullis Haleſurion Gręcè dictum: quanquam Haleſurion ſunt qui pro Callionymo piſce capiant, Hermolaus Barb. ¶ Pudendi marini utriuſque ſexus meminit Apuleius, nominat autem Virile, Veretillum: & muliebre, Virginale: quod etiam ab indocto quodam interfœmineum appellatum reprehendit. Hæc friuola (inquit) pleraque in litoribus omnibus aceruatim iacent. ¶ Holothuriorum ſecunda ſpecies paulò antè exhibita, genitalis uirilis quandam ſimilitudinem præ ſe fert. ¶ Oſtreum quoddam unius conchæ inuenitur, quod habet ſpeciem uirilis uirgæ inferiùs: & aliud eiuſdem generis, quod habet ſimilitudinem uuluæ muliebris. Huius oſtrei concha refert Cochleam: & eſt ſpinoſa extrinſecus, in cibo gratæ & delicatæ carnis. in eodem ſæpius margaritæ reperiuntur. abundat autem in litore maris Germanici & Flandrici: uocaturque ab accolis Billegen, Albertus. eſt autem fortè idem hoc genus, quod Pulmonem marinum ueteres uocarunt. is enim & teſtaceus eſt, & formam Pudendi repræſentat: quamobrem Itali uoce obſcœna Potam marinam uocant, ut Bellonius tradit: quanquam Pulmonem marinum illius, Rondeletius Vrticæ genus facit.

Aedœon. *Veretillum.* *Virginale.* *Holothuriū.* *Oſtrea quædā αἰδοιώδη.* *Pulmo mar.*

GALL. Propoſitam à ſe iconem Rondeletius Maſsiliæ & circa Monſpelium, Mentulā marinam uocari inſinuat. Ab hac uerò diuerſam, quam nos Pennam marinā, piſcatores noſtri (inquit) Mentulam alatam uocant.

GERMANICE tum eam Vrticæ ſpeciem, quam Itali Potam, tū exhibita à Rondeletio Pudenda, & ſi quid aliud in mari eandem ſpeciem præ ſe fert, Meerſchaam uel Seeſchaam, id eſt, Pudendum marinum nominabimus: uirile priuatim Seeſtert. ¶ De Germanico nomine Billegen paulò antè inter Latina diximus.

ANGLI Pudendum mar. maſculum Pyntylfiſhe appellant.

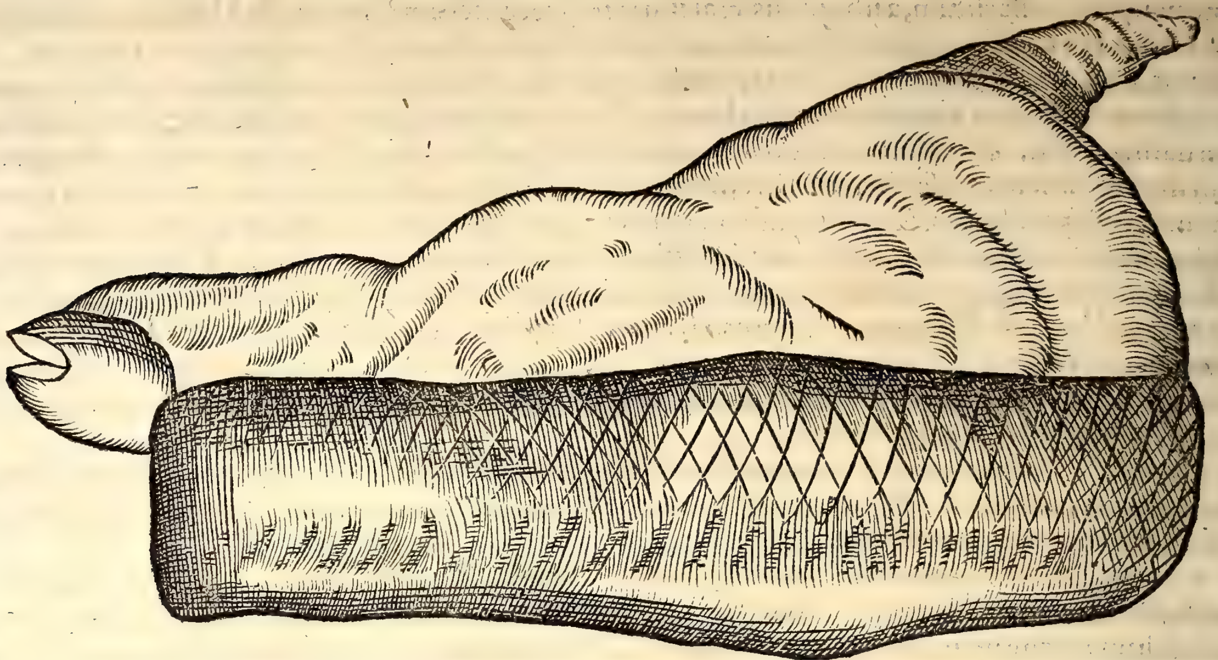


PVDENDI marini altera ſpecies. Zoophytum iſtud (inquit Rondeletius) à mentulæ contractæ forma non multùm diſtat, ſi eam cum ſcroto accipias. Ex dura quidem teſta conſtat, ſed ueluti cartilaginea, ſpiſſa, rugoſa, perſpicua. Foramina à ſeſe ſeiuncta duo habet, quibus aquam reijcit, quum comprimitur. Partes internas indiſcretas habet, ueluti reliqua Zoophyta. Sic ille.

De eodem ſentire uidetur Bellonius, quum ſcribit: Alia ſunt purgamenta marina, quæ genitale uiri imitantur, tum ſpecie, tum magnitudine, pinnis etiam ſubnexis binis loco teſtium. niſi fortè potiùs hęc ſit Penna mar. Rondeletij: quam piſcatores circa Monſpelium, formę extremi alterius ſimilitudine inducti Mentulam alatam uocāt. Cuius etiam Albertus meminit, loco teſtium in his Zoophytis alas prominere ſcribēs: tardè moueri ea, nec uiuere niſi in aqua. ¶ Longè aliud ab hactenus memoratis Pudēdum illud marinum eſt, quod ſic nominauit Bellonius: cui ſenſum tactus, & motum Lumbrici uel Hirudinis, (tum contrahendo ſe, tum ſerpendo de loco ad locum:) & partes internas diſcretas, os cum dentibus, gulam & ſtomachum attribuit. Genitale (inquit) dicitur, quòd teres ſit, pedem longum, & mediocris brachij craſsitudinis, &c. rufi coloris, aſpectu toroſo, Nymphææ radicis ſimilitudine. ſemper ad ima ſidit, nunquā natat: contrectatumque in ſeipſum contrahitur, ac cornu duritiem habet, uixque acuta cuſpide pertundi poteſt: alioqui permolle, dum ſua ſponte mouetur. Suas promuſcides quando uult exerit, atque ita conſtringit, ut ex pedali longitudine uix ſex digitos longum appareat. acetabulis quæ in promuſcidibus habet, lapidibus hęret: in quibus plus quàm quatuor millia nonnunquam annumeres. Ex anteriori capitis parte crinitas emittit ueluti arbuſculas, acetabulis plenas: quibus quicquid palpat, ad os adducit: quod tam amplum aperit, ut uel integram conchulam admittat. ueſcitur enim omni Conchyliorum genere. Eius recrementa uiſcida, copioſa, & albiſsima ſunt: quæ ita tandē indurantur, ut cum fidibus neruea firmitudine certare poſsint. Oſsibus & ſanguine caret, exceptis dentibus. Hoc maris purgamentum à piſcibus alijs minimè tentatur, nec à quoquam in cibo expetitur. Litorale eſt: nec alibi reperitur quàm ubi Patellæ & Vertibula. Vulgus Italicum Cazo marino nuncupat, Græcū Pſoli. Sic ille, nulla eius icone appoſita. Mihi certè plus quàm Zoophytum hoc animal uidetur: quod non uideo quò referri poſsit, niſi fortè ad Mollium genus, quum animal ſit exangue, ſine oſ-

Penna mar. *Mentula.* *Pudendum mar. aliud à Bell. dictum.*

ſibus, non teſtaceum, non cruſtatum, non deniq; inſectum. Quòd modò ſolutum uagatur, modò acetabulis ſuis adhæret: id etiam cum Mollibus, præſertim Vrticis in eo genere, commune habet.



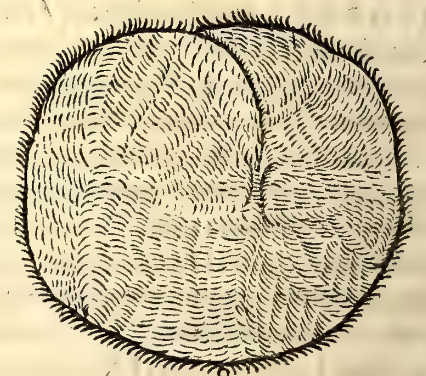
PVDENDI mar. alia ſpecies, cuius picturam olim Cornelius Sittardus ad me miſit. Id aliqua ex parte ſimile eſt illi, quod ſecundo loco Rondeletius propoſuit, colore è luteo ſubuiridi. Maſſa quædam informis uidetur. retrorſum ubi craſsior altiorq; eſt, ueluti cornu paruum, rugoſumq; extenditur. oppoſita pars humilior ceu in glande colis foramen oſtendit: idq; rubicundi coloris, ſi pictor non fallit. Hoc in Italia prope Romam raro capi, nec eſui eſſe aiunt.

PVLMO marinus, (πνεύμων uel πλεύμων Attice Ariſtoteli,) Zoophytum eſt ſponte proueniens. Multis eadem natura quæ frutici, ut Holothurijs, Pulmonibus, Stellis, Plinius. à quo alibi etiam Halipleumon appellatur. Inter Teſtacea habetur ab Ariſtotele: eodem ſcilicet modo quo Holothuria, Tethya & Stellæ: quę omnia corio duro conteguntur. Pulmonis uitam uiuere, prouerbium eſt in eos, qui otioſam & ſecuram nimiùm ſtolidamq; uitã degunt, ſine ſenſu ferè, & temporis ratione. Plato in Philebo: λογισμοῦ δὲ στερόμενον, μηδὲ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὡς χαιρήσεις, δυνατὸν εἶν λογίζεσθαι: ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πλεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρείνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. Hinc & πλευμονία, οἱονεὶ βλακικόν τι πάθος apud Suid. in βλάκα. ¶ Pulmo mar. id eſt, Cunnus marinus, Interpres Kiranidis. ſed obſcœno hoc nomine Italis dictum Zoophytum, (Pota mar.) Vrticæ genus potiùs fuerit: quamuis etiã Bellonius pro Pulmone mar. accipiat. Veteres quidem Pulmonem marinum ceu uulgò notum nõ ſatis deſcripſerunt. ¶ Conijcere autẽ licet Pulmones, uel à pulmonum noſtrorum figura, uel ab eorundem ſubſtãtia laxa, molli, foraminibus plena, nominatos fuiſſe, inquit Rondeletius: unde Ariſtoteles Spongias aplyſias Pulmonibus cõparauit. Eo quidem in loco de marinis potiùs (utpote quorum denſa & tenax ſit ſubſtantia,) quamuis dubitat Rondeletius, quàm de uiſcere animalium ſenſiſſe mihi uidetur. ¶ Pulmone marino ſi confricetur lignum, ardere uidetur, adeò ut faculam ita præluceat, Plinius. qui etiam pſilotri uim ei attribuit, &c. ¶ Nos (inquit Rondeletius) cum illa quæ ſaxis affixa ſunt, diligentiùs rimaremur & contemplaremur, inuenimus ſubſtantiam quandam illis hærentem, corio duro & nigro intectam, intus mollem, fungoſam et fiſtuloſam, Spongiarum aplyſiarũ modo. Ea in ſaxorum rimis naſcitur, cuius imaginem non exhibemus, quia commodè pictura exprimi non poteſt.

Halipleumõ.

Prouerbium.

Corpus quoddam rotũdum, pilæ mar. modo, &c. quod an Pulmo mar. ſit, Rondeletius dubitat: uidetur autẽ hoc ipſo ſaltem potiùs eſſe Pulmo mar. quàm quod priore loco à Rondeletio deſcribitur. quòd non affixum ſaxis, ſed abſolutum eſt, &c. aplyſiæ quoq; ſimilitudo, non minus huic quàm illi fauet.



Vel Pulmo marinus dici poteſt corpus quoddam rotundum, pilæ marinæ modo, uireſcens, foris ſubſtantia feltro ſimile, intus totum fiſtuloſum ueluti Spongia aplyſia. id in mari aqua plenum eſt & graue. extra mare in ſe concidit & flacceſsit. In ſaxorum rimis deliteſcit, et inter algas. quum uerò per mare fertur, tempeſtatis ſignum eſt, quod de Pulmone marino ſcripſit Plinius. Hęc Rondeletius. Pulmones quanquam zoophyta, non adhærent, ſed abſoluta ſunt, Michael Epheſius.

GERM. Ein ſunderlich Meergewechs / von den alten Griechen ein Lunck / oder Meerlunck genañt / außwendig mit einer herten haut gleych als låder (wie auch die obgenannten

Sprützling

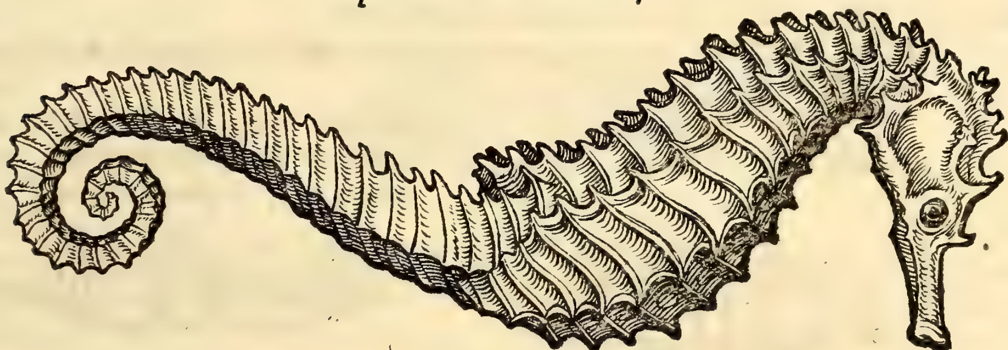
Spritzling vnnd andere) bedeckt. so man ein holtz mit reybet/soll es scheynē als ob es brünne. Man zweyflet ob es dises gewechs sye/welliches hie fürgestelt wirdt/wie ein kugel/grünlacht/vnd wie filtz außwendig/ iñwendig aber gelöcheret wie die gar groben schwüm die sich nitt bereiten lassend/vnd allweg vnreyff beleybend.

ZOOPHYTA reliqua ordine XVII. requires, quæ scilicet non corio aut testæ instar calloso operimento, sed alio quopiam suo integuntur, &c. Rondeletius aptiùs hæc & illa coniunxit. nos dum Aristotelem, qui hæc Testaceis apponit, sequimur, incommodè diuulsimus, Ordine insectorum interposito.

ORDO XVI. DE INSECTIS MARINIS.

DE MOLLIBVS in mari alijsq; exanguibus animalium, scripsimus suprà in genere, à principio Ordinis XIII. ¶ Pulicem & Pediculum marinos, quanuis tenui crusta integantur, Insectis potiùs, quàm ut Rondeletius Crustaceis, adiunximus, quòd forma eorum tota à Crustatis plurimùm differre uideatur, magisq; ad Insecta accedere. ¶ Ad Insecta referri potuissent etiam Stellæ. nam incisuras multas in radijs habent: sed ultimo Testatorum loco, ueluti ambiguæ naturæ, eas referre maluimus. ¶ De insectis in genere hoc in loco nihil differimus: quoniam longè plura insecta terrestria sunt; quorum historiæ tractatio aliqua his atq; illis communis præmittenda est.

Icon hæc Venetijs facta est, minùs accurata quàm Rondeletij: quæ & pilos ab eminentibus singulis in capite dorsoq; partibus singulos ostendit, & pinnulam in extremo dorso.



HIPPOCAMPVS, ἱππόκαμπος, à Græcis dictus, apud Latinos idem nomen retinuit, ab hippos quod est equus, & campe quod est, flexura, uel eruca, compositum. capite quidem & iuba equum æmulatur: corpore autem est repando, & in arcum se curuante: præterea uilloso & incisuris multis disiuncto, quemadmodum quæ in arboribus & oleribus reperiũtur erucæ. Ergo cum erucas, maximè cauda referat, reliquo corpore equum, Hippocampus *(quasi Equerucus)* optimo iure uocatus est, Rondeletius. Plinius Hippum, ut Oppianus uocauit, Athenæus Hippidiũ, Bellonius. sed hæc eius coniectura incerta est, cum authores illi Hippum & Hippidium nominarint tantùm. Videtur autem potiùs sui generis piscis esse Hippus, ut & Hippidium, siue idem cum illo, siue diuersus. Campas *(Meliùs, Hippocampos)* marinos equos Greci à flexu posteriorum partium appellant, Varro. Hippocampi, equi marini, à flexu caudarum quæ piscosę sunt, Nonius. at ueri Hippocampi cauda piscosa (id est, piscium caudæ similis) non est: sed fabuloso Neptuni equo, (quem falsò quidam Hippocampum & Hippopotamum appellarunt,) talem affingebant olim pictores. Caballiones marini pro Hippocampis nominantur à Vegetio in Hippiatricis. Albertus barbaro nescio cuius linguæ uocabulo Zydeath dixit. ¶ Fel & sanguinem ei attribuunt, Rondeletius etiam hepar & cor: quare non erit forsan propriè Insectorum generis, ut ex corporis eius segmentis uideri posset, sed ambiguæ inter sanguinea animalium & Insecta quę sanguine uacant, naturæ. Rondeletius tamen, quem sequimur, Insectis eum adnumerauit.

Hippus. Hippidium. Caballio mar. Zydeath.

GRAECI hodie ἀσσίδα uocant, quidam Salamandram marinam, Rondeletius.

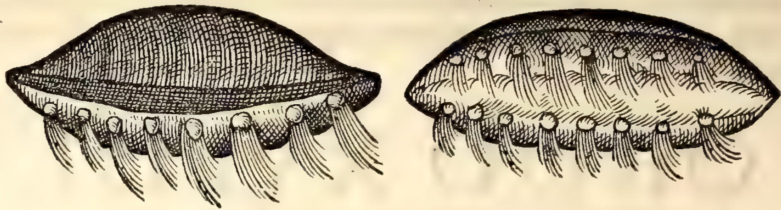
ITAL. Romani, Illyrici, Genuenses, Chaual nuncupant. Veneti Draconem. quidam Gallum marinum, Rondeletius. At Bellonius à Venetis Faloppa dici scribit: [*Rondeletius Crangonem è Squillis Vallopam nominari:*] Genuæ & Massiliæ Gaballum *(quod malim quàm Gallum)* marinum. ¶ Sunt qui Caualin marino, Caualin ritorto, uel Dragonetto uocēt: hoc est Equiculum marinum uel Dracunculum, ut Matthiolus interpretatur: alij il Dracone marino.

HISP. Caulinho marino.

GALL. Massilienses & circa Monspelium Cheual & Chevalot, Rondeletius. Massilien-

ſes Gaballum mar. Bellonius. Galli Draconeto, Amatus Luſitanus.

GERMANICE nominetur ein Meer-roſſz/ein Seeröſſle. Aſpidis quidem, Dracunculi & Salamandræ nomina à diuerſis populis, ſi formam reſpicias, ineptè ei attribuuntur: at quoniam uenter eius, Aeliano teſte, uenenatus eſt, uenenatorum quoque animalium nomina ὁμωνύμως fortè in ipſum translata fuerint.

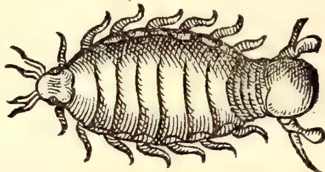


ERVCA marina Rondeletij. Ore (inquit) & oculis caret. in medio latior eſt, extrema gracileſcunt & incuruantur. In uentre ſiue in ſupina parte, rugoſus eſt, pudendi muliebris ſpeciem referens. in prona parte, ſiue in dorſo tumores parui eminent (Verrucas piſcatores noſtri uocant,) è quibus pili uirides exiſtunt. Ad contactum intumeſcit & ſupernatat, ut Aelianus de Phyſalo ſcripſit. præterea uenenatum eſſe in Cane experti ſumus. cum Phyſalo tamen Aeliani idem eſſe hoc animal, non affirmamus, ei tamen certè non ualde diſsimile fuerit: uel Erucarũ marinarum generi rectiùs ſubijcietur. Sic ille. Aelianus certè φύσαλον ſuum piſcẽ facit maris Rubri: ſine ore & oculis, & brãchias ei tribuit: Rondeletij uerò Phyſalus circa Monſpelium in mediterraneo notus, inſectorum generis eſt. quoniam tamen hic quoque uenenatus eſt, & tactu inflatur, Phyſalum appellari non prohibebimus. Aeliani quidem Phyſalum pleraque cum Lepore marino communia habere obſeruauimus, ut ſpecies eius uideri queat. Eſt & inter belluas mar. Phyſalus, alio nomine Phyſeter. ¶ Diuerſa ab hac eſt Eruca marina Bellonij.

Phyſalus.

GERM. Mag ein Meer-rauppe genennt werden. iſt ein wunderbarer haarwurm im meer.

Icon à Rondeletio exhibita.



Animal hoc marinum cuius iconem (neſcio unde nactus) hîc pono, ſi Pediculi mar. ſpecies non eſt, quò referam dubito.



PEDICVLVS marinus, (φθεὶρ θαλάττιος Ariſtoteli,) cum Pulice conſpirat ad infeſtandos piſces & tenui cruſta integitur: (unde à Rondeletio cruſtaceis adnumeratur, ut ſcripſimus initio huius Ordinis.) maioris fabæ magnitudine & latitudine eſt, Scarabeo terreſtri ſimilis, corpus ex aliquot tabellis conſtat. Piſcibus ita hæret, ut eripi non poſſit. Sugit ut hirudo: nec prius abſcedit quã tabidum & exuccum piſcem reddiderit. Errant qui Pediculum marinum, Aſilum ſiue Oeſtrum Ariſtotelis faciunt, Rondeletius, qui in ſtagnis etiam marinis Pediculos naſci ſcribit, ita conglomeratos, ut piſces uel hamo iam captos abſumant. Vide mox etiam in Pulice mar. ¶ Eſt & Pediculus piſcis Ariſtoteli: qui omnium pinguiſsimus fit pabuli copia, quæ Delphini (quem ſequitur) opera ſuppeditatur, in mari quod eſt à Cyrena ad Aegyptum.

ITAL. Pedozo marino. Idem fortè eſt Pruſa Genuæ dictus, non Aſilus ut Gillius putabat.

GERMANICE interpretor Waſſerlauß, uel potiùs Meerlauß. nam in dulcibus etiam aquis inſecta quędam appellari audio Waſſerleüß. Vel Meereſel. Aſellis enim multipedibus (qui ſub aquarijs uaſis ſtabulantur) ſimile hoc animal facit Ariſtoteles: niſi quòd caudam latam habet.

PVLEX marinus Rondeletij. ψύλλος θαλάττιος: ſic dictus eſt nimirum non tam à formæ, quàm ſaliendi ſimilitudine, & ſimiliter piſces in mari infeſtandi natura, ut Pulices in terra moleſti ſunt animalibus. Hîc exhibitus facie homunciones ridiculè pictos uel Simiam repræſentat: alijs partibus Locuſtæ ſimilis eſt, tam exiguis quidem ut niſi ab oculato diſcerni non poſsint. Tenui cruſta integitur: quamobrem à Rondeletio cum Cruſtaceis deſcribitur, ſicuti ab initio huius Ordinis dixi. Piſces (inquit Ariſtot.) uel manu facilè caperentur dum dormiunt, niſi à Pediculis & Pulicibus uexarentur. nunc uero ſi ſomnum diutius capiãt, noctu ab innumera multitudine beſtiolarum iſtarum occupati abſumuntur. Gignuntur eæ in profundo



fundo mari tanta fœcunditate, ut escam ex pisce confectam, si diu in imo manserit, totã corradant: atque piscatores sæpe escam demissam, glomeratis undique his bestiolis, perinde ut globum recipiant. ¶ Niphus Scolopendras mar. uulgò Pulices marinos dici scribit, quòd pisces eodem modo infestent. nos Scolopendras mar. longe alias dabimus inferiùs. *Scolopendræ mar.*

GERM. F. Ein Meerflohe.

OESTRVS uel Asilus marinus, qui similiter in mari pisces quosdã (præsertim Thynnos & Xiphias) stimulat & exagitat, ut Asilus terrestris.



ITAL. Prusam uocant Ligures, Gillius. is (inquit) quem uidi albus erat, & ad piscem Pagrum inhærescebat. Piscatores affirmant maximos etiam pisces ab eo confici. Sic ille. sed an Pediculum mar. pro Oestro acceperit, inquirendum.

GERM. F. Ein Meerbräm: stupft vnd treybt die fisch im̃ meer/ wie ein bräm die thier auff erden.

HIRVDO marina. Viuit hæc (inquit Rondeletius) in mari & marinis stagnis, ei quæ in aquis dulcibus nascitur, persimilis. Licebit & Lampetrã piscem, Hirudinem marinam uocare, Strabonis exemplo: qui scripsit in quodam Libyæ fluuio nasci βδέλλας septenûm cubitorum, quæ branchias habeant perforatas, ita ut per eas respirare posſint. Lampetræ quidem ore, similiter ut hirudines, ueluti sugentes adhærent. ¶ Hirudinem fl. quæres infrà.



GERM. Ein Meerägle/Meerägel.

VERMIS Microrhynchoteros Rondeletij. Vermium (inquit) ut in terra, ita in mari diuersa sunt genera. (De Seta marina in fluuiatilibus dicetur.) hîc duos tantùm proponemus quos sæpe inter maris purgamenta reperimus, ueteribus (quod sciam) indictos. Eorum prior cute molli contegitur, tota incisuris constante: os uel rostrum obtusum est, parumq; prominet, unde μικρορυγχότερον cognominauimus. Alijs rostrum deest: & foramen tantùm habent capiendi cibi gratia. Totus uermis digitalis est magnitudine, digiti minimi crasſitudine.

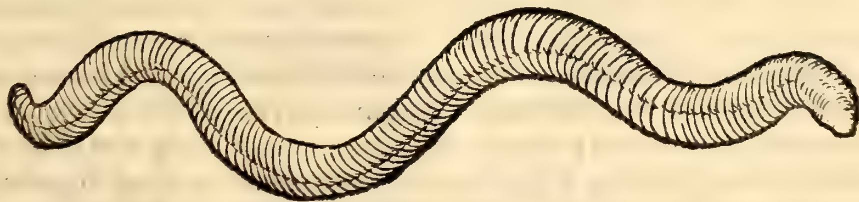


GERM. Ein Meerwurm eines fingers lang/ des kleinsten fingers dick/ mit einem kurtzen kumpfen schnäbele: etlich habend nur ein löchle an statt des schnabels. ich halt er sye der natur der Mettlen/ wie auch der nachuolgend.

VERMIS Macrorhynchoteros Rondeletij. Hic (inquit) multò longior est superiore. nam aliquando duorum cubitorum magnitudinem æquat, pollicisq; crasſitudinem. rostro etiam multò longiore, simili Hippocampi rostro, unde μακρορυγχότερον nuncupauimus. Farciminis longi figuram refert. Intus longum duntaxat uentriculi uel intestini ductũ habet, aqua & luto pleni. unde perspicuum est his tantùm uesci. Viuit in luto maris & marinorum stagnorum: Sic ille. Videntur sanè ex ijs quæ scribit Lumbricis cognati hi uermes.

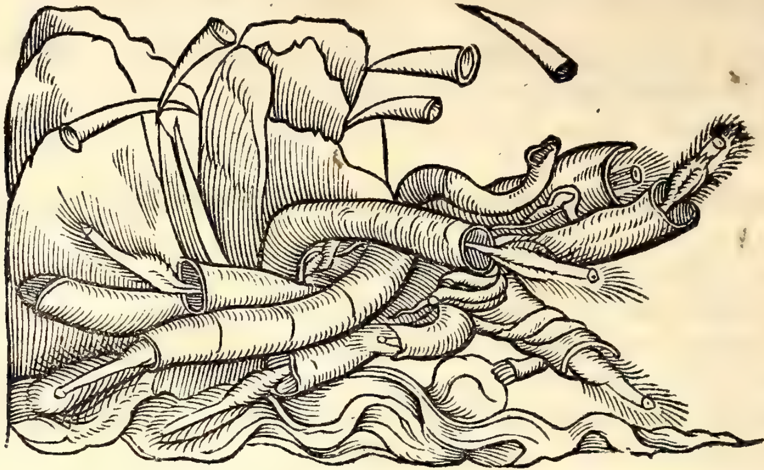


GERM. Ein anderer Meerwurm grösser vnd dicker/ mit einẽ lengeren schnabel. Sůch im̃ nächstgemelten.



LVMBRICVS longus, ijs qui in corpore humano procreantur, similis, in mari etiã & stagnis marinis prouenit. est autem inter alios stagnorum mar. uermes hic frequentior. binûm cubitorum longitudinem non superat, Rondeletius. Lumbricus mar. terrestri maior, stabulatur in litore intra arenam, in eo potissimùm tractu, quem æstus alti maris contegit: unde interdum discedens siccum relinquit. Piscatoribus ad escam plurimùm confert, &c. Bellonius. ¶ Aliqui Lampredam, Lumbricum aut Vermem marinum uocauerunt.

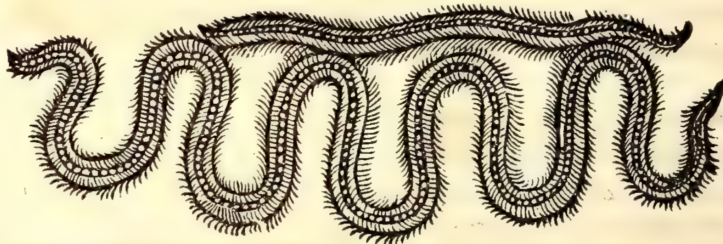
GERM. Ein Meermettel.



VERMES in tubulis delitescentes à Rondeletio exhibiti. Nascuntur (inquit) in saxis marinis, & super Concharum uetustarum testas tubuli uel siphunculi testacei, rotundi, (*teretes*,) asperi, candidi, intus læuissimi, quorum alij recti sunt, alij contorti & replicati. In his procreantur & uiuunt uermes, qui foras se exerunt hauriendæ aquæ gratia. Hi colore & substantia Scolopendræ rubræ similes sunt: figura & magnitudine nonnihil differunt. longissimi enim digiti magnitudinem non excedunt. Pars posterior folij myrtei modo in acutum desinit. Priore parte utrinq; pedes habent ueluti Scolopendræ. inde fistula prominet, in extremo obtusa, tubæ modo, & perforata, qualem in Asilo marino depinximus. eâ aquam trahit. Horum uermiculorum testa Pharmacopœi nostri utuntur in compositione unguẽti citrini pro Dentali. Huic similem testam etiã Dentale uocant, (*Antale legerim, acuminatam nimirum instar cornu*,) quo in eodem unguẽto utuntur. Huiusmodi aliquot picturæ superiori aspersimus. Sic ille. Nos eundem hunc Tubulum marinum, utpote testaceum, sine uerme proposuimus suprà, Ordine XV. proximè ante Echinos, qualem à pharmacopola accepimus.

Dentale.

GERM. F. Känelwürm/Känelnasseln/rotlacht/mit vil füssen/in etlichen känelschalen/ die auß den felsen des meers wachsend (Dentali von ettlichẽ Apoteckern genañt) verborgen.





SCOLOPENDRAE marinæ (inquit Aristoteles, σκολόπενδραι θαλάττιαι) aspectu terrenis similes sunt, magnitudine paulò inferiores. gignuntur in saxosis locis. colore magis rubro sunt. Pedum numero terrestres superant. ¶ Nos (inquit Rondeletius) species duas hîc proponimus. Prior minor est, colore planè rubro, dodrantali magnitudine. in saxosis locis degit. A capite ad caudam utrinque pedes habet plurimos. in flexus et uolumina sese contorquet, nunc longior, nũc breuior: nunc gracilior, nunc crassior efficitur. Altera est superiore multò longior, utpote quæ ad cubiti longitudinem accedat, tenuior, colore ad candidum uergente. Huius generis Scolopendras in uentriculo Lacertorum marinorum & Acuum sæpe reperi, & sæpe ex ore extraxi: quod maximo est argumento, huiusmodi pisces ijs uesci sine pernicie: easq; non in litoribus, sed in alto mari, ut Lacertos & Acus, uiuere. ¶ Scolopendra mar. quam uidi, ad digiti longitudinem & crassitudinem accedebat, Gillius. Marcellus Vergilius marinas terrestribus longiores facit. ¶ Hamo de-

mo deuorato Scolopedræ omnia interanea euomūt, donec hamū egerāt: deinde resorbet, Plin. ex Aristot. Mordet (*Pruritum facit*) non ore, sed tactu totius corporis, similiter ut quæ Vrticæ uocantur, Aristot. Morsus quidē Scolopendræ, tū terrestris, tū marinæ, ueneni nō expers est: cuius & notas ferè & remedia paria medici tradunt. Sunt qui Scolopendras mar. à Pulicibus marinis per imperitiam non distinguant. ¶ Proximè retrò uermes in tubulis delitescentes Scolopendris similes, descripsimus. Scolopendram cetaceam suo loco dedimus.

GRAECI hodie Scolipetras corruptè nominant, Gillius.

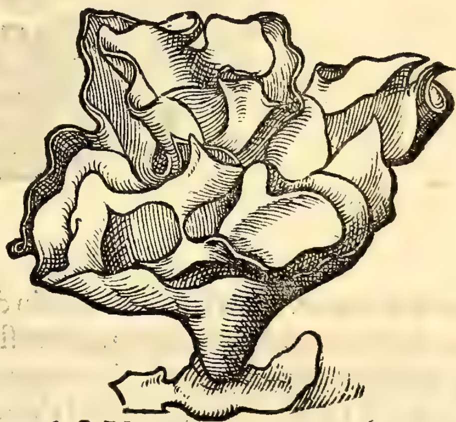
GERM. F. Meernasseln/geleych den Nasseln auff der erden genañt: welches sind langlachte/rotlachte/tünne würm/mit unzalbaren füssen/rc.

PHRYGANIVM à Bellonio dictus fluuiatilis uermiculus, quamuis marinus quoque est, inter Insecta fluuiatilia referetur.

ORDO XVII. DE ZOOPHYTIS MARINIS QVIBVSDAM: QVAE NON CORIO DVRO SIVE TESTACEO INTEGVNTVR, (EA ENIM ultima Testatorum fecimus,) sed sui generis operimento.

HOLOTHVRIA & Tethya, quæ Rondeletius Zoophytis attribuit, ultimo Testatorum loco (ubi etiam eius facti rationem reddidi) recensui. ¶ De Spongiarum natura alij aliter senserunt: nos in earum historia non sentire eas ostendimus. Sunt sanè gradus quidam naturæ, ut alibi, mirificè semper τὰ μέσα καὶ ἐπαμφοτερίζοντα appetentis, ita in transitu à frutice ad animal. Post inanimata corpora, media quædam fortè sequuntur, (ut si quæ inter lapides & metalla crescēdi uim forte habent:) tertio animata, ut Plantæ. In plantarum fine, Zoophytorum initio, Spongiæ sunto, primùm simpliciter dictæ: deinde aplysiæ: mox Pulmones, Holothuria, Tethya, ac multa deinceps Zoophyta, alia ferè alijs perfectiora, usque ad Conchas, quas superant Cochleæ, &c. donec ad Hominem usque conscenderit. ¶ Zoophyta uocamus (inquit Rondeletius) quæ nec animalium nec fruticum, sed tertiā ex utroq; genere) naturam habent: quę Latinè nominare non possumus, nisi Plantamines, aut Plantanimalia dicamus. Horum nonnulla Aristoteles inter Testacea recenset, ut Tethya & Stellas: quæ quoniam duro corio integuntur cum Testaceis: quoniam uerò naturā inter plantas et animalia ambigunt, cum Zoophytis explicari possunt. Nos eodē libro utrunque genus coniungimus: quòd quædam sint Zoophyta quæ ad Insectorum: & quædam Insecta, quæ ad Zoophytorum naturam accedant. Sic ille.

Holothuria. Tethya. Spongiæ. Gradus naturæ.



ESCHARA, ἐσχάρα, ut Rōdelet. suspicatur: à figuræ forsan similitudine aliqua. Quod hîc repræsentamus (inquit) nostri piscatores Giroflade appellāt, à similitudine pulchri & boni odorati floris, quem nostri Giroflade, Galli Oeillet uocant. Suspicor tantùm necdum pro certo habeo, sit ne ueterum Eschara, cuius mentionem à solo Athenæo fieri comperio ex Archippo. Super saxa enascitur, ex pediculo exurgēs, aliquādo supra ligna in mare deiecta, nonnunquam pediculo caret. Ex dura terreaq; substantia constat: cute rubra contegitur, qua sublata totum corpus spectatur cribri instar perforatum, lactucæ crispæ siue capitatæ folijs simile. In cibis inutile prorsus est. Aduersus ulcera maligna prodest. Vehementer enim siccat, & superuacuam carnem absumit. Hæc Rondeletius. Archippi uerba sunt: λεπτάσιν, ἐχίνοις, ἐσχάραις, βελόναις τε, τοῖς κτένεσι τε. Videtur aūt ille in ueteris comœdię fabula, in qua opsophagos præcipuè traducit, de ijs tantùm piscibus & aquatilibus loqui, quæ cibo apta sunt. Rondeletij Eschara cibo inepta est. quare Archippum de illo pisce potiùs, qui masculino genere Escharus à Dorione nominatur, sensisse coniecerim: eum alio nomine ψῆσσαν appellat, de genere latorum piscium. Rondeletius dubitat an hæc sit species illa Soleæ, quam ipse oculatam cognominat: & sanè habet illa maculas tanquam oculos pupillis (quas Græci κόρας uocant) insignes. Cæterùm Eschara Rondeletij planta quædam marina fortè fuerit, fuco bryóue marino cognata. describitur enim hoc lactucæ folijs, rugosum, ueluti contractum, sine caule, plusculis ab ima radice exeuntibus folijs. nascitur in lapidibus testaceisq;. præcipua ei siccandi spissandiq; uis, &c. Aetius lib. 12. cap. 35. Lactucæ (inquit) in mari, sunt germina lata & oblonga, ac uiridiora, tenuia & subrugosa, ac ueluti conduplicata, ad litora maris per fluctus eiecta.

GALL. Giroflade, ut iam dictum est.

GERM. F. Ein Meernägele/wachßt an den steinen im meer.



EPIPETRVM Cornelij Sittardi, quod pictũ ad me misit. Massa quædam informis uidetur, spongiosæ & cauernosæ substantiæ, sex digitos longa, sesquidigitum lata, inæqualis & tuberosa, multis ceu acetabulis compacta: colore partim nigricans, partim rubescens. Hanc apud me picturam cum Bellonius uidisset, Pudendum marinum sibi uideri dicebat. Nasci puto circa petras maris, eisq; hærere, ut inde aliqui Epipetron nominare uoluerint. sed zoophytum hoc est. Veterum uerò Epipetron herba est, quam Aristoteles etiam suspensam, multo tempore uigere tradit, &c.

Epipetrõ herba.

GERM. Ein besunder luck vnd schwumachtig meergewechs/2c.

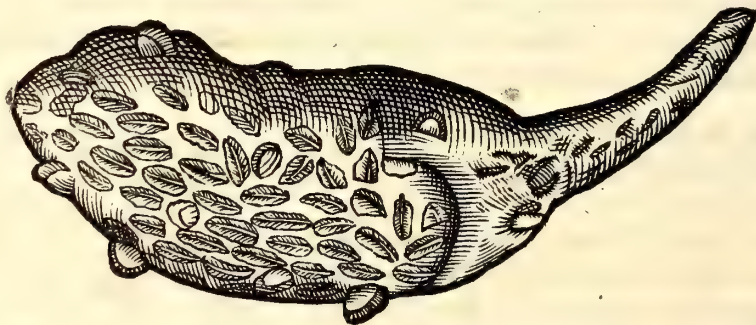
CVCVMIS marinus: quem Plinius colore & odore similem facit terrestri.

GERM. F. Ein Meerkukumbre.



ZOOPHYTI huius nomen apud scriptores nullum reperio, quare à similitudine Malorum insanorũ, (quæ Albergaines nostri uocãt, alij Pommes damours,) Mali insani nomen ei accommodare uisum est. Vuæ marinæ species quibusdam uideri posset: sed quia flores uuæ nullos refert, uerùm foliorum potiùs uel plu-

Vua mar.



marum formam: quia etiam pediculo differt: dilucidioris distinctionis gratia ab Vua mar. secreuimus: & à similitudine mali illius terrestris, quod oblongius est (nam est & alterũ rotundius) Malum insanum appellauimus. Facultate ab uua mar. (quam mox subijciemus) non differt, Rondel.

GALLICE. Albergaine uel Pomme damours de la mer.

GERM. F. Ein sunderlich Meergewechs: dollöpfel oder öpfel der liebe im meer.



VVA marina Plinij. Rerum quidem, non solùm animalium simulacra mari inesse, licet intelligere intuentibus Vuam, Gladium, Serras, Plinius. Intelligit autem opinor (inquit Rondeletius)

deletius) eam Vuam quæ hîc depingitur, externa in parte uuæ flores optimè exprimens. Est autem oblonga quædam & informis massa, ex uno pediculo dependens. Partes internæ indiscretæ sunt: inter quas aliquando reperiuntur ueluti glandulæ paruæ, cuiusmodi unicam seorsum depinximus. ¶ Vua marina in uino putrefacta (*tusa & madefacta in uino sufficienti, Nicolaus Myrepsus*) ijs qui inde biberint tædium uini affert, ait Plinius: cuius rei causam fœtori & marino odori attribuit Rondeletius. Vegetius in Veterinaria medicina inter diuersas res marinas Vuam quoq; adhibet in suffitum contra pestilentem morbum. Vuam seu Ampelon Græcè, aliqui uocant genus algæ in aquis dulcibus, quod florem fructumq; racematim digestum habet. Ampelis et botrys Aeliano inter algas sunt. *Vua alga.*

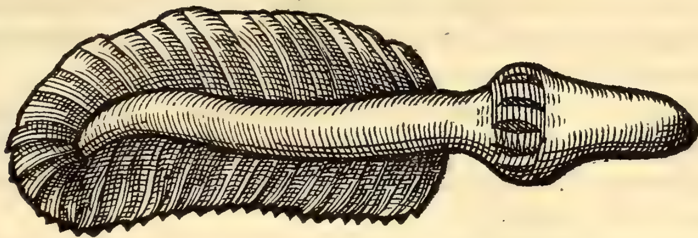
GALL. Nostri piscatores non hoc Zoophytum, sed oua Sepiarum racematim compacta, à pediculo uno dependentia (ut suprà exhibuimus) Vuam mar. nominant, Rondeletius.

GERM. F. Ein Meertreübel: ein Meergewechs / an welchem außwendig geleych wie traubenblůmen gesåhen werdend. Id quod in Oceano Germanico Haffguffe uocant, magis fructum quàm piscem referens, simile quid esse suspicor.

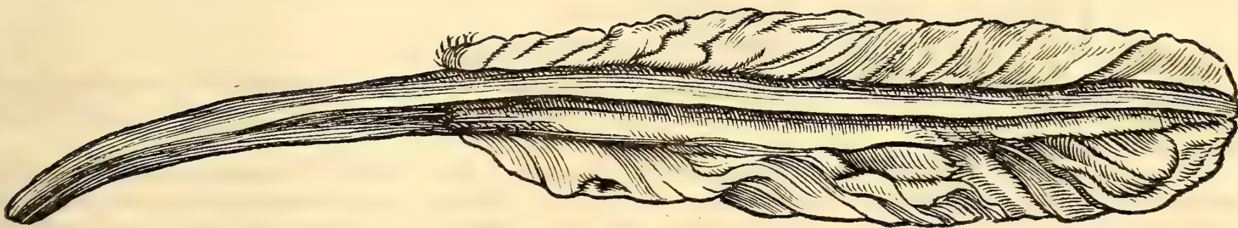


MANVS marina, dicta à similitudine quadam.
GERM. F. Ein Meerhand.

Penna marina Rondeletij.



Alia à Cor. Sittardo communicata.



PENNA marina, ut Rondeletius nominat. Est enim (inquit) pennis magnis ijs quæ in pileis gestari solent, persimilis, &c. Noctu maximè splendet, stellę modo. Est inter Vrticas quoque à Rondeletio exhibitas, species una quæ frondem pennæ fermè instar explicat. Pennã marinam aliam rubentem, frõde simili ferè, nulla cum glande similitudine, Cor. Sittardus olim ad me misit. ¶ Penicillum mar. suprà cum Testaceis inuenies.

GALL. Nostri piscatores, formæ extremi alterius similitudine inducti, Mentulam alatã uocãt, est enim ea pars peni sine præputio, id est, glandi, similis: altera uerò parte pennã refert. Rõd.

FINIS ORDINIS XVII. ET VLTIMI DE ANIMALIBVS MARINIS.

AQVATILIVM ANIMANTIVM DIVISIO SECVNDVM LOCA IN QVIBVS DEGVNT, ex Oppiani primo Halieuticorum.

PISCES MARINI ALII SVNT

1. LITORALES: & horum alij pascũtur in litore, uel

ARENOSO: arenis & rebus quę in eis nascũtur uescẽtes, ut Hippus, Cuculus, Erythinus, Cithari, Mullus, (hunc etiam infra cũ genere Saxatilium nominat:) Melanurus, Trachurus, Buglossus, Platyurus, Tænia, Mormylus, Scomber, (sed hunc infra quoque nominat, cum ijs qui circa petras conchis plenas degunt:) & si qui alij litorales sunt, φίλοι αἰγιαλοῖσι. item Nautilus polypo cognatus: qui tamen etiam in summa aqua nauigat. ¶ Testaceorũ alia in petris, alia in arenis degunt: ut Neritæ, Strombi, Purpuræ, Buccina, Mituli, Solenes, Ostrea, Echini.

COENOSO, & in paludibus, quæ τενάγη uocant: τεναγώδεις pisces, lutarios uertũt aliqui, ut Raia, Bos, Pastinaca, Torpedo, Passer, Clarias, Triglis, Onisc, iSaurus, Scepanus, & alij quidam. ¶ De Canum genere carcharię pelagij sunt: centrinæ uerò & galei eorumq; species, ut Scymni, læues, acanthiæ, uarij, alopeciæ, rhinæ, in cœno profundo uersantur.

HERBOSO uel algoso: (θῖνα ἀνὰ πρασόεσσαν) inter herbas: ut Mænis, Tragus, Atherina, Smaris, Blennus, Sparus, (sic enim legendũ, nõ Scarus:) Box uterq;, & alij.

FLVVIORVM hostijs adiuncto, uel stagnis dulcioris aquæ, (ubi multus limus colligitur, & aqua dulcis marinę miscet:) ut Cestreus, Cephalus, Lupus, Amia, Chremes, Pelamys, Conger, Olisthus. [Horum multos anadromos esse puto, hoc est, flumina subire: quanquam Oppianus Lupum dũtaxat amnes subire dicit, Anguillam contrà ex amnibus descendere.]

2. SAXATILES. Multò latiùs accipit Saxatiliũ nomẽ quã medici. Et hi degunt in saxis, uel

MVSCOSIS, (eminentibus nimirum altiùs,) musco & alga obductis: ut Perca, Iulis, Channus, Salpa, Turdus, Phycis, (& alij.)

HVMILIBVS in arenoso mari, quę Leprades nominãt: [aliqui Lepradem interpretantur petram maris asperam, altam, albã, uel cui lepades adnascantur: sed Oppianus distinguit. Aelianus, ni fallor, aspra nominat:] ut Cirrhis, Syęna, Basilisci, Myli (uel Mylli,) Mullus, quem etiam suprà cum primo genere Litoralium recenset.

Hi præcipuè à medicis saxatiles dici uidentur, quanquam & sequentium quidam.

HERBOSIS (sub aqua nimirũ:) ut Sargus, Vmbra, Faber, Coracinus, Scarus.

CONCHIS aut patellis plenis, cauernosisq;, ut pisces subire possint: ut Phagri, et Agriophagri, Cercuri, Opsophagi, Murænę, Scombri, [hos supra quoq; primo generi litoralium adnumerauit:] Orphi.

RIMOSIS, siue rimas & fissuras quasdam (Græci χηράδας dicunt) & ueluti specus habentibus: qui in suis latibulis manent, & præternatantibus piscibus infirmioribus insidiantur: ut Ouis, Hepatus, & Prepontes magni quidem corpore, sed ignaui: & Onos, id est, Asinus.

Saxatilium solus Adonis siue Exocœtus dictus, relicto mari undas secutus in petram aliquam se recipit quietis causa.

Locusta etiam & Astacus in finibus maris petras incolunt. Astacus etiam procul abstractus, semper ad suam sedem redit.

Testatorum alia in petris, alia in arenis degunt.

3. AMBIGVI ad petras uel arenas: in utrisq; enim degunt: ut Aurata, Draco, Simus, Synodon, Scorpius uterq;, Sphyræna, Acus, Charax, Gobius: Mys (id est, Mus, Capros alio nomine Athenæo,) non magnus, sed corio & dentibus ualidis, ut uel homini resistat.

4. PELAGII, procul à terra: ut Thynni, Xiphiæ, Orcyni, Prenades, Cybeæ, Scoliæ, (Coliæ nimirum:) Scytalæ, Hippuri, Callichthys sacer piscis, Pompilus comes nauium. Echeneis cubitalis piscis, anguillæ similis, &c. Item cete, ut Leo, Zygæna, Pardalis, Physsalus, Melanthynus, Prestis, Lamne (uel Lamia,) Maltha, Aries, Hyæna: & Canes, nempe cetacei uel carchariæ. (nam aliæ 2. Canum species uersantur in cœno, centrinæ, & galei cognomine, quorum multæ sunt species.

5. VAGI, qui certam sedem non seruant: ut Chalcides, Thrissæ, Habramides, qui modo ad saxa, modo ad pelagus, modo ad litus feruntur, semper peregrini & errones. Anthiæ præcipuè circa petras profundas degunt: non semper tamen: oberrant enim undiquaq;, pro libidine gulæ: sunt enim edacissimi piscium, quanuis edentuli: magni & cetacei, in quatuor genera distincti, &c. Primi flaui, secundi candidi, tertij punicei, quarti Euopi uel Aulopi propter superciliorũ speciem. Item Delphini, qui modò circa litora, modò in pelago sunt: nec usquam in mari desunt.

6. AMPHIBII: (ut è saxatilibus fortè Adonis:) Cancri, Squillæ, & Paguri. Item qui in recessibus aut cauis locis maris habitantes pedibus præditi sunt: ut Polypus, Osmylus, Scordylus, (nimirum Cordylus:) & Scolopendra. Egrediuntur & cete quædã è mari, (ut Phocæ, propter somnum: Balæna, propter Solis calorem.) Diu in terra uiuunt Anguillæ, Testudo & Castorides, quarum dirus in litore ululatus est. Sunt & aues amphibiæ, quæ ex aere in mare se demittũt, cibi causa: ut Lari, Alcyones, Haliæeti. & contrà pisces aliqui præ metu in aerẽ euolãt, &c. Loligo longiùs, & altius: minùs altè Hirũdo: ἱέραξ uerò, id est, Miluus siue Lucerna, proximè aquas, ita ut aquam contingat, & partim uolare, partim natare uideatur.

FINIS.

TOMVS II. LIBRI NOMENCLATORIS AQVATILIVM ANIMANTIVM IN SVOS ORDINES DIGESTORVM, CVM PICTVRIS EORVNDEM AD VIVVM EXPRESSIS.

CONTINET AVTEM VT PRIOR TOMVS MARINA, ITA HIC QVAE IN DVLCIBVS AQVIS (FLVuijs, Lacubus, & alijs) degunt animalia.

ORDINES HI SVNT.

I. DE Piſcibus fluuiatilibus: Cuius Partes ſunt 5.

1. De Piſciculis.
2. De Saxatilibus.
3. De Piſcibus latis.
4. De Piſcibus ſimpliciter.
5. De Piſcibus anadromis, id eſt, e mari ſubeuntibus amnes.

II. DE reliquis in dulcibus aquis animalibus: Cuius Partes ſunt 4.

1. De Piſcibus lacuſtribus.
2. De animalibus Cruſtatis.
3. De Teſtaceis.
4. De Inſectis.
5. De Amphibijs uiuiparis ouiparisq́.

AMPLISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS VIRIS, COSS. AC SENATVI ILLVSTRIS REIPVB. BASILIENSIS, DOMINIS SVIS HONORANDIS, CONRADVS GESNERVS Tigurinus S. D.



FLVVIATILIVM *Piscium effigies ueras ac uiuas cũ in unum librum seorsim redegissem, & uarijs diuersarum gentium linguis eorum nomina explicassem, amplissimi uiri, Patres conscripti, cui primùm potissimumq́ hoc muneris offerrem, cogitare cœpi. Mox autem ipsum argumentum suggerebat, honestissimum Ordinem uestrum, hoc qualicunq́ dono dignissimum, simul etiam patronum mihi meoq́ huic operi futurum, imprimis mihi deligẽdum, quoniam inclyta urbs uestra ad maximum nobilissimumq́ nostrarum regionum & fermè totius Europæ flumen Rhenum condita, summum Heluetiæ nostræ decus & ornamentũ existit. Is fluuius ab Helueticis (aut Rhæticis potiùs) iugis duplici capite ortus, ubi ueteris Rhætiæ limites primùm superauit, & maximum nobilissimumq́ lacum Acronium permeauit, breui Heluetiorum fines emensus, per omnem deinceps Germaniam (cuius & Galliæ terminus olim statuebatur: nõ quòd Germania non semper, ut hodieq́, ulteriùs se extenderit: sed quia termium alium satis insignem tam longo tractu nullum inueniebant Geographi) multas regiones & plurimas celeberrimas urbes prælerlapsus, & amnibus innumeris auctus, tribus ostijs Oceano se infundit. In Heluetia quidem urbis uestræ ad pulcherrimum hunc amnem, quo media interluitur, situs longè amœnissimus est: et talis, ut aduena aliquis nondum perlustrata urbe, dubitare possit plùs ne gloriæ fluuio ab urbe, an urbi à fluuio accedat. At is qui omnia urbis ornamẽta perspecta habuerit, cum pleraq́ alia longè inferiora oppida idem hoc flumen alluat, ea plus gloriæ à fluuio accipere, quàm dare: uestram uerò plus dare quàm accipere fatebitur. Nam & magnitudo Basileæ uestræ mediocris est, (laudanda autem uidetur mediocritas, ut plerisq́ in rebus cæteris, ita & urbium magnitudine:) & munitiones itidem mediocres: situs uerò cum aliâs tum propter Rhenum, ut dixi peramœnus: ædificia publica augusta, & priuata quoq́ non contemnenda. Ager etiam circuniacens planicie, collibus, syluis amœnus: idemq́ annona, arboribus & uinetis fertilissimus. Aer non insalubris: eiusq́ temperies non adeò inclemens. Ciues diuitijs mediocres: humanitate, benignitate alijsq́ uirtutibus excellentes. Non desunt egregij mercatores, non artium mechanicarum & aliarum quibus iuuatur et ornatur ciuitas omne genus opifices. His accedunt quæ optima maximaq́ sunt in rebus humanis: primùm ueræ religionis ac pietatis erga Deum synceritas, cui tanquam columnæ æneæ omnis omnium rerumpub. status, qui ad felicitatem aspirat, inniti debet. deinde huius propagandæ conseruandæq́ instrumentum philosophia: quam in Academia uestra optimè constituta permulti doctissimi clarissimiq́ uiri, in tribus illis antiquissimis linguis Latina, Græca et Hebraica, felicissimè docent ac profitentur. qui omnes (sicuti etiam literati aliquot in ipso Senatu uestro uiri) iudicare de hoc opere meo poterunt: id quod ut faciãt cupio, quanquam uerecundiùs, tenuitatis meæ mihi conscius. Certè ut nihil suauius, nihil gloriosius contingere potest homini bene sentienti, quàm approbari à uiris bonis & eruditis: ita ab eisdem doceri ac emendari proximus ad gloriam gradus fuerit. Ego mea omnium doctorum hominum iudicijs ac censuris submitto. Erunt autem illi mihi æquiores, cum secum reputarint, quàm difficile fuerit fluuiatilibus piscium inuenire nomina antiqua, Latinis aut Græcis, uel utrisq́ usitata. quoniã ueteres huius historiæ conditores de solis ferè marinis mentionem fecerunt: de fluuiorum uerò et dulcium aquarum alumnis quàm paucissimis. Quare cum pleraq́ eorum nomina uera hactenus à literatissimis etiam uiris (absit inuidia dicto) ignorarentur, ac ueterum de eis scripta, tanquam de rebus peregrinis, nulloq́ fructu legerentur: ego quam potui lucem, multis sanè uigilijs & laboribus diuturnis, magnoq́ sumptu, his tenebris intuli: & illis, quibus rerum Naturæ contemplatio cordi est, ut unum omnium Architectum in suis operibus magis magisq́ ad-*

mirari, agnoscere, venerari ac celebrare pergant, quoad eius potui, viam patefeci. Hoc autem quicquid est, inclyto nomini vestro, ornatissimi & prudentissimi viri, dico atq; dedico, cum ob causas iam expositas, (fluminis inquã Rheni plurimis optimisq; piscibus abundantis magnitudinem, et adiacentis ei vrbis vestræ maiestatem: ciuium virtutes, & doctorum hominum, qui hæc ut spero legere & iudicare dignabuntur, præstantiam:) tum propter reuerentiam & amorem singularem, quibus erga vrbem vestram, tanquam alteram patriam meam, afficior: idq; meritò. in celeberrima enim Academia vestra adolescẽs olim bonarum artium elementa hausi: deinde iuuenis medendi methodum in eâdem à præceptoribus imbibi, ac mei profectus honestum testimonium publicum accepi: et hodieq; plurimorum doctrina præstantium in ea hominum, quæ ipsorum virtus & humanitas est, amicitijs fruor. Vos igitur me clientem vestrum, & almæ Academiæ Basiliensis veluti filium obseruantissimum, ac multis nominibus Reipub. vestræ deuinctum (quod hac dedicatione, ceu aliquo animi grati monumento, testari ac profiteri uolui) agnoscere, et vnà cum hoc libro vobis commendatum habere, grauissimoq; patrocinio vestro tueri dignabimini. VALETE domini ac patres mihi nunquam non obseruandi. DEVS O. M. pater Domini nostri Iesu Christi vos omnes & Rempub. vniuersam cum sancta apud vos Ecclesia sua perpetuò tueatur & seruet. Tiguri. pridie Kal. Maias, anno Virginei partus M. D. LX.

DE FLVVIATILIVM PISCIVM DIFFERENTIIS ET ORDINIBVS.

FLVVIATILES pisces priùs quàm Lacustres describemus: quoniã lacus plerique omnes à fluuijs efficiuntur, ubi aqua fluminum humiliore & profundiore loco stagnat: maiores quidem à maioribus. Fluuiatilium numerus maior est. Qui lacubus & fluuijs communes sunt, illos fluuiatilibus quàm lacustribus adscribere malui: lacubus quidem peculiares pauci sunt, quos seorsim dabimus Ordine sequẽte. Rondeletius Lacustribus quosdam adnumerauit, quos nos fluuiatilibus: ut ex latis Cyprinum, Tincam, Ballerum, quanuis hi non in omnibus fluuijs reperiantur: sed maioribus tantùm ferè, pręsertim qua longiùs à montibus & origine sua distãt, fluuntque tardius. (Cyprini quidem in Rheno Basileæ etiam capiuntur.) Idem fluuiatiles paulò minùs accuratè quã nos distinxit. primum enim locum tribuit anadromis, qui ultimi esse debebant, utpote aduenæ; ijsque Vmbram fl. & Glanin intermiscet: hunc quidem ratione Siluri cui confertur, illam nescio qua. Saxatiles nullos facit: nam propriè dictos, marinos tantùm existimat: impropriè uerò dictos paruis adnumerat, ut latos Lacustribus. ¶ Ego cum fluuiatiles similiter ac marinos diuidere cuperem, Ordines aliquos prorsus non inueniebam, nisi aliqua similitudine uel analogia tantũ: aut inueniebam fortè, sed uix unum & alterum ei subijciendum piscem: eumque fortè non proprium fluuijs, sed è mari aduenam. Litorales, Saxatiles, Pelagij in mari dicuntur, à differentijs locorum in quibus degunt: quas in dulcibus aquis non item reperias, nisi comparatione quadã. Sunt enim ueluti litorales, qui in ripis maiorum fluminum aut lacuum uiuunt, ut minores quidam pisces: & qui in lacubus paruis inueniuntur, aut in riuis præsertim cœnosis. Qui uerò in lacuum maiorum ac profundiorum gurgitibus aluntur, ut Albularum genera, Pelagiorum instar, tum loci tum facultatis in nutriendo ratione mihi uidentur litoralibus non parum anteferendi. Saxatiles in lacubus opinor nullos dixeris: nam in mari sic appellantur qui in litoribus puris et saxosis circa petras natant: quamobrem & loci purioris ratione, & exercitationis cõtinuæ propter undarum circa saxa agitationem perpetuam, salubriores existimantur. at qui in ipsis saxis delitescunt, & parũ exercentur, non propriè dicuntur saxatiles, & succũ minùs salubrem gignunt. Fluuiatiliũ quidem Saxatiles appellemus licet, illos qui amnes aut riuos puros, lapidosos, & rapidos, ut ferè sunt in locis montanis aut propius montes, incolunt: ut Thymallum pręcipuè & Pyrûnta, id est, Truttam riualem. Impropriè autem illos, qui cum sub lapidibus delitescant, & non exerceantur, hypópetri potiùs quàm petręi Græcè uocari possunt: ut minuti quidam & sine squamis pisces, Mustelę minimę, & Cottus fl. qui etiam solus, quod sciam, fluuiatilium, nõ alimenti ratione, sed corporis forma, marinorũ illis quos λυροειδεῖς (id est, Lyriformes) appellauimus, conferri potest, ceu capite magno, osseo, aculeato: cauda exili, corpore tereti: Vranoscopo præcipuè: quanquam etiam similior ei marinus ille est, qui Blennus dicitur. Plani spinosi in dulcibus aquis nulli sunt, præter Passeres illos qui è mari subeunt, longissimè (puto) post Salmones et Clupeas. At cartilaginei plani nulli unquã (puto) in fluuijs uel nati uel subeuntes deprehenduntur, in eo genere quidem Rana piscatrix est, quæ similitudinis nonnihil cum Rana palustri nostra habet, præsertim uerò eius fœtu, quem Gyrinum uocant, caudato. Sed neque Cartilagineum piscem longum, unquã in aqua dulci captum audiuimus. Habent illi simile quippiam Mustelarum nostrarum generi: sed differunt cum aliter, tum quòd uiuipari omnes, & os (præter Squatinam) parte supina, non in promptu habent. Græcè communi uocabulo γαλεοὶ uel γαλεώδεις dicuntur, Latinè Mustelos & Musteligenas dixeris. Mustelæ uerò fœminino genere Latinis, & Græcis similiter γαλαῖ, siue ab illorum aliqua similitudine dictę sunt, ut ego coniecerim: siue, ut Aelianus, ab eo quòd similiter ut cadauerũ oculos exedant. *Rõdeletij diuisio.* *Fluuiatiliũ cum marinis comparatio.* *Litorales.* *Pelagij.* *Saxatiles.* *Hypopetri.* *Petræi.* *Λυροειδεῖς.* *Plani spinosi* *Plani cartilaginei.* *Cartilaginei longi.* *Mustelæ.*

Verùm ille de marinis loquitur: quibus tum fluuiatiles, tum lacustres, adeò similes sunt, ut meritò nomen commune habeant. At Musteli marini cartilaginei sunt, Mustelæ autẽ dulcium aquarum spinosæ: quare piscibus simpliciter à nobis adnumeratę sunt. Antacæi igitur ex anadromis dicti, ut Sturio & cognati, item Lampreda, Silurus, cartilagineis longis in mari similiores sunt, tum cartilagine, tum oris situ. differunt tamen hi quoque, quòd ouipari sint, & pingue discretum habeãt, Antacæi præsertim. In mari etiã Conger cartilagineus est, huic tamẽ generi (quod σέλαχος nominãt Græci) non adscribitur, partu, oris situ, & pingui differens. Postremò, quanuis prægrandes quidam in fluuijs & lacubus pisces inueniantur, ex anadromis maximè, ut Antacęi, Siluri, Salmones: è fluuiatilibus uerò propriè dictis Lucius, Trutta, Cyprinus: quos κητώδεις ferè, id est, cetaceos appellare licebit: cete tamen propriè dicta in nostrarum regionum, & totius Europæ, ni fallor, fluuijs neutiquam sunt. nam in Nilum ascendit Delphinus: et Crocodilus in eodem flumine, ut et Hippopotamus, ueluti cete sunt: quanuis in siccum exeant, ut Phoca & Testudo è mari. Rana palustris, ridiculum quoddam ceti rudimentũ uideri queat, ut Simia Hominis: sed hæc cartilaginem pro ossibus habet, & fistula cetorum propria (si phocam & Testudinem demas) caret. quare propius ad cetorum naturam accesserit. Testudo aquatilis, quæ ossibus prædita est: differt tamen rursus quòd ouipara sit, quodque fistula caret: mediæ ferè inter serpentem & cetum naturæ: ut Castor inter Quadrupedes & cetum. Ergo cum eosdem Ordinis, quos in marinis instituimus, seruare *Antacæi &c.* *Cete.*

Ordo I. hîc omnes non liceret: quoad tamen fieri potuit, illos sequutus sum. Itaq; primum Ordinem piscibus fluuiatilibus attributum, in partes quinq; secui: quarum prima pisciculos continet, tum squamosos, tum absq; squamis. Secunda saxatiles, tum illos qui propriè (quanquam ueteribus nulli fluuiatilium saxatiles cognominentur) tum qui impropriè, ut supra diximus, ita uocari possunt. Tertia latos, ut Cyprinos ac similes: qui omnes squamosi sunt, Tinca excepta. Phoxinos latiusculos propter paruitatem ad primum Ordinem retulimus. Quarta, Pisces simpliciter, ut Leuciscorum genera, & similes aliosq; teretes ferè & squamosos: dempto Mustelarum genere, quod lubricum & ferè sine squamis est. Vltimo huius partis loco Anguillam posui: quæ ut sui planè inter pisces generis est: ita cũ Mustelabus uidetur aliquid commune habere: & sola, quod sciã, piscium, ex amnibus in mare descendit, ut ij qui proximè describentur contrà è mari in flumina ascẽdunt. Quinta pisces anadromos, hoc est, illos qui è mari fluuios subeunt: ex quibus primũ feci Salmonem, quoniã non modò ascendit, ut sequentes: sed fœtus eius etiam descendit ex amnib. & breui tempore in mari adultus fluuios natales repetit: ut, sicut sequentes anadromi tantũ sunt, Anguilla quæ præcessit, catadromus: Salmo mixtæ uel ambiguæ sit naturæ, καὶ κατανάδρομός τις. Anadromos quidem ueteres, simpliciter etiã uocarunt fluuiatiles, ut Murænam fl. (id est, Lampredam) Dorion, alij Silurum & alios. Hoc animaduertendũ, in fluuijs quosdã & nasci & manere pisces, qui tamẽ eadem marinis nomina habent, nõ quòd è mari aduenerint, sed propter similitudinẽ aliquam, ut Percæ, Leucisci, Mustelæ: & Barbi uel Barbatuli, si ita etiã Mullos uocare libet. Ex anadromis longissimè ascendit Salmo. deinde Alausa, quæ Basileæ etiã in Rheno inuenitur. tertio Passeres, qui in Rheno Coloniæ capiuntur, & fortè etiam altiùs. quarto, ni fallor, Sturio & Antacæi cognati. Lupi minùs longè à mari discedunt. Postremò Congrorũ fœtus in Anglia, minùs etiam Lupis. Cæterùm ut è mari flumina quidam subeunt, & stagna marina: ita è riuis etiam in flumina intrant quidã, parui præsertim ac sine squamis pisciculi: & è lacu cũ parturit Trutta lacustris.

Ioãnes Kentmanus doctissimus Torgæ medicus, pisces in Albi flumine, his ordinib. distinxit.

1. E mari ascendentium alij proficiunt & pariunt in Albi, ut Silurus, & **Spirall** uulgò dictus, & Zerta uel Plicca.

2. Alij paulatim contabescentes moriuntur: ut Sturio, Salmo, Alausæ species **Zige** uel **Goldfisch** dicta, Passeris genus **Halbfisch**, Lãpreda maior & media cui à nouẽ oculis compositũ est nomẽ.

3. Sunt qui è riuis in Albim migrant, manent, & crescunt: ut Thymallus, Trutta, Mustela illa quã **Olruppen** appellant, Gobius capitatus seu Cottus, Lampreda minima: Smerla uulgò dicta, (è Mustelarum genere minima,) & eiusdem species saxatilis cognomine: Phoxinus læuis, Pœcilias.

4. Alij è stagnis & stagnantibus aquis in Albim tranant: ut Albi pisces (**Weyßfisch**) uulgo dicti, Rutili, Bramæ seu Cyprini lati, Gusteri uel Plestyæ, Tincæ, Characis uulgò dicti species duæ minores, Centrisci.

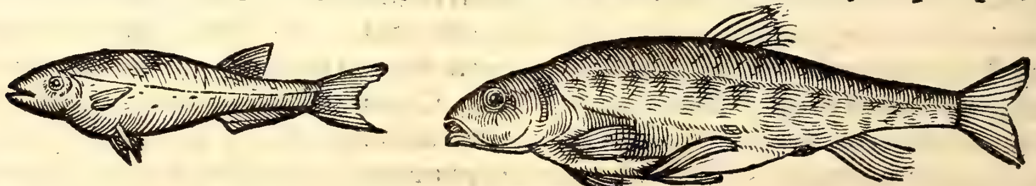
5. Alij in ipso Albi nascuntur, manẽt & ꝓficiunt: ut Lucius, Cyprinus, Charax (uulgò dictus) maior, Barbus, Capito Ausonij, & ei cognati (ut conijcio) quos Rappos & Iesos nominant: Capito fl. minor, uulgò **Hesling**: Perca, & Percæ similis ille quẽ nos Porcum Nili interpretamur: Anguilla. & ex minutis Erythrophthalmus, Phoxinus squamosus, Alburnus Ausonij: & qui uulgò dicũtur **Oeckele/Schneppelfisch/Wetterfisch**.

6. Postremò est qui in Albi nascitur & manet, non tamen proficit, ut qui **Canitzle** uocatur, quem Geor. Agricola Salarem nanum interpretatur.

Ordo II. Ordo III. ¶In Ordine secundo Pisces lacustres primum exposui: deinde etiam reliquas dulcium aquarum alumnas animantes: primo Crustata: ab eis Testacea, & Insecta: ultimò Amphibia, tum Quadrupeda uiuipara aut ouipara, tum quæ pedibus carent, ut Hydros. Zoophytum quidem propriè uocandum in dulcibus aquis nullum adhuc inuenimus.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS I. DE PISCICVLIS FLVVIATILIBVS.

Phoxini læuis icon ex opere Rondeletij. *Alia à Bellonio exhibita, maiuscula quàm par sit.*



Alia, quam amicus è Sueuia misit.



PHOXI-

PHOXINVS læuis hic cognominetur, ad squamosorum differentiam. φοξῖνος dictus forte à capite acuminato, quod Græci φοξὸν appellant. Phoxinus piscis statim natus (propè dixerim) oua habet, parit aũt in stagnis (ἐν ταῖς προλιμνάσι) fluuiorum, Aristoteles: argumentum hoc faciens, etiã sine coitu oua consistere fœcunda. nec aliud de eo proditũ reperimus, nisi quod semel año pariat. Non rectè quidã scribũt, Aristotelẽ Phoxinos omnes fœminas facere. Quòd si Phoxini, pisciculi minimi sunt, ut uidentur: nil mirum, si propter paruitatẽ mediocres etiam ex eis nuper nati uideantur. Verisimile est aũt tantillos pisciculos, sicut & Mures inter quadrupedes, breui tẽpore perfici & generare posse. ¶ Pisciculus quẽ hîc exhibemus, ex Phoxinorũ genere uidetur esse. quantumuis enim paruus capiatur, ouis plenus reperitur. cute læui integitur punctis notata, &c. Rond. ¶ Phoxinorũ, quos Rond. & Bellon. sic uocant, alij læues sunt, ut species ea quã hîc ꝓponimus: alij squamosi, ut species duæ mox sequentes, ex quib. minoris nomina cũ lęui cõfundi uideo, non solũ apud nostros Germanos, sed alijs etiã in linguis. Pinnas quidẽ numero situq́ similiter habent: utriq́ amariusculi, & minimi etiam ouis plerunq́ pleni sunt.

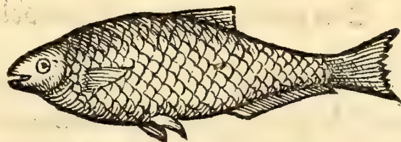
GRAECI quidam ab oculorũ rubore ἐρυθρόφθαλμον uocant, Rondel. apparet aũt eum de Græcorum lingua hodie uulgari sentire. Oculi quidẽ etiam alijs quibusdam pisciculis rubẽt: ut Alburno Ausonij, quem potius erythrophthalmon dixerim. Phoxino læui an rubeant, considerandum est diligentius. apud nos hîc rarus est, & hæc dum conderem, nullus erat.

ITAL. Florentia à maculosa cute Pardellum nominat, Bellon. quia nimirũ ut Pardalis uarius est. Itali Pardillã, Rond. Insubres Sanguinerol, à rubore. Mediolanẽses Esbreuon. Romani Morellã (uel Morellum, Morelle) à nigrore: albus quidẽ esset, nisi punctis nigris & tenuissimis lituris suggillaretur. Sed pisciculorũ minutorum (inquit Bellon.) Romæ nullum habent discrimen, omnesq́ promiscuè Morellos nominant. Aliqui Freguereul & Freguen uocant hunc Phoxinũ, eò fortassis quòd semper ouis pręgnans sit, Bellon. uel quòd frigi pisciculi isti oleo butyróue soleant. Hetrusci Ionchium, (ut scribit Bellonius in Gobio fl.) nimirum quòd inter iuncos & harundines uersetur.

GALLI Veron uocãt, quasi uarium. At is quem Itali quidam Varon aut Vairon uocant Gobius fl. Ausonij est.

GERM. Pfrill, uel ut Bauari Lechpfrill, Augustæ: ubi minimos huius generis Weyßle, i. orphanos nuncupant. Pfell/Pfål Sueui. Milling uel Mulling, circa Argẽtinã. Alibi Wettling. item Ölen uel Erling/ab alnis forte. Apud nostros Harlüchle, (quod nomen forte factum fuerit à Gallico Locha, quod est Fundulus, cui similis est: uel à Saxonico Elritz, literis transpositis & forma diminutiua facta: uel ab Erling, aspiratione pręposita, &c.) uel Bachbambele: & Bützle, forte quasi Bintzle à iuncis: uel diminuto nomine quo circa Acroniũ lacum utuntur, Butt/Bott/Baut/Bintzbaut. Saxones & Miseni uocãt Elderitz/Elritz/Eldritz. Hunc aiunt alibi Pfell uocari, è riuis in flumina maiora intrare, & singulis mensib. parere. Phoxini quidẽ Aristoteli semel anno pariũt. In Kinzetala regione Hägener appellatur, & minimi huius generis Brechling. A Rhetis circa Velcuriam Bambele: quod nomen nostri squamoso tantùm attribuunt.

ANGLI A Menoy/uel Menow: quòd minutus, imò pisciũ minimus sit. Videtur is quidẽ Bellonio Phoxinus. cui equidem (inquit Turnerus in epistola ad me) consentirẽ, si in προλιμνάσι fluuiorum & lacuũ circa arundineta pareret, ueluti Percæ: hoc enim Aristoteles de Phoxino scribit. nunc cũ semper in saxosis uadis aut sabulosis, ubi rapidiores sunt aquę decursus, pariat, ipsi hac in re subscribere non audeo.

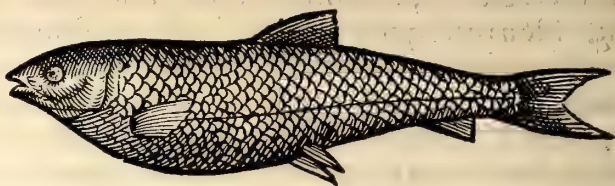


PHOXINVS squamosus minor, Rondeletij. Phoxini (inquit) nota ab Aristotele posita, quòd minimi etiam (& recens nati) ouis grauidi reperiantur, cum multis alijs communis est: quos quantumuis paruos capias, semper ouis plenos reperias: sed ei uni ex omnibus maximè conuenire uidetur, quem sæpe in Picardia uidi obseruauiq́. illic uocatur Rosiere. dimidiati pedis longitudinem nunquam superat. Corpore est lato & compresso: oculis magnis pro corporis ratione. Bramis minimis corporis specie simillimus est: colore luteo. Quamlibet parui capiantur, semper ouis grauidi sunt, adeò ut periti piscatores cũ ouis nasci affirment. Hæc Rondeletius. Idẽ planè, aut cognatus est piscis Bellonij Bubulca, (fictum ab eo nomẽ è Gallico Bouuiera: nam Bouuier bubulcum significat: nimirum per contemptum,) nisi colore forsan differat. Videtur etiam Alburnus Ausonij ei cognatus.

ITALI quidam, ut audio, eodem quo Gobium fl. nomine appellant, Varon. Verbani lacus accolæ circa Lucarnum, Stornazzo uel Sterniculo.

GALL. In Picardia Rosiere, ut dictum est. Et, si eadem est Bellonij Bubulca, alijs apud Gallos nominibus Bouuiera, id est, Bubulca: & Peteuse, etymologia à bombis obscœnis tracta.

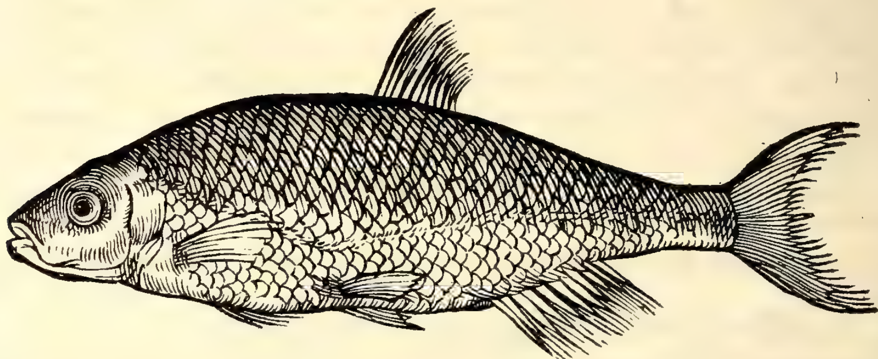
GERM. A nostris Bambele seu Pambele uocatur: (ut læuis Bachbambele:) Rheti circa Velcuriam id nomen etiam læui attribuunt. Argentinæ Riemling.



PHOXINVS squamosus maior Rondeletij. Superiori (inquit) non multùm absimilis est piscis, qui Gallicè Rose uocatur à rubore caudæ. reliquo corpore cœruleo est, paulò maior, minùs lato corpore, ouis semper plenus est, etiam minimus. Sic ille. Mihi certe incognitus hic piscis est: nisi fortè sit ille, quem idẽ Rondeletius inter lacustres Lemano lacui proprios, ut ipse putabat, Vangeron appellauit. huic enim cauda & uentris pinnæ rubent: & in Normannia (ut accepi) Rosse uocatur. Non tamen in lacubus tantùm capitur, sed etiam fluuijs, præsertim tardioribus. in quibus fortè non eandem magnitudinem quam in lacubus attingit: & fieri potest ut Rondeletius minùs adultum uiderit. Quòd si piscis idem est, ut suspicor, figura eius non satis probè expressa à Rondeletio fuerit. Vide in Rutilo, mox Partis tertiæ antepenultimo pisce.

GALL. Rose uel Rosse, ut prædictum est.

GERM. Es beduncket mich ein Rottine seyn/aber nit wol gemaalet vom Rondeletio/rc. Ein andere vnd bessere contrafactur findest du vnden.

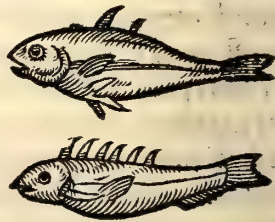


EPELANVS Sequanæ uel Fluuiatilis Bellonij, toto genere à marino (uel potiùs anadromo: Vide infrà Parte V.) differt. nomen uerò idem sortitus est, siue quòd odore cum eo conueniat: siue quòd ut ille inter cæteros pisces excellat. Pisciculus (inquit Bellonius) est odoratus, de bonitate & principatu cum alijs omnibus contendens: Alburno simillimus, atque hoc tantùm ab eo dissidens, quòd ruffas radices pinnarum Gardonis & Veronis modo habet: ac lineam, quæ latera eius secat uersus caudam admodum inflexam & uelut arcuatam. quinq; digitorum longitudinem pollicis latitudinem interdum exuperat. marino crassior est ac breuior. Hæc ille. Videtur aũt PHOXINVS uel Phoxinis (& Bubulcæ Bellonij) cognatus pisciculus. ¶ Alius est Epelanus mar. uel anadromus, de quo infrà. ¶ Variata piscis marinus saxatilis, quem suprà Ordine I. Marinorum exhibuimus, pag. 6. idem Epelano fl. Bellonij, aut planè cognatus uideri potest.

ITAL. Ferrarienses Borbolum uocant.

GALL. Epelan Lutetiæ. Rothomagenses Ouellam eo argumento nominant, quòd semper ouis prægnans sit, Bellonius.

GERM. Ein geschlecht der Bambelen oder Riemlingen.



ACVLEATVS pisciculus, ut Rondeletius nominat. Pungitius Alberto Magno: & alijs quibusdam obscuris Spinachia, Turonilla. Centriscus Theophrasti. Aculeati pisciculi genera sunt duo: Maius, quod tribus tantùm aculeis in dorso munitur, tribus in uentre, coniunctis: Alterum minus, senos aculeos rigidos in dorso habet, &c. Rondeletius. Vilissimi sunt. E stagnatibus aquis in amnes ueniunt, in quibus manent & proficiunt.

ITAL. Stratzarigla.

GALLICE Epinoche uel Epinarde, ab aculeis quales cernuntur in semine eius generis bliti quod uulgò Spinaceum uocant.

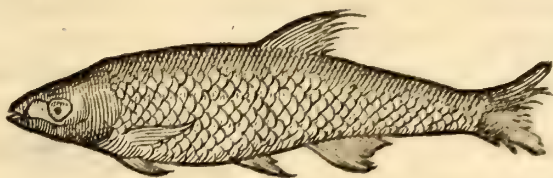
GERMANICE Stichling/Stachelfisch/Stechbüttel/Thornfisch. Adamus Lonicerus scribit etiam Ohrlizen alicubi uocari.

ANGLICE. Scharplyng/Schaftlyng/Sticling/Sticlebak/Banstikle.

ALBVR-

ALBVRNVS Ausonij.

ITAL. Arbolino, uel Arborino: alibi Scauardino, Agulla (at Placentini Leuciscum fl. primum Agullam uocant) Pesquerel: alibi Stregia: cum tamen Stregia alibi sit idem quod Leuciscus, (fl. secundus.) inquit Bellonius.

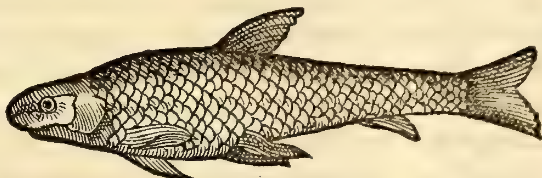


GALLICE Able, Ablette.

GERMANICE Albe uel Albele, ab accolis Rheni: (nam nostri alium piscem in lacubus sic uocant.) Alffe/ Alble/ Zwibelfischle/ Weißfischlin: Blieck/ Bliegge/ Schneiderfischle. Circa Acronium lacum ab oculis rubicundis nominatur Roteügle: quod nomen alij diuerso pisci tribuunt. Cognatus est Alburno Ausonij Oberkôttichen dictus in Albi pisciculus, coloribus tantùm differt: quanquam & ipsi, oculi rubescunt.

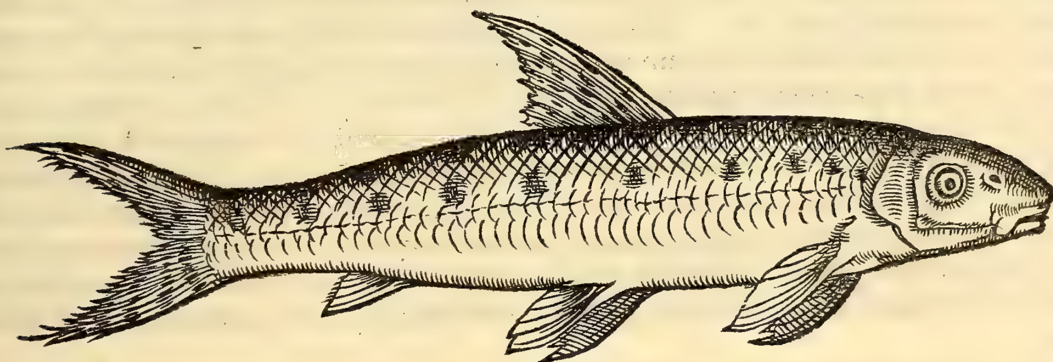
ANGLICE Bleis uel Bleke.

Gobius fl. à Rondeletio exhibitus.



GOBIO Fluuiatilis Ausonij, figura marino similis, non æquè tamen in cibo laudandus. Græci Latiniq; ueteres marini duntaxat meminerunt, Rondeletius. In fluuijs etiã Cobiones pinguescere Aristoteles testatur, & Dorion quoque fluuiatilium meminit: uidentur autem marinos qui fluminum ostia subeant, intellexisse. non puto tamen altiùs flumina subire Gobiones marinos, sed parum supra ostia. De Gobijs in genere quædam diximus in Gobionibus marinis.

Eiusdem icon alia meliùs expressa, sed maior iusto.



ITAL. Mediolani Vairon dicitur, (*alius est Veron Gallorum, nempe Phoxinus Aristotelis, ut conijcimus:*) uel Varon, à uarietate nimirum. utrinque enim latera eius maculis rotundis nigris pinguntur. ¶ Romani pisciculorum minutorum nullum habent discrimen, omnesq; mixtim conchulis exceptos diuendunt, & Morellos nominant, Bellonius. Saluianus hunc piscem Italię fluminibus ferè insolitum esse scribit, & innominatum.

GALLICE. Gouion, Lugduni Goison.

GERM. Greßling/ Kreßling/ Greß/ Kressen/ Bachkressen/ Gob/ Cob/ Göbe/ Gufe/ (Guuin uel Guukin circa Coloniam,) Leüteffer, id est, Anthropophagus, quòd cadaueribus uescatur. Argentinæ Gobiones paruos Sandkressen appellant. Grundele uel Grundlin, propriè est Cobitis barbatula Rondeletij, aliqui etiam Gobionem fl. sic uocant. Kreßling aliqui etiam Thymallos paruos imperitè nuncupant: ut Laugelam nostram, Gallorum Vendosiam, (Leucisci fl. speciem,) Gråsig piscatores Acronij lacus circa Lindauiam.

ANGLICE. Goion/ Gougeon/ Gogion/ Gudgione.

LAMPREDA (uulgò dicta) minima. Sunt enim alia duo genera maiora: quæ quoniam è mari subire flumina cõstat, Ordine quinto inter Anadromos pisces de eis agemus. De hac quidem an è mari ueniat, dubitari potest, ut mox pluribus dicetur: quoniam tamen pleriq; in fluuijs & gigni & manere eam putant, hoc in loco eius mentionem facere uoluimus. ¶ Nomina ei eadẽ quæ cæteris duobus generibus, (de quibus Ordine V. leges,) attribui licebit, expressa minimæ differentia. ¶ Typhle Athenæo, τύφλη: Typhlinus Hesychio, τυφλῖνος, inter Nili pisces nominantur, *Typhle.* nimirũ à similitudine aliqua serpẽtis qui Græcè Typhlines uel Typhlops, Latinè Cæcilia dicitur. & quoniã species hæc Lamprede serpẽti cæco à nostris appellato (quãuis an idẽ ueterũ sit Cęcilia,

Icon à Rondeletio exhibita.



Alia à nostro pictore effcta.



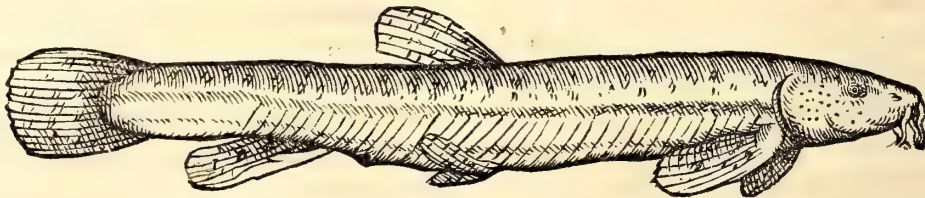
Itali Orbisolam uel Orbolum uocant, nescio,) non est dissimilis, Typhlen aut Typhlinen appellari eundem quid uetat? quod si in Nilo pisciculum hunc reperiri mihi constaret, planè hoc nomine appellandum contenderem. Hoc si admittant eruditi, medias quoque et maiores Lampredas, Typhlas aut Typhlinos Typhlinásue, expressa magnitudinis differentia, nominabimus. Xenocrates Typhlinidia nominat, in capite de salsamentis fluuiatilium & lacustrium. unde & paruos esse pisciculos (ex forma diminutiui nominis,) et fluuiatiles lacustrésue, et sale condiri solitos, apparet. Scio aliquos Typhlē piscem marinum facere illum quem Rondeletius Acum Aristotelis uocat: sed nullus hoc nomine inter marinos à ueteribus memoratur. ¶ Rondeletius (sicut & Bellonius) Lampetrarum duo tantùm genera faciens, hanc paruam & fluuiatilem cognominat. quanquam enim superiores quoque in fluuijs reperiuntur, è mari tamen ascendunt. minima hæc in fluuijs & riuulis nasci uidetur: utpote quæ illic capiatur (inquit Rondeletius) quo nullus marinis aditus patere potest: cum neq; illi in mare confluant, neq; mare cum ijs ulla parte sit coniunctum. tales in Aruerniæ riuis inueniuntur. Sic ille. Sed fortè riui omnes fluminibus miscentur, flumina demum mari. & Salmones non ideo è mari subire negamus, quoniam in montium etiam riuis inueniantur. Fluuiatiles quidem tantùm hos pisciculos esse non nego: sed alio, quàm Rondeletius fecit, argumento id confirmandum puto. Saluianus Lampetram unam maiorem, bicubitalem semper inueniri tradit, & maculosam. minorem uerò uix pedalem esse ait, absq; maculis, subcineraceam: (ab utraq; differre tertiam illam speciem, quam Prick Germani appellent:) Harum utranq; repeririri tum in mari, tum in fluminibus. minores nanq; frequentiores, maiores uerò rariores (inquit) ineunte uêre flumina mari proxima subeunt: in illisq; toto uerno tempore cōmoratæ, in mare deinceps æstate incipiente reuertuntur. Sic ille. ¶ Apud Germanos literati quidam hunc piscē, aut fortè cognatum ei Lampredam illam quam Prick uocant nostri, Oculatam nominant, ea ratione scilicet quam in Germanicis Lampredæ mediæ nominibus exposui. nos homonymiam uitamus: quoniam ueteres marinum piscem toto genere diuersum, Oculatam nominarunt. ¶ E riuis amnes subit.

Oculata.

HISP. Lusitani uocant Engie, ut audio.

GALL. Lamproyon, Lamprillon. Tholosæ Chatillon.

GERM. Ein Neünaug/id est, Enneophthalmus. Lege infrà in Lampreda media inter anadromos. Miseni & alij quidam Steinbeyß nominãt, uocabulo nobis de alio pisce (quem mox parte II. describemus) usitato. ¶ Audio alterū quoq; genus huius piscitij reperiri, cui à cœno nomē nostri piscatores fecêre, Mürneünengen: nigriores esse aiunt, nec admitti mensis: sed infigi hamis ad inescandos Thymallos, Anguillas, &c.



POECILIAS piscis, ποικιλίας: eruditi quidam hodie Mustelam fossilem aut uariam nominant. In Aroanio Arcadiæ fluuio (*In Aorno per Pheneum fluente, Athenæus*) pisces sunt tum alij, tum qui à uarietate Pœciliæ appellantur. hos uocem emittere tradunt Turdi uolucris similem. Captos quidem uidi: sonum autem nullius audiui, quanquam in ripa usque ad Solis occasum permanserim, quo potissimum temporis uocem ædere dicebantur, Pausanias. Plinius Exocœtum cum Pœcilia confundit. ¶ Pisces fossiles (inquit Georg. Agricola) duorum generum inueniuntur, sed intra terrā, nonnihil teretes ut Anguillæ: sed pelle caret tenaci, squamis etiam, ut & Gobij, duráq;, nec admodum iucundam gustui habent carnem. Maiores crassi sunt ferè duos digitos: minores, digitum. illi longi, circiter palmos quatuor; hi, tres. Sonum edunt acutum. Eos pharmacopolæ in uitrum

uitrum inclusos de trabe suspendunt, ut spectaculum hominibus præbeant, longoq; tempore alũt pane & alijs quibusdam. Ex fluminibus autem quæ currunt in locis paludinosis egressi per ripa- rum uenas longiùs penetrant in terram, & interdum in proximi oppidi cellas usque subterrane- as, Hæc ille. Pisces fossiles (ut Georgius Fabricius ad nos scripsit) qui à nostratibus Peißker nominãtur, sunt longitudine palmi (maioris,) crassitudine digiti: quanquam maiores etiam mul- tò reperiuntur. Dorsum coloris cinerei cum punctis multis, maculisq; transuersis, partim nigris, partim cœruleis, (*hinc Pœciliæ nimirum, hoc est, Varij dicti sunt.*) In lateribus linea utrinque nigra & alba. Venter flauus cum maculis albis, & punctis rubris ac nigris, ita paruis, ac si acu factæ essent. Ab ore carneæ particulæ eminent, quas nando extendunt, extra aquam contrahunt. In Misena trans Albim duobus locis, quod scio, fodiuntur: ad Pelnitium amnem prope Ortrantum, & ad Dobram riuum prope Hanam oppidum. Item in pratis ad Rederam fluuium copiosè effo- diuntur, si flumen inundet. Ex terræ cauernis ingrediuntur etiã lacus & paludes. Cùm aquæ ex- tra ripas excrescunt, è terra prodeunt. Aquis autem residentibus, in pratis campisue relinquũtur: & ubi greges sunt, relicti uorantur à suibus. Sordes amant: & in cloacas, quæ alia purgari ratione nequeunt, iniecti, omnia consumunt. Cum in riuis paludibùsue capiuntur recẽtes, solent à tenui- oribus, etiam mensis adhiberi. Seruiunt imprimis fraudi agyrtarum, qui eos alunt, & uitris inclu sos multitudini ostentant pro serpentibus: quia à paruo serpente non multũ figura differunt. Sunt qui eos spirare putant. ubi enim plures huius generis pisces simul sunt, spuma supra eos effertur. Vitro inclusi ore angusto, crescunt, & suo quodam succo uiuunt usque ad semestre. Hæc ille. Tro glodytam fortè hunc piscem aliquis non ineptè dixerit, quòd terram & caua subeat ac penetret. E riuis fluuios intrare solet.

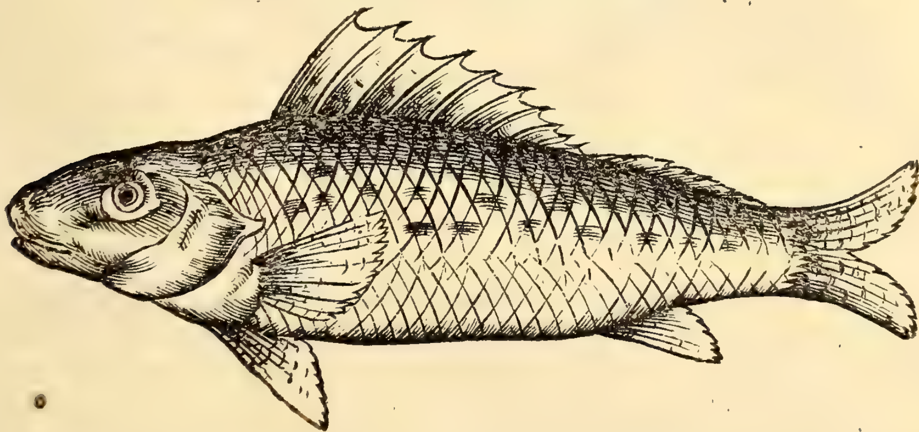
GERMANICVM nomen Peißker uel Beißker, quanquam ad Græcum Pœcilias uidetur accedere, per onomatopœiam potiùs factum uidetur: nam & Poloni similiter ferè appellant. Ali- qui uocãt Meerputten/ (nos Meertreüschen diceremus,) qui sunt crassiores, sed meliùs Erdt- putten uel Erdtrüschen dicerentur. aliqui Meergrundel, à corporis specie, maculis & barbulis, quibus fundulum nostrum (id est, Gobij fluuiatilis speciem) refert. sonum acutũ ædit. Alij Meer kutt, id est, Mustelam marinam: quanquam (Argentinæ) etiam alius quidam piscis Kutt, à Ger manis dicitur. Hunc maculis aureis distingui aiunt. sonum ab eo cum tangitur, uel premitur, ceu felis ædi. In cibis à paucis admittitur. Diu seruatur in uitreo uase, si aqua mutetur tertio quoq; die.

Aliqui Pfülfisch appellant. Pful quidem Misenis & alijs quibusdam palus est, uel palustris la cus. ¶ Pœcilias minor dici poterit, quem Germani Steinbyß uel Steinschmerling appellant, &c. ¶ Idem aut simillimus fuerit qui ab Anglis Spzall oyle nominatur, à Flandris Pymper ele/ ab aliquibus Pype oyle. è Flandria quidem in Angliam importari audio. Cognatus fortè etiã qui à Misenis Spirabl uocatur. Piballa nomẽ quo Galli Oceani accolę utuntur, à Germanico Pym per ele corruptum uidetur: sic autem uocitant uel Anguillarum uel Lampetrarum fœtus.

POLONICE Koza: uel Pescur, Piskors per onomatopœiam. Abijcit eum uulgus in latri- nas ne obstruatur: nam piscis hic omnia permeare conatur. Si uiuus in Capræ os immitatur, quod uulgò ludentes facere solent, uiuum aluo reddi aiunt.

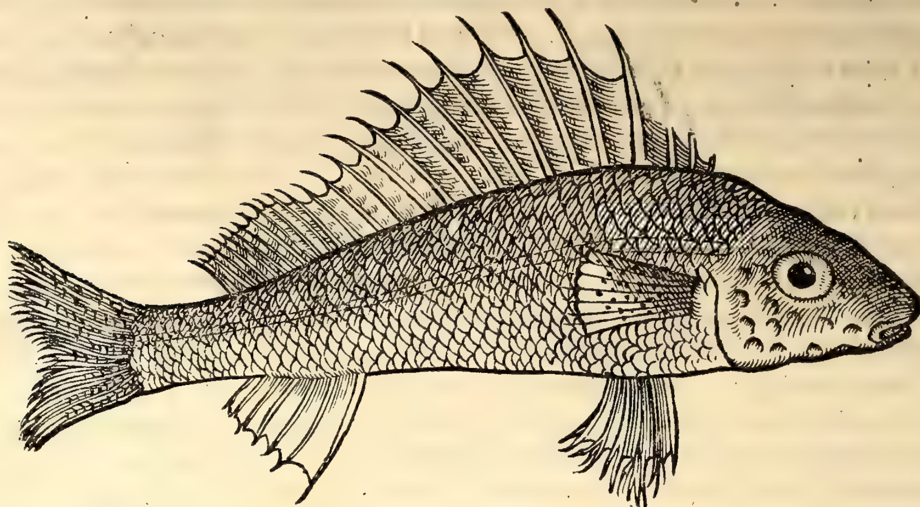
VNGARICE Zick per onomatopœiam.

Percæ fl. minoris icon Argentinæ expressa.



PORCVS Nili, χοῖρος, Straboni lib. 17. Crocodili (inquit) abstinent à Porcis, qui cum rotun- di (Στρογγύλοι) sint, & spinas ad caput (ἀκάνθας περὶ τῇ κεφαλῇ) habeant, periculum beluis afferunt. Ron deletius quidem Capriscum suum, Porcum Strabonis facit, uerùm is marinus est piscis. quamob- rem fluuiatilem illum, quem Germani pleriq; Percam rotundam (teretem meliùs) nominãt, Por- cum fl. Strabonis esse coniecerim. quem et Percam fl. minorem appellare licet. nam & circa caput ac brãchias spinosus est: abstinentq; eo Lucij propter spinas: & Frisij Porces eum nuncupant: un de aliqui Latini Porcellionis nomen fecerunt. Saluianus Caprum & Capriscum unius piscis no- mina facit, (Rondeletius distinguit,) nec aliũ Porcum Nili esse arbitratur, lege suprà Ordine IIII.

Alia eiusdem accuratior, quam Io. Caius ex Anglia misit.



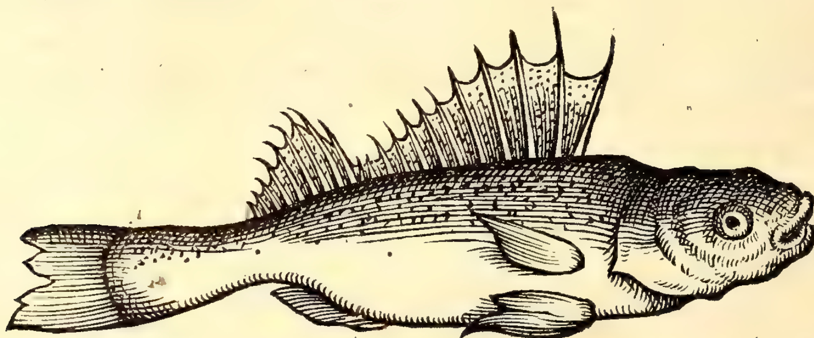
pag.57.&58. ¶Non probo quòd Bellonius Cernuam fl. hunc piscem appellauit. Gaza ex Aristotele Orphum piscem marinum interpretatur Cernuam, Siculos nimirum secutus, qui eundem Cernham nominant, ut monet Gillius. Cernuæ etiam Ausoniũ inter fluuiatiles meminisse quidã scribunt: ego apud Ausonium non inueni. Habet hic piscis (inquit Bellonius) similitudinem aliquam cum Perca mar. & partim etiam cum Channa: quorum utrunque piscatores aliqui Italiæ Cernam uel Cernuam uocant, ut alij Exocœtum quoque & Percam fl. quod animaduertit Bellonius. Idem Plinij medici Acerinam, recentiorum Cernuam esse putat: ego corruptum pro Atherina uocabulum dixerim. ¶Ioannes Caius medicus Anglus, Aspredinem hunc piscem ab asperitate commodè appellauit. Falluntur qui Melanurum putant, marinus enim is est.

ITALIS & GALLIS ignotum puto.

GERMANI uariè appellant: Kutt/ Kaut/ Kaulbarß/ (id est, Perca rotunda:) Kaulpersich/ Kütlbersing: Goldfisch: (Sed alius etiã piscis, è mari flumina subiens, Sturionis comes, quẽ Miseni Zige, id est, Hircum uocant, nõnullis Goldfisch nominatur.) Circa Coloniam Pösch. Frisij Porces.

ANGLI Ruffe, ab asperitate.

POLONI Iesch, uel Iazdz.



PISCIS in Danubio hodie uulgò à Germanis dictus Schröll uel Schrölln/ uel Schrellele/ cuius iconem ab amico accepi, idem aut persimilis superiori uidetur. quod si differt, superiorem in Danubio non reperiri puto. Aiunt quidem in solo Danubio capi: sed sæpe fit ut homines non longiùs peregrinati, peculiare alicui loco putent, quod alibi etiam reperitur. Rarò (ut indicauit à quo missa est) longior fit quàm figura ostendit, similis Percæ fl. pinnis & aculeis dorsi. Quoquo modo paratus, in cibo optimus est. Color in icone nostra, dorso fuscus est: lateribus subuiridis, plurimis punctis fuscis interuenientibus: quales etiam in pinna dorsi (cuius aculei albicant) conspiciuntur. Venter candidus est. Initium pinnarum ad branchias rubet, &c.

GERM. Schröll/ &c. ut iam dictum est.

LEVCISCI seu Mugilis fl. species prima, Rondeletio. A quodam recentiore non rectè Sargus uel Sargon & Cephalus appellatur: Gardus nonnullis, Gallici nominis imitatione.

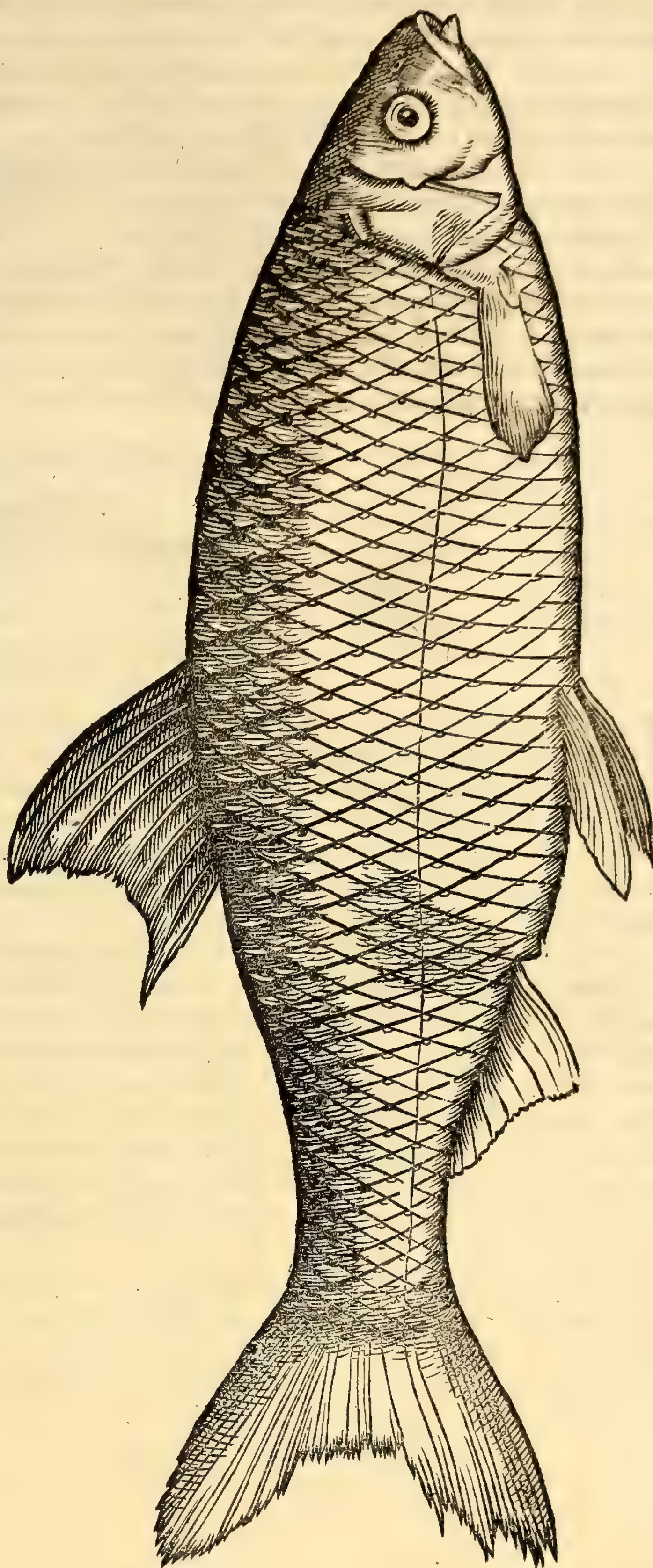
ITALICE Lascha uel Lasca. Placentinis Agulla, quanuis alibi Alburnum sic nominent. Mediolani

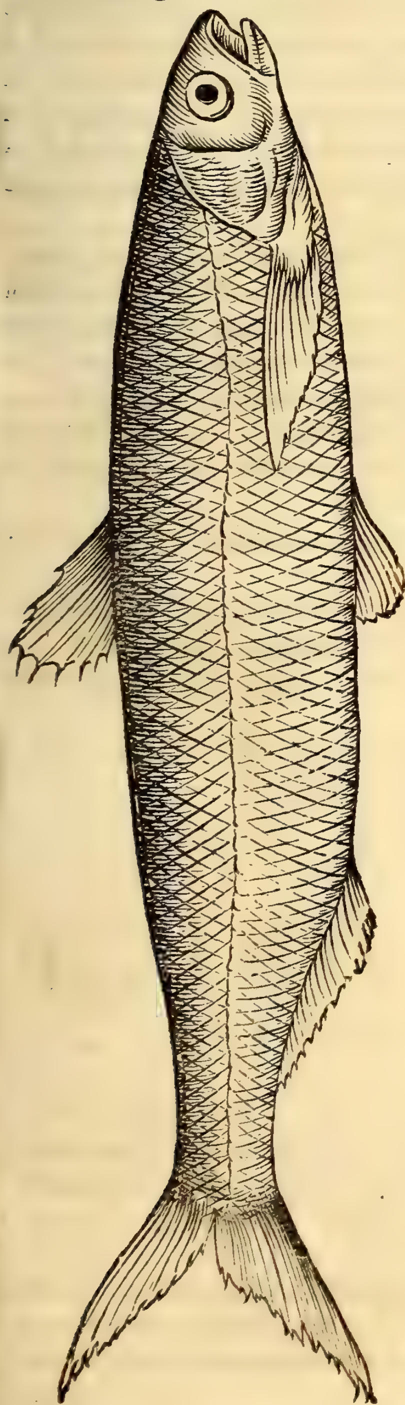
Mediolani Oladiga, alibi Ocradiga, Oradiga, Orada ab aureo capitis fulgore. Circa Verbanum Italiæ lacũ Trull uel Troy. Paruus in hoc genere Romæ à piſcatoribus Reuiſſano dicitur.

GALLICE Gardon. circa Monſpelium fortaſsis Siege. nonnihil enim diuerſus eſſe uidetur, Rondeletius. In lacu Lemano Trouette, ni fallor.

GERMANICE Schwal/ Furn/ (quanquam nõnulli Capitonem fl. Furn appellant:) Rettel/ Rotaug/ Roteügle/ (quod nomen etiam Alburno Auſonij tribuitur:) Ad Acronium lacum circa Lindauiam, hunc piſcem Fornfiſch uocant primo anno, deinde ein Gnitt/ tertio ein Furn. Sunt qui Bliecꝁ uel Roteüglin nuncupent ab initio, (neq; diſtinguãt ab Alburno Auſonij: quẽ ſui generis piſcem ab hoc ſemp̱ diuerſum, ut ego ſentio, noſtri Bliecꝁ, alij Roteügel uocant:) poſt annũ Fürnling, demũ Furn uel Schwal.

Figura hæc maiuſcula eſt quàm par ſit.





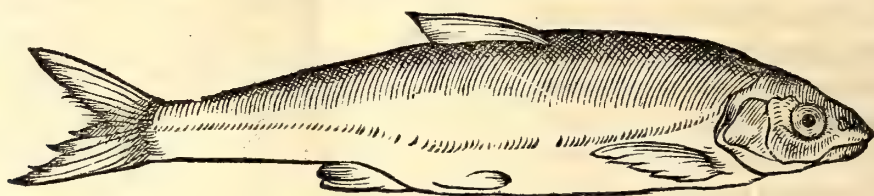
LEVCISCI fl. ſecunda ſpecies Rondeletio. Bellonius Vendoſiam & Dardum uocat, Gallicorum nominũ imitatione: Albertus Vindoſam: aliqui hodie Strigilẽ cum Italis. Accolę lacus Biſtonij, (cuius aqua partim dulcis, partim ſalſa eſt,) Lilingã. Capiuntur abunde in Epiri lacubus, ubi Scouranici uocãtur. Veneti eis maximè utuntur nauigio aduectis, eodemq; propè uocabulo Scourancas nominant. Leucorinis maiores ſunt: ſimiliter tamen ſale conſperſi infumatiq; ad exteros mittuntur, Bellonius: ſi rectè hęc tanquam de eodem piſce ab eo ſcripta accipio: paulò antè quidem ipſum hunc piſcem à uulgo Gręco Leucorinum uocari ſcripſerat: ſiue à pelle, ſiue à naſo albicãte. E ſtagnantibus aquis flumina ſubeunt, in quibus manent & augentur. *Leucorini.*

ITALICE, Streia apud Insubres: alibi Strigio, Strilato, uel Stria dicitur: fortè à strijs illis rectis, quibus inter squamas distingui uidetur. Ferrarienses quidem Stregiam uocant etiam illũ pisciculum, quem Alburnum Ausonij esse eruditis placet.

GALL. Vandoise: Santonibus & Pictonibus Dard, quòd sagittæ modo sese uibret. Circa Monspelium Sophio, Lugdunensibus Suiffe. Sabaudis circa Neocomum Vengeron: at in Lemano Rutilium nostrum Vengeron appellant.

GERM. Lauck/Laugele/Winger/Onhopt. Acronij lacus accolę nominibus uariãt: Gräſig Lindauiæ uocant: Vberlingæ Laugele ut nos: Constantiæ dũ parui sunt, Zienfische uel Gräsing: adultiores, Agone, Agunen/Lagenen. Sed alius est Agonus in lacubus Italiæ: & Gräsing nomen cauendum est ne quis accipiat pro Gobio fl. illo, quem multi Greßling appellant. In Dunensi Bernensium agro, genus hoc Leucisci Blawling dicitur: nostri Bezolam Sabaudorum sic uocant. Iidem hi Leucisci, cum minimi, densis agminibus natãt, Seelen, id est, animæ à nostris uocantur. alij similiter Bezolas lacustres pisces adhuc pusillos, Misenis, ni fallor, priuatim Weysfisch dicuntur: nisi potiùs Ockeln ab eis dicti, hi sint.

Icon hæc ad Riselam nostram facta est.



LEVCISCI fl. species quædam esse uidetur, quæ Italico nomine Sueta nominatur à Bellonio. Sueta (inquit) Ferrariensis Leucisco quàm Squalo similior, semipedalis est: rostro uel ore Lauareti, sed subobtuso, neque ut Squalo in gyrum grandi: capite acuminato, cauda & branchijs ut Leuciscus. Branchias enim habet paruas, tenuibus fibris constantes: sub quibus mox in ingressu œsophagi, seni utrinque dentes comperiuntur. Squamis est paulò latioribus quàm Leuciscus. Peritonæum interna parte ei nigerrimũ est ut in Salpis. cor spongiosum, &c. Adamat flumina quæ magno impetu ex montibus deuoluuntur.

GERM. Idem, ut conijcio piscis est, qui Risele/uel Ryserle/ uel Ryßling à nostris uocatur. Digiti longitudinem parum excedit, colore per dorsum è cœruleo uirescẽte, per latera & uẽtrem candido. Pinnis albicat, similis ferè Capitoni fl. minori, quem Haselam nostri uocant, latera eius linea distinguuntur. Hæc olim annotâram. Audio præterea squamosum esse, non dissimilem Gobioni fl. Ausonij, lituris etiam quibusdam notari: peritonæum ei nigricare. In Silo torrente ad urbem nostram, circa lapides capitur, locis profundioribus circa cataractas manu factas, sed raro: (quamobrem hoc tempore diligentiùs intueri non licuit.) uermiculis uesci. è torrente aliquando Limagum nostrum subire. inter lautiores pisciculos haberi.

LEVCISCVS maior uocari poterit, quem Capitonem fluuiatilem minorem uocabimus infrà, Parte IIII. huius Ordinis.

MVGILVM fluuiatilium species duas Rondeletius describit: quarum altera cum palmi longitudinem uix superet, ad hunc locum referenda erat: sed quoniam utriusque icones simul & descriptiones Rondeletius coniunxit, ad Ordinem quartum differemus: ut minor potiùs maiorem (is enim ferè cubitalis inuenitur) quàm contrà, sequatur.

TRVTTAE Riuales uulgò dictæ, Bachförinen. quanquam pisciculis adnumerari poterant, propter cognationem tamen, cum Truttis cæteris Ordine III. memorabuntur.

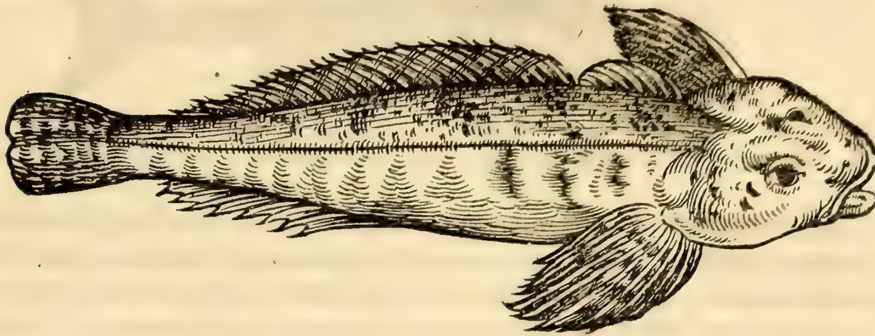
ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS II.

DE PISCIBVS SAXATILIBVS.

SAXATILES pisces à ueteribus dicti marini tantùm sunt: nos fluuiatilium etiam illos qui in saxosis fluuijs aut riuis degunt, sic appellamus, ut pluribus indicaui superiùs ubi de Fluuiatilium differentijs (ab initio huius Ordinis) in uniuersum quædam protuli.

COTTVS seu Boitus Rondeletij: quem Gobium fl. alterũ ab Ausonij Gobio diuersum, Bellonius appellat. ¶ Piscem qui ab Aristotele βόιτ⊗ dicitur, Gaza Cottum cõuertit, nescio qua ratione motus. Quòd si Latinum hoc nomen seruemus, interim meminerimus diuersum esse piscem

Eicon hæc Cotti noſtri eſt, diuerſa nonnihil ab illa quam Rondeletius exhibuit, pinna dorſi ſingulari, & cauda penicilli inſtar lõgiuſcula, &c. ut genus aliud Cotti circa Monſpelium haberi ſuſpicer. Lacuſtres quidem hi piſces apud nos, à fluuiatilibus ſpecie differunt.



ſcem ab eo qui à Numenio ex Athenęo κῶθος dicitur. ſic enim ille Gobionem appellabat, Rond. Piſciculus eſt fl. Ranę piſcatrici ſimilis, ſi parua magnis cõferre licet, corporis figura et colore, etc. Idem. Apud Ariſtot. hiſtoriæ 4.8. Boitus ſemel legitur, βοῖτος, duabus ſyllabis in noſtra editione, non tribus, ut alij quidam legunt: & per τ. non per θ. Gaza uidetur κόττος legiſſe, quoniam ita tranſtulit. Piſciculum qui Venetijs Marſio nominatur, Petrus Gillius Cottũ eſſe putabat. Piſces quoſdam (inquit) Gobioni ſaxatili propemodũ ſimiles, Ariſtoteles Cottos nominat: quos adhuc nonnulli Coranos nuncupant. Sed Cotti (ut dictum eſt) nulla apud ueteres mentio: Boiti apud Ariſtotelem tantum, tanquam fluuiatilis, cum Marſio marinus ſit. Eſt ſanè piſcis hic noſter Blenno marino ſimillimus, ut æquiùs ferè Blennus fluuiatilis, quàm Gobius fluuiat. dici mereatur. *Blennus fl.* ¶ Ariſtoteli (βοῖτος inquit Saluianus:) uel ut in uetuſtiſsimo manuſcripto Vaticanæ bibliothecæ exemplari uidimus, κοίτος. (*Si biſſyllabum eſt uocabulum, κοῖτος penanflexum ſcribi debet.*) quam quidem lectionem ueriorem putamus, tum propter codicis uetuſtatem, tum ratione etymologiæ, ἀπὸ τοῦ κοίτου, id eſt, à cubili, quoniam ſub ſaxis ſtabulantur & cubant. Diuerſus ab hoc uidetur Athenæi κύττος, de quo nihil aliud affert, quàm Bacchο ſacrũ eſſe. Simillimus eſt hic piſcis marino Gobioni, unde meritò fluuiatilis Gobio appellari poteſt: quãuis nemo ueterũ eo nomine eũ appellârit. Hæc ferè Saluianus, qui etiã Citum Latinè ſcribit, cũ Græcè κοῖτον legerit, unde Cœtũ per œ. diphthongum dicere debebat. Cottus quidem à capitis magnitudine dici potuit. κόττη & κόττις Grãmatici caput interpretantur: unde προκόττα, &c. Capitonem recentiores quidam Latinè uocant: (ſed alius eſt Capito fl. Auſonij, alius Cephalus uel Capito marinus ueterum, de genere Mugilum:) alij Capitellum minus probando uocabulo: Alberti Magni ætas Capitatum. Nos differentiæ cauſa Gobionem fl. capitatum uocabimus. *Capito.* ¶ Quòd ſi quis etiam Vranoſcopum fl. nominauerit, aut Lucernam fl. à marinorum ſimilitudine, non poterit opinor reprehendi. quin etiam noctu oculis eũ lucere aiunt, eoq; in partes duas diſſectum naſsis imponi, ad ineſcandas Truttas. E riuis fluuios ſubire ſolet.

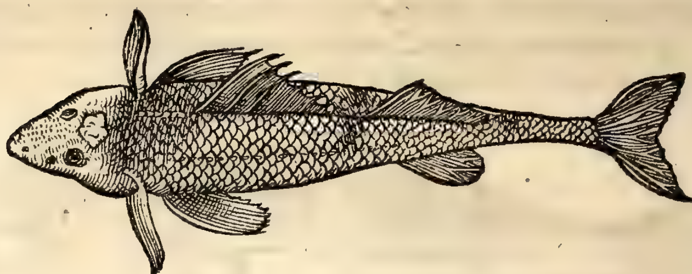
ITAL. Romani Miſoris nomine appellant, Mediolanenſes Scazot & Bot. hic enim eſt cui propriè uox Botoli adſcribi debet: quo nomine eum Ferraria quoq; uocare conſueuit. alludit hoc nomen ad antiquam Boitorum nomenclationem. Vercellenſes Bouteiolum uocant, ruſtici uerò Paganellum, Bellonius. In alijs Italiæ partibus aliter nominatur, Capitón, Capidono, Marſón, Chiozzo, Iozzo, Ionctio, Scazón, Scazion, Maieron, Botto. &, niſi fallor, etiam Iouian, Go, Lagiono. Michael Sauonarola Latinè etiam Marſiones dixit, Italicum uulgare nomen ſequutus. ſed alius eſt in mari Marſio. *Marſio.* Romæ Meſſore dicitur & Capo groſſo, Saluianus. Meſſore quidem nomen non huic ſolùm Romæ, ſed etiam Vranoſcopo, & Blenno mar. tribuunt.

GALL. Chabot, & circa Monſpelium Teſte daze, utroque nomine à capitis magnitudine facto. Cenomani (inquit Bellonius) Muſnier appellant, quòd in riuis piſtrinorum aquaticorum uerſetur. Sabaudi circa Neocomum Chaſſo uel Chaſſot, ut Itali Scazon. Galli circa Toloſam Caburlaut. Capito Auſonij etiam à capitis magnitudine Gallicum nomẽ Teſtart adeptus eſt, quod quidam Gobio capitato non rectè adſcribunt: quanquam idem Capito Auſonij Lugduni appellatur un Muſnier: quo nomine Cenomanis etiam Gobius capitatus uenit, ut Bellonius refert.

GERM. Gropp/ Cop/ Kab/ Kopt/ Kaulrapp/ Babſt/ Mull/ Thollman/ Keuling/ Külingk/ Kuling/ Kulheit/ Kaulheupt. Ex his nominibus pleraq; à capitis magnitudine facta ſunt: alia ab eiuſdem rotunditate.

ANGL. A Bulhed, id eſt, Bucephalus: ob capitis magnitudinem, non ſimilitudinem formæ. nam Bul Anglis taurus eſt: niſi fortè corruptum hoc nomen eſt à Saxonico Kulheit. Alibi a Gulle uel a Myllersthombe, hoc eſt, Molitoris pollex.

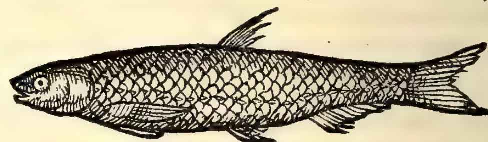
ILLYRICE Glauoche, id eſt, Capitatus: Polonis Glouuacz.



ASPER à Rondeletio nominatus uel cognominatus pisciculus. Lugdunenses (inquit) pisciculum Gobioni persimilem Apron uocant ab asperitate squamarum. In Rhodano tantū inuenitur, non quouis in loco, uerum ea ferè in parte, quæ inter Viennam & Lugdunum est interiecta. Capite est latiore quàm Gobio (fl.) in acutum desinente. dentibus caret. Colore est rufo, maculis nigris, latis, à dorso ad uentrem obliquè descendentibus uariato. Vulgus eum auro uesci putat. ¶ De eodem Dalechampius medicus Lugduni clarissimus, his uerbis ad me scripsit. Piscatores aiunt hos pisces non nisi noctu in tenebris capi, nunquam secūda aqua descendere. semper aduersus rapidissimi fluentis s cursum obniti: Rhodanum amare: fugere Ararim. in alueo tantum glareoso natare, nunquam in cœnoso aut sabuloso. aurum prosequi & eo uesci. certissimum signum esse auri inueniendi, si piscem hunc alicubi reperiant. Suauissima & delicatissima carne est; nonnihil solida, quę tamen digitis facilè teratur & frietur: nihil uiscida aut glutinosa.

GALLICE Apron, Lugduni, ut dictum est.

GERM. Ein Rüchling: wirt in der Rotten bey Lyon gefangen/ vnd daselbst Apron genent von wägen der reühe seyner schüppen. Persimilis est piscis qui Germanicè Zindel nominatur, Vlmę & alibi in Danubio capi solitus, sed maior, de quo leges infra Ordine IIII. et iconem atque descriptionem conferes: uideri enim potest idē aut omnino cognatus piscis: sed quia nondum satis mihi constat, Asperum Rhodani hoc loco proponere uolui, quòd in glareosis seu saxosis locis uiuere eum constet. Siccos duos Dalechampius ad me misit, paruum utrunq;, & quatuor digitis paulò longiorem. Danubij quidem Zindelus multò maior est.



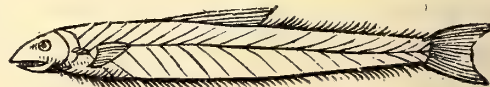
COBITES (masc. genere, ut subaudiatur piscis: uel Cobîtis fœminino, ut subaudiatur Apua) fluuiatilis à Rondeletio dictus, simpliciter, uel læuis cognomine: ueteribus indictus. Hunc pisciculum (*inquit Rondeletius*) Cobitem fl. nominamus, quòd marinæ (*Apuæ cobitidi marinæ. nō hîc exhibitus primus Cobites fl. sed tertius, qui mox subijcietur, Cobîtidis barbatulæ nomine, similis est, tum specie corporis, tum quòd squamis caret. hîc uerò exhibitus fortè cum Gobio fluuiat. Ausonij aliquid commune habuerit*) persimilis sit. Primum genus Loche franche uocant Galli: uel quòd totum læue sit, (*an totum læue dixit, quòd etiam squamis careat? has tamen pictura repræsentat, descriptio non meminit,*) & aculeis careat: uel quòd mollior sit & salubrior. In riuulorum & fluuiorū ripis degit, digitali magnitudine rostro satis prominente. Corpus flauescit, & maculis nigricantibus notatur: subrotundum est & carnosum. Carne est humida & uiscida.

Bellonius & Rondeletius quod ad nomina & descriptiones huius generis pisciculorum, non satis inter se conueniunt: ego quem potui delectum feci.

GALL. Loche franche, ut dictum est. Vide mox in Gallicis nominibus Cobitidis fl. tertiæ.

GERM. Videtur esse species pisciculorum quos Germani Pfellen uel Pfrillen nominant.

Cobites fl. aculeatus Rondeletij.



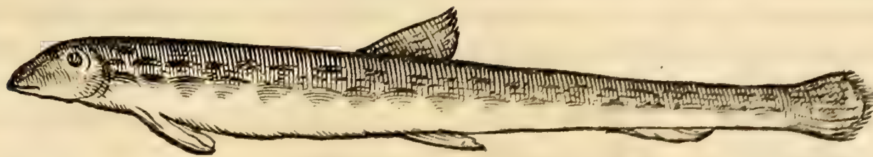
COBITES fl. Rondeletij secundus, quem aculeatum cognominat. Supradicto (inquit) similis est, ni paulò maior esset & latior, nō rotundus, sed compressus. in branchiarum operculis aculeum utrinq; habet. Spina interna dura rigidior est, quo fit ut pisciculus iste inter edēdum molestior sit q̃ cobites læuis. Sæpius ichthyopolæ parū cautis imponunt, & pro læuib. uendūt. Hęc ille. Mihi quidē tantùm huius & superioris pisciculi in exhibitis ab eo picturis discrimen uidetur, ut cuiuis uel primo intuitu internoscere sit facillimū. hic longus & gracilis est, absq; squamis, aculeatus, pinnis in uentre nullis, pictoris fortè incuria. ille breuior crassiorq;, squamosus, absq; aculeis, pinnis in uētre ita ut pleriq; omnes pisces præditus, & ore minùs acuto. Ego Cobitidum generi hunc minimè adnumerârim. Plura lege cum proximè sequenti icone.

GALL. Loche simpliciter, (nam superiori cognomen franche additur;) uel Perce, ab aculeis: aut quòd lapides penetrare mordereue uideatur.

GERM. Ein art der Smerlen oder Steinbyssen.

Eiusdem

Eiusdem, ut uidetur, icon accuratior.



Quòd si idẽ piscis est, sicuti suspicor, qui **Steinbeyß** à nostris dicitur, melior à nostro pictore facta eius icon, quam hic apposui, fuerit: etsi hæc quoque nõ satis perfecta mihi uideatur, oris præsertim specie.

Cobites hic rostro acutiore est, à quo si quis oxyrynchum cognominet, non fecerit inepté. Et quoniam pisci fossili illi quem Pœciliam ex Pausania nominauimus, tum specie, tum natura cognatus est, Pœciliam minorem, uel imberbem, uel oxyrynchum appellare licebit: (Sed alius Pœcilias seu Fossilis minor Georg. Agricolæ uidetur, magnitudine tantùm, specie neutiquam à maiori differẽs) Cobitem uerò minimum, qui & ipse barbatulus est, Pœciliam minimum. Albertus Magnus nullo alio nomine hunc piscem nouit quàm Germanico: Vulgò (inquit) Mordens lapidem uocatur: GRAECE eâdem significatione Dacolithum dixeris. nam & GALLIS Perce uocatur, quòd rostro penetret uelut perforaturus, & à Sabaudis circa Neocomũ Mort pierre. (At qui Perce pierre à Gallis uocatur, piscis marinus est, Alauda Rondeletij.) Foragua circa Vincentiam Venetorum, quòd reticulo (Guam uocant) contineri nõ posit, sed foras euadat. In alijs locis Italiæ Grisella, Vsella uel Vrsella dicitur, corruptis à Mustela nominibus, sicuti & Cobitis fl. minima. Latinè etiam Mustelam fl. uocare licebit, aliqua ex prædictis differentia adiecta: Vel Echeneidis fl. speciem: non quòd reuera ui retinendi naues aut aliud quicquam polleat: sed quoniã ore mordens, sugénsue ut Lampetræ, retentionem minatur. Germani hunc pisciculũ, ut dixi **Steinbeyß** appellant, à morsu lapidum. & forte Pœcilias etiam Pausaniæ (quem huic cognatum esse diximus, alterum barbatulum, alterum imberbem cognominauerim) **Beißker** à morsu dictus fuerit. Miseni circa Albim **ein Steinschmerlin**, hoc est, Fundulum saxatilem. [Fundulum enim, hoc est Mustelam seu Cobitidem fl. minimam, **Schmerlin** appellant.] Sunt hodie qui simpliciter Saxatilem appellent, quod non probo. ¶ Rondeletius & Bellonius aculeos huic pisciculo in branchijs attribuunt. Albertus branchias omnino ei negat. Mihi in sceleto uestigia quidem branchiarũ foris apparuerunt, sed locus ipse clausus & solidus. Georgius Fabricius nuper foramina parua circa oculos ei sicut in Lampredis, esse nos monuit. Non est rotundus (inquit Albertus,) sed quasi columnalis compressus: & spinam acutam iuxta os habet, quæ, capite recuruato, uulnerat manũ tangentis: colore eodem quo Fundula. ¶ Dacolithus è riuis in fluuios transit.

Dacolithus. *Perce.* *Mustela.* *Echeneis fl.* *Saxatilis.*

ITALICE. Bellonius de hoc pisce scribens: Mediolanenses (inquit) Vsel uocant, Placentini & Parmenses Gousangle: Locham Romani piscatores, alij Morellam, quod postremum nostro Veroni fl. magis debetur: Lodenses Zedola, Ferrariẽses Squaiola: aliqui Lopola. ¶ Plura lege in præscriptis. Stracciasacco uocant Pedemontani, à distrahẽdo, id est, dilacerando sacco siue reticulo. Rostro inhærere aiunt arenæ, ut à reti uix capiatur.

GALL. Perce, Mort pierre. Vide præscripta.

GERM. **Steinbeyß / Steinschmerlin**, ut præscriptũ est. Circa Albim fl. quidem, etiã Lampredam minimam **Steinbeyß** uocant.

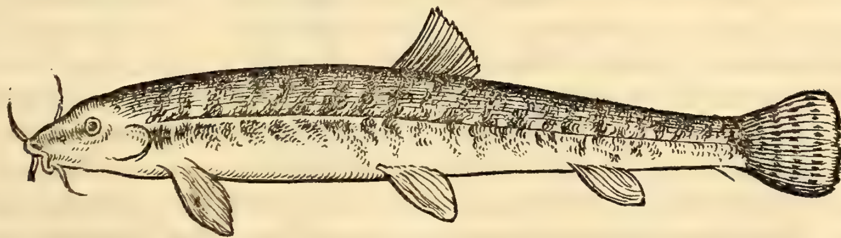
POLONICE Pstranik.

Cobitis barbatula Rondeletij.



COBITIS fl. tertia Rondeletij, barbatula ab eo cognominata. Nomen (inquit) dedimus à cirris tenuib. è rostro barbæ modo pẽdentibus, quemadmodum in Barbo. ¶ Nos Mustelam fluuiatilem

Eiusdem alia icon à nostro pictore effictа, maiuscula quàm uellem, sed plenior accuratiorq́.



minimam, uel Pœciliam minimum nominari posse, proximè in Rondeletij Cobitide fl. altera monuimus. Hic quidem pisciculus præcipuè Cobitis fl. dici meretur: siquidem Apuam cobitidẽ marinam præ cæteris refert. Bellonius Lochiam Gallici nominis imitatione uocat: aliqui Germanicum nomen **Grundele** interpretantes, Fundulum nominant: Albertus fœm. genere Fundulam. sed cauendum ne cum alio pisciculo squamoso (quem Phoxinorum generis esse putant) quem si- *Fundulus.*

militer Germani quidā appellant, confundatur. Sunt qui hūc pisciculū, Thedonē Ausonij existimēt, de q̄ unicū hūc uersum in Mosella reliquit: Et nullo spinæ nociturus acumine Thedo. Quòd si diuinandum est, Lampredam illam minimam, quam enneophthalmō nominant nostri, cum spinis prorsus careat, Thedonem esse cōiecerim. Mustelam quidem marinam quodammodo refert, quòd eius instar barbatula sit, & oblongo læuiq; corpore: & uulgares quædā linguæ nomina huius piscis à Mustela detorsere. ¶ E riuis in fluuios migrat.

Thedo.

ITALICE Fondola. Reliqua nomina pleraq; huic & Cobitidi aculeatæ Rondeletij, communia esse conijcio, præsertim quæ à Latino Mustelæ nomine detorta sunt.

HISPANI ut pisciculo hoc carent, ita etiam nomine.

GALLICE. Loche, ut superior. uel Lochette, diminutiua forma. est enim minima in hoc genere. Quæ Loche france dicitur (inquit Bellonius) palato delicatior est: quę uerò cœnosum limo sumq; tractum incolit, crasso & obeso corpore constans, atq; ob id pinguis Lochia (*nimirum Loche grasse*) cognominatur, ualetudinarijs admodum perniciosa est. Hæc indicis digiti crassitudine est, quinque digitos lōga: cirris, tanquam mystacibus, insignis, &c. ¶ A Burgundis uocatur Moutelle, uel Mouttoile, & similiter à Sabaudis: qui tamen circa Lemanum lacum habitant Sabaudi corruptiùs Motanche nominant, & alio nomine Dromilla, quòd sub lapidibus dormire uideatur: (sicut & cottus fl. si κῶττος nominetur, ut codices quidam prę se ferunt, idem significante nomine. nam & similiter sub lapidibus latet, appellabitur Græcè:) non tamen hunc solùm pisciculum, sed alias etiam duas species, quas alij Galli (Celtæ & Belgæ) Loches, circa Lugdunum Dromillas uocant. Burgundi quidam, alijúe Galli, Estoille proferūt, siue quasi stellarem, propter uarietatem punctorum: siue potiùs hoc etiam nomine à Mustela corrupto.

GERMANICE. Grundele/ (sed alij pisciculum squamosum, quem ad Phoxinos Rondeletius refert, sic appellant:) Zirle/Zirdele/Schmerlin/Smerle/Schmerling/Schmerlin/Schmorle: Alsatij, ein Kreß/quod nomen Gobioni fl. Ausonij debetur. Brabanti & alij quidam inferiores Germani, nominant Moeß/Moß/Musc, corruptis à Mustela uocabulis. Sueui & alij quidam hos pisciculos adhuc teneros & recens natos, Sengle uel Sengele uocitant.

ANGLI Gallice uocant a Loche.

POLONI Kielb uel Slyss. Bohemi Mrzen.

EPERLANVS piscis saxatilis Sequanæ litorū alumnus, ut Bellonius tradit: differetur ad anadromos. non enim in Sequana nasci, sed è mari semper ascendere puto. nam alius est fluuiatilis piscis eiusdem nominis, qui in fluuijs nascitur. de quo diximus Parte I. huius Ordinis.

THYMALLOS & TRVTTAS Parte V. reperies, inter pisces simpliciter: quanquam in puris & saxosis tantū fluminibus degunt, ut Saxatilibus marinis meliùs quā prædicti cōferantur.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS III. DE PISCIBVS FLVVIATILIBVS LATIS, QVI ET SQVAMOSI SUNT OMNES EXCEPTA TINCA.

CYPRINVS, Κυπρῖνος, (Κυπρεανὸς Athenęo, sed Κυπρῖνος legēdum uidetur, cum Aristotelem citet:) λεπιδωτός. Lepidotus, quem aliqui uocant Cyprianum, Dorion. ¶ A recentiorib. hic piscis Carpa ferè uocatur: ab alijs Carpanus, Carpo, Carpio, itē Bulbulus, Regina. Vide mox in Italicis nominibus. Destinet Carpam Danubius, Isidorus. Sed Carpio lacustris Benaco peculiaris piscis planè diuersus est, Truttarum generis. ¶ GRAECI nonnulli, pręsertim Aetoli, antiquam Cyprini appellationem retinent. Qui Turcis inseruiūt Græci (inquit Bellonius) Sasan appellant: Strymonis amnis accolæ, Grinadi. Rondeletius ad pisces lacustres Cyprinum retulit. nos inter fluuiatiles posuimus, eos tantū lacustres nominātes qui lacub. proprij sint. Aristoteles & Dorion fluuiatilibus simul & lacustribus adnumerant. Oppianus non rectè (puto) marinis.

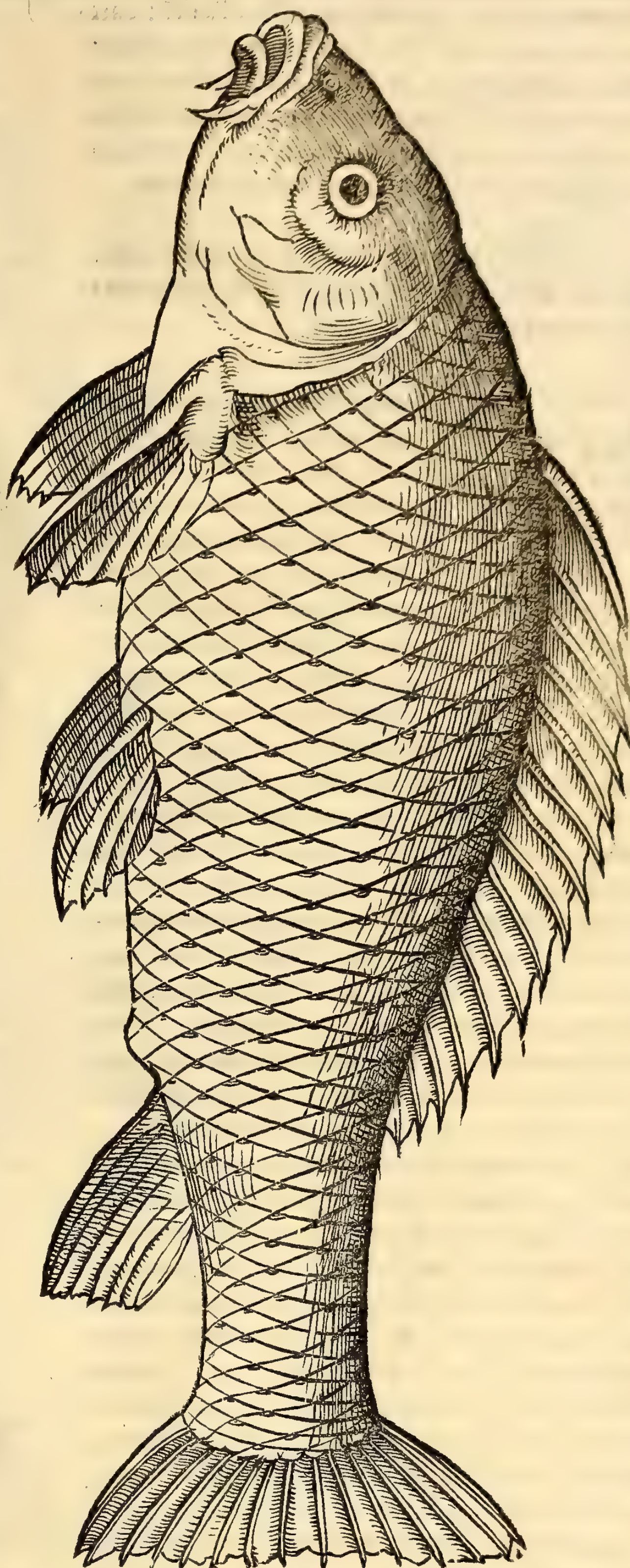
ITAL. Placentini Carpanum uocant. Ferrarienses (ut & multi accolæ Padi) Carpenā, Veneti Rainam, Romani Burbarum, Bellonius. Circa Larium lacum Burbaro (alibi Bulbaro) uel Bulbers dicitur. Bulbulus ante alios immani corpore pisces, Benedictus Iouius in Larij descriptione. Venetijs Carpano: alibi Reina, tanquam Regina, quòd magnitudine inter fluuiatiles & lacustres excedat, & à ganeonibus pinguiores ex eis præcipuè appetantur. Ant. Brasauolus pro Carpa Reginam dixit. Carpas Mantuæ Bulbaros uocant, Platina.

HISPANICE Carpa.

GALL. A Gallis omnibus Carpe uocatur.

GERMANI

Cyprini hæc icon ex nostris est, non ea quam Rondeletius dedit.



GERMANI superiores uocāt ein Karpf: inferiores Karp uel Karpe: & alicubi, ut audio, ein Bub: quod nomen ad Bulbulum uel Burbarū Italorum accedit. alibi een Carper/Flandri Carpel. Apud nos pro ætate etiam nominibus distinguitur. uocatur enim primo año ein Setzling. secūdo ein Sprzoll uel Sprall. tertio ein Karpf. ¶ In Fracōnia Cyprinorum quoddam genus appellant Spiegelkarpen, à maculis.

ANGLIA Carpe.

BOHEMI Capr. Poloni Karp.

DE GENERIBVS DIVERsis Cyprinorum.

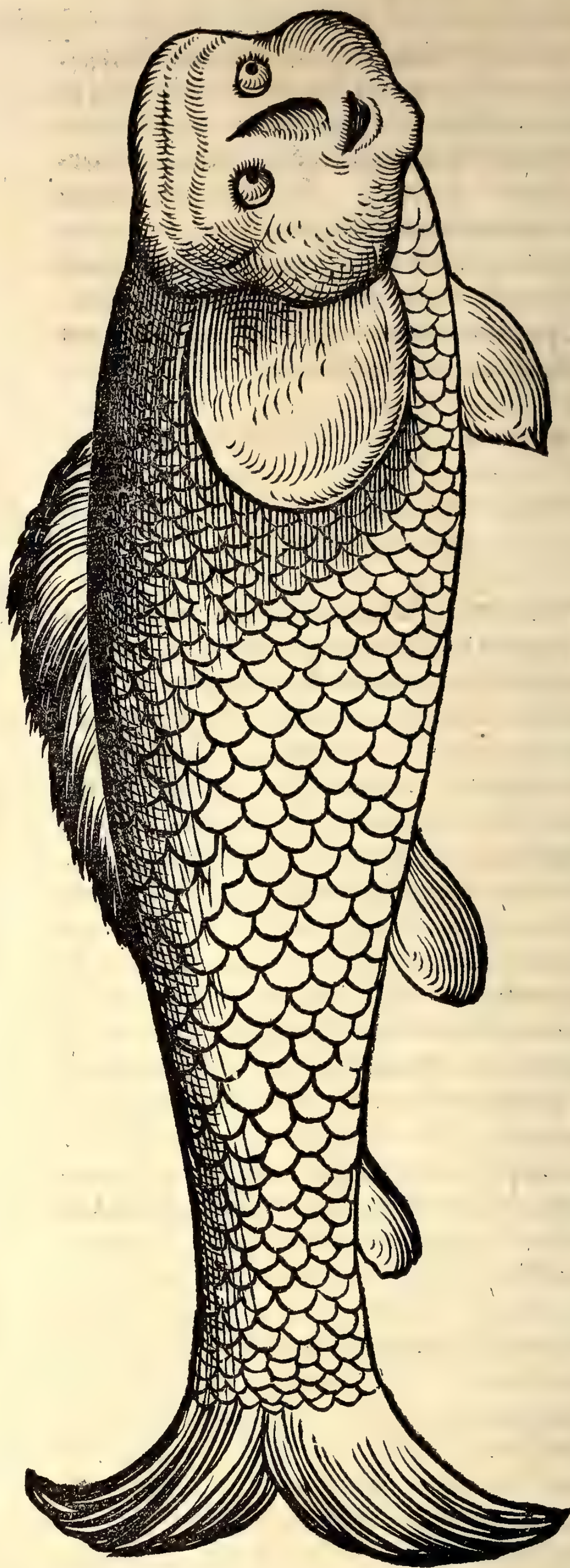
NVPER è Polonia quidam, uir rerum naturæ studiosus, de Cyprinorum in ea regione & Germania differentijs, sententiam suam his uerbis ad me perscripsit: Cyprinorum genera apud nos quatuor inueniuntur, ut nominibus, sic etiam forma & sapore diuersis. Genus primum simpliciter Carpam (Karpfen Germani, Poloni Karp) appellāt.

Alterum corpore multò angustiore est, ita ut supina pars in latitudine circa medium minime protuberet, sed ab ore caudam uersus secundum rectam (ferè) lineam ea pars protendatur. Ineptus est hic piscis elixari: melior, si assetur: quamobrem à Germanis Poloniæ accolis Bratkarpfe nominatur: à Polonis uerò Glouuacz propter magnitudinem capitis, quod corporis reliqui proportione prægrande uidetur (Vide inferiùs Parte 4. huius Ordinis De Capitone fl. cœruleo.) Tertium genus Brachsme Germanis est, (*Cyprinus latus Rondeletio:*) Polonis Dubiél: latior Carpa communi, & squamis albior: & quia pinguior, sapidior, maiorisq; precij. Quartum latius superioribus, ferè ut Karas dictus piscis: unde etiam composito ab eo & carpa uocabulo Karpkaraß dicitur Germanis, & Polonis similiter, uel alio nomine Piotrusß. Hic tribus superioribus præfertur, & in maiori precio est. Karaskarpf/ (*cādidior est squamis quàm Carpa simpliciter dicta, in medio latior, nec ad eandem magnitudinem prouenit, Ge. Fabricius.*) Cæterum qui Spiegelkarpfen à Germanis uocantur, apud nos (Cracouiæ in Polonia) non sunt. Qui Setzlingk Germanicè, hi Polonicè dicuntur Dlonnij karpik, (*uel*) Sprall piotink. Hactenus ille. dicitur autem Setzling à Germanis, Cyprinus qui annum ætatis nondum excesserit.

CYPRINVS monstrosus hac forma captus est in Acronio siue Constantiēsi lacu, ꝓpe Retz, duos ferè dodrātes lōgus, præsente illustri & generoso uiro Comite Vuolff de Schaumburg, anno Salutis M. D. XLV. idib. Nouembr. Volui aūt quanquam in lacu captū, Cyprini historię eū hic subijcere: quoniā Cyprinum fluuiatilē potiùs, quàm lacustrem facere placuit: etiamsi lacustres quoq;, apud nos quidē frequentiùs quā fluuiatiles inueniantur. Monstrosi quidem imprimis hi pisces reperiuntur in stantib. aquis, ut lacubus, stagnis, piscinis: taliū enim effigies tres aut quatuor iam accepimus: fluuiatilē uerò monstrosum hactenus nullum. Ante bienniū Geryon Seilerus illustris medicus Augustæ, icones tres ad me misit Cyprinorum monstrosorū, qui anno Salutis 1557. Octobris die 22. capti sunt in piscina, quam uocant Bulckawer teicht, iurisdictionis Retz in Austria: quorum duo squamosi sunt & Cyprinis cōmunibus similiores: sed capite rotundo, ore etiam rotundo, prominente, hiante, labris ambientibus: in eo tantùm differentes quòd os uni in promptu & anterius est; alteri reductius ad mediam imi capitis partem.

Tertio corpus est breuius, rotūdius, totum in uentrē ualde protuberantē collectū: cauda perparua & exili: squamis nullis, colore subflauo: caput & os similia prædictis. Nos iconem primi duntaxat (quoniam monstra persequi non instituimus) in lacu Constantiensi capti, facie ferè humana, posuimus.

CYPRINI aliquando hermaphroditi, id est, utriusque sexus capiuntur: aliquando neutrius.



CYPRINVS latus siue Brama Rondeletij. Si Cyprinorum (inquit) nota propria sit palatū carnosum habere linguæ uice, plurima quidem sunt Cyprinorum genera. Nam quę Tinca et Brama nominatur, atque plures alij pisces, palatum carnosum habent. Quoniam uero quæ Carpa à Gallis uocatur, inter cæteros omnes pisces maximè carnosum palatum habet, atque ita euidens, ut uulgus etiam linguā appellet, eam pro ueterum Cyprino accipiemus: aliquot alios quibus nota hæc communis est cū quibusdam alijs huic tanquam species subijciemus. ¶ Hunc piscem recentiores quidam Germani Latinè Prasinum uocant, ut Albertus Bresmam, Germanici nominis imitatione: aliqui Bremam. Platina Scardam, Benedictus Iouius Scardulam, Grapaldus Scarduam, Italicum imitati nomen. Nos Ballerum maiorem nominabimus, ut à Ballero simpliciter uel minore (quem nostrum uulgus Bliccam appellat) distinguamus. ¶ Quidā nominis uicinitate deceptus, Bramam putauit Abramidē fl. rectè uocari posse. ¶ Vide etiam suprà ubi de Cyprinorum differentijs dictum est. ¶ Alibi hic piscis de stagnantibus aquis flumina subiens, manet in eis ac proficit. ¶ Est aqud nos lacus piscosus nomine Gryphius, in quo piscium istorū genus peculiare reperit, quod **Stein brachsmen** (ut in Acronio etiam Lindauię, alibi **Thornbrachsmen**) appellāt: lautius ac delicatius cæteris, & sub tempus, quo generationi uacat, aculeatum (ut fertur) & albius euadit: mares duntaxat, quanquam & alij Cyprini lati quum generant, squamis exasperantur, & alij fortè pleriq; pisces: eoq; tempore ad cibum minùs probantur. ¶ A Bramæ fluuiatilis aut lacustris similitudine quadā permulti marini pisces, ab Anglis, Germanis & Gallis similiter uocantur, aut uocari possunt, adiecta aliqua cuiuscunque differentiæ nota: ut Aurata, Sparus, Sargus, Melanurus, Dentex uel Synodon, Synagris, Chromis, Pagrus, Erythrinus, Hepatus, Orphus, Anthias, Charax, Coracinus, Scarus, &c.

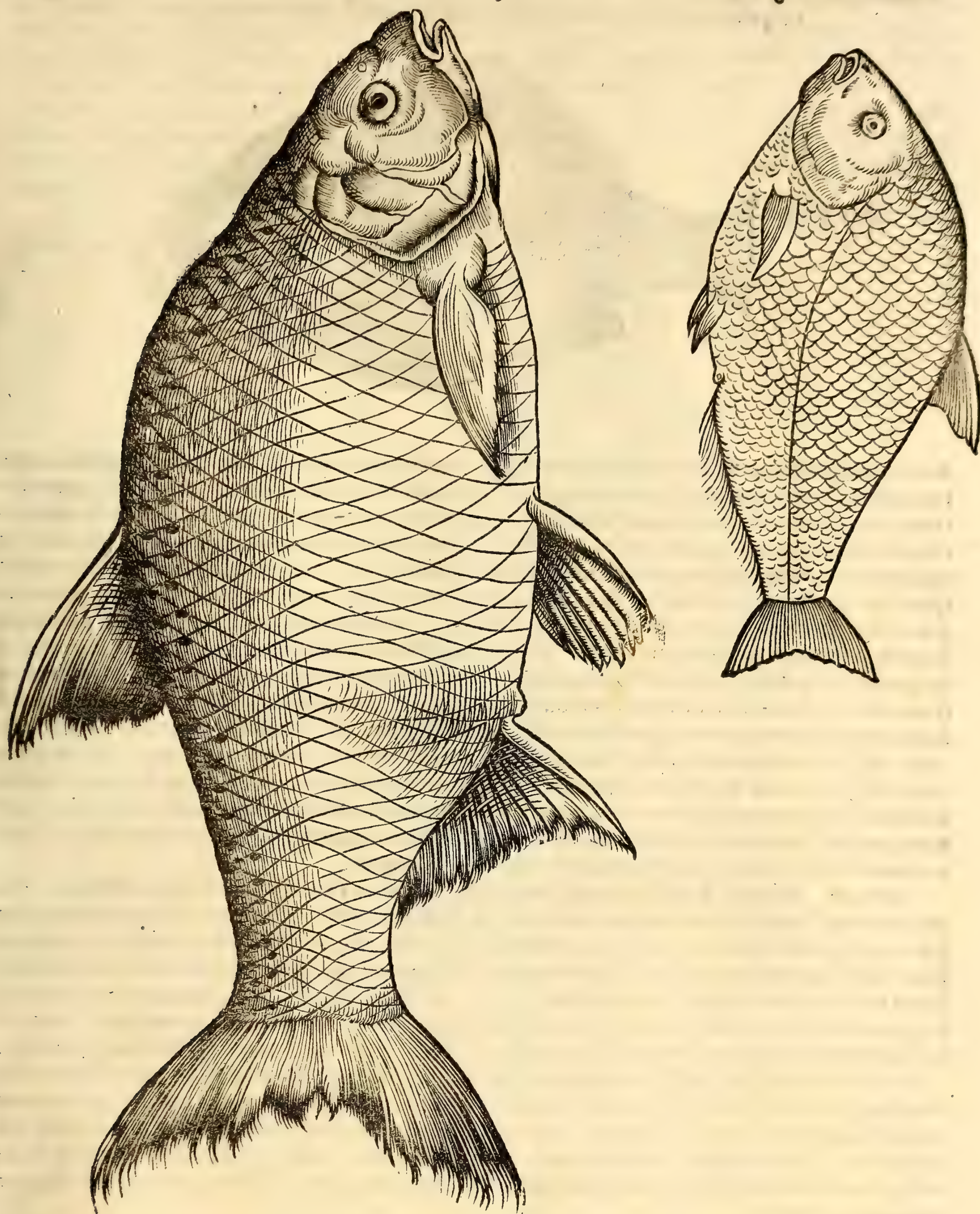
ITAL. Placentini Arbolicā uocāt, alij Scardolam siue Scardam, Veneti Ruffatam, Bellon.

GALL. Bresme, uel Brasme. Galli Bramam uocant, Rondeletius. Huius generis qui mediocri sunt magnitudine, Lutetiæ Haseaux nuncupantur, Bellonius.

GERM. A nostris nominat̄ **ein Brachsme**. Sunt qui putant primo anno eundē esse piscē dictū **ein Blick**, *(quem nos sui generis piscem esse in Ballero ostendimus: similē quidem, sed qui ad tantā magnitudinem nunquam perueniat:)* secundo demum uocari **ein Brachsme**, atque id nomen retinere. Alij Germanorum aliter proferunt: **Prasem**, Saxones: **Brasem**, Frisij: circa Coloniam Agrippinam, **Brysem**: alibi **Bresem/ Brosen/ Pressen/ Prossen/ Brechsam/ Praxme/ Breme/** quod nomen postremum, ad Gallicum accedit: ut **Scharlen** Tridenti usitatum, ad Italicum Scardula. ¶ Apud Misenos in Albi hi pisces ab initio, dum digito breuiores sunt, à figura nominātur **Weydenbletter/**

id est,

Icon hæc Cyprini lati accuratè facta est ad unum ex lacustribus nostris. *Alius à Rondeletio exhibitus.*

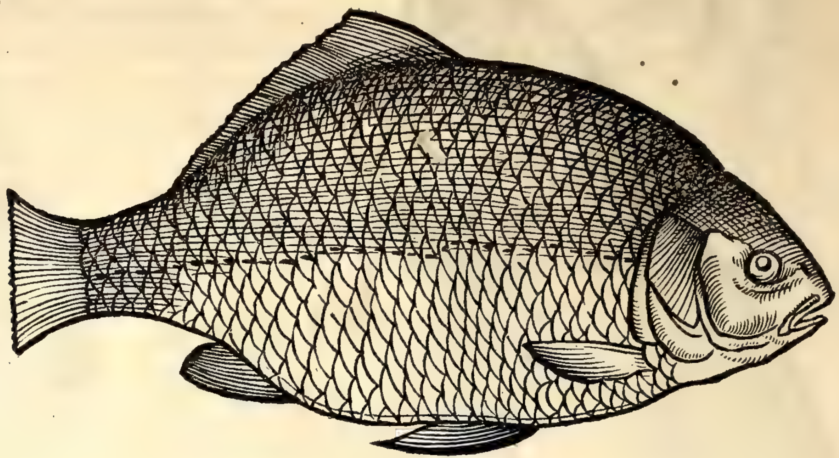


id est, Salicum folia: deinde aliquanto maiores, **Windtbleben**: iam uerò ad libræ pondus aucti & maiores, **Bleben** uel **Blaben**: uel **Plötzen**. Tandem bilibres aut trilibres (rarò enim tres libras in Albi superant,) **Brossen** uel **grosse Bleben**. **Plotzen** autem uocantur, quòd figura referant usitatum antiquitus gladij genus ualde latum, breue ac tenue, eodẽ nomine dictum. hinc nimirũ Christophorus Encelius hunc piscem Latina terminatione Plocenum nominat: & eundem (ni fallor) Germani in Marchia, **Ploßfisch**: quod nomen recentior quidam (Baldazar Trochus) Sillaginem (nescio qua ratione) interpretatur. ¶ Sunt qui **Pressen** & **Blehe** pro diuersis piscibus accipiãt: quòd hic candidior, tenuior, siccior꜇ sit: ille nigrior, crasior, pinguior꜇. ego cum diligentissimo Kentmanno senserim, ætatis tantùm differentiam esse.

POLONI, ut audio, Dubiel. sed alius est Saxonum Diebel, nempe Capito fl.

CHARAX uulgò dictus Germanis. Huius (præter Ianum Dubrauium in doctissimo De piscinis libro,) qui meminerit nondũ inueni. Charax (inquit Dubrauius) forma staura꜇ nõ multum à fœtu Cyprini absimilis est, nisi quòd paulò latiore corpore distendatur, & dorsum habe

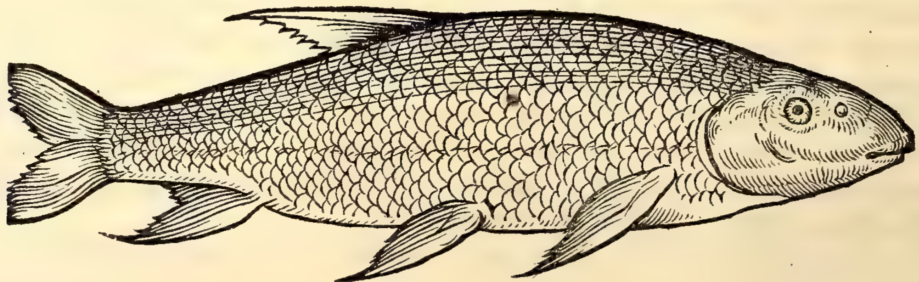
Icon hæc piscis est simpliciter Karaß dicti: cui similis est etiam Carasi minoris icon, ut ab amico accepi: nisi quòd caudam extremam ferè arcuatam & in medio reductam habet, &c.



at asperioribus spinis uallatum (unde ei nomen,) quódque iuxta caudam squamis inauratis magis impallescat. Sed & marinus Charax tergo caudaque auri similitudinem gerit, ac præterea purpureis cingulis, purpureisque oculis, ut Aelianus prodit, illustratur. quorum neutrum in nostrate inuenias: sed neque dentium extantium seriem. Hunc uernaculum Characem piscinarij, qui farturæ Cyprinorum consulunt, ne unquam in eadem piscina cum Cyprinis commisceant, diligenter cauēt: quod uel tantillus Charax audeat & ualeat tantum præ se Cyprinum pascuis depellere: nec tanti ipse tamen distrahi, quanti Cyprinus potest. Hæc ille. Sed ueterū Charax marinus est piscis: qui Oppiano in petris & arenis pascitur. Synodon & Charax Diphilo eiusdem sunt generis: sed hic præstat. & quanquam is de alimento ex piscibus loquitur, uideri tamen potest non solùm nutrimenti ratio, sed etiam forma his piscibus similis. & fortè Charax hoc nomine dictus fuerit, quòd firmis dentibus os uallatum (similiter ut Synodon) habeat. ¶ Cyprinum asperum nominare licebit. ¶ De speciebus piscis Karas, leges mox in nominibus Germanicis, & suprà ubi de differentijs Cyprinorum in genere dictum est. ¶ Piscem in Frisia orientali Carutz dictum, Carpioni similem, sed minorem, &c. omnes qui in uiuarijs seruant, constanter affirmant, sexies anno parere. quare si Carpio uulgò dictus (quem tam fœcundum reperiri nondum nobis constat,) Cyprinus non sit, hic meritò esse potest. sed nihil definio, Turnerus.

GERM. Karaß/Kariß/Gariß/Karauß. Genera eius tria in Albi reperiuntur. Primi generis pisces sunt parui, tenues, lati, colore subaureo, cui circa dorsum fuscus admiscetur. dupla eis ad latitudinem longitudo. Squamæ ut in Cyprino. Genus hoc Miseni paruum cognominant, klein Karaß: uel à colore Giblichen. Hi è piscinis et stagnantibus aquis in Albim ueniunt. Rarò octo digitos longitudine excedunt. Alterius uerò generis Carasi, aliquanto crassiores & longiores sunt: uocanturque dimidij Carasi, Halbkaraß: uel Karpkaraß: quoniam è Caraso & Carpa ueluti compositi uidentur. Hi quoque è piscinis & stagnantibus aquis Albim ingrediuntur.

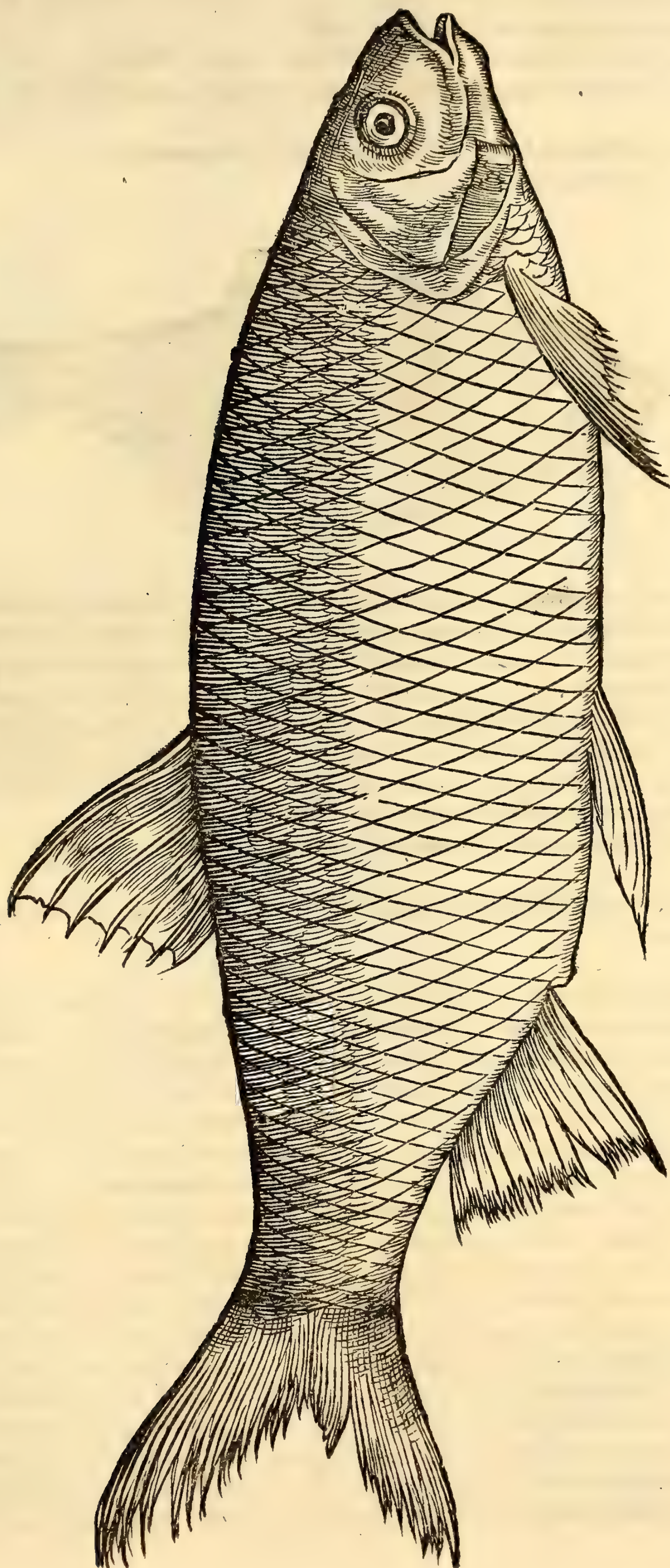
APOLONIS similiter Karpkaraß dicitur, uel alio nomine Piotrus. Piscis (inquit Ianus Dubrauius) quem Bohemi Pitrussam uocant, in piscinis frequens, non alius esse quàm Cyprinus creditur, sed degener, & uelut abortiuus, quanquam in cibo haud ingratus, præsertim si in craticula torreatur. Tertij demum generis Carasi tenuiores & latiores sunt, quàm dimidij nunc dicti, similes primis, sed maiores & pulchri candoris argentei. Hi in Albi nascuntur, non aliunde (ut prædicti) ingrediuntur.



ORFUS à Germanis uulgò dictus piscis, nondum à me uisus est, præterquam Augustæ Vindelicorum in piscina natans: in qua urbe iconē etiam mihi depingi clarissimus medicus Achilles

chilles P. Gasserus curauit. Dorso est rubicundo, uentre albicante, squamis magnis & latis, paulò latioribus quàm Thymallus. Capitoni fluuiatili forma cognatus, maior: Cyprino minùs latus, sed crassior. Certo anni tempore è squamis eius ceu clauos quosdam eminere aiunt, similiter ut in Cyprino clauato Larij. quamobrem ad Cyprinos potiùs quàm Capitones pertinere uidetur. Species ei inter Carpam & Bresmam media, sicut & magnitudo, ut audio. Lautus et sapidissimus habetur: ille præsertim cuius caro rubeat. nam altera species reperitur carne alba. Siccam eius carnem, friabilem & salubrem esse tradunt, minùs suauem quàm Thymalli. Muscis uescitur. In lacubus & piscinis fermè reperitur apud Vindelicos, Norimbergę & alibi. sed etiam in aquis fluentibus, ut Norimbergæ in Begniza flumine.

GERMANI uocãt Orff/Vorff/Erfle/Nörfling/Würffling/Elst. species ea cuius caro alba est, priuatim Augustæ Weyßfisch appellatur.



RVTILVM hunc piscem appellare uolui à colore pinnarum, à quo Germani etiam nomen ei fecerunt. Rondeletius Phoxinis adnumerare uidetur, inter fluuiatiles: & rursus Sabaudico nomine Vangeron inter lacustres. Vide superiùs Parte I. in Phoxino squamoso Rondeletij maiore. Apud nos quidem in lacubus tantùm reperitur, non etiam fluuijs, qui in nostra regione rapidiores sunt: alibi in fluuijs quoque nascitur, quos tamen è stagnantibus aquis subire solet. Ex eius cum Cyprino lato, coitu, hybrida gignitur, inter utrunque ambigens.

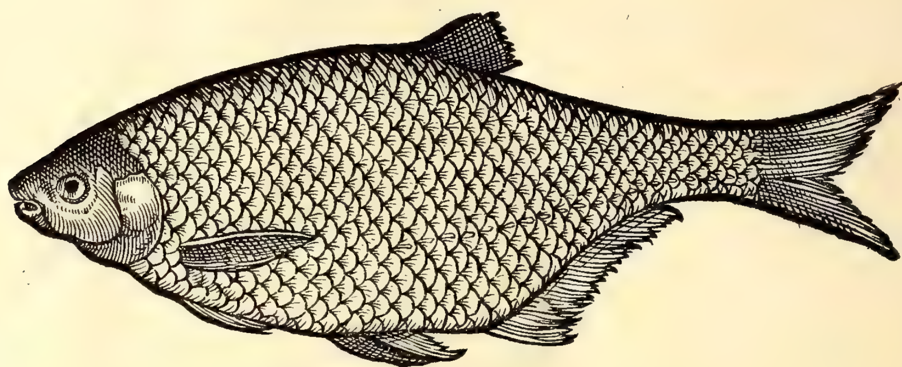
ITALICE circa Comum in Lario lacu Piota uocatur, ut circa Verbanum quoque: unde Latina inflexione Plotam Paulus Iouius dixit. hoc nomen uideri potest à Germanico **Plotze** deductum, quanquam id Cyprinum potiùs significat: quem imperitiores cum hoc pisce confundunt. Idém ne sit qui circa Ferrariam uulgò Aurata Padi uocatur, inquirendum.

GALLICE Roce, Rose, Rosse. Circa lacus Sabaudiæ Vingeron, Vengeron, Vangeron. Circa Neocomum tamen idem nomen longè diuerso pisci attribuunt, ex Leuciscorum genere, quem **Laugele** nostri uocant, Galli Dardum.

GERMANICE. Nostris **Rottene/Rotte/Rottel/Rottele/** (sed longè alij pisces sunt **Rot** & **Rötele** nostris dicti, semper in lacubus magnis tantū:) alijs **Rotfeder/Rotranck/Roddow/Roddau.**

ANGLICE **Roche.** Alius est **Rochet** Anglorum, inter marinos.

POLONICE Vusdrenka.



BALLERVS Aristotelis, ut Rondeletio uidetur. Græcis hodie ad Strymonem amnem Plestya: ad Pischiacum uerò lacum in Macedonia, modò Platanes, modò Plestya, modò Platognia uocatur. Alicubi è stagnantibus aquis flumina subit: in quibus manet ac proficit.

GALL. Bordeliere, in lacubus Allobrogum: in Lemano Plateron, alibi Platte, Platton.

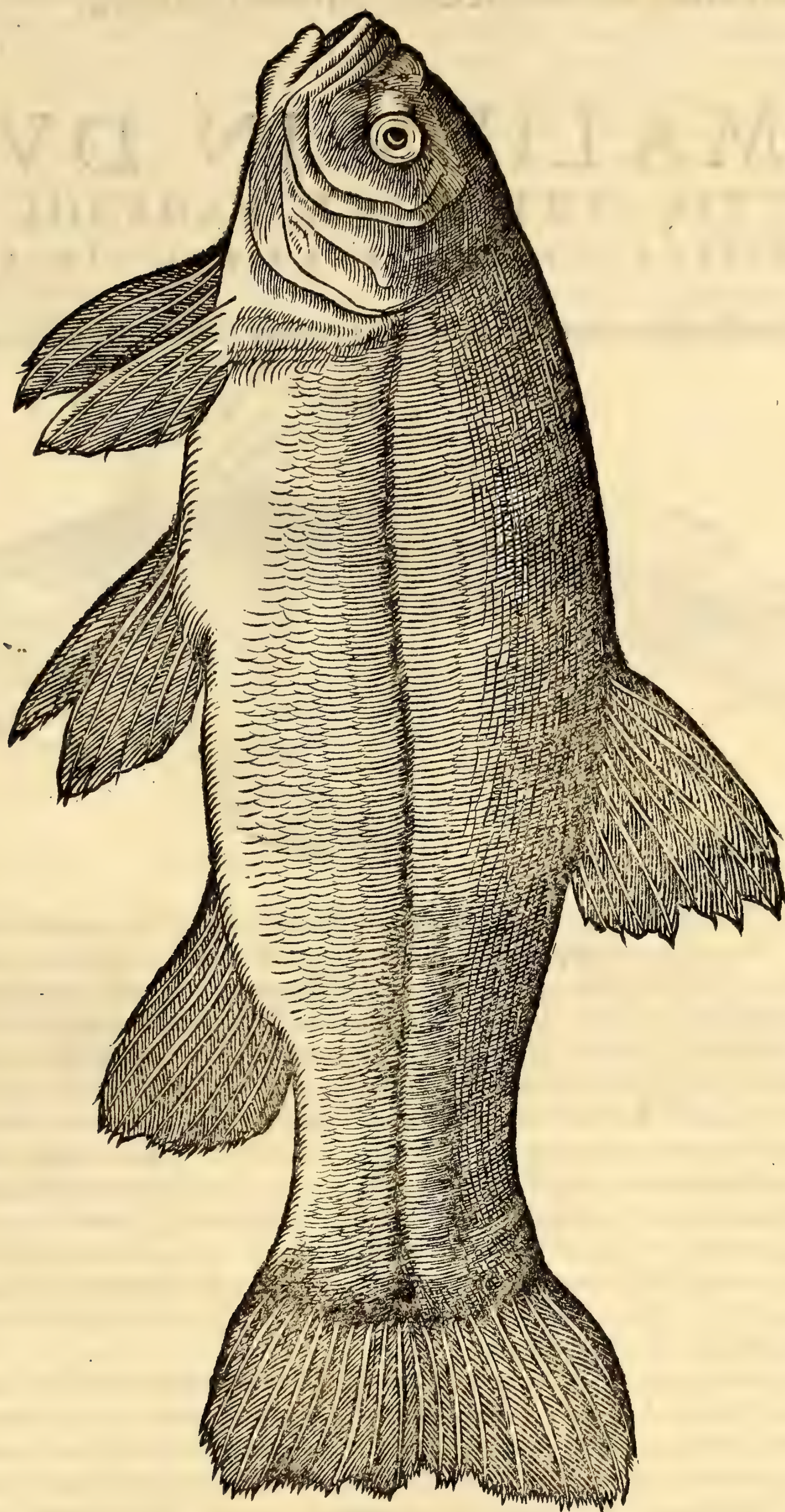
GERM. **Ein Blick/Blickling/Breitele:** & circa Coloniam, ni fallor, **Blech.** alibi **Plechle.** Argentinæ **Meckel**, ut coniicio. In Albi fl. à Misenis uocatur **Geuster:** Blicca uerò alterius piscis apud ipsos nomen est, qui alio nomine Zerta dicitur: de quo inter anadromos agemus. Christophorus Encelius Latina terminatione Gusterum dixit.

ANGLI **Bleke** uocant uel hunc piscem, uel potiùs Alburnum.

HACTENVS de piscibus fluuiatilibus latis & squamosis. Restat Tinca, sola in hoc genere læuis & lubrica.

TINCA piscis plebeius, hoc nomine ab Ausonio dictus: quod Itali & Galli hodie retinent, nullo antiquo nomine apud authores noscitur, quod mirum est, cum ubiq; frequens sit inter uulgi solatia (ut cum Ausonio dicam) piscis. Sed uiliorum piscium mentionem nullam reperiri, minus est mirum. Phycis aut Merula fluuiatilis, si libet, nominetur. est enim Tinca Phycidi marino pisci, ut scribit Bellonius: uel Merulæ, ut Massarius, similis, ut uulgus in Italia Tincæ marinę nomine appellet. Mihi Merulæ fl. nomen, potiùs quàm Phycidis arriserit. Tinca nomen à recentioribus uariè scribitur, Tincha, Thinca, Tenca, Tencha, Tencon. mihi ut Tinca scribatur magis placet, nimirum quasi Tincta, quod Gallus diceret Teinte. colore enim uiridi nigricāte ueluti tincta uidetur. Alexander Benedictus Orphum lacustrem appellauit, (à colore nigrescente, ut coniicio, διὰ τὸ ὀρφνὸν τῆς χρόας:) sed cum Orpho pisce marino, nihil opinor commune habet. ¶ Sunt qui Aristotelis ψύλωνα esse putent, quem Fullonem uertit Gaza: de quo nihil aliud scribit quàm quòd gregalis sit, & litora petat tranquilliora: ex quibus uerbis de pisce marino eum loqui apparet. Gaza cur ψύλωνα Fullonem uerterit, nihil aliud rationis præter nominis similitudinem uideo, & forsan ipse φύλωνα, non ψύλωνα legit. γναφεὺς quidem Græcis fullonē significat: quo nomine piscis meminit Dorion apud Athenæum: eiusq; decocto maculam omnem elui ait. Facit autem (Bellonio teste) Tincæ etiam decoctum ad detergendas lanarū sordes. Sed idē & Anguillarum & Ichthyocollæ, & aliorum piscium admodum glutinosorum, decoctum præstare potest, Rondeletio teste. ¶ Tinca è stagnantibus aquis in amnes transit, & permanens proficit.

ITAL.



ITAL. Tenca.
HISPANICE Tinca.
GALLICE Tenche.

GERMANICE Schley, quasi myxon uel muco, uel (ut erudito cuidã placet) limaria. Tincæ quidẽ ut in limosis sordidisq; locis degunt, ita muco obducuntur, & sese mutuò lambunt. Alij scribunt Schleihe/ nostri Schlig, (g. ita proferentes, ut i. consonam:) alij Slye/ Schleyn. alicubi etiam Gallico uocabulo Tinch appellant. Geldri Lauwen/Louwen/Seeld/ Zeeld. Frisij, ni fallor, Můdthund/ (nescio qua ratione:) & alio nomine medicum omnium piscium, (Lucium quidem Tincæ affrictu sua uulnera conglutinare aiũt,) & sutorem nigrum. Hollandi quoque een Schoemacher, hoc est, sutorem, ob cutis crassitudinem: & Graumacker, (nos Grabmacher di

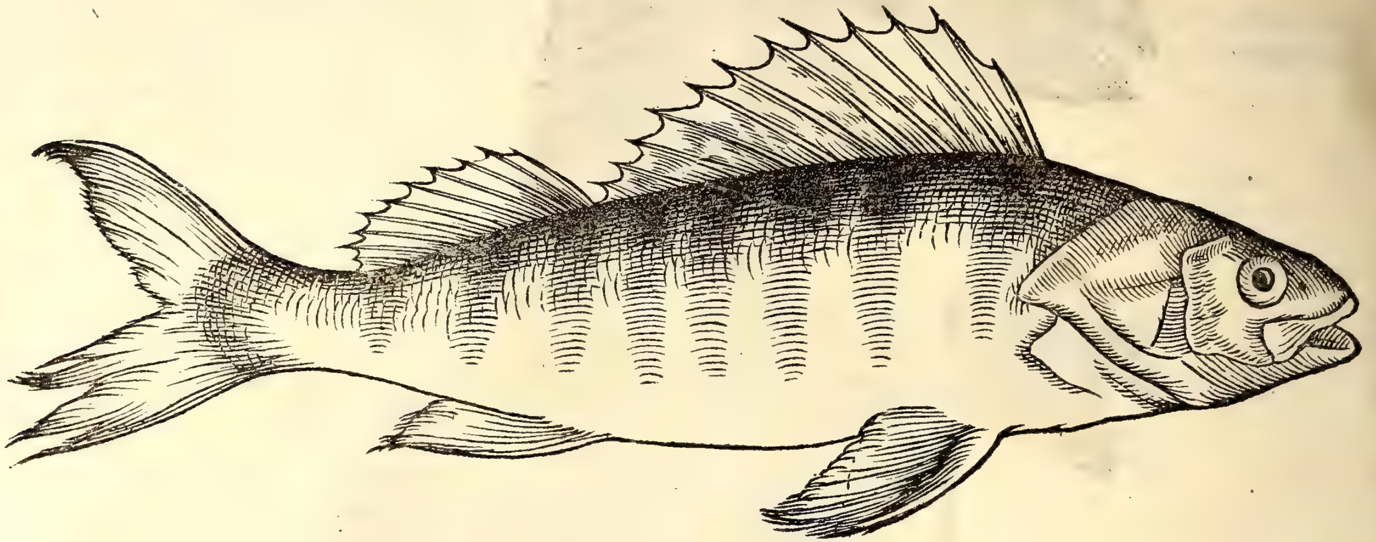
ceremus,) id est, Vespillonem, quòd subinde in terra effossa aut sepulchris inueniatur.

ANGLICE. Tenche.

POLONICE Lin uel Lun. Bohemice Linie, & Ssuuecz quasi Sutor.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS IIII. DE PISCIBVS FLVVIATILIBVS SIMPLICITER.

Perca fl. à nostro pictore adumbrata: non ad eius imitationem facta quam Rondeletius dedit.



Salubritas eius & collatio cum marina.

PERCA fluuiatilis, (πέρκη ἡ πέρκις ποταμία: cuius Aristot. Plinius & alij meminerũt) lacus & stagna incolit. Marinæ quidem nomine similior est, quàm corporis figura, aut carnis substantia, aut succi bonitate. Marina enim tenera & friabilis est, concoctu facilis boniq́ succi. fluuiatilis his omnibus ferè dotibus caret, Rondeletius. qui etiam medicos imperitos reprehẽdit, qui ea quę de Perca mar. dicta sunt à Galeno, ad fluuiatilem transferunt. Nos Rondeletij sententiam probamus, si marinis fluuiatiles Percæ conferantur. hoc tamen distinguẽdi gratia addiderim: Percas nostras quæ in fluuijs & lacubus maioribus purioribusq́ uersantur, longè præferendas esse alijs quæ in minoribus minusq́ puris aquis degunt. Accedit in fluminibus nostris, etiam uelocior cursus: cuius ratione magis exercentur. Itaq́ è Rheno saluberrimæ putantur: quod & uulgare prouerbium testatur: & Xenocrates etiam prodidit: Quæ in Rheno (inquit) gignitur Perca, marinis piscibus succi probitate æqualis est. Item Ausonius in Mosella: Nec te delicias mensarum Perca silebo, Amnigenas inter pisces dignande marinis. Quò quidem minores fuerint, eò; & duræ & glutinosæ minùs, concoctuq́ faciliores sunt: nisi fortè spinę quæ in minimis simul ingeruntur, cõcoctionem inæqualem & flatuosam faciunt.

Quod ad salubritatem (inquit Saluianus) fluuialem Percam marina inferiorẽ iudicamus. sed neq́ hæc insalubris. nam etsi friabilem carnem non habeat, cum tenera tamẽ sit, neque difficilis est concoctu, neq́ mali succi. quare in Saxatilium penuria, ea quoque, & maximè in saxosis & puris fluminibus capta, citra noxam uesci possunt ualetudinarij: Saporis uerò suauitate marinæ longè & multùm antecellit fluuialis. ¶ Platina Persicinum dixit, quòd Persici pomi saporem referat, ut ipse putat. Ego neq́ hunc saporem liquidò hunc piscem præ se ferre arbitror: neque nomen ab eo mutuari, sed potiùs à Perca Latino Græcoq́ nomine, Persicum esse interpolatum: nam & nostri Bersich pronunciant: & Persecum uulgò à Perca quasi Percecã dici Massarius Venetus tradit. ¶ De Perca minore uel rotunda cognominata, uide suprà, Parte I. huius Ordinis.

Persicinus.

ITAL. Persico uel Perceco. ¶ Hetruscis Persega, Romę Cerna, (quod nomẽ etiam alijs piscibus attribuunt,) Bellonius.

GALL. Perche.

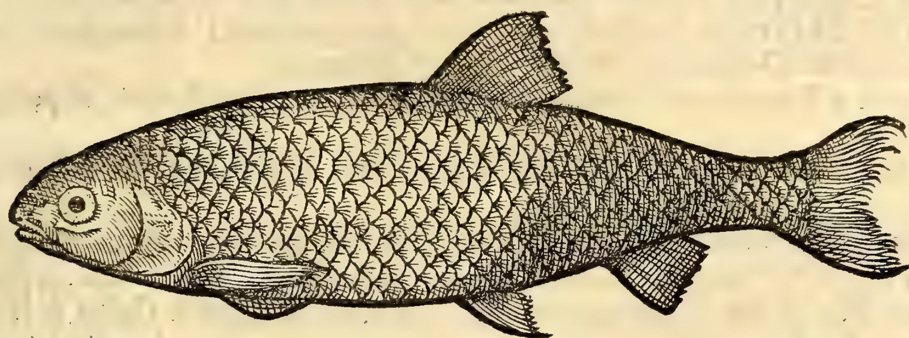
ANGLI Perche/similiter ut Galli.

GERM. Heluetijs & Mosellanis Bersich. alijs aliter, Bersig/Bersing/Persick/Berse/Barß/Parß/Barsch. posteriora hæc Saxonibus & finitimis in usu sunt, Frisijs Baerse. apparet autem omnia hæc nomina à Græco Latinoq́ Perca esse desumpta. ¶ Nos speciem unam tantùm habemus, cui nomina prædicta propriè conueniunt, eademq́ Percæ mar. similior est: Saxones et alij, duas. Maiorem, quam hîc proponimus; illi simpliciter Parß dicunt, uel Punterparß/ Puntelparß/

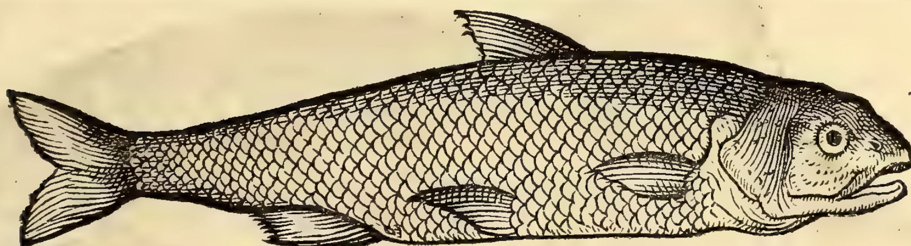
telparß, id eſt, Percã maculoſam: uel Streifberſing, quòd maculis ſtrijsúe (id eſt, lineis) notetur (tranſuerſis.) ſic aũt in Albi nominãt. Vel Grobarſch/Grawberſich, id eſt, Percam fuſci coloris. Minorem uocant Kaulparß, hoc eſt, Percam rotundam, &c. ¶ Percæ nomina apud noſtros pro ætate etiam uaria ſunt. nã fœtus adhuc nouus & tener, Hürling uocatur, id eſt, hornus: paulò maior, ſed intra primum adhuc annum, Trãnle. Secundo anno, Egle. Tertio, Stichling. Poſtremo, Reeling/Berſich/& (quod inuſitatius eſt) Banſerle. Circa lacum uerò Acroniũ, præſertim Lindauiæ, puſillam Percam ſimiliter nominant Hürling: maiorem, Kretzer/(Conſtantię Stichling:) tertio Schoubfiſch. poſtea Egle/ uel Renckernegle. Vocabulum Stichling à pinnis aculeatis, Percis attributum, (ſicut etiam Kretzer, eâdem cauſa,) alibi piſciculis paruis tantùm, quos Aculeatos Rondeletius nominat, tribuitur. In noſtro lacu aliæ in profundo capiuntur, albiores, Triechteregle: aliæ propiùs ripam, colore magis fuſco, Landegle/Rotegle/Krãbegle. Græcè minimas, Percidia dixerim. maiores, Percidas: maximas, Percas.

POLONICE. Okun: Bohemice Okaun, uel Vuokauny.

Capito fl. à Rondeletio exhibitus.



Eiuſdem alia icon è libro iconum Io. Kentmanni.



CAPITO ſeu Cephalus fluuiatilis. (λευκίσκου ποταμίου εἶδος, κέφαλος ποτάμιος, Græcè dici poteſt.) Hunc piſcem Auſonius in Moſella Capitonem nominauit. ¶ Idem uidetur Squalus olim Latinè dictus, quod nomen hodieq; Italia alicubi retinet. Varro lib. 3. de re ruſt. Squalos cum Mugilibus nominat: & Ouidio Squalus in herboſa arena degit: ſicut & Capito fl. Auſonio. Squali quidem nomen uulgus Latinorum iam olim à cephalo deprauaſſe uidetur. In Plinij Naturali hiſtoria bis Squalos legimus, (ubi Rondeletius Galeos intelligit:) ego utrobiq; Squatos uel Squatinos legendum ex Ariſtotele obſeruaui. Columella 8. 16. Veteres (inquit) in dulcibus aquis marinos etiam clauſerunt piſces: atq; eâdem cura Mugilem Scarumq; nutrierunt, qua nunc Muræna & Lupus educantur. Saluianus probè pro Scaro reponit Squalum. Apud Pliniũ Squali bis mentio fit: ſed locus uterq; (inquit Saluianus) ex Ariſtotele corrigendus, ut in altero pro Squalis Galeos, in altero pro Squalo Squatinã legamus. Plinius Valerianus medicus: Piſces de flumine qui petram habẽt, ut Tructi, Squalij, Comede. pro Squalij autem, legendũ Squali. Hi igitur authores, Varro, Columella, Plinius Valerianus, Squalum piſcem dulcis aquæ alumnũ, uulgaremq; & uilem faciunt: id quod Squalo noſtro conuenit, quemadmodum & uulgare nomen. Hęc ille. Longè quidem alius eſt Schwal/ quaſi Squalus uulgò à noſtris dictus, è Leuciſcorum fluuiatilium genere. ¶ Alius piſcis eſt Thedo Auſonij, nullo ſpinæ nociturus acumine: alius etiam qui in Mugilum genere Chelon uel Bacchus nominatur, marinus uidelicet: quod moneo, quoniam non indoctus quidam confudit. ¶ Galenus (inquit Saluianus) hunc Leuciſcum dixiſſe uidetur, Mugili ſimilem in fluuijs, capite minori, ſapore acidiore: hæc enim Squalo noſtro conueniunt. Idem & Auſonij Alburnus uidetur: quem uilioribus ſuæ Moſellæ piſcibus adnumerat: quanquam Gillius alium piſcem qui Albo dicatur uulgò, Alburnum Auſonij putauit. Sic ille. Nos alios Leuciſcos huius Ordinis Parte I. propoſuimus: ut alium quoq; Alburnum, ibidem, prædam puerilibus hamis, ut canit Auſonius, utpote piſciculum exiguum, quod huic non cõuenit. Præterea Auſonius qua in regione ſcripſerit cogitandum eſt; et quinam hodieq; illic piſces iiſdem aut ſimilibus nominibus appellentur.

Leuciſcus. *Alburnus.* *Albo.*

ITAL. Veneti & Romani Squalum (Squaglio, Romæ) uocant, quem piscem Insubres Cauedanum, Placentini & his finitimi Cauezale nominant. Eundem nondum adultum Romæ Gauettum appellari audiui, Bellonius. Squalo, Squallo, Squadro, Squaio, Capidon, Cauedo, Caueano, Caueden. unde & Grapaldus Latina terminatione Cauedulum dixit.

GALLICE Munier (Musnier Lugduni, Bellonius) dicitur, quòd circa moletrinas plurimus sit. Ab alijs Vilain, id est, turpis ac fœdus, à uictus ratione: quia stercore, cœno, sordib. delectetur & uiuat, Rondeletius. Aulici ichthyopolæ Vilain, id est, uillanum aut uilem, commodè nominarunt, Bellonius. Alij Cheuesne, alij Calliastro, Cenomani & Andegauenses un Chouan, uel Testard à capitis magnitudine, Idem, qui alibi etiam Gobium fl. alterũ à suis Cenomanis Musnier appellari prodidit.

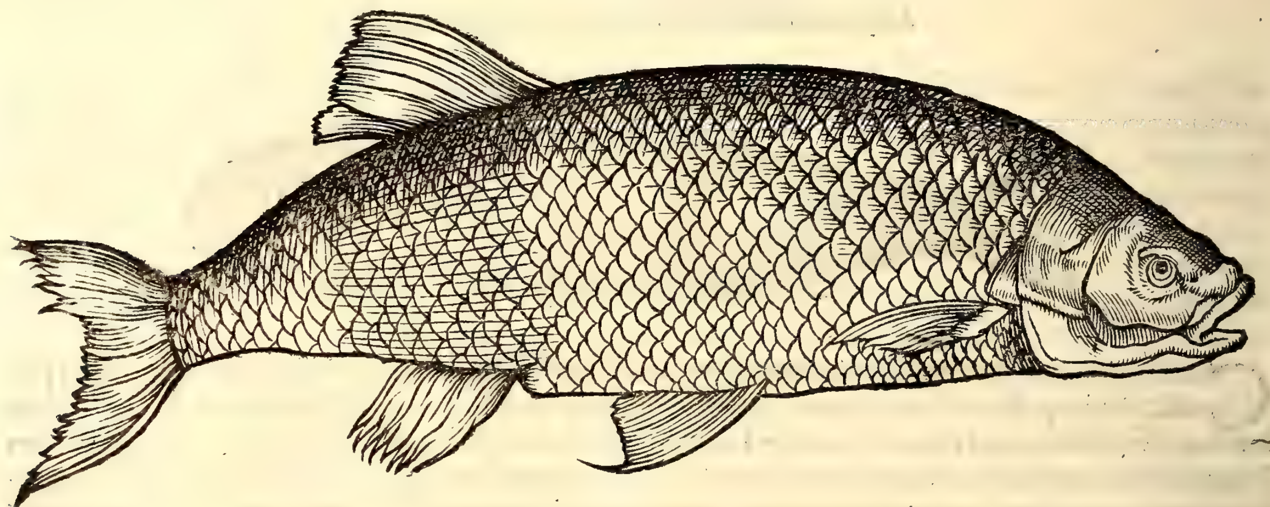
GERMANICE Alet/Allt/Alte/Elte/Mönen/Myn/Minwe/Menechen/ (unde Albertus Latinum Monachi nomen fecisse uidetur:) Furn: quod nomen alij (ut piscatores circa Acronium lacum) diuerso pisci attribuunt, quem nostri uocant ein Schwal è genere Leuciscorum fluuiatilium. Saxones & finitimi uocant Siebel, uel Seuel: unde quidam Dobulam Latina terminatione proferunt. aliqui Meusesser, unde Christophorus Salueldensis Murilegulum Latinè dixit. Quidam Schüpfisch (cõmuni squamosorum piscium nomine) si rectè id scribit Saluianus.

ANGLICE Cheuyn (ab Italico Caueden uel Caueano fortè.) Idem piscis cum minor est et palmum non excedit, Pollarde ab Anglis uocatur, Bellonius.

BOHEMICE Tlausie uel Tlauslic. Dubiel Polonorũ alius est piscis, nẽpe Cyprinus latus.

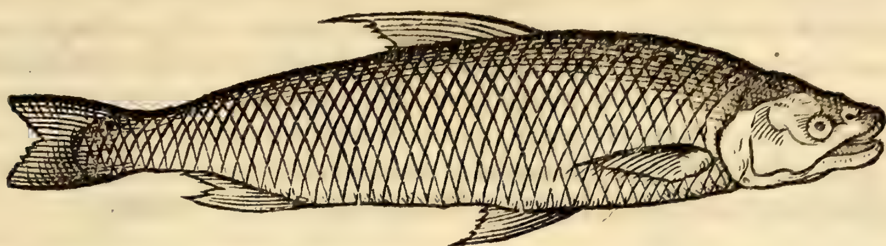
CAPITO Lacustris quidam infrà cum Lacustribus describetur, qui Albus à Saluiano uocatur.

PRAETER Capitonem fl. illum nobis uulgarem, de quo iam diximus, alij etiam quidam similiter fluuiatiles, & forma non dissimiles, ad idem genus referendi uidentur, ut sunt apud Saxones & Misenos dicti Jesen/Rapp/Zerte/ nostris piscatoribus (sicut & Gallis, & Italis, ni fallor) incogniti. Horum duos priores hic exhibemus: tertium uerò, quoniam è mari subit amnes, ad Partem V. differemus.



CAPITO fl. cœruleus cognominetur à nobis hic piscis, quem GERMANI accolæ Danubij Jentling appellant. fertur enim cœrulei coloris esse, dorso præsertim & partim capite: Capitone Ausonij minor, cum rarò duas libras (XVI. unciarum) excedat. Latera & uenter argentei coloris sunt: pinnæ fermè ruffi, sicut & cauda. Assus præfertur: unde aliqui Bratfisch appellant. Saxones Jesen: qui ad Viadrum habitant, Jesitz: Dantiscani Jesus. aliqui Jese, e. ultimum nõ proferentes, & primum obscuriùs instar æ. diphthongi ferè. Hic piscis (ut Stephanus Lauræus Ferdinãdi Augusti medicus, à quo etiam iconem accepi, me docuit,) neutiquã salubris est, quòd pinguiusculus sit, et non saxatilium modo friabilis, suauis tamẽ satis. estur frigidus, assus potissimum: quanuis & elixus, & alijs modis. Longitudo eius cubitum non excedit, nec latitudo tres aut quatuor digitos. post Pascha potissimùm capitur. ¶ Idem fortè piscis est qui Bratkarpfe à Germanis Poloniæ finitimis uocatur. Quærendum etiam an idem sit, qui circa Coloniam & apud inferiores Germanos in Rheno Macrell uel Macrill dicitur, & alio nomine Bratfisch, ut Adamus Lonicerus tradit: & in aquarum fundis latère addit, noctu cum face à piscatoribus capi. Eum quidem Lucium Ausonij esse, non rectè conijcit. Longè alius est qui in mari Macrill dicitur, nempe Scomber.

POLONICE Iaiz, uel Iesień. quærendum an idem sit qui Glouuaz ab eis dicitur, ob magnitudinem capitis, de quo suprà Parte III. ubi de Cyprinorum differentijs agitur.



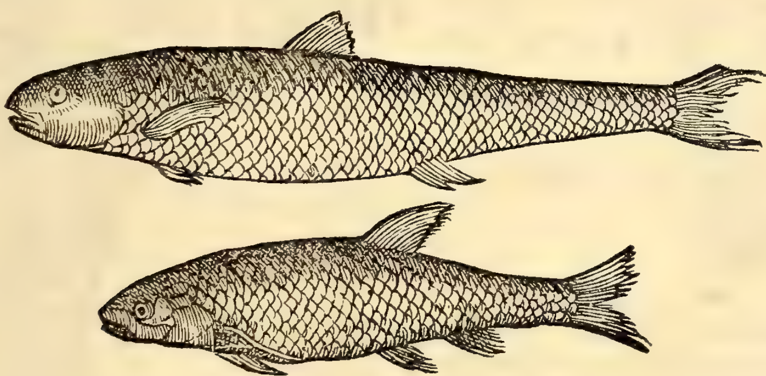
CAPITO fl. rapax aut uorax discriminis causa cognominetur hic, quem GERMANI Miseni ein Rappe, id est, Coruum appellant. Est enim (ut Ioannes Kentmannus scribit, qui effigiē quoq; cōmunicauit) Corui auis instar rapax uoraxq́; non minùs ferè perniciosus uorandis piscib. quàm Silurus & Lucius. In Albi capitur: in quo etiam nascitur, non aduena est. Squamis tegitur latiusculis, tenuibus & perspicuis. Longus est, crassus, & carnosus, carne aristis plena. longitudine ad latitudinem quintupla. Dentes ei non in ore, sed in faucibus sunt. Maximi qui apud Miscenos capiuntur, ad sex aut septem libras (sedecim unciarum) accedunt, &c. Piscis est admodū laudatus & boni saporis, tum assus, tum elixus, si ritè coquatur, quod plerique ignorant. facile enim in partes aliquot dilabitur, si in feruidam immittatur. itaq; ab initio statim in frigidam præparatus immitti debet, ut pariter cum aqua concalfiat, &c.

Icone sequentis piscis non opus est: nam per omnia Capitonem fl. communem nostrum refert, nisi quòd minor est.

CAPITO uel Squalus fl. minor, aut minimus potiùs, est qui à GERMANIS Häßling appellatur, quasi Lepusculus: fortè quòd agilitate ac celeritate natandi lepores repræsentet. scribitur autem uarijs modis: Hasele/Haßle/Heßling. In Albi Heßling appellatur, uel à dorsi crassitie, Dickruck, id est, παχύνωτος: uel nimis cōmuni nomine Weyßfisch. Argētinæ Schnotfisch uel Schnatfisch. (Alicubi etiam Weißfisch, à mense Maio, quo præfertur: quod quidem nomen Alausæ etiam tribuitur.) Coloniæ Kolfisch, hic aut alius persimilis. In lacu iuxta Tugium Heluetiorum Ganghaßle uocatur: & Suala nostra siue Gardus ibidem Haßle dicitur, sicut etiam Lucernæ. Glyssen apud piscatores nostros generale nomen est ad piscium species tres, quas uocāt Hasele/Laugele/Schwalen. ¶ Quòd si quis Leuciscum maiorem appellare uoluerit, permittemus. est enim Leuciscis illis, quos suprà Parte 1. huius Ordinis descripsimus maior. Capitur apud nos tum in lacu, tum in fluuio. fluuiatilem oculis rubere aiunt: lacustris non rubet, sed superna oculorum parte flaua est. Dentes in faucibus utrinq; cōditos habet, sicut et Capitones maiores. Dorsum ei fuscum & crassum est, & similiter caput. squamis mediocriter magnis tegitur. Circa ripas plerunq; natat, ubi ex herbis uermiculos legit, & muscas aut culices riparum marginibus insidentes rapit.

GALLICVM nomen nescio. nam Haseaux Gallis dicti pisces, Cyprini lati minores sunt.

ITALICE, ni fallor, Stretta uocatur in Lario lacu, à corpore longiusculo & stricto, id est, minimè lato. in Verbano Giauetta. Papiæ Kabacello.

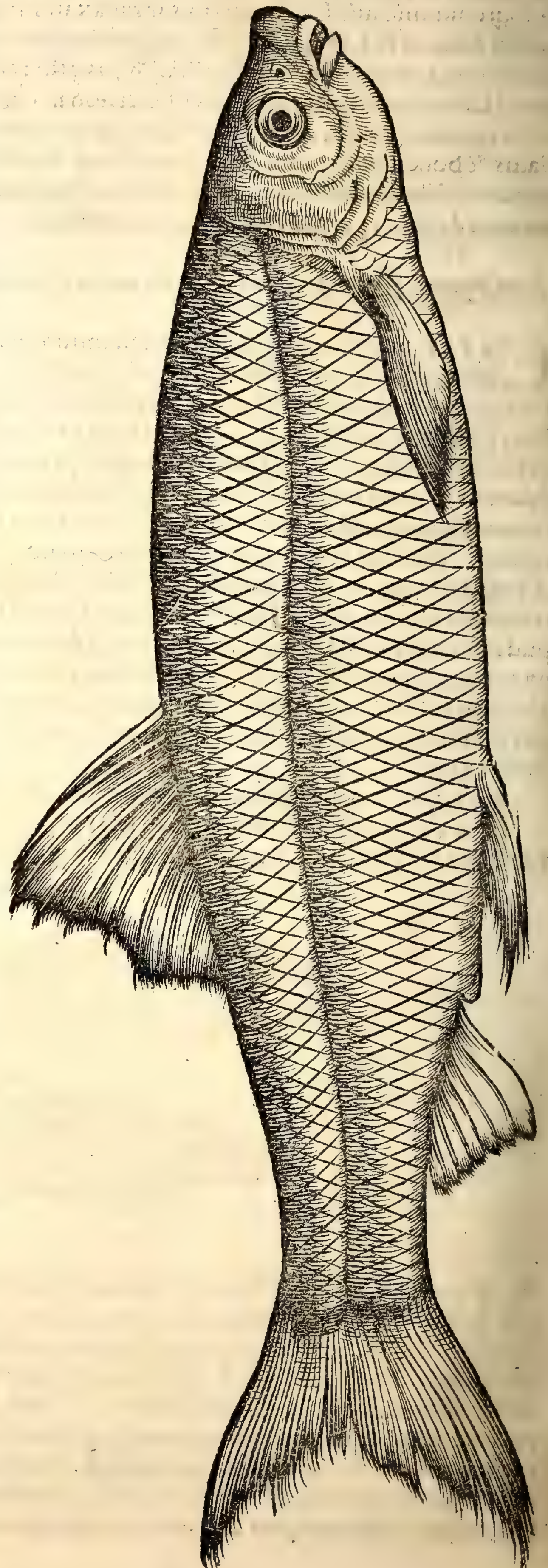


MVGILVM fluuiatilium species duæ Rondeletio. Frequentissimus (inquit) est piscis in riuulis & fluuijs labentibus ex montibus Cemeneis, qui à uulgo Siego uocatur. Hunc ad aliud quàm ad Mugilum genus reuocare non possum: Quemadmodum nec pisciculum illum qui à Lugdunensibus Friton & Friteau nominatur: qui superiori ferè similis est, sed minor. palmi enim longitudinem uix superat: superior in Arari, & in alijs quoq; aquis, etiā cubitalis est. Hic corporis aspectu Mugilibus (*fortè fluuiatilibus*) similis est: nec non pinnis, earum numero, situ, cauda, partibus internis. Rostro est acutiore, sine dentibus. Idem cum inferiore (*maior nimirum cum minore*) qui in Arari frequens est, uictus ratione, carnis mollitie & succo maximè conuenit. ¶ Siego piscis (inquit Dalechampius Lugdunensis medicus in epistola ad me) nō in Arari nostro gignitur:

sed in Erari (uulgò Erant) fluuio, qui sub Agatham (uulgò Ade) mare ingreditur, quatuordecim millibus à Monspessulo Narbonam uersus. ¶ Idem sale conditos ad me misit pisces binos ex ijs, quos Galli uocant Fretus, Friton, & Friteau, quasi τριγωνίσκος, ut uocat Athenæus. eos quidem nostri piscatores non agnoscunt, tanquam peregrinos. De hoc quanquã paruo uolui hîc agere simul cum maiore: quoniam Rondeletius etiam in unum caput coiniunxit.

GERM. F. Zweierley fisch in süssen wassern/von der art der Aleten/zů Lyon bekañt: der grösser wirdt auff anderthalb schůch lang: der kleiner nit über ein spann.

VMBRA in Gardone Galliæ Narbonen. flumine, ex Truttarum genere est. qui uerò eodem nomine piscis in Lado nostro reperitur, Mugilis fluuiatilis species est, Rondeletius.



NASVS (uulgò dictus) piscis est in Danubio, et aquis in Danubium influentibus: similis Monacho *(id est, Capitoni fl.)* sed tenuior, naso ualde crasso, Albertus. Noscitur hoc nomine piscis pasim apud Heluetios & Germanos. ¶ Peculiare nec illaudatum genus piscium est, in amnibus & aquis Lani degens, carnosum, molle & rotundum ferè, Barbatulorũ *(Barborum fl.)* penè gustu, duorũ triúmue palmorum magnitudine, quod Germani Nasen quasi Nasutum nominant, Adamus Lonicerus. Ergo uel Nasum, uel Nasutum, uel potius Nasonem appellabimus hunc piscem: cuius in aliorum qui hactenus de piscibus scripsêre libris nullam extare mentionem, quod sciam, demiror. ¶ Labrum seu rostrum superius crassum, simum, obtusumq́ue habet: unde et Simus Latinè, Grecè Σιμὸς dici poterit. nam eôdem nomine piscem inter Niloos legimus. nempe ut fluuiatiles quidã Mugiles siue Leucisci à rostri acumine Oxyrhynchi uocantur: ita hic ab eodem simo crassoq́ue Simus & Pachyrhynchus, rectè uocabitur. Genere quidẽ Leuciscis fl. adscribi debet. Venter eius intrinsecus nigerrima membrana ambitur. Os eius ueluti labra habere uidetur, ut ab ijs Labeo aut Chelon fluuiatilis dici mereatur. Plebeius planè piscis est, carne semper laxa & insipida. In Rheno præstantior habetur.

Nasutus. Naso. *Simus.* *Pachyrhynchus.* *Labeo. fl.*

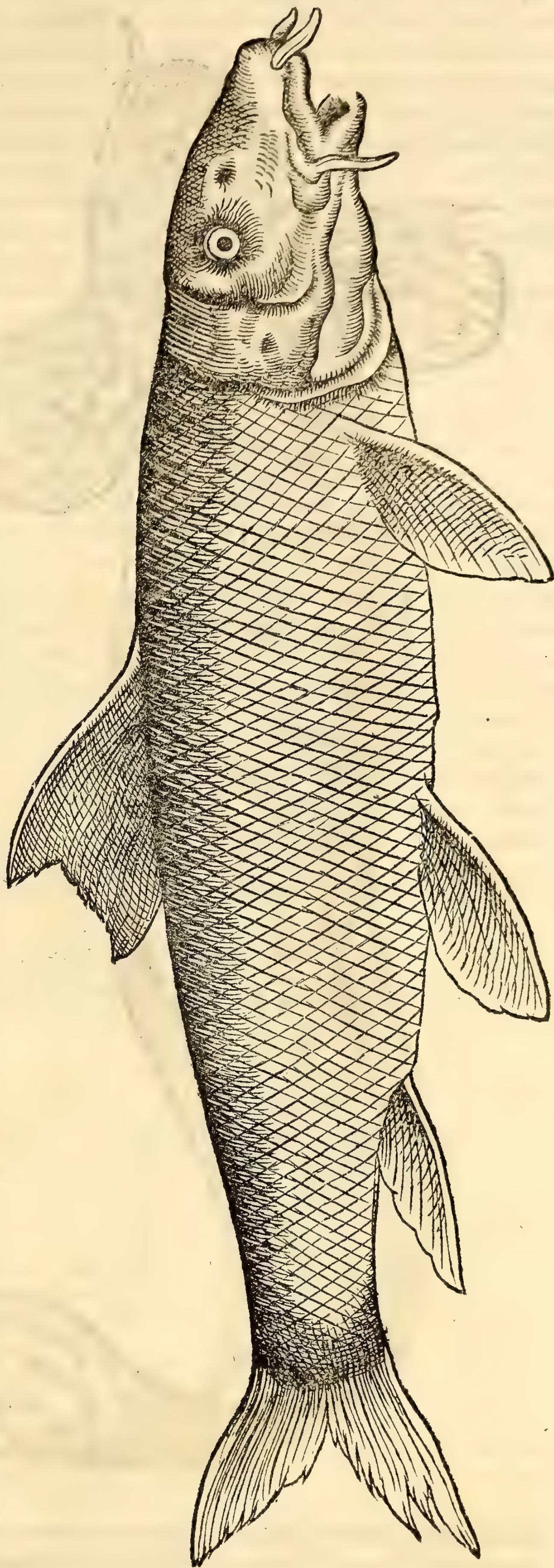
ITAL. Circa Tridentum Saueij uulgò dicitur, duabus syllabis. Vide mox cum Gallicis nominibus.

GALLI & Itali multi, puto, nomina eius cũ Capitonis fl. (cui aliquo modo similis est,) nominibus confundunt, ut sunt Villain, Cheuena, Musiner.

GERM. Ein Nase.

BARBVS ab Ausonio dictus, Barbulus Platinæ: quem Rondeletius non ineptè ob rostrum longius & acutius inter Oxyrynchos cõnumerari posse scribit: quoniam multi (inquit) eo nomine à ueteribus donati sunt. ¶ Nos Sturiones & similes eis pisces olim oxyrynchos dictos ostendimus. Est & in Mugilum genere oxyrynchus: & Rondeletius primam Leucisci fl. speciẽ, oxyrynchum de Mugilis fl. genere esse insinuat. Est & suus Nilo oxyrynchus, quem Lucium esse Bellonius suspicatur: & alius maris Rubri. & Antuerpiæ uulgò dictum Hautin piscem fluuiatilem, Rondeletius

Barbus hic à nostro pictore delineatus est, maiusculus quàm uellem, ut & alij multi.



Rondeletius oxyrynchum nouo nomine appellat. Quamobrem Barbum piscem neq; oxyrynchum, neq; oxyrynchorum generis facere libet: ne tamen asymbolos abeam, de uetere eius nomine, coniecturam meam proferam. Barinus (Βαρῖνος) Aristoteli dictus piscis, an Barbus sit, quęrendum. nam & nomen alludit, & fluuiatilem esse piscem, & præ obesitate sterilescere ei conuenit. Gazæ interpretatio pro Barino non rectè Carinum habet.

¶ A recentioribus quibusdam Barbulus, aut Barbellus, Barbatus aut Barbo uocatur: à nonnullis ineptè Balbus. & quoniam Barbatulus est, ut Mullus, ab imperitis cum Mullo longè diuerso & marino pisce confunditur. Alexander Benedictus Mullum fl. uocat. ¶ Ab accolis Strymonis Græcè loquentibus, Mustacatus uel Mystus dicitur, teste Bellonio: à mystace, id est, barbitio, quanquam superioris labri barbam tantùm propriè mystacem Græci nominant. Mystus etiam in Nilo frequenter capitur, inquit Bellonius: sed quomodo Lucius Italicus à Gallico differt, sic Nili Mystus à nostro dissidet. noster enim oblongus est, & quasi teres: Niloticus uerò crasso & recurto est corpore. Memphi libras XX. pendentem uidi: quo in loco Mythus uel Mystus dicitur. uulgus Græcum Mustachato pronunciat, Sic ille. Idem Mystum marinum quoque reperiri scribit in Adriatico, fluuiatili magna ex parte similem, &c. qui si similiter Mystus & Mystacatus appellatur, an Plinij Musculus sit & cetorum dux, quærendum: mihi tamen Mustela potiùs dux ille uidetur, &c.

ITALICE Barbio, Barbo. Mediolanenses, iam adultos Barbos, Barbaros uocant: minores uerò, Balbetos.

HISPANICE Bárbo, Báruo.

GALLICE Barbeau, Barbet: & Barbarin, quum minor est.

GERMANICE Barb/Barben/Barbel/Bärbele. Saxonibus Parme. Flandris Barme. ¶ In Rheno circa Scaphusiã Weidfisch appellantur, pisces qui per hyemem in libero flumine uagantur & pascuntur, quod præcipuè Barbi faciunt. & hi quidem meliores sunt, capite minore, corpore rotundiore & obesiore, quàm qui in latibulis se cõtinent, quos Lägerbarben appellant. Ex his uagantibus aliqui reperiũtur steriles, in quibus nec genitura nec oua inueniuntur. eos Jünckerlin/id est, Nobiles uocitant, & quouis anni tẽpore in cibo commendant.

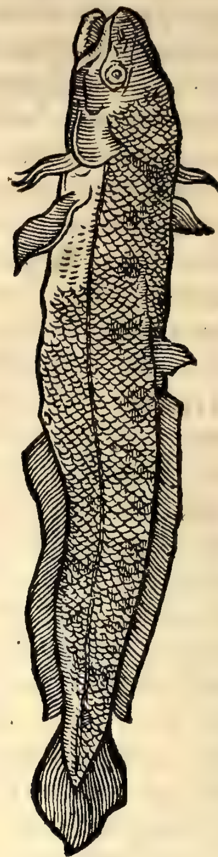
MUSTELA fluuiatilis dici potest, piscis quem Rondeletius Gallico nomine Lotam appellat. Mustelæ enim marinæ perquam similis est: multò quidem similior quàm Lampreda, hoc est, Mustela fl. Ausonij. quæ è mari flumina subit. hæc non item. Sunt autem species eius diuersæ, aliæ fluuiatiles tantùm, aliæ lacustres tantùm, aliæ fluuijs & lacubus fortè communes.

Antiquum eius nomen non constat. Bellonius Clariam fluuiatilem uocat. sed Clariam Oppianus per syncopen pro Callaria dixit: qui piscis marinus est, Asellorum generis: Mustela-

Icon hæc Mustelæ fl. nostræ est, maior proportione quàm oportebat: pinnula etiam dorsi anterior non satis distincta, incuria pictoris.



Eiusdem alia icon à Rondeletio exhibita: in qua squamæ forsitan nimis manifestæ sunt.



bus tamen (liceat ita dicere) marinis cognatus. quamobrem nostras quoque Mustelas fluuiatiles aut lacustres, Callarias nuncupare, addita aquæ dulcis differentia, absurdum non fuerit. & Græce etiam Καλλαρίαν ποτάμιον ἢ λιμναῖον, uel γαλῆν ποταμίαν ἢ λιμναίαν appellare. ¶ Alabes, Ἀλάβης, inter Nili pisces à Strabone numeratur: à lubricitate nimirum dictus, quòd manu capi non posit. hic si Lampredæ aliqua species non est (sicut & Olisthus, id est, Lubricus Oppiani,) Mustela fl. hæc nostra uideri poterit. hanc enim in Nilo capi certum est: etsi specie diuersam à nostris. Memphi (inquit Bellon.) pisces quidam edules circunferuntur, è Nilo capti. quorum nonnulli sunt insipidi, alij ita uiles, ut à pauperibus tantùm edantur. quorum ex numero quendam obseruaui, cuius glabra pellis ut Anguillæ erat, Clariam (hoc est, Lotam Gallicam) referentem: unde Clariam Niloticum uocari posse credidi. Pedalis est longitudinis, (aliquando cubitum excedit,) brachijque crasitiei.

Callarias. *Alabes.* *Clarias Niloticus.*

crassitiei. Cirros duos semipedem longos ac molles gerit, unde Barbatulã pleriq; in Aegypto uocant. Superius labrum paruuos admodum dentes duobus ordinibus dispositos habet: inferna autem maxilla, tantùm exasperata est. Folliculum qui piscibus datur ad natandum, faui in modũ crebris foraminibus pertusum habet. Ex his Bellonij uerbis, Clariam Nili ab eo dictum, commune quidem aliquid cũ Mustela fl. nostra habere apparet: sed specie differre, aut potiùs genere proximo. Mustela enim nostra neq; dentes, neq; folliculum habet: & cirros duos, qui à parte oris superiore prominent, admodum breues: Nili Clarias semipedem in pisce pedali longos. Quamobrem Silurum Nili esse dixerim hunc piscem. nam & nostra Mustela Siluro similis est: ac idem esset, si magnitudo corporis, & Barbularum longitudo accederet. Dentes etiam conueniunt, duplici ordine superiùs, simplici inferiùs, labro tantùm exasperato. sunt autem parui admodum utrobiq;. Silurum autem hunc potiùs quàm Glanim esse coniicio, quoniam in Nilo Silurum, etiã ueteres scriptores memorant, Glanim nemo: nisi fortè Bellonius, qui hos pisces non distinguit. Nec refert pedalem tantùm hunc piscem ab eo describi: cum postea circa Busirim cubito longiorẽ se uidisse scribat, & fieri potest ut longiores inueniantur. neq; enim ipse multo tempore immoratus est. Esto igitur hic Silurus: aut certè Blax, piscis Siluro similis, (ut Suidas scribit,) sed inutilis adeò ut ne Canes quidem gustare uelint. ¶ Iouius hoc piscium genus Gobios fl. nominat: Bellonius omnino diuersos esse ostendit. Murmellius multò ineptiùs Alausas facit. Falluntur & qui Lacertos, & qui Myxones existimant. ¶ Fluuiatile genus unum est & simplex, cuius figurã exhibemus. idq; apud nos (puto) in fluuijs nascitur: alibi è riuis in maiora flumina, ut Albim, transit. In lacubus uerò nostris species duæ aut tres, tum à fluuiatili, tum inter se diuersæ inueniuntur. diuersitas, colore, magnitudine, & pinnis, præcipuè dorsi, pluribus, aut paucioribus, constat. *Silurus Nili* *Blax.*

ITAL. Insubres hos pisces Strincios & Botetrissias appellant, uulgò Bottatriso, Strinzo, Iouius. Circa Comum Srinz, Bostriz, & Strinco, nomina usitata sunt. Bottatrissa, ad lacum Verbanum. alijs Trinca. A Benedicto Iouio inter Larij pisces Trisius appellatur: & ab Heluetijs simili uocabulo Trüsch. Botatrisso quidem propriè in lacubus quibusdam dicitur, species maior. Glanim piscem (inquit Bellonius, qui Silurum à Glanide non distinguit) refert is, quem Insubres & Taurini Botetrissam nominant, dempta magnitudine. sunt enim tam propinqua similitudine, ut eorum alterum maiorem, alterum uerò minorem dicere possimus. Sic ille: qui & Strinsiam Italico nomine hunc piscem appellat. Fluuiatilem uerò Clariam priuatim, ab Italis Botolã, uel Botũ uel Botã nuncupari tradit: quæ tamen nomina Gobioni fl. capitato potiùs conueniunt. Bottatrisæ nomen ex utroq; compositum uidetur. Bottam Itali quidam pro Rana rubeta uel Buffone dicunt. est autem huic pisci rictus similiter diductus. ¶ Hunc piscem Paulus Iouius & Matthiolus fluuiatilem Gobium esse (non rectè) crediderunt. nos quoniam aliud nomen uetus nullum extat, cum Benedicto Iouio Triseũ uocabimus, Saluianus: qui in fluminibus & lacubus quibusdam tantùm hunc piscem procreari addit: nec intellexit fluuiatiles & lacustres Triseos specie differre: & eundem esse quem proximè antè è Germania missum descripserat, simili nomine Treischen: pro quo alij Rutten uel Ruppen proferunt. *Glanis.*

HISPAN. Lusitanis Enxaroquo dicitur: sed hoc nomen magis conuenire puto Ranæ piscatrici.

GALL. Circa Lugdunum Lota (uel Lotta) in Arari. Geneuę uerò Motella, quasi Mustela nominatur, Rondeletius. Vulgò Barbota dicitur, non à Barbis: sed ex hoc quòd Galli barbotare, cœnum & fimum rostro, anserum modo, commouere dicunt. Sunt qui Marmotum uocent, Bellonius. A Gallis Senonibus Boullause uocari audio: fortè quòd plerunq; uenter eius ceu bullis infletur. Sabaudi Moustelle uel Mouttoile (alij similiter Cobitidẽ fl.) nominãt. Moustoile, ad lacum Neocomensem. Circa Rhodanum alicubi (haud scio an Vallesij) Setchot.

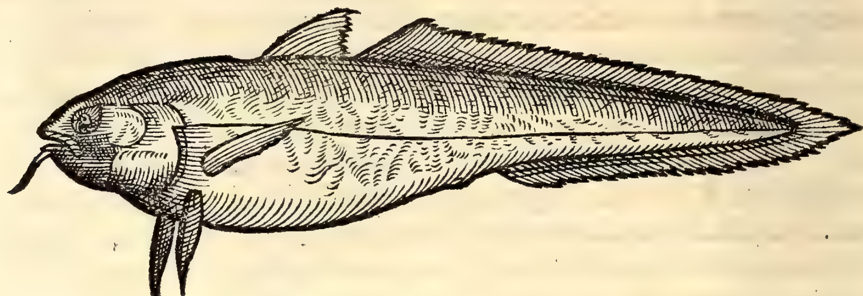
GERMANICE Trüsch, apud nos præcipuè: Treüsch/ Triesch. Et circa Acronium lacũ priuatim sic uocatur huius piscis species, quæ in profundo uersatur. quæ autem in summa aqua & procellis obnoxia natat, Constantię ad eundem lacũ Wellfisch, Lindauiæ Guellfisch dicitur. estq; ea minor, pulchrior, nigrior, & in cibo delicatior, quàm quæ in gurgite manet. Idem piscis, magnitudine & ætate minor, Moßerle, à musco & alga nominatur. sunt qui Latinum nomen Musconis ei finxerunt, nescio quàm rectè. Constantiæ tamen, alterius generis, quod in profundo agit, paruum adhuc piscem Moserle nominant: deinde maiorem, loco etiam uictuq; mutato, Triscam. Reliqui Germani nominibus in hoc pisce diuersis plurimùm uariant, ut uix in ullo alio. Alijs enim alijsq; locis nomina usitata sunt hæc: Rugget/ Rutte/ Ruffelck/ Rufolck/ Rofolck/ Rup/ Raup/ Alrupp/ Olrupp/ Oelrappe. item Quappe/ Putte/ Püüt/ quæ nomina Ranam uel Rubetam significant. alij compositis ab his nominibus & Anguilla uocabulis, Alput/ Aelputt/ Alquapp. *Musco.*

Apud Albertum leguntur etiam hæc nomina: Almutzen/ (malim Alpuitten.) & Lumpen. De eodem (inquit) fertur, quòd circa duodecimum annum ętatis, cum in maximam quantitatem excreuit, Solaus appelletur. ego pro Solaus legendum puto Salaut uel Salut: ita enim Sabaudi & uicini Heluetij Silurum nominant: quem tamen ex Mustela hac nostra nasci falsum est. ¶ Est & Milker uel Melker, à lacte deriuatum nomen, inferioribus Germanis de hoc pisce uulgare: Galaxiam fluuiatilem Gręcè dixeris, (nam alius Galaxias siue Galarias marinus est.) Nomẽ *Galaxias.*

id positum à lacteo iecoris colore puto: quale in magnis lacustribus nostris præcipuè uisitur. Rondeletius iecur albicans Lotæ etiam suæ tribuit, & Barbotæ. A Geldro quodam accepi piscem Mustelę nostrę prorsus cognatum, sed breuiorem, crassiorem, & nigriorem, à Geldris suis Milker uocari, & alio nomine Kutt: (sed posterius hoc diuersi etiam piscis nomen est.) Iidem Milker uocitant, Harengum marem priuatim, non omnem piscem marem ut nostri. Alcute quidem nomen pro hoc pisce apud Albertum etiam legitur, nescio quàm rectè. quin & Mustelam fossilem uel uariam quibusdam Latinè dictam, aliqui Meerkutt appellant.

ANGLI Powte nominant: & Elepowte: sicut & Germani inferiores Putt & Alputt: quorum nominũ rationem explicaui superiùs: aliter quàm ab Anglo quodam nuper accepi, qui Elepowte uocari aiebat, quasi Anguillam uentricosam.

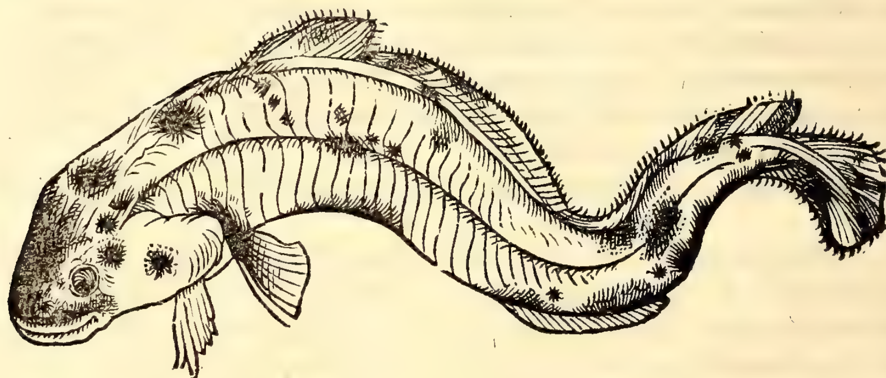
ILLYRICE. Poloni uocant Mientus, Bohemi Mnik.



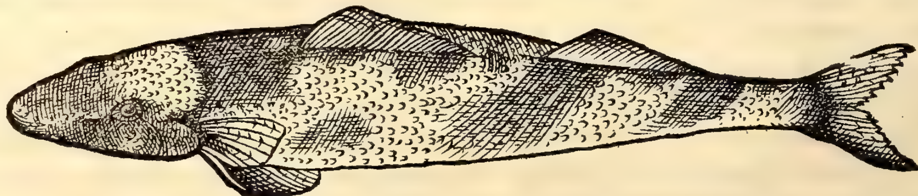
MVSTELAE fluuiatilis species alia à Rondeletio exhibita: qui non alio quàm uulgari Gallico nomine Barbotam appellat. In lacubus (inquit) & fluuijs minimè rapidis Lotæ species, uel ei persimilis piscis nascitur, qui à uulgo Barbota nominatur. Lotam corporis specie refert, nisi quòd rostro est acutiore: item cauda tenuiore, & magis in acutum deficiente, uẽtre prominentiore, alijs omnibus similis. ¶ Bellonius Clariam fl. simpliciter, Barbotam nominauit. Apud Albertum Borbocha, ut conijcio, pro Barbota legitur. Sed Husonem quoq; uulgò dictum Danubij piscem ab accolis Tanais Barbotam nominari scribit Bellonius, à barba scilicet.

GALL. Barbote, ut dictum est.

GERM. Ein art der Trüschen mit einem spitzen schnabel / vnnd dem schwantz auch gespitzt: mag ein Spitztrüsch genent werden.



MVSTELAE fl. nostræ, pulcherrimis distinctæ coloribus, flauo, croceo, cãdido, roseo, atro, oculorũ pupilla nigra, parte ambiente cœrulea, ante paucos annos in Bohemia captæ sunt: & Pragæ propter pulchritudinem Regi seruatæ uiuæ in uase amplo aqua pleno, nõ sine limo fundi. Earũ unius iconem hîc exhibeo, qualem Io. Thanmyllerus iunior, chirurgus Augustanus, ad me dedit.



ASPER Danubij, quem hîc proponimus piscis appelletur, propter similitudinem eius cum Aspero Rhodani (quem dedimus suprà Parte II. huius Ordinis:) quanquam multò maior. Capitur Vlmæ alibiq; in Danubio. Squamis (ni fallor) tegitur. dodrantalis plerunq; & libræ pondere est: sed etiam ad duas aut ad summum tres libras (XVI. unciarum) accedit. Pinna à podice, incuria pictoris omissa uidetur. Colore est partim è fusco ruffescente (ut icon præ se fert, tum ea quam Iulius Alexandrinus Ferdinandi Augusti medicus ad me misit: tum altera, quam Raphael

Seilerus

Seilerus I.C. Augustanus) partim nigris maculis satis magnis per interualla distinctus: quarũ aliquæ à dorso ad uentrem obliqui tendunt. Lautissimum esse aiunt simul & saluberrimum omnium Danubij piscium. in piscinis seruari non posse. caudam adeò duram habere, ut uix amputari possit.

GERMANI eum uocant Zindel/Zinde/Zundel/Zinne/Zingel.
VNGARI Kolkz.

TRVTTARVM GENERIS DIVISIO.

Truttarum aliæ sunt fluuiatiles, aliæ lacustres.

Fluuiatiles aliæ sunt:

- Paruæ, albæ, in Santonum & Boiorum fluuijs. cubiti magnitudinem uix attingunt, capite mugilis ferè, &c. Rondeletius. Bachforen hæ apud nos tantæ non fiunt.
- a. Maiores, flauæ, in Erari.
- b. Subnigræ, maculis rubentibus. colorem illum (inquit Rondeletius) ex Senio cõtrahi existimo. eæ enim omniũ maximæ sunt, & lacustribus illis similes, quę Truttæ salmonatæ uocantur. Hæ in riuis Misniæ Lachßforen appellantur, composito à Salmone & Trutta uocabulo, carne rubẽte, maculis aureis: (unde alicubi, ni fallor, etiã Goldforen nominãtur, alibi Schwartzforen:) quæ in cæteris uulgaribus Truttis nigricant, ut Misenus quidã ad me scripsit. Agricola Truttas nigris maculis reperiri annotauit ad Suarceburgum Misenæ oppidũ, in fluuio cognomento Nigro, &c.
- a. b. Eas quæ flauescunt & nigricant ab albis differre comperio, quòd illis rostrum sit acutius, & ueluti in fronte macula nigra. præterea albæ minores sunt, & carne minùs flauescente, Rondeletius.
- Rottela uel Hucha dicta Germanis circa Augustam. eadem fortè alibi Teichforen dicta, id est, Trutta piscinaria.
- Salmo etiam fluuiatilis quædam Trutta uideri potest. / Item Eperlanus. / Salmarinus circa Tridentũ dictus, proculdubio Trutta quædam fluuiatilis est. — Sed hi ambigũt inter fluuiatiles & marinos.

Lacustres sunt, ut:

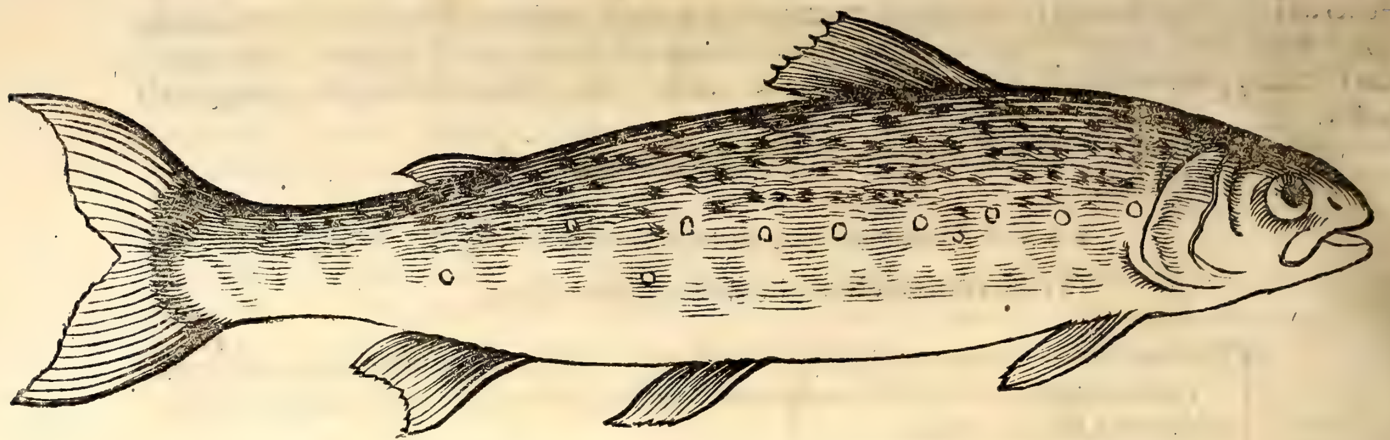
- Trutta magna uel salmonata, in magnis lacubus. Salmonem lacustrem dixeris. Seeforine. — Grundforine. / Schwabforine.
- Carpio Benaci.
- Vmblæ uulgò dictæ:
  - Minor, in lacu Tigurino, & alijs, Rötele.
  - Media, in Lucernensi, & Lemano, Rooten.
  - Maior, quã in Lemano equestrẽ cognominant, groß Rooten.
  - Differũt hæ à cęteris Truttis omnib. cũ aliâs, tũ quòd carnem longè molliorẽ habent: in minore Vmbla etiã lapillos in cerebro obseruaui.

Truttis cognati sunt, sed absque dentibus:

- In fluuijs, Thymallus & Vmbra.
- In lacubus, Lauareti & similes.

TRVTTARVM NOMINA ET DIFFERENTIAE APVD Anglos, ex Guil. Turneri epistola.

TRVTAM Angli uocant a Trute uel Trowte. Earum in Anglia duo genera reperiuntur. Alterum, quod Ausonij Salar (*nimirum et ipse, ut Gillius & alij, Salaris nomine Truttam fl. simpliciter accipit*) est, à Northumbriẽsibus meis uocatur a Burutrout (*Germanico fortè* Fore, *&* *Gallico Troutte, unius piscis nominibus in unum confusis, ex his enim duabus linguis Anglica ferè constat hodie.*) Ad hoc genus alia species referri potest, Trutta illa quæ uocatur an Alerfanght: hic piscis quàm alter (*superior*) uentre magis prominulo est, & per omnia crassior, & maxima ex parte, ut ille in locis uadosis & non ita profundis: ita hic in profundioribus torrentium & fluuiorum locis, sub alnorum radicibus, quæ ad ripas fluuiorum nascuntur, interdiu delitescit. atq; ideo ab alno, quæ nostra lingua uocatur alder uel aller, nomen sibi sortitus est. Alterum Trutæ genus in Northumbria uocamus a Bulltrout, hoc est, Trutam taurinam, ab insigni magnitudine qua alias Trutas superat. cubito enim aliquando longior reperit. crassior est Salmone, pro ratione suæ magnitudinis: sed capite, si rectè memini, breuiori. Caro est quàm Salmonis multo siccior & friabilior, & multorũ palatis gratior. Accepi eandem in alijs Britanniæ regionibus uocari a Gray trout, & alijs a Skurf.



TRVTTA uulgò apud Gallos & Italos dictus piscis, ut hodie à plerisque literatis, sic olim etiam à diuo Ambrosio & Isidoro Hispalēsi, similiter Latina terminatione uocatus est. Varij, inquit Isidorus, à uarietate dicti sunt pisces, quos uulgò Truttas uocant. Cum igitur tum quoque uulgare hoc nomen fuerit, non Latinum aut Græcum, nec apud ullum uetustiorem scriptorē inueniatur, antiquum aliquod eius nomen indagemus. Plinius Valerianus etiam Truttos & Squalos nominat: apud quem & alia quædam recentiora legūtur, quæ ab aliquo ei adscripta esse aliquis suspicetur. *Truta.* Platina t. simplici Trutam scribit. Torrentinam Scoppa grammaticus Italus nominat, facto à torrentibus nomine: in his enim, & riuis mōtanis abundat. Platina Trutas dictas putat, à trudendo, quòd semper in aduersum & impetuosum flumen nitatur hic piscis. *Troctes.* Troctes quidem Aeliani, marinus piscis est, idem planè qui Amia: non Truta, ut quidam putarunt. Alias aliorum opiniones nimiùm leues prætereo. *Salar.* Salar Ausonij, non Trutta sed Salmo paruus mihi uidetur. *Fario.* Fario autem Ausonij, si rectè ita legitur, (nam plures Sarionem legunt,) Trutta fuerit, uulgari Germanis nomenclatura accedente. nec mirum si hunc piscem à Salare & Salmone ætate tantùm differre existimauit Ausonius, uulgarem quorundam persuasionem secutus, &c. *Varius.* Varius nomen de hoc pisce Isidori seculo eruditis in usu fuit, ut diximus, aspernatis nimirum uulgare nomē Truttæ: non quòd antiquiorum aliquis ita uocasset. Lupi quidem alij concolores (ferè,) lanati à candore dicti; alij uerò uarij, quorum Columella & Xenocrates meminerunt. Hos ipsos Lupos uarios, Truttas nostras esse, Iouius & post eum Saluianus contendunt. quibus contradicit Rondeletius, cuius ego sententiam sequor. *Turtur.* Recentiores aliqui Truttam uocant Turturē, sine authore. ¶ Aelianus in Astreo Macedoniæ fluuio pisces colore uarios (τὴν χρόαν κατασίκτους,) nomine ab incolis Macedonibus interrogando, gigni refert: qui peculiares quasdam illi fluuio muscas, circa summam aquam uolitantes, appetant. Videtur aūt planè de Truttis nostris sentire. *Thratta.* Thrassa uel Thratta Aristotelis, Trutta uideri potest, ut pluribus dicam in Alausæ mentione, mox Parte v. Thrassæ pisces apud nos uarij dicuntur, inquit Niphus Italus, de Truttis ne an Lupis uarijs sentiens, nescio. in Italia equidem Varij nomen de nullo pisce uulgare esse puto, præterquàm Lupo marino, qui Venetijs Varolo appellatur, quasi Varius aut Variolus: quanquam & Phoxini species, pisciculus quidam læuis, Varon (quasi Varius) alicubi appellari solet. Mnesithei certè apud Athenęum Pyrûntes, non alij quàm Truttæ fuerint. Ex fluuiatilibus (inquit) optimi sunt Pyrûntes, qui non nisi in rapidissimis ac gelidis fluuijs gignuntur, & faciliùs quàm cæteri fluuiatiles concoquuntur. Sic ille. Nihil autem refert, an Pyrûs masculino genere proferatur, πυῤῥόεις, πυῤῥὸς: an fœminino, Pyrussa uel Pyrutta. præstiterit tamen masculino gen. efferre, ut subaudiatur ἰχθὺς. est enim adiectiuum ab igneo uel rutilo colore factum, &c.

ITAL. Trotta, Trutta: & Trutala circa Larium lacum, diminutiuo nomine. Apud Rhætos qui Italica lingua corrupta utuntur, Criues.

TRVTTARVM fl. generis est etiam qui Salmarino uel Salamandrino apud Tridentinos dicitur: cuius historiam & iconem Saluianus dedit.

GALLICE & Sabaudicè Troutte, Truitte.

GERM. Forẽ/Forhen/Förine/Forel/Forell. plerique primam per f. pauci per u. consonantem scribunt, ut Vorheile, quasi Variolus.

ANGLICE a Trute/Trowt. Vide superiùs paulò de Truttarum nominibus & differentijs apud Anglos, ex epistola Turneri.

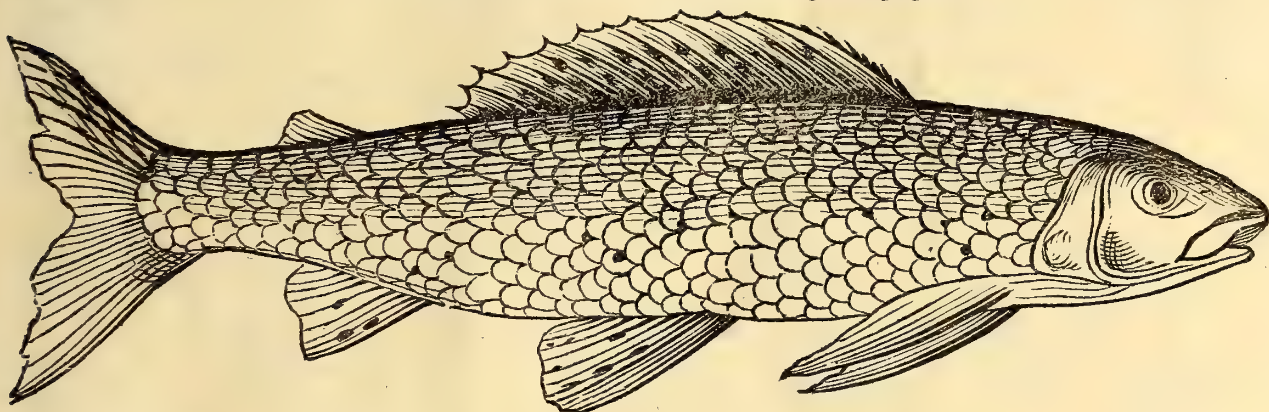
QVOD Trutta multigena sit, id quidem ex stellis *(punctorum uarietate)* statui uix potest, nā diuersi amnes eiusdem generis pisces diuerso modo pictos habent, quanuis in eodem tractu capiantur interdum, ut Rilla Neustriæ fluuius, Bellonius.

GERMANICE dicti Bachforen & Waldforen, à riuis & torrentibus syluarum denominātur: Goldforen & Schwartzforen, à colore: & eędem, ni fallor, Lachßforen, composito à Salmone et Trutta nomine: quòd Salmonem tum magnitudine, tum carnis colore referant. Lege superiùs in diuisione Truttarum generis. His similes in lacubus maioribus reperiuntur, Seeförinen Grundförinen/Schwäbförinen: de quibus inter lacustres dicemus. Goldforen squamas habent

bent deauratas Augustæ Vindelicorum: Rotforen carnem habent rubentem & ualde sapidam, ut annotauit Val. Cordus.



TRVTTA piscinaria, si libet, appelletur hic piscis: qui GERMANICE Huch / Hüch uel Hüch apud Bauaros, aliosq́ uocatur. Eius iconē Achilles Pyrminius Gasserus, prǽstatissimus Augustę Vindelicorū medicus ad me misit. Videtur aūt cū aliâs ex pictura Truttis cognatus, tū quòd pinnulam illam adiposam similiter in fine dorsi habet, & pūctis uariatur. In libro Germanico Bauaricarum constitutionum & pictus hic piscis proponitur, & mensura eius duodecim aut tredecim digitorū, quibus breuior uēdi non debeat. Augustæ (ut audio) hic piscis uocatur ein Rot uel Röttle/ à colore rubicundo: quæ nomina nostri Vmblis (ut Sabaudi nominā) lacustribus tribuunt. Voracem esse aiunt, boni saporis, inferiorem tamen Truttis. In Carinthia Huchæ rubræ (rot Huechen) quædam cognominantur, in fluuijs: quas Salmoni comparant, carne etiā rubra: & saliri ut inueterentur, solere aiunt. Apud Misenos Truttas quasdam uocari Teichforen, (hoc est, piscinarias,) easq́ piscinæ fundum glareosum requirere, et riuulos fluidos qui se in piscinas infundant, ex Georg. Fabricij literis cognoui. hæ an forsitan Huchis proximè dictis, ut alijs iam priùs memoratis Truttis eædem sint, inquirendum. Huchas quidam icone nostra inspecta in quibusdam Germaniæ locis ali in piscinis nobis referebat: & in Traga flumine Carinthiæ reperiri: ætatisq́ progressu in Salmones (specie rostri nimirum) conuerti, quod & Lacustribus Truttis diuersis accidit. *Thymalli icon: & altera eiusdem in sequente pagina.*



THYMALLVS ab Aeliano uocatur piscis (non Thymus ut quidam scribunt, nec Thymalus l. simplici) Ticini incola: uerùm is in alijs quoque fluuijs plerisq́ apud nos reperitur, puris scilicet, saxosis & rapidis maximè. Ingreditur aūtem maiora flumina è minoribus ac riuis. Nomen ei factum, quòd thymum herbam redoleat, uel potiùs nescio quid suaue, non ita pisculentum ut cæteri pisces. id quod fortassis cibi ratione ei contingit. uescitur enim non auro, ut uulgus putat, sed insectis aquatilibus, millepedibus, pediculis & pulicibus aquaticis ac terrestribus, ut scribit Bellonius: qui etiam scarabeum terrestrem aliquando in eius uentriculo sibi repertum addit. itaq́ non omni tempore & loco hunc eius odorem percipi puto. Recentiores quidam scriptores, præsertim Itali, uulgare Italicum nomen tanquam Latinum proferunt, Temulum, Temolum, & Temelum scribentes. Idémne sit Vmbra fluuiatilis Ausonij dubito. nam & Albertus Magnus Thymallum interpretatur Vmbram, & Sabaudi hodie eodem nomine uocant: & Angli quidam similiter, ut conijcit Turnerus. Ausonius hoc tantùm uersu, Effugiens oculos celeri leuis Vmbra natatu, in Mosella eius meminit. in quo flumine cum Thymalli reperiantur, ut audio, tam nobilis piscis nomen ille præterierit, nisi Vmbra ab eo dicta esse cōcedatur. Rondeletius & Bellonius Vmbram fl. à Thymallo diuersam faciunt: neq́ ullius inuicem similitudinis meminerunt. Mihi quidem, si non unus est piscis (aliam enim fluuiatilem Vmbram præter Thymallum nondū uidi: nec unum esse aio, sed inscitiam meam fateor) omnino specie naturaq́ cognati uidentur, idq́ ex ipsorum ferè descriptionibus. Sed de Vmbra illorum proximè. *Vmbra fl.*

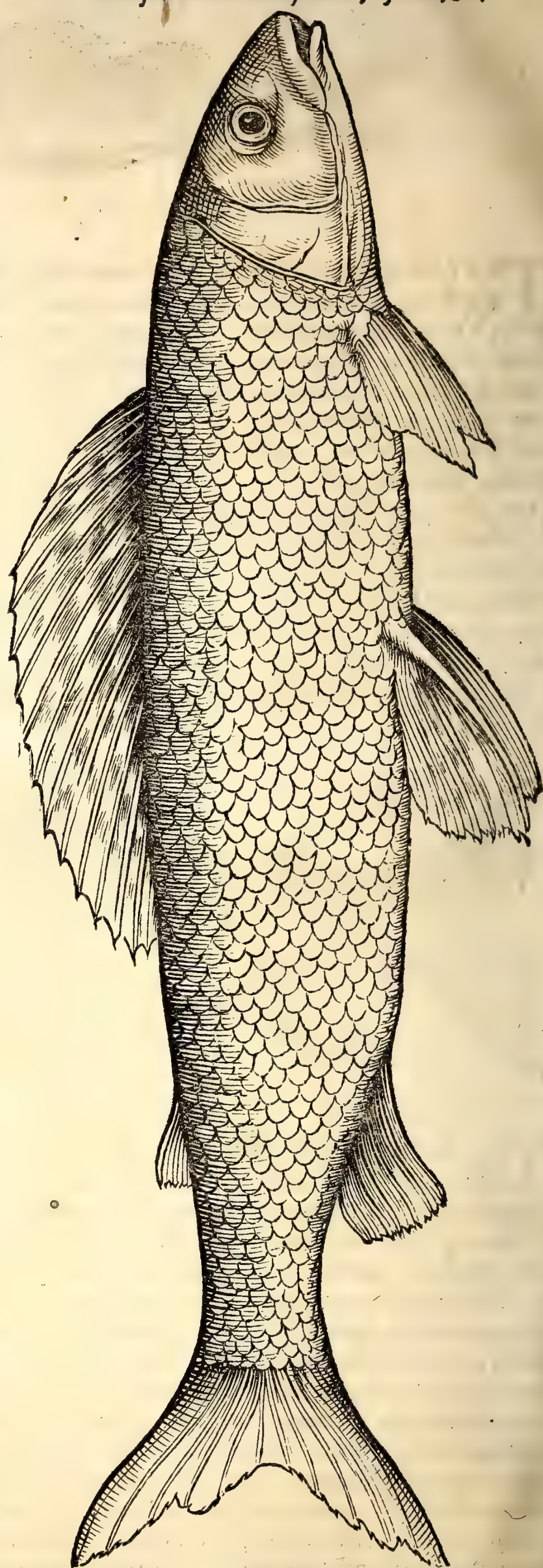
ITALICE Temolo, Temalo, Temelo: pro l. in ultima aliqui r. proferunt, Temero. apparet autem nomen à Greco Latinóue deflexum esse.

GALL. Sabaudis Vmbra, ut diximus.

GERM. Aesch / Asch / eodem quo cinis nomine, à colore, ut puto, qui in hoc pisce, minùs quã cæteris plerisq; squamosis candidus aut argenteus est: sed magis cinereus & punctis aspersus nigris, ut cinis carbonum particulis aut fauillis nigris. Nomina pro ętate mutat. Nostri primo anno nominant Kreßling uel Greßling: quod nomen etiam Gobioni fl. attribuunt, è quo Thymallum fieri quidam falsò putant. Anno secundo, ein Knab / ein Yser oder Yserle. Tertio ein Aesch. In Rheno circa Scaphusiam anno tertio audio uocari ein Mittler: quarto demum ein Aesch uel Aescher, cũ parere incipit. Nostri quidam piscatores Thymallum paruum etiam alio nomine appellãt ein Kößling oder Churling.

ANGL. Est in Anglia piscis (inquit Turnerus) à Truttarum forma non multùm abludens, quẽ à colore cinereo uocamus a Grayling. eundem audio alicubi Omber nominari. idem nisi fallor piscis est, quem uos uocatis ein Aesch.

Thymalli icones duæ à diuersis pictoribus non uno tempore nobis expressæ sunt. in utraq, lineam quæ à branchijs ad caudam descendit, desidero, &c.



Vmbra Rondeletij.



VMBRA fluuiatilis Ausonij, à Rondeletio exhibita. Bellonius iconem eius idcirco se omisisse ait, quòd ad Vmblam proximè accedat. Vide quæ scripsimus paulò antè in Thymallo. Longè diuersa est marina Vmbra, quanuis imperiti aliqui confundãt. Vmbra fluuiatilis non solùm nomine, sed & colore, marinis similis est: à quo utriq; nomen. corpus enim est opaci loci modo subfuscum & subobscurum, cubitalem (pedalem, Bellonius) magnitudinem nõ excedens. Piscis est ex Truttarum genere Carpioni Italico corporis aspectu affinis. Squamas paruas, & maculosas ut Trutta habet. Capite longiore est quàm Trutta, ore minore, nec tam hiante, rostro non acuto, sed obtuso, maximè in maxilla inferiore: sine dẽtibus, & sine magna maxillarum asperitate. Oculis est patulis: cornea tunica aurea, pupilla nigra. Vescitur terra, aqua, limo: unacp

cum

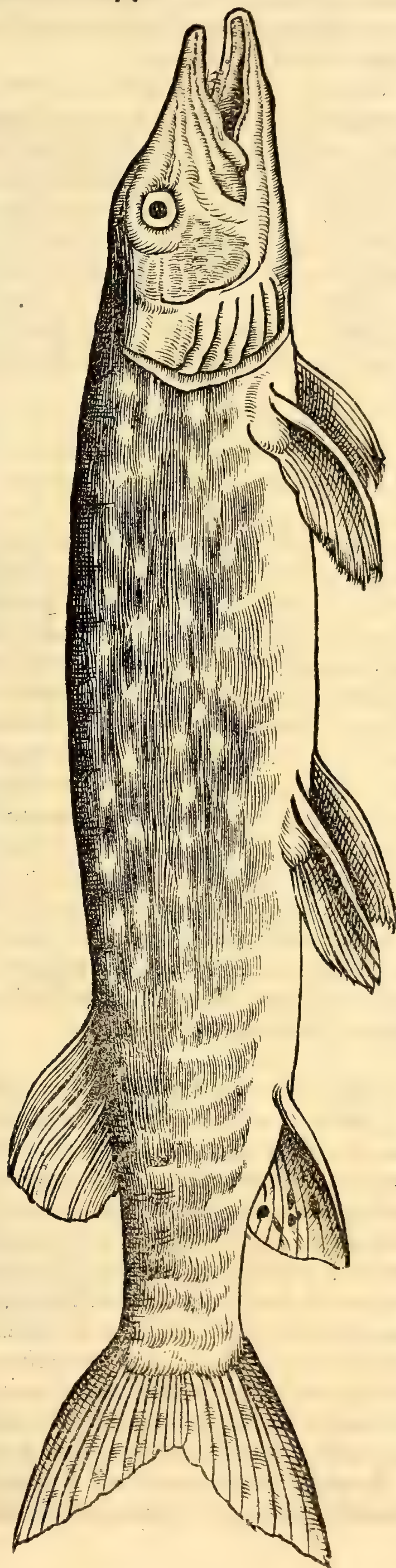
cum his & arena auri laminulas haurit. Pura aqua maximè delectatur, in montium amnibus capitur. Carne est sicca & alba, qualis est Truttarum paruarum, &c. Hæc ille. In fluminum ac lacuum uorticibus degit, piscis Allobrogibus & Lotharingis peculiaris. Lacus quē Allobroges uulgò d'Aigue belette nūcupare solent, affatim Vmbras promit. ¶ An Vmbram dulcium aquarum incolam duorum generum statuemus: unā Thymallo eandem, aut certè cognatissimam: alteram lacustrem, & magis affinem Truttis, quam Sabaudi Vmblam uocitāt: quæ rursus in duas aut tres alias species subdiuiditur: & tertiam fortè nobis incognitam, de qua Rondel. & Bellon. loquunt.

GALLI Narbonenses, demptis Monspeliensibus Vmbram uocant, Rondeletius. Allobrogibus (ac Lotharingis) Vmbre uocatur, Bellon. Sabaudi sanè Thymallū, Vmbrā appellant.

GERM. Ein fisch vmb Lyon vnd in Luthringen Vmbre genañt: mit welchem namē die Saffoyer auch ein Aeschen nennend: soll den Förinen/Rötelen/oder Aeschen gleych seyn.

ANGLICE An Omber in Engelland/diser fisch/oder ein Aesch.

Lucij figura hæc nostra est: non ad illius, quem Rondeletius dedit, imitationem expressa.



LVCIVM Ausonius primus ex Latinis nominauit, deducto (ut opinor) à Græco nomine τῶ λύκω, quod Lupum significat: quia hic inter fluuiatiles sit uoracissimus, quemadmodum inter marinos Lupus (longè diuersus piscis) cui Græci à uoracitate λάβρακος nomē dederunt. Diuersus etiā est qui Lucius marinus appellatur uulgò, à Græcis Sphyræna, Rondeletius. Platina Lucium piscem, Lycum etiam & Lycium appellat. Sed Lycus nomen Gręcis pro pisce rarissimum est, pro Lucio quidē pisce nunquam usurpatum. Blennos pisciculos mar. Græci quidam λύκους, id est, Lupos appellant. Lycostomum Apuarum generis pisciculum mar. Foroiuliēses Lupumn ominãt: aliqui Anthiam etiam sacrum piscem Lycon, al' λεῦκον. ¶ Lucius an sit Oxyrhynchus Nili memoratus Straboni, dubitat Bellonius. Capitis quidem & rostri figura acuminata hoc nomē meretur: & nos carniuorum quoq; Nili Oxyrhynchū esse obseruauimus: cum alij Oxyrhynchi (Caspij nimirum, hoc est, Sturiones, Xyrichæ uulgò Græcis dicti) carniuori non sint: ut neq; Mugiles, quorū aliqui oxyrhynchi epitheto cognominantur. Alibi etiam Bellonius scribit Lucium piscem in Nilo frequentem esse: uiderîq; illum qui olim dictus sit Oxyrhynchus. Plutarchus quidē Oxyrhynchum, quem Aegyptij colant, marinum facit, nescio quàm rectè, tanquam è mari in Nilum intret. ¶ Lucium à lucendo Bellonius dictum arbitratur (ut ipse mihi retulit) quòd siccatus noctu luceat. ¶ Esocem Plinij, quem maximum in Rheno piscem facit, (& eundem fortè Hesychum Aeliani,) Lucium esse non desunt coniecturæ: (Snoc accolę Rheni inferiores appellant: Poloni Sczuka.) nam si qui alij etiam maiores in Rheno reperiuntur, ij Rheno proprij non sunt, cum è mari ascendant, ut Salmo & Sturio. ¶ Panthera fl. etiam appellari poterit, tum propter uoracitatem qua & in pisces & alias animantes grassatur, tum quoniam maculis plurimis albicantibus latera eius distinguuntur, plerisq; oblongis: unde forsan Tigrim fl. potiùs quàm Pantheram aliquis appellet. nam & mēsæ ex cedro crispæ, oblongo uenarum discursu, tigrinæ uocabantur: intorto, pantherinæ. ¶ Gallici Lucij in longum protenduntur, suntq; delicatiores: Italici uerò uentre sunt prominente, & corporis ueluti truncata mole, atq; in latum exporrecta, Bellonius. In Hispania nulli sunt. ¶ Poterit Lucius, etiā Sphyræna fluuiat. dici: nam & Sphyrēnam in mari, Lucium marinum uocant multi. uel Asellus fluuiat. qui à Gallis Merlu, quasi marinus Lucius dicitur. Lucius piscis (inquit Scaliger) est ex genere Asellorum, fluuijs alijsq; dulcibus aquis peculiaris: sicuti mari Callarias, & aliæ species. Non autem Oxyrhynchus, ut quidā existimarunt. ¶ Apud no

Oxyrhynchus.

Esox.
Hesychus.

Panthera fl.

Sphyræna fl.

Asellus fl.

bilissimum quendam in Sueuia uirum, Lucij dentis (ut ipse dicebat) miraculum uidi: unum uidelicet dentem maximum grauissimumque, quatuor digitos latum, octo longum, mucrone lato obtusoque: filo corporis (ipsius dentis) erecto fere, superficie læui & splendida.

ITALICE Luzzo.

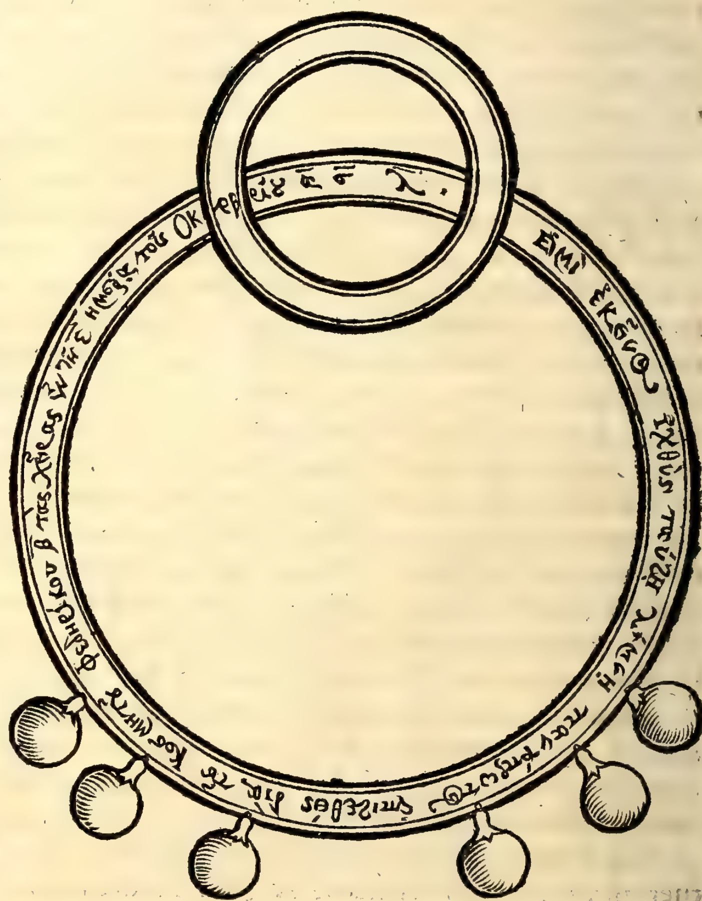
HISP. Sollo, ut audio. quanquam & Sturionem Sullium uel Suillum appellant. Angli Lucium piscem Lusitanica uoce Picque nuncupant, Amatus Lusitanus: qui tamen Hispaniam uniuersam Lucio carere tradit.

GALL. Burdegalæ Lucz nominatur: à Gallis Brochet, (quòd oblongo sit corpore, ut ueru, Bellonius:) uel Becquet, Bechet, à rostro prominente: Bec enim lingua nostra rostrum significat. Aulici nostri Lucium pede minorem Brocheton uocant: maiorem Lanceron: qui pedum duûm triúmue est magnitudine, Brochet, Rondeletius. Solertis est in comparando sibi uictu naturæ piscis. siquidem stans contra fluentis aquæ raptum, quoties Ranam uel aliud quidpiam delabi aut moueri aduertit, illuc sese protinus emittit, atque eiaculatur in prędam, unde Galli Lanzon uel Lanzeron uocant, Bellonius.

GERM. Nostri Hecht appellant, & differentiam à locis faciunt. eorum enim qui in lacu degunt, alios qui circa harundines uersantur, Rorhecht uocitant: alios qui in altiori gurgite, Seehecht. In Albi, alij à Martio mense Mertzenhecht uocãtur: alij post Pascha grosse Hecht, id est, Lucij magni. Circa Coloniã usitatũ est nomẽ Schnucht: alijs Schnack/ Schnock/ Snouck/ ut Flandris: à rostri figura forsan prominente: nam & culices Germani Schnacken nominant à promuscide longiuscula. Argentinę Lucios minores & eodem anno natos Hürling appellãt: quod nomen Percis fl. nostri attribuunt.

ANGLIS Lucij maximi Luces dicuntur: medij, Pikes: minimi Pickrelles. Anglicũ quidẽ Pyke (sic enim plerique scribũt) ad Gallicũ Becquet accedit, à rostro factum, ac si rostricẽ dicas.

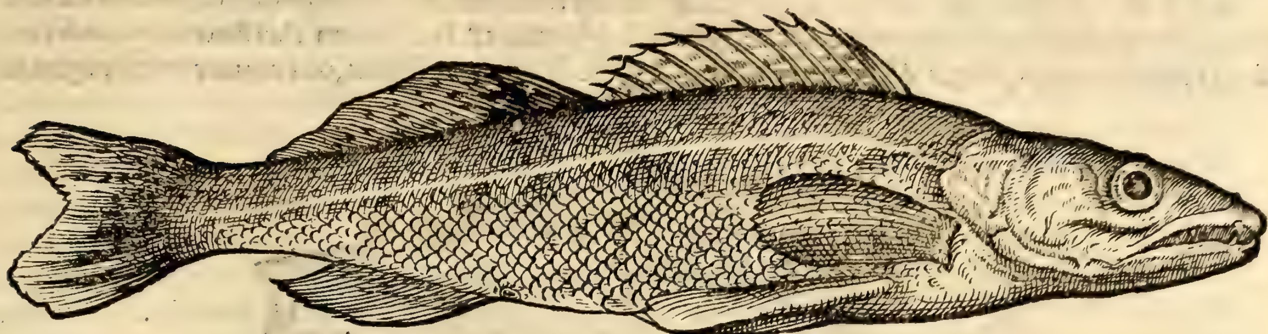
POLONICE Sczuka uel Stzuka. Bohemicè Sscika.



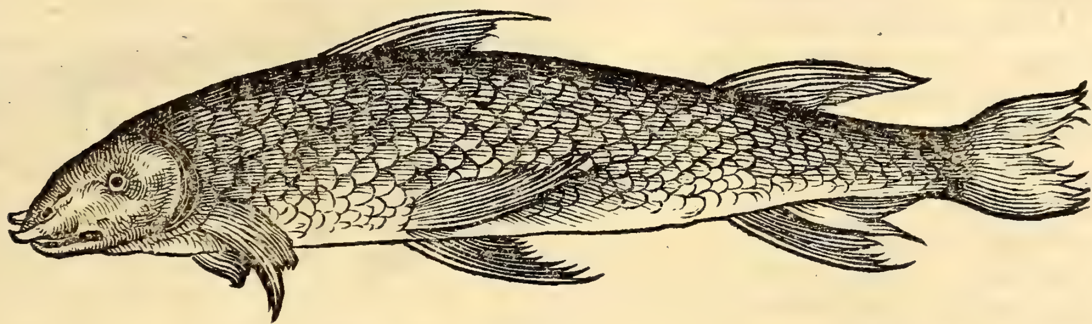
LUCIUS piscis ãno Salutis M. CCCC. XCVII. captus est in stagno circa Haylprũn imperialẽ Sueuiæ urbem: & repertus in eo annulus ex ære Cyprio in branchijs sub cute, modica parte splendere uisus: cuius figura et inscriptio fuit qualem exhibemus. Verba Græca circunferẽtiæ inscripta: Εἰμὶ ἐκεῖνος ἰχθὺς ταύτῃ λίμνῃ πάντων πρῶτος ἐπιτεθεὶς διὰ τοῦ κοσμητοῦ Φεδληρίκου β. τὰς χεῖρας, ἐν τῇ ε. ἡμέρᾳ τοῦ Ὀκτωβρίου. α.σ.λ. Latinè sonant, (sicuti Ioannes Dalburgus, Vuormaciensis episcopus, interpretatus est:) Ego sum ille piscis huic stagno omnium primus impositus per mundi rectoris Federici secundi manus, die quinto Octobris. (ãno Domini) M. CC. XXX. Inde colligitur summa annorum CC. LXVII. & nimirum antequam à Friderico Augusto ita insigniretur, iam aliquandiu uixerat: & si captus nondum fuisset, longiori tempore adhuc uixisset.

LUCIOPERCA nominari potest, hic piscis, nomine composito, à similitudine quadam cũ Lucio & Perca. nullum enim eius nomen uetus hucusque, nec in alia lingua quàm Germanica cognoui. Iconem quam exhibeo Iulius Alexandrinus, Ferdinandi Augusti medicus, è Praga Bohemiæ misit, nescio è quo flumine aut lacu, Germanico nomine Schill uel Schilln adscripto: & aliam eidem per omnia similem Achilles P. Gasserus, Augustanæ reip. medicus, è lacu quodã Bauariæ, Nagmaul nomine adscripto. ego neutrius nominis rationem uel originem assequor. Capitur hic piscis (inquit Gasserus) in Ambronis lacu Bauariæ, (im Ammersee:) non sæpè tamen, quoniam rarò altiùs natando euehitur. Longissimus ulnam ęquat. Non dissimilis est Lucio, &c. squamarum magnitudine, ordine & asperitate Percam refert. Pinnæ dorsi erectæ aculeis tres ferè digitos longis rigent. Oculi albicant. Pinguis est admodum: & carnem etiam coctus albissimam seruat. Sic ille.

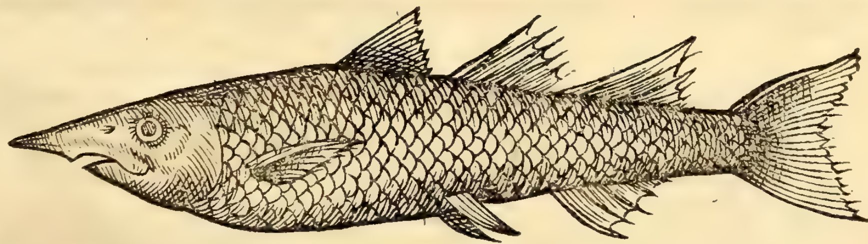
Lucio plerunque maiorem esse aiunt, tres pedes longum, pisces uorare, à Lucio tamen uinci. carnis esse tenacis, non gratum in cibo: abundare in Danubio, sed in piscinis etiã ali. In pictura quidem



dem à summo dorso latera uersus, maculæ nigricantes satis magnæ transuersæ, ut in Perca ferè, uisuntur. Quibus in Bauaria & circa Danubium pisces obseruandi occasio est, diligentiùs inquirent, idémne Schillus Danubij sit, & in Bauariæ lacu Nagmulus. exhibitus quidem à nobis si non Schillus, omnino tamen Nagmulus uidetur. alius enim quidam, Schillum Danubij aliter mihi descripsit, forma Siluro potiùs quàm exhibito hîc pisci conueniente. sed certi nihildum habeo. Alius Schaidle in Danubio piscem, Lucio nõ dissimilem forma esse retulit, pinnis dorsi aculeatis Percæ instar. Schaid quidem in eodem fluuio Silurus est, sic dictus uel à quadam specie uaginæ: uel à damno, quod sua piscium uoracitate infert: à quo Schaidle forsitan differt: etiamsi diminutiuum ab eodem nomine factum appareat. Est & Schedel in Bauaria dictus piscis, quẽ non supra quatuor palmos minores excrescere audio, & pisces alios deuorare: dictus fortè à capitis magnitudine: nam Schedel craneum sonat.



SCHIES in Bauaria dictus piscis (nescio qua uocis significatione aut origine: nec quibus aut qualibus in aquis degens) à proximè memoratis omnibus differt. Iconem eius è Germanico libro Bauaricarum Constitutionum mutuatus sum: in qua an pinna posterior probè sit expressa dubitari potest. in Thymallo quidem eandem malè pictam proponit idem Liber, maiorem scilicet quàm anterior dorsi pinna sit, & specie ueris pinnis similem, (cum adiposa sit & fibris careat,) quemadmodum & in Trutta. Squamæ in eo satis magnæ apparẽt. Hoc ei ferè peculiare, quòd appendices geminæ breues, ceu cornicula, à labro superiore prominent. Mensura, qua nullus minor in hoc genere piscis uenum exponi debet, quindecim ferè digitorum est, similiter ut Lucij. ¶ Nomen Latinum, si libet, fingamus Mystoceros, quòd ueluti cerata, id est, cornicula mystacis, id est, barbæ labri superioris loco habeat: donec aliquis cui piscem ipsum propius uidere & nosse cõcessum fuerit, aptius imponat.

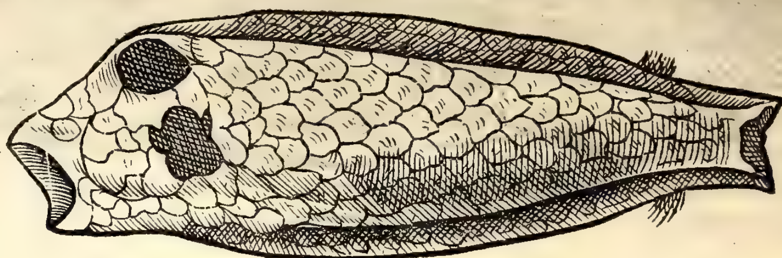


SPHYRAENA fluuiatilis uocari potest hic piscis. marinæ enim Sphyrænæ rostrum simile habet, longum, tenue, & maximè acutum: sed molle & nigrum. à quo etiam Oxyrynchum appellare possis. Sed alius est Oxyrynchus Nili: & alius quem mare rubrum procreat, Rondeletius.

Nos de Oxyrynchis quædam in genere scripsimus in Barbo, inter fluuiatiles. Lucium quo-

que diximus Sphyrænam fl. uocari posse, & fortè iustiùs.

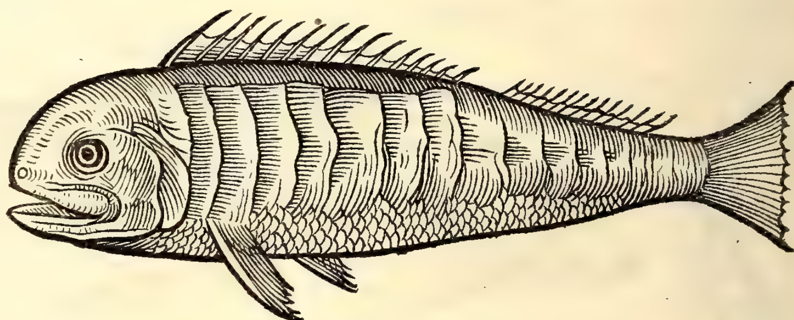
GERM. Antuerpiæ crebrò capitur, & Hautin nominatur, Rondeletius. (Quidam ex inferiori Germania, Mænulam mihi interpretatus est Houtinck. sed Acum Aristotelis etiam secundum Rondeletium, aliqui Houtinck nominãt.) Nostra lingua, si libet, uocemus ein Spitznaß.



OSTRACION Nili, quem Bellonius ficto nomine Holosteum appellat. Vidimus (inquit) piscis Nilotici sceleton holosteum, à circulatoribus circunferri, quo exenterato, incolæ testam illam duram qua contegitur, pentagonã ferè, multos annos incorruptam seruant. Viuus in cauda penicillum habet: & pinnas supra infraqꝫ caudam: ac rursus pinnam aliam utrinqꝫ. oculos albos, os paruum: Color ei lactescit, & uelut in pallidum languet. Longus interdum ad pedis mensuram est. ¶ Ego Ostracionem hunc piscem nominandum conijcio, nam & testam Ostraci instar duram habet: & ὀστρακίων piscis à Strabone inter Niloos numeratur. ¶ Quidam nuper Holostei piscis nomine Picæ (ut uocant) Indicę rostrum, inconsideratè descripsit.

GERM. Ein frömbder fisch auß dem fluß Nilo in Egypten/ ist mit einer herten schalen bedeckt/ von welcher man jn mag ein Schalfisch nennen.

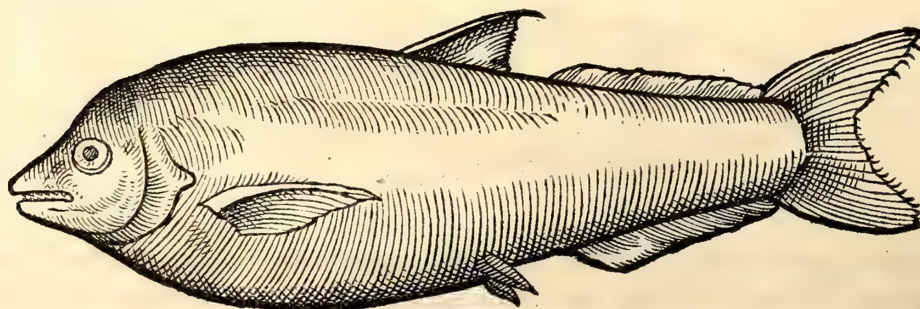
OSTRACION Americæ.



Rigatur America (inquit Andreas Theuet) fluminibus egregijs, limpidissimis & piscosis. Inter cæteros unum præcipua admiratione dignum uidimus, paulò minorem nostro Harengo: qui à capite ad caudã instar Tati paruæ (in eadem regione) quadrupedis, armatus et ueluti loricatus est. Caput ei prægrande & enorme, si conferas ad reliquũ corpus. ossa intra spinam dorsi tria continet. Editur ab incolis, quorum lingua uocatur Tamouhata. Sic ille. ego propter crustas illas ueluti laminas, quibus munitur, Ostracionis nomen, adiecto Americæ uocabulo, ut à Niloo differat, pulchrè ei conuenire opinor. Iconem ab ipso positam qualemcunqꝫ imitati sumus: nisi quòd denticulos pictor noster exprimere neglexit.

GERMANICE Ein anderer fisch auch mit schalen gewapnet/ wirt in dem neüwen land America gefunden.

Piscis huius qualem à bono & docto uiro figuram accepi, tálem exhibeo, nec certi aliquid statuo, Rondeletius. Sed inquirendum diligentiùs, primùm an extet huiusmodi piscis: &, si extat, quod ei apud ueteres nomen. Glanis quidem si esset, Siluro similior esse debebat. ¶ Piscem alium (inquit idem) pro Glanide usurpant nonnulli, q ab Heluetijs Salut *nominatur, &c. nos hũc pro Siluro pictũ dabimus.*



GLANIS

GLANIS, γλάνις, ὁ, flectendum per ιδος uel εως. Atticè: à fluuio Italiæ eiusdem nominis (qui aliâs puto Glanicus, Clanius uel Lyris appellatur) sic dictus. Plinius alicubi ex Aristotele transferens, pro Glanide Silurum posuit: unde & Theodorus uidetur deceptus, ut Glanin ex Aristotele Silurum interpretaretur. Alijs quidem in locis Plinius in commemorandis ex Glanide & Siluro medicinis, eos tanquam diuersos ponit: atque etiam uno eodemque capite, primùm medicinas Siluri, deinde Glanidis commemorat. Aelianus disertè distinguit, cum Glanim incolam facit Mæandri & Lyci Asianorum fluminum, & in Europa Strymonis, specie ac similitudine Siluri. Videri poterat Glanis, ex ijs quæ ueteres scripserunt, fluuiatilis tantùm: Silurus uerò marinus etiam, (*& lacustris*,) anadromus, hoc est, è mari flumina subire solitus. Ego Glanim Siluri speciem minorem esse conijcio, nostris regionibus ignotam. nam & forma & natura ei similis describitur, ut minus mirum sit aliquos confudisse. Silurus quidē Aristoteli incognitus fuisse uidetur, quòd in Græcia nullus sit: Glanis uerò cognitus, quòd etiā in Thracia (in qua patriā habuit Stagira) reperiret.

BYZANTINVM uulgus, apud quos frequens ex Strymone conspicitur, antiquam dictionem retinens Glagnum ab insigni glabritie (*etymologia hæc à Latinis, ut uidetur petita, Græco uocabulo non conuenit*) nominauit. Confusos in ore dentes habet, multis ordinibus in maxilla dispositos: os magnū & amplum, &c. Maior in fluminibus quàm in æquore euadit, in quo etiam rariùs reperitur, Bellonius: qui tamen hunc piscem à Siluro non separat. Si barbatus est Siluri nostri instar, (quod equidem non dubito, etsi ueteres non tradiderunt) mirum id à Bellonio præteritum esse. ¶ Beluas hominibus perniciosas Græcorum fluuij ferre non solent: sicut Indus, Nilus, Rhenus, Ister, Euphrates & Phasis. hi enim feras inter se similes, (*Siluros nimirum,*) & maximè hominum uoraces alunt, similes specie Glanibus Hermi & Mæandri alumnis, nisi quòd & color eis nigrior est, & uires præstātiores: (*Siluri etiam adultiores eiusmodi sunt, minoribus comparati:*) Glanides & nigræ minùs sunt, & imbecilliores, Pausanias. Athenæus Latum in Nilo piscem, similem esse tradit Glanidi, qui in Istro capitur. ¶ Hic piscis (inquit Saluianus) Latinè Glanis & Glanus dicitur: Plinius modò Silurum nominat, perperam interpretans: modò Glanidis nomen retinet. Aelianus Glanidem Siluro similem falsò facit. Sic ille: qui Silurum etiam nostrum pro Glanide pingit. nos Aeliani sententiam tuemur: & Saluianum, qui Sturionem facit Silurum, non toto (quod aiūt) cœlo, sed toto mari & omnibus undis errare dicimus.

GERM. **Ein frömbde oder mindere art d' Saluten / oder Welsen / die ettliche Wellern oder Schaiden nennend.**

Anguillæ iconem, quæ hoc loco nomenclaturis eius præponi debuerat, cum spacium deesset, postposuimus.

ANGVILLA. Græcè ἔγχελυς, hodie uulgò ἀχέλυ. Retinet hic piscis nomen Latinum apud ITALOS, GALLOS & HISPANOS.

Anguillas marinas quanquam ueteres quidam scriptores memorent, Saluiano tamen probabile uidetur, in mari nullas gigni (præter paucas fortè circa fluuiorum ostia tantùm) sed è fluuijs tātùm in mare descendere, cum Aristotele, &c. Nos ultimo huius Ordinis loco Anguillas collocare uoluimus: ut quoniam soli ferè piscium catadromi sunt, ut ita dicam, hoc est, ex amnibus in mare descendunt: mox ante anadromos, id est, è mari ascendentes, locum haberent. ¶ A nostris (*Gallis circa Monspelium*) pro ętatis & magnitudinis ratione uarijs admodum nominibus designatur. Iidem anguillas in marem & fœminam distinguunt. marem uocant Marguaignon: qui breuiore, crassiore, latiore est capite. fœminam uerò Anguille fine. Aristoteles discrimen hoc circa capitis figuram non sexus (quo anguillæ non differant) sed generis discrimen facit.

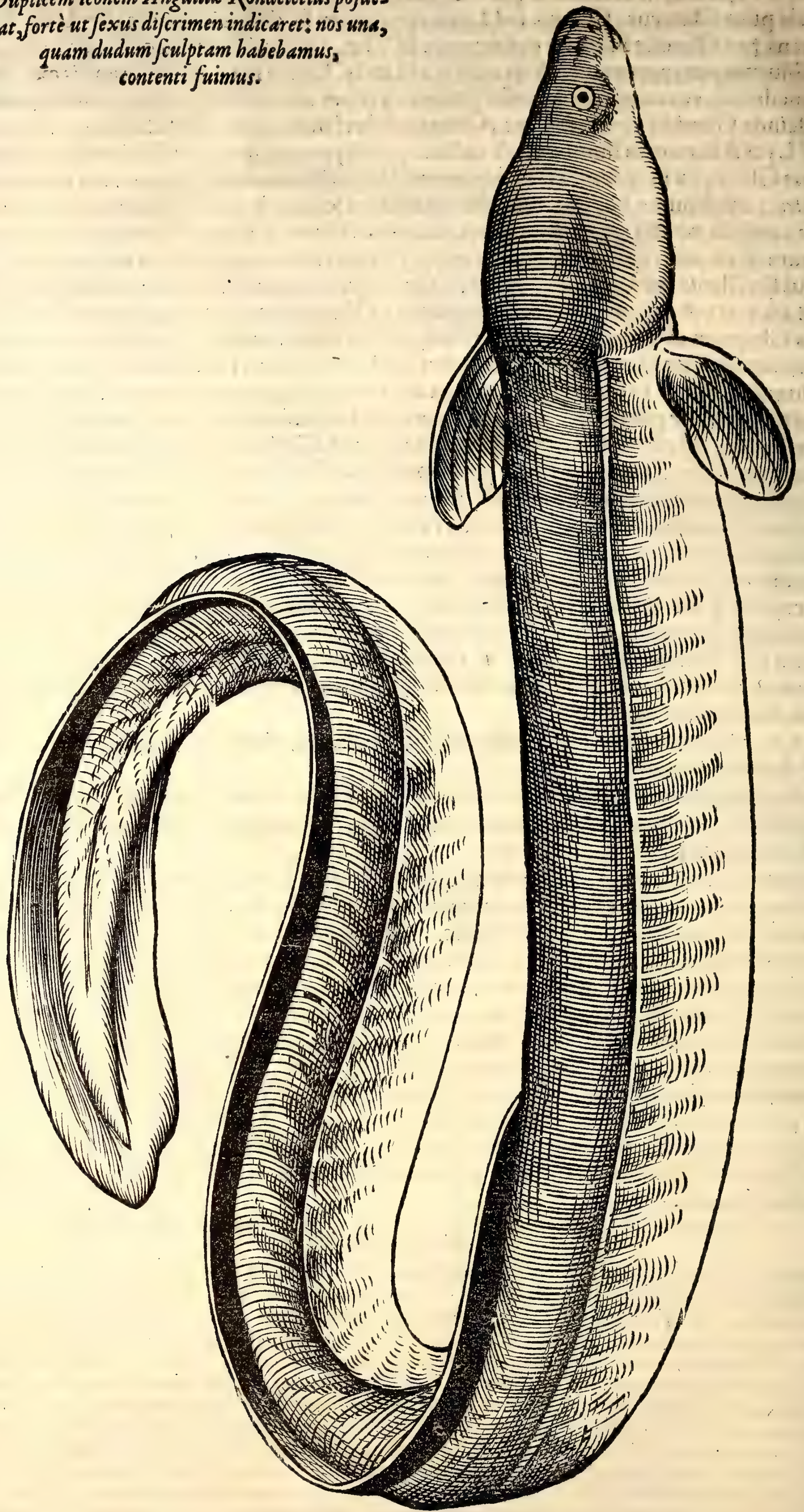
GERMANICE **Aal / Ol.** Flandricè **Ael / Palinck.** Anglicè **Ele.**

Anguillarum apud Flādros, ut audio, sunt duo genera: Vnum, quod nobilius habetur, uocāt **Palynck**, (nostri **Aal**, id est, Anguillam.) Alterum genus minus est, et contemptum, quod uocant **Aal** / nobis ignotum.

NE QVID CHARTAE HIC VACARET, EX PIERII VALERIANI Hieroglyphicis hæc adscripsimus.

Anguillæ significata rara admodum apud Aegyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Aegyptiorum similia, quæ
per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt. Vnum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Aegy- 1.
ptijs inueni, ut hominem omnes alios auersantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi uiuentem, per simulacrum eius si-
gnificarent: propterea quod eam nunquam cum ullo alio piscium uersari, neque quidem coniugali inter se usu misceri depre
hendissent. Commenti sunt alij, hominem, de quo nulla post obitum memoria supersit, per Anguillam mortuam signi 2.
ficari, illa siquidem mortua non superfluitat, nec sursum fertur, ut maxima ex parte pisces cæteri faciunt: sed pessum in pro-
fundum rapta, in eodem quo genita est limo computrescit. In diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mysti-
co dicuntur: neque enim squamosæ sunt, quique huiusmodi sunt pisces in aquę profundum immersari, & in cœno libenter uo 3.
lutari conspiciuntur. Ad horum similitudinem, animi qui terrena tantùm sapiūt, idonei non sunt ut ad sacra proponantur.
Ad hæc hominem alieni cœli impatientem, uel in eo difficulter se habentem intelligentes, Anguillam in hydrijs duab. 4.
pingebant, capite scilicet in unam, cauda in alteram demersis. Anguilla siquidem nullam uehementem tolerat mutationem,
& si æstate de lacu in piscinam transferatur, uiuere nequit, etiamsi frigida aqua fuerit. Hominem insuper qui fugitiuam 5.
rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si uellent, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehende-
ret. facillimè enim illa elabitur. Quòd si certam esse spem de ambigua re quapiam ostendere uoluissent, obuolutā eam 6.
ficulneo folio pinxissent, quòd scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irrito. unde prouerbium, τῷ θρίῳ τὴν ἔγχελυν.
Hominem uerò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordijs crescentem, reque auctum significantes, cum in An- 7.
guillarum uenatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidaque, earum captura nulla propémodum, ma-
gna uerò si perturbetur.

Duplicem iconem Anguillæ Rondeletius posuerat, fortè ut sexus discrimen indicaret: nos una, quam dudum sculptam habebamus, contenti fuimus.



ANIMA-

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS I. PARS V. DE PISCIBVS ANADROMIS, HOC EST, E MARI subeuntibus amnes.

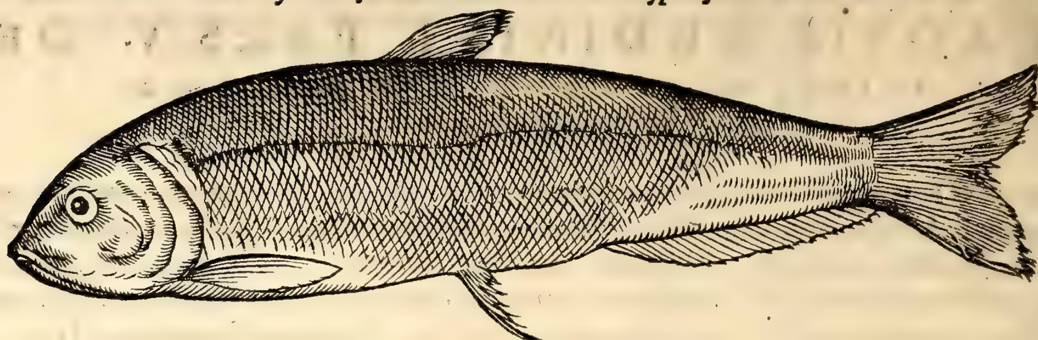
MARINORVM piscium alij mare nō relinquunt: alij uerò lacus maritimos aut etiam fluuios petunt. Hos (qui amnes subeunt) Græci quidam ἀναδρόμους appellant: alij circunloquentes dicunt eos ἀναθεῖν, ἀνατρέχειν, ἀνανήχεσθαι, ἀναπλεῖν, ἐκπίπτειν εἰς τοὺς ποταμούς. Squillæ è mari in Gangem ἀναθέουσιν: & aliud earū genus è mari rubro εἰς Ἰνδὸν ἐκπίπτουσιν, Aelianus. Aristoteles Trichias in Istrum ἀναπλεῖν dixit, & rursus καταπλεῖν εἰς Ἀδρίαν. Aelianus Coracinos, Myllos, Antacęos & Xiphias inter Istri pisces numerat: omnes opinor anadromos, nisi quis de coracinis & myllis dubitet, & alterius generis marinos, alios fluuijs proprios, quāquam eodem nomine esse existimet, sicut & Percas. Circa Budam & Gomorrham in Istro hodieq; Xiphias paruos reperiri audio. Straboni Nilum subeunt Mugiles tantùm, Alausæ & Delphini. Pausanias tradit Canes in Lōum Thesprotiæ fl. ascendere. Thynni etiam, authore Plinio, amni ac mari cōmunes sunt: item Thynnides, Siluri, Coracini, Percæ. Sed de Percis & Coracinis considerandum est diligentiùs, sicut iā dixi. Circa Rostochiū in ora Germaniæ, audio Prasinos (genere forsan potiùs quàm specie eosdem nostris) uulgò dictos è mari per fl. Varuon in lacum quendam migrare. Congri pusilli in Anglia subeunt flumina, sed non procul ut audio. Amia fluuios subit, præstatq; in fluentis & lacubus, Aristoteles. Nos quidem ex his & alijs fortè, nonnullos inter marinos exhibuimus: quòd uel an ijdem genere essent, dubitaremus, ut de Coracinis iam diximus: uel non simpliciter, nec ubiq; anadromi nobis uiderētur: ut Delphini, Canes, Amiæ, Squillæ, Thynni. Vel non procul in fluuios, sed ad proxima tantùm ascenderēt, ut Congri, Mugiles, Lupi. Lupi quidem (ni fallor) altius Mugilibus, ut hi quàm Congri in fluuijs pergunt. nulli tamen horum ad longinqua à mari loca migrant. Altissimè omnium, ad fontes usq; fluminum, ascendit Salmo: & fœtus eius in amnibus genitus in mare remigrat: quod ei peculiare est. Anguilla aquatilium sola, cum nō ascenderit è mari, nec ex anadromis prognata, in ipsum descendit. Antacæi, hoc est, Cartilaginei longi ouipari, (hoc enim à Galeis differunt,) omnes fortè ascendunt, & quidem procul: ut Sturio, Oxyrhynchus, (der Zürich/) Huso, Attilus, & Galeus Rhodius. Cæteri genere differunt, nisi quòd Mustelæ uel Lampredæ species duæ ascendunt. ¶ Passerum species quædam amnes subeunt, ut Rhenum & Albim, & satis procul pergunt: aliæ in mari immorantur: nos tamē de utrisq; inter marinos egimus. Thrissæ & alij quidam fortè, in mare quod reliquēre, redeunt: Salmones, ni fallor, uix redeunt. perrarò quidem in mari capiuntur, & ij forsan non adulti, sed Salares adhuc (hoc est, primo ætatis anno) descenderunt: tum breui in mari aucti, rursus in amnes enatant, nec amplius, opinor, descendunt: qua ratione catanadromi dici possunt, ut Anguilla (de qua in fine præcedentis Partis egimus, tanq; ambigente) catadromus: Thrissæ anacatadromi: cæteri aliquot anadromi simpliciter. sed prȩstat, ut simpliciùs agamus, omnes quos hac in Parte exhibebimus, appellare anadromos, usitato ueterum quibusdam uocabulo. Anadromorum igitur alij in fluuijs non manēt, ac paulatim deficiunt & intereunt, (quod Kentmannus noster animaduertit,) ut Sturio, Salmo, Alausa, (id est, ein Zige oder Goldfisch/) Passer Germanicè dictus ein Halbfisch: Lampreda maior & minor. Alij è mari profecti in amnibus manent, proficiunt pariuntq;, ut Silurus, Spiralla uulgò dicta: & Mugilum generis Zerta uel Plicca uulgò dicta in Albi. ¶ Sunt & Gobiones marini quidam anadromi, de quibus in primo Ordine Marinorum diximus.

Canes. *Antacæi.* *Gobiones.*

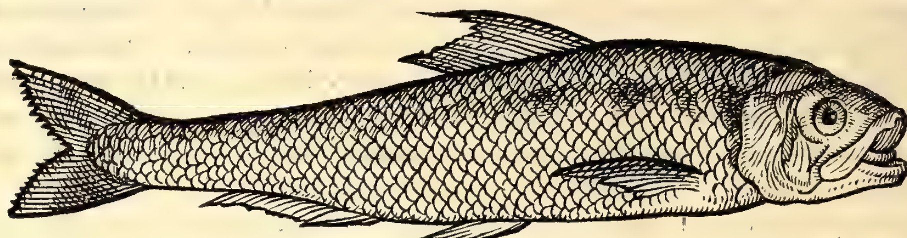
THRISSA ueteribus Grȩcis, Latinis Clupea, ab Ausonio Alausa plebeio nomine dicitur. Recentiores quidam indocti linguarum, Aristosum & Alsam nominant.

Trichis piscis non alius quàm Thrissa uidetur quibusdam: alijs uerò potiùs Sardina, quorū sententiæ nunc magis faueo. Est & Abramis (oxytonum, uel potiùs Habramis) piscis: cuius apud Athenæum & Oppianum mentio cum Thrissis semper cōiungitur, ut suspicari necesse sit (inquit Rondel.) Abramides Thrissis similes esse, uel eiusdē generis, atq; marinas, quæ statis tēporib. fluuios subeant: quæ de Brama uulgò dicto pisce *(quem aliqui nominis affinitate nimirum inducti Abramidem existimant)* dici nō possunt. Sic ille. Sed, nisi fallor, etiam Brama aut Prasinus uulgò dictus, uel omnino cognatus ei piscis, ad oram Oceani Germanici inter anadromos ferè habetur: (apud nos lacustris tantùm est, alibi fluuiatilis simpliciter:) sed neq; hoc satis mihi constat: neq; si constaret, idcirco Habramis fuerit. Oppiano Habramides conferctæ nunc petras, nunc pelagus, nunc litora sequuntur: & similiter Chalcides ac Thrissæ. Videntur autē Chalcides quoq; Thrissis siue Alausis cognatæ, cum aliàs, tum linea illa sub uentre spinosa. Athenæo Abramis est inter Nili pisces: coniecerim autem à mari in flumen illud eam ascendere, si modò rectè ab Oppiano inter marinos refertur. nam & Cyprinos & Chalcides quos ipse marinos pisces facit, alij nō faciunt. Abramidium diminutiuum apud Xenocratem legitur. ¶ Alausam aliam esse à Clupea, Saluianus contendit:

Figura hæc Alauſæ Venetijs expreſſa eſt. ea quam Rondeletius poſuit, rectè ſquamas oſtendit, & in medio uentre lineam ſpinoſam.



Eiuſdem aut cognati piſcis quem Zige in Albi uocant, alia icon.



quoniam Plinius ſcribat Attilum magnum Padi piſcem, à minimo appellato Clupea, qui uenam quandam eius in faucibus mira cupiditate appetat, morſu exanimari: Clupea uerò minimus non ſit piſcis: & Attili quanuis maximi os tã modicè pateat, ut ne mediocrẽ quidẽ Alauſam ad fauces admittere poſsit. addit, Alauſam nullos prorſus dentes habere, nullamq; oris aut maxillarũ aſperitatem. Sic ille. At cum Clupeæ nomen ad Venetum Chiepa tam prope accedat, l. in i. mutato, ut plerunq; faciunt Itali: & aliud Latinum nomen huius piſcis non extet, nam Thriſſa Græcum eſt, Alauſa Germanicum, quanuis et Gallis uſitatum: nec alius piſcis Attilo ita infeſtus noſcatur, non temere Clupeam eſſe Alauſam, negandum eſt. Nam & nomen, & alia etiam quæ de Clupea leguntur apud ueteres conueniunt pleraq;: nempe in amnibus capi, fluuiatilibus ferè omnibus pręferri, (quod ſi non omnibus, Tyberinis tamen conuenit:) ariſtoſas eſſe & ſpinis plenas: magnum eſſe piſcem. Thriſſam minorem Græci Trichidem uocant, uel Trichiam: utroq; uocabulo παρὰ τὰς τρίχας facto, ut Euſtathio placet, hoc eſt, ut ego interpretor, à capillari ſpinarum, quibus abundant exilitate: quæ niſi mandentibus moleſtæ eſſent, cum nobiliſsimis piſcium certarent. Sed Trichis fortè potiùs Sardina fuerit. *Thraſſa.* Thraſſa uel Thratta Rondeletio, eadem Thriſſæ uidetur, ex Athenęo: qui tamen hoc non dicit, ſed mox poſt Thriſſæ mentionem: nunc etiam (inquit) quę ad Thrattam pertinẽt, dicamus. nihil autem aliud, quàm pauca authorum qui hunc piſcem nominarũt, teſtimonia ſubiungit. Quod tamen Ariſtoteles ſcribit: Animalia quædam toto genere uaria ſunt, ut Panthera, ut Pauo: & piſcium nonnulli, ut quæ Thrattæ uocantur, (De generat. animal. 5. 6.) Thriſsis conuenire uidetur. hæ enim paruę adhuc ternis & aliquando quaternis rotundioribus nigris in lateribus ac tergo utrinq; inſigniunẽ maculis, ut Bellonius ſcribit. *Trutta.* Sed forſitan Thrattæ potiùs Truttæ noſtræ fuerint: cum & nomen quadret, & uarietas non in minori tantùm ætate, nec tribus aut quatuor ſolùm maculis, ſed pluribus illis, Truttis per omnem ætatem omnibus conueniat. Adde hactenus nullum aliud Truttæ nomen uetus proditum eſſe, (præterquam à nobis Πυρῶτος: ſed unus piſcis in diuerſis regionibus diuerſa nomina habet:) & ipſum Truttæ nomen, Gallis Italiſq; uſitatum, non omnino recens aut barbarum eſſe exiſtimandum eſt, cum à Plinio Valeriano medico quoq; ſit uſurpatum. Stephanus Grammaticus Thrattam ſcribit eſſe gentile nomen à Thracia, fœminini generis: & præterea auis ac piſcis. credibile eſt autem hos piſces à Thracia denominatos, ubi nimirum fluuij frigidiores & montani ſunt, in quibus Truttę ſiue Pyruntes, naſcuntur.

Ad Alauſam redeo: quam paruam adhuc Galli Pucellam (Pucelle) nominant, ueluti tranſpoſitis literis pro Clupella. Ennij è Phagiticis carmen Apuleius recitat: Omnibus ut Clupea (*aliàs Clypea*) præſtat Muſtella marina. quod qdẽ hactenus à nemine ſatis conſideratũ uideo. quod ſi ita legas, ut recitauimus, nullus cõmodus ſenſus uidetur. quare deprauatum ſuſpicor, (ut etiam alia quædã Ennij ab Apuleio citata,) & pro omnibus, repono amnibus, id eſt, fluuijs: hoc ſenſu, In amnibus præſtantior eſt ut Clupea, ita etiam Muſtella marina, hoc eſt, quæ è mari aſcendit: ut piſcem utrunq; è mari amnes ſubire ſentiat, & in ijs meliorem fieri: id quod de Alauſa conſtat: & ſimiliter de Lampreda quoq;, ſi Muſtelam mar. pro Lampreda accipiamus. Ego quanquam Lampredam, Muſtelam eſſe, & marinum dici poſſe quòd è mari in fluuios aſcendat, non negauerim: aliam tamen quoq; Muſtelam marinam agnoſco, quæ ut marina cognominetur, quoniam in mari ſemper manet, dignior eſt. itaq; Ennium ita potiùs ſenſiſſe dixerim: Vt Clupea optimus piſcis eſt in amnibus, ita in mari Muſtela: ſiue eo nomine Aeliani Galen, (id eſt, Muſtelam,) ſiue Aſellũ Galariam, (id eſt,

(id est, Mustelarem & similem Mustelæ,) aliúmue cognatum piscem intellexerit. Quòd si quis legere mauult, Omnibus è Clypea (tanquam id ciuitatis nomen sit: nam & sequentibus piscibus addit locorum nomina è quibus præstant,) præstat Mustela marina, non contendero. Est autem Clupea ciuitas Africæ propriè dictæ, in promontorio Mercurij sita.

Nascitur in Arari Galliæ fluuio magnus quidam piscis, Clupea (Κλυπαία) nominatus ab incolis: qui crescente Luna albus est; decrescente, totus nigrescit: & corpore nimium aucto à proprijs spinis interimitur. In huius capite lapis reperitur, similis grumo salis, qui optimè facit ad quartanas, sinistro lateri corporis alligatus, decrescente Luna, Callisthenes Sybarita apud Stobæū. Quæ an Alausæ in Arari accidant, uiri naturæ studiosi, quibus cognoscendi hæc facultatem fluminis illius uicinitas præbet, obseruabunt. Hæc ex ueterum lectione de Clupea mihi animaduersa sunt.

Iam quod Saluianus angustius esse Attili os scribit, quàm ut uel mediocrem Clupeam ad fauces eius petendas admittat: considerandum alijs diligentiùs relinquo: præsertim Padi accolis. Plinius quidem minimum hunc piscem faciens, Callistheni qui Clupeam magnam facit, aduersatur. An idem pro ætate ut maior & minor est, diuersa nomina sortitur? Frigidum hoc, quòd sine dentibus morsu exanimare non posset. Bellonius: Alausam (inquit) lineam asperam & ueluti cultellato mucrone scindentem (*sub uentre: sicuti Harengus, Sardina, Liparis, Apua, Phalerica, & Celerinus Oceani*) gerit. qua Attilum ingentem Padi piscem exanimat. ea uerò acutior est in pusillis piscibus. Id si uerum est, non Plinium (ut facit) testē citare debebat: sed erroris potiùs eum insimulare, qui Clupeam Attili uenam quandam in faucibus mira cupiditate (sanguinis nimirum eius sugendi) morsu appetere tradit. Esse quidem infestum hunc piscem Attilo, eò faciliùs crediderim: quòd Sturioni etiam (cui cognatus est Attilus) cum Alausa discordia quædam intercedat: quod ex Io. Kentmanni Albis fluuij piscium descriptione didici. Zige, inquit, piscis (id est, Hircus) ab accolis appellatus (*alij* Goldfisch *nuncupant*) à Sturione compulsus Albim subit. ¶ Est autem Zige piscis, uel ipsa Alausa, uel adeò specie naturaq; similis, ut meritò eodem nomine appelletur.

GRAECI hodie Phrissa uocant.

AFRICANI Iarrafa, ut scribit Scaliger.

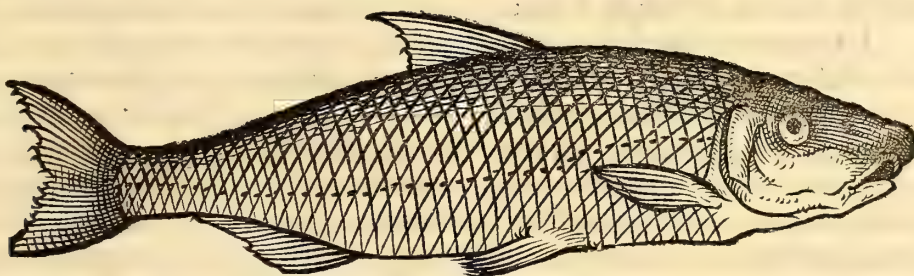
ITALI Chiepa: Romæ Laccia uel Lachia.

HISPANI Saboga.

GALLI Alose. Burdegalenses Coulac. Massilienses Halachia. Minorem uerò in hoc genere Pucelle nominant Galli, alibi Ficte uel Fenicte, Andegaui Conuersum: alibi Gautte.

GERM. Alse/Else/Aelse/Vint: Leüßfisch/malim Laußfisch: & circa Argentinā Meyenfisch, (quod nomen alibi in Rheno Leucisci fl. generi, Haselam nostri uocant, tribuitur,) Mannemer hengst. E mari Basileā usq; ascēdit. Idē puto est Verinch, nisi ętate forsan & magnitudine tantùm differat. Idem etiam, aut omnino cognatus, Zige uel Zieg in Albi dictus piscis est: cui nomen hoc ab hirco inditum est propter uirosum saporem. aliqui à colore capitis, & oculorum præsertim, Goldfisch, id est, Aureum nominant, ut audio: quo nomine dictum in Marchia, cætera similem, sed latiorem esse aiunt.

ANGLI Schadde. minorem uerò Pylcher uel Pylcharde.



CAPITONIBVS hunc piscem adnumero, propter similem (ut ex pictura quam Kentmannus misit conijcio) corporis formam. differentiæ uerò causa anadromum cognomino, quòd ex Oceano Albim subeat. Nasutus uidetur, prominente & carnosa superiore oris parte, ut in nostris fluminibus is quem Nasi nomine descripsimus suprà: cui etiam reliqua corporis specie per omnia adeò similis est, ut discrimen nullum animaduertam, ne colorum quidem ferè: nisi quòd Albinus hic Nasus (aut Simus) magis albicat, noster uerò magis fuscus est. Sed noster planè fluuiatilis est, Albinus è mari ascendit: quem uel ab Albi ein Elbnasen/ uel à mari ein Meernasen appellare licebit. Pręterea noster uilis & plebeius est, Albinus uerò inter laudatos, pręsertim assus. Hoc etiam notandum, cum Albinus alio nomine Blicca (Blick) dicatur, longè alium piscem eodē nomine à nostris uocari, de quo dicemus inter Lacustres. Zertæ quidem nomen, etiam Polonis usitatum audio. Germani quidam (ni fallor) Zorte per o. proferunt.

EPERLANVS, uel Epelanus uulgare Gallicum nomen est. In ostijs fluuiorū (inquit Rondeletius) in Oceanum influentium, ut Rhotomagi & Antuerpiæ, frequēs est piscis qui Eper-



Ian dicitur à nitido & splendido colore, quo unionem (*perlam*) refert. Idem uiolæ odorem resipit. Eius duplex est genus. alius marinus est & litoralis, qui asinos paruos refert, &c. alius fluuiatilis. Sic ille. Sed fluuiatili nomen idem, genus omnino diuersum est. ¶ Saxatilis est Epelanus noster, Sequanę litorum alumnus, partim marina, partim fluuiatili gaudens aqua. Glabro est corpore: unde falsò quidam Asellorum generis esse iudicarunt: capite ad Merlucium accedēte, &c. Aliqui ab odore Violam posse uocari censent, Bellonius: qui saxatilibus marinis eum adnumerat, ego anadromis malui.

Viola.

GERMANICE uocari poterit **ein Meer rötele**. Planè enim cognatus ei uidetur piscis, quē **Rötele** nostri nominant (est autem Vmbra lacustris minor) à colore, quo forsitan differt, rubicundo: reliqua enim conueniunt, figura, magnitudo, pinnæ, dentes in maxillis & lingua, mollities carnis, suauitas saporis, lapides in capite. Audio **Hagen** apud Germanos inferiores dictum pisciculum, similem esse Eperlango.

ANGLI, apud quos copiosissimus est, **Schmelt** appellant ab odore. Turnerus Anglus Gobij genus esse putat. Smelta (inquit) nostra, piscis litoralis, gregatilis, circa litora parit, & in fluuios subit, ubi pinguescit, nec perpetuò in fluuijs degit: sed uere tantùm, quo tempore copia longè maxima ultra Londinum aduerso flumine natitat. Raró aut nunquam ultra spithames longitudinem excrescit.

Iallus.

Liceat & Græcum nomē fingere tam nobili pisci, ut ita Græcis ab io (id est, uiola) dicatur Iallus, sicut à thymo Thymallus denominatur. ¶ Lege etiam suprà in fluuiatili Eperlano Parte 1. huius Ordinis.

Figura hæc Lampetræ ad piscem Basileæ captum expressa est: ab ea quam Rondeletius dedit nonnihil uarians: præsertim caudæ pinna.



LAMPETRA uulgò dicta est à lambendis petris, (aliâs Lampreda:) quòd integrum ferè diem ore suo saxis (quemadmodum & picatis nauium clauis) sic inhæreat, ut ea lambere uideatur, Bellonius. Lampetras duas Saluianus exhibet. Ex his maiorem, bicubitalem semper inueniri tradit, & maculosam. minorem uerò uix pedalem esse, absq; maculis, subcineraceam. inter has autem colore & magnitudine medias nullas inueniri (*circa Romam:*) unde probabilius uidetur, eas non ætate tantùm & magnitudine, sed etiam specie differre. Ea uerò (inquit) quam **Prycke** Germani appellant, eiusdem generis species quædam tertia est, media inter prædictas constituenda, &c. Reperiuntur tum in mari tum in fluminibus. minores nanq; frequentiores, maiores uerò rariores, ineunte uere flumina mari proxima subeunt: in illisq; toto uerno tempore commoratæ, in mare deinceps æstate incipiente reuertuntur, &c. Sic ille. De minima Lampetra siue Mustela, dictum est suprà Parte 1. quoniam alijs plerisq; (præterquam Saluiano) fluuijs & riuis propria uidetur. ¶ Mustela marina similiter ut terrena, omnium cadauerum, in quæ incurrit, oculos exest & conficit, ut audio, Aelianus: tanquam nomine inde facto. ego à colore nomen Mustelis nostris hoc est, Lampredæ & cognatis piscibus, inditum suspicor: quòd prona pars ferè fusca uel sublutea in eis sit, supina albicet, similiter ut in terrestribus: quas etiam corporis longitudine quodammodo referunt. Mustelinum colorem interpretantur subliuidum ac lentiginosum, cuiusmodi in uestibus cruore commaculatis appareat. Adde Mustelas marinas barbatulas esse, ut terrestres: & similiter ferè fluuiatiles illas, quas Trissias uocāt. Scaris Plinij tempore principatus dabatur. Proxima his (inquit) mensa est generis duntaxat Mustelarum: quas (mirū dictu) inter alpes lacus quoque Rhętiæ Brigantinus ęmulas marinis (aliqui legunt Murænis) generat. Brigantinum quidem lacum esse, qui uulgo ab urbe Constantia denominatur, quēq; Rhenus penetrat, certum est: in eo nullas Lampredas reperiri audio. neq; mirum: nam cum è mari subeant tum maiores tum mediocres Lamprедę, catarrhactas Rheni superiores, quæ nō longè infrà illum lacum sunt, superare nō possunt, ut neq; alij ulli pisces, præter Anguillas fortè. Sed hac de re inquirendū diligentius. quòd si nul-

E mari ascendit.

Mustela.

ſi nullæ (ut puto) in eo lacu Lampredæ unquam inueniuntur, Plinius alium piſcem eo nomine in
tellexerit, Triſsiam nimirum uel Botatriſsiam Inſubrum, quæ hodieq; in lacubus Sabaudorū Mu
ſtela uocatur. Cæterùm Auſonij Lampreda, quando ita doctiſsimis noſtri ſeculi uiris placet, eſto
Muſtela: & Græcè etiam γαλῆ ποταμία nominetur. ¶ Lampetram Græci Galeonymum & Gale- *Galeonymus*
xiam appellarunt: Latini Muſtelam, à maculati huius nominis quadrupedis tegminis ſimilitudi- *Galexias.*
ne, Bellonius. Rondeletius Galexiam uel Galeonymum Galeni, Sturionem eſſe ſuſpicatur: qui
fortè nec Sturio, nec Lampreda eſt, ſed è Muſtelarum in mari manentium genere piſcis. Lam-
petra (inquit Saluianus) Græcis incognita eſt, cum, Galeno teſte, qui Galexiam nominat, in Græ
co mari nullibi naſcatur. Romę autem Galexiam uocari ſcribit Galenus, cum hoc minime Roma
num ſit nomen, nec ab ullo ſcriptore Latino uſurpatum, (ut neq; Græco quod ſciam,) & Galeno
ipſi hoc uno in loco: ad imitationem nimirum Latini nominis (*ab ipſo alijsúe Græcis in Italia habitan-
tibus confiсto nomine.*) Gale.n. Muſtela eſt, (unde γαλεξίας fortè factū, aut γαλεφίας, ſicut ab Aſter, Aſte
rias,) Hæc ille. ¶ Lampetra ex genere eſt cartilagineorum piſcium, qui longi lubriciq; ſunt. Eam
non rectè uocari à recentioribus quibuſdam Lumbricum marinum, Rondeletius docet. Lampre *Lumbricus*
dę quidē nomen à Lumbrico detortū uideri poteſt: idq; eò magis, quoniā non omnes modò popu *mar.*
li qui Latinæ linguæ ueſtigia retinuerunt, Lampredam ferè appellant, Itali, Galli, Hiſpani: ſed eti-
am Germani, &c. ¶ Aliqui Vermem aquatilem nominarunt, propter hæc Plinij uerba: In Gan- *Vermis aqua*
ge Indiæ Statius Seboſus haud modico miraculo affert, uermes branchijs binis ſexaginta cubito- *tilis.*
rum, cæruleos: qui nomen à facie traxerunt. His tantas eſſe uires, ut Elephantos ad potum uenien
tes mordicus comprehenſa manu eorum abſtrahant. Color cæruleus Lampetræ (inquit Rondele
tius) item mores quadrant. nam petris & nauibus ita hærent Lampetræ, ut auelli non poſsint. ne-
que repugnat cubitorum ſexaginta longitudo: in India enim omnia grandiora ſunt. Vermem ta-
men aquatilem hunc eſſe aut dici non probat Rondeletius. Caret enim (inquit) omnino pinnis,
ut Muræna. atqui non idcirco non debet uermis dici, quòd pinnis careat, ſed eò magis etiā. In dor
ſo quidem pinnas dirigendæ natationis gratia habet. In India Cluias fluuius rectà ad Oceanum
fertur: cuius accolæ nobis dederunt uermes, ex ipſo fluuio extractos, femore humano craſsiores,
omni genere piſcium ſapore præferendos, Alexander Magnus in epiſtola ad Ariſtotelem. Hi uer
mes nimirum Lampredæ uulgò dictæ fuerint, aut eis cognati piſces: Σκώληκες ποτάμιοι. At Gan-
geticus ille ſui planè generis & diuerſus fuerit: cui nec branchias, nec brachia bina, ſed dentes bi-
nos Cteſias apud Aelianum tribuit, ſimilem alioqui uermi in ligno naſcenti faciens, &c. ut in Hi-
ſtoria aquatilium noſtra, ubi de Vermibus aquaticis dictum eſt, copioſè expoſuimus. ¶ Licebit
Lampredam, etiam Βδέλλαν, id eſt, Hirudinem marinam appellare, Strabonis exemplo: qui ſcripſit *Hirudo*
in quodam Libyæ fluuio naſci Bdellas ſeptenûm cubitorum: quæ branchias habeant perforatas, *mar.*
ita ut per eas reſpirare poſsint. Nam Lampetræ ore ita ſaxis & nauium clauis hærent, ut optimo iu
re Βδέλλαι, ἀπὸ τοῦ βδάλλειν, id eſt, à ſugendo, dicātur, quemadmodū ſanguiſugę, Rondeletius. Ean
dem, Murenam fl. (à marina toto genere diuerſam) appellatam fuiſſe ex Dorione perſpicuum eſt: *Muræna.*
qui Μύραιναν ποταμίαν ait unicam habere ſpinam, ſimilem Aſello Gallariæ, Idem. Cæterū Oppia *Echeneis.*
nus hunc piſcem proculdubio Echeneidem ab effectu nominauit: quæ Latinè Remora dicitur.
Deſcriptio quidem eius undiquaq; conuenit: naues autem eam in mari remorari, experientia no-
ſtra comprobatum. Interim non me latet aliam eſſe Ariſtotelis, Hiſtoriæ 2.14. & Plinij 9.25. Eche
neidem, Idem. Si Lampetra eſſet Echeneis, multi in Ligeri lintres curſum tenerent ab his reten
ti: quod quis aut uidit unquam aut accepit? Io. Brodæus.

Nauibus quidem in mari plerunq; animal aliquod adhærere exiſtimandum eſt, ut aliquod ge-
nus Cochleæ, uel Lampetram, uel aliud: quod cum nauis uel in portu manet, uel curſu recto fer-
tur, nemo animaduertit: at ea impedita & occultam aliquam ob cauſam detenta, inquirentes alias
aliud animal adhærens, inuenerunt, in quod morę cauſam, cum aliam neſcirent, reiecēre: itaq; alij
alias Echeneides deſcribunt. ¶ Lampredas ſunt qui à fulgore (*nitore nimirum cutis ceu oleo delibutæ*)
Lampyrides uocent, ſed auctorem nullum habēt, Barbarus. ego Lamprias appellare malim, ſi fin *Lampyris.*
gendum eſt uocabulum Græcum (ut Anthias dicimus) non à ſplendore, qui uiſu percipitur, ſed *Lamprias.*
conuiuali. λαμπρότατα enim et ſplendidiſsima ſunt conuiuia, in quibus huiuſmodi dij uiſuntur. hi e-
nim dij ſunt τοῖς ἐγγαστριθέοις, ut ita loquar: hoc eſt, illis quorum deus eſt uenter. ¶ Tineas fontium, *Tineæ fontiū*
quas Plinius frigoris eorum indices facit, ego non Lampetras, ut aliqui, ſed inſecta illa aquatilia
interpretor, quæ uulgò Scrophulas Galli uocant, noſtri Gytzen. ¶ Alabes, Ἀλάβης, (ut Chremes, *Scrophulæ.*
Chremetis,) Straboni piſcis eſt Nili: Plinio Nilidis lacus. Alebetæ (inquit, malim Alabetes) Co- *Alabes.*
racini, Siluri, reperiuntur in Nilide lacu, quem Nilus efficit. Apparet autem à leuitate & lubricita
te nomen ei factum, ſicut & alabaſtro. & cum Lampetra piſcis lubricus ſit, & nomen ferè conueni
at, (a. initiali detracto, & m. ante b. adiecto, recentiores quidē Græci plerunq; μ. ante π. pręponūt,
ut μπόλμπιεις, pro pulueris,) ut pro alabeta, dicatur Lābeta: ſi hūc piſcē in Nilo reperiri mihi cōſtaret,
omnino Alabetem eſſe conijcerem. ¶ Archeſtratus præ omnibus anguillis laudat eam, quam in- *Anguilla a-*
ter piſces ſolam ἀπύρηνον eſſe dicit: Lampredam fortè intelligens, quæ ut in ſummis delicijs eſt, ita *pyrenos.*
omni oſsium ſpinarumq; duritie caret. Loco enim ſpinę dorſi, cartilaginem habet: eamq; teneram
adeò, ut in cibo etiam appetat. In minoribus Lampredis memini me loco ſpinæ dorſi neruū unū

cauum continuum reperisse. Apyrena quidem è malorum Punicorum genere πυρῆνας, id est, nucleos habent nec duros nec magnos. Quòd si Apyreno l, liquidam ueluti articulum præfigas, facile in Lampyrenam & Lampredam mutabis. Sed satis de nominibus. Hoc in huius piscis natura mirabile, quòd præter aliorum piscium morem, fistulam in capite supremo medioq; gerit: qua, ut cete quæ pulmonibus respirant, & aerem trahit, & haustam aquam reijcit. eamq; ob causam in summa aqua fluitat, facileq; suffocatur, si inuitum sub aqua diutius retineas. ¶ Albertus Magnus pro Lampreda Murænam dixit. ¶ Lampetra flaua capitur in mari Oceano inter Angliã & Noruegiam, sed raró: cætera similis uulgari.

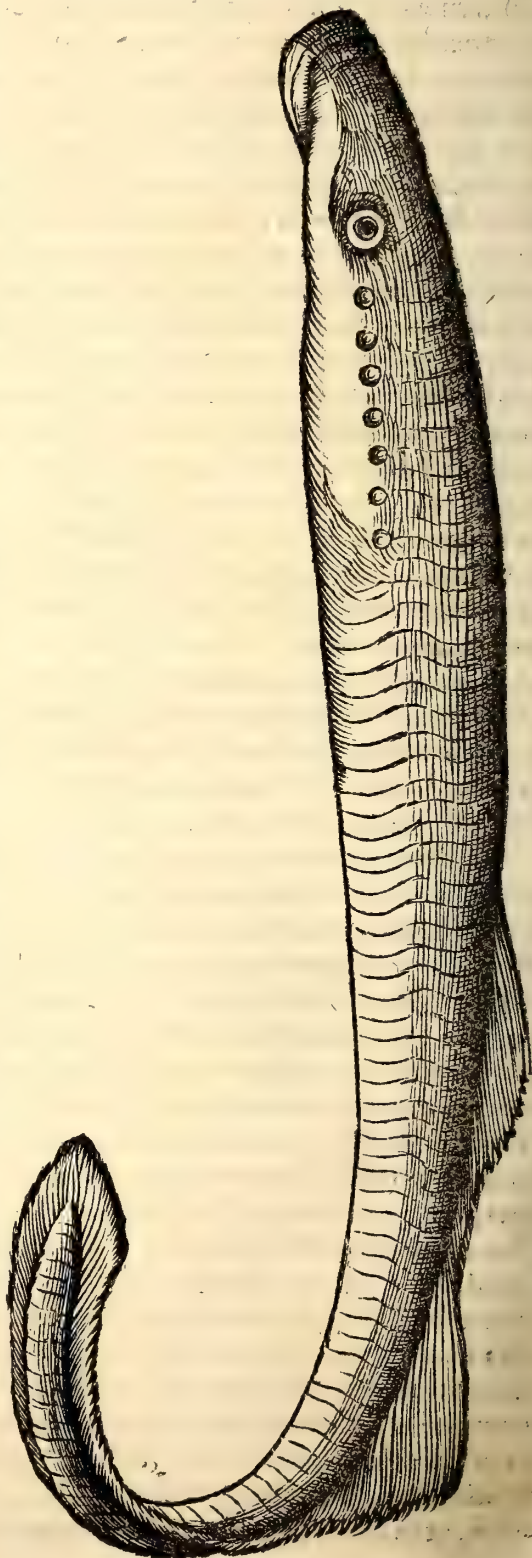
Fistula Lampredæ.

ITAL. Lampreda.

HISPAN. Lamprea.

GALL. Lamproye. Circa Monspelium Lamprezze. Sabaudis ad Neocomensem lacũ, Lambri. Fœtus eorum Burdegalenses Pibales appellant, Rondeletius. Aliter Cæsar Scaliger: Santonica (inquit) uox est Piballa: pisciculus tenuis, uermiculi specie, Anguillarum more natans, colore candido. maritimæ naturæ consulti aiunt esse Anguillarum prima rudimenta: adultiores Pimperneaus uocari. perfectas communi nomine agnosci. Sic illi. Fieri autem potest uterq; ut fallatur, & Piballa Gallorum non alius sit piscis, quàm Flandrorum Pymperele: uel ut Angli uocant, Pype oyle / Sprall oyle: Miseni ad Albim Spirahl. Hic enim piscis est longus, subfuscus, specie qua reliquæ anguillæ: lubricus, rostro & capite acuminato. E mari in Albim ascendit: nec durat, sed contabescens moritur.

Iconem hanc ut ab Argentinensi pictore accepi, posui, maiorem quidem quàm uellem.



GERM. Lampred / Lampret / Lempfrid / Basileæ Lampheryn / grosse Neünaug: Vide in Lãpreda media. per inferiorem Germaniã Lambreij: Coloniæ Lampereij.

ANGLICE. Lampreye / Lampraye / Lamprell / Lampron: uel a nyne eede eale, id est, Enneophthalmis Anguilla.

POLONICE & Bohemice Neynok uel Naynog, uocabulo Germanico.

LAMPREDA media (uulgò dicta.) Nomina Latina eadem quæ superiori, huic conuenient. minor est quàm præcedens, maior quàm sequens. Italis & Gallis ignotam puto. Hæc quoque è mari fluuios subit. Lege quæ suprà scripsimus cum maiori uel simpliciter dicta Lampreda.

GERM. Argentinę uocatur ein Bärle / Berlin / Berling. Francofordiæ & apud inferiores Germanos ein Pricke uel Brick, quod nomen à Lumbrico dempta prima syllaba factum uideri potest. Ad Albim ein Neünaug, hoc est, Enneophthalmus, quasi nouem oculis insignis. præter enim duos oculos propriè dictos, branchiæ paruæ, rotundæ, detectę, septenæ, ocellorum quadam specie apparent. Nostri hoc nomen priuatim minimæ Lamprede tribuunt: sed ut nominis huius causa, eadem & similiter in Lampredis omnibus apparet: ita hoc nomen quoq; generale & commune cõuenerit omnibus, ad species uerò designandas magnitudinis differentia exprimenda fuerit.

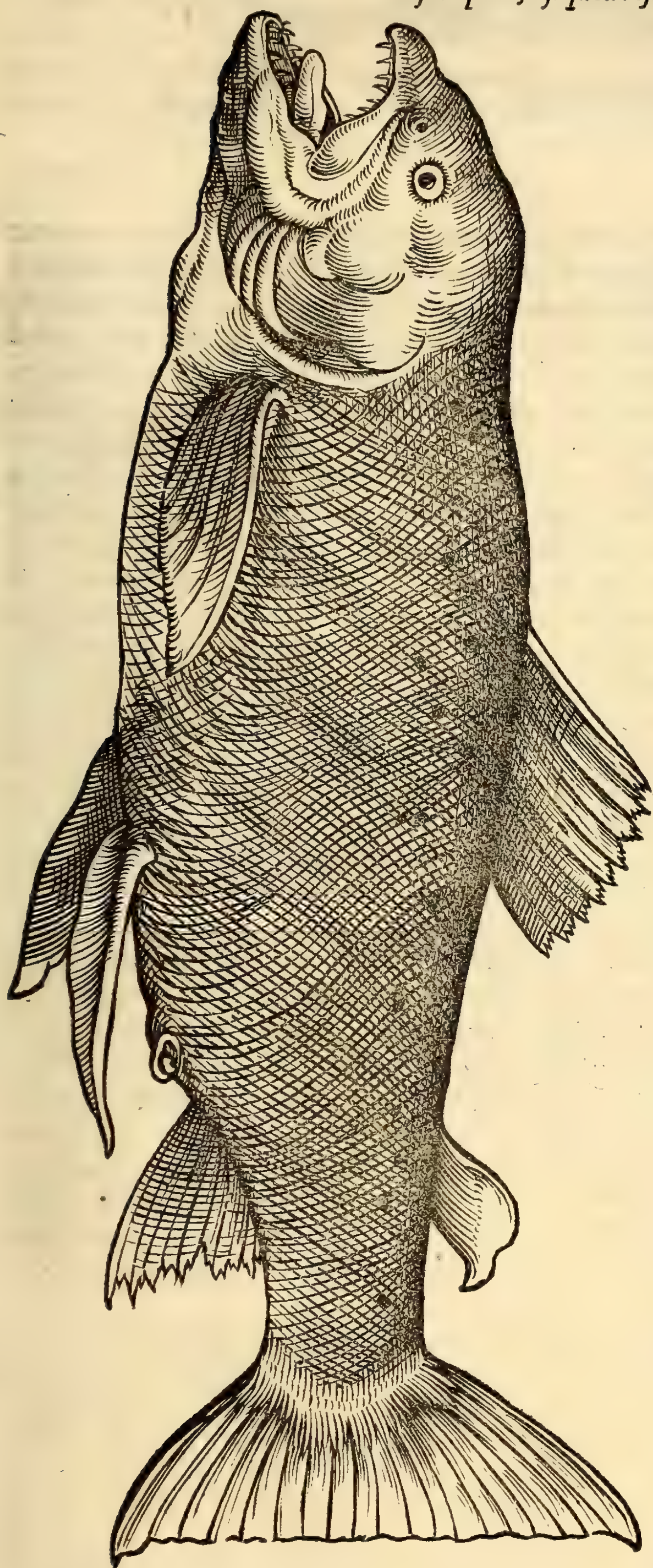
Enneophthalmus.

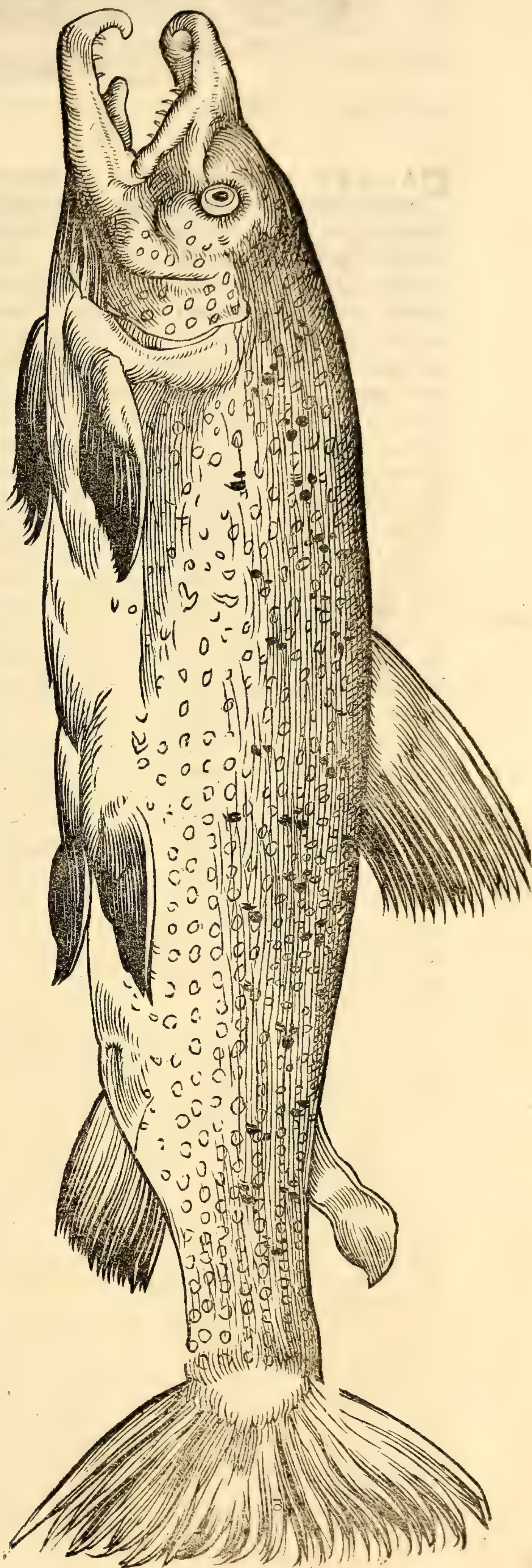
ANGL. A Kleane Lamprelle / a smal Lamprelle.

A. Ein

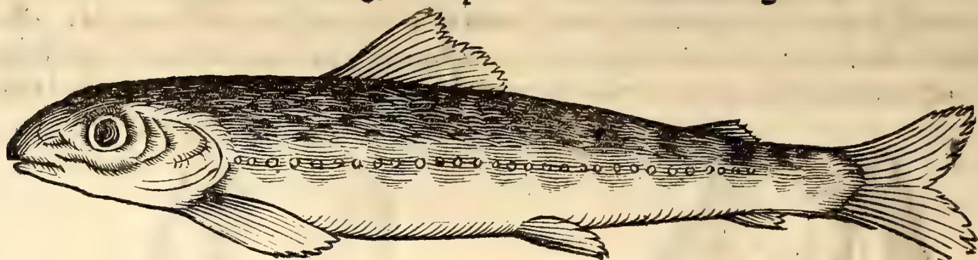
A. Ein Salm. B. Ein Lachs.

A. Icon eſt Salmonis ante partum, hoc eſt, uerni & æſtiui, non ſatis probè expreſſa. B. uerò autumnalis & hyberni Salmonis, ſub partum & à partu, (qui roſtro recuruo ac maculis pluribus facilè dignoſcitur,) effigies eſt, meliùs depicta quàm alterius: quæ emendari ad huius exemplum poterit: aliud enim non differt puto, niſi quòd roſtrum ei incuruum non eſt, &c.





Salar, id eſt, Salmo paruus. Ein Selmling.



SALMONIS nomen apud Plinium legitur. Græcis incognitum fuiſſe, & ideo Græco nomine carere, nihil mirum, cùm Græci ueteres in Oceanũ non penetrarint. In Oceano enim tantùm naſcitur, *(nos in fluuijs tantũ naſci, quos ex Oceano ſubit, oſtendimus:)* qua de cauſa fluuios tantũ eos ſubit, qui in Oceanum influunt, Rondeletius. Bellonius etiam Sulmonẽ ſcribit, in prima per u. quod non probârim. ¶ Salmonis nomen à Germanis Rheni accolis uel Gallis Aquitanis Latini acceperunt. uideri autem poteſt à ſale deductum nomen: quòd hi piſces in magna copia ſaliri, uel ſale muriaq́ inueterari ſoleant, in tomos cõciſi: perinde atq; in mediterraneo Thynni: quos & magnitudine referunt, & robore corporis, uiq́ ſaliendi, (ut ſi Latinum eſſet uocabulum, à ſaltu factum uideri poſſet:) & natura migrandi ad ſumma fluminum, ubi pariunt: ac inde reuertendi. quemadmodum Thynni ex mediterranei inferioribus partibus aduerſo mari in Pontum aſcendunt, inde à partu reuertuntur. Thynnum aſili inhærentes agitant, Salmonem hirudines & lampredæ. A Salmone diminutiuum recentiores aliqui faciunt, Salmulus, quem & Salmunculum dicamus licet: is paruulus Salmonis fœtus eſt, ut Cordyla Thynni. idem ab Auſonio Salar dicitur, adultior iam Sario, media inter Salarem & Salmonẽ ætate: alij legunt Fario. & omnino ueriſimile eſt Truttam quæ uulgo Forina dicitur, ab Auſonio Salmonem, ſed ętate minorem exiſtimatum, ut (Parte 4. huius Ordinis) in Trutta diximus. Trutta quidem tam multa Salmoni affinia habet, ut nullum aliud piſcium genus ei rectius comparetur. *Anchorago.* Anchorago Rheni piſcis à Caſsiodoro prædicatur: qui uel Salmo uideri poteſt, è Rheno præſtantiſsimus, & certo tempore roſtrum anchorę inſtar incuruans: uel Trutta lacuſtris, quam cum idem patitur, Ynlanck appellant Germani ad oſtium Rheni in lacum Acronium ſe infundentis: ſicut & noſtri quà Limagus fl. lacum intrat. paritura enim fluuios ſubit, ſicut & Salmo: & formam roſtri ſimiliter mutat. eundem piſcem in lacubus Carinthiæ Rheinanck uocari puto, tanquam à Rheno & anchora compoſito nomine. Non hæc uerò ſolùm, ſed & alię quędam in fluuijs & lacubus Truttæ ſic afficiuntur: & eo tempore deterius ſe habent, inq́; cibo minùs gratæ ſunt, ſicut & Salmo: itaq; etiam nomina mutant, uel omnes, *Eſox.* uel aliquæ. Salmonem aliqui alio nomine Eſocem uocant: ego Lucium potiùs Eſocem iudico. ¶ Salmonis, ut dictum eſt, Græcũ nomen uetus nõ extat: qui uoluerit, Salangẽ appellet: quoniam *Salanx.* Σάλαγξ boni piſcis nomen legitur apud Heſychium: neq; præterea quinam ſit explicatur. aut potiùs à ſaltu, (unde & Latinè aliqui dictum putant Salmonem,) ἅλμων nominetur: uel à migrandi natura, κατανάδρομος, ſed id epitheton potiùs quàm nomen fuerit. uel εἶδος πυρῶντος, ἀλιπυρῶς, id eſt, Truttæ ſpecies, marina Trutta. uel dromias dromáſue fluuiatilis. Ariſtoteles enim in mari dromades uocat Thunnos, alioſq́; gregales, qui aliunde in Pontum excurrunt, & uix uno loco conquieſcunt.

ITALI ut Salmone carent, ita etiam nomen eius à Gallis aut Germanis mutuentur oportet.

GALLI nominant Saulmon. Magnos, Salmones uocant: paruos, (Galli & Aquitani) Tacons. prěterea marem à fœmina diſtinguunt. hanc enim ob roſtrum magis aduncum, hami modo, Beccard appellant, Rondeletius. Aliqui fœminam à ferendis *(portandis)* ouis, Bortiere. differt hęc à mare aduncitate labri inferioris, Bellonius. Eſt Truttæ ſpecies (inquit Cæſar Scaliger) eo in fluuio, quo Normanni à Britonibus ſeparãtur: cuius inferior mandibula, extrema cuſpide curuata, ſurſum uerſus conditur in foramine ſuperioris. Quem roſtri uncum falsò quidam in Salmoneo genere fœmellis deſignauit. Non enim ſexus in genere, ſed ſpeciei notam eſſe patet: quòd hîc ſine illa, ut ita dicã, pyxidatione, quotidie ouis fœtæ certo anni tempore capiuntur. Sic ille. ¶ Noſtri piſcatores in maſculo tantùm Salmone roſtrũ inferius inſigniter recuruari aiunt, in fœmina perparum: neſcio quàm rectè.

GERMANIS circa Rhenum & alijs Salmo (ein Salm) tempore uẽris æſtatiſq́; nominatur, uſque ad diui Iacobi diem, qui eſt uiceſimus quintus Iulij. deinde mutato nomine ein Lachs in utroq; ſexu (quanuis marem aliqui priuatim apud nos ſic uocant, fœminã uerò Lyder uel Lüder) uſque ad diui Andreæ diem, qui poſtremus eſt Nouembris. Salmo igitur uernus æſtiuuſq́; eſt: Lachſus uerò autumnalis & hybernus, ſub partum ſcilicet & à partu: quaſi laſſum dicas, longa iam natatione aduerſo flumine & partu exhauſtum: uel à genitura quam noſtri Leich appellant, quaſi λεχῶος. circa Roſtochium Laß nominant. Saxones & Miſeni Salmonis nomine non utuntur: ſed Lachß appellant tempore, ſexu & ętate quibuſcunque. per autumnum quidem & hyemem

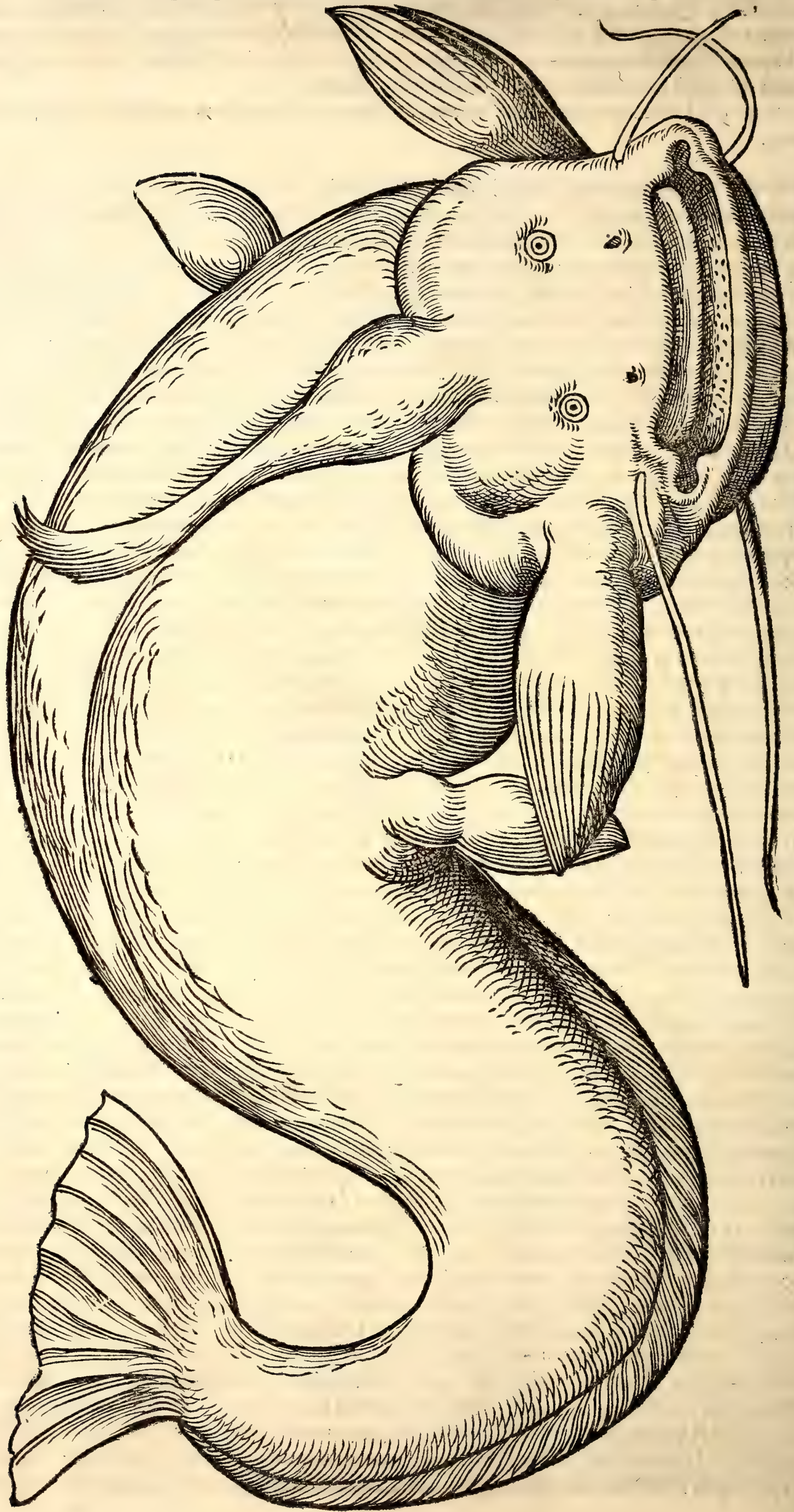
mem cum sub lapidibus & saxis delitescens contabescit & maculis ruffi seu ęnei coloris impletur, ab ijs ipsis Kupferlachs uocitat. ¶ Salmunculos, id est paruos & uix digito longiores Salmones, nostri alijq; nominãt Selmling: Miseni Canitzen/Kanitzle/Kuntzle/ab ipsa paruitate puto: unde & Georg. Agricola Latinè Salares nanos uocauit.

ANGLICE. Salmon uel Samond. priuatim uerò dum melior in cibo, & suauiore ac friabiliore carne est, uocatur a Kribbe Salmon, hoc est, friabilis Salmo. at postquam carnem deteriorem habere, & rostrũ curuare cœperit, porco grandinoso ab eis comparatur, uocaturq; a Kyp per Salmon: quod Germanus diceret ein Kupfersalm.

ILLYRICE Losos: quo nomine Poloni & Bohemi utuntur. inuenio & aliud Polonicũ Losos tzarny.

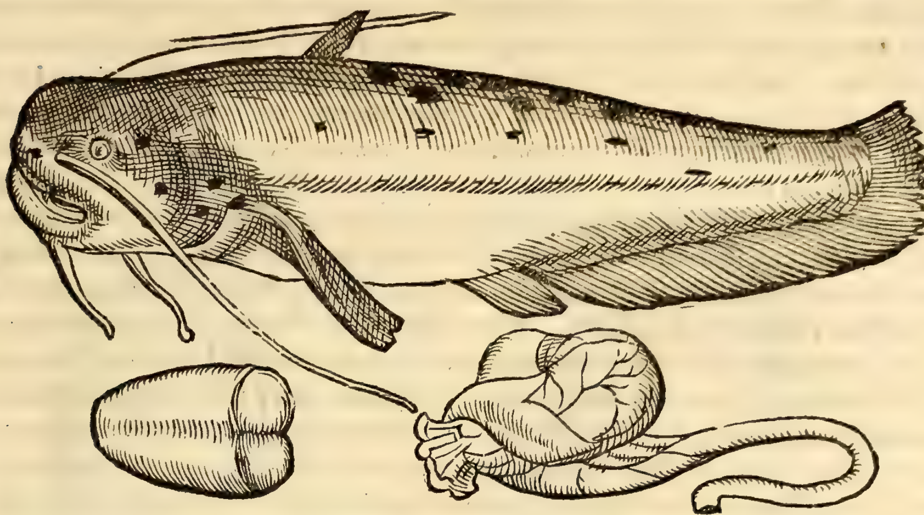
SILVRVM piscem primus nostro seculo Io. Manardus Ferrariensis medicus, agnouit: quod in epistolis eius apparet, ubi Vngaricum eius nomen profert, sed malè. à Manardo Bellonius, qui tamen Silurum à Glanide (Plinij errorem secutus) non distinguit, nec satis diligenter describit, barbularum mentione omissa. Ipsum uerò piscem omnibus adhuc ignotum, & multis lógisq; eruditorum controuersijs agitatum, primum ego pictum exhibui, & in nostris regionibus ostendi, uarijsq; nominibus (quæ nunc subijciam) quis sit interpretatus sum. Bellonius fortè uerũ Glanidem descripsit, utpote in Strymone Thraciæ fluuio captum piscem, ubi hodieq; Glagnum appellant. in eo enim Glanides agitare tradit Aelianus, Siluros uerò in Mæandro & Lyco Asiæ, & Istro Europæ flumine. Equidem conijcio omnia quæ de Glanide scribuntur, Siluro etiam conuenire, & duas unius generis proximi species esse: hanc maiorem & nigriorem, illam minorem & albiorem, sicut Pausanias etiam scribit: quanquam Siluros non nominat, de ijs tamen eũ sentire dubium non est. (Lege quæ suprà scripsimus in Glanidis mentione, sub finem Partis IIII. huius Ordinis.) Dentibus etiam Silurum à Glanide non differre putauerim. quanquam Silurus à nobis exhibitus non magnos dentes, sed paruos & confertos habet, ordine uno in maxilla seu labro inferiori, duplici autem in superiori: præterea in palato fauces uersus, utrinq; denticulorum congeries quædam apparet, quibus ab inferiori parte nulli occurrunt: sed inferior oris pars, (interior quidem, non prima statim quà branchiæ quaternæ ad eam quæ loco lingue est partem adnascuntur,) limæ instar exasperatur. hæc dum scriberem, Siluri caput aridum, manibus tenebam. Aristoteles Glanidi durissimos dentes esse scribit, ut uel hamum rumpat morsu. id quod Silurum etiam facere posse non dubito: non tã singulorũ dentiũ robore ac duritie, quàm stipatorũ (ut dixi) congerie. alibi ἀγκιστροφάγον appellat, quòd hamũ deglutire soleat: nã sic Aelianus interpretatur. & hoc quoq; Silurum nostrum facere constat. quem in historia nostra non dentes habere dixi, sed labia limæ instar exasperata, sic enim ab alijs acceperam. ac rursus ex aliorum uerbis, idq; meliùs, dentes ei attribui, paruos & instar pectinis illius quo laneæ uestes depectuntur. Caput quod habeo parui Siluri est, in maioribus dentes etiam maiores ualidioresq; fieri par est. Ouorum custodiam ut Glanidi (mari) Aristoteles tribuit, ita Siluro pisci Albertus Sumum Illyrico uocabulo appellans: & rursus incrementi tarditatem, Aristoteles Glanidi, Albertus Siluro, &c. Vtranq; feram esse uoracissimam, et in quęuis oblata animalia grassari, authorum testimonijs liquet. Itaq; simillimos esse hos pisces, & species planè congeneres non dubitamus, adeò ut non sit mirum ab aliquibus tantam similitudinem non distinguentibus nomen unius alteri attribui cum olim tũ hodie. Aristoteles Glanidis tãtùm meminit: Plinius ex eius uerbis Silurum interpretari solet, cũ alibi distinguere uideatur. Gaza quoq; Silurum transtulit. Aelianus Glanidem in Strymone capi scribit, Silurum in Lyco & Mæandro: at alibi Istriani etiam Siluri mentionem facit. Bellonius Glanidem Nilo attribuit, ueteres Siluri tantùm in eo fluuio meminerunt. Athenæus Latũ in Nilo piscem similem esse tradit Glanidi Istri, tanquam hic in Nilo non capiatur. Verùm Bellonius Glanidem à Siluro prorsus non distinguit. Saluianus cum Iouio Silurum ridiculè putat esse Sturionem: & uerũ Silurum, utpote in Danubio captũ, ut ait, ꝓ Glanide pingit. Bellonius Silurũ, siue potiùs Glanim, cartilagineis ouiparis adnumerat cum Sturione & Attilo: quod quàm rectè fiat, considerandum est. fortè enim non cartilagineus, sed spinosus Silurus est. nos Glanim suprà inter fluuiatiles simpliciter posuimus: Silurum uerò hîc inter anadromos, quoniam è mari flumina subire, inq; eis parere, manere, & proficere ex Io. Kentmanno didici. ex ueteribus quidem uterq; fluuiatilis tantùm esse uidetur. Glanidem quoq; cum natura adeò cognata sit, è mari subire uerisimile est. Reperitur hodie Silurus non solùm in Mœno Germaniæ fluuio, ut Plinius prodit: sed in eo, ut in Rheno quoq; (Pausanias in Rheno & Istro gigni scribit) quem ingreditur, perrarò: frequentiùs autem in alijs Germaniæ fluminibus plerisq;, maioribus præsertim, ut Danubio, Albi, Viadro, Vistula Sarmatiæ: item Lyco & Tibisco, qui Danubio miscentur: (Ausonij tempore etiã in Mosella, quæ in Rhenum descẽdit, capiebatur.) Item in lacubus aliquot Heluetiorum & Sueuorum, ut Moretano Bernensium, & Iuerdunensi Sabaudorum, & Acronio quem à Constantia denominant: & minorib. quibusdam, ut ꝓpe Rauenspurgũ et Waldsee oppida: in quos fortasis ex Acronio lacu per Schuss fl. ascendunt. sed quomodo è mari ascendentes illuc perueniunt? rarissimi quidem in Rheno capiuntur, & ut per Rhenum ascendant, per Catarrhactam eius superiorem, qui prope Scaphusiam

Effigies Siluri, quam olim accepi. eiusdem uerò postea accuratiùs expressas icones Iulius Alexandrinus Ferdinãdi Augusti medicus è Danubio, Iohannes Kentmannus ex Albi, & Carolus Egellius clarißimus Rauenspurgi medicus è lacu uicino, ad me dederunt: ei quam hic exhibeo similes, sed colore magis nigricante, & oblongiore angustioreq; uersus caudam corporis filo.

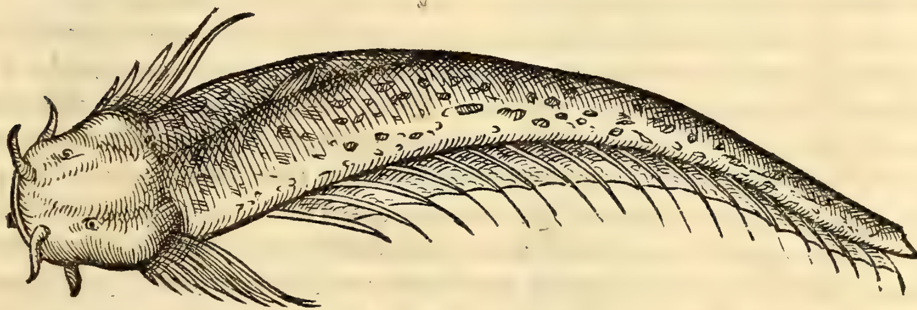


Alia

Alia eiusdem (parui adhuc) icon, è lacu Bipennatium, ditionis Bernensium, à Benedicto Aretio missa.



Alia è piscina piscatoris cuiusdam Argentinæ, uidetur autem cauda eius attrita propter piscinæ angustiã, aut aliam ob causam. barbulæ uerò, quæ quotannis ei decidunt, nondum plenè renatæ. Hodie quidem aliam eius formam esse dicunt, quàm cum mihi depingeretur. Aetatis certè locorumq́ discrimina, mutationem aliquam adferunt: neque idcirco species diuersæ fuerint, ut primùm existimabam, iconibus tam diuersis ad me missis. postea enim cum pisces ipsos Augustæ, Argentinæq́ uiderem, aliter iudicaui. An tamen species diuersæ in Germania reperiantur, diligẽtiores olim considerabunt.



est, eluctari non poterunt, ut neque Salmones, nec alij pisces præter Anguillas. itaque uel è mari non ueniunt in Acronium, in quo tamen rarissimè inueniuntur, & forsan è piscibus paruis huius generis olim iniectis, aliqui sunt prognati. uel si è mari migrant, eadem qua anguillæ corporis agilitate Catarrhactam illum euincent. Argentinæ piscatores duo ciues (quorum alteri nomen est Iacobus Baltner, alteri Iacobus Lamp) in piscinis suis Siluros alunt: uterq; singulos, aut alter binos. eorum duos ante annos quadraginta in Rheno captos aiunt, uix digiti longitudine, & ab eo tempore ad pedes sex cum dimidio excreuisse, alterum saltem. Vnius iconem Petrus Stuibius affinis meus iuuenis doctissimus ad me misit, qualem exhibeo.

Silurus Latino nomine caret, neque mirum cum nullus in Italia reperiatur: quanquam ne in Græcia quidem fortè, sed aliunde importabatur salsus. Græco quidem nomine Silurus dictus uidetur à caudæ agilitate, qua Anguillam & Thrissiam uulgò dictam refert. In quibusd codicibus Græcis pro σίλουρος legitur ἄιλουρος facili lapsu, & qui non malè cecidit. Aelurus enim Felem significat: uidetur autem nescio quid felinum hic piscis aspectu, barbulis, & caudæ mobilitate prę se ferre. Sunt qui cauda pisces ab eo percussos ori admoueri dicant. Barbulas modò antè se exerit, ceu ad explorandum, modò ad latera comprimit. Forsan & ad uenationem eis astutè utitur, ita ut suis Rana piscatrix, quam etiam oris rictu & uoracitate refert. Ex minimo, ut diximus, ingens euadit. Maximi libras (unciarum 16.) circiter XX. ultra C. appendũt in Albi. & pinguitudo in magnis per dorsum uel duos digitos crassa, ceu in porco, apparet. Apud Bohemos uulgò fertur, piscem pisci prædam esse, at Siluro omnes. Nostra memoria in Tibisco, dissecto huius piscis uentriculo caput humanum cum manu dextra & tribus annulis aureis repertum fama est constans: ut ipse ab homine Vngaro fide digno accepi, &c. Publica apud Pannones fama est, inquit Ioannes Manardus, aliquando captum in cuius uisceribus humana manus ornata anulis inuenta sit. Saluianus puerum in Danubio apud Possoniam natantem ab hoc pisce deuoratum refert. ¶ Borbotam Albertus Magnus hunc piscem uocat: aut potiùs speciem illam Mustelæ, quam Thrissiam uulgò nuncupant, Botatrissiam Itali, præsertim lacustrem. Cum autem duodecim annos excesserit (in-

Aelurus. *Borbota.* *Barbota.*

Solaris. quit) hic piscis, in uastitatem ac longitudinem maximam crescit, & Solaris uocatur, quia in Sole libenter in ripis fluminum iacet. Eadem uerba apud Isidorum, & innominatum de nat. rerum scriptorem leguntur. Apparet autem eos similitudine deceptos esse, quoniam Barbotta siue Trisia simillimus est Siluro paruo piscis, ita ut uix dignoscatur, teste Bellon. Solaris nomen à Siluro corruptum esse putârim. Barbotta uel Barboth nomen Germanis aliquibus in usu est de Thrisia nostra. Est & Barbotta piscis barbatus circa Tanaim dictus, ex Antacæorum genere: quem ichthyocollam Bellonius nominat, & similem ei (*barbis nimirum & capite*) Silurum facit. Athenæus Latum in Nilo piscem tradit albissimum suauissimumq; esse, similem Glanidi qui in Istro capitur. quibus uerbis genus hoc Antacæi potius, quàm Latum de genere Coracini ab alijs dictum intelligere eum diuinarem, si an ulli Antacæi in Nilo caperentur mihi constaret. Vngari quidem Silurum ipsum à latitudine Harcha nuncupant. ¶ Sumus nomen, quo Albertus pro Siluro uel Glanide utitur, factum est ab Illyrico Sum. Idem Albertus: Aliquando (inquit) iacentes ac dormientes pisces in fundo percutiuntur tridente, ut in Danubio Ruffi, Husones, Sturiones. Quinam uerò piscis sit Ruffus in Danubio, rescire nondum potui. Stephanus Lauræus Ferdinandi Aug. medicus, de hoc nomine ac pisce Posonij ad Danubium cum inquisiuisset: respondit omnino uel Scurionem uulgò ab Vngaris (Schuureg) dictum, ex Antacæorum genere, cuius subruffa sit caro, Ruffum Alberti sibi uideri: uel potiùs quem uulgò Harcha nominent, (id est, Silurum,) cuius in uentre cum aliæ maculæ, tum ruffæ appareant. neque enim in Danubio post Husonem & Sturionem, piscem alium magnum cognosci, præter duos illos quos diximus, & insuper Tok ex Antaceis.

Sumus.

Ruffus.

ITALICVM nomen non habet. nam in Italiæ fluuijs, inquit Saluianus, nullibi (quod sciam) habetur. Sic ille. Quod si uerè scribunt Grammmatici quidam, Glanin esse fluuium Cumæ in Italia, à quo etiam piscis Glanis uel Glanus dicatur, Saluiani Glanis, idemq; ei Silurus, à nostro Siluro diuersus, cognatus tamen ei, in Italia reperietur: quod mihi non est uerisimile. est & alius in Italia eodem nomine fluuius circa Tiberim, & tertius Iberiæ, authore Stephano.

GALLI etiam neque piscem hunc, quod sciam, neq; eius nomen habent: nisi quòd ad Iuerdunensem lacum Sabaudi, Saluth eum appellant, nomine ad Silurum alludente.

GERMANICA eius nomina in alijs locis alia sunt: Salut in Bernensium ditione, quod nomen an ipsi à uicinis Sabaudis acceperint, an contrà, nescio. Acronij lacus accolæ & Sueui uocãt Waller / Wäller / Wälline: alij aliter proferunt, Wale / Walle / Walarin. uidentur autem omnia hæc nomina facta à Latino Balæna: quòd ut hæc in mari, ita Silurus in dulcibus aquis magnitudine excellat, sicut etiã Ausonius canit. Saxones, Silesij, & maritimi Germani Welß uel Wilß appellant. Danubij accolæ ein Schaid, siue à damno quod uoracitate sua infert: siue à figura uaginæ gladij, præsertim equestris: quę latior initio, paulatim in angustum desinit. Viennæ dum paruus est, & pedem aut cubitum non excedit, appellatur ein Sick: adultior ein Schaid. Sed ab alio quodam accepi, piscem Sick uel Tück uel Tick in Danubio capi, non quidem circa Viennam, sed inferiùs circa Budam. molem eius libras (XVI. unciarum) XXV. appendere, corpus ut Husonis, minus, multis ceu stellis uarium, &c.

ILLYRICE Sum uocatur apud Polonos & Bohemos: quo nomine in mari etiam Balænam & Cetum in genere interpretantur.

VNGARICE Harcha (quod ita proferunt, ac si scriberetur Hartscha uel Harcza, à Germano,) à latitudine dorsi aut oris forté.

Icones require in pagina sequenti.

ACIPENSER, Aquipenser, Oxyrynchus. sed hoc nomen etiam alijs quibusdam piscibus tribuitur. Vulgò Sturio, uel Stora. Est autem de genere Antacæorum, è quibus ichthyocolla, id est, glutinum habetur. Hic idem est, ut ego iudico, quem Plinius in Danubio Porculo marino simillimum dixit: libro nono capite decimoquinto, de maximis piscium scribens: ut sunt (inquit) inter marinos Thunni: & in quibusdam amnibus haud minores (scilicet Thunno,) Silurus in Nilo & Mœno, Esos in Rheno, Attilus in Pado: & in Danubio maior, (*scilicet Thunno, aliqui hîc pro maior legunt Mario, quòd non probamus,*) Porculo marino simillimus. Dorionis Oniscum gallariam & Galeni Galaxiam esse Sturionem, Rondeletius sentit. mihi non uidetur. Vide superiùs in Lampreda. Ridiculè quidam Silurum ueterum, putant esse Sturionem nostrum.

ITALICE Sturion. Sturiones minores, qui cubitalem magnitudinem non excedunt, Porcellete uulgò uocant Itali: grandiores uerò Sturioni, differunt autem ætate solùm, non etiam specie, ut quidam suspicantur, Saluianus.

GALLICE Estourgeon, Burdegalensibus Creac.

HISPANICE Sullo, quasi Suillus. alij Sollo uel Solho scribunt.

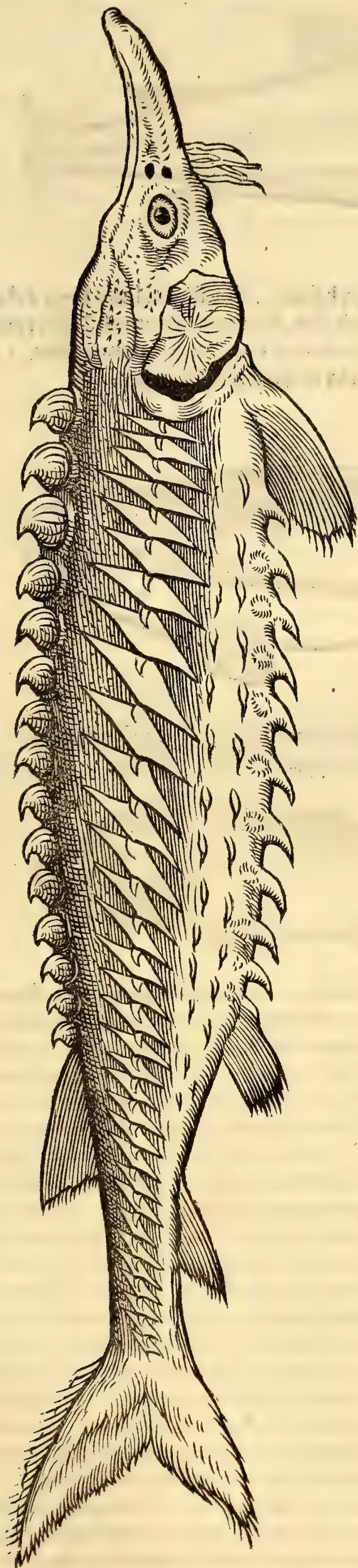
GRAECIS recentioribus Xyrichi, (id est, Oxyrynchus:) Cyprijs Morona, quod nomen Itali Husoni nostro tribuunt.

GERMANICE Stör / Styr / Styrle.

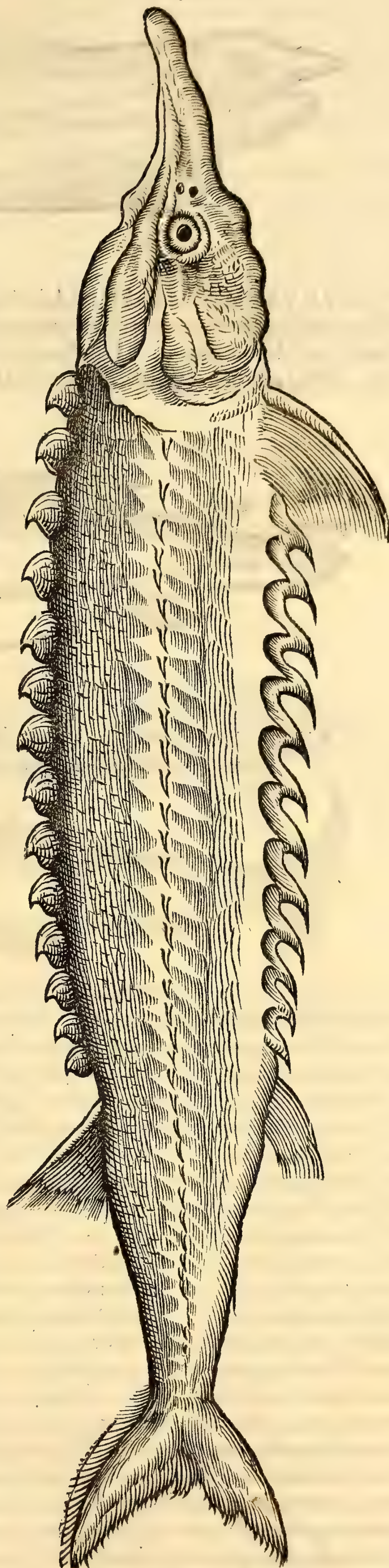
Sturionum

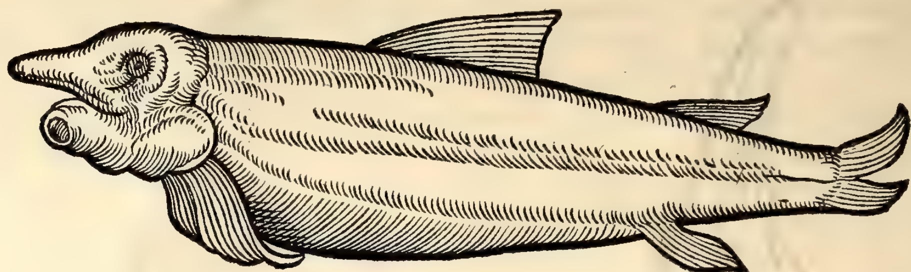
Sturionum has duas icones Venetijs nactus sum: secundum Moronam nominant.

STVRIO *primus.*



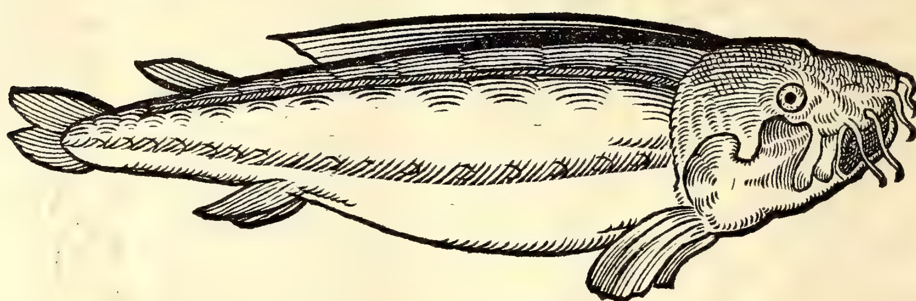
STVRIO *secundus.*



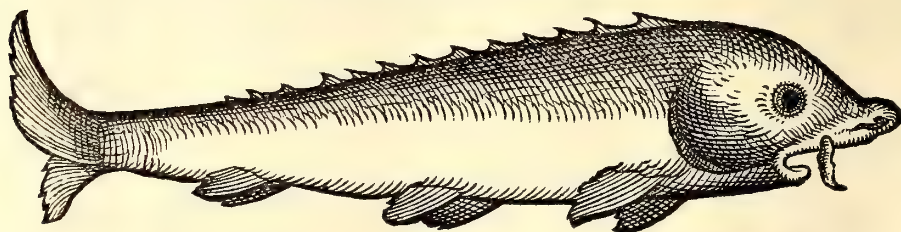


ANTACAEVS Boryſthenis à Rondeletio exhibitus. Similis eſt huic figura Attili in Bellonij libro: niſi quod unicam in dorſo pinnam habet, & caudam nonnihil differentem. ſed aliter Attilum Rondeletius pingit. De Antacæi nomine, lege cum ſequente piſce.

GERM. Ein art der Haußen oder Stören in dem fluß Neper.



ANTACAEI *illius quem Germani Huſonem uocant, effigies alia, è Pannonia nobis tranſmiſſa: & melior, ut apparet, quàm Rondeletij.*



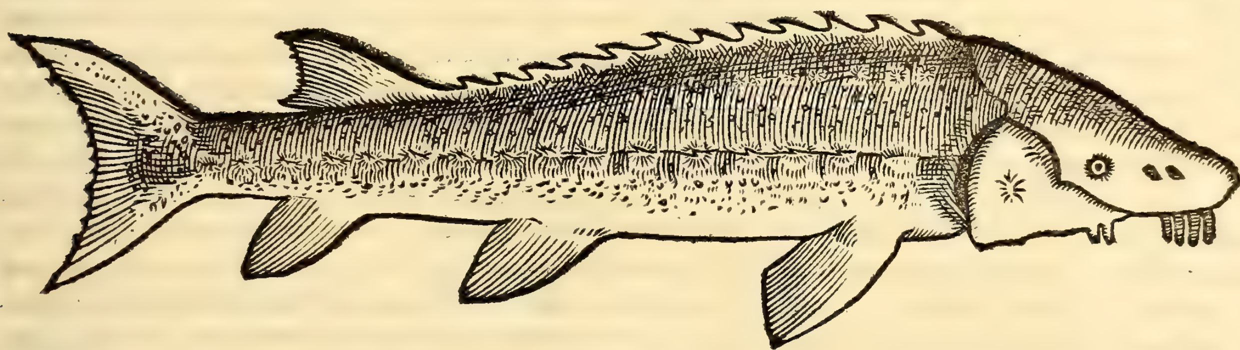
Exoſ. ANTACAEVS alius, ut à Rondeletio pictus eſt, roſtro quidem non acuto ſicut Oxyrhynchi alij, quibus tamen cognatus eſt. Idem Exoſſem hunc piſcem appellat: uerè quidē quòd oſsibus careat, ſed non probè, tanquam ex Plinio: cuius uerba ſunt lib. 9. cap. 15. de maximis piſcibus loquentis, hæc: Sunt inter marinos Thunni: & in quibuſdam amnibus haud minores (*ſcilicet Thunno,*) Silurus in Nilo & Mæno, Eſos in Rheno, Attilus in Pado: & in Danubio maior (*ſcilicet Thunno*) Porculo marino ſimillimus. & in Boryſthene (*inquit*) memoratur præcipua magnitudo (*id eſt, piſcis præcipuæ magnitudinis,*) nullis oſsibus ſpinisue interſitis. Hæc ille. intelligendum eſt autem Boryſthenitem hunc piſcem, uel eūdem cum Danubiano illo qui Porculo marino ſimilis eſt, non cum Eſoce Exoſſeue, ut Rondeletius accipit: uel potiùs ſui hunc quoq; generis eſſe, & à præcedentibus omnibus diuerſum, nimirum Huſonem uulgò dictum: ut Porculo marino ſimillimus Sturio ſit: Eſos uerò Rheni, ab utroq; diuerſus. Huſo quidem eſſe non poteſt, cum is in Rheno nūquam inueniatur, nec alijs in Oceanum ſe exonerantibus amnibus. Mihi certè Eſocem, Lucium piſcem eſſe animus inclinat. Vbi Plinius ſcribit, ut recitaui, et in Danubio maior, aliqui pro maior legunt Mario, tanquam piſcis nomen: quam lectionem Rondeletius reprehendit: quanquam ad Italicum (Morona) nomen hoc accedat, &c. Quærendum an hic idem ſit Latus Nili, cuius Athenæus meminit, albiſsimus ſuauiſsimusq; quoquo modo apparetur, Glanidi (Siluro opinor dicere debuit) Iſtriano ſimilis. Vide ſuperiùs in Siluro. *Antacæus.* ¶ Antacæus nomen commune mihi uidetur, et huic & ſimilis formæ piſcibus (etiam Sturioni) imponēdum. debet autem penultima per æ. diphthongum ſcribi. Antacæorum piſcium maximorum in Iſtro Aelianus & Athenæus ex Sopatro meminerunt: q tanquā albiſsimi ſuauiſsimiq; celebrantur. Antacęi Delphinis magnitudine pares circa Boryſthenis & Mæotidis oſtia ad Gangamam (ſic enim locum appellant) ligonibus effodiuntur, Strabone teſte: fortè quòd glaciem ligonibus ſcindant. Aelianus quidem Antacæos magnos in Iſtro ſub ſaxa ſubijci, aut in imam arenam ad uitandum frigus abdi ſcribit. Antacęis nomen uidetur amnis dediſſe in Męotim lacum Aſiatica parte influens, Hermolaus. An

tacites

tacites Sarmatiæ fluuius haud longè Tyramba oppido in Mæotim exit, à quo Antacæi pisces, &c. Vadianus. Plinius Antacas populos circa Mæotin Colchis uicinos facit. Vngari piscē Tock uel Tockhal appellant, non alium opinor quàm Husonem, aut omnino cognatum ex Antacæorum genere, nomine forsan per aphæresim facto ab Antacæo. idem aut similis Germanicè Sick/ uel Tick/ Tück/ à Germanis Danubij accolis nominatur: quanquam alius Silurum paruum Viennæ sic nominari nobis retulit: & forsan propter aliquam similitudinem, (capitis & barbularum aut aliam,) ut & Silurus & Huso, Barbotta uulgò uocatur, in diuersis tamen locis: ita etiam Germani aliqui idem nomen Tück utrique attribuunt, alij in alijs locis.

Bellonij figura ab hac, quam ex Rondeletio dedimus, differt, præsertim cauda. Pontico uulgo (inquit Bellonius) Collanus hic piscis dicitur, Bononiensibus Copsus, Italis Colpiscis, & uulgo Colabuccus. (*Germani dicunt* Mundtleym/ *id est, oris glutinum.*) Ferrarienses (apud quos pro Sturione, nequissima ichthyopolarum impostura interdum uenditur, quum eius caro multùm inferioris sit notæ) piscem Iudaicum nominauerunt. alij Copesce, Hæc ille. Audio & Moronam Italis uocari: quod tamen uocabulum Cyprijs & alijs nonnullis Sturionē significat. ¶ Pado peculiaris est in Italia, Sturioni & Attilo cognatus. Herodoto Antacæus dicitur, Pomponio Magnus Borysthenis incola. Alijs quibusdam ueteribus Ichthyocolla, per synechdochen. partis enim ex hoc pisce ad conglutinandum usus est. Ab ijs qui Tanaim incolunt, uulgò Barbotta uocatur, quòd quaternis ueluti barbis ad labia sit communitus, Bellonius.

GERM. Hauß/ (Bellonio teste,) Huß: unde & Husonem Latinè recentiores quidam uocarunt: non quidem per hyperbolen, quòd cuiusdam paruulæ domus magnitudinē referat: sed quasi hys uel hysca, unde & Illyricè Vuyz appellatur: nimirum à pinguitudine seu lardo quo porcum refert, sicut & alij oxyrynchi. Errant qui Bolch Flandris hunc piscem uocari scribunt: ut illi etiam qui Silurum. asellorum enim Oceani generis est, quem ita nominant.



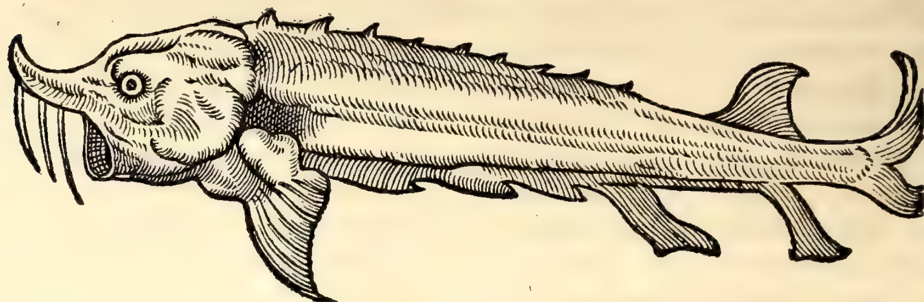
ANTACAEVS stellaris, si libet, appelletur hic piscis: cuius iconem, qualis Straubichij in Danubio captus est, Geryon Seilerus summus & celeberrimus Augustanæ reip. medicus ad me dedit. Pictura in linteo satis magno expressa colorem ubique ferè cœruleum ostendebat. uenter candidior ad roseum inclinabat. Spinæ in dorso, & stellæ (quæ spinis delapsis relictæ uidētur) pallidi coloris erant. puncta etiam passim uel è pallido albicantis, uel fusci Indiciue coloris. Cognatus hic fuerit quē in eodem flumine Tück appellari diximus paulo ante, ab Vngaris Tock. Idem quoque aut similis uideri potest Zucca Caffæ, cuius in ichthyocolla meminit Bellonius, z. pro t. posito. Alius puto, sed similis est, quem ijdem Vngari Schuureg, quidam Germanicè Zürich (ab Oxyrhyncho, ut conijcio, deprauato nomine) uocitant, aliqui recentiores Latino nomine ad uernaculum formato Scurionem per Sc. non per St. de quo nonnihil etiam in Siluro diximus. Quidam mihi retulit Tick piscem in Danubio infra Viennam circa Pestum & Budam capi: mole corporis ad XXV. (sedecim unciarum) libras: cute uaria undiquaque, & stellata similiter, ut in hic exhibita à nobis icone, sed rostro differre, quod longius & gracilius sit, anserino ferè simile. cætera Husoni similem esse piscem, sed minorem, ideoque ab imperitis Husonem paruum esse putari. Hic an sit Galeus Rhodius, quærendum. *Galeus Rhod.*

ATTILVS piscis Pado peculiaris, cartilagineus: Sturioni cognatus, Antacæorum uel Oxyrynchorum generis: & anadromus, ut conijcio, sicut & reliqui Antacæi.

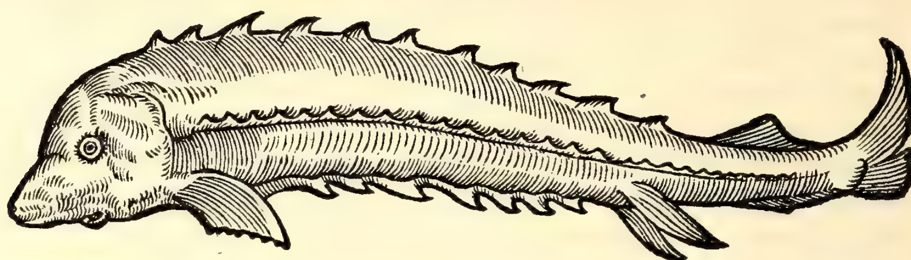
Attilus quum ad certam magnitudinem excreuit, squamas hispidas abijcit: quas per quinque uersus dispositas gerit, in summa scilicet dorsi spina, ex utroque latere geminatas, & sibi quasi parallelas: extremus uersus pinnas attingit. Contrà Sturio semper hispidas squamas suas tota ætate retinet, Cælius Calcagninus.

ITAL. Adello, Adeno, Adena, Adano, Ladano, Attina.

Misit ad me olim etiam Ant. Musa Brasauolus Ferrariẽsis medicus nobilißimus Attili effigiem, quæ cum hac Rondel. pulchrè conuenit: nisi quod spinosos illos dorsi clypeos plures, latiores, & contiguos habet.



GERM. F. Ein grosse art der Hausen oder Stören/wirt allein in Italia im Pado gefunden.



GALEVS Rhodius, γαλεὸς Ῥόδιος. Ego (inquit Rondeletius) hunc Galeum Rhodium, siue Vulpem Rhodiam esse existimo: quem Archestratus eundem esse cum Acipensere credebat, non sine ratione in hanc opinionem inductus. est enim piscis iste Acipenseri siue Sturioni persimilis, non solùm corporis specie et partibus, sed etiam gustu ac sapore, dempta unica differentia, quam non nisi ij percipient, qui exquisito gustatu fuerint. hac non animaduersa, facilè Galeus Rhodius cum Sturione confundetur, quod Archestrato euenit: cuius sententiam refellit Athenæus. Acipenser enim (inquit) paruus est, & porrectiore rostro, & figura triangulari magis quàm ille. Et paulò pòst: Archestratus de Rhodio Galeo loquẽs, amicis patrio more consulens, ait: Galeum in Rhodo, quem Vulpem uocant, si tibi uendere noluerint, uel mortis periculo rape. Nominant illum Syracusani κύνα πίονα, id est, Canem pinguem. Hæc ille. Conueniunt autem hęc omnia nostris piscibus, Sturioni inquã, & illi quem hîc exhibemus. is enim Sturionem totius corporis figura, tergi ossibus acutis & clypeorum modo efformatis, alijs item in lateribus dispositis, pinnis, cauda, ore in supina parte sito, omnino refert. &, quemadmodum Sturiones, relicto mari amnes subit. Reperitur enim in Pado & in Rhodano, & pro Sturione uendit̃: à quo tamen distinguit̃ ab exercitatis, capite crassiore, & rostro breuiore obtusioreq́: tum gustu. resipit enim ferinũ quid, quod de Sturione dici non potest, carneq́ est duriore: à quo sapore Galei & Vulpis nomen habet. Galei enim & in eorum genere Vulpes, ferini sunt saporis & ingrati. Si tamen in dulci aqua diu natauerit, in cibis haud aspernandus est. Hæc Rondeletius. ὁ πίων κύων, nominatur etiam ab Epicharmo. ¶ Antacęis cognatus est. uide mox in Italicis nominibus.

ITALICE Cops à nonnullis uocatur: quo nomine figura expressum hunc piscem misit ad me doctissimus medicus Antonius Musa Brasauolus. Alij nominis affinitate decepti Copso appellant. est enim id nomen alterius piscis, (*illius quem Germani Husonem, Bononienses Copso uocitant: alij Itali Colpesce,*) Rondeletius. Apparet quidem Cops nomen per syncopen factum esse à Colpesce: hoc uerò à colla et pisce compositum. Colla enim siue glutinum ichthyocolla dictum, ex diuersis eiusdem generis piscibus fit, quos Antacæos generis nomine omnes appellârim, ut in Husone dictum est. quanquam etiam ex alijs quibusdam fieri aut solet aut potest.

GALL. In Rhodano captus pro Sturione uenditur, sicut dictum est.

GERM. Ein art des Stören/wirt in Italia gefangen in dem Po/vnd in Franckreych in dem Rottẽ: dem Stör so gantz ånlich/das er darfür verkaufft wirdt/hat ein kürtzeren kümpferen schnabel/ ein dickeren kopf: vñ wiltelet starck.

FINIS ORDINIS I. TOMI II. DE PISCIbus fluuiatilibus.

ORDO II. TOMI II. DE RELIQVIS DVLCIVM AQVARVM ALVMNIS ANIMALIBVS: CVIVS HAE SVNT PARTES.

I. De piscibus Lacustribus.

II. De animalibus Crustaceis.

III. De Testaceis.

IIII. De Insectis.

V. De Amphibijs tum quæ pedibus nituntur, uiuiparis, oviparisq́; tum quæ ijs carent.

D. M. S.

SIGISMVNDO LIBERO BARONI IN HERBERSTAIN, NEYPERG, ET GVTTENHAG, VIRTVtis ac meritorum ergò immunitate donato.

P. P.

ITALA me primo tellus sub flore iuuentæ
Aurata patriæ donatum torque remisit.
Maximus Aemilius Cæsar, uirtute fideq́
Fortè mea adductus, Patrum me protinus Aulæ
Consilio adscripsit. requies hinc nulla laborum
Facta mihi: magnis de rebus iussa peregi.
Fœderibus iunxi reges: pacisq́; tuendæ
Accendi studio, latè quà Rhenus inundat
Danubiusq́; pater, uagus Albis, & Istula, quaq́;
Dura Borysthenides colit impiger arua colonus,
Et gelido manat Tanais de fonte niuosus:
Rha leni placidas quaq́; agmine lambit arenas
Nauigijs penetrans lustraui cæca Rubonis
Crononisq́; fluenta, & inhospita Tesqua peragrans
Legatus mandata tuli, Regumq́; superbas
Accessi sedes: gemino subiecta Trioni
Balthea tranaui freta, magni Regia nostræ
Danorum domini lætata salutis honore.
Quîs gestis rebus me Cimbrica Chersonnesus
Excipit, & patriæ reddit, charisq́; propinquis.
Post ubi mortalis defuncto munere uitæ
Carolus acer auo successerat, hunc quoq́; dulcis
Impulsus patriæ precibus, de more salutans
Indomitos adij populos, & ditia regna
Hesperiæ. Reducem dein Ferdinandus ab Aulæ
Consilijs statuit, latè quo regna tenente
Arctoos iterum Reges Populosq́; reuisi.
Hinc mihi pro meritis serisq́; nepotibus auctum
Libertate decus, quod nulla aboleuerit ætas.
At postquàm inuasit Solymannus mœnia Budæ,
Accensum furijs, uim perniciemq́; minantem
Pannoniæ, Orator compressi, diraq́; retro
A nostris suasi iugulis auertere tela.
His nunc defunctus curis post fata quiete
Sopitus placida, iusti dum buccina somnum
Iudicis excutiat, dormiscam. Viue uiator,
Exemploq́; meo patriæ seruire memento.

Ioh. Rosinus.

MAGNIFICO ET ILLVSTRI VIRO D. SIGISMVNDO LIBERO BARONI IN HERBERSTAIN, NEYPERG, ET GVTTENHAG, VT GENERE ita uirtutibus & doctrina nobilissimo, Conradus Gesnerus Tigurinus S. D.



CVVM his diebus, nobilissime heros, admirandi cuiusdam Ceti effigiem, & Sulaci (ut Mosci Tartariq; appellant, ego ex veterum Græcorum lectione Colon) caput cum suis cornibus probe depictum, ab amplitudine tua accepissem, me præstantiæ tuæ (quod iandudum optabam) non prorsus ignotum esse, nõ parum mihi gratulabar, atq; ex animo gaudebam. Nam libros etiam meos, animalium historiæ præsertim, in cognitionem tuam venisse: eosq; non indignos tibi visos, quibus aliquod ornamentum ex rebus tuis (quas non dubito multas ac raras te possidere) accederet, eosq; iudicio tuo non penitus displicere, hoc argumento facilè mihi persuadebam. Et cùm commodùm sub prælo essent nostræ Aquatilium animantium Eicones, cum diuersarum gentium nomenclaturis, iam usque ad Lacustrium piscium ordinem typis impressæ, (cui Testata etiam & Crustata, Insectaq; dulcium aquarum animalia, deniq; Amphibia subiunxi,) mox eam partem sub illustri nomine tuo, tãquam optimi doctissimiq; patroni, in manus hominum prodire, par esse iudicaui. Quanuis enim prolixius et luculẽtius aliquod animi grati testimoniũ, quæ tua in omni virtutum & doctrinæ genere excellentia est, tibi deberi intelligerem, ad id verò præstandum longiori tempore opus esse, omnia interim vitæ momenta nobis incerta & innumeris mutationibus obnoxia fluctuare, præsentis ac extemporalis gratitudinis qualemcunq; declarationem non iniucundam magnificentiæ tuæ futuram arbitratus sum. In eodem quidem genere quo beneficentiam tuam expertus essem, gratiam referri, non improbatum abs te iri spero. Animalium enim historia te oblectari, cum ex ijs quas misisti picturis, tum Vri & Bisontis (quorum effigies iussu tuo pulcherrimè typis excusas (L. V. Vuolfgangus Lazius olim ad me misit) conijciebam. Hanc opinionem mihi augebant Commentarij tui rerum Moscouiticarũ, quibus maximã laudem & admirationem tui apud omnes eruditos homines excitasti, ac nominis immortalitatẽ tibi comparasti. in ijs enim ut de Vro et Bisonte, ita alijs quibusdã raris animalibus quandoq; verba facis. Itaq; maiori fiducia hanc tantillam huius Operis partem amplitudini tuæ dedicaui: quam ut ab homine tui nominis et honoris apprime studioso profectam benigna fronte accipias, & si quid ampliùs ad quãcunq; Animalium historiæ partẽ illustrandã cõferre potes, quod non dubito, maturè cõferas, etiam atq; etiã oro & obtestor. Inter cætera autem rem summopere gratam, & huic in tuum nomen inscriptæ parti conuenientem mihi præstiteris, si nomina piscium lacustrium, qui apud vos & in Pannonia reperiuntur, diligenter mihi tanquam in tabula consignari curaueris, idq; vernaculis tum Germanicis tum Vngaricis aut etiã Sclauonicis nominibus è regione positis, ubi id fieri poterit. In pulcherrima quidem illa Pannoniæ chorographia, quam excellentißimus Lazius edidit, lacus præcipuos inuenio duos, vnum in vicinia Austriæ Ferteu, quem Germani dicunt Newsidlersee, *& versus Styriam Balaton, Germanis* Platsee. *In horum singulis quinam piscium uiuant, scire aueo: vt aliquando Additionibus aut Emendationibus ad nostros de animalibus libros, aliquid ex tua libertate ornamenti accedat. Spero etiam si quid circa fluuiatiles pisces, Danubij præsertim, in scriptis meis desiderâris, liberè ac libenter præstantiam tuam me admonituram, ac si quid addi poterit, communicaturam liberaliter. Vale doctißime heros, & grauißimo patrocinio tuo me dignare. Tiguri Heluetiorum, anno Virginei partus M. D. LX. decimo Kalend. Iunij.*

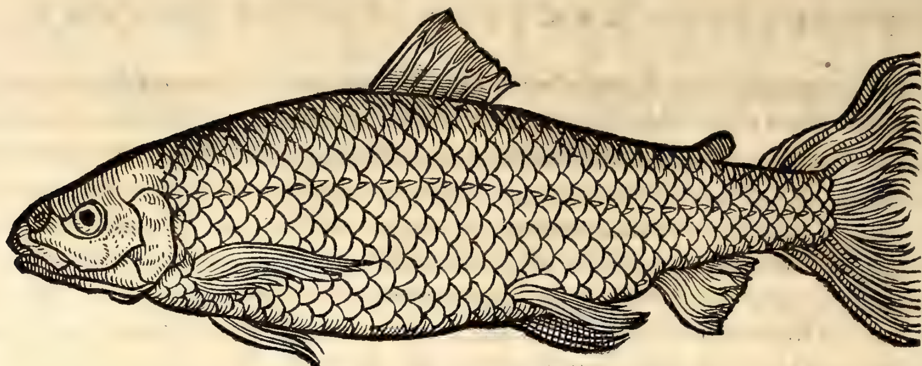
DE

DE PISCIBVS LACVSTRIBVS IN GENERE.

De Lacuum alumnis piscibus Rondeletius priore loco quā de fluuiatilibus agere uoluit. Cū enim (inquit) à mari marinisq; stagnis discesseris, lacus & amplitudine & latitudine cæteras aquas superant, & ex his riui plurimi, sæpius etiam fluuij exoriuntur, uel eos præterfluunt, (*per fluunt fortè dicere uoluit, pro transeunt & permeant.*) Nos contra fluuiatiles lacustribus præposuimus: quoniam cum piscium alij fluentibus amnium aquis proprij sint, ut Thymallus, Trutta: alij stagnantibus lacuum, ut Albulæ nobis dictæ: alij communes, ut Cyprini, Lucij: ij qui Lacubus proprij sint, paucissimi inueniuntur: plures qui fluuijs: plurimi fortè qui communes, præsertim si anadromos propriè dictis fluuiatilibus non adnumeres, ut qui inter ipsos & marinos ambigant. Deinde riuos ac fluuios ex lacubus oriri non dixerim, nisi paucissimis fortè locis id cōtingat: sed contrà. nam in Heluetijs cum plurimi altissimiq; montes sint, & amnes plurimi per ualles decurrant, permulti etiam lacus, dilatata & stagnante fluminum aqua, passim uisuntur: quorum alij longitudine, alij latitudine, alij profunditate alios superant: sunt enim qui ad centum aut ducentos passus profundi celebrantur aliquibus sui partibus. Verùm hi omnes ferè non riuos aut fluuios efficiunt, sed ab eis ceu corriuati efficiuntur. ¶ Sunt autem (inquit idem Rondeletius) lacuum perpetuæ et perennes aquæ, stagnorum non item. nam hyeme collectæ, uel plurimùm auctæ, æstate siccantur. Lacus ferè omnes piscium optimorum tam sunt feraces, ut in mediterraneis marini fluuiatilesq; non desiderentur: ueluti in Italia, Germania, Allobrogibus. Quorum aliqui sunt lacubus quibusdam proprij & peculiares: qui in nullis alijs aut lacubus, aut stagnis aut paludibus aut fluuijs reperiuntur, ut qui Carpio in lacu Benaco dicitur. In Arethusa genus esse piscium, quod transcurrentis Tigris non miscetur alueo, testis est Plinius: sicuti nec ex Tigri pisces in lacum transnatant. Alij sunt lacubus cum cæteris aquis communes. De proprijs dicemus, & communibus non omnibus quidem, sed de nonnullis duntaxat. Cæteros uiris doctis & lacuum magnorum accolis pertractandos relinquo. Hæc Rondeletius. Nos lacustrium piscium ordini eos tantùm adscribere uoluimus, qui lacubus proprij sunt, et in magnis solùm lacubus reperiūtur. Minorum enim lacuū pisces omnes communes sunt. nam lacubus proprij in gurgitibus ferè solùm degunt, hoc est, profundissimis locis: (minorum uerò lacuum tanta profunditas non est:) quamobrem pelagijs rectè comparantur tum loci tum alimenti ex eis ratione: quoniam in alta & pura aqua degunt, riparijs, ut illi litoralibus, salubriores. ripæ enim lacuum impuriores plerunq;, palustres & limosæ sunt.

Lacubus igitur proprij sunt, quorum historia deinceps sequetur. Communium alij semper aut simpliciter communes dici possunt, quāuis non in eodem tractu. nam in lacu nostro Cyprini tum propriè dicti tum lati, & Percæ, Tincæ, Lucij, Plestyæ, Rutiliq; uiuunt, in Limago fluuio nulli istorum: cum in Rheno Basileæ statim alibiq; omnes isti capiātur. Bramæ (uel Prasmi) in his tantùm fluuijs reperiuntur, qui tardè fluunt, turbidaq; sunt & crassiore aqua, (qualis est Araris, & multi in Gallia Belgica,) nec in ijs ad eam unquam magnitudinem accrescunt, ad quam in lacubus & stagnis, Rondeletio teste. Alij diuersis temporibus, modò in fluuijs, modò in lacubus degunt. nam Leucisci illi quos Laugele nostri uocant, in lacu nostro hyemare solent, cū per æstatem tam in lacu quàm in fluuio reperiantur: in fluuio quidem paulò maiores. Similiter qui Hasele nominantur, (Capitoni fl. Ausonij similes, sed minores,) autumno ascendunt è flumine in lacus partem profundam: & Martio mense rursus descendunt, ut in flumine uel riuis pariant. Differunt autem oculorum colore à lacustribus qui in fluuijs sunt. Truttæ lacustres contrà sub autumnum è lacubus in flumina pariturae ascendunt. Fluuij omnes opinor quo propiores mari sunt, & tranquilliores minusq; puri, eò magis piscium genera quædam in eis reperiuntur quæ nostri lacubus propria esse putant: exceptis ijs quæ in profundis tantùm lacubus agitant: quorum multis hoc commune est, ut in dorsi parte posteriore pinnulam paruam & adiposam, Salmonum instar, habeant: sicut Albularum genera, & Vmbræ Vmblæue, Trutta & Carpio Benaci. Illorum qui è mari amnes subeunt, nullum in lacubus cōsistere puto: sed etiam si intrauerint, ut Salmones, altiùs semper eniti, perpetuo ascensu: excepto Siluro: qui in lacubus manet, augetur, & parit. Sed in Verbano quoq; Clupeam è mari aduenam piscem capi audio: de quo inter fluuiatiles anadromos diximus.

Tinca, Lucius, Squalus ac Barbus in multis lacubus reperiuntur: aliqui in paucis duntaxat, ut qui Albo dicitur uulgò ab Italis, in Thrasymeno & alijs fortè paucis, Saluiano teste. Albularum, ut nos uocamus, genera, in maioribus solùm & frigidioribus lacubus degunt, ut nostro, Lemano, Acronio, & ijs in quos Athesis illabitur: & Allobrogum lacubus Burgetij & Aequebeletij: & Sarmatiæ quodam lacu, ut audio: in Italiæ lacubus nullæ. At in tepidioribus, Chalcidum uel Sardinarum genera Thrissis cognata reperiuntur, quibus carent frigidiores: ut Celerini Allobrogibus dicti: Agoni in Lario, Verbano, & Benaco, tribus Italiæ lacubus: Liparides (ut Bellonius nominat) in Conio uel Pisciaco Macedoniæ lacu. Sarachi, qui Agonis ijdem existimantur, in lacubus Epiri. Hi omnes asperam in uentre, ut Harengi, lineam habent. Sunt qui eadem nomina cū fluuiatilibus habeant, specie uerò differant, ut Mustelæ quas Trissias uel Botatrissias Itali uocant: Truttæ, Astaci, Cotti. ¶ Sunt & Conchæ quædam maiusculæ lacubus ac stagnis peculiares; item Cochleæ, Strombi, & Vmbilici parui, &c.



LAVARETVS hic piscis à Rondeletio uocatur, Gallicum uocabulū imitato, id quidē à munditie & candore factum ait, quòd nunquam sordidus sit, sed bene ablutus. Nos Latinius fortè Lautum, cum propter hoc ipsum, tum quòd in mēsarum lautitijs celebratur, appellabimus. Lacuum Allobrogum (inquit) proprius est, ut Burgetij, & Aequebeletij. nec ullus est qui in Italia, Germania, Gallia, aut alibi uspiam uiderit. Bellonius tum ex prædictis lacubus, tum etiam Lemano Lugdunum aduehi scribit. Ego Lauaretum ac similes ei lacustres pisces, uno generali nomine Albulæ complecti uolui: quod ita fingere libuit, quoniam ferè omnes huius generis species & squamis candidi, & carne alba sunt: quanquam nostri priuatim speciem unam Albelen uocant, & aliam Wyßfisch, &c. Ex his Albularum formis diuersis, unàm esse Lauaretum Allobrogum non dubito: præsertim nobilem illam quæ Constantię Adelfisch appellatur, & apud nos ein Wyßfisch od Wysser Blawling. Piscis idē nondū adultus Constātię ein Sandgangfisch, nostris ein Blitzling nominatur. Cum Lauareto quidem hic piscis conuenit candore, & nobilitate, in genere Albularum: & descriptione tota à Rondeletio posita: nisi quod fel eius iecori deesse non puto: hoc enim Lauareto suo Rondeletius negat: Bellonius uerò hepar album ei attribuens, unius tantùm lobi, in eius dextro latere fellis uesiculam adsutam esse scribit. Genus hoc totum an Cephalos aut Leuciscos lacustres appellare possimus, considerandum. Lauaretum priuatim Albulam nobilem uel Albulam candidam appello. Vide plura mox in Albula cœrulea.

ALBVLA cœrulea, F. Bezola Rondeletio, nomine Sabaudis usitato. Bisula Bellonio, qui Lauareto proximè posito eam comparat. Mihi quidem species duæ unius generis proximi uidentur. Lege præcedentia proximè.

GALLICE. Bizole uel Bissole Sabaudis in Lemano.

GERMANICE. Species hæc Albularum (fortè & genus totum) alicubi nimis communi nomine Bratfisch dicitur, ab eo quòd ad cibum ferè assari soleat. alibi meliùs Felcken/Felchen/ (quidā nuper Latinè Falcones temere nominauit:) & à subcæruleo colore Blawfelcken/Blawling/ (quanquā nonnulli etiam Leucisci fl. secundam speciē sic uocitāt.) itē Balhenen/Baal/Albock/ Renchen. Albularum cuiuscunq; generis pisciculi parui adhuc, à nostris nūcupatur Migling: à Dunensibus in agro Bernensium Büchfisch: alibi Stüben: ad Lucernensem lacum cum digitales iam sunt, Nachtfisch: deinde post annum, Edelspitzling/ postea Edelfisch: deinde ein halbgewachsne Balhen, postremo ein Balhen. Constantię uerò ad Acronium lacum primo anno dicuntur Seelen, (alij leuciscos fl. secundi generis adhuc pusillos sic uocant:) Lindauiæ Mydelfisch. secundo Stüben, tertio Baalen/Balhen uel Gangfisch/ uel Wattfisch, (in ueteribus quibusdam instrumentis & scriptis publicis Latinè sed indoctè conscriptis, Vadipisces nūcupantur.) Quarto Renchen, Lindauiæ. Quinto Halbfisch, ibidem. Postremo gantze Felchen uel Blawling. Rursus nomen Gangfisch commune est ad tres species. quidam enim dicuntur Constantiæ Sandgangfisch, ijdemq; adulti Albulæ nobiles, Adelfelchen. alij Grüngangfisch, ex quibus Albulæ cœruleæ fiunt, Blawfelchen. Alij Wyßgangfisch, id est, Albulæ candidę quæ nomen nō immutant: neq; ad aliarum magnitudinem accedunt, cum longissimus ex eis dodrantem parum excedat. Cœrulei nostri quo tempore Percarum fœturam ceu pascua sua secuti è superiori lacus parte descendunt, circa initium Maij, Weydfisch dicūtur, hoc est, Pascales pisces: Randecker uerò nominant piscatores quidam illos, qui oblongi & graciles sunt.

Audio Albulas nobiles in Acronio lacu minùs profundè, propiusq; ripam agere quàm cœruleas, & reti inclusas ubi se senserint, ad aquæ superficiem tendere: cœruleas contrà, deorsum. Nostras uerò cœruleas, tanquam specie diuersas, nobilibus magnitudine & natura similes, in superficiem quoq; similiter ferri, &c. Ita in diuersis lacubus diuersæ, & quibusdam fortè peculiares huius generis species sunt.

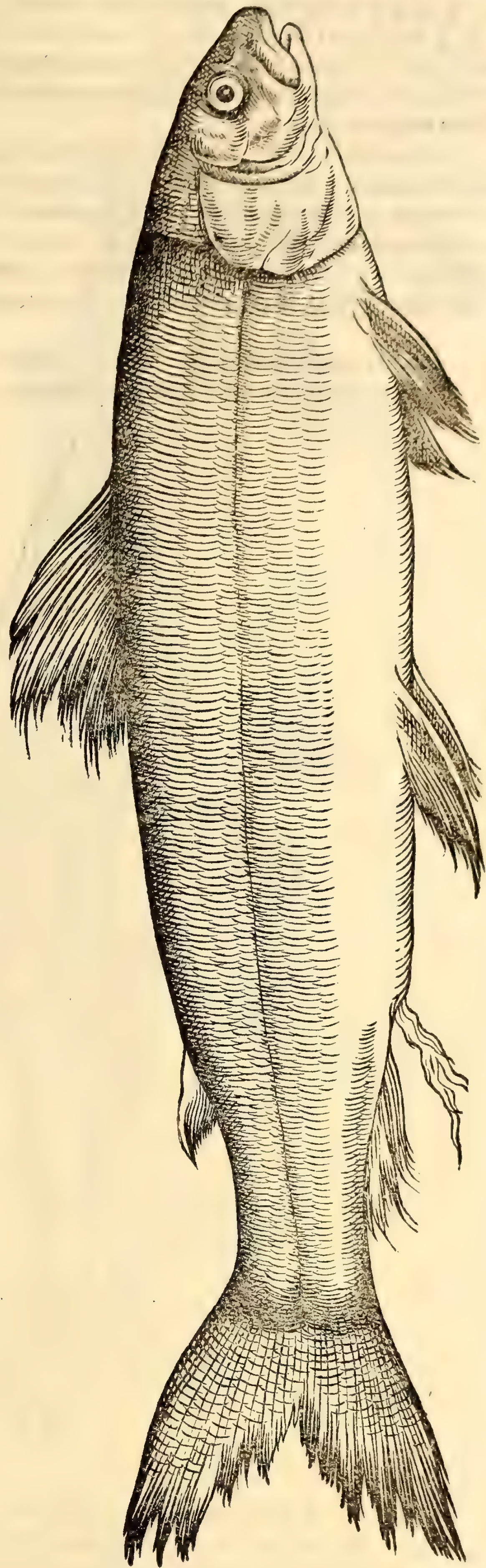
Bizole generale nomen est circa Lemanum lacum: & species comprehendit Blanchets, Pallaes, Ferra, Bondalle: fortè & Groen de ue, id est, Rostrum uituli. hunc enim piscem similem esse aiunt Bizolæ, nisi quòd rostro differt, quod nescio quomodo uitulinum repræsentet.

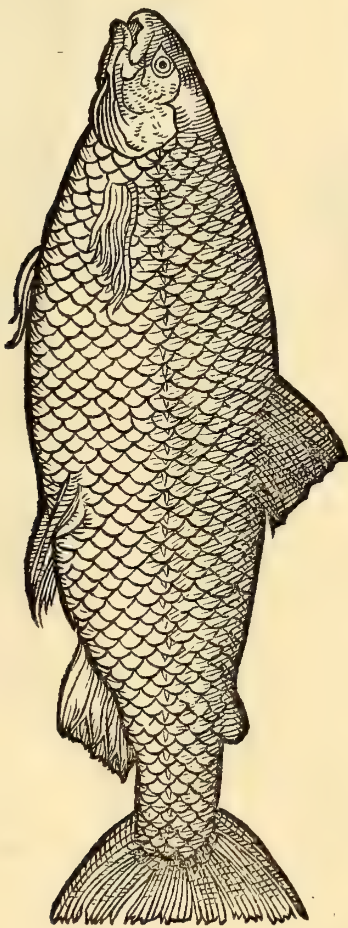
Aiunt

Aiunt præterea quoddam Bizolarum genus in Lemano Grauenze dictum, à cæteris dignosci quadam asperitate cutis utrinque proximè dorsi spinam: Nouembri et Decembri maximè capi cum in signibus lacubus, idque in sinibus humilioribus, id est, non altis, quos sinus isti uocant bennas.

Aliud etiam in eodem lacu Bizolarum genus uulgò Bondalle nominant. hæc ab alijs Bizolis (ut Io. Ribittus me docuit) hoc differt, quod & pinguior est, & crasſiore gutture, adeò ut gutturosam uocent Bondallam, idque præcipuè Augusto mense.

Hunc piscem nostri uocant **ein Butz**: Constantienses **Kirchlin** uel **Kilchen**: & paruos in eo genere **Kilchenstüb**, quos tamen maiores esse aiunt Hegelis nostris, qui in toto Albularum genere minimi sunt.





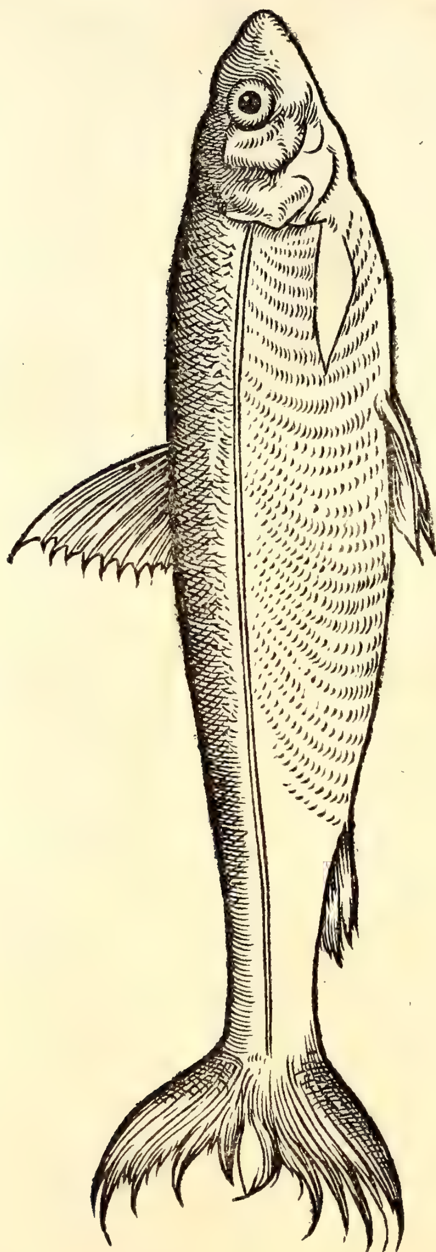
ALIA species Albulæ lacustris, magnitudine cubitali, ut scribit Rondeletius. Farra (inquit) uel Ferra, uel Pala ab accolis Lemani dicitur: carne candida & suaui, quæ Lauaretorũ Truttarumque carni non cedit. Effigies quidem eius à Lauareti effigie, ut Rondeletius ambas exhibuit, nihil differre uidetur. Amicus quidam noster in Catalogo Lemani piscium, Palã & Ferram species Bizolæ diuersas facit: & Ferram longisſimè à ripa capi scribit.

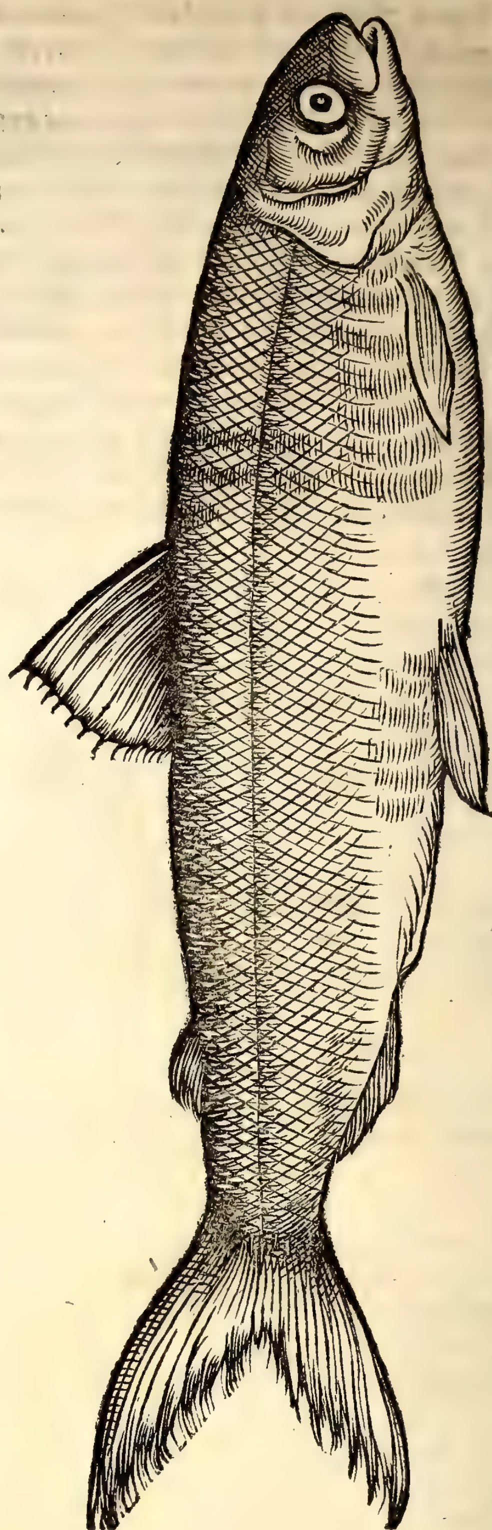
GERMANICE. **Ein grosse art der Felchen / oder der Wyßfischen / oder Wyssen Blawlingen.**

ALBVLA parua, quæ à nostris simpliciter Albula uocatur: à Sabaudis ad Lemanum Blanchet, ni fallor. Non solùm autem paruitate à cęteris Albulis differt, sed sui generis piscis est: quemadmodum & Albula minima à nobis dicta.

GERMANICE. Albele, in Tigurino lacu & Gryphio uicino. Nondum adulta, ut Bezola quoq;, (& alij huius proximi generis pisces,) communi nomine uulgò apud nos Bigling uocatur. Simillimi (si nō ijdem) his uidentur pisces qui in lacu ad Constantiam Wyßgangfisch, id est, Albulæ candidæ uocantur.

Icon hæc Albulæ minimæ bene facta est, nisi quòd pinnula parua in extremo dorso desideratur.





ALBVLA minima, in lacu Tigurino frequens.

GERMANICE Hägele uel Hägling. Friburgi Heluetiorum (ut audio) Pfärren: quod nomen ad Sabaudicum Ferra, diuersæ tamen in hoc genere speciei nomen, accedit.

Truttæ lacustris imago proxima pagina sequetur.

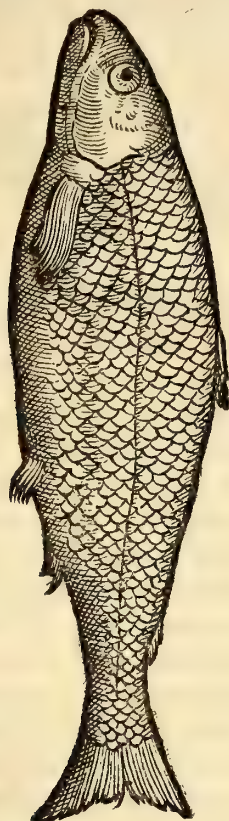
TRVTTARVM fluuiatilium simul & lacustrium differentias exposui suprà Ordinis I. Parte quarta. hîc Truttæ lacustris illius quam Truttam Salmonatam in Burgundia uocant, quòd & magnitudine et colore carnis Salmonem proximè referat, effigiem damus. Piscis est magni precij, pinguis & lautus: nec nisi in magnis lacubus capitur. sub autumnum in flumina ascēdit, ut pariat, & rostro tum incuruato, sicut Salmones, nomen quoq; mutat apud Germanos.

GALL.

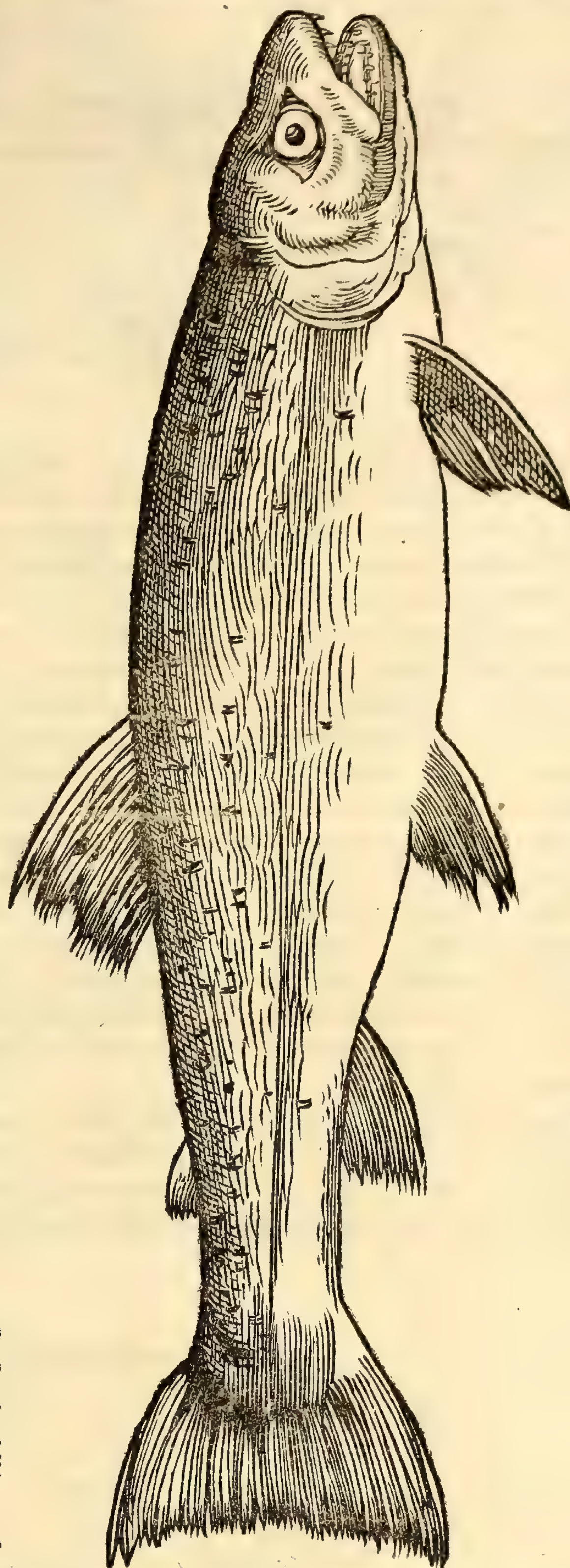
GALL. Troutte Salmonate Burgundis.

GERM. Ein Seeförine. Sub autumnũ ut dixi, incuruato rostro, uocatur ein Ynläck Anchorago Casśiodori fortaśsis. Lege superiùs in Salmone.

Carpio Benaci.



Trutta lacustris, de qua præcedente pagina leges.



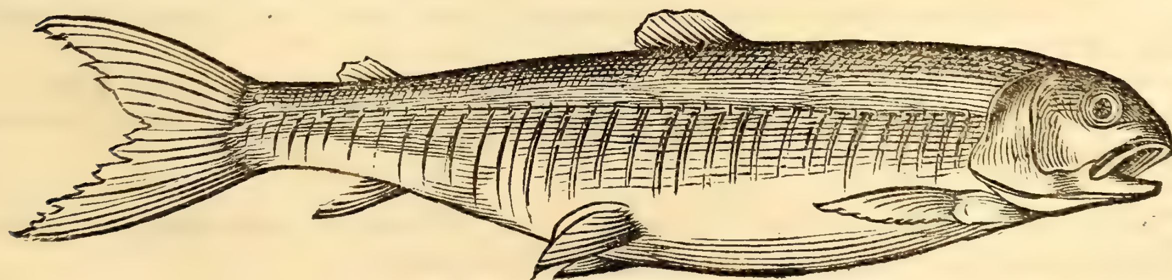
CARPIO Benaci. Grecè circũscribo τρωκ-τος λιμναίου εἶδος: id est, Truttæ lacustris species, est enim figura, partiũ numero, et carnis substãtia Truttis similis hic piscis, Benaco lacui peculiaris. Est aũt (ne quis similitudine nominis fallatur) piscis hic toto genere diuersus à Cyprino, quem uulgò Carpam uel Carpionem nominant.

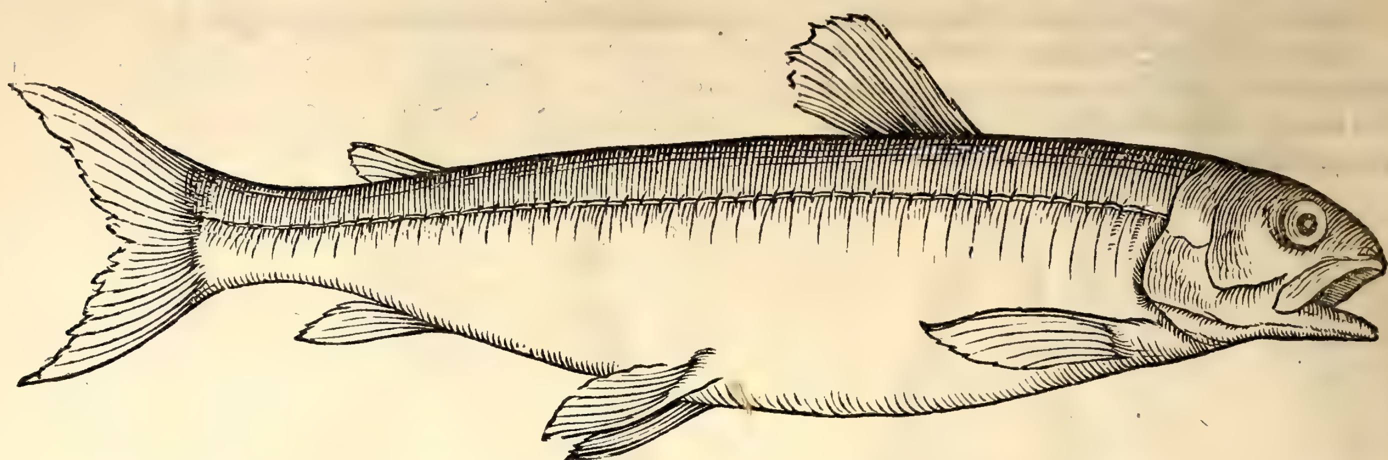
Carpio Benaci, & si propè adeò ad Truttæ accedat similitudinem, ut proximæ species censeri debeant, ab ea tamẽ euidentibus internoscitur notis. prominentiori enim rostro, maioribus oculis, candidiori ac turgidiori uẽtre, ac subnigriori dorso est, &c. Saluianus.

ITALICE. Ferunt olim hunc piscem in Italia Pione appellatum: deinde cũ quidam, cui cariùs piscis hic uenditus fuerat, facetè dixisse se car pione emisse, inde uocari cœptum pro Pione, Carpione.

GERMANICE uocari poterit, ein Gardtförine: uel per circunscriptionem ein Seeförinen art im Gardtsee.

Vmblæ minoris icones duæ, ut à diuersis pictoribus non eodem tempore nobis delineatæ sculptæq́ sunt. In utraq́ hoc peccatum est, quòd dentes non exprimuntur.



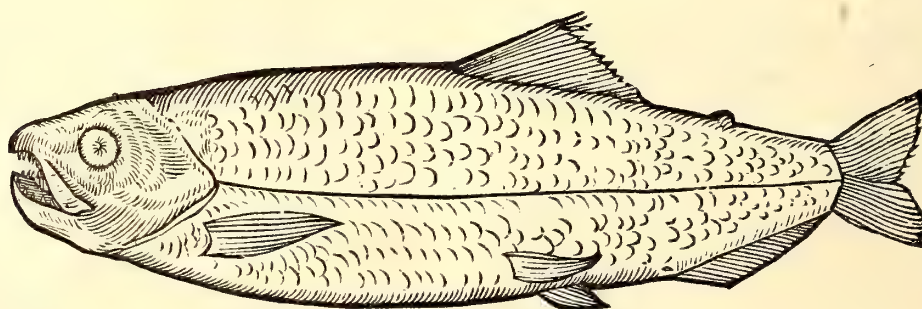


VMBLA uel Vmbra lacustris minor. Vmbla uulgò dictus piscis in Lemano lacu, à quibusdam literatis uulgi appellationem sequentibus Vmbilicus uocatur. Sed Vmbla fortè dicta est, quasi Vmbra. habere enim eum aliquam similitudinem cum Vmbra fluuiatili puto, (Bellonius scribit Vmblæ fl. iconem idcirco se non apposuisse, quòd ad Vmblam proximè accedat:) & utrunq; Truttarum generi cognatum esse. à Truttis tamen propriè dictis differunt mollitie & substantia carnis: & quòd lapillos in cerebro habent: quodq; maculis seu punctis carent: fortè & alijs notis, si quis accuratè obseruet. Vmbla alia maior est, eaq; duplex: alia minor, quam hîc proponimus. Omnes lacustres sunt, & in magnis tantùm lacubus inueniuntur: in nostro Tigurino minor tantùm: in alijs quibusdā minor simul & maioris species una, ut in lacu Tuginorum, quē Aegeresee nominant, & Lucernano. in alijs fortè, omnes tres, (minor, maior, & maxima,) quod tamen nondum constat mihi. in Lemano maiorem & maximam reperiri testis est Rondeletius: in quo minor (puto) non reperitur. Omnes (ni fallor) dentatæ sunt, tum maxillis, tum etiam lingua: ni si in ea spinas quàm dentes dicere malis. Omnibus (ut puto) color aliqua ex parte rubicundus, unde & nomina Germanica eis obuenerunt. Rondeletius maiores tantùm describit, quas Vmblas uel Salmones Lemani nominat. ego ad Truttarum genus magis quàm Salmonum, eas accedere arbitror. Vt carne molliori & tenera omnes sunt, aptiq; inueterari: ita etiam omnes natura imbeciles, & extra aquam statim intereunt. Vmblis (præsertim minori nostræ) cognatus uidetur Eperlanus Oceani piscis, figura, magnitudine, colore, pinnis, dentibus, mollitie & suauitate carnis, lapillis in cerebro, &c.

Salmones Lemani.

GALL. Sabaudis circa Bielam dicitur Rouson, à colore ut conijcio.

GERM. A nostris alijsq; Heluetijs, **Rötele**: circa Bielam (seu lacum Bipennatium) **Rottele**. nostri alium piscem **Rottele** uel **Rottene** uocant: quem nos Rutilum appellauimus. In lacu Bauariæ **Pizling** dictus, non alius quàm Vmbra minor fl. nostra mihi uidetur.



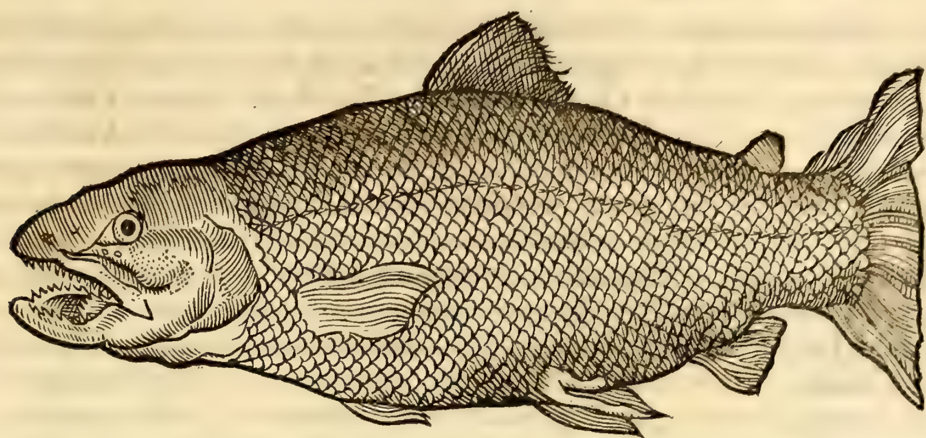
SALMO Lemani lacus, ut Rondeletius uocat: ego Vmblam (uel Vmbram) lacustrem maiorem potiùs dixerim. Ore est magno (inquit) non solùm in maxillis dentibus armato, sed etiam sex magnis in lingua: corporis specie Truttis uel Salmonibus similis, &c. aliquando duos cubitos longus Lugdunum aduehitur. Vide superiùs in Vmbra lacustri minore.

GALL. Sabaudis ad Lemanum, Vmble: circa Bipennatium lacum Routte, nomine à Germanis sumpto.

GERM. Heluetijs **Roote**, circa Bielam **Rott**. In Lucernano lacu brachij ferè longitudine excrescit, magis albicat quàm minor, debilis & infirmus piscis. nam si uel parum lædatur, mox ueluti moribundus supernatat.

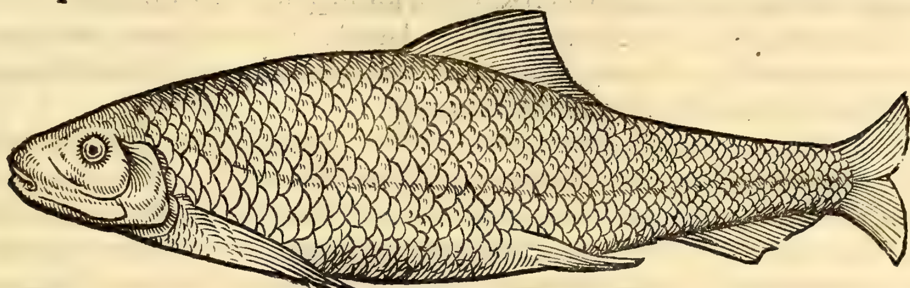
SALMO Lemani alter, ut Rondeletius uocat: ego Vmblam Vmbramúe lacustrem maximam nominare malim. Lege superiùs in Vmbla lacustri minore.

GALL.



GALL. Lemani lacus accolæ appellant Vmble Cheualier, (id eſt, Vmbram equeſtrem,) fortaſſe ob magnitudinem, pręſtantiam & robur.

GERMANICE circunloquor ein andere Rooten art/die gröſten Rooten. In lacubus noſtris reperiri non puto.



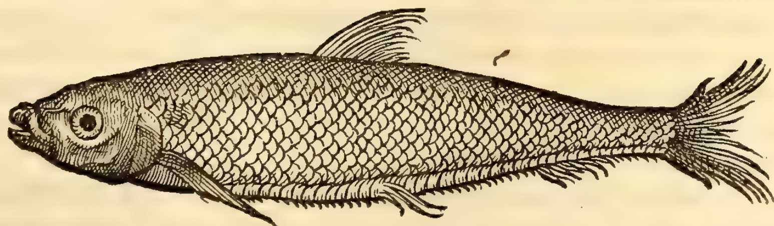
CYPRINVS clauatus, à Rondeletio dictus. A Mediolanenſibus (inquit) Pigus uocatur piſcis, Græcis ueteribus (ut arbitror) incognitus: quamobrem nomine Græco, atq; etiam Latino uacat: etiamſi Plinius huius mentionem fecerit, ſed abſq; ullo propriq nomine. Duo lacus (inquit) Italiæ in radicibus alpium: Larius & Verbanus appellantur: in quibus piſces omnibus annis Vergiliarum ortu exiſtunt, ſquamis conſpicui, crebris atq; præacutis, clauorum caligarium effigie: nec amplius quàm circa eum menſem uiſuntur. Vulgi ergo appellationem ſequentes, Pigum nominare poſſumus: uel, quia ex Cyprinorum eſt genere, à clauis, qui è medijs ſquamis exiſtunt, Cyprinum clauatum uel aculeatum rectè uocabimus, ut hoc maximè diſcrimine à cęteris diſtinguatur. Hæc ille. Ego Pigum appellatum conijcio, quòd clauis ſiue aculeis ſuis pungat, quaſi Picum. nam et aui Pico, roſtro pungenti, inde nomen eſſe factum arbitror. Toloſani roſtrum uocabant beccum: & noſtri uerba becken & bicken pro tundere & pungere, ut aues roſtro ſolent, uſurpant. Albertus hos piſces Vergiliades uocat: quoniam, ut ſcripſit Plinius, Vergiliarum ortu apparent. ¶ Scardua, & Incobia ex Pigis, & Plota, Salena, Benedictus Iouius de piſcibus Larij. ¶ De Cyprinis alijs diuerſis ſuprà inter fluuiatiles diximus.

ITAL. Circa Verbanum Pic à uulgo nuncupatur. alijs Pigo uel Picquo: uel etiam Picho, ut Saluianus ſcribit.

GERM. F. Ein Thornbrachſmen oder Steinbrachſmen/oder Steinkarpfen art auß dẽ Kumerſee/oder auß dem langen ſee.

Albi piſcis iconem elegantẽ Saluianus exhibuit: nos omiſimus, quòd Capitoni fl. perſimilis ſit: Albus tamen paulò longior eſt, proportione latitudinis ſuæ: roſtro acutiore, oculis maioribus: ac dorſo magis repando, quod repente ac plurimum à capite extuberat: pinnis ſubnigris, ſquamis amplioribus: magnitudine eâdem.

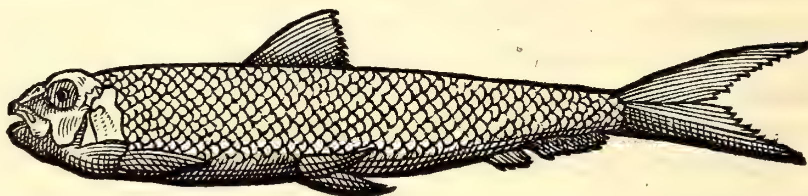
PISCIS hic lacuſtris (inquit Saluianus) Albo in ITALIA uulgò dicitur, id eſt, Albus: non eſt tamen Alburnus Auſonij, qui piſcis fluuiatilis eſt. Eius quidem antiquorum Græcorum Latinorumúe neminem, mentionem feciſſe ſcimus. Albus hic quanuis Squalo (*Capitoni fl. noſtro ſimpliciter dicto*) perſimilis eſt, ab eo tamen euidentibus quibuſdam notis facilè internoſci poteſt, &c. In lacubus tantùm reperitur, ut Traſymeno & alijs non multis.



AGONVS, ut Rondeletius & Bellonius uocant: Latino nomine ad uulgare Italicũ facto: uel ut alij, Aquo. Mollis aquo dẽptis uiuere nescit aquis, Benedictus Iouius (Benedicto Pauloq; Iouijs Aco uocatur, Saluianus.) In lacubus quibusdam Italiæ capitur: Chalcis Aristotelis, ut Rondeletio uidetur: quanquam Oppianus & Athenæus marinã suam Chalcidẽ faciunt. ¶ Chalcidem piscem lacustrem esse puto, qui in Allobrogum lacubus satis frequenter capitur, Lugdunumq; defertur, & Celerin nuncupatur, ob maximam similitudinem quam habet cum pisciculis paruis, Thrisis similibus, quibus abundat Oceanum mare, Celerinos Galli uocant. Eandem esse puto quæ in Italia Sardanella uocatur à maxima cum Sardinis similitudine: cuiusmodi etiam fert Larius lacus, quæ à Mediolanensibus Agonus nominatur, Rondeletius. Celerinos duos Dalechampius medicus Lugduno ad me misit: longos, digitos decem: latos uerò, duos uel paulo plus: oculis magnis, squamis mediocribus, linea sub uẽtre aspera sicuti Thrissa & alij quidã: in Burgeto lacu, ut uocant, captos, marinis figura & gustu omnino similes, nisi quòd aquæ marinę sapor, aquę lacustris dulcedine nõnihil elutus esse uidet. ¶ Hic piscis (inquit Saluianus) ad Alausæ, atq; uulgaris Italorum Sardæ (quam Græci Trichian & Trichiáda appellant) proximè adeò accedit similitudinem, ut ab eis nulla ferè alia nota, quàm magnitudine differre uideatur. illa enim minor, hæc uerò maior est. quare cũ Athenæo authore, Chalcis, Thrissa & Trichias, similes existant: Acones (sicuti & Sardonos & Harengos uulgo dictos) Chalcidum generi attribuimus.

ITALICE. Accone, Aquone: & alibi fortè Sardanella. Vide in præcedentibus. Agonos Romæ nomen mutare audio, postquam salsi sunt, & uocari Sardenas uel Sardellas: aut fortè, ut alij proferunt, Salenas. Vide in Sardina mar. Ordine I.

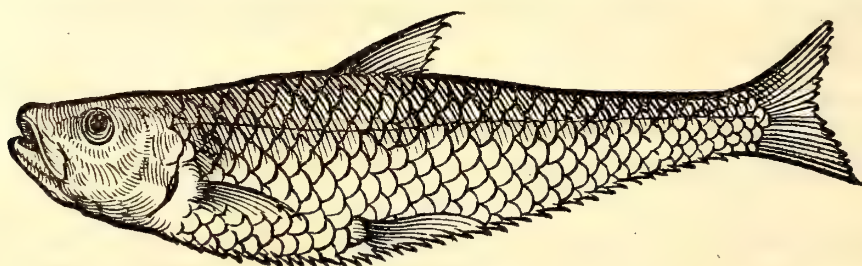
GERMANICVM nomen non habeo, nec in ullo Germaniæ lacu hos pisces capi existimo. Appellari possunt, Welsche Agunen/Agunen auß dem Kumersee. nam qui in Constãtiensi lacu quem Rhenus efficit, Agunen uocantur, pisces diuersi sunt, à nostris Laugelen dicti, secunda (ut reor) Leucisci species Rondeletio. ¶ Ein kleine Häring art/mit einem rauchen strich am bauch. Plura lege mox cum Chalcide altera: & suprà in Harengo, Ordine I. Marinorum.



CHALCIS altera Rondeletij. Epirotæ (& Græci) eundem cum superiore piscẽ Sarachum appellant, quem in lacubus suis capiunt. Huius generis quidam sunt minores, Sardinis uel Thrisis paruis tam affines, ut uix internoscas, sicut pictura demonstrat. Alij ad magnarum Thrissarum magnitudinem accedunt, Rondeletius & Bellonius.

Sunt ex Græcis qui Sarachos uulgò Stauridas uocent.

GERM. Ein andere oder frömbde Agunen oder Häringen art in süssen sehen.



LIPARIS lacustris Bellonij. Est in Macedonia (inquit) lacus, quem uulgus Conium uel Limnũ Pischiac nuncupare solent: in quo Liparides affatim capiuntur: quæ toto habitu Sardinam referrẽt, nisi uentrem magis in latitudinem distentum haberent. His meritò à pinguedine nomen est inditum, quòd uel leuiori ignis calori appositi pisciculi, toti ferè in pinguedinem resoluantur. Lineam sub uentre asperam ac transuersam habent, &c. De hac nimirum Rondeletius sentit, cum scribit: Audio ab his qui nunc Græciam incolunt, Alosam quandam λιπαρὴν (meliùs λιπαρίδα) uocari. Linea ei in uentre aspera est, sicut Chalcidi, Thrisæ, etiã alijs quibusdam. De alia Liparide inter marinos diximus, Ordine I.

GERM. F. Ein art der Alsen/oder Häringen/oder Agunen/ wirt in Macedonia in einem sehe gefangen/überauß feißt/ mit einem rauchen strich am bauch wie die anderen yetzgenañten fisch.

PISCIS quidã incognitus, qualis proponit in Tabula Oceani Europæi ab Olao Magno edita, in lacu albo cognomine: qui maximus remotissimusq; ad Septentrionem est, & partim ad Moscouitas, partim ad Suecos uel eis subditas gentes pertinere uidetur. nec aliud additur ab Olao, nisi in eo lacu, (qui cum à mari undique sit remotus, aqua dulci plenus uidetur,) piscium auiumq; species innumeras reperiri.



DE Mustela lacustri, quam uulgò Trisiam uocant, dictum est superiùs inter fluuiatiles, Ordinis I. Parte IIII. in qua LVCIOPERCAM quoq; exhibui, hoc est, Nagmaul uulgò dictum, qui in Bauariæ lacu Ambronis dicto capitur: quoniam in Danubio quoq; capi uidetur, quanquam alio nomine uulgari Schill.

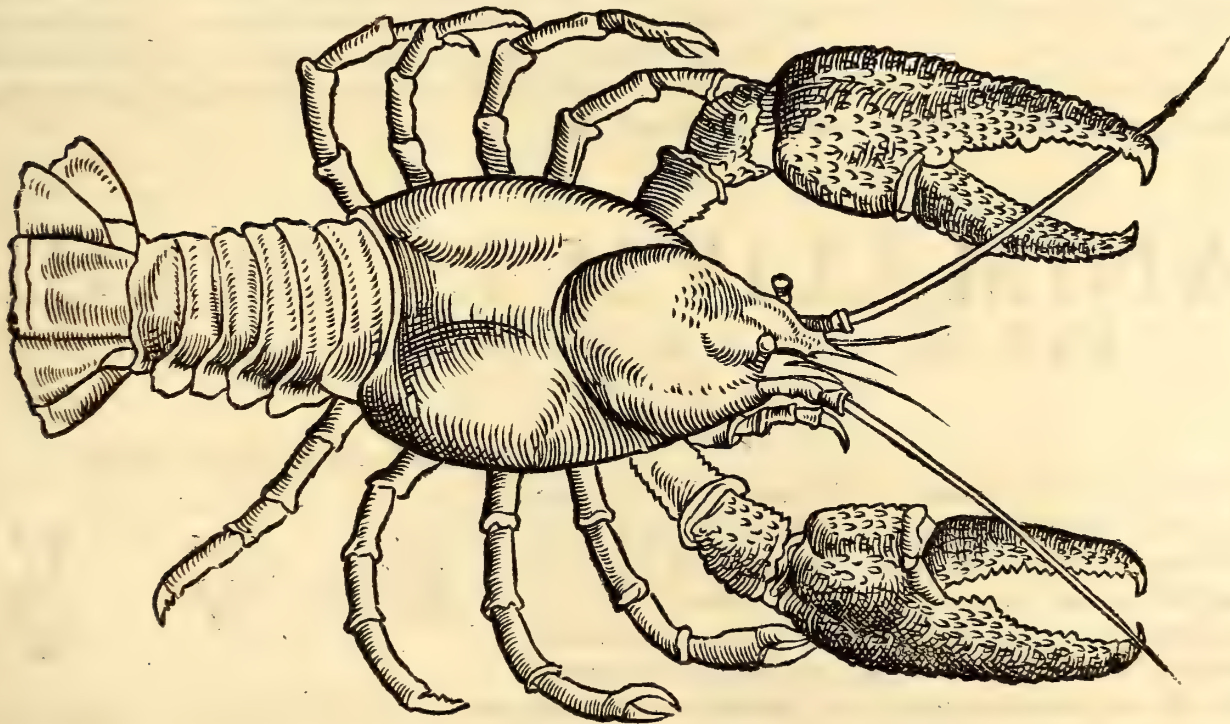
SVNT lacus dulcium aquarum in montanis Lapponiæ, CCCC. miliarium Italicorum longitudine, latitudine uerò C. & ampliùs: in quibus tanta est Luciorum (quanuis & aliorum piscium) copia, ut non solùm alendis hominibus per quatuor amplissima Septentrionalia regna sufficiant, sed etiam latiùs, sale soleq; siccati nauigijs, uelut lignorum magnæ strues in amplam Germaniam uendendi exportentur. Itidem de lacubus Finlandiæ censendum erit, Olaus Magnus.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS II.

DE CRVSTACEIS.

QVAE crusta integuntur animalia in mari multa uariaq; sunt: in dulcibus uerò aquis duo genera tantùm, nobis cognita.

Astacus fl. talis apud Heluetios & Germanos est, maior scilicet, & simpliciter dictus Krebs / *uel* Edelkrebs, *eo enim minor est, & colore diuersus qui Saxatilis cognominatur,* Steinkrebs. *Rondeletij uerò Astacus fl. nostro latior ac breuior uidetur: & caudæ quoque figura differre.*



ASTACVS fluuiatilis: non, ut pleriq; hactenus putarũt, Cancer fluuiatilis. Cancris enim corpus rotundum est, teste Aristotele, sine cauda: uel cauda corpori applicata, non extẽsa. Astacus corpore longo est, Locustis simili, quod capite et collo tabellis distincto constet, Rondeletius.

GRAECIS hodie uulgo Caranis uel Caranidia dicitur, à Caride (id est, Squilla) nomine detorto, Bellonius. Matthiolus Senensis Gammarides à Galeno uocari putat, mutuato cum Romam uenisset à Latinis id uocabulum, quòd eo carerent Græci. At Rondeletius καμμαρίδας à Galeno nominatas à Cammaris Squillarũ generis nihil differre putat. ¶ Sunt qui apud ueteres Cammarum dictum rentur: nos Cammarum, maximum duntaxat esse, Squillarum generis, ostendimus.

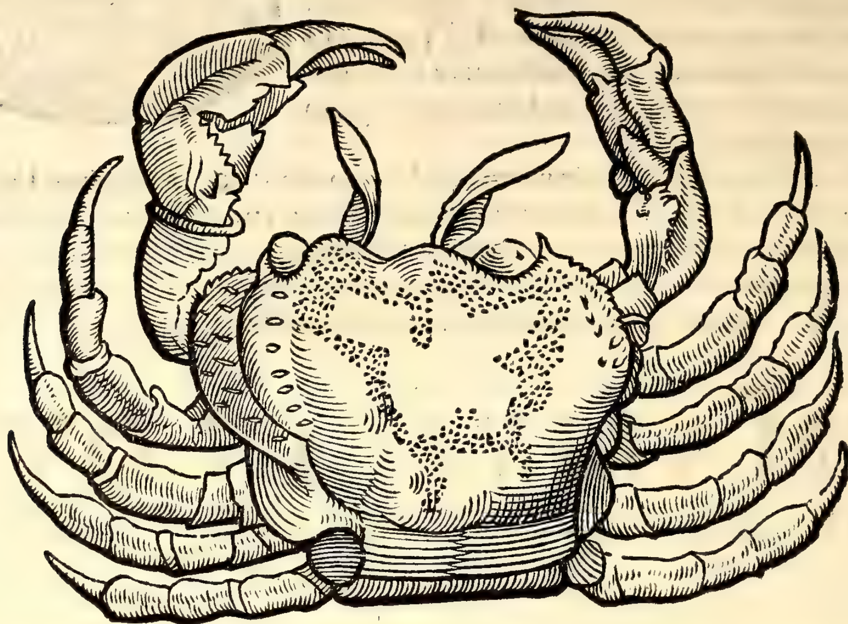
ITAL. Romæ Gammarella & Gambarus: circa Padum Cammaro seu Gammaro, est autem in Pado rotundiore & magis crenato quàm in Sequana nostra corpore, Bellonius.

GALLICE Escreuisse.

GERM. Krebs. Flandricè Kreuits.

ANGLICE Creuis/Creuise/Crauyshe.

ILLYRICE Kak.



CANCER fluuiatilis. Καρκίνος ποτάμιος.

Cancro fl. carent Galli & Germani: & non sine errore Astacos fl. in Cancrorum uicē usurpant. Reperitur frequens in Sicilia, Italia, Hetruria, Creta, Nilo, Cilicia. Symeon Sethi fluuiatilem Pagurum uocat, & Galenus Euporiston 3.

ITAL. Grancio, Granzo. ¶ Granchio Venetijs: & ubi crustam exuerit, à corporis mollitie uulgò uocatur Mollecca. è quorum genere sunt etiam quæ appellantur Macinette, Matthiolus.

GERMANICE dici potest ein Krab/Krabbe/Süßwasserkrabb. nam Angli Cancrum mar. propriè dictum uocant Crabbe: quem nos differentiæ causa uocabimus ein Meerkrabbe. Astacos uero, Krebs: & ex ijs marinos, Meerkrebs.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS III.

DE TESTACEIS.

Cochleæ fl. à Rondeletio exhibitæ.



COCHLEAE paruæ: quales flumina & lacus generant, quarum testa longiuscula in acutum desinit, Stromborum modo. Reperiuntur quidem in ripis lacuum nostrorum Cochleæ perexiguæ: quarum aliæ latiores sunt, aliæ oblongiores acutioresq́. illas, Vmbilicos lacustres: has uerò, Strombos appellaris. Sed Strombi lacuum nostrorum cornicula non protendunt: foramina quædam in eis tanquam oculi apparent. Pars circa os & uentriculum ruboris aliquid & sanguinis habet.

GERM. Wasserschneckle.

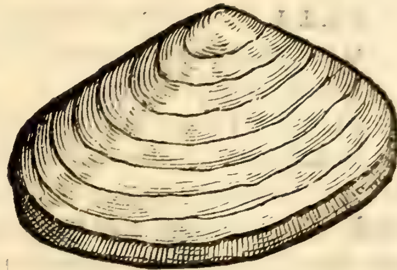
CONCHAE Scoticę margaritiferæ. Inter plurima apud nos Concharum genera, (inquit Hector Boethius Scotus,) quædā paruæ, ac uulgari usu recentes palato suauissimæ sunt, non nullæ maiores, eaq́ forma & quantitate, qua sunt quæ purpuram habent: sed his illius nihil inest, saporis tamen sunt etiam homini delicato haud spernendi. At eæ quæ torno fastigiatas à capite testas habent, maculisq́ aspersas, longo interuallo reliquas (ut etiam fœtum sileam) superāt. Quippe adeò nonnullis in locis sunt delicatę, ut nō immeritò apud ueteres gulę primatum obtinuerint, & uiduarum uulgò cupediæ sint dictæ: quanquam in quibusdam fluminibus, idq́ue præsertim Dea Donaq́ esui ineptæ iudicantur. Hæ magno apud nos numero repertæ, limpidissimis amnib. ac nul-

ac nullo unquam limo turbidis, qua profundissimi sunt, agere gaudent, in eisque solis Margaritas concipiunt, &c. Sunt etiam eiusdem ferè generis Conchæ in oris Hispanicis, quarum testas qui peregre à diuo Iacobo redeunt, adferunt, sed haud fœcundæ, propterea quòd aqua salsa uiuant. Nam & circunquaque in litoribus Scotici maris ingens natat, sed sterilis multitudo. Hæc ille.

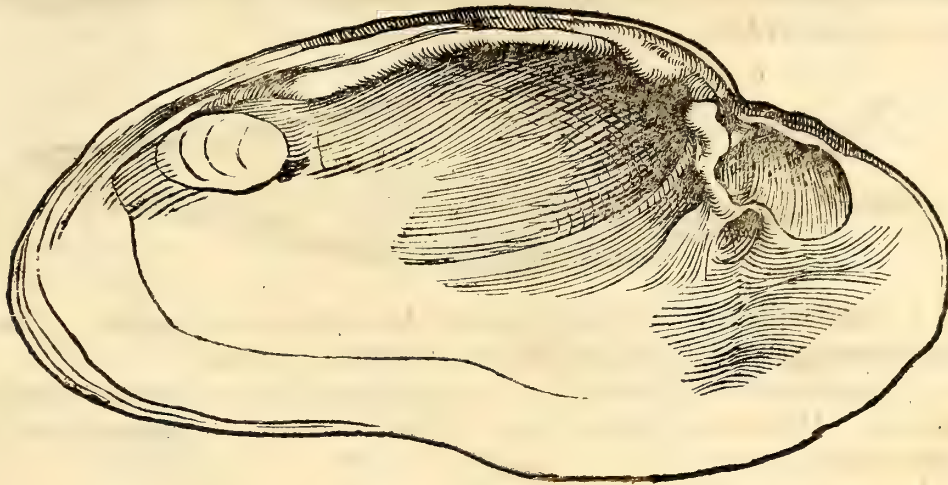
MVSCVLVS aquæ dulcis. reperitur autem maximè in aqua stagnante, ferè nunquam in rapidis fluminibus.

GALL. Moule.

GERM. ein Muschel auß süssen wassern.

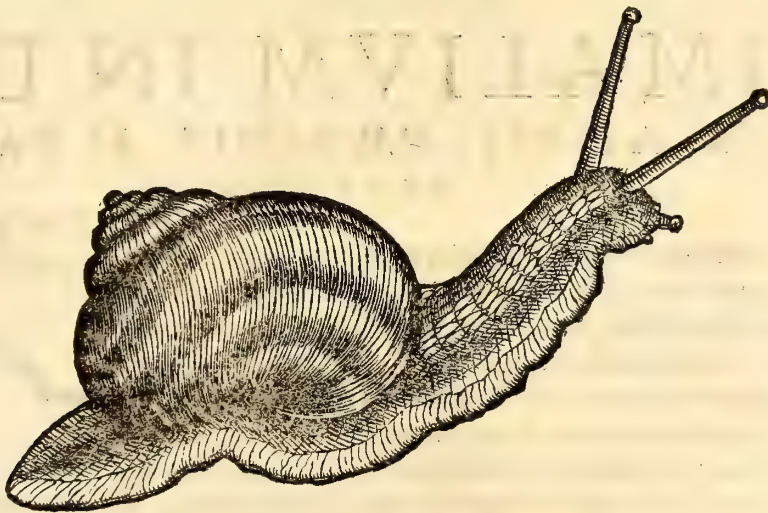


CONCHAE longæ species in dulcibus aquis: cuius testam altera parte eius interna expressam hîc exhibemus. alterã nõ uidi, sed binas similes esse puto, & ginglymo articulari. Superfi-



cies externa scabra est: qua adempta interior læuis candicat margaritiferæ conchæ instar. Bellonius cum testam apud me uidisset, Pinnam fl. uocandam putabat, quòd & erecta stet, & margaritas contineat.

GERM. Ein Langmuscheln in süssen wassern/soll Perle halten.





COCHLEA terrestris: Limax à limo, authore Festo. Κόχλος ἢ κοχλίας χερσαῖος. Λεῖμαξ, animal simile Cochleæ, Hesychius.

A Græcis hodie uulgò κοχλίος uel σαλιγγας nominatur. Quanquam autem aquaticum non est hoc animal, quoniam tamẽ pleræque omnes Testaceorum differẽtię aquatiles sunt, à maiore suorum congenerum numero, separare nolui: sicut & Cochleam nudam, quæ proximè sequitur.

ITAL. Lumaca, Lumacha, Limaca: & apud Tuscos, Chiocciola: Venetis Bubalo uel Boualo.

HISPAN. Concha uel Caracol.

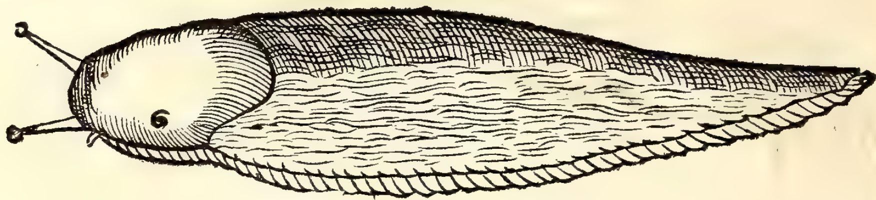
GALL. Limasson, Escarcot. ¶ Prouincialibus & Hispanis Scaragol uel Cagarolo, Rondel.

GERM. Ein Schneck/Schnegg/Schnegel. Flandris Slecke.

ANGLICE. A Snayle.

ILLYRICE. Hlemyzd, uel Hlemayzd.

In Liguriæ alpibus pomatiæ, (πωματίαι,) id est, operculares cognominatæ cochleæ, à Dioscoride inter optimas & stomacho utiles numerantur. De ijsdem sentire Plinius uidetur, cum scribit: Est & aliud genus minùs uulgare, adhærente operculo eiusdem testæ se operiens. obrutæ semper terra hæ: & circa maritimas tantum alpes quondam effossæ, cœpêre iam erui & in Veliterno. Matthiolus Senensis pomatias cochleas, uulgares nostras maiores, quæ præcipuè in cibum ueniunt, nominauit, nec ego dissenserim.



COCHLEA nuda maior, quæ ruffo plerunque colore est, quandoque nigro. Cur autem hoc loco exhibeatur, lege quæ scripsi proximè cum Cochlea terrestri.

GRAECE Σέμιλος uel λεῖμαξ dicitur. sic enim lego apud Hesychium: Σέμιλοι, κοχλίαι, οἱ ἄνευ κελύφους, οὓς ἔνιοι λείμακας. Recentior quidam etiam Sesilum (σέσιλον) Cochleam nudam interpretatur, ueterum (quod sciam) nemo.

ITAL. Lumacho, Limaga, Limagot.

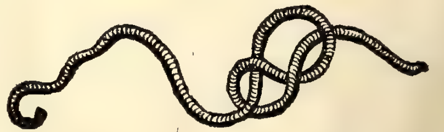
GERMANI quidam hoc genus appellant Wägschnecken/ut Carinthij.

Sunt etiam paruæ quædam nudæ, ut quæ gregatim folia sectantur, & hortos infestant, cinerei aut fusci coloris. Et hæ quidem semper nudæ sunt, quod sciam: Ariones uerò Aeliano memoratæ, non semper.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS IIII.

DE INSECTIS.

Nimis crassa hæc figura est: quæ uix setæ equinæ crassitiẽ excedere debuerat.



VERMIS aquaticus, quẽ recentiores aliqui Setam aut Vitulum aquaticum nominant. Hic etsi exanguis Insectorúmne generis sit, dubitari potest, quoniam pellis una continua ei est, nec ita ut Lumbrici mouetur.

Vituli quidem nomen unde factum sit ei nescio: nisi ab eo fortè quòd à uitulis per ætatem incautioribus, nonnunquam in aqua bibatur, magno etiam uitæ periculo. Alij Setam aptiùs uocarunt, siue à simplici & tenuissima corporis oblongi figura, siue quòd è seta equina in aquis putrefacta nasci existimetur. Caput ei nullum esse uidetur: serpit etiam & natat in utranque partem: unde Amphisbænam aquaticam dixeris, uel à pili setæue similitudine, Trichiam, à recto Trichias. *Amphisbæna aquat. Trichias.* Fortè (inquit Albertus) è pilis nascitur equorum. hi enim in aqua stãte positi uitam & spiritum accipiunt, & mouentur, sicut multoties experti sumus. Haustus hic uermis ab homine cũ cruciatu, languore (& tabe) uitam aufert: contactu alioqui innoxius. Sic ille. Ego in puro etiam & frigido fonte hunc uermem inuenisse memini: & aliâs in horto super folio quodam. Eosdem & in mari degere putarim. Sunt enim in mari (inquit Rondeletius) uermes huiusmodi, ut nulla alia pictura, quàm linea una continua exprimi possint. nam adeò indiscretas partes externas & internas habent, ut pili tantùm crassiores siue carnosi esse uideãtur: quos animalia esse neges, nisi motu cieri agitarique conspexeris. *Ololygon.* ¶ Ololygon, ὀλολυγὼν, ut Theon Scholiastes Arati scribit, animal est palustre, simplex, indistinctum, oblongum: terræ intestino simile, sed multò gracilius: frigiditate gaudens: ignoratum Aristoteli, qui ololygóna uocat tantùm maris Ranę, fœminã ad coitum allicientis, uo-

tis uocem. Sed ololygón pro uoce Ranæ, per onomatopœiam factum est nomen. pro animali uerò palustri, quod iam diximus, fortè παρὰ τὼ ὀλιγότητα, ut ὀλολυγὼν ineptè, alterius nominis inuitante similitudine, pro ὀλιγὼν dicta sit, hoc est, Minutula.

GERM. Wasserkalb, id est, Vitulus aquaticus.

Icon hæc Hirudinis maioris & uariæ est.



HIRVDO. Græcè βδέλλα, ἀπὸ τοῦ βδάλλειν, id est, à sugendo: quemadmodū à Latinis quibusdam Sanguisuga, Rondeletius. Prisci quidem Hirudinem semper dixère, posteriores Sanguisugam quoque. De Hirudine marina dictum est suprà.

ITAL. La Sanguisuca, Sanguetola, Magnata.

GALLICE Sansue.

GERMANICE Aegle, duabus syllabis, Aegel. Inferiores Germani, ut Flandri, Lake, uel Lyckelake uocant.

ANGLICE Horse leche/uel Horselich/quòd medeatur equorū cruribus admota, nā Horse eisdem Equus est. alij uocant Lowch leache/Blud sucker.

POLONICE Pijauuka.

Phryganium nudum.



Idem sua theca inclusum.



PHRYGANIVM Bellonij, uermiculus fluuiatilis & marinus. Phryganij quidē nomen quod semel usurpauit Plinius, quodnam esset id animal ignorare se professus, an rectè aquatico huic uermiculo tribuerit Bellonius, iam non disceptabo. ipse quidem sic appellare uoluit: quòd (ut ipse loquitur) phrygana, id est, fremia, cremia, siue festucas, suæ thecæ, filo tanquam araneæ ab eius ore dependente, agglutinans atq; alligans circunponat. Senos (*imò ternos*) utrinq; pedes habet, quibus in aquis etiam rapidissimis incedit, animal tenue, oblongum, paruæ Erucæ simile. quod auidissimè appetunt Truttæ, eodem sua theca exempto, pisces inescantur.

GALLI uocant Charree.

GERMANI Kerderle, uel Kärder: quo nomine omnem quoq; piscium escam uocare solent: et genus unum eorum quod lapidibus infernè adhæret, Steinbyssen, quasi Dacolithos. Et aliud ab his diuersum genus, quod in fundo lacus nostri nec lapidibus hærens, nec thecis inclusum inuenitur, Rückle, quasi Eruculas: alij Querclen & Wasserleüß, id est, Pediculos aquaticos.

Bellonius Tineas aquaticas, de quibus mox dicemus, Pediculos aquaticos posse uocari ait.

LIBELLAM fl. libuit appellare hoc insectum, à similitudine quæ illi est cum fabrili instrumento, & cum Libella marina. Hæc bestiola parua est admodum, T. literæ figurā referens, Rondeletius. Videtur autem uermibus illis aquaticis, quos Phrygania Bellonius uocauit, cognata.



GERM. F. Ein sunderliche art der Kerdern: ein Wag-kärderle/ein Wägle.

Tineæ aquaticæ, quanquam uulgaris animalculi, iconem in præsentia non habuimus.

LIMVS aquarum uitium est, si tamen idem amnis Anguillis scateat, salubritatis indicium habetur: sicuti frigoris, Tineas in fōte gigni, Plinius. Hermolaus Lampetras uocat fontanas Tineas. ego uerò has Plinij Tineas esse puto, quas nostri Gytzen appellāt, alibi Gyssen/Stabyssen/Meschen uel Mäschen/& Wasserschaben: ex quib. postremū Tineas aquaticas significat. Reperiunt in fontib. nō quibusuis, sed bonis & frigidis dūtaxat, præsertim Martio mēse. Sunt aūt uermi *Tineæ.*

culi perparui: et quoniã cõglobari conuoluiq; tanq; in arcũ solent, minores etiã apparẽt, ut fallãt aliquando bibẽtes. Colore albicant. Pedibus nituntᷣ plurimis cõtiguis, per totius fere corporis alueũ, si bene memini ab ore etiam ueluti pedes prominent: ut Multipedes uel Aselli aquatici nominari mereantur: aut etiam Pediculi, ut Bellonio placet. Pedes molliores sunt, quàm ut extra aquam ingredi queant: nisi forte non mollities in causa est, sed pedum contiguorum multitudo, quos nisi in aqua non facilè diducunt. In aqua mouentur & currunt corpore non recto & æquali, sed in alterum latus inclinato. Retrorsum quoq; incedunt, si bene memini. Cauda oblonga in aculeum desinit. Oculi sunt perexilia puncta alba, cum centro nigro longè minutissimo. Cum potu hausti periculum creant, ut aliqui putant, etiam uitæ. Ventrem ijs qui biberint inflari audio. Iidem sunt *Scrophulæ aquat.* uermes Gallicè dicti Scrophulæ aquaticæ (uulgò Agroueles, uel Escrouelles:) hæ si aliquando cũ aqua ab imprudentibus hauriantur, scrophulas (siue strumas choeradesue) ulceratas & exedentes nullo tumore, in gutturis cute, procedente etiam aures uersus interdum malo, & fauces aliquando penetrante, oriri putant. hinc & uermibus ipsis nomen impositum. Hoc scrophularum genus à regibus Gallorum & Anglorum solo contactu curari aiunt.

CANTHARIS uel Pygolampis (etsi noctu lucere non puto) aquatica. Tales in paludibus & fossis circa lacum nostrum per superficiẽ aquæ motu irrequieto huc illuc circa eũdem ferè semper locum mira celeritate se trajciunt: nec in summo tantùm sed etiam profundiùs feruntur. Magnitudine & forma cimices referunt. Crusicula sena habent subruffa. Vaginæ è nigro uirides, prẹsertim ad Solem, & splendentes, alas tegũt, sed non totas: ad caudam enim alarum extremitas prominet, quæ cum in aqua celeriter feruntur, ut solent, mirabili candore splendoreq; conspicua argentum uiuum quodammodo refert. unde & Pygolampides aquaticas si quis appellet, nomen ipsorum naturæ conueniens posuerit. In aerem si prorepserint, uolare etiam possunt.

GERM. F. Wasserkäferlin/Glyßling.

CICADA fluuiatilis.

Cernuntur in riuulis bestiolæ Cicadis terrenis persimiles, quas ob id Cicadas fluuiatiles nomino, Rondeletius.

GERMANI Cicadæ terrestris nomen non habent: fingi autem potest ein Baumgryllen: & Cicadæ aquaticæ, ein Wassergryllen.

SQVILLA fluuiatilis Rondeletij. Insectũ hoc (inquit) tenui crusta integitur. Cauda in duo lõga et tenuia ueluti fila desinit. cũ Squillis marinis magna ei figuræ affinitas. quare non uideo quo aptiore nomine donetur, quàm Squillæ fl. Sic ille. Sed fortè Gryllus fl. commodiùs nominabitur.

GERM. F. ein Wassermuheime.

ANIMALIVM IN DVLCIBVS AQVIS ORDINIS II. PARS V.

DE AMPHIBIIS.

ET PRIMVM DE QVADRVPEDIB. VIVIPARIS AMPHIBIIS.

ANIMALIVM Amphibiorum alia uiuipara, alia ouipara sunt. Viuipara, ut Castor, Lutra, Hippopotamus. Castorem quidem & Lutram, aliasq; paucas, inter Quadrupedes etiam exhibui. nec repetijssem hîc, nisi tam paucus eorum numerus fuisset. Ouiparorũ alia pedibus gradiuntur, ut Crocodilus, Lacerti, Testudines, Ranẹ: alia sine pedibus serpũt, ut Hydri. Aues palmipedes, ut anates, mergos, laros, &c. piscibus aut aliter in aqua uictitantes, in terra uerò parientes, & in aere uolantes, unde meritò amphibiæ dicuntur: & fidipedum quoque amphibias, ut Ardeolas &c. quoniam permultæ sunt, inter Auium icones, in suis classibus propositæ, repetere hoc loco noluimus.

FIBER, Castor. Κάστωρ. Canis Ponticus. Kiranides Castorem alio nomine Canem fluuiatilem nuncupat: alij potius Lutræ hoc nomen attribuunt. & æquius quidem. quandoquidem Lutra pisces inuadit: Castor non item. Plura uide cum Iconibus Quadrupedum.

ITAL. Biuaro.

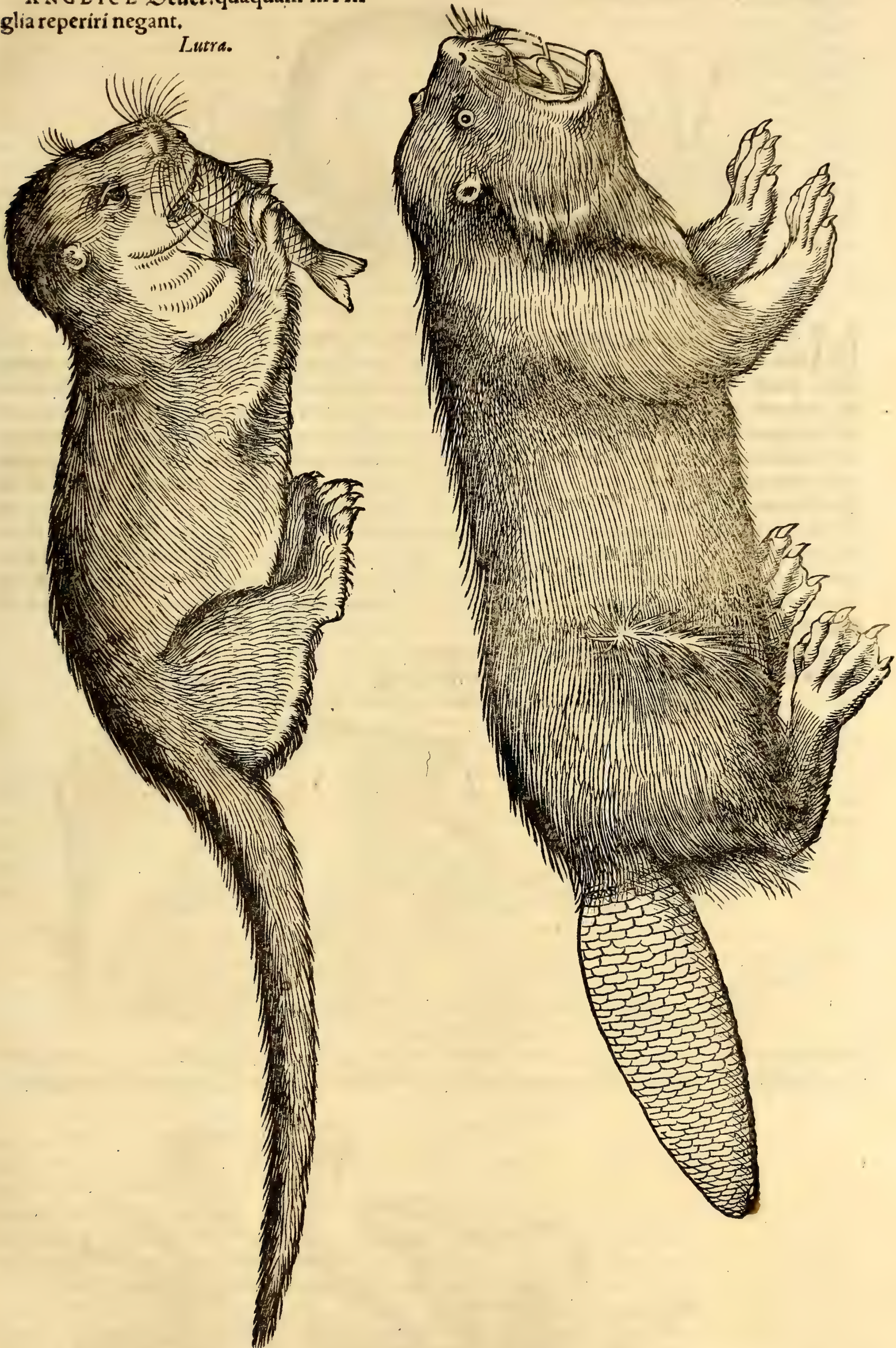
GALL. Bifre, Bieure.

GERM.

GERM. Biber.
ANGLICE Beuer: quãquam in Anglia reperiri negant.

Icon hæc Fibri, Rondeletij est, nos aliam in Libro Quadrupedum dedimus.

Lutra.



LVTRA, uel Lytra, uel etiam Lutris, ut Gaza uertit. Aristotelis ἐνυδρὶς, ἐνυδρίδος, oxytonum fœmininum. Herodoto ἔνυδρις, ἐνύδριος, paroxytonum fœmininum. Aelianus de animalibus 14.21. κύνας ποταμίους, id est Canes fluuiatiles nominat. Seruius quidem Castorem, Canem põticum uocat. Plura leges cum Iconibus quadrupedum. *Canis. fl.*

ITAL. Lodra, Lodria, Lontra. GERMANICE Otter.
GALLICE Loutre, Leure.

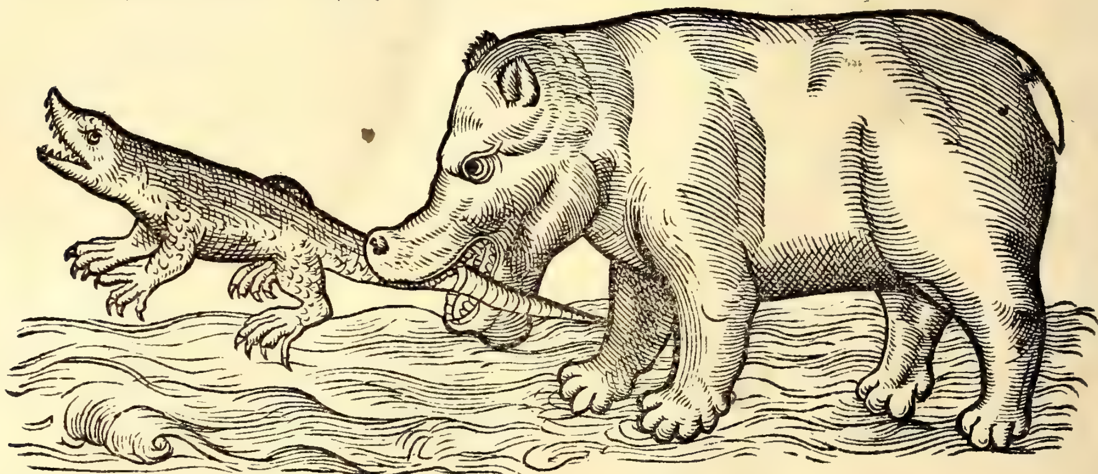


MVS aquatilis quadrupes Bellonij. Magna est ei (inquit) cum Rattis, hoc est, maioribus nostris muribus similitudo: hoc dempto tamen, quòd fœminæ tres excernendis excrementis (urina, fæcibus, fœtu) meatus extrorsum distinctos præ se ferant. Maximos amnes natando traijcit. herbam depascitur. si quando à consueto sibi loco recesserit, ijsdem frugibus uescitur quibus & cæteri mures. Ad Nilum & Strymonem sub noctem sereno tempore deambulantes, Mures huiusmodi permultos ex aqua in ripam concedere, & aquatiles plantas erodere, atq; audito strepitu rursus in aquas demergi multoties conspeximus. Hæc ille. Aquatilium Murium Aristoteles in Mirabilibus meminit: & Theophrastus citante Plinio. Scio in mari etiam pisces quosdam Mures dici: & Murem aquatilem, pro Testudine quoq; accipi: sed Theophrastus disertè Mures terrestres in Lusis Arcadiæ quodam fonte degere tradit. In Scatebra Casinate fluuio frigido, ut in Arcadiæ Stymphali, enascuntur aquatiles Musculi, Plinius. Audio & circa Treuerim reperiri. ¶ Aquaticos mures multos uidimus ad stagna Ligurum Taurinorum. Fœmellę tria sub cauda sunt foramina, à uesica, ab aluo, à matrice, Scaliger. GALL. Rat d'au.

ITAL. Sorgo morgange: id est, Mus mergus.

GERM. Ein Wassermauß/ oder Wasser ratz. ANGL. Watterratte.

Hippopotamus ex Colosso, qui Nilum Aegyptium Romæ in Vaticano refert.

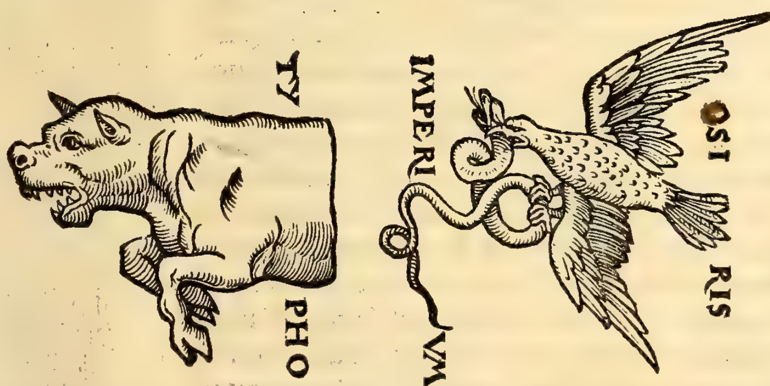


Hippopotamus numismatis Adriani. Facies est Adriani imperatoris. Sphingi innititur sinistra: dextra tenet Cornu copiæ: circa basim Crocodilus & Hippopotamus. in quibusdam etiã Ibides adduntur. Figura tota Nilũ repræsentat.



HIPPOPOTAMVS nomen Græcum est, ἱπποπόταμ⊗: quod tamen Latini etiam pleriq; omnes usurpant. Herodotus duabus dictionibus ἵππου ποταμίου, hoc est, Equum fluuiatilem, dixit.

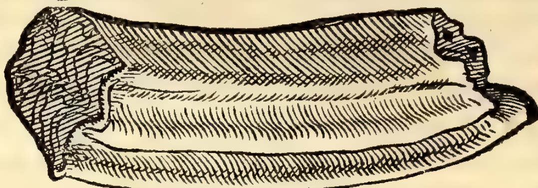
xit. Obscurus de naturis rerum scriptor Equonilum, Albertus diuisis dictionibus Equum Nili, & Equum fluminis. ITALI (inquit Bellonius) præsertim qui Constantinopoli degunt, Bo marin, id est, Bouem marinum (*quanuis in mari non degat*) nominant. TVRCAE & GRAECI, utriq; uocabulis suæ linguæ Porcū marinum. Etenim uetus Hippopotami nomen prorsus ubiq; hodie obliteratum est, & ne in Cairo quidem in Aegypto cognitū amplius. Verum aūt Hippopotamum se exhibuisse idem confirmat ex antiquis Aegyptiorum et Romanorum statuis, & priscis imperatorum Romanorum numismatis: in quibus Hippopotami tam exactè repræsentantur, in porphyrite, ære, auro, argento: ut eundem esse quem uiuū Constantinopoli uidi (inquit) nihil omnino dubitationis mihi relinquatur. ¶ Hippopotami historiam (inquit Scaliger) ex nauigationum Commentarijs, quæ cum ueterum ac recentiorum fide conferri queat, adscribā. Hippopotamo Gambræ ꝓuinciæ magnitudo Vaccæ, pedes bifidi, crura breuia. Dentes utrinq; singuli, ex inferiore mandibula surrecto flexu, sesquipede maiores, candore splendoreq; ebori pares: eo præstantiores, quòd ut ebur nunq; pallescunt amisso candore. Materiam quoq; firmiorem tradūt. Aethiopicis, Aegyptijs, Africanis, Asini proceritas. De corij duritia alibi à nobis dictum est. Constat è Lusitanorū nauigationibus, pedestris lanceæ perferre ictū sine noxa. Illud controuersiæ præ se fert speciē. Aiunt quidam pilo carere. In Hispanicis libris inuenio & nigros et balios. Et Plin. pilū dat. Legimus in ijsdē narrationibus, deprehēsos in terra duos paucorū Lusitanorū euasisse tela. Mox in mare cū sese recepissent Hippopotami, uirosq; nauigiū cōscendisse cōspicati essent, facto impetu nō solū aggressos audacissimè, sed etiā mordicus latera nauiculę corripuisse. Neq; ictib. deterritos abscessisse, sed maleficij desperatione. In alia nauigatione, remigantiū lembū dorso subuertere conatos, ut præda uescerent. In Aethiopia Troglodytica uocant, Gomar. Huic orationis fluxui nuper scopulus obiectus est ab ijs, qui cicurē Byzantij sese spectasse dicūt. Lōgè nanq; aliā pingunt speciē. Esse corpore suillo, pedib. digitatis, cauda suilla aut testudinea. Pedes quoq; ad Testudinē potiùs referunt. Capite uastissimo. Hiatu tā laxo, ut planè sit illud, quod Aristot. de quibusdā feris, *ἀμφρωγός*. Sine ulla iuba. Vt si uelint dedita opera destruere Aristot. historiā, non meliùs possint: qui Hippopotamo inter cætera os ascripsit paruū. Quomodo his simul & Herodoto Plinioq; credemus? quorū alterū in Aegypto, ubi diu fuit, Hippopotamum uidisse credere par est. alter in publicis ludis Romæ spectare potuit. Tum ij neq; Nauigationibus assentiri queunt, de pedū ratione: neq; sibi ipsis, qui in alio libro suillos pedes attribuūt. De exertis quoq; dentibus apud hosce, nihil audias. obtusos enim ꝓdunt. Hæc omnia Scaliger. Io. Leo Africanus nostro seculo de Hippopotamo sic scripsit: Niger ac Nilus flumina hisce beluis referta sunt: quæ forma Equū, magnitudine Asinū, depiles tamen, repræsentant. In aquis perinde ac in terra degūt, noctu saltē in terrā enatantes. Cymbis insidiantur, quæ mercibus onustæ secūdo Nigro ferunt, quas dorsi frequētibus gyris agitatas demergunt. De Boue aūt marino, qui fortè Hippopotamus Bellonij est, sic: Durissima pelle circūdatur Bos marinus terrestri omnino similis: ceterū statura inferior Vitulū semestre refert. Reperitur in fluminibus Nilo ac Nigro, & à piscatoribus captus diu extra aquā uiuus permanet. Vidi in Alcairo catena publicè collo deductum, quem ad Asnam Nili ciuitatē quadringentis passuum millibus ab Alcairo dissitam captum asserebant. GERM. dici poterit: ein Egiptisch Wasserross / ein Wasserochß oder Wasserschweyn in Egipten.



SYMBOLVM hoc Pierius Valerianus his uerbis interpretat. Celebratissima est species illa quæ uisebatur olim Hermopoli: ea scilicet pictura, ut Hippopotamus esset, supra quem sculptus erat Accipiter cū Serpente dimicans. Cuius argumēti significatū id esse tradunt Aegyptiarū literarum periti, ut Typhonē ab Osiride ui domitū, cum de principatu certamen conseruissent, intelligendū autument: per fluuialem equum Typhonē ab Osiride ui domitum, per anguē principatum interpretantes: (*per Accipitrem uerò uim & principatū: quo ille uiolenter sibi quæsito, sæpe per improbitatē tum ipse turbari tū alios perturbare sua sponte uoluerit, Plutarchus in lib. De Iside & Osiride:*) atq; ita improbitatē potiores sibi partes asserere conantē, uirtuti demū cedere subinnuāt. Eadem de causa cū sacra faceret eo die, quo Isidis aduentus è Phoenicia celebrat, fluuialē equum religatū libis incessere per ludibriū cōsueuerant. Non dissimulárim hic Aureoli tyranni tumulū ad pontē Aureolum Insubriæ superesse, à Claudio Cæsare sex elegorū uersuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quē Serpens cauda mordicus comprehensa cōplectitur. Id puto significare, tyrannidem tandē temporis spacio domitā, &c. Hæc ille in Hieroglyphicis, sub lemmate, Improbitas edomita. Porrò pedésne & ungulæ Hippopotami in hoc Pierij symbolo meliùs expressi sint, an in ijs quas Bellonius exhibuit iconibus, oculatus tantùm testis aliquis probè dijudicarit.

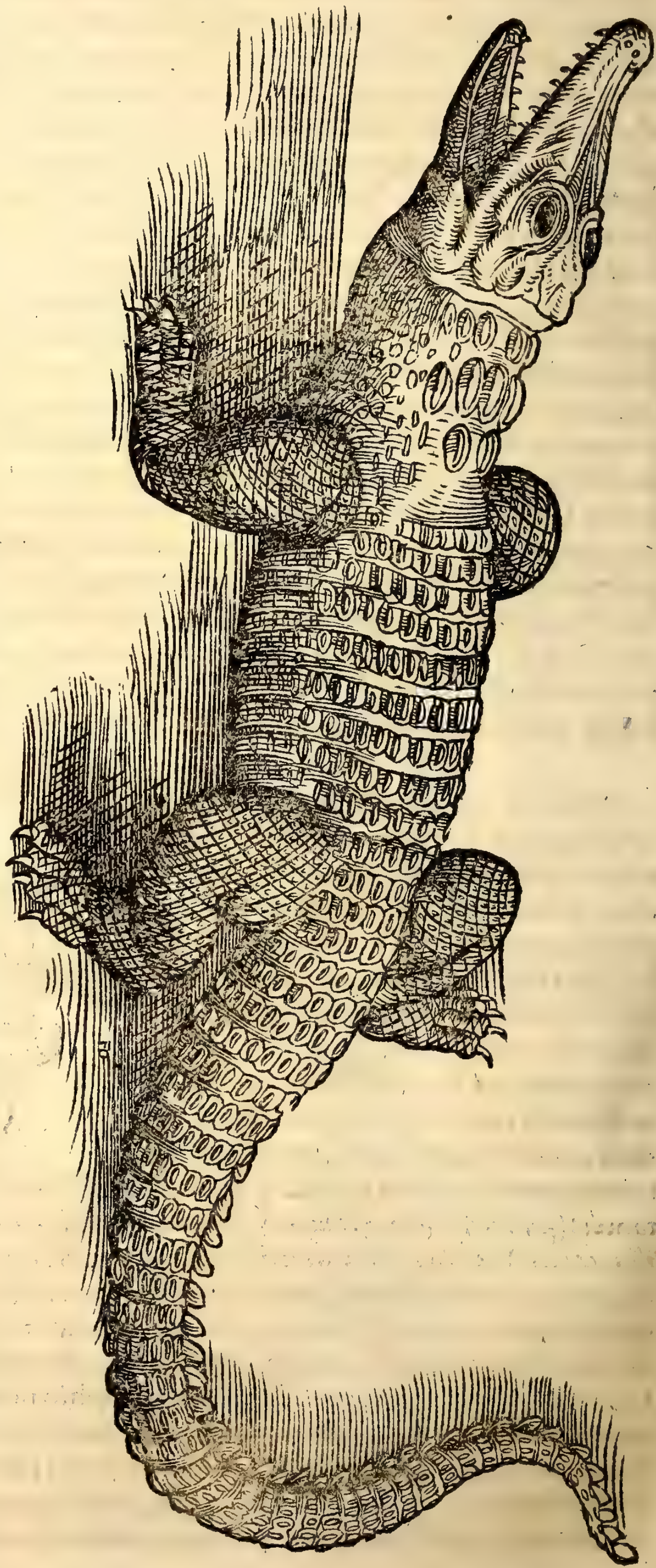
Qui nouum orbem obiuerunt, in flumine Gambra nuncupato, testantur piscem procreari Vituli marini speciem similitudinemq́ gerentem, præter caput, quod equinum existit: amphibium: eâdem qua bos fœmina corporis uastitate: sed cruribus longè gracilioribus, bisulcis pedibus: dentibus duobus ad latera eminentibus, qui magnitudine ad duos palmos (*dodrantes, Gillius*) accedāt, instar Apri armatum. Nec alibi quàm hac in regione huiusmodi animal inuenitur, Aloysius Cadamustus Nauigationis ad terras ignotas Capite 44.

Dentes Hippopotami Bellonius equinis comparat: eosdemq́ ualidos, oblongos & obtusos esse dicit. unde in mentem mihi uenit dens nescio cuius animalis, quem nuper amicus meus Christianus Hospinianus, uir eruditus, in torrente quodam (ni fallor) agri Tigurini à se inuentum mihi donauit, &c. formam & magnitudinem hîc delineaui.



DE QVADRVPEDIBVS OVIPARIS.

Quadrupedes ouiparæ omnes utraq; crura (anteriora et posteriora) antrorsum flectunt, nisi quòd parum ad latera declinant, Aristoteles Historiæ 2.1. hoc in Chamæleonte & alijs quibusdam pictores nostri non obseruarunt.



CROCODILVS, Κροκόδειλος, Νειλοκροκόδειλος, Δρυολείτης.

ITAL. Crocodilo.

GALL. Crocodile.

GERMANICE Crocodyl/oder Kokodrill.

Crocodilus Africę quorūdam fluminum, prȩsertim Nili incola est bestia. ¶ In India quoque multi sunt, Germanicè dicti Allegarden/ ut scribit Hamburgensis quidā in historia Nauigationis suæ. atqui Allegarde nomen Germanicum non est, sed factum (ut conijcio) ab Hispanico Lagárto, quod Lacertū significat.

Palladius quoq; Crocodilum, Lacertam, quasi generis uocabulo nominat.

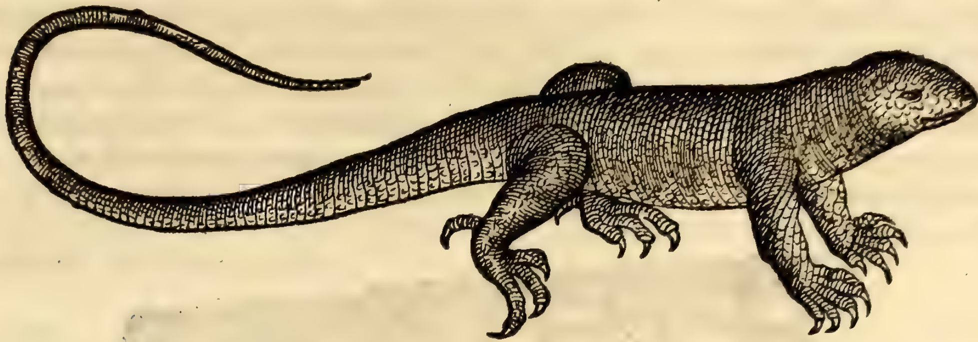
Crocodili Aegyptij Chāpsæ (χάμψαι) uocātur. Iones appellauere Crocodilos, illi generi Crocodilorum (*Lacertorum quorundam*) quod apud eos in sepibus gignitur, quantum ad corporis speciem, cōparantes, Herodotus. ¶ HEBRAICA & ARABICA Crocodili nomina legimus hæc: Zab, Hazab, Thab, Tenchea, Tisma, Altensa, Temsa. ¶ In Arsinoitica præfectura mirè colitur Crocodilus: et est sacer apud eos in lacu quodam seorsum nutritus, & sacerdotibus māsuetus, & Suchus uocatur, Strabo. Vox quidē Suchus accedit ad Scincus, quod nomen est Crocodili terrestris minoris.

Crocodili terr. icon sequente pagina exhibetur.

CROCODILVS terrestris quinam sit reuera, nemo hodie docuit. Ego genus illud Lacerti (cuius pellem ex America allatam doctissimus Ioannes Ferrerius Pedemontanus ad me misit) esse arbitror: qui etiam à Io. Leone Africano Descriptionis Africæ libr. 9. Dub Arabicè nominari uidetur. Vide infrà in

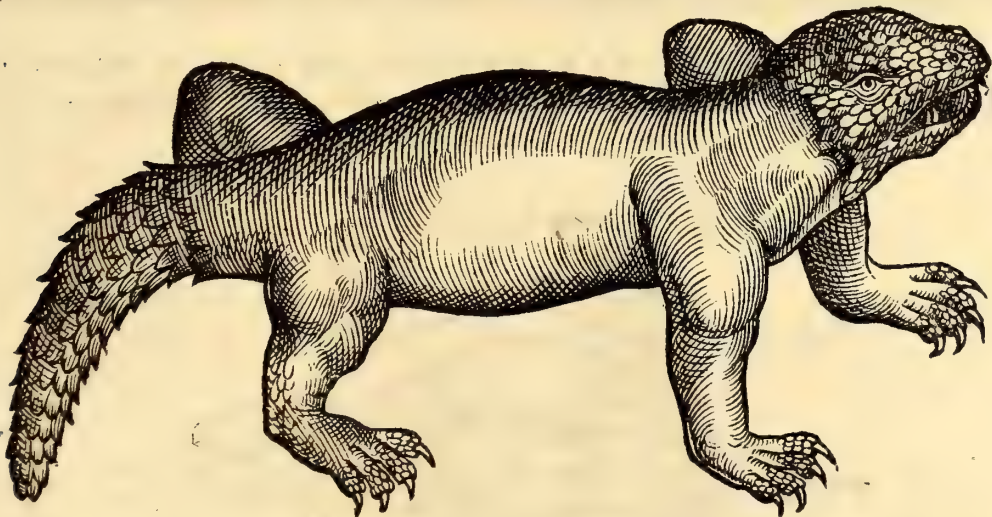
Cordy-

Caput ad similitudinem nostri seu uiridis Lacerti factum est, reliquum corpus ad exuuium.



Cordylo Rondeletij. Quoniam autem Scincum quoq; aliqui Crocodilum terrestrem uocarunt, hunc maiorem, illum minorem, discriminis gratia cognominabimus. ¶ Mitto ad te (inquit Io. Ferrerius) pellem Lacerti, quam ad me attulit ex Bresilla regione ultra Tropicum Capricorni Gul. Henrison Scotus: qui illuc cum domino Nicolao Villagagnonio equite Rhodio ante biennium nauigauit, & nuper ad nos rediit. Pellis ipsa ferè ad unam ulnam Gallicam longa est, sed capite caret. Huiusmodi Lacertis illic uescūtur promiscuè omnes. Et, ut refert meus Scotus, carnes illæ nō minùs sunt gratæ palato, quàm apud nos Testudines nostræ habentur. Sic ille. Pellis ad me missa quatuor dodrantes cum tribus digitis longa est: lata digitos decem. Crus anterius, longum digitos quinq;: posterius, octo. In anteriore digiti quini, situm & fissuram digitorum hominis referentes. in posteriori erant distorti, ut fit in sceletis, sed uidebantur totidem: tres medij æqualis ferè originis: ex quibus interior, breuior: exterior, oblongus erat. duo extremi, inferiores origine, de quorum situ nihil afferere possum propter corij luxationem. Cauda lōgissima in summam tenuitatem abit, interuallis candidis & fuscis distincta. Corpus totum φολιδωτὸν est, multis, paruis, splendidis & læuibus squamis obtectum: quæ in medio uentre maiores & candidæ sunt. Digiti pedum unguesq;, omnino gallinaceos referunt. Alicubi legisse me puto, animal esse amphibium. Dub animal (inquit Io. Leo Africanus) in desertis agens, forma Stellionem refert, aliquanto tamen densius, longitudine brachium, latitudine quatuor digitos explet. Aquam non potat, & si quis aquam in os infundat, euestigio moritur. Oua excludit ad modum Testudinis, atq; ueneno caret. Ab Arabibus in desertis capiuntur. Quin & ego à me comprehensum iugulaui, parum tamen emittit sanguinis. Assatus pelle detracta comeditur saporem, ac gustum Ranunculæ exprimens. Lacertā uelocitate repræsentat, & si inter uenandum, in specum subterraneum cauda foris remanente pellatur, nullis uiribus extrahi potest: uerùm ligonibus dilatato foramine à uenatoribus capitur. Triduo mactatus dum igni apponitur, non secus mouetur ac si recens necatus foret.

SCINCI iconem & historiam in libro De Quadrupedibus ouiparis dedimus.



CORDYLVS Rondeletij. Κορδύλος. Bellonio Crocodili genus terrestre est, haud ita procerum: Aegypto (inquit) & Arabiæ peculiare, reliquis animalibus infensum. Lacertam prouectiorem ac maximam esse dixeris: à qua tamen præter duritiem ac cutis firmitudinem hoc distat, quòd caput crurumq; articulos atq; adeò pedum digitos squamosos gerat. A Nilotico Crocodilo hoc differt, quòd caudam habeat in clauæ modum tuberculis elatioribus asperā, qua corpora, quibus insultat, atrocissimè diuerberare creditur. Hæc Bellonius. Aliqui hodie ficto nomine Cauduerberam nominant. ¶ Rondeletius Crocodilum terrestrem hoc animal non esse ostendit: putat autem Cordylum Aristotelis esse: cui soli Aristoteles branchias & pedes tribuit. Bellonij icon, quam & Rondeletius posuit, branchias repræsentare uidetur, in Caudiuerbera (quā Græcè Vræo *Caudiuerbera.* *Vræomastix.*

mastigem dixeris,) non probè, ut credo: nam in descriptione earum non meminit, ut neq; doctissimus Thomas Erastus noster, qui cõtrectatum à se sceleton mihi descripsit. Hoc nimirum imposuit Rondeletio, ut Cordylum esse conijceret. Sed neq; Salamandra aquatica, Cordylus est, ut Bellonius putauit. ¶ Caudiuerbera quam uidi (inquit Thomas Erastus) Crocodilo similis erat, sed decuplo ferè minor. Lacertæ speciem putant. Maxillam inferiorem mouet: Ore & capite Testudini similis. collo breui, inferiore parte media inflato, &c. Cauda rotunda, in circulos diuisa miro quodã modo. Squamæ in ea durissimæ sunt, uidenturq; osseæ, quadrangulæ ferè & planæ, nisi quòd cauę sunt leuiter, ut caudam efficiant rotundam: ita una alij coniuncta est, ut tegulæ, &c. sicuti in rudi hac pictura apparet.

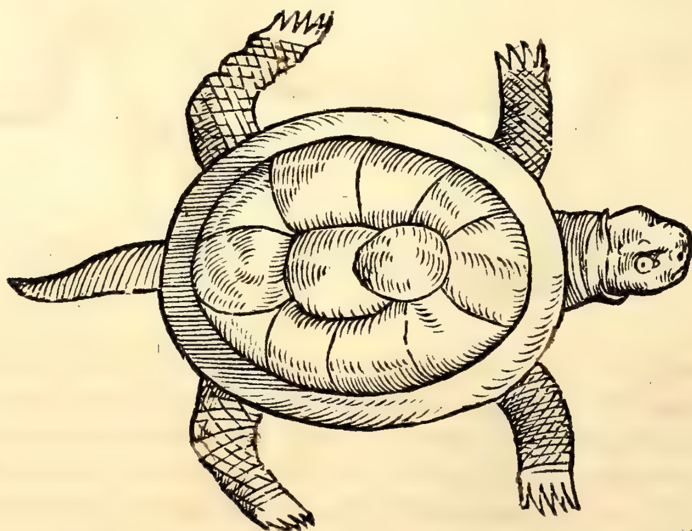


Crocodilus terrestris. Io. Leo Africanus libr. 9. Descriptionis Africæ, Dub Lacertum describit, lõgitudine brachij, latitudine quatuor digitorum, &c. qui assatus pelle detracta comedatur, &c. capi in desertis, ueneno carere. Is nimirum Crocodilus terrestris fuerit. Et mox, Huic simile est (inquit) animal Guaral, sed paulò grandius: quod in capite pariter & cauda uenenũ gerit. quibus partibus præcisis Arabes eo uesci solent. Deforme & tetri coloris est: quam ob causam eius carnẽ gustare semper inhorrui. Sic ille. Quærendum autem an Guaral sit Caudiuerbera nostra: & eadem Aeliani Phattages, *Phattages.* φαττάγης: de qua ille sic prodidit: Apud Indos nascitur bestia, Crocodilo terreno similis, magnitudine Melitensis catelli: cuius pellis adeò aspera densaq; cortice est (φολίδα Græcè nominat) ut detracta ei limæ usum præbeat, & uel æs dissecet, ac ferrum exedat. Indi Phattagen uocant.

Cordylus. Verum quidem Cordylum amphibium hactenus nemo ostendit. unde suspicor peregrinũ esse animal: & fortè idem quod apud Babylonios uel Indos reperiri tradũt authores, amphibium animalculum absq; nomine: quod pinnulis ceu pedibus (quos nimirum aliqui simpliciter pedes ꝑpter formæ aut usus similitudinem uocarunt) graditur: & quanuis branchias habeat, cibi tamẽ gratia in siccum egreditur, cauda subinde mobili: capite Ranæ marinæ simile, reliquo corpore Gobis. E fluuijs in terrã exiens saltat, & in aquã redit sicuti Rana. Quare cõposito ex pisce & Rana nomine, Pisciranam aliquis accommodato eius naturæ uocabulo appellârit. branchias enim & posteriora ut piscis habet: caput, naturam amphibiam, & saltum, ut Rana: fortè & caudam Ranę imperfectæ (quam Gyrinum uocant) non dissimilem. ¶ Cordylus uocatur etiam Scordylus, & Scordyle. Cæterùm Cordyle, uel Cordula, partus est Thunnorum.

GERMANICE circunloquemur: **ein Arabische art der Heydoxen/dem irrdischen Kokodrill nit vngleych/hat schüppen auff dem kopf/in den gelencken der schenckeln/vñ auff den zeehen der füssen/ꝛc. Ein Stertrürer/** id est, Caudiuerbera. **Wonet allein auff dem land/als ich acht/ist doch hie har gestelt/darumb das es etlich für ein wasserthier gehalten.**

DE TESTVDINE IN GENERE, DEQVE MARINIS TESTVDINIbus, diximus suprà in fine Ordinis XII. Marinorum, qui est de Cetis: de terrestri uerò inter Quadrupedes ouiparas terrestres.



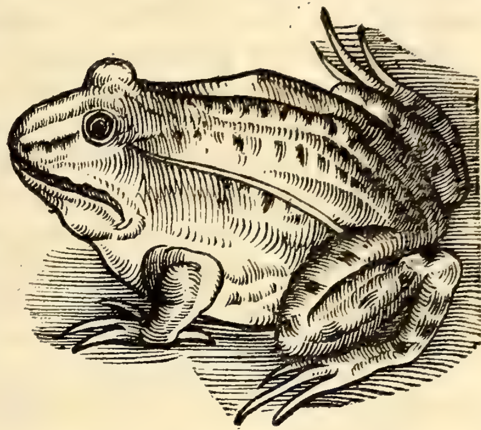
TESTVDINEM Lutariam (inquit Rondeletius) Aristoteles ab ea quæ in dulci aqua uiuit, non seiunxit: quam Murem aquatilem conuertit Gaza: quæ dicitur ab Aristotele μῦς, uel fortasse ἐμύς. Hæc quam hîc exhibemus, in palustribus & limosis aquis, fossisq; urbium & castellorũ mœnia

mœnia ambientibus, uiuit. Testudinum (inquit Plinius) est tertium genus, in cœno & paludibus uiuentium. Latitudo his in dorso pectori similis, nec conuexo incurua calyce, ingrata uisu. ἐμύς, ζῶον ἐν λίμνῃ καὶ ἐν πηγῇ γιγνόμενον: οἱ δὲ, χελώνην τὴν ἔχουσαν οὐράν. Similis est terrestri, nisi quòd cauda ei longior est, perinde ac in Muribus: à qua Muris aquatilis nomen accepisse crediderim. Testa colore est nigro: aliquot particulis ueluti tabellis pectinatim iunctis constat. Pro arbitrio pedes, caudam, caput, modò exerit, modò recondit. Partes internas easdem habet, quas marina, renes quoq; & uesicam Rondeletio: quas tamen partes Lutariæ suæ Plinius negat.

GALL. Tortugue d'aigue à nostris uocatur, id est, Testudo aquatilis, Bellonius.

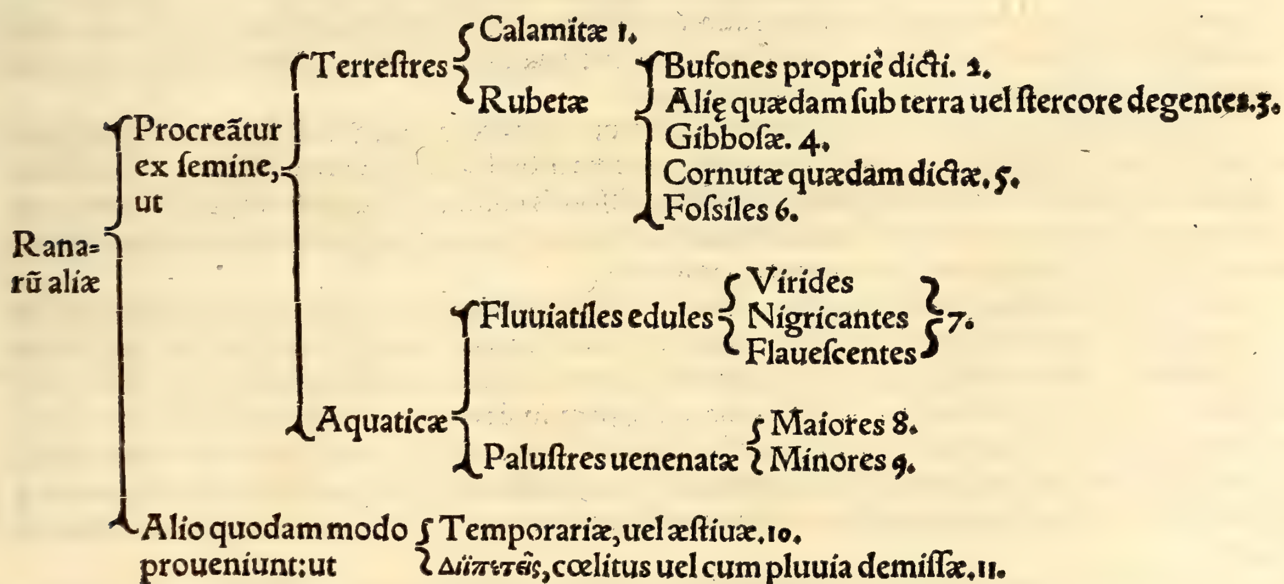
GERM. Ein Schiltkrott in süssem stillem wasser/als ettlichen gräben vmb die stett vnd schlösser: in pfützen vnd kleinen seben.

LAT. Rana. ITAL. Rana.
GALL. Grenouille. GERM. Frösch/Frosch/ Hoptzger.



Mirambellum oppidum est Santonicę præturæ. In eius agro tantum pluit Ranarum, ut cumulatim totæ uiæ tegerentur: oppidani neq; domo efferre pedem, neq; ubi uestigium ponerent, haberent, Scaliger Exercit. de subtilitate 323. ubi pluuiarum insolitarum, ut Ranarum, terrę, lapidum, ferri, materiam proximam non è terra hauriri, sed in ipsis nubibus statim oriri, contra Cardanum disputat. Falsò (inquit) lapidis pluuiam creas tu ex puluere hausto à nubibus, atq; in lapidem condensato. & Ranarum ouis in aerem sublatis ranunculas excludi scribis, quibus pluat. quod æquè uanum est. Quippe deductis ex hiatu nouo rupium limpidissimis aquis: ut postridie non gyrinos, sed perfectas ibi Ranas uidimus, in lapidea fossa, quæ ante uillam erat, nullis pridie ouis apparentibus: sic in aere licet eidem Naturæ non ex ouis generare. ¶ Plura de Ranis simpliciter dictis, leges infrà in Diuisione Ranarum ad numerum 7.

RANARVM DIVISIO.



Diuisionis explicatio, secundum numeros.

1. Calamitæ sunt uirides, paruæ, quæ & arbores scandunt: quanquã Plinius uidetur distinguere, cum aliàs, tũ quòd Calamitas mutas & perniciosas facit: arboreas uerò, uocales, nec meminit earum ueneni. Ego inter diuersas Ranarũ picturas habeo missam ab Argentinensi pictore subuiridem quandam paruam, non ita pulchro colore ut Calamites est, sed subobscuro: quæ si non ad Calamitas, fortè ad temporarias referri debet.

2. Bufones propriè dicti similes sunt palustribus & uenenatis Ranis, sed maiores, &c. quare iconem eorum à se omissam Rondeletius scribit. qui tamen non simpliciter terrestre hoc genus facit, sed amphibium ex Plinio: Ranæ rubetæ (inquit) in terra & humore est uita. & Aetio, qui eas ex palustribus terrestres fieri tradit. Quærendum an potiùs non una Rubetæ species, eademq; ambigua sit, sed duæ diuersæ: quarum una semper terrestris, altera semper palustris sit. Possunt tamen aliquæ per æstatem, dum aquę suppetunt, ac tepor sinit, in aquis agere: deinde autumno & hyeme in terra se occultare: quod aquaticæ omnes faciunt, præter temporarias opinor.

3. Rubetæ quæ sub terra uel stercore inueniuntur, (inquit Rondelet.) Ranis similes sunt: rostro acutiore, cruribus breuioribus: cute tota tuberosa, maculis multis cinereis notatæ, oculis multùm prominentibus & uirescentibus, &c. Hæc ille. Hæ minores sunt Bufonibus: & Rubetę terrestres minores uocari possunt. Inferiùs in numero 5. genus aliud ei cognatum describemus.

4. Rubeta gibbosa, cum Quadrupedibus ouiparis à nobis descripta est.

5. Cornibus exasperari Rubetarum dorsum, quod Plinius scribit, hactenus non uidi. Gibbosæ tamen Ranæ à nobis dictæ, ossa in dorso cornuum ferè instar eminent. Alia ratione recentiores quidam parum Latini scriptores, Ranam quandam cornutam uocant, à sono uocis, quo cornu seu tubam imitetur quodammodo. In Gallijs est Bufonis genus quod cornutum dicitur, à uoce. Verno tempore prodeunt, & uocem instar tubarum binæ inuicem emittunt. coloris cinerei fusci, (tetri,) in uentre uerò crocei. per totam quoq; Germaniam altissimè clamãt: & falsum est extra Galliam mutas esse. In paludibus putridis degunt, Albertus & author de naturis rerum. Has puto minores Rubetas (uel Ranas uenenatas) palustres esse, de quibus mox (ad numerũ 9.) dicam.

Reperiuntur & terrestres argutissima uoce, quam tubæ aut campanæ instar audiri ex longinquo aiunt: satis frequentes circa nobilem Tigurini agri arcem Kyburgam: raræ aut nullæ in uicinis regionibus. Hæ duplo ferè minores sunt cõmuni Rubeta, cæterò similes. Vna mihi allata, (deprehensa sub trunco, ubi se abdiderat, ut lateret per hyemem; Septembris initio,) tergo erat lurido, aspero, uentre ex fusco albicante, oculis aureolis, (sed aureo colore per medium diuiso:) clunibus cruribusq;, sed pręcipuè digitis posterioribus, pilosis. Eas non in aquosis, sed aridis locis degere audio: uêre uocem suam emittere & æstate. cum uesperi clamant, noctem sequentem sine pruina futuram certò sperari: autumno & hyeme non audiri. Genus hoc cognatum existimo Rubetæ terr. minori, de qua diximus numero 3. sicut & fossilibus Rubetis, de quibus nunc dicetur.

6. Rubeta fossilis uel saxatilis appelletur, de qua Georg. Agricola sic scribit: Rana uenenata quam metallici nostri ex ignis colore qui insidet ei πυρίφρυνον, (Feüwrkrott/) nominant, in saxis perpetuò quasi condita & sepulta iacet. Altiùs intra terram gignitur: & reperitur modò in uenis, fibris, saxorum commissuris cum hæ excauantur: modo in saxis ita solidis, ut nulla foramina quæ uideri possint, appareant, cum cuneis diuiduntur. In lucem elata primò turget ac inflatur: mox de uita decedit

7. Fluuiatiles, Ranæ (βάτραχοι) simpliciter dictæ, degunt in aqua pura, fluuijs, fontibus, riuulis: suntq; edules. Hæ paruæ & informes adhuc nigricãt. Grandiorum aliæ uirides sunt, alię nigricant, aliæ flauescunt, Rondeletius. Inueniuntur autem in paludibus quoq; & stagnantibus aquis. Aquaticæ illæ quæ præ cæteris in cibum admittuntur, uirides sunt, nigris passim aspersæ maculis. Sunt & subliuidæ atq; subcinereæ quædam aquaticæ: quæ partim uocales & edules sunt, partim mutæ, & non eduntur, ut Georg. Agricola scribit.

8. Palustres Ranæ, uenenatæ cognominandæ: ut ab innoxijs, quæ & ipsę in paludibus reperiuntur, discernantur, βάτραχοι ἕλειοι Græcis medicis: Aristoteli fortè πλαματιαῖοι βάτραχοι, Gaza Ranas lutarias uertit. Has Dioscorides Rubetis siue Phrynis coniunxit, tum ob corporis figuram nõ dissimilem, (magnitudine quidem inferiores sunt:) tum ob uim æquè perniciosam, Rondeletius: ex cuius libro figuram quoq; eius mutuati ponemus.

9. Proximè dictis minores sunt, quæ à nostris Güllenkröttle, id est, lacunales Rubetulæ dicuntur: & Mönle, inde puto quòd dorsi uentrisq; coloribus Salamandras aquaticas (quas indocti Scincos putant) repræsentent. Hæ semper sunt paruæ: & uiuunt in lacunis & aquis corruptis, sicuti de cornutis suis Albertus scribit, cuius uerba proximè recitaui, (nec puto has ab illis differre:) uentre pallido siue citrino, punctis quibusdam discolore: & suo quodam sono uocis utuntur. Has Aristoteles in Problemat. Ranas paruas Rubetis similes appellat, (μικροὺς βατράχους φρυνοειδεῖς,) quarum multitudo annum morbosum futurum significet: quanquam has Rondeletius διϊπετεῖς facit.

10. Latent hybernis mensibus in terra Ranæ omnes, exceptis temporarijs istis minimis, (Germani uocant Reynfröschlin,) quę latent in cœno, & reptant in uijs ac ripis. Hę enim quia non ex semine genitali, sed ex puluere æstiuis imbribus madefacto oriri uidentur, diu in uita esse non possunt, Georg. Agricola. Fortè autem temporarię æstiuæq; Ranæ, non unius generis sunt, sed tũ ex fluuiatilium genere, tum Rubetarum, præsertim minorum palustrium: aut saltem utrisq; similes. Lege etiam superiùs ad numerum 1. huius diuisionis.

11. Διϊπετεῖς, quasi à Ioue, id est, cœlo cum pluuia demissæ. De his leges etiam suprà, Scaligeri uerba, quæ cum Rana fluuiatili recitauimus. Plinius quidem Ranas diopetes (alij dryophytes legunt) cum Calamite alicubi confundit. Rondeletius φρυνοειδεῖς et διοπετεῖς easdem putat: ego Phrynoides in ipsa terra ex eius putredine generari dixerim: διϊπετεῖς (*sic enim malim per ι. in antepenultima, quàm per ο.*) uerò in aere & nubibus gigni, utrasq; automatas.

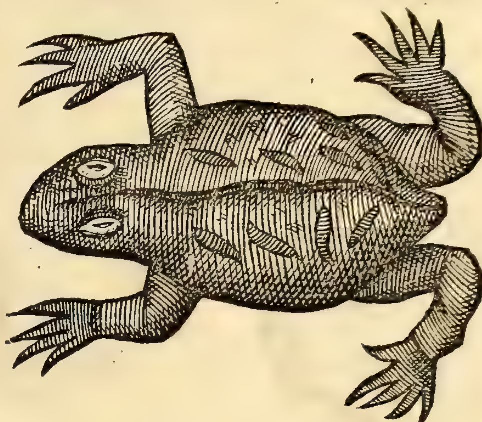
Aquatilium Ranarum icones hoc in libro posuimus: terrestrium uerò, in libro De quadrupedibus ouiparis, ut Rubetæ minoris, & Gibbosæ, & Calamitæ.

RANAE



RANAE fœtus caudatus, Græcis Gyrinus, Nicandro Gerynus. Ranarum aquaticarum (tum uiridium, tum illarum quæ subliuidæ sunt) fœtus (*nati scilicet recens ex ouis*) sunt primò carnes paruæ, rotundæ, nigræ: dein oculis tantùm et cauda insignes: quas Nicander quia caudam mouent, μολουρίδας: Aratus, quia rotundæ, γυρίνους: alij Græci βατραχίδας, quasi dicas ranunculos, nominant. quorum postea figurantur pedes, priores ex pectore: in posteriores finditur cauda, Geor. Agricola. Ab his factum est prouerbium, Rana gyrina sapientior. Ranę quidem cum tribuatur loquacitas (inquit Erasmus) quæ stoliditatis solet esse comes, minimum mentis inesse oportet gyrinis, quos uix deprehendas animal esse, nisi mouerentur. Plato in Theæteto de quodam: Nos illum (inquit) propter sapiētiam tanquam deum admirabamur: at ille nihilo magis antecellebat prudentia quàm Rana gyrina.

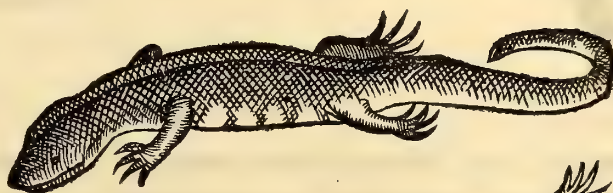
GERMANICE Roßkopf/ Kaulkrott/ Kulpoge.

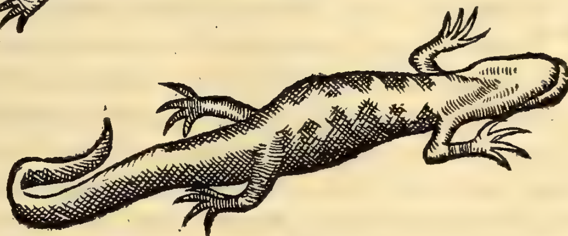


RANA palustris uenenata, uel Bufo aquatilis. In palustribus locis & putri fœtidoq; limo oppletis nascitur, Rubeta siue Phryno terrestri minor. Venenum eius mala symptomataq; eadem sequuntur, quæ Rubetæ, ut tradunt medici. Vide suprà in Diuisione Ranarum ad numerum 8.

GALLICE Crapau d'eau.

GERM. Ein Wasserkrott / wonet in lachen/ pfützen/vnd faulen wasseren/den irrdischen krottē änlich/ aber kleiner.



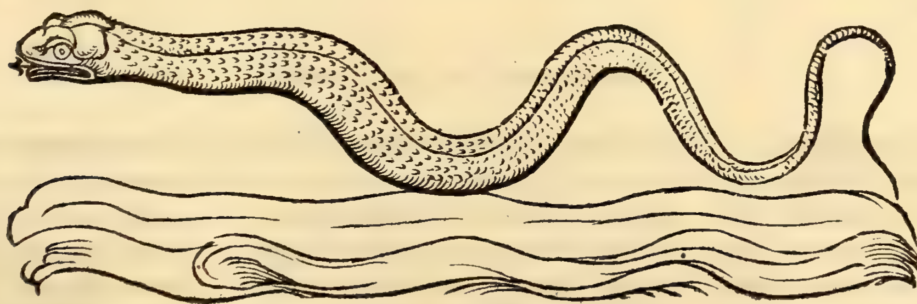


LACERTVS aquatilis, Salamandra aquatica, Lacerta palustris uel lutaria. Qui Cordylum Aristotelis existimant, falluntur. Medici & Pharmacopolę imperiti, pro Scincis eos supponūt, pro remedio uenenum. Vidi hîc impudentes Pharmacarios (inquit Scaliger) ante aduentum nostrum ex Cordulo oleum pro Scorpionum oleo parasse.

ITALI quidam Salamandram hanc bestiolam uocāt, similiter ut terrestrem: alij Marasandolam, transpositis nimirū literis, & forma diminutiua: nisi quis à Marasso (sic Viperam uocant) deductum hoc nomen malit. Bergomi Cercalinam: circa Vincentiam Salamandram uel Tarantulam.

GALLI. Tac, Tassot.

GERMANI Wassermolle.



HYDRVS, id est, Serpens palustris aut fluuiatilis Rondeletij. Ὕδρος. Gaza Natricem conuertit. Vocatur & Chersydrus, quoniam in aqua & in terra degit: & Enhydris Plinio. Enhydris (inquit) uocatur à Græcis coluber in aquis uiuēs. Aristoteli uerò Enhydris (ἐνυδρὶς) est Lutris uel Lutra quadrupes. Qui primùm Hydrus est serpens, postquam aquas reliquerit in terra Chersy- *Natrix.* *Enhydris.* *Chersydrus.*

drus fit. Hydra fœmina est Hydri. Aelianus Hydras in Corcyra procreari dixit, serpẽtes uel affla tu uenenosas: qui Chelydri uel Dryini uidentur. Boa serpens est aquatilis, quam Græci Hydron uocant, à qua icti obturgescunt, Festus. Hydrum Gaza è Theophrasto Colubrũ uertit nimis com muni uocabulo. Angues aquarum sunt, serpentes terrarum, dracones templorum, Seruius in 2. Aeneidos. sed authores hæc omnia multò communiùs accipiunt. ¶ Hydra (inquit Io. Leo Afri canus) serpens est curtus, cauda tenui, & circa collum gracilis. in Libyæ desertis agit. Virus habet perniciosissimum: neq; aliud morsui remedium ferunt, quàm eam membri partem excindere, pri usquam uirus in reliqua membra penetret.

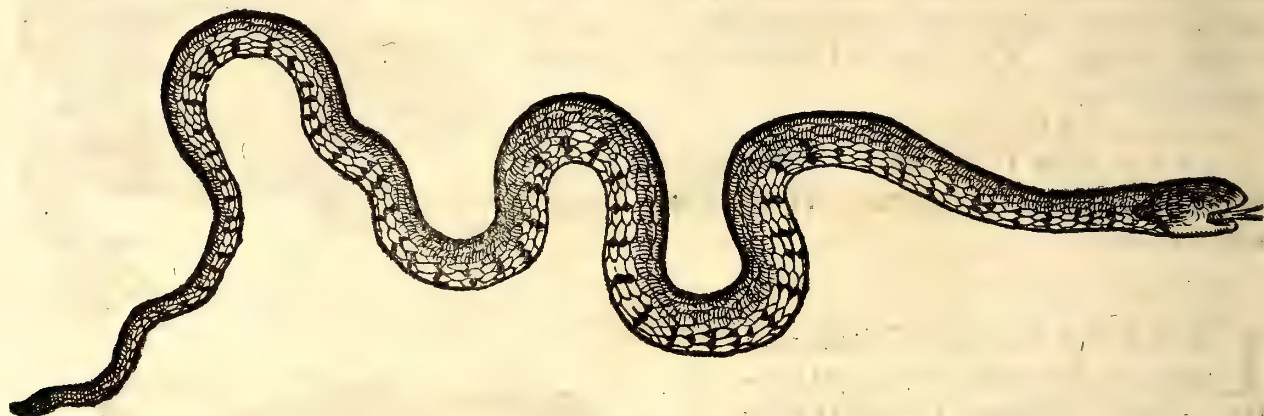
Boa.

ITALICE Marasso de aqua.

GERMAN. Georgius Agricola Boam facit domesticam & uernaculam Natricẽ: & Germanicè interpretatur, ein Unke. Hydrum uerò Chersydrum & Natricem, ein Nater/ alij Wasser-nater/ Wasserschlang/ grawe Wasserschlangẽ. Eliotæ ANGLO Chelydrus est a Sea snayke, hoc est, Marinus serpens. Non probo. Meliùs Watter ader.

POLONICE Vuodny uuaz, id est, aquatilis serpens.

¶ Reperiuntur apud nos Hydri etiam in calidis thermarum aquis.



HYDRI Chersydriue (ni fallor) genus aliud, quod torquatum cognominauimus. Serpẽtis hoc genus satis frequens apud nos in terra est: sed in aquis etiam reperiri audio, & apparere interdum per lacum à felibus denominatum nostris, ueloci natatione trajcere. Colore ferè cinereo est, & ad magnam longitudinẽ peruenit, crassitie minori quàm nigri (uernaculi scilicet, Orophię, Myagri) nostræ regionis serpentes. Nota eius insignis, in collo macula cãdicans è pallido, torquis instar, non tamen absoluẽs circulum. inter utrasq; maculas in summo ceruicis angustum est interstitium, duarum fortè squamularum, ubi maculæ utrinq; tanquam trianguli forma in acutum desinunt. Maculæ nigræ splendidæ utrinq; singulæ post torquem sunt, &c. Has Natrices torquatas aliqui nostratium Natern: alij Heckenatern, id est, Natrices mordentes & uenenum infligentes uocant: inferiores Germani, præsertim Flandri Schnacken. Iidem uaccarum ubera (ut ueteres de Bois scribunt) ab his serpentibus sugi aiunt, & postridie sequi sanguinem. Eosdem aliquando in dormientium ora irrepere fertur: & homines illos, quos subierint, suauiter canere. elici autem serpentes, si supra lactis feruidi uaporem hiantes se contineant. Non morsu tantùm, sed astrictione etiam partium quas inuaserint, nocere audio: degere fermè in pratis & locis umbrosis: interdũ in aquis. uocem edere satis sonoram, similem rubetarum quarundam uoci, sed magis continuam & suauiorem.

Iconem require in pagina sequente.

HYDRA monstrosa. Hydrã septicipitem esse (inquit Nic. Erythræus) tam uerum est, quàm Castorem & Pollucem ortos ouo, Plutonem in inferno regnare, natos è serpentum dentibus armis instructos homines, &c. Hæc autem admonuimus propter nonnullos usq; adeò rerum imperitos homines, qui proximis diebus Venetijs Hydram septem capitibus terribilẽ, ad poetarum exemplum summo artificio fictam, spectantes horruerunt, etiam de tam terrifico mõstro naturam ipsam uehementer accusantes, Hæc ille. Videtur autem de fictitio illo monstro sentire, cuius hîc figuram damus, qualis in charta quadam typis impressa & euulgata est. Inscriptio erat hæc: Anno à Christo incarnato M. D. XXX. mense Ianuario serpens monstrosus, cuius typum imago hæc cum magnitudine, tum colore refert, è Turquia ad Venetos perlatus: deinde Francorum regi datus, sexq; millibus ducatorum æstimatus est. Additur & interpretatio authoris innominati, tanquam hoc portentum aliquid rebus Turcicis minetur. Sed diuinator hic primùm résne uera an

Ein sibenköpfige schlang.



ra an ficta esset, quærere debebat. Mihi cum Erythræo planè commentum artis uidetur. Auriculę, lingua, nasus, facies, toto genere à serpentium natura discrepant. quòd si figmenti author, rerum naturæ (quæ in ipsis etiam monstris plerunque non undiquaque degenerat) nō imperitus fuisset, multò artificiosiùs potuisset imponere spectatoribus.

GERM. Ein Wasserschlang mit vij. köpfen/soll auß der Türckey gen Venedig gebracht seyn worden/ vnnd da offenlich gezeyget/ im jar M. D. XXX. Aber es beduncket die verstendigen d natur/kein natürlicher/sunder ein erdichter körpel seyn.

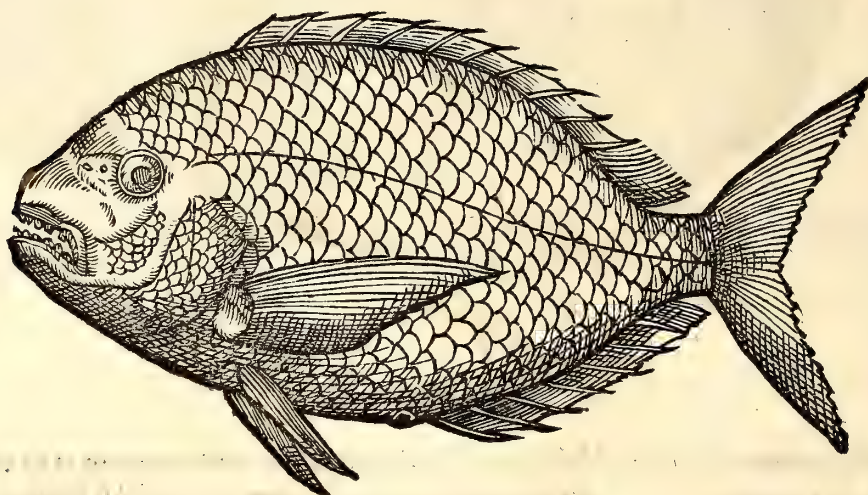
FINIS AQVATILIVM ANIMANTIVM ICONVM AC NOMINVM.

ADDENDA QVAEDAM SVIS LOCIS OMISSA, QVIBVS ETIAM PAVCVLA QVAEDAM EMENDANDA INTERSERVNTVR.

Numerus prior paginam, posterior uersum denotat.
A. addendum. L. legendum.

12.26. post hæc uerba, inter saxatiles censeantur. A. Mnesitheus apud Athenæũ Scorpios quoque saxatiles facit: nõ rectè. Philotimus enim eos duræ carnis esse scribit, quod approbat Galenus, (saxatiles uerò duræ carnis non sunt,) & in saxatilium penuria eos substituit. Sed plura de Scorpiis dicemus infrà Ordine V.

In eadem pag. 12. post uersum 31. apponenda fuerat Scari lati uel oniæ Rondeletij icon hæc.



24.24. A. Sacrum quidem piscem grammaticorum alij Anthiam interpretati sunt: alij Callichthyn, alij Callionymum, alij Ellopem, &c. inde nimirum factum est, ut imperitiores aliqui, etiam ex Græcis grammaticis, (ut apud Athenæum libro VII. apparet,) omnia hæc nomina Anthiæ attribuerint. Nos Aristoteli, Oppiano, Dorioni, qui authores de piscibus ex professo scribentes, illos omnes inter se distinguũt, potiùs quàm grammaticis, tot homonymias nobis introducentibus, fidem habebimus. Plura leges infrà in Stromatei specie altera. 28.51. post Saluianus A. Percam quidem fluuiatilem sui generis esse constat, nec subire è mari: quanuis nomen idem habeat cum marina propter aliquam similitudinem. 31.8. ad finem Ordinis II. Marinorum A. VARIATA Io. Caij, cum non maior sit Alburno, quanuis saxatilis, Ordine I. reposita est. Pag. 35. Lemma Hirundinis Rondeletij, sic est legendum. *Hirundo Rondeletij: eam Miluus à Bellonio pictus propiùs refert, quàm Hirundo ab ipso exhibita. Miluus autem Rondeletij diuersus est. Bellonius quidem Mugilem alatum pro Hirundine accepit.* 36.61. post Lendole, notato commate, A. ut scribit Bellonius: & conueniunt quidem hæc nomina Hirundini ueræ, hoc est, Rondeletij: quãuis à uulgò (quod secutus est Bellonius) Mugili alato tribuantur. 38.31. post hæc uerba, Callionymum uocari scribit, nota geminum, & A. qua de re sententiam nostram superiùs in Anthia requires. 40.41. A. nihil certè uerisimilitudinis hæc effigies habet. 41.53. post, Bellonius. A. Chromis, Pagrus, Erythrinus, Hepatus, Orphus, Anthias, Dentex, Synagris, similes sunt, Gillius ex Athenæo. Huic similitudini adiunxerim Characem, Synodontem, Coracinum, Scarum, &c. 42.2. A. Vide mox in Germanicis. Et mox uersu 3. A. Bramæ mar. nomen ad quosnam pisces extendatur, aut extendi possit, à Gallis, Germanis & Anglis, proximè retro in Gallicis Auratæ nominibus dictum est.

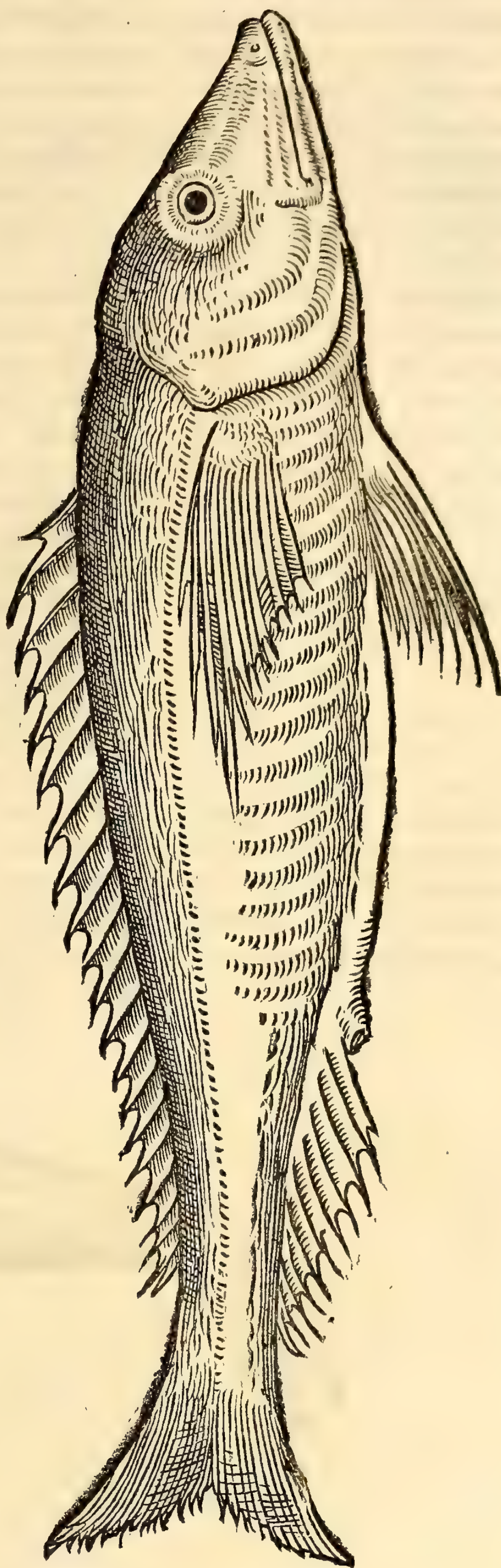
46.59. post, confuderunt. A. De Phagri quidem similitudine cum Dentice, & quòd aliqui ętate tantùm differre putent, ita ut iunior dicatur Phagrus, &c. leges mox in Synagride. 57.45. A. Mys quidem fortè dictus fuerit, quòd mordeat instar Mûris. nam & Mus, licet paruus, morsu tamen se defendit contra hominem: aut quòd dentes fortè murinis similes habeat. 60.22. pro Callichthye l. Callichthyn. 75.58. A. ¶ Hippurus Oceani, siue idem huic, siue cognatus piscis, describetur à nobis in fine Ordinis VIII. Anarrhichæ nomine.

Pag. 76. Asello Rondeletij subiungi debet icon hæc, *quam sequenti pagina cum sua inscriptione, requires.*

Aselli primi siue Merlucij iconem hanc Venetijs nactus sum, ubi Mollo nominatur.

81.20. pro, Caput I. Os.

Pag. 87. ad finem Ordinis quinti addenda erat piscis hic sequentis cum sua descriptione icon.



Andreas Theuetus Descriptionis Americæ capite 67. quod de Insula Muriũ inscripsit. Iuxta hanc insulam (inquit) & totius Americę oram inuenitur piscis quidam rapax, & Syluestribus (hominibus illic degentibus) terribilis, Leonis aut Lupi famelici instar. Houperou sua lingua nominant. Deuorat is alios pisces, uno tantùm excepto, qui paruo Cyprino æqualis, assiduus illi comes est, siue occulta quadam naturæ consensione: siue quoniam cum eo tutus securusq; degat, ut nihil ab alijs piscibus ei sit metuendum. Huperus ille hominem quoq; in mari piscantem (solent autem illi nudi piscari) si consequatur, demersum strangulat, aut saltem corporis partem quancunq; dente cõtigerit, laniatam aufert. Ab eo Syluestres in cibo abstinent: si quando tamen uiuum comprehenderint, quod faciunt aliquando se ulciscendi causa, sagittis confodiunt. Hæc ille de Hupero, cuius formam non exprimit, ego ex Canum genere esse diuinârim. Et mox de alio eiusdem regionis pisce, cuius effigiem quoq; ex libro eius mu- *Huperus homicida.*



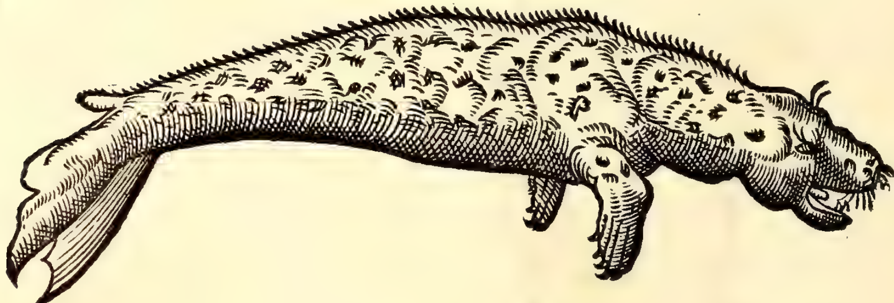
tuati hîc addimus. Et cum aliquandiu adhuc (inquit) ijs in locis moraremur, inter alios pisces peregrinos, quorum nullus apud nos reperitur, duos uidi ualde monstrosos, à quorum gutture barbæ instar tanquam gemina capræ ubera dependebant: reliqui uerò corporis speciem adiuncta hîc pictura repræsentat. Hucusq; Theuetus: nos ab ea quam ei tribuit forma Aegomastum uel Mastopogonem nominare hunc piscem poterimus. *Aegomastus. Mastopogon*

Pag. 93. pro uersu 42. & duobus sequentibus delendis: ita l. Est in litoribus Noruagicis (inquit Olaus magnus in Historia regionum Septentrionalium: ex quarum Chorographia seu Tabula per eundem authorem edita, iconem quoq; adiunximus) uermis glauci (al' flaui) coloris, longitudine XL. cubitorum, & amplius, uix spissitudinem infantis brachij habẽs, is lineę modo, ita ut eius progressus difficulter percipi queat, per mare se trãsmittit, nemini noxius, nisi humanis manibus pressus: unde contactu tenerrimæ cutis eius tangentes digiti intumescunt. Vexatus & detentus à cancris, tortuosum cursum euadendi gratia attẽtat: sed frustra. Cancer enim brachijs suis, quasi den

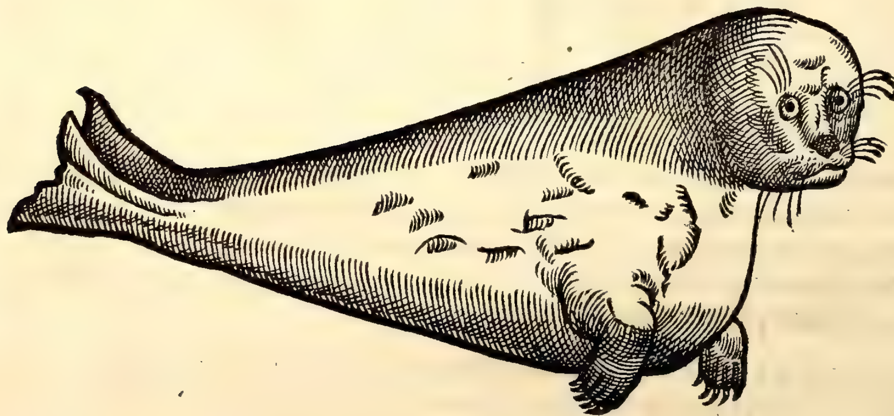
ticulatis forcipibus, tum etiam pedibus, ita eum stringit, ut nõ secus ac nauis anchora demissa, firmetur. Hunc uermem sæpius uidi, ab eius tactu nautarum informatione abstinens.

Pag. 94. pro primis tribus uersibus delendis, sic l. Qui naualibus exercitijs (inquit idẽ Olaus) in litoribus Noruegiæ uel mercaturæ uel piscaturæ operam nauant, concordi testimonio stupendam sanè rem asserunt: Serpentem uidelicet uastæ molis, ducentorum pedum & amplius longitudine, ac uiginti pedum spissitudine, in rupibus & cauernis ad oras maris Bergensium uersari: qui uitulos, agnos, porcos uoraturus, ab antris, solùm lucido noctis tempore per æstatem exit: uel polypos, *(sic uocat astacos,)* locustas & genera marinorum cancrorum ut deglutiat, maria trãsmittit. A collo deinceps dependentes pilos cubitalis longitudinis habet, squamasq; acutas, atro colore, & flammeos oculos rutilantes. Hic nauigia infestat, hominesq;, se in sublime instar columnæ erigens rapit, ac deuorat: neq; id sine portentoso spectaculo regni, instante mutatione euenire solet: nempe cum principes fato cõcessuri sunt, uel in exilium turbandi, aut bellicus tumultus e uestigio imminet. Hæc ille in Historia. In Tabulæ explicatione hæc etiam ab eo adduntur. Nauim ab hoc Serpente inuolui aiunt tantam, &c. Ibidem uersu 6. Lege: Figuram, qualis in Tabula ab eo edita pingitur, in fine præcedentis paginæ posui. Et mox A. Est & alius (inquit idem Olaus) miræ magnitudinis Serpens, in insula Moos dicta, diœcesis Hammerensis: qui ut cometa Orbi reliquo, sic is regno Noruegiæ mutationem portendit, prout uisus est anno M. (D.) XXII. altè super aquas se extollens, atq; in modum sphæræ se conuoluens. Existimatus est hic serpens, coniectura collecta ex longinquo uisu, quinquaginta fuisse cubitorum: quem expulsio regis Christierni, atq; grauis prælatorum persecutio sequuta est: imò excidium patriæ demonstrauit. Et rursus: Nigri coloris serpentes partim aquas, partim terras inhabitant, partim tubera in paludib. existentia, (Gothicè Tuuar dicta,) partim rupes petrosas aquis contiguas. Hi serpentes de genere aquaticorum sunt, atq; noxij existunt. 117.41.l. ouipara. 143.3. post Scazone, A. (quo nomine Cottum fl. alij nuncupant.) Pag. 154. ad finem A. Quanquam autem fluuiatilis & Nilo peculiaris hic piscis existimatur, marinis adnumeraui, eò quòd in fluuijs nullos alios ei cognatos reperiamus, in mari uerò aliquot, ut sequuntur. 160.54. A. Quæ pulmonibus spirant, squamas non habent, Rondeletius. Pag. 164. addendæ erant Phocæ icones duæ: quę hîc subijciuntur, utraq; à Rondeletio exhibitæ, & ad uiuum diligenter expressæ: una (A.) Phocæ mediterranei maris, altera (B.) Phocę Oceani. De Phocis plura leges apud Olaum magnum.

A.



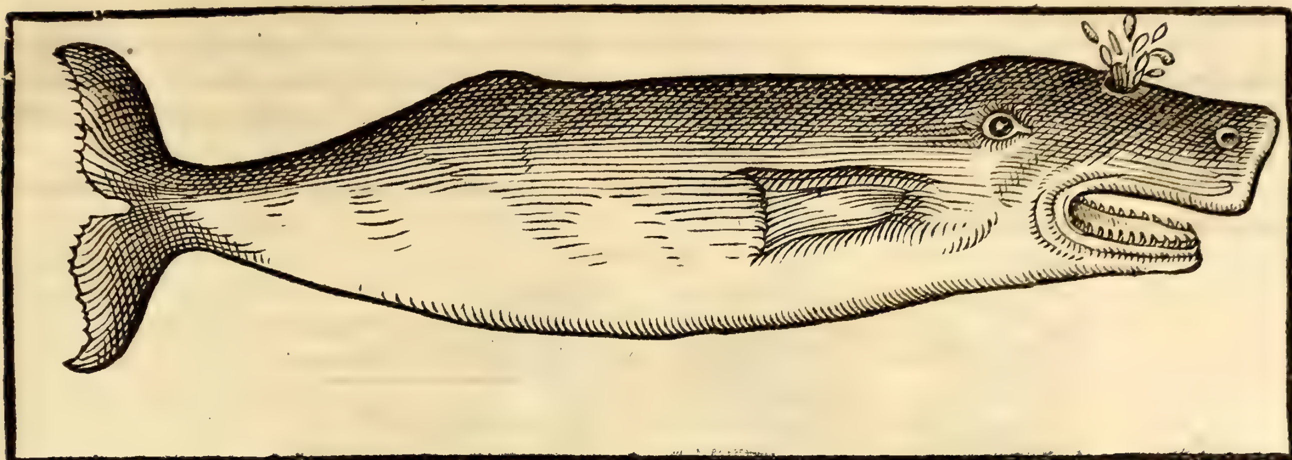
B.



168.51. A. Hunc cetum (inquit Olaus Magnus) à nobili quodam Anglo uerè descriptum, litora Noruegiana inter Bergensium ac Nidrosensium oras, cõtinuum ferè domesticumq; hospitem habent.

Ad finem pag. 172. Hoc in loco reponendus est Cetus, quem illustris uir D. Sigismundus Liber Baro

ber Baro scite depictum mihi donauit: ipse uerò ab egregio uiro Matthia Hofero, ex Oppido Tyben unà cum descriptione eius acceperat. Illic à uulgo Balęna existimatur.



Nuper (inquit Hoferus) Kalend. Iunij, (die sabbati noctu) anni Domini M. D. LV. prope Piranum oppidum, in ualle Siciolensi, sinu Tergestēsi Adriatici maris, deprehensus est piscis uiuus in uado hærens, ita ut propter aquam moli suę non satis profundā, (quanuis ad quatuor passus profunditas erat) natare non posset. Itaq; occisus bombardis, hastis, uncis, & alijs instrumentis, ad prędictum Venetæ ditionis oppidum cum plurimis nauibus in aqua deductus, & in litus protractus est. Pellis eius sine squamis erat, alutæ elaboratæ similis, colore plumbi. ipse lōgus passus quatuordecim: crassus uerò per corporis medij ambitū, passus octo. Mandibula inferior, lōga pedes XIIII. dentibus quadraginta quatuor instructa: quorum singuli longitudine & crassitudine æquabant maximas pyramides ligneas illas, quibus in Pyramidum ludo (globo ligneo prouoluto sternēdis) utuntur. Hi omnes appendebant centum libras, (XVI. *unciarum nimirum.*) Superior uerò mandibula uacua & sine dentib. inferioris dentes claudēdos in se recipiebat. Cauda lata pedes tredecim, & iuxta proportionem satis crassa, cum appendicibus quibusdam clypei instar rotundis. Oculi paulò minores ferè equinis, aspectu obscuro. Caput longum tres passus. Rictus latus passum unum, et similiter lingua. Pinna etiam *(eo loco quo branchiæ in piscibus esse solent)* eiusdem longitudinis. Membrū genitale, longum pedes quatuor. Testiculi magnitudinis pilæ triginta librarum. In summo capite foramen dodrantis longitudine, sed inflexum instar nouæ Lunæ: quo aquā eiaculabatur, ita ut mediocrem nauem proximam, repletam demergeret. Incolarum aliqui similes pisces priùs etiam sibi uisos aiebant, & nominabant Balænam: *(alia est Rondeletij Balæna barbata, &c.)* ætate non excedere triennium, ac multò maiores fieri. Ex huius ceti solo capite, extractæ sunt igne adipis amphoræ (Emer) centum. continet autem amphora libras centum. Amphorarum quælibet uendita est aureis Rhenensibus quatuor cum dimidio. Vsus eius est ad lucernas, & fortè etiam alia quædam. nam partium adeò tenuium est, ut per uitreum etiam uas penetret. *(Videtur hoc fidem superare, epistolæ pars hoc in loco attrita erat, & in uocabulo uitri, litera deerat: aliter quidem legere non potui.)* Canis, qui fortè superuenerat, cum abunde hunc adipem ingessisset, statim per corpus & cutim undiq; eundē reddidit, tanquam sudorem: & paulò pòst eo in loco perijt. Adipis huius color refert Maluaticum (ut uulgò nominant) uinum uetus & clarum. Huius piscis, generose domine, costā ad te mitto, unam ex minoribus & capiti proximis, è qua ad Solem suspensa circiter tres librę adipis extillarunt. Sic ille. Ego costam quoq; illam depictam ab illustri Barone accepi, dodrantibus quatuor longiorem aliquanto: quanquam rectè mensurari non potest, cum in semicirculū ferè inflexa sit: & simul dentem, similiter ferè inflexum, mucrone hebete, digitos octo longum, tres latum.

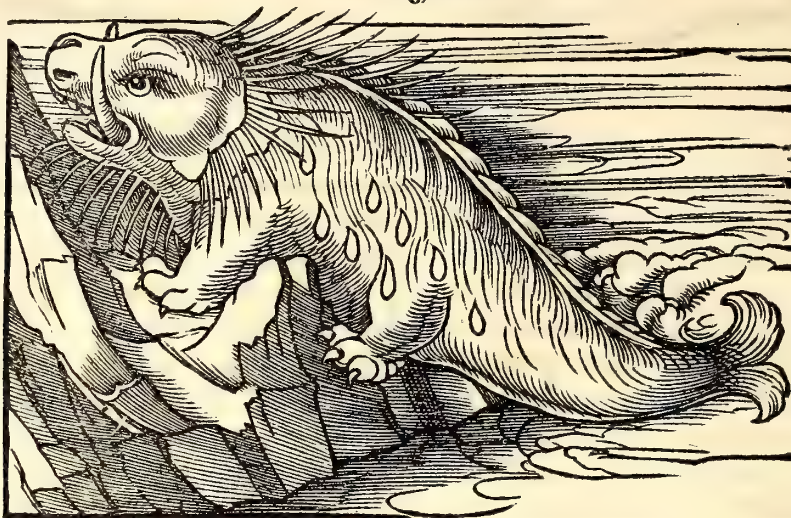
170.40. A. Physeter (inquit Olaus Magnus) ducenum cubitorū est, terribilis bellua. in perniciem enim nauigantium, plerunq; ultra nauium antennas se extollit, haustosq; fistulis fluctus supra caput collectos ita eructat, ut nimbosa alluuie plerūq; naues fortissimas deprimat, aut maximo pìculo nauigātes exponat. Os magnū & amplū habet, circulare, ueluti Muræna, *(Lampreda,)* quo escāuel aquā sugit, ponderecq; suo in prorā uel puppim iniecto & impresso, nauim deprimit & submergit. quādoq; etiam dorso uel cauda nauim, ut minusculum aliquod uas, crudeliter euertit. Spissum & nigrum corium habet toto corpore, pinnas longas in forma latorum pedum: ac caudam bifurcatam latitudine XV. uel XX. pedum: qua circunuentas nauium partes uehementiùs stringit. Occurritur ei tuba militari, cuius asperum acutumq; sonum ferre nō potest: & maximis uasis seu dolijs eiectis, cursum beluæ impediētibus, uel pro lusu ei obiectis: aut ualidis bombardis, quarum sono magis, quàm ferreo uel saxeo globo terretur. globus quidem uel aqua uel pinguedine obstante, uim perdit: uel leuiter tantùm uulnerat uastissimum corpus immensa pinguedine instar ualli munitum. In Noruegiano quidem litore frequentiùs uel uetera uel noua cernuntur monstra, propter inscrutabilem aquarum profunditatem. Hæc ille in Historia gentium Septentrionalium: ubi pro Physetere non caput illud ueluti equinum pingit, sicut in Tabula, sed Cetum quendam dentatum, (quem in Tabula simpliciter Balænam esse dixerat,) cum in descriptione dentes ei negare

uideatur.nam si escam uel aquam sugit, quorsum ei dentes? quanquam & Lampreda tale os cum habeat, dentibus non caret. exertos saltem dentes habere nō potest quod sugit. Germanicè dici poterit à sugendo, **Ein Saugwal mit einem runden maul wie ein Lampred.**

Pag.178. ante Rosmari iconem ponenda fuerat pictura, qua Olaus Magnus Balænam cū adiuncta Orca eam impugnante repræsentauit: quam exhibuimus in magno uolumine nostro de aquatilibus, in Balænæ historia, pag. 137. sed nullo detrimento omissa est, ut hîc quoq; cum ad manum non esset: quoniam plerisq; eius picturis nulla fides.

Pag.178. Addenda est Rosmari ceti icon hæc cum sua inscriptione, quæ non rectè illic contextus de hoc ceto principium occupat.

Rosmarus.



Tum iconi subijcies uerba hæc: Noruagicū litus (inquit Olaus) uersus loca ad Septentrionem magis uergentia, maximos pisces Elephanti magnitudine habet: qui Morsi seu Rosmari uocātur, forsitan ab asperitate mordendi sic appellati. quia si quē hominem in maris litore uiderint, apprehendereq; possint, in eum celerrimè insiliunt, ac dente lacerant, ut in momento interimant. Caput habent Bouis instar: & pellem hirsutam, *(quare ab Alberto Magno Ceti hirsuti uocantur.)* cuius pili, culmi frumentacei crassitudine, latè diffluunt. Dentibus sese ad rupium cacumina usq; tanquā per scalas eleuant, ut rorulento dulcis aquę gramine uescantur, seseq; uolutando mari uicissim exponāt, nisi interea somno profundissimo oppressi, pendendo in rupibus dormierint, *(& reliqua similiter ut ex Hectoris Boethij scriptis recitauimus.)* Expetitur autem maximè propter dentes, qui preciosi sunt apud Scythas, Moschos scilicet, & Ruthenos ac Tartaros (uti ebur apud Indos) ob duritiem, candorem & grauitatem. Hæc ille. Iconi positæ in eadem pagina.178. adscribendum, *Eiusdem Rosmari icon alia, qualis Argentinæ in Curia uisitur, expressa in panno: ad uiuum quidem, quod ad caput, cum ad Leonem X. mitteretur è Scandinauia, reliquo uerò corpore ex coniectura aut narratione appicto. Hoc dubitari potest, meliúsne dentes bini exerti deorsum uergentes pingantur, à superiori mandibula orti, ut in hac pictura, qui situs etiam ad reptationem per rupes hanc beluam iuuare potest: an ab inferiore maxilla orti sursum spectare debeant, sicut Olaus & author chorographicæ tabulæ Moscouiæ pinxerunt.* 179.35. post, confundat, A. Accedit præterea ad Hippopotamum feritate & uictu. nam & homines in litore subitò aggreditur, dentibusq; lacerat: & in siccum pabuli gratia exit: & quòd dentes eius ebori comparantur. tales enim esse Hippopotami Gambræ fluminis in Nouo orbe dentes Scaliger ex Nauigationum libris repetit. fortè & nomen ipsum Rosmari, Equum marinum significat: (**Roß** enim Germanis Equus est: **Mare** etiam Anglis Equum significat, unde Marescalci nomē, &c. Appellemus igitur Hippopotamum Oceani, si libet. nam & in mari Hippopotamum reperiri, recentiores quidam innuūt. putauerim autem circa fluminum ostia frequentiùs reperiri. Et ut pleraq; in Oceano maiora fiunt animalia, sic hanc quoq; belluam, in eo maiorem quàm in fluminibus uiuere, uerisimile est. Rosmarum quidem Equo uel maximo maiorem esse quidā scribit. Sed Hippopotami nomen, quoniā ex Equo & fluuio compositum, eidē marino & Oceani incolæ, non bene conueniet. quare uel Elephantū, uel Bouem, uel Equum, uel Aprum marinum potiùs nuncupare par erit. cum singulis enim istorum aliquid commune habere uidetur.

Equi quidem marini, sicut & Bouis seu Vaccæ tanquam diuersorum à Rosmaro animaliū idem Olaus meminit. Equus mar. (inquit) inter Britanniam & Noruegiam sæpius uidetur, caput habens equinum, & hinnitum emittēs: pedes autem fissos cum ungulis ad similitudinem Vaccę, tam in mari quā in terra pastū quærens. Raro capitur, licet ad magnitudinē Bouis deueniat. Caudam deniq; ut piscis bifurcatam habet. Sic ille. ego talem esse caudam in quadrupede ulla quanuis aquatica, uix crediderim.

GERMAN. **Rosmare/oder Rusßor/ Roßtinger/ Morß bey den Moscouiten genañt.**

GALL. Rohart, ni fallor, alicubi à Bellonio uocatur, nomine paucis cognito, præterquam artificibus

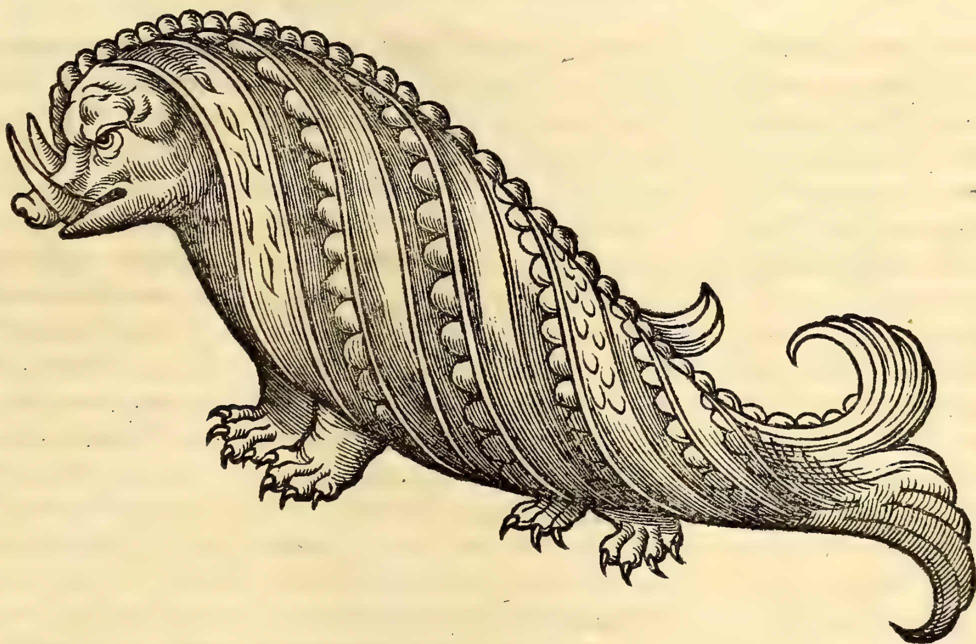
tificibus illis qui opera ex ebore, dentibus & ossibus parant.

179.57.A. Animal hoc (inquit idem Olaus in historia regionum Septentrionalium) in Oceano Anglico captum, omnibus sui partibus portentosum fuit. Habuit enim porcinum caput, quartam Lunæ partem in occipite, quatuor pedes Draconis, duos oculos ab utroq; latere in lumbis, tertium in uentre ad umbilicum inclinantem: atq; in posterioribus caudam bifurcatam instar usitati piscis. Antuerpiam aduectum coràm omnibus diuenditum est. Pag. 180. dedimus ex Tabula Olai monstrum quoddam cornutum, quod pluribus ab eo describitur in Historia regionum Septentr. In mari Noruegico (inquit) inusitati nominis (licet reputentur de genere Cetorum) pisces sunt, horribilis formæ, capitibus quadratis: undiq; spinosis & acutis ac longis cornibus circundatis, instar radicis arboris extirpatæ, decem aut duodecim cubitorum longitudine, colore nigerrimo, prægrandibus oculis, quorum ambitus octo uel decem cubitos excedit. pupilla uerò unius cubiti, rubrum & flammeum colorem referens, qui à longe in tenebrosis temporibus inter undas, ueluti ignis accensus, piscantibus apparet. pilos, ut anserinas pinnas, spissos & longos habet in modum dependētis barbæ. reliquum uerò corpus ad magnitudinem capitis (quod quadratum est) ualde pusillum, cum ultra XIIII. uel XV. cubitos in longitudine minimè habeat. Vna harū beluarum plures naues & grandes, fortissimis nautis refertas, facillimè subuertit & mergit. Huic admirandæ nouitati idoneum testimonium perhibet longa ac clarissima epistola Erici Falchendorff archiepiscopi Nidrosiensis ecclesię (quę totius regni Noruegiæ metropolis est) Leoni X. circa annum Salutis 1520. transmissa: cui epistolæ annexum erat alterius cuiusdam mōstri (*Rosmari scilicet, de quo diximus*) horrendum caput, sale conditum.

Pag. 181. Adde ijs quæ scripta sunt de Vacca mar.

Vacca marina (inquit Olaus in Historia) monstrum est magnum, robustum, iracundum & iniuriosum. ædens partum sibi similem, non supra geminos, plerunq; unum: quem plurimùm diligens, solicitè secum ducit, quocunq; tandem per mare se transmittit, aut in terra gressus dirigit. decem mensibus uterum fert. demum hoc animal aliquando CXXX. annis uixisse, per caudæ ipsius amputationem probatum est.

Pag. eâdem ad finem Iconum ex Olai Magni tabula, addatur hæc quoq;.



Olaus Magnus in Tabula sua, quam literis distinxit, in B.b. belluam hāc marinam sine nomine pingit: eamq; ingentem esse scribit, & dentibus truculentis excelsisq;. Nos à dentium figura situq; Aprum nominauimus, sed cetaceum, ut à pisce eiusdem nominis discerneretur.

Ibidem subiunge hæc. Multiplex est genus cetorum, quidam enim hirsuti, & hi quatuor iugerum magnitudine: (iugerum uerò habet in longitudine pedes CCXL. in latitudine CXX.) quidam planæ pellis, hiq; sunt minores, atq; in occidentali ac septentrionali Oceano capiuntur. Quidam rictum oris habent dentatum, ac longissimum, uidelicet longitudinis XII. uel XIIII. pedum: ac dentes sex, uel octo, uel duodecim pedum. Duo tamen dentes canini cæteris sunt lōgiores, subtus sicut cornu, ad modum dentium apri uel elephantis. Hoc autem genus ceti habet os aptum ad manducandum: oculos adeò amplos, ut ambitus uniuscuiusq; XV. homines sedētes admittat, imò XX. uel ampliùs, secundum belluæ quantitatem. Cornua præterea longitudinis sex uel septem pedum, CCL. super quemlibet oculum habet, cornea duritie, ad rigidam uel placidam, anteriorē uel posteriorem motionem & uentilationem. Hæc simul cohærent ad oculorum protectionem tem-

pore tempestuoso, aut cum alia eum inuaserit bellua inimica. Neq; mirum quod tot cornua, licet satis molesta, habeat, cum inter oculos in fronte spatium sit XV. uel XX. aut amplius pedũ &c. Plura quæ ad uniuersum Cetaceum genus pertinent, qui uoluerit, ex Olai historia petat.

186.1. post, Plinius, distingue, & A. ut diximus. 188.27. dele hæc uerba, quę habent loco sanguinis. 192.52. ab eo l. ab Aristotele. Pag. 245. ad *Buccinum Rondeletij* adscribe: Cancelli in Buccino effigiem requires suprà, pag. 209. 291.43. Scazón, A. (alicubi in Italia Galeum acanthiam uocant Scazonem.) 322.24. in faucibus A. (an fauces etiam forinsecus dici possunt, ut nõ opus sit in os eius admitti?) Pag. 313. post uersum 2. subiunge: SALMARINUS circa Tridentum uocatur piscis rarus & paucis in locis capi solitus, Truttarum generis, ut equidem coniicio: cuius iconem pulcherrimam Saluianus dedit. nos in magno nostro De aquatilibus uolumine inter Truttas Saluiani uerbis eũ descripsimus. 357.27. sic leges. Legi in Theutonico libro Hessi cuiusdam ex nouo Orbe reuersi, Lacertos istos in terra & aqua reperiri, edulesq; esse. Ibid. 35. A. Similis uidetur Higoana Lacertus Indicus, cuius Scaliger mentionem facit. conuenit longitudo, & quòd editur, & corium nigrum maculis (candicantibus) distinctum. Dorsum serratum congruere nõ puto: nam pellis ad me missa, extensa erat. Caput non uidi. 79.6. pro in l. inter.

ACCESSIO DE GERMANICIS QVIBVSDAM NOMINIBVS PISCIVM, PRAESERTIM QVORVM IN PRAECEDENTIBVS MENTIO facta non est, ordine literarum.

CL. V. LEVINO LEMNIO, MEDICO ZIRIZAEO, Conradus Gesnerus S. D.

NONDVM excidit è memoria mea, ornatissime Lemni, illud humanitatis tuæ officium, quo non ita pridem ex Italia reuertẽs me antehac ignotum domi meæ salutare, & doctissimis sermonibus tuis oblectare uoluisti. Nuper etiam cum Liber tuus De occultis Naturæ miraculis, omnijuga eruditione refertus, & Antuerpiæ typis excusus, ad nos delatus esset, plurimùm eo auidissimè perlegendo tum fructus tum uoluptatis percepisse mihi uideor. Inter cætera uerò cum etiam Germanica quędam Aquatilium animantiũ nomina inuenissem, uel noua mihi, uel commodiùs, quàm hactenus didicissem, interpretata: uisum est refricandæ tibi memoriæ nostri causa, hanc Accessiunculam tui nominis inscriptione ornare. Rogo autem te, uir præstantissime, primùm ut Librum hunc totum succisiuis horis euoluere digneris: & ubicunq; aliquid inciderit, de quo admonendus tibi uidear, annotare, idq; quàm liberrimè: deinde imprimis circa Germanica & patrię tuæ ac uicinis usitata nomina, interpretationes meas castigare, augere, minuere, & quoquo modo illustrare uelis. Si quæ uerò nomina uestræ gentis sunt, quæ Latinè aut Græcè efferre nequeas, ea seorsum ut mihi cõscribas, sicut ego in hac Accessiuncula facere aliqua ex parte incœpi, & aliqua descriptione breuissima declares: Cumq; primùm licuerit, de ijs omnibus libellum aut epistolam ad me mittas. Hac in re quantumcunq; mihi præstiteris, gaudebo, eroq; gratus. Scio autem eam esse eruditionẽ tuã ac diligentiã in omnium rerum naturaliũ cognitione, ut sęculũ nostrum perpaucos tibi pares habeat. Iuuato igitur suauissime mi Lemni et me in difficillimo hoc copiosissimoq; argumento nimis diu iam laborantem: & studiosis harum rerum innumeris hominibus, omniq; posteritati aliqua doctrinæ tuæ luce affulgeto: id quod tibi nõ difficile est, qui ab adolescentia harum rerum fueris studiosus: & in patria Oceano propinqua degas: ubi ut diutissimè fœlicissimeq; tibi tuisq; & amicis uiuas, Deum O. M. rogo. Vale Tiguri. Nonis Iunij. Anno salutis M. D. LX.

Germanica aquatilium animantium nomina, unà cum Anglicis insertis, ordine alphabeti recensui & interpretatus sum quàm plurima (in eo libro in quo etiam Ouidij Halieuticum emendatum & scholijs illustratũ dedi: & Aquatilium nomina Latina iuxta Plinium enumeraui:) hîc quidem illorum nihil, aut pauca & obscuriora tantùm repetij, eo consilio ut boni & eruditi aliqui uiri hæc legentes, de quibusdam dubijs incertisq; mihi adhuc certiorem me facerent.

Angelin Germanis & Sabaudis, piscis magnitudine Harengæ, rarissimè capitur in lacu Bielensi, totus albus instar niuis.

Alec Alberto magno piscis est in mari Flandriæ & Germaniæ Raijs cognatus, uernaculo nomine sic dictus, &c. ego tale nomen hactenus non audiui. Olaus Magnus repetit uerba Alberti de hoc pisce, quem alatum cognominat (alas autem pro pinnis dicit:) nec aliud addit, nec authorem

rem citat. qua in re ignorantiam suam arguit, cum passim multa similiter ex Alberti libris recitet, quæ eiusmodi sunt, ut ipsi etiam Alberto incognita & temere ex indoctis quibusdam scriptoribus repetita esse uideantur. itaq; falsa ueris permiscens, & aliena (quæ tanquam sua recitat) suis, ueritatis cæterorum gratiam corrumpit Olaus.

Bergerfisck. Celeberrimum (inquit Olaus Magnus) totius Noruegiæ emporiū est, quod **Bergen** uocant. à quo etiam pisciū (Asellorū) genus **Bergerfisck** appellat, melius quàm **Stockfisch** à fuste uel baculo, ut mollius ad coquendum fiat pluries fustigatum. Huius genus unum longius Asellum uocant: cuius uentres in bicubitales ligulas instar funium abscissos, & aere desiccatos, quasi longè delicatiores cibos, Aquilonares eligere & uendere solent, **Roedscher** dictos. Similiter & extremas caudas eorum piscium in magnis uasis ad quæstum, siue delicatam escam reseruant, quas **Spore** Germani uocant.

Baes/ Süch Seebaes.

Bloßfisch esse audio piscem, uulgò in Marchia dictum, quem Baltazar Trochus Sillaginem nescio qua ratione appellet.

Bolch inferioribus Germanis ex Asellorum genere, fortè hoc nomen à figura & magnitudine tulerit, tanquā instar longiusculæ trabis (quā nostri **Balch** appellant) aut trabeculæ excrescat.

Cabbeliau dictus uulgò, Asellus simpliciter est Leuino Lemnio, & lapillos in capite non habet sicut Callarias.

Cent, piscis quidam Danubij. ante annos aliquot Ratisbonæ captum unū, Cæsari Augustam missum aiunt.

Clieuwe inferioribus Germanis, idem aut cognatus uidetur pisci quem Angli **Lump** appellitant, eruditi quidam Orbem.

Cormontein, in Bielensi apud Heluetios lacu, Sabaudicū fortè potiùs quàm Germanicum uocabulum fuerit, Albulæ (ut nos uocamus) maiori similis, & nimirum cognatus.

Sanneltgryn nescio quis in Rheno piscis Coloniæ uocatur.

Dorst piscis est notus in Liuonia, partim Sturioni, partim Siluro similis. alij **Durst** scribunt, nomine forsan à magnitudine facto, nam **Dursen** Germani nominant gigantes. Alij **Dorsch** piscem in Asellorum genere censent: sunt qui Ranam piscatricem ita nominent, simili capitis magnitudine fortè decepti. Vide inferiùs in T.

Elenbot inferioribus Germanis uocatus, Rhombi species oblongior uidetur.

Elft in Rheno uocatur Coloniæ & alibi, uarijs coloribus insignis piscis, Alausæ similis, aut ipsa potiùs Alausa. in Catalogo quidem pisciū Rheni, quem Cronenburgius præclarus medicus Colonia ad me dedit, aliud Alausæ nomen non inuenio, quam tamen in Rheno capi certū est. Eundem piscem in diuersis locis nominari puto, **Erfle/ Otff/ Würffling/ Nörffling.**

Elschouwe. Vitale quiddam inesse uidetur Spongijs & Vrticis marinis, quas nostri **Elschouwe** uocant: quarum innumeræ æstate in Oceano fluitant, exemptæq; mari diffluunt, ac diutiùs manibus contrectatæ liquescunt, ut tradit Leuinus Lemnius lib. 1. de occultis naturæ miraculis. in margine quidem adscribebatur Alga maris: sed Vrtica Algæ nomine appellari non debet.

Eßken audio piscem esse apud inferiores Germanos, qui certo anni tempore stellas quasdam in capite habeat ueluti lepram.

Geeruis uel **Gerfisch** apud inferiores Germanos est Acus, rostro oblongo, denticulato: alio nomine **See reiger**, id est, Ardea marina uocatur: Alberto Aniger, tanquam Latino uocabulo.

Goldfisch, qui & **Kutt** Argētinæ dicitur, piscis Percę similis, minor, rotundior. At in Marchia Alausam sic nominant, quæ illic latior capitur: in Albi uerò longior, (diuersa nimirum species,) ita ut longitudo eius quintupla sit ad latitudinem, & alio nomine **Zige** uel **Zieg** appellatur.

Groffen à Germanis maritimis dictus, piscis Sauro similis est, & hamum fertur ore emittere.

Haeyfisch (**Hay** Brabantis) in Germanico mari Galeorum generis est, albicātis per latera et uentrem coloris, in dorso nigrior, punctis fuscis aspersus, ut ostendit pictura, quam doctissimus Echtius ad me misit. Idem uidetur de quo Olaus Magnus: Hominem natantem (inquit) in aquis salsis, piscis de genere Canicularum marinarum, (*Galeus canis scilicet, quem Caniculam minorem uel Plinij Rondeletius nominat,*) Boloma Italicè, & **Haafisck** Noruagicè dictus, adeò auidè turmatimq; ex insidijs adoritur, ut non tantùm morsu, sed pondere etiam in profundum demergat, deuoretq; teneriora membra, nares uidelicet, digitos & genitalia: donec superueniat Raia, ceu iniuriarum uindex, quæ impetu quodam succurrens grassatores abigit, & hominē ut enatet pro uiribus urget: eumq; custodit, donec spiritu extincto, post aliquot dies, cū mare naturaliter se purgat, sursum feratur. Cernitur hoc miserabile spectaculum in Noruagicis oris, quando lauandi gratia homines, exotici uidelicet nautæ, periculorum & insidiarum ignari, è nauibus in undas exiliunt. Latitant enim Caniculæ istæ sub nauibus in anchoris manentibus, uelut Aquatici Arietes. Cutis earū asperitate sua, ligna & ossa expolit, sicuti & Raiarum.

Haffguffe in Oceano magis refert fructum quàm piscem, nimirum ut Cucumis & Vua Plinij. Ego uocis huius Germanicæ aut Saxonicæ, etymologiam non assequor, ut & multorum aliorum, quibus maritimi Germani utuntur, plurimùm à nobis diuersa dialecto, uocabulorum. Vnde

fit ut Latina uel Græca quorundam aut indicare uetera, aut noua fingere nomina, non possim.

Hagen audio pisciculum esse similem illi quem Spirling appellant.

Harder, uel Herder, est Mugil piscis, uel Mugilis species, squamis satis magnis tectus, & lineis à capite uersus caudam aliquot, instar Thymalli, distinctus. Vide inferiùs Molenaer.

Hautinck, Acus Aristotelis, Antuerpiæ piscis longè alius Hautin uocatur.

Hille dictus piscis cetaceus in Oceano iuxta Pomeraniam captus est, nostra memoria: cuius imago illic in templo uisitur cum hoc epigrammate: Hilla uocor piscis, ad flumina fertilis Hildę Indigenis captus præda stupenda fui. Ne dubita, quisquis picturam uideris istam. Sic caput & dorsum, sic mihi cauda fuit.

Hirseitt nescio qui piscis uocatur in Marchia Brandenburgensi.

Huyghe, Squatina inferioribus Germanis.

Knackfisch, totus pelle & ossib. constat, quare abijcit, tanquã cibo inutilis, in litus, ubi corrugatur. Huiusmodi sunt Typhle marina Bellonij uel Acus Aristotelis, Hippocampus, & similes.

Lake Gothicè uocatur piscis in fluuijs & lacubus degens, breuior Anguilla, sed magno uentre. hic profunda petit, præterquam hyeme, quando sub glacie (ut suprà dictum est,) malleo stupefactus capitur, Olaus. Nos hunc Mustelã uocauimus, &c. Nostri uocant Trüsch, alij aliter. Lyckelake Flandris Hirudo est.

Makreel dictus piscis, capitur in litoribus Noruegiæ, præcipuè in scopulis Asloensibus, maxima copia: qui probè salitus, optimus est: sine sale, pessimus, Olaus. ego hunc nõ aliũ q̃ Scõbrum esse dixerim, cuius simile nomen etiã Galli habent & Angli. alij scribunt Macrell, Macrill, Maccarell. hic piscis quoniam mare non relinquit, aliũ esse apparet qui Coloniæ in Rheno Makrill nocatur, à nonnullis Bratfisch.

Meercots/uel Seecots, piscis quidam apud inferiores Germanos, Anguillæ similis, &c. idem fortè quem Lake Gothis appellari nunc diximus.

Molenaer, uel Mullenaer Flandris dictus, non Mullus est ut quidam putant, sed Mugilum generis, ut ex pictura à Io. Echtio missa facilè cõijcio. Galli & Angli Mullet nocitant: Harderẽ superiùs dicto cognatus.

Muris caudam Flandri lingua sua Pastinacam uocant, Rondeletius. ego non aliud Germanis inferioribus de hoc pisce usitatũ nomen hactenus cognoui, quàm Peilstert, quod sagittę caudam significat.

Muroica apud nos dicitur piscis, cuius ossa (*noctu*) lucent, Albertus. uidetur autem nomẽ esse corruptum. alibi Muruca ab eo nominatur Sturioni similis.

Murte, pisciculus quidam uilis, magnitudine Harengi in Noruegia.

Mutterloschen, piscis quidam in lacu Suerinensi.

Orwangen & Orwängle uocantur à Germanis branchiæ piscium: ab alijs Ryben.

Palen Congrum esse inferioribus Germanis, an rectè quidam mihi retulerit, dubito.

Peilstert. Quære in Muris cauda.

Pen. Quære in Spirinch.

Pergolici à Christophoro Encelio (qui Germanica piscium nomina ad Latinas terminationes deflectere solet) inter pisces numerantur.

Persich in Austria audio piscem esse diuersum à Perca, dodrantalem ferè, palmi latitudine in medio: squamis uix apparentibus, aculeis tota cuti abundare: Viennæ & Posonij notum: nõ è Danubio, sed aliunde Viennam inferri.

Petermanche, (alijs Pieters uisch, uel Torpor,) Araneus piscis est, ut facilè conijcio ex Icone quam Io. Echtius misit.

Pladyß, & Plaetkens, Passerum species duæ. nostri Platyßle scribunt.

Porpel. Thrissam siue Clupeam piscem, quem Romani Lacciam uocant, nuper in Prussia circa mare recens (ut uocant) eo in loco, ubi in sinum Balthicum (seu Codanum iuxta Celtem) se exonerat, (circa castra Balge & Lokstede, ad ducem Prussię pertinentia,) maximo numero captũ esse, compertum habetur. Nam horum piscium quos Pruteni Porpel appellant (nomen antea incognitum) piscator quidam duodecim millia & sexcentos, mense Maio intra quatuordecim dies (præter alios pisces, quorum etiam haud parua copia erat) cepit, Olaus Magnus.

Postken est Scorpius piscis, inferioribus Germanis: ut ex pictura à Io. Echtio missa, conijcio.

Posck apud Frisios, Centriscus Theophrasti est, ni fallor: Pungitius Alberti. at qui Pösch Coloniæ uocatur, alibi Porces, Kutt/Kaulbersich, Percæ fl. similis, minor, Porcus Nili mihi uidet.

Poste piscis quidam, Flandris à uelocitate sic dictus.

Purpontin Germani quidam, ut audio, proferunt nomen factum ab Anglico Purpose uel Porpose (quasi Porcum piscem dicas) quo Phocænam & Delphinum significant.

Ryben. Süch Orwangen.

Rosenmucken sunt in Prussiæ stagnantibus aquis, ut lacubus uel piscinis profundis, Cypris latis cognati, quadruplo ferè maiores & præpingues. assi cum aromatibus ad principes & locupletes uiros mittuntur. Quære Troffuli.

Raff.

Raff. Ex uentre Rhomborum (apud Noruegos) fiunt ligulæ cubitales, uel bicubitales, sed latiores alijs, ualde pingues: quas incolæ uocant Raff: eisq; pro pane & obsonio utuntur. Conuenit is cibus robustis hominibus, non delicatis: ferè eius saporis, cuius est semen pisciū induratum, quod Bottargi uocant Itali, sed longè pinguior. Capitibus horum piscium loco lignorum pro cibis coquendis Noruegi utuntur, Olaus. Ego segmēta illa seu ligulas Raff fieri audiui ex pisce Quep uel Heligbutt dicto: unde eundem quoq; Rhombum esse conijcimus.

Roedscher. Vide suprà in Bergerfisch. Sunt autem uētres Asellorum, hoc est, exteriores uentris partes resectæ & salsæ. alij scribunt Rotser. ea caro aliquanto mollior & suauior est.

Rotfisch uel Redfisch, in Noruegia dictus piscis marinus, uidet Erythrinus aut Pagrus esse.

Rodtbart/uel Roobaert ut Frisij proferunt, piscis est Lyriformis: & diuersis fortè speciebus id nomen attribuitur.

Rüb Frisijs, Phoca.

Sandling Frisijs orientalibus dictus, Citharus Galeni fortè fuerit.

Sarekens, si probè memini, pisces quidam apud Belgas uocantur.

Sardeyn ab inferioribus Germanis uocatur piscis marinus, Sardina nimirum uel Chalcis.

Schwamfisch. Quære Swamfisch. nam inferiores Germani ferè S. scribunt ubi nos Sch.

Schelvis Belgæ indigetant Callarias (Asellorum generis) à scabra cute ac squamata, ut tradit Leuinus Lemnius: qui etiam lapillos in eorum capite gigni scribit. Sed hoc considerandum est diligentiùs. ego Schellfisch esse puto Asellorum Rondeletij speciem tertiam: Callariam uerò alterius generis, &c.

Scherren, species quædam Passerum Belgis.

Schmeltz. Vide Smelte.

Schnepelfischge in Albi pisciculus est candidus, non ultra digitum longus, Zertæ uulgò dictæ pisci, ferè similis. Is mihi uidetur omnino Phoxinus squamosus minor Rondeletij, nisi colore forsan aliquid differat.

See (uel Zee, ut alij scribunt) Belgis est mare: nobis Meer mare significat: See uerò lacum. hinc composita sunt nomina, Seebaes, Lupus marinus, ni fallor: quem Angli simpliciter Base appellant. additur autem ei fortè maris uocabulum ad differentiā eius qui fluuios subit. Seekrabbe, Cancer marinus est: Seecreeft Astacus mar. Seehaenken, Gallum marinum sonat, piscem Lyram uel ei cognatum. Seehont, id est, Canis marinus, Phocam significat. Seevreiger, id est, Ardea marina. Acus est, rostro longo & denticulato. Seeschum, Hollandis, os Sepiæ. Seetasche, uulua Raiarum, quæ specie peræ in litoribus eiecta reperitur. Leuinus Lemnius Lupum piscem marinum interpretatur Zeewolf, siue ad uerbum, ut suspicor: siue recepto aliquib. Germanis de hoc pisce uocabulo. ¶ Est quando Seel pro See scribunt in compositis dictionibus, ut Seelhund pro Phoca, & Seelslecke pro Cochlea marina; sed hoc posterius (puto) Anglicum est.

Shork piscis quidam pedum quinq;, magno uentre.

Skate Anglis Squatinam significat, ut conijcio. Squatina, inquit Albertus, piscis mar. est, quem Germani Catulum maris uocant, &c. Leuinus Lemnius Sepiam interpretatur Felem marinam.

Sijk Gothice dicuntur pisces quidam. Hi (inquit Olaus) sicut & Lupi *(Lucij)* Mugiles, Prasmi & Borbochæ, siccari solent apud Septentrionales, maxima copia, et ut strues lignorum componi. Et rursus: Quidam pisces malleis è robusto ligno factis, ante decoctionē fustigantur: quidam etiam Sole saleq; siccati, crudi tunduntur ac manducantur: quos Sijk uulgò uocant. suntq; genere duplici, præsertim in mari Bothnico, in quod influunt maxima flumina ex altissimis montibus Noruegianis. Fumati pisces non infimam sortiuntur æstimationem, ut Salmones, Prasmi, Sijk, Halec, Murænæ, Mugiles & Boctes. Et mox: Sunt & Boctes ac Orches pisces fumigati, qui in esum genti Septentrionali cedunt. Et alibi: In Harengorum genere fœminæ uulgi æstimatione cariùs emuntur: quia oua eorum uentrem satiant dum stato tempore à piscibus abstinendum est: quod & similiter aliorum piscium oua, ut Salmonum, & quos Gothi Stick uocant, faciunt. Sic ille. Ego eundem piscem ab alijs Germanis Stint/Stinckeling & Stinckfisch uocari puto. Hi infumati adferuntur ex Liuonia, ouisq; multis & pinguibus abundant. Sijk quidem nomen uel à siccitate factum est: sunt enim pisces exiccari soliti. uel à Stinck per syncopen: quod nomen fœtorem significat: quoniam & recens capti hi pisces, & aliquandiu seruati, fœtere uidentur. Vide mox in Spiring.

Smelte Anglis & Belgis est pisciculus (alij Schmeltz magis Germanicè proferunt, à pinguedine nimirum) delicatissimus, quem Galli Eperlanum uocant, à colore splēdido perlæ, id est, margaritæ. aliqui Violam à gratissimo eius odore posse uocari censent. Aqua partim marina, partim fluuiatili gaudet. Figura (à Bellonio exhibita) & descriptio eius planè mihi referre uidetur Vmbram (siue Vmblam) lacustrem nostram minorem. Doctissimus Turnerus Smeltam Gobionū generis facit. Sed alium quoq; piscem apud Belgas Smelte dici conijcio ex pictura, quā à clarissimo medico Io. Echtio accepi: corpore paruo, oblongo, angusto; pinna nulla, (fortè quòd pi-

ctor omiserit:) rostro longiusculo, acuminato, ita ut maxilla superior aliquanto breuior sit.

Spiring/Spierinck/Spirling, si Apua aut Apuis cognatus est piscis, ut Turnerus putat, miror eum dentatum esse. idem piscis **Sijck** Gothicè dicitur, de quo suprà scripsi. Audio esse dodrantalem, candidissimum, longum, angustum, nullo uentre foris apparente, nihil cibi in eo reperiri: spinam dorsi Anguillis similiter habere, simplicem, nullis adnatis. gregatim degere. Huic similem esse per omnia **Pen** (fortè ab Apua corrupto nomine) dictum Hollandis.

Spore. Vide **Bergerfisch**.

Spritzen apud Vallesios nostros, Phoxini læues, ni fallor: dicti quòd propter lubricitatẽ manu retineri, quin elidantur, uix queant.

Sprott circa Insulam Rheni piscis est, à Spiringo diuersus, cum apud Anglos **Sprote** idem sit qui Spiringus.

Squame dictus piscis è Dacia *(fortè Dania)* adfertur: is post æquinoctiũ autumnale demum parit, ut scribit Albertus Magnus. sed alius est **Swamfisch**, de quo Olaus Magnus: Monstrum *(Cete ferè monstra nominat)* Noruagico idiomate **Swamfisch** dictum, rotunda est forma, præ cunctis marinis beluis gulosum. Stomachum distinctum non habet, ut ferunt: & omnis cibus in corporis eius crassitudinem uertitur, ut nihil aliud uideri possit quàm una massa pinguedinis adunata. Dilatatur & extenditur: cumq; amplius extendi nequit, pisces per os facilè eijcit, quoniã, ut cæteri pisces, collo caret. Os eius continuatum est uentri. Adeò crassum est, ut urgente periculo carnem, pinguedinem & pellem suam, sicut Hericius, super caput reduplicet, & contrahendo se caput abscondat: non sine sui detrimento. nam inimicas bestias timens, fame urgente se non aperit, sed esu carnium suarum sustentatur, cum aliquam sui partem consumi, quàm à beluis prorsus deuorari malit. Sic ille. ex uerbis quidem eius cetúsne an piscis sit, non satis intelligitur. ponit etiam iconem, sed quæ mihi suspecta sit, ut & aliæ pleræq; ab eo exhibitæ.

Stinck. Vide **Sijck**.

Stockfisch. Lege **Bergerfisch**.

Storme Frisiorum, Scorpius piscis esse uidetur.

Streckfisch uel **Strackfisch**, nescio qui piscis, Gedani seruatur in aere ut durescat.

Terbot apud Belgas Rhombus quidam est. hoc nomine pictum roseo colore à Io. Echtio accepi. alij **Tharbutt**/uel **Tarbut** proferunt.

Torpor. Quære in **Petermanche**.

Torsck uulgò dicti pisces, ut & Arengæ, Anguillæ, Prasmi, saliri, uento siccari, aut fumo macerari solent. sic autem (**Torsck**) Gothicè uocantur: qui ab Italis & Hispanis Marlucz. deferũtur autem Romam usq; per Hispanos & Lusitanos. Vide **Dorst** suprà.

Trossuli apud Borussos capiuntur, partim in lacubus, partim in æstuante mari, Erasmus Stella. ego hoc nomẽ è Germanico aliquo factũ conijcio. Iidẽ fortè sunt **Rosenmucken** superiùs dicti.

Vckelangen piscis quidam circa ostium Tangræ nominantur à Christophoro Salueldensi.

Vini Belgis est Alausa: quo nomine etiam Albertus Magnus utitur.

Vorn piscis apud Belgas, paruus, squamosus, uarius, unde & nomen ei factum puto, latiusculus, pinnis rubris: candido, luteo & subuiridi colore distinctus, ut ex pictura ab amico accepta apparet. Idem opinor Variatæ pisci, quem Ordine 1. Marinorum pinximus, &c. à Trutta quam nostri **Fore** nominant, longè diuersus.

Wecke apud nos piscis est uẽtre magno, & stomacho uilloso omni genere uillorum, Albert.

Wittim uel **Wytling**, Asellus primus est.

Willocks Belgis Cochleæ quædã marinę sunt, colore ruffo: quarũ foramina operculo tegũt.

¶ Gedani piscis est, cuius dissecti etiam frusta mouentur & tremunt: carne ut **Welß**, id est, Silurus. fortè Anarrhichas noster, qui ad Siluri naturam accedere uidetur.

¶ Piscium uariæ figuræ (inquit Olaus) per Aquilonaria litora inueniuntur: quorum nulla apud ueteres mentio reperitur: Vt pisciculus palmã longitudine non excedens, leporina facie, ac spiculis in dorso: quibus quoslibet etiam magnos pisces solo aspectu terret, & in fugam conuertit. *(Hic fortè è genere Lyriformium est.)* Item pisces aculeati dorsi, instar serræ, qui asperis illis aculeis ac pinnis acutis, antrorsum (dum nocere intendunt) admotis, omnes offendunt: & hi duo tanquam aquarum & piscium latrones, ubi capiuntur, ut inutiles ob spinas & aculeos, & carnem insipidam abijciuntur. Sunt & pisces cornu in capite gerentes antrorsum, sicuti rostratæ uel Liburnicæ naues, in uentre ora habentes, macilenti & insipidi ob corporis macritudinem, quam incurrunt alios pisces persequendo. Hæc ille.

Patauij prope ædem diui Antonij, apud hęredem Monscolari cuiusdam (quem Antiquitatum studiosum fuisse aiunt) audio seruari Equi marini caput planè simile equino: quod an Hippopotami sit, quærendum est. Item rostrum ceu Ciconiæ adiuncto corpore piscis quasi uesica, è mari Adriatico, sine nomine. Varinus Camers Porcum (πόρκον) aquaticum animal, &c. describit, utris similitudine, in Danubio, quadrupes, &c.

FINIS.

EBRAICE.

ליהוה הארץ ומלואה:
אודה יהוה בכל-לבי
אספרה כל-נפלאותיך
זמרו כבוד שמו
שימו כבוד תהלתו:

GRAECE.

Δόξα ΘΕΩ· τεύξαντι τὸ πᾶν, καὶ πάντα κινοῦντι
Πατρὶ μεγαλοφυεῖ, τοῦ περ γένος ἐσμέν· ἴδ᾽ αὐτοῦ
ἔργα θεωροῦμεν πάνυ θέσκελα πολλὰ καὶ ἐσθλά,
οὐράνια, χθόνια, καὶ ἐν ἠέρι, ἠδὲ θαλάσσῃ.

LATINE.

Omnia qui fecit, mouet & conſeruat, alitq́;
Sit ſoli ſemper gloria, laus & honor.
Omnibus in rebus, tellus, aqua, pontus & æther
Quas claudunt, uis eſt inſita clara DEI.
Omnia ſunt hominem propter ceu condita finem.
Finis homo eſt homini: præcipuus, DEVS eſt.

ITALICE.

Rende Lettore ogni honore e gloria
A ſol IDDIO, che tutto 'l ha fatto,
E mouendo 'l nodriſce, e ſerua in atto,
Tal, che ſtupiſce ogniun di merauiglia.

GALLICE.

Au ſeul grand DIEV, qui tout a faict, conſerue,
Meut, & nourrit cé, qu'eſt en l'uniuers,
En terre, en l'eau, en l'aer, feu, cieulx diuers,
Gloire a iamais, los, honeur qu'on reſerue.

GERMANICE.

Fürchtend den allmächtigen/
Erend den allwüſſenden/
Liebend den allgütigen
Herren GOTT/ vnd vatter
Aller dingen/ ſchöpfer/
Beweger vnd erhalter.